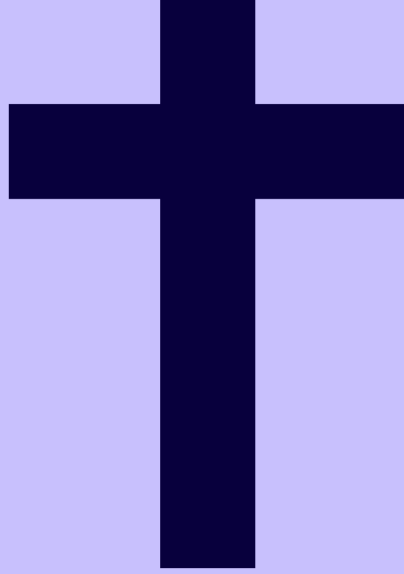

Nukën 'Ibu Diosan
ain unikama 'inan
ain bana

New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

**Nukën 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain bana
New Testament in Cashibo-Cacataibo (PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b

Contents

Génesis	1
Mateo	80
Marcos	148
Lucas	188
Juan	258
Jesusan Unicaman Ñu 'A	306
Romanos	366
1 Corintios	394
2 Corintios	420
Gálatas	437
Efesios	447
Filipenses	457
Colosenses	464
1 Tesalonicenses	470
2 Tesalonicenses	476
1 Timoteo	479
2 Timoteo	487
Tito	492
Filemón	496
Hebreos	498
Santiago	520
1 Pedro	527
2 Pedro	535
1 Juan	539
2 Juan	546
3 Juan	547
Judas	548
Apocalipsis	551

GÉNESIS

Nukën 'Ibu Diosan kamabi ñu unio bana

¹ Uniotabakin ka Nukën 'Ibu Diosan uniokëxa, naïkamë 'ëo 'imainun me. ² Me uniokëxbi mëníokëmapan 'ain ka kamabi parúmpapa manámi bëánbëankibukë 'iakëxa. Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan bëru ñunshin baka manámiax shaïkibëkiankëxa.

³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Ka pëkiti 'ikën. Kiaxa kikëbë ka pëkiakëxa. ⁴ Usai kikëbëa pëkia ka Nukën 'Ibu Diosan pëkikë a upí isakëxa, upí iskin ka bëánkibukë axa amo 'imainun axa pëkikë aribi amo 'imiakëxa, ⁵ usai 'ia ka pëkikë a nètë kakin anëakëxa, anëanan ka bëánkibukë a imë kakin anëakëxa, usakin 'akëbë bëánkionxa pëkarakë ax ka achúshi nètë 'iakëxa.

⁶ Usakin 'atankëx ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Ka achúshi xabá chaiiracha an 'umpaxkama ënananmiti 'iti 'ikën.

Kikëbëshi ka usai 'iakëxa. ⁷ Usa 'ain ka Diosan achúshi xabá chaiira an bakakama bëarati 'akëxa: 'akëx ka xabá chaiira meu panaitsi tikimainun panaitsi axribi manámi bërúakëxa. ⁸ Xabá chaiira a ka naï kakin anëakëxa. Usakin 'akë 'ain ka bëánkionxa pëkarakë ax rabë nètë 'iakëxa.

⁹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Naï meu 'ikë baka ax ka anubia rakátinu timéti 'ikën, me ëski mëratanun.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ¹⁰ Axa ëskikë a ka Nukën 'Ibu Diosan me kakin anëakëxa, anëanan ka axa timéax 'ianëmë 'ëosa 'aish rakákë a parúmpapa kakin anëakëxa.

Usai 'iá ka kamabi Nukën 'Ibu Diosan upí 'ikë isakëxa, ¹¹ isi ka kiakëxa: Me mëuküax ka bëtsi bëtsi chuku kóti 'ikën: axa ënxëñu 'iti 'imainun ikama axa bimiñu 'i tuati akamax.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ¹² Usa 'ain ka menuax bëtsi bëtsi xubi 'iruakëxa: 'irui ka xubikama axa ënxëñu 'iti 'imainun ikama axa bimiñu 'i tuati akama. Usai 'iá ka kamabi Nukën 'Ibu Diosan upí isakëxa. ¹³ Usakin 'akë 'ain bëánkionx pëkaratëkënkë ax ka rabë 'imainun achúshi nètë 'iakëxa.

¹⁴⁻¹⁵ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Naï xabá chaiira kuman batsisa anu ka an me pëkatikama 'iti 'ikën, an imë 'ikëbi xabá 'inun nètë 'imikë, ax ka anun nètëkama 'unánti 'ianan, baritiakama 'unánan uisa nètëkama kara 'ia kixun 'unánti 'ikën.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ¹⁶ Nukën 'Ibu Diosan ka an pëkati rabë 'akëxa: 'akin ka chaiira an nètën pëkati 'anan an imë pëkati chukúma 'akëxa. 'Anan ka an imë pëkati okin 'ispakamaribi 'akëxa. ¹⁷ Nukën 'Ibu Diosan ka naï xabáchaiira kuman batsisa anu an me pëkatikama 'akëxa, ¹⁸ an nètën 'imainun imë pëkati a ka nètë xabábëa imë biranantima okin 'akëxa, usa 'ain ka akamabi Nukën 'Ibu Diosan upí isakëxa. ¹⁹ Usakin 'akë 'ain bëánkionx pëkaratëkënkë ax ka, rabë 'imainun rabë nètë 'iakëxa.

²⁰ Usakin 'atankëx ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Baka 'ukëmëu ka bëtsi bëtsi ñuina 'aisamaira 'uakamë 'ëoti 'ikën, 'imainun ka me manánmi nuanti pëchiñu ñuinakama uniti 'ikën.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ²¹ Nukën 'Ibu Diosan ka parúmpapanu 'iti ñuina chaiirabukama uniokëxa, 'imainun ka baka 'ukëmëuküax kaiti 'anubi 'iti 'anan ka ñuina pëchiñukamaribi 'akëxa. Usakin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan upí isakëxa, ²² usakin 'akëxa upí 'ikë iskin ka Diosan an 'akë ñukama upíokin sinánxunkin kakëxa: Parúmpapanu 'ikë ñuinakama tuapati ka 'uakamë 'ëoi ka kait, ñuina pëchiñukamaribi ka tuapati 'itsaira menu 'iti 'ikën.

²³ Usakin 'akë 'ain bëánkionx pëkaratëkënkë ax ka mapai achúshi nètë 'iakëxa.

²⁴ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa; Menu ka bëtsi bëtsi ñuina kaiti 'ikën: a rabukuti 'imainun ka a piti ñuinakama 'imainun a pitima raëkëma ñuinakama, 'imainun men niríkë ñuinakamaribi.

Kikëbë ka usai 'iakëxa.

²⁵ Nukën 'Ibu Diosan ka ënë ñuinakama uniotankëx kamabi upí 'ikë isakëxa.

²⁶ Usa 'ain ka kamabi ñu 'atankëx Nukën 'Ibu Dios ësai kiakëxa: Bëri kananuna nu iskësabi 'itánun uni unioti 'ain. Ax ka bakanu 'ikë ñuinakama 'imainun pëchiñu ñuina 'imainun a piti pitima ñuinakama 'ianan, ñuina raëkëma 'imainun men niríkë ñuinakamax ka an bërúankë 'iti 'ikën.

²⁷ Usa 'ain ka uni uniokin Nukën 'Ibu Diosan asábi 'itánun nukëbënë 'imainun xanu uniokëxa,

²⁸ Uniotankëxun ka upíokin sinánxunkin kakëxa: Bakë bëchipati kamina mekama tsitsirui 'uákamë 'ëoti 'ain; baka mëu 'ikë ñuinakama 'imainun manan nuánkë pëchiñu ñuinakama, 'imainun axa men niríkë ñuinakama aín 'ibu kamina 'iti 'ain.

²⁹ Usokin pain a ñukama 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: Ka is mitsu kana menu kookë ikama ax tuáñu ikama 'imainun, 'ain bimi pitima akamabi 'inanin. Akamax ka mitsun piti 'iti 'ikën.

³⁰ 'Aínbi kana ñuinakama axa men nikë 'imainun manan 'ikë pëchiñu ñuinakama 'imainun men niríkë ñuina akamabi kana menuax 'irukë in bimikama pinun 'inanin.

Kikëbë ka usai 'iakëxa, ³¹ usokin 'axun ka Nukën 'Ibu Diosan an uniokë ñukama upíira upí 'ikë isakëxa. Usaxa bëankionx pëkaratëkënkë ax ka mapai 'imainun achúshi nëtë 'iakëxa.

2

¹ Usokin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan naí 'imainun me, anua 'ikë ñukama këñunbi 'akin kamabi sënëonkëxa. ² Mapai achúshi 'imainun achúshi nëtën ka Nukën 'Ibu Diosan an 'akë ñukama sënëonkëxa, usokin 'atankëx ka tantiakëxa. ³ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabë nëtë a upíokin sinánxuni a nëtëx ka upíira 'iti 'ikë kiox kiakëxa, a nëtën ka kamabi ñukama uniotankëx tantiakëxa. ⁴ Ënë banax ka usakin ka Nukën 'Ibu Diosan naí 'imainun me uniokëxa kixun ñuikë bana 'ikën.

Uni Edén kakë naësa menu 'ía

Usakin Nukën 'Ibu Diosan naíkamë 'ëo këñun me uniokin sënëonkë 'aínbi ka, ⁵ anu añu ñubi 'aima pain 'iakëxa, añu ñubi ka me mëüküax 'irukëma pain 'iakëxa, uñeribi ka Nukën 'Ibu Diosan 'ibumiyama pain 'ikën an me chabóti, 'imainun ka an naë mënóti uni 'aima pain 'iakëxa. ⁶ Usa 'aínbi ka menuax mekama chabóti 'umpax shióbuakëxa. ⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan mebi unisa 'inun 'atankëxun aín rëkinu rëxúnkakëxa, rëxúnkakëxëshi ka uíni uni 'iakëxa. Usai 'ika uni uniakëxa.

⁸ Usokin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Edén kakë naësa me, auküaxa bari urukë, anu achúshi naësa okin 'axun anuxun kamabi ñu bëruánti anubi ëankëxa. ⁹ A naësa me anu ka Nukën 'Ibu Diosan bëtsi bëtsi i upíbu 'ixuan aín bimi upíbu pisabi 'inun tuati a koónun 'imiakëxa. Imianan ka naësa me a nëbëtsi a pia uni upiti tsóti 'imainun, a pikin uisa ñux kara upí 'ikë a 'unánan uisa ñux kara 'atima 'ikë a 'unánti aribi kónun 'imiakëxa.

¹⁰ Usa 'ain ka Edén kakë naësa me anuax achúshi baka an naësa a chabóti shióbukë, anuax ka amo rabë 'imainun amorabë 'inun baka saëakëxa. ¹¹ A baka achúshinëx ka Pisón kakin anëké 'iakëxa, an ka Havilá kakë mekama bëararakë 'iakëxa. A menu ka 'itsaira kuri 'iakëxa. ¹² A menu ka kuri upíira 'imainun i bëpín sanuira 'ianan ka ónice kakë maxáxribi anu 'iakëxa. ¹³ Bëtsi baka ka Guihón kakin anëké 'iakëxa, an ka Cus kakë me bëararakë 'iakëxa. ¹⁴ Bëtsi baka ka Tigris kakin anëkéribi 'iakëxa, ax ka Asiria amiaxa bari urukë ami kikiani kuankëxa. 'Imainun ka Bëtsi bakaribi ax Éufrate kakë 'iakëxa.

¹⁵ Edén kakë me anu naësa achúshi 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan an uniokë uni kakëxa: ënë bërúanan mënioi kamina ënu tsóti 'ain, ¹⁶ katankëxun ka ësokinribi kakëxa: Min kamina piti 'ain kamabi i bimi naësa ënua 'ikë ënë, ¹⁷ 'ën kana mi kain, anun upí 'imainun 'aisama ñu 'unánti a i ain bimi kamina pitima 'ain. Uisaran karamina a bimi pin a nëtënbi kamina bamakë 'iti 'ain.

¹⁸ Katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: uníxa ashira 'iti ka 'aisama 'ikën. Usa 'ain kana an 'akinti bëtsi 'axúnti 'ain.

¹⁹ Usakin 'atankëxun ka Diosan menua uniokë ñuinakama 'imainun ñuina pëchiñukama unin anënun uninu uankëxa. A unían anëké 'aish ka kamabi ñuinakama a piti a pitima 'imainun kamabi ñuina pëchiukama 'imainun raëkëmakama anëñu 'iakëxa, ²⁰ anëkëx ka aín anë ax anubi bërúakëxa. Usa 'aínbi ka a ñuinakama achúshinëxi a uni 'akinsama 'iakëxa.

²¹ Usa aín ka Nukën 'Ibu Diosan a uni 'aímai upiti 'uxtanun 'uxmiakëxa, 'uxmikëxa 'aímai upiti uxor ka aín putu achúshi bitankëxun aín naminbi amiribishi bëtasakëxa. ²² A putúbi ka Nukën 'Ibu Diosan achúshi xanu 'inun uniokëxa, uniotankëxun ka a uninu bëakëxa, ²³ bëia isi, ka uni kiakëxa: ;Ënëx ka 'ën namibi 'anan 'ën xobi 'akë 'ikën! Aín anëx ka xanu 'iti 'ikën, ax ka Diosan unin putúbi bixun 'akë 'ikën. ²⁴ Usa 'ain ka unin aín xanu bikin aín papa aín tita ënti 'ikën, usa 'aish ka a rabëtaxbi achúshi unisashi 'iti 'ikën.

²⁵ Usakin 'akëx ka uni 'imainun xanu chupañuma 'iakëxa, 'aínbi ka usa 'ixunbi a rabëxun rabinti sinánma 'ikën, sinanima ka usabi 'iakëxa.

3

Bëbu 'imainun xanu Diosan kakësbabi oi 'isama tani 'itabati 'ucha bana

¹ Nukën 'Ibu Diosan uniokë bëtsi ñuina raëkëma kamasamaira ka runu 'iakëxa, usa 'ixun ka xanu ñukákëxa:

—¿Aséribi kara Diosan i bimi naësa ënu 'ikëkama ënë pixunma anun mi kax?

² Kakëxun ka xanun kakëxa:

—Bëtsi i bimibi naësanu 'ikë kananuna piti 'ain, ³ 'aínbi kananuna naësa nëbëtsi 'ikë i bimi ashi pitima 'ain. Diosan ka a i bimi pixunma 'anan mëxunma 'anun a pibi isanuna bamati 'ai kixun nu kaxa. ⁴ Kakëxunbi ka runun xanu kakëxa:

—Ama, usama ka kamina bamatima 'ain. ⁵ Diosan ka upíokin 'unánxa uisa nëtën kaina a i bimi pi a nëtënbi kamina mitsux sinánñuira 'ixun uisa ñu kara upí 'ikë 'unánan uisa ñu kara upíma 'ikë, aribi 'unáni asaribi 'iti 'ain.

⁶ Usakin kakëxun ka xanun a bimi kuisa, upíira upí 'ikë isakëxa, a piax sinánñuira 'isa iskin ka anun kuëenkin xanun i bimi biakëxa. I bimi bixun kukin, ka aín bënëribi 'inánkëxa. 'Inánkëxun ka anribi piakëxa. ⁷ Pikinshi ka a rabëxunbi chupañuma kananuna 'ai kixun sinánkëxa. Usai 'ikin ka chupañuma 'ixun higo kakë i pëi xëokëxa, xëotankëx ka a rabëtaxbi anun tsitatakiakëxa.

⁸ Usakë a xupibukëbëtan ka bëbu 'imainun xanun Nukën 'Ibu Dios bari kuainakëkëbëa suñu bëkikëbë nitsia kuakëxa, kuati ka uni aín xanubë abákiani kuanx naësanu 'ikë ikama tanain unëakëxa. ⁹ 'Aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan kuëenkin uni kakëxa:

—¿Uinu kaina 'ain? ¹⁰ Kakëxun ka unin kakëxa:

—Mi kana naësa nëbëtsi nitsia kuan, usa 'aish kana chupañuma 'aish rakuëti unëa. ¹¹ Kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan ñukákëxa:

—¿Uin kara chupañuma kamina aín kixun mi kax? ¿Karamina a pixunma 'anun 'ën mi kakë i bimi a pikëma 'ain? ¹² Kakëxun ka unin kakëxa:

—Minmi abë 'inun 'inánkë xanu ënën ka i bimi 'ë 'inánxa, 'inánkëxun kana 'ën pian.

¹³ Usakian kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan xanu ñukákëxa:

—¿Uisa kupí kaina usokin 'an? Kakëxun ka xanun kakëxa:

—Runun 'ë paránkëxun, kana a i bimi pian.

¹⁴ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan runu kakëxa:

—Min kamina ësokin ñu 'an, usa 'aish kamina raíri ñuina kamasama 'iti 'ain. Min shikanëinshi niriti kamina ninuxun 'ain. Usa 'ain kamina me putuishi pinuxun 'ain.

¹⁵ 'Ën kana mixmi xanubë nishananun 'imiti 'ain, 'ën 'imikëx ka min rëbúnki 'imainun xanun rëbúnki nishananti 'ikën. Aín rëbúnkinën ka min maxkánu mi amánuxun 'aia, 'akëxun kamina aín taë tsipútunu 'anuxun 'ain.

¹⁶ Usakin runu katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan xanuribi kakëxa:

—'Ën kana min tuia chaiira paë tanimi bakënun 'imiti 'ain, paën kamina bakënuhun 'ain. 'Aínbi kamina usai 'ibi min bënëbë 'inuxun 'ain, 'ianan kamina, an kakësabiokin 'ati 'ain.

¹⁷ 'Ësakin xanu katankëxun ka bëburibi kakëxa:

—Min kamina min xanun kakëxun kuan. Usa 'ixun kamina a pixunma 'anun 'ën mi kakë i bimi a pian, ënë pixunma ka 'at 'ën kakëxunbi, usa 'ain ka bërí me 'aisama min 'ucha kupí 'iti 'ikën; usa 'ain kamina 'itsaira ñu mëëkin menu ñu 'apáxun anun mix bamati nëtë 'itámainun pinuxun 'ain. ¹⁸ 'Ianan ka menu ñu muxaño tubënruí 'irunuxun 'aia, 'imainun kamina barixun ninu 'ikë ñukamabi piti 'ain. ¹⁹ Min nichakin 'itsaira ñu mëëtankëxun kamina pinuxun 'ain, me 'akë kamina 'ain, usa 'ain kamina anúnmi me 'itëkënti 'itámainun ñu menuxun 'ain, me 'akë kamina 'ain, usa 'aish kamina me 'itëkënuhun 'ain.

²⁰ Usa 'ain ka unin aín xanu Eva kakin anëakëxa, ax ka kamabi uni axa tsókë aín tita 'itiokin.

²¹ Nukën 'Ibu Diosan ñuina xaká xanu aín ri 'axuanan bëbu aín tari pañunun 'axunkin, ²² kakëxa: Ka is, bërí ka unix nukama achúshisa 'ikën, usa 'ixun ka uisa ñu kara upí 'ikë 'unánan uisa ñu kara 'aisama 'ikë aribi 'unánti 'ikën. Usa 'ain kamina a pi tsóti i bimi aribimina xënbua 'aínbi tsónuxun pi bërúanti 'ain.

²³ Usakin katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan uni Edénnua chikínkin, an uniokë 'ixuan me naëoxun anu ñu mëënun kixun ëankëxa.

²⁴ Usakin uni chikíntankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan naësa amiaxa bari urukë au aín ángel raíri Edénu 'ikë bainu nitsiáankëxa. Ax ka ángel suntárusa 'iakëxa. An ka manë xëtökë tsi rëkirukësa 'ixuan kuainakë bëkinkin anun bamatima i bimi anua uíxbi kuantirabanan bai bëarati anu nankëxa.

4

Caín 'imainun Abel 'iá bana

¹ Usa 'ain ka uni aín xanubë 'iakëxa. 'Itankëx ka xanux tutankëx aín rëkuën tuá Caín bakëankëxa, bakëanx ka kiakëxa: Bërí kana bëbu tuá achúshiña 'ain. Nukën 'Ibunbi ka 'ë 'inánxa. ² Usakin a pain 'atankëxun ka Abel Caínan xukën aribi tuakëxa. Abel axa an ñuina 'arakakë uni 'imainun ka Caín ax an ñu 'apákë uni 'iakëxa.

³ Uiti bari kara inúkëbëtan ka achúshi nëtë 'ikëbëtan, Caínan aín ñu 'apákë a 'inánti bikë a Nukën 'Ibu 'inánkëxa. ⁴ Usakian 'aia iskin ka Abelnënríbi aín 'arakakë ñuina aín rëkuën tuá upíira kaístankëxun 'ën 'Ibu kana 'inánti 'ain kixun sinánxun buánxuankëxa. Usakin 'aia ka Nukën 'Ibu Abelnën 'inánkë ñuina upíira 'ikë isakëxa, ⁵ 'aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan Caínan 'inánkë aín ñu 'apákë a upíirama 'ikë isakëxa, iskëbë ka Caín 'aisamairai xuamati aín xukënmi nishakëxa. ⁶ Usai 'ia ka Nukën 'Ibu kakëxa: ¿Uisa kupín karamina 'aisamairai min xukënmi xuamati nishin? ⁷ Min upíokin ñu 'akin kamina upíokin sinántsián, 'aínbi kamina 'aiman, usa 'ain ka min 'uchati 'uramara 'ikën. Usa 'aínbi kamina min abi tënëkin 'atima 'ain.

⁸ Achúshi nëtën ka Caínan aín xukën Abel kakëxa, jnu rabëtax karanuna nitsi kuantima 'ain! Kabiani abë uri kuankin ka Caínan aín xukën Abel ami xuamati nishkë 'ixun iskëuxunma mëëkin réakëxa.

⁹ Usokin 'akë ka Nukën 'Ibu Caín ñukákin kakëxa:

—¿Uinu kara min xukën Abel 'it? Kakëxunbi ka Caïnën kakëxa:
 —Kana 'unáñiman. ¿'Ën karana 'ën xukën nitsia bërúanti 'ain? ¹⁰ Usai kia ka Nukën 'Tbun kakëxa:
 —¿Uisa kupín karamina usakin 'an? Min xukën 'anáñanën imi menu, 'apamikinmi 'akë an ka uisa karana oti 'ai usakin 'ën mi 'anun kia. ¹¹ Usa 'ain kamina, mix 'atimokë 'aish ënë menuax chikínkë 'iti 'ain, anuxun min xukën aín imi 'apamikin 'akë me ënuax. ¹² Minmi ñu, mëëkin 'apákëxbi ka biminuxuma 'aia. Usa 'aish kamina ñuñuma, kuainbëkinishi tantima mekama oi ninuxun 'ain. ¹³ Usakian Nukën 'Ibu kakëxunbi ka Caïnën kakëxa:
 —'Ën kana min 'aisamaira okin tëmëramikëxunbi tënëtima 'ain. ¹⁴ Bërí kamina ënë menua 'ë chikinin usa 'aish kana kuainbëkinishi mekama oi ninuxun 'ain, mi 'ura kana uisaran nëtënbi tantima 'inuxun 'ain. 'Taka uínbi kara mëraia an 'ë 'ati 'ikën. ¹⁵ 'Aínbi ka Nukën 'Tbun ësokin kakëxa:
 —Uin kara mi rëtia ax ka mapai achúshi 'imainun rabëokin 'atimokë 'iti 'ikën. Usakin katankëxun ka Nukën 'Tbun Caín 'unántiokëxa, uin kara mëraia an rëtima okin.
¹⁶ Usakian Nukën 'Tbu kakëx ka Caín anuaxa abë banakë me ëbiani kuankëxa, kuantankëx ka Nod, kakë me amiaxa bari urukë Edén 'ikë anu 'iakëxa.

Usai Caínan rëbúnki 'iá bana

¹⁷ Usa 'ain ka Caínan xanu bitankëxun ami bëbu tuá 'inun bëchiakëxa, aín anë ka 'iakëxa Henoc kakë. Usakin bëchitankëxun ka Caínan achúshi ëma 'akëxa. 'Atankëxun ka aín bëchikënën anën Henoc kakin anëakëxa.

¹⁸ Henoc ax ka Iradnën papa 'iakëxa, Irad ax ka Mehujaelnën papa 'iakëxa, Mehujael ax ka Metusaelnën papa 'iakëxa, 'imainun ka Metusael ax Lámeçnën papa 'iakëxa.

¹⁹ Lámeç ax ka xanu rabëñu 'iakëxa: Achúshinëxa Adá kakin anëké 'imainun ka bëtsíxribi Silá kakin anëké 'iakëxa. ²⁰ Adánën tuakëx ka Jabal kakin anëké 'iakëxa, an pain ka ñuina chukúma 'imainun ñuina chakama 'arakakëxa. Usa 'aishi ka achúshi 'itinushi bukuima aín xanu 'imainun aín bëchikë 'imainun aín ñuinakamabë mekamanu kuainbëkini pastonuax bëtsi pastonu kuankëxa. Usa 'aish ka upíokin xubu oima chupa këxtú xubusa okin 'akë anuishi 'ikë uni 'iakëxa, usa 'ixun ka a unin vaca 'arakakëxa. ²¹ Jabal ax ka achúshi xukëñu 'iakëxa. Aín anë ka Jubal kakin anëké 'iakëxa, usa 'ain ka a unin rëbúnkinëx kamabi ñu 'unánkë 'ixun arpa 'anan paka 'akë a bana oti 'unánkë uni 'iakëxa. ²² Silánën tuá Tubal-caín kakin anëké a ka manë panshian unionan bëtsi ñukamaribi uniokë uni 'iakëxa. Tubal-caín ain chirabakë achúshinëx ka Naamá kakin anëké 'iakëxa. ²³ Achúshi nëtën ka Lámeçnën aín xanu Adá 'imainun Silá kakëxa:

'Ën mi bana ñuixunmainun kamina upíokin kuati 'ain:

Achúshi uni ka bënë 'iaxa, a kana anbia 'ë 'aisama oisa tankëxun rëan.

²⁴ Asérabia Caínax mapai achúshi 'imainun rabëokin 'uchakë 'ain kana, 'ëxribi 'aisamaira okin setenta 'imainun siete okin 'uchokë 'ëx 'iti 'ain, kiax ka Lámeç kiakëxa.

Adánñen anuishi sënëkin Evami achúshi okin bëchitëa bana

²⁵ Amiribishi aín xanubë 'itankëxun ka Adánñen achúshi bëbu tuá 'atëkéankëxa, ax ka Set kakin anëké 'iakëxa, usa 'ain ka kiakëxa: Diosan ka bëtsi tuáribi 'ë 'inánxa Caínëan aín xukën Abel rëa 'ain. ²⁶ Usa 'ain ka Setnënríbi achúshi bëchikë 'akëxa, aín anëx ka Enós kakë 'iakëxa. Usa 'ain ka a nëtëkaman unin Nukën 'Tbu 'akinun kixun ñukákëxa.

¹ Ēnëx ka Adánnën rëbúnkinën anëkama kuënëokë 'ikën. Uni uniokin ka Nukën 'Ibu Diosan, asaribi 'itánun 'akëxa; ² 'akin ka bëbu 'imainun xanu 'akëxa, 'atankëxun ka upíokin sinánxukin kakëxa. A nëtëan uni uniokë, a nëtën ka Dios kiakëxa: Ēnëx ka uni kakin anëkë 'ikën.

³ Adán axa ciento treinta baritiañu 'ain ka aín bëchikë Set a iskësabi ax bakëankëxa. ⁴ Usakin 'atankëxun ka Adán ochocientos baritia tsókin ka bëbu 'imainun xanu okin bakë bëchipakëxa; ⁵ usokin bakë bëchipatankëx ka novecientos treinta baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari 'iruax ñuakëxa.

⁶ Set ax ciento cinco baritiañu 'ain ka aín rëkuën bakë bëchikë Enós kakë ax bakëankëxa. ⁷ Usakin 'atankëx ka Set ochocientos siete baritia, 'imi tsóakëxa, tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ⁸ usakin bakë bëchipatankëx ka novecientos doce baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

⁹ Enós ax noventa baritiañu 'ain ka aín bëchikë Cainán bakëankëxa. ¹⁰ Usakin 'atankëx ka Enós ochocientos quince baritia 'imikin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ¹¹ usokin bakë bëchipatankëx ka novecientos cinco baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

¹² Cainán ax setenta baritiañu 'ain ka aín bëchikë Mahalalel bakëankëxa. ¹³ Usakin 'atankëx ka Cainán ochocientos cuarenta baritia sënëmi tsóakëxa; tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ¹⁴ usokin bakë bëchipatankëx ka novecientos diez baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

¹⁵ Mahalalel ax sesenta 'imainun cinco baritiañu 'ain ka aín bëchikë Jéred bakëankëxa. ¹⁶ Usakin 'atankëx ka Mahalalel ochocientos treinta baritia 'imi tsóakëxa; tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ¹⁷ usokin bakë bëchipatankëx ka ochocientos noventa 'imainun cinco bari sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

¹⁸ Jéred ax ciento sesenta 'imainun rabë baritiañu 'ain ka aín bëchikë Henoc bakëankëxa. ¹⁹ Usakin 'atankëx ka Jéred ochocientos baritia 'imi tsóakëxa; tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ²⁰ usokin bakë bëchipatankëx ka novecientos sesenta 'imainun rabë baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

²¹ Henoc ax sesenta 'imainun cinco baritiañu 'ain ka aín bëchikë Matusalén bakëankëxa. ²² Henoc ax ka Nukën 'Ibu Dios kuënënkësabi oi tsóakëxa. Usa 'ain ka aín rëkuën bëchikë Matusalén bëchitankëx, Henoc ax tsóakëxa trescientos baritia, 'imikin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ²³ usa 'aish ka Henoc kamabi aín baritia tsókë 'iakëxa trescientos sesenta 'imainun cinco baritia tsóakëxa. ²⁴ Henoc ax ka Nukën 'Ibu Dios kuënënkësabi oi tsókë uni 'iakëxa, usa 'ikë ka achúshi nëtë 'ikëbëtan Nukën 'Ibu Diosan bikëx nëtëakëxa.

²⁵ Matusalén axa ciento ochenta 'imainun siete baritia 'ain ka aín bëchikë bakëankëxa. ²⁶ Usa 'ain ka Matusalén setecientos ochenta 'imainun rabë baritia tsoakëxa; tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bëchipatëkëankëxa; ²⁷ usa 'ain ka novecientos sesenta 'imainun nueve baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

²⁸ Lámecc ax ciento ochenta 'imainun rabë baritia 'ain ka aín bëchikë achúshi bakëankëxa, ²⁹ a ka Noé kakin anëakëxa, ësai kikin: Nukën 'Ibun ka me 'aisama oxa, usa 'ain kananuna 'itsaira ñu mëi tëmëranuxun 'ain; usa 'aínbi ka ënë tuákën nu tantiminuxun 'aia. ³⁰ Noé bëchitankëx, ka Lámecc quinientos noventa 'imainun cinco baritia, tsóakëxa, tsókin ka bëbu 'imainun xanuribi bëchipatëkëankëxa; ³¹ usa 'ain ka setecientos setenta 'imainun siete baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx a bari sënënkëbë ñuakëxa. ³² Noé ax quinientos baritiañu 'ain ka aín bëchikë bëbukama bakëankëxa, aín anë ka 'iakëxa Sem, Cam 'imainun Jafet, akamax ka Noénën bëchikë 'iakëxa.

6

Unin 'ucha 'aisamaira 'ikë Nukën 'Tbu Diosan isa bana

¹ Uni 'aisamaira 'uakamë 'ëoi ka me tsitsirui buküakëxa, usai 'ikin ka unin xanu upírabu 'inun bëchiakëxa, ² usa 'ain ka Diosan bëchikëkaman unin bëchikë xanukama upírabu isakëxa. Usa 'ain ka uinu 'ikë xanu kara kuëënia abë kuëënani unikamax biranankëxa. ³ 'Aínbi ka Nukën 'Tbu kiakëxa: 'Ën kana uni xëñibutia tsónun 'imitima 'ain, usa 'aish ka bamati 'ikën, unix ka namishi 'ikën, usa 'ain ka unix tsóti 'ikën, ciento veinte baritia ishi.

⁴ Usa 'ain ka chaxkéirabu 'imainun chaiirabu uni ënë menu mërakëxa, Diosan bëchikëkaman unin bëchikë xanukama ami bëchipati biakëxa, bixun ka ami bëchipakëxa. Bëchipakëx ka a unikamax asérabi rakuëma kushiirabu bërámabi nètë ióñu 'iakëxa. ⁵ Nukën 'Tbu iskëxbi ka unin 'ucha 'aisamaira ënë menu 'iakëxa, 'imainun a 'atima sinánñu 'ixun 'atima ñuishi 'ati sinánñuirabu 'iakëxa, ⁶ usa 'ain ka uni uniotankëxbi usai 'ia isi sinanakëxa. 'Itsaira anun masá sinani, ⁷ kiakëxa: 'Ën uniokë ënë menu 'ikë unikama kana këñuti 'ain, 'imainun kana kamabi ñuina a 'arakakë, 'imainun men nirikë ñukama, ñuina pëchiñu akama. ¡'Ën uniokë ñukama 'aisamakëbë kana sinanan! ⁸ Usaia abë 'ikë unikama 'ikëbëtanbi ka Nukën 'Tbun Noé ashi upí sinánñu uni 'ikë isakëxa.

Noénën nunti chaiira 'á bana

⁹ Ënëx ka uisai kara Noé 'iakëxa, kixun ñuikë bana 'ikën.

Noé ax ka achúshi uni upí 'iakëxa, usa 'ixun ka Diosan kakësabiokin 'akëxa. A uníxëshi ka raíri unikama 'ikësama anúan tsóa nètëkaman Diosan kuëënkësabi oi tsóakëxa. ¹⁰ Noé ax ka rabé 'imainun achúshi bëchikëñu 'iakëxa, aín anë ka Sem, Cam 'imainun Jafet, kakin anëké 'iakëxa.

¹¹ Nukën 'Tbu Diosan iskëx ka ënë menu ñu unin bëtsi bëtsi ñu 'aisamaira 'anan bënëkinshi ñu 'aisama 'akë 'iakëxa, ¹² kamabi unin ka 'atima ñuira 'ati sinánñu 'iakëxa. Usa iskin ka Nukën 'Tbu Diosan ënë menuxun 'aisamaira ñu 'atima 'aia isakëxa, ¹³ usa iskin ka Noé kakëxa: Kamabi unikama këñuti kana sinan. Atun 'ucha kupín ka ënë menuxun 'aisamaira ñu 'atima 'aia, usa 'ain kana 'ën a unikama 'imainun menu 'ikë ñukama këñuti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain kamina 'ati 'ain, achúshi nunti chaiira i bëpinñuira xubu namësokin, 'atankëxun kamina anua ñukama 'iti 'ati 'ain, aín namë 'ukëmëu kamina bëarati 'ain, 'anan kamina aín xabankëkama anun 'umpax atsintisama okin mëu 'imainun ëman xaran bëtasti 'ain, anun 'umpax atsintisama okin. ¹⁵ 'Akin kamina nunti chaiira a ësokin 'ati 'ain: ciento treinta y cinco ka aín chaxké 'iti 'ikën, 'imainun ka veintidós metro 'imainun medio aín namë 'iti 'ikën, 'imainun ka aín manámiu trece metro 'imainun medio manan 'iti 'ikën. ¹⁶ 'Anan kamina rabé 'imainun achúshi okin 'ain manámi uarukin 'anan, achúshi xëkuë chukúma aín maskuan meu anun isti 'ati 'ain, 'anan kamina aín xëkuë chaiira uimi kaina 'aisatani anu 'ati 'ain. ¹⁷ 'Ën kana bakan tita chaiira an me mapurukin anu 'ikë ñukama këñuti 'ëmiti 'ain, an kamabi menu 'ikë unikama këñunu. Usokin 'akëbë ka menu 'ikë kamabi ñukama bamati 'ikën. ¹⁸ Usa 'aínbi kana mibëtan achúshi ñu 'ain, usa 'ain kamina mi 'imainun min xanu min bëchikëkama 'imainun min bëchikëñen xanukama aturibi nunti chaiirami 'akë anu 'aruti 'ain. ¹⁹ 'Imainun kamina nunti chaiirami 'akë anu ñuina aín bënë achúshi 'imainun aín xanu achúshiribi kamabi ñuina menu 'ikë 'aruti 'ain, a ñuina kamax ka mix 'ikësaribiti tsóti 'ikën. ²⁰ Mibë ka nunti chaiira anu rabé rabé, bëtsi bëtsi ñuina këñuruti 'ikën: usai 'ika pëchiñu ñuina 'imainun a 'arakati ñuinakama, 'imainun ka men nikë ñuinakama axribi, këñutima kupí këñuruti 'ikën. ²¹ 'Anan kamina kamabi ñu min piti 'imainun ñuinakaman pitiribi bitankëxun puruti 'ain, usa 'ain ka min piti 'imainun ñuina kaman pitiribi anu 'iti 'ikën.

²² Usa 'ain ka Noénën Diosan kakësabiokin kamabi ñu 'akëxa.

7

Bakan tita 'ikuatsinkin uni këñua bana

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun Noé kakëxa: Mixëshi kamina uni 'atimati tsómainun ënë nëtënuax upiti tsoitin, usa 'ixun kamina 'ën kakëxun kamabi ñu upíokin 'an. Usa 'ain kamina nunti chaiirami 'akë anu mikamaxëshi min bakë bëchikë kamabë 'iruti 'ain. ² Kamina biti 'ain mapai achúshi 'imainun rabë aín bënëkama 'ianan mapai achúshi 'imainun rabë aín xanu kamabi ñuina upíbu, 'aínbi kamina a pitima ñuina achúshi aín bënë 'imainun achúshi aín xanuishi biti 'ain. ³ Kamina timëti 'ain mapai achúshi 'imainun rabë kamabi ñuina pëchiñu, usokin 'akëx ka ñuina pëchiñukama ax menuax këñutima 'ikën, ⁴ ënuax mapai achúshi 'imainun rabë nëtë 'ikëbëtan kana cuarenta nëtë 'imainun cuarenta imë 'uí 'ibúmiti 'ain. ;'Ëx kana kamabi ñuina menu 'ikë 'ën uniokë akamabi këñuti 'ain, 'ën uniokë 'ikëbi! ⁵ Noénën ka Nukën 'Ibu kakësabiokin kamabi ñu 'akëxa.

⁶ A nëtën bakan tita 'ikuatsinkin me mapurukë anun ka Noé seiscientos baritiañu 'iakëxa. ⁷ Usa 'ain ka Noé aín nunti chaiira anu aín xanu 'imainun aín bëchikëkama 'imainun aín bëchikënën xanukamabë, aturibia bakan këñutima kupí 'iruakëxa. ⁸ A piti ñuinakama, 'imainun nun a pitima ñuinakama, 'ianan axa nuánkë ñuina 'imainun axa men nirinkëkama akamabë, ⁹ ka Noébë nunti chaiira anu 'iruakëxa, 'irui ka rabë aín bënë 'imainun rabë aín xanu, usai 'inua Diosan kakësabi oi.

¹⁰ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabë nëtë 'ikëbë bakan tita 'ikuatsini ukin me abira abi mapuruakëxa. ¹¹ Anua rabë 'uxë 'irukë ax diecisiete nëtë 'ikëbë ka Noé seiscientos baritiañu 'iakëxa. A nëtënbi ka me bákikëbë parúmpapa 'ukëmëu 'ikë 'umpax chaiira chikíakëxa, usai 'imainun ka naí panarabëkëbë manámi 'ikë 'umpaxribi chaiira anpënkiakëxa. ¹² Usaia 'ikëbë ka cuarenta nëtë 'imainun cuarenta imë menu nëtëtimisamaira 'itanun 'uñe 'ibúakëxa. ¹³ A nëtënbi ka Noé nunti chaiira anu aín bëchikëkama, Sem, Cam 'imainun Jafet, 'imainun aín xanu aín piaka rabë 'imainun achúshi aín bëchikënën xanu akamabë 'iruakëxa. ¹⁴ Usai 'irukin ka kamabi ñuina a 'arakati 'imainun, 'arakatima akama 'imainun axa men niríkë ñuina 'imainun pëchiñu ñuina akamabëbi atsíankëxa. ¹⁵ Kamabi ñuinanëx ka Noébë nunti chaiira 'akë anu rabëtax rabëtax atsíankëxa. ¹⁶ Ka 'iruakëxa achúshi aín bënë 'imainun achúshi aín xanu achúshi achúshi ñuina, Nukën 'Ibu Diosan Noé kakësabi oi, usaia atsíankëbëtan ka nunti chaiira aín xëputi Nukën 'Ibun xëpúakëxa.

¹⁷ Usa 'ain ka baka chaiira 'ëké ax cuarenta nëtë 'uñe 'aisamaira 'ibúakëxa. 'Ibúkëbë bakan tita 'ikuatsinkëbë mebi mapurukëbë ka nunti chaiira ax menuax nunkati bëspúruakëxa. ¹⁸ Bakan tita 'ëkin abira abi mapurukëbë nunti chaiira axribi, bëspúru nunkákëxa. ¹⁹ Chaiira bakan tita 'ëkin ka aín bashi chairukë abi mapurukin me 'aíma 'itánun mapuakëxa; ²⁰ usakin aín bashikama maputankëx ka anuishi sënëñima mapai achúshi 'imainun rabë manámiki bakan tita 'ëi sënëankësa. ²¹ Usai 'ikin ka kamabi uni ënë menu tsókë këñuakëxa, ñuina pëchiñu 'imainun 'arakakë ñuina 'arakatima ñuina axa men niríkë ñuina akamax 'ikësaribiti bamai këñuakëxa. ²² Kamabi ñu menu 'ikë axa tsókë 'imainun axa uinkë ñuina, akamaxbi këñuakëxa. ²³ Usaia këñúkëbëbi ka Noé 'imainun axa nunti chaiira anu 'ikëkama ax kuni këñuama 'ikën; Nukën 'Ibu Diosmi sinánkë 'aish usaia 'imainun ka uni, ñuina ninu 'ikë 'imainun ñuina pëchiñu manan nuánkë, 'imainun men niríkë ñuina akamaxbi këñuakëxa; ²⁴ usa 'ain ka kamabi me bakan tita chaiira 'ëkin mapukë 'aish ciento cicuenta nëtë 'imi basiakëxa.

8

Bakan tita 'ikuatsianx sënëan ñuikë bana

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios Noemí sinánkëxa sinanan ka kamabi ñuina abëa nunti chaira anu 'ikë amiribi sinánkëxa. Sinánkin ka Diosan menu suñu bëkinun 'imikëbë ka baka ain 'ëké sënëni kuëtsëkëni munu kuabuakëxa; ² usaía 'ikëbë ka me baakikë axribi xëpúakëxa, anun 'umpax me mëuküax ukë ax anuishi sënëni nëtëmainun naí manámi baakikë axribi xëpúkëbë 'uñe kushiira 'ibúkë ax anuishi sënëankëxa; ³ usai 'ikëbë ka bakan tita 'ëké ax abira abi kuabuakëxa. Kuabuti ka ciento cincuenta nëtë 'imi ëski baka kuabuakëxa, ⁴ usai 'ikëbëa mapai achúshi 'imainun rabë 'uxë 'ikë ax diecisiete nëtë 'ain ka nunti chaira Ararat kakë me anua 'ikë ain bashi anu bakan ëskibukin ëankëxa. ⁵ Ëskitainun ka baka munu kuabuakëxa, kuabúkëbë ka mapai rabë 'uxë 'irukë anun nëtë 'irutabakë anun ka bashi rëbukama manainra akamax pain iskë 'itánun mërakëxa. ⁶ Mërakë 'aian cuarenta nëtë 'ikëbëtan ka Noénën nunti chaira ain maskuan meu 'ikë xëkuë chukúma 'akë a xëókakëxa ⁷ xëókatankëxun ka achúshi ñuina pëchiñu nónshiansa a Noénën xuakëxa; xukëx kuanxbi ka bakan tita kuabukin ënpatisamapan 'ain anu 'irutu añu ñubi 'aíma 'ain kuaínbëkini nuanbëkiankëxa.

⁸ Usakin ñuina pëchiñu nónshiansa a xutankëx 'ibaixanxun ka amiribishi, Noénën numakuru achúshi me kara ëskibutia isnuxun xuakëxa; ⁹ 'ainbi ka amiribishi numakuru anu 'irutu ñubi 'aíma 'ain nunti chaira anubi utëkëankëxa, me bakan ënpatisamapan 'ain. Utëkënia ka Noénën ain mëkënan bikin numakuru nunti chaira anu atsímiakëxa.

¹⁰ Usokin 'atankëxun ka mapai achúshi 'imainun rabë nëtë pain, kaintankëxun Noénën amiribishi numakuru xutëkëankëxa. ¹¹ Xukëx kuanpuni ñantabukëbë ukin, ka ain xëtan olivos kakë i pëchi xëñubëtsinkin bëakëxa. Usakin bëia iskin ka Noénën sinánkëxa baka ka ëskibuti kuabutia kixun. ¹² Sinánkin ka kaíankëxa mapai 'imainun rabë nëtë, kaintankëxun ka amiribishi numakuru xutëkëankëxa; xukëx kuanxbi ka numakuru utëkëama 'ikën. ¹³ Usa 'ain ka Noé a baritiakaman seiscientos 'imainun achúshi bari-tiañu 'iakëxa, mekama ëskibukë 'ain. Achúshi 'uxë 'ikëbë nëtë achúshi 'ain ka, Noénën nunti chaira ain maskuan meu 'ikë ain xëkuë chukúma ëchíkin nankin iskëxbi ka me ënpati baka ëskikë 'iakëxa. ¹⁴ Usai 'itankëxa veintisiete nëtë rabë 'uxë 'ain ka, 'aimashi kiani meshi rakátanun baka ëskibukë 'iakëxa.

¹⁵ Usaia 'ian ka Nukën 'Ibu Diosan Noé kakëxa: ¹⁶ Nunti chaira anuax ka chikít, min xanu min bëchikë min bëchikënen xanu a kamabëbi kamina chikíti 'ain kixun ka kakëxa. ¹⁷ 'Imainun kamina mibëa 'ikë ñuina aribi chikínti 'ain: ñuina pëchiñu a 'arakati ñuinakama, axa men niríkë ñuinakama, anu kuankian tuapati 'uákamë 'ëokin me tsitsirutanun. ¹⁸ Usakian kakëx ka Noé ain xanu, ain bëchikë ain bëchikënen xanu ain piaka akamabë nunti chaira anuax chikiakëxa. ¹⁹ Usai chikíkëbë ka ñuinakamaxribi a 'arakati 'imainun a 'araka-tima, men niríkë 'imainun axa manan nuánkë ñuina pëchiñu akamaxribi chikiakëxa. ²⁰ Usai chikítankëxun ka Noénën anuxun Nukën 'Ibu, rabikin asábi ka kakin kati maxáx maburukin 'atankëxun anuxun ñuina upíbusi 'imainun ñuina pëchiñu upíra, akama achúshi achúshi bitankëxun Nukën 'Ibu asábi ka kakin 'aímai këñutanun xaroxuankëxa. ²¹ Usokian 'aia ka Nukën 'Ibu ain sanu upíra 'ikë anu nukutia xëakëxa, xëti ka kiakëxa: Uinsaranbi kana amiribishi menu 'ikë ñukama unin 'ucha kupín këñunuxuma 'ain, unin ka xura 'ixuinshi 'atima ñu 'atishi sinania. 'Imainun kana amiribishi ñuinakama 'aisamokin 'ën bërí 'akësokin këñutëkëntima 'ain.

²² “Ënë nëtë këñutisama pain 'ain ka unin ñu 'apátankëxun biti 'ikën; 'imainun ka 'itsís ira 'ianan matsi 'ianan, suñu bëkianan mitabutankëx baritia 'ianan nëtë 'imainun imë 'iti 'ikë kiox ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa.”

¹ Nukën 'Ibu Diosan ka upíokin sinánxunkin Noé 'imainun ain bëchikëkama, ësokin kakëxa: Kamina bëchipati mebi tsitsirui 'uákamë 'ëoti 'ain. ² Kamabi ñuina ënë menu 'ikë ax ka mitsumi rakuëti abáti 'ikën. Kamabi ñuina suñunu nuánkë, men nikë 'imainun parúmpapa bakanu 'ikë, akamax mitsubëira 'imabi mi 'ura bukuti 'ikën. ³ 'Ën kana mi kain kamina kamabi ñuina 'imainun ñu 'apátankëxun bimia pianan kamina añu kaina pisatanin aribi piti 'ain. 'Ën kana akama mi 'inanin. ⁴ 'Aínbi kamina achúshi ñu ashi pitima 'ain ax ka ñuina nami aín imikëñun pitima 'ikën: ax ka nami imiñu a 'ikën, aín 'imi kupín ka kamabi uni 'imainun ñuinakama tsotia. ⁵ 'Ën kana uni achúshi achúshi 'imainun ñuinaribi mitsu achúshi achúshinën imi kupí uisakin kara mitsu 'axa a ñukáti 'ain. 'Anan kana achúshi achúshi uni uisa kara bëtsi oxa aribi usokinbi 'ati 'ain.

⁶ Uin kara bëtsi uni 'aia, aka bëtsi unínribi 'ati 'ikën. Unix ka Nukën 'Ibu Diosan a iskësabi okin unio 'ikën usa 'ain.

⁷ 'Aínbi kamina mitsun, ¡'itsaira bëchipakin atubëtan me tsitsirui 'uakamë 'ëoti 'ain!

⁸ Diosan ka ësokinribi Noé 'imainun aín bëchikëkamaribi kakëxa: ⁹ "Ka kuat, 'ën kana achúshi ñu mibëtan 'anan min rëbúnkikama, ¹⁰ 'imainun kamabi ñuina axa mibë nunti chaiira anuax chikíkë akamabëtan 'ain: 'akin: kana ñuina pëchiñu, a 'arakati ñuina 'imainun 'arakatima ñuina 'ianan ñuina menu 'ikë akamabëtan 'ain. ¹¹ 'Ën mibëtan 'akë ñu akana bëtsiokin nantëkëntima 'ain: amiribishi kana unikama 'imainun ñuinakama këñunun bakan tita chaiira 'ëmitëkëñuxuma 'ain, bakan tita chaiira ka 'itëkëñuxuma 'aia menu 'ikë ñuinakama këñutëkëni."

¹² 'Ënëx ka a 'unántiokin achúshi ñu mitsubëtan 'akin manutima okin, kamabi ñuina kamabëtanribi 'akë 'ikën: ¹³ 'ën kana nón bai naí kuin kamanu anuaxa mëratiokin nan, ax ka achúshi ñu 'ën mibëtan 'akësa 'iti 'ikën. ¹⁴ Usa 'ain ka uínsaran karana 'ën kuin manámi mëranun 'imin, 'imikëbë ka anu nón bai mërati 'ikën. ¹⁵ Usa 'ain kana mitsubëtan achúshi ñu 'akë a 'ën sinánti 'ain, 'imainun kamabi ñuinabëtan 'akë a, usa 'ain ka amiribishi bakan tita chaiira kamabi ñu menua këñui 'ëtëkëntima 'ikën. ¹⁶ Uínsaran kara nón bai kuínnu mërati anu kana 'ën a iskin, achúshi ñu nëtëtima okin 'akë ax ka unikama 'imainun ñuina kamabi menu 'ikëbëtan 'á 'ikë kixun sinánti 'ain. ¹⁷ 'Ënëx ka 'ën 'unánti okin achúshi ñu anubia 'itiokin kamabi uni 'imainun ñuina menu 'ikë akamabëtan 'akë 'ikën 'Ësakin ka Nukën 'Ibu Diosan Noé kakëxa.

Noé 'imainun aín bëchikëkama 'ia

¹⁸ 'Ënëx ka Noénën bëchikëkama nunti chaiira anuaxa chikíkë akamax ka Sem, Cam, Jafet 'iakëxa, Cam ax ka Canaán kakë aín papa 'iakëxa. ¹⁹ 'Ënëkamax ka Noénën bëchikë rabë 'imainun achúshi 'iakëxa, usa 'ain ka aín rëbúnkikama kamabi menu kuani amiribishi 'uákamë 'ëoi mekama oi kuankëxa.

²⁰ Usa 'ain ka Noénën menu ñu 'apákin pëukin naë 'atankëxun uvas 'atabakin 'apákëxa. ²¹ Achúshi nëtë 'ikëbë ka Noé uvas baka kachokin 'akë a xëatankëx paëankëxa, usai 'iax ka sinanima aín chupa pëtankëx xubusa okían 'akë chupa këxtú a nëbëtsi 'ukëmëu 'uxax rakakëxa. ²² Usai 'ikë ka Cam Canaánën papa an isti 'ikëmabi chupañuma rakákë isakëxa, usai 'ikë isbiani kuanxun ka ëmanua aín xukën rabë ñuixuni chikíakëxa. ²³ Usakin ñuixunkëxun ka Sem 'imainun Jafetnën chupa chaxké, bixun aín tëxanu 'arubiani anun aín papa isima amo bësukiani kaxushi kuanxun rakuakëxa. Rakubëtsini kaxutan ain papa chupañuma rakákë isti rabanan uakëxa, usokin rakubëtsini ka isima amoshi bësuaux utankëx chikíakëxa. ²⁴ Usakian aín bëchikëñën 'akëx ka Noé ain paënkë inúkëbë bësuaakëxa, bësukin ka aín bëchikë 'anákanëan 'akë a 'unánkëxa, ²⁵ 'unáni ka kiakëxa:

¡Míx kamina 'atimokë 'iti 'ain Canaán!

¡Mín xukën rabëtan rëbúnkinën ka tëmëramikin mín rëbúnki ñu mëëmiti 'ikën!

- 26 Usokin 'axa basikëbëtan ka ësokinribi kakëxa:
 Chúamarua ka Nukën 'Ibu Semnën Dios 'iti 'ikën,
 Canaánën bëchikëkama ax ka tëmërakin an uni ñu mëëxunkëishi 'iti 'ikën.
 27 'En kana Nukën 'Ibu Diosan Jafet chaira meñu 'ianan aín bëchikëkama
 'uákamë 'ëoti kuëënin;
 'imainun kana Semnën, rëbúnkikamabë Jafet aín rëbúnkinëx 'iti kuëënin 'aínbi
 ka,
 Canaánën bëchikëkamax tëmërakin uni ñu mëëxuni bukuti 'ikën.
 28 Usaia bakan titachaira 'ikuatsian 'ain ka Noé trescientos cincuenta baritia
 imi tsópaiankëxa;
 29 usokin kamabi ñu 'atankëx ka Noé novecientos cincuenta baritia
 tsótëkëntankëx ñuakëxa.

10

Noénën rëbúnkikama 'ia (1 Cr 1.5-23)

1 Ënë kamax ka Noénën bëchikë Sem, Cam 'imainun Jafet, akaman rëbúnki
 'ikën, atux ka bakan tita chaira 'ikuatsian 'ain, atunbi bëchipati tsóa a kama
 'iakëxa.

2 Jafetnën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa Gómer, Magog, Madai, Javán, Tubal,
 Mésec 'imainun Tirás. 3 Gómernën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa Asquenaz,
 Rifat 'imainun Togarmá. 4 Javánnën bëchikëkama ka 'iakëxa Elisá, Tarsis,
 Quitim 'imainun Rodanim. 5 Ënë unikamax ka Jafetnën rëbúnki 'iakëxa, ax ka
 achúshi Javán kakë 'iakëxa, aín rëbúnkinëx ka parúmpapa kuëbí tsóti 'uakamë
 'ëokëxa, usai 'ika aín bananbi bananbi banai aín aintsibë timëax aín menu
 menubi tsóakëxa.

6 Camnën bëchikëkama aín anë ka 'iakëxa Cus, Misraim, Fut 'imainun
 Canaán. 7 Cusnën bëchikëkaman anë ka 'iakëxa Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá
 'imainun Sabteca 'imainun ka Raamá aín bëchikënnën anë Sebá 'imainun
 Dedán kakë 'iakëxa. 8 Cus ax ka bëtsi bëchikëñu Nimrod kakín anëkéñu 'iakëxa,
 ax painra ka uni kushiira a menu 'iakëxa. 9 Nimrod ax ka usai 'itia Nukën
 'Ibu kuëënkëbë an ñuokë unira 'iakëxa. Anuax ka achúshi bana ësai kia:
 Nimrod axa Nukën 'Ibu kuëënkëbë ñuira okë 'ia usaribi ka 'iti 'ikën. 10 Usa
 'ain ka Nimrod ax 'apu 'ain ëma chabu Babel, Érec, Acad 'imainun Calné,
 ënë ëmakamax ka Sinar menu 'iakëxa. 11 Sinar menuax ka Asur kakë uni ax
 mërakëxa, mëraxun ka Nínive, Reohobot-ir, Quélah, 12 'imainun ëma chaira Re-
 sen kakë, axa Nínive amo 'imainun Quélah axribi amo 'ikë a 'akëxa. 13 Usa 'ain
 ka Misraimnën rëbúnkikama ax ludeokama, anameokama, lehabitakama,
 naftuhítakama, 14 patruseokama casluhítakama 'imainun, caftoritaskama ax
 ka anuaxa flisteo unikama chikía 'ikën. 15 Canaán ax ka rabë bëchikëñu
 'iakëxa aín rëkuën ax ka 'iakëxa Sidón, kakë aín 'anáka ax ka 'iakëxa Het. 16 Usa
 'ain ka Canaánën rëbúnkikama ax ka jebuseos, amorreos, gergeseos, 17 heveos,
 araceos, sineos, 18 arvadeo, semareo 'imainun hamateo 'iakëxa. Usai 'ikë
 'itsa baritia 'inúkëbë ka cananeonën rëbúnkikama ax mekama mekama nu
 kuankëxa. 19 Usa 'ain ka cananeo unikama me ax Guerar kakë me ami kikiani
 Sidón kakë ëma, anuax kuanx Gaza kakë ëma chukúma anu sënën 'iakëxa,
 'imainun ka Sodoma, Gomorra, Admá 'imainun Seboím, kakë anuxunbi Lesa
 kakë ëma anu bërunkin bikë 'iakëxa. 20 Ënë unikamax ka Camnën rëbúnki
 'iakëxa, achúshi achúshi ëmax ka aín aintsibë aín menubi tsóti 'ain bananbi
 banakëxa.

21 Sem, ax ka Jafetnën xukën aín apan 'iakëxa, anribi ka bëchipakëxa.
 Kamabi Ébernën bëchikëkamax ka Semnën rëbúnki 'iakëxa. 22 Semnën
 bëchikëkamax ka 'iakëxa Elam, Asur, Arfaxad, Lud 'imainun Aram.
 23 Aramnën bëchikëkamax ka 'iakëxa, Us, Hul, Guéter 'imainun Mas. 24 Arfaxad
 ax ka Sélahnën papa 'iakëxa, 'imainun ka Sélah ax Ébernën papa 'iakëxa. 25 Usa

'ain ka Ébernën rabë okin bakë bëchiakëxa: achúshinëx ka Péleg kakë 'iakëxa, axa anu 'ain ka unikama kamabi menu kuani abísakëxa; 'imainun ka Pélegrnën xukën ax Joctán kakë 'iakëxa. (Péleg ax ka bëtsi bëtsi menu kuani amanu amanu kuankëxa.) ²⁶ Joctán ax ka ënë unikaman papa 'iakëxa Almodad, Sélef, Hasar-mávet, Jérah, ²⁷ Hadoram, Uzal, Diclá, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Ofir Havilá 'imainun Jobab. Kamabi ënëkamax ka Joctánnën bëchikëkama 'iakëxa. ³⁰ Usa 'ain ka anua atux tsókë anuaxbi kuankë me ax Mesá aukikiani kuankë 'imainun Sefar ax auküaxa bari urukë au 'ikë 'iakëxa, ³¹ Ënë kamax ka Semnën rëbúnki 'iakëxa, achúshi achúshi ëma 'imainun ka aín aintsibëbi aín menubi tsóti ain bananbi banakëxa.

³² Ënëkamax ka Noénën bëchikënnën aintsikama 'iakëxa, usa 'ain ka aín rëbúnkinëx anubia aín rara tsóa menubi 'iakëxa. Baka chaiira 'ikuatsian 'ain ka abisi amanu amanu kuani atun ëmabi 'ai anu tsókankëxa.

11

Babel kakë torre 'akan

¹ Usa 'ain ka a nëtëkaman bëtsi bëtsi banan uni banatisamapan 'ain a menu 'ikë unikamax achúshi banáinshi banakëxa. ² Usai 'i ka auküaxa bari urukë a menu uni chikíkiani 'ura kuankin me barikin Sinar kakë amia mërakëxa, mërakin ka me sapan upí anubi tsótisa mëratanckëx anubi tsóti bërükankëxa. ³ Achúshi nëtën ka atúxbi timëax kanankëxa: Usa 'ain ka a unikaman maxáx 'imainun tsépasa ñu akama 'akinma Ladrillo 'imainun asfalto akama këñun aín xubukama 'akëxa.

⁴ Usai kitankëx ka amiribishi kanantëkënkankëxa: Achúshi ëma chaiira 'anan kananuna torre ënën menma uarukin chaiorukin naibëtan sënën 'ati 'ain. Usakin 'aia iskin ka bëtsi unikaman sinánti 'ikën a unikamax ka sinánñuira 'ianan kushiirabu 'ikën kias ka kiti 'ikën, usa 'ain kananuna nukamax bëtsi mekamanu kuani abístima 'ain. ⁵ Aínbi ka Nukën 'Ibun usakian ëma 'imainun torre unikaman ënën menma chaiorukin 'akë a ubuxun isakëxa.

⁶ Ësokin unikaman 'akëbëtan ka Diosan sinánkëxa: Atux ka achúshi ëma chaiira 'anan achúshi banáinshi banaia; usa 'ixun ka ënë ñu mëeti 'ati sinánxun 'aia, bërí ka uínbi ëmitisama 'inun 'aia. ⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan atun ñu 'aia istisatankëx kiakëxa, bëtsi bëtsi banan bananun kananuna uni 'imiti 'ain, usai 'i ka bëtsin kakëxunbi bëtsin bana kuakámati bënëti 'ikën. ⁸ Usakian Nukën 'Ibun 'imikëx kamabi menu kuani abískin ka atúan 'akë ëma a ënkankëxa. ⁹ A menuxun ka Nukën 'Ibun achúshi banáinshi banaiaibi unikama bëtsi bëtsi banan bananun 'imiakëxa, kamabi mekamanu kuania amanu amanu kuantanun, usokëx ka mekama oi amanu amanu kuani abísakëxa. Usokian anuxun Nukën 'Ibu Diosan uni bëtsi bëtsi banan banamikë kupín ka Babel kakin anëakëxa.

Semnën rëbúnkikama 'iá (1 Cr 1.24-27)

¹⁰ Ënëkamax ka Semnën rëbúnki 'iakëxa. Bakan tita chaiira 'ikë inúkë rabë baritia 'ain ka Sem cien baritiañu 'ain, aín bëchikë Arfaxad bakëankëxa.

¹¹ Usakin 'atankëx quinientos baritia 'imi tsókin ka Semnën amiribishi xanu 'imainun bëbuokin bakë bëchipatëkëankëxa.

¹² Arfaxad an ka treinta 'imainun cinco baritiañu 'ixun Sélah bëchiakëxa. ¹³ Usakin 'atankëx, Arfaxad cuatrocientos tres baritia 'imi tsókin, ka xanu 'imainun bëburibi okin bakë bëchipatëkëankëxa.

¹⁴ Sélahnën ka treinta baritiañu 'ixun Éber bëchiakëxa. ¹⁵ Usakin 'atankëx ka Sélah cuatrocientos tres baritia 'imi tsókin xanu 'imainun bëbuokin bakë bëchipatëkëankëxa.

¹⁶ Ébernën ka treinta 'imainun cuatro baritiañu 'ixun ka aín bëchikë Péleg bëchiakëxa. ¹⁷ Usakin 'atankëx ka Éber cuatrocientos treinta baritia 'imi tsókin, xanu 'imainun bëbuokin bakë bëchipakëxa.

¹⁸ Pélegnën ka treinta baritiañu 'ixun ka Reú bëchiakëxa. ¹⁹ Usakin 'atankëx ka Péleg doscientos nueve baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun bakë bëchipatëkéankëxa.

²⁰ Reú ax treinta 'imainun rabë baritiañu 'ixun ka Serug bëchiakëxa. ²¹ Usakin 'atankëx ka Reú doscientos siete baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun bakë bëchipatëkéankëxa.

²² Serug ax treinta baritiañu 'ixun ka Nahor bëchiakëxa. ²³ Usakin 'atankëx ka Serug doscientos baritia tsóakëxa, tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun bakë bëchipatëkéankëxa.

²⁴ Nahor ax veintinueve baritiañu 'ixun ka Téräh bëchiakëxa. ²⁵ Usakin 'atankëx ka Nahor ciento diecinueve baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun amiribishi bakë bëchipatëkéankëxa.

²⁶ Téräh ax setenta baritiañu 'ixun ka Abram, Nahor 'imainun Harán akama bakë bëchiakëxa.

Téradnën rëbúnkikama 'iá

²⁷ Ënë kamax ka Téradnën rëbúnkikama 'iakëxa, ax ka Abram, Nahor 'imainun Harán aín papa 'iakëxa. Harán ax ka Lotnën papa 'iakëxa, ²⁸ ax ka Ur kakë anu 'ikë Caldea me anuax aín papa Téräh 'isama pain 'ain ñuakëxa. Anuaxa bakëan me anuaxbi. ²⁹ Usa 'ain ka Abramnën aín xanu Sarai bimainun, Nahor anribi aín xanu Milcá biakëxa, ax ka Haránnën bëchikë 'imainun Iscá aín chirabakë 'iakëxa. ³⁰ Usa 'ain ka Sarai ax tuakëma xanu 'aish tuáñuma 'iakëxa. ³¹ Usa 'ain ka Téräh ax Ur kakë ëma anuax Canaán kakë menu kuani kuankëxa, kuankin ka Abramkëñun aín xanu Sarai aín piaka akëñun aín xuta Lot a Buánkëxa. 'Aínbi ka Haram kakë ëma anu, bëbatankëx anu tsóti bërúakëxa. ³² Usai 'itankëx ka Téräh Harán kakë ëma anuax doscientos cinco baritia tsótankëx ñuakëxa.

12

Nukën 'Ibu Diosan Abram kakë uni kaisa

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun achúshi nëtë 'ikëbëtan Abram kakëxa: min menuax ka kuantan, min aintsikama ëbiani kamina ënë menuax kuantu 'ain, bëtsi menu kamina kuantu 'ain, 'ën mi ismimainun. ² Min rëbúnki kamabëtan kana achúshi ëma chaiira 'anuxun 'ain; 'anan kana upíokin sinánxunti 'ain, usakin 'aia iskin ka bëtsi unikaman a unikamax ka sinánñuira 'ianan kushiirabu 'ikë kias kiti 'ikën, mi kupín kana kamabi menu 'ikë unikama upitax bukunun upíokin sinánxunti 'ain. ³ Uin kara mi upíokin 'akinia aribi kana 'ën upíokin sinánxunti 'ain, 'imainun kana uin kara mi 'atima oia aribi 'ënribi 'atima oti 'ain; mi kupí kana kamabi menu 'ikë unikama upíokin sinánxunti 'ain.

⁴ Ësokian kakëx ka Abram Nukën 'Ibun kakësabi oi Harán kakë me anuax kuankëxa. Setenta 'imainun cinco baritiañu 'aish ka anuax chikiakëxa Canaán kakë me anu kuani. ⁵ Kuankin ka aín xanu Sarai këñun aín piaka Lot buánkëxa, 'imainun ka aín ñuina aín ñukama 'imainun aín ñumëmikë unikama Harán kakë me anuxuan bikë akama buánkëxa. Buani kuanx ka Canaán menu bëbakëxa, ⁶ bëbakiani kuani ka Abram a mekama inubiani kuanx Siquem, anua i chaiira nikë Moré kakë anu bëbakëxa. A menu ka cananeo unikamax tsóakëxa. ⁷ A menuax ami mërakin ka Nukën 'Ibun Abram kakëxa: Ënë me kana min rëbúnkikama 'inánti 'ain. Usakian kakëxun ka Abramnën achúshi anuxun Nukën 'Ibu asábi ka kixun kati maxax bukunrukin 'akëxa, anuaxa ami mërakë kupí.

⁸ Usai 'itankëx ka anuax chikíkiani kuanxun amiaxa bari urukë Betel kakë ëma au 'ikë niñu me anu xubusa okin aín chupa këxtú pëniakëxa. Betel kakë ëma ax ka amia bari kuabúkë au 'ikë 'iakëxa, 'imainun ka achúshi ëma. Ai kakë axribi amiaxa bari urukë au 'ikë 'iakëxa. A menuxunribi ka Abramnën anuxun Nukën 'Ibu rabiti 'atankëxun rabiakëxa. ⁹ Usakin 'atankëx anu pain 'itankëx ka munu 'ikiani kuani, Négueb kakë me ami kikiani kuankëxa.

Abram Egipto kakë menu tsóti kuan

¹⁰ Usa 'ain ka anua Abram tsótanbi a menu a piti ñu 'aimaira 'iakëxa, usa 'ain ka Abram a menuax 'itsama baritia ishi, Egipto menu anua a piti ñu 'ain anu tsóti kuankëxa, anua 'ikë me anua a piti ñu a nētënu 'aimaira 'ain. ¹¹ Usai kuani ka Egipto menu bëbai kuankin, ain xanu Sarai Abramnën kakëxa, ësokin: mi kamainun Ka kuat, mix kamina achúshi xanu upíira 'ën iskëx 'ain, ¹² usa 'ain ka egipcio unikamax mi isi kiti 'ikën: Ënë xanux ka ënë unin xanu 'ikën. Ësai kikin ka 'ë minun kuëenkin mi binxun 'akánti 'ikën. ¹³ Usa 'ain kamina, 'ëx upí 'inun mix ismina 'ën chirabakë 'ai kixun kati 'ain.

¹⁴ Usokin kabiani kuanx ka Abram Egipto menu bëbakëxa, bëbaia ka anu 'ikë unikaman aín xanu Sarai axa upíira xanu 'ikë isakëxa. ¹⁵ Ismainun ka Egiptonu 'ikë 'apu faraón an ñu mëëxunkë unikamanribi isakëxa, isiani ka anu ka achúshi xanu upíira uaxa kixun kai rikiankëxa. Kakëxun ka aín unikama aín 'ikënu bétánun kixun kakëxa kakëxun ka aín 'ikënu. ¹⁶ Usa iskin ka faraónën Sarai kupí, Abram upíokin 'akinkin 'inaishiakëxa oveja, vaca 'imainun uni an ñu mëëxunti 'imainun xanu an ñu 'axúnti akama 'inánkin asno, 'imainun camello akamaribi 'inánkëxa. ¹⁷ Aínbi ka Sarai kupí, Nukën 'Ibun faraón 'atimokin tëmëramiakëxa aín aintsikama këñunbi 'anan kamabi unikamaribi 'insínmiakëxa. ¹⁸ Usai 'ikin ka faraónën Abram kamiakëxa, kamikëxa aia ka kakëxa: ¿Uisa kupín karamina ësokin 'ën 'an? ¿Uisa kupín karamina min xanu 'aínbi ax ka 'ën xanuma 'ikë kixun 'ë kakëma 'ain? ¹⁹ Mix kamina min chirabakë isa ax 'ikë kias kian, kikëbétan kana 'ën xanu 'iti bian. Biaksi kana abë 'ikëma 'ain usa 'ain kamina buánti 'ain. ¿Mi 'inantëkënmainun kamina bëríbi buánti 'ain! ²⁰ Usakin Abram katankëxun ka faraónën aín unikama kakëxa, kamina Egipto me ënuua Abram aín xanu 'imainun aín ñukama këñunbi kuantanun xuti 'ain.

13

Abram 'imainun Lot ënanan

¹ Usa 'ain ka Abramnën Egiptonuax chikíkin aín xanu, 'imainun kamabi aín ñu buani kuankëxa, kuanika amiribishi rikiani Négueb me 'ikë anubi kuantëkëankëxa. Kuankëbë ka aín piaka Lot axribi atubë kuankëxa. ² Abram ax ka 'iakëxa uni ñuñuira, usa 'aish ka kuri 'imainun manë uxua kuríkiñu 'ianan, 'itsaira aín ñuina 'arakakëñu 'iakëxa. ³ Néguebnuax amiribishi munu 'ikian kuantankëx ka Betel kakë ëma 'urama anu paian 'ikian Betelbétan Ainën nëbëtsionkë anu 'iakëxa. ⁴ A mex ka anu paian anuxun Nukën 'Ibu Dios rabiti maxá bukunrukin 'akë a 'iakëxa, anuxun ka Nukën 'Ibu rabiakëxa. ⁵ Usa 'ain ka Lot axribi ñuñuira uni 'i aín kuku Abramsaribi 'aish, an ñu 'axúnti xanu xuntakukama, ovejakama 'imainun vacakama 'ianan, an ñu mëëxunkë unikamabëbi anu 'iakëxa; ⁶ 'aínbi ka anua atux 'ikë anu aín ñuina 'itsaira 'ain ñuinakaman pasto piti sënénma 'iakëxa. Usa 'ain ka a rabëtax anu 'isama 'ain, ⁷ an Abramnën vacakama bërúankë unikamabë Lotnën vaca an bërúankë unikama nishanani ubionankëxa. Usa 'ain ka a nëtëkaman, cananeo 'imainun ferezeo unikamax pain anu tsókë 'iakëxa.

⁸ Usa 'ain ka Abramnën achúshi nëtën aín xukënan bëchikë Lot ësokin kakëxa: Mix kamina 'ën 'aintsi 'ibu 'ain, usa 'ain kananuna nu rabë upiti nuibananti 'ain, usaribiti ka an nun ñuina bërúankë unikama nishananima nuibananti 'ikën. ⁹ Usa 'ain kamina min kuëenxun uimiu karamina 'iti 'ain kixun me bariti 'ain. Usa 'ain kamina 'ëbë 'ima amo kuantu 'ain. Mixmi aín tsipumi kuankëbë kana 'ëx aín rëbumi kuantu 'ain, mixmi aín rëbumi kuankëbë kana 'ëx aín tsipumi kuantu 'ain. ¹⁰ Usakian Abramnën kakëxun ka Lotnën me upí anu 'iisa Jordán kakë baka 'urama anua 'umpax 'itsaira 'ikë a isakëxa, iskin ka Sóar 'urama 'ikë ëma chukúma aribi isakëxa, usa 'ain ka a menu

'itsaira 'umpax 'imainun naësa me chaira 'ikë isakëxa. Ax ka Egipto me iskësa 'iakëxa. (Ënëx ka Nukën 'Ibun Sodoma 'imainun Gomorra ëma këñutisama pain 'ain 'iakëxa.) ¹¹ Usa 'ain ka Lotnën kamabi Jordán kakë baka anu 'ikë me sapan kaisakëxa, anuax ka anua 'ikë anuax amiaxa bari urukë ami kikiani kuankëxa. Usai 'ika Abram 'imainun Lot ënanankëxa. ¹² Usa 'ain ka Abram axa Canaán kakë me anubi bërúmainun, Lot ax me sapan amia 'ikë ëmakama Sodoma 'imainun Gomorra a 'urama tsóti kuankëxa, ¹³ anuxun ka kamabi unin 'atima 'ixun 'aisamairai Nukën 'Ibumi 'uchakin bëtsi bëtsi ñu akëxa.

¹⁴ Usaia anuax Lot kuankë 'ain ka a basikëbëtan Nukën 'Ibun Abram kakëxa: Anumi 'ikë ënuxunbi kamina upíokin aín tsipumia isanan aín rëbumiokin isti 'ain, isanan kamina amiaxa bari urukë amia isanan amia bari kuabúkë amiaribi isti 'ain; ¹⁵ 'ën kana kamabi me min iskë ënëkama mi 'inánti 'ain, ax ka minan 'ianan xëñibua 'aínbi min rëbúnki kamanan 'iti 'ikën. ¹⁶ 'Ën kana min rëbúnkikama 'aisamaira menu 'ikë masin bërusa 'inun 'imiti 'ain. Usa 'aish ka masi bëru tupuntisama usaribi 'iti 'ikën, 'ianan ka tupuntisamaira min rëbúnkikama 'iti 'ikën. ¹⁷ ;Usa 'ain kamina bërí nirukiani kuanxun 'ën mi 'inánuxun kakë me a pain isi kuantu 'ain, iskin kamina aín chaxké 'imainun aín pampa, akama pain isikuanti 'ain akama kana mi 'inánti 'ain! ¹⁸ Usa 'ain ka Abram anua 'ikë anuax aín ñukama mëniobiani niñu me Mamré kakë uni ainan 'ain Hebrón kakë ëma 'urama 'ikë anu 'i kuankëxa. Anuxun maxax bukunrukin 'atankëxun Nukën 'Ibu rabiakëxa.

14

Abramnën Lot buánkankëbi bitëkëan bana

¹ Usa 'ain ka a nëtëkaman Amrafel ax Sinar kakë me anu 'apu 'iakëxa, Arioc axribi ka Elasar kakë me anu 'apu 'iakëxa, Quedorlaómer axribi ka Elam kakë me anu 'apu 'iakëxa, 'imainun ka Tidal axribi Goím kakë me anu 'apu 'iakëxa. ² Ënë 'apukamax ka 'apu Bera, Sodoma kakë ëmanu 'ikë abë 'akanankëxa, abë 'ianan ka 'apu Birsá Gomorra kakë ëmanu 'ikë abë 'ianan, ka 'apu itsi Sinab Admá kakë ëmanu 'ikë 'apu abë 'ianan, Seméber kakë 'apu Seboím kakë ëmanu 'ikë 'imainun, 'apu itsi axa Bela kakë ëmanu 'ikë abëribi 'akanankëxa, a ëmabi ka Sóar kakinribi anëakëxa. ³ Ënë mapai achúshi 'apukaman ka aín suntárukama Sidim kakë me sapan anu timëakëxa, anu ka parúmpapa bamakë kakë ax 'iakëxa. ⁴ 'Itsa baritia 'inúkë 'ain ka 'apu Quedorlaómer an mapai rabé 'imainun rabé baritia, anun an kuëenkësa okin ñu 'anun 'amiakëxa, 'aínbi ka bari achúshi 'irutëkënkë anun mapai achúshi 'apu kaman a 'apubë 'akánanti sinánkëxa. ⁵ Usakin sinántakëx ka baritia itsi 'irukëbë, Quedorlaómer 'apu 'imainun 'apu raíri abëa 'akianankë kamabë kanankiani anua Astarot Carnaim me 'ikë anu kuankëxa, kuanxun ka anu 'ixun refaítakama a pain 'atankëxun; zuzita kamaribi, Ham kakë menuxun 'anan emitas kamaribi, Savé-quiriataim menuxun 'akëxa, ⁶ 'anan ka 'akánanti 'unairakëkamaribi abë 'akanankin abámikin Seír me anu 'ikë bashikama anubi nuibiankin 'akëxa, usakian 'akëxa kuania ka me anua El-Parán 'ikë anubi, nuibiankin 'akëxa, ax ka anu uni 'ikëma me a rapasu 'iakëxa. ⁷ Usokin 'atankëx baitsin amirbishi utëkënkë ka Quedorlaómer 'imainun aín suntárukama, 'imainun abëa kuankë 'apu raíri akamabë En-Mispát, 'ikëbia Cadés kakë anu bëbakëxa, bëbakiani kuankin ka añu kara bainua mëraia abi 'atimonan këñuakëxa, usokin 'anan ka kuankinshi anu 'ikë amalecita aribi 'akëxa, 'anan ka amorreokamaribi raíri ëmakama 'akësaribi okin 'abiani kuankëxa, ax ka Hasesón-tamar me 'ikë anu 'iakëxa.

⁸ Usa 'ain ka Sodoma, Gomorra, Admá, Seboím, 'imainun Belanu 'ikë 'apukama ax me sapan Sidim kakë anuax 'akanani kuankëxa. ⁹ Anuax ka ënë mapai achúshi 'apukama Quedorlaómer Amrafel 'imainun Arioc

abë 'akanankëxa, ënë rabë 'imainun rabë 'apukamax ka Elam, Goím, Sinar 'imainun Elasar a ëma kamanu 'ikë 'iakëxa. ¹⁰ Kamabi Sidim kakë me sapan anu ka chua me pëan pëánkikë anubia unia 'iakëxa, usa 'ain ka Sodoma 'imainun Gomorranu 'ikë 'apu 'akanankënuax 'iakëti kuaníbi anu nanëakëxa. Usai 'imainun ka raíri 'apukamax ninu abákëxa. ¹¹ Usa 'ain ka rabë 'imainun rabë 'apun suntárúkaman Sodoma 'imainun Gomorra kakë ëma rabë, anu atsíntankëxun anu 'ikë unikaman ñu aín piti, ain ñu kupíkë aín 'arakakë ñukama këñunbi kamabi bitankëxun aín nëtënu anu 'ikë unikama këñunbi buánkëxa. ¹² Usa 'ain ka Sodoma kakë ëmanu 'ikë Abramnën, xukënan bëchikë Lot axribi anu 'iakëxa, 'ikëbi ka aribi aín ñukama 'imainun an 'arakakë ñuinakama këñunbi ñatanbiankin buánkankëxa. ¹³ Usakian 'akëbë ka uni achúshi abákëxa, abaxun ka usaía 'ikë Abram hebreo uni a ñuixuankëxa, ax ka uni achúshi Mamré aín menu tsókë 'iakëxa, a unix ka amorreo unibu 'iakëxa, Mamré ax ka Escol 'imainun Aner aín xukën 'iakëxa, usa 'aish ka a unikamax Abrambë nuibanankë 'iakëxa.

¹⁴ Usakian aín piaka ñatanbiankin buánkë ka Abramnën kuakëxa, kuabiani kuaxun ka aín xubunuax bakëntankëx kanikë unikama a 'imainun an ñu mëëxunkë aín unikama amira sinánkë akama timëakëxa, timëkëx ka trescientos dieciocho a unikama 'iakëxa, usakin timëtankëx ka Abram ain unikama timëbiantankëx 'apukama nui Dan kakë ëma sënënkë anu bëbakëxa. ¹⁵ Anu bëbax ñantabukëbëtan ka Abramnën aín unikamabëtan atun sinánkënumashi ratukinshi anu bukukë ami bëbarukin 'akëxa, abë 'akanankin ka a 'apukama abámikin Hobá anu sënën 'akëxa, ax ka Damasco ëma aín tsipumí 'ikë au 'iakëxa, ¹⁶ usokin 'akëxa 'apukama abákëbëtan atun buánkë kamabi ñukama biakëxa. Usakin bíanan ka Abramnën 'ain xukënan bëchikë Lot aín ñukama 'ain ñukamabi biakëxa, bíanan ka xanukama bíanan raíri unikamaribi biakëxa.

Melquisedecnën 'upiokin Abram sinánxuan

¹⁷ Usokin 'atankëx ka Abram amiribishi utëkëankëxa, Quedorlaómer kakë 'apu akëñun raíri 'apukama abëa 'ikë akamakëñunbi 'abëtsinia ka Sodomanu 'ikë 'apu an upíokin biakëxa, Savé kakë me sapan anuxun biakëxa, a mex ka 'apukaman me kakë 'iakëxa. ¹⁸ 'Imainun ka bëtsi 'apu Melquisedec, kakë 'apu Salem ëmanu 'ikë anribi biakëxa, ax ka sacerdote Nukën 'Ibu Dios an kamabi ñu unio kushiira naí manámi 'ikë aín uni 'iakëxa, an ka pán këñun vino 'inánkin.

¹⁹ Upíokin sinánxunkin Abram ësokin kakëxa:

Mi ka Nukën 'Ibu Dios naí manámi 'ikë an naí 'imainun mekama unio an 'upiokin sinánxunti 'ikën;

²⁰ 'ianan ka Nukën 'Ibu Dios kamabi kushiñu an mi, abëmi 'akanankë unikama 'anun 'amikë ax 'upiokin rabikë 'iti 'ikën.

Usakian Melquisedecnën kakëxun ka Abramnën an bibiankin buánkë ñukama raíri 'inánkëxa. ²¹ 'Inánkëxunbi ka Sodomanu 'ikë 'apun Abram kakëxa:

—Unikama ashi 'ë 'inánan kamina min bikë raíri ñukamabi buánti 'ain.

²² Usokin kakëxunbi ka Abramnën ësokin kakëxa:

—'Ën kana ësokin kana 'anuxun 'ai kixun Nukën 'Ibu kushiira an naíkëñun me unio a kan, ²³ 'ën kana uisa min ñubi bikin ñuman chamarabi bíanan, anúnmi tsitëkërekikë abi anun 'ën taxaka tükërekati bitsiman, mixmi únsaranbi min ismina 'ë ñuñuira 'imian kiox kitima kupín. ²⁴ 'Ën kana añu ñubi 'ënan 'iti bitsiman, usa 'ain ka 'ëx abë kuankë unikama atun pikë ax kuni 'ásabi 'iti 'ikën. Usa 'ain ka ax 'ëbë kuankë unikama Aner, Escol 'imainun Manré, akaman ainan 'inun ñu biti 'ikën, ësakin ka Abramnën Sodomanu 'ikë 'apu kakëxa.

15

Nukën 'Tbu Diosan Abram achúshi ain bëchikë 'inánuxun ka bana

¹ Ënë ñukama 'atankëxa 'inúkë 'ain ka Nukën 'Tbun Abram namákin iskësokian isia kakëxa:

—Kamina rakuëtima 'ain Abram, 'ëx kana an mi bërúankë a 'ain. Min biti ñu ax ka chaiira 'inuxun 'aia. ²⁻³ 'Aínbi ka Abramnën kakëxa:

—'Ën 'Tbu 'imainun 'ën Dios, çuisa karana minmi ñu 'inánkëxun, ñankáishibi bixun 'ati 'ain, minbi kamina 'ëx kana achúshi bëchikëñumabi 'ai kixun 'unanin minbi kamina achúshi bëchikëbi 'ë 'inankëma 'ain? Usa 'ain ka kamabi 'ën ñukama an biti Eliézer Damasconu 'ikë uni 'ën kaniokë, an 'ëx ñukëbëtan 'ën kasunania ñukama biti 'ikën. ⁴ Ësokin kakëxun ka Nukën 'Tbun kakëxa:

—Ësakin min bëchikënenbi ka mix ñukëbëtan min ñukamabi biti 'ikën, bëtsi unin ka min ñu bitima 'ikën.

⁵ Usokin katankëxun ka Nukën 'Tbun Abram ëman, buánxun ësokin kakëxa:

—Upiokin ka naí manámia 'ispakama is, iskin kamina min tupuntisa 'ikë tupunti 'ain. Usaribi ka min rëbúnkinëx tupuntisamaira 'itsaira 'iti 'ikë kixun kakëxa.

⁶ Usakian kakëxun ka Abramnën usa ka asérabi Nukën 'Tbu 'ikë kixun sinánkëxa, sinánkëbë ka ax 'ëx kikësabiokin ka 'aia kias ami sinánkëxa.

⁷ Ësakinribi ka kakëxa:

—'Ëx kana min 'Tbu 'ain; usa 'ixun kana 'ën mi Ur kakë me anua caldeo unibu tsókë anua chikiankën, ënë me xëníbua 'aínbi minanbi 'inun 'inánuxun.

⁸—Kakëxunbi, ka Abramnën ësokin kakëxa, 'ën 'Tbu 'imainun 'ën Dios çuisakin karana asérabi ka 'ënan ënë me 'ikë kixun 'ën 'unánti 'ain? —kixun ka Abramnën kakëxa.

⁹ 'Imainun ka Nukën 'Tbu Diosan kakëxa:

—'Ë kamina vaca xanu bërí kanikë achúshi bëxúnti 'ain, bëanan kamina achúshi cabra 'imainun achúshi carnero, rabë 'imainun achúshi baritiañu kaisun bëti 'ain, achúshi achúshi 'imainun kamina ñumakuru bërí kanikë achúshiribi bëanan rabëtax nikë numakuru bëti 'ain.

¹⁰ Usakian kakëxun ka Abramnën a ñuinakama Dios bëxúankëxa, bëxun ka panárabë okin tukaxun amo rabëbi bëtsi bëmánon buküankëxa; 'anan ka ñuina pëchiñu rabë a tukakinma usabi nankëxa. ¹¹ Usakin 'atankëxuan buküanbi ka an bamakë ñuina pikë xëtékama ñuinanën nami pikatsi kias manánux ubakëxa, ubax anu këñubutia ka Abramnën 'ibiankëxa.

¹² Usakian a ñukama 'akëbëa ñantabuan ka a imë Abram 'aimai rëti 'uxakëxa. Usai 'uxkënkëbi ka achúshi chaiira bëánkibukë an bëararakëxa usakin 'akëx ka 'aisamairai rakuëakëxa. ¹³ Usai rakuëtia ka Nukën 'Tbun kakëxa:

—Min kamina 'unánti 'ain, min rëbúnkikamax ka aín menu tsótima bëtsi menu tsónuxun 'aia, 'imainun ka anuxun 'aisamaira okin ñumëmikë 'inuxun 'aia, 'imainun ka 'aisamaira okin 'atima okë 'iti 'ikën, cuatrocientos baritia sënëntamainun. ¹⁴ 'Aínbi kana 'ënribi a ëmanu 'ikë unikama an atu bëtsi bëtsi okin tëmëramikë aribi 'atima okin tëraminuxun 'ain, usakin 'akë 'ain ka min rëbúnki kamax 'aisamaira ñuñu 'aish chikinuxun 'aia. ¹⁵ Mix kamina 'itsa baritia tsóti kuëënnuxun 'ain, usai 'itankëx kamina xënira 'aish ñuti 'ain, ñutankëx kamina min rara kamabë timëti kuantu 'ain. ¹⁶ Usai cuatrocientos baritia tsótankëx ka min bëchikënen bëchikë min xuta aín bëchikënen bëchikë akamax ka min rëbúnki 'aish amiribishi ënë menu utëkënnuxun 'aia, usa 'aínbi ka anun 'ën amorreo unikama aín 'ucha kupín 'atima oti nëtë 'isama pain 'ikën.

¹⁷ Usai ñantabukë a imë ka Abramnën isakëxa, achúshi ñute chaiira xanuxuan me 'akë usa anuaxa 'aisamaira kuin chikitia isanan ka achúshi tsi rëkirukësa axa ñuina nami tukapaxun nankë nëbëtsinën inutia isakëxa. ¹⁸ Usa 'ain ka a nëtënbi Nukën 'Tbun Abrambëtan achúshi ñu 'akin kakëxa:

—Ēnē mekama kana min rēbúnkikama 'inánti 'ain, Egipto bakamiaxa ukē me anuax 'imainun baka chaiira Éufrates kakē anu sēnēnbi kana 'inánti 'ain. ¹⁹ Ax ka quenitakaman me 'ikēn, 'imainun ka quenizitakama, cadmo-neokama, ²⁰ hititakama, ferezeokama, refaitakaman me, ²¹ amorreokama, cananeokama, gergeseokama 'imainun jebuseokama ēnē unikaman me kana mi 'inánti 'ain.

16

Abramnēn aín ñu mēēmikē xanu Agarmi bēchia

¹ Sarai an ka aín bēnē Abram tuaxunkēma pain 'iakēxa, usa 'aínbi ka achúshi xanu Agar kakē egipcia an ñu 'axúnti bēkē 'iakēxa. ² Usa 'ain ka aín xanu Sarainēn Abram kakēxa:

—Ka kuat, Nukēn 'Ibun ka 'ēx tuáñu 'iti kuēēnima, usa 'ain kamina an nu ñu 'axunkē xanu Agar abē 'iti 'ain, usa 'ain sapi ka an tuakēx aín tuákama ax 'ēn tuása 'iti 'ikēn. Ēsokian kakēxun ka Abramnēn aín xanu Sarai asábi ka kixun kakēxa.

³ Usakin katankēxun ka Sarainēn an ñu 'axunkē egipcia xanu Agar a bētankēxun Abram aín xanu 'inun 'inánkēxa, usakin ka mapai rabé bari Canaán menu tsókē 'ixun 'akēxa. ⁴ Usa 'ain ka Abram an ñu 'axunkē xanu Agar abē 'iakēxa, usai 'iax ka tuuakēxa; 'aínbi ka tukin tankin Sarai an ñu mēmikē a istisamatani ami nishakēxa. ⁵ Usai ami nishia 'unánkin ka Sarainēn aín bēnē Abram kakēxa:

—¡Min 'ucha kupí ka Agarnēn 'ē 'atima okin isia! 'Ēnbi kana min xanua 'inun mi 'inan, usa 'aínbi ka bērí achúshi tuáñu 'ikuaní 'ēsamaira 'isatania. Usa 'ain ka Nukēn 'Ibun kiti 'ikēn uix kara 'uchaxa kixun nu kati 'ikēn. ⁶ Kia ka Abramnēn kakēxa:

—Ka kuat, an mi ñu 'axunkē xanu ax ka min mēkēnu 'ikēn; usa 'ain kamina uisakin karamina 'aisatani usokin min 'ati 'ain.

Usakian kakēxun ka Sarainēn amixuamati nishkin an ñu 'axunkē xanu Agar 'itsaira 'atimokēxa, 'atimokēx ka Agar abákēxa. ⁷ Abákē ka Nukēn 'Ibun ángel achúshinēn anu uni 'ikēma menuxun mērakēxa, ax ka aín rēbumi kakin anēkē me anu kuantí bai rapasu 'umpax upíira 'ikē anu 'iakēxa, ⁸ anua mēra kin ka ñukákēxa:

—Agar, mix kamina Sarainēn ñu mēēmikē aín, ¿uinuax kaina aín, 'imainun kaina uinu kuanin?

—'Ēx kana an 'ē ñumēmikē xanu Sarai anuax abatin —kixun ka an kakēxa. ⁹ Usokian kakēxun ka Nukēn 'Ibun ángelnēn ēsokin kakēxa:

—Kamina amiribishi kuantēkēti 'ain ami ñu mēēxunkē xanu anubi kuanxun, kamina an mi kakēsabiokin kamabi ñu mēēxunti 'ain.

¹⁰ Katankēxun ka Nukēn 'Ibun ángelnēn ēsokinribi kakēxa:

Min rēbúnkinēx ka 'aisamaira 'inun 'uakamē 'ēoti 'ikēn, usa 'ikē ka uínbi tupuntima 'ikēn.

¹¹ A mi tuukē ēnēx ka achúshi bēbu tuá 'ikēn, usa 'ain kamina bakēntankēxun Ismael kakin anēti 'ain, Nukēn 'Ibun ka mix tēmērai uin kara 'ē 'akinti 'ikē kias nuibakati nitsia isaxa.

¹² Min tuakēx ka bana kuakēma 'aish achúshi burro raēkēmasa 'inuxun 'aia; usa 'aish ka kamabi unimi nishti 'ikēn, 'imainun ka kamabi uníxribi ami nishti 'ikēn;

usa 'aínbi ka aín aintsikaman 'ura xuisa tankēxi atubēbi 'iti 'ikēn.

¹³ Usa 'ain ka Agar Nukēn 'Ibubē banatankēx abi kiakēxa, kikin anēkin ka Diosan ka 'ē isia kikin anēakēxa, usa 'ain kana bēríbi Diosan 'ē iskēxbi ñukēma pain tsoti 'ain.

¹⁴ Usa 'ain ka anua 'umpax upíira 'ikē kini ax ēsokin anēkē 'ikēn: 'Umpax upíira ñutima oi tsókē an 'ē iskē ainan ka a 'umpax 'ikēn. Ax ka Cadés 'imainun Béred kakē ēma an nēbētsi okin bēarakē 'iakēxa.

¹⁵ Usakian ángelnën kakëx ka Agar amiribishi an ñu mëëmikë xanu Sarai anu kuantëankëxa, kuantankëx ka anuax Agar aín rëkuën tuá bakëankëxa, bakënkë ka Abramnën aín bëchikë Ismael kakin anëakëxa. ¹⁶ Abram ochenta 'imainun seis baritiañu 'ain ka aín bëchikë Ismael bakëankëxa.

17

Nukën 'Ibu Diosan abë mënionanti sinánxun Abram 'unántiorakanun kixun ká

¹ Usa 'ain ka Abram axa noventa 'imainun nueve baritiañu 'ikë, Nukën 'Ibu amiribishi ami mëratëkin ësokin kakëxa:

—'Ëx kana min 'Ibu Dios kamabi kushiñuira a 'ain, usa 'ain kamina 'ëx kuënkësabi 'oishi tsóanan 'ëx kikësabiokin kamabi ñu 'ati 'ain, ² 'imainun kana 'ën achúshi ñu mibëtan 'ati 'ain: 'anan kana 'ën min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'i 'uákamë 'ëonun 'imiti 'ain, kixun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa. ³ Usakian Nukën 'Ibu Diosan kakëx ka Abram rantin puruni aín bëmánanën me tikai tsóbuakëxa usai 'iaka kakëxa:

⁴ —'Ënë ñu kana mibëtan 'ain kamina kuati 'ain: Mix kamina 'aisamaira bëtsi bëtsi ëmanu 'ikë unikaman rara 'inuxun 'ain, ⁵ 'imainun kamina bërí Abram kakin anëké 'itima 'ain. Usa 'ain ka min anë bërí 'ia Abraham, 'ën kana mi bëtsi bëtsi ëmanu 'ikë unikaman rara 'iminuxun 'ain. ⁶ 'Ën kana min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'inun 'iminuxun 'ain; min rëbúnki raírinëx ka 'apu bëtsi bëtsi ëmanu 'inuxun 'aia. ⁷ 'Ën kana achúshi ñu mibëtan 'ain 'imainun kana min rëbúnki kamabëtanribi 'anuxun 'ain, usa 'ain kana 'ëx min Dios xënbua 'aínbi 'iti 'ain, 'ianan kana atun Diosribi 'inuxun 'ain. ⁸ Mi 'imainun min rëbúnkikama kana kamabi Canaán me anumi bërí tsókë ënë 'inánti 'ain, ax ka min rëbúnki kamaxa xënbua 'aínbi anu tsóti 'ikë 'imainun kana 'ëx atun Dios 'iti 'ain.

⁹ Katankëxun ka ësokinribi, Nukën 'Ibu Diosan Abraham kakëxa:

—'Aínbi kamina min, achúshi ñu 'ën mibëtan 'akë ax kikësabiokin 'ati 'ain, 'imainun ka kamabi min rëbúnki kamanribi ax kikësabi 'iti 'ikën. ¹⁰ 'Ënëx ka mitsubëtan 'ën 'akë achúshi ñu 'ikën, usa 'ain ka min rëbúnki kamanribi 'ëx kikësokinbi 'ati 'ikën: usa 'ain ka kamabi unikama mitsubë 'ikë atux aín nëtökë ñu rëbu tëai 'unántiorakakë 'iti 'ikën. ¹¹ 'Unántiorakakin kamina aín nëtökë ñu rëbu aín maxaka 'ikë a tëati 'ain, ënëx ka 'ën mibëtan 'akë achúshi ñu a 'unánti 'ikën, ësokin 'akin kamina 'unánti 'ain nun kananuna achúshi ñu 'a kixun. ¹² Bërími ësokin 'akë ënuxun, kamina kamabi uni mix abë 'ikë unikaman bëchikënkëxa bëbu tuá bakënia mapai achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan aín nëtökë ñu rëbu ain maxaka tëati 'ain, min ñu mëëxunkë uni 'imainun min kuríkinënbimi bëtsi menua marukë bëtsi unibi ka aín nëtökë ñu rëbu tëakë 'iti 'ikën. ¹³ 'Ëx kikësabiokin kamina 'unánti okin bëtsi 'akësa 'akësaribi okin aín nëtökë ñu maxaka 'ën mi kakësabiokin 'ati 'ain. Usakinmi 'ën mibëtan 'akë achúshi ñu ax ka mitsun naminu 'unántiokë 'iti 'ikën, usa 'ain ka mitsun 'ëbëtan achúshi ñu 'akë ax këñútimoi 'iti 'ikën. ¹⁴ 'Aínbi ka uix kara 'unántiorakaisama tania ax mitsunua chikínkë 'iti 'ikën, 'ën achúshi ñu 'akë a bana kikësokin 'aisama tankë kupí.

¹⁵ Usakin katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan ësokinribi Abraham kakëxa:

—Bërí ka min xanu ax Sarai kakin anëké 'itima 'ikën. Aín anë ka bërí Sara kakin anëké 'iti 'ikën. ¹⁶ 'Ën kana upíokin sinánxunin, usa 'ain kana achúshi tuá mi 'axúnun 'imiti 'ain. 'Ën upíokin sinánxunkëx ka kamabi menu 'ikë unikama aín rëbúnki 'iti 'ikën. 'Imainun ka aín rëbúnkinëx kamabi menu 'ikë unikaman 'apu 'inuxun 'aia, kixun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa.

¹⁷ Usakian Nukën 'Ibu Diosan kakëx ka Abraham rantipuruni memi bëtiki tsóbuti, ësokin sinani kuaiakëxa: ¿Achúshi unin kara cien baritiañu 'ixun bëchiti 'ik? ¿'Imainun kara Saran noventa baritiañu 'ixun achúshi tuá 'ati 'ik? 'Ësakin ka Abrahamnën sinánkëxa. ¹⁸ Usakin sinánkin ka Nukën 'Ibu Dios kakëxa:

—¡Usa 'ain sapi ka, Ismaelnën rëbúnkikama atux upitax tsóti 'ikën!

¹⁹ Kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa:

—'Ën mi kakë ax ka ësakin mi kakë 'iixa min xanu Sara ax ka achúshi bëbu tuá bakënti 'ikën, bakënia kamina min a tuá Isaac kakin anëti 'ain. Abëtan kana 'ën achúshi ñu aséribi 'ati 'ain, ax ka xënbua 'aínbia sinánun aín rëbúnki kamabëtan 'akë 'iti 'ikën. ²⁰ Ësokin katankëxun ka aín bëchikë Ismael ñuikinribi ësakin kakëxa, 'ën kana min bana kuan, usa 'ain kana upíokin sinánxunuxun 'ain; 'imainun kana 'aisamaira aín bëchikë 'inun 'imiti 'ain usa 'ain ka aín rëbúnkinëx 'uakamë 'ëoti 'ikën. 'Imainun ka Ismael ax mapai rabë 'imainun rabë 'apukaman kushiira aín papa 'iti 'ikën, 'imainun kana an achúshi ëma chaiira cha 'anun 'amiti 'ain. ²¹ 'Aínbi ka 'ën achúshi ñu mibëtan 'akë ax min bëchikë Isaac min xanu Sara ënuax achúshi baritia 'ikëbë anun 'iti nëtë 'ikëbë bakënkëbë 'ën 'akë ñu ax anubi 'iti 'ikën. ²² Usai abë banatankëxun Abraham ëbiani ka Nukën 'Ibu Dios anuax kuankëxa.

²³ Usai Nukën 'Ibu Dios abë banatankëx sënënkiani kuankë 'ain ka a nëtënbí Abrahamnën aín bëchikë Ismael, aín nëtökë ñu maxaka tëakin 'unántiokëxa, 'anan ka kamabi unikama an ñu mëëxunkë aín xubunuaxa bakënkë akama 'imainun aín kuríkinënbia marukë. Unikama aribi unántiokin aín nëtökë ñu rëbu tëaxuankëxa. Usakin 'akin ka kamabi uni abëa 'ikë atun xubunu 'ixuan an ñu mëëxunkë akamaribi aín nëtökë ñu maxaka tëaxunkin 'unántiokëxa, Nukën 'Ibu Diosan usakin 'anun kakësabiokin ka 'akëxa. ²⁴⁻²⁵ A nëtëkaman usokin 'ai ka Abraham ax noventa 'imainun nueve baritiañu 'iakëxa, 'imainun ka aín bëchikë Ismael ax bërí kani trece baritiañu 'iakëxa, a nëtën ka aín nëtökë ñu maxaka 'unántiokin tëakë 'iakëxa. ²⁶ A nëtënbika Abraham 'imainun aín bëchikë Ismaelnëx usai 'itia kakë, usaibi 'iakëxa usa 'aish ka a nëtënbí aín nëtökë ñu maxaka tëai 'unántiorakakëxa, ²⁷ usai 'ikin ka Abrahamnën kamabi unikama abë 'ikë 'imainun aín xubunuxua an ñu mëëxunkë unikama a këñun aín xubunuaxa bakënkë 'imainun bëtsi menua aín kuríkinënbia marukë akamabi 'akëxa.

18

Nukën 'Ibu Diosan achúshi bëchikë 'inánuxun Abraham ká

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Abrahammi anua Mamré kakë uni aín me ni 'ikë anuax mërakëxa, mëramainun ka Abraham bari xamaruti 'urama 'ain aín chupa këxtú xubusa okin 'akë aín xëkuë rapasu, tsókë 'iakëxa. ² Tsóxunbi ka Abrahamnën rabë 'imainun achúshi uni a bëtánain nikë isakëxa. Isi bënëtishi nirukin bitsi ka aín bëmánanën me tikatankëx, ³ nirukin ka kakëxa:

—'Ën kana mi kain kamina bënëkiani kuantima 'ain 'ën 'ibu. ⁴ Mitsux mi kuënkëbëtan kana 'ën 'umpax bëxunun kati 'ain, anun tachukatankëxmi in tupëonkë tëmú chukúmashi tantikanun. ⁵ Bërí kamina 'unanin uinu kara an mi 'akinti 'ia kixun, usa 'ain kana mitsun piti bëxúnti 'ain, bëia pitankëx kamina pibiani kuantí 'ain.

Ësokin kakëxun, ka a unikaman —asabika kananuna kaínti 'ain —kixun atun kakëxa. ⁶ Usakian kakëx ka Abraham aín chupa këxtú xubusa okían 'akë anu atsíankëxa atsínkin ka Sara kakëxa:

—¡Bënëkinshi! Kamina trigo putuakë upíira veinte kilo bitankëxun pán 'ati 'ain. ⁷ Usakin aín xanu kabiani ka Abraham abákiani anua aín vaca 'ikë anu, anua ka vaca bërí kanikë kaískin bitankëxun aín uni achúshi 'inánkëxa, 'inánkëxun ka an bënëkinshi piti 'akëxa. ⁸ Usakian vaca bëna piti 'amainun ka Abrahamnën vaca xuma mëtuakin 'akë a 'imainun aín xuma aribi kara 'ati 'ikë kixun ñukákëxa, usakian atun pimainun ka a 'uramaxun añu ñuribi kara kuënia aribi 'inánuxun kaíankëxa, kainkëxun ka i achúshi nikë tëmúxun piakëxa.

⁹ Usakin pitankëx sënënkín ka a isia kuankë unikama achúshinën Abraham ñukákëxa:

—¿Uinu kara min xanu Sara 'ik? Kakëxun ka kakëxa ka —anu 'ëx 'ikë chupa këxtú xubusa okin 'akë anu 'ikën —kixun ka kakëxa.

¹⁰ Usakian kakëxun ka a isia ukë uni achúshinën kakëxa:

—Mi istëkëni kana bëtsi bari 'ikëbë utëkënti 'ain 'imainun ka min xanu Sara ax achúshi tuáñu 'iti 'ikën. Usakian kaia ka Saran kamabi banakama kuakëxa, ax anu 'ikë ain xubu xëkuë 'urama anuaxa banaia. ¹¹ Usa 'ainbi ka Abraham ax uni apan kaniakëkë 'imainun ka ain xanu Sara axribi xanu apan kaniakëkë 'iakëxa usa 'aish ka Sara bërámabi ain pëi machakë sënënkë 'iakëxa. ¹² Usa 'ain ka Saran a ñuia kia kuati ain kuaikë a tënëibi kuëpunchinibi kuëmumëkin tënëakëxa: ¿Uisax karana 'ëx usai 'iti 'ain? 'ën bënë 'imainun 'ëx kana bërí kaniakëkë apan 'ain.

¹³ Usai 'ia 'unánkin ka Nukën 'Ibun Abraham kakëxa:

—¿Uisa kupín kara Sara kuain? ¿an kara xënira 'aish kana tuáñu 'iti 'ain kixun sinanimin? ¹⁴ ¿Nukën 'Ibun 'akasmati ñu kara 'aíma 'ik? bëtsi bari 'irukëbë kana 'ëx mi istëkëni uti 'ain, 'imainun ka Sara achúshi tuáñu 'iti 'ikën kixun ka kakëxa. ¹⁵ Èsai kia kuati ka Sara rakuëti 'ëx kana kuaikëma 'ain kixatankëxa: Usa 'ain ka ësai kiakëxa:

—'Èx kana kuaikëma 'ain. 'Aínbi ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—'Èn kana mix kuaia isan.

Abrahamnën Sodoma kakë ëma kupín Nukën 'Ibu Dios ñuká

¹⁶ Usa 'ain ka a isia kuankë unikama ax nirukiani kuani Sodoma kakë ami kikiani kuankëxa. Kuankëbë ka Abrahamnën buánxun xuti axribi kuankëxa. ¹⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun sinánkëxa: “Kana Abraham kati 'ain aña karana 'ai kuani kixun, ¹⁸ ax ka kamabi unin chaitiokë 'aish achúshi ëma chaiira 'imainun kushiira 'iti 'ikën. 'Èn kana a kupín kamabi menu 'ikë ëmakamanu 'ikë unikama upíokin sinánxunti 'ai kixun kana kan. ¹⁹ 'Èn kana mi káisan usa 'ain kamina min bëchikëkama 'inánan, min rëbúnkikama mi 'unánmikë bana upíokin kuakin 'unánkin uinu 'ikëx kara 'aisa 'imainun upí 'ikë a 'ati 'ikën, usakin 'akëbëtan kana 'ën usakin 'axunuxun kakë usakinbi 'axúnti 'ain.” ²⁰ Èsakin ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Èsai ka Sodoma 'imainun Gomorra ëmanu 'ikë unikama ñui uni kia, atux 'atima ñuira 'ai 'uchakë, ax ka 'ucha chaiira 'ikën, ²¹ usa 'ain kana bërí anu kuantu 'ain, aséribi kana atun 'ucha chaiira 'imainun 'atimañuira 'aia kixuan ñuia kuan. Usa 'ain kana aséribi kara unin ñuia kuakë ax usa 'ikë 'unánti 'ain.

²² Usakin kabiani ka a isia ukë uni rabë ax Sodoma ëma isi anuax kuankëxa, kuantamainun ka Abraham anu pain Nukën 'Ibubë bërúakëxa. ²³ Usa 'ain ka a 'urama okin Abrahamnën Nukën 'Ibu Dios ñukákëxa:

—¿Karamina uni 'uchañu këñun uni 'uchañumakama 'atima okin këñuti 'ain?

²⁴ A ëmanu ka cincuenta uni ñu 'atima 'ai 'uchakëma 'iti 'ikën. Usa 'ain kaina, ¿a ëmanu 'ikë unikama këñutima kupin a cincuenta unikama ënti 'ain?

²⁵ ¡Min usokin uni 'uchañuma këñun uni 'uchañukama, 'akin kamina a rabëtaxbi 'uchakësa 'ikë 'ati 'ain! ¡Usakin 'axuma ka at! Mix kamina 'apu 'aish kamabi kushiñu 'ain kamabi menu, ¿usa 'ixunmi usakin ñu 'akë ax kara minan asabi 'iti 'it? ²⁶ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Anua cincuenta uni 'uchañuma mërakin kana Sodoma ëmanu tsókë unikama këñutima 'ain. ²⁷ Usakian kakëxun ka Abrahamnën amiribishi katëkëankëxa:

—'Èn ësokin mi kakëxun kamina 'ë uisabi otima 'ain, mix kamina Nukën 'Ibu Dios 'imainun kana 'ëx achúshi unishi 'ain; ²⁸ 'ainbi kara mapai achúshi uni ñu 'atima 'akëma anua cincuenta uni 'iti pishinti 'ikën. ¿Mapai achúshi unikama ñu 'atima 'akëñuma 'ain kaina ëma a këñuti 'ain?

Kakëxun ka Nukën 'Ibu kakëxa:

—'Èn cuarenta 'imainun cinco 'uchañuma uni mërakin, kana a ëma 'atimokin këñutima 'ain. ²⁹ Katankëxun ka —Amiribishi katëkëankëxa, anu sapi ka cuarenta uni ñu 'atima 'akëma 'iti 'ikën —kia ka Abrahamnën kakëxa.

Kakëx ka —cuarenta a kupín kana a ëmanu 'ikë unikama këñutima 'ain — kixun Nukën 'Ibu kakëxa. ³⁰ 'Aínbi ka Abrahamnën amiribishi katëkëankëxa:

—'Ēn kana amiribishi mi kain usa 'ain kamina 'ēn mi katēkēnkēx 'ēmi nishtima 'ain, 'aínbi sapi kamina treinta unishi mēрати 'ain. Ēsokian kakēxun ka Nukēn 'Ibun katēkēankēxa:

—Anua treinta, uni 'uchañuma mēraKin kana a ēmanu 'ikē unikama kēñutima 'ain. ³¹ Usaia kia ka Abrahamnēn amiribishi katēkēankēxa:

—'Ēn 'Ibu, 'ēn kana ēsokin kati 'ikēmabi mi kain, ¿uisa kara veinte uni 'uchañumami anua mērakēbē 'iti 'ik? Kixuan ñukākēxun ka Nukēn 'Ibun kakēxa:

—'Ēn anua veinte uni mēraKin kana a ēma kēñutima 'ain. ³² Kia ka ēnkinma Abrahamnēn amiribishi katēkēankēxa:

—'Ēn kana ēsokin mi kain 'ēn 'Ibu, 'aínbi kamina mix 'ēmi nishtima 'ain, 'aínbi kana mi katēkēnxuma ēnē banaishi mi kain: ¿añu karamina anua diez uni 'uchañuma atu mēraKin 'ati 'ain?

Kakēxun ka Nukēn 'Ibun kakēxa:

—Anua diez uni 'uchañuma mēraKin kana a ēma kēñutima 'ain.

³³ Ēsai pain Abrahambē banatankēx ka Nukēn 'Ibu, anuax kuankēxa; ax kuankēbē ka Abraham axribi aín 'iti chupa kēxtú 'akē anu utēkēankēxa.

19

Nukēn 'Ibun Sodoma 'imainun Gomorra ēma kēñua bana

¹ Bari kuabúkēbē ka Sodoma kakē ēmanu ángel rabē bēbakēxa. Anu bēbakiania kuania ka Lotnēn anun ēmanu atsínti xēkuēnu tanti tsóxun isakēxa, ax ka anua uni timēkē 'iakēxa. Anu tsótanbia aia ka iskin nirukiani kuanxun ka biakēxa, bitsi aín bēmánanēn memi bētikikin, ² ka kakēxa:

—'Ēn kana mitsu kain, pēkarakēbē kuanux karamina 'ēn xubunu tanti kuantima 'ain. Anu kamina tachukatankēx tantiti 'ain, anuax kamina pēkarakēma 'aínshi kuantí 'ain.

'Aínbi ka atun kakēxa:

—Asabi ka 'aíshbi kananuna 'ima. Xubu ēman ēnushi kananuna nu rabē 'uxti 'ain. ³ Kixun kakēxunbi ka, Lotnēn amiribishi katēkēankēxa usama ka kamina kuantima 'ain usakian 'uran kakēxun ka a rabētan aín xubunu abē kuantí sinánkēxa. Usakin kabiani kuantankēx aín xubunu nukuxun ka Lotnēn piti 'itsa 'anan pánribi anun chamiti ñu kēñuma 'axun a isia kuankē unikama a pikiankēxa.

⁴ Ax 'uxkēmapan 'aínbi ka a ēmanu 'ikē unikaman kamabi Sodomanu 'ikē unikaman aín xubu bēarakē 'iakēxa, anu ka uni apan 'imainun bēná unikamaribi 'iakēxa, ⁵ usai 'ikin ka munuma sharati kushin banakin Lot kakēxa:

—¿Uinu kara mibēa ēnē ñantan min xubunu ukē uni rabē ax 'ik? ¡Kamina chikínti 'ain! ¡Atubē kananuna 'isatanin ēnē imé kamina nu bēxúnti 'ain!

⁶ Usai sharati kikēbē ka Lot atu kai chikíkin, ka aín xubu xēputi xēpúakēxa, anun uni atsintisama okin, ⁷ usokin xēpukin ka atu kakēxa:

—'Ē 'urama 'ikē unikaman ñu 'atimairamina 'akani kamina bērúankakanti 'ain. ⁸ Ka kuakan 'ēx kana bēchikē xanu rabēñu 'ain ax ka unibē 'ikintankēma 'ikēn; usa 'ain kana a rabē mitsun kuēenkēsokinmi 'anun mitsu 'inánti 'ain, 'aínbi kamina uni rabē ēnē uisabi okantima 'ain, atux ka 'ēn kuēnkēx uaxa usa 'ain. ⁹ Ēsokian kakēxunbi ka unikaman kakēxa:

—¡Mix amo nirakēanan kamina min xubunu nu atsímíti 'ain! Mix ēnu 'ikē uni 'ixun kaina min kuēenkēsokin nu 'ati 'ain. ¡Bērí kananuna a unikama 'akima mi 'atima oti 'ain! Usakin kakinshi ka Lot xutunkin aín xēpútinubi rakankin ñatankankēxa, ¹⁰ usakian 'akananiabi ka ángel rabē a isia kuankē an aín mēkēn mēshpakianxun bikin aín xubunu atsímíakēxa; usakin 'akinshi ka aín xubu xēpúti upíokin xēpúakēxa, ¹¹ xēpukinshi ka ángelnēn. Ēman bukukē unikama bēxuñu 'imiakēxa. Kamabi uni bēnábukama 'imainun uni apankama

axbi ka bëxuñu tikiakëxa. Usai 'ikin anun atsínti xëputi barikasmatakëx ka atux rikiankëxa. ¹² Usokin 'atankëxun ka a isia kuankë uni rabë an Lot kakëxa:

—¿Min aintsi 'ibukama kara ënë ëmanu 'aíma 'ik? Kamina biti 'ain min bëchikë bëbu, 'imainun xanu min piaka min bëchikë an binuxun katakë uni akama kamina ënë ëmanua chikínbiankin 'ura buánti 'ain, ¹³ kixun katankëxun ka ángel rabëtan Lot ësokinribi kakëxa. Nun kananuna ënë ëma añu kara anu axa akama këñunbi këñui uan, usakin 'anun ka nu Nukën 'Ibun xuaxa 'aisamaira unix ka uisa kupín kara ënë ëma Nukën 'Ibun ñu 'atima 'aia iskinbi këñuima kias kia, usa 'ain kananuna nun bërí ënë ëma këñuin.

¹⁴ Usakian kakëx ka Lotnën aín bëchikë binuxun kakë aín piaka 'iti uni rabë barikuankëxa, kuanxun mërakin ka aín piaka 'iti uni a kakëxa:

—¿Bënëti nirukiani ka kuantan Nukën 'Ibun ka ënë ëma këñuti 'ikën!

'Aínbi ka aín piaka 'iti unikaman këmëkin isa Lotnën kaia kixun sinani kuanma 'ikën. ¹⁵ Usai 'ión pëkarakuatsínkëbëtan, ka ángel rabëtan Lot katëkëankëxa:

—¿Bënëti kamina! Nirukiani min xanu 'imainun min bëchikë xanu rabë akama bibiani ënë ëma këñúkëma 'ainshi bamatisama tani kuantu 'ain. ¹⁶ Èsokin kakëxbia bënëti kuaniama ka nuibakin ángel rabëtan Lot, mëinkin biakëxa. Nukën 'Ibun ka 'ain xanu 'imainun aín bëchikë xanu rabë aribi a ëmanua bamatima kupin iëmikin chikíankëxa.

¹⁷ A ëmanua chikinbiaxun ka ángel achúshinën Lot kakëxa:

—¿Bënëti kamina abákiani kuantu 'ain iëtisatani! Kuankin kamina kaxú bësukin añu ñubi isima kuantu 'ain, usai 'ikamina nirakëtima kuanshiti 'ain. Kuanshiti kamina matá mekama anu iëtisa tani kuantu 'ain. ¹⁸ 'Aínbi ka ësokin Lotnën kakëxa:

—¿Usama ka 'ën 'Ibu ka kuat, ax ka 'ura 'ikën! ¹⁹ Mitsun kamina 'itsaira 'ë 'akian, usa 'ixun kamina 'ë iënnun 'akian, 'aínbi kana 'ëx matán me kamanu kuantima 'ain, anu kuaniabia tsin bikëx kana 'ëx bamati 'ain. ²⁰ Ka kuat, ënë 'urama ka achúshi ëma chukúma 'ikën, anu kana abáti 'ain. ¿Anu iëti kuantanun kamina 'ë ënti 'ain, ax ka ëma chukúmara asérabi 'ikën! ²¹ Usaia kia ka a uni achúshinën kakëxa:

—'Ën kana minmi 'ë kakëxun kuan usa 'ain kana ami 'ë ñuixunkë ëma chukúma a këñutima 'ain, ²² usa 'ain kamina ¿Bëríbi ënuax kuantu 'ain! bënëtishi ka kuantan, mix a ëmanu bëbakëma pain 'ain kana uisa ñubi 'atima 'ain. Usa 'ain ka a ëma Sóar kakin anëakëxa.

²³ Kuankëbë pëkarakëbëa bari urukëbë ka Lot 'imainun aín bëchikë xanu akamabë bëbakëxa Sóar kakë ëma chukúmara anu, ²⁴ usaía ëmanu bëbakëbëtanshi ka Nukën 'Ibu tsi 'imainun azufre naínua 'ibúmikin Sodoma 'imainun Gomorra kakë ëma a këñuakëxa; ²⁵ usakin 'akin ka Nukën 'Ibu Diosan ëmanu tsókë unikama, 'imainun kamabi a menu kókë xubi ñu 'apákë ëma 'urama 'ikë akamabi këñuakëxa. ²⁶ Usai 'ikëbë kuankinbi kaxú bësukin isíbi ka Lotnën xanu, ax Sodoma 'imainun Gomorra isi kuainakëtishi bamai tashi maxáxa 'inun churishi 'iruakëxa.

²⁷ Usai 'iónxa pëkarakëma 'aínshi ka Abraham anuaxa Nukën 'Ibubë banonkë anubi kuantëankëxa; ²⁸ kuantankëx nirakëkin ka Abrahamnën Sodoma 'imainun Gomorra, kakë ëma aubësukin isakëxa, iskin ka kamabi me kuainakëké amiaxa naë nënkësa 'inun kuin chaiira, chikitia isakëxa. ²⁹ Èsokin ka Nukën 'Ibu Diosan ëma rabë anua Lot 'ikë këñuakëxa, usakin a këñukinbi ka Abrahammi sinánkin aín piaka Lot ashi a ëmanua chikíankëxa.

Moobitaskama 'imainun Amonitakaman chaitiokë kama 'ia ñuikë bana

³⁰ Usakian Nukën 'Ibu Diosan a ëma këñuan ka Lot 'itsaira rakuëti Sóar kakë ëma anu 'isama tankëxa, anu 'iti bari ka aín bëchikë xanu rabë abëbi kuankëxa kuantakëx ka bashikama anu Lot aín bëchikë xanu rabë, abë achúshi kini chaiira xubu namësa mëratakëx anu tsóti bërúakëxa. ³¹ Anu 'ixun ka achúshi

nētēn, aín bēchikē apanēn sinánkēxa uisax karana tuáñu 'iti 'ai kixun sinánxun ka aín xukēn 'anáka kakēxa:

—Nun papa ka xēnira 'ikēn usa 'ain ka ēnē menu uni 'aíma 'ikēn an nu rabē xanuati ka 'aíma 'ikēn, kananuna 'unan kamabi menuxun ka unin xanu bixun bēchia; ³² usa 'ain kananuna nu rabēxun nun bata paē xēamixun paēónti 'ain, usokin 'atankēxun kananuna aín bēchikē 'itánun tuaxunti 'ain. ³³ Usai kitankēxun ka a ñantánbi uvas baka paēokē aín papa xēamixun paēónkēxa; usokin 'atankēx ka aín rēkuēn bēchikē ax pain abē 'ikin aín nami 'amiakēxa, usaía abē 'ikēxunbi ka aín papan paēnxun táma 'ikēn aín rakábukē 'imainun aín nirukēbi. ³⁴ Usai 'iónx pēkarakin ka aín xukēn apanēn, aín 'anáka aribi kakēxa:

—Ka kuat, 'ēx kana nun pabē ēnē imē 'ión usa 'ain kananuna nu rabētan mixribimi abē 'inun ēnē ñantan amiribishi paēónti 'ain; usakin 'atankēxun kananuna nu rabēxunbi aín bēchikē 'itánun tuaxunti 'ain. ³⁵ Usai kanan-tankēxun ka a ñantánbi amiribishi uvas baka paēokin 'akē aín 'anákanēn aín papa xēamitankēx, abē 'iakēxa; 'aínbi ka Lotnēn abē 'ia rakábukē 'imainun aín nirukē abi táma 'ikēn. ³⁶ Usai 'itankēx ka Lotnēn bēchikē xanu rabē tuakēxa ax ka aín papanbi 'akē 'iakēxa. ³⁷ Aín bēchikē apan aín tuá ka Moab kakin anēkē 'iakēxa ax ka Moab unibunēn rara 'iakēxa usa 'aish ka bēríbi Moabitas unibu aín rēbúnki 'ikēn. ³⁸ 'Imainun ka aín 'anákanēnribi tuakēxa achúshi okin aín anēx ka Bem-amí kakē 'iakēxa ax Bem-amí unibunēn rara 'iakēxa usa 'aish ka bēríbi amonita unibu ax aín rēbúnkibi 'ikēn.

20

Abraham 'imainun 'apu Abimélec ñui kikē bana

¹ Usa 'ain ka anu pain 'ikē me anuax Abraham Négueb kakē me, ami kikiani kuankēxa, kuantankēx ka Guerar kakē ēma 'imainua Cadés kakē ēman nēbētsiokē me aín rēbumi 'ikē me anu kuainbēkinishi bētsi me kamanu tsókē uni 'aish usai 'iakēxa. ² A menuax ka Abraham kiakēxa aín, xanu Sara ñui, ēnē xanux ka 'ēn xanuma 'ikēn, ax ka 'ēn chirabakē 'ikēn. Kixun a rabēxunbi sinántankēxun ka, 'apu Abimélec paránkēxa, usakin kakian paránkēxun ka 'apu Guerarnu 'ikē, an Sara aín xanu 'iti bēnun kixun uni xuakēxa; ³ 'aínbi ka a imēbi 'apu Abimélec namámikin, Nukēn 'Ibu Diosan kakēxa: Mix kamina bamati 'ain, xanumi bikē ax ka bēnēñu 'ikēn. ⁴ Usakin bitankēxbi, abē 'ikēmapan 'ixun ka ēsokin kakēxa: 'Ēn 'Ibu, ¿min karamina añu ñu 'atima 'akēmabi 'ē bamamiti sinanin? ⁵ Abrahamnēnbi ka 'ē kaxa ēnē xanux ka 'ēn chirabakē 'ikē kixun. Usakin kakēxun kana upí 'iisa sinánkin 'ēn bian, 'aínbi kana uisabi okēma 'ain. ⁶ Usakin kakēxun ka Nukēn 'Ibun Diosan namámikin kakēxa: 'Ēn kana upíokin 'unan min kamina ñu 'atima 'akēma 'ixun uisabi okēma 'ain. Usa 'ain kana a 'aimi 'ēmi 'uchanun mi 'amikēma 'ain. ⁷ 'Aínbi kamina bērí, a xanu aín bēnē 'inántēkēnti 'ain, ax ka an Dios kikē bana ñuixunkē 'ikēn, usa 'ixun ka an mi 'ē ñukáxunti 'ikēn, ñukáxunkēx kamina mix upitax tsóti 'ain; usa 'ain kamina bēríbi a uni aín xanu 'inántēkēnti 'ain, ami 'inankēbēma ka min xanu 'imainun min xubunu 'ikē unikamaribi kēñuti 'ikēn.

⁸ Usakin koónkēxa pēkarakēma 'aínshi nirukin ka 'apu Abimélecnēn an ñumēmikē unikama kuēnxun ñuixuankēxa, kamabi an namákin iskēkama. Usokian ñuixunkēxun kuati ka an ñumēmikē unikama 'itsaira rakuéakēxa. ⁹ Usokin aín unikama aín namákē ñuixuntankēxun ka 'apu Abimélecnēn Abraham kuēnxun kakēxa:

—¿Ka kuat, usakin ka achúshi unin ñu 'atima 'ikēn! ¿Uisakin karana 'ēn mi 'atimon, uisa kupín karamina 'ē chaira 'uchamisa tan 'imainun 'ēn xubunu 'ikē unikamaribi 'uchamisa tankin 'ē parán? Usakin ka achúshi unin ñu

'atima 'ikën. ¹⁰ ¿Uisokin kaina min 'ëmi sinan? Ësokin ka 'apu Abimélecnën Abrahambë banakin kakëxa, ¹¹ ësokian kakëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—'Ën kana ënë menu 'ikë unikaman Nukën 'Ibu Dios kikësama oi 'ikësa sinan, usa 'ixun ka 'ën xanu Sara bikin 'ë 'akánti 'ikë kixun. ¹² Aséabi kana 'ëx kin ax ka 'ën chirabakë 'ikën: ax ka 'ën papan bëtsi xanumi bëchia 'ikën 'ën titami 'akima; usa 'ikë kana 'ën xanu 'iti biakën. ¹³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan 'ë kakëxa kamina min aintsikamanuax chikiti 'ain, kakëx chikíkin kana 'ën uinu 'ikë ëmanu karanuna bëbai, anuax kamina mix unin ñukákëx, ax ka 'ën rarëbakë apan 'ikën kixun kiti 'ain kixun kakën.

¹⁴ Usokian Abrahamnën kakëxun ka 'apu Abimélecnën aín xanu Sara Abraham 'inántëkëankëxa. 'Inánkin ka aín 'arakakë ñuina ovejakama, vaca 'imainun an ñu mëëxunti uni 'imainun xanu an ñu 'axúnti akamabi 'inánkëxa, ¹⁵ 'inánkin ka kakëxa:

—Kamina isti 'ain, ënëx ka 'ën me 'ikën; usa 'ain kamina uinu kaina 'isatanin me baritankëx anu tsóti 'ain. ¹⁶ Usokin katankëxun ka aín xanu Sararibi kakëxa:

—'Ën kana min rarëbakë apan 'inainshia mil kuríki, usa 'ain ka mibë 'ikë unikaman 'unánti 'ikën min kamina añu ñu 'aisamabi 'akëma 'ain. Usa 'ain ka uíxbi 'atimati mimi banatima 'ikën. ¹⁷ Usokian kakëxun ka Abrahamnën Nukën 'Ibu Dios ñukáxuankëxa, ñukáxunkëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Abimélec aín xanukëñunbi pëxkuakëxa. Usokin 'anan ka an ñu 'axunkë xanukamaribi tuánun 'imiakëxa, ¹⁸ Nukën 'Ibun ka Sara kupí, kamabi xanukama 'apu Abimélec aín xubunu 'ikë kamaxa tuáñuma 'inun 'imiakëxa Sara aín xubunu buánkë kupí ka usakin Nukën 'Ibu Diosan 'akëxa.

21

Abrahamnën bëchikë Isaac bakëan

¹ Usa 'ain ka ax kikësabi oia 'inun Sara Nukën 'Ibun bërúankëxa, usokëx ka ax kikësabi oi 'iakëxa, ² usa 'ain ka ax tutankëxun achúshi tuá, Abraham 'axuankëxa, usa 'ain ka kaniakëkë 'ixunbi Abraham tuaxuankëxa, a tuakëx ka Nukën 'Ibu Diosan anun bakënti nëtë nankë sënënkëbë bakëankëxa. ³ Usai bakënkë ka Abrahamnën aín bëchikë Saramia 'akë tuá a Isaac kakin anëakëxa; (Isaac kikë bana ax hebreo banan kuaia ki kikë bana 'ikën) ⁴ 'imainun ka Abrahamnën aín bëchikë bakënkë mapai achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan aín nëtökë ñu maxaka tëakëxa, Nukën 'Ibu Diosan usokin 'anun kakësabiokin. ⁵ A nëtë kaman Abraham cien baritiañu 'ain ka aín bëchikë Isaac bakëankëxa. ⁶ Usai 'itankëxun ka Saran sinánkëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë kuëñmikin kuaimiaxa, usa 'ain ka kamabi unin 'unánti 'ikën, 'ëx kana achúshi tuáñu 'ai kixun 'unáni ka kuëni 'ëbë kuaiti 'ikën. ⁷ ¿Uin kara Abraham 'ën kana achúshi tuá 'axúnti 'ai kixun kakë 'itsíanx? Usa 'aínbi kana 'ën achúshi tuá 'axuan axa uni apan 'ikëbi.

Abrahamnën Agarkëñun aín bëchikë Ismael aín xubunua chikían ñuikë bana

⁸ Usa 'ain ka Isaac kanikëbëtan a nëtëan xuma ënti a nëtë sënënkëbëtan kamabi aín, unikamabë timëxun achúshi fiesta cha Abrahamnën 'axuankëxa. ⁹ 'Aínbi ka Saran Agar egipcia xanu an Abraham 'axunkë tuá an Isaac ami kuaikin usania isakëxa. ¹⁰ Usai 'ia isbiani kuanxun ka Abraham aín xanu Saran kakëxa: ¡An nu ñu 'axunkë xanu ax ka aín tuá buani ënuax chikiti 'ikën! 'Ën tuá Isaac an ka nun bamakin kasuania an nun ñu 'axunkë xanu aín tuábëtan ñu bitima 'ikën. ¹¹ Ësokian aín xanun kakësha ka Abrahamnën anun paëkin 'itsaira sinánkëxa, uisa kupín karana 'ën bëchikë 'ën xubunua chikínti 'ai kixun 'itsaira masá sinánkëxa. ¹² Usai ia iskin ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: Kamina 'itsaira masá nuitutima 'ain min bëchikë 'imainun an mi ñu 'axunkë xanu kupín. Kamabi ñu min xanu Saran mi kakë kamina 'ati 'ain, min rëbúnikamax ka 'ën mi kakësabi oi min bëchikë Isaac aín rëbúnki 'iti 'ikën. ¹³ 'Imainun ka an ñu 'axunkë xanu aín tuá, aribi ñuikin ësokin kakëxa: 'Ën kana

aín rëbúnkinëxa achúshi ëma chaiira 'inun 'imiti 'ain ax ka min bëchikëbi 'ikë usa 'ain.

¹⁴ Usokin konkë a pëkarakëma 'aínshi ka Abrahamnën an ñu 'axunkë xanu Agar aín xubunuax kuantanun xukin pán 'imainun aín piti 'inánan achúshi ñu xaká burasa okin 'akë ami aín 'umpax 'inánkëxa; 'inánkin ka aín kaxunu kañumiakëxa, usakin 'inántankëxun ka aín bëchikë Ismael kuantanun kixun aín titakëñun xuakëxa. Xukëx ka uimi kara kuantu 'ikë kixun 'unánimabi anu uni 'ikëma me aukikiani kuantankëx Beerseba au kuankëxa. ¹⁵ Kuankin ka aín 'umpax ñu xakánu buánkë a këñutankëxun a xëati bëtsi 'umpax 'aíma 'ain, ni menuaxbia pëñanakëti kanikë a tëmú aín tuá tsóankëxa, ¹⁶ tsónbiani ka uri tsóti ax kuankëxa, 'ën tuá kana ñuia istima 'ai kixun sinánbiani. 'Uri kuantankëx anu tsóbukinshi ka aín tuá munuma kuënkëni inia kuakëxa.

¹⁷ Usai tuá ax inia ka Nukën 'Ibu Diosan kuakëxa; kuakin ka Nukën 'Ibu Diosan ángelnën naí manámixun Agar kuënkëni ësokin kakëxa: ¿Uisai kaina 'ian Agar? Kamina rakuétima 'ain Nukën 'Ibu Diosan ka mi 'imainun min tuá bëunan mëskuti inia kuaxa uinu kara min tuá 'ikën. ¹⁸ Bënëtishi nirukiani, kuanxun kamina min tuá barikin bitankëxun aín mëkënan mëinti 'ain, 'ën kana aín rëbúnkinëxa achúshi ëma chaiira 'inun 'iminuxun 'ain. ¹⁹ Ësokin katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Agar achúshi 'umpax upíira 'aish nëmin 'inánkëxa usakian 'inánkëxun ka ñuina xaká burasa 'akë, ami ubakakin bitankëxun aín tuá Ismael xëamiakëxa.

²⁰⁻²¹ Usakian Nukën 'Ibu Diosan 'akinkëx ka Ismael anu uni 'ikëma menuax kani Parán kakë anu 'iakëxa, usai kanikin ka uisokin kara kanti 'imainun pian ñuoti 'ikë kixun upíokin 'unánkëxa. Usai kania ka aín titan achúshi xanu Egipto menua bëxun aín xanu 'iti 'inánkëxa.

Abrahamnën sinántëkëntima oi Guearnu 'ikë 'apubë mënionan ñuikë bana

²² Usai 'ikë basirakëma 'aínshi ka 'apu Abimélec Abrahambë banai kuankëxa. Kuankëbë ka aín suntárunën kushi Ficol, axribi abë kuankëxa. Kuantankëxun ka Abimélecnën Abraham ësokin kakëxa:

—Nun kananuna isan Nukën 'Ibu Diosan ka kamabi añu ñukama karamina 'ai akamabi mi 'akinia. ²³ Usa 'ain kamina, sinanatëkëntima okin Nukën 'Ibu Diosan ismainun, ënë menuax, nukamabë 'atimonantima 'ain, 'imainun kamina 'ën bëchikëkama 'imainun 'ën rëbúnkikamaribi 'ain. Akima kamina sinanatëkënkima 'ën mi 'akësaribi okin 'ëribi 'ati 'ain, 'anan kamina usaribiokin kamabi ënu 'ikë unikama 'ati 'ain, anumi bërí tsókë me ënuxun.

²⁴ Usokin kakëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Nukën 'Ibu Diosan ismainun kana sinanatëkëntima okin mi kain.

²⁵ Usa 'aínbi ka Abrahamnën kuëntankëxun Abimélec anua 'umpax biti kini a ñuikin kakëxa: 'ën kana mi kaisatanin min unikaman ka 'ën anua 'umpax biti kini a 'ë bikuanxa. ²⁶ Usokian kakëxun kuatankëxun ka Abimélecnënribi kakëxa:

—Min kamina 'ë bërámabi kakëma 'ain, usa 'ain kana 'ën bërí 'unanin bëríbi kamina 'ë kain. ²⁷ Usai abë banai sënëntankëxun ka Abrahamnën aín ovejakama 'imainun aín vaca bitankëxun, Abimélec 'inánkëxa; usakin 'inánkinshi ka a nëtënbi sinanatëkëntima okin a rabëxunbi mëníokëxa. ²⁸ Usa 'ain ka Abrahamnën an 'arakakë ñuina mapai achúshi 'imainun rabë oveja bitankëxun raíri këñun nimikinma amo sëtënakëxa, ²⁹ usakin 'aia iskin ka Abimélecnën ñukákëxa:

—¿Uisoti karamina min mapai achúshi 'imainun rabë oveja amo sëtënatin?

³⁰ Ësokin ñukákëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Ënëx ka mi 'inánti 'ikën ënë bikin kamina 'unánti 'ain mapai achúshi 'imainun rabë ovejakama ënë mi 'inánmainun kamina sinánti 'ain 'ën mi 'inánkë ënëx ka anua 'umpax biti kini ax ka 'ën 'akë 'ikë kixunmi 'unánti 'ikën. ³¹ Usokin anuxun a rabëxunbi 'akë kupín ka Beerseba kakin anëakëxa, anuax ka sinanati 'itëkëntima oi mëniónankëxa. ³² Usai anuax

méníonantankëx ka Abimélec 'imainun Ficol ax Beerseba kakian anëké anuax anu kuantëkéankëxa filisteo unikama menubi.

³³ Usa 'ain, ka Abrahamnën Beerseba kakë me anu achúshi i tamarisco 'apákëxa, anuxun ka unin Nukën 'Ibun Diosan anë rabiakëxa, axa bamatima oí tsókë a. ³⁴ Usai 'itankëx ka Abraham 'itsa baritia, a menu tsóakëxa ax ka filisteo unikama me 'iakëxa.

22

Nukën 'Ibu Diosan Abraham aséabi kara ami sinania kixun istisa tan ñuikë bana

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan 'itsa baritia ami panatankëxun, Abraham karaisa ënima ami manutima aséabi sinania kixun tankin. Aín anën kuëankëxa, usakin kuënkëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Ënu kana 'ain 'ën 'Ibu. ² Ësokian kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa:

—Min bëchikë Isaac, ami aséabi nuibairakë, a buani kamina kuantí 'ain matán me Moria kakë anu. Buánxun kamina anu bëbakin, min bëchikë 'atankëxun 'ë rabikin ñuina 'akësaribi okin xaroti 'ain, 'ën mi uinu 'ikë matánuxun kaina 'ati 'ai kixun ismimainun. ³ Usakian koónkëxun, ka pëkarakëma 'aínshi, nirukin Abrahamnën aín asno kaxu mëníotankëxun; anu karu tëapaxun nëakë, puruakëxa anun ñuina xaroti usakin 'abiani ka Nukën 'Ibu Diosan anu kuanun kakë anu, aín bëchikë Isaac 'imainun an ñu mëëmikë uni rabé buani kuankëxa.

⁴ Usai kuankëbëa rabé 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan ka Abrahamnën ënën menxuma anua kuankë me a isakëxa. ⁵ Usai kuankin 'uraxun iskin ka Abrahamnën an ñu mëëmikë uni rabé kakëxa:

—Ënuxun kamina asno bërúanti 'ain 'ëx kana 'ën bëchikë buani anuxun a rabinun Nukën 'Ibu Diosan kakë matá me anu kuanin anuxun rabibëtsini, kana utékenti 'ain. ⁶ Usakin aín uni rabé katankëxun ka Abrahamnën aín bëchikënen karu tëapaxun nëakë a 'iabiankin buámainun; Abrahamnën tsi, këñun aín manë xëtókë upiokin kuë nukë bibiani abëbi kuankëxa.

⁷ Usai abë urikuankin ka Isaacnën aín papa Abraham ñukákëxa:

—¡Papan!

—¿Añu kara 'ën bakë bëchikën? —kixun ka Abrahamnën aín bëchikë kakëxa.

Kakëxun ka Isaacnën ësokian kakëxa:

—Ënu ka karu 'imainun tsi 'ikën çuinu kara anu 'aímai këñutanun xaroti carnero 'ik? ⁸ Ësokian aín bëchikënen ñukákëxun ka Abrahamnën kakëxa.

—Nukën 'Ibu Diosan ka nu achúshi ñuina 'inánti 'ikën, kixun ka aín bëchikë —Abrahamnën kakëxa. Usokin kabiani ka abëbi anuxuan ñuina xaroti anu kuankëxa.

⁹ Anu kuanuan Nukën 'Ibu Diosan kakë matá me anu bëbaxun, ka Abrahamnën anuxun ñuina xaroti maxax bukunruakëxa; usakin bukunrutankëxun ka karuribishi tíkati mabukuntankëxun aín bëchikë Isaac aribi nëakëxa, nëaxun ka anu ñuina xarotinu nankë karu kamanan; ¹⁰ rakankëxa rakamainun ka aín manë xëtókë bikian aín bëchikëmi okin sananiabi ka ¹¹ nukën 'Ibu ángelnën kuënkín naínuxun kakëxa:

—¡Abraham! ¡Abraham! ësokian kakëxun ka.

—Ënu kana 'ain 'ën 'Ibu —kixun an kakëxa. ¹² Kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan ángelnën amiribishi kakëxa:

—Min bëchikë uisabi oxuma ka 'at, bërí ka Nukën 'Ibu Diosan mixmi aséabi ami sinánkëxun, min nuitu 'unánxa min kamina min bëchikë ñuñakima achúshira 'ikëbi nuibakinma a rabikin 'akatsi 'ian. ¹³ Kakëx kaxú bësukin isi kuainakëkinbi ka Abrahamnën carnero achúshi i pëñanakëmi aín mancha utëanx a tanain nikë mërakëxa; usai 'ikë mërakin ka Abrahamnën carnero bixun, aín bëchikë nëakë a tubuana rëtankëxun Nukën 'Ibu Dios rabikin xaroxuankëxa. ¹⁴ Usokin 'atankëxun ka Abrahamnën anuxuan usakin 'akë matá me anëkin: Nukën 'Ibun ka nun sinánkëma ñu nu 'inania kixun anëakëxa,

usa 'ain ka bérí uni kia: Nukën 'Ibun ka a matánuxun 'asaribiokin 'akinia kiax kikanía. ¹⁵ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu ángelnën Abraham naínuxun amiribishi kuéntekéankëxa, ¹⁶ kuénkin ka kakëxa:

—Nukën 'Ibu ka kiáxa: Kana isa kamina min bëchikë achúshira 'ikëbi mi ñukákëxun 'ën mi kakësabiokin 'an, usa 'aish kana 'ëxbi aséabi sinanatékéntima oi kin, ¹⁷ usa 'ain kana 'ën upíokin sinánxunkin min rëbúnkinëxa. 'Aisamaira 'ispa imé naínu iskësa usaribi 'ianan masi bëru parúmpapa kuëbínua iskësaribi 'inun 'imiti 'ain. Usa 'ain ka bëtsi ëmanu 'ikë unikama ax ami nishkë akama 'ën 'amikëxun abë 'akanankin atun abámikin 'ati 'ikën, ¹⁸ usa 'ain ka kamabi menu 'ikë unikama atu kupin upíokin sinánxunkë 'iti 'ikën, min kamina 'ën kakësabiokin 'an usa 'ain. ¹⁹ Usokin 'abëtsini ka Abraham anua an ñu mëëmikë uni ëbiankë anubi utékëankëxa. Utankëx ka akamaxbi biranankiani Beerseba kakë me anu kuantékëankëxa, anu ka Abraham aín aintsi 'imainun an ñu mëëxunkë unikamabë tsóti bërúakëxa.

Nahornën bëchikëkama 'ia ñuikë bana

²⁰ Usa 'ain ka a basikëbëtan, Abrahamnën uni itsia Milcánënríbi aín xukën Nahor tuaxunkë a ñuia kuakëxa. ²¹ A paian tuákë ax ka Us kakë 'iakëxa; a 'atankëxun ka aín xukën Buz aribi 'akëxa, 'imainun ka bëtsiribi Quemuel kakë aribi 'akëxa, ax ka Aramnën papa 'iakëxa. ²² Usokin 'atankëxun ka amiribishi bëchipakëxa aín anë ka 'iakëxa Quésed, Hazó, Pildás, Idlaf 'imainun Betuel. ²³ Betuel ax ka Rebecanën papa 'iakëxa. Usa 'ain ka, mapai achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi akamax ka Milcámia 'akë tuá Abrahamnën 'anáka Nahor aín bëchikëkama 'iakëxa. ²⁴ Usa 'ain ka Nahor an ñu 'axunkë xanubia bikë Reumá aín xanusa 'ain amiribi bëchipakëxa, ënëkamax ka aín anë 'ikën Teba, Gáham, Tahas 'imainun Maacá.

23

Sara ñukë maínkan ñuikë bana

¹ Sara ka tsóakëxa ciento veintisiete baritia, ² ati baritia tsótankëx ka ñuakëxa Quiriat-ará, kakëbia Hebrón kakín anëké ëma anuax, ka Canaán me anu 'iakëxa. Usa 'ain ka Abraham aín xanu ñukë 'ain 'itsaira masá sinani iakëxa. ³ Usa 'ain ka anua aín xanu Sara ñukë anuax nirukiani kuankëxa, anu mëníoti 'aíma 'ain, kuantankëx ka hititas unikamabë banakëxa:

⁴ —Banakin ka ësokin kakëxa, 'ëx kana bëtsi menu 'ikë uni 'aíshbi mitsunu tsókë uni 'ain, usa 'ikëbi kamina anu uni ñuia maínti 'akë achúshi anu 'ën xanu mëníonun 'ë maruti 'ain.

⁵ Usaia kia kuakin ka hititanu 'ikë unikaman kakëxa:

⁶ —¡Usama ka 'ën 'Ibu kamina! 'Ën kakëxun kuati 'ain. Mix kamina nubë 'ikë uni 'ain, usa 'aish kamina mix achúshi uni Nukën 'Ibu Diosan kaískë 'ain. Usa 'ikë ka mi 'akinia ax kushiira 'ixun usa 'ain kamina min xanu ñukë a uinu 'ikë ax kara upíira 'ikë istankëxun anu mëníoti 'ain, uinu 'ikë unínbi ka 'anu 'axuma 'anun kixun mi katima 'ikën kamina 'ati 'ain. ⁷ Èsokian kakëx nirukin ka Abraham asábi ka kixun hititakama kai atumi ñanákin, ⁸ ësokin atu kakëxa:

—Mitsun aséabi 'ën xanu ënu mëníoti kuëénkin kamina Sòharnën bëchikë Efrón a 'ë ñukáxunti 'ain. ⁹ Macpelánu 'ikë kini aín me sënënkënu 'ikë a 'ë marunun kixun kati 'ain. 'Ën kana uiti kara aín kupí 'ikë atibi kupíoti 'ain, usa 'ain kana anu uni ñuia maínti kiniñu ënë menu 'iti 'ain. ¹⁰ Usaia Abraham kia kuakin ka Efrón hitita uni ax atubë tsóxun kakëxa, Abraham 'imainun anu timékë unikaman kuaisabi 'itánun kakëxa, usakian kaia ka a ëmanu 'ikë unikaman ribi kuakëxa:

¹¹ —¡Usama ka 'ën 'Ibu, kana mi maruiman! 'Ën kana mi me 'inainshitin, 'imainun kana anu uni ñuia maínti 'akë kini këñunbi me a mi 'inaishitin. 'Ën aintsikamanribi ka kamaxunbi 'ën me ënë mi 'inainshinuxun kaia kuation. Usa 'ain kamina min xanu anu maínti 'ain.

¹² Ësokin kakëx ka unikamami ñanati 'itëkënkin ka Abrahamnën, ¹³ ësokin atun kuamainunbi Efrón kakëxa:

—¡'Ën kamainun, kamina kuati 'ain! Kana ësokin mi kain uiti karamina kuëënin min me kupí atibi kana mi kuríki 'inánti 'ain, usakin mi pain kupióbianxun kana 'ën xanu anu mainikuanti 'ain.

¹⁴ Usai kia ka Efrónnën kakëxa:

¹⁵ —Mi kamainun kamina kuati 'ain, 'ën 'Ibu: Me aín kupí ka cuatrocientas manë kuríki 'ikën. Usa 'ain kananuna 'ati 'ain kupí aín 'itsa kuëbikanantima 'ain, usa 'ain kamina bërí anu min xanu mainikuanti 'ain.

¹⁶ Usakian kakëxun ka Abrahamnën asábi ka kana mi uiti kara aín kupí 'ikën atibi mi kupíoti 'ai kixun ka Efrón aín aintsi hititakaman ismainunbi, aín kuríki abia tupunun kixun kupíokin banatanun rërëkaxuankëxa. ¹⁷ Usokin ka Efrónnën me Macpelánu 'ikë, au bari kuabúkë Mamré kakë anua 'ikë kini, 'imainun kamabi ni a menua 'ikë akama këñunbi Abraham maruakëxa, ¹⁸ usakian Abrahamnën bikëx ka a me ainan 'iakëxa. Usa 'ain ka hitita unikama 'imainun raíri uni kamanribi anun inúkin iskë 'ixun ënë mex ka nunama 'ikë kixun 'unánkëxa.

¹⁹ Usokin marutankëxun ka Abrahamnën aín xanu Sara ñukë a Macpelá menu 'ikë kini anu maíankëxa, au bari urukë Mamré kakë me anu, aín anë itsi ka Hebrón 'ikëbia, Canaán kakë me anubi 'iakëxa. ²⁰ Usokin 'atankëx ka Abraham me 'imainun anua 'ikë kini aín 'Ibu 'iakëxa, ax ka Hititas kaman anua aín xanu maínti marukë me 'iakëxa.

24

Abrahamnën achúshi xanu aín bëchikë Isaac barixua ñuikë bana

¹ Usa 'ain ka Abraham ax kaniakëké 'ikë, Nukën 'Ibu an 'ati kamabi ñu sinánxunkë 'iakëxa. ² Achúshi nètën ka Abrahamnën ax irapain a ñu mëëxuni abë tékë an aín ñukama bërúankë a kuënxun kakëxa:

—Min mëkën 'ën kisinu nankin kamina, ³ sinanatëkëntima okin Nukën 'Ibu naí 'imainun ënë me bërúankë an ka 'ën bëchikë Isaacnën ënë menu 'ikë xanukama binun ëntima 'ikën, anu 'ëx tsókë Canaán kakë me ënu, ⁴ usa 'ain ka Abrahamnën an ñu mëmikë uni kakëxa, anuax 'ëx uá 'ën nètë anu kuantankëxun 'ën aintsikaman bëchikë xanu achúshi barixuni kuantanti 'ain.

⁵ Ësokian kakëxun ka an ñu mëëxunkë unin kakëxa:

—'Ëx kuantankëxun anu 'ikë xanu mërakin kakëxbia 'ëbë uisama tankëbëtan karana, ¿añu 'ati 'ain? ¿karana min bëchikë anuaxmi chikía me anubi buántëkënti 'ain? ⁶ Kixuan kakëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—¡Usama ka uisa 'ixunbi kamina 'ën bëchikë anu buántima 'ain! ⁷ Nukën 'Ibu Dios, naínu 'ikë an ka 'ën aintsikaman menua chikinbëtsinkin bëxun 'ë 'imainun 'ën rëbúnkikama ënë me 'inan, an ka aín ángel abë kuantankëxumi achúshi xanu 'ën bëchikë bixunun mi 'akinti 'ikën. ⁸ Xanu achúshinëx mibë, uisama tankëbëbi ka 'ën mi kakë ënëx asábi 'iti 'ikën, jusa 'ain kamina uisaxunbi anu 'ën bëchikë buántima 'ain!

⁹ Ësokian kakëxun ka an ñu mëëxunkë unin aín kisinu aín mëkën nankin Abraham, bëtsiokin min sinántima okin kana min kakësabiokin 'ati 'ain kixun kakëxa. ¹⁰ Usokian Abrahamnën kakëxun ka an ñu mëëxunkë unin, ñu upíbu kaiskin buánti an ñumëmikë unían nankë barikin biakëxa, xanu aín aintsikama 'ináni kuantanti akama bianan ka mëkën rabé camelloribi a ñu mëëxunkë uninan biakëxa, usakin 'inánkëxun bitankëx ka raíri unikama abë kuantanti bibiani Nahor kakë ëma, Mesopotamia kakë menu 'ikë anu kuankëxa. ¹¹ Usai 'itsa nètë 'ikiani kuantankëx ka Nahor kakë ëma rapasu pain bëbakëxa, bëbakëbëbi ka bari xupinbuakëxa. Usai xupibukëbë ka anu 'ikë xanu chipashkamax aín chumu bëi 'umpax biti anu uakëxa. Aia ka unikaman anua 'umpax biti rapasu bukuxun aín camellokama tantimikin isakëxa, ¹² usai anu bukuxun iskëxbia xanukama ukëbëtan ka Nukën 'Ibu

abë banakin kakëxa: 'Ën 'Ibu 'imainun 'ën ñu mëëxunkë uni Abraham aín Dios kana ësokin mi ñukatin, usa 'ain kamina bërí 'ën 'ati ñukama upí 'inun 'ë 'akinti 'ain, 'imainun kamina 'ën a ñu mëëxunkë uni aribi nuibakin upíokin 'akinti 'ain. ¹³ Anua 'umpax biti rapasu kana bëban, usa 'ain ka ënu 'ikë xanu chipashkama 'umpax bitsi 'aia. ¹⁴ Achúshi xanu chipash 'ën kakëxuan sinánun kamina 'imiti 'ain: Usama ka 'ën min 'umpax 'anun karamina min chumu nanpatima 'ain, kakëxun ka 'ë kati 'ikën: 'Umpax kamina 'ati 'ain, min camellokamaribi kana 'umpax 'amiti 'ain, a xanux ka Isaac min kaískë uni aín xanu 'iti 'ikën. Usa 'ain kana 'ën 'unánti 'ain min kamina 'ën ñu mëëxunkë uni upíokin nuibakin 'akinin kixun.

¹⁵ Usai abë banai sënënkëma 'ixunbi ka xanu achúshi me ñutë 'akë tēxanu nanxun tuinbētsinia isakëxa. Ax ka Rebeca Betuel kakë uni aín bëchikë xanu 'iakëxa. Betuel ax ka Milcámia Nahornën bëchia 'iakëxa, ax ka Abrahamnën xukënan bëchikë 'iakëxa. ¹⁶ Usa 'ain ka Rebeca ax upíira xanu 'imainun, unibë 'ikin tankëma pan 'iakëxa; uinu 'ikë unibëbi 'ikëmapan 'iakëxa. Usa 'ixun ka anua 'umpax biti anu utankëxun, aín me ñutë 'akë nanpátankëxun buchuobiani kuankëbëbi ¹⁷ ka uni ax abákiani kuantankëx a nukui nirakëkin kakëxa:

—'Ë karamina min me ñutënu 'ikë 'umpax chamara 'amitima 'ain.

¹⁸ —Kakëxun ka xanun kakëxa, kamina min xëati 'ain usakin kakinshi ka me ñutënu mēkën rabëtan bikin nanpákin xëanun 'inánkëxa. ¹⁹ 'Inánkëxun xëai sënënia ishi ka Rebecanën kakëxa:

—Min camellokamaribi kana 'umpax bixunti 'ain, an kuëenkēsokian xëanun.

²⁰ Katankëxun ka bënëkinshi aín me ñutë 'akënu 'ikë 'umpax a pain anua 'umpax 'arutia nuntisokin 'akë anu maniakëxa, usakin manítankëxun ka 'itsai kuankin 'umpax camellokaman xëanun bixuankëxa. ²¹ Usakin 'aia ka a unin uisakinbi kakinma isakëxa, an ka unántisa tankëxa asérabi kara Nukën 'Ibun ax kuëenkēsabi oi kuanía upíokin 'akianxa kixun.

²² Usokin 'umpax camellokaman xëai sënënkëbētanshi ka a unin kuri seis gramo 'ëñësa bixun xanu a rēñumiakëxa. 'Anan ka mēkënu mēñuti kuri cien gramosa aribi mēñumikin, ²³ kakëxa:

—'Ë kamina kati 'ain mix karamina uin bëchikë 'ain, min papan xubu kara anu 'iisa 'ikën 'ën unikamabë kana anu ënë imë 'uxti 'ain. ²⁴ Kixuan ñukákëxun ka Rebecanën kakëxa:

—'Ëx kana Abrahamnën xukën Nahor an Milcámi bëchia Betuel kakë uni aín bëchikë 'ain. ²⁵ Nun xubunu ka anu 'iti 'ikën usa 'ain kamina ënë imë anu mikama 'uxi kuantí 'ain, 'imainun ka basi 'itsa axa min camellokama pimiti.

²⁶ Usa 'ain ka a unin rantinpuruni tsóbukin Nukën 'Ibu, ²⁷ asabi ka kakin: ¡'Ën 'ibu Abraham aín Dios, ax ka abë upí 'ianan a nuibakë 'ixun 'ëx aín aintsikaman xubunu bëbanun 'ë bërúanxun bëaxa kixax kiakëxa! ²⁸ Usai 'itankëx ka Rebeca abákiani aín títan xubunu kuani bëbakin uisai kara 'iixa akamabi ñuixunkin kakëxa. ²⁹ Usakian aín chirabakën bana ñuia kuabiani ka Labán kakë, ax a uni bari abákiani anua 'umpax biti kini anu abákiani kuankëxa, ³⁰ usai ka mēñusuti aín chirabakën aín pēñanu buánkë a isanan, aín chirabakëa usakin uni an kakë akama ñuia kuabiani kuankëxa. Kuanx ka Labán ax Abrahamnën ñu mēmikë uni axa aín camello kamabë anua 'umpax biti kini 'urama nirakëkin, ³¹ kakëxa:

—Ka ut, min 'Ibu Diosan ka mi ënu bërúanxun bëaxa. ¡Mix kamina ëman ënu bërútima 'ain, 'ën kana anumi nukúti mitsu mēníoxuan 'imainun kana anumi min camellokamaribi tantimiti aribi mēnion usa 'ain kamina 'ën xubunu 'i kuantí 'ain!

³² Usokian kakëx ka a unikama abëa kuankë buani aín xubunu kuankëxa. Anuxun ka anu 'ikë ñukamapain nanpátankëxun camellokama pimitankëxun anuan a 'imainun abëa kuankë unikama tachukati 'umpax bëxúankëxa.

³³ Usai 'iax sēnēan aín piti 'inánkēxunbi ka Abrahamnēn ñu mēmikē unin kakēxa:

—'Ēn kana mitsu a kati bana kaxuma pitima 'ain:

—Ēsokian kakēxun ka. Labánēn kakēxa:

—Kamina uisa bana kara nu kati 'ain.

³⁴ Kakēxun ka Abrahamnēn xukē unin kakēxa:

—'Ēx kana, Abraham an ñu mēēxunkē uni 'ain, ³⁵ Nukēn 'Ibun an ka an 'ē ñu mēēmikē uni 'itsaira ñuñu 'inun 'imiaxa: usa 'ixun ka 'inánxa ovejakama, vaca, kuri 'imainun manē panshian, uni an ñu mēēxunti, xanu an ñu 'axúnti akama 'inánan ka camello 'imainun asno akama 'inánxa. ³⁶ Usakin 'inánkin ka aín xanu Sara aribi achúshi tuá kaniakékē 'ikēbi 'inánxa, usa 'ain ka 'ēn ñu mēēxunkē uni an aín bēchikē kamabi aín ñukama 'inánti sinánxa. ³⁷ 'Ēn ñu mēēxunkē unin ka sinanatēkēnkima, an kakēsabiokin 'anun 'ē kaxa: 'Ēn bēchikē kamina 'ēx anu tsókē Canaán me ēnua xanu bimitima 'ain. ³⁸ Usa 'ain kamina 'ēn papan menu kuantankēxun, anua aín aintsikama 'ikē anua achúshi xanu 'ēn bēchikē barixuni kuantu 'ain. ³⁹ Kixuan kakēxun kana 'ēn kan: 'Ēn 'Ibu, ¿anu 'ikē xanu achúshinēx 'ēbē uisama tankēbētan karana añu 'ati 'ain? ⁴⁰ Kakēxun ka ēsokin 'ē kaxa: 'Ēx kana Nukēn 'Ibu kikēsoi abē nitsin, usa 'ain ka aín ángel xuti 'ikēn, mia kuania bērúanun bērúankēx kuanxun kamina achúshi xanu 'ēn aintsin bēchikē xanu 'ēn bēchikē bixunti 'ain, ax ka 'iti 'ikēn, 'ēn papan aintsin 'ibun bēchikēbi. ⁴¹ Usa 'aínbi kamina 'ēn aintsikaman aín bēchikē xanu chipash mibē uisamatankēbēbi mix sinanatēkēntima kikē bana usaibi asábi bērúti 'ain. ⁴² Usa 'ain kana bērí 'ēn anua 'umpax bitu kuni anu bēbaxun abē banakin ēsokin Nukēn 'Ibu kan, 'ēn ñu mēēxunkē uni Abraham aín Dios: Asérabi kamina 'ēx ēnu uti 'ē 'akian, ⁴³ usa 'ain kana bērí anuxun 'umpax bitu kuni a rapasu 'ixun mi ñukatin: uinu 'ikē xanu chipash kara 'umpax bitsi aia akana 'ēn ēsokin kati 'ain: 'Ē kaina min 'umpax ñutēñu 'ikē a 'amitima 'ain, ⁴⁴ ēsokin 'ēn kakēxun ka 'ē kati 'ikēn: Asabi ka kamina min xēati 'ai kixun 'ē kanan min, camellokamaribi kana 'umpax bixunti 'ai an 'ē kakē xanu ax ka min kaískē uni a 'ēn ñu mēēxunkē uni aín bēchikēnēn xanu 'iti 'ikēn. ⁴⁵ Ēsokin ñukákin 'ēn kēñúkē 'aímabi ka 'ēn iskēxbi Rebeca ñutē tuíanx uaxa. Ukin ka anua 'umpax bitu anu nukúkin menu tsóntankēxun bitsia kana kan: Min 'umpax kaina 'ē xēanun 'inántima 'ain kixun. ⁴⁶ Kakēxun ka an bēnēkinshi aín ñutē, nanpákin 'ē kaxa: Kamina xēati 'ain, 'imainun kana min camellokamaribi xēamiti 'ain, katankēxun ka 'ē xēamianan 'ēn camellokamaribi 'umpax xēamiaxa. ⁴⁷ Usakian 'aia kana 'ēn ñukan: ¿Mix karamina uin bēchikē 'ain? kakēxun ka an 'ē kaxa: 'Ēx kana Betuelnēn bēchikē xanu 'ain, ax ka Nahornēan Milcámi bēchia 'ikēn. Ēsai kia kana achúshi rēñuti ñu bitankēxun rēñumianan kana rabē aín pēñanuribi pēñumian usakin 'ai, ⁴⁸ rantinpuruni tsóbukin kana Nukēn 'Ibu rabikin kan; an 'ē ñumēmikē Abraham aín Dios, min kamina 'ē bai upitan an 'ē ñumēmikē uni aín bēchikē xanu achúshi aín aintsikaman bēchikēbi bixunun kixun 'ē bēan. ⁴⁹ Usa 'ain kamina bēríbi 'ē kati 'ain kaina 'ēn mi kakē ēnē an 'ē ñu mēmikē ax kikēsa okin 'ati 'ain, kamina 'ē kati 'ain añu karana 'ēn 'ati 'ai kixun ka uni an kakēxa.

⁵⁰ Ēsokian kakēxun ka Labán 'imainun Betuelnēn kakēxa:

—Nukēn 'Ibun ka kamabi ñu ēsokin axa, usa 'ain kananuna nun mi asábi ka katankēxun kana 'atima 'ai kixun mi kaiman. ⁵¹ Ka kuat, ēnu ka Rebeca 'ikēn; kamina bibiankin buánti 'ain. Ax ka an mi ñumēmikē uni aín bēchikēnēn xanu 'iti 'ikēn, Nukēn 'Ibun kakēsabi oi. ⁵² Ēsokian kakēxun kuati ka Abrahamnēn ñumēmikē uni rantinpuruni memi bētiki tsóbukin, Nukēn 'Ibu asábi ka kixun kakēxa. ⁵³ Usai 'i nirukinshi ka na bēkē ñukama churupakin biakēxa, ax ka 'iakēxa kuri, manē panshian, 'imainun chupa 'itsaira kupíkē, a bikin ka Rebeca 'inánkēxa. 'Inánan ka aín rarēbakē kēñun aín titaribi ñu 'itsaira 'inaishiakēxa. ⁵⁴ Usakin na buánkē ñukama a pain 'inántankēxun ka pitia

nanxunkë a pitankëxun xëakëxa, abëa kuankë a uni kamabëtan usakin 'ai ka a imë anu 'iakëxa:

–Usai anu 'uxnëti pëkarakëbë nirukin, ka a unin kakëxa: Kana kuantëkënti 'ain, anua an 'ë ñu mëëmikë uni 'ikë aín xubunu. ⁵⁵ Ësai kiabi ka Rebecanën rarëbakë apanën aín titabëtan kakëxa:

–Nun sinánkëx ka ënë xanu nubëpain mapai rabë nëtë nubë 'iti 'ikën, 'itankëx ka mibë kuantu 'ikën. ⁵⁶ Ësokian kakëxunbi ka uni an kakëxa:

–'Ëx kana ënu 'itsa nëtë 'i ukëma 'ain. Nukën 'Ibu Diosan ka 'ëx ënu uti upí 'imiäxa, usa 'ain kamina 'ëx kuantëkëntanun 'ë xukanti 'ain anua a 'ën ñu mëëxunkë uni aín xubunu. ⁵⁷ Kakëxun ka anu 'ikë unikaman kakëxa:

–Asabi ka kananuna xanu chipash ax kara uisai kia kuati kuënti 'ain, uisai kara ax kia kananuna kuati 'ain. ⁵⁸ Ësokin katankëxun ka Rebeca kuënxun ñukákëxa:

–¿Ënë unibë kaina bëríbi kuainsa tanin?

–Asábi ka kana kuantu 'ain –kiäx ka ax kiakëxa.

⁵⁹ Kixuan kakëxun ka an bërúankin nikinkë xanu këñun, Rebeca kuantanun kixun Abrahamnën ñu mëëmikë unikama këñun xuakëxa.

⁶⁰ Usai kuania ka Rebeca upíokin sinánxunkin ësokin kakëxa:

“Nukaman chirabakë, jmin rëbúnkinëx ka 'aisamaira tupuntisama 'iti 'ikën! jusa 'ixun ka min rëbúnki kaman

axa ami nishkë unikama abámikin 'atankëxun atun ëmakama biti 'ikën!”

⁶¹ Ësokin kakin sënëonkëx ka Rebeca 'imainun an nikinkë xanu akamabë kuani camellonu 'iruakëxa, usai 'irukiani ka Abrahamnën ñu mëëmikë uni akamabë kuani kuankëxa. Usai ka an Abraham ñu mëëxunkë uni Rebeca anua bibiankin buánkëbë 'iakëxa.

⁶² Usai atux kuanmainun ka Isaac axribi a nëtën anua 'umpax 'ikë anuax kuankëxa, ax ka 'iakëxa axa tsókë 'imainun an 'ë iskë kakin anëké kini anu 'iakëxa, ax ka Négueb kakë me anu tsókë 'iakëxa. ⁶³ Anuax ka achúshi nëtën nitsi kuanxun xupibukëbëtan iskinbi ka. Unikama camellonën 'ai amikikuatsini rikuatsinia isakëxa. ⁶⁴ Usakian ismainun ka Rebecanëribi au kuantu ami bësui tsóxun Isaac 'uranxunbi mërakëxa, usakin mëräishi ka anúan kuankë camello anuax 'ibúakëxa ⁶⁵ usai 'ibukinshi ka an buánkë uni a ñukákëxa:

–¿Uinu 'ikë uni kara axa numi kikuatsini ukë ux 'ik?

–Ax ka 'ën ñu mëëxunkë uni a 'ikën –kixun ka unin kakëxa. Usakian kakëxun aín chupa bitsi ka anun bëmápukuti rakuakëxa. ⁶⁶ Usaia 'imainun ka anu nukúkin aín ñumëmikë uni an Isaac axa usai 'ikëkama ñuixuankëxa.

⁶⁷ Usokin unikaman ñuia kuatankëxun ka Isaacnën Rebeca bibiankin aín xubusa okían chupa këxtú 'akë anua aín tita Sara 'ikë anu buánkëxa, anu buánxun ka biakëxa, usakin bitankëxun ka Isaacnën Rebeca 'itsaira kuëëankëxa, usakin aín xanu Rebeca 'itsaira kuëëni ka aín tita ñukë sinania masá nuitukë a sinántëkënimä manúakëxa.

25

Abraham 'imainun Queturánën rëbúnkikama 'ia bana (1 Cr 1.32-33)

¹ Usa 'ain ka Abrahamnën bëtsi xanu biti sinánkin, Queturá kakin anëké a biakëxa. ² Bitankëxun ka amiribi bëchipakëxa aín anë ka 'iakëxa Zimrán, Jocsán, Medán, Madián, Isbac 'imainun Súa. ³ Jocsán ax ka Sebá 'imainun Dedán aín papa 'iakëxa. Ënë kamax ka Dedánën rëbúnkikama 'iakëxa, aín anëx ka 'ikë asureo, letuseo 'imainun leumeo akama. ⁴ Ënë kamax ka Madiánën bëchikë 'iakëxa Efá, Éfer, Hanoc, Abidá 'imainun Eldaá. Ënë unikamax ka Queturánën rëbúnkikama 'iakëxa. ⁵ Isaac an ka kamabi aín papa Abrahamnën ñukama biakëxa. ⁶ Usakin 'anan ka bëtsi xanumia 'akë, aín bëchikëkama

Abrahamnën aín ñu 'itsamashi 'inánkëxa, usokin 'inántankëxun ka ñukëmapain 'ixun aín bëchikë raíri amanu kuantanun kixun xuakëxa, xuanan ka Isaac axëshia anua 'ikë me anu 'inun kixun kakëxa.

Abraham ñukë 'ikë aín bëchikë Isaac 'imainun Ismaelnën maían

⁷ Usa 'ain ka Abraham ciento sesenta 'imainun cinco baritia tsótankëx, ⁸ ka uni 'ikësabi kaniakëtankëx ñuakëxa. Ñui ka 'ain chaitiokëkama ñua 'aish anu bukukë abë 'i kuankëxa. ⁹ Usa 'ain ka aín bëchikë Isaac 'imainun Ismaelnën Macpelá kakë kini anu maíankëxa, ax ka Mamré kakë me 'ukëmanan, Sóhar hitita uni aín bëchikë Efrón aín me 'iakëxa. ¹⁰ A mex ka Abrahamnën hitita unikamanan 'ikëbia marua 'iakëxa. A menu ka Abraham ñukë aín xanu Sara rapasubi maíankëxa. ¹¹ Usaia Abraham ñua 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan Isaac upíokin sinánxuankëxa, usa okían 'akëx ka anua 'umpax 'ikë a rapasubi tsóti bërúakëxa. “Ax ka 'iakëxa, axa tsókë 'imainun an 'ë iské kakin anëké anu.”

*Ismaelnën rëbúnkikama 'ia bana
(1 Cr 1.28-31)*

¹² Ënë kamax ka Ismaelnën bëchikë Abrahamnën bëchikë egipcia xanu Agar, an Sara ñu 'axunkë amia bëchikë 'iakëxa, ¹³ ënëx ka aín rëkuën bëchikë a pain 'akëxa bakëan a 'iakëxa: Nebaiot, ax ka aín bëchikë apan 'iakëxa; 'atankëxun ka bëtsiribi 'akëxa Quedar, Adbeel, Mibsam, ¹⁴ Mismá, Dumá, Masá, ¹⁵ Hadar, Temá, Jetur, Nafís 'imainun Quedmá. ¹⁶ Ënëkamax ka Ismaelnën bëchikë mapai rabë 'imainun rabë akaman anë 'ikën, usa 'ain ka atun anënbi anënbi aín me anëanan ax anu 'ikë aribi anëakëxa. Usa 'ain ka akama achúshi achúshinëx ain menu menu atun 'apuñu 'iakëxa.

¹⁷ Ismael ax ka ciento treinta 'imainun siete baritiañu 'aish ñuakëxa, ñui ka aín chaitiokëkama 'iasaribiti ñuia anu 'ain chaitiokëkama maían anubi maíankëxa. ¹⁸ Usai ax ñua ain rëbúnki kamax anubi tsóti Havilá kakë me Egipto 'ukëmanan anun, Asirianu kuani kuantu anubi tsóti bukúakëxa. Usai 'i ka anuax aín xukën kamabëbi 'atimonani nishanani anubi bukúakëxa.

Esaúnën ain bëchikë apan usai 'iti 'ikëbi Jacob marua ñuikë bana

¹⁹ Ënë banax ka usai kara Abrahamnën bëchikë Isaac ax 'iakëxa, kixun ñuikë bana 'ikën. ²⁰ Isaacnën ka cuarenta baritiañu 'ixun Rebeca aín xanu 'iti biakëxa, ax ka Betuelnën bëchikë Labánën chirabakë 'iakëxa, akamax ka Arameos unibu Padán-aram kakë me anu tsókë 'iakëxa. ²¹ Usa 'ain ka Rebeca tuakëma xanu 'iakëxa, usa 'ain Isaac an ami bëchikaskin 'ain xanu 'itsaira ñukáxuankëxa. Usakian ñukákëxun ka Nukën 'Ibun an ñukákë a kuakin Rebeca tuuñu 'inun 'imiakëxa. ²² Usai tui ka aín pukunu rabë tuá 'irukë 'aish, anuaxbi ubiti titikanania tankin an sinánkëxa: “Ënëxa ësai 'ikëbë karana 'ëx, ¿uisa 'aish basi tsóti 'ain?” Usakin sinánbiani ka Nukën 'Ibu uisa kupín kara usai 'ia kixun ñukati kuankëxa,

²³ usakian ñukákëxun an kakëxa:

“Min pukumëu ka tuá rabë 'ikën,

ax ka rabë ëma 'iti 'ikën,

usa 'aish bakënkëma 'aishbi ubionania. Achúshinëx ka kushiira 'aish bëtsisama 'iti 'ikën, aín apan ax ka aín 'anáka meu 'iti 'ikën, usa 'ain ka 'anáka ax kushiira 'inuxun 'aia.”

²⁴ Ësokian kakë basirama 'ainbi ka Rebeca aín nëtë sënënkëbë, rabë tuá bakëankëxa. ²⁵ A paian Rebeca bakënkë ax ka ranshin 'aish raninbaë 'iakëxa, usa 'ikë ka a tuá Esaú kakin anëakëxa. ²⁶ Usai 'ikin aín apan Esaú aín taë tsiputu tuinbëtsini aín 'anáka chikíakëxa, usaía 'ikë a ka Jacob kakin anëakëxa. Usaia aín xanu Rebeca a tuá rabë bakënkë 'ain ka Isaac ax setenta baritiañu 'iakëxa.

Esaú 'imainun Jacob 'ia bana

²⁷ Usa 'ain ka a tuá rabě kaniakěxa. Usai kanitankěx ka aín rěkuěn běchikě Esaú ax ninua ñuira okě uni 'iakěxa; 'imainun ka aín 'anáka Jacob mēnin sinaínshi uni 'iakěxa, usa 'ain ka aín xubunuashi ñu mēi tsóti kuěeni 'iakěxa.

²⁸ Usa 'ain ka Isaacnēn aín běchikě Esaú a 'itsaira nuibakěxa, aín ñuakě pikin, usakian aín papan aín rěkuěn běchikě a nuibamainun ka Rebecanēn aín tuá Jacob aribi 'itsaira nuibakěxa.

²⁹ Nětě itsin ka Jacobnēn purutusa piti ñu nēish okin 'aruanbi ka Esaú uran ninu ñu bari nibaiti pananx. ³⁰ Ukin kakěxa:

—'Ĕ karamina min piti panshionkinmi 'akě tēxera 'inántima 'ain, kana numin bamatisa tanin. (Usa 'aish ka Esaú ax aín kuaí aně Edom kakin aněkě 'iakěxa.) ³¹ Min kamina —'Ĕx min apansa 'ixun min biti ñukama 'ēn binun 'ē 'imiti 'ain, —kixun ka Jacobnēn kakěxa.

³² Kakěxun ka Esaúnēn kakěxa:

—Uisa 'ixun kaina, 'ēx panax numin bamatisa taniabi isěshiti 'ain, minmi min xukēn apan 'ikēbi 'akinkěxma kana min apan 'ēx 'itima 'ain.

³³ —Kia ka bēribi kamina Nukēn 'Ibu Diosan ismainunbi asérabi sinanatěkēntima okin 'ē kati 'ain —kixun Jacobnēn aín xukēn karaishiakěxa. Usokian kakěxun ka Esaúnēn sinanatěkēntima okin kakěxa, usakin ka Jacob axa 'ain apan 'inun kakěxa. ³⁴ Usakian kakěxun ka Jacobnēn aín piti purutusa nēish okián 'arukě a kēñun pán pinun kixun aín xukēn Esaú 'inánkěxa, usakian 'inánkěxun pianan xēatankěx ka nirukiani a kaimashi 'ēn kana apan 'ixun ñukama biti 'ai kixun sinanima kuankěxa.

26

Isaac 'imainun Rebeca Guerar kakě ěmanu kuan

¹ Usa 'ain ka Isaac ax anu 'umpax 'ikě anu tsóakěxa, ax ka anu tsókě kakě 'imainun an iskě kakin aněkě 'iakěxa, a rapasu 'aínbi ka Abraham anu tsótan 'iásaribiti a piti 'aíma 'inun ñu 'apákěxbi 'iruama 'ikēn. Usaia 'ikēbě ka panani Isaac aín xanu Rebecabě kanankiani an ñumēmikě unikama 'imainun aín ñukamabi buani anua Abimélec filisteokaman 'apu 'ikě Guerar kakě ěma anu kuankěxa. ² Anu 'ikě 'ain ami chikirakěkin ka Nukēn 'Ibu ěsokin kakěxa: “Kamina Egipto menu kuantima 'ain. Uinu karamina 'iti 'ai 'ēn mi kakě anu kamina 'iti 'ain, ³ usa 'ain kamina ěnē menu pain tsóti 'ain. 'Ĕx kana mibě 'iti 'ain 'imainun kana mi upíokin sinánxukin mi 'imainun min rěbúnki kamaribi ěnē mekama 'inánti 'ain. Usakin kana 'ēn min papa Abraham kásabiokin 'ati 'ain. ⁴ 'Anan kana 'ēn min rěbúnkikamaribi naínua 'aisamaira 'ispa iskěsa usaribi 'itánun 'imiti 'ain, 'imainun kana ěnē me kamabi mi 'inánti 'ain. 'Inánan kana kamabi menu 'ikě unikamaribi upíokin sinánxunti 'ain, min rěbúnki kamasaribi 'inun, ⁵ ěsokinribi 'ēn kakěxun ka Abrahamnēn 'ēn kakěsokin ax kikěsoibi 'iti banakama 'ianan a tanti banakama 'ēn 'unánmikěsabi okin 'akěxa.”

⁶ ěsokian kakěx ka Isaac Guerar kakě ěma anu tsóti bēruakěxa, ⁷ usai bērutankěx anu tsotia ka anu 'ikě unikaman aín xanu Rebeca ñuikin Isaac ñukákankěxa, ñukákěxun ka aín xanu ka kixun kati sinani rakuěkin ax ka 'ēn chirabakě 'ikě kixun kakěxa. Rebeca upíira xanu 'ain ka Isaacnēn anu 'ikě unikaman 'ati sinani rakuěkin paránti sinánxun kakěxa.

⁸ ěsokin anu 'ikě unikama katankěx ka anu basipain tsóti bēruakěxa. 'Aínbi ka achúshi nětēn Abimélecnēn aín xubu xěkuě chukúmanēn iskěxunbi Isaacnēn aín xanu Rebeca kuěenkin 'ikútia isakěxa. ⁹ Usakin 'aia istankěxun ka aín uni achúshi Isaac unun kixun katánun kamiakěxa:

—Kamikěxa 'aia ka ñukákěxa miběa 'ikě xanu ax kara min xanu 'ik, ¿asérabi kat? Min xanu 'aínbi karamina, ¿ax isa min chirabakě 'anáka 'ikě kixax kēmēi kian?

—'Ën kana a kupín ënu 'ikë unikaman 'ë 'ati sinánkin kana mi kan —kixun Isaacnën kakëxa.

¹⁰ Kakëxunbi ka Abimélecnën kakëxa:

—¿Uisa kupín karamina nu ësokín an? 'Ën mi iskëma 'ain ka ënu 'ikë uni min xanubë 'ikë 'itsíanxa, usa 'ain kamina min nu 'uchamikë 'itsían.

¹¹ Usakin katankëxun ka Abimélecnën kamabi anu 'ikë unikama kakëxa:

—Uin kara ënë uni 'ianan aín xanu ubioia, ax ka 'atima okín 'akë 'iti 'ikën.

¹² Usa 'ain ka a barín ñu 'apáxun Isaacnën 'aisamaira 'inuan aín bimi upíbu 'ikë biakëxa, Nukën 'Ibu upíokin sinánxunkëxun. ¹³ Usa 'aish ka 'aisamaira ñuñu 'ianan 'itsaira manë panshíanñu 'iakëxa. ¹⁴ 'Imainun ka 'itsaira ovejañu 'ianan, vaca 'imainun an ñu mëëxunkë uniñuribi 'iakëxa, usa 'ain ka ax ñuñuira 'ain, anu 'ikë filisteo unikama nutsí ami nishkin 'atima okëxa. ¹⁵ Usa 'ain ka aín papa Abrahamnën anu pain tsókë 'ixuan an ñumëmikë unikama amia anu 'umpax 'ikë kini ax Abrahamnan 'iakëxa; usa 'ikëbi ka filisteo unikaman a kini men bëtáskin natakakákë 'iakëxa. ¹⁶ Usa 'ain ka Abimélecnën Isaac ësokín kakëxa:

—Bëríbi kamina ënuax kuantí 'ain, mix kamina 'aisamaira ñuñu ënu 'ain nuxnu mix 'ikësaí ñuñuira 'aímabi.

¹⁷ Èsokín kakëx ka anuax chikíkiani kuanx Isaac Guerar kakë ëmanu 'ikë me sapan anu tsóti bërúakëxa. ¹⁸ Anuxun ka Isaacnën an ñumëmikë unikama anu tsókian Abrahamnën anua 'umpax bití amia, kinikama 'ikëbia ax ñukëbëtan filisteo unikaman men nataka ká 'ikëbi, aín unikamabëtan amiribishi naëtëkéankëxa, usokín 'atankëxun ka aín papan anëasabi okín anëtëkéankëxa.

¹⁹ Achúshi nëtën ka Isaacnën ñumëmikë unikama kini achúshi me sapan anu 'akinbi anua 'umpax upíira mërakëxa. ²⁰ Usakin 'umpax atun pain mërakë 'aínbi ka filisteo unikaman 'arakakë ñuina an bërúankë unikama, Guerar kakë me sapan anuax ainan isa 'umpax 'ikë kiox Isaacnën ñuina an bërúankë unikamabë a 'umpaxan rabanan mëanani abë nishanankëxa. Usaia anun rabanan mëëanankë ka Isaacnën a 'umpax. “Anuax mëëanankë kakín anëakëxa.” ²¹ Usai anuax 'itankëxun ka Isaacnën unikaman amiribishi kini itsi anua 'umpax bití 'atëkéankëxa, usokín 'akëbi ka filisteo unikaman amiribishi ubiotëkënkëx ka amiribishi atubë nishanankë ka Isaacnën anuax bëtësbë “nishaanax isanainsama tankë usokín anëakëxa.” ²² Usaia aín unikama 'itëkënkëbë ka anuax Isaac 'ura kuani chikíakëxa, usai chikíkin ka aín unikama 'imainun kamabi aín ñuina kamabi buani kuankëxa, kuantankëxun ka anua tsóti me anu bëbaxun achúshi kini anua 'umpax bití aín unikama naëmiakëxa, usa 'ain ka anuax 'umpax kupín mëëananiama iskin Isaacnën anuax mëanantëkënimá upitax tsoti kakín anëakëxa, usakin 'atankëx ka ësai kiakëxa: Bërí ka Nukën 'Ibu ënu nu éanxa, usa 'ain kananuna ënë menuax nishananima ñuñuira 'iti 'ain.

²³ Usai anu pain 'itankëx ka amiribishi Isaac Beerseba kakë me anu kuantëkéankëxa.

²⁴ “Anu bëbaxa ñantabukë a imë ami mërakin ka Nukën 'Ibun kakëxa:

'Ëx kana min papa Abraham aín Dios 'ain.

Usa 'ain kamina rakuétima 'ain; 'ëx kana mibë 'ain.

Usa 'ain kana 'ën uni Abraham a kupín upíokin sinánxunkín, min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'uákamë 'ëonun 'imiti 'ain.”

²⁵ Èsokian kakëxun ka Isaacnën anuxun rabiti maxax maburukín 'atankëxun, asábi ka kakín Nukën 'Ibu rabiakëxa. Usokín 'atankëx ka a menubi 'i bërúakëxa, bërúkin ka anu achúshi kini anua 'umpax bití an ñu mëëmikë unikama 'amiakëxa.

Isaac 'imainun Abimélec mënionan ñuikë bana

²⁶ Usa 'ain ka achúshi nëtën, Abimélec Guerar kakë ëma anuax Isaacbë banai ubakëxa. Usaia ukëbë ka an 'unánkë unikama an bana ñuixunkë Ahuzat,

'imainun suntárunën kushi Ficol akamaribi abë ubakëxa. ²⁷ Usai kuanx anu bëbaia ka Isaacnën kakëxa:

—Mitsun kamina 'ë chikiankën, usa 'ixun kamina mitsubë 'iabi 'ë min ëmanua chikían, ¿uisakatsi karamina 'ë isi aín?

²⁸ Ësokian kakëxunbi ka atun kakëxa:

—Nun kananuna mi isan mix kamina Nukën 'Ibu abë 'ain, usa 'ikë an mi 'akinia kananuna unan, usa 'ain kananuna nukaman achúshi ñu mibëtan 'ati ain. A achúshi ñu 'ati ax ka 'ikën: ²⁹ min kamina nukama uisabi otima 'ain, nunribi kananuna mi uisabi okëma 'ain. 'Atima okinma, kananuna nun mi upíokin nuibakin 'akian, 'imainun kananuna upíokin mixmi 'ën menuax chikiti 'aia mi xuan, usa 'ikë ka bërí Nukën 'Ibu mi upíokin sinánxunkin 'akinia.

³⁰ Usakian kakëxun ka Isaacnën achúshi fiesta chaira 'ati sinánxun, a pitikama pain aín unikama 'amitankëxun kuëenkin atubëtan pianan xëakëxa. ³¹ Usai 'iónx pëkarakëma 'aínshi nirui ka sinanatëkëntima oi atúxbi kánani kiakëxa. Usai kanántankëxun ka Isaacnën bërúanx kamina kuantí 'ain kixun amiribishi atubë isanantëkëxuma kakëxa, kakín ka upíokin aín 'unánkë uní 'akësokin kuantanun xuakëxa.

³² A nëtënbi ka an ñu mëemikë unikama Isaac kai ubakëxa, ukin ka 'umpax kananuna me kini 'ati naëkinbi anua mëran kixun kakëxa. ³³ Usakian mërakë ka Isaacnën anua 'umpax 'ikë kini a Sebá kakín anëakëxa. Usa 'ain ka a ëma Beerseba kakín anëké 'iakëxa.

³⁴ Usa 'ain ka Esaú an cuarenta baritiañu 'ixun Judit biakëxa, aín xanu 'inun ax ka Beerí kakë hitita 'ain bëchikë xanu 'iakëxa. 'Imainun ka bëtsi xanu Basemat kakë aribi biakëxa, ax ka Elón hitita uní aín bëchikë xanu 'iakëxa.

³⁵ Usokian a xanu rabë aín tuá Esaúnën bian ka Rebeca 'imainun Isaac a kuëenima uisa kupín kara usakin bëtsi unibunën xanu 'ën tuákën biaxa kiox masá nuituti nishi tsóakëxa.

27

Isaacnën Jacob 'imainun Esaú upíokin sinánxuan

¹ Usa 'ain ka Isaac ax kaniakëti 'upiokin ñu istisama 'ain bëru 'iakëxa. Achúshi nëtën aín rëkuën bëchikë Esaú kuënxun kakëxa:

—'Ën bakë bëchikë!

—Kia ka kamina 'ë kati 'ain papan —kixun Esaúnën kakëxa.

² —Kamina 'ë kaniakëtia isín —kixun ka Isaacnën kakëxa—, 'ëx kana bëtsi nëtënbi ñuti 'ain. ³ Usa 'ain kana 'ëx kuëenin, kamina min kanti këñun min pia bibiani ninua ñuina barixun 'ë 'axuni kuantí 'ain. ⁴ 'Abëtsinxun kamina nëishokin 'arubëtsinkin, uisakin 'arukë karana písá tani usakin 'abëtsinkin 'ë bëxúnti 'ain. Usokin 'abëtsinkin bëké pitankëxun ñukëmapain 'ixun kana mi upíokin sinánxunti 'ain.

⁵ 'Aínbi ka ësokian kaia ax anu 'ixun Rebecanën uisakin karaisa Isaacnën Esaú kaia kixun kuakëxa. Usakian aín papa kakëxa, ninu ñuina barixuni kuankëbëtan ishi ka, ⁶ Rebecanën aín tuá 'anáka Jacob a ësookin kakëxa:

—Ka is, 'ën kana min papan abë banakin, ësookin min xukën Esaú kaia kuan:

⁷ Ñuina 'atankëxun kamina nëishokin, uisa okin 'arukë karana písá tani usakin 'arubëtsinkin 'ë pinun bëxúnti 'ain, usakin 'akë pitankëxun kana Nukën 'Ibu ismainunbi ñukëmapain 'ixun mi 'upiokin sinánxunti 'ain. ⁸ Usa 'ain kana mi kain, 'ën bakë tuá kamina upíokin kuati 'ain, 'ën mi kamainun: ⁹ Kamina anua ñuina 'arakakëkama 'ikë anu kuanxun, cabra bërí kanikë, aín upí rabë kaisbëtsinkin 'ë bëxúnti 'ain; 'ën kana min papa ax kuëenkësa okin, pinun nëish okin 'aruxunti 'ain kixun ka aín titan kakëxa. ¹⁰ Usakin 'ën 'aruia kamina min na pinun min papa ubanxunti 'ain, usakinmi 'akëxun ka an 'ati ñukama mi sinánxunkin 'inánti 'ikën, ax ñukëmapain 'ixun.

¹¹ Kakëxunbi ka Jacobnën ain tita kakëxa:

—Min kamina 'unan 'en xukénax ka aín naminu raninbaë 'ikën, 'aínbi kana 'ëx usama 'ain. ¹² 'Ën papan ramëkinbi 'ë raniñuma 'ikë 'unánkin ka 'ëx isana ami kuai kixun sinánti 'ikën; usakin 'en 'akëxun 'unánkin ka 'atimokin sinánkin 'ë upíokin sinánxuntima 'ikën.

¹³ 'Ësokian kakëxunbi ka aín titan kakëxa:

—'Ën bakë tuá, mi 'atimokin sinánxukëxbi ka minu 'ima ënu pakëti 'ikën. Usa 'ain kamina 'en kakësabiokin, cabra bërí kanikë rabë bitsi kuantí 'ain.

¹⁴ Kakëx kuanxun ka Jacobnën cabra bërí kanikë rabë bitsínkin aín tita bëxúankëxa. Bëxunkëxun ka aín titan piti nëishira 'inun upíokin 'aruxuankëxa, usakin 'arukëa Isaacnën pisatankë usakinbi ákëxa, ¹⁵ usokin aín tuá piti 'axuntankëxun ka aín tuá apan Esaúnën chupa xubunu nankë upí a bitsínkin bëxun, 'ain titan aín tuá 'anáka Jacob pañumiakëxa. ¹⁶ Usakin pañumikin ka axa raniñuma 'ikë cabra bërí kanikë kama aín xaká, ëskaxun nankë anúnribi upíokin ramápukin Jacob aín peñanu 'anan aín tëxanuribi tërabuankëxa, ¹⁷ usakin 'atankëxun ka aín titan piti nëish okin 'akë a 'imainun pánribi 'inánkëxa.

¹⁸ 'Inánkëx anua 'ikë anu atsínkin ka Jacobnën aín papa ësokin kakëxa:

—¡Papan anu kaina 'ain!

—Ënu kana 'ain. ¿Uinu 'ikë 'en bëchikë a kaina mix 'ain? —kixun ka Isaacnën ñukákëxa.

¹⁹ —'Ëx kana Esaú, min rëkuën bëchikë a 'ain —kixun ka Jacobnën aín papa kakëxa—. 'Ëmi 'anun kakë kana mi 'axun bëxuan. Usa 'ain kamina; nirutankëxun 'en 'abëtsinkë ñuina nami piti 'ain, pitankëxun kamina 'ë min upíokin sinánxunkin kati 'ain.

²⁰ Usakian kakëxun ka Isaacnën ñukákëxa:

—¿Uisa 'ixun kaina bënëkinshi ñuina mërabëtsian, 'en bakën?

Kakëxun ka min Diosan ka 'en bënëkinshi mëranun 'ë 'akianxa kixun Jacobnën kakëxa.

²¹ 'Ësokian kakëxunbi ka Isaacnën katëkëankëxa:

—Nërira kamina uti 'ain, mi ramëkin asérabi kaina 'en rëkuën bëchikë, Esaú 'ai kixun tanun.

²² Kixuan kakëx ka Jacob aín papan ramënun 'urama uakëxa. Aia ka Isaacnën ramëkin kakëxa: “Mix kamina Jacobnën banasa 'ain, 'aínbi ka mi xukën Esaúnën pënranisa min peñan 'ikën.” ²³ Usai 'ikë ka Isaacnën 'unánma 'ikën, 'unánkima ka aín peñanu aín rani 'itsa 'ikë, aín xukën apan Esaúnën peñansa 'ikë tankëxa. 'Aínbi ka upíokin sinánxunuxun pain, ²⁴ amiribishi ñukátëkëankëxa:

—¿Asérabi karamina mix 'en bëchikë Esaú a 'ain?

—Kixuan ñukákëxun ka 'ëx kana Esaú 'a 'ain —kixun Jacobnën kakëxa.

²⁵ 'Ësokian kakëxun ka aín papan Jacob kakëxa:

—'Ën bakë bëchikë, pinun kamina mi 'abëtsinkë ñuina nami 'arukë 'ë 'inánti 'ain, a pitankëxun kana mi upíokin sinánxunkin kati 'ain.

Usa 'ain ka mëtëxtankëxun pinun aín papa 'inánkin Jacobnën, uvas baka 'akë aribi 'inánkëxa. 'Inánkëxun ka Isaacnën pianan xëakëxa, ²⁶ usokin pianan xëai sënëntankëxun ka kakëxa:

—'Ë 'urama ukin kamina achúshi okin 'en bëmánanu 'ë bëtsuku kati 'ain.

²⁷ 'Ësokin kakëx bëtsuku kanux a 'urama oi tsóbutia ka Jacobnën chupa Isaacnën xëakëxa. Xëkin ka ësokin kakin upíokin sinánxuankëxa:

“Ënë chupan 'ishax ka 'en bëchikënan 'aish. Abë ninu nikë 'ishasa 'ikëa, Nukën 'Ibu upíokin sinánxunkë 'iti 'ikën.

²⁸ Usa 'ikë ka Nukën 'Ibu Diosan min ñu 'apákë chabónun naínua 'uí 'ibúmiti 'ikën, 'ibúmikëxun ka min ñu 'apákëkama menua chabóti 'ikën, usakin

'akëxun ka min trigo bëru 'itsaira 'imianan a mi xëati ñuribi 'aisamaira 'imiti 'ikën.

²⁹ Usa 'ikë ka 'aisamaira unin mi ñu mëëxunti 'ikën;

bëtsi menu 'ikë unikamaxribi ka mi bëtánain rantinpuruni 'iti 'ikën.

Mix kamina min xukënkaman 'apu 'iti 'ain;

¡Usa 'ain ka atux mi bëmánon rantipuruni 'iti 'ikën!

Uin kara mi 'aisama oia ax ka 'atima okëribi 'iti 'ikën,

'imainun ka uin kara mi upíokin sinánxunkin 'akinia axribi upiti bukui upíokin sinánxunkë 'iti 'ikën."

³⁰ Usakin Isaacnën upíokin sinánxunkëxa Jacob, chikíkiani anua aín papa 'ikë anuax kuankëbëshi ka Esaú axribi ñuina 'abëtsinkin bëi uakëxa. ³¹ Utankëxun ka anribi ñuina nami nëish okin 'aruakëxa, 'arubëtsinkin bëxun ka aín papa ësokkin kakëxa:

—Papan kamina niruti 'ain, nirukin kamina min bëchikënëan 'abëtsinkin bëxun mi 'aruxunkë nami ënë piti 'ain, pitankëxun kamina min upíokin sinánxunkin 'ë kati 'ain.

³² Kakëxun ka Isaacnën ñukákëxa:

—¿Uikaramina mix 'ain?

—'Ëx kana Esaú min rëkuën bëchikë a 'ain, —kixun ka kakëxa.

³³ Ësokian aín bëchikënëan kakëx ka Isaac ratuti sinánkasmai aín bana, bëtsi tërëkin aín bëchikë kakëxa:

—Usa 'ain kara, ¿ui kara an 'ë 'abëtsinxun ñuina nëishokin 'aruxun bëxunkë ax 'iax? 'Ën kana mix uisama pain 'ain kamabi pian, pitankëxun kana 'ën a upíokin sinánxuan usa 'aish ka bëri ax upíokin sinánxunkë bëruaxa.

³⁴ Ësokian aín papan kakëxun kuati, ka Esaú munuma nishi kuënkëni iankëxa:

—¡Kuënkëni ini ka kiakëxa, papa 'ëribi kamina min upíokin sinánxunti 'ain!

³⁵ 'Aínbi ka Isaacnën kakëxa:

—Min xukën 'anákanën, uxun paránkëxun kana minan 'ikëbi, upíokin sinánxunkin a 'inan. ³⁶ —¡Usaia këmëxun ñu biti 'unánxun ka Jacob kakin anëakëxa! —Kiax ka Esaú kiakëxa—. ¡Bëri ka an 'ë rabéokin ësokkin 'akë 'ikën! Bërâma ka 'ëx aín apan 'ikëbi an 'ë bikuani 'ën apan 'iaxa, bëri ka amiribishi biaxa 'ëmi upiokin sinánxunti aribi. ¿'Ëribimi upiokin sinánxunti bana kara 'aíma 'ik? ³⁷ Ësai kia ka aín bëchikë apan Isaacnën kakëxa:

—Ka kuat, 'ën kana kamabi ñu 'anuan kushi 'inánun Nukën 'Ibu Dios Jacob ñukáxuan; usa 'ain ka kamabi aín aintsikamax a ñu mëëxunkë 'iti 'ikën, 'imainun ka an trigo 'apákë 'aisamaira 'ianan ñu bimiñu aín baka xëati 'aisamairañu 'iti 'ikën. ¿Añu karana 'ën bëri mi 'inánti 'ain 'ën bakën? ³⁸ Ësokian kakëxun ka Esaúnën amiribishi ñukátëkënkkin munuma banakin kakëxa:

—¿Achúshi unishi kara Nukën 'Ibu Diosan upíokin sinánxunti 'ikë papan?

¡'Ëribi kamina upíokin sinánxunkin kati 'ain ësokkin aín papa kai ka!

Esaú munuma kuënkëni amiribishi iankëxa.

³⁹ Usaia 'ia kuankin ka Isaacnën aín bëchikë kakëxa:

“Ka kuat, mix kamina me anua ñu 'apákëbi 'irukëma a menu 'ianan anua 'uí 'ibucëma me anu 'inuxun 'ain.

⁴⁰ Usai 'i kamina min manë xëtökë anun 'akanani mëanani tsóti kamina min xukën 'anáka an ñu mëëmikë 'inuxun 'ain; usai 'i kamina min rëbúnkikama kushitëkënti aín, ënë menuax chikíax kamina mibi tsónuxun 'ain.”

Jacob amia aín xukën Esaú nishkëx abá ñuikë bana

⁴¹ Usakian 'akë 'ain ka Esaúnën ami xuatemati nishkin Jacob istisama tankëxa aín papan upíokin sinánxunkin kakë kupín, 'imainun ka sinánkëxa: “Ënuax

basiramashi kana 'ën papa ñukëbë 'itsaira masá nuituti nitëxëti 'ain, usai 'ikin kana 'ën xukën Jacob rëti 'ain.”

⁴² Usakian Esaúnën sinánkëbëtanbi ka Rebecanën 'unánkin, aín tuá 'anáka Jacob kamitankëxun ësokin kakëxa:

—Ka kuat, min xukën Esaú ka 'aisamairai mimi nishkin mi 'ati sinania usa 'ain kana mi kain.

⁴³ Kamina 'ën kakëxun upíokin kuati 'ain; usa 'ain kamina bëríbi abati Harán, menu kuantí 'ain kuanx kamina 'ën rarëbakë apan Labán aín xubunu 'i kuantí 'ain. ⁴⁴ Usai kuantankëx kamina anu pain 'i kuantí 'ain, min xukën apan axa mimi xuamati nishkë a inúkian ⁴⁵ min 'akë a manutamainun. Usa 'ain kana 'ën amiribishi utëkënun mi kamiti 'ain. ¡'Ëx kana 'ën tuárabë achúshi nëtën ishi a rabëtaxbi bamati kuëëniman!

⁴⁶ Èsokin pain aín tuá katankëxun ka Rebecanën Isaac ësokin kakëxa:

—'Ëx kana ënë hitita xanu rabë Esaúnëa bia ënëbë tsóti atsan, usa 'ain kana abë 'isamatanin. Jacobnën ribia achúshi hitita xanu Canaán ënua bikëbë karana 'ëx uisari ënu tsóti 'ain, kana ënu tsótima bamati 'ain.

28

¹ Usakian aín xanun kakëxun ka Isaacnën aín bëchikë Jacob, kuënxun upíokin sinánxunkin ësokin kakëxa: Min kamina uisaxunbi, Canaán me ënua uinu 'ikë xanubi bitima 'ain. ² Kamina Padán-aram, anua min xuta Betuel 'ia me anu kuantí 'ain, anu kuantankëxun kamina anua min kuku Labánnën bëchikë xanukama achúshi biti 'ain. ³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kamabi kushiñu an mi upíokin sinánxunkin min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'ia timënun 'imiti 'ikën, 'imianan ka min rëbúnki kamanuax 'aisamaira ëma 'ai uni 'uakamë 'ëoti 'ikën. ⁴ 'Imianan ka mi 'inánan, min rëbúnkikamaribi upíokin sinánxunkin Abraham kásabiokin, ënë me 'ibuanun anu nu bërí bëtsi menu 'ikë uni 'ikësaí tsókë ënë mi 'inánti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan Abraham 'inánuxun kásabiokin.

⁵ Èsokin katankëxun ka Isaacnën aín bëchikë Jacob a Padán-aram anu xuakëxa. Xukëx kuanx ka Jacob Labánnën xubunu bëbakëxa, ax ka Betuel arameo uni aín bëchikë 'ianan Rebeca Jacob 'imainun Esaú aín titan rarëbakë 'iakëxa.

Esaúnën xanu bia ñuikë bana

⁶ Usa 'ain ka Esaúnën aín papa Isaacnëan aín, xukën 'anáka Jacob a upíokin sinánxunkin mëníotankëxun Padán-aram anua aín xanu baritanun kixun xukë a 'unánkë 'iakëxa. 'Imainun ka aín papan anu 'ikë xanu bixuma 'anun kakë aribi sinánkëxa, upíokin sinánxunkian ënë Canaán menua kamina achúshira xanubi bitima 'ain kixuan kakë aribi sinánkëxa, ⁷ 'imainun ka Jacob Padán-aram anu aín papa 'imainun aín titan kakësaí oi kuankë aribi sinánkëxa. ⁸ Usa 'ain ka Esaúnën aín papan Canaán kakë me anua xanukama bikë a kuëëniama 'unánkëxa; ⁹ usa 'ain ka Esaú Ismael kakë uni, Abrahamnën bëchikë abë banai kuankëxa, kuantankëxun ka ñukáxun aín xanu 'iti uni aín bëchikë Mahalat kakë a biakëxa, ax ka Nebaiot aín chirabakë 'anáka 'iakëxa 'imainun ka bëráma Canaán menua bikë xanu rabë axribi aín xanu 'iakëxa.

Betel kakë me anuax Dios Jacobmi mërá ñuikë bana

¹⁰ Usa 'ain ka Jacob ax Beerseba kakë anuax kuani Aramnu kuantí bai a bibiani anun kuankëxa. ¹¹ Usai kuanbaiti ka bari kuabuti ñantabukëbë anua ñantan 'uxtinu bëbakëxa. Anu bërúxun ka amia katamëti achúshi maxax bitankëx aín maxkámi ami tékëpimëti nantankëx 'uxakëxa. ¹² Anuxun namákin, iskëxbi ka achúshi tapitinëx menuaxbi kuarutankëxa naínu sënën 'ikë isakëxa, iskin ka anua Diosan ángelkama kuarumainun raírinëxribi ubuti nitsia isakëxa. ¹³ Usakin namákin isanan ka Nukën 'Ibu a rapasu nixun ësokin kakëxun kuakëxa: 'Ëx kana min 'Ibu 'ain, 'ianan kana min xuta Abraham

aín Dios 'ianan min papa Isaac ainanribi 'ain. Usa 'ixun kana mi 'imainun min rëbúnkikama anumi 'uxi rakákë me ënë 'inánti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain ka atux 'aisamaira 'uakamë 'ëoi me putu iskësaira 'i aín tsipumiki 'imainun aín rëbumiki kuanan amiaxa bari urukë au 'imainun amia bari kuabúkë amiki amami amami kuankanti 'ikën, usa 'ain ka kamabi menu 'ikë unikama upíokin sinánxunkë 'iti 'ikën mi 'imainun min rëbúnkikama kupí. ¹⁵ 'Ëx kana mibë 'ain; usa 'ixun kana uinu kaina kuani anuabi 'ën mi bërúanti 'ain, usa 'ixun kana amiribishi ënë menubi mi bëtëkënti 'ain. Mi kana usai 'ia 'ën kakësabiokin 'axuntankëxuma ëntima 'ain.

¹⁶ Usakian kakëx aín 'uxkënuaxbi bësukin ka Jacobnën sinánkëxa: “Aséribi ka ënë menu Nukën 'Ibu 'ëbë 'ikën kixun kana 'ën 'unánkëma 'ain.” ¹⁷ Usa 'ain kana 'itsaira rakuëan, 'imainun kana sinan: Ënë mex ka upíira 'ikën. “¡Ënëx ka anua Nukën 'Ibu Dios 'ikë aín xubu 'ikën; 'imainun ka naíkamë 'ëo manámi 'ikë aín xëputi 'ikën!”

¹⁸ Usai 'iónx pëkarakëma 'aínshi nirukin ka Jacobnën, anu təkëpimëti noonkë maxáx bikin 'unánti okin nitsíankëxa, usakin 'atankëxun ka ënëx ka Nukën 'Ibu Diosnan 'iti 'ikë kixun sinánkin xëni bitankëxun ami anpënkakëxa. ¹⁹ A menu ka bëráma achúshi ëma Luz kakin anëkë 'iakëxa, usa 'ikëbi ka Jacobnën aín anë bëtšiokin anëkin Betel kakin anëakëxa. Betel kikë bana ax ka Diosan xubu ki kikë bana 'ikën. ²⁰ Anuax ka Jacob ësai kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë kuania bërúanan, 'ën piti ñu 'inánan 'ën pañuti chuparibi 'ë 'inánti 'ikën, ²¹ usa 'ain ka 'ëx 'ën papan xubunu uisaibi 'ikëma kuankëbë ax 'ën 'Ibu Dios 'iti 'ikën. ²² 'Ën kana uinu karana ënë maxáx nankë anubi Nukën 'Ibu Dios anuxun rabiti 'ati 'ain; 'imainun kana mi aséribi manukima uisa ñukama kaina 'ë 'inani a mësú mi 'inánti 'ain.

29

Jacob Harán kakë ëmanu bëba

¹ Usa 'ain ka Jacob Betel kakë me anuax kuani amiaxa bari urukë me ami kikiani kuankëxa.

² Kuankin an 'uranxun iskëxbi ka anua 'umpax bikë kini achúshi 'iakëxa, a kini rapasu ka an carnero bërúankë unikama rabë 'imainun achúshi anu timëax tanti bukukë isakëxa, a uni kaman ka atun ñuina a kininua 'umpax bixun 'amiakëxa. Anu ka anun kini mapukë achúshi maxá chaiira 'iakëxa, ³ usa 'ain ka atun 'arakakë carnerokama anu timëkëbëtan, an bërúankë unikaman anun 'umpax mapukë xaxu chaiira achúshi, a buinakin rakanakëxa, usakin 'umpax 'akëbëtan ka amiribishi kini a xaxu chaiira anun mapuakëxa.

⁴ Usakian 'akëbë anu nukúkin ka Jacobnën an ñuina bërúankë unikama ñukákëxa:

—¿Uinu 'ikë kaina, mitsux 'ain?

Kakëxun ka:

—Nux kananuna Haránnu 'ikë 'ain —kixun atun kakëxa.

⁵ —¿Mitsun kaina Labán kakë uni Nahornën bëchikë a 'unanin? —kixun ka Jacobnën ñukátëkëankëxa.

—Ñukátëkënkëxun a unikaman kananuna 'unáni —kixun kakëxa. ⁶ Kakëxun ka Jacobnën —Aséribi kara usa 'ikë —kixun ñukátëkëankëxa.

—Ñukákëxun Labán ka asabi 'ikë —kixun an ñuina bërúankë unikaman kakëxa—. Kakëbëbia aia iskin ka ñuina bërúankë unikaman kakëxa ka kuat, aín bëchikë xanu Raquel an ka aín ovejakama bëia. ⁷ Èsokian kakëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Ka kuat, ka xupibuisama pain 'ikën, bari ka 'urapain 'ikën anun min 'arakakë ovejakama kamabi xëputi. ¿Uisa 'ixun kaina 'umpax 'amibiankin pasto pinun buaniman?

⁸ 'Aínbi ka atun kakëxa:

—Kananuna usokin 'aima. Kamáxbia timékébétan kuni kananuna an bérúankë nukaman 'umpax 'aminuxun, xaxu chaiira anun kini xëkuë mapukë a rakanakin nun 'arakakë ñuinakama 'umpax xëaminuxun kaínti 'ain.

⁹ Usai Jacob atubë banamainun ka Raquel ax aín papan 'arakakë ovejakama bëi uakëxa, ax ka an ñuina kama bérúankë 'iakëxa. ¹⁰ Usakin kakë basikëma 'aínshi ka aín kukun Labánën 'arakakë ovejakama bëi 'aia Jacobnën isakëxa, isbiani kuanxun ka anua 'umpax 'ikë kini anun mapukë xaxu a mabikin amo rakanakin, 'umpax bikin ovejakaman xëamiakëxa; ¹¹ usakin 'atankëxun kakin aín kukun bëchikë bëtsukukakin bitsi ka iankëxa. ¹² Usai 'i sënénkin ka Jacobnën ñuixunkin kakëxa 'ëx kana Rebecanën tuá 'ain 'imainun kana min papan Labán aín piaka 'ain, ësokian kakëx ka Raquel abákiani kuanxun aín papa ñuixuankëxa. ¹³ Usokian aín bëchikënën aín chirabakën tuá Jacob ñuikin kakëx, aín 'ikënuax abákiani kuanxun 'ikúkin bikin bëtsuku kakëxa, usokin 'abiankin ka aín xubunu ubankëxa. Usai abë kuanxun ka aín xubunuxun Jacobnën usaía kuani 'ikë akama ñuixuankëxa. ¹⁴ Usakin ñuixuntankëxa sënënia ka Labánnëribi unánmikin kakëxa: Mix kamina asérabi 'ën aintsi 'ibu 'ain, usa 'aish kamina 'ën imibi 'ain.

Jacobnën Raquel këñun Lía binuxun ñu mëëa ñuikë bana

Usa 'ain ka Jacob ax aín kuku Labánën 'ikënu achúshi 'uxë 'i bérúakëxa. ¹⁵ Usai abë 'ikin ka Labánën Jacob kakëxa:

—Min kamina añubi kanankimaira 'ë ñu mëëxuntima 'ain, 'ëx min aintsi 'ikë. Usa 'ain kamina uiti karana mi kupíoti 'ai kixun 'ë kati 'ain. ¹⁶ Labán ax ka xanu bëchikë rabëñu 'iakëxa, aín apan ax Lía kakin anëké 'imainun, ka aín 'anáka Raquel kakin anëké 'iakëxa. ¹⁷ Lía axa aín bëru upí 'imainun ka. Raquel ax kamabi aín namikama upíira 'iakëxa. ¹⁸ Usa 'ikë ka Jacobnën Raquel a 'itsaira kuëëankëxa, kuëëenkin ka aín papan ñukákëxun kakëxa:

—Min bëchikë 'anáka Raquel a kupín, kana mapai 'imainun rabë baritia 'imikin mi ñu mëëxunti 'ain. ¹⁹ Usai kia ka Labánën kakëxa:

—'Ën kana 'ën bëchikë mi 'inánti 'ain. 'Aínbi kana bëtsi uni 'unánkëma 'inántima 'ain. Usa 'ain kamina 'ëbë 'i bérúti 'ain. ²⁰ Usokin mëníotankëx ka Jacob Raquel bisatani mapai achúshi 'imainun rabë baritia ñu mëëakëxa, usakin an ñu mëëkin tankëxbi a baritiakama ainan 'itsamarasa 'iakëxa, an Raquel 'itsaira kuëëenkin tankëx.

²¹ Usakin ñu mëëkëbë mapai achúshi 'imainun rabë baritia inukëbétan ka Jacobnën aín kuku Labán kakëxa:

—'Ë kamina min bëchikë 'ën xanu 'inun binun 'inánti 'ain, ati baritia a kupí 'ën mi ñu mëëxunti kakë aka inúaxa usa 'ain kamina min bëchikë 'ën xanu 'iti 'ë 'inánti 'ain.

²² Usokin mëníotankëxun ka Labánën kamabi abëa 'ikë unikama katankëxun, aín bëchikë birakamikin achúshi fiesta 'akëxa. ²³ 'Aínbi ka Labánën a imé birakamibiankin aín bëchikë Lía bibiankin Jacobnu buánkëxa, usokin ubanxun ka a imé Jacob abëa 'uxnun 'inánkëxa. ²⁴ Usakin 'inántankëxun ka Labánën an ñu 'axúnti xanu achúshi Zilpá kakë a kakëxa, kamina min 'ën bëchikë ñu mëëxuni abë 'iti 'ain.

²⁵ Usai abë 'inëti pëkarakin Jacobnën iskëxbi ka Líabëa uxnëké 'iakëxa, usa 'ain ka kuantankëxun Labán kakëxa:

—¿Uisati kaina 'ë ësokin 'an? ¿'Ën karana Raquel kupín mi ñu mëëxunkëma 'ain? uisati, ¿kaina 'ë parán? ²⁶ Kakëxun ka Labánën kakëxa:

—'Ënuxun kananuna nun bëchikë 'anáka aín xukén apan 'ikëmapan 'ain, aín 'anáka birakamiti kuëëeniman. ²⁷ Usa 'ain kamina anun mi Lía bikë nëtë mapai achúshi 'imainun rabë nëtë sënéntamainun abi 'ikinti 'ain, usa 'ain kana mapai achúshi 'imainun rabë baritia 'imikin kana mibétan ñu mëëti 'ain kia kana Raquelribi mi 'inánti 'ain. ²⁸ Usokin kakëxun ka Jacobnën asabika kixun

kakëxa, anúan Lía bikë nètë mapai achúshi nètë sënënkëbëtan, ka Labánën aín xanu 'iti Raquel aribi 'inánkëxa. ²⁹ Usa 'ain ka Labánën an a ñu 'axunkë xanu achúshi aín bëchikë Raquel 'inánkëxa, ax ka Bilhá kakë 'iakëxa, an ka ñu 'axuanan bërúankëxa. ³⁰ Usa 'ain ka Jacob aín xanu Raquelbë 'iakëxa, 'imainun ka 'itsaira kuëëankëxa aín xukën Lía 'akësamaira okin, usa 'ain ka Labán 'ain kuku mapai 'imainun rabé baritia pain ñu mëëxuni anu pain 'iakëxa.

Jacobjnën bëchikëkama 'ia bana

³¹ Usa 'ainbi ka Nukën 'Ibun isakëxa Jacobnën Lía kuëëniama, usa 'ain ka tuapanun 'imianan, Raquelnëx tuáñuma 'inun 'imiakëxa. ³² Usai ax 'imainun ka Lían tutankëxun achúshi tuá 'akëxa, a tuá bakëntankëxun ka Rubén kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: “Nukën 'Ibun ka 'ëx tëmërai nitsia isaxa. Èsokin sinánkin ka aín tuá Rubén kakin anëakëxa, usa 'ain ka bërí 'ën bënë 'ë kuëënkín nuibati 'ikë kixun sinánkëxa.” ³³ Usakin 'atankëxun ka Lían tuá itsi 'akëxa, aka Simeón kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: 'Ën 'Ibun ka 'ën bënëan 'ë 'atima oia 'unánxa, usa 'ain ka achúshi tuá 'atékënun 'ë 'imiaxa. ³⁴ 'Imainun ka amiribishi tuatékëankëxa, 'atankëxun ka Leví kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: Bërí ka 'ën bënë 'ë 'itsaira kuëëni 'ëbë 'iti 'ikën, 'ën kana rabé 'imainun achúshi tuá 'axuan. ³⁵ Usakin 'atankëxunbi ka Lían, amiribishi tuatékëanxa, a tuá ka Judá kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: Bërí kana 'ën Nukën 'Ibu rabiti 'ain. Usakin a tuákama 'atankëx ka tuatékëniama ñomëakëxa.

30

¹ Usa 'ain ka Raquel ax 'ën kana Jacob tuá xunima kixun sinani aín xukën Líami 'itsaira nishakëxa, nishkin ka aín bënë kakëxa:

—'Ëmiribi kamina bëchiti 'ain, min 'ëmi bëchikëmax kana ñuti 'ain.

² 'Aínbi ka Jacobnën nishkin kakëxa:

—¿'Ëx kana Diosma 'ain? Nukën 'Ibu ax ka mix tuáñu 'iti kuëëniama.

³ Usakian kakëxun ka kakëxa:

—Ka kuat, 'ën kana an 'ë ñu 'axunkë xanu Bilhá kakë a mi 'inanin, usa 'ain ka an tuakëx 'ënbi tuákësa 'iti 'ikën. Usakin 'akëbë ka aín tuá ax 'ën tuása 'iti 'ikën. ⁴ Èsai abë banatankëxun ka Raquelnën Jacob an ñu 'axunkë xanu Bilhá, aín xanusa 'ikëa 'ikinun 'inánkëxa. 'Inánkëx ka Jacob Bilhá abë 'iakëxa, ⁵ abë 'ixun ka Jacobnën achúshi okin ami bëchiakëxa. ⁶ A mi bëchikë isi ka Raquel kiakëxa: Ènë tuá ka Dan kakin anëké 'iti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka 'ën ñukákëxun kuakin nuibakin ènë tuá 'ë 'inánxa. ⁷ Usokin ami bëchitankëxun ka amiribishi Jacobnën Bilhámi bëchitékëankëxa, ⁸ usakian ami bëchitékëan ka Raquel kiakëxa: Ènë tuá ka Neftalí kakin anëké 'iti 'ikën, 'ëx kana 'ën xukën apan ami 'itsaira nishan usa 'ain kana bërí 'ëxribi tuáñu 'ain, usa 'ain kana ami nishíbi kana bërí tuáñu 'ain.

⁹ Usa 'aish ka Lía ax aín tuati sënënkë 'ixun tuakima, an ñu 'axunkë xanu Zilpánën aín bënë Jacob aín xanusa 'ikëa 'ikinun 'imiakëxa. ¹⁰ 'Inánkëxun 'ikínkin ka Zilpámi achúshi tuá Jacobnën 'akëxa, ¹¹ usokin tuaxunkë isi ka Lía kiakëxa: ¡'Ën sinánkëma 'ainbi ka èsai 'iaxa! Usa 'ain ka ènë tuá Gad kakin anëké 'iti 'ikën. ¹² Usai abë basipain 'itankëxun ka Jacobnën amiribishi aín ñu mëëmikëa bikë xanu Zilpá ami bëchitékëankëxa, ¹³ usakian bëchitékëan ka Lía kiakëxa: ¡'Ëx kana chúamarua tani kuëënin! Usa 'ain ka xanu raíri kamaxribi ax ka 'itsaira kuëënia kiox kiti 'ikën. Usa 'ain ka ènë tuákën anë Aser kakë 'iti 'ikën.

¹⁴ Usa 'ain ka achúshi nètën Rubén anun trigo biti 'uxë 'ain, uri nitsi kuankëxa anua ka bimi kaxorisa pëkéké mëraxun biakëxa, bibiankin ka aín tita Lía buánxuanakëxa. Usokin buania ka Raquelnën bimi isakëxa, iskin ka a bimi kukin tuatisa sinánkin Lía ñukákëxa:

—'È kaina, min tuákèn mi bëxunkë kaxorisa bimi bëtsira 'inántima 'ain.
¹⁵ Kakëxunbi ka Lían aín xukën kakëxa:

—¿Min kamina 'èn bënë 'è bikuanti 'ain? ¿Usa 'aínbi kaina 'èn tuakëan bëkë kaxorisa bimi ënëribi 'è bikuantisa tanin!

—Usama ka —Min tuakëan bëkë kaxorisa bimi ënë kupín ka Jacob ënë imë mibë 'uxti 'ikën —kixun ka Raquelnën aín xukën kakëxa. ¹⁶ Usakian kakë ñantabukëbë ka Jacob ninu nitsi kuanpuni uakëxa ukëbë ka Lía, aín 'ikënuax chikikinbi aia mërakin kakëxa:

—Bërí kamina ënë imë 'ëbë uxti 'ain, 'èn kana Raquel kupíon kaxorisa bimi 'èn tuákèn bëkë anun.

Usa 'ain ka a imë Jacob Líabë 'uxakëxa.

¹⁷ Usai abë 'itankëxun ka Jacob amiribishi mapai achúshi okin tuáxuankëxa, Nukën 'Ibu Diosan an ñukákëxun kuakë kupin. ¹⁸ Usa 'ain ka Lía kiakëxa: Ënë tuakëx ka Isacar kakin anëké 'iti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka 'è 'inaishiaxa an 'è ñu mëëxunkë xanu 'èn bënë 'inánkë kupín. ¹⁹ Usakin 'atankëxun ka Lían amiribishi Jacob tuáxuankëxa, mapai achúshi 'imainun achúshi tuá 'itánun, ²⁰ usakin 'atankëx ka kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'è achúshi ñu upíira 'inaishiaxa. Usa 'ain ka bërí 'èn bënë 'è upíokin nuibati 'ikën, 'èn kana mapai achúshi 'imainun achúshi okin tuáxuan. Usa 'ain ka ënë tuá Zabulón kakin anëké 'iti 'ikën. ²¹ Usokin nukëbënë okin pain tuapatankëxun ka, anuishi ñomëkin Lían xanu achúshi tuakëxa, a ka Dina kakin anëakëxa.

²² Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios an ñukákëx Raquelmi sinánkëxa; sinánkin ka an ñukákëxun kuakin tuáñu 'inun 'imiakëxa. ²³ Usokian sinánxunkëx ka aín rëkuën tuápain 'atankëx kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'èx tuaima rabinkë a 'è nëtënxuanxa. ²⁴ 'È sapi ka bëtsi bëbu tuá Nukën 'Ibu Diosan tuakasmai rabinkë a 'è mëniouxuanxa. A tuá ka José kakin anëakëxa.

Jacob 'imainun Labán paránan ñuikë bana

²⁵ Usa 'ain ka nëtë itsi 'ikëbëtan Raquel aín tuá José bakënkë 'ain, Jacobnën aín kuku Labán kakëxa:

—'Èn menubi kuantëkëntanun kaina 'è xutima 'ain. ²⁶ Usa 'ain kamina 'èn bëchikë 'imainun 'èn xanu rabë 'è 'inánti 'ain, kana a kupín 'itsaira mi ñu mëëkian, usa 'ain kamina buántanun 'è xuxunti 'ain. Min kamina 'unan uisakin karana 'èn mi ñu mëëxuan kixun.

²⁷ Kakëxunbi ka aín kuku Labánën kakëxa:

—Usama ka 'ëbëbi 'i kamina bërúti 'ain. 'Èn kana 'unanin Nukën 'Ibu ka 'èn sinánkëxun mix ënu 'ëbë 'ain 'itsaira 'è 'akinia usa 'ain. ²⁸ Usa 'ain kamina 'è kati 'ain uiti kaina kanantisa tanin, atibi kana mi kupíoti 'ain.

²⁹ Èsokian kakëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Min kamina upíokin 'unan uisakin karana 'èn min ñu mëëa kixun 'imainun karana uisakin min ñuinakama bërúan kixun 'unan; ³⁰ 'èx ukëmapan 'ain ka min ñuina 'arakakëkama 'itsamashi 'iakëxa, usa 'aínbi ka 'èn bërúiaia Nukën 'Ibu 'akinkëx bërí 'aisamaira min ñuina 'ikën; 'aínbi karana, ¿Uínsaran 'ènanbi ñu mëi 'èn xanu 'imainun 'èn bëchikë kamanan ñu 'arakati 'ain?

³¹ —¿Uiti mi kupíoti kaina kuëenti 'ain? —kixun ka Labánën aín piaka karaishikin kakëxa.

—'È kamina kuríkinën kupíotima 'ain —kixun ka Jacobnën katëkëankëxa— . Mixmi 'èn usakin kamina 'ati 'ai kixun kakëx kuëënkëbë kana amiribishi min ovejakama bërúain kuantëkënti 'ain kixun ka aín kuku kakëxa: ³² usa 'ain kamina bërí 'è anua min ñuina 'arakakëkama 'ikë anu xuti 'ain, anuxun kana carnero tunankama 'imainun kamabi cabra tsákatsaka akama amo sëténati 'ain. Ax ka anúnmi 'è kupíoti 'iti 'ikën. ³³ Usa 'ain ka uínsaran kaina uisatanin a nëtën utankëxun isti 'ain; 'èn ñuinakamanu cabra tsaka tsaka 'imainun tunan akamanua iskëxa anu tsaka tsakakama 'ianan ñun shikësa

'ianan tunan 'ënanu 'ain kamina 'ën kana minan mëkama kixun 'unánti 'ain.
³⁴—Ësokian kakëxun ka asabika, min sinánkë ax 'ikën —kixun Labánën kakëxa.

³⁵ Usokin katankëxun ka Labánën a nètënbi aín ñuinakama amo sëtënakin chibu aín bënë shióshio 'imainun tsákatsaka, 'imainun kamabi cabra tsákatsaka 'aish uxun pukukësa akama këñunbi, kamabi oveja tunan akamabi amo sëtëanaxun aín, bëchikëkaman bërúanun kixun 'inánkëxa. ³⁶ Usokin 'abiani ka aín ñuinakama buani anuaxa Jacobë banakë anuax kuani rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikiani kuankëxa.

Usai kuankian ëbiankëx ka Jacob ax aín kukua kuantamainun aín ñuina raírikama bërúai anu bërúakëxa. ³⁷ Usai anu bërúxun ka uisokin kara aín ñuinakama 'itsaira 'imiti 'ikë kixun sinánkin i pëñan paxa álamo kakë, 'imainun 'amukuta kastaña akama, aín uxu pikutanun ratápakëxa; ³⁸⁻³⁹ usokin 'atankëxun ka i pëñan xukakëkama, anua ñuinakamax 'umpax xëai timékë anu nitsíankëxa. Ax ka anua ñuina aín bënëkama aín xanubë mërananx 'ikë 'iakëxa, 'imainun ka i nitsínkë iskian 'akëx, ñuinakama ax aín tuá shióshion, 'ianan raírinëx tsákatsaka 'imainun raírinëxripi tunan 'iakëxa. ⁴⁰ Usa 'ain ka Jacobnën aín kuku Labánën ñuina aín bënëkama shióshio 'imainun tunan akama ukëbëtan an 'anun kixun anu ëankëxa. Usakin 'akin ka Jacobnën 'ain kukun ñuinakama anuabi ainan 'iti 'amo sëtënakëxa. ⁴¹ Ñuina xuábukama aín xanu imikë tunanën 'akëtibi ka Jacobnën 'i pëñan xukakë a uinu kara ñuinakaman 'umpax 'ai timëtia anu nitsíankëxa, usakin ka aín xanu 'akin 'akin ñuinanën isnun nitsíankëxa; ⁴² 'aínbi ka uínsaran kara ñuina chumínkëkaman, aia anun i pëñankama nitsiama 'ikën. Usa 'ain ka ñuina 'atima chumínkëkama aín kuku Labánna 'inun ëanan, xuaira 'aish upíibu a Jacobnën ainan 'inun biakëxa. ⁴³ Usokin ñu 'ai ka Jacob ax 'aisamaira ñuñu 'aish kuríkiñuira 'ianan, an ñu mëëxunkë uni 'imainun an ñu 'axunkë xanu 'imainun an 'arakakë ñuina ovejakama, camello 'imainun asno ñuinakama ainan 'itsaira 'iakëxa.

31

Jacobnën 'ain kuku Labánuax abáti sinan bana

¹ 'Aínbi ka Jacobnën aín kuku Labánën bëchikë kamax a ñui kikë bana kuakëxa: Jacobnën ka kamabi ñuina nun papan 'arakakë biaxa, a bitankëx ka anun ñuñuira bërí 'ikë kikë bana kuakëxa. ² Usai 'ain bëchikëkama a ñui kimainun ka Labán axribia ami nishia Jacobnën 'unánkëxa, usa 'ixun ka bëráma 'akinsa okin 'iisama 'ikën. ³ Usai ami 'ikania iskin ka Nukën 'Ibun Jacob kakëxa: Kamina kuantëkënti 'ain min papan menubi, anua min aintsikama 'ikë me anu, usai 'imi kuania kana 'ën mi bërúanti 'ain.

⁴ Usakin Diosan kakëxun ka Jacobnën aín xanu Raquel 'imainun Lía anua unun kixun kamiakëxa, kamikin ka ësokian kaxuntanun kixun kakëxa, uinu karana 'ën ñuinakama bërúain anu kamina uti 'ain ësokin kamikëx kuabëtsini ka anubi uakëxa, ⁵ 'aia ka ësokin kakëxa:

—'Ën kana bërí 'unan mitsun papan ka bëráma 'asa okin bërí 'ë 'upiokin isima; usakin 'aiabi ka 'ën 'Ibu Diosan ënkinma 'ë 'akinia kixun kana 'unan. ⁶ Mitsúnbi kamina 'unanin 'ën kana min papa 'upiokin ñu mëëxunkin añu kara 'aisama 'ikë abi 'axuan, ⁷ 'imainun kamina mi rabëxunbi 'unan an ka 'ë 'itsokin paránxun ñu mëëmixonbi 'itsamashi kupíokian. Usakin 'aiabi ka Nukën 'Ibu Diosan an sinánkësokian 'anun 'ë 'amikëma 'ikën; ⁸ usa 'ain ka ësai kiakëxa: 'Ën kana mi ñuina pukukësa anun kupíoti 'ain kikëbë ka kamabi a ñuinanën xanun tuákama ax pukukësa 'iakëxa; 'imainun ka ësai kiakëxa: 'Ën kana mi ñuina shión shiónkama anun kupíoti 'ain kikëbë ka kamabi aín xanukaman tuákë ax shión shión kuënëñu 'iakëxa. ⁹ Usakin ka Diosan 'ë 'inánuxun aín ñuinakama bikuanxa.

¹⁰ Achúshi nëtën, kana ñuinakama aín xanu imikë 'ain a ñuñai bëtsibë ubionamainun a imë namákin isan, cabra aín bënëan aín xanu shiónshión 'imainun

pukukësa 'imainun tsaka tsaka akama 'aia. ¹¹ Usa 'ain ka namákin iskëxun Nukën 'Ibu Diosan ángelnën 'ën anën 'ë kuëanxa, kuënkëxun kana ësokin kan: Ënu kana 'ain. ¹² Èsokin kakëxun ka ángelnën 'ë kaxa: Kamina 'upiokin isti 'ain, aín bënëkaman ka aín xanu kuënëñu 'imainun pukukësa 'imainun tsákatsaka aribi 'aia kamina isti 'ain, 'ën kana 'unánin min kuku Labánën kara uisa mi oxa kixun. ¹³ 'Èx kana min 'Ibu Dios axa Betelnuax mimi mërà a 'ain, anuxun kamina achúshi maxá 'ënan 'inun upíokin nantankëxun xënisa ñu anun 'atankëxun 'èx isana min Dios 'iti 'ai kixun 'ë kakën. ¡Usa 'ain kamina! Bërí kamina nirukiani ënuax kuantí 'ain; amiribishi kamina anuaxmi bakëan me anubi kuantëkënti 'ain.

¹⁴ Usakin namákin isun kakëxun ka Raquel 'imainun Lían kakëxa:

—Nun papan xubunua an kasunania nukaman biti achúshira ñubi ka 'aíma 'ikën. ¹⁵ Usa 'ixun ka bëtsi xanu 'unánkëma 'akësokin nu 'akëxa. ¡'Imainun ka nu mi 'inánuxun a kupioimi ténun mi 'imiakëxa! ¹⁶ Aséribi ka kamabi aín ñukama Nukën 'Ibu Diosan nun papa bichianxa ax ka nunan 'imainun nun tuá kamanan 'iti 'ikën. Usa 'ain kamina kamabi Nukën 'Ibu Diosan mi kakësabiokin 'ati 'ain.

Jacob Padán-aram kakë me anuax kuan ñuikë bana

¹⁷⁻¹⁸ Usa 'ain ka aín xanubë banatankëxun Jacobnën kamabi aín ñukama mëníotankëx anuaxa uá Canaán menubi kuantëkëankëxa, anua aín papa Isaac tsóa me anubi. Kuankin ka aín bëchikëkama 'imainun aín xanu rabé akamabi, camello kakë ñuina chaiira anu 'aruakëxa, 'anan ka kamabi aín ñukama bianan aín 'arakakë ñuinakama ñu mëëxun bikë akama biakëxa, ax ka Padán-aram anuxun bikë aín ñuinakama buani kuankëxa. ¹⁹ Usaia akamax 'imainun ka Labán ax aín 'arakakë ovejakama bërúanan anuxun aín rani chaxkéti kanikë kama tëai kuankëxa, axa anu kuantamainun ka aín 'ini bëchikë Raquelnën aín papan aín aintsikamabëtan rabikë ñukama a mëkamakin biakëxa. ²⁰ Usa 'ain ka Jacobnën aín kuku Labán arameo uni a kana kuani kixun kaimashi kuankëxa. ²¹ Usai abáti kuankin ka kamabi aín ñukama buani kuankëxa. Kuani ka bënëtishi baka achúshi Éufrates kakë a sikakiani kuantankëx, Galaad kakë me bashiñu au kikiani kuankëxa.

Labánën aín piaka Jacob abatía nuiá bana

²² Anuan kuankë rabé 'imainun achúshi nëtë 'ain ka aín, kuku Labánën aín piaka Jacob ka abati kuanxa kixun kuakëxa. ²³ Usa 'ain ka abëa 'ikë, aín aintsisa unikama raíri abë kuantí biakëxa, bibiani atubë kuani ka mapai achúshi 'imainun rabé nëtë kuankin, ka Galaab kakë menua 'ikë bashikama anua nuküakëxa. ²⁴ 'Aínbi ka a imë Nukën 'Ibu Diosan Labán arameo uni a namámikin kakëxa: 'Èn kakëxun kamina kuati 'ain, min piaka Jacob kamina 'atíma banan katíma 'ain.

²⁵ Èsokian kakëx kuanxun ka Labánën Jacob Galaad kakë menu 'ikë bashikama anua nuküakëxa, aín xanu aín bëchikë a kamabë anu 'ikë. Usokin a nukutankëx ka abë kuankë unikamabë axribi a 'urama 'iakëxa, ²⁶ usai anu 'inëti pëkaraxun ka Labánën munuma banakin ami nishkin Jacob kakëxa:

—¿Añu kaina 'abëtsian? ¿Uisokin sinanx kaina 'ë paránbëtsini uban? ¡Min kamina 'ën bëchikëkama 'akanankin bikëxa uni abákësa usaribi kuatsinkin bëan! ²⁷ ¿Uisakatsi kaina mix 'ë parántankëx uisakinbi 'ë kaima unëkuatsini uan? 'Èn kana 'ëmi kakëxun upiokin mi xunuxun, minmi kakëxun kana unikama katankëxun tampurakama 'anan arpa 'ai kantai kuëenkin 'atankëxun mi xukë 'itsían. ²⁸ 'Èn bëchikë rabé upíokin katankëxun xukin bëtsuku kaxun xuti 'ikëbi kamina 'ën babakama këñunbi abákian. ¡Ax ka 'ën iskëx sinánñuma uni 'ikësaimi 'ikë 'ikën! ²⁹ 'Èn kana kamabi mitsu 'atíma okë 'itsían, min unikama këñunbi, usakin sinaniabi ka ëné imé min papan a rabia

Diosan ka 'ë kaxa: Kamina kuati 'ain min kamina Jacob 'atima banan kakima upiokinshi kati 'ain. ³⁰ 'Ën kana 'unan mix kamina min papan xubunu kuantëkëinsairatan, usa 'aish kamina usai 'ian, ¿uisa kupín kaina 'ën rabikë 'ën dioskama mëkamabëtsian?

³¹ Kakëxun ka Jacobnën aín kuku Labán kakëxa:

—'Ëx kana mimi rakuëan. Usa 'ain kana 'ën sinánkë 'ian min bëchikë kamami min kushínbi 'ë bikuantisa. ³² Usa 'ain ka 'ëbë 'ikë uni achúshinën kara min dioskama bëaxa, yax bamati 'ikën! Nubë 'ikë unikaman ka asérabi 'unánxa: Kamina 'ë kati 'ain, uisa min ñu karana 'ën bëan, min ñu 'ën bëkë kamina bibiankin buánti 'ain.

'Aínbi ka aín kuku kakinbi ka aín xanu Raquelnën aín papan a rabikë ñukama mëkama bëtsinkë bëkë 'unánma 'ikën. ³³ Usakin kakëx ka Labán anua Jacob 'ikë xubusa okían 'akë anu atsíankëxa, atsíntankëx ka anua aín bëchikë Lía 'ikë anuribi atsíanan, anua an ñu 'axunkë xanu rabé 'ikë anuribi atsíankëxa, atsínkinbi ka aín dioskama mërama 'ikën. Usai anu pain atsíntankëx anua Lía 'ikë anuax chikiti ka Raquel anu 'ikë anuribi bari atsínbëkiankëxa, ³⁴ usaía anuribi aín papa atsínkëma 'aínshi ka an rabikë aín dioskama, a bitsishi anu tsotia camellonën kaxunu 'akë anu unëishi akamanan tsóbuakëxa. Usaia 'ikëbëtan ka Labánën kamabi atun xubukamanua barikinbi mërama 'ikën. ³⁵ Usa 'ain ka Raquelnën kakëxa:

—Papan kamina nishtima 'ain 'ëx min bërunubi nirukëbëma, ax ka 'ikën min kakëxun kuaisama tani 'ikëma 'ikën, bërí kana 'ëx xanux 'ikësabi 'ikin pëi machakë 'ain. Èsokian kakëx ka Labán an rabikë aín dioskama bari kuainbëkiankëxa.

³⁶ Usaía 'ia isi xuatemati nishkin ka Jacobnën aín kuku Labán a èsokin kakëxa:

—¿Añu ñu, karana 'ën an? ¿Añu 'ai 'uchakuatsini ukë kaina 'ë tantikimaira nuian? ³⁷ Kamabi 'ën ñukama kamina barian, ¿Añu ñu kaina min xubu kamanua 'ën bëkë mëran? ¡Mëraxun kamina abëmi 'ikë unikama 'imainun 'ëbë 'ikë unikaman isnun ënu nanti 'ain, atux ka kiti 'ikën uinu 'ikë a rabëtan kara usakin ñu 'axa! ³⁸ 'Ëx minu veinte baritia ñu mëëkin kana, achúshirabi min ovejakama 'imainun min cabrakama aín tuá napënkiax bamanun 'imikëma 'ain; usakin 'imikima kana upíokin bërúankin min carnero achirabi rëxun piama 'ain; ³⁹ usa 'ixun kana 'ën min ñuina 'arakakëkama axa pianankë ñuinakaman pinuxun rëtëkë uisaxunbi mi bëxunkëma 'ain, usa 'ixun kana 'ën a kupín mi kupíokë 'itsían; nëtë 'imainun imëbia ñuinanën min ñuina 'arakakë nëtënkë 'ain min 'ë kakëxun mi kupíokë 'itsían. ⁴⁰ Usa 'ain kana nëtëan xanan 'akëx bamatisa tanan; imëribi matsin 'akëx tëmërai bamatisa tankën, 'imainun kana 'uxtisaira tankinbi tënëakën. ⁴¹ 'Ëx kana veinte baritia min xubunu 'iakën, ësai kana 'ëx 'iakën: min bëchikë xanu rabé bixun kana catorce baritia mi ñu mëëxuankën; 'imainun kana min ñuinakama bërúankin mapai achúshi 'imainun achúshi baritia ñu mëakën; 'aínbi kamina usakin 'ë kupíokatsi kixun 'ë kupíoma 'ain. ⁴² 'Ën kana 'unan min kamina min xubunua añu ñubi 'inanxumabi 'ë xukë 'itsían, usakinmi 'ati 'ikëbi ka 'ën xuta Abraham aín Dios 'imainun, 'ën papa Isaacnën a rabikë Dios axribi 'ëbë 'ixun mi ñu mëëxuni tëmërai masánuitutia iskin 'ë 'akianxa, usa 'ixun ka mi ënë imë namámikin ax 'ëbëribi 'ixun 'ë kaxa.

Jacob 'imainun Labán uisai karanuna 'iti 'ai kiax mënionan ñuikë bana

⁴³ Usa 'ain ka Labánën Jacob èsokin kakëxa:

—Xanu rabé ënëx ka 'ën bëchikë xanu 'ikën; 'imainun ka tuákama ënëx 'ën xutakama 'ikën; 'imainun ka ovejakama ënëxribi 'ënan 'ikën; ¡kamabi ñukama ënëx ka 'ënan 'ikën! Usa 'ain kana, ¿uisa karana 'ën bëchikë xanu rabé 'imainun, aín tuákama 'imainun ñuina kama oti 'ain?

⁴⁴ Usa 'ain, kamina uti 'ain mi 'imainun 'èx kana uisai karanuna 'iti 'ai kiax kananti 'ain, ax ka nu rabètaxnu usai karanuna 'iti 'ai kiax kanankè 'iti 'ikèn. ⁴⁵ Usai kanantankèx sènénkin ka Jacobnèn achúshi maxax bitankèxun, 'unántiokin nankèxa, ⁴⁶ nankin ka abè 'ikè unikama kakèxa:

—jKamina maxáxkama timèkin bixun bukúnti 'ain! Èsokian kakèxun ka kamaxunbi maxax timètankèxun achúshishi 'itánun maburukin buküankèxa, bukuntankèxun ka a rapasu timèxun pikankèxa maxáxkama maburukin bukúnkè anuxun. ⁴⁷ Anuxun ka Labánèn aín bananbi anèkin Jegar Sahadutá kakin anèakèxa, anèmainun ka Jacobnènrìbi aín bananbi anèkin Galaad kakin anèakèxa. ⁴⁸ Usokin 'atankèx ka Labán kiakèxa:

—Bèrí ka èsokin maxáxkama bukunrukè ènèn nu rabètan usai karanuna 'iti 'ain kixun sinax mènionankè a 'ikèn. Usa 'ain ka anuax kanantankèxun Galaad kakin a me anèakèxa, ⁴⁹ anèanan ka Mispá kakinribi anèakèxa, anuax ka Labán kiakèxa:

—Usa 'ain ka Nukèn 'Ibun nu rabè bètsibè istèkènananiamabi bèrúanti 'ikèn. ⁵⁰ Èn bèchikè xanukama 'atima onan, bètsi xanu kamabikatsi kixun sinania an isti ka 'aíma 'ikèn, usa 'ain ka Nukèn 'Ibu Diosanshi iskin 'unánti 'ikèn. Usa 'ain kamina bèrìbi 'è kati 'ain 'èn bèchikèkama kaina min nètènxun 'atima oi kuantima 'ai kixun, 'imainun kamina 'èn bèchikè ènkin bètsi xanu biti karamina sinani kixun.

⁵¹ Katankèxunbi ka Labánèn karaishikin Jacob kakèxa:

—Ka kuat, ènu ka nun maburukin nankè maxáx 'ikèn 'imainun ka 'èn nunan 'itiokinribi nankè maxáx kama aribi 'ikèn. ⁵² Usa 'ain karanuna nu rabèxun èsokinnu ñu 'akè ènè sinani 'èxribi 'ima 'imainun mixribi ènè inubiani nitima 'ain, 'atimanu bèrútima kupí nitima 'ain. ⁵³ Usokin kakèx ka min xuta Abraham 'imainun 'èn xutókè Nahor aín Dios an nu uisakara nu rabè oti 'ikèn kiti 'ikèn.

Usokin kakèxun ka Jacobnèn Nukèn 'Ibu Dios aín papa Isaacnèn rabia an ismainun sinanatèkèntima oi kikin rabiakèxa. ⁵⁴ Usai pain kanantankèxun ka matá me anu maxax bukunrukin nankè anuxun, aín 'arakakè ñuina rètankèxun Nukèn 'Ibu Dios rabikin asábi ka kakin xarokèxa xarokèxa, tèxèia bikè a ka Jacob 'imainun Labánèn abèa 'ikè unikama kuèntankèxun kamaxun-bia pinun matá me anuxun 'inánkèxa.

⁵⁵ Usai atubè anu 'inèti ka pèkarakèma 'aínshi Labán niruakèxa, nirukin ka kuanuxun aín xutakama bètsuku kanan aín bèchikè xanu rabè aribi bètsuku kakin kamina bèrúanx kuantankèx 'ikuanti 'ai kixun kakèxa, kabiani ka amiribishi anuaxa ukè aín me anubi kuantèankèxa.

32

Jacob 'imainun Esaú mèrana ñuikè bana

¹ Usai anuax aín kuku 'imainun abèa ukè unikama kuankèbèbi ka Jacob anuax kuankèxa, kuankèbèbi Nukèn 'Ibu Diosan ángelkamax ami chikirakèti anúan kuankè bai anu mèrakèxa. ² Mèratia isi ka Jacob kiakèxa: “Ènèx ka Nukèn 'Ibu Diosan suntárukama 'ikèn.” “Usai 'ia ami mèrakè kupín ka a me Mahanaim kakin anèakèxa.

³ Usokin 'atankèxun ka Jacobnèn aín unikama kuènxun Seír kakè me anua kuantanun xuakèxa, xukin ka min xukèn Jacob ka aia kixuan aín xukèn apan Esaú chaniotanun kixun xuakèxa, ax ka Edom kakè me anu tsókè uni 'iakèxa, ⁴ xukin ka èsokin katánun kakèxa: 'Èn xukèn apan Esaú kamina kati 'ain: Min xukèn Jacob ka èsokin mi kanun kiaxa: 'Èx kana 'èn kuku Labánbè 'itsa barin tsoókèn, ⁵ usa 'aish kana vaca, asno, ovejakama 'imainun, an ñu mèèxunkè uni 'imainun xanu an ñu 'axunkè kamañu 'ain. Èsokin kana mi kamin mixmi 'èn xukèn 'Ibu 'ikè, kupin min karamina 'è upíokin kuania bitì 'ai kixun mi kamin.”

⁶ Ĕsokian kakëx kuanx utëkënkîn ka Jacob kakëxa:

—Nukamax kananuna min xukën Esaúnu kuan, usa 'ain ka axbi mi bitsi aia, ukin ka cuatrocientos aín unikama bëia. ⁷ Ĕsokian kakëxun kuati ka Jacob 'itsaira rakuëkin, masá nuitukin sinánkëxa. Sinánkin ka rabë tsaman 'inun aín unikama amorabë sëtënakëxa, 'anan ka an 'arakakë ovejakama vaca 'imainun camello akamaribi usaribi okin amo rabë sëtënakëxa, ⁸ Ĕsokin sinánkin: “Esaú ukin amo 'ikë 'akëbë ka amo 'ikë ax abáti 'ikën.”

⁹ Usokin 'atankëxun ka: “Nukën 'Ibu abë banakin kakëxa, 'ën xuta Abraham 'imainun 'ën papa Isaacnën Dios, min kamina 'ëx amiribishi 'ën menu kuanan 'ën aintsikamanu, kuantëkënia ismina upitax kuantanun 'ë 'akinti 'ai kixun kakën: ¹⁰ 'ëx kana upíma 'ain minmi 'ë bërúanan upíokin 'akinkë 'aínbi. 'Ëx kana Jordán kakë baka ënë, aínu ñubi bëima 'ën tsatishi tuiánx min kakëx sikákën, 'aínbi kana bërí 'aisamaira ñuina 'arakakëñu 'imainun an 'ë ñu mëëxunkë uniñu 'ain, akamax ka rabë émanu 'ikë unisa 'ikën. ¹¹ Usa 'ain kamina mix kikësabiokin 'akianan 'ë iëmiti 'ain, 'ën xukën Esaúnën 'ë 'ati sinani kana rakuëtín. 'Imainun ka 'ë 'akin xanukama 'imainun tuákamaribi 'ati 'ikën. ¹² Mix kamina aséabi 'ë upíokin 'akianan, 'ën rëbúnikamaribi masi bëru 'aisamaira parúmpapa kuëbínua iskësa, 'aish tupuntisamaira usaribi 'itánun 'imikatsi kiakën.”

¹³ A imë ka Jacob anu 'uxakëxa, anu 'inëti pëkaraxun ka an 'arakakë ñuinakama kaískin aín xukën apan Esaú 'inainshiti amo sëtënakëxa: ¹⁴ doscientas cabra, veinte chibu, doscientas ovejakama, veinte carnero, ¹⁵ treinta camello bërí aín tuá bakënkë, cuarenta vaca, diez vaca bëna aín bërí kanikë, veinte asno aín xanu 'imainun diez asno aín bënë.

¹⁶ Usokin 'atankëxun ka an ñu mëmikë unikama 'inánkëxa, achúshi achúshi chaká amo rabë, 'inánkin ka Ĕsokin kakëxa:

—Kamina anpan rëkuënkiankë a 'uramaira oíma 'ura 'uratani kuantí 'ain. ¹⁷ Ĕsokin ka ax pain rëkuënkiankë a kakëxa:

—'Ën xukën Esaúnën mërakin, uin kara mi ñu mëemia kixun ñukákin uinu kaina kuani 'imainun uinan kara mitsun békë ñuinakama ënëx 'ikën kixun kakëxun, ¹⁸ kamina Ĕsokin kati 'ain: 'Ënëx ka mi 'inaishitia, 'ën ñu mëëxunkë Jacobnën xukë 'ikën, 'ën 'Ibu Esaú. Min xukën Jacob ax ka tsiankuatsini nu kaxú aia. ¹⁹ Ĕsakin ax pain rëkuënkiankë a katankëxun ka, axa tsiankiani kuankë, 'imainun a kaxú kuankian an ñuinakama buánkë aribi kakëxa:

—'Ën xukën apan Esaúnën mi mërakin ñukákëxun kamina usabiokin kati 'ain. ²⁰ Kanan kamina: An mi ñu 'axúnti Jacob ax ka nukama kaxú 'aia.

Ĕsokin sinánxun ka Jacobnën 'akëxa: “'Ën ënë ñuinakama 'inaishikëxun sapi ka 'ën xukën, 'ëmi nishima upíokin sinani 'ëbë nuibananti 'ikë kixun kana 'ënbi isti 'ain. Usa 'ain sapi ka 'ë upíokin biti 'ikën.” ²¹ Usa 'ain ka an 'arakakë ñuinakama a pain rëkuëmikin xuakëxa, xutankëx ka a imë aín xubusa okin chupa 'akë anu 'i bërúakëxa.

Jacob ángel achúshibë tananan

²² Usa 'ain ka a 'imëbi Jacob anu 'uxnëti nirukin aín xanu rabë këñun an ñu 'axunkë xanu rabë 'imainun mapai rabë 'imainun achúshi aín bëchikë akama pain Jaboc kakë baka sikankëxa, ²³ sikankiani ka aín ñuina kamabëbi kuankëxa.

²⁴ Kuantamainun ka Jacob ashira anubi bërúankëxa, bëruanbi ka a imë achúshi uni an usakin sinánkë 'aímabi ami mërati abë pëkarakuatsintamainun tananankëxa usai; ²⁵ tananankinbi ka a unin Jacob an kanantisama kushi-ira 'ikë 'akasmakëxa, 'akasmakin ka aín chixu manámi aín chitëxkënu tinkirin kakëxa, tinkirin kakëx ka abë tananani Jacob chiëxkiakëxa. ²⁶ Usakin 'atankëxun ka a unin kakëxa:

—'Ë kamina ënti 'ain, ka pëkarakuatsinia. Ësakian kakëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Minmi upiökin sinánxunkëxuma kana mi ëntima 'ain. ²⁷ —¿Uisa kara min anë 'ik? —kixun ka a unin ñukákëxa.

—'Ën anë ka Jacob ikë —kixun ka kakëxa. ²⁸ Ësokian kakëxun ka unin kakëxa: —Bëri ka min anë Jacob kakë 'itima 'ikën. Min anë ka Israel kakë bëri 'iti 'ikën, mix kamina Nukën 'Ibu Diosbë tananan, 'imainun kamina bërámabi bëtsi unikamaribi usaribi okin kanánkën.

²⁹ —Bëri kamina 'ë kati 'ain, uisakin anëké karamina mix 'ain —kixun ka Jacobnënrubi ñukákëxa.

'Aínbi ka uni an kakëxa:

—¿Uisoti karamina 'ën anë 'ë ñukatin? Usokin kakëxun anuxun upiökin sinánxunbiani ka a uni kuankëxa. ³⁰ Usa 'ain ka a me Penuel kakin anëi Jacob kiakëxa: “Nukën 'Ibu Diosbë kana isanairan usa 'aínbi kana bamakëma 'ain.”

³¹ Usa 'ain ka Jacob Penuel a inubiani kuani bari urukëbë chikiakëxa; chikíkiani kuaníbi ka abëa tananankëxuan unin aín chitëxkënu tinkirinkakë a tani ikëtishi munu kuankëxa. ³² Usa 'ain ka bëri nëtënbi Israelnën rëbünkikaman aín chitëxkëmia 'ikë ñuina nami pima anu ka Jacob tinkirikakë 'iakëxa usa 'ain.

33

Jacob 'imainun Esaú amiribishi nuibanantëkëan bana

¹ Anuax kuankian Jacobnën 'uranxun iskëxbi ka aín xukën Esaú cuatrocientos aín unikamabë ami kikuatsini aia isakëxa iskin ka aín xanu rabë Lía 'imainun Raquel an ñu 'axunkë xanua aín tuábë tuábëa 'inun kixun kakëxa.

² Ësokin 'atankëxun ka an ñu 'axunkë xanu rabë a pain aín tuákama 'inánkëxa, 'inanxun ka Liaribi aín tuákama 'inánkëxa, 'inánkin sënëonkin ka Raquel këñun aín tuá José ëankëxa. ³ Usakin 'atankëx ka ax pain rëkuënkiani kuani atux pain rantinpuruni tsóbuti aín bëmánan memi tikai mapai achúshi 'imainun rabë oi 'ikiani kuankëbë ka 'ain xukën apan axribi a 'urama obëtsini ubakëxa. ⁴ Usaia 'ikëbë abákiani kuankin ka Esaúnën 'ikúkin tēpatsakin aín xukën biakëxa, bikin ka bëtsuku kakëxa. Kai a rabëtaxbi iankëxa. ⁵ Usai 'itankëx sënëni chairukinbi ka Esaúnën xanukama 'imainun tuákama mërakëxa, mërakin ka ñukákëxa:

—Ui kara ¿ënë kamax 'ik?

—Ënëx ka an mi ñu mëëxunti ënën bëchikëkama Diosan 'inánkë 'ikë —kixun ka Jacobnën kakëxa. ⁶ Usokin kakëbë ka an ñu 'axunkë xanu rabë axribi ai, aín tuakamabë 'urama obëtsini rantinpurini tsóbuakëxa, aín bëmánanën me tikai. ⁷ Usai 'ikëbë axribi 'uramobëtsini ka Lía aín tuakamabë usaribiti axribi 'iakëxa, usaia 'ikëbë ka axribi 'urama obëtsini José 'imainun aín tita Raquel axribi usaribi 'iakëxa. ⁸ Usai 'ia ka Esaúnën ñukákëxa:

—¿Uisokin sinánxunmi xukë kara ñuinakama a pain mi rëkuëmikin xukë 'ën iskë ax 'ik? —Ax ka uisokin kaina min 'ëmi sinanin unántisa tankin kana usokin an —kixun ka Jacobnën kakëxa.

⁹ —Kakëxunbi ka Esaúnën usama ka kakëxa:

—'Ëx ribi kana ñuinañu 'ain, usa 'ain ka min ñu ax minanbi 'iti 'ikën.

¹⁰ Kakëxunbi ka Jacobnën amiribishi katëkëanxa:

—Ax ka uisokin kaina min sinanin 'unántisa tankin 'akë 'ikën, usa 'ain kamina bëri mi 'inaishikë ñuinakama ënë biti 'ain, usa 'ain kana 'unánti 'ain, upiökinmi 'ë bikë ax ka Nukën 'Ibu Diosbë isanankësa 'iti 'ikën, min kamina 'ë upiökin bian usa 'ain ka minmi 'ë bikë ax asábi 'ikën. ¹¹ 'Ën kana mi 'inaishiti ñukama bëké ënëmi binun mi kain Nukën 'Ibu Diosan ka 'itsaira ñuñuira 'inun 'ë 'imiaxa, usa 'ain kana ñuñumama 'ain. Ësakian Jacobnën 'uran kakëxun ka Esaúnën an 'inánkë ñuinakama biakëxa.

¹² 'Aínbi ka kiakëxa:

—Asabi ka ënuax kananuna kuantu 'ain. 'Ëx kana rëkuënkianti 'ain.

¹³ Kakëxun ka Jacobnën ësokin kakëxa:

—Mix kamina 'ën nuibakë xukën 'ain, minbi kamina 'unan uniakë xuratsu ax kuani ka bënëtishi atsania 'imainun kana sinanin 'ën ovejakama 'imainun vaca tuáñu akamaxribi atsani ka achúshi nëtéinshi kamáxëshi bamati 'ikën; 'ianan ka kamabi ovejanën tuakamaxribi bamati 'ikën. ¹⁴ Usa 'ain kamina mix pain rëkuënkianti 'ain; an mi ñu mëëxunti ënën ka munu kuankin aín ñuinakama 'imainun, uniakëkamarihi munu kuania ubamainun kamina kuantu 'ain, usa 'ain kananuna Seír kakë me 'ikë anuax mërananti 'ain. ¹⁵ — Kia ka asábi ka —Esaúnën kakëxa—, usa 'ain kana 'ën uni raíri 'ëbëa ukë ënë mibë kuanun mi ënxunbianti 'ain.

'Aínbi ka Jacobnën katëkéankëxa:

—Usama ka ¿'Itsaira kaina 'ëmi sinan? ¹⁶ Usa 'ain ka Esaú a nëtënbi, Seír kakë me anu kuantëkéankëxa.

¹⁷ Anu kuantamainun ka Jacob Sucot kakë me au kuankëxa, anu ka achúshi xubu aín unikama ax anu 'iti 'amiakëxa, 'imainun ka achúshi mapanati okin anua ñuinakama 'iti aribi 'amiakëxa. Usokin 'atankëxun ka a me Sucot kakin anëakëxa. (Sucot kikë bana ax ka mapanati okë ki kikë 'ikën.) ¹⁸ Usa 'ain ka Jacob Padán-aram anuax ai uisaibi 'ikëma chuámashirua Canaán menu bëbatankëx Siquem kakë ëma a 'ukëmanan anu 'iti 'atankëx anu 'iakëxa. ¹⁹ Anu 'ixun ka achúshi uni Hamor kakë, aín bëchikë Siquem kakë aín me cien kuríki manë kupí maruakëxa, marutankëx ka anubi tsóakëxa. ²⁰ Usa 'ain ka anu 'ixun basikëbëtan anuxun Dios rabiti achúshi ñu 'akëxa, 'atankëxun ka El-ehohé-Israel kakin anëakëxa, (ax ka Israelnën a rabikë Dios ki kikë 'ikën).

34

Siquemnën Dina nënën mëa ñuikë bana

¹ Líamia Jacobnën bëchikë xanu xuntaku Dina ax ka achúshi nëtën Siquem kakë ëmanu 'ikë abë xanu chipashkamabë isi kuankëxa; ² 'aínbi ka anu kuanxunbi Siquem aín kuëëntisa uni 'ikë isakëxa, ax ka Hamor heveos uni aín bëchikë 'iakëxa, usa 'aish ka Hamor ax a menu 'ikë unikaman 'apu 'iakëxa, usai anun kuënkëxun ka Siquemnën ñatanxun abë uxkin nënën mëakëxa. ³ Usokin 'atankëx anun 'itsaira kuëënkin ka uisaxun karana ënë xanu biti 'ai kixun sináankëxa.

⁴ Sinánkin ka Siquemnën aín papa Hamor ësokin kakëxa:

—Ënë xanu binun kaina 'ë aín papa ñukáxuntima 'ain. 'Ën xanu 'iti kana ënë xanu bisatanin.

⁵ Usokian 'akë ka Jacobnën aín bëchikë Dina Siquemnën nënën mëëkë 'ikë 'unánkëxa, 'aínbi ka aín bëchikë nukëbënkama aín ñuina bërúaiia kuankëkama ax pain rikuatsintanun kixun kaíankëxa, kainkin ka uisokinbi kamapan 'ikën.

⁶ Usokin Jacobnën kainkëbëbi ka Hamor Siquemnën papa ax Jacobë banai kuankëxa. ⁷ Usai 'ikë ka Jacobnën bëchikëkaman 'ura kuaënxañ rikuatsinkinbi aín chirabakë 'anáka usaía 'ikë kuakëxa, kuati ka 'aisamairai nishakëxa nishi ka kiakëxa, usokian 'akë ax ka nuxnu Israelnën bëchikë 'ain numi kuaikin 'akë 'aish 'aisama nunan 'ikën, usokin Jacobnën bëchikë Dina 'atima ka 'iixa, kixax ka aín rarëbakë apankama 'itsaira nishi ka usokin 'atimabi usokin ñu 'axa kiakëxa. ⁸ Usaia nishkë 'ikëbi ka 'unánkima Hamornën atubë, banai kuanxun ësokin kakëxa:

—Ën bëchikë Siquem an ka 'itsaira mitsun chirabakë kuëënia. Usa 'ain, karamina aín xanu 'itia binun 'inántima 'ain, ⁹ usa 'ain kananuna nukaman mitsun bëchikë xanukama biti 'ain, bimainun kamina mitsunribi nukaman bëchikë xanukamaribi biti 'ain. ¹⁰ Usokin bitankëx kamina nubë tsóti bërúti 'ain. 'Ëx anu tsókë me ënëx ka mitsunanribi 'iti 'ikën; usa 'ain kamina ënu tsóti

bérúanan mitsux kuëenkin ñu maruti 'anan, meribi marutisa tankin maruti 'ain.

¹¹ Usakian aín papan kaia kuankin ka Siquemñeribi Jacob 'imainun Dinan rarëbakëkama ësokin kakëxa:

—'Ën ribi kana mitsu kain. Kamina 'ën papan kakëx kuëenti 'ain, añu kaina kuëenin a kananuna mitsu 'inánti 'ain. ¹² Nun kananuna bëtsi uni 'itsamashi kupiókin 'axëké 'ain, 'aínbi kananuna mitsux kuëenia min chirabakë kupín uiti karamina kuëenin atibi mitsu 'inánan a ñukama kaina kuëenin akamabi mitsu 'inánun 'ë kati 'ain, 'aínbi kana 'ëx pain mitsun chirabakëbë birananti 'ain.

¹³ Èsokin kakëxunbi ka Siquemñën aín chirabakë Dina a nënën mëékë a sinánkin aín papa Hamor akëñun paránti sinánxun, ¹⁴ ësokin kakëxa:

—Nun kananuna nun chirabakë aín nëtokë ñu aín maxaka a tëakëma uni 'inanima ax ka achúshi rabin nunan 'ikën. ¹⁵ Usa 'ain ka asábi 'iti 'ikën. 'Aínbi kananuna achúshi ñu mitsu kain, kamabi nukëbënë unikaman ka nun 'akësaribi okin mitsunribi min nëtokë ñu rëbu aín maxaka tëakë 'iti 'ain. ¹⁶ Usai 'itankëxun mitsun nun bëchikë bimainun kananuna nunribi mitsun bëchikë biti 'ain; usai 'i kananuna mitsubëtanbi achúshi ëma 'atankëx anu 'iti 'ain. ¹⁷ 'Aínbi kananuna mitsúxmi nux kikësokin mitsun nëtokë ñu aín rëbu maxaka tëakëbëtama, ënuax chikiti kuankin nun chirabakë 'anáka buánti 'ain.

¹⁸ Usokian kakëxun ka Hamor 'imainun aín bëchikë Siquemñën asabika kixun kakëxa. ¹⁹ Kabiani 'itsaira basima kuantankëx ka Siquem ax irapain 'unánti orakakin aín nëtokëñu aín maxaka tëakëxa, an ka 'itsaira Jacobnën bëchikë Dina kuëëankëxa. Usa 'aish ka Siquem ax aín papan aintsikaman uisakinbi kakëma uni 'iakëxa, ²⁰ usa 'aish ka aín papa Hamorbë anun a ëmanu atsínti xëkuë, anuxuan uni ñu 'unánkë 'imainun uni chabunën ñu marukë anu kuanxun, Siquemñën a ëmanu 'ikë unikama kakëxa:

²¹ —'Ënë unikamax ka bërí nun 'unánkë uni 'ikën, usa 'aish ka nubë tsóanan aín ñu ënu 'ixun maruti 'ikën nun mex ka atux anu tsótisa chairacha 'ikën, usa 'ain kananuna nukaman atun bëchikë biti 'ain bimainun ka atúnribi nun bëchikëbë birananti 'ikën. ²² Usai 'i kananuna achúshi ëmaishi 'ai atubë tsóti 'ain, 'aínbi ka nun achúshi ñu 'ati kuëenia, atux ka nun aintsi bëbu kamanribi atun 'akësaribi okin aín nëtokë ñun maxaka tëati kuëenia. ²³ Kamabi aín ñukama 'imainun aín ñuina kamáxbi ka nunanribi 'iti 'ikën. Usa 'ain kananuna asabi ka 'iti 'ikë kix kiti 'ain, kikëbë ka atux nubë tsóti bërúti 'ikën. ²⁴ Kixuan kakëx ka kamabi a ëmanu 'ikë unikama suntáruti kuainsa uni bënëabu 'imainun uni 'apanbukamaxribi asábi ka kix kikëkëxa, Hamor 'imainun aín bëchikë Siquem ax kikësabi oi usai atúxbi 'unántiorakakin 'ain nëtokëñu maxaka tëakëkëxa.

²⁵ 'Aínbi ka Simeón 'imainun Leví Jacobnën bëchikë Dinan rarëbakë ax rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbë a ëmanu kuankëxa, unikama aín nëtokë ñun maxaka tëakë aín paë nëtëtisa 'aímabi, kuanxun ka manë xëtokë bibianxun a rabëxunbi anu 'ikë unikama, 'unánti orakaxa aín nami kushima 'ikë këñuakëxa. ²⁶ Këñuanan ka aín manë xëtokëñ Hamor 'imainun aín bëchikë Siquem aribi 'akëxa; 'akin ka Dina Siquemñën xubunua bibiankin buánkëxa. ²⁷ Usakian 'akë 'ain ka Jacobnën bëchikë raíri kamaxribi uakëxa, ai ka uni bamakëkamanëmbi nikiani kuankin a ëmanu 'ikë ñu upíbu 'imainun bëtsi ñukamaribi biakëxa, aín chirabakë Dina nënën mëékë a sinánkin. ²⁸ 'Anan ka ovejakama, vaca, asno akama 'imainun ëmanu 'ikë ñukama bianan atu rapasu 'ikë ñu kamabi biakëxa; ²⁹ bianan ka kamabi xubunu 'ikë ñukama 'imainun anu 'ikë uniakë xukama 'imainun xanukamaribi bibiankin buánkëxa.

³⁰ Usokin 'abiani kuania ka aín papa Jacobnën Simeón 'imainun Leví kakëxa:

—Mitsun mi usa ñu 'akë kupín kana 'ëx 'aisama bërútin. Bërí ka ënë menu tsókë unikamax 'ëmi nishti 'ikën, ax ka cananeo 'imainun ferezeos

unikamax timéax kananxun nu 'akánti 'ikën, nux kananuna 'itsamashi nun aintsikamabëbi 'ain. ³¹ Ësokian kakëxunbi ka aín bëchikëkaman kakëxa:

—¿Atun kara nun chirabakë 'anáka 'atima xanu 'akësa okin 'aisatanx?

35

Nukën 'Tbu Diosan Jacob Betelnuxun upíokin sinánxuan bana

¹ Nukën 'Tbu Diosan ka Jacob kakëxa:

“Ènuax kuantankëx kamina Betel kakë me anu tsóti kuantu 'ain. Anuxun kamina min xukën Esaúmi rakuëti abákëbëa mimi mërá Dios a achúshi maxá maburukin anuxun ñuina xaroti 'axuni kuantu 'ain.”

² Ësakian kakëxun ka Jacobnën aín aintsikama kanan an ñu mëëxunkë unikama 'imainun an ñu 'axunkë xanukamaribi kakëxa:

—Kamina mitsun bëtsi dioskama ami rabikëkama a 'ë bëxunkanti 'ain, bëanan kamina nashitankëxun mitsun chupa upíbu pañuti 'ain. ³ Ësokin katankëxun ka kakëxa bëríbi kananuna Betel menu kuantu 'ain, kuantankëxun kananuna achúshi maxá maburukin 'atankëxun anuxun Nukën 'Tbu Dios rabiti 'ati 'ain, an ka 'ë 'atimakin sinaniabi 'akiankëxa, 'imainun ka 'ë 'akinia uinu karana kuani anuabi. ⁴ Ësokin kakëxun ka Jacob atun diosmabia 'arakakë akama 'imainun aín pabinu nankë ñu akama këñunbi bëtsi ñukamaribi 'inánkëxa, 'inánkëxun ka Jacobnën i chaira encina kakë a tëmú maíankëxa, ax ka Siquem kakë ëma 'urama 'iakëxa.

⁵ Uínsaran kara atux chikitia anun ka Diosan atu 'urama 'ikë ëmakama 'itsaira rakuënun 'imiakëxa, usokëx rakuëkin ka Jacob 'imainun aín bëchikëkama nuiama 'ikën. ⁶ Usai ka Jacob 'imainun abëa kuankë unikamax achúshi ëma Luz kakë 'ikëbi Betel kakinribi anëké anu bëbakëxa, ax ka Canaán kakë me anu 'iakëxa. ⁷ Anu bëbatankëxun ka maxá bukurukin, 'atankëxun a me El-Betel kakin anëakëxa (Betel kikë ax ka Diosan xubu ki kikë 'ikën) ax ka anuaxa aín xukënan 'akatsikiax ami sinánkëbë abákëbëa anuax Jacobmi Nukën 'Tbu Dios mërá a me 'iakëxa. ⁸ Anu atux bëbakë 'aínbi ka an Rebeca bërukë xanu Débora kakë ax ñuakëxa; ñukë ka encina kakë i 'ani tanain maíankëxa ax ka Betel 'urama 'iakëxa, usai anuax 'ikë ka Jacobnën a me januax inkë kakin anëakëxa!

⁹ Usai anuax Débora ñukë 'ain ka Jacob amiribishi Padán-aram anuax utëkéankëxa, utëkënkëbë ka amiribishi ami mërátëkëkin Diosan upíokin sinánxuntëkéankëxa, ¹⁰ sinánxunkin ka ësokin kakëxa:

“Mix kamina Jacob kakë bërí 'ain,

'aínbi kamina bërí usokin anëké 'itima 'ain;

usa 'ain ka bërí min anë Israel kakë 'iti 'ikën.” Usokin ka Diosan aín anë itsi nankin anëakëxa,

¹¹ anëkin ka ësokin kakëxa:

'Èx kana Dios kamabi kushiñuira a 'ain;

usa 'ain kamina bëchipati mebi tsitsiruí 'uakamë 'ëoi bukuti 'ain,

min rëbúnkikamaribi ka bëtsi bëtsi ëma 'ai aín 'apuñu 'apuñu bukuti 'ikën.

¹² 'Èn kana kamabi me ënë min xuta Abraham 'imainun min papa Isaac 'inánkën,

usa 'ain kana mi 'inántankëxun

min rëbúnki kamaribi 'inánti 'ain.

¹³ Usai abë banatankëxun Jacob ëbiani ka Nukën 'Tbu Dios anuax kuankëxa,

¹⁴ kuankëbëtan ka achúshi maxá chaxké bitankëxun nitsinkin 'unántiokin nankëxa, anuaxa Nukën 'Tbu Diosbë banakë a menu; usakin 'atankëxun ka ënëx ka Dios 'axunkë 'ikë kixun xëni 'imainun uvas baka aribi ami anpënkakëxa, ¹⁵ usakin 'atankëxun ka a me Betel kakin anëakëxa.

Raquel ñua ñuikë bana

¹⁶ Usai anu 'itankëx ka Betelnuax kuankëxa; 'aínbi ka Efrata 'urapain 'aínbi Raquel tēmërai aín tuá bakëankëxa. ¹⁷ Bakëni tēmëraia ka an bakëmikë xanun kakëxa: “Kamina rakuëtima 'ain bëbu tuá itsi kamina bakëan usa 'ain.” ¹⁸ 'Aínbi ka ñuti 'uramashi 'aish anuishi sënëni ashiti kushin uinkin aín tuá Ben-oní kakin anëakëxa, 'ikëbi ka aín papan Benjamín kakin anëtëkëankëxa. ¹⁹ Anuax kuaníbi ka Raquel ñuakëxa, ñukë ka anun Efratanu kuantu bai 'ipítinu maíankëxa ax ka bërí Belén kakin anëké ëma 'ikën. ²⁰ Usakin anu mainxun ka Jacobnën achúshi maxá a iskin a sinánti anu 'unántiokin nankëxa, a maxá ka anua nan 'ikë anua Raquel maían 'ikë iskankëxa.

²¹ Anuxun usakin 'abiani ka Israel amiribishi kuantëkëankëxa kuantankëx ka anuxun ñuina bërúantia 'akë achúshi torre Éder kakë a inubiani kuantankëx anu tsóti bërúakëxa. (Éder kikë ax ka anuxun ñuina bërúankë ki kikë bana 'ikën.) ²² Usai kuantankëx ka anu 'itsa baritia Israel tsóakëxa, usai anu tsókëbëbi ka achúshi nètën Rubén anuax abë 'inuxun xanu bari kuankëxa kuanxunbi ka Bilhá mërax abë 'iakëxa, ax ka aín papa an ñu 'axunkë xanu 'ikëbi aín xanu 'iti raiokin bia 'iakëxa. Usai 'ikë kuantankëx ka aín papa 'itsaira nishakëxa.

Jacobnën bakë bëchikëkama 'ia bana
(1 Cr 2.1-2)

Jacobnën bëchikëkama ka 'iakëxa mapai rabë 'imainun rabë. ²³ Jacobnën Líami bëchikëkama aín anë ka 'iakëxa Rubén ax ka apan 'iakëxa, Simeón, Leví, Judá, Isacar 'imainun Zabolón. ²⁴ 'Imainun ka Raquelmia bëchikë 'iakëxa José 'imainun Benjamín. ²⁵ Usokin 'axun ka aín xanu Raquel an ñu 'axunkë xanu Bilhá amiribi bëchiakëxa aín anë ka 'iakëxa Dan 'imainun Neftalí. ²⁶ 'Imainun ka an aín xanu Lía ñu 'axunkë Zilpá amiribi bëchikë ax ka Gad 'imainun Aser kakë 'iakëxa; ënë kamax ka Jacobnën Padán-aram anuxun bëchikëx anuax bakëan kama 'iakëxa.

Isaac ñua ñuikë bana

²⁷ Achúshi nètën ka Jacob aín papa Isaac isi Mamré kakë ëma 'ikëbia Arbá kakin anëanan Hebrón kakinribi anëké anu kuankëxa. A menu ka Abraham 'imainun Isaac tsóakëxa. ²⁸ Usa 'ain ka Isaac ciento ochenta baritia tsótankëx ñuakëxa. ²⁹ Usa 'aish ka Isaac uni 'ikësabi kaniakëti xënira 'aish ñuakëxa, ñukiani ka aín chaitiokëkama ñua 'aish anu bukukë abë 'i kuankëxa.

36

Usai Esaúnën rëbúnkikama 'iá ñuikë bana
(1 Cr 1.34-54)

¹ Ënëx ka Esaú 'ikëbi Edom kakinribi anëké uni aín rëbúnkikama 'ia 'ikën. ² Esaú ax ka Canaán kakë uni aín bëchikë xanu rabë 'imainun achúshi 'iakëxa, ax ka Adá, Elón kakë hitita uni aín bëchikë xanu bixun ka ami bëchiakëxa. A mi bëchitankëxun ka amiribishi Oholibamá kakë xanu Aná aín bëchikë Sibón kakë uni heveos aín baba aribi biakëxa, ³ a bitankëxunbi ka Basemat kakë xanu Ismaelnën bëchikë Nebaiot aín, chirabakë aribi biakëxa. ⁴ Bixun ka Esaúnën Adámiribi bëchixun Elifaz kakin anëakëxa; 'atankëxun ka Ismaelnën bëchikë Basemat amiribi Reuel a bëchiakëxa; ⁵ 'imainun ka Oholibamá anribi bëchiakëxa bëchitankëxun ka Jeús, Jaalam 'imainun Coré aribi bëchiakëxa. Ënë kamax ka Esaúnëan Canaán kakë me anu pain tsókë 'ixun bakë bëchipa 'ikën.

⁶ Usakin bakë bëchipati anu pain 'itankëxun ka Esaúnën aín xanu 'imainun aín bëchikëkama bíanan abëa 'ikë unikamaribi bibiani bëtsi menu tsóti kuani, aín xukën Jacob abë ënanani kuankëxa. Usai kuankin ka kamabi aín ñukama 'imainun aín ñuinakama Canaán menuxuan bikë akamabi buánkëxa, ⁷ usai a rabëtax anu 'ikëbëbi ka aín ñuina 'itsaira 'ain anu rabëtax 'isama 'ianan, anuxun ñuinakaman piti pasto sënënma me 'iakëxa. ⁸ Usa 'ain ka Esaú 'ikëbia

aín kuai anë Edom kakë, ax anuax kuantankëx bashiñu me ami kikiani kuankë Seír kakë anu tsóti bërúakëxa.

⁹ Ënëx ka Esaúnën rëbúnkinën anë kuënëokama 'ikën, 'imainun edomitakaman chaitiokëkama axa bashi ami kikiani kuankë me Seír kakë anu tsókë a unikama 'iakëxa. ¹⁰ Ënëx ka Esaúnën bëchikënën anëkama 'ikën; Elifaz Adánën tuá Esaúnën ami 'akë; 'imainun Reuel Basematnën tuá Esaúnën ami bakë bëchipakë 'iakëxa. ¹¹ Ënë kamax ka Elifaznën bëchikëkama 'iakëxa, Temán, Omar, Sefó, Gatam 'imainun Quenaz. ¹² Elifaz ax ka achúshi xanu an ñu 'axunkë Timná kakin anëké 'iakëxa; an ka achúshi tuá 'axuntankëxun Amalec kakin anëakëxa. Ënë kamax ka Esaúnën aín xanu Adá ami bakë bëchipa aín rëbúnkikama 'iakëxa. ¹³ Ënë kamaxribi ka Reuelnën bakë bëchikëkama 'iakëxa Náhat, Zérah, Samá 'imainun Mizá; 'imainun ka ënë kamaxribi Basemat Esaúnën xanuitsi aín rëbúnkikama 'iakëxa. ¹⁴ Oholibamá axribi ka Esaúnën xanu itsiribi 'iakëxa, usa 'ain ka amiribi bakë bëchiakëxa, aín anë ka ënëkama 'iakëxa Jeús, Jaalam 'imainun Coré. Ax ka Aná aín bëchikë 'imainun Sibón aín baba 'iakëxa.

¹⁵ Ënë kamax ka Esaúnën rëbúnki axa 'apu 'ia a 'ikën: Akamax ka Esaúnën bakë bëchikë apan Elifaz aín rëkuën bëchikë 'iakëxa, a 'apukamax ka 'ikë Temá, Omar, Sefó, Quenaz, ¹⁶ Coré, Gatam 'imainun Amalec. Ënë kamax ka Elefaznën aintsikaman 'apu Edom kakë me anu 'iakëxa, usa 'aish ka ënë unikamax Adá aín rëbúnki 'iakëxa. ¹⁷ Ënëx ka Esaúnën bëchikë Reuel aín bakë bëchikëkama axa 'apu 'ia a 'ikën, Náhat, Zérah, Samá 'imainun Mizá. Ënë kamax ka Reuelnën aintsikama 'apu Edom kakë me anu 'iakëxa, usa 'aish ka a unikamax Esaúnën xanu Basemat aín rëbúnki 'iakëxa. ¹⁸ Usaia 'imainun ka Oholibamá Anánën bëchikë xanua Esaúnën bia aín tuakamaxribi aín aintsikaman 'apu 'iakëxa, Jeús, Jaalam 'imainun Coré. ¹⁹ Ënë unikamax ka Esaú 'ikëbia Edom kakë aín rëbúnkikaman 'apu 'iakëxa.

²⁰ Ënë unikamaxribi ka Seír horeo uni aín bakë bëchikë atúxribia a menu tsókë 'iakëxa Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ²¹ Disón, Éser 'imainun Disán akamax ka 'akánanti 'unáira unikaman 'apu 'iakëxa, ax ka Seír aín rëbúnki Edom kakë me anu tsókë 'iakëxa. ²² Ënë kamax ka Lotánnën bëchikëkama 'iakëxa, Horí 'imainun Hemam, Timná ax ka Lotánnën bakë bëchikë xanu 'anáka 'iakëxa. ²³ Ënë kamax ka Sobalnën bakë bëchikë 'iakëxa, Alván, Manáhat, Ebal, Sefó 'imainun Onán; ²⁴ ënë kamaxribi ka Sibónnën bakë bëchikëkama 'iakëxa. Aiá a 'imainun Aná, Aná ënën ka anu uni 'ikëma menua achúshi 'umpax upíira shióbukë mërakëxa, aín papa Sibón aín ñuina 'arakakë bërúankin. ²⁵ Aná aín bëchikë bëbu achúshi ka Disón kakë 'iakëxa 'imainun ka aín bëchikë xanu achúshi Oholibamá kakë 'iakëxa. ²⁶ Ënë kamax ka Disónnën bëchikëkama 'iakëxa Hemdán, Esbán, Itrán 'imainun Querán kakë 'iakëxa. ²⁷ Ënë kamaxribi ka Ésernën bakë bëchikëkama 'iakëxa Bilhán, Zaaván 'imainun Acán. ²⁸ Ënëx ka Disán aín bakë bëchikë 'iakëxa, Us 'imainun Arán. ²⁹ Usa 'ain ka 'akánanti 'unán unikaman 'apu 'iakëxa, Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ³⁰ Disón, Éser 'imainun Disán. Ënë kamax ka 'akánanti 'unaira unikaman 'apu Seír menu tsókë unikama aín 'apu 'iakëxa. ³¹ Ënë unikamax ka Edom kakë me anu 'apu 'iakëxa, israel unikamaxa atun 'apuñu 'isama pain 'ain. ³² Usa 'ain ka Beornën bakë bëchikë Bela ax Edom menu 'apu 'iakëxa aín ëmax ka Dinhaba kakin anëké 'iakëxa. ³³ Usa 'ain ka Bela ñukëbë Jobab kakë uni Zérah aín bëchikëribi 'apu Bosrá kakë ëma anu 'iakëxa. ³⁴ Usa 'ain ka Jobab ax 'apu 'aíshbi ñukë 'ain Husam ax 'apu 'iakëxa, ax ka Temán kakë me anu 'ikë 'iakëxa. ³⁵ Usa 'ain ka Husam ax 'apu 'aíshbi ñukëbë Hadad ax 'apu Avit kakë ëma anu 'iakëxa, ax ka Bedad aín bëchikë 'iakëxa, usai 'apu 'ixun ka Madián unikama abë 'akanankin Moab me anua 'akëxa. ³⁶ Usa 'ain ka Hadad ax 'apu 'aíshbi ñukëbë Samlá axribi

a ëmanubi 'apu 'iakëxa, ax ka Masrecá kakë ëma anu 'iakëxa. ³⁷ Usa 'ain ka Samlá ax 'apu 'aíshbi ñukëbë Saúl axribi 'apu 'iakëxa, ax ka Rehobot kakë ëma baka kuëbí anu 'ikë uni 'iakëxa. ³⁸ Usa 'ain ka Saúl ax 'apu 'aíshbi ñukëbë Baal-hanán Acbornën bëchikë axribi 'apu 'iakëxa. ³⁹ 'Imainun ka 'apu Baal-hanán ax ñukëbë Hadad axribi 'apu 'iakëxa, aín ëmax ka Pau kakín anëkë 'iakëxa, usa 'ain ka Hadad aín xanun anë Mehetabel ax ka Matred kakë uni 'ain bëchikë 'imainun Mesaabnën baba 'iakëxa. ⁴⁰ Ënë unikamax ka Esaúnën aintsin rëbúnki aín anëkama 'ikën, 'imainun anua tsóa aín men anëkama 'iakëxa: Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹ Oholibamá, Elá, Pinón, ⁴² Quenaz, Temán, Mibsar, ⁴³ Magdiel, 'imainun Iram. Esáu ax ka Edom kakín anëkë 'iakëxa, usa 'ain ka akamax Edom kakë me anu 'apu 'iakëxa, anua aín aintsikama tsóa 'ain, ka uinu kara 'ia anu 'apu 'iakëxa.

37

¹ Usa 'ain ka Jacob Canaán kakë me anua aín papa 'itsama baritia tsóa me, anu tsóti bërúakëxa. ² Ënëx ka usaía Jacobnën 'aintsikama 'ia ñuikë bana 'ikën.

José 'imainun aín xukënkama 'ia ñuikë bana

Usa 'ain ka José ax bënë 'aish diecisiete baritiañu 'ixun, 'ain papan 'arakakë ovejakama aín xukëantu, Bilhá 'imainun Zilpá an ñu 'axunkë xanumia aín papan bëchia akamabëtan bërúankëxa. Usa 'ain ka Josénën ami nishkian aín xukënkama 'atima okëxun 'unáni aín papami manankëxa.

³ Usa 'ain ka Jacobnën aín bëchikë José 'itsaira nuibakin kuëëankëxa, aín xukënkama 'akësamaira okin, ax kaniakëkë 'ixun bëchikë kupin ka usakin 'akëxa, usa 'ikë ka aín tari achúshi upíra upíokin kuënëokin 'axun 'inánkëxa, usakian aín papan 'akëx ka 'itsaira kuëëankëxa. ⁴ Aín papan atu 'akësamaira okin kuëënia 'unani ka aín xukën apankamax Josémi xuatemati nishi nutsi a istisama ñani abëbi banatisama tankëxa.

⁵ Usakin aín xukënkaman 'akëxun ka Josénën achúshi ñintan namákëxa, namáxun ka aín xukënkama ñuixuankëxa ñuixunkëxbi ka atiaira xuatemati ami nishakëxa, ⁶ ami nishkëxunbi ka aín namákë ñuixunkin aín xukënkama ësokin kakëxa:

—Ësokin kana namá mi ñuixumainun kamina kuakanti 'ain. ⁷ Ën kana ësokin namán nukamax kananuna achúshi naënu 'ian, anuxun kananuna trigo bimi nëakin bitankëxun bukunrukin nan, usokin 'akëxbi ka 'ën trigo nëakin bikë ax upiti nitsimëkë 'iaxa, usai 'imainun ka mitsunanëx 'ënan nikë ami ñanati a bëararati kuainakëkë 'iaxa.

⁸ Ësokian ñuixunkëxun ka aín xukën apan achúshinën kakëxa:

—¿Usa 'ain karamina mix nukaman 'apuirá 'ianan an nu ñumëmikë uni 'iti 'ain?

Usakian ain namákë ñuixunkëx ka atiaira ami xuatemati aín xukënkama nishakëxa.

⁹ Usokin namátankëxun ka basikëbëtan Josénën amirbishi namátëkënxun aín xukënkama ñuixuankëxa. Ñuixunkin ka ësokin kakëxa:

—¿'Ën kana namátëkënkín bari, 'uxë, mapai rabë 'imainun achúshi 'ispa akamaxa 'ëmi ñanati shaikia isan kixun kaina 'unánkaniman?

¹⁰ Ësokin ka Josénën namátankëxun aín papa këñun aín xukëantu ñuixuankëxa, ñuixunkëxunbi ka aín papan ësokin kakëxa:

—¿Uisakin namákin kaina usokin namán? ¿Min kaina min tita 'imainun min xukënkamabë isana 'ëx mi 'urama kuaní mimi ñanati tëtúbuti 'ai kixun sinanin?

¹¹ Usa 'ain ka aín xukën apankama 'aisamairai ami xuatemati nishakëxa, usai atux 'ia iskin ka aín papan aín nuitu mëushi ënë ñukama manukima sinánkëxa.

Aín xukënkaman José marua bana

¹² Achúshi nètèn ka Josénèn xukénkama Siquem kakë menu kuankëxa, ain papan 'arakakë ovejakama 'imainun cabrakama pimiti pasto bari. ¹³ Usai atux kuankë 'ain ka Jacobnèn ain bëchikë José kakëxa:

—Ka kuat, min xukénkamax ka Siquem kakë me anu kuanxa, nun 'arakakë ovejakama 'imainun cabrakama, pasto pimi. Usa 'ain kamina anua isi kuantu 'ain.

Kakëxun ka Josénèn —Asábi ka kana isi kuantu 'ain —kixun kakëxa.

¹⁴ —Kakëxun ka Jacobnèn asábi ka kixun kakëxa.

Ka istan uisa kara min xukénkama 'ikën, 'imainun nun 'arakakë ovejakama kara uisa 'ikë kamina isi kuantu 'ain, isbëtsini kamina 'ë kai uti 'ain. Èsokin kaxun ka Jacobnèn ain bëchikë José Hebrón kakë me anuxun xuakëxa, xukëx kuanx ka Siquem kakë me anu bëbakëxa, ¹⁵ bëbax kuaníbi ka me pampaira 'ain amami kiakëxa. Amami kikë mërakin ka achúshi unin ñukákëxa:

—¿Añu bari kaina uan?

¹⁶ —'Èn xukénkama bari kana uban —kixun ka Josénèn kakëxa—. ¿Uinuxun ovejakama bërúai kara kuanxa karamina min 'ë katima 'ain?

¹⁷ —Ènuax ka kuanxa Dotánu isa kuania kia kana kuan —kixun ka uni an kakëxa.

Kakëx ka José ain xukénkama bari Dotán kakë ëma 'urama anu kuankëxa.

¹⁸ Mërabëtsini aia 'urakëo isi ka ain xukénkama José ñui 'atimai banai uisa karanuna oti 'ain kiox kanankëxa, kánani ka José rëkatsi kiox kikankëxa.

¹⁹ Uisa karanuna oti 'ain kiox ka bëtsibë bëtsibë ain xukénkama kanankëxa:

—¡Ka kuat, an namákin iskë a ka aia! ²⁰ Kiox tsuákirui ka kanaanuna rëti 'ai kiox kanankëxa; rëtankëxun kanaanuna achúshi kininu nipati 'ain, usakin 'atankëx kanaanuna kiti 'ain, ñuina raëkëman ka piaxa. Usakin 'atankëxun kanaanuna uisai kara ain namákë ax 'ia kixun isti 'ain.

²¹ Kia ka ain apan Rubénnèn kuakëxa, kuakin ka uisakin kara iëmiti 'ikë kixun sinánkin ain xukénkama kakëxa:

—Kanaanuna rëtima 'ain. ²² Kanaanuna ain imi 'apamikin 'atima 'ain. 'Akinma kanaanuna kini anu uni 'ikëma menu 'ikë ënu nipati 'ain, usa 'ixun kanaanuna nun xukën 'atima 'ain.

Èsokin ka Rubénnèn Ain xukën José 'ati kuëenkinma kakëxa, an ka ain papanubi ubantëkëntisa tankëxa; ²³ usaía ain xukénkama kikëbëbi ka José ain xukénkama anu 'ikë anu nuküakëxa, nukutia ka ain xukénkaman ñatanxun ain tari pañubiankë a pëmikin biakëxa, ²⁴ bitankëxun ka kini 'umpaxñuma ñankáishi tutunkë anu nipakëxa.

²⁵ Usokin 'atankëx ka anuxuan 'akë anubi pi.

Buküakëxa bukuxun iskëxbi ka an ñu marukë ismaelita unikama Galaab kakë me anuax uakëxa. Ukin ka ain camellonèn bëakëxa 'inínti ro sanuira 'imainun sanu ro i baka 'akë tsëpasa akama Egipto menu maruti ubani kuani uakëxa. ²⁶ Usaia rikuatsinia iskin ka Judánèn ain xukénkama kakëxa:

—¿Añu ñu karana nun xukën rëtankëxun kananti 'ain, 'imainun karanuna uisoxun nun xukën bamakë unëti 'ain? ²⁷ Usakin 'akë 'imainun kanaanuna ismaelita unikama rikuatsinkë ënë maruti 'ain, usa 'ain kanaanuna rëtima 'ain, ax ka nun xukën 'ibu 'ikën.

Usakian kakëx ka ain xukénkama asábi ka kiox kanankëxa. ²⁸ Usakin kininu nipakë basimashika an ñumarukë unikama uakëxa, 'aia iskin ka José kininua bitankëxun, ain xukénkaman an ñu marukë unikama veinte kuríki manë 'akë kupín maruakëxa. Usokin marukëxun ka José Egipto kakë menu buánkëxa.

²⁹ Usa 'ain ka Rubén ax ain xukën José chikínti sinanx 'uxunbi kini 'ukëmëuküa 'aíma okëxa, 'aíma oika ratuti sinánkasmai nitëxëti bëríkarana uisai

'iti 'ai kixun sinani aín chupa tukai masá nuituakëxa. ³⁰ Masá nuitubakëxa anua aín xukënkama 'ikë anu kuankin ka kakëxa:

—Uinu kara tuá ax 'ikë. ¿Añu karana 'ën bërí 'ati 'ain?

³¹ Usa 'ain ka Josénën xukënkaman achúshi cabranën tuá rëtankëxun aín imin Josénën tari pëmikë anun a shiakëxa; ³² usakin 'atankëxun ka aín papa ësokin kamiakëxa: Ënë kananuna mëran. Ënëx kara min bëchikë José aín tarima 'ikë kamina upíokin isti 'ain.

³³ Kakëxun iskinbi 'unani ka Jacob kiakëxa: Ënëx ka 'ën bëchikënnën tari 'ikën. Bëtsi ñuina raëkëman sapi ka piaxa. ³⁴ Usakin atu kai ka Jacob aín chupa tukai nitëxëti 'itsaira iankëxa, aín bëchikë bamakësa sinani. ³⁵ Usaia aín papa uínbi manumisamai nitëxëkëbëtan ka aín bëchikë xanu 'imainun nukëbënë kaman uisoxun karana aín masá nuitukë a manumiti 'ain kixun sinánkëxa, 'aínbi ka an usokin kuëenmiti kuëëanma 'ikën; kuëënima ka aín bëchikënnën rabanan 'itsaira ini kiakëxa: 'Ën sinánkë ënë nëtënux karana 'ëxribi 'ën bëchikë 'ikësaribiti ñutima 'ain, ñutankëx kana anua uni ñukë 'ikë anuax 'ëx abë mërananti 'ain.

³⁶ An ñu marukë madianita unikaman ka José marubiankin Egipto kakë menu buánkëxa, buánxun ka suntárunën kushi Potifar kakë a maruakëxa, ax ka Egiptonu 'ikë 'apu aín suntárunën kushi Capitán 'iakëxa.

38

Judá 'imainun Tamar 'iá bana

¹ Usai 'itankëx ka Judá aín xukën kamanuax chikíakëxa, chikíkiani ku-atankëx ka achúshi uni Hirá kakë aín xubunu 'iakëxa, ax ka Adulam kakë ëma anu 'ikë uni 'iakëxa, ² kuantankëx anu 'ixun ka achúshi cananeo uni Súa kakë aín bëchikë 'unánkëxa, 'unántankëxun ka aín xanu 'iti biakëxa usakin bitankëx ka, ³ abë 'iakëxa, abë 'itankëxun ka aín xanu ami bëchiakëxa bëchixun ka Er kakin anëakëxa. ⁴ Usakin ami bëchixun ka amiribishi aín xanu ñuitsimitëkëankëxa: Usokin ñuitsimixun ka aín bëchikë a bakënia Onán kakin anëakëxa. ⁵ Usakin 'atankëxunbi ka amiribishi bëchitëkëankëxa, bëchixun ka Selá kakin anëakëxa, aín papa Judá axa Quezib kakë ëmanu 'ain.

⁶ Usa 'ain ka Judánën aín bëchikë apan Er kakë achúshi xanu Tamar a 'inánkëxa. ⁷ 'Aínbi ka Nukën 'Ibun 'atimati nitsia iskin an 'akë ñu kuëenkima Er a ñunun 'imiakëxa. ⁸ Usai Er ñuan ka Judánën aín bëchikë Onán kakëxa:

—Min kamina 'unan añu kaina 'ati 'ain kixun, usa 'ain kamina min xukënan kasunankë xanu min 'ainitsi a biti 'ain, a bixunmi ami bëchikë ax ka min xukën apan ñukë 'ain rëbúnki 'iti 'ikën.

⁹ 'Aínbi ka Onánën tuá bakënkëkama ax ka 'ën bëchikëma 'iti 'ikë kixun 'unánkëxa. Usakin sinánkin ka aín xukënan kasunankë xanu a tuati kuëenkima 'ain nami 'akin 'ain nëtokë ñu ëmainshi 'apákëxa, usai 'ikin ka aín xukën ñukë axa a kupín aín rëbúnkiñu 'iti kuëanma 'ikën. ¹⁰ Usai 'ia Nukën 'Ibun iskëxbi ka Onán an 'akë ñukama upíma 'iakëxa, usa 'ain ka aribi ñutanun sinánxuankëxa.

¹¹ Usa 'ain ka Judánën aín piaka Tamar kakëxa:

—Min papan xubunu pain kamina 'ikuantí 'ain, anuxun kamina 'ën bëchikë Selá kanítamainun kaini kuantí 'ain abëmi birananun.

'Aínbi ka Judánën sinánkëxa Selá axribi sapi ka aín xukënkama 'ikësaribiti ñuti 'ikë kixun. Usa 'ain ka Tamar ax aín papan xubunu 'i kuankëxa.

¹² Usa 'ain ka 'itsama baritia 'ikëbë Judánën xanu, Súanën bëchikë axribi ñuakëxa. Aín xanu ñukë 'ain ka a sinani masá nuituakëxa usai 'itankëx ka Timnat kakë ëma anuxuan carnero rani téakin mëníokë anu kuankëbë ka aín 'unánkë uni Hirá kakë adulamita uni ax abë kuankëxa. ¹³ Tamar an ka aín kuku a Timnatnua aín carnero rani téai kuankë kuakëxa, ¹⁴ usai a ëmanu kuankë kuakin ka Tamarnën kasunamëkë xanun pañukë chupa pañukë a pëtankëx ka bëtsi chupan rakútankëx amo chupan bëpamëti unin 'unántimaisa

kiax 'itankëx, anun Enaim kakë ëmanu atsínti anu tsóakëxa, ax ka anun Timnat kakë ëmanu kuantí bai anu 'iakëxa. Usa 'ain ka ësokín sinánkëxa Selá ax ka bërí kanikë 'aish cha 'ikën, 'aínbi kana abë biranankëma pain 'ai kixun ka sinánkëxa.

¹⁵ Usaia anu aín chupan bëpamëax tsókë iskin ka Judánën sinánkëxa ax isa achúshi xanu bëtí bëtí unin aín nami 'akë a 'ikë kixun. ¹⁶ Usai 'ikë ukinbi mërái ka Judá anúan ukë bai a ëni amo nirakëti abë banakëxa, banakinbi ka 'unánma 'ikën ax ka aín bëchikënen kasunankë xanu aín piaka a 'ikë kixun 'unánima abë banakin ka kakëxa:

—¿'Èbë kaina 'itima 'ain? Kixuan kakëxun ka xanunribi ñukákin kakëxa:

—¿Añu ñu kaina 'èbë 'inuxun min 'è 'inánti 'ain? Èsokín ka xanunribi kakëxa.

¹⁷ —'Èn kana mi bëmiti 'ain 'èn 'arakakë carnero tuá achúshi —kixun —ka Judánën kakëxa.

—Asabi ka —kixun ka xanun kakëxa—, 'aínbi kamina añu ñuñu kaina 'ai a pain 'è 'inánbiantí 'ain, minmi 'è kakë a 'è bëmi kuanxun.

¹⁸ —¿Añu ñu mi ënxunti kaina kuënin? —kixun ka Judánën ñukákëxa.

—Ñukákëxun ka min tēñuti 'imainun anúnmi 'unánti orakakë a 'imainun min tuinkë tsati akamína 'è ënxunti 'ai —kixun xanun kakëxa. Usai abë banatankëxun a ñukákëkama 'inántankëx ka abë uxakëxa, usai abë 'ixun ka Judánën aín bëchikënen kasunankë xanu tuuókëxa. ¹⁹ Usai abë 'ikiani kuanxun ka Tamarnën anúan rakuanan bëpamëkë a bianan xanu raëmëkën pañuti chupa pëxuan nanbiankë a pañutëkëankëxa.

²⁰ Usai 'ikë basiramashi ka Judánën aín 'unánkë uni adulamita akëñun aín cabranën tuá achúshi xuakëxa, abëa 'ikë xanu a 'inánkian aín ñu anu naënxankë a bixuntanun kixun xukëx kuanxunbi ka a xanu 'aíma okëxa. ²¹ Anu bëbaxun 'aíma okín ka anu 'ikë unikama ñukákëxa:

—¿Uinu kara axa bëtí bëtí unibë 'ikë xanu Enaim kakë ëmanu kuantí bai 'ipitiu tsókë 'isonkë ax 'ik?

Kakëxunbi ka —Ènu ka bëtí bëtí unibë 'ikë xanu 'aíma 'ixanxa —kixun atun kakëxa. ²² Èsakian kakëx ka amiribishi anua Judá 'ikë anu kuantëankëxa kuanxun ka kakëxa:

—Èmi a ñuikín kakë xanu a kana mërakëma 'ain 'imainun ka anu 'ikë unikaman anuís a achúshi xanubi axa bëtí bëtí unibë 'ikë 'aíma 'ixanxa kixun 'è kaxa.

²³ Èsakian kakëxun ka Judánën kakëxa:

—Asabi ka 'imainun ka 'èn 'inánkë ñukama a bití 'ikën, uixbia 'èmi kwaitima kupí ka 'èn ñu kamabë bërúti 'ikën, 'èn këmëkinma xuxunkë 'ikëbi kamina carnero bakë a mërakíma 'inankëma 'ain.

²⁴ Usai ax 'ikë rabë 'imainun achúshi 'uxë 'irukësa 'ain ka, Judá achúshi unin kakëxa:

—Mín piaka Tamar ax ka bëtí unikamabë 'i axa, usa 'aish na tuukë ax unibë 'ikë kupían tuukë 'ikën.

Usai kia kuati ka Judá munuma kuënkëni kiakëxa:

—¿Bitankëxun kamina a xanu nënkanti 'ain!

²⁵ 'Aínbi ka unikaman chikinbëtínsinki békëxunbi ka xanun aín kuku ësokín kamiakëxa: Ènë ñukama 'ibu an ka 'è tuuoxa. Usa 'ain kamina mitsúnbi iskin uinan kara ënë tēñuti anua 'unánti orakakë 'imainun tsati ënëx 'ikë kixun 'unánti 'ain. ²⁶ Ki axa kikëbë ka Judá aín ñukama 'unáni kiakëxa: An upíokín 'akëbëtanbi kana 'èn 'atíma okín 'an, usa 'ain kana 'èn bakë bëchikë Selá 'inankëma 'ain usai 'itankëx ka uínsaranbi abë 'itëkëanma 'ikën.

²⁷ Usai 'itankëx ka Tamar ax aín nètë 'ikëbë rabë tuá naachikiakëxa.

²⁸ Naachikikín ka aín tita bakënkë anun a tuá achúshinën aín mékën chikíankëxa. Chikínia ñuman chëxëanën mëtëkërë kai an xanu bakëmikë ax kiakëxa: Ènëx pain ka bakënti 'ikën. ²⁹ Usakin 'akëxun ka a tuakën aín mékën atsímitëkëankëxa ax ka ax pain bakënkë 'aish aín xukën apan 'iakëxa, usai 'ikë

ka an naachikimikē xanun Fares kakin anētankēxun kakēxa; Uisax kaina min pan chikían. ³⁰ Usaia 'ian ka aín xukēn ñuman panshianēn mētēkērē kakē axribi bakēankēxa, usai bakēnkē ka a xanun Zérah kakin anēakēxa.

39

José 'imainun Potifarnēn xanu 'ia

¹ An ñu marukē unikaman ka José marubiankin Egipto kakē menu buánkēxa. Buánxun ka egipcio uni achúshi Potifar kakē a ismaelita unibunēn maruakēxa. Potifar ax ka 'apu aín suntárunēn kushi capitán 'imainun an bérúankē aín kushiribi 'iakēxa. ² Usai an ñu mēēmikē uni egipcio uni, aín xubunu 'ia ka Nukēn 'Ibun José 'itsaira bérúankin 'akiankēxa. ³ 'Akinkēxuan upíokin Josénēn ñu mēía ka a ñu mēxunkē unin, aín 'Ibun ka Josébē 'ixun 'akinia kixun. Usa 'ain ka Josénēn mēēkē ñukamax upí 'iakēxa. ⁴ Usa 'ikē ka José ax ka uni upí 'ikē kixun an unikama bérúanti 'imainun an 'ain xubunu 'ikē kamabi ñu bérúanun kixun ami ēankēxa. ⁵ Anúan Potifarnēn José aín xubu 'imainun aín ñukama bérúanun ēnkē nētēkaman ka Nukēn 'Ibun Potifarmi upíokin sinánkin 'akiankēxa aín xubu 'imainun aín ñu 'apákē kamabi upí 'inun. ⁶ Usakin ami ēnkēxuan Josénēn aín ñukama bérúankēbē ka Potifar aín ñukama sinánkinma an bérúanxunkē anu 'ain, aín piti 'atishi isakēxa.

Usaia 'imainun ka José aín bēmanamíax upíira uni 'iakēxa, ⁷ usa iskin ka basikēbētan anua tēkē uni 'ain xanun upí 'ikē iskin kuēēankēxa, kuēēnkin ka achúshi nētēn Potifarnēn xanun kakēxa:

—'Ēbē kamina 'iti 'ain kixun. ⁸ Kakēxunbi ka kuēēnkima Josénēn ēsokin kakēxa:

—Ka kuat, min bēnēn ka kamabi aín ñukama 'ēmi ēanxa, usa 'ain ka 'ēx ēnu 'ain, aín ñukamami sinántima 'ikēn. ⁹ Ēnē xubunu ka 'ēsaribi uni 'aíma 'ikēn; usa 'ain ka 'ēn ñu mēēxunkē unin a ñu kamina 'atima 'ain kixun kakēma 'ikēn, mix kamina 'ain xanu 'ain; ¿usa 'ain karana 'ēx 'atima ñuira 'ai Nukēn 'Ibu Diosmi 'uchati 'ain?

¹⁰ Kamabi nētēn ubíokin anun kuēēnkin abē 'inun kanan a rapasua 'inun kakēxunbi ka Josénēn kuaisama tankēxa. ¹¹ 'Aínbi ka achúshi nētēn José xubunu 'ikē ñu mēēti 'ai anua uixi 'aíma 'ain atsíankēxa, ¹² 'aínbi ka atsíniabi xanuxun aín chupa bikin kakēxa:

—'Ēbē kamina 'iti 'ain kixun.

Usakin kakian aín chupan bikēx ratuti abákiani chikíkin ka aín chupa xanun mēkēnubi ēbuiankēxa. ¹³ Usai 'ikin timabiani chikíkin aín mēkēnubi aín chupa ēbiani chikíkēbētan ka ¹⁴ aín xubunu 'ikē an ñu mēēxunkē unikama kuēnkēnkin kakēxa:

—Ka kuat, 'ēn bēnēn ka ēnē hebreo uni achúshi ñu mēēnun kixun bēaxa usa 'aíshbi ka bērí 'ēmi kuaitisatania. Usa 'aish ka 'ēx mēu 'ain 'ēbē 'ikatsikíax atsíanxa atsínkin bikēx kana 'ēx munuma kuēnkēan, ¹⁵ usai 'ēx munuma kuēnkēnia kúati ratuti chikiti abákin, ka aín chupa 'ēnu ēbianxa.

¹⁶ Usai 'itankēxun ka Josénēn chupa upíokin nankēxa, an ñumēmikē 'ain bēnē aín xubunu 'utamainun. ¹⁷ Usaia 'ikē basimashi ka xubunu aín bēnē bēbakēxa, bēbaia ka aín xanun ami manánkin kakēxa:

—Hebreo uni achúshimi ñu mēēnun bēkē ax ka 'ēx anu 'ikēnu 'ēbē 'ikatsikíax atsíanxa, ¹⁸ atsínkēbē 'ēx munuma kuēnkēnia kúati ratuti chikíkin ka aín chupa ēnu ēbiani abáxa. ¹⁹ Ēsokin ka min ñu mēēmikē unin 'ē 'aia, ēsokian aín xanun kakēxun kuati ka Josénēn ñu mēēxunkē uni asérabi usai ikēxa sinani 'itsaira ami nishakēxa, ²⁰ usai xuamati ami nishkin ka José sipuati binun kixun aín suntárukama kakēxa, kakēxun bixun ka anua 'apun uni sipuakē anu sipuakēxa. ²¹ Usakin José sipuakē 'aínbi ka Nukēn 'Ibu abē 'ixun bérúankin 'akiankēxa, 'akinkēx ka upí nuituñu 'iakēxa, usa 'ikē ka an sipu bérúankē

aín kushi an 'unánkëxa, ²² usa 'unánxun ka José abëa sipunu 'ikë unikama bërúanun kixun anëakëxa. Anëkëxun ka Josénën kamabi ñu anu 'ikë a 'anun ñunuakëxa, ²³ usakin 'amainun an sipu bërúankë aín kushi an Josénën 'akë ñukama isama 'ikën, usakin ka Nukën 'Ibun 'akinkëxun aín ñu mëetikama upiokin 'akëxa.

40

Josénën uni rabë aín namákë ñuixuan bana

¹Usai 'itankëxa basikëbë ka an uvas baka xëati Egipto menu 'ikë 'apu 'inánkë a 'imainun an pán 'akë uni aín kushi rabë axribi, an ñu mëëxunkë 'apu Egiptonu 'ikë ami 'atimati banai ami 'uchakëxa. ²Usa 'ain ka faraón Egipto menu 'ikë 'apu ax a uni rabë ami 'aisamairai nishkin an 'ain xëati iskë aín kushi 'imainun an pán 'akë iskë aín kushi kuëntankëxun, ³anua suntárükaman kushi 'ikë capitán 'ain xubunua 'ikë sipu anu a rabëbi xuakëxa, ax ka anua José sipuakë anubi 'iakëxa. ⁴Usa 'ain ka suntárunën kushi capitánën an bërúanun kixun José 'inánkëxa, ax ka an 'apu ñu 'axunkë unikaman kushirabë 'iakëxa, usa 'aish ka akamax 'itsa barin anu sipuakë 'iakëxa.

⁵Achúshi imë ka sipunu 'ikë uni rabëtan namákëxa, an uvas baka 'apu xëati 'inánkë 'imainun ka an 'apu pán 'inánkë aín kushi a rabëxun namákëxa, a namákënëx ka achúshi achúshinëx usaía 'itiñu 'iakëxa. ⁶Usa 'ain ka José pëkaran sipunu 'ikë unikama isi uakëxa, ukinbi ka 'itsaira sinania masá nuituax tsókë a rabë mërakëxa; ⁷usa iskin ka ñukákëxa;

—¿Uisakatsi kaina bërí masá nuitukë bëmánanshi 'ain?

⁸—Nu rabëxun kananuna ënë imë ësokín namán, 'aínbi ka uisakin namákë kara ax 'ikë kixun an nu ñuixunti 'aíma 'ikën kakëxun ka Josénën.

—¿Diosan kara uisakin namákë kara min namákë ax 'ikë kixun mi ñuixuntima 'ik? —Kixun atu kakëxa katankëxun ka Josénën—. 'Ë kamina min namákëkama ñuixunti 'ai kixun kakëxa.

⁹Usakin kakëxun ka an 'apu aín xëati 'inánkë aín kushi an pain aín namákë ñuixunkin José ësokín kakëxa:

—'Ën kana namákin uvas i achúshi isan, ¹⁰ax ka rabë 'imainun achúshi pëñanñu 'iaxa. 'Imainun ka uvas i ax kotankëx uábuaxa, usai 'itankëx ka aín uábukë ax aín tëxkanñu 'inun uvas 'itankëx pëkëaxa. ¹¹Usai 'ian kana 'ën 'apun ami xëakë xampa a tuínxun ami uvas baka chinintakëxun kana xampamibi 'ënbi buánxun 'apu aín mäkënnubi 'inan. ¹²Ësokian ñuixunkëxun ka Josénën kakëxa:

—Min namákë ax ka ësa 'ikën: rabë 'imainun achúshi i pëñanmi namákë ax ka rabë 'imainun achúshi nëtë ñui kikë 'ikën, ¹³usa 'ain ka ënuax rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan 'apun minmi an kuëenkëma ñu 'axunkë a istankëxun amiribishi min ñu mëëtínu mi nantëkënti 'ikën, usakin 'akëxun kamina min 'asábiokin 'apu xampami aín xëati 'inánkë abi 'atëkënti 'ain. ¹⁴Usa 'ain kamina mia usokëxun min 'ëmiribi sinánti 'ain, sinánkin kamina 'apu faraón 'ëribia ënua chikínun kati 'ain. ¡Usa 'ain kamina 'ëribi nuibakin 'akinti 'ain! ¹⁵'Ëx kana mäkëkama bëtsinkin hebreo unikama anu 'ikë menua bëa 'ain. Usa 'aish kana 'ëx ñu 'atima 'akëma 'aish sipunu 'iti kuëënima.

¹⁶Ësokian Josénën 'upiokin ñuixunia kuakin an pán 'akë aín kushi anribi 'ënribi kana ësokín namá kixun kakëxa:

—'Ënribi kana ësokín namákin rabë 'imainun achúshi tasá pán uxua 'ën maxkánu nankë isi pëkian. ¹⁷Manámia 'ikë tasánua 'ikë pán ax ka batokin mëskukin 'akë ax ka faraónan 'iaxa, aínbi ka ñuina pëchiñukaman tasá 'ën maxkánua 'ikë a piaxa. ¹⁸Usakin kakëxun ka Josénën kakëxa:

—Minmi namákë ax ka ësa 'ikën: rabë 'imainun achúshi tasámi namákë ax ka rabë 'imainun achúshi nètë 'ikën,¹⁹ usa 'ain ka ënuax rabë 'imainun achúshi nètë 'ikëbëtan 'apu faraónën minmi an kuënkëma ñu 'akë isti 'ikën, istankëxun ka achúshi inu mi bëntanun 'amiti 'ikën, usakin bëntania ka xëtëkaman min nami piti 'ikën.

²⁰ Usai 'ikë rabë 'imainun achúshi nètë 'ikëbëtan ka 'apu faraónën anúan aín titan tuá nètë 'ikëbëtan achúshi fiesta chaiira 'akëxa, 'akin ka kamabi aín uni kushibukama kamiakëxa. Usakin kamikëxa aín kushibu timëan ka 'apu faraónën an xëati 'inánkë unikaman kushi 'imainun an pán 'akë unikaman kushi sipunua binun xuakëxa. ²¹ Xukëxun bitsínkin bëia ka an aín xëati 'inánkë unikaman kushi aín ñu mëëtínubi bëráma 'akësabi okin nantëkëanan ka faraónën aín xëati 'inántëkënun anubi nankëxa; ²² 'aínbi ka an pán 'akë aín kushi aribi Josénëan aín namákë ñuixunkësabi okin inu bëntanxun têtsëkanun 'amiakëxa. ²³ Usakin aín namákë ñuixunkëxbi ka an 'apu 'ain xëati 'inánkë uni ax Josémi sinanima ami manúakëxa.

41

Josénën 'apu faraónën namákëkama ñuixua bana

¹ Usa 'ain ka rabë baritia inúkëbëtan. Achúshi imë faraónën, Nilo kakë baka kuëbi nixun isi pékiakëxa, ² usakian an namákin iskëxbi ka baka mëuküax, mapai achúshi 'imainun rabë vaca 'upíira 'imainun xuairabu ax chikítankëxun basi xo chaxkébu a 'ukëmëuxun pia isan. ³ Usokian pikëbëbi a kaxu bakanuax chikitika 'atima 'aish chumínkëkama mapai 'imainun rabë vaca axribi baka kuëbí raíri a 'urama sëtëruí nirakëakëxa. ⁴ Usai nirakëtankëxun ka vaca 'atimabu chumínkëkama an mapai 'imainun rabë vaca upíirabu 'imainun xuabu a eia isakëxa. 'Isibi ka faraón ratúkuatsianx bësuakëxa, ⁵ 'aínbi ka amiribishi 'uxtëkëankëxa 'uxunbi ka amiribishi namákin istëkëankëxa: achúshi trigo xonuax mapai achúshi 'imainun rabë aín bimi upíirabu 'aish koia isakëxa. ⁶ Iskëbë ka a kaxu mapai achúshi 'imainun rabë trigo bimi, amiaxa bari urukë amiax bëkikin suñun 'atimokëxa chushikë isakëxa, ⁷ akama trigo bimi chushikësa an ka trigo bimi mapai 'imainun rabë bimi upíirabu a pia isakëxa.

Usakin iskinra namati bësui ka faraón kiakëxa iskinra kana namatin.

⁸ 'Aínbi ka a pëkaran anun masánuitukëishi 'ixun kamabi Egipto menu 'ikë an ñu tankë 'imainun an ñu 'unánkë unikama unun kixun kamiakëxa. Kamikëxa rikuatsinkë ka faraónën usakian namákëkama ñuixuankëxa, ñuixunkëxunbi ka uinu 'ikë uni an ñu tankë 'imainun an ñu 'unánkë achúshinënbi ñuixuama 'ikën, uisakin namákin kara usakin namáxa kixun. ⁹ Usakian atun ñuixunkëbëma ka an faraón aín xëati 'inánkë uni aín kushi, ax kiakëxa:

—Bërí kana sinanatin usai 'iti 'aímabi kana 'ëx a sinanima manuan. ¹⁰ Mix 'apu 'ixun kamina nishkin an pán 'akë aín kushi 'imainun an mi xëati 'inánkë ënëribi anua suntárunën kushi capitán 'ikë sipu anu sipua. ¹¹ Achúshi imë kananuna nurabëxunbi namákën, an pán 'akë aín kushian 'amainun kana 'ënribi bëtsiokin namákën, usa 'ain ka an namákënëx 'unántisama 'imainun 'ënanëxribi unántisama 'aish uisakin namákë kara kixun unántisama 'iakëxa. ¹² Èsokin nun namákë 'aínbi ka nubë achúshi hebreo uni bëna, an suntárunën kushi ñu mëëxunkëribi anu 'iakëxa. A uni kananuna nun namákë ñuixuankën, ñuixunkëxun ka nu uisakin namákë kara ax 'ikë kixun nu ñuixuankëxa. ¹³ ¡An nu ñuixunkë usaibi ka 'iaxa! usa aín kana 'ëx amiribishi 'ën ñu mëëtínu atsímáinun ka bëtsi aribi inu bëntanxun têtsëkamiaxa.

¹⁴ Usokian ñuixunkëxun ka faraónën José bëríbia sipunua chikínbëtsinkin anu bënun kamiakëxa. Usakian kamikë ka Josénën mëníokakin aín bu tëamianan aín chupa upí pañubiani kuantankëx faraónu bëbakëxa. ¹⁵ Usaia bëbakë ka faraónën kakëxa:

—'Ēn kana ɛsokin namán 'aínbi ka an 'èn namákè 'è ñuixunti 'aíma 'ikèn, usa 'aínbi kana 'èn kuan, min isamina uni aín namákè ñuixuni kixun ñuia kana kuan, usa 'ain kaina min 'èn namákè 'è ñuixunti 'ain. ¹⁶ Kakèxunbi ka Josénèn —ax ka 'ènbi 'akèma 'iti 'ikè —kixun kakèxa—; 'aínbi ka Nukèn 'Ibu Diosan kuni mix 'apu 'aish upí 'inun mi ñuixunti 'ikèn.

¹⁷ Usokian kakèxun ka 'apu faraónèn José katèkèankèxa:

—'Ēn namákènuax kana Nilo kakè baka kuébi níké 'ian, ¹⁸ usakin 'èn nixun iskèxbi ka bakanuax mapai achúshi 'imainun rabé vaca upíira 'aish, xuairabu an basi xochaxkébu a mëuxun pia isan. ¹⁹ Usakian pikébèbi ka a kaxú mapai achúshi 'imainun rabé vaca chumínké 'aish 'atimara axribi pikúaxa. ¡Uinsaranbi kana 'èn usa vaca 'atima Egipto me ènuax iskèma 'ain! ²⁰ Ēnè vaca chumínké 'atimabu an ka ax pain chikíkè mapai rabé 'imainun rabé vaca upíirabukama a eaxa; ²¹ 'aínbi ka usakin eaxi uínbi 'unántisama 'iaxa, usa 'aish ka béráma 'ikèsabi chumínkéira 'iaxa.

Usokin namati kana bèsuan, ²² 'aínbi kana 'uxtènkèxunbi amiribishi namákin mapai achúshi xonuax trigo bimi upíirabu koia isan. ²³ Usakin iskébèbi ka a kaxú mapai 'imainun rabé trigo bimi ami bari urukè amiax békikin suñun 'akèx békúax chushi ɛskikè 'ianan nèmèké koaxa. ²⁴ A trigo bimi chushikèsa 'imainun mènukèsa an ka mapai 'imainun rabé trigo bimi upíirabu a piaxa. Usakin namáxun kana an ñu tankè unikama timèxun ñuixuan, 'aínbi ka atu achúshinèmbi usakin namákè ka ax 'ikè kixun 'è kakèma 'ikèn.

²⁵ Usakian kakèxun ka faraón Josénèn kakèxa:

—Minmi 'apu 'ixun rabèokin namákè ax ka achúshi ñu ishi ñui kikè 'ikèn. Diosan ka mi 'unánmisa tania aña kaina 'ati 'ai kixun. ²⁶ Mapai achúshi 'imainun rabé vacakama upíirabu ax ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia 'ikèn, usaribi ka mapai achúshi 'imainun rabé trigo bimi upíirabu ax 'ikèn. Ax ka a mi namákè abi 'ikèn. ²⁷ Mapai achúshi 'imainun rabé vaca chumínké 'imainun 'atima axa bètsi kaxú chikíkè ax ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia 'ikèn; usaribi ka mapai achúshi 'imainun rabé trigo bimi chushikèsa 'imainun mènukèsa amiaxa bari urukè amiax békikian suñun xarokè ax ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia a piti 'aíma 'ain numi 'iti a 'ikèn. ²⁸ Ēn mi kakè usabi oi ka 'iti 'ikèn: Diosan ka mix 'apu 'ikè usakia an ñu 'ati a ñuikin mi ismiaxa. ²⁹ Usa 'ain ka 'inuxun 'aia mapai achúshi 'imainun rabé baritian a piti 'itsaira 'imainun unin 'apákè ñu 'itsaira bimiñu kamabi Egipto menu 'iti 'ikèn, ³⁰ usai 'itankèx ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia a piti 'aimaira 'iti 'ikèn. Usai 'ikébètan ka uínbi Egipto menu ka 'aisamaira piti 'iakèxa kixun sinántima 'ikèn. ³¹ Usa 'ain ka a piti ñu 'aimaira 'ikébè, ñu 'apákèa kokè béráma iása 'itima 'iti 'ikèn. ³² Ēn 'apu minmi rabé okin namákè ax ka, Nukèn 'Ibu Diosan uisakin kara 'aisa tania usakin 'aia, usa 'ain ka ènuax basimashi 'iti 'ikèn. ³³ Usa 'ain sapi kamina 'èn sinánkèxun basikinmaishi uni achúshi sinánñuira 'imainun an ñu 'unánkè, an ènè Egipto menu 'ikè unikama an bérúankin isti anèti 'ain. ³⁴ Mix 'apu 'ixun kamina ɛsokin 'ati 'ain: min kamina aín kushikama anètankèxun, kamabi menu kuankian unin 'apákè trigo bimi bikè ax ka mapai achúshi pisha bikè anua aín chukúmashi bití 'ikèn, bikin ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia 'imi Egipto menua unin 'apákè 'aisamaira tuaia timèti 'ikèn. ³⁵ Usa 'ain kamina min kati 'ain kamabi trigo bimi upibukama ka mapai 'imainun rabé baritia anun timèti 'ikèn; timètankèxun ka achúshi xubunu bukúnti 'ikèn, ax ka usokin kamabi ɛmakamanu bukúnti 'ikèn, ax ka kamabi uni ɛmanu 'imainun naènu 'ikè unikaman piti 'ikèn. ³⁶ Usakin mi 'amikèxun atun trigo bimi bukúnkè 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia numi 'ikébèbi unikama numin bamatima 'ikèn, Egipto me ènu tsókè unikamax.

José Egipto menu 'apu iá bana

³⁷ Usakian Josénèn kakë ax ka 'apu faraón 'imainun aín unikamanan upí bana 'iakëxa, ³⁸ usaía kia ka faraónèn aín unikama ësokín kakëxa:

—¿Uisaxun karanuna bëtsi uní 'ësaribi aín 'Ibu Diosan bëru ñunshinñun nun mërati 'ain? ³⁹ Èsai kitankëxun ka José kakëxa:

—Misaribi uni sinánñuira 'imainun an ñu 'unánkë uni ka 'aíma 'ikën, usa 'ain min 'Ibu Diosan mi 'unánmikëxun kamina ënë ñukama 'unanin. ⁴⁰ Èsokín katankëxun ka 'apu faraónèn José kakëxa, mix kamina anu 'ëx 'ikë 'apun xubu anu 'iti 'ain, 'imainun kamina ënë menu 'ikë unikaman min kakësokín 'ati 'ikën, kamabi uni min kakësa okían ñu 'anun 'amiti 'ain 'aínbi kana. 'Èx kuni 'apu 'aish mi manámi 'ianan kushiira 'iti 'ain. ⁴¹ Ka kuat, 'ën kana kamabi Egipto menu 'ikë unikaman kushimi 'inun mi anëin. Èsokín kakinshi ka, ⁴² faraónèn 'apu 'ixuan mëñukë a ëchikinshi aín mëñusuti bitankëxun Josénèn mëkënu mëñumiakëxa. Usakín mëñumitankëxun ka aín chupa lino 'upíira upí a pañumianan aín tëuti kuri 'akë a tëñumiakëxa. ⁴³ Usakín aín ñukama pañumitankëxun ka anúan ax nikë caballonèn nikinkë bëtsi a kaxu 'ikë bëtsi anu José 'aruakëxa, 'arutankëx ka kiakëxa, bërí ka kamabi unix aín bëmánuax sharati rantinpurunkín kamina anúan kuantí bai bëaratíma 'ain, usa 'ain ka Josénëx kamabi Egiptonu 'ikë unikaman 'apu 'iakëxa. ⁴⁴ Usakín 'atankëxun ka faraónèn kakëxa:

—'Èx kana 'apu 'ain, usa 'aínbi ka Egipto menu 'ikë unin mix kikëma 'ain añu ñubi 'atíma 'ikën. ⁴⁵ Usa 'ain ka 'apu faraónèn bëtsiokín anëkin José egipcionu 'ikë anën anëakëxa Safenat-panéah kakin anëtankëxun, ka Asenat akëñun 'ain xanu 'iti birakamiakëxa, ax ka Potífera kakë Sacerdotenèn bëchikë xanu 'iakëxa, ax ka On kakë ëma anu tsókë uní 'iakëxa, usakían 'akëx ka José Egipto menu 'apu 'iakëxa.

⁴⁶ Anua 'apu 'imikë anu ka José treinta baritiañu 'iakëxa, usa 'ain ka José anua faraón 'ikë anuax chikítankëx Egipto me kamaoi kuainbëkini niakëxa. ⁴⁷ Usa 'ain ka ñu 'apákë 'aisamaira bimiñu 'aish piti 'itsaira 'iakëxa mapai achúshi 'imainun rabë baritia ñu 'apákë bimiakëxa, ⁴⁸ usa 'ikë ka Josénèn ax 'apu 'ixun kamabi trigo 'apákë mapai achúshi 'imainun rabë baritia sënëmikín timënnun unikama 'amiakëxa; usakín 'amianan ka trigo buküanan anuxuan 'apáxun bikë ëmanua anu bukúnti 'akë anubia trigo bukunun 'amiakëxa. ⁴⁹ Usakían Josénèn timëmikëx ka trigo bimi parúmpapa kuëbínua masi iskësaira 'iakëxa. Usa 'ain ka 'aisamaira 'ikë uínbi tupuntisamaira 'ianan uiti 'itsaira kara kixun tupuntisamaira 'iakëxa.

⁵⁰ Usa 'ain ka anúan ñu 'apákëxbi kootíma baritia 'isamapain 'ain Josénèn aín xanu Asenat kakë ami rabëokín bëchikë 'iakëxa. ⁵¹ A paian bëchikë aín rëkuën bëchikë a ka Manasés kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: “Nukën 'Ibu Diosan ka 'ëx masá nuituanan tëmëraiabi 'ë manumiaxa 'imainun ka 'ën papan aintsikamiribi manunun 'ë 'imiaxa.” ⁵² Usakín 'atankëxun ka bëchitëcëntancëxun Efraín kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka anuax 'ëx tëmërakë me ënuax 'ëx bëchikëñu 'iti kuëanxa. ⁵³ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabë bari inúkëbë unin ñu 'apákë Egipto menu 'aisamaira 'iskë ax sënëankëxa, ⁵⁴ usaía 'ikëbë ka José kikësabi oi mapai 'imainun rabë baritia inúkëbë unin ñu 'apákëbi añu ñubi menu koama 'ikën, José kikësabi oi ka usai 'iakëxa. Usaía raíri mekamanu 'imainun ka, Egipto menushi a piti ñu 'aisamaira 'iakëxa; ⁵⁵ usa 'ain ka Egipto menu tsókë unika-max a piti 'aíma 'ain numín 'i 'apu faraónu trigo ñukati kuankëxa, kuanxun ñukákëxunbi ka 'apu faraónèn egipcio unibu kakëxa: Kamabi unikama mitsux kamina José isi kuantí 'ain, kuanxun kamina añu 'anun kara mitsu kaia usakínbi 'ati 'ain. ⁵⁶ Usa 'ain ka kamabi menua a piti 'aíma 'ain Josénèn

anua trigo bukunkékama xéókanun kixun kakëxuan xéókakëbëtan ka egipcio unikaman trigo maruakëxa, usai 'ikëbë ka kamabi nëtën numi chaiira 'ain a piti 'aíma 'iakëxa. ⁵⁷ Usai 'ikëbë ka kamabi menuaxribi a piti 'aíma 'ain Egipto menua José 'ain, trigo marui unikama uinu 'ikë menubi a piti 'aíma 'ain uakëxa.

42

Josénën xukënkama Egipto menu kuan

¹ Usa 'ain ka Jacobnën Egipto menu ka trigo axa kixuan ñuikania kuakëxa, kuakin ka aín bëchikékama kakëxa: ¿Añu kaina anuxun mitsúxbi bëtsibë bëtsibë isanankin 'akanin? ² Èsokin ka 'ë kakanxa Egipto menu kaisa trigo axa. Usa 'ain kamina anu kuantankëxun nukaman piti trigo marui kuantu 'ain, a píinu nukamax bukunun.

³ Èsokian aín papan kakëx ka Egipto menu mapai rabë Josénën xukënkama trigo marui kuankëxa; ⁴ 'aínbi ka Jacobnën aín bëchikë Benjamín, Josénën xukën a atubë kuantanun xuama 'ikën, anu kuaníbi ka ñu 'aisama inuti 'ikë kixun sinánkin. ⁵ Usa 'ain ka Jacobnën bëchikë kamax anribia trigo marui kuankë unikamabë kuankëxa. A nëtë kaman ka kamabi Canaán menu a piti ñu 'aíma ain numi chaiira 'iakëxa.

⁶ Usaia 'imainun ka José ax Egipto menu 'apu 'ain, unikama trigo maruti anëké 'iakëxa. Usa 'ixun ka axa trigo marui bëtsi menuax kuankë unikama anu kuania trigo maruakëxa. Marukëbëbi ka aín xukën kamaxribi ami bëbai nirakëti aín bëmánanën me tikai rantinpuruni tsóbuakëxa. ⁷ Usai anu nukutia iskin ka Josénën ëné unikamax ka 'ën xukën 'ikë kixun 'unánkëxa; 'unánkinbi ka, atu 'unánkëmasa 'ixun, munuma banakin atu ñukákin kakëxa:

—jMitsux! ¿kaina uinuax aín?

Kakëxun ka —nukamax kananuna Canaán menuax trigo marui aín —kixun atun kakëxa. ⁸ 'Aínbi ka an 'unánkëxunbi aín xukënkaman José 'unánma 'ikën. ⁹ Usa 'ain ka atux usai 'itia namá a sinánkin aín xukënkama Josénën kakëxa:

—Mitsux kamina këmëkuatsini 'utunanishi uan. Usa 'ain kamina uisaxun 'aisa kara ëné ëma 'ikë kixun isi ukan.

¹⁰ —Usama ka nun 'Ibu —kixun ka atun kakëxa—. An mi ñu mëëxunti nukamax kananuna trigo maruishi uan. ¹¹ Usa 'ain kananuna nukamax achúshi papan bëchikëshi 'ain. Usa 'aish kananuna upí sinánñuishi 'ain. Usa 'ain kananuna uínsarabi këmëkianxun bëtsi ëmakama 'utunkëma 'ain. ¹² —Usama ka —kixun ka Josénën karaishiakëxa—. Mitsux kamina këmë kuatsini 'utunanishi uan. ¹³ Usakian kakëxunbi ka atun katëkéankëxa:

—An mi ñu mëëxunti nukamax kananuna mapai rabë 'imainun rabë xukën 'ain, usa 'aish kananuna achúshi papan bëchikëshi 'ain, usa 'ain kananuna nukamax Canaán kakë me anu tsotin. Usa 'ain ka nun xukën 'anáka itsi nun papabë bëruaxa 'imainun ka nun xukën 'anáka ax nubëma 'ikën. ¹⁴ Èsokian kakëxun ka Josénën amiribishi katëkéankëxa:

—jKana mitsu kan! Mitsux kamina këmëkuatsini uisakara ëné me 'ikë kixun 'utuanan añu kara ënu 'ikë kixun isi uan, ¹⁵ usa 'ain kana 'ën mitsu èsokin tanin: 'Ènbi kana 'apu faraónën anën mitsu kain ënuax kamina min xukën 'anáka ax pain utamainun uíxbi chikítima 'ain. ¹⁶ Usa 'ain ka mikama achúshinën a bitsi kuantu 'ikën. A bitsia kuantamainun ka raírinëx sipuakë 'iti 'ikën. Usa 'ain kananuna mitsúxmi kikë ënëx kara aséribi 'ikën kixun isti 'ain, mitsux kikë aséribima 'ain ka këmëkuatsini ukë 'iti 'ikën. Èsakin kana faraónën anën mitsu kain.

¹⁷ Èsokin pain katankëxun ka rabë 'imainun achúshi nëtë Josénën atu sipuakëxa, ¹⁸ usakin sipuaxunbi ka rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan atu kakëxa:

—'Ëx kana Dios kikësabi oi 'ikë uni 'ain. Usa 'ain kamina mitsun 'ën kakësabiokin 'ati 'ain, mitsúxmi nu këmë kuatsinxun 'utuni ukë 'ikëbi: ¹⁹ usa 'ain kana 'ën 'unánti 'ain mitsux kamina uni sinan upíñu 'ain kixun usa 'ain ka achúshinëx sipunu bërúmainun kamina mitsun aintsikaman piti trigo buani kuanti 'ain.

²⁰ Kuantankëxun kamina min xukën 'anáka 'ë bëxúnti 'ain, a bëkëbëtan kana asérabi kamina mitsux këmëkëma 'ai kixun 'unánti 'ain. Usama 'ain kamina mikamax bamakë 'iti 'ain. Usaia kikëbë ka usa ka 'iti 'ikë ki ax kikankëxa, ²¹ 'aínbi ka atúxbi bëtsibë bëtsibë kanankëxa:

—Asérabi kananuna nun xukënbë 'atimonankën, nun kananuna nua uisabi oxuma 'anun kakëxun kuakin nuibama 'ain, axa tëmëraia iskinbi. Usa 'ain kananuna nuxribi bërí tëmërain. ²² 'Imainun ka Rubénën kakëxa:

—Usa 'ain kana 'ën mitsu kakën nun xukën 'anáka kananuna 'atima otime 'ain; kakëxunbi kamina mitsun kuakanma 'ain, usa 'ain sapika nukamaribi ax ñua kupí usakin nu 'aia.

²³ Usai atux kia Josénën kuatiabika 'unánma 'ikën, ax ka bëtsían usai ka kia kixun kamainun banakëxa. ²⁴ Usakin aín xukënkama kaíbi atúxa usai kia kuati masá nuituti uri kuanx ka José iankëxa. Usai inkuatsini anua atux 'ikë anu utëkënkín ka atu kakin, amo nitsinakin Simeón atun ismainunbi nëamiakëxa. ²⁵ Usokin 'amitankëxun ka Josénën aín unikama kakëxa, trigo aín pishanu buchuokin 'aruxuanan, kamina atun kuríkiribi atun pisha 'ukëmëu achúshi achúshi pishanubi 'aruxuntënkëti 'ain, 'anan kamina kuankian bainuxun pibianti aribi 'inánti 'ain. Ësokian Josénën kakëxun ka an kakësabiokin aín unikaman 'akëxa.

²⁶ Usakian pishanu purukin trigo 'inánkëxun ka atun asno anu 'arubiani anuax kuankëxa. ²⁷ Usai anuax kuanbaiti ka ñantánbukëbë anua imë uxti anu nirakëakëxa, nirakëxun ka atu achúshinën pain aín pisha asno piminuxun trigo binuxun aín pisha rëchurukinbi ka, aín kuríki pishanu bërakankin 'arukë mërakëxa. ²⁸ Usakin mërari ratúkin ka aín xukën achúshinën raíri kakëxa:

—¡Ka kuat, 'ën kuríki ka amiribishi 'ë mañaxa! ¡'Ën pishanubi ka 'ën kuríki 'ikën! Ësakian bëtsin kakëx ka raírinëx ratuti bërëi 'itsaira rakuëti a xukën kamáxbi kanankëxa:

—¿Diosan kara nukamaxnu ësai 'iti nu sinánxukin ësokin nu ax?

²⁹ Usa 'ain ka Canaán menu bëbakëxa, bëbaxun ka kamabi atux 'ikë aín papa Jacob ñuixunkin kakëxa, a ëmanu 'ikë 'apun ka nu 'atimai banai nishkin nux isanuna këmëkianxun atun me 'utuni kuan kixun nu kaxa:

³⁰ —A ëmanu 'ikë 'apu an ka numi 'atimai, banai nishkin nu kaxa mitsux kamina këmë kuatsini ënë menu 'ikë unikama unëxun 'utuni ukan. ³¹ Usai kiabi kananuna ësokin kan nux kananuna uni mënín sinánñuishi, 'ain usa 'aish kananuna nukamax an uni 'utunkë uni ama 'ain; ³² katankëxun kananuna ësokinribi kan nux kananuna achúshi papañushi mapai rabë 'imainun rabë xukën 'inun bëchia 'ain; usa 'ain ka bëtsi nubëma 'ikën 'imainun ka nun xukën 'anáka nun papabë Canaán menu bëruaxa kixun kananuna kan.

³³ Ësakin kakëxun ka an nukama kaxa: Bërí kuni kana asérabi kaina mikamax upisinanñu 'ain kixun 'unánti 'ain. Usa 'ain kamina min xukën achúshi 'ënu ëbianti 'ain ëbiankin kamina trigo 'itsamashi min aintsikama buánxunti aín,

³⁴ 'aínbi kamina min xukën 'anáka 'ë bëxunkanti 'ain. A mi 'ë bëxunkëxun kana mitsux kamina upí sinánñubu 'ianan këmëkuatsini ukëma 'ain kixun 'unánti 'ain; usa 'ain kana mitsun xukën 'anáka axa upí 'inun ënti 'ain, 'imainun kamina mitsuxribi ënë menu niti 'ain.

³⁵ Usa 'ain ka atun ëmanu kuantankëxun trigo pishanua bukunpakinbi Josénën xukën atun kuríki a 'ukëmëüküa pisha chukúmaratsunua mërakëxa, achúshi achúshi atun pishanua. Usokin pisha chukúmaratsunua kuríki mërari ka a xukënkamaxbi aín papabëbi ratúkankëxa. ³⁶ Usa 'ain ka Jacobnën kakëxa:

–Mitsun kamina bëchikëñuma 'ë 'imin. José ka nubëma 'ikën, 'ianan ka Simeónëxribi ka nubëma 'ikën, ¡'imainun kamina Benjamínribi 'ë bëri ëmibiankasin kin! ¡Ësakin 'akin kamina 'ë bëchikëñuma ënkanin! ³⁷ Usaia kia ka Rubënnën aín papa kakëxa:

–'Ën bërúanun kamina Benjamín 'ën mëkënu ënti 'ain usa 'ain kana 'ënbi mi bëxuntëkënti 'ain. Bëxunkëxuma kamina, 'ën bëchikë rabë ënë 'ati 'ain. ³⁸ Usai kiabi ka Jacobnën aín bëchikë kakëxa:

–'Ën bëchikë aín 'anáka ënë 'ikëbi kana mitsukëñun xutima. Aín xukën José ka ñuakëxa usa 'ain ka aratsushi tikiaxa. Mitsubë kuania ñu 'aisama inuti ñuanan 'ikëbë kaina uisai 'iti 'ain, mitsux kamina 'uchakë 'iti 'ain 'ëx kaniakëkë 'aish 'itsaira masá nuituti ñukëbë.

43

Aín xukën kaman Benjamín Egipto menu buan

¹ Usa 'ain ka nëtëkamabi a piti ñu a menu 'aíma 'iakëxa, ² usa 'ain ka Jacobnën aín bëchikë kamabëtan Egipto menua buánkë trigo a pikëx këñúkëbëtan aín bëchikëkama kakëxa:

–Amiribishi kuantankëxun kamina trigo chukúmashi marutëkëni kuanti 'ain.

³ 'Aínbi ka Judánën kakëxa:

–Aséribi ka anu 'ikë unin an nukama kaxa: Min xukën 'anáka bëima kamina 'ë isi ukantima 'ain. ⁴ Usa 'ain kananuna min nubë, kuantanun xukëbë trigo maruikuanti 'ain; ⁵ 'aínbi kananuna minmi nubë kuantanun xukëbëma kuaniman. A unin ka nu aséribi kaxa: Min xukën 'anáka a bëima kamina 'ë isi ukantima 'ain.

⁶ Èsokian katëkënkëxun ka Jacobnën kakëxa:

–¿Uisa kupín kaina 'ë 'itsaira 'aisama on? ¿Uisati kaina nun xukën 'anáka ka anu 'ikë kixun a uni kan? ⁷ Kakëxunbi ka atun katëkëankëxa:

–A unin ka uisa unikaraisanuna 'ain kixun 'itsaira ñukákin nun aintsi 'ibukama nu ñukáxa. Ñukákin ka nu kaxa: ¿Min papa kara ñukëma pain tsótax? ¿Min xukën itsi kara anu 'ik? Nun kananuna an ñukákëسابi okin an kakë banakama kan. ¿Uisaxun karanuna min xukën 'anáka kamina bëti 'ain kixun kakëxun 'unánkë 'itsían?

⁸ Usa 'ain ka Judánën aín papa Jacob kakëxa:

–Nux upitax tsóti kuëënkín kamina nun xukën 'anáka 'ën bërúanun xuti 'ain, xukëbë kananuna bëribi kuanti 'ain. Usa 'ain kananuna mi 'imainun nukama 'ianan nun bëchikë kamaribi ñutima 'ikën. ⁹ 'Ën kana a tuá bërúanti 'ain; 'ë kamina axa uisai kara 'ikëbëtan kati 'ain. 'Ën a tuá bëtëkënimá kana anun tsókë nëtëkaman 'ëx min 'uchokë 'iti 'ain. ¹⁰ Ènuax 'itsaira banai panatima kuanx kuní kananuna rabëti kuantankëx ukë 'itsían.

¹¹ Usa 'ain ka aín papan èsokin kakëxa:

–Anun nun ënëñu mëníoti bëtsi ñu ka 'aíma 'ikën, usa 'ain kamina èsokin 'ati 'ain: mitsun pisha kamanu kamina a uni 'inaishiti kuanxun achúshi ñu buánti 'ain. Ènë menuxun uniokë ñu upíira: bálsamo kakë sanuira chukúma 'imainun buna rëpa chukúmashi 'imainun ro tsëpasa 'imainun i baka 'akë ro akëñun ro ua upíira nun menua 'ikë aribi buánti 'ain. ¹² Buánkin kamina nëtë itsinmi buánkë usamaira kuríki këxtuira buántankëxun minbi 'inánti 'ain, mitsun 'inankëxunbia 'inantëkënkësamaira 'inánti 'ain; 'inánkin kamina manuxun sapi ka usakin 'axa aribi 'inánti 'ain. ¹³ ¡Usa 'ain kamina! min xukën 'anáka bibiakin buántankëxun a uni istëkëni kuankanti 'ain. ¹⁴ Usa 'aínbi ka Nukën 'Ibu Dios ax kamabi kushiñu an mitsua uisabi okima nuibanun 'imianan, min xukën sipunu 'ikë a ënun sinánmikin Benjamín utëkënnun upíokin sinánmiti 'ikën. Usa 'ain kana 'ën bëchikëkama nëtëkëbë, bëchikëñuma 'ëx 'iti 'ain.

¹⁵ Usakian Jacobnën kakëxun ka aín bëchikëkaman anu 'ikë 'apu 'inaishiti kuantu ñukama bianan, pishami kuríki këxtuira bianan, Benjamínribi bibiani Egiptonu kuankëxa. Kuantankëx ka anua José 'ikë anu bëbakëxa, ¹⁶ usaía bëbaia ka Josénën Benjamín atubëa kuankë isakëxa, iskin ka an aín xubu bërúankë uni a kakëxa:

—Ënë unikama kamina 'ën xubunu buánti 'ain, 'imainun kamina vaca rëtankëxun piti 'itsaira 'ati 'ain, atun ka bari xamarukëbëtan bërí 'ëbëtan piti 'ikën. ¹⁷ Ësakian kakëxun ka aín ñu bërúankë unin aín kushin Josénën kakësabiokin anbi aín xubunu atu buánkëxa, ¹⁸ 'aínbi ka Josénën xubunuax ratuti kánani kikankëxa:

—¡Ënëx ka këmëkin nu békë 'ikën! Bëtsi nëtën trigo marukin 'inankëxunbia nu 'inantëkënkë kuríki a kupín sapika nu bëaxa. Usa 'ain sapi ka nukama kuantanun xukima tëmëramianan kupímashi nukamabi ñu mëëmiti 'ikën, nun ñuinakama këñunbi.

¹⁹ Usa 'ain ka nukuti aín xubu xëputi 'urama oí a rapasu kuani nirakëkin an ñu bërúankë uni abë banakin. ²⁰ Atun kakëxa:

—¡Uisati, kara Nukën 'Ibu! Bëtsi nëtën kananuna asérabi trigo marui uan, ²¹ 'aínbi kananuna ënuax kuantankëx anu nu imé uxti anu nukuxun nun pisha rëchurupakinbi, kananuna pisha bërakankin achúshi achúshi nun pishanua kuríki 'arukë mëran, a kuríki ka kamabi 'iaxa. A kananuna bërí 'inántëkënti bëan, ²² bëanan kananuna nun kuríkiribi anun trigo maruti bëtëkëan. 'Aínbi kananuna uin kara a painun 'inánkë kuríki nun pishakamanu 'arutëkëanxa kixun 'unánkëma 'ain. ²³ Kakëxun ka an ñu bërúankë unin atu kakëxa:

—Kamina 'itsaira rakuékantima 'ain. Mitsun Dios min papabëtan rabikë an sapi ka a kuríki mitsun pishanu 'arukë 'iti 'ikën, 'ën kana anúnmi trigo kupiókë kuríki a bian usa 'ain kamina 'itsaira rakuétima 'ain. Kamina 'itsaira masá nuituti rakuétima 'ain.

Ësokin katankëxun ka an ñu bërúankë unin Simeón sipunua chikínbëtsinkin aín xukën kamanu bëakëxa; ²⁴ usakin 'axun ka atu kamabi Josénën xubu 'ukëmëu ubankëxa, uantankëxun ka anúan tachukati 'umpax 'inántankëxun aín ñuinakamaribi aín piti 'inánkëxa. ²⁵ Usa 'ain ka a 'inainshiti békë ñukama mëníokin, José ka bari maníkëbë atubëtan pi uti 'ikë kixun 'unánxun kaíankëxa.

²⁶ Usakian kainkëxa aín xubunu bëbaia ka atúan 'inainshitia uankë ñukama a 'inánkëxa, 'inani ka ami rantinpuruni aín bëmánan memi bëtiki tsóbuakëxa. ²⁷ Usai 'ia iskin ka Josénën atu uisa karaisa kixun ñukákëxa ñukátankëxun ka ësokinribi kakëxa:

—¿Uisa kara min papa, a ñuikinmi 'ë kakë kaniakëkë ax 'ik? ¿Kara bëríbi tsótax? ²⁸ Kixuan ñukákëx ka akama tëtúbuti aín chixunu sënën kuabuti ami 'ikin kakëxa:

—An mi ñu mëëxunti, nukaman papa ka anu 'ikën. Bëríbi ka tsótaxa.

²⁹ Usakian kakëxun a rapasunua israikinbi ka Josénën aín xukën Benjamín 'ain papan akëñun aín titami bëchia a mërakëxa mërai ka kiakëxa:

—¿Ënëx kara mitsun xukën 'anáka a ñuikinmi 'ë bëráma kakë a 'ik? ¡Nukën 'Ibu Diosan ka mi 'akinti 'ikën 'ën bakën! Ësakin kaíshi, ³⁰ ka José aín xukën isi 'itsaira kuëëñibi aín inkë urukëbë tënëtisamaira tani. Bënëtishi abákiani kuanx anua 'ikë anu atsíanx iankëxa.

³¹ Usai intankëx sënëntankëx bëchukakiani kuani ka kiakëxa: ¡Aín piti kamina ënë kama mëtikati 'ain! ³² Usa 'ain ka an kakësabiokin an ñu 'axunkë unikaman José axa 'apu 'ikë abiribi mesanu aín piti nanxuanan aín xukënkama aribi bëtsi mesanu nanxuankëxa, nanxuanan ka an ñu 'axunkë egipcio unikama aribi bëtsi mesanu nanxuankëxa atun ka hebreo unikamabëtan mëskuxun piama 'ikën. ³³ Usa 'ain ka Josénën aín xukën apankama 'anan Benjamín uinu kara tsóti 'ikë kixun kakëxa. Katankëxun ka aín xukënkama

atun 'apamixun 'abianxun 'anákami sēnēonkin atu upíokin sēnēinra 'itánun anu tsónun kakēxa usakian 'akēx ka sinánkasmai uisa kupín kara ēsokin nu 'aia kiox bētsibē bētsibē isanankēxa. ³⁴ Usa 'ain ka Josénēn an anuxun pikē mesa anuxunbi raírí pikianan, ka aín xukēn Benjamín raírí 'inánkēsamaira okin aín piti cha 'inánkēxa. Usakin 'ai ka José 'imainun aín xukēnkamax pianan xēai 'itsaira kuēēankēxa.

44

Josénēn manē xampa ñuikē bana

¹ Usakin 'atankēxun ka Josénēn an ñu bērúankē aín kushi kakēxa:

—Ēnē unikaman pishanu kamina trigo atun buántisabi 'itánun 'aruti 'ain, 'anan kamina atun kuríki achúshi achúshi pishanu bērakankin 'aruxunti 'ain. ² 'Anan kamina 'ēn xampa manē uxua 'akē aribi aín xukēn 'anákanēn pisha bērakankin 'aruti 'ain 'akín kamina, anun trigo kupíokē kuríki akēñunbi 'aruti 'ain. Usokian Josénēn 'amikēxun ka an ñu bērúankē unikaman 'axuankēxa.

³ Usai 'iónxa pēkarakēbē barin urukin pēkabētsinkēbētan ka Josénēn an ñu mēēxunkē unikama kuantanua, aín xukēnkama aín ñu mēníoti 'akinun kixun 'amiakēxa 'amixun ka aín xukēnkama aín ñuinakama buani kuantanun xuakēxa. ⁴ Usai kuania ēma ēbiani urakiankē 'aímabi ka Josénēn an ñu 'axunkē uni kakēxa axa kuankē unikama akamina nuikuanti 'ain nuixun nukúkin kamina kati 'ain:

—¿Uisa oti kaina upíokin 'akinkēxunbi 'atimakin 'an? ¿Uisati kaina mitsun manē uxua 'akē xampa amia ⁵ 'ēn ñu mēēxunkē unin xēanan anun ñu tankē a mēkaman? ¡Mitsun kamina 'atimakin 'an!

⁶ Ēsakian kakēx kuanxun ka an ñu bērúankē uni an nukúkin, usakian kakē bana abi ñuikin atu kakēxa, ⁷ usakian kakēxun ka atun kakēxa:

—¿Uisa 'ixun kaina usakin kananuna ñu 'a kixun nukama kain? ¡uínsaranbi kananuna nun ēsokin ñu 'akēma 'ain! ⁸ Nux kananuna Canaán nētēnuaxbi nun pishanua mērakē kuríki a 'inantēkēni uan. ¿Uisaxun karanuna manē xampa mēkamanan kuri ami ñu mēnxunkē unin xubunua mēkamati 'ain? ⁹ ¡Usa 'ain sapi ka an mi ñu mēēxunti ēnēkama achúshinēx bamakē 'iti 'ikēn, uin pishanua kara manē xampa mēraia a 'imainunbi kananuna nukamaxribi an ñu mēēxunkē 'iti 'ain!

¹⁰ Usokian kakēxun ka an José ñu mēēxunkē uni aín kushin atu kakēxa:

—Mikamax kikēsa ka 'iti 'ikēn, 'aínbi ka uin pishanu kara manē xampa 'ikēn ax kuni 'ēn ñumēmikē uni 'iti 'ikēn; usa 'aínbi ka aín patsanēx 'uchakēma 'iti 'ikēn. ¹¹ Usaia kikēbētan ka a kamaxunbi atun pisha bēnēkinshi menu, nanpákin rēchuruakēxa. ¹² Rēchurupatia ka an ñu bērúankē unin kamabi pisha bariakēxa, barikin ka aín xukēn apanmixun aín xukēn 'anákami okin barikibi ka Benjamínēn pishanua manē xampa mērakēxa. ¹³ Usakian mērakēbē ka atun chupa tukai nishi paēakēxa. Usai 'itankēxun ka amiribishi atua anun ñu nikinkē aín ñuinakaman kaxunu puruakēxa. Purubiani ka a ēmanubi kuantēkēankēxa.

¹⁴ Usa 'ain ka Judá 'imainun aín xukēnkamax kuanxbi amiribishi bērukiani Josénēn xubunu bēbakēxa, bēbakinbi ka José anuabi mērakēxa mērai ka aín bēmáno nirakēti rantinpuruni tsóbukin aín bēmánanēn me tikakēxa, ¹⁵ usai 'ia ka akamabi Josénēn kakēxa:

—¿Añu kaina mikaman 'an? ¿Mitsun kaina 'unan achúshi uni 'ēsarinēn kara ñu tanti 'ik?

¹⁶ Kia ka Judánēn kakēxa:

—¿Uisakin karanuna nukaman mi kati 'ain? ¿Uisaxun karanuna ñu 'akēma 'ixun nun kananuna 'an kixun mi kati 'ain? Nukēn 'lbu Diosan nux 'uchakē 'unánkē 'ain kamina. Nukama min ñu mēmikē uni 'inun 'imiti 'ain; 'imikin

kamina, aín pishanua min manë xampa bikë abëbi, min ñu mëmikë uni 'inun nukama 'imiti 'ain. ¹⁷ 'Aínbi ka Josénën kakëxa:

–Usama ka. Aín pishanuanu manë xampa mërakë ax kuni ka 'ën ñu mëmikë uni 'iti 'ikën. Usa 'ain ka aín patsanëx aín papan xubunu upitax rikianti 'ikën. Uínbi ka mitsu kuania ubiotima 'ikën.

Judánën Benjamín ñuikin José ka

¹⁸ Usa 'ain ka Judánën José 'urama okin kakëxa:

–'Ën kana mi ësokin kaisatanin, usa 'ain kana 'ën uínbi kuanuma mi kain. Kamina 'ën kakëx 'ëmi nishtima 'ain, mix kamina 'apu faraón asaribi 'ikë kana mi kain. ¹⁹ Min kamina nu ñukan nux karaisana papañu 'ianan nun xukën 'anákañu 'ain kixun, ²⁰ ñukákëxun kananuna mi ñuixuan nun papa achúshi kaniakëké ka anu 'ikën 'imainun ka nun xukën 'anáka achúshi bërí kanikë bënë anu 'ikën, ax ka nun papan kaniakëké 'ixun bëchia 'ikën. 'Imainun kananuna mi kan nun papan ka 'itsaira atua kuëënia, ax ka aín xukën ñua akëñunbia aín titan tuá 'ikën. ²¹ Usakin mi kakëxun kamina min uni bëna a 'unánun bënun kixun nu kan. ²² Nukaman kananuna mi kan a tuákën ka aín papa ësamsa tania, an ënkëx ka aín papa ñuti 'ikën. ²³ 'Aínbi kamina min nu kan nubëisa a uni bëna ukëbëtama ismina nu bitsima kixun.

²⁴ Usa 'ain kananuna kuantankëxun min nu kakë bana, kamabi ñuixunkin nun papa kan. ²⁵ Usakin kakëxun ka nun papan nu kaxa: Karaisanuna amiribishi trigo 'itsamashi marui utëkëntima 'ain kixun; ²⁶ 'aínbi kananuna nukaman kan: Nux kananuna ënë tuá min nukëñun xukëbëma kuaniman, usa 'ain sapi kananuna ax kuankëbëtanma, a uni isi kuantima 'ain. ²⁷ 'Ën papan ka ësakin nukama kaxa: Mitsun kamina 'unan 'ën xanun ka bëbu tuá rabëishi 'ë tuáxuankëxa; ²⁸ achúshinëx ka 'ëbë 'ibi ënuax nëtëakëxa, usa 'ain kana bëríbi iskëma 'ain. Ñuina raëkëma ninu 'ikën kara piakëxa kixun kana sinanin. ²⁹ Usa 'ain ka bërími ubankëxa aín xukën 'iásaribiti ñu 'aisama inuti nëtëkëbë kamina mi kamáxbi 'uchokë 'iti 'ain, 'ën sinanëinshi 'aisamaira masá sinani bamakëbë.

³⁰ Usa 'ain ka 'ën papa uniakë ami 'itsaira sinánkin aín nikë aín ñu mëëké anuxunbi uinubia kuantanun kakinma 'arakaia, usa 'ain ka a uniakë nukamax kuankëbë 'ëx kuankëbë, ³¹ nun papa a istëkënimama masá nuituti bëunan mëskukënenbi bamati 'ikën. Usa 'ain kananuna nukamax nun papa kaniakëké 'aish aín nitëxëkëinshi bamakëbë 'uchokë 'iti 'ain. ³² Usa 'ain kana 'ën papa ësokin kan 'ëxëshi kana an ënë tuá uisai kara 'ia a iskë 'iti 'ain 'imainun kana ësokinribi kan: Amiribishi minu bëtëkënimama kana 'ëx 'uchakë 'iti 'ain usa 'ain kamina 'ëx bamati 'itámáinun 'ë 'uchoti 'ain. ³³ Usa 'ain kana 'ën mi kain 'ëx sapi kana min ñumëmikë unisa 'iti 'ain, usa 'ain kana uniakë ënëx kuantamainun 'ëx mi ñu mëëxuni bërúti 'ain. Usa 'ain kamina min aín xukën kamabëa kuantanun a tuá xuti 'ain. ³⁴ Uisa kupí, ¿uisax karana 'ën papanu ënë tuá 'ëbë kuankëbëma 'ëx kuantëkënti 'ain? 'Ën karana 'ën papa masá nuituti tëmëraia isti 'ain.

45

Aín xukënkama Josénën 'ëx kana mitsun xukën 'anáka 'ai kixun ami chikirakëkin 'unánmia

¹ Èsakin kaia Judá sënënkëbëtan ka Josénën tënëtisamaira tankin, an ñu mëëxunkë unikama a rapasu 'ikëbi munuma kuënkëkin kakëxa: ënuax kamina kamaxi chikínkanti 'ain. Èsokian kakëx ka an ñu mëëxunkë unikama José rapasunuax chikímainua, aín xukën kamáxëshi abë bërútia ka 'ëx kana min xukën 'anáka José a 'ain, kixun 'unánmiakëxa.

² Usakin kaibia munuma kuënkëni inkë a ka egipcio unikaman kuakëxa, kuaxun chaniokin ñuia ka faraónnënríbi anua 'ikë aín xubunuxunbi kuakëxa.

³ Usai 'itankëxun ka Josénën aín xukënkama kakëxa:

—'Ëx kana José a 'ain. ¿Nun pa kara bëríbi tsótax?

Ësakian kakëx a bëtánain 'aish ratúkin ka uínbi uisokinbi káma 'ikën. ⁴ Aínbi ka Josénën aín xukënkama kakëxa:

—'Ë 'urama kamina ukanti 'ain.

Usakin kakëxa a rapasu 'aia, ka Josénën kakëxa:

—'Ëx kana mitsun xukën José ami Egipto menu ukë unikama marua a 'ain; ⁵ usa 'ain kamina 'atimakin kana 'a kixun sinani ubikantima 'ain, mitsun kamina 'ë maruakën usa 'aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan 'ë pain mitsúxmi tēmëraia 'akinun ënë menu 'ë bëakëxa. ⁶ Bërí ka rabë baritia numi ënë menu 'inutia, usa 'aínbi ka mapai achúshi baritia pain pishianxa, usa 'ain ka unin 'apákëxbi añu ñubi 'irutima 'ikën. ⁷ Aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan mitsux uisama pain 'ain ënë menu 'ë pain bëakëxa nun rëbúnki kamaxa ënë menu 'inun, 'imainun ënë unikama upíokin manukima ax kushiira 'ixun ënë menu 'akinun 'ë bëakëxa. ⁸ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan ënë menu uti 'ë sinánxuankëxa; mitsun kamina 'ë xuama 'ain, usa 'ixun ka anbi 'ë 'apu faraón an bana ñuixunti 'imianan aín xubunu ñu mëënnun 'imiakëxa, 'imianan ka anbi Egipto me ënu 'apusa 'ixun unikama ñu mëëmianan kamabi ñukama 'ën 'anun kixun 'ë 'imiakëxa. ⁹ Usa 'ain kamina bënëti anua 'ikë anu kuantankëxun nun pa kai kuantí 'ain: Nun xukën José kananuna mëran kixun kamina kai kuantí 'ain, ësai ka min bëchikë José kiaxa: Nukën 'Ibu Diosan ka kamabi Egipto menu 'apusa 'inun 'ë 'imiaxa. Usa 'ain kamina basima bënëti 'ë isi uti 'ain. ¹⁰ Usa 'ain kamina min bakë bëchikëkama 'imainun min babakamaríbi bëanan min ñuinakama bëti 'ain, bëia kana anumi mikamax tsónun Gosen kakë me a mitsu 'inánti 'ain. Usa 'aish kamina 'ë 'urama 'iti 'ain. ¹¹ Ënumi ukékana min aínsi 'ibukama këñunbi mitsun piti 'inánan, kamabi mibëa 'ikë akamaríbi añu ñubi pishintisamokin 'akinti 'ain; ënuax mapai achúshi bari pain ka anun ñu 'apákëbi koima 'ianan numi ax 'iti 'ikën. ¹² Ën xukën Benjamín 'imainun mitsúnbi kamina 'ëx ësai kia kuakan. ¹³ 'Imainun kamina kamabi ñu 'ën aín kushi 'ixun Egipto ëma ënuxun 'aia iskë, a kamina 'ën papañuixuni kuantí 'ain 'imainun kamina ënuami iskë ñukamaríbi, José ka a menu upiti tsotia kixun kamina kati 'ain. ¡Bënëti kamina nun pa bëi kuantí 'ain!

¹⁴ Ësokin atu kai ka José aín xukën Benjamín 'ikúti iankëxa. 'Imainun ka Benjamínënríbi José 'ikúkin tēpatsati ami iankëxa. ¹⁵ Usai Benjamínbë 'itankëx sënëkin ka Josénën aín xukën apankamaríbi bëtsukukakin bitsi intëkéankëxa, ësai pain 'itankëxun ka aín xukënkama abë rakuétimaishi banakëxa.

¹⁶ Usai 'ikë ka faraón 'imainun aín unikaman aín xubunu 'ixunbi ñuikania kuakëxa, kuati ka Josénën xukënkama kara ënë menu bëbaxa kixun sinani kuëenkankëxa. ¹⁷ Usaia 'ikë kuaxun ka faraónën José kakëxa:

—Min xukënkama kamina aín, ñuinanu purubianti trigokama 'inánti 'ain, 'inántankëxun kamina anuaxa ukë Canaán menu kuantëkëntanun xuti 'ain, ¹⁸ anu kuantakëxun ka aín papa 'imainun aín aínsi 'ibukama 'ë bëxúnti 'ikën. Bëxunkëxun kana 'ën anua 'inun Egipto me upíira anu ñu 'apákëa upiti 'irukë a 'inánti 'ain, usa 'ain ka ënë me 'ën kaísun 'inánkë ënu 'irukë 'upíira a pi tsóti 'ikën. ¹⁹ 'Imainun kamina kati 'ain, Egipto me ënua, ka carretakama buánti 'ikën, anúan aín xanu 'imainun atun bëchikëkama, 'imainun anun min paparíbi bëti. Atux ka uti 'ikën, ²⁰ 'ianan ka añu ñuñu kara bërí 'ikë ami sinanimaishi uti 'ikën, Egipto me ënua 'ikë ñu upíirabu ax ka atunan 'iti 'ikën.

21 Usakian faraónën kakëxun ka Jacobnën bëchikë. Josénën faraónën kakësabiokin aín unikaman carretakama 'inánun kanan, kuankian bainuxun pibianti aribi 'inánun kakëxa; 22 chupa ióbu kuankian chuakë pëanan pañubianti a 'inánkëxa, 'aínbi ka Benjamín ashi trescientos kuríki manë 'akë 'imainun mapai achúshibëtan sënën chupa aín pañuti 'inánkëxa. 23 Usakin 'inánkin ka aín papa buámitia mapai rabé asno anu purukë Egipto menu 'ikë ñu upíbu, 'imainun bëtsi mapai rabé asno anu purukë trigo aribi, buanmianan panankian bainuxun aín papan ukin pibëtsinti pán akamaribi buanmiakëxa. 24 Usakin ñukama 'inántankëxun ka Josénën kuantanun xukin aín xukënkama kakëxa:

—Bainuax atumina kuani mëëanankanin.

Kaxúan xukëx ka aín xukënkama rikiankëxa.

25 Usakin kaxúan Egipto menua xukëx ka Canaán kakë me anu nuküakëxa, anua aín papa tsókë anu bëbakëxa. 26 Bëbaxun ka usaía 'ikë kama ñuixunkin aín bëchikë achúshinën kakëxa, papan 'ën xukën José ka tsótaxa ax ka Egipto menu 'ikë unikaman 'apu 'ikën, kixuan ñuixunkëx ka Jacob uisa kupín kara usa 'iti 'ikë kixun sinánkin ka aín bëchikëkaman ñuixunkë ax ka asérabi 'ikë kixun sinanima ratuti sinánkasmakëxa. 27 Usai 'ikinbi ka atúan ñuixunkëxun Josénëan anun kuantu xuxunkë carreta isanan ñukama aribi isi 'itsaira kuëënkun kuantu sinánkëxa. 28 Sinani ka kiakëxa: “¡'Ën kana kuan 'ën bëchikë José kaisa Egipto menu tsótaxa! Usa 'ain kana bamaxumaishi isikuanti 'ain.”

46

Jacob Egipto menu kuan

1 Usai 'itankëx ka Jacob kamabi aín ñu 'imainun aín ñuina 'arakakëkama buani bain kuankëxa. Kuani Beerseba kakë menu bëbaxun ka ñuina rëtankëxun usakin 'ati sinánxun aín papa Isaacnën Dios xaroxuankëxa. 2 A imëbi ka Diosan abë banakin Jacob 'ikëbia Israel kakin anëké a kuënkun namámikësokin kakëxa. Kakëxun ka an:

—Ënu kana 'ain kixun ka kakëxa.

3 Kakëxun ka Diosan kakëxa:

—'Ëx kana Dios min papan rabia a 'ain. Usa 'ain kamina Egipto menu kuantu rakuëtima 'ain: Anuxun kana 'ën min rëbúnkikama achúshi ëma kushiira 'ianan chaiira 'itánun 'uákamë 'ëomiti 'ain. 4 Usa 'ain kana 'ëx mibëbi Egipto menu kuantu 'ain, anuxun kana amiribishi min rëbúnkikama 'ënbi chikinuxun 'ain. 'Imainun ka mixmi ñukëbë José mi rapasu 'iti 'ikën.

5 Usai anuax Diosbë banatankëx ka Jacob Beerseba anuax kuankëxa. Kuania ka aín bëchikëkaman aín papan Jacob 'imainun aín bëchikëkama atun xanukama a këñunbi 'apu faraónëan anúan atux kuantu bëmikë carreta anu puruakëxa. 6 Usa 'ain ka Jacob kamabi aín ñukama 'imainun aín, aintsikamabëbi Egipto menu kuankin aín 'arakakë ñuina vacakama ovejakama 'imainun kamabi Canaán menuxuan bikë a kamabi ubani kuankëxa. 7 Kuankin ka aín bëchikë bëbu 'imainun aín bëchikë xanukama 'imainun aín xuta nukëbënë 'imainun aín baba xanu akama abë kuankin uankëxa.

8 Ënëx ka Israel unikama axa Egipto menu rikian atun anëkama 'ikën; ax ka Jacob 'imainun aín rëbúnkikama 'iakëxa:

Rubén ax ka Jacobnën bëchikë apan 'iakëxa. 9 Rubénën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa: Hanoc, Falú, Hesrón, 'imainun Carmí.

10 Simeónën bakë bëchikëkama ënëx 'iakëxa: Jemuel, Jamín, Óhad Jaquín, Sóhar 'imainun Saúl, ax ka achúshi cananea xanun tuá 'iakëxa.

11 Ënëx ka Levínën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Guersón, Quehat 'imainun Merarí.

¹² Ënëx ka Judánën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Er, Onán, Selá, Fares, 'imainun Zérah. (Er 'imainun Onán ax ka Canaán kakë me anuax ñuakëxa.) Ënëxribi ka Faresnën bëchikëkama 'iakëxa: Hesrón 'imainun Hamul.

¹³ Ënëx ka Isacarnën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Tolá, Puvá, Job 'imainun Simrón.

¹⁴ Ënëx ka Zabolónën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Séred, Elón 'imainun Jahleel.

¹⁵ Ënë kamax ka Lía bixúan Jacobnën ami bëchikëkama 'imainun aín bëchikë xanu achúshi Dina aribi 'iakëxa, ax ka Padán-aram, kakë me anu tsókëpan 'ixuan bëchia 'iakëxa. Usa 'ain ka kamabi aín rëbúnkinëx xanu 'imainun bëbu tupúnkëx ka treinta 'imainun tres uni 'iakëxa.

¹⁶ Ënë kamax ka Gadnën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Sefón, Haguí, Esbón, Suní, Erí, Arodí 'imainun Arelí. ¹⁷ Ënë kamax ka Asernën bakë bëchikëkama aín anë 'iakëxa: Imná, Isvá, Isví, Beria 'imainun ka atun chirabakë ax Sérah, kakin anëké 'iakëxa. Ënë kamax ka Beriánën bakë bëchikëkamaribi 'iakëxa. Héber 'imainun Malquiel. ¹⁸ Ënë kamax ka Jacobnën Zilpámi bakë bëchiakama 'iakëxa. A xanux ka an ñu mëmikë xanu 'ikëa Labánën aín bëchikë xanu Lía a ñu 'axúnun kixun 'inánkë 'iakëxa, usa 'ain ka kamabi aín rëbúnkikamax bëbu 'imainun xanu tupúnkëx dieciséis uni 'iakëxa.

¹⁹ Ënëx ka Raquelmia Jacobnën bëchia 'iakëxa: José 'imainun Benjamín.

²⁰ Ënë kamax ka aín xanu Asenat kakë amia Josénën bakë bëchikë 'iakëxa Manasés 'imainun Efraín, ax ka Egipto menuxuan bëchikë 'iakëxa. Asenat ax ka Potifera sacerdote On kakë emanu 'ikë aín bëchikë xanu 'iakëxa. ²¹ Ënë kamaxribi ka Benjamínnën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Bela, Béquer, Asbel, Guerá, Naamán Ehi, Ros, Mupim, Hupim 'imainun Ard. ²² Ënë kamax ka Raquel 'imainun Jacobnën rëbúnki 'aish catorce uni 'iakëxa.

²³ Ënëx ka Dannën bakë bëchikë Husim kakë 'iakëxa. ²⁴ Ënë kamaxribi ka Neftalí aín bëchikë 'iakëxa: Jahzeel, Guní, Jezer 'imainun Silem. ²⁵ Ënëkamax ka Bilhánmia Jacobnën bëchiakama 'iakëxa: Ax ka Labánnëan aín bëchikë xanu Raquel 'inaishia, aín rëbúnkikama 'aish mapai achúshi 'imainun rabë unibëtan sënëinshi 'iakëxa.

²⁶ Ënë unikamax ka Jacobë Egipto menu kuankëxa, usa 'aish ka aín aintsi 'ibukamaishi sesenta 'imainun seis uni 'iakëxa, usa 'ain ka 'ain bëchikënnën xanukama ax tupunkëma 'iakëxa. ²⁷ Ënëx ka Josénën bëchikë rabë Egipto menuxuan aín titan tuá 'iakëxa. Usa 'ain ka Egipto menu sesenta uni Jacobnën aintsi 'ibukama abë bëbakëxa.

²⁸ Usa 'ain ka Jacobnën Judá pain aín xukën José istánun kixun xuakëxa. Xukin ka Gosen kakë me anu bëbaia bitsi unun kixun kamiakëxa, kamikëxa kuantamainun ka Jacob Gosen kakë me anu bëbakëxa, ²⁹ usakin kamikëxun ka Josénën aín carreta anúan aín papa bëñakin bitsi kuanun mëníonun 'amiakëxa. 'Amibiani ka aín papa bitsi axribi kuankëxa, kuanxun ka aín papa 'ikúkin tēpatsakin bitsi anuax basipain iankëxa. ³⁰ Usai 'itankëxun ka Jacobnën aín bëchikë José kakëxa:

—'Ënbi kana mi ñukësa 'aishmi nētëa 'ikëbi mi mērain, usa 'ain ka 'ëx mi istánkëx ñuti asábi 'ikën.

³¹ Usa 'ain ka Josénën aín xukënkama, kanan aín papa aintsi 'ibukama kakëxa:

—Bérí kana 'apu faraón iskin kati 'ain. Iskin kana 'ën xukënkama 'imainun 'ën papan aintsi 'ibukama, axa Canaán menu tsókë, ax ka 'ëbë ënë menu tsóti uaxa kixun; ³² 'imainun ka bëaxa aín ovejakama aín vaca kamabi atun 'arakakë ñuinakama, usa 'ain ka atux oveja bërúanan vaca 'arakai anun tēkë unibu 'ikën. ³³ Usa 'ain kamina 'apu faraónën añunën kaina tēkanin kixun ñukákëxun, ³⁴ mitsun kati 'ain, nun ñu mëëti ka ovejakama 'arakati 'imainun

vaca 'arakati 'ikën nun, chaitiokë kaman 'asaribiokin. Usakinmi kakëxun ka Gosen kakë me ënë anumi 'inun mitsu 'inánti 'ikën, egipcio unikamax ka an oveja bërúankë uni 'imainun an vaca bërúankë unikamabë timéax 'iti kuëenma unibu 'ikën.

47

¹ Usakin aín xukënkama katankëx ka José 'apu faraón kai kuankëxa. Kuanxun ka kakëxa 'ën xukëantu ka 'ën papabë Canaán menuax bëbaxa, bërí ka Gosen kakë me anu 'ikën, anu ka aín ovejakama aín vacakama 'imainun aín ñukamabëbi uaxa. ² Ësakin kabiani kuanxun ka aín xukënkama mapai achúshi kaískin bibiankin 'apu faraón 'unamiti buánkëxa. ³ Usa 'ain ka 'apu faraónën Josénën xukënkama ñukákin kakëxa:

—¿Añunën kaina mitsux tëin?

Kixun ñukákëxun atun kakëxa:

—An 'apu 'ikë mi ñu mëëxunti nukaman kananuna nun chaitiokëkaman 'asaribiokin ovejakama bërúain. ⁴ Nukamax kananuna ënë menu tsóti uan, anu nux 'ikë Canaán me anu ka 'itsaira numi 'ianan a piti ñu 'aíma 'imainun nun ñuinakama pimiti pasto 'aíma 'ikën. Usa 'ain kamina an mi ñu mëëxunti nukama ënë menu 'apu 'ixun nukamaxnu anu tsónun Gosen kakë me a nu 'inánti 'ain.

⁵ Usakian atun kakëxun ka 'apu faraónën José kakëxa:

—Min papa 'imainun min xukëantukamax ka ënë menu mibë tsóti uaxa.

⁶ Usa 'ain ka Egipto me ënëx bërí atunan 'iti 'ikën. Usa 'ain kamina Gosen kakë me a atu 'inánti 'ain, ax ka upíira me ënë menu 'ikën, usa 'ain ka anu tsóti atux bërúti 'ikën. 'Imainun kamina achúshi an ñuina 'arakati 'unánkë uni 'ën vacakama bërúanun nanti 'ain.

⁷ Usa 'ain ka Josénën aín papa Jacob aribi 'apu faraón a 'unánmikin aín xubunu uankëxa. Uankëxun ka 'urama okin Jacobnën upiokinshi kakin faraón 'urama okëxa, ⁸ usakian urama okëxun ka 'apu faraónën ñukákëxa:

—¿Uiti baritiañu kaina bërí mix 'ain?

⁹ Kixuan ñukákëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Ëx kana bërí 'ain ciento treinta baritiañu usa 'ain kana achúshi menushi 'ima kuaínbëkini tsóti niakën. Usa 'ain kana a baritiakaman upiti tsóti 'ianan tëmërai 'iakën, usa 'aínbi kana 'ën chaitiokëkama 'iásarabiti kaniakëti tsóti.

¹⁰ Ësakin faraón katankëx ka Jacob 'imainun aín bëchikë José anuaxa banakë anuax kana kuani kabiani chikíakëxa. ¹¹ Usa 'ain ka Josénën 'apu faraónëan kásabiokin aín papa 'imainun aín xukën apankama anua 'inun Gosen kakë 'ikëbi Ramsés kakinribi anëké me upíira a 'inánkëxa. Anua aín aintsikamabëbi tsónun 'inánkë Egiptonu 'ikë me ax ka upíira 'iakëxa. ¹² Usakin, a 'inántankëxun ka Josénën aín aintsi 'ibukama aín piti akamaribi 'inánkëxa, 'inánkin ka uiti 'itsa kara kuëenia a istankëxun an kuëenkë a cha 'inánan an 'itsama kuëenkë a chukúmashi 'inánkëxa.

Anúan numi chaiira 'ikë a baritiakama José Egipto menu 'apu 'ia

¹³ Usa 'ain ka uinu 'ikë menubi trigo a piti 'aíma 'iakëxa, usa 'ain ka a piti ñu 'aíma 'ain 'itsaira numi 'iakëxa. 'Ikëbé ka Egipto menu 'ianan Canaán kakë me anuribi 'ikëbé ka anu 'ikë, unikama numin bamatisa tani 'ikankëxa. ¹⁴ Usai 'ikian anu tsókë unikama 'imainun Canaán kakë me anu 'ikë unikaman trigo marukin 'inánkëxun ka, Josénën kamabi trigo kupían bikë kuríki a timëtankëxun 'apu faraónën xubunu nankëxa.

¹⁵ Ësakian atun trigo marukëbëbi ka Egiptonu 'ikë 'imainun Canaán menu 'ikë unikaman kuríki këñuakëxa, usai atun kuríki këñuan ka José kai egipcio unikama kuankëxa:

—¡Kuanxun ka min kamina nun piti nu 'inánti 'ain! kixun kakëxa kakin ka minmi numin bamaiabi nu piti 'inankëma ax ka 'aisama 'iti 'ikën, nux kuríkiñuma kupinshi kananuna ësai 'in kixun kakëxa.

¹⁶ Èsai kia ka Josénën atu kakëxa:

—Mikamax kuríkiñuma 'ixun, mitsun ñuina 'arakakëkama 'ë bëxunkëxun kana a bianan mitsu trigo 'inaishiti 'ain.

¹⁷ Èsokian kakëxun ka Egiptonu 'ikë unikaman aín caballo, vaca, ovejakama 'imainun aín asnokama kupí Josénu buánkëxa, uania ka Josénën a kupín a baritiakaman atun 'arakakë ñuina bianan trigo 'inánkëxa.

¹⁸ 'Aínbi ka a baritia inúkëbëa bëtsi bari 'irukëbëtan José anu kuantëkënxun kakankëxa:

—Minbi kamina 'unan nun kananuna mimi unëkinma kuríkiñuma kananuna 'ai kixun mi kain; 'imainun ka nun 'arakakë ñuinakamaribi kananuna kamabi mi 'inan. Usa 'ain ka nunnu a mi 'inántëkënti bëtsi ñu 'aíma 'ikën, usa 'ain ka uni 'imainun me ishi bëruaxa.

¹⁹ Usa 'ain kamina min nun me këñunbi nu maruti 'ain, trigo nu 'inánkin kamina biti 'ain. Usa 'aish kananuna tëmëramikinbi faraón nun menuxunbi ñu mëëxunti 'ain, usa 'ain kamina min a piti 'imainun menu a 'apáti ñu bëru nu 'inánti 'ain. Usakin 'akëxma ka me 'aisama 'iti 'ikën. ¿Uisa kupín kaina min, nun me ëbiani bamatanun nu ënti 'ain?

²⁰ Èsakian kakëxun ka Josénën Egiptonu 'ikë mekama faraónan 'inun maruakëxa, egipcio unikaman ka marutsinxumabi atun me numin 'ikin aín mekama maruakëxa, usakian marukëx ka kamabi mex faraónan 'iakëxa, ²¹ 'imainun ka Egiptonu 'ikë unikamax Josénën tëmëramikin ñu mëmikë kamabi Egipto menu 'ikë unikama 'iakëxa. ²² Usakin 'akin anu 'ikë mekama marukinbi ka Josénën sacerdote kaman me a mëëkima 'apu faraónën atun piti trigo 'itsaira 'inánkëxa, 'inánkëxun ka a pikin numin 'ikinma atun me maruti sinánma 'ikën.

²³ Usakin 'atankëxun ka Josénën anu 'ikë unikama kakëxa:

—Bërí kamina kamabi min me 'imainun mikamaxribi 'apu faraónan 'iti 'ain, 'ën kana kamabi a maruxuan usa 'ain kamina ñu bëru ënë 'apáti 'ain, ²⁴ 'aínbi kamina faraón 'apákëxa tuaia bitankëxun mapai achúshi pisha 'inánti 'ain; 'inánkëbëa rabé 'imainun rabé pisha tikikë ax ka 'apánan mitsun bëchikëkama 'imainun kamabi axa mitsubë tsókë unikamabëtan piti 'ikën.

²⁵ Kakëxun ka atun kakëxa:

—Mix kamina nubë upí 'ain usa 'ixun kamina numin bamati 'ikëbi nukama 'akian. Usa 'aish kananuna faraón tëmëramikin ñu mëëxuni nukama 'iti 'ain, kiox ka kanankëxa. ²⁶ Usa 'ain ka Josénën amiribishi a tanti bana Egipto menu 'atëkëankëxa, a banax ka 'apu faraón mapai achúshi pisha 'inánti kikë 'iakëxa. Ènë bana ka bëríbi anu 'ikën; 'aínbi ka sacerdote unikama atun me kupín kupíotima 'iakëxa, atun me únsaranbi 'apu faraónan biama 'ikën.

Jacobjnën ashikin aín bëchikë José anua ñuia maínti me ñuikin ka

²⁷ Usa 'ain ka israel unikamax Egipto menu tsóti bërúakëxa. Anu bërúax ka Gosen kakë me anuax 'aisamaira 'inun 'uakamë 'ëokëxa. ²⁸ Usa 'ain ka Jacob diecisiete baritia Egipto menu tsóakëxa, anuax ka ciento cuarenta 'imainun siete baritiañu 'iakëxa.

²⁹ Usai anu 'ixun ka Jacobjnën achúshi nëtën bërí kana kaniakëkë 'ain kana ñuti 'ain kixun sinánkëxa. Sinánkin ka José abë bananua unun kixun kamiakëxa:

—Aséribi 'ën mi kakësabiokin 'aisatankin kamina 'ën kisinu min mëkën nanti 'ain 'imainun kana sinanatëkëntima okinmi 'anun mi kain. Uisa 'ixunbi kamina ñuia Egipto me ënu 'ë maintima 'ain. ³⁰ Usa 'ain kamina 'ën aintsikama

'iásaribiti ñuia kamina Egipto me ënu maínti sinánkima anua 'ën chaitikama maínkë anuribi uanxun maínti 'ai kixun ka kakëxa.

Kakëxun ka Josénën —Asabika min sinánkësa okin kana 'ati 'ain —kixun kakëxa.

³¹—;Sinanátëkëntima okin! kamina ashikin 'ë kati 'ain —kixun ka amiribishi aín papan kakëxa.

Ësakian kakëxuan Josénën sinanatëkëntima okin kakëx, ka Jacob anua 'uxkë anuax aín tēpiti ami tētuti ñanati 'iakëxa.

48

Jacobjnën upíokin sinánxunkin Josénën bëchikë Efraín 'imainun Manasés ka bana

¹ Usakian 'akë basirama 'aínbi ka Josénën aín papa Jacob 'insínkë ñuikania kuakëxa. Kuabiani ka José a isi kuankëxa, kuankin ka aín bëchikë rabë Manasés 'imainun Efraín uankëxa. ² Usai anu kuankë 'ain ka Jacob min bëchikë José ka mi isi ubaxa kixun ñuixunkankëxa, ñuixunkëxun kuati kushitisama tanibi anua uxkë anuax nirui tsórakëakëxa. ³ Usai 'ikin ka aín bëchikë José anu bëbakë kakëxa:

—Nukën 'Ibu Dios kushiira kushi axa tirí kakë ëma Canaán me anuax 'ëmi mërakin upíokin sinánxunkin, ⁴ ënë bana 'ë kakëxa: Ka kuat, 'ën kana mixmi 'aisamaira min bakë bëchikë 'imainun min rëbúnki kamaxribi amami amami ëma oi bukunun 'imiti 'ain. Usai 'ia 'ikë kana min rëbúnkikama ënë me 'inánti 'ain. Atunan ka ënë me xënbua 'aínbi 'inuxun 'aia. ⁵ Bërí ka min bëchikë rabë Efraín 'imainun Manasés 'ëx Egipto me ënu mibë tsóti ukëmapan 'ainmi bëchia ax ka 'ësaribi 'iti 'ikën, ax ka 'ën bëchikë Rubén 'imainun Simeón usa 'iti 'ikën. ⁶ Usa 'ain ka min bëchikë Efraín 'imainun Manasésnën 'anáka 'iti akama anribi aín xukën apanëa kasuania 'ain me biti 'ikën. ⁷ 'Ën kana ësokin mi kain, 'ëx Padán-aram anu kuantëkënkëbë ka Canaán kakë me anuaxa ka min tita Raquel ñuakëxa, ax ka Efrata kakë me urama 'iakëxa, Efrata ëma anun kuantu bai 'ipitiu kana maíankën, ax ka Belén kakë ëma bërí 'ikën.

⁸ Ësakin kakinbi ka Jacobjnën Josénën bëchikë rabë isakëxa, iskin ka ñukákin kakëxa:

—Ënëx kara, ¿uikama 'ik?

⁹ —Ënëx ka 'ën bëchikë rabë Nukën 'Ibu Diosan Egipto me ënuxun 'ë 'inánkë 'ikë —kixun ka Josénën kakëxa.

Ësakian kakëxun ka aín papan kakëxa:

—'Ë 'urama kamina min bëchikë bëti 'ain, 'ën kana Dios an 'ë sinánxuan usaribi okin upíokin sinánxunti 'ain.

¹⁰ Usa 'ain ka Jacobjnën kaniakëkin upíokin isama 'ikën. Usakian upíokin iskëbëtanma ka Josénën aín bëchikë rabë a 'urama okëxa, 'urama oia ka Jacobjnën 'ikúkin bikin bëtsuku kakin aín kisinu tsónpakëxa. ¹¹ Usakin 'atankëxun ka José katëkëankëxa:

—'Ën kana amiribishi mi istëkënti sinánkëma 'ain sinaniamabi ka Diosanbi 'ën min bëchikë këñunbi mi istëkënun 'ë 'imiäxa.

¹² Ësakian 'aia ka Josénën aín bëchikë rabë aín papan kisinua tsókë a bitsi rantinpuruni aín bëmánanën me tikai tsóbuakëxa.

¹³ Usai 'itankëxun ka mëinkin aín bëchikë Efraín aín mëkën mëkeu bianan, Manasés aribi mëmiu biakëxa, bitankëxun ka aín papa rapasu urama buánkëxa. Usakian 'akëx ka Efraín aín xuta Jacob mëkeu nimainun Manasés axribi a mëmiu niakëxa. ¹⁴ 'Aínbi ka Jacobjnën ami mëshpakin aín mëkën rabë mëkeu 'ikë a Efraínën maxkánu nankin upíokin sinánxunkin axa 'anáka 'aínbi, nankinshi ka Manasésnën maxkánuribi aín mëkën mëmiu axa aín apan aín nankëxa. ¹⁵ Usa 'ain ka ain bëchikë José a ësokin upíokin sinánxunkin kakëxa:

“Nukèn 'Ibu Dios an kakèsabi okían 'èn xuta Abraham 'imainun 'èn papa Isaacnèn Dios an ka a nètèan 'èn titan tuaia 'è bërúan 'ixun bëríbi uinu karana kuani anuabi 'è bërúai, ¹⁶ usa 'ixun ka Dios an uisai kara 'iti 'ikèbi an 'è bërúankè anribi ènè tuákamaribi bërúánti 'ikèn. Usa 'ain ka ènè tuákama kupín 'èn anè sinanan 'èn xuta Abraham 'imainun Isaac aín anè sinánti 'ikèn. Usa 'ain ka atux 'aisamaira bakè bèchipati 'uakamè 'èoanan kamabi menu kuani aín èmaitsi èmaitsi 'ai tsókanti 'ikèn.”

¹⁷ Usakian aín papan 'akè Josénèn iskèxbi ka 'atimakian aín məkèn mèkeu Efraínèn maxkánu nankè 'iakèxa, usakian 'akèbi ka aín papan məkèn Efraínèn maxkánua bikin Manasésnèn maxkánu nankèxa, ¹⁸ usakin 'akin ka èsokin kakèxa:

—jUsakin 'axuma ka 'a papan! Ènèx ka aín apan 'ikèn. Usa 'ain kamina min məkèn mèkeu 'ikè aín maxkánu nanti 'ain. ¹⁹ 'Aínbi ka usakin 'aisama tankin aín papan kakèxa:

—jKana 'unanin 'èn bakèn, 'èn 'unánxun kana 'ain! Axribi ka achúshi èma cháiira 'ianan raírikama 'ikèsamaira 'inuxun 'aia. 'Aínbi ka aín xukèn 'anáka ènèxira 'itsaira 'itanun 'uakamè 'èoi èma itsiribi èma itsiribi 'ítanun uínbi kanantisamaira kushiira 'inuxun 'aia.

²⁰ A nètènbi ka Jacobnèn èsokin kakin upíokin sinánxuankèxa:

—Israelkaman ka mitsun anè upíokin sinánxunkin bètsi kati 'ikèn, Nukèn 'Ibu Diosan ka Efraín 'imainun Manasés 'asaribiokin mi 'ati 'ikèn, èsokin 'akin ka Jacobnèn Efraín aín apansa 'imianan Manasés aín 'anáka 'imiakèxa.

²¹ Usakin katankèx sènénkin ka José kakèxa:

—Ka kuat, 'èx kana ñuti 'urama 'ain; usa 'aínbi ka Nukèn 'Ibu Dios ax mitsubè 'ixun ka amiribishi min chaitiokékama anu tsóa me anubi mi buántékènti 'ikèn. ²² Usa 'ain kana min xukènkama 'inánkèsamaira okin mi 'inan: Siquem kakè me a mi 'inánti 'ain, ax ka abè 'akanantankèxun Amorreo unikama 'èn bikuan 'ikèn.

49

Ashikian Jacobnèn aín bakè bèchikékama ká bana

¹ Usa 'ain ka Jacobnèn kamabi aín bèchikékama anua unun kixun kamiakèxa: “Kamikèxa anu rikuatsinkè ka 'è 'urama kamina ukanti 'ain kixun kakèxa, bèri kana usaími 'èx ñukèbè 'ikanti bana mitsu ñuixunti 'ain:

² 'Èn bèbu bakè bèchikékama èsokin mitsu kamainun kuati kamina 'è urama ukanti 'ain,

'èn mitsu kamainun ka kuakan, 'èx kana mitsun papa Jacob 'ikèbia Nukèn 'Ibu Diosan Israel kakinribi anèa 'ain.

³ Rubén, mix kamina 'èn bakè bèchiké apan 'ain, usa 'aish kamina a irapain 'èx kushi 'ixun bèchia 'ain, mix kamina kushi 'ianan raíri kamasamaira 'inuxun 'ain.

⁴ 'Aínbi kamina mix 'èn rèkuén bakè bèchiké 'ítima 'ain, mix kamina achúshi baka shèré uínbi bèaraisama usaribi 'ain: mix kamina anu 'èx 'uxtinu 'è

'atimaoi an 'è ñu mèèxunkè 'èn xanubè 'iakèn.

⁵ Simeón 'imainun Leví mix kamina xukèn rabébi 'ain;

usa 'ixun kamina min manè xètókèn 'akin anun bènèkinshi uni kèñuakèn.

⁶ Uinsaranbi kana anumi mitsux timékè anu 'èx 'isamatanin.

Usa 'ixun kamina min chirabakè 'atima okankè anun nishkiani kuanxun unikama 'akèn,

usakin 'anan kamina vaca,

aín bènè aín ipukunu 'ikè aín punu tèakèsaribi okin 'akèn.

⁷ jUsa 'ain kamina mitsux nishi 'atimaira sinánñubu 'ain!

Usa 'aish kamina mitsux ñuina raékèma 'ikèsaribiti sinani nishin.

Usa 'ain kana 'èn mi rabé aséribi bètsi bètsi menu kuanimi Israel èmakanuax 'urai

mi amanu amanu kuanun 'imiti 'ain.

⁸ Judá min xukén apankama 'imainun 'anáka kamanribi ka mi rabinuxun 'aia.

Usakin mi rabi ka min xukénkamax mi bémánon niraleti ñanati tétúbuti 'ikén, kamina axa mimi nishké unikama abé 'akanankin mi kupitanuma 'anuxun 'ain.

⁹ Judá mix kamina 'en baké bëchiké 'ain.

Usa 'aish kamina achúshi 'inuánen tuá bërí kanikënëan 'ain piti ñuina bixun bënëkinshi tétúbuxun pitankëx menu rakábuké usaribi 'ain,

usai 'i kamina 'inuán aín titaxa 'ikësaribiti 'iti 'ain

¿Uin kara usaími 'ia mi ubiotti kuëenti 'ik?

¹⁰ Uínbi ka aín kushi Judá bikuantima 'ikén,

'imainun ka aín manë tsati 'apun tuinké 'ikëa tuinké a bikuantima 'ikén,

a manë tsatin 'ibuka unuxun 'aia

usa 'ain ka kamabi menu 'iké unikaman ax kikësabiokin 'anuxun 'aia.

¹¹ An ka uvas 'apáké kamami bërí kaniké aín burro tékéré kati 'ikén,

'anan ka aín chupa kamabi uvas baka

vino 'aké anun chukati 'ikén.

¹² Aín bërux ka uvas baka vino 'aké aín chëxësamaira 'ikén;

'imainun ka aín xëtakamaxribi vaca xuma uxubëtan sënëmaira uxuira uxu 'ikén.

¹³ Zabulónen rëbúnkin kamax ka parúpapa kuëbí tsónuxun 'aia,

anua 'aisamaira manë nunti këñuruti butun a urama kamina 'inuxun 'ain.

Usa 'ain ka min me anua Sidón kaké ëma anu sënënbí 'unántioké 'iti 'ikén.

¹⁴ Isacar mix kamina an ñu papiké ñuinanëxa anuxun

pimiti aín xubunu tantikësa 'inuxun 'ain.

¹⁵ Uínsaran kara a me upí isanan, anu tantitisa 'iké isia,

anuax ka aín kaxunu ñu purunux katúbuti 'ikén,

usai 'ikin ka kana 'aima kima tëmëramikin ñu mëëmiké 'iti 'ain.

¹⁶ Dannën rëbúnkinën ka aín aintsí 'ibukaman 'apu 'ixun 'akinti 'ikén, ax ka achúshi

uni Jacobnën rëbúnkisa 'iti 'ikén.

¹⁷ Dannën rëbúnkinëx ka achúshi runu bai rapasu tsókësa 'iti 'ikén,

usa 'ain ka aín taë tsiputunua aín caballo natëxkëbë anu 'iké uni pakëti 'ikén, ësaribi okin kamina axa mitsumi nishké unikaman 'akëxunbi mikaman

'amítima 'ain,

kixun ka Jacobnën aín baké bëchikékama kakëxa.

¹⁸ ¡Nukén 'Ibu minmi 'ë iëmiti kana kuëënin! ësokin ka Nukén 'Ibu Dios ñukákin Jacobnën kakëxa.

¹⁹ Gad min rëbúnkikamaribi ka suntárunën abé 'akanankin 'anuxun 'aia.

'Aínbi ka ainra abámikin 'anuxun 'aia.

²⁰ Aser min piti ñukama ax ka nëishirabu 'iti 'ikén, usa 'ain ka min piti ñu axribi 'apukaman písa upíbu 'iti 'ikén.

²¹ Neftalí, ax ka achúshi chaxu uínbi ubiókëma niké,

aín tuakëxa upíira 'iké usaribi 'iti 'ikén.

²² José min rëbúnki kamaxribi ka achúshi i baka kuëbí niké,

axa 'itsaira 'inun bimikësa usaribi 'ianan, pëñanakëkin anun xubu bëaraké me mapubuinké usarabi 'iti 'ikén.

Usaribiti ka min rëbúnki kamax mekama tsitsirui bukunuxun 'aia.

²³ Usa 'iké ka axa pian 'akananké unikaman istisama tankin timakin,

aín pia ami pukin ënkinma ubionuxun 'aia;

²⁴ 'aínbi ka Josénen rëbúnki kaman aín pëñan kushi uni 'ixun ainra

an 'akatsikixun 'akëxunbi aín pëñan bërëkinma 'ati 'ikén;

usa 'ain kana mi asabika kixun kain. 'Ën 'Ibu Dios a 'en rabiké kushiira kushi, ¡An ka an ñuina bërúanké unisa 'ixun Israel unibu bërúanti 'iké!,

25 ¡asábi ka Nukën 'Ibu Dios a 'ën rabikë, an ka mi 'akinuxun 'aia;
 Nukën 'Ibu Dios kamabi kushiñuira an ka mi upiokin 'akinti 'ikën!
 ¡Naíkamë 'ëo manámixunbi ka 'uí 'ibútanun mi upíokin sinánxunti 'ikën!
 ¡An ka parúmpapa 'ukëmëu 'ikë me anuaxbia 'umpax utanun mi upíokin
 sinánxunti 'ikën!
 ¡An ka min ñuinakama tuaia 'anan xanu bakënti aribi upíokin sinánxunti 'ikën!
 26 Min papan ka upiokin mi sinánxunkin
 aín papan 'asaribiokin mi upíokin sinánxuanxa.
 Ax ka bashikama këñúkëbëbi këñutima 'ikën,
 upíokin sinánxunkë ax ka Josénën maxkánubi 'iti 'ikën,
 akana aín xukënkama 'akima 'ën kaísan.
 27 Benjamín, min rëbúnki kamaxribi ka tsira 'inu,
 nékënéan pëkarakuantsinkëma 'ain ishi aín piti ninua ñuina bixun,
 pitankëxun bari xupibukëbëtan aín tëxëké a 'ain raíribëtan pikësa usa 'iti 'ain.
 Usaribi okin kamina axa mimi nishkin këñukatsikixun 'akëxunbi minra axa
 mimi nishkë unikama 'ati 'ain.”
 28 Ënëkamax ka mapai rabë 'imainun rabë ñaká Jacobnën bakë bëchikëkama
 'iakëxa, usa 'ikë ka aín papan achúshi achúshi upíokin sinánxunkin kakëxa.

Jacob ñua ñuikë bana

29 Achúshi nëtën ka Jacobnën aín bakë bëchikëkama ësokin kakëxa: “Ènuax
 'itsama nëtë 'ikëbë kana ñuti 'ain. Usa 'ain kamina 'ë ñuia ënu mainkima anua
 'ën chaitiokëkama maían kini anubi 'ë maínti 'ain, ax ka Efrón kakë hitita uni
 aín me 'ikën, 30 usa 'aish ka Canaán me anu 'ikën; ax ka Macpelá kakë me
 anu 'ikë kini 'ikën, ax ka Mamré bëmánau 'ikëa Abrahamnën Efrónnën me
 këñunbi anu aín aintsikama ñuia maínti marua 'iakëxa. 31 Anu ka aín bëchikë
 kaman Abraham 'imainun aín xanu Sara maíankëxa, 'imainun ka Isaackëñun
 aín xanu Rebeca aribi maíankëxa, maíña 'aínbi kana 'ënribi anu 'ën xanu Lía
 maíankën. 32 Anu 'ikë me 'imainun kini ax ka 'ën xutan hitita unikamanua
 marua 'ikën.” 33 Èsokin pain aín banakamaira kama aín bakë bëchikë ñuixunkin
 sënëontankëx rakabutëkëniibi ka Jacob aín bana ñomëtishi ñuakëxa.

50

1 Usaia 'ain bana ñomëti nëtëti ñuia ka Josénën aín papa 'ikúkin bikin bëtsuku
 kakëxa. 2 Atankëxun ka Josénën an uni 'insínia ronké rukuturukama aín papa
 Jacobnën nami anëtima kupían ron upíokin 'anun kakëxa, usakian kakëxun ka
 rontankëxun upíokin chupan rabunxun nankëxa. 3 Usakin 'akin ka cuarenta
 nëtë 'imikin anun anëtima ron 'akëxa a nëtë kamax ka anun usokin 'ati 'iakëxa.
 Usakin 'akë 'ain ka egipcio unikamax 'itsaira masá nuitukin setenta nëtë
 'imi 'itsaira rarumakëxa, 4 usai ati nëtëkaman aín papa sinani nitëxëtankëxun
 ka Josénën 'apu faraón aín xubunu 'ikë aín kushi kamabë pain banakëxa,
 banakin ka ësokin kakëxa:

—Mitsux upí sinanñu 'ixun 'ë 'akinsa tankin karamina 'apu faraón ësokin
 'ë kaxuni kuantí 'ain. 5 'Èn papan ka ñutisamapan rakáxun, ësokin 'ë kaxa
 sinántëkëntima okin anu ñuia maintia anbi 'á Canaán kakë me anubi maínun
 kixun 'ë kaxa, usa 'ain kana 'ënbi anu maintia 'a me anu mainikuanti 'ain,
 usa 'ain kana 'ën mi ñukatin 'ë karamina 'ën papa maíntanun 'ë xutima 'ain,
 maínbëtsini kana utëkënti 'ain. 6 Kixuan kamikëxun ka faraónnën kakëxa:

—Min papa kamina usakin anua mi kakë usakinbi maini kuantí 'ain.
 7 Usa 'ain ka José aín papa maini kuankëbë, kamabi aín kushibu axa 'apu
 faraónnën xubunu 'ikë 'imainun Egipto menu an ñu mëëkëkamaribi kuankëxa,
 8 kuankëbë ka Jacobnën aintsi 'ibukama 'imainun Josénën xukëantukamaribi
 atubë kuankëxa. Kuankin ka Gosen kakë me anu uniakë xukama 'imainun
 atun ñuina kamaishi ëbiankëxa. 9 'Imainun ka uni aín carreta caballonëan

nirinbiankin uankë anúnribi José kuania buani 'itsaira uni rikiankëxa, usa 'aish ka 'aisamaira uni aín caballonën tsótax kuankankëxa.

¹⁰ Usakiani kuanx ka anua Goren-ha-atad, 'ikë Jordán baka kuainakëkë anu bëbaxun 'aisamaira uni timëkamë 'ëokë ax masánuituti ini rarumakëxa. 'Imainun ka José mapai achúshi 'imainun rabé nètë anuax 'itsaira iankëxa.

¹¹ Usai 'iaka anu tsókë cananeo unibunën 'aisamaira timëkamë 'ëokë isakëxa, isí ka kikankëxa: egipcio unibu ka uni ñukë mainux timëkamë 'ëoxa kiox kikankëxa. Usai anuax 'ikë ka Abel-misraim kakin anëakëxa, ax ka Jordán baka amiaxa bari urukë au 'iakëxa.

¹² Usa 'ain ka Jacobnën bëchikë kaman aín papan ñutisama 'ixun kakësabiokin kamabi 'akëxa, ¹³ usakin 'atankëxun ka Canaán kakë me anua 'ikë Macpelá kakë me anua 'ikë kini, Abrahamnën Efrón kakë uni hitita ainan 'ikëbi anu aín aintsikama ñuia maínti marua anu maíankëxa. A me 'imainun a kinix ka Mamré kakë me amiaxa bari urukë au 'iakëxa. ¹⁴ Usokin aín papa maíntankëx ka, José amiribishi Egiptonu aín xukënkama 'imainun abëa kuankë unikamabë kuantëkëankëxa.

Ashitia José a nètën usai 'ia ñuikë bana

¹⁵ Aín papa Jacob ñukë 'ain ka Josénën xukënkaman ësokin sinánkëxa: Bëri sapika Josénën nun painu 'atimo a sinánkin nuribi 'atima oti 'ikën. ¹⁶ Ësokin sinánkin ka aín xukëantun kamiakëxa: Nun papa ñutisama 'ixun ka nu kakëxa, ¹⁷ ësokin mi kanun: Min xukënkama kamina an mi 'atima oi 'ucha 'ikëbi uisabi oti 'ain. Usa 'ain kamina nun mi 'atimo a sinánkin nuribi 'atima oti 'ain, nukamax kananuna nun papa Dios aín unikama 'ain. Ësakian a kamikë unikaman kakëxun kuati ka José iankëxa.

¹⁸ Usai 'ian ka aín xukën 'ibukama ami bëbai aín bëmáno nirakëti rantipuru aín bëmánanën me tikai tsóbukin kakëxa:

–Ënu kananuna nukamax uan. Nukamax kananuna min ñu mëmikë uni 'iti 'ain. ¹⁹ 'Aínbi ka Josénën atu kakëxa:

–Kamina rakuënkantima 'ain. 'Ëx kana Diosma 'ain. ²⁰ Mikaman kamina 'ë 'atima oti sinánkën, usakin mitsun 'aiabi ka Nukën 'Ibu Diosan 'atima okin 'akë a upíokin bërínu iskë ñukama ënë mëníoxa: usa 'ain kana 'ën 'itsaira uni bamati 'ikëbi 'akian. ²¹ Usa 'ain kamina mitsux rakuëtima 'ain. 'Ën kana mikama 'imainun mitsun bëchikëkamaribi aín piti ñu 'inánti 'ain. Ësokin kakin ka Josénën aín xukënkama upíokin sinánmiakëxa.

José ñua ñuikë bana

²² Usakin kamabi ñu pain 'atankëx ka José aín papan aintsi 'ibukamabë Egipto menubi tsóakëxa. Anu ka José ciento diez baritia 'imi tsóakëxa, ²³ usai anu tsóxun ka Efráinën bëchikënéan bëchikë aín xutakama isakëxa. Isanan ka Manasésnën rékuén bëchikë Maquir kakë aín xutan bëchikëkamaribi 'itsaira 'ikë isakëxa.

²⁴ Achúshi nètën ka Josénën aín xukënkama kakëxa: 'Ëx anun ñuti nètë ka 'urama 'ikën, usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan mitsu 'akinti 'ikën, usa 'ixun ka ënë nètënu aínbi mitsu chikinbiakin a 'inánuxuan Abraham kanan Isaac 'imainun Jacob ka me anubi mitsu buánti 'ikën. ²⁵ Ësakin kakin ka José aín xukën kaman a sinanatëkëntima okin atun kanun kakëxa: Aséabi ka Nukën 'Ibu Diosan mitsu 'akinti 'ikën. Usa 'ain kamina mitsun 'ëx ñuia ënu maínkinma ënu 'ë buánti 'ain. ²⁶ Usai pain 'itankëx ka José Egipto menuax ciento diez baritiañu 'aish ñuakëxa, ñuia ka aín nami anun uni ñuia 'ati ro anun 'atankëxun upíokin sabananën rabunxun anu uni bamaia maínti 'akë cajun achúshinu 'aruakëxa, 'aruxun anu maintia mëníokë anu maíankëxa, ësokin ka José ñukë 'akankëxa ashi.

MATEONĒAN 'A UPÍ BANA I. USAI CA JESUS XUX 'IACĒXA QUIXUN ÑUIA BANA (1-2)

*Jesusan 'unánpapan rara 'iá
(Lc 3.23-38)*

¹ Jesucristo ax Davitan rëbúnqui 'aish ca Abrahamnën rëbúnquiribi 'iacëxa. Jesucristonën raracama ca ënë unicama 'iacëxa: ² Abraham ax ca Isaacnën papa 'iacëxa. Isaac ax ca Jacobnën papa 'iacëxa. Jacob ax ca Judá 'imainun aín xucéantun papa 'iacëxa. ³ Judá ax ca Fares 'imainun Zara aín papa 'iacëxa, Tamar atun tita 'imainun. Fares ax ca Esromnën papa 'iacëxa. Esrom ax ca Aramnën papa 'iacëxa. ⁴ Aram ax ca Aminadabnën papa 'iacëxa. Aminadab ax ca Naasonnën papa 'iacëxa. Naasón ax ca Salmonnën papa 'iacëxa. ⁵ Salmón ax ca Booznën papa 'iacëxa, Rahab aín tita 'imainun. Booz ax ca Obednën papa 'iacëxa, Rut aín tita 'imainun. Obed ax ca Isaínën papa 'iacëxa. ⁶ Isaí ax ca David, axa 'apu 'icë, aín papa 'iacëxa. David ax ca Salomonnën papa 'iacëxa, aín titax ca Uríasnëan casunan xanu 'iacëxa.

⁷ Salomón ax ca Roboamnën papa 'iacëxa. Roboam ax ca Abíasnën papa 'iacëxa. Abías ax ca Asan papa 'iacëxa. ⁸ Asa ax ca Josafatnën papa 'iacëxa. Josafat ax ca Joramnën papa 'iacëxa. Joram ax ca Uzíasnën papa 'iacëxa. ⁹ Uzías ax ca Jotamnën papa 'iacëxa. Jotam ax ca Acaznën papa 'iacëxa. Acaz ax ca Ezequíasnën papa 'iacëxa. ¹⁰ Ezequías ax ca Manasésnën papa 'iacëxa. Manasés ax ca Amonnën papa 'iacëxa. Amón ax ca Josíasnën papa 'iacëxa. ¹¹ Babilonia cacë nëtënu judíos unicama bëtsi non buánti 'urama 'ain ca Josíasnën Jeconías 'imainun aín xucéncama bëchiacëxa.

¹² Babilonia nëtënxun ca Jeconíasnën Salatiel bëchiacëxa. Salatiel ax ca Zorobabelnën papa 'iacëxa. ¹³ Zorobabel ax ca Abiudnën papa 'iacëxa. Abiud ax ca Eliaquimnën papa 'iacëxa. Eliaquim ax ca Azornën papa 'iacëxa. ¹⁴ Azor ax ca Sadocnën papa 'iacëxa. Sadoc ax ca Aquimnën papa 'iacëxa. Aquim ax ca Eliudnën papa 'iacëxa. ¹⁵ Eliud ax ca Eleazarnën papa 'iacëxa. Eleazar ax ca Matanën papa 'iacëxa. Matán ax ca Jacobnën papa 'iacëxa. ¹⁶ Jacob ax ca Josénën papa 'iacëxa. José ax ca María an Jesús, Cristo cacë, a tuua, aín bënë 'iacëxa.

¹⁷ Abraham ax ca judíos unibunën rara 'iacëxa. An bëchicëxun aín bëchicënën canitancëxun bëchipacëxun aín bëchicënënribi canitancëxun bëchipacëx anuax cuanx Davidnu sënën ca Davitan chaitiocëcama catorce 'iacëxa. David an bëchicëxun aín bëchicënën canitancëxun bëchipacëxun aín bëchicënënribi canitancëxun bëchipacëx anuax cuanx anun Babilonia cacë nëtënu judíos unicama buan nëtë anúan Jeconías bacëan, a nëtë sënën ca Jeconíasnën chaitiocëcama catorce 'iacëxa. Jeconías an bëchipacëxun aín bëchicënën canitancëxun bëchipacëxun aín bëchicënënribi canitancëxun bëchipacëx anuax cuanx anúan Cristo bacëncë nëtë sënën ca aín chaitiocëcama catorce 'iacëxa.

*Jesucristo bacëan
(Lc 2.1-7)*

¹⁸ Ënë menua Jesucristo uti ca ësai 'iacëxa: María ax ca Josénën binuxun 'unánti ocë xanu 'iacëxa. Josébë biranancëma pan 'aish ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinanënshi 'imicëx tuñu 'iacëxa. ¹⁹ José ax ca upí uni

'iacëxa. Usa 'ixun ca unínma chanioia quixun unin 'unánunma María ënti sináncëxa. ²⁰ Usoquin sinántancëx 'uxun ca Josénën namáquin Nucën 'Ibu Diosan xucë aín ángel achúshi isacëxa. Iscëxun ca cacëxa:

—José, Davitan rëbúnqui, cana mi cain. Maríanën tuá ax ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxëshia 'icë 'icën. Usa 'ain camina timaquinma min xanu 'inun María biti 'ain. ²¹ Ax ca tuá achúshi bacënti 'icën. Bacënia camina min a tuá Jesús caquin anëti 'ain. Ainshi ca uni aín 'ucha tërénquin Nucën Papa Diosan iscëxa upí 'inun iëmiti 'icën. Usa 'ain camina a tuá Jesús caquin anëti 'ain.

²² An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían cuënëosabi oquin ca ángelnën José usaquin cacëxa. A bana ca ësai quia:

²³ Xanu achúshi unibë 'icëma pain 'aish ca tuñu 'itancëx bacënti 'icën. Aín tuá ax ca Emanuel caquin anëcë 'iti 'icën.

Emanuel quicë ax ca “Nucën Papa Dios ca nubë 'icë” qui quicë 'icen.

²⁴ Usa 'ain ca namámiqian Nucën 'Ibu Diosan ángelnën cacësabi oquin Josénën María aín xanu 'inun biacëxa. ²⁵ Biaxbi ca abë 'iáma pan 'icën, aín rëcuën tuá bac'ëncë cuni ca Josénën aín xanu 'inun María biacëxa. A bac'ëncë tuá a ca Josénën Jesús caquin anëacëxa.

2

An ñu 'unáncë unicaman Jesús rabia

¹ Herodes axa Judea cacë menu 'icë unicaman 'apu 'aish Jerusalénu 'ain ca a menu 'icë ëma, Belén cacë, anuax Jesús bacëancëxa. Belénuaxa Jesús bacëan ca aucüaxa bari urucë anuax an ñu 'unáncë unicama, Belén 'urama 'icë Jerusalén ëmanu cuancëxa. ² Cuani bëbaquin ca ñucácëxa:

—¿Uinu cara axa judíos unibunën 'apu 'inun bërí bacëncë a 'ic? Aucüaxa bari urucë anuxun cananuna anun a 'unánti 'ispa isbëtsian. A isbëtsini cananuna 'unánbëtsini a rabi ain.

³ Usaía quia a bana cuati ca Herodes 'imainun Jerusalénu 'icë unicama masá nuituti, uisa cara ënë ñu 'iti 'icë quiax sináncasmacëxa. ⁴ Sináncasmaquin ca Herodesnën camabi judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana judíos unicama 'unánmicë unicamaribi camicëx ricuatsianxa timëtia ñucácëxa, uinuax caraisa Cristo axa utia judíos unibunën caíncë, ax bacënti 'icë quixun. ⁵ Ñucácëxun ca cacëxa:

—Belén cacë ëma, Judea menu 'icë, anuax ca bacënti 'icën. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin ca Belén ñuiquin ësouquin cuënëocëxa:

⁶ Belén, Judá menu 'icë ëma, anu 'icë uni achúshi ax 'apu 'ixun ca 'ën unibu, Israelnën rëbúnquicama, a bërúanquin 'aquinuxun 'aia. Usa 'ain ca Belén ax bëtsi ëmacamasama 'icën.

⁷ Quia cuatancëxun ca Herodesnën an ñu mëëxuncë unicama —uni itsin isnunma camina unëxun an ñu 'unáncë unicama 'ë bëxúnti 'ai —quixun cacëxa. Usoquian camicëx ucë ca ñucácëxa, añu nëtën caraisa 'ispa isaxa quixun. ⁸ Usoquin ñucátancëxun ca Herodesnën an ñu 'unáncë unicama Belénu cuanun xuacëxa. Xuquin ca ësouquin cacëxa:

—Anu cuanxun uinu cara a tuá 'icë quixun istancëxun camina 'ënribi a rabi cuanun 'ë cai uti 'ai —quixun.

⁹ Usoquian Herodesnën cacëx ca a tuá bari cuancëxa. Cuancëbë ca aucüaxa bari urucë anuxuan atun iscë 'ispa ax anúan a unicamax cuanti anúnbi cuancëxa. Cuanx ca anu a tuá 'icë a manámibi a 'ispa niracëacëxa. ¹⁰ A isi cuëenquiani ca anúan a 'ispa cuancë anúnbi an ñu 'unáncë unicama cuancëxa. ¹¹ Cuanx a manámia 'ispa niracëcë xubu anu atsínxun ca anua a tuá

Jesús aín tita Mariábè 'icè mèracèxa. Mèrai rantin puruni tsóbuquin ca Jesús rabiácèxa. Rabiquin ca atun bunánti bacáxun anua buáncè curi 'imainun tsèpasa ñu 'aíshbi nèèncèx sanuira a 'imainun i baca sanuira acama 'ináncèxa. ¹² Usoquian 'ináncè ca namámiquin Nucèn Papa Diosan anua Herodes 'icè anun cuanxma 'inun cacèx bai itsin cuantancèx aín nètènu bèbacèxa.

Josénèn aín titacèñun Jesús Egíptonu buan

¹³ An ñu 'unáncè unicamaxa aín menu cuantécèan ca Nucèn 'Ibu Diosan ángelnèn José namámiquin cacèxa:

—Herodesnèn ca a tuá 'aminuxun bariminuxun 'aia. Usa 'ain camina niruquianquin aín titacèñun a tuá bibiani Egipto menu cuanti 'ain. Cuantancèx camina 'èn mi cacèxmi utécènun anu 'iti 'ain.

¹⁴ Usoquian ángelnèn cacèx niruquin aín titacèñun a tuá bibiani ca José imé Egipto menu cuancèxa. ¹⁵ Anu ca Herodes pan bamatamainun 'iacèxa. Nucèn 'Ibu Diosan 'amicèxuan aín unin cuèñeosabi oi ca Egipto menu 'iacèxa. A banax ca èsai quia: “Egiptonua cana 'èn Bèchicè bèan”.

Tuácama rēnun quixun Herodesnèn ca

¹⁶ Usa 'ain ca —an ñu 'unáncè unicaman ca 'è paránxa —quiax Herodes 'aisamairai nishacèxa. Nishquin ca an ñu 'unáncè unin ñuicè bana sinánquin Jesús isa rabé baritia aín bacèncè 'icè quixun sináncèxa. Sinánxun ca aín uni xuacèxa, camabi Belénu 'icè rabé baritiañu bëbu tuácama 'anan rabé bari-tiañuma bëbu tuácamaribi 'abianxun a 'urama 'icè èmacamanuaribi bariquin cèñunun quixun. ¹⁷ Usaquin 'acèbè ca Jeremíasnèn cuèñeo bana quiásabi oi 'iacèxa. A banax ca èsai quia:

¹⁸ Ramá cacè èmanuxun ca rarumatía inia cuacanxa. Ax ca Jacob 'imainun aín xanu Raquelnèn rēbúnqui a xanucamaxa aín tuacèn rabanán incè 'iaxa. Aín tuá 'aíma cupí a sinani upí 'iisama tani ca uínbi nètémisamai ianxa.

¹⁹ Usa 'ain ca Herodes bama 'ain Egíptonuxun namáquin Josénèn Nucèn 'Ibu Diosan ángel achúshi isacèxa. ²⁰ Iscèxun ca amiribishi cacèxa:

—Niruquiani ca aín titacèñun a tuá bibiani amiribishi Israel nètènu cuantécèntan. An a tuá 'aisa tancè unicama ca bamaxa. Usa 'ain camina cuantécènti 'ain.

²¹ Usaquian ángelnèn cacèx ca José aín titacèñun a tuá bibiani Israel nètènu cuantécèancèxa. ²² Usa 'ain ca José cuantécènti 'aíshbi —Herodes axa bama 'ain ca aín bèchicè Arquelao, ax Judea menu 'apu 'icè —quixun ñuia cuax anu cuantécènti racuèacèxa. Racuèti ca namáquin istancèx Judea me anu Arque-lao 'icè anu cuaníma Galilea menu cuancèxa, aín namácèsabi oi. ²³ Galilea menu bëbatancèx ca Nazaret èmanu tsoti cuancèxa, usai 'itioquian an Nucèn Papa Dios quicè bana uni ñuixuncè unicaman ñuiasabi oi. A banax ca èsai quia, Jesús ca Nazaretnu 'icè uni 'icè quixun ca unin caia.

II. GALILEA MENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUAN (3-20)

3

*Juanèn anu uni 'icèma menuxun unicama bana ñuixuan
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Jesús Nazaretnu 'ain ca Juan, an unicama nashimicè, ax Judea nètènu 'aish anu uni 'icèma menu 'iacèxa. Anuxun ca an bana ñuia cuati cuania unicama bana ñuixuancèxa. ² Bana ñuixunquin ca cacèxa:

—Anun Nucèn Papa Diosan abè upí 'inun mitsu ainan 'imiti nètè ca 'urama 'icèn. Usa 'ain ca Nucèn Papa Diosmi sináncè 'aíshmabi sinanati ami sinan.

³ Juan ax ca a Isaíasnën Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ñuíá a 'icën. Ësai ca a bana quia:

Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix ësai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëníoquin racanati 'ain.

⁴ Juan ax ca camello rani 'acë chupa pañuanan ñuina xacá 'acë anun tsitëcërëquicë 'iacëxa. Aín piti ca curuchinti 'imainun buna rëpa 'iacëxa. ⁵ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë unicama Juanu riquiancëxa. Judea menu 'icë unicama 'imainun baca, Jordán cacë, a 'urama 'icë mecama anuaxribi ca 'aisamaira uni Juanën bana ñuixunia cuati cuancëxa. ⁶ Cuanxúan atun 'uchacama chiquinatia ca Juanën Jordán bacanuxun nashimiacëxa.

⁷ Juanën bana ñuixunia cuati 'itsa uni ricuatsinmainun ca 'itsa fariseo uni 'imainun 'itsa saduceo uniribi an nashiminun quiax anu uacëxa. Aia isquin ca Juanën cacëxa:

—Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun rara 'iásaribiti runu, an uni picë, asa 'ain. ¿Usa 'icë cara anúan Nucën Papa Diosan 'aisama unicama atumi nishquin masóti nëtën masócë 'itin rabananmi sinananun quixun uin mitsu cax? ⁸ Unían mitsux camina aséribi sinanacë 'ai quixun 'unánun camina ñu 'aisama 'ati ënquin upí ñuishi 'ati 'ain. ⁹ —Nux Abrahamnën rëbúnqui 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinánxunma ca 'acan. Aséribi cana mitsu cain, 'aisa tanquin ca Nucën Papa Diosan ënë maxáxbi bëtsi oquin Abrahamnën rëbúnqui 'imiti 'icën. ¹⁰ Ca ësa 'icën. A rëti aín manë ruë tuíanx a rapasu niracëquin ca an upí oquin tuacëma icama rëtancëxun xanania unin tsin nëënia. Usaribi oquin ca bënënquinshi mitsúxmi sinanati ami sináncëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën. ¹¹ Uníxa an ñu 'atima 'acëcama ëni sinanacë cupí cana 'ën a 'umpaxan nashimin. Usa 'aínbi ca 'ësamaira uni 'ë caxu aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi a buánxuntima 'ain. Axira uquin ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icën. 'Imiquin ca tsi rëquirucënën ñu 'acësoquin aín cushin aín nuitunua sináncë ñu 'atimacama a cëñuquin uni upí 'imiti 'icën. ¹² An ñu 'apácë unin 'acësaribi oquin ca 'ati 'icën. Ësa ca 'iti 'icën. Unin ca ñu bëru trigo 'apatia. 'Apátancëxun ca bimia bitsia. Bitancëxun ca bucúnxun chacaia. Chacaquian tacaia ca aín xacá suñun amo putia. Pucëbë ca aín bëru ax tiquia. Usai 'ia bërúanxun bixun bucúntancëxun ca aín xacácama tsi rëquirucë bënántisamanën nëënia. Usaribi oquin ca axa uti an aín 'acë ñucama 'unánquin, upí unicama abëa 'iti bianan 'atimacama a atun ñu 'atima 'acë cupí bimi xacá nëënti pucësa 'imiti 'icën.

*Juanën Jesús nashimia
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)*

¹³ Usa 'ain ca Galilea me anuax cuanx Jesús Judea nëtënu 'icë baca, Jordán cacë, anua Juan 'ain, anu cuancëxa, anuxuan Juanën nashiminun. ¹⁴ Cuanxa bëbaiaibi ca Juanën nashimisama tanquin Jesús cacëxa:

—¿Míinra 'ë nashimisa 'aíshbi caina 'ën mi nashiminun quiax ain?

¹⁵ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Uisai cara Nucën Papa Dios quia, usai cananuna 'iti 'ain. Usa 'ain camina min 'ë bërí nashimiti 'ain.

Cacëxun ca Juanën —cana mi 'ati 'ain —quixun caxun Jesús nashimiacëxa.

¹⁶ Usoquin Juanën nashimicëx ca Jesús bacanuax 'iruquiani cuancëxa. Cuanquinbi ca Jesusan naí panárabëcëbëtan isquin anuax numacuru tinax uáxa Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí anu 'iruia isacëxa. ¹⁷ Usai 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, ësai qui: “Ënëx ca 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë 'icën. Ami sinani cana chuámarua tani cuëënin”.

4

*Ñunshin 'atimanën 'apúan Jesús 'atima ñu 'amiti sinan
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)*

¹ Nashimicë 'icë ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan Jesús anu uni 'icëma menu cuanti sinánmiacëxa, anuxun ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'atima 'amicatsi quixun 'ati 'icë quixun 'unánquinbi.

² Anu 'ixun ca Jesús anu ñubi cuarenta imë 'imainun cuarenta nētēn piama 'icën. Ñu piima ca panancëxa. ³ Panancë ca ñunshin 'atimanën 'apun anu uxun 'atima ñu 'amicatsi quixun ësaquin cacëxa:

–Asérabi Diosan Bëchicë 'ixun ca ënë maxáxcama pán 'inun cat.

⁴ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

–Ësai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia: “Pán piishi ca uni tsótima 'icën. Uisai cara Nucën Papa Dios quia a bana 'airibi ca uni tsóti 'icën”.

⁵ Usotancëxun ca ñunshin 'atimanën 'apun Jesús Jerusalén ëma upí anu buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín mascuan sënëncënu buánruacëxa. ⁶ Buánrutancëxun ca cacëxa:

–Diosan bana cuënëo ca ësai quia:

An ca aín ángelcama mi bërúanmia. Bërúancëxmi maxáxmi tachacaxma 'inun ca aín mēcēnan biquin mi bacáruti 'icën. Usa 'ain ca mix asérabi Diosan Bëchicë 'aish ënuax nuánquianx menu nipacētan.

⁷ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

–Ësairibi ca aín bana quia: “Nucën 'Ibu Diosan cara 'ë iëmiti 'icë iscatsi quixun camina a tantima 'ain”.

⁸ Usotancëxun ca ñunshin 'atimanën 'apun amiribishi tantëcēncatsi quixun aín bashi chairucë manan Jesús buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun camabi me 'imainun a menu 'icë ëmacamaxa cha 'aish upí 'icë ismiacëxa. ⁹ Ismiquin ca cacëxa:

–Mínmi 'ë rantin puruni tsóbuquin 'ë rabicëxun cana ënë mecama, camabi anu 'icë ñucamacëñunbi minan 'inun mi 'inánti 'ain.

¹⁰ Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

–Ñunshin 'atimanën 'apu, ënuax ca cuantan. Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Min 'Ibu Diosëshi camina rabiti 'ain. Rabiquin camina ashí ax cuëncēsabi oquin ñu 'axunti 'ain”.

¹¹ Usoquian cacëx ca ñunshin 'atimanën 'apu Jesús ëbiani cuancëxa. Cuancëbētan ca Nucën Papa Diosan ángelcaman uxun Jesús 'aquiancëxa.

*Galilea nētēnuxuan 'atabaquin Jesúsana bana ñuixuanan ñu 'a bana
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)*

¹² Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, ami nishquin 'apun sipuacëxa. Juan sipuacë ñuicania cuabiani ca Jesús Judea nētēnuax Galilea nētēnu cuantëcēancëxa. ¹³ Anu cuanx Nazaret ëmanu bëbatancëx ca a ëbiani Galilea cacë parúmpapa rapasu 'icë ëma, Capernaúm, anu 'i cuancëxa. A me anu Capernaúm 'icë ax ca Zabulón 'imainun Neftalí cacë me 'iacëxa. ¹⁴ Anu ca Jesús 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun Isaíasnën cuënëocëxa, ësaquin:

¹⁵ Zabulón me 'imainun Neftalí me, a Jordán baca 'ucë manan 'icë, 'imainun anun parúmpapanu cuanti bai acamax ca Galilea me, anu judíosma unibu bucucë, anu 'icën. ¹⁶ Anu 'icë unicamax ainanma 'ixun Nucën Papa Dios cuëncēsabi oquin 'ati 'unáncëma 'aishbi ca Cristo ucëbë an 'unánmicë 'iäxa. Ainanma 'aish bamati 'aishbi ca Cristo ucëbë an 'unánmicëx xabānu 'icësa 'iäxa.

¹⁷ Bana ñuixuntabaquin ca Capernaúm ëmanu 'ixun Jesusan anu 'icë unicama ësaquin cacëxa:

—Anun Nucën Papa Diosan abë upí 'inun mitsu ainan 'imiti nëtë ca 'urama 'icën. Usa 'ain ca ami sináncë 'aíshmabi sinanati ami sinan. Usaquian anuxun bana ñuixunquin cacësabi oquin ca Jesusan 'itsa oquin a bana unicama ñuixuancëxa.

An tsatsa bicë uni rabë 'imainun rabë Jesusan abë cuanun ca (Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Parúmpapa Galilea cuëtani cuanquinbi ca Jesusan rabë uni mëracëxa. A uni rabëtax a achúshi Simón 'icëbi Pedroribi cacë, a 'imainun aín xucën Andrés cacë 'iacëxa. A rabëtax an tsatsa bicë uni 'ixuan tsatsa ricania ca Jesusan mëracëxa. ¹⁹ Mëraqin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut. An tsatsa bicë uni 'icëbi cana 'ëmi catamënunmi uni sinánminun mitsu 'imiti 'ain.

²⁰ Usaquian Jesusan cacëxuinshi aín rica ëbiani ca abë cuancëxa.

²¹ A uni rabë bibiani cuanquinbi ca Jesusan bëtsi uni rabëribi, Zebedeonën bëchicë, Jacobo 'imainun aín xucën Juan, an aín papa Zebedeobëtan nuntin-uxun rica mëníoia mëracëxa. ²² Mëraqian cuënquin Jesusan abëa cuanun cacëxëshi ca nuntinubi aín papa ëbiani Jesús bë cuancëxa.

Galilea nëtënxun Jesusan bana 'itsa uni ñuixuan (Lc 6.17-19)

²³ Usa 'ain ca Jesusan Capernaúm anuax cuanxun Galilea mecamanuxun anua judíos unicama timëti xubucamanuxun bana ñuixuancëxa. —Nucën Papa Diosan ca ami catamëcë unicama abë 'inun ainan 'imiti 'icë —quixun caquin upí bana unicama ñuixuanan ca uni ñucëcama pëxcüacëxa. ²⁴ Usoquian 'aia Jesús chanioia cuaquin ca Siria nëtënu 'icë unicaman axa ñucëcama Jesusan pëxcunun quixun anu buáncancëxa. Bëtsi bëtsi ñucëcama 'imainun ñunshin 'atimanën 'ibuacë unicama 'imainun uni ñucë nirucuainquinbi tancëma, 'imainun aín nami nimëti saquiquicë acama anu buáncëxun ca Jesusan pëxcüacëxa. ²⁵ Usoquin bana ñuixuanan unicama pëxcubiania cuania ca 'aisamaira unin Jesús nuibiancëxa. Galilea menu 'icë unicama 'imainun Decapolis cacë menu 'icë unicama 'imainun Jerusalénu 'icë unicama 'imainun Judea mecamanu 'icë unicama 'imainun Jordán baca 'ucë manánuaxribi ucë unicaman ca abë cuanquin Jesús nuibiancëxa.

5

Matánu tsóxun Jesusan aín unicama bana ñuixuan

¹ 'Aisamaira uni isbiani cuantancëxa Jesús matá me mapëracëtancëx anu tsóbutia ca aín 'unánmicë unicaman nëbëtsioracëxa. ² Nëbëtsioracëxun ca Jesusan uisa unicamax cara cuëenti 'icë quixun atu 'unánmiquin cacëxa, ësaquin:

³ An —'ënbi cana 'ën nuitu upí 'imitima 'ai —quixun 'unáncë uni, ax ca 'ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan aín nuitu upí 'imianan ainan 'imicë cupí, chuámarua tani cuëënia.

⁴ Axa masá nuitucë uni a ca Nucën Papa Diosanbi aín masáquin sináncë nëtëmiti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁵ Axa cëruti banacëma uni ax ca Nucën Papa Diosan 'inánti ñucamañu 'iti 'icën, an cacësabi oi. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua cuëënia.

⁶ 'Acëñuma bamaia uni piti cuëëncësaribi oi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti cuëëncë uni, a ca an usaía 'inun 'imiti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁷ An 'aquinsa 'icē uni itsi nuibaquin 'aquincē uni a ca Nucēn Papa Diosan-ribi nuibaquin 'aquinti 'icēn. Usai ca 'iti 'icē quixun 'unani ca chuámarua tani cuēēnia.

⁸ Axa aín nuitu Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ianan aín sinan upí uni an ca Nucēn Papa Dios 'unánan isti 'icēn. Usai ca 'iti 'icē quixun 'unani ca chuámarua tani cuēēnia.

⁹ An raíri uni bētsibē nishananíma nuibananun 'aquincē uni a ca Nucēn Papa Diosan —mix camina 'ēn bēchicē 'ai —quixun cati 'icēn. Usa unix ca chuámarua tani cuēēnia.

¹⁰ Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'icē cupía, uni itsin tēmēramicē uni, ax ca —'ēx cana Nucēn Papa Diosnan 'aish aín nētēnu abē 'iti 'ai —quixun sinani chuámarua tani cuēēnia.

¹¹ Mitsun 'ēn bana cuacē upí unin mitsu 'atima banan canan bētsi bētsi onan cēmēi mitsumi manáncēxibi camina chuámarua tani cuēēnti 'ain.

¹² Usaribi oquin ca an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama unin bētsi bētsi ocēxa. Usaquin sinánquin camina cuēēnquin, Nucēn Papa Diosan ca mitsu upí oquin sinánxunquin aín nētēnu abē 'i upitax tsónun mitsu 'imiti 'icē quixun 'unani chuámarua tani cuēēnti 'ain.

Aín unicamax ca tashi 'imainun lamparínsa 'icē Jesús quía bana (Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Mitsux camina ēnē nētēnu 'aish tashisa 'ain. Tashin ca anun tashíncēxun ñu mucuquin upí 'imía. Usaribi oquin camina mitsun mibē 'icē unicama upiti bucinun 'aquinin. Tashi axa aín muca nētētía ca unin uisaxunbi amiribishi mucotēcēntima 'icēn. Usa 'aish ca a tashi mucañuma ñancáishi 'icēn. 'Aisama 'icē ca unin putia, putia unin amácēx ca nētētía. Mitsun upiti bucinun mibē 'icē unicama 'aquincēma 'aish camina a tashíxa mucañuma 'icēsaribi 'iti 'ain.

¹⁴ Tashisa 'ianan camina mitsux lamparínsaribi 'ain. Usa 'ixun camina mibē 'icē unicama upiti bucuti 'unánun 'aquinin. Ca ēsa 'icēn. Ēma cha matánu 'icē ax ca unētima, a ca camabi unin isia. ¹⁵ Usaribi oquin ca unin lamparín bimitancēxun bunánti buinaxun anun mapuquin nanima. Usoquinma ca lamparinéan a xubunu 'icē unicama pēcatanun ñu manámi nania. ¹⁶ Usaribi oquin camina mitsun mibē 'icē unicama upiti bucuti 'unánun 'aquincē 'aish lamparínsaribi 'iti 'ain. Mitsun ñu upí 'aia isquin ca cuēēnquin a unicaman min Papa Dios naínu 'icē a rabiti 'icēn.

Nucēn Papa Diosan bana cuēēno quicēsabi oi 'iti Jesús quía

¹⁷ Camina 'unánti 'ain, Moisésnēn cuēēno bana 'imainun Nucēn Papa Diosan aín unibu cuēēnomia banacama quicēsabi oquin 'axunma 'anun quixun uni cai cana 'ēx uáma 'ain. 'Ē ñuiquian cuēēno banacama quicēsabi oi 'i cana ēnē nētēnu uacēn. ¹⁸ Cana mitsu asérabi cain, naí 'imainun mecama cēñúcēma pain 'ain ca a banacama quiásabi oi 'iti 'icēn. Usai ca 'iti 'icē quiáxa quía 'ain ca achúshi banabi usai 'icēma 'itima 'icēn. ¹⁹ Usa 'ain ca ui unicaman cara a banacama achúshirabi —a bana cananuna 'atima 'ai —quixun caquin uni itsi usaribi oquin sinánun 'unánmia, ax ca Nucēn Papa Diosan nētēnu 'aish, bētsi unicamabētan sēnēnmaraira 'iti 'icēn. Usa 'aínbi ca an a banacama quicēsabi oquin 'aquin uni itsínribi usaribi oquin 'anun 'unánmicē uni, ax Nucēn Papa Diosan nētēnu 'aish, raíri unicamabē sēnēnmaira 'iti 'icēn. ²⁰ Cana mitsu cain, mitsun an Moisésnēn cuēēno bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicaman 'acēsamaira oquin Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oquin 'acēma 'aish camina ainanma 'ianan aín nētēnu abē 'itima 'ain.

Uni itsimi nishtima Jesús quía (Lc 12.15-59)

²¹ Moisésnën mitsun raracama ñuixuan bana unin ñuixunia camina cuan, ësai quicë: “Uni camina 'atima 'ain. Uin cara uni 'ati 'icë ax ca Nucën Papa Diosan 'uchocë 'aish cast'icancë 'iti 'icën”. A bana unin mitsu ñuixunia camina cuan. ²² Usaía quiá 'aínbi cana 'ën mitsu cain, axa uni itsi, aín xucënsa 'icëbi ami nishcë uni ax ca 'uchocë 'aish cast'icancë 'iti 'icën. Axa uni itsi ñu cai 'atimati banacë uni a ca mitsun cushibunën 'apucaman 'uchoti 'icën. 'Imainun ca an ami nishquin uni itsi —ñunshin bacë camina 'ai —quixun cacë uni ax, axa manë tsinu 'iti uníxa 'uchacësaribi 'icën.

²³ Usa 'ain camina Nucën Papa Dios rabinuxun a 'inánti ñu bëxun —uni itsi ca 'ëmi nishaxa —quixun sináncë 'ixun ²⁴ Nucën Papa Dios 'inántimi buáncë ñu anubi pain nanbiani cuanx, axa mimi nishcë uni abë pain mëníonanti 'ain. Mëníonantancëx abë upí 'ixun camina cuantëcënquin min 'inánti ñu Nucën Papa Dios 'inánquin a rabiti 'ain.

²⁵ Bëtsi unían mimi nishquin, mitsun cushinu buáncëx, bain cuani camina anu bëbacëma pain 'aish, abë mëníonanti 'ain. Mëníonancëxunma ca mimi nishcë uni axa mi ñui ami manáncëxun min cushin mi sipuati 'icën. Usa 'aíshmi sipuacë 'itin rabanan camina bëbacëma pain 'aish a unibë mëníonanti 'ain. ²⁶ Cana mitsu aséabi cain, sipuacë 'ixun camina min cushi quicësabi oquin curíquinën cupíoti 'ain. A pain ancëquin cupíoi camina sipunubi 'iti 'ain. Usaquin 'atin rabanan camina min cushinu bëbacëma pain 'aish axa mimi nishcë unibë mëníonanti 'ain.

Uni itsin xanubë camina 'itima 'ai quicë bana Jesusan ñuia

²⁷ Moisésnën mitsun raracama ñuixuan bana unin ñuixunia camina cuan, ësai quicë: “Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain”. ²⁸ Usaí quiá 'aínbi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unix cara ainanmabi xanu itsi isi aín nuitu mëu cuëña a unix ca a xanubë 'icësa 'ia.

²⁹ Min bëru mëqueu anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuëncë 'ixunbi camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina min bëru achúshi ëchíxun nicësa 'iti 'ain. Mix bëru rabëñu 'aíshmi manë tsinu anuax tëmërai cuantima cupími min bëru achúshi ëchíxun niti ca asábi 'icën. ³⁰ Min mëcën mëqueu anun 'aisama ñu 'ati cuëncë 'ixunbi camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina min mëcën achúshi tëaxun nicësa 'iti 'ain. Mix mëcën rabëñu 'aíshmi manë tsinu anuax tëmërai cuantima cupími min mëcën achúshi tëaxun niti ca asábi 'icën.

Uni aín xanubë ënanantima Jesús quia bana (Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Moisésnën cuënëo bana ca ësairibi quia: “Ui unin cara aín xanu ëinsa tania an ca —ënë xanu ca bërí 'ën xanuma 'icë —quixun quirica a cuënëoxunti 'icën”. ³² Usaía Moisésnën cuënëo bana quicë 'aínbi cana 'ën mitsu cain, an aín xanúxa uni itsibë 'icëmabi ëncë unin ca a xanumi 'uchaquin a 'aisama xanu 'icësaí 'inun 'imia. Usaribiti ca an uni itsin ëncë xanu bicë uni ax 'uchaia, uni itsin xanubë 'icësaribiti.

—Cëmëma ca —quiti bana Jesusan ñuia

³³ Moisésnën mitsun raracama 'unánmiquin cuënëoxun bana unin mitsu ñuixunia camina cuan, ësai quicë: “Unin aín bana ca aséabi 'icë quixun uni itsin 'unánun —Nucën 'Ibu Diosan ismainun cana mi cain, aséabi cana 'ën cacësabi oquin 'ati 'ai —quicë 'ixun camina aséabi mix quicësabi oquin 'ati 'ain, Nucën Papa Diosan ca mi isia quixun 'unánquin”. ³⁴ Usa 'aínbi cana 'ën mitsu cain, —Nucën Papa Diosan ismainun cana mi cain —qui camina banatima 'ain. 'Imainun camina —naitan cuamainun cana cëmëquinma aséabi mi cain —qui banatima 'ain, naínu ca Nucën Papa Dios 'icë, usa 'ain.

³⁵ 'Imainun camina —menbi cuamainun cana cēmēquinma asérabi mi cain — qui banatima 'ain, mecama ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun unioçēxa, usa 'ain. 'Imainun camina —Jerusalénu 'icēcaman cuamainun cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain, Jerusalénu ca judíos unicaman 'Apu 'icē, usa 'ain. ³⁶ 'Imainun camina —'ēn maxcá sinánquin cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain. Min maxcánu 'icē buxa tunan 'icēbi camina minbi uxua 'imitima 'ain, uxua 'icēbi camina tunan 'imitima 'ain. Nucēn Papa Diosan cuni ca 'imiti 'icēn. Usa 'ain camina usai banatima 'ain. ³⁷ Usai quima camina cēmēma banan cuni banati 'ain. Cēmēcēma 'aish camina — Nucēn Papa Diosan ismainun cana asérabi mi cain —qui banatima 'ain. A ñunshin 'atimanēn sinánmicē uni ax ca usai banaia.

*Uni cupitima Jesús quia
(Lc 6.29-30)*

³⁸ Moisésñēan mitsun rara ñuixuan, ěsaia quicē bana a camina cuan: “An uni itsin bēru 'atimocē uni a ca uni itsínribi aín bēru 'atimoti 'icēn. An uni itsin xēta 'atimocē uni a ca uni itsínribi aín xēta 'atimoti 'icēn”. ³⁹ Usai quiá 'aínbi 'ēn mitsu cain, mitsua 'atimocēxunbi camina ami nishquin cupiquin 'atimotima 'ain. Usoquin 'aquinma camina mitsua mēqueu bētáshcacēxun 'aia tania amoribia mitsu bētáshcanun 'amiti 'ain. ⁴⁰ An min camisetami 'inánun quixun policía cacē uni a camina min cutúnribia biisa tania 'inánti 'ain. ⁴¹ Unían mi achúshi kilometro aín ñu buánxunun cacēxun camina rabē kilometro buánxunti 'ain. ⁴² An mi ñu 'inánun quixun ñucacē uni a camina 'inánti 'ain. An —min ñu ca mi bēxuntēcēnun 'ē 'inan —cacē uni a camina 'inánti 'ain.

*—Axa mimi nishcē uni camina nuibati 'ai —quicē bana Jesusan ñuia
(Lc 6.27-28, 32-36)*

⁴³ Ěsai quicē banaribia ñuia camina cuan: “Axa mimi nishcē uni nuibaquinma camina axa mibē nuibanancē unishi nuibati 'ain”. ⁴⁴ Usai quiá 'aínbi cana 'ēn mitsu cain, axa mimi nishcē unicama nuibaquin 'aquianan camina axa mimi 'atimati banacē unicama 'imainun an mi bētsi bētsi ocē unicama Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain. ⁴⁵ Usaquin 'acē 'aish camina asérabi mitsun Papa Dios axa naínu 'icē an sináncēsabi oquin sináncē 'ain. An ca camabi uni, upí uni 'imainun upíma uni aribia pēcanun bari urumianan camabi unin ñu 'apácē chabónun 'uíribi 'ibúmia. Usaribi oquin camina camabi uniribi nuibaquin 'aquinti 'ain. ⁴⁶ Mitsúnmi an mitsu nuibacēma unicama nuibaquinma an mitsu nuibacē unicamaishi nuibatia ca Nucēn Papa Diosan mitsu upí isima. An 'apu buánmiti curíqui bicē uni 'aisama 'ixunbi ca usaribi oquin an a nuibacē uni a nuibananquinia. Mitsun camina an mitsu nuibacē unishima camabi uni nuibati 'ain. ⁴⁷ Mitsun aintsishi sináncē 'aish camina an Nucēn Papa Dios 'unáncēma unibu 'icēsaribi 'ain. Atun ca aín aintsishi sinania. Usa 'aínbi camina mitsun aintsishima camabi uni sinánti 'ain, Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin. ⁴⁸ Usa 'ain camina mitsun Papa Dios, axa naínu 'icē, an sináncēsaribi oquin sinánti 'ain.

6

Ěsaquin ñu upí 'ati Jesús quia bana

¹ 'Ěx upí 'icēa camabi unin isnun cana ñuñuma uni ñu 'inánti 'ai quixun camina sinántima 'ain. An usaquin sinánquin uni itsi ñu 'ináncē uni a ca Nucēn Papa Dios naínu 'icē, an upí isima. ² Usa 'ain camina ñuñuma uni ñu 'inánquin an uni paráncē unicaman 'acēsaribi oquin 'atima 'ain. Unin atu rabiti cuēēnquin ca anu judíos unicama timēti xubunuxun ñu 'inánan bainuxunribi camabi unin isnun ñuñuma uni ñu 'inania. Usoquian 'inania

isquin ca an a iscë unicaman a rabiquin, ax ca upí uni 'icë quixun caia. Unicaman usa uni rabiabi ca Nucën Papa Diosan a upí isima. ³ A unicamax usai 'icëbëbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Min ñuñuma uni ñu 'inánquin camina bëtsi uni catima 'ain, min abë nuibanancë uni abi camina catima 'ain. ⁴ Raíri unin isnunma camina uni ñu 'inánti 'ain. Usaquinmi 'aia isi ca Nucën Papa Dios, an camabi unin ñu 'aia iscë, ax cuëenti 'icën. Cuëenquin ca mi upí oquin sinánxunti 'icën.

*Ësai ca aín uni Nucën Papa Diosbë banati 'icë Jesús quia bana
(Lc 11.2-4)*

⁵ Mitsux Nucën Papa Diosbë banai camina an uni paráncë unicama 'icësa oi 'itima 'ain. Atux ca unían a isnun quiax anua judíos unicama timëti xubunuax 'ianan anun niti bai cuëbí anuaxribi Nucën Papa Diosbë banaia. Asérabi cana mitsu cain, a unicamaxa usai Nucën Papa Diosbë banaia iscë unicaman — ax ca upí uni 'icë —quixun sinánquin rabia. Usaquin rabiabi ca Nucën Papa Diosan a upí isima. ⁶ A unicamaxa usai 'icëbëbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Mitsux min Papa Diosbë bananux min 'itinu atsínquin camina min xëcuë xëputi 'ain. Xëputancëx camina, min Papa Diosribi ca anu 'icë quixun 'unani, abë banati 'ain. Mitsua unin isiamabi ca min Papa Dios, an camabi ñu isanan camabi sinan 'unáncë, ax mixmi abë banaia cuati cuëenti 'icën. Cuëenquin ca mitsu upí oquin sinánxunti 'icën.

⁷ Mitsux Nucën Papa Diosbë banai camina an Nucën Papa Dios 'unáncëma unicamaxa 'icësaribiti banatima 'ain. Atux ca —nux usai banaia ca Nucën Papa Diosan nun bana cuati 'icë —quixun sinani 'aisamairai banaia, uisai quiti cara quixun sinanimabi. ⁸ Usa uníxa 'icësa camina 'itima 'ain. Mitsun Papa Dios an ca mitsun cacëma pan 'ixunbi uisa ñucama caramina a ñucáti 'ai quixun 'unania. ⁹ Usa 'ain camina ësaquin cai Nucën Papa Diosbë banati 'ain: Nucën Papa Dios, naínu 'icë, mix camina asérabi min sinan upíira 'ain. Usa camina mix 'ai quixun ca camabi uni mi ñui upí banáinshi banati 'icën.

¹⁰ Aín 'Apu 'icëa camabi unin mi rabiti cana cuëënin. Usaquian mi 'anun camina 'imiti 'ain. Min nëtënuquan ángelcaman 'acësaribi oquian ënë nëtënuquan unicaman mix cuëëncësabi oquin 'ati cana cuëënin.

¹¹ Camabi nëtënmi 'acësaribi oquin camina ënë nëtënríbi nun piti anun nux tsóti a nu 'inánti 'ain. ¹² Unían nu 'atimocëxunbinu aribi 'atimoquinma a ñucama sinánquinma manucësaribi oquin camina nun 'acë 'atima ñucama nu tërënxunquin manuti 'ain. ¹³ Ñunshin 'atimanën 'apúan nu ñu 'atima 'amixunma 'anun camina nu bërúanti 'ain. Nun ñu 'atima 'ati 'icëbi camina nu usa ñu 'axunma 'anun nu iëmiti 'ain. Mix cushiira 'aish xëñibua 'aínbi 'Apu 'icë ca camabi unin mi rabiti 'icën. Usai 'inun min 'imiti cana cuëënin.

¹⁴ Mitsun axa mitsumi 'uchacë uni usaribi oquin cupiquinma a manumi abë upí 'ia ca mitsun Papa Dios naínu 'icë an mitsux ami 'uchacëcama tërënxunquin manuti 'icën. ¹⁵ Usa 'aínbi ca mitsumi 'uchacë uni a usaribi oquin cupimi abë upí 'iama oquin mitsun Papa Dios naínu 'icë an mitsun ami 'uchacëcama tërënxunquin manutima 'icën.

Uníxa Nucën Papa Diosmi sinani samáti Jesús quia bana

¹⁶ Mitsux Nucën Papa Diosbë upiti bananuxun piima camina an uni paráncë uníxa 'icësaribiti 'itima 'ain. A unicamax ca —Nucën Papa Diosmi sinánquin picëma 'aish ca upí uni 'icë —quixun raíri unin sinánun quiax picëma 'ianan masá nuitucësa 'ia. Usai 'ia uni raírinën a rabiabi ca Nucën Papa Diosan a upí isima. ¹⁷ A unicama usai 'icëbëbi camina mitsux Nucën Papa Diosmi sinani samatibi mëníocati min bu mëníonan bëchucati 'ain. ¹⁸ Unían

'unántisama 'inun usai mēnócaxmi samatia ca mitsun Papa Dios, an camabi unin sinan 'unáncē, ainshi mitsu isti 'icēn. Isi cuēēnquin ca upí oquin mitsu sinánxunti 'icēn.

'Itsa ñuñu 'iti sinánquinma, Nucēn Papa Diosan nētēnu upí 'iti sinánti Jesús quia bana
(Lc 12.33-34)

¹⁹ Ēnē nētēnuax ñuñuira 'iti cuēēnquian unin 'aisamaira ñu bitsiabi ca bētsi bētsi ñu nacuaxan cēñumainun bētsi bētsi ñuxa puibuax chēquimainun bētsi bētsi ñu an ñu mēcamacē unin unéxun xubunu atsínxun mēcamatia. Usa 'ain camina axa ñuñuira 'iti cuēēncē uni asaribi 'itima 'ain. ²⁰ Ēnē nētēnuaxa 'icēsai ca Nucēn Papa Diosan nētē nainu 'icē ñucama 'atimati cēñutíma, an ñu cēñuti nacuáxbi ca 'aíma 'icēn, anuax ca ñu puibutiribi 'aíma 'icēn, 'imainun ca an xubunu atsínxun ñu mēcamacē uni anu 'aíma 'icēn. Usa 'ain camina mitsux ēnē menu 'icē ñuñuishi 'iti sinánquinma Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ati 'ain. Usaquin 'atancēxmi aín nētēnu abē 'icē ca an mitsúnmi a cuēēnminuxun 'acē ñucama cupí, mitsu cupíira oquin chuámarua cuēēnun 'imiti 'icēn. ²¹ Uisa ñun cara cuēēnia, a ñuishi ca unin sinania. Axa ēnē nētēnu 'icē ñuñu 'iti cuēēncē unin ca a ñuñu 'itishi sinania. Usa 'aínbi ca an Nucēn Papa Diosan a cupíoquin aín nētēnuxun chuámarua 'imiti cuēēncē uni an Nucēn Papa Dios cuēēnun ax cuēēncēsabi oquin 'atishi sinania.

Aín unicama xabánu nicēsa 'iti Jesús quia bana
(Lc 11.34-36)

²²⁻²³ Lamparínēn pēcacēbētan ca unin bēruñu cupíshi an pēcacē ñucama 'imainun xabá isia. Min bēru upí 'ain camina upí oquin isquin min ñu mēēti 'ati 'ain. Min bēru 'aisama 'ain camina xabá isquinma min ñu mēēti upí oquin 'atima 'ain, bēánquibucēnuxun 'acēsoquinshi camina 'ati 'ain. Usaribiti camina Nucēn Papa Diosan 'imicēx min sinan upí 'ianan an sinánmicē 'aish min sinan an pēcacēsa 'ain. Usai 'ibi camina an sináncēsaribi oquin sináncēma 'aish bēánquibucēnu nicēsa 'ain. Ami sinánquinma bētsi bētsi ñu sináncē 'aish ca uni bēánquibucēnuira nicēsa 'icēn.

–Ñuñu unix ca Nucēn Papa Diosmi sinanima –Jesús quia bana
(Lc 16.13)

²⁴ Ēsa ca: Achúshi unin ca rabē uni ñu mēēxuntima 'icēn. Rabē uni ñu mēēxuncē 'ixun ca bētsishi nuibaquin upí oquin ñu 'axuanan bētsi nuibatima 'icēn. Usa 'ixun achúshinēn bana cuaquin bētsían cacēxun aín bana parēti 'icēn. Usaribiti ca uni curíqui 'imainun bētsi bētsi ñumishi sináncē 'aish Nucēn Papa Diosmi upiti sinanima.

Nucēn Papa Diosan ca aín unicama bēruánquin 'aquinia Jesús quia bana
(Lc 12.22-31)

²⁵ Usa 'ain cana mitsu cain, añu caramina piti 'ain, añu chupa caramina pañuti 'ai quixun acama sinani camina masá nuitutima 'ain. Mitsun pitisamaira camina mitsux 'ain, mitsun chupasamaira camina mitsux 'ain, ¿usa cat? An mitsúxmi ēnē nētēnu tsoiti oquin unio Nucēn Papa Dios, ainshi ca a mi piti ñu mitsu 'inánan a mi pañuti chuparibi mitsu 'inánti 'icēn. ²⁶ Mitsun camina axa nuáncē ñu pēchiucama 'unanin. Atun ca ñu 'apánan bimi bucunuxun bitsima. Usa 'icēbi ca mitsun Papa Dios, ax nainu 'icē, an atun piti 'inania. An ñu pēchiu 'acēsamaira oquin ca mitsumi sinánquin mitsu piti 'inánti 'icēn. ²⁷ Nucēn Papa Diosainshi canimicē 'aish camina mitsúxbi masá nuituti canitisa tani masá nuitutibi canitima 'ain.

²⁸ Usaribi oquin camina añu chupa caramina pañuti 'ai quixun sinani masá nuitutima 'ain. Camina isti 'ain, ro uacama ax ca ñu mēēnan chupa onuxun

risi oímabi upíira upí 'icën. ²⁹ A ro uacama sinánquin cana mitsu cain, 'apu Salomón ax ca 'itsaira ñuñu 'ianan chupa upíira upí pañucë 'aishbi aín chupa ax ro uasaribi upíira upí 'iáma 'icën. ³⁰ Upíira upí 'itancëxbia xanania unin tsin nëencëx ca a ro ua cëñutia. Usai 'inunbi ca Nucën Papa Diosan aín ua upíira upí 'imia. Usoquin 'acë 'ain camina 'unánti 'ain, ro ua 'acësamaira oquin ca an mitsúnmi pañuti chupa mitsu 'inánti 'icën. Mitsux usaquin sináncëma 'aish camina upíti Nucën Papa Diosmi catamëcëma 'ain. ³¹ Usai 'ima camina masá nuituti —¿añu ñu caranuna xëanan piti 'ain? —quianan —¿añu chupa caranuna pañuti 'ain? —quiquin usa ñuishi sinántima 'ain. ³² An Nucën Papa Dios 'unáncëma unicaman ca ñuñu 'itishi sinánan aín piti bitishi sinánan aín chupa bitishi sinania. A unicaman usaquin sináncë 'aínbi ca mitsun Papa Dios naínu 'icë an 'unania, mitsux chupañu 'ianan pitiñu 'aish cuni camina upitax bucuti 'ai quixun. ³³ Usa 'ain camina ainan 'ianan ax cuëncësabi oquin pain 'ati 'ain. Usaquin 'acëbëtan ca an anúnmi mitsux upitax bucuti ñucama aribi mitsu 'inánti 'icën. ³⁴ Usa 'ain camina —imëishi carana uisai 'iti 'ain, bëtsi nëténribi carana uisai 'iti 'ai —quixun sinani masá nuitutima 'ain. A nëtë ucëbëtainshi camina isti 'ain.

7

*—Unin ca uni itsi 'uchotima 'icë —quiáxa Jesús quia bana
(Lc 6.37-38, 41-42)*

¹ Nucën Papa Diosanma mitsuribi 'uchoia, usa 'ain camina bëtsi uni ñui manánquin 'uchotima 'ain. ² Mitsúnmi uni itsin ñu 'aia isquin a uni 'uchoia ca Nucën Papa Dios 'imainun unínribi, mitsúnribi caramina uisa ñu 'ai quixun isti 'icën. Mitsun —min usa ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun uni itsi cacë 'ixunbi usaribi oquin 'aia ca Nucën Papa Dios 'imainun unínribi mitsúnmi bëtsi uni 'uchocësaribi oquin mitsu 'uchoti 'icën. ³ Bëtsi unin 'ucha 'itsamashi 'icë a sinánquinbi camina mitsun 'ucha 'aisamaira 'icëbi sinaniman. Ënëx ca ësa 'icën. Bëtsi uníxa aín bëru xamënu i sani chamaratsuñu 'icësa 'aínbi camina mitsux i mo mitsun bëru xamënu 'icësa 'ain. ¿Uisa 'ixun caramina bëtsi unin bëru xamënu 'icë i sani chamaratsu a sinánquinbi axa mitsun bëru xamënu 'icë i mo sinaniman? ⁴ ¿Mitsun bëru xamënu 'icë i mo mëníoquin bicëma 'ixun caramina uisa cupí —i sani chamaratsu min bëru xamënu 'icë camina 'ë bimiti 'ai —quixun bëtsi uni cati 'ain? ⁵ Mitsun pain mitsun bëru xamënu 'icë i mo a bitancëxun camina upí oquin isquin bëtsi uni aín bëru xamënu 'icë i sani chamaratsu bixunti 'ain.

⁶ An Nucën Papa Dios timaquin aín bana cuaisama tancë uni camina 'ën mitsu cacë banacama ñuixuntima 'ain, ñuixuncëxbia atux Nucën Papa Dios 'usani ami 'atimati banai mitsumi nishquin mitsu 'atimoti rabanan. Usa unicamax ca an ñu upí pimicëxunbia uni 'uchítinën ami nishquin picësaribi 'icën. 'Ianan ca unían aín cënënu niia cuchin 'aisamaira cupícë ñu a amáquin chuoórucësa 'icën.

*Nucën Papa Diosbë banaquin a ñucáti Jesús quia bana
(Lc 11.9-13; 6.31)*

⁷⁻⁸ Camina 'unánti 'ain, ui unin cara Nucën Papa Dios ñucáquin caia a uni ca Nucën Papa Diosan 'inania. Ësa ca: Bari bariquin ca unin ñu mëraia. 'Imainun ca unin bëtsi unían xëcuë taxcaia cuaquin a xubunu 'icë unin xëocaxunia. Usaribi oquinmi mitsun ñucáquin cacëxun ca mitsun bana cuaquin Nucën Papa Diosan mitsux cuëncë ñu mitsu 'axunti 'icën.

⁹ ¿Mix aín papa 'ixunbi caramina min bëchicënëan mi pán ñucácëxun maxax 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹⁰ ¿Tsatsa mi ñucácëxun caramina runu

a 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹¹ Mitsux 'atima uni 'ixunbi camina mitsun bēchicē upí ñu 'inanin. Mitsúnmi 'acēsamaira oquin ca Nucēn Papa Dios naínu 'icē an a ñucácē uni a upí ñu 'inánti 'icēn.

¹² Bētsi uníxa mibē upí 'ianan mi 'aquintimi mix cuēēncē, usaribi oquin camina min bētsi unibē upí 'ianan a 'aquinti 'ain. Usaquin 'anun ca Moisésnēn cuēnēo bana quia. 'Imainun ca an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicaman cuēnēo banaribi usai quia.

*Rabē ca bai 'icē quiáxa Jesús quia bana
(Lc 13.24)*

¹³⁻¹⁴ Ēsa ca. Anúan uni cuanti bai ca rabē 'icēn, cha 'imainun chucúma. Bai cha anun atsínti, anúinra ca 'aisamaira uni cuania. A bain cuanx ca uni anu Nucēn Papa Dios 'icēma nētē anuaxa 'aisamaira tēmērati, anu bēbati 'icēn. Bētsi bai chucúma, anun atsínti chucúma, anun ca 'itsamashi uni cuania. A bain atsínquiani cuantancēx ca uni nētētimo Nucēn Papa Diosan nētē upí anu abē 'iti 'icēn. A bai chucúma anun camina mitsux cuanti 'ain.

*Aín bimi isquin uisa i cara quixun i 'unánti Jesús quia bana
(Lc 6.43-44)*

¹⁵ Bētsi bētsi unin ca mitsu parántisa tanquin –Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun cana mitsu bana ñuixunin –quiquinbi anbi sináncē bana ñuixunia. Usa unin ñuicē bana camina cuatima 'ain. A unicamax ca 'unánmaratsu ñuinasa 'aíshbi aín nuitu mēu 'atima sinánñu 'aish pianancē ñuinasa 'icēn. ¹⁶ Atun ñu 'acē isquin camina uisa uni cara quixun 'unánti 'ain. Ēsaribi ca. A cuti bimi a ca aín bimi cutima i an tuaíma. ¹⁷ Usaribiti ca aín íxa xanáncē 'aish 'aisama 'ain aín bimi 'aisama 'icēn. Aín íxa upí 'ain cuni ca aín bimíxribi upí 'ia. ¹⁸ Aín íxa upí 'ain ca aín bimi 'aisama 'ima. Aín íxa xanáncē 'aish 'aisama 'ain ca aín bimi upí 'ima. ¹⁹ 'Apácēxbia upiti bimiama ca unin i rētancēxun nēēnia. ²⁰ Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icēn, a i cara upí 'icē, cara 'aisama 'icē quixun. Usaribi oquin camina unin ñu 'aia isquin asérabi cara Nucēn Papa Diosan uni 'icē quixun 'unánti 'ain.

*Camabi uníxira Nucēn Papa Diosan nētēnu 'itima Jesús quia bana
(Lc 13.25-27)*

²¹ An –mix camina 'ēn 'Ibu 'ai –quixun 'ē cacē unicama ax ca camáxira Nucēn Papa Dios naínu 'icē aín nētēnu abē 'itima 'icēn. An aín cuēēncēsabi oquin 'acē unicamax cuni ca anu abē 'iti 'icēn. ²² Anun ēnē nētēcama cēñúcē nētēn ca 'itsa unin 'ē cati 'icēn: Mix nun 'Ibu 'ain cananuna min cushínbi bana ñuixuan, min cushin ñunshin 'atima uninua chiquíanan cananuna min cushin uni itsin 'acēma ñu 'an. ²³ Quiabi cana atu cati 'ain: Mitsux camina 'ēn unima 'ain. Ñu 'atima 'acē 'aish camina mitsux 'ēbē 'itima 'ain. Ca cuantan.

*Upí oquin 'acē xubu 'imainun 'atimaquin 'acē xubu Jesusan ñuia bana
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)*

²⁴⁻²⁵ Usa 'aínbi ca an 'ēmi sinánquin 'ēn bana cuanan a bana quicēsabi oquin 'acē uni ax an upí oquin sinánxun masinuma matánu xubu 'acē unisaribi 'icēn. A unin xubu ca 'aisamaira 'uí 'ibúcēbē 'itsaira baca 'ēmainun 'aisamaira suñúan bēquiquinbi uisabi ocēma 'icēn. ²⁶ Usa 'aínbi ca an 'ēn bana aín pabitan cuaxunbi a bana quicēsabi oquin 'acēma uni an upí oquin sinánxunma masinu xubu 'acē unisaribi 'icēn. ²⁷ A unin xubu ca 'aisamaira 'uí 'ibúcēbē 'itsaira baca 'ēmainun 'aisamaira suñúan bēquiquin puxuaxa. Usoquin ca aín itácamaribi tsasipaquin cēñuaxa.

²⁸⁻²⁹ An xuá 'ixun ca Jesusan Nucēn Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancēxa. An Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicaman banasamaira ca Jesusan bana

'iacëxa. Jesusan bana ñuixunquin sënëoncëbë ca an aín bana cuacë unicama ratuti —usa bana cuacëma cañanuna 'ain —quiacëxa.

8

Jesusan an aín nami chëquímicë 'insínñu uni pëxcüa
(Mr 1.10-45; Lc 5.12-16)

¹ Bana ñuixunquin sënëontancëx matánuax cuantëcënia ca 'itsa unin Jesús nuibiancëxa. ² Nuibiancëbë ca an aín nami chëquímicë 'insínñu unin amiquiquiani cuani rantin puruni tsóbuquin Jesús cacëxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

³ Cacëxun aín męcënan ramëquin ca Jesusan 'insíncë uni cacëxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upí 'itëcëni motia.

Usaquian cacëxëshi moti ca aín ñucë nëtëacëxa. ⁴ Pëxcütia ca Jesusan a uni 'ësëquin cacëxa:

—'Ën mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caíma cuanxun camina min nami pëxcúcë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pëxcüa quixun camabi unin 'unánun.

An Romanu 'icë capitán ñu mëëxuncë uni Jesusan pëxcüa
(Lc 7.1-10)

⁵ Usoquin 'atancëxa Jesús Capernaúm ëmanu cuantëcëncëbë ca Romanu 'icë capitán achúshi, ax amiquiquiani cuancëxa. ⁶ Cuanquin ca ësaquin cacëxa:

—An 'ë ñu mëëxuncë bënë uni ca 'insíanxbi baquirucëma paë tani bënëti 'ën xubunu racataxa.

⁷ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Cana a pëxcui cuanti 'ain.

⁸ Cacëxunbi ca capitánën cacëxa:

—Mix cushi 'imainun 'ëx mi meura 'ain camina 'ën xubunu atsíntisama tanti 'ain. Usa 'ain camina cuanquinma ënuxunbi 'ën ñu mëëmicë uni pëxcúnun cati 'ain. ⁹ Cana 'unan min banaxbi ca cushi 'icë quixun. 'Ën cana 'ën 'apun 'ë cacësabi oquin 'ain. 'Ën suntárucamanribi ca 'ë bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —quixun 'ën cacëx ca bëtsix aia. An 'ë ñu mëëxuncë uni —ñu ca 'at —quixun 'ën cacëxun ca 'aia. Usaribiti ca 'ën ñu mëëmicë uni mixmi —ca pëxcúti 'icë —quicëbëshi pëxcúti 'icën.

¹⁰ Usaía judíosma uni 'aíshbi a capitán quia cuaquin ca Jesusan an a nuibiancë unicama cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, ënë uníxa 'ëmi catamëcësaribitia 'ia cana judío uni achúshibi iscëma 'ain. ¹¹ 'Ën cana mitsu cain, 'aisamaira judíosma unica-maxribi ca aucüaxa bari urucë amiax uanan anúan bari cuabúcë amiaxribi unuxun 'aia. Ai ca anua Abraham, Isaac, Jacob, 'imainun axa 'ëmi catamëcë judíos unicama 'icë, anu acamabë Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'icën. ¹² Usaía atux 'imainun ca judíos unicama axira Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'aíshbi 'ën bana cuaisama tancë, acamax ëman 'icë bëánquibucë anu 'iti 'icën. Anuax ca anu 'icë unicamabë tëmërai bënëti inti 'icën.

¹³ Usaquin unicama catancëxun ca Jesusan capitán cacëxa:

—Camina min xubunu cuanti 'ain. 'Ëmi catamëquinmi 'ën usoquin 'axúnun quixun 'ë cacësabi oi ca min uni pëxcütia.

Jesús ësai quicëbëshi ca capitánën ñu mëëmicë uni anu 'aíshmabi pëxcüacëxa.

Pedronën nachi Jesusan pëxcüa
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴Usaquin cabiani Pedronën xubunu cuanxun ca Jesusan Pedronën nachi 'itsisan 'i racacë mërəcəxa. ¹⁵Mëraxuan aín męcën męcęcęshishi ca aín 'itsi nęcęcęxa. Usocęcęshishi pęcęcuti niruxun ca atu pimiəcəxa.

'Itsa uni ñucë Jesusan pęcüa

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶A nęcęcębi ca bari cuabęcęcębęa bęcęcęquishbucęcęcętan a ęmanu 'icę unican ñunshin 'atimañu unicama an pęcęcunun Jesúsnu bęcęcęxa. Bęia ca Jesusan aín banáinshi ñunshin 'atimacama uninua chiquíanan uni ñucęcamaribi pęcęcüəcəxa. ¹⁷Isaías quiásabi oquin ca usaquin 'acęxa, ęsai quicę: “An ca nun ñucę pęcęcüanan an nu paęcęcęcama nu tęcęcęcaxuanxa”.

—Aín unicamax ca ax cuęcęcęsoi 'ima Jesús mishi sinánti 'icę —quicę bana

(Lc 9.57-62)

¹⁸'Aisamaira unían nęcęcęsiorəcəxun oquin ca Jesusan aín 'unánmicę unicama cacęxa:

—'Ucę manan cuanun ca cuan. ¹⁹Usaquian cacęcęcę anu cuanquin ca an Moisésnën cuęcęcęo bana 'unáncę uni achúshinën Jesús cacęxa:

—Uinu caramina mix cuani anuribi cana 'ęc mibę cuanti 'ain.

²⁰Cacęxun ca Jesusan cacęxa:

—Ñu pęcęhiñunęxbi ca anua batsi oti nañu 'icęc. Capa 'inúxbi ca aín anu 'uxti quiniñu 'icęc. Usa 'aínbi cana uni 'inux Nucęc Papa Diosnuax uá, 'ęc anu 'uxtiñumabi 'ain. Usa 'ain sapi camina 'ęcęcę cuantima 'ain.

²¹Caia ca bęcęsi uniribi an aín bana cuacę, an cacęxa:

—Mibę cuanti 'aínbi cana 'ęc papanu pan cuainsa tanin. A bamaia maíntancęx cana mibę cuanti 'ain.

²²Quia ca Jesusan cacęxa:

—Camina 'ęmi sinánan 'ęcęcę cuanti 'ain. Axa Nucęc Papa Diosmi sinántisama tancę uni, an bamacę uni maínun ęanan camina 'ęcęcę cuanti 'ain.

Bęcęhun 'imainun suñúan Jesusan nęcęcęmia

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³Usaquin cabiania 'ucę manan cuanux manę nuntinu 'iruquianęcęcęcę ca aín 'unánmicę unicamaxribi 'iruəcəxa. ²⁴Iruquiani cuanía Jesús 'uxánbi suñúan 'icuatsíncęcęcę parúmpapa bęcęhuni ca 'umpax aín nuntinu 'iruəcəxa.

²⁵Usai 'ia oquin ca aín 'unánmicę unican Jesus bęcęcęnquin cacęxa:

—Nu ca ięmit, cananuna nanęcęcętin.

²⁶Quia ca Jesusan bęcęcęnquin cacęxa:

—¿Uisacatsi caramina racuęcęcętin? Mitsun camina Nucęc Papa Diosan ca asęrabi nu bęcęcęnquin 'aquinia quixun sinaniman.

Cai niruquin ca suñúan —ca nęcęcęcę —canan parúmpaparibi —ca bucubut —quixun cacęxa. Cacęcęcęshia suñu nęcęcęshimainun ca baca bęcęcęnribi nęcęcęcęxa. ²⁷Usoia isi ca aín 'unánmicę unican ratuti canancęxa:

—¿Uisa uni cara ęcęcę 'ic? Suñúanęcęcębi, bacánbi ca aín bana cuatia.

Ñunshin 'atimañu uni rabę Gadara menuxun Jesusan pęcüa

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸Usaquiani 'ucę manan cuantancęx ca Gadara cacę menu bęcęcęcęxa. Bęcęcętancęx nuntinuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni rabęcęcętan, anu uni maíncęcęnuax uquin Jesús męcęcęcęxa. A uni rabęcęcętan ca ñunshin 'atimañu 'aish uinu 'icę unínbia chichabiantisama 'ixun anun cuanti bai bęcęcęraxun ui unibi anun inumiama 'icęc. ²⁹Usa 'ixun ca a isi munuma cuęcęcęcęnquin Jesús cacęxa:

—¿Uisati caramina Jesús, Diosan Bęcęcęcę, min nu ubíoin? ¿Anúnmi nu masóti nęcęcęcę ucęcęma pan 'aínbi caramina nu ubíoin uan?

³⁰ Usaia 'imainun ca 'aisamaira cuchi atu 'urama pi bucüacëxa. ³¹ Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën Jesús cacëxa:

—Nu ënua xuquin camina nux cuchicamanu 'inun nu xuti 'ain.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantan.

Cacëx ca ñunshin 'atimacama a uni rabënuax chiquíquianx cuchicamanu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi tsuáquiquiani abáquiani cuanx cuëtúnuax parúmpapanu rëucubuti bacamiqui cëñúacëxa.

³³ Usacëbëtan ca an cuchi bërúancë unicaman a 'urama 'icë ëma chanu abáquiani cuanxun anu 'icë unicama usaia cuchicama 'icë ñuixuanan ñunshin 'atimañu uni rabëribi usai 'icë ñuixuancëxa. ³⁴ Ñuixunquin chanioia cuabiani ca a ëmanu 'icë unicamax aín ëma ëbiani Jesús isi riquiancëxa. Riquianxun isquin ca camaxunbi atun nëtënuaxa cuantánun Jesús cacëxa.

9

Uni ñucë niruquinbi tancëma Jesusan pëxcüa (Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ A menuaxbi nuntin cuantëcëntancëx ca Jesús aín ëmanu bëbacëxa. ² Bëbacëbëa 'itsa uni timëcëbëtan ca raírinën uni achúshi ñucë nirucuaínquinbi tancëma bacëtinu racánxun bëacëxa. Bëquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

—Chuámashi ca 'it. Min 'uchacama ca tërëncë 'icën.

³ Usaquian caia cuaquin ca anu 'icë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni raírinën sináncëxa: Ënë unix ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quiti banan banaia. Ax ca 'aisama 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha tërënti 'icën.

⁴ Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ⁵ Ën cana uni “Min 'uchacama ca tërëncë 'icë” quixun cananbi “Niruquiani ca cuantan” quixunribi cati 'ain. ⁶ Nucën Papa Diosan cushínbi 'ën ënë uni pëxcüa isquin camina aséribi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën cana unin 'ucharibi tërënti 'ai quixun.

Caquin ca Jesusan racábucë uni cacëxa:

—Niruquiani ca min bacëti bibiani min xubunu cuantan.

⁷ Cacëxëshi ca niruquiani aín xubunu cuancëxa. ⁸ Usai niruquiani cuania isi ca anu 'icë unicama racuëacëxa. Racuëquin ca —Nucën Papa Diosan aín cushi 'ináncëxun ca ënë unin ñucë uni pëxcüanan aín 'uchacama tërëanxa —quixun sinánquin Nucën Papa Dios rabiácëxa.

Jesusan Mateo aín uni 'inun ca [Ënëx ca an ënë quirica cuënëo Mateo, abi 'icën.]

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Usobiani cuantëcënquinbi ca Jesusan Mateo cacë uni anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mëracëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

Jesusan cacëxëshi ca Mateo niruquiani ami sinani abë cuancëxa.

¹⁰ Cuanquin ca Jesús cëñun aín 'unánmicë unicama aín xubunuxun pi cuanun Mateonën buáncëxa. Buáncëbë atúxribi atubë cuanx ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun an fariseocaman bana tancëma uni raírinëxribi atubëtan pi bucüacëxa. ¹¹ Jesús bëtan a unicaman piia isquin ca aín 'unánmicë unicama fariseo unicaman ñucáquin cacëxa:

—¿Uisa cupí cara an mitsu 'unánmicë unin an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabëtan pianan 'uchañu unicamabëtan pin?

¹² Usai quia cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Paë tancëma uni, ax ca rucuturúan a ronti cuëënima. Paë tancë uni, ax cuni ca rucuturúan a ronti cuëënia. ¹³ Usaribiti cana 'ën an —'ëx cana asábi 'ai —quixun sináncë unicama a 'ëmia catamënun cai uáma 'ain. Ama, an —'ën nùitu 'aisama 'aish cana 'ëxbi upí 'itima 'ai —quixun sináncë unicama a cuni upí 'inúxa 'ëmi catamënun cai cana 'ëx uacën. Usa cana 'ëx 'ai quixun sinánquin camina 'unánti 'ain, uisai quicë cara Nucën Papa Diosan bana ënëx 'icë quixun: “Unían 'ë rabianan aín 'ucha tërëncë 'inuxun 'aracacë ñuina rëxun xaroiá isi cuëëncësamaira oi cana atun uni itsi nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinia isi cuëënin”.

*Pima samáti ñuiquin ñucacëxun Jesusan uni ca
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)*

¹⁴ Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, aín 'unánmicë unicaman anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Nux cananuna Nucën Papa Dios sinani bëtsi bëtsi nëtën pima samatin. Fariseo unibunëxribi ca usaribiti pima samatia. ¿Usa 'aínbi cara uisacasquin min 'unánmicë unicaman samáquinma pin?

¹⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿An biti xanua unin bicëma pan 'ain cara axa abë nuibanancë unicama ax a unibë 'aish masá nuituti 'ic? Ca masá nuitutima 'icën. Ca ësa 'icën: An xanu biti unin xanu biquin abëtan pi unun camicëx ca axa abë nuibanancë unicama masá nuitutima abë cuëënia. Xanu bibiani cuanquian a unin ëbiancëxun cuni ca axa abë nuibanancë unicaman masá nuituquin pima. Usaribiquin ca 'ën 'unánmicë unicama 'ëbë 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ë bicëxun 'ën ëbiancëxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icën.

¹⁶ Catancëxun ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicë banasama 'ain, aín banabë fariseonëan 'unánmicë bana mëscúti rabanán Jesusan ësaquinribi a unicama cacëxa:

—Ca ësaribi 'icën. Nun aintsi uinu 'icë xanúnbi ca chupa xëni, chupa sani iotan aín tuquicë a 'unuima. Usocëxbi ca chupa xëni ax chëqui anun 'unucë ió ax nipacëtia. Usai 'i ca aín tuquicë ax chaia. ¹⁷ Ësaribi ca: Ui unínbi ca ñuina xacá anu 'umpax 'aruti chumusa oquin 'acë, axa xëni 'ain, anu ñu chëcacë 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacë ax cubini uruquin ñuina xacá xëni a tucaia. Axa tuquicëbë ca chëcaxun anu 'arucëxa cubíncë ñu ax tutuqui nëtëtia. Usa 'ain ca ñu chëcacë, ñuina xacá chumusa oquin ácë iónushi 'aruti 'icën, asábi 'inun.

*Xanu 'insíncë pëxcüanan Jesusan Jaironën bëchicë bamacëbi baísquimia
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)*

¹⁸ Juanën 'unánmicë unibubëa Jesús banacëbëbi ca anua judíos unicama timécë xubunu 'icë 'apu, Jairo cacë, ax uacëxa. Uquin ca aín bëmánon rantin purúnquin Jesús cacëxa:

—'Ën ini bëchicë ca bërí bamaxa. Bamacëbi camina mix 'ëbë cuanxun a ramëti 'ain. Min ramécëxëshi ca asábi 'inux baísqüiti 'icën.

¹⁹ Cacëx niruia abë cuancëbë ca aín 'unánmicë unicamaxribi Jesús bë cuancëxa.

²⁰⁻²¹ Cuaniabi ca xanu achúshi ñucë, ax mëcën rabë 'imainun rabë baritia imia 'aishbi aín imi nëtécëma, an —aín chupa ticaishi cana pëxcúti 'ai —quixun sinánquin, a caxu cuanquin Jesusan chupa cuëbí ticacëxa. ²² Ticaia tani niracëti cuainacëquin ca Jesusan a xanu mëraqüin cacëxa:

—Camina chuámarua 'iti 'ain. 'Ēn cana mi pēxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pēxcúan.

Cacēxēshi ca pēxcúacēxa.

²³ Usobiani cuanx ca anua judíos unicama timéti xubunu 'icē 'apu, Jairo, aín xubunu bēbacēxa. Bēbaquin ca Jesusan, xanu ñucē a maíncēbētan an 'ati unicaman pacun bana otishi 'ixun caínmainun 'aisamaira uni rarumati sharatia cuaquin isacēxa. ²⁴ Usaria isquin ca Jesusan cacēxa:

—Ēnuax ca chiquít. A xu xanu ca bamacēma 'icēn. Ca 'uxaxa.

Ēsaquian cacēxunbi ca 'usáncacēxa. ²⁵ 'Usáncēxunbi anu 'icē unicama xubu ěman xutancēx ca Jesús anua xu xanu 'icē anu atsínxun aín mēcēn biacēxa. Bicēxēshi ca tsoruacēxa. ²⁶ Usa 'ain ca Jesusan usaquin ñu 'aia anu 'icē unicaman chanioia a menu 'icē unicaman cuacēxa.

Bēxuñu uni rabēa Jesusan bēpēxcúa

²⁷ Usobiani anuax cuaniabi ca uni bēxuñu rabētan Jesús caticabianquin munuma cuencēonquin cacēxa:

—Davitan rēbúnqui, nu nuibaquin ca nu pēxcut.

²⁸ Cacēxa xubunu atsíncēbē ca a bēxuñu uni rabētaxribi 'atsínquiani Jesús rapasu cuancēxa. Cuania ca Jesusan cacēxa:

—¿Mitsun caramina sinanin, 'ēn cana mitsu pēxcuti 'ai quixun?

Cacēxun ca a unin cacēxa:

—Camina nu 'ati 'ain.

²⁹ Cacēxun ca Jesusan aín bēru mēēquin cacēxa:

—Mitsúnmi 'ēn cana mitsu bēmēnioti 'ai quixun sináncēsabi oquin cana mitsu 'ati 'ain.

³⁰ Usaquian cacēx ca bēnētishi bēmēniocacēxa. Bēmēniocatia ca Jesusan cacēxa:

—Unían 'ēn mi ěsoquin 'acē ěnē 'unánxunma 'anun camina ui unibi ñuixuntima 'ain.

³¹ Usaquian Jesusan cacēxunbi ca a uni rabētan cuanquin a nētēnu 'icē unicama chaniocēxa.

Banañuma unia Jesusan banamia

³² Bēxuñu 'icēa pēxcucē uni rabētaxa cuancēbētan ca uni raírínēn achúshi uni ñunshin 'atimanēan banañuma 'imicē a Jesúsnu bēacēxa. ³³ Bēia ca Jesusan a uninua ñunshin 'atima chiquíancēxa. Chiquíncēbē ca a uni banañuma 'iá 'aíshbi banacēxa. Usaria isi ca anu 'icē unicamax ratuti quiacēxa:

—Nun nētē Israel anuxunbi ca uínbi ěsa ñu isáma 'icēn.

³⁴ Quia unicama ratúmainun ca fariseo unibunēx quiacēxa:

—Ñunshin 'atimanēn 'apun cushínshi ca ěnē unin ñunshin 'atima chiquinia.

Jesús uni bana ñuixuni bētsi bētsi ěmanu caun

³⁵ Usotancēxun ca ěma chacamanu 'imainun ěma chucúmaracamanuribi cuanquin anua judíos unicama timéti xubucamanu atsínquin anu timétia Jesusan bana ñuixuancēxa. Bana ñuixunquin ca —'ēmi catamēcē unicama ca Nucēn Papa Diosan ainan 'imiti 'icē —quixun caquin upí bana unicama ñuixuancēxa. Ñuixuanan ca uni ñucēcamaribi pēxcuquin an paēocēcama tērécaxuancēxa. ³⁶ Uinu cara Jesús 'icē anubi ca 'aisamaira uni 'iacēxa. Usai 'ia an atu Nucēn Papa Dios ñuiquin 'unánmianan ami sinánun 'aquinti 'aíma 'ain ca axa piánancē ñuinacan ubíocēxa 'aracacē ñuina, an a bērúanti aín 'ibu 'aíma 'ain, bēnēti sináncasmai 'icēsaribiti 'iacēxa. Usaia 'ia atu isquin ca Jesusan a unicama nuibacēxa. ³⁷ Nuibaquin atu 'aquinsa tanquin ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Aisamaira uníxa ěmi sinánti 'aínbi ca an atu 'ěmi sinánun 'aquinti uni 'itsamashi 'icěn. Usa 'aish ca naěnuua 'aisamaira ñu bimi 'aínbia an biti uni 'itsamashi, usaribi 'icěn. ³⁸Usa 'ain camina Nucěn Papa Dios, axa 'ěmi sináncě unicaman 'ibu, a ñucáti 'ain, an uni 'ěmi sinánun 'aquinti unia 'itsa xunun, bimi 'ibu unían an bimi biti uni xucěsaribi oquin.

10

Aín 'unánmicě unicama 'iminuxun Jesusan mēcěn rabě 'imainun rabě uni caísa

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Usa 'ain ca Jeusasan aín 'unánmicě uni mēcěn rabě 'imainun rabě a timěxun cacěxa:

—'Ěn cushi cana mitsu 'inanin. Anun camina ñunshin 'atima uninua chiquíanan uni 'insíncěamaribi pěxcuti 'ain.

² A usaquin cacě unicamax ca 'iacěxa Simón 'icěbi Pedroribi cacě, 'imainun aín xucěn Andrés. 'Imainun ca Zebedeoněn běchicě Jacobo cacě a 'imainun aín xucěn Juan 'iacěxa. ³ Raíríněx ca Felipe cacě 'imainun Bartolomé cacě 'imainun Tomás 'imainun Mateo, an 'apu buánmiti curíqui bicě, acama 'iacěxa. 'Imainun ca Jacobo, Alfeoněn běchicě, a 'imainun Lebeo 'icěbi Tadeoribi cacě a 'iacěxa. ⁴ 'Imainunribi ca Simón axa judíos unibun rabanan něēti banacě, a 'imainun Judas Iscariote, an Jesús uni 'inan, a 'iacěxa.

Unicama bana ñuixunun Jesusan aín 'unánmicě unicama xua

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6; 10.3-11)

⁵ Aín 'unánmicě unicama caístancěxun ca unicama bana ñuixuntanun xunuxun Jesusan ěsaquin cacěxa:

—Camina anu judíosma unibu 'icě nětěnu cuantima 'ain. Samaria nětěnu 'icě ěmacamanuribi camina cuantima 'ain. ⁶ Israel unicama axa 'ěmi sinánti 'aíshbi 'ěmi sináncěma acama 'ěmi sinánun 'aquini camina cuanti 'ain. Atux ca 'ěmi cataměcěma 'aish 'ibuñuma carnerosa 'icěn. ⁷ Cuanquin camina — anúan Nucěn Papa Diosan mitsu ainan 'imiti nětě ca 'urama 'icě —quixun caquin bana ñuixunti 'ain. ⁸ Ñuixuanan camina 'insíncě unicama pěxcüanan uni bamacě baísqumianan an aín namí chěquímicě 'insínñu uni asábi 'itěcěnun pěxcüanan uninua ñunshin 'atima chiquínti 'ain. 'Ěn cana anúnmi uni 'aquinun cushi 'inánquin mitsu cupíomicěma 'ain. Usa 'ain camina mitsúnmi 'aquincě uni cupí ñucátima 'ain.

⁹ Curíqui camina buántima 'ain. ¹⁰ Camina burasa ió anun min ñu buánti bitima 'ain. Camina rabě tari 'imainun bětsi taxaca 'imainun min tsati buántima 'ain. An unicama 'aquincě uni a ca a 'aquincě unin aín piti 'imainun aín cuěncě ñu 'inánti 'icěn. Usa 'ain camina ñu buanima usashi cuanti 'ain.

¹¹ Cuanx ěmanu běbaquin camina isti 'ain, ui unin cara upí oquin min bana ñuixuncěxun cuaisa tania. A unin xubunushi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ěmanuax cuanti nětěa utámainun. ¹² Anu 'iti xubunu atsíntancěx camina —chuámashi ca 'ican —cai anu 'icě unicamabě nuibananti 'ain. ¹³ Usaími 'icěbě ca a xubunu 'icě unicama mitsubě upí 'ixun min bana cuati mitsúxmi anu 'icě cupí cuěēni chuámashi 'iti 'icěn. 'Aínbi ca mitsubě upí 'iisama tanquin an mitsun bana cuaisama tancě unicamax usai 'itima 'icěn.

¹⁴ Uinu 'icě ěmanu 'icě unicaman cara, uinu 'icě xubunu 'icě unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, anuax cuani camina anu 'icě unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucěn Papa Diosan iscěx 'aisama 'icě quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icě me cupúcě tacabiani bětsi ěmanu cuanti 'ain. ¹⁵ Aséribi cana 'ěn mitsu cain, Sodoma ěmanu 'icě unicama 'imainun Gomorra ěmanu 'icě unicama ca aín bana cuaisama tancě cupí Nucěn Papa

Diosan castíancëxa. Usamaira oquin castíancë ca an a ëmanu 'icë unicama mitsu bicëma cupí ax 'iti 'icën.

Mitsumi ca uni nishti 'icë quixun Jesusan aín 'unánmicë unicama ca

¹⁶ 'Ën cana carnero 'inúan nëcë nëbëtsinu 'icësaribi 'inun mitsu xutin. Nëëquin ca 'inúanën carnero binuxun bëarati 'icën. Usaribi oquin ca axa mitsumi nishcë unin mitsu 'atimocatsi quixun sinánti 'icën. Usaquian sináncëbë camina bërúancati 'ain, runu 'icësaribiti. Bërúancanan camina axa mitsumi nishcë uni ami nishi abë 'atimonantima 'ain, numacuru 'icësaribiti. ¹⁷ Axa mitsumi nishcë unicaman ca judíos unibunën 'apucamanu mitsua 'atimonun buánti 'icën. Usonan ca anua judíos unicama timëti xubucamanuxun mitsu rishquiti 'icën. Usa ca uni 'icë quixun 'unani camina ami catamëtima bërúancati 'ain. ¹⁸ 'Ën bana uni ñuixuncë cupí ca unin mitsumi nishquin judíosma unibunën 'apunú mitsu buánti 'icën, ami mitsu ñui manánuxun. Usocëxunbi camina a 'apucama 'imainun judíosma uniburibi 'ën mitsu 'unánmicë banacama ñuixunti 'ain. ¹⁹ A unicaman mitsu 'apunú buáncëxun camina racuëquin –uisai carana quiti 'ai –quixun sinánan –uisa banan carana cati 'ai –quixun sinántima 'ain. Nucën Papa Diosan ca mitsúxmi banacëbëtainshi uisaquin caramina cati 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icën. ²⁰ Usa 'ain camina 'unánti 'ain, mitsúnbi sináncë banan camina banatima 'ain, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx camina quiti 'ain.

²¹ 'Ëmi sináncëma unin ca axa 'ëmi sinania oquin aín xucënbi an uni 'aminun quixun 'apu 'inánti 'icën. Usaribi oquin ca aín papan ami nishquin aín bëchicëbi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. 'Imainun ca usaribi oquin aín bëchicënën ami nishquin aín papabi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. ²² Mitsúxmi 'ëmi sináncëbë ca axa 'ëmi sináncëma unicamax mitsumi nishti 'icën. Usa 'aínbi ca an uisa ñu cara 'icëbëtanbi 'ëmi sinánquin ëncëma unicamax Nucën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'icën. ²³ Achúshi ëmanuxun bana ñuixuniabi unin mitsun bana cuaisama tanquin bëtsi bëtsi ocëx camina bëtsi ëmanu cuanti 'ain. Anuxunribi bana ñuixunía unin mitsu bëtsi bëtsi ocëx camina anuaxribi bëtsi ëmanu cuanti 'ain. 'Ën cana asérabi mitsu cain, anu Israel unibu 'icë ëmacamanuxun mitsun unicama bana ñuixuncëma pain 'ain cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ëx utëcënti 'ain.

²⁴ Unin ñu 'unánmicë uni an ca an a 'unánmicë uni inuima. Usaribiquin ca an uni ñu mëëxuncë uni an, an a ñu mëëmicë uni inuima. ²⁵ Mitsux 'ën 'unánmicë unicama 'ain ca axa 'ëmi nishcë unicamax mitsumiribi nishti 'icën. Atúan 'ë bëtsi bëtsi ocësaribi oquin ca mitsuribi bëtsi bëtsi oti 'icën. Atun 'ë ñunshin 'atimanën cushi, Beelzebú, caquin anëquin ca mitsúxmi 'ën unicama 'icë, mitsuribi usaribi oquin anëti 'icën.

*Uími caranuna racuëti 'ai quiáxa Jesús quia
(Lc 12.2-9)*

²⁶ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama bana ñuixuntanun xuquin cacëxa:

–Unían mitsu bëtsi bëtsi ocëxbi camina an mitsu bëtsi bëtsi ocë unicamami racuëtima 'ain. Unían uni itsi paránxun ñu 'acëxbi ca camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. Usaribiti ca unían ñu upí unëxun 'acëxbi camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. ²⁷ 'Ën mitsu imëribi cacë banacama camina camabi unían cuanun ñuiti 'ain. Ñuianan camina mitsun xubunuxun 'ën mitsu cacëcamaribi camabi unían cuanun ëmánxun ñuiti 'ain. ²⁸ An uni bëtsi bëtsi oquin bamamicë unicamami camina racuëtima 'ain. Usoquin 'aquinbi ca unin bëru ñunshin bamamítima 'icën. Usa 'ain camina usa unimi racuëtima Nucën Papa Dios, an uni aín cushínbi bamamianan aín bëru ñunshínribi manë tsi anuaxa xënbua 'aínbi tëmëratí anua 'inun 'imiti amishi racuëti 'ain.

²⁹ 'Isáratsu ca cupíma 'icë unin curíqui 'itsamaratsu anun maruquin rabě biti 'icën. Chamaratsu 'aísha aín cupí 'itsamashi 'icëbi ca Nucën Papa Diosan camabi 'isá achúshi achúshi isia. Usaquian bërúancë 'aish ca Nucën Papa Dios cuëncëbëma bamaima. ³⁰ An 'isácama bërúancë Nucën Papa Diosan ca mitsuribi camabi 'unánan uiti buñu caramina 'ai quixun 'unania. ³¹ Mitsux camina 'isásamaira 'ain. Usa 'ain ca 'isá chamaratsucama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu bërúanquin isia. Usa 'ain camina unían mitsu bamamisa tancëxbi racuëtima 'ain.

*–'Èx cana Jesúsnan 'ai –quix quicë uni ñuicë bana
(Lc 12.8-9)*

³² Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–Axa an 'ën bana cuacëma unicaman cuanun 'ë ñui, –'èx cana Jesusan uni 'ain –quicë uni a ñuiquin cana 'ënribi, –ax ca 'ën uni 'icë –quixun 'ën Papa Dios naínu 'icë a cati 'ain. ³³ Usa 'aínbi cana axa 'ëmi rabini, –'èx cana Jesusan unima 'ain –quicë uni a ñuiquin, –ax ca 'ën unima 'icë –quixun 'ën Papa Dios naínu 'icë cati 'ain.

*Axa ami sináncëma unix ca Jesusan unimi nishti 'icë quicë bana
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–'Èx uá 'ain ca camabi unix bëtsibë bëtsibë nuibananti 'icë quixun mitsun sináncëxbi ca usama 'icën. 'Èx uá 'ain ca axa 'ëmi sinántisama tancë unicaman axa 'ëmi sináncë unicama nuibatíma, ami nishquin 'atimoisa tanti 'icën. ³⁵ 'Èx uá 'aían 'ëmi catamëcëbë ca bëtsi bëtsi unix aín papami nishti 'icën. Usaribiti ca xanu raírinëx 'ëmia catamëcëbë aín titami nishti 'icën. 'Èx ënë nëtënu uá 'aían 'ëmi catamëcëbë ca xanux aín ñemi nishti 'icën. ³⁶ Usa 'ain ca axa 'ëmi catamëtia oquin unin aín aintsibi 'atimoti 'icën.

³⁷ 'Èn unicaman ca aín papa, aín tita nuibati 'icën. Nuibatibi ca atu nuibacësamaira oi 'ëmi sinánti 'icën. Usai 'ëmi sináncëma 'aish ca 'ën unimasa 'icën. Usaribiti ca 'ëmi sináncësamaira oquian aín bëchicë nuibacë uni ax 'ën unimasa 'icën. ³⁸ –A 'ai bamanuxunbi cana Jesúsni catamëti bana ënquinma 'ai –quixuan an sináncëma uni ax ca 'ën uni 'itima 'icën. ³⁹ Uix cara aín cuëncësa oquin 'ai ënë nëtënu upítax tsótishi sinania ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënu upítax tsóti sinánquinma 'ëmi catamëquin 'èx quicësabi oquin 'aia ax ainan 'aish Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'iti 'icën.

*Uicama cara Nucën Papa Diosan cupíoti 'icë quicë bana
(Mr 9.41)*

⁴⁰ Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–An mitsun bana cuacë uni an ca 'ën banaribi cuatia. An 'ën bana cuacë uni an ca Nucën Papa Dios, an ënë nëtënu 'ë xua, aín banaribi cuatia. ⁴¹ Aséribi 'ënan 'ixuan 'ën unin 'ë ñuiquin bana ñuixunia cuaquin ca uni itsin sinánti 'icën, –a banax ca aséribi Nucën Papa Diosan sinánmicëxa quicë 'icë –quixun. Usaquin sinani ca a bana quicësabi oi 'iti 'icën. Usa uni ca an bana ñuixuncë unia iscësaribi oquin Nucën Papa Diosan upí isia. Usaribi oquin ca an upí uni isquin –ax ca aséribi Jesúsni catamëcë uni 'icë –quixun sinánquin a nuibaquin aín bana cuacë uni a Nucën Papa Diosan upí isia, upí uni iscësaribi oquin. ⁴² Ax 'ën uni 'aísha 'ëmi upiti catamëcë 'icëmabi axa shimaia isquin –ax ca Jesucristonën uni 'icë –quixun sinánquin 'umpax 'ináncë uni a ca Nucën Papa Diosan upí isia.

11

Juan an unicama nashimicë an aín 'unánmicë uni Jesús isnun xua (Lc 7.18-35)

¹ Aín 'unánmicë unicama an ñuixuncë bana unicama ñuixuntanun catancëx ca Jesús anribi Galilea menu 'icë émacamanuxun bana ñuixunux cuancëxa.

² Usai 'imainun ca sipunu 'ixun Juan, an uni nashimicë, an Jesusan ñu 'aia ñuicania cuacëxa. Cuaquin ca aín uni raíri Jesús istánun quixun xuacëxa, aséribi cara ax utia judíos unibunën caíncë a 'icë quixuan isnun. ³ Xucëx cuanxun ca Juanën cacësabi oquin ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina aséribi axa uti nun caíncë a 'ain? ¿Mixmi ama 'ain caranuna bëtsi uníxa uti nun caínti 'ain?

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina 'ën unicama ñuixuniami cuacë banacama ñuixuanan 'ën ñu 'aiami iscëcama ñuixunquin Juan cai cuanti 'ain. ⁵ Cuanxun camina cati 'ain: Bëxuñu unínbi ca bërí isia, aín niti bëtsicë uníxribi ca bërí upiti nitsia, an aín nami chëquímicë 'insínñu unix ca pëxcutia, pabë unin ca bana cuatia, bamacë uníxbi ca baísquia, ñuñuma unínribi ca anun Nucën Papa Diosnan 'inux iéti bana cuatia. ⁶ Usaquin canan camina, 'ë ñui Nucën Papa Diosan xucëma ca ax 'icë quima, ax 'ëmi sináncë unicamax ca chuámarua 'i cuëñia quixunribi Juan cai cuanti 'ai —quixun ca Jesusan Juanën xucë unicama cacëxa.

⁷ Juan, an unicama nashimicë, aín unicama cuancëbëtan ca Jesusan anu 'icë unicama 'aisamaira 'icë Juan ñuiquin ësaquin cacëxa:

—¿Uisa uni isi caramina mitsux anu uni 'icëma menu cuancën? Bëtsi bëtsi oquin sináncë uni ax ca tutísha suñun bëcacësa 'icën. ¿Usa uni isi caramina cuancën? ⁸ ¿Ax usama 'ain caina añu isi cuancën? ¿Upíira 'aísha cupíira chupa pañucë uni isi caramina cuancën? Usama ca. Camina 'unanin, upíira 'aísha cupíira chupa pañucë unix ca anu 'apu 'icë xubunushi 'ia. ⁹ ¿Usa uni isi cuanima caramina añu isi cuancën? An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a isi camina cuancën, ¿usa cat? Aséribi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë unicaman ñuixuan bana 'iásamaira ca Juanën uni ñuixuncë bana 'icën. ¹⁰ Juan ñuiquian ënë menu ucëma pan 'icë 'ë cacë bana a ca Nucën Papa Diosan Isaías cuëñëomiacëxa, ësai quicë: A caxumi cuanun cana 'ën uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëníoquin racanacësaribi oquin camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

¹¹ Usaquin cuëñëo bana ñuitancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iásamaira ca Juanën 'ë ñuicë bana 'iaxa. Usa 'ain ca a unicamax 'iásamaira Juan 'icën. Usa 'ainbi ca axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ën unicamax, unían ñuumara iscë 'aíshbi Juan 'iásamaira 'icën.

¹²⁻¹³ Juan ucëma pan 'ain ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman 'ë ñuiquin unicama ñuixuancëxa. A unicama caxu uquin ca Juanën 'ë ñuiquin, axa utia judíos unicaman caíncë ax ca uaxa quiax quiquin unicama ñuixuanxa. Usa 'ain ca 'ënribi, 'ëmi catamëcë unicama ca Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixunia cuanan 'ën ñu 'aia isi 'aisamaira unix Nucën Papa Diosnan 'iti sinania. ¹⁴ Mitsun aséribi cuaisa tanquin camina 'unánti 'ain, Elías ca uti 'icë quicë bana ax ca Juan ñui quiá 'icën. A bana quiásabi oi ca Juan, an unicama nashimicë, ax Nucën Papa Diosan mëníosabi oi uaxa. ¹⁵ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunëmbi sinánquin cuati 'icën.

¹⁶ Ësaquinribi ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Ēnē nētēnua bēri bucucē unicamax cara uisa 'icē quixun cana mitsu cati 'ain. Ca tuáratsucuxa cuaicēsaribi 'icēn. Cuainux timēcē 'aíšbia cuaitisa tancēx camáxbi tsoan ca raírinen raíri ěsaquin caia: ¹⁷ “Cuai chirini cuēēnun nun paca bana ocēbēbi camina masá sinani cuaitisama tan. Cuaitisama tancēbē nux —anpan caniacēcē unicama 'icēsaribiti cananuna ini rarumati 'ai —quicēbēbi camina masá sinani usairibi 'iisama tan”. ¹⁸ Usaribi ca ěnē nētēnua bucucē unicamax 'icēn. Juanēx ca ñu mēscú picēma 'ianan ñu xēacēma 'icēn. Usa 'icē ca unicaman —a unix ca ñunshin 'atimañu 'icē —quixun caxa. ¹⁹ Usoquian Juanēn 'acēsoquin 'aquinma 'ēn camabi ñu pianan xēaia isquin ca unicaman ěsaquin 'ē ñuía: A unix ca picēn tapun 'ianan xēairacē uni 'icēn. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicē unicama 'imainun 'uchañu unicamabē nuibanania —quixun. Usaquian Juancēñun unin 'ē ñuicēbēbi ca Nucēn Papa Dios, an ěnē menu unun 'ē xua, an 'acē ñucamax asábi 'icēn. Usa ca quixun ca axa ami sináncē unicaman 'unania.

Axa bētsi bētsi ěmanuax ami sinántisama tancē unicama Jesusan ca (Lc 10.13-15)

²⁰ Usaquin catancēxun ca Corazín 'imainun Betsaida 'imainun Capernaúm a ěmacamanuax ucē unicama, atun ěmanuxun bana ñuixuanan uni itsin 'acēma ñu 'acēbēbia aín bana cuati ami sinanacēma, a unicama ěsaquin Jesusan cacēxa: ²¹ —Corazín ěmanuax ucē unicama 'imainun Betsaidanuax ucē unicama, mitsu cana asérabi cain, mitsun ěmanuxun 'ēn cushínbi 'ēn ñu 'acēsaribi oquin Tiro 'imainun Sidón anuxun 'ēn 'á 'ain ca anu 'icē unicama aín 'uchacama ěni 'ēmi sinan 'itsíanxa. Aín 'ucha cupí masá nuituti sinanati ca chupa chēquicē pañuanan chimaputan mashiquía 'itsíanxa. ²² Usa 'ain cana mitsu cain, anúan an camabi uni aín ñu 'acē isti nētēn ca Tiro 'imainun Sidónu 'icē unicama 'acēsamaira oquin Nucēn Papa Diosan mitsu 'uchoquin castícantí 'icēn. ²³ Capernaúmnuax ucē unicama, ¿mitsun caramina sinanin, camina Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti 'ai quixun? Camina anuma, anua uni 'aisamacama bamatancēx cuancē, anu 'iti 'ain. Mitsun ěmanuxun 'ēn cushínbi 'ēn ñu 'acēsaribi oquian Sodomannunribi 'acē 'ain ca aín 'uchacama ěni anu 'icē unicama nēēncēma 'iá 'itsíanxa. ²⁴ Usa 'ain ca anúan camabi uni aín ñu 'acē isti nētēn Sodomannu 'icē unicama 'ásamaira oquin Nucēn Papa Diosan mitsu 'uchoti 'icēn. 'Uchoquin ca a ěmanu 'icē unicama 'acēsamaira oquin mitsu 'ati 'icēn.

—Chuámarua tani cuēēnux camina 'ēmi catamēti 'ai —quixun Jesusan ca (Lc 10.21-22)

²⁵ Catancēxun ca Jesusan Nucēn Papa Dios cacēxa:

—Ēn Papa Dios, mixmi naí 'imainun menu 'icē ñucaman 'Ibu 'icē cana mi rabin. Ami uni 'unánmiti ñu a camina an ñu 'unáncē unicama 'unánmiquinma an ñu 'unáinracēma unicama 'unánmian. Usaquinmi 'acē cupí cana mi rabin. Usaquin 'ati camina mix cuēēan. ²⁶ —Ñu 'unánma ca —quixuan unin sináncē unicaman min 'imicēxun 'ēn bana cuati camina cuēēan.

²⁷ Usaquin aín Papa Dios catancēxun ca Jesusan anu 'icē unicama amiribishi cacēxa:

—Ēn Papa Diosan ca camabi aín sinan 'ē 'unánmiaxa. Uinu 'icē unínbi ca uisa uni 'ianan añu 'ai carana 'ēx uacēn quixun 'unanima. 'Ēn Papa Diosan cuni ca 'unania. Usaribi oquin ca uinu 'icē unínbi, uisa cara Nucēn Papa Dios 'icē quixun 'unanima. Aín Bēchicē, 'ēn cuni cana 'unanin, 'imainun ca a 'ēn uisaira cara ax 'icē quixun 'unánmisa tancē unicama anribi 'unania. ²⁸ Nucēn Papa Diosan mi upí isnun quixun 'aisamaira ñu 'anan unin cacē ñuribi 'ai bēnēti atsáncē 'ixun camina 'ēmi catamēquin 'ēn mi 'aquinun 'ē cati 'ain. Cacēxun cana a ñucama mēníoquin 'ēnan 'aíšmi tanti 'icēsaribitimi upí oquin sinani

cuëenun mitsu 'imiti 'ain. ²⁹ Mitsúxmi cuëënia cana uisari caramina upí 'iti 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'ain. Ñu caquinma cana tēmëraquinmami 'ati sēnēinshi 'ēx cuëëncēsabi oi 'inun mitsu 'imiti 'ain. 'Imixun 'ēn 'aquincēx camina upí oquin sinani chuámashirua tani cuëēnti 'ain. ³⁰ Mitsúxmi 'ēnan 'ain ca 'ēn mitsu 'aquincēx mitsun 'ati ñux 'aisa 'icēn.

12

Anun ñu mēētima nētēan Jesusan 'unánmicē unicaman trigo bēru piá ñuicē bana

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Usaquin catancēx ca anun ñu mēētima nētēn Jesús bain anu trigo 'apácē naēn cuancēxa. Abē cuanquinbi ca aín 'unánmicē unicaman piisa tanquin trigo bēru pēcēcē sirícaquin bixun piacēxa. ² Usoia isquin ca fariseo unicaman Jesús cacēxa:

—Ca is, anun ñu mēētima nētēn usaquin ñu 'ati 'aínmabi ca min 'unánmicē unicaman usoia.

³ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Mitsun caramina Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun axa abē cuancē unicam-abētan ēsoquin ñu 'acēxa quixun cuēnēo bana a iscēma 'ain? ⁴ Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun piisa tanquin anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icē pán, Nucēn Papa Diosan isti oquin nancē, a bixun piacēxa. A panēxa judíos sacerdotenēinshi piti 'aían uni itsin piti 'icēmabi ca sacerdotenēn 'inancēxun David 'imainun abē 'icē unicaman piisa tanquin piacēxa. ⁵ ¿Mitsun caramina judíos sacerdotecama ñui quiá cuēnēo bana a iscēma 'ain? Bētsi nētēn 'acēsaribi oquin ca anun ñu mēētima nētēnribi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun an 'ati ñucama 'acēxa. Usoquin 'aíbi ca 'uchama 'icēn. ⁶ 'Ēn cana mitsu cain, anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu Moisésnēn ñuiasamaira ca a 'ēn mitsu cacē bana ēnēx 'icēn. ⁷ Nucēn Papa Diosan bana ca ēsai quia: “Unían 'ē rabianan aín 'ucha tērēncē 'inuxun 'aracacē ñuina rēxun xaroía isi cuëëncēsamaira oi cana atun uni itsi nuibaquin axa 'aquinsa 'icē 'aquinia isi cuëēnin”. A bana cuacē 'aish camina 'ēn 'unánmicē unicaman trigo bēru bixun piia isi manáncēma 'itsían. ⁸ Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ēn anun ñu mēētima nētēn cara añu 'ati 'icē quixun uni cati 'ain.

Aín mēcēn bamacē unia Jesusan pēxcüa

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Anuax cuanx ca Jesús anua judíos unicama timēti xubunu cuani atsíancēxa. ¹⁰ Anu ca uni achúshi aín mēcēn amo 'icē bamacē 'iacēxa. A uni isquin ca fariseo unicaman —Jesús, an ca nux quicēsama oquin 'aia —quiax ami manáncatsi quixun sinánquin —¿anun ñu mēētima nētēn uni ñucē pēxcuti cara asábi 'ic? —quixun ñucácēxa. ¹¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Micama uinu 'icēn caramina anun ñu mēētima nētēan mitsun 'aracacē ñuina quininu nipacētia biquinma isēshiti 'ain? Camina isēshiquinma bití 'ain, ¿usa cat? ¹² 'Aracacē ñuinasamaira ca uni 'icēn. Usa 'ain ca anun ñu mēētima nētēn uni pēxcuti asábi 'icēn.

¹³ Catancēxun ca Jesusan, uni aín mēcēnmi ñucē cacēxa:

—Ca mēshpat.

Cacēx mēshpatishi ca mēpēxcüacēxa, aín mēcēn itsisaribi upí 'ítánun. ¹⁴ Usocēbē chiquíquiiani cuanx ca fariseo unicama Jesús ñui uisoxun 'ati cara quiax 'ēsēnancēxa.

An Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unin Cristo ñuiquin cuēnēo bana

15 Usax ca fariseo unibu 'esënania 'unánbiani Jesús anuax cuancëxa. Cuancëbë ca 'itsa uni abë cuancëxa. Cuania ca Jesusan uni ñucëcama pëxcuquin, 16—an ca usoquin ñu 'aia quixun camina 'ë chaniotima 'ai—quixun cacëxa. 17 Nucën Papa Diosan 'amicëxuan a ñuiquin Isaíasnën cuënëosabi oi ca Jesús 'iacëxa, ësai quicë:

18 Ënëx ca 'ëx cuëncësabi oquin 'anun 'ën caíscë 'ianan 'ën nuibairacë a 'icën. A isi cana cuëënin. 'Ën cushi cana a 'inánti 'ain, 'Ináncëxun ca judíosma unicamaribi uisoquin carana 'ën atúxa upí 'inun 'imiti 'ai quixun ñuixunti 'icën. Ñuixuanan ca 'ën cana camabi unían ñu 'aia isquin uisa carana oti 'ai usoquin 'ati 'ai quixun ñuixunti 'icën. 19 Ax ca unicamabë cuëbicanantima 'icën, ca cërúanantima 'icën. Bain cuani munuma cuëncëni banaquin ca unicama cuamitima 'icën. 20 Pëcú pëchi sitan oquin pësinpacë a ca xanun 'aisama 'icë putia. Usa 'aínbi ca 'ën Bëchicënën uni 'aisama 'aísha 'uchañu 'aíshbi ainan 'iisa tania cuantánun xutima 'icën. Lamparín bënabuti cuíncësa ca axa ami sinanibi ami cushiiracëma uni ax 'icën. Usa unibi ca ainan 'iaxma cuantánun xutima 'icën. Anun camabi ñu 'aisamacama cëñuti nëtë utámainun ca aín cushínbi ami catamëcë unicama 'aquinti 'icën. 21 Judíosma unibunëxribi ca ami catamëti 'icën, an ca atu 'aquinia quixun 'unani.

Ñunshin 'atimanën cushin ca Jesusan ñu 'aia quiáxa fariseo unicama quia (Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Usai 'icëbëtan ca uni achúshi ñunshin 'atimanën 'imicëxa bëxuñu 'ianan banañuma, a Jesúsnu unin bëacëxa. Bëia Jesusan pëxcucëxun ca banaquin isacëxa.

23 Jesusan usoia isi ca anu 'icë unicamax ratuti sináncasmai canancëxa:

—¿Ënë unix cara aséabi Davitan rëbúnqui, axa uti nun caíncë, a 'ic?

24 Jesusan usoquin ñu 'aia ñuicania cuati ca fariseo unibunëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú, an 'amicëxuinshi ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

25 Usai quia aín sinan 'unánquin ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—Ca ësa 'icën. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucucë unicamax 'itsa 'aíshbi upitax bucuí bëtsibë bëtsibë nuibananima 'acanani cëñutia. Usaribiti ca ëmanu 'icë unicamax bëtsibë bëtsibë nuibananima nishanani upitax bucuíma cëñutia. Usaribiti ca aín aintsibë bucüaxbia nishanancë unicamax amanu amanu cuani tsuáqui nëtëtia. 26 Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, Beelzebúrribi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usáimi mitsux 'ë ñui quicë 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima. 27 'Ën ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquíncë 'ain, ¿cara mitsun unibunën uín 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinin? Mitsun unibunën ca mitsu cati 'icën, ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxunma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuinshi unin ñunshin 'atima uninua chiquínti 'icë quixun. Usaquin cacëxun camina 'unánti 'ain, mitsúnmi 'ë ñui quicë bana ax ca aséabima 'icë quixun. 28 Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun uninua 'ën ñunshin 'atima chiquíncë 'ain camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca axa 'ëmi catamëcë unicama ainan 'iminuxun ënë menu unun 'ë xuaxa quixun.

29 Ësa ca. Ui unínbi ca cushi uni, aín xubunu atsínxun aín ñu bicuanima. Aín 'ibu pain nëaxun cuni ca aín ñu bicuánti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin.

³⁰ Ēsaribi ca. Unían bĕrúanquin timĕcĕma 'aish ca aín 'aracacĕ ñuinacama tsuáquia. Usaribi oquin ca an 'ĕmia sinánun uni 'aquincĕma uni an 'ĕmi sinánxma 'inun uni 'imia.

³¹ Usa 'ain cana mitsu cain, Nucĕn Papa Diosan ca unin 'atima ñu 'acĕ camabi tĕrĕnti 'icĕn, amia 'atimati banacĕribi. Usa 'aínbi ca axa aín Bĕru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacĕ uni, a Nucĕn Papa Diosan aín 'ucha tĕrĕnima. ³² Axa uni 'inux anuax uá 'ĕ ñui 'atimati banacĕ uni a ca Nucĕn Papa Diosan aín 'ucha tĕrĕnti 'icĕn. Usa 'aínbi ca axa aín Bĕru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacĕ uni aín 'ucha Nucĕn Papa Diosan tĕrĕnima, bamatancĕxribi ca xĕnibua 'aínbi aín 'ucha tĕrĕncĕ 'itima 'icĕn.

*Aín bimi cupíshi i 'unánti bana Jesusan ñuia
(Lc 6.43-45)*

³³ Ca ĕsa 'icĕn: Upí i 'apácĕx ca aín bimi upí 'iti 'icĕn. I 'aisama 'apácĕx ca aín bimi 'aisama 'iti 'icĕn. Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icĕn, a í cara upí 'icĕ, cara 'aisama 'icĕ quixun. Usaribi oquin camina 'ĕn ñu 'aia isquin 'unánti 'ain, uin cushin carana ñu 'ai quixun. ³⁴ Mitsux 'atima 'ixun uni paráncĕ 'aish camina mitsun raracama 'iásaribiti an uni picĕ runusaribi 'ain. Unix ca aín nuitu mĕúa sináncĕsaribi oi aín cuĕbitan banaia. Mitsun nuitu 'aisama 'ain camina 'atimati banain. ³⁵ Aín nuitu upí 'ain ca uni upí ñu ñui upiti banaia. Usa 'aínbi ca raíri unix aín nuitu upíma 'ain, upíma ñu ñui 'atimati banaia. ³⁶ Ēn cana mitsu cain, anúan an camabi unin 'acĕ ñucama isti nĕtĕn ca Nucĕn Papa Diosan uisai cara banaxa quixun 'unánan uisa banan cara sinanima 'atimati banaxa quixun camabi uni 'unánti 'icĕn. ³⁷ Mitsun banacama 'unánquin ca Nucĕn Papa Diosan 'uchañuma caramina 'ain quixun isanan 'uchañu caramina 'ai quixun isti 'icĕn.

*'Aisama unicaman uni itsin 'acĕma ñu 'anun Jesús ca
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ Cacĕxun ca an Moisésnĕn cuĕnĕo bana 'unáncĕ unicama 'imainun fariseo unicaman Jesús cacĕxa:

—Min camina asĕrabi Nucĕn Papa Diosan cushin ñu 'ai quixun nun 'unánun camina nun nu isnun uni itsían 'acĕma ñu 'ati 'ain.

³⁹ Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Unicama Nucĕn Papa Diosmi sináncĕma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acĕma ñu 'anun quixun 'ĕ caia. Usa 'aínbi cana, 'ĕx cana asĕrabi Nucĕn Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bĕtsi ñuribi atúan ñucácĕxunbi 'aiman. Ēnĕishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ĕx 'iti 'ain. ⁴⁰ Jonás ax ca bacanu 'icĕ ñuina cha aín pucunu rabĕ 'imainun achúshi nĕtĕ, 'imainun rabĕ 'imainun achúshi imĕribi 'iacĕxa. Usaribiti cana uni 'inux Nucĕn Papa Diosnuax uá, 'ĕx rabĕ 'imainun achúshi nĕtĕ, 'imainun rabĕ 'imainun achúshi imĕ matá quiniocĕ anu racáncĕ 'iti 'ain. ⁴¹ Nínive cacĕ ĕmanu 'icĕ unicamax ca 'aisama 'icĕbia Jonásnĕn Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuncĕxun cuati sinanati ami sináncĕxa. Jonás 'iásamaira cana 'ĕx 'ain. Usa 'icĕbi ca ĕnĕ nĕtĕnu bucucĕ unicaman 'ĕn bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucĕn Papa Diosan camabi unían ñu 'acĕ isti nĕtĕn, Nínivenu 'icĕ unicaman ĕnĕ nĕtĕnu bucucĕ unicama cati 'icĕn: Mitsun Jesusan bana ñuixuncĕxunbi cuacĕma 'aish camina nux 'iásamaira 'aisama 'ai —quixun. ⁴² Salomón cacĕ uni, axa 'apu 'ianan 'itsa ñu 'unáncĕ 'ain, ca 'ura menu 'icĕ 'apu xanu ax aín bana cuati cuancĕxa. Cuanx bĕbatancĕxun ca cuĕĕnquin aín bana cuacĕxa. Salomón 'iásamaira cana 'ĕx 'ain. 'Ēx usa 'icĕbi ca ĕnĕ nĕtĕnua bucucĕ unicaman 'ĕn bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucĕn Papa Diosan camabi unin ñu 'acĕ isti nĕtĕn,

a xanu 'apu an Salomonën bana cuacë 'ixun, ënë nētënu bucuçë unicaman 'ën bana ñuixuncëxunbia cuacëma 'icë, 'uchoti 'icën.

*Anuax chiquíçë anubi ñunshin 'atima cuantëcënti bana
(Lc 11.24-26)*

⁴³ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uninuax chiquítancëx anua 'umpax 'icëma menu cuani ca ñunshin 'atima anua 'iti bari nitsia. Bariquinbi mëraqinma ca sinania ⁴⁴—anuax 'ëx chiquía anubi cana cuantëcënti 'ai —quixun. Sinánbiani cuani bëbaquinbi ca xubua unin maénquin mënóçëx upí 'aíshbi 'ibuñuma usaribi 'icë anuaxa chiquía uni aín nuitu isia. ⁴⁵ Isbiani cuanxun mëcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atimaira mërabianquin buanx ca anuaxa chiquía uni anubi abë atsintëcënia. Usa 'ain ca anua ñunshin 'atimacama atsíncë uni ax bëráma 'iásamaira 'ia. A uníxa 'icësaribiti ca ënë nētënu bucuçë unicamaxribi 'iti 'icën, atuán 'ën bana cuaisama tancë cupí.

Usaquin ca Jesusan cacëxa.

*Jesusan ca amia sináncë unicama aintsi oia quicë bana
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)*

⁴⁶ Jesusan anu 'icë unicama bana ñuixunmainun uxun ca ëmánxun aín tita 'imainun aín xucëantun —Jesúsbe cananuna banacatsi —quixun anu 'icë uni cacëxa. ⁴⁷ Caia cuaquin ca achúshi unin Jesús cacëxa:

—Min tita 'imainun min xucëantu ca ëman 'icën. Ca mibë banatisa tania.

⁴⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uix cara 'ën tita 'ic? ¿'Imainun cara uicamax 'ën xucëantu 'ic?

⁴⁹ Usai quiquin ca aín 'unánmicë unicama aín mëcënan sanánquin cacëxa:

—Ènë uicamax ca 'ën tita 'imainun 'ën xucëantu 'icën. ⁵⁰ Uicaman cara Nucën Papa Dios naínu 'icë ax cuëncësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën xucën 'imainun 'ën chirabacë 'imainun 'ën tita 'icën.

13

*Bana itsi ñuicësoi an ñu 'apácë uni ñui quicë bana
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ A nētën xubunuax cuanx ca Jesús parúmpapa cuëbí tsóbuacëxa. ² Tsóbucëbë ca 'aisamaira uni a nëbëtsiorati timëacëxa. Timëcëbë manë nuntinu 'iru-tancëxa Jesús tsómainun ca unicamax masinu bucubucëxa. ³ Bucubucë ca Jesusan 'itsa bana 'unánmiquin bana itsi ñuicësoquin ñuiquin ësaquin cacëxa:

—An ñu bëru 'apácë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa.

⁴ Sacacëx ca raírinëx anúan uni nicë me iru anu nipacëaxa. Nipacëcë isbëtsini uxun ca ñuina pëchiñunën 'eaxa. ⁵ Raírinëx ca maparañu menu nipacëaxa. Nipacëax ca me cëxtúma 'ain bënëtishi cooxa. ⁶ Coóxbi ca uruquian barin xarocëx aín tapun 'aíma 'ain chushiaxa. ⁷ Raírinëx ca muxañu menu nipacëaxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruyunbi ca muxan abë coquin mapurucëxun tuacëma 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëaxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca raírinëx aín bimi 'itsaira, cien 'iaxa, raírinëxribi ca aín bimi 'itsa, sesenta 'iaxa, raírinëxribishi ca aín bimi 'itsamashi, treintaishi 'iaxa. ⁹ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbí sinánquin cuati 'icën.

*Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuiacëxa quicë bana
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)*

¹⁰ A bana ñuixuncëxun ca aín 'unánmicë unicaman Jesús nëbëtsioraxun ñucacëxa:

—¿Uisacasquin caramina bana itsi ñuicësoquin ënë unicama bana ñuixunin?

11 Ñucácëxun ca cacëxa:

—Uni itsían 'unaniamabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicë ñu 'unanin. Usa 'aínbi ca raíri unin 'unanima. 12 An 'ën bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acë uni a ca 'ën bana itsiribia cuanun Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ën bana cuaquinbi sináncëma uni a, an isa 'unánxa quixuan sináncë bana a camabi Nucën Papa Diosan manumiti 'icën. 13 'Ën 'aia isquinbi ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'ináncë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Usa 'ain cana acaman cuaisabi oquin ñuiquinma bana itsi ñuicësoquin ñuin. 14 Isaíasnëan a unicama ñuiquin cuëñëo bana quicësabi oi ca usai 'ia, ësai quicë:

Mitsun pabitan 'ën bana ñuia cuaquinbi camina uisai cara quia quixun 'unántima 'ain. Mitsun bërúni 'ën 'aia isibi camina 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántima 'ain. 15 Atun nuitu mëu 'unántisama tanan ca judíos unicaman atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Atun bërúni 'ën 'aia isquinbi ca 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántisama tania. 'Ëmi sinanatia cana atu 'ën uni 'inun iëmitsian. Usa 'aínbi ca 'iisama tanxa.

16 Atúxa Isaías quiásabi oi 'ëmi sinántisama tancëbëtanbi camina mitsun bërúni 'ën ñu 'aia isi 'ëmi catamëtin. 'Ën bana camina mitsun pabitan cuaquin mitsun nuitu mëúribi upí oquin sinanin. Usa 'aish camina chuámarua tani cuëënin.

17 Aséribi cana mitsu cain, 'ëx ucëma pan 'ain ca bëráma an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'imainun axa Nucën Papa Diosmi sináncë unicamanribi —Cristo ca uti 'icë —quixun 'ë ñuiquin cuëñëo bana 'unánquin, uisai cara 'iti 'icë quixun istisa tanquinbi isáma 'icën. Uisa bana carana ñuixunti 'ai quixun cuaisa tanquinbi ca cuama 'icën.

Uisai quicë cara an ñu 'apácë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia (Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 An ñu 'apácë uni ñui quicë bana uisai quicë cara quixun mitsu ñuixunmainun camina cuati 'ain. 19 Anúan uni Nucën Papa Diosnan 'iti ënë bana aín pabitan cuaquinbia uisai qui quicë cara quixun upí oquin 'unáncëbëma uxun ca ñunshin 'atimanën 'apun bënëñquinshi uni manumia. Usa banax ca anúan uni niti me iru anua nipacëcë ñu bëru asaribi 'icën.

20 Maparañu me bëxbánua ñu bëru nipacëcë asaribi ca raíri uni 'icën. Usa unin ca Nucën Papa Diosan bana cuati cuëëñquin bënëñquinshi —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunën sinania. 21 Usaquin sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma asaribi 'ixun Nucën Papa Diosan bana 'itsama nëtéinshi sinania. Sinánquinbi ca anbi masáquin sinánan Nucën Papa Diosan bana 'acëbë ami nishquian unin 'atimocëxun a bana manuquin ënia. 22 Muxañu menua nipacëcë ñu bëru usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinanibi ca ënë menu 'icë ñuishi sinánan —'itsa ñuñu 'aish cana cuëënti 'ai —quixun sinani, 'itsa ñuñu 'iisa tanan bëtsi ñuribi cuëënia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan sináncëxbi ñu bëru 'apácëa coiabi chucun mapurucësa usaribi 'aish bimiñumasa 'ia. 23 Me upí anua ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri unicama 'icën. A unicamax ca Nucën Papa Diosan bana aséribi cuaquin a bana quicësabi oquin 'acë 'aish me upínu 'apácë ñu bëru, axa coi canitancëxun upí oquin tuacë, asaribi 'ia. Raírinëx ca 'itsaira, cien, bimiñusa 'ia, 'imainun ca raírinëxribi 'itsa, sesenta, bimiñusa 'ia, 'imainun ca raírinëxribishi 'itsamashi, treinta, bimiñusa 'ia.

Unían ñu bëru upí 'apácënu uni itsin chucu 'aisama 'apácë ñuicë bana

²⁴ Bana itsi ñuicësoquin ñuixunquin ca Jesusan anu 'icë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë an ainan 'iti unicama ainan 'imiti ax ca ësaribi 'icën. Achúshi unin ca ñu bëru upí aín naënu 'apáxa. ²⁵ 'Apánbi ca camabi uníxa 'uxan, anu cuanxun axa ami nishcë achúshi unin a naënu ñu bëru 'aisama 'apáxa, 'apábiani ca cuanxa. ²⁶ Usa 'ain ca ñu bëru 'apácë ax upí 'aish coi canitancëx bimiáxa. Bimiñu 'aínbi ca ñu bëru 'aisama axribi coi caniáxa. ²⁷ Usaía coia isibiani cuanxun ca an ñu mëëxuncë unicaman aín 'ibu ësaquin caxa: Min camina min naënu ñu bëru upí 'apan. ¿Usa cat? ¿Usa 'aínbi cara chucu 'aisama uisax coax? ²⁸ Cacëxun ca aín 'ibun caxa: Axa 'ëmi nishcë unin ca usaquin 'axa. Cacëxun ca an ñu mëëxuncë unicaman caxa: ¿Nunu a chucu 'aisamacama bëchiti cuanti cara uisa 'iti 'ic? ²⁹ Quia ca aín 'ibun caxa: A ëchíquin mina ñu 'apácë aribi ëchiti, usa 'ain camina chucu ëchítima 'ain. ³⁰ Anun aín bimi biti nëtë utámainun abëbi canitanun camina ënti 'ain. A nëtë ucëbëtan cana an naënu 'icë bimi biti unicama cati 'ain: Chucucama pain camina bëchítí 'ain. Bëchíxun camina nëënxun nëati 'ain. Ñu bëru upí 'apácë aín bimi bitancëxun camina anu ñu bimi bucúnti xubu anu upí oquin bucúnti 'ain.

Mostaza bëru ñui quicë bana
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Bana itsi ñuicësoquin ñuixunquin ca Jesusan anu 'icë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë, an cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'icë quiax cana mostaza bëru ñui quin. Ca ësa 'icën. Axa chamaratsu 'icëbi ca mostaza bëru bitancëxun unin aín naënu 'apatia. ³² Mostaza bëru ax ca chamaratsuiria 'icën, bëtsi ñu bëru chamaratsusamaira ca ax 'icën, 'aíshbi ca 'apácëx bëtsi ñu bëru canicësamaira 'ia. Usa 'aísha cani iisaribi 'inun pëñanacëcëbëtan ca manan nuáncë ñuinacamax anu nooi aia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Anun pán chamiti ñu ñui quicë bana
(Lc 13.20-21)

³³ Bana itsi ñuicësoquin ñuixunquin ca Jesusan anu 'icë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë an cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'icë quiax cana anun pán chamiti ñu ñui quin. Xanúan xuicëma pain 'ixun anun pán chamiti ñucëñun mëscucëx ca aín xëquíon mësioti rëncë ax chaia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Uisa cupí cara bana itsi ñuicësoquin bana ñuia quiáxa Jesús quia bana
(Mr 4.33-34)

³⁴ Usoquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin bëtsi bëtsi ñu ñuiquin anu 'icë unicama bana ñuixuancëxa. Bëtsi banánma usoquinshi ca bana ñuixuancëxa.

³⁵ Jesusan ca usaquin bana ñuixunti 'icë quiax ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unix bëráma quiacëxa, ësaí qui:

'Ën cana bana itsi ñuicësoquin ñuiquin bana ñuixunti 'ain, uinsaranbia unin 'unánma ñu ñuiquin cana unicama ñuixunti 'ain.

Ësaí quicë ca ñu bëru upí 'imainun chucu 'aisama ñui quicë bana ax 'icë quixun Jesusan ca

³⁶ Usoquin bana ñuixuntancëxun anu 'icë unicama ëbiani cuanx ca Jesús xubunu atsíanacëxa. Atsinia ca aín 'unánmicë unicaman nëbëtsioraquin Jesús cacëxa:

—Uisai quicē cara naēnu 'icē chucu ñui quicē bana ax 'icē quixun camina nu ñuixunti 'ain.

³⁷ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—An ñu bēru upí 'apacē uni asaribi cana uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ēx 'ain. ³⁸ Anu ñu bēru 'apacē naē asaribi ca camabi ēnē me 'icēn. Ñu bēru upí asaribi ca Nucēn Papa Diosan unicama 'icēn. Chucusaribi ca a ñunshin 'atimanēn 'apun sinánmicē unicama 'icēn. ³⁹ An chucu 'apacē uni asaribi ca ñunshin 'atimanēn 'apu 'icēn. Anun bimi biti nētē ñuiquinbi cana 'ēx utēcēnti nētē ñui quian. An bimi bicē unicama asa ca ángelcama 'icēn. ⁴⁰ Anun ñu bimi biti nētēan unin chucu pain bēchítancēxun tsin nēēnti nētē usaribi ca anun 'ēx utēcēnti nētē 'iti 'icēn. ⁴¹ 'Ēx uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ixun 'ēn ángelcama xucēxun ca an ñu 'aisama 'acē unicama 'imainun an bētsi uni ñu 'aisama 'anun 'amicē unicamaribi bitancēxun ⁴² manē tsi cha rēquirucē anu puti 'icēn. Anuax ca anu 'icē unicamabē tēmērai bēnēti 'inuxun 'aia. ⁴³ Usai 'icēbē ca barin uruquian pēcacēxa upí 'icēsaribiti an Nucēn Papa Diosan bana 'acē unicamax abē 'aish upíira upí 'iti 'icēn. An aín pabitan ēnē bana cuacē unin ca aín nuitunēnbi sinánquin cuati 'icēn.

Unēcē 'aisamaira cupícē ñu ñui quicē bana

⁴⁴ Catancēxun ca Jesusan ēsaribi oquin aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Nucēn Papa Dios naínu 'icē an cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'icē quixun ñui cana 'aisamaira cupícē ñu ñui ēsai quin: Achúshi unin ca 'aisamaira cupícē ñu, me 'ucē mēu uni itsían unēa, mēraxa. Mēraqin ca —'ēnan ca 'iti 'icē —quixun sinani cuēēnquin maputēcēanxa. Mapubiani cuanquin ca aín ñucama anun a me maruti curíqui binuxun maruaxa. Marutancēx curíqui bēi utēcēnquin ca a me ainan 'inun maruaxa. Usaribiti ca uni bētsi ñu cuēēncēsamaira oi Nucēn Papa Diosnan 'iti cuēēnia.

Perla cacē ñu cupíira cupí ñui quicē bana

⁴⁵ Nucēn Papa Dios naínu 'icē an ainan 'iti unicama ainan 'imiti ax ca ēsaribi 'icēn. Achúshi uni an ñu marucē ax ca murusa ñu, perla cacē, ax po namē iscēsa, a ñu upíira upí 'aish 'aisamaira cupícē, a biisa tanquin bari nitsia. ⁴⁶ Bariquin mēraxun biisa tani ca anun maruti curíqui binuxun aín ñucama marui cuanxa. Cuanxun maruquin curíqui bitancēx utēcēnquin ca a perla 'aisamaira cupícē, ainan 'inun maruaxa. Usaribi oi ca uni bētsi ñu cuēēncēsamaira oi Nucēn Papa Diosnan 'iti cuēēnia.

Anun tsatsa biti rica ñui quicē bana

⁴⁷ Catancēxun ca Jesusan ēsaribi oquin cacēxa:

—Nucēn Papa Dios naínu 'icē an cara uisoquin ainan 'iti unicama aín uni 'imiti 'icē quixun ñui cana rica anun tsatsa biti ñui ēsai quin. An tsatsa bicē unicaman ca aín rica bacanu saracabianquin anun ñu bēaratia. Usotancēxun ca anu cēñúruia tsatsa 'aisamaira bitsia. ⁴⁸ Bitancēxun masinu buánxun ca anu tsóxun upíbushi caísquin biquin caquínu puruia. Puruquin ca a pitima ñu a bacanu putia. ⁴⁹ Usaribi ca anun 'ēx utēcēnti nētē 'inuxun 'aia. 'Ēx utēcēncēbē uquin ca ángelcaman unicama Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'icē acama abē 'inun bianan an iscēxa upíma 'icē unicama bixun, ⁵⁰ manē tsi cha rēquirucē anu punuxun 'aia. Anuax ca anu 'icē unicamabē tēmērai bēnēti 'inuxun 'aia.

Jesusan bana 'icēsaribi ca bēráma Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ax upí 'icē quicē bana

⁵¹ Catancēxun ca ēsaquinribi aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—¿'Ēn mitsu cacē bana caina cuatin?

Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman —cananuna cuatin —quixun cacëxa.
⁵² Quia ca Jesusan cacëxa:

—An Nucën Papa Dios naínu 'icë aín bana únáncë uni, an ca 'ën uni ñuixuncë bana unicama ñuixuanan bëráma 'ë ñuiquin cuënëo bana aribi ñuixunia. Ax ca xubuñu unían a isi ucë uni aín ñu ió 'imainun aín ñu ióma 'aíshbi upí, aribi ismicësa 'icën.

Jesús Nazaretnu 'iá
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Bana itsi ñuicësoquin unicama bana ñuixunquin ancëbiani cuanx ca Jesús anuaxa canicë menu bëbacëxa. ⁵⁴ Bëbatancëxun ca anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. Usoquian bana ñuia cuati ca anu 'icë unicamax ratuti canancëxa:

—¿Uin cara ënë uni usaquian bana ñuiti 'unánmíax? ¿Uin cushin cara ënë menuxun unin 'acëma ñu 'ain? ⁵⁵ Ënëx ca carpinteronën bëchicë 'icën, 'imainun ca aín titax María 'icën. Jacobo, José, Simón, Judas acamax ca aín xucën 'icën. ⁵⁶ Aín chirabacëcamaribi ca ënu nubë 'icën. ¿Uin 'unánmicëxun cara ësaquin bana ñuianan ësaquinribi ñu 'ati 'unanx?

⁵⁷ Usai canani ami nishcëxun isquin ca Jesusan atu cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían bana ñuixunia ca unin cuatia. Usa 'aínbi ca axa anuax canicë unían anuaxa canicë menuxun bana ñuixunia, anu 'icë unicama 'imainun aín aínsi 'ibucamanribi cuaisama tania.

⁵⁸ Usaquian Jesús quicësabi oquin ca anu 'icë unicaman —an ca asérami Nucën Papa Diosan cushínbi ñu 'aia —quixun sinánma 'icën. Usa 'ain ca Jesusan 'itsa ñu 'aquinma uni itsían 'acëma ñu 'itsamashi 'acëxa.

14

Juan, an uni nashimicë, ax bama
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Usa 'ain ca unicaman Jesús ñuiquin chanioia Galileanu 'icë unicaman 'apu, Herodes, an cuacëxa. ² Cuaquin ca Herodesnën ratúquin, an ñu mëëmicë unicama cacëxa:

—Jesús, ax ca Juan, an uni nashimicë, a 'icën. Bamaxbi ca baísquiata. Usa 'ixun ca uni itsían 'acëma ñu 'aia.

³⁻⁴ An Juan aín uni tëbiscamia 'aish ca usai Herodes quiacëxa. Ësai ca 'iacëxa: Herodes, an ca aín xucën Felipenën aín xanu, Herodías, a biacëxa. Usa 'ain ca —minmi a xanu biti ca 'aisama 'icë —quixun Juanën Herodes cacëxa. Cacëxun ca Herodesnën aín unicama Juan bimiacëxa. Bimixun ca nëamixun sipuamiacëxa.

⁵ Aín unicaman Juan 'anun 'amitisa tanquinbi ca camabi unían —Juan an ca Nucën Papa Dios quicë bana nu ñuixunia —quixun sináncë 'ain —'ëmima nishcania —quixun sinánquin 'amiama 'icën. ⁶ Usa 'aínbi ca anúan bacëan nëtën Heródesnën camicëx uxúan unicaman pimainun, Herodíasnën tuá xanu xuntacu ax upiti bairani ransacëxa. Usai 'ia isi ca Herodes chuáma tani cuëëancëxa. ⁷ Cuëënquin ca xanu xuntacu cacëxa:

—Añu ñu caramina mi 'inánun 'ë ñucaati a cana asérami mi 'inánti 'ain. Sinanatëcëntimoquin cana ashiquin mi cain.

⁸ Cacëxun aín tita pain ñucátancëxun ca aín titaxa quicësabi oquin cacëxa:

—Juan, an uni nashimicë, a tëbiscamixun camina 'ë aín maxcá manë xam-pami 'inánti 'ain.

⁹ Usaquian cacëxun cuaquin masá nuituiraquin ca Herodesnën 'aisama tancëxa. 'Aisama tanquinbi ca —sinanatëcëntimoquin cana mi cain —quixuan cacë sinánan anu 'icë unicamanribia cuacë cupí usoquian xanu xuntacu

'inánun aín uni cacëxa. ¹⁰ Caquin ca sipunuabia Juan tēbíscaun quixun aín unicama xuacëxa. ¹¹ Xucëx cuanxun tēbíscaβetsinquin bëxun ca aín maxcá manë xampami xanu xuntacu 'ináncëxa. 'Ináncëxun buánxun ca aín tita 'ináncëxa.

¹² Usoquian tēbíscaçë bixun maínbiani cuanxun ca Juanën 'unánmicë unicanman Jesús ñuixuancëxa.

*Jesusan 'aisamaira 'aish, cinco mil uni pán pimia
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)*

¹³ Usaquian Juan 'acëa aín unicaman ñuixuncëx ca Jesús anuax nuntin cuanx anua uni 'icëma menu cuancëxa. Usa 'ain ca —anu ca Jesús 'icë —quixuan chaniöia cuabiani bëtsi bëtsi ëmanu 'icë unicamax men anua Jesús 'icë anu cuancëxa. ¹⁴ Usaía 'itsa unia riquiancëbë manë nuntinuax 'ibúquianquin ca unicama timëçë isquin Jesusan atu nuibacëxa. Nuibaquin ca 'insíncë unicama pëxcüacëxa. ¹⁵ Usaquin 'acëbëa bari xupíbucëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Bari ca xupíbutia, ënë mex ca anu uni 'icëma me 'icën. Ënu 'iaxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icë ëmacamanua atun piti bitánun camina xuti 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantima 'icën. Mitsun ca piti 'inan.

¹⁷ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Nun piti ñura ca mëcën achúshi pán 'imainun tsatsa rabëishi 'icën.

¹⁸ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ënu ca 'ë bëxun.

¹⁹ Cacëxuan bęcëbëtan ca Jesusan basinua bucubunun quixun unicama cacëxa. Cacëxa bucubucëbëtan ca Jesusan mëcën achúshi páncëñun tsatsa rabë bixun manámi bësuquin isquin Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun pán tucapaxun aín 'unánmicë unicama 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca anu 'icë unicama pán mëtícaquin 'ináncëxa. ²⁰ 'Ináncëxun biquin ca unicama camaxunbi pucháquin piacëxa. Pucháquin pia sënëan ca usai 'iisa 'aímabia tëxëçë piti aín 'unánmicë unicaman mëcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin biacëxa. ²¹ An pucháquin picë nucë bënëcamax ca 'aisamaira 'aish, cinco mil uni 'iacëxa. Atúinshima xanu 'imainun xucamanribi ca pucháquin piacëxa.

*Jesús parúmpapa camánanën niqiani cuan
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)*

²² Uсотancëxun ca an tsiánquianquin unicama cabianmainuan, atux pain manë nuntinu cëñúruquiani 'ucë manan cuanun quixun Jesusan aín 'unánmicë unicama xuacëxa. ²³ Xutancëxun anu 'icë unicama cabiani ca Jesús axëshi matánu Nucën Papa Diosbë banai cuancëxa. Nucën Papa Diosbëa banamainun ca bari cuabuacëxa. Bari atsíncëbëa baquíshcëbë Jesús axëshi anu 'imainuan ²⁴ aín 'unánmicë unicama manë nuntinu 'iruquiani parúmpapa nëbëtsi cuania ca suñúonpitan cuaínsamoquin bëcacëxa. Bëcaia ca bëchunanribi tucáncaquin manë nuntinua rëútisoquin 'acëxa. ²⁵ Usomainuan pëcaracëbë ca parúmpapa camánanën niqiani Jesús atunu cuancëxa. ²⁶ Parúmpapa camánanën niqiania Jesús cuania isi ca atun bëmánan pëqui racuëti —ñunshin sapi ca —quix ratuti sharáruí quiacëxa.

²⁷ Usai quia ca Jesusan atu cacëxa:

—Camina cushicanti 'ain. Racuëaxma ca 'it, 'ë cana 'ain.

²⁸ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Mix camina aséabi Nucën 'Ibu 'ain. Usa 'ixun ca 'ëx parúmpapa camánanën niqiani minu cuanun 'ë cat.

29 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca ut.

Cacëx ca Pedro manë nuntinuax 'ibúquiiani parúmpapa camánanën niqiuani Jesúsnu cuancëxa. 30 Cuanibi ca suñúan upitan parúmpapa bëchúaian isi racuëti nanëbuti cuëncëni quiacëxa:

—Cana bacamiquin, 'ë ca bitsi ut.

31 Cuëncënquia cacëxun biquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina 'ën mi parúmpapa camánanën nicuatsinimi 'ënu unun 'imicëxbi 'ëmi catamëtiman? Camina 'ëmi sináncëmasa 'ain.

32 Jesúsbea Pedro manë nuntinu 'irucëbë ca suñúan nëtëacëxa.

33 Nëtëcëbëtan ca manë nuntinu 'icë unicaman a tanáin rantin puruni tsóbuti ami sinánquin Jesús cacëxa:

—Mix camina asérabi Nucën Papa Diosan Bëchicë a 'ain.

Genesaret menuxuan Jesusan 'insíncë unicama pëxcüa

(Mr 6.53-56)

34 Parúmpapa 'ucë manan cuanx ca Genesaret cacë menu bëbacëxa. 35 Bëbaia isquin ca a menu 'icë unicaman —axa ucë ux ca Jesús 'icë —quixun 'unánquin a menu 'icë unicaman 'unánun chaniocëxa. Chaniocëbëtan ca uni 'insíncëcama Jesúsnu bëacëxa. 36 Bëcëxun ca ñucë unicaman Jesús cacëxa:

—Min chupa cuëbíshi ca nu ticamit. Èsaquin caquin ticaíshi ca 'insíncë unicamax pëxcüacëxa.

15

Aín nuitu upíma cupía unin 'atima ñu 'acë bana

(Mr 7.1-23)

1 Fariseo unicamabëtan ca an Moisésnën bana 'unáncë unicamanribi Jerusalén émanuax ricuatsini uxun Jesús cacëxa: 2 —¿Uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman nucën rara quiá bana tanimin? A bana quiásabi oi 'iquinma ca mëchucaxunmashi piia.

3 Cacëxun ca Jesusan atu ñucáquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina mitsux mitsun rara quiá bana tanibi Nucën Papa Dios quiásabi oi 'iman? 4 Nucën Papa Dios ca ësai quiacëxa: “Min papan bana, min títan bana camina cuati 'ain”. 'Imainun ca ësaribiti quiacëxa: “Axa aín papa, aín tita ñui 'atimati banacë uni a camina bamamiti 'ain”. 5 Usa 'aínbi camina mitsux ësai quin: Unin ca aín papa, aín tita ësáquin cati 'icën: Mi 'inánti 'ixunbi cana 'ën mi 'inánti ñucama Nucën Papa Dios 'inan. 6 Axa usai quicë uni an aín papa aín tita ñu 'aquintima ca asábi 'icë quiax camina mitsux quin. Usai quiquin camina mitsun raran ñuiá bana ashi sinánquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'aiman. 7 Mitsux camina cëmë 'ain. Isaíasnëan mitsu ñuiquin cuënëo bana ca ësai quia:

8 Ènë unicaman ca aín cuëbitanshi 'ë rabia, 'ixunbi ca aín nuitu mëu 'ë sinanima. 9 Nucën Papa Diosan bana isa quixun ca unínbi ñuicë banaishi unicama ñuixunia. Usa 'ixun ca ñancábi 'ë rabia. Isaíasnën cuënëo bana quicësabi oi camina mitsux 'in.

10 Catancëxun ca ësáquinribi Jesusan cuënxun unicama cacëxa:

—Èn, bana ñuimainun ca upí oquin cuacan. 11 Aín ñu picë cupíma, aín nuitunën 'atimaquin sinania, aín cuëbitan upíma banan banacë a cupí ca Nucën Papa Diosan uni upíma isia.

12 Usaquian caia ca aín 'unánmicë unicaman Jesús nëbëtsioraxun cacëxa:

—¿Caramina isan, fariseo unicamx ca usaquinmi unicama ñuixunia cuati mimi nishaxa?

13 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicamax cara Nucën Papa Dios naínu 'icë an ainan 'imicëma 'icë, acamax ca asérabi ainanma 'aish abëma 'iti 'icën, aín tapúncëñunbi échícëxa i 'icësaribiti ñancáishi 'iti 'icën. ¹⁴ Fariseo unicamaxa nishiabi camina isëshiti 'ain. Atun Nucën Papa Diosan bana uni itsi 'unánmiti 'ixunbi ca uisai cara quia quixun 'unanima. Ca bëxuñu unisa 'icën. Bëxuñu unin abë bëxuñu uni itsi buáncatsi quixun 'aíbi ca bëxuñu 'ixun uin cuanti cara quixun 'unanima, a rabëtaxbi aman cuanx quininu nipacëti 'icën.

¹⁵ Usai quia cuaquinbi ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Unían picë ñu ñui quicë bana ax cara uisai quicë 'icë quixun ca nu ñuixun.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnribi caramina 'ën cacëxun 'ën bana cuatiman? ¹⁷ Unían ñu aín cuëbitan picëx ca aín pucunuishi atsinia. Atsintancëx ca amiribishi chiquitia. ¿A caramina 'unaniman? ¹⁸ Usa 'aínbi ca uni masáquin sinani 'atimati banaia. Aín nuitu upíma 'ain ca usai banaia. Usa 'icë Nucën Papa Diosan iscëx ca uni 'atima 'icën. ¹⁹ Aín nuitu mëu ca unin 'atima ñu 'ati sinania, uni 'ati, aín xanuma 'aínbi xanubë 'iti, xanu cuaioti, uni itsin ñu mëcamati, cëmëi uni itsimi manánti, uni itsi ñui 'atimati banati. ²⁰ An usa ñucama 'acë unicama ca Nucën Papa Diosan iscëx upíma 'icën. Mëchucaxunma picë 'aíshbi aín sinan upí 'icë ca Nucën Papa Diosan uni upíma isima.

Judíosma xanu Jesúsmi catamëa (Mr 7.24-30)

²¹ Anuax cuanx ca Jesús anua Tiro cacë ëma 'imainun Sidón cacë ëma 'icë a menu bëbacëxa. ²² Bëbaia ca anu 'icë Cananea xanu, an anu cuanquin munuma banaquin Jesús caráishiacëxa:

—Mix camina Nucën 'Ibu, Davitan rëbúnqui 'ain. Usa 'ixun camina 'ë 'aquinti 'ain. 'Ën ini tuá ca anua ñunshin 'atima 'ain 'itsaira paë tania.

²³ Caquian caráishicëxunbi ca Jesusan cáma 'icën. Caiama oquin ca aín 'unánmicë unicaman a rapasu cuanquin —an ca cuëncënquin nu nua. Camina a cuantánun cati 'ai —quixun cacëxa.

²⁴ Usaquian cacëxun ca Jesusan xanu cacëxa:

—Judíosma unibuma, judíos unicamaishi ami sinanaminun ca 'ën Papa Diosan 'ë caxa. Axa 'ura cuancëa 'aracacë ñuina aín 'ibun bëtëcëncësaribi oquin judíos unibu ami sinánun quixun canun ca Nucën Papa Diosan 'ë caxa.

²⁵ Cacëxun cuaquinbi ca a tanáin rantin puruni tsóbuquin a xanun cacëxa:

—Camina 'ën tuá 'ë pëxcuxunti 'ain.

²⁶ Cacëxun ca —judíos unicama pain 'aquini cana uacën —quixun sinánquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Tuá xura pimiti bixunbi camun pimiti ca 'aisama 'icën.

²⁷ Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—Usa ca. Usa 'aínbi ca cuënan tëmúxun aín 'ibúan rëupatia piti sani camunan piia.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mix camina asérabi 'ëmi catamëti 'ën mi upí oquin 'aquinun quiax 'ëmi sinan. Usa 'ain ca mix cuëncësabi oi 'iti 'icën.

Quixuan cacëbëshi ca aín ini tuá pëxcúacëxa.

Galilea menuxuan Jesusan uni ñucëcama pëxcüa

²⁹ Anu Tiro 'imainun Sidón 'icë me anuax cuanx ca Jesús parúmpapa Galilea ratábiani matá menu mapëracëtancëx anu tsóbuacëxa. ³⁰ Anua tsotan ca anu ricuatsinquin 'aisamaira unin, uni 'insíncë 'itsaira bëacëxa. Axa aín niti bëtsicë uni 'imainun aín bërúmi ñucë 'imainun pabë 'imainun banañuma, a

unicama 'imainun bētsi bētsi 'insinan 'icē unicamaribi a tanáin bēia ca Jesusan pēxcüacēxa. ³¹ Pēxcucēx ca banañuma unicamax banacēxa. Banamainun ca axa aín quisi aín pēñánmi ñucē unicamaxribi pēxcüacēxa. Pēxcúmainun ca axa aín niti bētsicē unicamax upiti niacēxa. Aín bērumi ñucē unicamanribi ca bēoquiun isacēxa. Usaia 'ia isquin ca anu 'icē unicaman uisa uni cara ēnēx 'icē quixun sinani cuēenquin chuáma tanquin Nucēn Papa Dios, a Israel unicaman rabiçē, a rabiacēxa.

*Jesusan 'aisamaira 'aish, cuatro mil uni pán pimia
(Mr 8.1-10)*

³² 'Itsa uníxa timēcamē 'ëocē 'ain ca aín 'unánmicē unicama cuēnxun Jesusan atu cacēxa:

—Ēnē unicamax ca ēnu rabē 'imainun achúshi nētē 'ëbē 'icēn. Usa 'aish ca a atun piti ñuñuma 'icēn. Usa 'ain cana 'ën atu 'itsaira nuibaquin 'aquinsa tanin. Cuaníbima atux bainuax bēēnania, usa 'ain cana ñu naracamixunma xuisama tanin.

³³ Cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman cacēxa:

—¿Ēnēx ca anu uni 'icēma me 'icēn. ¿Uinua caranuna ēnē unicaman pimiti piti biti 'ain?

³⁴ Cacēxuan Jesusan —¿uiti pánñu caramina 'ain? —quixun ñucácēxun ca aín 'unánmicē unicaman —ēnu ca mēcēn achúshi 'imainun rabē pán 'imainun 'itsamashi tsatsaratsu 'icē —quixun cacēxa.

³⁵ Usaquin cacēxun ca Jesusan axa timēcamē 'ëocē uni menu tsóbunun quixun cacēxa. ³⁶ Usoxun ca pánacamacēñun tsatsaribi bixun Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancēxun a piti ñu tucapaxun aín 'unánmicē unicama 'ináncēxa. 'Ináncēxun ca anu 'icē unicama pinun mētícaquin 'ináncēxa. Aín 'unánmicē unicaman a unicama 'ináncēx cēñútisa 'aishbi ca a píticamax cēñúama 'icēn, ³⁷ a unicaman pucháquin picēxbi. Camáxbia puchácēbētan ca Jesusan 'unánmicē unicaman mēcēn achúshi 'imainun rabē caquí buácaquin tēxēcē piti biacēxa. ³⁸ An a piti picē nucē bēnēcama ca 'itsaira 'aish cuatro mil 'iacēxa. Atúinshima xanu 'imainun xucamanribi ca pucháquin piacēxa. ³⁹ Usoquin pimitancēxun a unicama —cuanmainun ca cuan —quixun cabiani ca Jesús manē nuntinu 'iruquiani cuanx Magdala cacē menu cuancēxa.

16

*Fariseo unicamabētan saduceo unicaman uni itsían 'acēma ñu 'anun quixun Jesús ca
(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)*

¹ Fariseo unicama 'imainun saduceo unicaman ca anu cuanxun Nucēn Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, Jesús aín sinanēnbi isa unían iscēma ñu naínua 'anun quixun cacēxa. ² Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ca ēsa 'icēn. Bari cuabúcēbētan naí isi camina quin: “Nētē ca upí cuabutia, imēishi ca nētē upí pēcarati 'icēn”. ³ Bētsi nētēn camina bēsuquin naí isi quin: “Nētē ca bēitia, 'uí ca 'itsa 'ibúti 'icēn”. Naí isquin camina uisai cara nētē 'iti 'icē quixun 'unanin. Usa ñu 'unáncē 'ixunbi camina 'ën bana ñuixunia cuanan 'ën 'aia isquinshi 'unántisa 'ixunbi 'unaniman, 'ëx cana asérabi Nucēn Papa Diosnuax ucē 'ai quixun. ⁴ Ēnē unicama Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acēma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'aínbi cana, 'ëx cana asérabi Nucēn Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bētsi ñuribi atúan ñucácēxunbi 'aiman. Ēnēishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ëx 'iti 'ain.

Usoquin cabiani ca Jesús anu 'icē unicama ëbiani cuancēxa.

*Anun pán chamiti ñusa 'icë fariseo unibunën bana cuatima quicë bana
(Mr 8.14-21)*

⁵ Parúmpapa 'ucë manan cuanquinbi ca Jesusan 'unánmicë unicaman atun piti ñu buánquinma manuacëxa. ⁶ Manubiancëbë ca Jesusan cacëxa:

—Fariseo unibu 'imainun saduceo unibunëxa anua pán chamiti ñusa 'icë ax 'icësa usaribi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ⁷ Cacëx ca —nunu pán bęcëma cupí ca nu usaquin caia —quiax aín 'unánmicë unicamax canancëxa.

⁸ Canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsux, pán cananuna bęcëma 'ai quiax cananin? Mitsux camina 'ëmi catamëcëmasa 'ain. ⁹ ¿'Ën ñu 'aia isúnbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman? ¿Caramina 'ën unicama pimiami iscancë a manuan? ¿'Ën męcën achúshi pán pimicëxuan cinco mil unin tëxëocë, męcën rabé 'imainun rabé caquí buácaquin bixunbi caramina sinaniman? ¹⁰ ¿Bëtsi nëtënribi 'ën męcën achúshi 'imainun rabé pán pimicëxuan cuatro mil unin tëxëocë a męcën achúshi 'imainun rabé caquí buácaquin bixunbi caramina sinaniman? ¹¹ 'Ën cana fariseo unibu 'imainun saduceo unibunëxa anun pán chamiti ñusa 'icësa usaribi 'itin rabananmi bërúancanun quixun mitsu can. Caíbi cana pán ñuira quicëma 'ain. ¿Usaquin 'ën cacëxun caramina cuacëma 'ain?

¹² Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman —Jesusan ca anun pán chamiti ñu ñuiquin caquinbi fariseo unibu 'imainun saduceo unibunëan 'unánmicë banacama ca aséribi 'icë quixun sinánquin a cuatin rabanan bërúancanun nu caxa —quixun 'unáncëxa.

*Jesús ax ca aséribi Cristo 'icë quiáxa Pedro quia
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)*

¹³ Usotancëx anu Cesárea de Filipo cacë ëma 'icë me anu cuanx riquianquin ca aín 'unánmicë unicama Jesusan ñucáquin cacëxa:

—¿Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish carana 'ëx ui 'ai quiax cara unicama quin?

¹⁴ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Raírinëx ca quia, mix ismina Juan, an uni nashimicë, a 'ain. Raírinëx ca quia, mix ismina Elías a 'ain. Raírinëxribi ca quia, mix sapi ismina Jeremías a 'ain, ama 'aish ismina an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuan uni itsi a 'iti 'ain.

¹⁵ Cacëxun ca ain 'unánmicë unicama Jesusan cacëxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ëx caraisana ui 'ai quin?

¹⁶ Quia ca Simón Pedronën cacëxa:

—Mix camina axa bamatimoi tsócë Nucën Papa Dios aín Bëchicë, Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ain.

¹⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Simón, Jonasan bëchicë, cana mi cain, unin ca usaquin mi sinánmicëma 'icën. 'Ën Papa naínu 'icë an ca mi sinánxunquin usoquinmi sinánun mi sinánmiaxa. An ca mi sinánmiaxa quixun 'unani camina cuëenti 'ain.

¹⁸ Caxun ca mapara, griego banan “petra” cacë, a sinánquin Jesusan Simón cacëxa:

—'Ën cana mi cain, mix camina Pedro caquin anëcë 'iti 'ain. Minmi 'ëmi bërí cacë bana sináncë usaribi oquin sináncë ca axa 'ëmi catamëcë unicamax 'iti 'icën. Bamatancëxbi cëñútimoí ca a unicamax 'ënan 'iti 'icën. ¹⁹ 'Ën cana 'ën cushi mi 'inánti 'ain, amí cushixunmi 'ë ñuiquin bana unicama ñuixunun. An minmi 'ë ñuiquin bana ñuixuncëxun cuacë unicamax ca 'ën Papa Diosan uni 'iti 'icën. A cushínbi Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sinánquin, aín

unicamax ca usai 'iti 'icë quixun caquin, äsa ñu ca 'ati 'icë quixun canan, äsa ñu ca 'atima 'icë quixun cacëbëtan ca Nucën Papa Dios naínu 'icë an, —usa ca —quixun sinánti 'icën.

²⁰ Usaquin Pedro catancëxun ca aín 'unánmicë unicama Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana ax utia judíos unbunën caíncë Cristo a 'ai quixun camina uinu 'icë unibi catima 'ain.

—*'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quíaxa Jesús quia (Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)*

²¹ Ësaquin caquin sënëontancëxun ca aín bamati ñuixuntabaquin Jesusan aín 'unánmicë unicama äsaquin cacëxa:

—'Ën Papa Dios cuëencësabi oi cana Jerusalénu cuanin. Cuanx bëbacë ca anu 'icë uni apáncamabë judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax 'ën bana cuaisama tani 'ëmi nishiti 'icën. 'Ëmi nishquin ca 'ë uni itsi 'amiti 'icën. Usaquian 'ë 'acëx bamatancëx cana rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

²² Usaria quia oquin ca Pedronën Jesús amo nitsinaxun ñu caquin cacëxa:

—Usai camina 'itima 'ain, Nucën Papa Diosax ca mixmi usai 'iti cuëëntima 'icën.

²³ Usaquin cacëx cuainacëquin ca Jesusan Pedro ñu caquin cacëxa:

—Min camina ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sináncësa oquin sinanin. Usaquin sinánxunma ca 'at. Min camina 'ë ñu 'atima 'amitisa tanin. 'Ën Papa Dios cuëencësabi oi 'iáxma 'ëx 'inun quixun sinánquin camina unin sináncësa oquinshi sinanin.

²⁴ Catancëxun ca aín 'unánmicë unicama äsaquin Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti quicë bana ënquinma 'ati 'icën. ²⁵ Uin cara aín cuëencësa oquin 'ai, ënë nëtënu upitax tsótishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënushi upitax tsóti sinánquinma 'ëmi catamëquin 'ëx quicësabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'icën. ²⁶ Unix ca ënë nëtënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aíshbi ca Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aish abë upíma 'ianan aín nëtënu abë 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacëbë aín ñucama ax ñancábia bicë 'icën. ¿Nucën Papa Diosbë bamatimoi tsónuxun cara unin añu ñun cupíoti 'ic? Anun cupíoti ñu ca 'aíma 'icën. ²⁷ 'Ëx cana 'ën Papa Diosan nëtënu cuantancëx anu abë 'Apu 'iti 'ain. 'Ëx 'Apu 'aish utëcëncëbë ca 'ën ángelcamaribi uti 'icën. Uxun cana unicama achúshi achúshi atun nuitu 'unánquin an ñu 'atima 'acë unicama a 'atimonan an upí ñu 'acë unicama 'ëbë 'inúxa cuëënnun 'imiti 'ain. ²⁸ 'Ën cana asérabí mitsu cain, axa ënu 'ëbë 'icë uni raírínën ca bamacëma pain 'ixun, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë, 'ëx cana asérabí 'ën unicaman cushi 'ai quixun isti 'icën.

17

Axbia Jesús bëtsia (Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi nëtë 'icëbë aín 'unánmicë uni raírí ëbiani, Pedrocëñun Jacobo 'imainun aín xucën Juan, acamaishi buani Jesús matánu cuancëxa. ² Anu cuantancëx ca a unicaman ismainunbi Jesús bëtsiacëxa. Bëtsii ca barin pëcacësa 'inun aín bëmánan ichúacëxa. Aín chuparibi ca uxuira 'aish bari upí uruia iscësa 'iacëxa. ³ Usa 'icë isanan ca Elíasbëa Moisés chiquiracëti Jesús bë banaia isacëxa. ⁴ Usai 'ia abë banaia isquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. Mix cuëncëbëtan cananuna rabë 'imainun achúshi xuburatsu 'ati 'ain. Ax ca minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi 'iti 'icën.

⁵ Usaquian Pedronën cacëbëtainshi ca acama cuin pëquicësanën tupëoncëxa. Usocëxun ca Pedro, Jacobo, Juan acaman nëtë cuin mëucüaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ëx amiira sinani cuëncë, 'ën bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuaçan.

⁶ Èsai quia cuati ca 'aisamairai racuëti memi bëúmpucuti racábuacëxa.

⁷ Usai 'ia racuëtan bamaiabi ca Jesusan anu cuanquin ramëquin cacëxa:

—Ca nirucan, racuëaxma ca 'it. ⁸ Èsaquian cacëx bëpëqui chairuquin iscëxbi ca uíbi 'aíma 'imainun Jesúsëshi anu 'iacëxa.

⁹ Usaquiani matánuax cuanquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Mitsúnmi isanan cuacë ënë ñucama camina uinu 'icë unibi ñuixuntima 'ain. Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx bamatancëx baísquicëbëtan cuni camina ënë ñucama unicama ñuixunti 'ain.

¹⁰ Usaquin cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Mixmi aséribi Cristo 'aínbi cara uisacatsi an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax, Elías pain ca uti 'icë quiax quin?

¹¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Elías ax pain ca uti 'icë quicë bana ax ca aséribi 'icën. Uxun ca unicama Nucën Papa Diosmia sinánun sinánmiti 'icën, usai quicë banax ca aséribi 'icën.

¹² Aséribi 'aínbi cana mitsu cain, Elías pain ca uaxa. Ucëbi ca judíos unicaman ui cara ax 'icë quixun 'unáncëma 'icën. 'Unánquinma ca atúxa cuëncësa oquinshi a 'atimoxa. A 'atimocësaribi oquin ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë 'ëribi 'atimoti 'icën.

¹³ Usaquian Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman 'unáncëxa, —Elías ca uti 'icë quiá bana, ax ca Juan, an uni nashimicë, a ñuia quiá 'icë —quixun.

An upí 'icëbi aín nami bërërumiquin uni bënëánmicë 'insínñu tuá Jesusan pëxcüa (Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Matánuax cuanx ca anua 'aisamaira uni timëcë anu Jesús bëbacëxa. Bëbacëbë anu cuani aín bëmánon rantin puruni tsóbuquin ca achúshi unín cacëxa: ¹⁵ —¿'Ën bëchicë caramina 'ë pëxcuxuntima 'ain? Aín namix nimëti bërëru saquiquiquin ca paë tania. Nimëti saquiqui ca 'itsai tsinu 'iruanan bacanu nipacëtia. ¹⁶ Usaia 'ia cana min 'unánmicë unicamanu 'ëa pëxcuxunun quixun bëan. Bëiabi ca 'ë pëxcuxuncëma 'icën.

¹⁷ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca aséribi cushi 'icë quixun sinaniman. Camina ami catamëisama tanin. ¿Mitsúxmi ami catamënnun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi nëtën carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain? 'Ë ca a tuá bëxun.

¹⁸ Cacëxuan bëcëbëtan ca Jesusan a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquínun caquin chiquíancëxa. Chiquíicëbë ca pëxcuti asábi 'iacëxa.

¹⁹ Usaquian 'acë ca atúxëshi abë 'ixun aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucácëxa:

—¿Uisa cupí caranuna nun a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquíncasman?

²⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina uisaira cushi cara Nucën Papa Diosan cushi icë quixun sinaniman. Mostaza bëru ax ca chamaratsu 'icën. Asaribi 'aish 'itsamaratsushi Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixun, Ënë ñu cana 'atima 'ai, quixun sinánquinbi aséribi ami catamëquin ñucáquin camina uisa ñu caramina 'aisa tani a 'ati 'ain. Mitsux ami 'itsamashi catamëcë 'ixunbimi ënë matá, Ënuax ca

'uri tacút, cacëx ca 'uri tacúti 'icën. ²¹ Èsa ñunshin 'atima chiquíntix ca pima samáquin Nucën Papa Dios ñucáquin chiquínti 'icën.

—*Èx cana unin 'acëx bamati 'ai —quíaxa Jesús quitëcëan*
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Usoxun ca abëa Galilea menu cuania Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë ca 'ë unin an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën. ²³ 'Ináncëxun bixun ca 'ë 'ati 'icën. 'Acëx bamatancëx cana rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísquinuxun 'ain.

Quixuan cacëxun cuati ca aín 'unánmicë unicamax masá nuituacëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anun mëníoti curíqui ñui quicë bana

²⁴ Capernaúmnu cuanxa Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamax bëbacëbëtan ca an anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anun mëníoti curíqui bicë unin anu cuanquin Simón Pedro ñucáquin cacëxa:

—¿Mitsun 'ibun cara curíqui, anun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu mëníoti, 'inanimin?

²⁵ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ca 'inania.

Usaquin catancëxbia a ñucánux xubunu atsinia ca Jesusan Simón Pedro ñucácëxa:

—Simón, ¿uisaquin caramina sinanin? ¿Ènë nëtënu 'icë 'apucaman cara a curíqui 'inánun ui cain? ¿A curíqui 'inánun quixun cara aín aintsicama cain? ¿A curíqui 'inánun cara bëtsi unicama cain?

²⁶ Cacëxun ca Simón Pedronën cacëxa:

—Aín aintsicamama, bëtsi unicama ca a curíqui 'inánun quixun caia.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca usa 'icën. Aín aintsicaman ca a curíqui 'inanima. ²⁷ Usa 'ain curíqui 'inántima 'aínbi camina an curíqui bicë unínma numi nishquin masá sinania quixun ësaquin 'ati 'ain. Camina parúmpapanu mishqui cuanti 'ain. Mishquiquinmi a pain bicë tsatsa, aín ana 'ucë mëu isquin camina anua curíqui mërati 'ain. Mëraqin a curíqui bixun camina an curíqui bicë uni 'inánti 'ain. A curíquinëx ca 'iti 'icën, minan 'inánanmi 'ëribi 'inánxuncë.

18

Uix cara bëtsi unicamabëtan sënënmaira 'icë quicë bana
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Usai 'icëbëtan ca anu cuanquin aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan nëtënu cara uix anu 'icë unicamabëtan sënënmaira 'iti 'ic?

² Cacëxun ca Jesusan, tuá achúshi cuënxun atu nëbëtsi nitsínxun cacëxa: ³ —Aséرابi cana mitsu cain, mitsux cha 'iisa tanquin usaquin 'ë ñucati camina sinanati 'ain. Sinanacëma 'ianan tuácamaxa cha 'iti sinanima an a bërúancë unimi catamécë, usaribiti 'ëmi catamécëma 'aish camina mitsux Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. ⁴ Ui unix cara ënë tuásaribi 'aish cha 'iti sinanima 'ëmi catamétia, ax ca Nucën Papa Dios naínu 'icë an iscëx aín uni raírisamaira 'icën. ⁵ Uicaman cara 'ëmi sinánquin ënë tuásaribi 'icëa —ñuumara ca —quixun unin sináncë uni a 'aquinsa 'icë nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia.

'Uchati rabanan bërúancati Jesús quiá bana
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Usa 'ain ca an 'ëmia sináncë uni 'imainun tuá 'ëmia sinánti ënun quixun 'atima ñu 'amiquin 'uchamicë unix aín 'ucha chaira 'icën. Usa 'aish ca

'aisamaira oquin castíancè 'iti 'icèn. A unix ca anun ñu rënti maxax ami tètècèrècatancèxun parúnmapa nèbètsi nicèxa uni nanècèsamaira oi castíancè 'iti 'icèn. ⁷ Èsaribiti ca 'ia. Bètsi unían ñu 'atima 'anun sinánmicèxun 'ai ca uni aín 'ucha cupí 'itsaira tèmèraia. Camabi unix ca ñu 'atima 'anun quixuan bètsi unin sinánmicè 'icèn. Usa 'aínbi ca an bètsi uni 'atima ñu 'amicè ax 'uchañuira 'aish 'aisamaira oquin castíancè 'iti 'icèn, aín 'ucha cupí.

⁸ Min mēcèn, min taè anun 'aisama ñu 'ati cuèencè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min mēcèm, min taè tèaxun nicèsa 'iti 'ain. Mix mēcèn rabèñu 'aishmi manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min mēcèn, min taè tèaxun niti ca asábi 'icèn. ⁹ Min bèru anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuèencè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min bèru achúshi èchíxun nicèsa 'iti 'ain. Mix bèru rabèñu 'aishmi manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min bèru achúshi èchíxun niti ca asábi 'icèn.

*Carnero nètècè ñui Jesús quía bana
(Lc 15.3-7)*

¹⁰ 'Èn unicamax ca tuáratsusa 'aish ñuuma 'icè quixun camina sinántima 'ain. 'Èn cana mitsu cain, ca ñuumama 'icèn. An a bèrúancè ángelcamax ca Nucèn Papa Diosbèbi 'icèn. ¹¹ Uni 'inux cana 'èx Nucèn Papa Diosnuax uacèn, unicama ami sináncèma 'aish ainanma 'icèbi ainan 'inun 'ièminux.

¹² Èsaribi oquin ca Jesusan cacèxa:

—Ca èsa 'icèn. ¿Cien carneroñua 'aínbia achúshi amanu cuani nètètia cara unin a baritima 'ic? Raíri noventa y nueve an matá menuxun pasto piia èbianxun ca axa nètècè a bariti 'icèn, ¿usa cat? ¹³ 'Èn cana asérabi mitsu cain, bariquin mèrax ca bètsi carnerocama isia cuèencèsamaira oi axa nètècè a mèrax cuèènia. ¹⁴ Usaribiti ca mitsun Papa Dios naínu 'icè ax aín unicama achúshiratsunènbia a ènti cuèènia.

*Usoquin axa numi 'uchacè uni aín 'ucha manumiti bana
(Lc 17.3)*

¹⁵ Jesusan ca èsaquinribi aín 'unánmicè unicama cacèxa:

—Axa mix 'icèsaribiti Nucèn Papa Diosmi sináncè uníxa mimi 'uchaia camina abèishi banaquin —èsa camina 'èmi 'ucha —quixun a cati 'ain. Usoquinmi cacèxun cuati sinanati ca mibè upí 'itècènti 'icèn. ¹⁶ Min cacèxuan cuaisama tancèbè camina bètsi uni an a ñucama 'unáncè, a buani, axa mimi nishcè uni anu cuantècènti 'ain. Abèmi cuancè uni anribia cacèxun ca axa mimi nishcè uni an, asérabi ca minmi ñuicè bana ax 'icè quixun 'unánti 'icèn. 'Unánan ca mix camina asérabi abè upí 'iisa tani quixun 'unánti 'icèn. ¹⁷ Usaquin 'acèxunbia min bana cuaisama tancèbètan camina axa 'èmi catamècè Nucèn Papa Diosan unicamax timècè a ñuixunti 'ain. Ñuixuncèxun ca atúnribi a uni 'èsèti 'icèn. 'Èsècèxunbia atun bana cuaisama tania camina, a unix ca axa Nucèn Papa Diosmi sináncèma unisa 'ianan an 'apu buánmiti curíqui bicè uni 'icèsaribiti 'uchañu 'icè quixun isti 'ain.

¹⁸ 'Èn cana asérabi 'èmi catamècè 'icè mitsu cain, asérabi 'èn sinánmicè 'ixunmi mitsun, 'èn unicama uisai cara 'iti 'icè quixun sinánquin —èsa ñu ca 'ati 'icè —quixun canan —èsa ñu ca 'atima 'icè —quixun cacèbètan ca Nucèn Papa Dios naínu 'icè, an —usa ca —quixun sinánti 'icèn.

¹⁹⁻²⁰ 'Èn unicamaxa 'èmi sinani timècèbè cana 'èx atu nèbètsi 'ain. Rabè 'imainun achúshia 'èmi sinani timècèbè cana 'èx atu nèbètsi 'ain. 'Imainuan rabètaxribi timècè 'ain cana 'èx atubè 'ain. 'Èx atubè 'ixun cana aña 'ati cara asábi 'icè quixun 'unánmiti 'ain. Usa 'ain cana èsaquinribi 'èn mitsu cain, mitsu rabètan camina uisaínu 'iti cara Nucèn Papa Dios cuèènti 'icè quixun upí oquin sinántancèxun an mitsu 'axunun ñucáti 'ain. Ñucácèxun ca an mitsúnmi cacèsabi oquin mitsu 'axunti 'icèn.

²¹ Ēsaquian aín 'unánmicē uni raíricēñun cacēxun ca Pedronēn Jesús cacēxa:
—¿Min uni itsíxa 'ēmi nishi 'uchaia carana uiti oquin aín 'ucha abē mēñónanquin manumiti 'ain? ¿Carana mēcēn achúshi 'imainun rabē oi abē mēñónanti 'ain?

²² Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mēcēn achúshi 'imainun rabē oquinmi manuminun cana mi caiman. Uiti oi cara 'uchati 'icē a camabi camina manumiti 'ain.

An uni ñu mēēxuncē unían axa ami 'uchacē uni aín 'ucha manumisama tan bana

²³ Jesusan ca ēsaquinribi cacēxa:

—Nucēn Papa Diosnan 'itix ca ēsa 'icēn: Achúshi unin ca an ñu mēēxuncē unicama uiti curíqui cara achúshi achúshi unin ribinia quixun istisa tanxa.

²⁴ Istisa tancēbētan ca aín unin an 'aisamaira 'itsa millones curíqui ribíncē uni bēaxa. ²⁵ Bēcēx uxun ca curíquiñuma 'ixun cupíocasmáxa. Cupíocēxunma ca an ñu mēēmicē unin aín uni itsi caxa: Camina acēñun aín xanu 'imainun aín bēchicēcamaribi bētsi unia ñu mēēxunun maruti 'ain. Maruxun curíqui bixun camina 'ēa ribíncē a cupíocquin mi bicē curíqui a 'ē 'inánti 'ain. ²⁶ Usaquian cacēbē a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca an ribíncē uni a ñu mēēmicē uni caxa: 'Ēn cana mi cupíoti 'ain, camabi a 'ēn mi ribíncē curíqui. 'Ēn mi munu cupíonun camina caínpainti 'ain. ²⁷ Cacēxun cuaquin ca an a ñu mēēmicē unin caxa: 'Ē cupíocima camina cuanti 'ain. Minmi 'ē cupíocēxmabi ca asábi 'icēn. ²⁸ Cacēx cuanquinbi ca an abētan a uni ñu mēēxuncē uni mēraxa. Mēraquin ca —ēnēn ca 'ē ribinia —quixun sinánquin 'itsamashi curíquia ribíncēxunbi aín tēxatan biquin tētscēcaquin caxa: Minmi 'ē ribíncē ca 'ē cupíot. ²⁹ Cacēxun ca caxa: 'Ēn cana mi cupíoti 'ain, camabi a 'ēn mi ribíncē curíqui. 'Ēn mi munu cupíonun camina caínpainti 'ain. ³⁰ Cacēxunbi ca caxa: Cana 'ēmi cupíonun cainiman. Caxun ca a ribíncē curíquicama a cupíocia sipunu 'inun sipuaxa. ³¹ Usoquian 'aia isi masá nuituti ca an abētan ñu mēēxuncē uni raíricamax an a ñu mēēmicē uni ñuixuni cuanxa. ³² Cuanxun ñuixuncēxun cuaquin camicēxa ucē ca an ñu mēēmicē unin an ribíncē uni caxa: Mix camina 'aisama 'ain. Minmi 'ē cacēxun mi nuibaquin cana 'ēmi ribíncē curíquicamami 'ē cupíocxunma 'anun mi can. ³³ 'Ēn mi 'acēsaribi oi camina an mi ribíncē uni a sipuamima upiti abē mēñónanti 'ian. ³⁴ Cai ami nishquin ca an ñu mēēmicē unin an sipu bērúancē uni caxa: An 'ē ribíncē curíquicama cupíocquin sēñéontamainun camina ēnē uni sipunu tēmēraminun xēputi 'ai —quixun.

³⁵ Usaribi oquin ca 'ēn Papa Dios naínu 'icē, an axa mimi 'uchacē unimi aín 'uchacama abē mēñónanquin manumicēma 'icē, mitsun 'uchacama manuquinma uisoquin cara 'ati 'icē usoquin 'ati 'icēn.

19

*Unix ca aín xanubē ēnanántima 'icē quicē bana
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)*

¹ Usaquin a ñucama ñuiquin cabiani ca Jesús Galilea menuax cuanx Judea me Jordan cacē baca 'ucē manan anu bēbacēxa. ² Bēbaquin ca 'aisamaira uníxa timēcēbētan Jesusan uni 'insíncēcama pēxcüacēxa.

³ Usa 'ain ca fariseo unbunēn anu timēxun Jesús uisai caraisa quia ami manánuxun cuacatsi quixun ñucáquin cacēxa:

—¿Uisai cara 'iashia unin aín xanu ēnti cara asábi 'ic?

⁴ Ñucácēxun ca Jesusan cacēxa:

—Camabi ñu unioquin ca Nucēn Papa Diosan bēbu 'imainun xanu uniocēxa. ¿Acama ñuiquin Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo caina iscēma 'ain?

⁵ Uniotancëxun ca Nucën Papa Diosan cacëxa: “Ën usoquin unioçë 'ixun ca unin aín xanu biquin, aín titacëñun aín papa ëni, aín xanubë ënananquinma 'iquinti 'icën. A rabëtaxbi ca achúshisa 'iti 'icën”. ⁶ Usa 'ain ca uni aín xanubë rabë 'aíshbi achúshisa 'icën. Usaia achúshishi 'inúan Nucën Papa Diosan 'imia 'aish ca uni aín xanubë ënanantima 'icën, uni itsínribi ca ënánanmitima 'icën.

⁷ Cacëxun ca fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—Mixmi quicë bana ënéxa aséabi 'aínbi ca Moisésnéan cuënëo banax ësai quin, ënquin ca unin —ënë xanu ca bërí 'ën xanuma 'icë —quixun quirica 'atancëxun 'inánquin aín xanu ënti 'icën. ¿Uisai cara usai quin?

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Judíos unicamaxa mitsusaribi masáquin sináncë 'ain ca Moisésnën a bana cuënëocëxa. 'Ën Papa Diosan ca bëbu 'imainun xanu unioquin —unin ca aín xanu ënti 'icë —quixun cáma 'icën. ⁹ 'Ën cana ësiquin mitsu cain, an aín xanúxa uni itsibë 'icëma 'icëbi ënxun, xanu itsi bicë uni ax ca 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'ia 'icësaribiti.

¹⁰ Usaquian cacëxa fariseo unicamax riquiancëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—Unin ca aín xanu ëntima 'icë quiaxmi mix quicë 'ain sapi ca unin xanu bitima asábi 'icën.

¹¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usaia uni 'iti ca asábi 'icën, 'aínbi ca camáxirama, a Nucën Papa Diosan usai 'inun quixun sinánmicë, axëshi usai 'iti asábi 'icën. ¹² Bëtsi bëtsi unin ca aín nami 'aisama cupí bacë bëchima, usa 'ixun ca xanu bitsima. Bëtsi bëtsi unin ca uni itsían axa bëchicëñuma 'inun mëníoçë 'ixun xanu bitsima. Bëtsi bëtsi unin ca Nucën Papa Diosmishi sinánquin aín bana quicësabi oquin upí oquin 'anuxun xanu bitsima. Usa cupía axa xanuñuma 'iisa tancë uni ax xanuñuma 'iti ca asábi 'icën.

*Jesusan ramëquin tuácama Nucën Papa Dios ñucáxuan
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin ramëquin Nucën Papa Dios ñucáxunun quixun tuáracama Jesúsnu bëcancëxa. Bëiabi ca Jesusan 'unánmicë unicaman an bëcëcama ñu caquin —tuá xuracama ënu bëxunma ca buántan —quixun cacëxa. ¹⁴ Caiabi ca Jesusan cacëxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ënuu unun ën. 'Ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'imicë unicamax ca ëné tuá xuracamasaribi 'icën.

¹⁵ Usaquin catancëxun ca Jesusan a tuácama ramëquin Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. Ñucáxuntancëx ca Jesús anuax cuancëxa.

*Jesúsbëa 'itsaira ñuñu bënë uni bana
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Anuaxa cuania ca bënë uni achúshinën anu cuanquin Jesús cacëxa:

—Mix camina upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ë ñuixunti 'ain, ¿'ëx nëtétimoi Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'inuxun carana uisa ñu upí 'ati 'ain?

¹⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina min 'ëx isana upí 'ai quixun 'ë cain? Nucën Papa Diosaxëshi ca aséabi upí 'icën. Mix aín nëtënu abë 'iisa tanquin camina aín bana quicësabi oquin 'ati 'ain.

¹⁸ Cacëxun ca a bënë unin cacëxa:

—¿Uisaia ax quicë banacama carana 'ati 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni itsin ñu camina mëcamatima 'ain. Camina bëtsi unimi cëmëi manántima 'ain. ¹⁹ Min papa, min titan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain.

Mixmi bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain.

²⁰ Cacëxun ca a bëná unin cacëxa:

—Chamaratsu 'aíshbi minmi 'ë cacë banacama quicësabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in. ¿Añu ñuribi carana 'acëma pan 'ain?

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mix Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iisa tanquin camina cuanxun min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usotancëx camina mix ñuñushi 'iti sinanima 'ëmi sinani 'ëbë cuani uti 'ain. Usaquin 'atancëx camina Nucën Papa Diosan nëtënu 'ianan usaquin 'acë cupí anuax cuëëinra cuëënti 'ain.

²² Usaquian Jesusan cacëxun cuabiani ca aín ñua 'itsaira 'ain, a bëná uni masá nuituti uténbuax cuancëxa.

²³ Usoquin cacëxa cuancëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ën cana asérabí micama cain, 'aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi ñuñu 'itishi sinani Nucën Papa Diosan 'itima 'icën. ²⁴ Amiribishi cana mitsu cain, camello, ax ca chaira 'aish xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquantima 'icën. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacësamaira oi ca 'aisamaira ñuñu unix Nucën Papa Diosan 'itima 'icën.

²⁵ Usaía quia cuati ca aín 'unánmicë unicamax, a banax ca asérabí 'icë quixun sináncasmai —asérabí a bana 'ain ca ui uníxbi Nucën Papa Diosan 'inux iétima 'icë —quiax canancëxa. ²⁶ Usai quia isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu uníxa iétisama 'aínbi ca an 'acasmati ñu 'aíma 'ain Nucën Papa Diosan ñuñu uniribi ainan 'inun iëmiti 'icën.

²⁷ Usaquian atu cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun cananuna mibë ninuxun nun ñucama ëan. ¿Usa 'ain caranuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'aish uisa ñuñu 'iti 'ain?

²⁸ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Asérabí cana 'ën mitsu cain, uni 'inux anuax uá, 'ëx Nucën Papa Diosan mënósabi oi nëtë iótëcëncëbë 'apuirá 'ain camina, asérabí 'ën bana cuacë 'aish mitsun 'ëbë cushi 'ixun Israelnën bëchicë mëcën rabë 'imainun rabë aín rëbúnqui judíoscamax cara atúan ñu 'acë cupí, uisai 'iti 'icë quixun cati 'ain. ²⁹ Ësaquinribi cana mitsu cain, uinu 'icë unin cara 'ëx cuëencësabi oquin 'anuxun aín xucën, aín chirabacë, aín papa, aín tita, aín bëchicë, aín naë, añu ñu cara, abi ëanxa, a unix ca ëncë ñuñu 'icësamaira oi ñuñu 'iti 'icën. 'Ianan ca Nucën Papa Dios quicësabi oi aín nëtënu abë nëtétimoi 'iti 'icën. ³⁰ Usa 'aínbi ca bëría uni —cha ca a uni 'icë —quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën. 'Imainun ca bërí unin iscëxa ñuuma 'icë uni a Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icë isti 'icën.

20

An uvas bimi bicë unicama ñui quicë bana

¹ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nucën Papa Diosan uni ainan 'imiti ax ca ësaribi 'icën: Achúshi unix ca aín naë anu uvas 'apácëñu 'iixa. Usa 'aish ca pëcaracëma 'aínshi, an a naë mëníoti uni bari cuanxa. ² Bariquin mëraxun ca uiti cara nëtë camabi cupíoti 'icë quixun atubëtan mëníotancëxun aín naënuxuan ñu mëënun xuaxa. ³ Xutancëx bari manámi 'ain cuantëcënxun ca raíri uníxa ñu mëëtiñuma 'aish anuxun unin ñu marucë anu bucucë isaxa. ⁴ Isquin ca caxa: Mitsúxribi camina 'ën naënu ñu mëëi cuanti 'ain. Cuanxunmi ñu mëëia cana mitsun ñu mëëcësabi oquin mitsu cupíoti 'ain. Cacëx ca ñu mëëi cuanxa. ⁵ Bari xamarucëbë cuantëcënxun ca naë 'ibun uni raíriribi a mëëti ñu 'aíma 'ain bucucë mëraquin aín naënu ñu

mëenun quixun xuaxa. Bari cuanbucëbëtanribi ca usaribi oquin 'axa. ⁶ Bari xupíbucëbëribi cuanquin ca uni raírribi ñu mëëima bucucë mëraxa. Mëraquin ca caxa: ¿Uisacatsi caramina mitsux ñu mëëima ënuishi bucubaitin? ⁷ Cacëxun ca a unicaman caxa: Uinu 'icë unínbia nu ñu mëëxunun cacëma 'aish cananuna ënu bucüan. Cacëxun ca naë 'ibun caxa: Mitsúxribi camina 'ën naënu ñu mëëi cuanti 'ain. ⁸ Usa 'ain ca ñantánbucëbëtan cuënxun naë 'ibun aín uni caxa: An 'ë ñu mëëxuncë unicama cuëntancëxun camina camabi cupíoti 'ain. Axa tsiáncuatsini ucë uni acama pain camina cupíoti 'ain. Usotancëxun camina raíri unicamaribi cupíotancëxun axa bëráma upuncë unicamaribishi cupíoti 'ain. ⁹ Cacëxun ca axa bari xupíbucëbë ucë unicama cuëncëx aia achúshi nëtën cupíocësa oquin 'inánxa. ¹⁰ Usaquian cupíoia isquin ca an paían ñu mëenun bicë unicaman —nun cananuna a unicaman bicësamaira oquin curíqui cha biti 'ai —quixun sinánxa. Sinánxunbi ca bari xupíbucëbë ucëcaman bicësaribi biaxa. ¹¹ Usoquin biquin ca ami manánquin ¹² an atu ñu mëëmicë uni caxa: Ënë unicaman ca bënëñquinshi 'itsamashi ñu mëëaxa. Nun nu bari xamárutamainun 'anan bari atsíntamainunribi ñu mëëbaitiabi camina an chucúmashi ñu mëëcë unicamami 'acësaribi nu cupíon. ¹³ Cacëxun ca an unicama ñu mëëmicë unin caxa: 'Ën cana mi paraniman. Mibëtan mëníopuncësabi oquin cana mi cupíon. ¹⁴ 'Ën mi 'ináncë curíqui biax camina cuanti 'ain. Mi 'ináncësaribi oquin an 'ë chucúmashi ñu mëëxuncë unicamaribi 'inánti cana cuëënin. ¹⁵ ¿'Ën curíquinëxa 'ënanbi 'ain carana 'ëx cuëëncësabi oquin an 'ë ñu mëëxuncë unicama cupíotima 'ain? ¿'Ën uni itsi curíqui 'ináncëbëtan caramina nutsiquin masáquin sinanin? ¹⁶ A unin —ñuumara ca ax 'icë —quixun sináncë uni a ca Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icë isti 'icën. 'Imainun ca unin iscëxa cha 'icë uní, a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën. 'Aisamaira unia ainan 'inúxa 'ëmi catamënnun sinánmicëxbia 'icëbëtanma ca axa 'ëmi catamëcë ashi Nucën Papa Diosan ainan 'inun 'imia.

—*Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun Jesusan aín unicama catëcëan*
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Anuaxa Jerusalénu Jesús cuancëbë ca 'itsa uni 'imainun xanuribi abë cuancëxa. Usa 'ain ca cuënbiani atubëshi cuanquin Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa: ¹⁸ —Mitsúnbi camina isin, bërí cananuna Jerusalénu cuanin. Anuxun ca, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë, 'ë unin 'inánti 'icën, judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicaman binun. 'Ináncëxun ca atun —a uni ca bamati 'icë —quixun catancëxun ¹⁹ judíosma unicaman 'anun 'ë 'inánti 'icën. 'Ë bëtsi bëtsi onan 'ëmi cuaianan 'ë mëëtancëxun 'ëx bamanun i curúsocënu matásnun ca judíos unicaman 'ë judíosma unicama 'inánti 'icën. Usoquian 'ë 'acëx cana bamatancëx rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

Jacobo 'imainun Juanën titan Jesús ñucá
(Mr 10.35-45)

²⁰ Usa 'ain ca Zebedeonën bëchicë rabë, Juan 'imainun Jacobo, aín tita Jesús rapasu cuani a bëtánain rantin puruni tsóbuquin abë banatisa tancëxa. ²¹ Abë banatisa tania isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu caramina cuëënin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Mixmí 'apu 'aish min nëtë upínu tsotan 'ën tuacëx bëtsíxa min mëqueu tsómainun bëtsix min mëmiu tsónun camina 'imiti 'ain, mibëa 'apu 'inun.

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Sinánquinmaishi camina usaquin 'ë cain.

Caxun ca Jesusan Juan 'imainun Jacobo cacëxa:

—¿'Ĕ 'acēsari bi oquin unin mitsu bētsi bētsi ocēxun caramina tanshiti 'ain? Cacēxun ca —usaribi oquin cananuna tanshiti 'ai —quixun cacēxa.

²³ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ĕn 'acēsari bi oquin camina bētsi bētsi ocē 'iti 'ain. Usa 'aínbi cana 'ĕn, mix camina 'ĕn mēqueu tsónan 'ĕn mēmiu tsóti 'ai quixun ui unibi caiman. 'Ĕn Papa Diosan cuni ca cati 'icēn, uix cara anu tsóti 'icē quixun, an mēnósabi oía 'inun.

²⁴ Usaquian aín titabētan Zebedeonēn bēchicē rabētan Jesús caia cuati ca Jesusan 'unánmicē uni raíri, mēcēn rabē, ax a rabēmi nishacēxa. ²⁵ Usaria isquin ca cuēnxun Jesusan cacēxa:

—Mitsun camina 'unanin, judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuēncēsabi oquin tēmēraquinbi ñu mēēnun 'amia. Aín cushi unin ca aín unicama ax quicēsabi oquin 'anun 'amia. ²⁶ Usa 'aínbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara bētsi unisama 'iisa tania, an ca mitsúxmi upitax bucunun ñu mēēquin 'aquinti 'icēn. ²⁷ Uinu 'icē mitsux caramina aín cushi uni 'iisa tani, an ca mitsu ñu 'axúnti 'icēn, ²⁸ 'ĕn 'acēsari bi oquin. Uni itsían ñu mēēxunun cana 'ĕx uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uáma 'ain. 'Ĕx cana unicamaxa upí 'ianan upitax bucuti oquin 'aquini uacēn. 'Ĕx 'uchañuma 'aísh bamatsianxmabi cana camabi uníxa Nucēn Papa Diosbē upí 'inun atun 'ucha 'ĕnansa 'ain bamai uacēn.

Bēxuñu uni rabēa Jesusan bēpēxcūa
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Ĕsaquin catancēx ca Jesús abēa cuancē unicamabē Jerusalénu cuani Jericó ĕmanu bēbacēxa. Bēbax anuaxribi cuania ca anu 'icē unicamanribi a nuibiancēxa. ³⁰ Usaquian nuibiania ca bai amo tsóxun, uni rabē bēxuñu, an —Jesús ca aia —quixuan ñuicania cuati cuēnshquin cacēxa:

—Davitan rēbúnqui, Nucēn 'Ibu Cristo, nuibaquin ca nu 'aquin.

³¹ Usaía quia quia oquin ca anu 'icē unicaman banaxma isa nētēnun quixun cacēxa. Cacēxbi ca nētētima atúxa 'icēsamaira oi munuma cuēnshcēni quiacēxa:

—Davitan rēbúnqui, Nucēn 'Ibu Cristo, nuibaquin ca nu 'aquin.

³² Usaía quia cuati nīracēquin ca Jesusan a uni rabē unun quixun cacēxa. Cacēx aia ca Jesusan cacēxa:

—¿'Ĕn mitsu uisoti caina cuēēnin?

³³ Cacēxun ca cacēxa:

—Isnúnmi nu bēpēxcuti cananuna cuēēnin.

³⁴ Usaquian cacēxun nuibaquin ca Jesusan atu bēmēēacēxa. Bēmēēcēxuinshi ca isacēxa. Isi cuēēnquiiani ca Jesús bē cuancēxa.

III. JERUSALENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A ÑUI QUICĒ BANA (21-25)

21

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalénu cuani Betfagé ĕma 'urama 'ixun ca Olivos cacē matá anuxun aín 'unánmicē uni rabē xuquin ² Jesusan cacēxa:

—Aúnu bēsucē ĕma, anu ca cuantan. Cuanx anu bēbaquin camina burro xanu achúshi tēcēracacē, aín tuácēñun mērati 'ain. Mēraquin camina tububētsinquin bēti 'ain. ³ Mitsúnmi tubuia isquian bētsi unin mitsu ñucacēxun camina cati 'ain: Nucēn 'Ibun ca ĕnē burra aín tuácēñun a buánxunun quixun

nu caxa. Bënénquinshi ca mi bēmitēcēnti 'icēn. Cacēxuinshi ca mitsu cati 'icēn: Ca buántan.

⁴ Usaía 'iácama ax ca Nucēn Papa Diosan aín uni cuēnēomiasabi oía 'iá 'icēn. Ēsai ca a bana quia:

⁵ Sión cacē ěma, anu 'icē unicama camina cati 'ain: Bērí ca mitsun 'apu aia, uni chacama 'icēsaríma ca burro xanun tuánu tsotax aia.

⁶ Usa 'ain Jesusan xucēx cuanxun a uni rabētan usaquian 'anúan Jesusan cacēsabi oquin 'acēxa. ⁷ Burro aín titacēñun aín tuá buántancēxun chupan catátacaquin burro camápucēbē ca anu 'iruax tsotax Jerusalénu cuancēxa. ⁸ Usaía burron cuancēbētan ca 'aisamaira unin anun Jesús cuanti bainu anúan mapúcē chupabi 'apámmainun bētsi bētsi unin i pēchi chuíshcaxun anúan Jesús cuantinu 'apácēxa. ⁹ Usobiani ca sharáquiani unicama cuancēxa, raírínēxa rēcuēnmainun ca raírínēxribi Jesús caxu cuanquin a rabi cuēēni sharati quicancēxa:

—Davitan rēbúnqui Nucēn 'Ibu ax ca upíira 'icēn. Nucēn 'Ibu Diosan xucēx ca ěnēx bērí aia. A ca camabi unin rabiti 'icēn. Nucēn 'Ibu Dios, naínu 'icē, aribinu cuēēnquin rabinun ca 'acan.

¹⁰ Usai 'iquiania bēbaia isi ca Jerusalénu 'icē unicamax —¿ui uni cara ěnēx 'ic? —quiax ratuti canancēxa. ¹¹ Canania ca axa Jesús bē 'icē unicaman cacēxa:

—Ěnēx ca Jesús, an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē, a 'icēn, ax ca Galilea menu 'icē ěma, Nazaret, anuaxa ucē 'icēn.

Anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucē unicama chiquían

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Jerusalénu bēbatancēx ca Jesús anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu atsíancēxa. Atsínquinbi anuxuan ñu maruia isquin ca Jesusan a unicama chiquínquin an curíqui cambioquin bicē unicaman mesacama chashcaquin an numacuru marucē unicamax anu tsócē aribi chashcacēxa, anu tsóxma 'inun quixun. ¹³ Usaquin 'aquin ca cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca ěsai quia: “Anuxun 'ē rabiti xubu ax ca anuaxa camabi unix 'ēbē banati xubu 'iti 'icēn”. Usaía cuēnēo bana quicē 'aínbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mēcamati xubusa 'inun ěnuxun ñu maruin.

¹⁴ Usaquin catancēx anuax cuancēma pan 'ixun ca Jesusan bēxuñu unicama 'imainun axa aín niti bētsicē unicamaribi anua aia pēxcüacēxa. ¹⁵ Unicama pēxcuia isanan anu 'icē xucamax —Davitan rēbúnqui, Nucēn 'Ibu, ax ca upíira 'icē —quiáxa cuēēni sharatia isi ca judíos unibunēn 'apucama ax nishacēxa.

¹⁶ Nishquin ca Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿Ěnē xucamaxa quicē bana caramina cuatiman?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Cana cuatin. ¿Mitsun caramina cuēnēo bana axa ěnē ñui quicē a iscēma 'ain? A bana ca ěsai quia:

Xucamabētan ca tuáracamanribi min 'imicēxun upí oquin mi rabia.

¹⁷ Usaquin cabiani ca Jesús Betania ěmanu 'i cuancēxa.

Jesusan higuera cacē i, bimiñuma 'inun ca

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Betiananu 'inēti Jerusalénu cuantēcēni ca Jesús panancēxa. ¹⁹ Pananquiani cuanquin ca higuera cacē i, bai cuēbí nicē, isbiani anu cuanquinbi tuáñuma 'aísha aín pēchishi ocēxa. Usa 'icē isquin ca Jesusan cacēxa:

—Min camina tuatēcēntima 'ain.

Usaquian cacëxëshi ca higuera i chushi xanancëxa. ²⁰ Usaquian cacëxa xanancë isquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara ënë higuera bënëtishi xananx? —quixun.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana aséabi mitsu cain, Nucën Papa Diosax ca cushiira 'ianan ca ax quicësabi oquin 'aia quixun 'unáncë 'ixun camina —ca 'atima 'icë —quixun sinánquinma —ca aséabi 'ati 'icë —quixun sinánti 'ain. Usaquin sináncë 'ixunmi 'ën ënë higuera 'acësoquinshi ñu 'aquinma ënë matáribi “ënuax ca parúmpapanu racati cuantan” quixun cacëx ca usai 'iti 'icën. ²² Mitsun — aséabi ca Nucën Papa Diosan 'ën cacëxun 'ë 'axunti 'icë —quixun sinania ca an mitsúnmi ñucácësabi oquin mitsu 'axúnti 'icën.

Jesús ca cushi 'icë quicë bana
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Jerusalénuxun ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icë unicama 'unánmiacëxa. 'Unánmia ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun ampan caniacëcë unicaman anu cuanxun ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina min usa ñu 'ain? ¿Uin cara ësoquinmi ñu 'anun mi cax?

²⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ënribi cana mitsu bana itsi ñucatin. Ñucácëxunmi mitsun 'ë ñuixuncëxun cana 'ënribi mitsu cati 'ain, uin banan carana ësaquin 'ai quixun. ²⁵ ¿Uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucën Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaquian 'anun cacëx?

Usaquian Jesusan ñucáquin cacëxbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun 'unan-ima atúxbi ñucacanani quicancëxa:

—¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu —Nucën Papa Diosan ca cacëxa —quixun cati 'aínbi ca usaquin nun cacëxun nu —usa 'ain caramina uisa cupí aín bana cuama 'ai —quixun nu cati 'icën. ²⁶ Nun nu —unían unicama nashiminun cacë ca Juan 'iacëxa —quixun cati, 'aíshbi cananuna 'apuma unicamami racuëtin. Acaman ca aín bana cuaquin —Nucën Papa Diosan ca aséabi aín bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacëxa —quixun sinania.

²⁷ Usai canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unaniman.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin cushin carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

Unin bëchicë rabë ñui quicë bana

²⁸ Usaquin catancëxun ca Jesusan judíos unibunën 'apucama ësaquinribi cacëxa:

—¿Uisai quicë cara ënë bana 'ic? ësai quicë. Achúshi unix ca bëchicë rabëñu 'iaxa. 'Ixun ca achúshi caxa: Bërí nëtën camina naënu ñu mëi cuanti 'ain. ²⁹ Cacëxun ca aín bëchicënën caxa: Cana cuaniman. Usaquin caxbi ca sinanabiani ñu mëi cuanxa. ³⁰ Usaribiquin ca aín bëchicë itsiribi aín papan caxa: Bërí nëtën camina naënu ñu mëi cuanti 'ain. Cacëxun ca: Cana cuanin, caxa. Caxbi ca cuancëma 'icën. ³¹ ¿Mitsun sináncëxun cara a uni rabë uinu 'icën aín papa cuëncësabi oquin ñu 'ax?

Cacëxun ca cacëxa: An —cana cuanima —quixun caxbi cuancë, an ca aín papa cuëncësabi oquin 'axa.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana asérabi mitsu cain, mitsun ainan isamina 'ai quixun caquinbi ax cuëencësabi oquin 'acëma 'aíshmi Nucën Papa Diosan nētēnu 'itima 'aínbi ca 'itsa uni an 'apu buánmiti curíqui bicë, 'imainun 'itsa xanu mitsun sináncëx 'uchañu, acamax sinananti 'ëmi sinánquin ax cuëencësabi oquin 'acë 'aish Nucën Papa Diosan nētēnu 'iti 'icën. ³² Unicamaxa sinanati aín nuitu asérabi upí 'inun 'unánmia ucëbi camina Juanën bana cuaisama tan. Mitsúnmi aín bana cuaisama taniabi ca 'aisama uni, an 'apu buánmiti curíqui bicë 'imainun xanu 'uchañucamaxribi Juanën bana cuati sinanati upí 'iaxa. Usaía 'ia isquinbi camina sinanaquin aín bana cuacëma 'ain.

*An naë bërúancë uni ñui quicë
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)*

³³ Usoquin caxun ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ënë banaribi judíos unibunën 'apucama ñuixuancëxa:

—Bëtsi banaribi mitsu camainun camina cuati 'ain. Ca ësa 'icën. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apáxun cënētancëxun ca anuxun uvas baca bití xaxu quinioquin naëxa. 'Anan ca anuxun naë bërúanti xuburibi manámiira chaioruquin 'axa. 'Atancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura menu 'i cuanxa.

³⁴ Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëemicë uni raíri xuquin caxa: An naë bërúancë unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain. ³⁵ Cacëx cuanxa bëbaiabi ca an naë bërúancë unicaman axa ucë unicama bitancëxun bëtsi 'anan bëtsiribi ami mëparamëquin mëëanan bëtsiribishi maxaxan 'axa. ³⁶ Usocëxa bimi bëíma panácëbëtan ca naë 'ibun an ñu mëemicë uni raíri a 'itsaira xutëcëanxa. Xucëxa bëbaiabi ca an naë bërúancë unicaman ax paían ucë unicama 'acësaribi oquin 'atimoxa.

³⁷ Usoquian an naë bërúancë unicaman an xucë unicama 'acëbëtan ca naë 'ibun —'ën bëchicë ënë ca usaribi oquin 'aquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icë —quixun sinánquin aira xuaxa. ³⁸ Xucëx cuanxa bëbaia isi ca an naë bërúancë unicamax canani quiaxa: Aín papáxa bamacëbë ca aín bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ënë 'ati 'ain. ³⁹ Canantancëxun bibianquin naë 'uri buánxun ca 'axa. ⁴⁰ ¿Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun uquin an naë bërúancë unicama uisoti 'ic?

⁴¹ Ñucácëxun ca judíos unibunën 'apucaman Jesús cacëxa:

—Usa 'ain ca a unicama cëñuquin 'ati 'icën. Usoquin 'atancëxun ca bëtsi unicama aín naë bërúanxunun quixun cati 'icën. Cacëx cuanxun ca a unicaman naënu 'icë bimicamaxa bimía aín bimi mësú naë 'ibu 'inánti 'icën.

⁴² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicë a caramina mitsun iscëma 'ain?:

An maxax xubuacë unían biquinma racáncë 'aíshbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti. Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imiaxa. An usoquin mëníocëx ca nun iscëx asábiira 'icën”.

¿Usaquian maxax ñuiquinbi 'ë ñuiquin cuënëo bana a caramina mitsun iscëma 'ain? ⁴³ Cana mitsu cain, mitsúxmi judíos unibu 'aish Nucën Papa Diosan ainan 'iti caísa 'aíshbi usai 'icëbëma ca bëtsi unibunëx aín bana cuacë 'aish ainan 'iti 'icën. ⁴⁴ 'Imainun ca a maxáxa an cuëencëma unicama usaribi an 'ë cuëencëma uni 'icën. Maxáxmi tatiquí chacáquin ca maxáxmi rëracáquin aín namicama chacaia. 'Imainun ca manánuax nipacëquin maxaxan uni chacáquin chëcaia.

⁴⁵ Usoquian cacëxun cuati ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicamax —nu ñui ca bana itsi ñuicësa oi quia —quixun sinani ami

nishacëxa. ⁴⁶ Nishquin sipuaise tanquinbi ca camabi unían, Jesusan ca asérabia Nucën Papa Diosan xucë 'ixun aín bana unicama ñuixunia quixun sináncë 'ain, 'apucamax atumi racuéacëxa. Racuéquin ca Jesús biáma 'icën.

22

Unían aín bëchicë xanu biminuxun unicama camia bana

¹ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun ca Jesusan judíos sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicama bana itsi ñuicësa oquin ënë banaribi ñuiquin cacëxa: ² —Nucën Papa Diosnan 'iti ax ca ësa 'icën. Achúshi 'apun ca aín bëchicë xanu 'inánuxun an ñu mëemicë uni piti 'amiquin aín aintsicamaxa pi unun quixun camiti sinánxa. ³ Sinánxun ca piti 'itsaira 'amimainuan camabi unin pi unun catánun quixun aín uni raíri xuaxa. Xucëx cuanxuan cacëxbi ca a cacë unicama uinu 'icë uníxbi uisama tanxa. ⁴ Usaquin camicëxbia ucëbëtanma ca amiribishi aín ñu mëemicë uni raíribi xuquin a cacë unicama ësoquin caxuntanun quixun caxa: Bëráma cana a piti ñucama mëníomian. Usonan cana 'ën vaca 'aracacë rëmianan 'ën ñuina rëracacëribi rëmian. Camabi ca mëniocë 'icën. Usa 'aian camáxbi 'ën xubunu 'ën bëchicënéan xanu bicëbëtan, nubëtan pi unun camina cati 'ain. ⁵ Usaquian 'apun camicëxbi ca a camicë unicamax cuainsama tanxa. Cuainsama tanía bëtsix aín naënu cuantamainun ca bëtsix anuxuan ñu marucë xubunu cuanxa. ⁶ Raírinën ca 'apúan ñu mëemicë uni cuaniabi bixun mëëquin ténánquin rëaxa. ⁷ Usoquian 'acëbë ca 'apu xuatati nishaxa. Nishquin ca an aín ñu mëemicë unicama 'acë unicama 'anan aín ëma nëënun quixun aín suntárucama xuaxa. Cacëx cuanxun ca 'apun cacëabi oquin 'axa. ⁸ Usoquian 'anun 'amitancëxun ca 'apun aín ñu mëemicë unicama caxa: Piti ca mëniocë 'icën. Usa 'aínbi ca a 'ën camicë unicamax utima nuituñu 'aish utima 'icën. ⁹ Usa 'ain camina amiribishi cuantancëxun mitsúnmi bainua mëracë unicamaishi pi unun quixun cati 'ain. ¹⁰ Usoquian 'apun cacëx cuantécëquin ca an ñu mëëxuncë unicaman bainua mëraqin upíma unicamacëñunbi upí unicama timëbëtsinquin bëaxa. Bëcëxun ca xanu bicëbëtan pañuti chupa pañucanxa. Pañutancëx atsini ca 'aisamaira 'aish a xubunuax tsitsiruaxa.

¹¹ Usai 'icëbë atsínquian 'apun iscëxbi ca anu achúshi uni xanu bicëbëtan pañuti chupa pañucëma 'iaxa. ¹² Usa 'icë isquin ca 'apun a uni caxa: ¿Uisa 'aish caramina mix ënu atsínuxun pañuti chupa pañuaxmabi ënu atsían? Cacëxbi ca a uni banaima tsóaxa. ¹³ Usa isquin ca 'apun an mesanu piti nancë unicama caxa: Ënë uni camina mëtanianan tatanitancëxun ëman bëánquibucënu buántancëxun ñiti 'ain. Nicëx ca anuax anu 'icë unicamabë tëmërai bënëti inti 'icën. ¹⁴ 'Ën mitsu bërí ñuixuncë bana a sinánquin camina 'unánti 'ain, 'aisamaira uníxa ainan 'inux 'ëmi catamënun Nucën Papa Diosan sinánmicëxbi 'icëbëma ca axa 'ëmi catamëcë unicama axëshi ainan 'ia.

Unían César curíqui 'inánuxun sinan bana

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Jesusan bana ñuixunia cuatancëx, 'uri cuanquin ca fariseo unicama ami manáncatsi quixun sinánquin, uisai cara quia cuanuxuan an Jesús ñucáti uni xuti sináncëxa. ¹⁶ Sinántancëxun ca aín uni raíri 'imainun axa Herodesmi sináncë unibu Jesús ñucánun quixun xuacëxa. Xucëx cuanxun ca a unicaman Jesús cacëxa:

—Cananuna 'unanin, min banax ca asérabí 'icën. Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun camina cëmëquinma asérabí ñuin, unían min a bana ñuia cuati cuëncëbëtanmabi. Min sináncëx ca camabi uni bëtsibëtan sënën 'icën. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ñuixunin. ¹⁷ Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucën Papa Diosax asérabí nun

cushi 'ain cara min sináncëx Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic? ¿Uisa caramina sinanin?

¹⁸ Cacëxun ca Jesusan, —uisai caraisna qui quixun 'ëmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ë ñucatia —quixun 'unánquin cacëxa:

—'Ëmi manánuxun 'ëx caraisna uisai qui cuacatsi quixun camina 'ë usoquin cain. ¹⁹ Uisa cara isnun ca a César buánmiti manë curíqui achúshi 'ë bëxun. Cacëxun ca bëacëxa. ²⁰ Bëia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uin bëmánan tanquin 'acë cara ënëx 'ic? ¿Uin anë cara cuënëocë ënëx 'ic?

²¹ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca Césarnën bëmánan tanquian 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëncë a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëncë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

²² Cacëxun cuati ratuti ca —¿uisa uni cara ënëx 'icë? —quixun sinani a ñui ami manánti bana 'aíma 'ain Jesús ëbiani cuancëxa.

Unix cara bama 'aish baísquiti 'icë quicë bana

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ A nëtënbi ca Jesúsnu saduceo unicamax cuancëxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sináncëxa. Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa: ²⁴ —Nun cananuna 'unanin, Moisés ca quiacëxa: “Uní achúshi bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan an casunancë xanu bixun ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicë ax aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën”. ²⁵ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Nubë ca uni achúshi, mëcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biáxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ²⁶ Baman aín xucënan casunancë xanu biáxbi ca aín xucëanaxribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. Usaribiti ca a xanu biáxbi aín xucën bëtsíxribishi bamacëxa. Usa 'ain ca a xucën camáxbi a xanu biáxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. ²⁷ Acamaxa bamai cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa. ²⁸ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicamax baísquiti nëtën acama uinu 'icëxira aín bënë 'iti 'ic?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Mitsun Nucën Papa Diosan bana cara uisaira quia quixun cuanan aín cushiribi 'unánquinma camina usaquin 'ë ñucatin. ³⁰ Bama 'aish baísquiquin ca unin xanu bitima 'icën, aín ini bëchicëribi ca unin bënumitima 'icën. Usaribi ca naínu 'icë ángelcamaxribi 'icën. ³¹ Mitsúnmi —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sinania cana mitsu ñucatin, ¿Nucën Papa Diosan Moisés cuënëomia bana, ësaia quicë, a caramina iscëma 'ain? A banax ca ësaí quia: ³² “Ëx cana Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicë Dios a 'ain”. A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bama 'aísha baísquitima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabicë Dios a 'icën. ³³ Usaquian Jesusan bëtsi unin 'acësamaira oquin uni bana ñuixunia cuati ca anu 'icë unicamax —ësa bana cananuna cuama 'ai —quixun sinani ratúacëxa.

Nucën Papa Diosan bana raíri banasamaira axa quicësabi oi 'iti Jesusan ñuia

(Mr 12.28-34)

³⁴ Atun —uni bamacëcamax ca baísquitima 'icë —quixun sináncë 'icëbia —ca usama 'icë —quixun upí oquin ñuixuncëxun ca saduceo unibunën Jesús ñucáquin catëcëanma 'icën. —Upí oquin ca ñuixuanxa —quixun sinánquin ca fariseo unicaman Jesús nëbëtsioracëxa. ³⁵ Nëbëtsioraquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën —uisaquin cara 'ë cati 'icë —quixun

sinánquin Jesús ěsaquin ñucácěxa: ³⁶ —¿Uinu 'icě Nucěn Papa Diosan bana cuěněo quicěsa oĭira caranuna 'iti 'ain?

³⁷ Quixuan cacěxun ca Jesusan ěsaquin cacěxa:

—Axa quicěsabi oĭira 'iti bana ax ca ěsai quia: “Min 'Ibu Diosmi camina asěrabi cuěěni cěměima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami cataměti ax cuěěncěsabi oĭishi 'iti 'ain”. ³⁸ ěněx ca axa quicěsabi oĭira 'iti bana a 'icěn. ³⁹ Bětsi bana asaribi ca ěněx 'icěn: “Mixmi běrúancacěsaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icě 'aquinti 'ain”. ⁴⁰ ěně rabě bana quicěsabi oquian camabi unin 'anun ca Moisés 'imainun ax quicě bana an uni ñuixuncě unicama Nucěn Papa Diosan cuěněomiacěxa. Uisa bana cara cuěněo 'icě a ca Nucěn Papa Diosmi sinánan uni raĭiribi nuibacě 'ixun unin tania.

*Uin rěbúnqui cara Cristo 'icě quicě bana
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)*

⁴¹ Fariseo unicamaxa abě timěcě 'icě ca Jesusan ñucáquin ěsaquin cacěxa:
⁴² —¿Mitsun sináncěx cara Cristo, axa 'apu 'itia judĭos unibuněn caĭncě, ax uisa uni 'ic? ¿Uin rěbúnqui cara ax 'iti 'ic?

Cacěxun ca cacěxa:

—Ax ca Davitan rěbúnqui 'iti 'icěn. Usa 'aish ca Davidbě sěněn 'iti 'icěn.

⁴³⁻⁴⁴ Cacěxun ca Jesusan cacěxa:

—Davitax ca ěsai quiacěxa:

Nucěn 'Ibu Diosan ca 'ěn 'Ibu Cristo caxa: Axa mimi nishcě unicama 'ěn mi 'ibuamimainun camina mix 'ěbě 'Apu 'aish 'ěn měqueu 'iti 'ain.

Axa aĭn rěbúnquin 'aĭnbi ca Cristo ñui David Nucěn Papa Diosan Běru Ñunshin Upitan sinánmicěx —Cristo ax ca 'ěn 'Ibu 'icě —quiaux quiacěxa. ¿Uisa 'aish cara David usai quiacěx? ⁴⁵ ¿Usaria David, Cristo ax ca 'ěn 'Ibu 'icě quiaux quicě 'ain, cara Cristo ax uisari Davitan rěbúnqui 'iti 'ic?

⁴⁶ Usaquian fariseo unicama ñucatia ca uĭnbi —usa ca a bana 'icě —quixun Jesús ñuixuanma 'icěn. Usa 'ixun ca atun iscěxa bětsi unin sinánsama 'aish usai quia oxun a unicama amiribishi ñucátěcěanma 'icěn.

23

An Moisésněn cuěněo bana 'unáncě unicamacěñuan fariseo unicamaribi ñui Jesús quia bana

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Usaquin catancěxun ca Jesusan anu 'icě unicamaxa 'aisamaira 'ain aca-macěñunbi aĭn 'unánmicě unicama ěsaquin cacěxa: ² —An quirica cuěněocě unicama 'imainun fariseo unibuněnribi ca sinania, atux isa, an Moisésněn cuěněo bana 'unánun mitsu ñuixunti, a 'icě quixun. ³ Atun mitsu ñuixuncěsabi oquin camina Moisésněn cuěněo bana 'ati 'ain. 'Anan camina atúan mitsu cacěsabi oi 'iquinbi atúan a bana quicěma ñu 'acěsaribi oquin 'atima 'ain, mitsuma paránxun 'amia, usa 'ain. Atux ca unicama bana ñuixunibi an uni ñuixuncě banaxa quicěsabi oi 'ima. ⁴ Moisésněn cuěněo banaishima atúnbi sináncě banaribi ca unicamax isa usai 'inun quixun ñuixunia. Usaquin ñuixuncěxbi ca a banacamax ax quicěsabi oi 'iisama 'icěn. Atúxribi ca usai 'ima. Atúan ñuixuncě bana quicěsabi oquian 'anun ca unicama 'aquinima. ⁵ Añu ñu cara 'aia a 'aquin ca unicaman axira isa upí 'icě quixun sinánquinsa unin a rabinun quixun 'aia. 'Anan ca bětsi unisama isa ax 'icě quixuan camabi unin isnun quixun chupa aĭn cuěbí chooquin cuěcápuncě pañuia. Pañuanan ca cuěněo bana aĭn běmánanu 'anan aĭn pěñan měmiu těcěrěcaia, a unicamax ca a bana cuacě 'icě quixuan unin sinánun quixun. ⁶ Pi timěxun ca anu aĭn cushicama tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. 'Ianan ca

anu judíos unicama timēti xubunu unicamabē timēti, anua aín cushicamax tsóti anu tsótishi cuēēnia, camabi unínsa atu isnun quiax. ⁷ Ianan ca anuxun unin ñu marucē anuxuan a isquin bētsi unin —ax ca nun cushi 'icē —quixun sinánquin atu mēcēn 'inánquin biti cuēēnia. Usai 'ianan ca unían —an ca nu cuēñeo bana ñuixunia —quixun cati cuēēnia.

⁸ Atúxa usai 'icēbēbi camina mitsux unían usaquin mitsu cati cuēēntima 'ain. Mitsux camina xucéonanti 'ain. Mitsux camina achúshi 'ibuñushi 'ain, ax ca Cristo 'icēn. ⁹ Uinu 'icē unibi camina ēnē menua Nucēn Papa caquin anētima 'ain, Nucēn Papa Dios naínu 'icē, ax cuni ca asérabi mitsun Papa 'icē, usa 'ain. ¹⁰ Ēx Cristo 'aish cana 'ēxēshi mitsun 'Ibu 'ain. Usa 'ain camina, mix camina aín 'ibu 'ai quixuan bētsi uni mitsu canun quitima 'ain. ¹¹ Micama uinu 'icē cara upitaxmi bucunun mitsu ñu 'axunia ax ca mi raíribē sēnēnmaira 'aish upí 'icēn. ¹² Anbia rabíquin —'ēx cana cha 'ai —quixun sináncē uni a ca Nucēn Papa Diosan aín uni raíribē sēnēnmara 'imiti 'icēn. Usonan ca cha 'iti sinania ax rabícēma uni a cuni Nucēn Papa Diosan cha 'imiti 'icēn.

¹³ An Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncē a 'ain. Uisa cara oti 'icē usoquin ca Nucēn Papa Diosan mitsu 'ati 'icēn. Mitsun camina Nucēn Papa Diosan bana 'unáncē 'ixunbi a bana quicēsabi oquian 'anun 'aquinquinma unicama a bana bētsi oquin ñuixunin. Mitsun camina a bana quicēsabi oquin 'aiman. 'Aquinma camina uni itsínribia a bana quicēsabi oquin 'axunma 'anun 'unánmin.

¹⁴ Usai 'ianan camina casunamēcē xanun ñu bicuanquin cēñuin. Cēñuanan camina mitsux isamina upí 'ai quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucēn Papa Diosbē banain. Usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan, axa usai 'icēma uni 'acēsamaira oquin mitsu 'uchoquin castícanti 'icēn.

¹⁵ An Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncē a 'ain. 'Ura cuanquin ui caramina 'unánmiti 'ai quixun bariquin mēraxun camina Nucēn Papa Diosmi sinánun 'unánmiquinma mitsun sináncēsari bi oquin sinánun 'unánmin. Usaquinmi mitsun 'unánmicēx ca a unicamax mitsúxmi 'icēsamaira oi 'aisama 'ia. Mitsúxmi anuaxmi tēmērai manē tsi rēquirucē anu 'iti 'aínbi ca atux mitsúxmi 'icēsamaira oi anuax tēmērai anu 'iti 'icēn. Mitsúxmi usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan uisa cara mitsu oti 'icē usoquin 'ati 'icēn.

¹⁶ Mitsun Nucēn Papa Diosan bana unicama 'unánmiti 'ixunbi camina a bana uisai quicē cara quixun 'unaniman. Bēxuñu unin ca uni itsi anun cuanti bai 'unánmima. Usaribi camina mitsux 'ain. Mitsux camina ësai quin: Anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai quiax quiquinbi ca unin 'aisama tanquin 'atima 'icēn. Usa 'aínbi ca unin —curi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu 'icē a sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai —quiax quiquin asérabi 'ati 'icēn. ¹⁷ Usai qui camina sinánñumasa 'ain, camina ñu 'unáncēma unisa 'ain. Anuxun a rabiti xubunuxuan unicaman a rabicēx ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Anu 'icē curi 'acē ñucama cupíma, aín unicaman anuxun a rabiti xubunuxun rabicē cupíshi ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. ¹⁸ Usaribiti camina mitsux ësai quin: Anuxun Nucēn Papa Dios rabiquin 'aracacē ñuina xarotia maxax bucúncē, a sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai quiax quiquinbi ca unin 'aisama tanquin 'atima 'icēn. Usa 'aínbi ca unin —anuxun Nucēn Papa Dios rabiquin ñuina xaroti maxax bucúncē, anu 'icē ñuina sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai —quiax quiquin asérabi 'ati 'icēn. ¹⁹ Usai qui camina sinánñumasa 'ain, camina ñu 'unáncēmasa 'ain. Anuxun ñuina xaroti maxax bucúncē anuxun ca unicaman ñuina rēxun xaroquin Nucēn Papa Dios rabia. Usaquian rabicēx ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Anu 'icē ñuina cupíma anuaxa

aín unicamax ami sináncë cupíshi ca ax cuëënia. ²⁰ Camina 'unánti 'ain, anuxun ñu xarotia bucúncë maxax a sinánquin ca unin anua xaroti nancë ñu aribi sinania. ²¹ Usaribi oquin ca axa aín bana ca aséabi 'icë quixun uni itsin 'unánun, —anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu sinánquin cana aséabi mitsu cain —quicë uni, an a xubuishi sinánquinma anu 'icë Nucën Papa Diosribi sinánquin caia. ²² Axa aín bana ca aséabi 'icë quixun bëtsi unin 'unánun —naí anu Nucën Papa Dios 'icë a sinánquin cana aséabi mitsu cain —quicë uni ax ca anu Nucën Papa Dios 'icë a 'imainun Nucën Papa Diosribi sinani quia.

²³ An Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncë a 'ain. Mitsu ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Mitsun camina an Nucën Papa Dios anuxun rabiti xubunuxun ñu 'acë unicama ñu 'inanin, Moisés quiásabi oquin. Usa 'ixunbi camina a bana itsi, axa quicësabi oíira 'iti, a quicësa oquin 'aiman, Nucën Papa Diosmi upiti catamëanan ax cuëëncësabi oquin upí sinánñu 'ixun unicama nuibaquin, 'aquinsa 'icë, 'aquinti, acama. Usaquinmi mitsun 'acëx ca asábiira 'itsíanxa. Usoquin 'aquinmi mitsun ñu mësúribi 'inánti ca asábi 'itsíanxa. ²⁴ Mitsun Nucën Papa Diosan bana unicama 'unánmiti 'ixunbi camina a bana uisai quicë cara quixun 'unaniman. Bëxuñu unin ca uni itsi anun cuanti bai 'unanima. Usaribi camina mitsux 'ain. Ca ësa 'icën. Chupan xanpa bëpucëbë ca anua aín chua, 'imainun sia acamax bërúmainun 'unpax upíshi xanpa 'ucë mëu 'ibutia. Sia 'eti rabanan usaquin 'aibi camina ñuina cha, camello, a 'ecësa 'ain.

²⁵ An Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usabi oquin 'acë 'ixun unicama paranin. Paránquin camina Nucën Papa Diosainsa mitsun nuitu upí isnun quixun xanpa 'imainun ñutë acama aín caxu chucain. Usaquin 'aquinbi camina mitsun nuitu mëu upíma ñu sinanin. Uni paránquin camina aín ñua mitsu 'inánun quixun sinánmianan ñunshínquin mitsun cuëëncë ñu biti acama sinanin. Mitsúxmi usa 'icë ca Nucën Papa Diosan uisa cara mitsu oti 'icë usoquin 'ati 'icën. ²⁶ Fariseo uni, bëxuñu unisa camina mix 'ain. Xanpa aín namé pain chucacëx ca aín caxuribi chuañuma 'iti 'icën. Usaribi oquin camina min nuitu pain upí 'inun mëníoti 'ain, min 'acë ñucamaxribi upí 'inun.

²⁷ An Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usabi oquin 'acë 'ixun unicama paranin. Anu uni maíncë me ax ca upí oquin mëníocë 'ianan ëman upíira upí uxua 'inun roncë 'aíshbi 'ucë mëu, uni bamacënën xo 'imainun ñu chëquicë 'aisama 'icën. ²⁸ Usaribi camina mitsux 'ain. Mitsúnmi bëtsi bëtsi ñu 'acë cupía unin mitsu upí isti 'ixunbi camina mitsun nuitu upíma 'ixun atu paranin.

²⁹ An Moisésnën cuëñëocë bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usai oquin 'acë 'ixun unicama paranin. Upíma isquin cara Nucën Papa Diosan mitsu uisoti 'icën. Mitsun raracaman an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama anu maíncan, a me camina upí 'inun mëníoin. Mëníonan camina anu uni upíburibi maían me aribi upí 'inun mëníoin. ³⁰ Usoquin 'ai camina quicanin, nux nucën raracamabë 'ixun cananuna atun an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë unicama masóquin 'aia 'aquianma 'itsían. ³¹ Usai quiquin camina 'unanin, aséabi camina mitsux an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama an 'á, atun rëbúnqui 'ain. ³² Mitsux usa 'ixun camina mitsun raran 'ásaribi oquin 'aquin sënëonti 'ain.

³³ 'Atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsux runu an uni picë asa 'ain, mitsun raracama 'íasaribiti camina 'in. Mitsúxmi usai 'icë cupí ca Nucën Papa Diosan aséabi mitsux bamaia anuaxmi tëmëрати manë tsinu mitsu 'imiti 'icën.

³⁴ 'Ēn cana unicama 'ĕn bana 'unánquian a uni ñuixunun 'imianan raíriribi 'ĕn bana unicama 'unánminun 'imicĕbi camina raíri 'anan raíri i curúsocĕnu matásun bamaminuxun 'ain. Raíri camina anu timĕti xubu anuxun rishquinuxun 'ain. Raírínĕan 'achushi ĕmanuxun bana ñuixuniami mitsun bĕtsi bĕtsi ocĕbĕa bĕtsi ĕmanu cuancĕbĕ anu mitsúxribi cuanxun camina usaribi oquin 'atĕcĕnuxun 'ain. ³⁵ Usa 'ixun camina mitsun raran 'ásaribi oquin 'ain. Abel pain ca 'uchañuma 'icĕbi mitsun rara achúshinĕn 'acĕxa. Usaribi oquin ca mitsun raran an Nucĕn Papa Dios quicĕsabi oquin 'acĕ unicama bari itsi bari itsi inúmiquin 'acĕxa. 'A 'aían ca raírínĕnribi Zacarías, Baraquíasnĕn bĕchicĕ, a anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubu rapasunuxun 'acĕxa. Usaribi oquin camina mitsun 'ain. ³⁶ Usa 'ain cana asĕrabi mitsu cain, mitsun raracama 'ásaribi oquin ca Nucĕn Papa Diosan mitsu 'uchoti 'icĕn. Mitsúxmi usa 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan uisa cara oti 'icĕ usoquin 'ati 'icĕn.

Atun aín bana cuacĕma cupía Jerusalĕnu 'icĕ unicama nuibati Jesús masá nuitua

³⁷ Jerusalenu 'icĕ unicama, cana mitsu cain, mitsux camina an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicama 'anan a an aín bana ñuixunun xucĕ unicamaribi maxaxan 'á, mitsun raracama axa 'iásaribi 'ain. ¿Uitishi oquin carana mitsu nuibaquin bĕrúanquin 'aquinsa tan? 'Atapanĕan aín tuácama cuĕntancĕxun aín pĕchin mapuxun bĕrúancĕsaribi oquin cana mitsu bĕrúanquin 'aquinsa tan. 'Aquinsa tancĕxbi camina mitsux cuĕĕncĕma 'ain. ³⁸ Usa 'ain cana 'aquinquinma usabimi 'inun mitsu ĕnti 'ain. ³⁹ 'Ēn cana mitsu cain, mitsun camina utĕcĕnia isquin —Nucĕn 'Ibu Diosan xucĕxa ucĕ bĕrí aia. A ca camabi unin rabiti 'icĕ —qui ax quiquin 'ĕ rabiti 'ain. A nĕtĕ utámainun camina 'ĕ istĕcĕntima 'ain.

24

Anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubua rurucubúti bana
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubunuaxa cuania ca aín 'unánmicĕ unicaman a rapasu cuanquin Jesús cacĕxa:

—Ēnĕ xubux ca cahaira 'aish upí 'icĕn.

² Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Ēnĕ xubu camina maxax 'acĕ 'aish upí isin. Usa 'aínbi cana mitsu cain, axa Nucĕn Papa Diosmi sináncĕma unicaman ĕnĕ xubu camáxbi aín maxáxcamaribi rurupacĕbĕ rurucubúti 'icĕn.

Ax utĕcĕnti nĕtĕ 'uramacuatsinia unin 'unánti Jesusan ñuiá bana
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Usaquin atu cabiani cuanx matá me Olivos cacĕ anu tsóbutia ca uni 'aíma 'ain, aín 'unánmicĕ unicaman a nĕbĕtsioraquin cacĕxa:

—¿Uínsaran cara mixmi quicĕsabi oi anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubu aín maxáxcama rurupacĕ 'iti 'ic? ¿Mix anun utĕcĕnti nĕtĕ anúan ĕnĕ mecama cĕñúti, a nĕtĕx ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain? A camina nu ñuixunti 'ain.

⁴⁻⁵ Usaquian aín 'unánmicĕ unicaman ñucácĕxun ca Jesusan anun ax utĕcĕnti nĕtĕ ñuixunquin ĕsaquin cacĕxa:

—Itsa unin ca, “Ēx cana Cristo 'ai” qui ax quiquin 'itsaira uni paránuxun 'aia. Usoquian mitsuribi paránti rabanan camina bĕrúancati 'ain. ⁶ Mitsun camina uni itsían —bĕtsi menu 'icĕ unicamax ca bĕtsibĕ 'acanánia —quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan —raíri unicamaxribi ca raíribĕ 'acanánia —quixun ñuia cuatibi camina racuĕtima 'ain. Asĕrabi ca usai 'iti 'icĕn. Usaía 'icĕbĕbi

ca ënë mecama cëñúcëma pain 'iti 'icën. ⁷ Bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsi menu 'icë unicamabë nishánani 'acánanti 'icën. 'Imainunribi ca bëtsi menu 'icë 'apun suntárucama bëtsi menu 'icë suntárucamabë 'acánanti 'icën. Bëtsi bëtsi nëtënu 'icë unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. Bëtsi bëtsi mecamax ca shaíquinuxun 'aia. ⁸ Usoquin pain tëmëratancëxunbi ca 'ëx utëcëncëbëtainra unin an 'acësamaira oquin tëmëranuxun 'aia.

⁹ Usoquin canan ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ëmi sináncëma uni raírinën ca uni itsían mitsu bëtsi bëtsi onun 'inánuxun 'aia. 'Inánan ca micama raíri 'anuxun 'aia. Mitsúxmi 'ëmi catamëcë cupí ca camabi menu 'icë unicamax 'ëmi sináncëma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. ¹⁰ Unían ami nishquin 'atimocëxun ca 'itsa unin 'ëmi catamëti ënti 'icën. Usai 'i abë nishánanquin ca uni raíri, bëtsi unin 'atimonuxun binun 'inánti 'icën. ¹¹ Usai 'icëbëtan ca —'ën cana Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuni —quiquinbi anbi sináncë banaishi uni ñuixunuxun 'aia. Usaquin ñuixunquin ca 'itsaira uni paránquin Nucën Papa Diosmi sinánxma 'inun quixun 'imiti 'icën. ¹² Usai 'icëbëtan ca unin 'aisamaira 'atima ñu 'ati 'icën, 'anan ca bëtsibëa nuibanani 'aquiananti a ënuxun 'aia. ¹³ Usai ñu 'icëbëtanbia 'ëmi sinánquin ëncëma unicamax ca Nucën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'icën. ¹⁴ Uicamax cara 'ëmi catamëtia acamax ca Nucën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'icë quixun 'ën mitsu cacë bana ënë ca 'ën unicaman camabi menu 'icë unicaman cuanun ñuixunti 'icën. Usaquin camabi menu 'icë unicama ñuixuncëbë ca 'ëx utëcëncëbë ënë mecama cëñúnuxun 'aia.

¹⁵ Usaquin caxun ca Jesusan ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni Danielnëan a ñuiquin cuënëo uni ax ca 'atimaira 'icëa unin timacë 'aíshbi aín suntárucamabë uti 'icën. Danielnëan ñuia uni ax ca utancëx ami sinanimabi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu Jerusalénu 'icë, anu 'iti 'icën. An ënë bana iscë uni an ca uisai quice cara quixun 'unánti 'icën. ¹⁶ Usai 'icëbë ca unicamax ami racuëti Judea menu 'icë ëmacamanuax abáquiiani matánu cuanti 'icën. ¹⁷ Aín xubu ëman 'icë unicamaxribi ca abánuxun, aín ñu pain bitsi aín xubunu atsíntëcënima ashiti cuanti 'icën. ¹⁸ 'Imainun ca aín naënuxuan ñu mëcë unicamaxribi abánuxun aín chupa bitsi xubunu cuaníma naënuaxëshi abáti 'icën. ¹⁹ Usaía 'icëbë ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúcë xanucamaxribi abáquiiani cuani nuibacanuxun 'aia. ²⁰ Usaími anun ñu mëëtima nëtën 'ianan mitaño 'itin rabanán camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. ²¹ Usai 'i ca unicama Nucën Papa Diosan me uniotabacë 'aían uínsaranbi 'iásamairai tëmëratí 'icën, amiribishi usai tëmëratëcëntimoi. ²² Anúan paë tani nëtëxa cëñúcëbëma ca usabi 'i camabi unibamati 'icën. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan, ainan 'inun an caíscë unicama nuibaquin, atu cupí anúan unin paë tanquin tëmëratí nëtëcama sënënmiti 'icën.

²³ Anúan usoquin unicaman tëmëratí nëtë ucëbëtan unin mitsu —ca is, ënu ca Cristo 'icë —quixun canan —ca is, unu ca Cristo 'icë —quixun cacëxunbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain. ²⁴ Anúan usoquin unicaman tëmëratí nëtë ucëbëtan ca unin ax asérabi ama 'ixunbi —'ëx cana Cristo 'ai —quixun paránti sinánquin unicama canuxun 'aia. Usaribiquin ca uni raírinën cëmëquin —'ën cana Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunin —quixun unicama canuxun 'aia. Cana ca unicama paránti sinánquin, uni itsían 'acëma ñu 'anuxun 'aia. 'Aquin ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caíscë unicamaribi paránti sinánuxun 'aia. ²⁵ Usai 'icëma pan 'aínbi 'ën mitsu cacë 'aish camina a ñucamaxa usai 'icëbëbi ratútima 'ain. 'Ianan camina unínma mitsu parania bërúancati 'ain. ²⁶ Usa ñucama 'icëbëtan unin —Cristo ca uaxa. Ca anu uni 'icëma menu 'icë —quixun mitsu cacëxbi camina isi cuantima 'ain. 'Ianan

unin —Cristo ca uaxa, ca xubu mēu 'icē —quixun mitsu cacēxunbi camina — asérabi ca —quixun sinántima 'ain. ²⁷ Mēríquin ca canacan anúan bari urucē 'imainun anúan bari cuabúcē, camabi naicamē'ēo pēcaia. Usaribi ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx utēcēnti 'iti 'icēn. ²⁸ Unix ca quia —uinu cara ñuina bamacē 'icē anu ca xētē cēñúbuti 'icēn. Usai ca 'iti 'icēn.

*Anun Jesús utēcēnti nētē ñui quicē bana
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)*

²⁹ Usoquin canan ca ēsaquinribi Jesusan aín 'unanmicē unicama cacēxa:

—Usaía tēmērai anun uni bēnēti nētēcama 'icēbē ca bari bēánquinuxun 'aia, 'uxēnribi ca pēcanuxunma 'aia. 'Isparibi ca rēucunuxun 'aia, naicamē'ēo shaíquicēbē ca anua 'icē ñucamaxribi shaíquinuxun 'aia. ³⁰ Usaía 'icēbētan ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx utēcēnia isti 'icēn. Isi ca camabi menu 'icē ui unicamax cara Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'icē, acamax masá nuituti bēnēti inti 'icēn. Usai 'iquin ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēn nētē cuin mēúxun 'ēn cushin pēcabētsinia isnuxun 'aia. ³¹ Manē banañu bana ocēbē uquin cana 'ēn ángelcama xuti 'ain, 'ēnan 'inun 'ēn caíscē unicama camabi menua 'ēbēa 'inun 'ē timēxunun.

³² Ēnē ñu camina 'unanin, higuera i ax ca baricuatsíncēbē aín pēchi rēucubutancēx amiribishi corutēcēnia. Usaria 'ia isquin camina —ca baritiacuatsinia —quixun 'unanin. ³³ Usaribitía 'ēn mitsu ñuixuncē ñucama 'ia isquin camina 'unánti 'ain, anun 'ēx utēcēnti nētē ca 'urama 'icē quixun. ³⁴ Asérabi cana mitsu cain, bēría ēnē nētēnu bucucē unicamaxa bamacēma pain 'ain ca 'ēn mitsu ñuixuncē banacama quicēsabi oi 'iti 'icēn. ³⁵ Naí, me, acamax ca cēñúti 'icēn, 'aínbi ca 'ēn banaxa nētēmoi usabi 'ain camabi ñu 'ēx quicēsabi oi asérabi 'iti 'icēn.

³⁶ Añu nētēinra carana 'ēx utēcēnti 'ain, uínsarainra cara usai 'iti 'icē quixun ca uínbi 'unanima. Naínu 'icē ángelcamanbi ca 'unanima, 'ēx Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'ixunbi cana 'ēnribi 'unanima. Nucēn Papa Diosan cuni ca 'unania.

³⁷ Bērāma Noé 'iá nētē usaribiti ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx utēcēnti nētēn 'iti 'icēn. ³⁸ Anúan aín nuntinu 'iruti nētē utámainun aín aintsibētan Noēnēn anun iēti nunti cha 'amainun ca unicaman pianan xēanan xanu bianan aín bēchicē bēnumianan an 'acēsabi oquin cuēēnquin ñu 'acēxa. Ca sinánma 'icēn, Noenēn ñuicēsabi oi ca asérabi 'iti 'icē quixun. ³⁹ 'Uí 'aisamaira 'ibúcēbē baca 'ēquian ñucamacēñun unicama buáncēbētainshi ca —Noenēn nu cacē bana ca asérabi 'icē —quixun 'unáncēxa. Noenēn bana cuatíma unicama 'iásaribiquin ca unicaman 'ēn bana cuatima 'icēn. Usai 'iquinbi ca 'ēx anun uti nētē 'icēbētainshi sinánti 'icēn. ⁴⁰ 'Ēx ucēbē ca ēsaribi 'iti 'icēn: Rabē unían aín naēnuxun ñu mēēia achúshi 'ēbēa 'inun bimainun ca achúshi anubi ēncē 'iti 'icēn. ⁴¹ Usaribiti ca rabē xanúxa ñu rēni tsócē achúshi 'ēbēa 'inun bimainun achúshi anubi ēncē 'iti 'icēn.

⁴² Uisa nētēn carana mín 'Ibu 'aish 'ēx utēcēnti 'ai quixun 'unánquinmabi camina upí oquin sinánquin —'ēn 'ibu ca uti 'icē —quixun 'unani cuēēnquin caínti 'ain. ⁴³ Camina 'unanin, uínsaran cara aia quixun 'unáncē 'ixun ca xubuñu unin 'uxquinma an ñu mēcamacē uni caíntsiánxa. Caíncēx uáxa ñu mēcamanux atsíntisa taniabi ca 'uxcēma 'ixun xubu 'ibun atsínmitsianma. ⁴⁴ Usaribi oquin camina mitsúnribi 'ē binuxun 'ēx uti caínti 'ain. Bērí ca utima 'icē quixunmi mitsun sináncēbēbi cana uti 'ain. Usa 'ain camina camabi nētēn, aia binuxun 'ē caínti 'ain.

*An uni mēēxuncē uni rabē, upí 'imainun upíma, ñuicē bana
(Lc 12.41-48)*

⁴⁵ Anun 'ëx utëcënti nëtë ca ësaribi 'iti 'icën. Achúshi unin ca aín xubunu 'icëcama upí oquin piminun quixun aín ñu mëëmicë unicama achúshi caísaxa. Caísquin ca —an ca asérabi 'ën cacësabi oquin 'ati 'icë —quixun sinánxa. Sinánquin usoquian ñu 'anun quixun catancëx ca bëtsi menu cuanxa. ⁴⁶ Cuanx anu 'itancëx utëcënquin ca an ñu mëëxuncë unin cara an cacësabi oquin 'aia quixun isti 'icën. Isquinbi an cabiancësabi oquin 'aia iscëx ca an a uni ñu mëëxuncë uni ax chuámarua tani cuëenti 'icën. ⁴⁷ 'Ën cana asérabi mitsu cain, an upí oquin ñu 'acë 'icë ca an ñu mëëmicë unin ësakin cati 'icën: Minmi 'ën cacësabi oquin upí oquin 'acë cupí camina cushi unisa 'ixun 'ën ñucama minansa 'icë bërúanti 'ain. ⁴⁸ Usa 'aínbi ca an a unix 'atima sinánñu 'ixun —an 'ë ñu mëëmicë uni ca panatia —quixun sinánquin ⁴⁹ abëtan ñu mëëcë uni raíri mëëanan axa paëncë unicamabëtan ñu pianan xëati 'icën. ⁵⁰ Usai 'iquian, ca uti 'icë quixun sináncëbëmabi ca an a ñu mëëmicë uni uti 'icën. ⁵¹ Uquin ca usai 'ia isquin 'atimonan anu an uni paráncë unicama 'icë anua 'inun 'imiti 'icën. Anuax ca anu 'icë unicamax paë tani bënëti inti 'icën.

25

Mëcën rabë xanu ñuia Jesus quiá bana

¹ Aín 'unánmicë unicama bana ñuixunquin ca Jesusan aín uti nëtë ñuiquin ësakinribi cacëxa:

—'Ëx anun 'ën unicaman 'apu 'inux uti nëtë ca ësa 'iti 'icën: Achúshi unían xanu biti 'ain ca an axa bënuti xanu nuibacë mëcën rabë xanucamax, an xanu biti uni ax aia bitsi, lamparín bibiani cuanxa. ²⁻⁴ Mëcën achúshi xanucama ca sinánñuma 'ixun xënisa ñu anun aín lamparín ërënti buáncëma 'icën. 'Aínbi ca raíri mëcën achúshi xanu ainshi sinánñu 'ixun aín lamparíncëñun xënisa ñuribi buánxa. ⁵ Atúxa lamparín buani cuanbi ca an xanu biti uni panáxa. Panacëbë ca 'uxcënan ténáncëx 'uxcanxa. ⁶ 'Uxánbia imë naëx a uni aia isi ca raírinëx cuëncëni quiaxa: An xanu biti uni ca aia. Ca bitsi cuan. ⁷ Quia sharatia bësuquin ca bënëñquinshi a xanucaman aín lamparín mëníoaxa. ⁸ Usocëbëtan ca sinánñuma xanucaman raíri xanucama caxa: Nun lamparíncama ca bënaia. Mitsun xënisa ñu 'eísh ca nu 'inan. ⁹ Cacëxunbi ca sinánñu xanucaman caxa: Nun xënisa ñu sapi ca mitsun lamparín 'imainun nun lamparínuribi 'aruti sënëntima 'icën. Mitsúnbi ca an xënisa ñu marucë uninu cuanxun bitan. ¹⁰ Cacëxa sinánñuma xanucama xënisa ñu bitsi cuancëbë ca an xanu biti uni uaxa. Aía atsíncëbë ca sinánñu xanucamaribi abëtan pinux xubunu atsíanxa. Atsíncëbëtan ca xëcuë xëocatëcëinsama oquin xëpuaxa. ¹¹ Usaía 'icëbë uquin ca sinánñuma xanucaman ëmánxun —nu ca xëócaxun —quixun caxa. ¹² Cacëxunbi ca caxa: Asérabi cana 'ën 'unaniman, ui caramina mitsux 'ain.

¹³ Usakin catancëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnribi camina aña nëtëinra 'ianan uínsaran carana 'ëx utëcënti 'ai quixun 'unánquinmabi —ca uti 'icë —quixun sinani cuëenquin 'ëx uti caínti 'ain.

Bana itsi ñuicësaria Jesús curíqui ñui quia

¹⁴ Anúan ax utëcënti nëtë ñuixuntëcënquin ca Jesusan ësakin aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ëx anun uti nëtë ca ësa 'iti 'icën. Amanu cuanuxun ca achúshi unin aín ñu mëëmicë unicama cuënxun aín curíqui anun ñu mëëquian curíqui itsiribi binun mëtícaquin 'inánxa, a curíquinën ñu 'atancëxuan an bicë curíqui a 'inántëcënun quixun.

¹⁵ Uisoquin curíquinën ñu 'ati cara 'unánxa usoquian anun ñu 'ati sënëinshi ca 'inánxa. Achúshi ca 'itsa, mëcën achúshi mil curíqui 'inánxa. Bëtsi uniribi ca 'itsatani, rabë mil curíqui 'inánxa. Bëtsiribi ca 'itsamashi achúshi mil curíqui 'inánxa. 'Inántancëx ca amanu cuanxa. ¹⁶ Cuancëbëtan ca an 'itsa,

mécën achúshi mil curíqui bicë uni an a curíquinën ñu bitancëxun maruquin bitécënquin usaribi mecën achúshi mil curíqui biaxa. ¹⁷ Usaribi oquin ca an 'itsatani, rabë mil curíqui bicë uni an bëtsi rabë mil curíquiribi biaxa. ¹⁸ Usa 'aínbi ca an 'itsamashi, achúshi mil curíquishi bicë uni an me naëtancëxun a curíqui maíanxa.

¹⁹ Usaquian 'an ca 'itsa 'uxë 'icëbë an a unicama ñu mëëmicë unix utëcëanxa. Utëcënquin ca uisaquin cara aín unicaman a curíquinën ñu 'axa quixun istisa tanxa. ²⁰ Istisa tancëbë uquin ca an 'itsa, mecën achúshi mil curíqui bicë unin an bicë curíquicama bëxun caxa: Min camina mecën achúshi mil curíqui 'ë 'inan. Usa 'aínbi cana anun ñu bixun marutancëxun bëtsi mecën achúshi mil curíquiribi bian. Acama ca ënëx 'icën. ²¹ Cacëxun ca an a ñu mëëmicë unin caxa: Camina upí oquin 'ën curíquinën ñu 'an. Minmi 'itsamashi 'aínbi a curíquinën upí oquin 'acë cupí cana mi 'itsaira anúnmi 'ë ñu 'axúnun 'inánti 'ain. Usa 'aish camina 'ëx cuëëncësaribi oi 'ëbë cuëënti 'ain.

²² Usaquian cacëbë uquin ca an rabë mil curíqui bicë uni an bicë curíquicama bëquin caxa: Min camina 'ë rabë mil curíqui 'inan. Usa 'aínbi cana anun ñu bixun marutancëxun bëtsi rabë mil curíquiribi bian. Acama ca ënëx 'icën. ²³ Cacëxun ca an a ñu mëëmicë unin caxa: Camina upí oquin 'ën curíquinën ñu 'an. Minmi 'itsamashi 'aínbi a curíquinën upí oquin 'acë cupí cana mi 'itsaira anúnmi 'ë ñu 'axúnun 'inánti 'ain. Usa 'aish camina 'ëx cuëëncësaribi oi 'ëbë cuëënti 'ain.

²⁴ Usaquian cacëbë uquin ca an achúshi mil curíqui bicë unin caxa: Mixmi unimi nishcësa 'icë cana mi 'unan. Uni itsin ñu 'apámitancëxun camina a bimi mináinshi 'inun min unicama bimin. ²⁵ Usa 'ain cana racuëquiani cuanxun nëtëmiti rabanan me naëxun anu maínquin min curíqui unëan. Min curíqui ami 'ë 'inancë a ca ënëx 'icën, camina biti 'ain. ²⁶ Cacëxun ca an ñu mëëmicë unin caxa: Mix camina 'aisama 'ianan chiquish 'ain. Uni itsi ñu 'apámitancëxun a bimi 'ënáinshi 'inun 'ën unicama bimicë cana 'ai quixun camina sinanin. ²⁷ Usaquin 'ë 'unánquin camina 'ën curíqui a banconu nanti 'ian. Anu nancë 'ain cana 'ëx utëcënquin 'ën curíqui 'imainun curíqui itsiribi bitsían. ²⁸ Caxun ca aín uni itsi caxa: Mil curíqui 'ën 'inan, a camina a uninua bixun axa mecën rabë mil curíquiñu uni a 'inánti 'ain. ²⁹ Uisa ñu cara a 'inancë 'icë anúan an cacësabi oquin ñu 'acë uni a ca aín 'ibun 'inántabaquin 'inancësamaira oquin 'inántëcënti 'icën. Usonan ca anúan aín 'ibu ñu 'axuncëxunma a 'inancë ñu a aín 'ibun bicuanti 'icën. ³⁰ Usa 'ain camina bicuanxun a curíqui bëtsi uni 'inanan an curíquinën upí oquin ñu 'acëma uni a ëman bëánquibucë anua 'inun niti 'ain. Anuax ca anu 'icë unicamax paë tani tëmërai bënëti inti 'icën.

Camabi menu 'icë unicama Jesucristonën uisa cara oti 'icë usoquin 'ati bana

³¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan aín uti nëtë ñuixuntëcënquin ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish 'ën cushínbi utëcëanx cana 'Apuira 'inuxun 'ain. Usa 'ain ca 'ëbë 'ën ángelcamaribi 'iti 'icën. ³² 'Ëx usa 'ain ca camabi menu 'icë unicama 'ën ángelcaman bëcëx 'ënu timécë 'iti 'icën. Anua timécë isquin cana 'ën unicama amo sëtënanan 'ënanma unicama amoribi sëtënati 'ain, an 'aracacë ñuina unin aín carnerocama amo bucunanan aín chivocama amo bucunacësaribi oquin. ³³ Ñuina 'ibun ca aín carnero aín mëqueua 'inun 'imia. 'Imianan ca aín chivo aín mëmiua 'inun 'imia. Usaribi oquin cana 'ën unicama 'ën mëqueuqa 'inun 'imianan 'ënanma unicama 'ën mëmiua 'inun 'imiti 'ain. ³⁴ Usai 'itancëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun axa 'ën mëqueu 'icë unicama cati 'ain: 'Ën Papa Diosan ca mitsu upí oquin sinánxunia. Mecama 'imainun anu 'icë ñucama unioquin ca an mitsu sinánxunquin anu

mitsux abë 'iti mëníocëxa. Ax quiásabi oi camina bërí anu 'iti 'ain. ³⁵ 'Ëx 'acëñuma 'icë camina 'ë piti 'ináncën. 'Ëx 'umpax 'aisa tani shimaia camina 'ë 'ináncën. Amanu nitsi cuanx 'ëx anu 'iti 'aíma 'ain camina ui cara quixun 'unánquinmabi 'ëx anu 'iti 'ë 'ináncën. ³⁶ Chupañuma 'icë camina 'ë chupa 'ináncën. 'Insíncë 'ain camina 'ë isi cuancën. Sipuacë 'ain camina 'ë isi cuancën. ³⁷ Cacëxun ca 'ën unicaman 'ë cati 'icën: ¿Uisa nètën caranuna mixmi 'acëñuma 'icë, nun piti mi 'ináncën? ¿Uisa nètën caranuna mixmi shimacë, nun mi 'umpax 'ináncën? ³⁸ ¿Uisa nètën caranuna amanu nitsi cuanxmi anu 'itiñuma 'icë mi anu 'iti 'ináncën? ¿Uisa nètën caranuna chupañuma isquin mi chupa 'ináncën? ³⁹ ¿Uisa nètën caranuna mixmi 'insíncë 'ianan sipuacë 'icë mi isi cuancën? ⁴⁰ Cacëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun 'ën unicama cati 'ain: 'Ën cana asérabi mitsu cain, mitsun 'ën xucéncama achúshi, uni raíribë sënénmara 'icëbi 'aquinquin camina ashí 'aquincëma 'ain, camina 'ëribi 'aquian.

⁴¹ Usaquin catancëxun cana axa 'ën mëmiu 'icë unicama cati 'ain: Mitsux 'ën unibuma 'aish ca 'ë 'ura cuantan. Cuanx ca manë tsi anua aín 'apubë ñunshin 'atimacama 'inun mënío anu 'itan. ⁴² 'Ëx 'acëñuma 'icë camina 'ë piti 'inánma 'ain. 'Ëx shimacë camina 'ë 'umpax 'inánma 'ain. ⁴³ Amanu nitsi cuanx 'ëx anu 'iti 'aíma 'ain camina 'ëx anu 'iti 'inánma 'ain. Chupañuma 'icë camina 'ë chupa 'inánma 'ain. 'Insíncë 'ianan sipuacë 'ain camina 'ë isi cuanma 'ain. ⁴⁴ Cacëxun ca atun 'ë cati 'icën: ¿Uisa nètën caranuna mixmi 'acëñuma 'ianan shimacë 'ianan amanu nitsi cuancë anu mi 'iti 'aíma 'ain mi 'aquianma 'ain? ¿Uisa nètën caranuna mixmi chupañuma 'icë mi chupqa 'inanima 'ianan mixmi 'insíncë 'ianan sipuacë 'ain mi isi cuanma 'ain? ⁴⁵ Cacëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun acama cati 'ain: 'Ën cana asérabi mitsu cain, 'ën unicama achúshi, uni raíribë sënénmara 'icëbi, 'aquinquinma camina mitsun 'ëribi 'aquincëma 'ain. ⁴⁶ Usaquin 'ën cacëx ca acamax anuxuan xënbua 'aínbi tëmëratí anu cuanti 'icën. Cuancëbë ca 'ën unicamax Nucën Papa Diosan nètënu xënbua 'aínbi 'ëbë 'i cuanti 'icën.

IV. BAMAXBIA JESUCRISTO BAIQUIA BANA (26-28)

26

Judíos unicamax Jesúsmi 'ësënan
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ 'Uran bana ñuixuntancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa: ² —Camina 'unanin, rabë nètë 'icëbë ca Pascua anun carnero 'ati nètë 'iti 'icën. A nètën ca unían binun uni itsin 'ë 'inánti 'icën. 'Ináncëxun ca i curúsocënu bamanun 'ë matásti 'icën. Usaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa.

³ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun caniacëcë unicama, anua atun cushiira Caifás ax 'icë, a xubunu timëacëxa. ⁴ Anu timëax ca —'anuxun caranuna uisoxun Jesús unían 'unánunmaishi bití 'ai —quiax 'ësënanacëxa. ⁵ 'Ësënaní ca quicancëxa:

—Unicamaxma anun rabanan nëëti tsuáquiruia, usa 'ain cananuna anun carnero 'ati nètën bitima 'ain.

Betanianuxuan xanuxun Jesúsmi ro tutuca
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Betania ëmanu cuanx ca Jesús Simonan xubunu 'iacëxa. Simón ax ca an aín nami chëquímicë 'insínñu 'aíshbia pëxcúcë uni 'iacëxa. ⁷ Anua mesanu pi tsotan ca xanu achúshinën, anu sanuira 'inínti ro 'aruti ñu bëi uxun a ro cupíra cupí 'icëbi Jesusan maxcá a ron chabócëxa. ⁸ Usoia isi ca Jesusan 'unánmicë unicamax a xanumi nishi canancëxa:

—¿Uisati cara ro ñancábi cēñuax? ⁹ Anun ñuñuma uni 'aquinti enē ro 'itsaira curíqui cupí maruti ca 'iaxa. ¹⁰ Usai canania cuaquin ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisati caramina enē xanu ami nishquin ñuin? Esoquian 'ē 'acē enēx ca asábiira 'icēn. ¹¹ Camabi nētēn camina ñuñuma uni isin. Usa 'aínbi camina mitsun xēnibuquin 'ē istima 'ain. ¹² Bamacē maínuxun usoquin unín 'atí tanquin ca enē xanun 'ē ron 'axa. ¹³ Aséribi cana mitsu cain, uinuxun cara camabi menuxun 'ēn unibunēn 'ēn bana, anúan uni Nucēn Papa Diosnan 'iti, a ñuixunia, anuxun ca enē xanúan esoquin 'e 'acē enēribi ñuixunti 'icēn, camabi unían 'unánun.

Judasñēan Jesús uni 'inan
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Usa 'ain ca Jesusan 'unánmicē uni achúshi, Judas Iscariote, ax anua judíos sacerdotenēn cushicama 'icē anu cuancēxa. ¹⁵ Cuanxun ca cacēxa:

—¿'En Jesús mitsu 'inánun caramina uiti curíqui 'ē 'inánti 'ain? Cacēxun ca atun Judas treinta curíqui 'inancēxa. ¹⁶ 'Inancēxun ca Judasñē, uisaxun carana enē unicama Jesús bimiti 'ai quixun sinancēxa.

Jesúsβētan aín 'unánmicē unicaman ashiquin piia
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Anun chamiti ñucēñunma 'acē pán anun piti nētēa 'ain ca aín 'unánmicē unicaman anu cuanxun Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿Uinuxuinra nun Pascua nētēn a piti ñu mi mēníoxunti caramina cuēēnin?

¹⁸ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ema 'uri cuantancēx bēbaquin camina 'ēn mitsu a ñuiquin cacē uni a esoquin cati 'ain: An nu 'unánmicē uni an ca esaquin mi canun nu caxa, Anúan bamanun 'ē bicanti nētē ca uaxa. Usa 'ain cana min xubunuxun pain 'ēn 'unánmicē unicamabētan Pascua nētēn piti ñu piti 'ain.

¹⁹ Usaquian cacēx cuanxun ca aín 'unánmicē unicaman an cacēsabi oquin an ñuicē xubu mēraxun anuxun Jesúsβētan piti ñucama mēníocēxa.

²⁰ Mēníocē 'ain ca Jesúsβē aín 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun rabē acamax bēbaquishcēbē pinux mesanu bucubuacēxa. ²¹ Bucubuxuan abētan piia ca Jesusan cacēxa:

—Aséribi cana 'ēn mitsu cain, micama achúshinēn camina axa 'ēmi nishcē unicama 'ē 'inánuxun 'ain.

²² Esaquian cacēxun oi masá nuituquin ca aín 'unánmicē unicama achúshi achúshinēn Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿'En carana uni mi 'inánti 'ain? ¿'E cat?

²³ Quia ca Jesusan cacēxa:

—An 'ēbētan manē xampami pán chabóxun picē, an ca 'ē uni 'inánti 'icēn.

²⁴ Aséribi Nucēn Papa Diosan bana cuēñeosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ēx bamati 'ain. Usa 'aínbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ē 'inancē uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'atí 'icē usoquian Nucēn Papa Diosan 'acē 'iti 'icēn. Usai 'itima cupí ax unitima ca 'iacēxa.

²⁵ Quia ca an a binun uni 'inánti Judas an Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿'E x carana a 'ain?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ca usa 'icēn, mixmi quicēsa.

²⁶ Usaquin cacēxuan aín 'unánmicē unicaman pimainun ca Jesusan pán biquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancēxun, pán tucapaxun 'inánquin atu cacēxa:

—Enē ca pit. Mitsúnmi piti pán enēx ca 'ē 'icēn.

²⁷ Cacëxun a páncama pian ca Jesusan uvas baca anu 'arucë xampa biquin, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun aín 'unánmicë unicama 'inánquin cacëxa:

—Camaxunbi camina ënë uvas baca 'ati 'ain. ²⁸ 'Ën imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca 'aisamaira unix aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. Ënëx ca a 'apati 'ëx bamati a 'icën. ²⁹ 'Ën cana mitsu cain, ësa uvas baca cana ënuxun 'atëcëniman. 'Ën Papan nëtë anua axa aín unicaman 'Apu 'icë, anuxun cuni cana mitsubëtan 'atëcënti 'ain.

—*'Ën 'unáncëma ca —quiaxa Pedro a ñui quiti Jesusan ñuiá bana*
(*Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38*)

³⁰ Nucën Papa Dios rabi cantatancëx ca Jesús bë aín 'unánmicë unicama Olivos cacë matánu cuancëxa. ³¹ Anu cuantancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unin 'ë bicëbë camina mitsux racuëti abati tsuáquiti 'ain, Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi: “An carnero bërúancë uni 'ën 'acëbë ca carnerocamax abati tsuáquiti 'icën”. ³² Usai 'itancëxmi mitsux cuainsama pain 'ain cana 'ëx pain baísquiquiani Galileanu cuaunti 'ain.

³³ Usaía quia ca Pedronën cacëxa:

—Raírinëxa mi ëbiani axa mimi nishcë unicamami racuëti abácëbëbi cana 'ëxëshi mi ëbiani abátima 'ain.

³⁴ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Asérami cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan 'atapa banatisama 'ain, min isamina 'ë 'unáncëma 'ain quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

³⁵ Cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—'Ëx mibë bamanuxunbi cana, 'ën cana mi 'unáncëma 'ai quixun uni parántima 'ain.

Ësaquian caia ca raírinënribi cacëxa.

Jesúsa Getsemaní naënuax aín Papabë bana
(*Mr 14.32-42; Lc 22.39-46*)

³⁶ Olivos cacë matánu cuanbaiti Getsemaní cacë me mëníocë, anu bëbaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ëx 'urix Nucën Papa Dios bë banamainun ca ënu tsóxun 'ë cain.

³⁷ Usaquin cabiani Pedro 'imainun Zebedeonën bëchicë rabë, Jacobocëñun Juan, acama buani cuaníbi ca Jesús —uisai carana 'iti 'ai —quixun sinani masá nuituacëxa. ³⁸ Usai 'iquin ca acama cacëxa:

—Cana 'aisamaira masá nuitutin. Micamax ca ënu tiqut. 'Aíshbi camina 'ëmi sinani 'uxtima 'ain.

³⁹ Cabiani 'urira cuani memi bëúmpucuti racábuquin ca aín Papa Dios cacëxa:

—Papan, mix cuëëncëbëtan cana 'ën bërí paë tantima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ëx cuëëncësa oi 'ítima 'ain, mix cuëëncësa oíshi cana 'iti 'ain.

⁴⁰ Usaquin catancëx cuanquin aín 'unánmicë unicama 'uxcë mëraquin ca bësúnquin Pedro cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina 'ëmi sinanima bënëtishi 'uxan? ⁴¹ Mitsux 'ëx cuëëncësoi 'iisa taníbi camina asérami usai 'iman. Usa 'ain camina 'uchati rabanan 'uxti tëai Nucën Papa Dios bë banati 'ain.

⁴² Usaquin cabiani cuantëcënxun ca Jesusan Nucën Papa Dios bë banatëcënxun ësaquin catëcëancëxa:

—'Ën Papa Dios, mixmi 'ën bërí paë tantima cuëëncëbëma cana mix cuëëncësabi oi 'iti 'ain.

⁴³ Cabëtsini uquinbi ca Pedro, Juan, Jacobo, acamaxa 'uxcënan ténántëcëncëx 'uxcë mërátëcëancëxa. ⁴⁴ 'Uxcënan ténáncëxa 'uxcë isquin ëbiani cuantëcënxun ca Jesusan usaribiquin aín Papa Dios catëcëancëxa. ⁴⁵ Catëcëanx amiribishi utëcënxun ca Pedro, Juan, Santiago, acama cacëxa:

—Asá ca. Bërí camina tantianan 'uxti 'ain. Anúan uni 'uchañucaman binun uni itsin 'ë 'inánti nëtë ca uaxa. ⁴⁶ Cuanun ca nirucuatsin. An 'ë unin binun 'inánti uni ca aia.

Jesús bican

(Mr 14.43-52; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesusan cacëbëbi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas, ax uacëxa. Abë ca 'itsa uni, manë xëtocë bëanan imaxu tëacë bëi uacëxa. Axa ucëcama ax ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan caniacëcë unicamanribi Jesús binun quixun xucë 'iacëxa. ⁴⁸ Usa 'ain ca buánquin Judasnën abë 'icë unicama cacëxa:

—'Ën bëtsucucaia isquin camina 'unánti 'ain, ax ca Jesús 'icë quixun. 'Unánquin camina a biti 'ain.

⁴⁹ Usaquin unicama cacësabi oquin ca anua Jesús 'icë anu bëbaquin Judas Iscariotenën ax pain anu cuanquin çënu caina 'ain? —caquin Jesús bëtsucucacëxa. ⁵⁰ Bëtsucucacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mix 'ën 'unáncë uni 'aíshbi caramina uisacatsi 'ë bari uan?

Caia ca abë ucë unicaman Jesús biacëxa. ⁵¹ Bicëbëtan ca aín uni achúshinën aín manë xëtocë aín xacánua biquin, judíos sacerdotecaman cushia an ñu mëëxuncë uni mëëquin aín pabí amocüa pabíscacëxa. ⁵² Pabíscabi ca Jesusan cacëxa:

—Mín manë xëtocë a ca aín xacánu 'arutëcën. Axa manë xëtocën 'acananë unicama ax ca anúnribi 'acë 'iti 'icën. ⁵³ ¿Caramina 'unaniman, 'ën cana 'ën Papa aín ángelcama 'ë 'aquinun xunun ñucáquin cati 'ain? 'Ën ñucácëxun ca aín ángelcama uitishi cara 'ë 'aquinun bëríbi xuti 'icën. ⁵⁴ An aín ángelcama 'ë 'iëminun xucëbë cana bamatima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ëx aín bana quiásabi oi 'iisa tancë cupí an aín ángelcama xunun caiman.

⁵⁵ Usaquin catancëxun ca Jesusan axa anu ucë unicama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuíanx caramina mëcamacë uni 'acësoquin 'ë binux ucan? Camabi nëtën 'ën mitsu nëbétsi tsóxun, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuiabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicancëma 'ain. ⁵⁶ Anuxun 'ë bixunmabimi mitsun bërí 'ë bicë ënëx ca asérabia an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuënëo bana quicësabi oi 'ia.

Usoquian atu caia cuabiani ca aín 'unánmicë unicamax Jesús ëbiani abácëxa.

Judíos unin 'apucamana Jesús buáncan

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Usoquin bitancëxun Jesús buánxun ca a unicaman judíos sacerdotenën cushicaman 'apu, Caifás cacë, anua an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamabë caniacëcë unicama timëcë, anu buáncëxa. ⁵⁸ Jesús buántamainun ca 'uránxun nuibiantancëx Pedro a xubu rapasu me mëniócënu bërúax suntárucamabë tsoócëxa, uisa cara oia quixun iscatsi quiax.

⁵⁹ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabë caniacëcë unicama 'imainun camabi judíos unibunën 'apucama anu timëxun, uix caraisa asérabia usai 'iánmabi, cëmëi atúan 'anun Jesúsmi manánti 'icë quixun cuaisa tancëxa. ⁶⁰ Cuaisa tancëbëa 'itsa unix cëmëi Jesúsmi manáncëxbi ca 'atima bana anúan 'acánun quixun Jesús 'uchoti 'aíma 'iacëxa. Usáia manáncëbë anu cuanquin ca cëmë uni rabëtan 'apucama cacëxa: ⁶¹ —'Ënë unix ca quiaxa: 'Ën cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupatancëxun rabë 'imainun achúshi nëtëinshi amiribishi nitsínruquin 'atëcënti 'ain.

⁶² Usaía quicëbë niruquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu an Jesús cacëxa:

—¿Mi ñuia quicancëbëtanbi caramina nu uisaquinbi caiman? ¿Uisai qui cara ësai mi ñui quicanin?

⁶³ Quixuan cacëxbi ca Jesús quiáma 'icën. Quiamoquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun amiribishi catëcëancëxa:

—Nucën Papa Dios axa bamatimoi tsócë, an cuamainun ca nu ñuixun, ¿mix caramina aséabi aín Bëchicë, Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ain?

⁶⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Minmi 'ë cacë, usa cana 'ëx 'ain. Mitsun camina, uni 'inux anuax uá, 'ë Nucën Papa Dios, cushiira, abë 'Apu 'aish aín mëqueu tsócë isanan 'ëx naí cuin mëcüax utëcënia isnuxun 'ain.

⁶⁵ Usai quia cuati xuamairai nishquin aín chupabi tucaquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun abë 'icë unicama cacëxa:

—Nucën Papa Diosmi ca 'atimati banaxa. Mitsun camina Nucën Papa Dios ñuia, 'atimati banaia cuacan. ⁶⁶ ¿Uisa caramina sináncanin?

Cacëxun ca camaxunbi cacëxa:

—Nucën Papa Diosmi ca 'atimati banaxa. Usa 'ain ca bamati 'icën. Axbi ca 'atimati banaxa.

⁶⁷ Usai quiquian a 'urama 'icë uni raírinën bëtushucamainun ca raírinënribi Jesús mëëacëxa. Usoia ca raírinënribishi bëtáshcacëxa. ⁶⁸ Bëtáshcaquin ca cacëxa:

—Cristo cana 'ai quiax camina quin. Usa 'ixun ca uin cara mi mëëaxa quixun nu cat.

*—'Ën cana a uni 'unáncëma 'ai —quixuan Pedronën ca
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Usaquian Jesús 'amainun ca Pedro xubu tanáin me mënóccë anu 'iacëxa. Anu 'icë ca xanu an 'apu ñu mëëxuncë ax Pedronu cuanquin: Mixribi camina Jesús, Galileanu 'icë uni, abë 'ion quixun cacëxa. ⁷⁰ Cacëxun ca Pedronën anu 'icëcaman cuanun cacëxa:

—Mixmi a ñui quicë uni a cana 'ën 'unaniman.

⁷¹ Usaquin cabianía ëman cuancëbëtan ca xanu itsi, anribia 'apu ñu mëëxuncë, an a 'urama 'icë unicama cacëxa:

—Ënë unix ca Jesús, Nazaretnu 'icë uni, abë 'iaxa.

⁷² Cacëxun ca Pedronën amiribishi catëcëancëxa:

—'Ën cana a uni 'unaniman. Nucën Papa Diosan ca 'unania, 'ën mi cacë ënëx ca aséabi 'icën.

⁷³ Usaquian cacëa panáccëma 'aínshi ca anu 'icë uni raírinën anu cuanquin Pedro cacëxa:

—Mix camina Galileanu 'icë unix banacësari banain. Usa 'aish camina mix Jesús bë nicë uni a 'ain.

⁷⁴ Cacëxun ca Pedronën munuma banaquin cacëxa:

—'Ëx cëmëia ca Nucën Papa Diosan 'ë 'atimoti 'icën. An cuamainun cana mitsu cain, 'ën cana a uni 'unaniman.

Usaía quicëbëshi ca 'atapa banacëxa. ⁷⁵ Banacëbëtan ca Pedronën ësaquian Jesusan cooncë bana sináncëxa: 'Atapa banatisama 'ain camina min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. Usoquian Jesusan cooncë bana sinani ca Pedro ëman chiquiti masá nuituirai bëunan mëscuti iancëxa.

27

*Pilato Jesús 'ináncan
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)*

¹ Pëcaracuatsincëbë ca judíos sacerdotenën cushicamabë ampan caniacëcë unicamax timéax Jesús 'acatsi quiax 'ësénancëxa. ² Usai quitancëxun nëaxun ca Poncio Pilato, a nëtënu 'icë unicaman cushi, anu buáncëxa.

*Usaía Judas bama
(Hch 1.18-19)*

³ Usa 'ain ca Judas, an Jesús uni bimicë, ax Jesús a 'anuxun bicancë isi sinanatëcëancëxa. Sinanabiani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun ca anu 'icë judíos unibunën cushicama treinta curíquia biixancë a 'inántëcëancëxa. ⁴ Inánquin ca cacëxa:

—'Ën cana ñancánbi 'uchañuma 'icëbi a uni mitsu 'inan. Usa 'aish cana 'ëx 'uchañuira 'ain.

Cacëxunbi ca cacancëxa:

—A ñu cananuna nun 'unaniman. Ax ca min 'uchabi 'icën, minbi camina mëníoti 'ain.

⁵ Usoquian cacancëxun curíquicama anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun pubiani cuanx ca Judas axbi têtsëqui bamacëxa. ⁶ Judasnëan pubiancë a curíqui bitsi ca judíos unibunën cushicamax canani quiacëxa:

—Anun uni itsin 'aminun uni cupíocë 'aish ca ënë curíquinëx anu curíqui nancë ñu anu nainsama 'icën.

⁷ Usai cananxunbi sinántëcënxun ca a curíquinënbi an me ñutëocë uni aín me maruaxa, a mex isa amanuax ucë uni bamaia anu maínti 'iti 'icë quixun sinánquin. ⁸ Bërí nëtënribi ca unix a me ñui quia —a mex ca uni 'aminuxun cupíocë curíquinën biá 'icë —quiax. ⁹⁻¹⁰ Usai ca 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan cacësabi oquin ca Jeremíasnën ësaquin cuënëocëxa: “Treinta curíqui judíos unibunëan Jesús atu 'inánun uni itsi 'inancë, a curíqui bitëcënxun ca anua mapú 'icë me a maruaxa. Usoquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë cacësabi oquin cana cuënëoin”.

*Jesúsa Pilato 'ináncan
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹ Usoxun ca judíos unima 'aíshbi anu 'icë unicaman cushi, Pilato cacë, anu Jesús buáncancëxa. Buania ca Pilatonën cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérami cana 'ëx a 'ain, minmi cacë, usa.

¹² Judíos sacerdotenën cushicamabëa ampan caniacëcë unicamax Pilatomi manáncëbëbi ca Jesús banama 'icën. ¹³ Usaía judíos unibunëx quicëbëtan ca Pilatonën Jesús cacëxa:

—¿Mimia manáncania caramina cuatiman?

¹⁴ Cacëxbi banaquinma ca Jesusan a ñuia quicë bana achúshirabi —usama ca —quixun cáma 'icën. Ax banaiama oquin —¿uisa uni cara ënëx 'ic? —quixun sinani ca Pilato ratúacëxa.

*Jesús ca bamati 'icë quixuan Pilatonënribi ca
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)*

¹⁵ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtëa sënëncëma pain 'ain ca Pilátonën usabi oquin 'acë 'ixun a uni chiquínuan judíos unibunën ñucácë, a sipunua chiquínti sináncëxa. ¹⁶ Usa 'ain ca anu sipuacë unicama a achúshi 'iacëxa Barrabás cacë, camabi unían uisa uni cara ax 'icë quixun 'unáncë. ¹⁷⁻¹⁸ —Nutsi ami nishquin ca judíos unibunën Jesús 'ënu bëaxa —quixun 'unánquin Jesús chiquíntisa tanquin ca Pilatonën judíos unibunën 'apucamaxa timëtia cacëxa:

—¿Mitsux cuënëcëbëtan carana ui uni mitsu chiquínxunti 'ain? ¿Carana Barrabás chiquínti 'ain? ¿Carana Jesús, Cristo cacë, a chiquínti 'ain?

¹⁹ Pilatoa anuxun uni manania cuati, anu 'ain ca aín xanun achúshi uni xuquin Pilato ësóquin camiacëxa:

—Ënë uni cupí cana masáquin namáan. Ax ca 'uchañuma 'icën. Usa 'ain camina a 'anun uni 'inántima 'ain.

Ësaquian aín xanun camicë banaribi sinánquin ca Pilatonën Jesús chiquíntisa tancëxa.

²⁰ Pilátonën —¿ui carana chiquínti 'ai? —quixun ñucácëxbi ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun ampan caniacëcë unicamax anu 'icë judíos unicama timëcamëëocë a tsuaquirumi quiacëxa, —Camáxbi cananuna quiti 'ain, Barrabas chiquíanan ca Jesús 'ati 'icën. ²¹ Usa 'ain ca Pilatonën —¿ënë uni rabë carana uinu 'icë mitsu chiquínxunti 'ai? —quixun ñucátëcënquin cacëxun —Barrabás camina nu chiquínxunti 'ai —quixun cacëxa. ²² Cacëxun ca Pilatonën cacëxa:

—¿Barrabás chiquíanan Cristo cacë ënë 'ën uisoti caramina cuëënin?

Cacëx ca quicancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matás.

²³ Quicania cuaquin ca Pilatonën cacëxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara 'ax?

Cacëxbi ca unicama munuma cuëncëni quitëcëancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matás.

²⁴ Usa 'ain ca mëníoisama 'inun sharati unicama tsuáquirumisari 'ia isi, atun ismainunbi, 'umpaxan mëchucaquin ca Pilatonën cacëxa:

—Ënë uníxa bamacëbëbi ca 'ën 'uchama 'icën. Mitsux cuëënxun camina 'ati 'ain.

²⁵ Cacëxun ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—Ca nun 'ucha 'imainun nun rëbúnquicamanaribi 'iti 'icën. ²⁶ Quicëbëtan ca Pilatonën Barrabás chiquíanan suntáru rishquimitancëxun i curúsocënu matásnun quixun atu 'ináncëxa.

²⁷ Usomitancëxuan 'ináncëxun ca suntárucaman anua Pilato 'icë xubu mëúa 'icë anu Jesús buáncëxa. Buánxun ca suntárucaman raíri timëacëxa. ²⁸ Timëxun ca Jesús ax isa 'apu 'icë quixun 'usánquin aín chupa pëmixon chupa minanën pucucësa a pañumíanan ²⁹ muxa mañuti otancëxun mañumíanan aín mëcën mëqueua tuínun tsati 'ináncëxa. Usotancëx aín bëmánon rantin puruni tsóbuquin ca 'usánquin cacëxa:

—Judíos unicaman 'apu camina mix 'ain. ³⁰ Caía raírinëx ami tushuquimainun ca raírinënríbi a 'ináncë tsati bitëcënquin anun matáxcacëxa.

³¹ Usoquin 'usántancëxun ca a pañumicë chupa pëmíanan aín chupa pañumitëcëancëxa. Pañumitancëxun ca i curúsocënu matásti buáncëxa.

Jesús i curúsocënu matáscan

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesús buani cuanquinbi ca suntárunën Cirene cacë ëmanu 'icë uni, Simón cacë, a mëraquin cacëxa:

—Mín camina anu Jesús matásti i curúsocë ënë 'iábianti 'ain.

Cacëxun ca a unin buánxuancëxa. ³³ Buáncëbëtan Jesús buaunx ca Gólgota cacë menu bëbacancëxa. Gólgota quicë, ax ca mapuxosa qui quicë 'icën.

³⁴ Anuxun ca vino mirra mucairacëñun mëscucë a isa xëanun quixun Jesús 'ináncëxa. 'Ináncëxunbi ca tantancëxun 'aisama tancëxa.

³⁵ Usaía 'ia anu matástancëxun ca suntárunën anuaxa Jesús bamanun i curúsocë nitsíancëxa. Nitsíntancëx ca uin cara isa aín chupa bëtsi bëtsi biti 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tantancëx Jesusan chupa mëtíquiacëxa. Usa 'ain ca a Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni quiásabi 'iacëxa, ësai quicë: “Ën chupa ca ñuratsu pain niquin tantancëx mëtíquiaxa”. ³⁶ Bitancëx

anu tsóxun ca unínma Jesús i curúsocēnu nampatia quixun bērúancēxa.
³⁷ Bērúanquin ca Jesusan maxcá manámi, uisa 'icē cara bamamiāxa quixun
 cuēñeocē bana matásacēxa, ěsai quicē: “Ěněx ca Jesús, judíos unibuněn 'apu, a
 'icěn”.

³⁸ Jesús 'acěsaribi oquian suntáruněn i curúsocēnu matáscē ca an ñu
 měcamacē uni rabě 'iacēxa. Bětsíxa aín měqueu 'imainun ca bětsi Jesusan
 měmiu 'iacēxa. ³⁹ Usa 'ain ca anua matáscē anun cuanquin a isi těncěti ami
 'atimati banaquin, ⁴⁰ unicaman Jesús cacēxa:

—Mix camina: 'Ěn cana anuxun Nucěn Papa Dios rabiti xubu ruru-
 patancěxun rabě 'imainun achúshi nětěinshi amiribishi nitsínruquin 'atěcěnti
 'ai quiax quian. Usa 'aish ca min cushínbi iět. Mix Nucěn Papa Diosan Běchicē
 'aish ca iěnux i curúsocēnuax 'ibút.

⁴¹ Usaribiti ca sacerdoteněn cushicamabě an Moisésněn cuēñeō bana
 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama 'imainun ampan caniacěcē uni-
 cama, acamax Jesús ñui 'atimati banai, ami cuai ěsai canancēxa: ⁴² —An uni
 raírí iěmicěsaribi oi iětibi ca iětima. Ax ca Israel unicaman 'apu 'icē quixúnu
 nun 'unánun běrí i curúsocēnuax 'ibutibi ca 'ibutíma. ⁴³ Ax isa aín Běchicē 'aish
 Nucěn Papa Diosmi catamětia ca quiaxa. Ax asěrabi anun cuěěncē 'ixun ca
 Nucěn Papa Diosan běrí iěmitsianxa, usa 'ainbi ca iěmima.

⁴⁴ Usaribi oquin ca aribia i curúsocēnu matáscē an ñu měcamacē uni
 rabětanribi Jesús 'atimaquin ñuiacēxa.

Jesús bama

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Usa 'ain ca bari xamárucěběbi me běánquiacēxa. Běánquiax ca rabě
 'imainun achúshi hora bari pěquitěcěancēxa. ⁴⁶ Usai 'icěbě bari pěquitěcěntishi
 'ain ca Jesús munuma cuěncěni quiacēxa: “Elí, Elí, lama sabactani”. Usai quicē
 bana, ax ca —'ěn Papa Dios, 'ěn Papa Dios, ¿uisa cupí caramina 'ě ěan? —qui
 quicē 'icěn. ⁴⁷ Usai quia cuěncěnia cuati ca anu 'icē unicama raíríněx quiacēxa:

—A unin ca unun quixun Elías cuěnia.

⁴⁸ Usaía 'icěbě abácuatsini uquin ca anu 'icē uni achúshiněn tsatimia xapu
 rěmencē a bimi baca cachacěmi chabóxun Jesús cucúcaquian xěanun 'amiacēxa.

⁴⁹ Usoquian 'ináncěběbi ca raíríněx quiacēxa:

—Měěxunma ca ěn, Elías cara a iěmi aia isti.

⁵⁰ Usa 'ain ca munuma cuěncěntěcěnishi Jesús bamacēxa. ⁵¹ Jesús bamacěbě
 ca Nucěn Papa Diosan 'imicěx anuxun a rabiti xubu měu anun běpáncē chupa
 aín manámiucěaxbi shimúqui amo rabě 'inun tuquiacēxa. Usai 'icěběa me
 shaíquicěbě ca maparacamaxribi tuquibuacēxa. ⁵² Tuquimainun ca mapara
 quiniocē anu uni bamacē měníocěcama axribi turaběacēxa. Turaběcěbě ca an-
 uax Nucěn Papa Diosnan 'aísha bama unicamax baísquiacēxa. ⁵³ Baísqui nirui
 anua racan anuax chiquítancěx ca Jesúsba baísquicěbě Jerusalénu cuancēxa.
 Cuancē ca 'itsa unin anuxun isacēxa.

⁵⁴ Me shaíquimainuan usai bětsi ñuribi 'ia isi ca suntáruněn cushibětan an
 unínma Jesús i curúsocēnu nampatia quixun a běrúancē suntárucamaxribi
 'aisamaira racuěacēxa. Racuěti ca —ěně unix ca asěrabi Diosan Běchicē 'iāxa
 —quiax quiacēxa.

⁵⁵ Jesús ñu 'axúnuxa Galileanuax abě ucē 'itsa xanúxribi ca anu 'iacēxa, anu
 'ixun ca 'ura nixun isacēxa. ⁵⁶ Anu ca María Magdalena 'imainun María itsi,
 Santiago 'imainun Josěněn tita, a rabě 'imainun Zebedeoněn běchicěněn tita,
 acama 'iacēxa.

Jesús bamacē měnío ñui quicē bana

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ A nētē bari cuabutia bēbaquishcēbē ca 'itsaira ñuñu uni Arimatea ěmanu 'icē, José cacē, ax ami sináncē 'aish, anuaxa Jesús bamacē anu cuancēxa.

⁵⁸ Cuantancēx anu cuanxun ca Pilato cacēxa:

—Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin.

Cacēxun ca Pilatonēn aín suntárucama buántanun 'inánun quixun cacēxa.

⁵⁹ Usaquian cacēxun 'ináncēxun biquin ca Josénēn sávana upí, anun rabúnbianquin buánxun ⁶⁰ anua aín aínsi mēníotia bērí naēcē matá tēmú anu Jesús mēníonuxun buáncēxa. Buánxun anu Jesús mēníotancēxun ca taránbianxun maxax cha anun naēcē quini xēpuacēxa. Usobiani ca cuancēxa.

⁶¹ Usoquian Josénēn Jesús mēníoia ca María Magdalena 'imainun María itsi an 'urama tsóxun isacēxa.

Suntárunēan anu Jesús mēníocē quini bērúan

⁶² Anun ñu mēētima nētēn 'ati ñu mēníoti nētē 'inúon ca anun ñu mēētima nētēn judíos sacerdotecaman cushicamabē fariseo unicama Pilato isi cuancēxa. ⁶³ Cuanxun ca cacēxa:

—A cēmē unix ca bamacēma pain 'aish: 'Ēx cana bamaxbi rabē 'imainun achúshi nētē 'icēbē baísquiti 'aí quiax quiaxa. A bana cananuna sinanin.

⁶⁴ Usa 'ain camina anua a racáncē quini, a rabē 'imainun achúshi nētē inútamainun mín suntáru upí oquin mēníomiti 'ain, aín 'unánmicē unicamánma imé uxun isa baísquiaxa quinuxun bibianquin buania. Buánxun ca unicama paránti 'icēn, Jesús isa baísquiaxa quixun. Usaquian paráncēbē ca bēráma 'acēsamaira oquin parántēcēncē unicama 'iti 'icēn. Usa 'ain camina a quini upí oquin mēníomiti 'ain. ⁶⁵ Quia ca Pilatonēn cacēxa:

—Ēnu ca 'ēn suntárucama 'icēn. A buánxun camina mitsun cuēēncēsa oquin a quini upí oquin mēníomitancēxun bērúanmiti 'ain.

⁶⁶ Usaquian cacēx cuanxun ca anu Jesús racáncē quini anun xēpúcē maxax cha a unían xēocaia iscatsi quixun 'unántiocēxa. Uсотancēxun ca an bērúanun quixun suntáru raíri anu ěancēxa.

28

Jesús baísquia

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Anun ñu mēētima nētē ñantabuonxa pēcaracēma 'aínshi ca María Magdalena 'imainun María itsi anu Jesús mēníocē isi cuantēcēancēxa. ² Cuanxa bēbacēbēbi ca mecama cushínra shaíquiacēxa. Shaíquicēbētan ca ángelnēn Nucēn 'Ibu Diosan xucēx uquin, anúan anu Jesús 'icē quini xēpucē maxax cha taranacēxa. Uсотancēx ca anu tsóbuacēxa. ³ A ángelnēx ca caná mēritia iscēsa 'ianan aín chupa uxuira uxu 'iacēxa, matsi uxuira iscēsaribi 'iacēxa. ⁴ Usa 'icē isi ca anu 'icē suntárucamax 'aisamaira racuēti bērēi bamacēsa 'iacēxa. ⁵ Usaría suntárucamax racuēmainun ca ángelnēn xanu rabē cacēxa:

—Racuēaxma ca 'it. Cana 'unanin, mitsun camina Jesús, a i curúsocēnu matásēxancē, a barin. ⁶ Ax ca ěnuma 'icēn. Axa quicēsabi oi ca baísquiaxa. Anua unin racáēnxancē ca isi ut. ⁷ Istancēx bēnētishi cuanxun camina aín 'unánmicē unicama ěsaquin cati 'ain: Jesús ca bamaxbi baísquiaxa. Ax pain ca Galilea menu cuania. Mitsúnribi camina anu cuantancēxun anuxun a isti 'ain. Ēsaquin mitsu canux cana ěnu 'ain.

⁸ Usaquian ángelnēn cacēxun, asérabi ca Jesús anuma 'icē quixun istancēx ca quininuax chiquíquiani racuētibi cuēēnquiani aín 'unánmicē unicama ñuixuni abáquiani cuancēxa. ⁹ Bain abáquiani cuanquinbi ca Jesús aia isacēxa. A isia ratutia ca Jesusan —¿caramina ain? —cacēxa. Cacēx a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca Jesús tamēēquin rabiácēxa. ¹⁰ Rabicēxun ca Jesusan cacēxa:

—Racuéaxma ca 'it. Cuanxun camina Galileanu cuanun 'ën xucéantu cati 'ain. Anuxun ca 'ë isti 'icën.

Suntárucaman judíos unicama ca

¹¹ Jesús isbiania, a xanu rabëtax aín 'unánmicë unicama cai cuan-tamainun ca an anu Jesús mëníocë me bërúancë suntárucama raírinën Jerusalénu cuanxun judíos sacerdotenën cushicamanu cuanxun atúan iscë ángel 'imainun Jesús 'aíma 'icë, acama ñuiquin cacëxa. ¹² Usoquian cacëx ca 'apucamax uni caniacëcëcamabë bananux timéacëxa. Timéax acamaxbi banaquin ca uisoti cara quixun sináncancëxa. Sinani canantancëxun ca suntárucama 'itsaira curíqui 'inánquin cacëxa: ¹³ —Mitsun camina “nuxnu 'uxan ca imë, aín 'unánmicë unicaman bibianquin Jesús buánxa” quixun paránquin unicama cati 'ain. ¹⁴ Usoquinmi cacëxuan unicaman chaniocëbëtan mitsun 'apun cuacëbë cananuna nux abë banati 'ain. Nux abë banacëbë camina mitsux uisaríma asábi 'iti 'ain.

¹⁵ Usoquian judíos unibunën 'apucaman cacëx ca suntárucamax curíqui bibiani atúan cacësabi oquin unicama parani cuancëxa. Atúan usoquin cá cupí ca bërí nëténribi judíos unicama usai quia.

*Jesusan aín 'unánmicë unicama ashiquin cá bana
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)*

¹⁶ Angelnën cacësabi oi cuanxúan xanucaman cacëx ca Jesusan 'unánmicë uni męcën rabë 'imainun achúshi, acamax Galileanu 'icë matá me anu cuancëxa, anu cuanúan Jesusan cacë anu. ¹⁷ Cuanxun anua mëraxun ca cuëenquin —ënëx ca asérabi Nucën 'Ibu Jesús 'icë —quixun sinánquin rabi-acëxa, raírinëan —asérabi ca Nucën 'Ibu Jesús 'icë —quixun sináncëbëtanmabi. ¹⁸ Usoquian rabicëxun ca Jesusan a rapasu cuanquin atu cacëxa:

—'Ën Papa Diosan ca naínuxun 'anan menuxunribi añu ñu carana 'aisa tani a 'ëx cuëencësa oquin 'anun aín cushi 'ë 'inánxa. ¹⁹ Usa 'ain camina mitsun camabi menu cuanquin anu 'icë unicama 'ëmi catamënun sinánmiti 'ain. Usoquin sinánmiquin camina, ëmi ca catamëtia quixun 'unántioquin 'ën Papa Diosmi sinani, 'ëmiribi sinánan aín Bëru Ñunshin Upími sinania, nashimiti 'ain. ²⁰ Nashimianan camina 'ën mitsu ñuixuncë banacama 'unánmiquin a banacama quicësabi oquin 'anun quixun atu 'unánmiti 'ain. Usaquin 'aquin camina 'unánti 'ain, 'ëx cana camabi nëtën usaquin 'acë 'ën unicamabë 'ain, 'ëx utécënti nëtë sënëntamainun. Ashi.

MARCOSNĒAN 'A UPÍ BANA

I. GALILEA MENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUAN (1-10)

*Juan, an uni nashimicē, an anu uni 'icēma menuxun bana ñuixuan
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Ēnēx ca upí bana, Nucēn Papa Diosan Bēchicē, Jesucristo, a ñui uisai cara axa uti 'iacēxa quiax quicē 'icēn. ² An Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē uni, Isaías cacē, an ca Jesucristo ēnē menu uti sinánquin Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun ēsaquin cuēnēcēxa:

A caxu mi cuanun cana uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mēníoquin racanacēsaribi oquin, camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icēn. ³ Anu uni 'icēma menuxun munuma bana ñui ca a unix ēsai quia: Nucēn 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mēníoquin racanacēsaribi oi aín bana cuanux sinanati 'ain.

⁴ Isaíasnēan cuēnēosabi oi ca Juan anu uni 'icēma menuxun, anu cuancē unicama nashimianan bana ñuixuni ēsai quiacēxa:

—Sinanaquin mitsun 'uchacama ēni Nucēn Papa Diosmi sinani camina nashimicē 'iti 'ain, mitsun ñu 'atima 'acēcama tērēncē 'inun.

⁵ Usa 'ain ca Judea menu 'icē unicama 'imainun Jerusalénu 'icē unica-maxribi Juanēn bana ñuixunia cuati cuancēxa. Cuanxuan atun 'uchacama chiquinatia ca Juanēn Jordán cacē bana anuxun nashimiacēxa.

⁶ Juanēx ca camello rani 'acē chupa pañuanan ñuina xacábia 'acē anun tsitēcērēquicē 'iacēxa. Aín piti ca curuchinti 'imainun buna rēpa 'iacēxa. ⁷ Usa 'ixun ca bana ñuixunquin Juanēn unicama cacēxa:

—'Ē caxu ca 'ēsamaira uni aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ēx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana a tanáin rantin purúnxun aín taxacabi tubuxuntima 'ain. ⁸ 'Ēn cana mitsu 'umpaxan nashimin, 'aínbi ca axira uquin uni aín Bēru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icēn.

*Juanēan Jesús nashimia
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ Juanēan unicama nashimianan bana ñuixunmainun ca Jesús Galilea menu 'icē ēma, Nazaret, anuax Judea menu cuanx anua Juan 'icē anu bēbacēxa. Bēbacē ca Juanēn Jordán bacanuxun Jesús nashimiacēxa. ¹⁰ Usoquin Juanēn nashimicēx, bacanuax 'iruquian Jesusan iscēxbi ca naí panárabēacēxa. Usacēbētan ca ñumacuru tinax uaxa Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí anu 'irua isacēxa. ¹¹ Usaía 'icēbētan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacēxa, ēsai qui:

—Mix camina 'ēx amiira sináncē bacē bēchicē 'ain. Mimi sinani cana chuámarua tani cuēēnin.

*Ñunshin 'atimanēn 'apun Jesús ñu 'aisama 'amitisa tan
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

¹² Usaía 'icē ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitanbi anu uni 'icēma menu cuanti Jesús sinánmiacēxa. ¹³ Sinánmicēx cuanx ca cuarenta nētēn anua pianancē ñuina 'icē menu 'iacēxa. Anua cuarenta nētē 'icē ca ñunshin 'atimanēn 'apu Satanasnēn ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacēxa. Usoiabi ca an Nucēn Papa Dios 'aquincē aín ángelcaman anu uxun Jesús 'aquiancēxa.

*Galilea menuxuan 'atabaquin Jesusan unicama bana ñuixuan
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

¹⁴ Juan, an uni nashimicë, a sipuacë 'ain ca Jesusan Galilea menu cuantëcënquin —aín 'ucha tērēncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë — quixun upí bana ñuibiancëxa. ¹⁵ Ñuibiani cuani ca ësai quiacëxa:

—Anun Nucën Papa Diosan ainan 'iti unicama aín uni 'imiti nētë ca 'urama 'icën. Mitsux ami sináncë 'ixunmabi sinanati ca anun aín uni 'inux iēti bana sinan.

*Jesusan rabë 'imainun rabë uni abë cuanun ca
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

¹⁶ Parúmpapa Galilea cuētani cuanquínbi ca Jesusan Simón 'imainun aín xucën, Andrés, an tsatsa bicë uni 'ixuan tsatsa ricania mēracëxa. ¹⁷ Mēraqin ca cacëxa:

—'Ēn mi 'unánminun ca 'ēbë cuani ut. An tsatsa bicë uni 'icëbi cana 'ēmi catamēnunmi uni sinánminun mitsu 'imiti 'ain.

¹⁸ Usaquian Jesusan cacëxunshi aín rica ēbiani ca abë cuancëxa.

¹⁹ A uni rabë bibiani cuanquínbi ca Jesusan Zebedeonën bēchicë Jacobo 'imainun aín xucën Juan, nuntinuxuan rica mēnioia mēracëxa. ²⁰ Mēraqian cuēnquin Jesusan abëa cuanun cacëxēshi ca nuntinubi aín papa Zebedeocēñun aín papan ñu mēemicë uni ēbiani Jesús bē cuancëxa.

*Uni achúshi ñunshin 'atimañu Jesusan pëxcüa
(Lc 4.31-37)*

²¹ Cuanx ca abëa nicë unicamabë Jesús Capernaúm ēmanu bēbacëxa. Bēbaxun ca anun ñu mēetima nētë 'ain anua judíos unicama timēti xubunu atsínxun, anu 'icë unicama bana 'unánmiacëxa. ²² An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancëxa. An Moisésnën cuēnëo bana 'unáncë unicaman banasamaira ca aín bana 'iacëxa. Usaquian Jesusan ñuia cuati ca a xubu anuxun Nucën Papa Dios rabiti, anu 'icë unicamax ratuti quiacëxa:

—Usa bana cuacëma cananuna 'ain.

²³ Anu ca uni achúshi ñunshin 'atimañu axribi 'iacëxa. A unin ca munuma cuēncënquin Jesús cacëxa: ²⁴ —Jesús, Nazaretnu 'icë, min caina nu uisa oti 'ain? ¿Mix caramina nu cēñuí uan? 'Ēn cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucë a 'ain.

²⁵ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ca nētët. Ēnë uninuax ca chiquit.

²⁶ Usaquian cacëxēshi ca saquiquimiquin bërërumi munuma cuēncëni ñunshin 'atima a uninuax chiquíacëxa. ²⁷ Usoia isi ca anu 'icë unicama ratúacëxa. Ratuti ca atúxbi canani quiacëxa:

—¿Uisa bana cara ēnëx 'ic? Ēnëx ca nun cuacëma bana 'icën. Ēnë uni ca ñunshin 'atimanēnbi aín bana cuatia. Uninuax —ca chiquit —quixuan cacëx ca chiquitia.

²⁸ Usoquian Jesusan 'acë ñucama ñuiquin ca Capernaúmnu 'icë unicamain-shima a 'urama 'icë Galilea menua 'icë ēmacamanuxunribi camaxunbi chan-iocëxa.

*Pedronën nachia Jesusan pëxcüa
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

²⁹ Anua judíos unicama timēti xubunuax cuanx ca Jesús bē Santiago 'imainun Juan a rabëtaxribi Simón 'imainun Andrésnën xubunu bēbai anu atsíancëxa. ³⁰ Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insíanx racatan anu 'icë unicaman Jesús —Simonan nachí ca 'insíanxa —quixun cacëxa. ³¹ Cacëx anua

racácë anu cuanquin ca Jesusan mëínquin biruacëxa. Birucëxëshi ca aín 'itsis nètëquin atu pimiacëxa.

'Itsa uni ñucë Jesusan pëxcüa
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² A nètëñbi ca bari cuabúcëbëa bëbáquishbucëbëtan a ëmanu 'icë unica-man, uni 'insíncëcamacëñun uni ñunshin 'atimañu acama an pëxcunun Jesúsnu bëacëxa. ³³ Bëcëbë ca a ëmanu 'icë unicamax anua Jesús 'icë xubun xëcuënu timëacëxa. ³⁴ Usaria ca Jesusan bëtsi bëtsi 'insínñu unicama pëxcüacëxa, pëxcüanan ca 'itsa uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Chiquíncëxuan ui cara ax 'icë quixun 'unáncëxun ca Jesusan uisaíbia a ñui banatí cuëñquinma ñunshin 'atima banamiamia 'icën.

Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan
(Lc 4.42-44)

³⁵ Usoquin 'oonx ca pëcaracëma 'aínshi niruquiani anua uni 'icëmanu cuanx Jesús Nucën Papa Diosbë banacëxa. ³⁶ Axa cuancë caxu ca Simón abëa 'icëcamabë Jesús bari cuancëxa. ³⁷ Cuanxun mëraqin ca cacëxa:

—Camaxunbi ca mi baria.

³⁸ Cacëxunbi ca Jesusan atu cacëxa:

—'Urama 'icë ëmacamanuxunribi uni bana ñuixuni cuanun ca cuan. Usoquin 'anux cana Capernaúmnuax upunin.

³⁹ Usaquin cabiani cuanxun ca Galileanu 'icë ëmacamanu 'icë anua judíos unicama timëti xubucamanuxun bana ñuixuancëxa, ñuixuanan ca ñunshin 'atimacama uninua chiquíancëxa.

Jesusan an aín nami chëquimicë 'insínñu uni pëxcüa
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Usa 'ain ca an nami chëquimicë 'insínñu unin cuanx a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesús cacëxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

⁴¹ Cacëxun ca nuibaquin, aín mëcënan ramëquin Jesusan a uni cacëxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upí 'itëcëni motia.

⁴² Usaquian cacëxëshi aín ñucë nètëti moquin ca 'insíncë uni an chuáma tancëxa. ⁴³ Chuáma tania ca Jesusan a uni xuquin 'ësëquin cacëxa: ⁴⁴ —'Ën mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caquinmabi camina cuanxun min nami pëxcúcë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pëxcüa quixuan camabi unin 'unánun.

⁴⁵ Jesusan —'ën mi pëxcucë ënë ñuiquin uni caxunma ca 'atan —cacëx cuanquinbia aín nami pëxcúcë ñuiquin chaniocëbë ca Jesús, anu uni riquiantí rabanan, uinu 'icë ëmanubi cuánma 'icën. Cuaníma anu uni 'icëma menu cuni 'icëbëbi ca camabi menuax cuanx uinu cara cuania anubi timëcancëxa.

2

Usabi 'aish nicëma uni Jesusan pëxcüa
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Anu uni 'icëma menu 'itancëx ca Jesús Capernaúm ëmanu cuantëcëancëxa. Cuanxa anu 'ain ca unicaman —Jesús ca uax xubunu 'icë —quixun chaniocëxa. ² Chaniocëbë ca anua Jesús 'icë xubu tsitsirui, 'itsa uni timëcamë'ëocëxa. Usari 'iquian anu uni niti 'aíma 'inun xubu xëcuëbi tsitsirucë, ca Jesusan anuxun atu bana ñuixuancëxa. ³ Ñuixuncëbëtanbi ca rabë 'imainun rabë unin uni achúshi ñucë, nirucuaínquinbi tancëma, bacëtinu racácë bëacëxa. ⁴ Bëxun ca 'itsa unia tsitsíruan anun atsínmiti 'aíma 'ain,

tapitinën buánrutancëxun, xubu manan tapuacë anua Jesús 'icë puntëbi cha oquin bërúaratancëxun, aín bacëtinuabi nanpácëxa. ⁵ Nanpáquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

—Min 'uchacama ca tërëncë 'icë —quixun.

⁶ Usoquin Jesusan caia cuaquin ca anu tsócë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman ësaquin sináncëxa: ⁷ —¿Uisa 'aish cara ënë unix usai banain? Ënëx ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quti banan banaia, ax ca 'aisama 'icën. Uinu 'icë uníbi ca 'ucha tërëntima 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha tërënti 'icën.

⁸ Usaquin sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ⁹ Ën cana ñucë uni ënë —min 'uchacama ca tërëncë 'icë —quixun cananbi —niruquiani ca min bacëti bibiani cuantan —quixunribi cati 'ain. ¹⁰ Nucën Papa Diosan cushínshi 'ën ënë uni pëxcuia isquin camina aséabi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ën cana unin 'ucharibi tërënti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa: ¹¹ —'Ën cana mi cain, niruquiani ca min bacëti bibiani min xubunu cuantan.

¹² Cacëxëshi niruquin aín bacëti bibiani ca a uni, anu 'icë unicaman ismainunbi cuancëxa. Usaría cuania isi ratuti ca Nucën Papa Dios rabi quicancëxa:

—Ësa ñu cananuna isáma 'ain.

*Jesusan Leví aín uni 'inun ca
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

¹³ Parúmpapa cuëbía Jesús cuantëcëncëbë ca 'aisamaira uni anu timëcamë'ëocëxa. Timëcamë'ëoia ca Jesusan atu 'unánmiacëxa.

¹⁴ 'Unánmitancëx cuanquínbi ca Jesusan Alfeonën bëchicë, Leví cacë, a anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mëracëxa. Mëraquin ca Jesusan cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

Cacëxëshi ca Leví niruquiani Jesús bë cuancëxa. ¹⁵ Cuanquin ca Jesús cëñun aín 'unánmicë unicama aín xubunuxun pi cuanun Levitan buáncëxa. Buania ca 'aisamaira unin atu nuibiancëxa. Nuibiancëbë atúxribi atubë cuanx ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabë an fariseocaman bana tancëma uni raírinëxribi anu cuanx Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëtan pi bucüacëxa. ¹⁶ Usoquin atubëtan piia isquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamabëtan fariseo unicaman Jesusan 'unánmicë unicama ñucáquin cacëxa:

—¿Uisa cupí cara an mitsu 'unánmicë unin 'uchañu unicamabëtan pianan an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabëtanribi pin?

¹⁷ Usai quia cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Paë tancëma uni, ax ca rucuturúan a ronti cuëënima. Paë tancë uni, ax cuni ca rucuturúan a ronti cuëënia. Usaribiti cana 'ëx an —'ëx cana asábi 'ai —quixun sináncë unicama a 'ëmia catamënun cai uáma 'ain. Ama, an —'ën nuitu 'aisama 'aish cana 'ëxbi upí 'itima 'ai —quixun sináncë unicama a cuni upí 'inuxa 'ëmi catamënun cai cana 'ëx uacën.

*Unían Jesús pima samáti ñucá
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)*

¹⁸ Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, aín 'unánmicë unicama 'imainun fariseo unicaman, Nucën Papa Dios sinani samáquin picëbëtanma, uni raírinën anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Juanën 'unánmicë unicamax ca Nucën Papa Diosmi sinani bëtsi bëtsi nētēn pima samatia. Usaribiti ca fariseonēan 'unánmicë unicamaxribi 'ia. ¿Usa 'aínbi cara uisacasquin min 'unánmicë unicaman samáquinma pin?

¹⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Anun xanu biti nētēn cara pi unun quixuan xanu biti unin camicë unicaman, an xanu biti uni axa atubë 'ain, masá nuituquin pima 'iti 'ic? Axa atubë 'ain ca pima 'itima 'icën. ²⁰ Ca ësa 'icën: An xanu biti unin xanu biquin abëtan pi unun camicëx ca axa abë nuibanancë unicama masá nuitutima abë cuëñia. Xanu bibiani cuanquian a unin ëbiancëxun cuni ca axa abë nuibanancë unicaman masá nuituquin pitima 'icën. Usaribiquin ca 'ën 'unánmicë unicama 'ëbë 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ë bicëxun 'ën ëbiancëxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icën.

²¹ Catancëxun ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicë banasama 'ain, aín banabë fariseonēan 'unánmicë bana mëscúti rabanan Jesusan ësaquinribi a unicama cacëxa:

—Ësaribi ca. Nun aintsi uinu 'icë xanúnbi ca chupa xëni, chupa sani iotan aín tuquicë a 'unuima. Usocëxbi ca chupa xëni ax chëqui anun 'unucë ió ax nipacëtia. Usai 'i ca aín tuquicë ax chaia. ²² Ësaribi ca. Ui unínbi ca ñuina xacá, anu 'umpax 'aruti chumusa oquin 'acë, axa xëni 'ain, anu ñu chëcacë 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacë ax cubini uruquin ñuina xacá xëni a tucaia. Axa tuquicëbë ca chëcaxun anu 'arucëxa cubíncë ñu ax tutuqui nētëtia. Usa 'ain ca ñu chëcacë ñuina xacá chumusa oquin 'acë iónushi 'aruti 'icën.

Ësaquin ca an ñucácë unicama Jesusan cacëxa.

Anun ñu mëëtima nētēan Jesusan 'unánmicë unicama trigo bëru sirícaquin bia (Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Anun ñu mëëtima nētēn ca Jesús anu trigo 'apácë naënu 'icë bain cuancëxa. Cuancëbë abë cuanquinbi ca aín 'unánmicë unicaman trigo bëru pëcëcë sirícaquin biacëxa. ²⁴ Bitsia isquin ca fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—Ca is, ¿uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman anun ñu mëëtima nētēn usaquin 'atima ñu 'ain?

²⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsun caramina Davidnën ca 'acëñuma 'ixun axa abë cuancë unicam-abëtan ësoquin ñu 'acëxa quixun cuënëo bana a iscëma 'ain? ²⁶ Abiatar cacë unia judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'ain ca Davidnën 'acëñuma 'ixun piisa tanquin, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anu atsínxun anu 'icë pán, Nucën Papa Diosan isti oquin nancë, a bixun piacëxa. A panëxa judíos sacerdotenëinshi piti 'aían uni itsin piti 'icëmabi ca sacerdotenën 'ináncëxun bixun Davidnën piacëxa. Piquin ca axa abë 'icë unicama anribia pinun 'ináncëxa.

²⁷ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Unia ñu mëëtancëx tanti cushitëcënti cupí ca Nucën Papa Diosan a nētë tantiti mëniócëxa. A nētēn ca tantiti 'icë quixuinshi sinánun ca Nucën Papa Diosan uni unioma 'icën. ²⁸ Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mëëtima nētēn cara aña 'ati 'icë quixun uni cati 'ain.

3

Jesusan anun ñu mëëtima nētēn aín mëcën bamacë uni pëxcüa (Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Anua judíos unicama timëti xubunu cuantëcëni ca Jesús anu atsíancëxa. Anu atsíncëbë ca uni achúshi aín mëcën amo 'icë bamacë anu 'iacëxa. ² Usa 'icë ca anu 'icë fariseo unicaman anun ñu mëëtima nētēn caraisa uni pëxcüa

quixun ami manánuxun iscatsi quixun Jesús bërúancëxa. ³ Bërúancëxunbi ca aín męcën bamacë uni Jesusan cacëxa:

—Nirucuatsini ca nëri ut.

⁴ Cacëxa ucëbëtan ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—¿Anun ñu męcëtima nęcën cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu męcëtima nęcën cara unin uni itsi 'insíncë 'aquinti 'ic? ¿Cara bamatanun isëshiti 'ic?

Quixuan cacëxbi ca quiáma 'icën. ⁵ Quiáma atu ñachai nishi masá nuituquin ca Jesusan —uisa cupí cara ënë unicama axa 'insíncë uni ënëmi sinanima — quixun sinánquin aín męcën ñucë uni cacëxa:

—Ca mëshpat.

Cacëx mëshpatishi ca mępëxcüacëxa. ⁶ Usocëbë chiquíquiiani cuanx ca fariseo unicama axa Herodesmi sináncë unicamabëtan Jesús ñui, uisoxun 'ati cara quiax 'ësëncëxa.

Baca cuëbí unicama timëcamë'ëo

⁷ Usacëbë ca Jesús parúmpapanu cuancëxa, cuancëbë ca aín 'unánmicë unicomaxribi abë cuancëxa. 'Imainun ca 'aisamaira uni Galilea mecamanuaxa ucë acamax a nuibiani anu Jesús 'icë anu timëacëxa. ⁸ 'Imainun ca Jesusan ñu 'aia ñuiquin chanioia cuacë 'aish amanuax amanuax timëcuatsini ai, Judea me, Jerusalén ëma, Idumea me, Jordán baca 'ucë manan 'icë me, 'imainun Tiro, Sidón a ëma rabë 'urama 'icë mecamanuaxribi, camáxbi anu timëcamë'ëocëxa. ⁹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa, 'aisamaira uni tsitsíruquin chacati rabanan manë nunti mëníoxunun quixun. ¹⁰ An 'itsa uni pëxcucë cupía —'ën ticacëxuinshi ca 'ëribi pëxcuti 'icë —quixun sinani, 'insíncë unicomamax anuxun a ticanux tsitsírucëbëtan ca usaquin Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa. Cacëxun ca 'axúancëxa. ¹¹ Usaria isi aín bëmánon cuani rantin puruni tsóbuti munuma banaquin ca ñunshin 'atimanën 'ibuacë unicaman ñunshin 'atimanën quimicëxun Jesús cacëxa:

—Mix camina Diosan Bëchicë 'ain.

¹² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana Diosan Bëchicë 'ai quixun aséribi uibi caxunma ca 'at.

Aín 'unánmicë uni 'inúan Jesusan męcën rabë 'imainun rabë uni caísa (Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Usaquin cabiani matánu cuanxuan, anuxun ainan 'inun uni caísquin, achúshi achúshi cuëncëx ca abë 'inux Jesúsnu cuancancëxa. ¹⁴ Usaquin ca Jesusan męcën rabë 'imainun rabë uni caísacëxa, abë 'iti 'imainun unia Nucën Papa Diosan bana ñuixuntanun xuti. ¹⁵ Caístancëxun ca atu anun uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimacamaribi uninua chiquínun aín cushi 'ináncëxa. ¹⁶ Usa 'ain ca Jesusan męcën achúshi 'imainun rabë uni caísacëxa. A caíscë unicama ax ca 'iacëxa achúshinëx Simón cacë 'icëbia Jesusan Pedro caquin anëcë. ¹⁷ 'Imainun ca Zebedeonën bëchicë Jacobobë aín xucën Juan 'iacëxa. A uni rabë ca Jesusan Boanerges caquin anëacëxa. Boanerges quicë banax ca caná banacësari banacë quicë 'icën. ¹⁸ Raírinëx ca Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás acama 'iacëxa. Bëtsix ca Alfeonën bëchicë, Jacobo, 'iacëxa. Raírinëx ca Tadeo 'imainun Simón, axa judíos unibun rabanan nęcëti banacë, aribi 'iacëxa. ¹⁹ Bëtsix ca Judas Iscariote, an Jesús uni 'inan, a 'iacëxa.

Ñunshin 'atimanën cushínsa Jesusan ñu 'aia quiáxa uni quia (Mr 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

Usaquin abë niti unicama caísbianquin buani ca Jesús anua 'icë xubunu cuantëcëancëxa. ²⁰ Cuanbia 'aisamaira uni amiribishi timëtëcëan ca atubë banaquin Jesúsëtan aín 'unánmicë unicomaman piama 'icën. ²¹ Usai 'ia cuabiani

ca aín aintsi 'ibu ax —sapi ca ñunshíanxa —quiquiani Jesús bitsi cuancëxa.
²² Usa 'ain ca Jerusalénuax ucë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama quiacëxa:

—Ënë unibë ca ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú 'icën. Usa 'ixun ca Beelzebúnën 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinia.

²³ Ax ca ñunshin 'atimañu 'icë quiáxa Jerusalénuax ucë unicama quia cuaxun ca Jesusan cuënxun cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara Satanás axbi: Ca chiquit, quiti 'ic? ²⁴ Ësa ca. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucucë unicama 'itsa 'aishbi upitax bucuí bëtsibë bëtsibë nuibananíma 'acánani cëñutia. ²⁵ Usaribiti ca unicamax aín aintsibë nuibananíma mëëanani tsuáqui nëtëtia. ²⁶ Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu Satanás, Beelzebúribi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima. ²⁷ Ësa ca. Ui unínbi ca cushi uni, aín xubunu atsínxun aín ñu bicuanima. Aín 'ibu a pain nëaxun cuni ca aín ñu bicuanti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin. ²⁸ Asérabi cana mitsu cain, Nucën Papa Diosan ca unin 'atima ñu 'acë camabi tērēnti 'icën, amia 'atimati banacëribi. ²⁹ Usa 'aínbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tērēnima, ax ca usabi tērēntimoi 'ia.

³⁰ —Ax ca ñunshin 'atimañu 'icë —quiáxa quicë cupí ca Jesusan usaquin cacëxa.

*Jesusan ca amia sináncë unicama aintsioia quicë bana
 (Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

³¹ Usa 'ain ca unia bana ñuixuncëbë uquin aín titabëtan aín xucëantun ëmánxun Jesús isa unun quixun anu 'icë uni camiacëxa. ³² Camicëxun ca a nëbëtsioratia tsócë unicaman Jesús cacëxa:

—Mín titabë ca mín xucëantu ëman 'icën. Ca mi istisa tania.

³³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uicamax cara 'ën tita 'imainun 'ën xucëantu 'ic?

³⁴ Usai quiquin bariaráquin isquin ca a rapasu tsócëcama cacëxa:

—Axa 'ëbë tsócëcama, ënëx ca 'ën tita 'imainun 'ën xucëantu 'icën. ³⁵ Uicaman cara Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën xucën 'imainun 'ën chirabacë 'imainun 'ën tita 'icën.

4

*Bana itsi ñuicësoquin an ñu 'apácë uni ñuicë bana
 (Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ Amiribishi ca Jesusan parúmpapa cuëbíxun unicama 'unánmiacëxa. 'Unánmicëbëa 'aisamaira uni a nëbëtsiorati timécëbë ca Jesús parúmpapa cuëbía bëspúcë manë nuntinu 'iruax tsóbuacëxa. Anua tsómainun ca unicama masinu parúmpapa cuëbí bucüacëxa. ² Bucubucë ca Jesusan 'itsa bana 'unánmiacëxa. 'Unánmiquin ca bana itsi ñuicësoquin ñuiquin ësaquin cacëxa: ³ —Ca cuat, 'ën mitsu ñuixunmainun. An ñu bëru 'apácë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa. ⁴ Sacacëx ca raírinëx anúan uni nicë me irunu nipacëxa. Nipacëcë isbëtsini uxun ca ñuina pëchiñunën 'eaxa. ⁵ Raírinëx ca maparañu menu nipacëxa. Nipacëax ca me cëxtúma 'ain bënëtishi coxa. ⁶ Coóxbi ca uruquian barin xarocëx aín tapun 'aíma 'ain, chushiäxa. ⁷ Raírinëx ca muxañu menu nipacëxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruyunbi ca muxan abë

coquin mapurucëxun tuacëma 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëaxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca raíri aín bimi 'itsamashi, treintaishi 'iaxa, raírinëxribi ca aín bimi 'itsa, sesenta, 'iaxa, raírinëxribishi ca aín bimi 'itsaira, cien, 'iaxa. ⁹ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuiacëxa quicë bana (Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Usaquin cacëxa raíri unicama cuancëbë atux bërúxun ca a rapasu 'icë unicomabëtan aín 'unánmicë unicomaman Jesús cacëxa:

—Uisa cupí caramina bana itsi ñuicësoquin unicama bana ñuixuni quixun camina nu cati 'ain.

¹¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uni itsían 'unanimabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicë ñu 'unanin. Usa 'aínbi cana uni raíri 'ëmi sinántisama tancë cupí bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin. ¹² 'Ën 'aia isquinbi ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'ináncë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unanima. Usai 'i ca acamax atun 'ucha tërénun Nucën Papa Diosmi sinanatima. Usaía atux 'inun cana bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

Uisai quicë cara an ñu 'apácë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia (Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Usaquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—¿Mitsúnribi caramina an ñu 'apácë uni ñui 'ëx quicë bana, uisai quicë cara quixun cuatiman? ¿'Ëx bërí quicë bana ënë cuaquinma caramina uisaxun bëtsi banacamari bi 'ën ñuia cuati 'ain? ¹⁴ An ñu bëru 'apácë uni asaribi ca an Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuncë uni 'icën. ¹⁵ Anúan uni nicë me iru anu nipacëcë ñu bëru asaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. Usa 'ixuan Nucën Papa Diosan bana cuacëbëbi bënëtishi uxun ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sinánxma 'inun a cuacë banacama a manumia. ¹⁶ Bëtsi bëtsi unix ca maparañu me bëxbá, anu nipacëcë ñu bëru asaribi 'icën. Nucën Papa Diosan bana cuati cuëenquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun bënënquinshi sinania. ¹⁷ Usaquin sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun Nucën Papa Diosan bana 'itsama nëtéinshi sinania. Sinánquinbi ca anbi masáquin sinánan Nucën Papa Diosan bana 'acëbë ami nishquian unin 'atimocëxun a bana manuquin ënia. ¹⁸ Muxañu menua nipacëcë ñu bëru usaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. A unicomaman ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin, ¹⁹ —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinánquinbi ca atun ënë menu 'icë ñuishi sinánan —'itsa ñuñu 'aish cana cuëenti 'ai —quixun sinani 'itsa ñuñu 'iisa tanan bëtsi ñuribi cuëenia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan bana sináncëxbi ñu bëru 'apácëa coiabi chucun mapurucë usaribi 'aish bimiñumasa 'ia. ²⁰ 'Imainun ca bëtsi bëtsi unix me upínua ñu bëru nipacëcësa usaribi 'icën. A unicomamax ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin — a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunën upí oquin sinánquin a bana quicësabi oi 'icë 'aish, ñu bërúxa me upínua upiti coi canitancëx upiti bimicësaribi 'icën. Raírinëx ca 'itsamashi, treinta, bimiñu 'ia, 'imainun ca raírinëxribishi 'itsaira, cien, bimiñu 'ia.

Nucën Papa Diosan unix ca lamparínsa 'icë quicë bana (Lc 8.16-18)

²¹ 'Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—¿Lamparín bēxun cara unin ñu tēmú an bēpánun nanti 'ic? ¿Cara anu 'uxti tēmú nanti 'ic? Anu nanquinma ca anu lamparín nanti anu nanti 'icēn, ¿usa cat? ²² Uni itsin isnunma 'acē ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicē banacama abi ca 'unáncē 'iti 'icēn. ²³ An aín pabitan ēnē bana cuacē unin ca aín nuitunēnbi sinánquin cuati 'icēn.

²⁴ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi Jesusan cacēxa:

—Mitsun cuacē banacama upí oquin cuaquin camina a bana quicēsabi oquin 'ati 'ain. An 'ēn a ñuixuncē bana uisai quicē cara quixun upí oquin sinánquin axa quicēsabi oquin 'acē uni a ca 'ēn bana itsiribi Nucēn Papa Diosan 'unánmiti 'icēn. ²⁵ An 'ēn bana cuaquin a bana quicēsabi oquin 'acē uni a ca 'ēn bana itsiribia cuanun Nucēn Papa Diosan 'unánmiti 'icēn. Usa 'aínbi ca an 'ēn bana cuaquinbi sináncēma uni a, an isa 'unánxa quixuan sináncē bana a camabi Nucēn Papa Diosan manumiti 'icēn.

Jesusan ñu bēru corucē ñuia

²⁶ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan axa ainan 'iti unicama aín uni 'imiti ax ca ēsa 'icēn. Unían naēnu 'apácēx, ²⁷ ca ñu bēru an imē 'uxtancēx bēsutancēxun nētēn ñu 'amainun coi cania. Usaria ca uisai 'i cara usai cania quixun 'unaníma. ²⁸ Menuax ca ñu 'apácē 'iruia. 'Iruí ca aín rara ax chai cania. Canitancēxun ca tuaia. Tuai ca aín bimi ax xacáñu 'aish bēruñu 'ia. ²⁹ Usa 'aísha shaínquibutia ca anun biti nētēn aín 'ibun aín xacá xucapaquin aín bēru bitsia.

Mostaza bēru ñui quicē bana

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Amiribishi ñuitécēni ca Jesús quiacēxa:

—¿Nucēn Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'ic? ¿Uisa ñu itsiribi ñui caranuna a ñui quiti 'ain? ³¹ Ēsa ca. Mostaza bēru, menu 'apácē, ax ca chamaratsuiria 'icēn, bētsi ñu bēru chamaratsusamaira ca ax 'icēn, ³² 'aíshbi ca 'apácēx bētsi ñu bēru canicēsamaira 'ia. Usa 'aísha cani pēñanacētiira chacēbē ca manan nuáncē ñuina aín pēñan tupēoncēnu na otancēx anu bucuia. Usaribiti ca Nucēn Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicēsoquin bana ñuixuancēxa quicē bana

(Mt 13.34-35)

³³ Usoquin ca 'itsa oquin Jesusan bana itsi ñuicēsoquin anu 'icē unicaman cuaisabi oquin bana ñuixuancēxa. ³⁴ Bētsi banánma ca usoquinshi Jesusan unicama ñuixuancēxa, 'ixunbi ca aín 'unánmicē unicama abēa 'icē uisai quicē cara a banacama 'icē quixun 'unánmiacēxa.

Bēchun 'imainun suñúan Jesusan nētēmia

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ A nētēn ca bari cuabúcēbēa baquíshcēbētan manē nuntinu tsóxun Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ucē manan cuanun ca cuan.

³⁶ Cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman Jesús manē nuntinua tsócē buáncēxa. Baca cuébí unicama ēbianía Jesús ampan sicaracēti cuancēbē ca raírinēxribi nuntin sicaracēti cuancēxa. ³⁷ Cuancēbēbi ca suñúan 'icuatsíncēbē parúmpapa bēchuni tucánqui 'umpax aín nuntinu 'iruacēxa. ³⁸ Usai 'ia oquin ca aín 'unánmicē unicaman Jesús manē nunti tsipúnua chupami tēcēpimēti 'uxcē bēsúnquin cacēxa:

—¿Cananuna bamai quixun caramina sinaniman?

³⁹ Cacëx bësuquinshi ca Jesusan suñúan –ca nètët –canan parúmpaparibi –ca bucubut –quixun cacëxa. Cacëxëshia suñúan nètëishimainun ca baca bëchúnribi nètëacëxa. ⁴⁰ Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–¿Uisacatsi caramina racuëtin? ¿Nucën Papa Diosan ca asérabi nu bërúanquin 'aquinia quixun caramina sinaniman?

⁴¹ Cacëx ca ratuti racuëti canancëxa:

–¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Suñúnbi, bacánbi ca aín bana cuatia.

5

Jesusan ñunshin 'atimañu uni pëxcüa

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Parúnpapa 'ucë manan cuantancëx ca Gadara cacë menu bëbacëxa. ² Bëbatancëxa manë nuntinuax 'ibúquiiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni, anu uni maíncënuax uquin, Jesús mëracëxa. ³ Anu uni maíncë, anu ca a unin 'uxti 'iacëxa. A uni ca uinu 'icë unínbi manë risínbi nëáma 'icën. ⁴ Usa 'icë unin aín manë risin tanianan mëtanicëxunbi anun nëacë a tëcapacëxa. Axa unin cushisama 'icë ca uinu 'icë unínbi a nëama 'icën. ⁵ Usai 'i ca nètënbi, imëbi anu uni maíncë anu 'ianan aín bashinuribi nitsi cuëncëni banai, maxaxan axbi rachacacëxa. ⁶ Usa 'aish ca 'uránxun mërabëtsini, abácuatsianx Jesús tanáin rantin puruni tsóbuacëxa. ⁷⁻⁸ Usaria ca Jesusan ñunshin 'atima cacëxa:

–Ñunshin 'atima, ënë uninuax ca chiquit.

Cacëxun ca munuma cuëncënquin Jesús cacëxa:

–Dios, naínu 'icë, aín Bëchicë Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ë ubíoín? Diosan cuamainun cana mi cain, 'ë tëmëramixunma ca 'at.

⁹ Cacëxun ca Jesusan ñucacëxa:

–¿Uisa cara min anë 'ic?

Quia ca cacëxa:

–Nuxnu 'itsa 'ain ca 'ën anëx 'Ëxcuira 'icën.

¹⁰ Caxun ca a menua xuxunma 'anun quixun bënëquin cacëxa. ¹¹ Catancëxun ca 'aisamaira cuchí matá manan pushían pi bucucë isquin cacëxa: ¹² –Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

¹³ Cacëxun ca Jesusan –ca cuantan –cacëxa. Cacëx ca ñunshin 'atima a uninuax chiquíquiianx cuchinu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi 'aisamaira, rabé milsa 'aish, tsuáquiuiiani abáquiiani cuanx cuëtúnuax parúmpapanu rëucubuti bacamiqui cëñúacëxa.

¹⁴ Usacëbëtan ca an cuchí bërúancë unicaman abáquiiani cuanxun, ëma chanu 'icë unicama 'imainun ëma chucúmanu 'icëcamaribi, xubu itsi, xubu itsinu cuanquin ñuixuancëxa. Ñuixunquian chanioia cuati ca uisai cara a ñucama 'iaxa quixun isi riquiancëxa. ¹⁵ Riquianx anua Jesús 'icë anu bëbaquin ca a uni anua 'aisamaira ñunshin 'atima 'iá, a an isásama 'aish, chupa pañuax sinan mëníñushi 'aish tsócë isacëxa. Usa 'icë a uni isi ca racuëcancëxa. ¹⁶ Usa 'ain ca an iscëcaman, usai ca 'iaxa quixun, ñunshin 'atimañu unia pëxcucë 'imainun cuchinua ñunshin 'atima atsíncë, acama axa riquiancë unicama ñuixuancëxa. ¹⁷ Ñuixuncëxun ca camaxunbi bënëquin atun nètënuaxa cuantánun quixun Jesús cacëxa.

¹⁸ Cacëxa manë nuntinu 'iruiabi ca Jesús ñunshínñu 'icëa pëxcucë uni, an abë cuancatsi quixun cacëxa. ¹⁹ Cacëxunbi ca Jesusan abë cuanxma 'inun caquin cacëxa:

–Mín xubunu ca cuantan. Cuantancëxun camina min aintsicama uisoxun cara Nucën 'Ibu Diosan mi nuibaquin pëxcüaxa quixun ñuixunti 'ain.

²⁰ Usaquian cacëx cuanxun ca Decapolis cacë me, anu 'icë unicama uisaquin cara Jesusan a 'axa quixun ñuixuancëxa. Ñuixuncëxuan chanioia cuati ca camáxbi ratúacëxa.

*Jaironën bëchicë baísqumianan xanu 'insíncë Jesusan pëxcüa
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)*

²¹ Usa 'ain ca 'ucë manánuax Jesús manë nuntin anuaxa cuanpuncë necë manan utëcëancëxa. Utëcëníbi ca 'aisamaira uni anu aia isi, Jesús parún papa cuëbíbi tiquiacëxa. ²² Anu Jesús 'ain ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu achúshi, Jairo cacë, ax uacëxa. Uquin a mërai aín bëmánon rantin puruni ²³ tsóbuquin ca Jesús cacëxa:

—'Ën ini bëchicë ca bamaia. Usa 'ain camina min mëcënan ramëquin pëxcuxuni 'ëbë cuanti 'ain.

²⁴ Cacëxa a unibë cuaniabi ca atúxribi a nuibiani cuanquin 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocëxa. ²⁵ A unicama nëbëtsi ca achúshi xanu 'insíncë 'iacëxa. Usa 'aish ca a xanu mëcënan rabë 'imainun rabë baritia imia 'aishbi aín imi nëtécëma 'iacëxa. ²⁶ A xanux ca 'aisamaira rucuturucamanuax pëxcúcase ro mëëquin paë tënëquin aín ñucama ñancábi cëñuibi pëxcúama 'icën. ²⁷⁻²⁸ Usa 'aish ca a xanu Jesús ñuicania cuabiani —aín chupa ticaishi cana pëxcúti 'ai —quixun sinánquin unicama nëbëtsinën, a caxu cuanquin, Jesusan chupa ticacëxa. ²⁹ Ticaishi ca aín imicë nëtëacëxa. Usai nëtëquin ca aín namí chuámarua tancëxa. ³⁰ Usai 'icëbë ca Jesús —'ën cushin ca uni pëxcúaxa —quixun aín sinanënbi 'unani, 'itsa uni nëbëtsinuxun caxu bësuquin isi quiacëxa:

—¿Uin cara 'ën chupa ticax?

³¹ Quia ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—¿Mia unin chacatisaira oia isibi caina, uin cara 'ën chupa ticaxa quiaquin?

³² Cacëxun ca Jesusan uin cara isa aín chupa ticaxa iscatsi quixun, amo bariaráquin isacëxa. ³³ Iscëbë ca axa pëxcúcë xanu, ax —an ca 'ë pëcúaxa —quixun 'unani racuëti bërëruí, anu cuani aín bëmánon rantin puruni tsóbuquin, usai cana 'ia quixun chiquinaquin Jesús cacëxa. ³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana mi pëxcúti 'ai quixun asérabi sinani camina pëxcúan. Usai camina 'itëcëniman. Chuámashi 'aish ca cuantan.

³⁵ Usaquian Jesusan cacëbëtanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Jairo, a cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuaxa. Ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

³⁶ Caia cuaquin ca Jesusan a 'apu cacëxa:

—Racuéaxma ca 'it. 'Ën cana mi 'aquinti 'ai quixun ca sinan.

³⁷ Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bëbaquin ca Pedro 'imainun Jacobo 'imainun Jacobonën xucën Juan, acamaishi abëa cuanun cacëxa. ³⁸ Cabiani cuanx bëbaquian cuacëxbi ca a 'apun xubunuax 'aisamaira uni shaquiabati rarumabacëxa. ³⁹ Rarumabatiabi ca xubunu atsínquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina masá nuituti rarumati shaquiquin? Xu xanu ca bamacëma 'icën, ca 'uxaxa.

⁴⁰ Ësaquian cacëxunbi ca 'usáncancëxa. 'Usáncancëxunbi anu 'icë unicama xubu ëman xutancëx ca Jesús xanun papa 'imainun aín tita 'imainun abë ucë uni, acamaishi buani, anua xu xanu 'icënu atsíancëxa. ⁴¹ Atsínxun mëínquin biquin ca xu xanu cacëxa:

—“Talíta cumi”. Talíta cumi quicë ax ca: Xu xanu, mi cana cain, ca nirut, qui quicë 'icën.

⁴² Usoquian cacëxëshi ca a xu xanu mëcën rabë 'imainun rabë baritiañu 'aish nirutancëx niacëxa. Usai nitsia isi ca aín bëmánan pëqui ratúcancëxa.

⁴³ Ratutia ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën mitsu cacësabi oquin camina mitsúnmi iscë ñu ënë uibi ñuixuntima 'ain —quixun canan ca —xu xanu ca pimit —quixun cacëxa.

6

Jesús Nazaretnu 'iá

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Anuax cuanx ca Jesús anuaxa canicë me anu cuancëxa. Cuancëbë ca aín 'unánmicë unicama abë cuancëxa. ² Cuanx bëbaxun ca anun ñu mëëtima nëtë 'ain, anua judíos unicama timéti xubunu atsínxun bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. Usoquian bana ñuia cuati ca unicama aín patsanëx ratuti canancëxa:

—¿Uin cara ënë uni usaquian bana ñuiti 'unánmiac? ¿Uisai quicë cara a ñuicë bana ënëx 'ic? ¿Uisoquin cara uni itsin 'acëma ñu 'ain? ³ Carpinteroishi ca ënëx 'icën, Marían tuá. Ax ca Jacobo 'imainun José 'imainun Judas 'imainun Simón aín xucën 'icën. Aín chirabacëcamaribi ca ënu nubë 'icën, ¿usa cat? —quiax canancëxa.

Usai canani ca aín bana cuaisama tani ami nishacëxa. ⁴ Ami nishcëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían bana ñuixunia ca unin cuatia. Usa 'aínbi ca axa anuax canicë unían, anuaxbia canicë menuxun bana ñuixunia, anu 'icë unicama 'imainun aín aínsi 'ibucama 'imainun axa aín xubunu 'icëcamaribi cuaisama tania.

⁵ Usaquian ax quicësabi oquin aín bana cuatiana ca Jesusan, uni itsían 'acëma ñu anu 'icë unicama 'axuanma 'icën. Uni 'insincë 'itsama, ashi cuni ca aín mëcënan ramëquin pëxcüacëxa. ⁶ An ca aséabi Nucën Papa Diosan cushínbi ñu 'aia quixuan sinaniama isi ca Jesús —¿uisa 'aish cara ënë unicama ësa 'icë? —quixun sinani ratúcacëxa. Usai 'itancëx ca aín nëtënuax ëma chucúmaracamanu cuanquin Jesusan unicama bana ñuixuancëxa.

Bana ñuixunuan aín 'unánmicë unicama Jesusan xua

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Jesusan ca aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun rabë a timëxun aín cushi anúan ñunshin 'atima uninua chiquínti 'inántancëxun bëtsi bëtsi ëmanua cuanun quixun rabë rabë xuacëxa. ⁸ Xuquin ca 'ësëquin cacëxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Pán, burasa, curíquibi buánquinma camina tsatishi buánti 'ain. ⁹ Taxaca upíramashi camina tañubianti 'ain, 'imainun camina a pañuti chupa rabëma achúshishi pañubianti 'ain.

¹⁰ Ësaquinribi ca cacëxa:

—Uinu 'icë unin xubunu caramina anu 'inux atsini, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ëmanuax cuanti nëtëa utámainun. ¹¹ Uinu 'icë ëmanu 'icë unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, aín ëmanuax cuani camina anu 'icë unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani cuanti 'ain. 'Ën cana aséabi mitsu cain, Sodoma ëmanu 'icë unicama 'imainun Gomorra ëmanu 'icë unicama ca aín bana cuaisama tancë cupí Nucën Papa Diosan castíancëxa. Usamaira oquin castíancë ca a ëmanu 'icë unicama an mitsu bicëma cupí ax 'iti 'icën.

¹² Usaquin caquian xucëx cuanquin ca —ainan 'inux camina Nucën Papa Diosmi sinanati 'ai —quixun caquin unicama bana ñuixuancëxa. ¹³ Usonan

ca ñunshin 'atima uninua chiquíanan uni 'insíncëcamaribi xëni ron ronquin pëxcüacëxa.

Juan an uni nashimicë bana
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Usa 'ain ca uni itsían 'acëma ñua Jesusan 'aia unicaman chaniocëxa. Chanioia cuati ca Galileanu 'icë 'apu, Herodes, quiacëxa:

—Ax ca Juan, an uni nashimicë, a 'icën. Bamaxbi ca baísquiaxa. Usa 'ixun ca uni itsían 'acëma ñu 'aia.

¹⁵ Usai quicëbëa raírinëx —ax ca Elías 'icë —quimainun ca raírinëxribe —ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxa bëráma 'iásaribi uni a 'icë —quixun quiacëxa. ¹⁶ Quia cuati ca Herodes quiacëxa:

—Ax ca Juan, a 'ën tëbísçamia, a 'icën. Usa 'aish ca ax bërí baísquiaxa.

¹⁷⁻¹⁸ Herodesnën Juan tëbísçamia, ax ca ësa 'iacëxa: Herodes an ca aín xucën Felipenën xanu, Herodías cacë, a biacëxa. Usa 'ain ca —minmi min xucënan xanu biti ca 'aisama 'icë —quixun Juanën Herodes cacëxa. Cacëxun ca Herodesnën Juan bimixun nëamitancëxun sipuamiacëxa.

¹⁹ Juan sipuacë 'aínbi ca ami nishquin Herodías an Juan 'amicatsi quixun sináncëxa. Usa 'ixunbi ca uisabi oma 'icën. ²⁰ Herodías an ami nishquin 'amiti 'icëbi ca Herodesnën —Juan, ax ca mëní sinánñu 'aish upí uni 'icë —quixun sinani ami racuëquin unínma 'aia quixun bërúancëxa. Usa 'ixun ca aín bana usai cara quia quixun upí oquin cuaquinmabi an bana ñuia cuacëxa. Usa 'ain ca Herodíasnën Juan 'amiama 'icën. ²¹ Usa 'aínbi ca achúshi nëtë anun Juan 'ati nëtë 'iacëxa. Axa anun bacëan nëtë 'ain ca Herodesnën aín tucuricubu 'imainun aín suntárunën 'apucama 'imainun Galileanu 'icë aín cushi uniburibi abëtan pi unun camiacëxa. ²² Camicëx uxuan Herodesbëtan acaman picëbë ca Herodíasnën tuá xanu xuntacu, ax anuax upiti bairani ransacëxa. Usai 'ia isi ca anu 'icë unicamax Herodesbë chuáma tani cuëëancëxa. Cuëënquin ca Herodesnën xanu xuntacu cacëxa:

—Uisa ñu caramina cuëëni ca 'ë cat, cacëxun cana a mi 'inánti 'ain.

²³ Caxun ca cacëxa:

—Mi cana paraniman, sinanatëcëntimoquin cana asérabi mi cain, añu ñu caramina mi 'inánun 'ë ñucatin, 'ëx anu 'apu 'icë me ënëbi cana 'ëmi ñucácëxun amo 'icë mi 'inánti 'ain.

²⁴ Cacëx cuanquin ca aín tita cacëxa:

—¿'Ëa 'inánun carana añu ñu ñucáti 'ain?

Quia ca aín titan cacëxa:

—Juan, an uni nashimicë, aín maxcá ca ñucát.

²⁵ Cacëx bënëtishi uquin ca cacëxa:

—Bëríbi camina Juan, an uni nashimicë, a tëbísçamixun aín maxcá manë xampami 'ë 'inánti 'ain.

²⁶ Ësaquian cacëx masá nuituiraquin ca Herodesnën 'aisama tancëxa. 'Aisama tanquinbi ca —sinanatëcëntimoquin cana mi cain —quixun cacë a sinánan anu 'icë unicamaribia cuacë cupí masá nuituiraquinbi xanu xuntacu parántisama tanquin, ²⁷ bënënquinshi aín suntáru achúshi Juanën maxcá isa bëxunun quixun xuacëxa. ²⁸ Xucëx cuanxun sipunuabi tëbísçabëtsinquin manë xampami bëxun ca suntárunën xanu xuntacu Juanën maxcá 'ináncëxa. 'Ináncëxun buánxun ca xanu xuntacun aín tita 'ináncëxa.

²⁹ Usocë cuabiani cuanxun ca aín 'unánmicë unicaman Juan bibianquin buánxun maíancëxa.

Jesusan cinco mil uni pán pimia
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Usa 'ain ca aín 'unánmicē unicaman, an xucēx cuanx anu utēcēnxun, atúan 'acē ñucama ñuixuanan a uni 'unánmicē banacamari bi Jesús ñuixuancēxa.

³¹ Ñuixuncēxun ca Jesusan 'aisamaira uni ampan ucē axa cuanmainun raírínēxribi aia, bana ñuixunquin piama 'icēn. Usai 'iquin ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Uri pain cuanun ca cuan, anua uni 'icēma menuax nuxēshi tanti cuanun ca cuan.

³² Cabiani ca manē nuntin a camáxbi anu uni 'icēma menu cuancēxa.

³³ Cuania isquin —ax ca Jesús 'icē —quixun 'unánbiani atux pain men abáquiani bētsi bētsi emanuax cuanx ca anua cuantinuxun Jesús caini uni timēcāmē'ēocēxa. ³⁴ Manē nuntinuax 'ibúquian Jesusan iscēx ca anua timēcē unicamax an atu Nucēn Papa Diosmi sinánun 'aquinti 'aíma 'ain, 'aracacē ñuinanēxa an bērúanti aín 'ibu 'aíma 'ain sináncasmai bēnēcēsaribi 'iacēxa. Usai 'ia isquin ca Jesusan unicama nuibacēxa. Nuibaquin ca ca 'ítsa ñu ñuiquin atu bana ñuixuancēxa. ³⁵ Usaquin 'acēbēa bari xupíbucēbētan ca aín 'unánmicē unicaman anu cuanxun Jesús cacēxa:

—Bari ca xupíbutia, ēnē mex ca anu uni 'icēma me 'icēn. ³⁶ Atúan piti ñu ca 'aíma 'icēn. Ēnu 'iáxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icē ēmacama 'imainun a mecamanua atun piti bitánun camina xuti 'ain.

³⁷ Quia ca Jesusan cacēxa:

—Mitsun ca piti 'inan.

Cacēxun ca atun cacēxa:

—¿Nun caranuna doscientos curíquinēn atu 'inánti pán maruti 'ain?

³⁸ Usaquian cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Uiti pánñu caramina mitsux 'ain? Tain ca istan.

Cacēxun istancēxun ca cacēxa:

—Mēcēn achúshi pán 'imainun ca tsatsa rabē anu 'icēn.

³⁹ Cacēxun ca Jesusan basinua bucubunun quixun unicama cacēxa.

⁴⁰ Cacēx ca unicama cien uni cien uníxa tsómainun cincuenta cincuantanēxribi tsóbuax bucūacēxa. ⁴¹ Usai unicama bucubuan ca Jesusan mēcēn achúshi páncēñun tsatsa rabē bixun manámi bēsuquin isquin Nucēn Papa Dios —

asábi ca —catancēxun pán tucapaxun aín 'unánmicē unicama 'ináncēxa, axa bucubucē unicama 'inánun quixun. Usaribi oquin ca tsatsa rabē aribi tucapaxun 'ináncēxa. ⁴² 'Ináncēxun bixun ca unicama camaxunbi pucháquin piacēxa. ⁴³ Pucháquin piia sēnēan ca usai 'iisa 'aímabia tēxēcē páncēñun tsatsa aín 'unánmicē unicaman mēcēn rabē 'imainun rabē caquí buácaquin biacēxa.

⁴⁴ An pucháquin picē unicamax ca 'aisamaira 'aish cinco mil nucē bēnē 'iacēxa.

Jesús parúmpapa camánanēn niquiani cuan

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Usotancēxun ca an tsíanquianquin unicama cabianmainuan, atux pain manē nuntinu cēñúruquiani 'ucē manan Betsaida emanu cuanun quixun Jesusan aín 'unánmicē unicama xuacēxa. ⁴⁶ Xutancēxun anu 'icē unicama cabiani ca Jesús matánu Nucēn Papa Diosbē banai cuancēxa. ⁴⁷ Cuanx Nucēn Papa Diosbē banacēbēa bari atsíncēbē ca baquíshacēxa. Baquíshcēbēa Jesús axēshi matánu 'imainun ca aín 'unánmicē unicamax manē nuntinu parúmpapa nēbētsi 'iacēxa. ⁴⁸ Usa 'aish ca suñúan cuainsamoquin bēcacēxun bamaira bamaxun inabacēxa. Usaía 'ia isbiani ca pēcaracēbē Jesús parúmpapa camánanēn niquiani atunu cuancēxa. Cuanquin ca Jesusan atun nunti inuquinbi iētancēxa. ⁴⁹ Parúmpapa camánanēn niquiani Jesús cuania isi ca —ñunshin sapi ca —quixun sinani sharáruí, aín bēmánan pēqui ratúcancēxa.

⁵⁰ Camaxunbi a isia racuēira racuētiabi ca Jesusan atu cacēxa:

—Camina cushicanti 'ain. Racuéaxma ca 'it, 'ë cana 'ain.

⁵¹ Ësaquin cai manë nuntinu 'irucëbë ca suñúan nëtëacëxa. Nëtëcëbë ca aín 'unánmicë unicama ratuti —¿uisa 'ain cara ësa 'ia —quixun sinani sináncasmacëxa. ⁵² Jesusan aín sinanënshi pán 'itsamia isquinbi uisaira cara aín cushi 'icë quixun sinanima ca suñúan nëtëcëbë sináncasmacëxa.

*Genesaret menuxuan Jesusan 'insíncë unicama pëxcüa
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Parúmpapa 'ucë manan cuani Genesaret cacë menu bëbaquin ca anu aín nunti təcërëcacëxa. ⁵⁴ Təcërëcaxa manë nuntinuax 'ibutia isquin ca anu 'icë unicaman —axa ucë ux ca Jesús 'icë —quixun 'unáncëxa. ⁵⁵ 'Unani abáquiiani, anu 'icë mecamanu cuanquin ca uní 'insíncëcama aín bacëtinën, anu ca Jesús 'icë quixuan ñuia cuabëtsinquin bëacëxa. ⁵⁶ Uinu cara Jesús cuania, ëma chucúmara 'imainun ëma chacamanuribi cara cuania, anuxun ca me mënóccënu uní 'insíncëcama Jesusan chupa ticanun quixun bëquin racáncëxa. Bëcëxun ca ñucë unicaman Jesus —min chupa cuëbíshi ca nu ticamit —quixun cacëxa. Ësaquin caquin ticáishi ca 'insíncë unicamax pëxcúacëxa.

7

*Aín nuitu upíma cupía unin 'atima ñu 'acë bana
(Mt 15.1-20)*

¹ An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax Jerusalénuaxa ucë, abë ca fariseo unicamax Jesúsnu ai timëacëxa. ² Timëxun ca Jesusan 'unánmicë unicama raírinën aín rara quiásabi oi 'iquinma, mëchucaxunmashi piia isacëxa. ³ Isquin ca sináncëxa: Nun cananuna nucën chaitiocë quiá bana a tani usabi 'icë 'ixun Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti sinánquin nun mëcën upíira upiti mëchucaxunma pán piman, ⁴ anua ñu marutinuax uxun cananuna nashixunma piman. Nun chaitiocëcaman 'ásabi oquin cananuna nun manë xampa, nun 'ó ñutë, nun manë ñutë, a 'imainun nun 'uxtiribi chucaian. Usonan cananuna ñu raíriribi nun chaitiocëcaman 'ásabi oquin 'ain. ⁵ Usaquin sinánquin ca fariseo unibu 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman nucën chaitiocëcama quiá bana tanimin? Ca mëchucaxunmashi piia.

⁶ Cacëxun ca Jesusan ësaquin atu cacëxa:

—Mitsúxmi cëmë 'icë mitsu ñuiquian Isaíasnën cuënëo bana ca ësai quia:

Ënë unicaman ca aín cuëbitanshi 'ë rabia, 'ixunbi ca aín nuitu mëu 'ë sinanima.

⁷ Nucën Papa Diosan bana isa quixun ca uníbi ñuicë banaishi unicama ñuixunia. Usa 'ixun ca ñancábi 'ë rabia.

Isaíasnën cuënëo bana quicësabi oi camina mitsux 'in. ⁸ Mitsun camina Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'ati a ënquin mitsun chaitiocëcaman sinan bana a tanquin axa quicësabi oquin 'ain, mëchucanan ñutë chucati, acama.

⁹ Usai quiquin ca Jesusan ësaquinribi atu cacëxa:

—Mitsun chaitiocëcaman ñuia banaishi cuati cupí camina Nucën Papa Diosan bana ënquin a sinaniman. ¹⁰ Moisés ca quiacëxa: “Min papa, min titan cacëxun ca aín bana cuat” quianan ca “an aín papa aín tita 'atimaquin ñuicë uní, a camina asérabi bamamiti 'ain”. ¹¹ Usa 'aínbi camina mitsux ësa quin: Unin ca aín papa, aín tita cati 'icën, ñu mi 'inánti 'ixunbi cana mi 'inaniman, ca Corbán 'icën, ca Nucën Papa Dios 'inánti 'icën, Nucën Papa Dios usai quiá 'aínmabi. ¹² Usai qui camina mitsux quin: Usai quicë unían aín papa, aín tita 'aquinima 'ianan ñu 'inántima ca asábi 'icë quiax. ¹³ Usa 'ixun camina mitsúxmi quicë bana ashi 'unánmianan mitsun chaitiocëcama 'iáishi

'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios axa quiá bana ënun quixun sinánmin. Usaribi oquin camina 'itsa ñu 'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios quiá bana ënun quixun sinánmin.

Usaquin ca Jesusan fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama cacëxa.

¹⁴ Catancëxun ca ësaquinribi Jesusan cuënxun unicama cacëxa:

—Camaxunbi ca 'ën bana ñuimainun upí oquin cuat. ¹⁵ An ñu aín cuëbitan picë cupí ca Nucën Papa Diosan uni upíma isima. Ama. Aín nuitu 'atima 'ixun 'atima ñu 'anan 'atimati banacë, a cupí ca Nucën Papa Diosan uni upíma isia.

¹⁶ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

¹⁷ Ësaquin catancëxun unicama ëbiani cuanxa aín 'icënu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—Unían picë ñu ñui quicë bana ax cara uisai quicë 'icë ca nu ñuixun.

¹⁸⁻¹⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnribi caramina 'ën cacëxun 'ën bana cuatiman? Piti, ax ca unin nuitunu atsinima. Picëx ca aín pucunuishi atsíntancëx amiribishi chiquitia. ¿Usa cat? Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan aín cuëbitan ñu picë a cupí uni upíma isima.

Ësai qui ca Jesús, camabi ñu ca piti asábi 'icë, quiacëxa. ²⁰ Catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—Aín nuitunën 'atimaquin sinánquian ñu 'acë cupíshi ca Nucën Papa Diosan uni upíma isia. ²¹ Aín nuitu mëu ca unin 'atima ñu 'ati sinania, xanu cuaioti, uni itsin ñu mëcamati, uni 'ati, aín xanuma 'aínbi xanubë 'iti, ²² uni itsin ñu cuëenti, 'atima nuituñu 'iti, uni paránti, 'atima 'icëbi tënëquinma ñu 'ati, nutsiti cëmëquin uni ñuiti, rabíti, nuituñuma 'iti, acama. ²³ Aín nuitunën sinánquian a ñucama 'acë unicamax ca Nucën Papa Diosan iscëx upíma 'icën.

Usaquin ca Jesusan unicama cacëxa.

Judíosma xanu Jesúsmi catamëa

(Mt 15.21-28)

²⁴ Anuax cuanx ca Jesús anua Tiro 'imainun Sidón 'icë menu bëbacëxa. Bëbatancëx ca, 'ëx cana ënu 'ai quixunma unin 'unania quixun sinani achúshi xubunu atsíancëxa. Usaquin sinaniabi ca unicaman 'unáncëxa. ²⁵ Usa 'ain ca —anu ca —quixun cuabëtsini ñunshin 'atimañu xanu tuacën titax uax Jesús tanáin rantin puruni tsóbuacëxa. ²⁶ A xanux ca judíosma, Sirofenicia menu 'icë 'iacëxa. Usa 'ixun ca aín tuánua isa ñunshin 'atima chiquínun quixun Jesús cacëxa. ²⁷ Cacëxunbi ca —judíos unicama pain 'aquini cana uacën —quixun sinánquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Tuá xura pimiti bixunbi camun pimiti ca 'aisama 'icën. Tuá xuratsucun pain ca piti 'icën.

²⁸ Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—Usa ca. Usa 'aínbi ca cuënan tëmúxun tuá xuan rëupatia piti sani camunan piia.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upiti camina quian. Usa 'ain ca min tuánua ñunshin 'atima chiquíaxa, camina cuanti 'ain.

³⁰ Cacëx cuanx aín xubunu bëbaquin ca aín tuá anuaxa ñunshin 'atima chiquicë 'ain, anua 'uxcënu, mëní sinan 'aish, racácë mëracëxa.

Pabë 'aish banañuma uni Jesusan pëxcüa

³¹ Usaquiani anua Tiro ëma 'icë menuax cuanx ca Jesús Sidón ëma 'imainun Decapolis cacë me aribi rëxcëbiani, parúmpapa Galileanu cuantëcëancëxa.

³² Cuanía bëbacëbëtan ca pabë 'aish banaibi upitiira banacëma uni bëxun

unicaman Jesús aín mēcēnan isa ramēnun quixun cacēxa. ³³ Cacēxun ca Jesusan unicama 'uri amo nitsinaxun aín pabínu, aín mēcēn rēbu atsínmianan tushuquixun cuñunan aín mēcēn rēbu chabóxun, aín ana mēēacēxa. ³⁴ Usoquin mēēi manámi bēsuquin isi munuma uínquin ca cacēxa:

—“Efata”. Efata quicē ax ca —ca asábi 'it —qui quicē 'icēn.

³⁵ Usocēxuinshi pabē 'ixunbi bana cuanan ca upitiira banacēma 'aíshbi upiti banacēxa. ³⁶ Usoquin a uni pēxcutancēxun ca Jesusan anu 'icē unicama uínu 'icē unibi ñuixunxunma 'anun quixun cacēxa. Usaquin cacēxunbi ca ñuiacēxa. Ñuia asérabi ñuixunxunma 'anun Jesusan catēcēncēxunbi ca a unicaman usai ca a uni pēxcúaxa quixun ñuiaraishiacēxa. ³⁷ Ñuiquian chanioia cuati ca unicamax ratutí quiacēxa:

—Camabi ñu ca an upí oquin 'aia, pabē unínbi ca an pēxcucēxun cuatia, banañuma uníxbi ca an pēxcucēx banaia.

8

Jesusan cuatro mil uni pán pimia (Mt 15.32-39)

¹ Usa 'ain ca 'itsa uníxa timēcamē'ēocē 'ain a piti 'aíma 'ain, Jesusan aín 'unánmicē unicama cuēnxun cacēxa: ² —Ēnē unicamax ca ēnu, rabē 'imainun achúshi nētē 'ēbē 'icēn. Usa 'aish ca a atun piti ñuñuma 'icēn. Usa 'ain cana 'ēn atu 'itsaira nuibaquin 'aquinsa tanin. ³ 'Ēn ñu naracamixunma atun xubunu xucēxbi ca cuaníbi bainuax bēēnanti 'icēn, raírínēx ca 'uracēox uaxa.

⁴ Cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman cacēxa:

—Ēnēx ca anu uni 'icēma me 'icēn. ¿Uisaxun caranuna ēnē unicama pimiti 'ain?

⁵ Cacēxuan Jesusan —¿uiti pánñu caramina 'ain? —quixun ñucácēxun ca aín 'unánmicē unicaman —ēnu ca mēcēn achúshi 'imainun rabē 'icē —quixun cacēxa. ⁶ Cacēxun ca Jesusan timēcamē'ēocē uni menu tsóbunun quixun cacēxa. Usoxun ca páncama bixun Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancēxun tucapaxun pán, aín 'unánmicē unicama, an unicama mētícanun quixun 'ináncēxa. 'Ináncēxun ca atúan pinun anu 'icē unicama 'ináncēxa. ⁷ Uotancēxun ca tsatsa 'itsamararibi bixun Jesusan Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancēxun aribi aín 'unánmicē unicama, an unicama mētícanun quixun 'ináncēxa. ⁸ Usoquian 'ináncēx cēñútisa 'aíshbi ca a piti cēñúama 'icēn, a unicaman pucháquin picēxbi. Camáxbia puchácēbētan ca Jesusan 'unánmicē unicaman mēcēn achúshi 'imainun rabē caquí buácaquin piti tēxēcē biacēxa. ⁹ An picē unicamax ca 'itsaira 'aish cuatro mil unisa 'iacēxa. Usoquin pimitancēxun ca Jesusan a unicama —cuanmainun ca cuan —quixun cacēxa. ¹⁰ Cabiani ca Jesús bē aín 'unánmicē unicama manē nuntinu 'iruquiani cuanx Dalmanuta cacē me, anu cuancēxa.

Fariseo unicaman uni itsían 'acēma ñu 'anun quixun Jesús ca (Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cuanxa bēbacēbē ricuatsinxun ca fariseo unicaman abē cuēbicánanquin, Nucēn Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, Jesusan aín sinanēnbi isa unían iscēma ñu naínua 'anun quixun cacēxa. ¹² Cacēxun ca munuma uínquin cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina ēnu bucucē unicama, mitsun Nucēn Papa Diosan cushin carana ñu 'ai iscatsi quixun, ñu itsi 'anun quixun 'ē cain? Asérabi cana mitsu cain, 'ēmi ñucácēxunbi cana 'aiman.

¹³ Usaquin caxun ca atu ēbiani manē nuntinu 'iruquiani parúmpapa 'ucē manan cuancēxa.

*Fariseo unicaman bana cuatima bana
(Mt 16.5-12)*

¹⁴ 'Ucë manan cuanquin ca Jesusan 'unánmicë unicaman piti ñu manu-biancëxa, manuanan ca pán achúshiratsushi buáncëxa. ¹⁵ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin 'ësëacëxa:

—Fariseo unibu 'imainun Herodesmi sináncë judíos unicamaxa anun pán chamiti ñusa 'icësa usaribi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain.

¹⁶ Cacëx ca atúxbi canancëxa:

—Nunu pán bęcëma cupí ca nu usaquin caia.

¹⁷ Canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsux, pán cananuna bęcëma 'ai quiax cananin? ¿'Ën ñu 'aia isunbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman, upí oquin caramina cuatiman? ¹⁸ ¿Bëruñuxunbi caramina isiman? ¿Anun cuati pabíñuxunbi caramina mitsun nuitunën sinánquin upí oquin cuatiman? ¹⁹ ¿'Ën męcën achúshi pán tucapaxun pimicëxun piquian cinco mil unin tëxëocë caina uiti caquí buácaquin pán bia quixun sinánquinma caina manuan?

Usaquian Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Męcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin cananuna bian.

²⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën męcën achúshi 'imainun rabë pán tucapaxun pimicëxun piquian cuatro mil unin tëxëocë caina uiti caquí buácaquin pán bian?

Cacëxun ca cacëxa:

—Męcën achúshi 'imainun rabë caquí buácaquin cananuna bian.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Usoquin 'ën 'aia isúnbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman?

Bëxuñu unia Jesusan Betsaidanuxun bëpëxcüa

²² Usaquin cabiani cuanx ca Betsaida cacë ëmanu Jesús bëbacëxa. Bëbacëbëtan ca uni raírínën bëxuñu uni achúshi anu bëquin a isa ramënun quixun caquin bënëacëxa. ²³ Usocëxun ca Jesusan bëxuñu uni mënbianquin ëma 'uri buánxun, anuxun tushucaquin cuñunan bëpachiquin aín męcënan ramëquin —¿caramina ñu isin? —quixun ñucáquin cacëxa. ²⁴ Cacëx bëpëquiquin ca cacëxa:

—Cana isin, i sëtécësa 'aish ca uni chaninabatia.

²⁵ Cacëxun ca amiribishi Jesusan aín męcënan bëmëtécëancëxa. Usocëx bëpëquiquin ca upí oquin isacëxa. ²⁶ Usaquin 'atancëxun aín xubunu xuquin ca Jesusan cacëxa:

—Betsaida ëmanu camina cuantima 'ain, uibimi catima cupí.

*—Jesús ca Cristo 'icë —quíaxa Pedro quíaxa bana
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)*

²⁷ Usobiani ca Jesús aín 'unánmicë unicama buani Cesárea de Filipo cacë ëma a 'urama 'icë ëmacamanu cuancëxa. Bain cuanquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ñucáquin ësoquin cacëxa:

—¿Ui caraisana 'ëx 'ai quiax cara unicama quin?

²⁸ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa: Raírínëx ca quia, mix isamina Juan, an uni nashimicë, a 'ain. Raírínëx ca quia, mix isamina Elías a 'ain. Raírínëxribi ca quia, mix isamina an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuan uni itsi, a 'iti 'ain.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ëx caraisana ui 'ai quiax quin? Quia ca Pedronën cacëxa:

—Mix camina Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ain.

³⁰ Ësaquian Pedronën cacëxun ca Jesusan uibi Pedro quicë bana ñuixunxunma 'anun quixun aín 'unánmicë unicama cacëxa.

—*Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quíaxa Jesús quíá bana (Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)*

³¹ Ësaquin catancëxun ca aín bamati ñuiquin Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana 'atimocë 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacëcëcamabë judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax ën bana cuaisama tani 'ëmi nishti 'icën. 'Ëmi nishquin ca 'ë uni itsi 'amiti 'icën. Usaquian 'ë 'acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquiti 'ain.

³² Atúan upí oquin cuaisabi oquin ñuixunquin ca Jesusan usaquin cacëxa. Usaría quia oquin ca Pedronën Jesús amo nitsinaxun —usari camina quitima 'ai —quixun ñu caquin cacëxa. ³³ Cacëx cuainacëquin aín 'unánmicë unicama isquin ca Jesusan Pedro ñu caquin cacëxa:

—Min camina ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sináncësa oquin sinanin. Usaquin sinánxunma ca 'at. 'Ën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iaxma 'ëx 'inun quixun sinánquin camina unin sináncësa oquinshi sinanin.

³⁴ Catancëxun ca anu 'icë unicamacëñun aín 'unánmicë unicamaribi cuënxun Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti quicë bana ënquinma 'ati 'icën. ³⁵ Uin cara aín cuëëncësa oquin 'ai, ënë nëtënu upitax tsotishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënu upitax tsóti sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'ëmi catamëquin 'ëx quicësabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'icën. ³⁶ Unix ca ënë nëtënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aíshbi ca Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aish abë upíma 'ianan aín nëtënu abë 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacëbë aín ñucama ax ñancábia bicë 'icën. ³⁷ ¿Nucën Papa Diosbë bamatimoi tsónuxun cara unin añu ñun cupíoti 'ic? Anun cupíoti ñu ca 'aíma 'icën. ³⁸ Ui unix cara 'ënan 'icëbia axa 'ëmi sináncëma unin 'usánti sinani 'ënan 'itimi rabíanan 'ën bana quicësa 'itimi rabinia, a uníxa 'ënan 'itimi cana 'ëxribi rabínti 'ain, uni 'inux anuax uá 'aish cuantancëx 'ën Papa Diosbë 'Apu 'itancëx aín ángelcamabë utëcëni.

9

¹ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—Aséribi cana mitsu cain, axa ënu 'ëbë 'icë uni raírinën ca bamacëma pain 'ixun, 'ëmi catamëtia ainan 'imicëxun, Nucën Papa Dios ca aséribi atun cushi 'icë quixun isti 'icën. Nucën Papa Diosan cushínbi ca usai 'iti 'icën.

Axbia Jesús bëtsia (Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi nëtë 'icëbë aín 'unánmicë uni raíri ëbiani, Pedrocëñun Jacobo 'imainun Juan, acamaishi buani Jesús matánu cuancëxa. Anu cuantancëx ca acaman ismainunbi Jesús bëtsiacëxa. ³ Bëtsicëbë ca aín chupa uxuira 'aish chabachabaquicësa 'iacëxa. Usa 'aish ca ënë menu 'icë unínbia chupa chacaquinbi uxuocësamaira 'aish uxuira 'iacëxa. ⁴ Usa 'icë isanan ca Moisésbëa Elías chiquiracëti Jesús bë banaia isacëxa. ⁵⁻⁶ Usai banaia isi 'aisamairai racuëti —uisai carana quiti 'ai —quiax sináncasmaquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. ¿Uisa cara rabë 'imainun achúshi xubura mi 'axunti 'iti 'ic? Minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

⁷ Usaquian Pedronën cacëbëtainshia cuinan atu tupëoncëxun ca Pedro, Jacobo, Juan, acaman cuin mëucüaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ëx amiira sináncë, 'ën bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

⁸ Quia cuati cuainacëquin amocüa iscëxbi ca uíbi 'aíma 'imainun Jesúsëshi anu 'iacëxa.

⁹ Usaquiani matánuax cuanquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Mitsúnmi iscë ënë ñucama camina uinu 'icë unibi ñuixuntima 'ain. Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx bamatancëx baísquicëbëtan cuni camina ënë ñucama unicama ñuixunti 'ain.

¹⁰ Usaquian Jesusan cacësabi oquin a ñucama ui unibi ñuixunímabi ca atúxbi cuni canani quiacëxa:

—¿Uisai quicë cara, bamatancëx cana 'ëx baísquiti 'ai, quicë ax 'ic? ¹¹ Ësai canantancëxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Mixmi aséribi Cristo 'aínbi cara uisacatsi an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax, Elías pain ca uti 'icë quin?

¹² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Elías ax pain ca uti 'icë quicë bana ax ca aséribi 'icën. Uxun ca unicama Nucën Papa Diosmia sinánun sinánmiti 'icën, usai quicë bana ca aséribi 'icën. ¿Usa 'aínbi cara axa Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uá a ñuicë bana uisai quin? Ca quia, ax ca unin bëtsi bëtsi ocëx tëmëratu 'icën. ¹³ Elías ax pain ca uti 'icë quicë banax aséribi 'aínbi cana mitsu cain, Elías pain ca uaxa. Ucëbi ca judíos unicaman atúxa cuëëncësa oquinshi a 'atimoxa, a ñui Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin ca 'acaxa.

*Ñunshin 'atimañu tuá Jesusan pëcüa
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Aín uni rabë 'imainun achúshibë matánuax anua aín 'unánmicë uni raíri 'icë anu cuanquinbi ca Jesusan isacëxa 'aisamaira unían aín 'unánmicë unicama raíri nëbëtsioraxun, an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamabëtan atubë cuëbicanánquin atu cananquinia. ¹⁵ Usai cuëbicanánquinbi Jesús aia isi camáxbi ratuti abáquiani riquianxun ca —¿Caina ain? —quixun cacëxa.

¹⁶ Cacëxun ca cacëxa:

—Cana ain. ¿Añu ñui caramina atubë cuëbicanancanin?

¹⁷ Cacëxun ca anu 'icë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—'Ën bëchicë cana minu bëan. Ñunshin 'atimanën 'imicëx ca banañuma 'icën.

¹⁸ Uinuxun cara ñunshin 'atimanën 'imia anuax ca menu nipacëtia. Usai 'i aín cuñun bacux bëi cuëtsëquiquin ca aín xëta ñërëxcaia, aín namíxbi ca nimëti bërëru saquiquia. Usa 'ain cana min 'unánmicë unicama 'ëa chiquínxunun can, cacëxunbi ca 'acasmata.

¹⁹ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca aséribi cushi 'icë quixun sinaniman. ¿Mitsúxmi 'ëmi catamënun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi oi carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain? 'Ë ca a tuá bëxun.

²⁰ Cacëxuan bëcëbëtan Jesús isquin ca ñunshin 'atimanën a tuá aín nami nimëmiquin bërërumiquin menu nipacëmiacëxa. Usocëx ca aín cuñun bacux bëi menu taramëcëacëxa. ²¹ Usaía 'ia isquin ca Jesusan a tuacën papa ñucácëxa:

—¿Uiti barin cara ënë tuá ësai 'in?

Cacëxun ca cacëxa:

—Xuratsu 'aishbi ca usai 'iacëxa. ²² Usa 'icë ca ñunshin 'atimanën bamamcatsi quixun 'itsa oquin tsinu 'irumianan bacanuribi nipacëmia. Usa 'ain camina min 'aisa 'icë nu a pëxcuxunti 'ain.

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Minmi 'ë, ca 'axunti 'icë quixun sináncëbëtan cana 'ati 'ain. An 'ëmi catamëquin, 'ën cana asérabi 'axunti 'ai quixun sináncë uni a cana uisa ñu cara abi 'axunti 'ain.

²⁴ Cacëxun ca munuma banaquin a tuacën papan cacëxa:

—Min camina camabi ñu 'ati 'ai quixun cana 'unanin. Usa 'aínbi camina, upí oquinra 'unánun 'ë 'aquinti 'ain.

²⁵ Ësoquian cacëbëa 'itsa uni anu timëtia isquin ca Jesusan ñunshin 'atima cacëxa:

—Ñunshin 'atima, an uni banañuma 'imianan pabë 'imicë, mi cana cain, ënë tuánuax ca ashiti chiquit. Chiquítancëx camina amiribishi anu utécëntima 'ain.

²⁶ Cacëx ca ñunshin 'atima munuma cuëncëni amiribishi a tuá aín namí nimëmiquin bërërumi bamacësa 'itánun nípacëmi chiquíacëxa. Usocëxa racácë isi ca —ca bamaxa —quicáncëxa. ²⁷ Quia ratúcancëbëtanbi Jesusan aín mecënan mëínquin birucëx ca a tuá niruacëxa. ²⁸ Usoquin 'abiania xubunu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisa cupí caranuna nun a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquíncasman?

²⁹ Usaquian cacëxun ca cacëxa:

—Nucën Papa Dios pain pima samáquin ñucáquin cuni ca unin ësa ñunshin 'atima chiquínti 'icën.

*Jesúsan —'ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun catëcëan bana
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)*

³⁰ Anuax cuanx, Galilea menu 'icë bain cuanquin ca Jesusan ax cuaniama unin 'unania quixun atuishi aín bana ñuixunti cupí aín 'unánmicë unicama 'unánquibiancëxa. ³¹ 'Unánquibianquin ca acamaishi buánquin ësaquin cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ë ca unin, an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën. 'Ináncëxun bixun ca 'ë 'ati 'icën. 'Acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquinuxun 'ain.

³² Usaía quiabi ca atun cuama 'icën. Cuatímabi ca upí oquian ñuixunun Jesús catimi racuëacëxa.

*Uix cara bëtsi unicamasamaira 'icë quicë bana
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)*

³³ Capernaúm ëmanu bëbatancëx anua 'iti xubunu atsíntancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Añu ñui caramina bainuax cuëbicananpunin?

³⁴ Cacëxunbi ca bain cuani —uinu 'icë nucama achúshinëxira cara nubë sënënma 'icë —quix atúxbi ñucacanánpuni rabínquin cáma 'icën. ³⁵ Usa 'ain ca tsóbuxun Jesusan aín 'unánmicë unicama cuënxun cacëxa:

—Uix cara aín cushi uni 'iisa tania an ca cha 'iti sinánquinma, camabi uni upitaxa bucunun ñu mëëquinquin 'aquinti 'icën.

³⁶ Usai quiquin ca Jesusan tuá achúshi bixun atu nëbétsi nitsínxun 'icúquin atu cacëxa: ³⁷ Uicaman cara 'ëmi sinánquin ënë tuásaribi 'icëa —ñuumara ca —quixun unin sináncë uni a 'aquinsa 'icë nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia. Usaquin 'aquinquin ca 'ëishima, an 'ë xuá, aribi 'aquinia.

*An nu ñuicëma uni, ax ca nubë upí 'icë quicë bana
(Lc 9.49-50; Mt 10.42)*

³⁸ Quia ca aín 'unánmicë uni, Juan, an Jesús cacëxa:

—Nun cananuna uni achúshinëan, Jesús ca ënë uninuaxmi chiquíti cuëënia quixun caquinshi ñunshin 'atima uninua chiquinia isan. Isquin cananuna axa nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

³⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Uin cara 'ën cushin uni itsían 'acëma ñu 'ati 'icë ax ca 'atancëx 'ë ñui 'atimati banatima 'icën. ⁴⁰ Axa nu ñui quicëma uni ax ca nubë upí 'icën. ⁴¹ Aséjabi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unin cara, Cristonan camina 'ai quixun sinánquin 'umpax mitsu 'inania, an ca aín cupí biti 'icën.

*'Uchati rabanan bërúanracati bana
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

⁴² Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—An uni 'imainun tuá 'ëmia sinánti ënun quixun 'atima ñu 'amiquin 'uchamicë unix ca aín 'ucha chaira 'icën. Usa 'aish ca aín 'ucha cupíbi 'aisamaira oquin castíancë 'iti 'icën. A unix ca anun ñu rënti maxax ami tètëcërcatancëxun parúmpapa nëbëtsi nicëxa uni nanëcësamaira oi 'atimaira ocë 'iti 'icën. ⁴³ Min mëcën anun 'aisama ñu 'ati cuëencë 'ixun camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina min mëcën tëaxun nicësa 'iti 'ain. Mix mëcën rabëñu 'aíshmi bënamëtima manë tsinu anuax tëmërai cuantima cupími min mëcën tëaxun niti ca asábi 'icën. ⁴⁴ Anuax ca an nami picë xënacama bamaima, manë tsi axribi ca uisa nëtënbi bënamëtima. ⁴⁵ Min taë anun 'aisama ñu 'ati cuëencë 'ixun camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina min taë tëaxun nicësa 'iti 'ain. Mix taë rabëñu 'aíshmi manë tsinu anuax tëmërai cuantima cupími min taë tëaxun niti ca asábi 'icën. ⁴⁶ Anuax ca an nami picë xënacama bamaima, manë tsi axribi ca uisa nëtënbi bënamëtima. ⁴⁷ Min bëru anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuëencë 'ixun camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina min bëru achúshi ëchíxun nicësa 'iti 'ain. Mix bëru rabëñu 'aíshmi manë tsinu anuax tëmërai cuantima cupími min bëru achúshi ëchíxun niti ca asábi 'icën. ⁴⁸ Anuax ca an nami picë xënacama bamaima, manë tsi axribi ca uisa nëtënbi bënamëtima. ⁴⁹ Nucën Papa Diosan usoquin 'acëxa upí isnun ca judíos unicaman 'aracacë ñuina xaronuxun tashíancëxa. Usaribi 'icëa Nucën Papa Diosan nu upí isnun cananuna nuxribi upíshi 'iti 'ain. ⁵⁰ Èsa ca. Tashix ca asábi 'icën. Asábi 'aíshbia aín muca nëtëtia camina uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'ain. Mitsúxbi ca tashisa 'it. Bëtsibë nishananima ca nuibanani bucucan.

10

*Uníxa aín xanubë ënanántima
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Capernaúmnuax cuanx ca Jesús Judea me, Jordán cacë baca 'ucë manan, Perea cacë, bëbacëxa. Usaxun ca anua 'aisamaira uni timëtëcënia an 'acësabi oquin bana ñuixuancëxa. ² Usa 'ain ca fariseo unibunën anu timëxun Jesús uisai caraisa quia ami manánuxun cuacatsi quixun ñucáquin cacëxa:

—¿Unin aín xanu ënti cara asábi 'ic?

³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisáimi mitsux 'inun cara Moisés quiacëx?

⁴ Cacëx ca quiacëxa:

—Moisésnëan cuënëo banax ca ësai quin, “ënquin ca unin —ënë xanu ca bërí 'ën xanuma 'icë —quixun quirica 'atancëxun 'inánquin aín xanu ënti 'icë” quiax.

⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Judíos unicamaxa mitsusaribi masáquin sináncë 'ain ca Moisésnën usai quiquin a bana cuënëocëxa. ⁶ Usa 'aínbi ca camabi ñu unioquin Nucën Papa Diosan bëbu 'imainun xanu uniocëxa. ⁷ Usoquin unio 'ixun ca unin aín xanu biquin aín titacëñun aín papa ëni, aín xanubë ënananquinma 'iquinti 'icën. ⁸ Usa

'ain ca uni aín xanubë rabë 'aíshbi achúshisa 'icën. ⁹ Usaía achúshishi 'inúan Nucën Papa Diosan 'imia 'aish ca uni aín xanubë énanantima 'icën, uni itsínribi ca énananmitima 'icën.

¹⁰ Usaquian cacë ca xubunuxun aín 'unánmicë unicaman amiribishi unin cara aín xanu ënti 'icë quixun ñucátëcëancëxa. ¹¹ Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa: —Aín xanu ënxuan an xanu itsi bicë uni ax ca a ëncë xanumi 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'ia 'icësaribiti. ¹² Usaribiti ca xanúxribi, aín bënë ënxun uni itsi bitsi 'uchaia, axa aín bënë 'aímabi bëtsi unibë 'i 'icësaribiti.

*Tuácama Jesusan Nucën Papa Dios ñucáxuan
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

¹³ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin nuibaquin ramënun quixun tuá xuracama Jesúsnu bécancëxa. Bëiabi ca aín 'unánmicë unicaman an bécëcama ñu caquin cacëxa:

—Ënu tuá xurácama bëxunma ca buántan —quixun.

¹⁴ Usaquian caia isi nishquin ca Jesusan cacëxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ënuá unun ën. 'Ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'imicë unicamax ca ënë tuá xuracamasaribi 'icën.

¹⁵ Aséribi cana 'ën mitsu cain, uix cara tuá xuratsua an bërúancë unimi catamëcësa usaribiti 'ëmi catamëcëma 'icë ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

¹⁶ Usaquin caquin ca tuácama 'icúquin biquin ramëquin Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa.

*Ñuñuira bënë uni ñuicë bana
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

¹⁷ Baían Jesús cuancëbëbi ca achúshi uni abácuatsini uacëxa. Ai rantin puruni tsóbuquin ca ñucáquin cacëxa:

—Míx camina aséribi upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ë ñuixunti 'ain, ¿'ëx nëtëtimoí Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'inuxun carana aña 'ati 'ain?

¹⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina 'ëx isana upí 'ai quixun 'ë cain? Uinu 'icë uníxbi ca upíma 'icën. Nucën Papa Diosaxëshi ca upí 'icën. ¹⁹ Uisai cara aín bana cuënëo quia quixun camina 'unanin. Ca quia: “Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni itsin ñu camina mëcamatima 'ain. Camina bëtsi unimi cëmëi manántima 'ain. Camina uni parántima 'ain. Min papa, min titan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain”.

²⁰ Usaquian cacëxun ca unin cacëxa:

—Chamaratsu 'aíshbi minmi 'ë cacë banacama quicësabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.

²¹ Cacëxun ca Jesús a isquin nuibaquin cacëxa:

—Usari camina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acëma 'ain. Ca cuantan. Cuanxun camina min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Uotancëx camina ñuñushi 'iti sinanima 'ëmi sinani 'ënan cupí bamanuxbi 'ëbë cuani uti 'ain. Usaquin 'atancëx camina Nucën Papa Diosan nëtënu 'ianan usaquin 'acë cupí anuax cuëëinra cuëënti 'ain.

²² Usaquian Jesusan cacëxun cuabiani ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uni masá nuituti uténbuax cuancëxa.

²³ Usai 'icëbëtan ca Jesusan ñachaquin isquin aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi ñuñu 'itishi sinani Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

²⁴ Usai quicëbëa ratutiabi ca aín 'unánmicë unicama amiribishi catëcëancëxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi —ñuñu 'aish cana asábi 'ai —quixun sinani Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. ²⁵ Camello, ax ca chaira 'aish,

xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icën. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacësamaira oi ca 'aisamaira ñuñu uni Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

²⁶ Usaía quia cuati ca aín 'unánmicë unicama, a banax ca asérabi 'icë quixun sináncasmai canancëxa:

—Asérabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucën Papa Diosnan 'inux iétima 'icën.

²⁷ Usai quia isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu uníxa iétisama 'aínbi ca Nucën Papa Diosan 'acasmati ñu 'aíma 'icën. Usa 'ixun ca ainshi ñuñu uniribi ainan 'inun iémiti 'icën.

²⁸ Quia ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun cananuna mibë ninuxun nun ñucama ëan.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Asérabi cana mitsu cain, uinu 'icë unin cara camabi uníxa 'ëmi catamëti Nucën Papa Diosnan 'inun 'aquinuxun aín xubu, aín xucën, aín chirabacë, aín tita, aín papa, aín bëchicë, aín naë ëanxa, ³⁰ a unix ca bërâma 'icësamairai ënë nëtënu aín xubu, aín xucën, aín chirabacë, aín tita, aín bëchicë, aín naë a ñucamañu 'iti 'icën, bëtsi unían ami nishquin 'atimomainun. Usai 'ianan ca Nucën Papa Diosan nëtënu abë nëtétimoi 'iti 'icën. ³¹ Usa 'aínbi ca bëría unin — cha ca a uni 'icë —quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën. 'Imainun ca bërí unin iscëxa ñuuma 'icë uni a Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icë isti 'icën.

*Jesusan —'ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun catëcëan bana
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Anuax cuanx bain Jerusalénu cuani ca aín 'unánmicë unicamaxa uisai cara 'iti 'icë quixun sináncasmai racuëti tsiánmainun Jesús rëcuënquiancëxa. Rëcuënquiania 'itsa unin a nuibiancëxun ca Jesusan abëa cuanun aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë cuënquin, usai cana 'iti 'ai quixun ñuixunquin, ësaquin cacëxa: ³³ —Mitsúnbi camina isin, bërí cananuna Jerusalénu cuanin. Anuxun ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ë unin 'inánti 'icën, judíos sacerdotenën cushicamacëñun an Moisésnën cuëneo bana 'unáncë unicama. 'Ináncëxun ca atun —a uni ca bamati 'icë —quixun catancëxun judíosma unicaman 'anun 'ë 'inánti 'icën. ³⁴ 'Ináncëxun ca 'ëmi cuaianan tushucanan mëëtancëxun 'ë 'ati 'icën. Usoquian 'acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquti 'ain.

*Zebedeonën bëchicë rabëtan Jesús ñucá
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Usa 'ain ca Zebedeonën bëchicë rabë, Jacobo 'imainun Juan, an anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Nux cuëncësa oquinmi nun ñucacëxun min nu 'axúnti cananuna cuëënin.

³⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu ñu 'ën mitsu 'axúnti caramina cuëënin?

³⁷ Cacëxun ca cacëxa:

—Mixmi 'apu 'aish, min nëtë upínu tsotan, 'ën xucënaxa min mëcën amo tsómainun 'ëx min mëcën amo tsóti cana cuëënin.

³⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Sinánquinmaishi camina usaquin 'ë cain. ¿'Ë 'acësaribi oquian unin mitsu bëtsi bëtsi ocëxun caramina tanshiti 'ain? ¿'Ëx 'icësaribiti tëmëraquinbi caina tanshiti 'ain?

³⁹ Quia ca cacëxa:

—Usaribi oquin cananuna tanshiti 'ain.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën 'acësaribi oquin camina bëtsi bëtsi ocë 'ianan paëira tanti 'ain. ⁴⁰ Usa 'aínbi cana 'ën, mix camina 'ën mëqueu tsónan 'ën mëmiu tsóti 'ai quixun ui unibi caiman. Nucën Papa Diosan cuni ca cati 'icën, uix cara anu tsóti 'icë quixun, an mëníosabi oía 'inun.

⁴¹ Usaquian a rabëtan Jesús caia cuati ca Jesusan 'unánmicë uni raíri, mëcën rabë, ax Jacobo 'imainun Juanmi nishacëxa. ⁴² Usaria isquin ca cuënxun Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëncësabi oquian tëmëraquinbi ñu mëënnun 'amia. Aín cushi unin ca aín unicama ax quicësabi oquian 'anun 'amia. ⁴³ Usa 'aínbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara bëtsi unisama 'iisa tania, an ca mitsúxmi upitax bucunun ñu mëëquin 'aquinti 'icën. ⁴⁴ Uinu 'icë micamax cara mitsun cushi 'iisa tania an ca mitsúxmi chuámarua upitax bucunun mitsu ñu 'axúnti 'icën, 'ën mitsu 'acësaribi oquin. ⁴⁵ Uni itsían ñu mëëxunun cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uáma 'ain. 'Ëx cana unicamaxa upí 'ianan upitax bucuti oquin 'aquini uacën. 'Ëx 'uchañuma 'aish bamatsianxmabi cana camabi uníxa Nucën Papa Diosbë upí 'inun atun 'ucha 'ënansa 'ain bamai uacën.

Jesusan bëxuñu uni Bartimeo bëpëxcüa

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Usaquiani Jericó ëmanu bëbatancëx ca anuax aín 'unánmicë unicama 'imainun 'aisamaira uni Jesús bë cuantëcëancëxa. Cuania ca bëxuñu uni, Bartimeo cacë, Timeonën bëchicë, an uni curíqui ñucacë, an bai amo tsóxunbi ⁴⁷ —Nazaretnu 'icë Jesús ca aia —quíaxa quicania cuati cuëníshquin cacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁸ Usaía quia oquin ca anu 'icë unicaman banaxma isa nëtënnun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nëtëtima ax 'icësamaira oi ñunshínrui munuma cuëníshcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁹ Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ënu unun ca cat —quixun cacëxa. Cacëxun ca unicaman bëxuñu uni cacëxa:

—Masá nuituáxma ca 'it. Mi ca cuënia, niruquiani ca anu cuantan.

⁵⁰ Cacëxëshi niruquin anúan mapúcë chupa pëxun nibiani ca Jesúsnu cuancëxa. ⁵¹ Usaria aia ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën mi uisoti caina cuëënin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Isnúnmi 'ë bëpëxcuti cana cuëënin.

⁵² Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina cuanti 'ain. 'Ën mi bëpëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina bëpëxcüan.

Usaquian cacëxëshi bëpëxcuquin ca isacëxa. Bëpëxcucëxun isi cuëënuquiani ca Jesús bë cuancëxa.

II. JERUSALENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (11-13)

11

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalénu cuani Betfagé 'imainun Betania ëma rabë a 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabë xuquin Jesusan cacëxa:

² —Aminu bësucë ëma anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaxun camina burro,

anua uni tsócëma pain, a anua təcërëcacë mërati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain. ³ Mitsúnmi tubuia isquian bëtsi unin: ¿Uisoti caramina tubuin? —cacëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibun ca ënë a buánxunun quixun nu caxa. Bëríbi ca bëmitëcënti 'icën.

⁴ Usaquin caxuan xucëx cuanxun ca burro, bai amo xubu xëcuë tanáin, təcërëcacë mërácëxa. ⁵ Mëraquiian tubuia isquin ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—¿Añu caina 'ain? ¿Uisati caramina burro tubuin?

⁶ Cacëxun ca usaquin canun quixuan Jesusan cacësabi oquin cacëxa. Cacëxun ca —ca buántan —cacëxa. ⁷ Cacëxun buántancëxuan chupan catátacaquin burro camápucëbë ca anu 'iruax tsotax Jesús Jerusalénu cuancëxa. ⁸ Usaía burron cuancëbëtan ca 'aisamaira unin anun Jesús cuanti bainu, anúan mapúcë chupabi 'apámainun bëtsi bëtsi unin naë rësúnua i pëchi chuíshcaxun anúan Jesús cuantinu 'apácëxa. ⁹ Usobiani ca sharáquiiani unicama cuancëxa. Raírinëxa rëcuënmainun ca raírinëxribi Jesús caxu cuani a rabi cuëëni quicancëxa:

—Ënë unix ca upíira 'icën. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca ënëx bërí aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Nun a rabinun ca 'acan. ¹⁰ Nucën rara Davítan rëbúnqui, ami sinania Nucën Papa Diosan ainan nu 'imíti, a ca ënëx 'icën. Nucën Papa Dios naínu 'icë, aribi cuëënquin rabinun ca 'acan.

¹¹ Usaía unicamax sharáquiainun cuanx ca Jesús Jerusalénu bëbacëxa. Bëbaxun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun, camabi ñu istancëx bari cuabúcëbë Betania ëmanu 'i cuancëxa. Cuancëbë ca abë aín 'unánmicë unicamaxribi cuancëxa.

*Jesusan higuera cacë i bimiñuma 'inun ca
(Mt 21.18-19)*

¹² Betianu 'inëti Jerusalénu cuantëcëni ca Jesús panancëxa. ¹³ Pananquiani cuani ca 'uraxun higuera nicë isbiani, bimiñu cara quixun isi cuancëxa. Cuanquin isquinbi ca tuáñuma ñancáishi 'aísha aín pëchishi ocëxa, higuëranën, tuatisama pan 'ain. ¹⁴ Usa 'icë isquin ca Jesusan cacëxa:

—Min camina tuatëcëniman. Achúshira unínbi ca min tuá cutëcëniman. Quixuan caia ca aín 'unánmicë unicaman cuacëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Usaquiiani cuanx Jerusalénu bëbax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun ca Jesusan anuxun an ñu marucë unicama chiquíanan an curíqui cambioquin bicë unicaman mesacama chashcaquin an numacuru marucë unicamaxa anu tsócë aribi chashcacëxa, anu tsóxma 'inun quixun.

¹⁶ Usonan ca uíxbia ñu buani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquianxma 'inun quixun atu cacëxa. ¹⁷ Usaquin 'aquin ca unicama 'unánmiquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca quia: “Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi uni 'ëbë banati xubu 'iti 'icën”. Usaía cuënëo bana quicë 'aínbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun ënuxun ñu maruin.

¹⁸ Usaía quicëbë camabi unían aín bana cuati rabanan racuëti ca judíos sacerdotenën cushicamabë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ësëncëxa.

¹⁹ Usa 'ain ca ñantabucëbë Jesús bë aín 'unánmicë unicama Jerusalénuax cuancëxa.

Higuera chushi xanan
(Mt 21.20-22)

²⁰ Uxnëti pëcaracëbë Jerusalénu cuantëcënquin ca higuera an isóncësama 'icë aín tapúnmiaxbia chushicë isacëxa. ²¹ Usa isquin ca Pedronën a higuera caia conxun Jesús cacëxa:

—Ca is. Minmi ñu concë higuera ca xanánxá.

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ax cushiira 'ixun ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin 'aia quixun sinani ca ami catamët. ²³ Aséribi cana mitsu cain, unían —sapi ca 'atima 'icë —quixun sinánquinma —aséribi ca Nucën Papa Diosan 'ati 'icë —quixun sinánquin, ënë matá —ënuax ca parúmpapanu racati cuantan —quixun cacëx ca usai 'iti 'icën. ²⁴ Usa 'ain cana mitsu cain, —aséribi ca Nucën Papa Diosan 'ën cacëxun 'ë 'axunti 'icë —quixun sinania ca an mitsúnmi ñucácësabi oquin mitsu 'axunti 'icën. ²⁵ Unibë 'aisama 'aish Nucën Papa Dios naínu 'icë abë banaquin camina axa mimi 'uchacë uni cupiti sinánquinma a pain manuti 'ain, usaribi oquian Nucën Papa Diosan min 'ucha tërénquin manunun. ²⁶ Usa 'aínbi ca mitsúxmi uni itsimi nishcë a manutisama tania Nucën Papa Dios naínu 'icë, an mitsun ñu 'atima 'acë a tërénxunquin manutima 'icën.

Jesusan cushi ñuicë bana
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Jerusalénu cuantëcëanx ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu Jesús cuantëcëancëxa. Cuanx atsíntancëxa anu 'icë isquin ca judíos sacerdotenën cushicama, 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama, 'imainun ampan caniacëcë unicama anu cuanxun ²⁸ ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina an ñu marucë unicama chiquíon? ¿Uin cara usquinmi ñu 'anun mi cax?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ënribi cana mitsu bana itsi ñucatin. Ñucácëxunmi mitsun 'ë ñuixuncëxun cana 'ënribi mitsu cati 'ain, uin banan carana ësaquin 'ai quixun. ³⁰ ¿Uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucën Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaquian 'anun cacëx? Ca 'ë ñuixun.

³¹ Usaquian Jesusan cacëxbi ca uisaquin caranuna cati 'ai quixun sinani ñucacanancëxa:

—¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu Nucën Papa Dios naínu 'icë an ca cacëxa quixun cati 'aínbi ca usaquin nun cacëxun nu —¿usa 'ain caramina uisa cupí aín bana cuama 'ai? —quixun nu cati 'icën. ³² ¿Caranuna —unían 'imicëxun ca Juanën unicama nashimiacëxa —quixun cati 'ain? Usaquin cati 'aínbi ca camabi unin aín bana cuaquin —Nucën Papa Diosan ca aséribi aín bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacëxa —quixun sinania.

Usaquin sinani ca a 'apucamax 'apuma unicamami racuéacëxa. ³³ Usai canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unaniman.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin banan carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

12

Bana itsi ñuicësoquin Jesusan an naë bërúancë unicama ñuia
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Bana itsi ñuicësoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ënë banaribi 'apucama ñuixuancëxa:

—Ēsa ca. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apáxun cënētancëxun ca anuxun uvas baca biti xaxu quinioquin naëaxa. 'Anan ca anuxun naë bërúanti xuburibi manámiira chaioruquin 'axa. 'Atancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura 'icë menu 'i cuanxa. ² Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëemicë uni achúshi xuquin caxa:

—An naë bërúancë unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain. ³ Cacëx cuanxa bëbaiabi ca an naë bërúancë unicaman mëétancëxun ñuñuma cuantëcëntanun xuaxa. ⁴ Usaquian 'an ca naë 'ibun aín ñu mëemicë uni itsi xutëcëanxa. Xucëx cuanxa bëbaiabi ca aribi an naë bërúancë unicaman macuëxquin bëtsi bëtsi oquin 'atimati banaquin ñu caxa. ⁵ Urocëbëtan amiribishi xucëbi ca bëtsiribi 'axa. A 'acan ca bëtsi xutancë xutancëxun raíribi xuaxa. Xutiabi ca raíri 'atimonan raíribi 'acaxa.

⁶ Usoquin aín unicama xuquinbi ca aira nuibacë aín bëchicë a xucëma 'icën. Xuxunmabi ca —'ën bëchicë ënë ca usaribi oquin 'aquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icë —quixun sinánquin aira xuaxa. ⁷ Usoquin sinánquin xucëx cuanxa bëbacëbë ca an naë bërúancë unicama canani quiaxa: Aín papáxa bamacëbë ca aín bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ënë 'ati 'ain. ⁸ Canantancëxun 'atancëxun ca naë 'uri racáncanxa.

⁹ Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun a unicama uisoti 'icë quixun cana mitsu cain. Aín naënu cuanxun a unicama 'atancëxun ca bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun cati 'icën. ¹⁰ ¿Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicë, a caramina mitsun iscëma 'ain?

An maxax xubuacë unían biquinma racáncë 'aishbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti. ¹¹ Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imiáxa. An usoquin mënocëx ca nun nu iscëx upíira 'icën.

¿Usoquian cuënëo bana a caramina mitsun iscëma 'ain?

¹² An naë bërúancë unicama ñuicëbë ca judíos 'apucama atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsni nishacëxa. Nishquin 'atimonuxun biisa tanquinbi —'itsa unin ca aín bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishti 'icë —quixun sinani atumi racuëquin Jesús ëbiani riquiancëxa.

*Unían 'apu curíqui 'inan
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)*

¹³ Usaquiani cuanxun ca atun cushicaman uisai cara Jesús quiaxa quixuan atu cacëx ami manáncatsi quixun, an Jesús cëmëxun ñucánun fariseo uni raíri 'imainun Herodesnën uni raíribi xuacëxa. ¹⁴ Xucëx cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Cananuna 'unanin, min banax ca aséribi 'icën. Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun camina cëmëquinma aséribi ñuin, unían min a bana ñuia cuati cuëncëbëtanmabi. Min sináncëx ca camabi uni bëtsibëtan sënën 'icën. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ñuixunin. Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucën Papa Dios aséribi nun cushi 'ain cara Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic? ¿Caranuna curíqui 'inánti 'ain? ¿Caranuna 'inántima 'ain?

¹⁵ Cacëxun ca Jesusan —uisai caraisna qui quixun 'ëmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ë ñucatia —quixun 'unánquin cacëxa:

—'ëmi manánuxun 'ëx caraisna uisai qui cuacatsi quixun camina 'ë usoquin cain. Uisa cara isnun ca 'apu buánmiti manë curíqui achúshi 'ë bëxun.

¹⁶ Cacëxuan bëia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uin bëmañan tanquin 'acë cara ënëx 'ic? ¿Uin anë cara cuënëocë ënëx 'ic? Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca Romanu 'icë 'apu, Césarnën bëmánan tanquin 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

¹⁷ Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëncë a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëncë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

Usaquian cacëxun cuati ca bëtsi unin banasama ca ënën bana 'icë quiax sináncasmai ratúcancëxa.

Uni baísqiti ñui quicë bana

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Usa 'ain ca Jesúsnu saduceo unicama cuancëxa. Saduceo unicaman ca — bama 'aish ca uni baísqitima 'icë —quixun sináncëxa. Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa: ¹⁹ —Nun 'unánun ca Moisésnën ësai quicë bana cuënëocëxa, uni achúshinëxa bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan aín casunancë xanu bixun, ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicë ax aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën. ²⁰ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshi ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biaxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ²¹ Baman aín xucënan casunancë xanu biaxbi ca aín xucën axribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucën bëtsíxribishi bamacëxa. ²² Usa 'ain ca xucën camáxbi a xanu biaxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. Acamaxa bamaí cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa. ²³ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicama baísqiti nëtën acama uinu 'icëxira aín bënë 'iti 'ic?

²⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Mitsun Nucën Papa Diosan bana cara uisaira quia quixun cuanan aín cushiribi 'unánquinma camina usaquin 'ë ñucatin. ²⁵ Bama 'aish baísqiquin ca unin xanu bitima 'icën, aín ini bëchicë ca unin bënumitima 'icën. Usaribi ca naínu 'icë ángelcamaxribi 'icën. ²⁶ Mitsúnmi —bama 'aish ca uni baísqitima 'icë —quixun sinania cana mitsu cain, ca usama 'icën. ¿Caramina Moisésnëan imaxu nëmëtia isa ñui quicë bana iscëma 'ain? Imaxu rëquirucënuax banaquin ca Nucën Papa Dios Moisés ësaiquin cacëxa: “Èx cana Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicë Dios, a 'ain”. ²⁷ A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios, ax ca bama 'aísha baísqitima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabicë Dios a 'icën.

A pain Nucën Papa Diosan bana axa quicësabi oíira 'iti

(Mt 22.34-40)

²⁸ Usaquian Jesusan suduceo unicama caia ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën uquin cuacëxa. Cuacëxuan saduceo unicaman ñucácë bana a upí oquin ñuia cuaxun ca an Jesús cacëxa:

—¿Uinu 'icë Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësa oíira caranuna 'iti 'ain?

²⁹ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Axa quicësabiira oi 'iti bana ax ca ësai quia: “Israel unicama, ca cuat. Nucën 'Ibu Dios ax ca achúshi 'icën. ³⁰ Min 'Ibu Diosmi camina aséribi cuëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëncësabi oíshi 'iti 'ain”. Ax ca a pain Nucën Papa Diosan bana ax quicësabi oíira 'iti a 'icën. ³¹ Ènëxribi ca a banasaribi 'icën: “Mixmi bëruancësaribi oquin camina min aintsicama nuibanana 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. 'Aíma ca axa quicësabi oía uni 'iti ënë bana rabësaribi bana 'icën. ³² Usaquian cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unin cacëxa:

—Usa ca. Mixmi quicë bana ax ca aséribi 'icën, Nucën Papa Dios, ax ca achúshishi 'icën. Bëtsi Dios ca 'aíma 'icën. ³³ Cëmëima aséribi cuëni, ax cuëncësabi oi 'i ami sinánan unin axa bëruancësaribi oquin aín aintsicama

nuibanan 'aquinsa 'icë 'aquincëbë ca Nucën Papa Dios cuëënia, judíos unían aín 'ucha cupí 'aracacë ñuina rëxun xarocëbëa 'icësamaira oi.

³⁴ Usaquian a bana ñuiquin cacëxun ca Jesusan a uni cacëxa:

—Nucën Papa Diosan uni 'iisa camina 'ain.

Usaquian a uni caia cuaxun ca ui unínbi ñucátëcëanma 'icën.

Uin rëbúnqui cara Cristo 'icë quicë bana

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuni ca Jesús quiacëxa:

—¿Uisa 'aish cara an Moisésnëan cuënëo bana 'unáncë unicamax quia, Cristo ax ca Davitan rëbúnqui 'icë quiax? ³⁶ Nucën Papa Diosan Bëru Ñnunshin Upitanbi ca David ësaquin quimiacëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu caxa, “axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuami-mainun camina mix 'ëbë 'apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain”.

³⁷ Usai qui ca David ax —Cristo, ax ca 'ën 'Ibu 'icë —quiax quiacëxa. ¿Ësaia quiá 'ain cara Cristo uisax Davitan rëbúnqui 'iti 'ic? Usaía quia ca 'aisamaira 'ixun unin cuëënquin cuacëxa.

Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama ñuia

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Cuatia ca bana ñuixunquin Jesusan ësaquin atu cacëxa:

—An usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax 'icësaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca chupa chaxcë pañuax niti cuëëanan anuxun ñu marucë anuxuan unin —ax ca nun cushi 'icë —quixun sinánquin mëcën 'inánquin biti cuëënia. ³⁹ Usai 'ianan ca anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti, anua aín cushicamax tsóti a anu tsotishi cuëënia, 'ianan ca pi timëxun anu aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. ⁴⁰ Usai 'ianan ca casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuia. Cëñuanan ca ax isa upí 'icë quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banaia. Usa unicama ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin 'uchoti 'icën.

Xanu casunamëcënan Nucën Papa Dios curíqui nanxúan ñui quicë bana

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama catancëx ca Jesús anu curíqui nanti ñu 'urama ami bësui tsóbuacëxa. Tsóxun ca anu nanti ñu anua unicaman curíqui nania isacëxa. Iscëxun ca 'aisamaira curíquiñu unicama an 'itsa curíqui nancëxa. ⁴² Nancëbë uquin ca xanu casunamëcë ñuñuma, anribi manë curíqui rabëratsu nancëxa, axa cupímara 'icëbi. ⁴³⁻⁴⁴ Nancëbëtan cuëncëxa aia ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Itsaira curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tëxëocë curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'aínbi ca xanu casunamëcë ënën aséribi cuëënquin 'aisa tanquin anúan ñu marutibi 'aíma 'itánun aín curíquicamaishi 'aruaxa. Usa 'ain cana aséribi mitsu cain, curíquiñu unicaman 'acësamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

13

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu upíira upí ñui quicë bana

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuaxa cuania ca aín 'unánmicë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Ca is, ënë xubux ca maxax 'acë 'aish upíira upí 'icën.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënë xubu camina maxax 'acë 'aish chaira isin. Usa 'ainbi ca ënë xubucama ain maxáxcamaribi rurupacë 'iti 'icën.

Mecama cëñúti nëtë 'iisama pain 'ain bëtsi bëtsi ñu 'iti bana

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Usaquin cacëx abë cuanquin ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'uria 'icë matá, Olivos, anu tsóbutia Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, acaman, unia 'aíma 'ain, atúxëshi abë 'ixun Jesús cacëxa: ⁴ —¿Uínsaran cara mixmi quicësabi oi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ënëx ain maxáxcama rurupacë 'iti 'ic? ¿Anúan usai 'iti nëtë ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain? A camina nu ñuixunti 'ain.

⁵⁻⁶ Usaquin ain 'unánmicë unicaman ñucácëxun ca Jesusan anun ax utëcënti nëtë ñuixunquin ësaquin cacëxa:

—'Itsa unin ca, 'ëx cana Cristo 'ai, quiax quiquin 'itsaira uni paránuxun 'aia. Usoquin mitsuribi paránti rabanan camina bërúancati 'ain. ⁷ Mitsun camina uni itsán —bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsibë 'acánania quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan camina —raíri unicamaxribi ca raíribë 'acánania — quixun ñuia cuatíbi racuëtima 'ain. Usaía 'icëbëbi ca ënë mecama cëñúcëma pain 'iti 'icën. ⁸ Bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsi menu 'icë unicamabë nishánani 'acánanti 'icën. 'Imainunribi ca bëtsi menu 'icë 'apun suntárucama bëtsi menu 'icë suntárucamabë 'acánanti 'icën. Bëtsi bëtsi mecama ca shaiquinuxun 'aia. Bëtsi bëtsi nëtënu 'icë unicamax ca a piti ñuñuma 'in-uxun 'aia. Usoquin pain tëmëratancëxunbi ca 'ëx utëcëncëbëtainra, unin an 'acësamaira oquin tëmëranuxun 'aia.

⁹ 'Ëmi sináncëma uni raírinën ca 'apucamanu ami manánuxun mitsu buánti 'icën. Usonan ca anua judíos unicama timëti xubucamanuxun mitsu manë xon rishqiti 'icën. Mitsúnmi 'ën bana uni ñuixuncë cupí ca unin mitsumi nishqiu judíosma unicaman 'apunu mitsu buánti 'icën, ami mitsu ñui manánuxun. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unanx camina usaía 'icëbë ratútima 'ain. Usocëxunbi camina a 'apucama 'ë ñuiquin bana ñuixunti 'ain. ¹⁰ Usaía 'icëma pan 'ain ca camabi menuxun uisai cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiáxa quicë bana unin ñuixunti 'icën. ¹¹ A unicaman mitsu 'apunu buáncëxun camina racuëquin —uisai carana qiti 'ai —quixun sinántima 'ain. Mitsúxmi banacëbëtan Shia Nucën Papa Diosan mitsu sinánmicë banan camina cati 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx camina qiti 'ain. ¹² 'Ëmi sináncëma unin ca axa 'ëmi sinania oquin ain xucënbi an uni 'aminun quixun 'apu 'inánti 'icën. Usaribi oquin ca ain papan ami nishquin ain bëchicëbi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. 'Imainun ca usaribi oquin ain bëchicënën ami nishquin ain papabi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. ¹³ Mitsúxmi 'ëmi catamëcë cupí ca unicamax 'ëmi sináncëma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. Usa ñu 'icëbëtanbia 'ëmi sinánquin ëncëma unicamax ca 'ën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'icën.

¹⁴ Usaquin caxun ca Jesusan ësaquinribi ain 'unánmicë unicama cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni, Danielnëan a ñuiquin cuënëo uni ax ca 'atimaira 'icëa unin timacë 'aishbi ain suntárucamabë uti 'icën. Aí ca ax anua ax 'itima anu 'iti 'icën. An ënë bana iscë uni an ca uisai quicë cara quixun 'unánti 'icën. Usai 'icëbë ca unicama ami racuëti Judea menu 'icë ëmacamanuax abáquiani matánu cuanti 'icën. ¹⁵ Ain xubu ëman 'icë unicamaxribi ca abánuxun, ain ñu pain bitsi ain xubunu atsíntëcënima ashiti cuanti 'icën. ¹⁶ 'Imainun ca ain naënuxuan ñu mëcë unicamaxribi abánuxun ain chupa bitsi, ain xubunu cuaníma ain naënuaxëshi abáti 'icën. ¹⁷ Usaía 'icëbë ca xanu tuñucama 'imainun ain tuá 'icúcë xanucamaxribi abáquiani cuani

nuibacanaxun 'aia. ¹⁸ Usaími mitañu 'itin rabanan camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. ¹⁹ Usai 'i ca unicama Nucën Papa Diosan me uniotabacë 'aían uínsaranbi 'íasamairai tēmēрати 'icēn, amiribishi usai tēmēратēcēntimoi. ²⁰ Anúan paē tanquin tēmēрати nētēxa cēñúcēbēma ca usabi 'i camabi uni bamati 'icēn. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan, ainan 'inun an caíscē unicama nuibaquin, atu cupí anúan unin paē tanquin tēmēрати nētēcama sēnēnmiti 'icēn.

²¹ Anúan usoquin unicaman tēmēрати nētē ucēbētan unin mitsu —ca is, ēnu ca Cristo 'icē —quixun canan —ca is, unu ca Cristo 'icē —quixun cacēxunbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain. ²² Anúan usoquin unicaman tēmēрати nētē ucēbētan ca unin ax asérabi ama 'ixunbi —'ēx cana Cristo 'ai —quixun paránti sinánquin unicama canuxun 'aia. Usaribiquin ca uni raírinēn cēmēquin —'ēn cana Nucën Papa Dios quicē bana unicama ñuixunin —quixun unicama canuxun 'aia. Canan ca unicama paránti sinánquin, uni itsían 'acēma ñu 'anuxun 'aia. 'Aquin ca Nucën Papa Diosan unicamaribi paránti sinánuxun 'aia. ²³ Usai 'icēma pan 'aínbi 'ēn mitsu cacē 'aish camina a ñucama usai 'icēbēbi ratútima 'ain. 'Ianan camina unínma mitsu parania bērúancati 'ain.

*Anúan Jesús utēcēnti nētē ñuicē bana
(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)*

²⁴ Catancēxun ca Jesusan ēsaquinribi aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Usaía tēmērai anun uni bēnēti nētēcama 'icēbē ca bari bēánquinoxun 'aia, 'uxēnribi ca pēcanuxunma 'aia. ²⁵ 'Iparibi ca rēucunuxun 'aia, naícamē'ēo shaíquicēbē ca anua 'icē ñucamaxribi shaíquinoxun 'aia. ²⁶ Usaía 'icēbētan ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ēn nētē cuin mēúxun 'ēn cushin pēcabētsinia unicaman isnuxun 'aia. ²⁷ 'Ēx uquin cana 'ēn ángelcama xuquin 'ēnan 'inun 'ēn caíscē unicama camabi menua, naínuaribi 'ēbēa 'inun timēminuxun 'ain.

²⁸ Ēnē ñu camina 'unanin, higuera i ax ca baricuatsincēbē aín pēchi rēucubutancēx amiribishi corutēcēnia. Usaría 'ia isquin camina —ca baritiacuatsinia —quixun 'unanin. ²⁹ Usaribitia 'ēn mitsu ñuixuncē ñucamax 'icēbētan camina 'unánti 'ain, anun 'ēx utēcēnti nētē ca 'urama 'icē quixun. ³⁰ Asérabi cana mitsu cain, ēnē nētēnu bucucē unicamax bamacēma pain 'ain ca 'ēn mitsu ñuixuncē banacama quicēsabi oi 'iti 'icēn. ³¹ Naí, me acamax ca cēñúti 'icēn, 'aínbi ca 'ēn banaxa nētētimoí usabi 'ain camabi ñu 'ēx quicēsabi oi asérabi 'iti 'icēn.

³² Añu nētēinra carana 'ēx utēcēnti 'ain, uínsarainra cara usai 'iti 'icē quixun ca uínbi 'unanima. Naínu 'icē ángelcamanbi ca 'unanima, 'ēx Nucën Papa Diosan Bēchicē 'ixunbi cana 'ēnribi 'unaniman. Nucën Papa Diosan cuni ca 'unania. ³³ Mitsun uínsaran carana uti 'ai quixun 'unáncēma 'aish camina camabi nētēn 'ēn uni 'aish 'ēmi sinánquin 'ēx uti caínti 'ain. ³⁴ Ca ēsa 'icēn. Uni achúshinēn ca aín xubunuax amanu cuanuxun an ñu mēēxuncē unicama cuēnxun, —utēcēntamainun camina upí oquin ñu 'ati 'ai —quixun canan an xēcuē bērúancē uniribi aín xubu bērúainra onun quixun caia. Usaquin cabiani ca 'ura cuania. ³⁵ A unicaman ca uínsaran cara an atu ñu mēēmīcē uni uti 'icē quixun 'unanima. Usaribiquin camina mitsun 'ēx uti 'unaniman. Carana bēbaquíshcēbē uti 'ain, carana imē naēx uti 'ain, carana 'atapa bēnē banacēbē uti 'ain, carana pēcaracēbēa bari urucēbē uti 'ai quixun camina 'unaniman. Usa 'ain camina camabi nētēn 'ēmi sinánquin 'ēx uti caínti 'ain, ³⁶ uquin atuna 'ēmi manúcē mitsu mērain, usa 'ain. ³⁷ Ēsaquin 'ēn mitsu cacēsaribi oquin cana axa 'ēmi catamēcē unicamaribi cain, camina 'ēmi sinánquin 'ēx uti caínti 'ai quixun.

III. BAMAXBI JESUCRISTO BAIQUIA BANA (14-16)

14

Judíos unicama Jesúsmi 'esënan (Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Anun carnero 'ati 'ianan anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë 'itia rabë nëtë 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman, uisaxun caranuna 'anuxun Jesús, unicaman 'unánunmaishi, biti 'ai quiax canancëxa. ² Cananíbi ca quiacëxa:

—Unicamama anun rabanan nëeti tsuáquiruia, usa 'ain cananuna anun carnero 'ati nëtën bitima 'ain.

Betaníanuxuan xanun Jesúsmi ro tutuca bana (Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Betania ñacánuax ca Jesús an aín nami chëquimicë 'insínñu 'aíshbia pëxcúcë, Simón, aín xubunua 'icë mesanu tsócëxa. Anu 'aísha mesanu tsotan ca xanu achúshinën anu sanuira sanu 'inínti ro, nardo cacë, 'arucë ñu a bëacëxa. A rox ca mëscucëma 'aish cupíira cupí 'iacëxa. Usa 'aínbi ca anua 'arucë ñu a ruruquin anun Jesusan maxcá chabócëxa. ⁴ Usoia isi ca anu 'icë unicama raírinëx a xanumi nishi canancëxa:

—¿Uisati cara ro ñancábi cëñuax? ⁵ Anun ñuñuma uni 'aquinti trescientos curíqui cupí maruti ca ënë ro 'iaxa.

⁶ Usai canania cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Ami nishquin ënë xanu ñuixunma ca 'at. Ësoquian 'ë 'acë ënëx ca asábiira 'icën. ⁷ Camabi nëtën camina ñuñuma uni isin. Isquin camina 'aquinsa tanquin 'aquinquin ñu 'inánti 'ain. Usa 'aínbi camina mitsun xëribuquin 'ë istima 'ain. ⁸ An 'ë usaquin 'aisa tanquin ca 'ë 'axa. Bamacë maínuxun usoquin unin 'ati tanquin ca ënë xanun 'ë ron 'axa. ⁹ Aséribi cana mitsu cain, uinuxun cara camabi menuxun 'ën unibunën 'ën bana, anúan uni Nucën Papa Diosnan 'iti, a ñuixunia, anuxun ca ënë xanúan ësoquin 'ë 'acë ënëribi ñuixunti 'icën, camabi unían 'unánun.

Judasnëan Jesús uni 'inan (Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Usa 'ain ca Jesusan 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, ax anua judíos sacerdotenën cushicama 'icë anu cuanxun —Jesúsmi binun cana mitsu a ismiquin buánti 'ai —quixun atu cacëxa. ¹¹ Cacëxun cuati cuëenquin ca —curíqui cananuna mi 'inánti 'ai —quixun cacancëxa. Usaía quicëbëtan ca Judasnën —¿uisaxun carana ënë unicama Jesús bimiti 'ai? —quixun sináncëxa.

Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan ashiquin pia (Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹² Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtë ucëbëa, anun carnero 'ati Pascua nëtë 'ain, ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uinuxuinra nun Pascua nëtën a piti ñu mi mëníoxuni cuanti caramina cuëënin?

¹³ Usaquian cacëxun xuquin ca aín 'unánmicë uni rabë cacëxa:

—Ëma 'uri anu ca cuantan. Cuanquin mëraquin camina achúshi unían ñutën 'umpax buania a nuibianti 'ain. ¹⁴ Nuibiani anua ax atsíncë xubunu atsínquin camina aín 'ibu ësaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mi canun nu caxa, ¿Uinuxun cara 'ëbëtan 'ën 'unánmicë unicaman Pascua nëtën piti ñu piti 'ic? ¹⁵ Usaquinmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti, xubu namé cha, cata itsi manámi 'icë, anua mesa 'imainun anu tsóti acama mëníocë, a mitsu ismiti 'icën. Ismicëxun camina anuxun piti mëníoti 'ain.

¹⁶ Usoquian cacëx cuanx Jerusalénu bëbaquin ca aín 'unánmicë uni rabëtan Jesusan cacësabi oquin a ñucama mëracëxa. Mëraxun ca anuxun a nëtën piti ñucama mëníocëxa.

¹⁷ Usaquian 'an ca Jesús bë bëbaquishcëbë aín 'unánmicë unicama męcën rabë 'imainun rabë acamax anu bëbacëxa. ¹⁸ Bëbatancëxun mesanuxun piia ca Jesusan atu cacëxa:

—Aséabi cana 'ën mitsu cain, an 'ëbëtan picë micama achúshinën camina axa 'ëmi nishcë unicama 'ë 'inánuxun 'ain.

¹⁹ Èsaquian cacëxun oi masá nuituquin ca aín 'unánmicë unicama achúshi achúshinën Jesús ñucácëxa:

—¿'Ën carana uni mi 'inánti 'ain? ¿'Ë cat?

²⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Micama achúshi an 'ëbëtan manë xampami chabóxun pán picë an ca uni 'ë 'inánti 'icën. ²¹ Aséabi Nucën Papa Diosan bana cuënëosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'aínbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ë 'ináncë uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icë usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën. Usai 'itima cupí ax unitima ca 'iacëxa.

²² Usaquian cacëxun pimainun ca Jesusan pán biquin, Nucën Papa Dios — asábi ca — catancëxun, pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

—Ënë ca bit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën.

²³ Cacëxuan a páncama pian ca Jesusan uvas baca anu 'arucë xampa biquin, Nucën Papa Dios pain — asábi ca — catancëxun atu 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca camaxunbi 'acëxa. ²⁴ 'Aia ca cacëxa:

—'Ën imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca 'aisamaira uni aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. Ënëx ca a 'apati 'ëx bamati a 'icën. ²⁵ Aséabi cana mitsu cain, ënuxun cana uvas baca 'atëcëniman. Nucën Papa Dios anua ax aín unicaman 'Apu 'icë, anuxun cuni cana 'atëcënti 'ain.

Pedronën uni paran

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Nucën Papa Dios rabi cantatancëx ca Jesús bë aín 'unánmicë unicama Olivos cacë matánu cuancëxa. ²⁷ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unin 'ë bicëbë camina mitsux racuëti abati tsuáquiti 'ain, Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi: “An carnero bërúancë uni 'ën 'acëbë ca carnerocamax abati tsuáquiti 'icën”. ²⁸ Usai 'itancëxmi mitsux cuainsama pain 'ain cana 'ëx pain baísquiquiani Galileanu cuanti 'ain.

²⁹ Usaía quia ca Pedronën cacëxa:

—Raírinëxa mi ëbiani abácëbëbi cana 'ëxëshi mi ëbiani abátima 'ain.

³⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Aséabi cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan rabëti 'atapa banatisama pan 'ain min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

³¹ Cacëxun ca Pedronën ñunshínquin Jesús cacëxa:

—'Ëx mibë bamanuxunbi cana, 'ën cana mi 'unáncëma 'ai quixun uni parántima 'ain.

Èsaquian caia ca usaquinribi camaxunbi cacëxa.

Getsemaní naënuaxa Jesús aín Papabë bana

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Olivos cacë matánu cuanbaiti Getsemaní cacë me mëníocë, anu bëbaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ëx Nucën Papa Dios bë banamainun ca ënu tsóxun 'ë caín.

³³ Usaquin cabiani Pedro, Jacobo, Juan, acama buani cuanibi ca —uisai carana 'iti 'ai —quixun sinani bënëti masá nuituacëxa. ³⁴ Usai 'iquin ca acama cacëxa:

—Cana 'aisamaira masá nuitutin. Micamax ca ënu tiqut. 'Aíshbi camina 'uxtima 'ain.

³⁵ Cabiani 'urira cuani menu rantin puruni tsóbuquin ca, ax cuëncëbë ca uisaíbi 'itima 'icë quixun 'unani, abë banaquin aín Papa cacëxa: ³⁶ —Papan, min 'aisama ñu ca 'aíma 'icën. 'Ën usoquin paë tanun 'ë 'imixunma ca 'at. Usa 'aínbi cana 'ëx cuëncësa oi 'itima 'ain, mix cuëncësa oishi cana 'iti 'ain.

³⁷ Usaquin catancëx cuanquin aín 'unánmicë unicama 'uxcë mëraquin ca Simón Pedro cacëxa:

—Simón, ¿caina 'uxan? ¿Tënëima caramina bënëtishi 'uxan? ³⁸ Mitsux 'ëx cuëncësa oi 'iisa tanibi camina aséabi usai 'iman. Usa 'ain camina 'uxti tëai, 'uchati rabanán Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

³⁹ Usaquin cabiani cuantëcëanx ca Jesús amiribishi usaquinribishi cai aín Papabë banatëcëancëxa. ⁴⁰ Banatancëx utëcënquinbi ca Pedro, Juan, Jacobo, acamaxa 'uxcënan ténántëcëncëx 'uxcë mëratëcëancëxa. Mëraquián bësúncëxunbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun sinánma 'icën. ⁴¹ Usa 'ain amiribishi cuantëcëntancëx utëcënquin ca cacëxa:

—Bëri camina tantianan 'uxti 'ain. Asá ca. Anúan uni 'uchañucaman binun uni 'itsin 'ë 'inánti nëtë ca uaxa. ⁴² Cuanun ca nírucuatsin. An 'ë uni 'inánti uni ca aia.

Jesús bican

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesusan cacëbëbi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas, ax uacëxa. Abë ca 'itsa uni manë xëtocë bëanan imaxu tëacë bëi uacëxa. Axa ucëcama ax ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun caniacëcë unicamanribi Jesús binun quixun xucë 'iacëxa. ⁴⁴ Usa 'ain ca buánquin Judasnën abë cuancë unicama cacëxa:

—'Ën bëtsucaia isquin camina 'unánti 'ain, ax ca Jesús 'icë quixun. 'Unánquin a bixun camina bërúinra oxun buánti 'ain.

⁴⁵ Usaquian unicama cacësabi oquin ca anua 'icë anu bëbaquin Judas Iscariotenën, —¿ënu caina 'ain? —caquin Jesús bëtsucucacëxa. ⁴⁶ Usa oia ca axa ucë unicaman Jesús biacëxa. ⁴⁷ Bicëbëtan ca anua 'icë unicama achúshinën aín manë xëtocë aín xacánua biquin, judíos sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëemicë uni mëëquin aín pabí amocüa pabíscacëxa.

⁴⁸ Usocëbëtan ca Jesusan axa anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuíanx caramina mëcamacë uni 'acësa oquin 'ë binux ucan? ⁴⁹ Camabi nëtën 'ën mitsu nëbëtsinuxun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuiabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicancëma 'ain. Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin 'ë ësoquin 'acanın.

⁵⁰ Usoquian Jesús bicëbë ca aín 'unánmicë unicamax a ëbiani abácëxa.

Bëná uni abáa

⁵¹⁻⁵² Raíria abámainun ca bënë uni achúshinëinshi sábananën racúxun nuib-iancëxa. Nuibiania aribi bicancëxbi ca sávana ëbiani ñancáishi abácëxa.

Judíos unin 'apucamanua Jesús buáncan

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Usoquin bitancëxun ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apunu Jesús buáncancëxa. Anu ca sacerdotenën cushicamabë caniacëcë unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama timécë 'iacëxa. ⁵⁴ Jesús

buántamainun 'uránxun nuibiantancëx ca Pedro a xubu rapasu me mëníocënu bërúax suntárucamabë tsi bimicënu sënamëti anu tsoócëxa.

⁵⁵⁻⁵⁶ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabë camabi judíos unibunën 'apucama anu timëxun, uix caraisa atúan 'anun Jesúsmi manánti 'icë quixun cuaisa tancëxa. Cuaisa tancëbëa 'itsa uni cëmëi Jesúsmi manáncëxbi ca 'atima bana anúan Jesús 'acánun quixun Jesús 'uchoti 'aíma 'iacëxa. Bëtsi bëtsi uníxa cëmëi quicëxbi ca bana mëscú 'iacëxa. ⁵⁷ Usa 'ain ca uni raírinëx nirui cëmëi ami manani ësai quiacëxa: ⁵⁸ —Nun cananuna ësai quia ënë uni cuan: 'Ën cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu unin 'a, ënë rurupatancëxun rabë 'imainun achúshi nëtëinshi amiribishi bëtsi 'atëcënti 'ain, unin 'acëma 'inun.

⁵⁹ Usaía quicëbëa raíri raírinëx bëtsi bana ñui quicëxbi ca mëscúcë 'iacëxa. ⁶⁰ Usaía quicëbë niruquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu an Jesús cacëxa:

—¿Usaía mi ñui quicancëbëtanbi caramina nu uisaquinbi caiman? ¿Uisai qui cara ësai mi ñui quicanin?

⁶¹ Quixuan cacëxbi ca Jesús uisaíbi banama 'icën. Quiama oquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun amiribishi catëcëancëxa:

—¿Mix caramina Cristo, Nucën Papa Dios anu nun rabricë, aín Bëchicë a 'ain?

⁶² Cacëxun ca Jesúsacacëxa:

—'Ëx cana a 'ain. Mitsux camina uni 'inux anuax uá, 'ë, Nucën Papa Dios cushiira, abë 'Apu 'aish aín mëqueu tsócë isanan 'ëx naí cuin mëucüax utëcënia isnuxun 'ain.

⁶³ Usai quia cuati xuamaírai nishquin aín chupabi tucaquin ca sacerdotenën cushicaman 'apun abë 'icë unicama cacëxa:

—Bëtsi unían cacëxunmabi cananuna nunbi 'atimati banaia cuan.

⁶⁴ Mitsúnribi camina Nucën Papa Dios ñuia 'atimati banaia cuacan. ¿Uisa caramina sináncanin?

Quixuan cacëx ca camáxbi —ca bamati 'icë —quiacëxa. ⁶⁵ Usai qui ami tushuquiquin ca raírinën bëmápuxun mëëquin cacëxa:

—Uin cara mi mëëia, ca 'ë cat.

Usaquian 'aia ca policíacamanribi Jesús bëtashcacëxa.

—*'Ën cana a uni 'unáncëma 'ai —quixuan Pedronën ca (Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Usaquian Jesús 'amainun ca Pedro xubu tanáin me mëníocënu 'iacëxa. Anua 'ain ca an sacerdotenën cushicaman 'apu ñu mëëxuncë xanu uacëxa.

⁶⁷ Uquinbi tsimia sënamëtia isquin ca Pedro cacëxa:

—Mixribi camina Jesús, Nazaretnu 'icë, abë 'ion.

⁶⁸ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ën cana a uni 'unáncëma 'ain. Mixmi a ñui quicë uni a cana 'ën 'unaniman.

Usaquin cabiania anun atsíncë xëcuënu 'icë ëman cuancëbëbi ca 'atapa banacëxa. ⁶⁹ Usa 'ain ca amiribishi Pedro istëcënquin a xanun anua 'icë unicama cacëxa:

—'Ënë unix ca axa abë nicë unicama achúshi a 'icën.

⁷⁰ Cacëxun ca Pedronën amiribishi catëcëancëxa:

—'Ën cana a uni 'unaniman. Usaquian cacëa panáncëma 'aínshi ca anu 'icë unicaman Pedro catëcëancëxa:

—Mix camina Galileanu 'icë uni 'ain. Usa 'aish camina anu 'icë unicama banacësa 'ain. Aséribi camina mix acama achúshi 'ain.

⁷¹ Cacëxun ca Pedronën munuma banaquin cacëxa:

—'Ëx cëmëia ca Nucën Papa Diosan 'ë 'atimoti 'icën. An cuamainun cana aséribi mitsu cain, mixmi a ñui quicë uni a cana 'unaniman.

⁷² Usaía quicëbëshi ca 'atapa amiribishi banatëcëancëxa. Banacëbëtan ca Pedronën Jesusan ësaquin cacë a sináncëxa: Rabë 'atapa banatisama pan 'ain camina mín isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. Usoquian Jesusan coóncë bana sinani ca Pedro masá nuituirai bëunan mëscúacëxa.

15

Pilato Jesús 'ináncan

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Pëcaracuatsíncëbë ca judíos sacerdotenën cushicamabë caniacëcë unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun judíos cushicaman 'apucamaribi timëacëxa. Timëxun nëaxun ca Jesús Pilatonu buáncëxa.

² Buáncë ca Pilátonën Jesús ñucácëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérami cana 'ëx a 'ain, mixmi quicë, usa.

³ Quicëbë ca sacerdotenën cushicamax 'itsa ñu ñuiquin Pilato cai Jesúsmi manáncëxa. ⁴ Usaquian cacancëxun ca Pilátonën Jesús catëcëancëxa:

—Ca is. 'Aisamairai ca uni mimi manania. ¿Usaía quicëbëbi caina uisaíbi quiman?

⁵ Cacëxbia Jesús banacëbëma ca Pilato —¿uisa uni cara ënëx 'ic? —quixun sinani ratúacëxa.

Jesús ca bamati 'icë quixuan unicama quia

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtëa sënëncëma pain 'ain ca Pilatonën usabi oquin 'acë 'ixun a uni chiquínuan judíos unbunën ñucácë, a sipuanua chiquínti sináncëxa. ⁷ Usa 'ain ca anua 'icë sipuacë unicama raíri ami nishi tsuáquiruquian an uni 'acë 'iacëxa. An uni 'acë a unicama achúshi ca Barrabás 'iacëxa. ⁸ Barrabás sipunu 'ain, uquin ca unicaman Pilato cacëxa:

—Mínmi camabi barin nu 'axuncësabi oquin ca 'at.

⁹⁻¹⁰ Nutsi ami nishquin ca judíos sacerdotenën cushicaman Jesús 'ënu bëaxa quixun 'unánquin Jesús chiquíntisa tanquin ca Pilátonën cacëxa:

—¿'Ën judíos unicaman 'apu, Jesús, ënë chiquínti caramina cuëëncanin?

¹¹ Usaquian cacëxunbi ca judíos sacerdotenën cushicaman, anu timëcamë'ëocë unicama tsuáquirumiquin cacëxa:

—Ama, Barrabása chiquínun cananuna cati 'ain.

¹² Usa 'ain ca Pilátonën atu cacëxa:

—¿Barrabás chiquíanan judíos unicaman 'apu isa quixunmi cacáncë, ënë 'ën uisoti caramina cuëëncanin?

¹³ Quixun cacëxunbi ca cuënishi munuma banaquin atun cacëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas.

¹⁴ Cuëncëni quia cuaquin ca Pilátonën cacëxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara ënën 'ax?

Cacëxbi ca unicama munuma cuëncëni quitëcëancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas.

¹⁵ Quicëbëtan ca Pilátonën unicamabë upí 'iisa tanquin Barrabás chiquíanan rishquimitancëxun i curúsocënu matásnun quixun Jesús atu 'ináncëxa.

¹⁶ Usomitancëxuan 'ináncëxun ca suntárucaman anua Pilato 'icë xubu cha mëúa 'icë anu Jesús buáncëxa. Buánxun ca suntárucaman raíri timëacëxa.

¹⁷ Anuxun ca Jesús ax isa 'apu 'icë quixun 'usánquin chupa minanën pucucësa Jesús pañumiacëxa. Pañumianan ca mañuti otancëxun muxa mañumiacëxa.

¹⁸ Uotancëxun 'usani ca munuma sharati quicancëxa:

—Chuámashi ca judíos unicaman 'apu 'it.

¹⁹ Caquin ca Jesús tsatínribi matáxcacëxa. Matáxcaia raírinën tushuca-mainun ca raírinënríbi 'usani ami cuaiquin rantin puruni tsóbuquin raticatsi quixun 'acëxa. ²⁰ Usoquin 'usántancëxun ca a pañumicë chupa minanën pucucësa a pëmianan aín chupa pañumitëcëancëxa. Pañumitancëxun ca i curúsocënu matásti buáncëxa.

Jesús i curúsocënu matáscan

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Buánquinbi ca Cirene nëtënu 'icë uni, Simón, Alejandro 'imainun Rufo aín papa, aín naënuax anúan cuancë bai, anun aia isquin suntárucaman anu Jesús matásti i curúsocëa 'iábianun quixun cacëxa. ²² Cacëxuan buáncëbëtan Jesús buanx ca Gólgota cacë menu bëbacancëxa. Gólgota quicë, ax ca mapuxosa qui quicë 'icën. ²³ Anuxun ca vino, mirracëñun mëscucë, a isa xëanun quixun Jesús 'ináncëxa. 'Ináncëxunbi ca 'ama 'icën. ²⁴ Usaía 'ia anu matástancëxun ca suntárunën anuaxa Jesús bamanun i curúsocë nitsíancëxa. Nitsíntancëx ca uin cara isa aín chupa bëtsi bëtsi biti 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tantancëx suntárucama Jesusan chupa mëtíquiacëxa. ²⁵ Manámiquiruaia bari urucëbëtan ca suntárucaman usoquin 'acëxa.

²⁶ Uisa 'icë cara bamamiaxa quixun cuënëoxuan nancë bana ax ca ësai quicë 'iacëxa: Ënëx ca judíos unicaman 'apu 'icën. ²⁷ Usoquin Jesús 'anan ca suntárucaman an ñu mëcamacë uni rabëribi i curúsocënu matástancëxun bëtsíxa aín mëqueu 'imainun bëtsix aín mëmiu 'inun nitsíancëxa. ²⁸ Usai ca 'iacëxa, Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi: “Uni 'atimacamabë ca ax 'iaxa”.

²⁹ Usa 'ain ca anua matáscë anun cuanquin a isi tëncëti ami 'atimati banaquin unicaman Jesús cacëxa:

—Míx camina, 'ën cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ruru-patancëxun rabë 'imainun achúshi nëtëinshi amiribishi nitsínruquin 'atëcënti 'ai quiax quian. ³⁰ Usa 'aish ca min cushínbi iëti i curúsocënuax 'ibút.

³¹ Usaribiti ca sacerdotenën cushicamabë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama Jesús ñui 'atimati banai, ami cuai ësari canancëxa:

—An uni raíri iëmicësaribi oi iëtibi ca iëtima.

³² Usai canani ca quiacëxa:

—Cristo, Israel unicaman 'apu, ax bërí i curúsocënuax 'ibutia isquin cana-nuna ax ca aséribi a 'icë quixun 'unánti 'ain.

Usaribiquin ca aribia i curúsocënu matáscë uni rabë anribi Jesús 'atimaquin ñuiacëxa.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Usa 'ain ca bari xamárucëbëbi me bëánquiacëxa. Bëánquiax ca rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë bari pëquitëcëancëxa. ³⁴ Usai 'icëbë bari pëquitishi 'ain ca Jesús munuma cuëncëni quiacëxa:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?

Usai quicë bana, ax ca —'ën Papa Dios, 'ën Papa Dios, ¿uisa cupí caramina 'ë èan? —qui quicë 'icën. ³⁵ Usai quia cuëncënia cuati ca anu 'icë unicama raírinëx quiacëxa:

—An ca unun Elías cuënia, ca cuat.

³⁶ Usaía 'icëbë abácuatsini uquin ca uni achúshinën tsatimia xapu rëmencë, a bimi baca cachacëmi chabóxun Jesús cucúcaquian xëanun 'amiacëxa. 'Amiquin ca raíri unicama cacëxa:

—Mëëxunma ca ën, Elías cara a 'apati aia isti.

³⁷ Usa 'ain ca munuma cuëncëntécënishi Jesús bamacëxa. ³⁸ Jesús bamacëbë ca Nucën Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabiti xubu mëu anun bëpáncë chupa aín manámiucüaxbi shimúqui amo rabë 'inun tuquiacëxa. ³⁹ Usaía bamaia ca suntárunën cushin aín bëmánanu nixun isacëxa. Isi ca —asérabi ca ënëx Diosan bëchicë 'iaxa —quiax quiacëxa.

⁴⁰ Acama 'imainun ca xanu raíriribi 'uránxun isi niacëxa. Abë ca María Magdalena 'imainun María itsi, José 'imainun Jacobo itsi aín tita 'imainun Salomé caquin anëcë xanu axribi 'iacëxa. ⁴¹ A xanucamax ca Galileanuxun an Jesús ñu 'axuncë a 'iacëxa. 'Imainun ca axa Jesús bë Jerusalénu cuancë xanucamaxribi anu 'iacëxa.

Jesús bamacë mëño ñui quicë bana
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Anun ñu mëëtima nëtë 'iisama pain 'ain ca anun ñu mëníoti nëtë ñantabuacëxa. ⁴³ Ñantabucëbë ca uacëxa Arimatea ëmanu 'icë uni, José. Ax ca judíos cushicaman 'apucama cushi achúshi 'ianan —upí uni ca —quixuan camabi unin 'unáncë 'iacëxa. Usa 'aish ca anúan Nucën Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nëtëa an caíncë 'iacëxa. Usa 'aish racuëtimaishi anua 'icënu atsínquin ca Pilato —Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin —quixun cacëxa. ⁴⁴ Usaquian cacëxun ca Pilátónën —asérabi cara bamaxa —quixun ñucánuxun suntárunën cushi camiacëxa. Camicëx aia ca —Jesús cara bamaxa —quixun ñucácëxa. ⁴⁵ Ñucácëxuan —ca bamaxa —quixun cacëxun ca Pilátónën José Jesús buántanun quixun cacëxa. ⁴⁶ Usaquian cacëx cuanquin ca sávana upí marutancëxun Jesús i curúsocënu nanpáquin Josénën anun rabúancëxa. Rabúntancëxun matá me tëmúa naëcë anu mëníotancëxun ca taránbianxun maparanën quini xëpuacëxa. ⁴⁷ Usoquian 'aia ca María Magdalena 'imainun bëtsi María, Josénën tita, anribi uinu cara mëñoia quixun isacëxa.

16

Jesús baísquia
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Anun ñu mëëtima nëtë ñantabucëbëtan ca María Magdalena 'imainun Salomé 'imainun María itsi, Jacobonën tita, acaman anúan Jesús imëishi 'aí cuanti, sanu ro maruacëxa. ² Maruonx ca pëcaracëbëa bari urucëma 'aínshi anua Jesús mëñoëxancënu cuantëcëancëxa. ³ Cuani ca ësai canancëxa:

—¿Uin cara anun quini xëpucë mapara nu racanaxunti 'ic?

⁴ Usai cananquiani cuanx niracëquinbi ca anun quini xëpuëxancë mapara axa anua naënxancënuma 'icë, racanacë isacëxa. ⁵ Usa 'ain ca quininu atsínquinbi bënëa uni achúshia tari uxua pañuax mëqueu tsócë isi ratúcancëxa.

⁶ Ratutiabi ca cacëxa:

—Ratúaxma ca 'it. Mitsun camina i curúsocënu matásëxancë Jesús, Nazaretnu 'icë, a barin. Ca ënuma 'icën, ca baísquiaxa. Anua unin racáënxancë ca is. ⁷ Isbiani cuanxun camina Pedrocëñun aín 'unánmicë unicamaribi ësáquin cati 'ain: Ax pain ca Galilea menu cuania. Mitsúnribi camina cuantancëxun anua a isti 'ain, an mitsu cacësabi oquin. Usaquin camina aín 'unánmicë unicama cati 'ain.

⁸ Usaquian ángelnën cacëxun, asérabi ca Jesús anuma 'icë quixun istancëx ratuti bërëruí quininuax chiquiti ca abáquiani cuancëxa. Cuanquin ca racuéquin uibi uisaquinbi cáma 'icën.

María Magdalenanëan Jesús isa
(Jn 20.11-18)

⁹ Domingo nētē pēcaracēbē ca Jesús baísquitancēx María Magdalena anua mēcēn achúshi 'imainun rabē ñunshin 'atima chiquían, ami pain chiquiracēacēxa. ¹⁰ Usai 'ia isbiani ca masá nuitutia bēunan mēscúcē axa Jesús bē nicē unicama a cai cuancēxa. ¹¹ Cuanxuan —Jesús cana asábi isan — quixun cacēxun cuaquinbi ca a unicaman —usama ca —quixun sináncēxa.

Ami sináncē uni rabēmia Jesús chiquiracēa

(Lc 24.13-35)

¹² Usai 'itancēxa ēmanuax bain cuancēbē ca Jesús a unicama rabēmi, bētsi unisa 'aish, chiquiracēacēxa. ¹³ Usaía ami chiquiracēcēxun isbianquian — Jesús cananuna isan —quixun atúnribi cacēxunbi ca raírínēn —usama ca — quixun sináncēxa.

Jesusan aín 'unánmicē unicama usaquian ñu 'anun ca

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Usai 'itancēx ca Jesús aín 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun achúshi ami atúxa mesanu bucubuan chiquiracēacēxa. Atumi chiquiracēquin ca Jesusan atu cacēxa:

—An 'ē baísquicē iscēcaman, aséabi 'ēx baísquicē isun cacēxunbi camina, aséabi ca baísquiáxa quixun 'ē sinántisama tan.

¹⁵ Usaquin caxun ca atu cacēxa:

—Camabi menu cuanquin camina, 'ēmi catamēti, aín 'ucha tērēncē 'aish ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun camabi unían 'unánun, bana ñuixunti 'ain. ¹⁶ Ñuixuncēxun cuatia 'ēmi catamētia nashimicē ax ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iēmīcē 'iti 'icēn. Usa 'aínbi ca axa 'ēmi catamēisama tancē uni ax aín 'ucha cupí xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbēma 'iti 'icēn. ¹⁷ Axa 'ēmi catamēcē unicaman ca Nucēn Papa Diosan cushin uni itsin 'acēma ñu ēsoquin 'ati 'icēn: 'ēnan 'ixun ca 'ēn cushin uninua ñunshin 'atima chiquínti 'icēn. Chiquíanan ca bētsi banan banati 'icēn. ¹⁸ Usai 'ianan aín mēcēnan bicēxunbi ca runun 'atima 'icēn. 'Imainun ca muca ñua xēacēxunbi uisabi otima 'icēn. 'Imainun ca aín mēcēnan ramēcēx uni ñucē pēxcúti 'icēn.

Jesús naínu cuan

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Usaquin aín 'unánmicē unicama catancēx ca Nucēn 'Ibu Jesus, aín mēqueu 'aish Nucēn Papa Diosbē cushi 'i, naínu cuancēxa. ²⁰ Usai 'ian camabi menu cuanquin ca aín 'unánmicē unicaman —Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēti aín 'ucha tērēncē 'aish ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē —quixun bana ñuixuancēxa. Usaquin bana ñuixunia ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēnbi 'aquinquin, atúan ñuixuncē banax ca aséabi 'icē quixuan unin 'unánun, uni itsin 'acēma ñu 'amiacēxa. Ashi.

LUCASNĒAN 'A UPÍ BANA I. JESUS XURATSU PAIN 'AISH 'IA BANA (1-2)

1-2 Teófilo 'ën cana mi cain, an Jesús isanan aín bana ñuixuncë unicaman ca atun iscësabi oquin Jesusan ñu 'acëcama 'imainun an unicama 'unánmicë ñucamaribi ñuixa. A unicaman ñuia cuaxun ca 'itsa unin upí oquin mëníoquin a banacama cuënëoxa. 3-4 Teófilo, minribi camina a ñucama mi ñuixuncancëxun cuan. Minmi asérabi cara a bana 'icë quixun 'unánun cana 'ënribi upí oquin an a ñucama 'unáncë unicama ñucáquin, uisaira cara 'iaxa quixun cuatancëxun, cuënëoxunquin mi ñuixunin.

Angelnëan an uni nashimiti uni, Juan, axa bacënti ñuia

5 Herodes Judea cacë menu 'apu 'ain ca Zacarías cacë uni judíos sacerdote achúshi 'iacëxa. An mëníosabi oquin ca anuxun a rabiti xubunuxun, Abíasnën unicamabëtan Zacaríasnën Nucën Papa Dios rabiquin ñu 'axu-ancëxa. Zacaríasnën xanu ax ca Aaronën rëbúnqui, Elisabet cacë, 'iacëxa. 6 Zacarías 'imainun Elisabet a rabëtax ca Nucën Papa Diosan iscëx aín nuitu upí 'iacëxa. Upí 'ixun ca Nucën 'Ibu Diosan banacama cuaquin an cacësabi oquin upí oquin 'acëxa. Usa 'ain ca uinu 'icë uníxbi a 'atimaquin ñui ami mañánma 'icën. 7 Usa 'ain ca Elisabet tuáñuma xanu 'ianan a rabëtaxbi xëniira 'iacëxa.

8 Usabi oquin 'acë 'ixun ca achúshi nëtën Abíasnën unicaman anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anuxun atun 'ati ñu 'aquin, 9 uin cara anu Nucën Papa Diosan caiscë uníxëshi atsínti anu atsínquin tsëpasa ñu xaroti 'icë quixun 'unánuxun Nucën Papa Dios ñucátancëxun tancëxa, judíos sacerdotecaman 'acësabi oquin. Tancëxbi ca Zacarías 'iacëxa. 10 Usa 'ain ca Zacaríasnën tsëpasa ñu xaromainun judíos unicaman ëmánxun Nucën Papa Dios abë banaquin rabiácëxa. 11 Tsëpasa ñu xaroquinbi ca Zacaríasnën anuxun tsëpasa ñu xaroti a mëqueucüa an Nucën Papa Dios 'aquincë aín ángelcama achúshi ami chiquiracëtia mëraccëxa. 12 Mërai sináncasmai ca ratuti racuëiracëxa. 13 Usai ami racuëtiabi ca ángelnën cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it, Zacarías. Nucën Papa Diosan ca minmi a cacë banacama cuaxa. Usa 'ain ca min xanu Elisabet an tuáñu 'iti 'icën. A tuá camina Juan caquin anëti 'ain. 14 A tuá aín tita bacëncëx canicëbë camina 'itsaira cuëenti 'ain. Usaribiti ca 'itsaira unix cuëenti 'icën, a uni cupí. 15 Ax ca Nucën Papa Diosan iscëx uni itsisama 'iti 'icën. 'Ianan ca an vino 'imainun ñu cachacë xëatima 'icën. Aín titaxa bacëncëma pain 'aíshbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'iti 'icën, usabi 'inux. 16 Juan an ca amia manúcë 'icëbi Israel unicama upí oquin atun 'Ibu Diosmi sinántëcënquian a rabinun 'unánmiti 'icën. 17 Juan ax ca Nucën 'Ibu Jesús a unun ax pain rëcuëncuatsini uti 'icën. Ax ca Elías 'iásaribiti Nucën Papa Diosan cushiñu 'ixun unicaman upí oquin sináncësaribi oquin aín bëchicë sinánun sinánmiti 'icën. Sinánmianan ca an aín bana cuaisama tancë unicama sinanamiquin, Nucën Papa Diosmi sinánun 'imiti 'icën. Usoquian 'imicëxun ca axa Nucën 'Ibu Diosan xucëx ucëbëtan, Israel unibunën upí oquin aín bana cuati 'icën.

18 Angelnën cacëxun ca Zacaríasnën cacëxa:

—'Ëx cana xëniira 'ain, 'ën xanuribi ca xëniira 'icën. ¿Usa 'ain carana uisaxun 'unánti 'ain, min 'ë cacësabi oi ca asérabi 'iti 'icë quixun?

19 Cacëxun ca ángelnën cacëxa:

—'Ëx cana abë 'ixuan an cacësabi oquin Nucën Papa Dios ñu 'axuncë ángel, Gabriel, a 'ain. Usa 'icë ca an upí bana ënë ñuiquin mi canun quixun 'ë xuaxa. ²⁰ Ën mi cacëxunbimi usai ca 'iti 'icë quixun sináncëma cupí camina banañuma 'inuxun 'ain. Usa 'ain camina a ñucama sënëncëbëishi banatëcënti 'ain. Min sináncëbëmabi ca 'ën mi cacë ñu asërabi 'iti 'icën, anun usai 'iti nëtëa sënëncëbë.

²¹ Angelbë Zacarías banamainun ca an emánxun chiquitia caíncë unicaman, uisacatsi cara panatia quixun sináncëxa. ²² Usaquin sinánquian caíncëx chiquíquin ca Zacaríasnën banacasmaquin aín męcënanshi sanánquin tanx-uancëxa. Usaía 'icëbëtan ca unicaman —Nucën Papa Diosan ismicëxun ca anuxun a rabiti xubunuxun ñu isaxa —quixun sináncëxa.

²³ A nëtëcama anun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun ñu 'ati sënëncëbë ca Zacarías aín xubunu cuantëcëancëxa. ²⁴ Usa 'ain ca Zacarías cuantëcëan aín xanu Elisabet tuuacëxa. Tuui ca chiquitima męcën achúshi 'uxë aín xubu mēúishi 'iacëxa. Usai 'iquin ca sináncëxa: ²⁵ Nucën 'Ibu Diosan ca 'ë sinánxunquin unicaman 'ë 'atimaquin ñuitëcënxunma 'anun 'ëx tuáñu 'inun mēníoxa quixun.

An Jesús tuuati ñuiquian ángelnën María ca

²⁶ Elisabet męcën achúshi 'imainun achúshi 'uxë sënëni natubëncëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín ángel, Gabriel, a Galilea menu 'icë ëma, Nazaret, anu cuanxuan ²⁷ unibë 'icëma pan xanu, María cacë, a istánun xuacëxa. A xanux ca Davitan rëbúnqui, José cacë uni, an binuxun cacë 'iacëxa. ²⁸ Usa 'ain ca xucëx cuanx anua 'icënu atsínquin María cacëxa:

—Chuámashi ca 'it. Mi ca Nucën 'Ibu Diosan upí oquin sinánxunia, xanu raíri 'acësamaira oquin. Ax ca mibë 'icën.

²⁹ Usaquin cacëxun cuaquinshi isquin ca Maríanën ratúquin sináncëxa —¿uisoti cara 'ë usaquin cain? —quixun. ³⁰ Usaquin sinaniabi ca ángelnën cacëxa:

—Racuéaxma ca 'it, María. Mi ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxunia. ³¹ Mix camina tuunuxun 'ain. Tuutancëx camina bëbu tuá bacënti 'ain. A camina Jesús caquin anëti 'ain. ³² Ax ca uní itsisama 'iti 'icën. A ñui ca —Nucën Papa Dios manámi 'icë aín Bëchicë ca ax 'icë —quiax uní quiti 'icën. Nucën Papa Diosan 'imicëx ca aín rara David 'iásaribiti ax 'apu 'iti 'icën. ³³ 'Apu 'aish ca Israelnën rëbúnquinën 'apu nëtëtimo 'iti 'icën. Ax ca cëñútimo 'apu 'inuxun 'aia.

³⁴ Cacëxun ca Maríanën ángel cacëxa:

—'Ëx cana unibë 'icëma pan 'ain. ¿Usa 'aish carana uisax usai 'iti 'ain?

³⁵ Cacëxun ca ángelnën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca minu uti 'icën. Manámi 'icë Nucën Papa Diosan sinanën camina tuñu 'iti 'ain. Usaquian sinánxuncëxunmi tuacëx ca ax Nucën Papa Diosan iscëx upíira 'iti 'icën, —ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quiax ca unicamax a ñui quiti 'icën. ³⁶ Min xucën, Elisabet, anribi ca caniacëquinbi bëbu oquin tuaia. Ca tuaíma quicancëbëbi ca aín tuá męcën achúshi 'imainun achúshi 'uxëinshi chaia. ³⁷ 'Aíma ca Nucën Papa Diosan 'acasmati ñu 'icën.

³⁸ Cacëx ca María quiacëxa:

—Ënu cana 'ain, a Nucën 'Ibu cuëëncë ñu 'axunti. Min cacësabi oi ca 'iti 'icën. Usaquian cacëx ca ángel cuancëxa.

María Elisabet isi cuan

³⁹ 'Itsama nëtë 'icëbë ca María bënëtishi Judea menu 'icë ëma achúshi, matánu 'icë, anu Elisabet isi cuancëxa. ⁴⁰ Cuanx bëbai Zacaríasnën xubunu atsínquin ca Maríanën Elisabet —¿ënu caina 'ain? —quixun cacëxa. ⁴¹ Usaquin

Marianën cacëxuan Elisabetnën cuacëbëshi ca aín pucunuax aín tuá ubiácëxa. Usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan upí oquin Elisabet sinánmiacëxa. ⁴² Sinánmicëx cuëenquin ca Elisabetnën munuma María cacëxa:

—Nucën Papa Diosan mi sinánxuanxa, xanu raíri 'acësamaira oquin. Min tuáribi ca an upí oquin sinánxunia. ⁴³ Mixmi Nucën 'Ibu ax uti nun caincë aín tita 'aish 'ë isi ucëbë cana cuëenibi rabinin. ⁴⁴ 'Ën minmi cacëxun cuacëbëshi ca 'ën pucunu 'icë tuá cuëeni ubíaxa. ⁴⁵ Nucën 'Ibu Dios quicësabi oi ca asérabi 'iti 'icën. Ca usai 'iti 'icë quixun sinani camina cuëeinra cuëenti 'ain.

⁴⁶ Elisabetnëan usaquin cacëxun ca Maríanën cacëxa:

'Ën cana Nucën 'Ibu Dios cuëenquin rabin. ⁴⁷ 'Ën 'Ibu Dios an ainan 'inun 'ë iëmicë, a sinani cana cuëeinra cuëenin. ⁴⁸ 'Ëx ñuñuma 'aíshbi ami sináncë 'icë ca Nucën 'Ibu Diosan 'ë sinánxuanxa. Usoquin sinánxuncë 'ëx 'ain ca camabi unix 'ë ñui —a ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxuanxa —quiti 'icën. Axa ënë nëtënu bucucë unicaman rëbúnquinëxribi ca usai 'ë ñui quiti 'icën. ⁴⁹ Nucën Papa Dios ax cushiira 'ixun ca 'ën sináncëma ñu upíira upía 'ë canun quixun aín ángel xuaxa. An ca aín sinan upíira 'aish uisa ñu 'atimabi 'ati sinanima. ⁵⁰ Usabi oquin ca uicaman cara ami racuëanan aín bana cuatia acama nuibaquin 'aquinia. ⁵¹ Cushiira 'ixun ca an unin 'acëma ñu 'axa. Axa —'ëx cana uni itsisamaira 'ai —quixun sinani rabícë unicama ca an ñuuma 'imiaxa. ⁵² 'Imianan ca 'apucamaribi 'apuma 'inun meu onan axa meu 'icë unicamaribi meuma 'inun 'imiaxa. ⁵³ Pañancë unicama ca pimiata. Pimianan ca ñuñu unicama ñu 'inántëcënquinma ñancáishi cuantánun xuaxa. ⁵⁴ Israelnën rëbúnquicama ainan 'inúan caiscë acama ca nuibaquin manuquinma 'aquianxa. ⁵⁵ Usai ca xënihua 'aínbi 'iti 'icë quixun ca aín rëbúnquicama ñuiquin Nucën Papa Diosan nucën rara Abraham cacëxa.

⁵⁶ 'Ësai qui sënëntancëx rabë 'imainun achúshi 'uxë Elisabetbë 'itancëx ca María aín xubunu cuantëcëancëxa.

An uni nashimicë, Juan, bacëan

⁵⁷ Usa 'ain ca Elisabet aín bacënti nëtë sënëncëbë, nucë bënë tuá bacëancëxa. ⁵⁸ Bacëncë —a ca Nucën 'Ibu Diosan nuibaquin tuáñu 'inun 'imiata —quixun 'unánbiani a 'urama 'icëcama 'imainun aín aintsí 'ibuca-maxribi Elisabet isi cuanx ca abë banai cuëëancëxa. ⁵⁹ Usai 'itancëx ca Elisabet bacëncë achúshi semana 'imainun achúshi nëtë 'ain, judíos unibunëan 'acësoquin, a tuá judío 'icë 'unánti oi anu timéacëxa. Timéax ca aín papan anënbí anëcatsí quiax quicancëxa. ⁶⁰ Quicëbëbi ca aín titax:

—Usama ca. Aín anëx ca Juan cacë 'iti 'icë —quiax quiacëxa.

⁶¹ Quia ca cacancëxa:

—¿Uisa cupí cara Juan caquin anëcë 'iti 'ic? Uinu 'icë min aintsí 'ibúxbi ca usaquin anëcë 'aíma 'icën.

⁶² Usaquin catancëxun ca aín papa uisaquin anëti cara cuëenia quixun ñucáquin mëcënan 'unánti oquin sanánquin cacancëxa. ⁶³ Usoquian cacancëxun ca aín papan anu cuëñëoti ñua 'inánun quixun aín mëcënan tanquin cacëxa. Cacëxun 'ináncëxun ca —aín anë ca Juan 'icën —quixun cuëñëocëxa. Usaquian cuëñëocë isi ca uisa cupí cara usaquin anëia quiax sináncasmacancëxa. ⁶⁴ Usaquian cuëñëocëbëa sináncasmacancëbëshi ca Zacarías banatëcëancëxa. Banatëcënquin ca Nucën Papa Dios rabiácëxa.

⁶⁵ Usai 'icëbë ca anu 'icë unicama sináncasmai ratúacëxa. 'Imainun ca Zacaríasbëa aín bëchicë usai 'icë banacama Judea menu 'icë matácamanu 'icë unicaman chanioia cuacëxa. ⁶⁶ Chanioia cuax ca a tuá ñuiquian ñuicë

banacama atun nuitu mēúishi sinánan, Nucēn Papa Diosan ca abē 'ixun asérabi a sinánxunia quixun 'unani, —ǵēnē tuáratsu cara canitancēx uisa uni 'iti 'ic? —quiax canancēxa.

Zacarías canta

⁶⁷ Usai quimainun ca a tuacēn papa, Zacarías, ax aín Bēru Ņunshin Upíñu 'aish, Nucēn Papa Diosan sinánmicēx cuēēni quiacēxa:

⁶⁸ —Nucēn 'Ibu Dios, a Israel 'imainun aín rēbúnquicaman rabicē, a ca camabi unin rabiti 'icēn. An ca aín unicama 'icē nu nuibaquin, an nuxnu ami sinánun nu sinánmiti a xuaxa. ⁶⁹ An ca cushiira 'ixuan an nu iēmiti axa unun mēníoxa. Ax ca an Nucēn Papa Dios rabia David, aín rēbúnqui 'iti 'icēn. ⁷⁰ Nucēn Papa Diosan ca bēráma an ax quicē bana uni űuixuncē uni upícaman —usai ca 'iti 'icē —quixun canun camiacēxa, ēsaquin, ⁷¹ an ca an nu nuibacēma unicaman ubíotima oquin nu iēmianan axa numi nishcē unicaman bētsi bētsi otima oquin nu iēmiti 'icēn. ⁷² Usaquin nu nuibaquin 'aquinquin ca Nucēn Papa Diosan nucēn raracama cásabi oquin nu űu 'axunti 'icēn. A bana, nucēn raracaman rēbúnquinēx ca aín unibu 'iti 'icē quiax quicē, a ca manucēma 'icēn. ⁷³ Nucēn Papa Diosan ca sinanatēcēnuxunma nucēn rara Abraham cá banax ca ēsai quicē 'icēn: ⁷⁴ Abrahamnēn rēbúnqui nun nu racuēquinma a rabinun ca axa numi nishcē unicaman ubíotima oquin an nu iēmiti 'icēn. ⁷⁵ Usaquian iēmicēxun cananuna an iscē nun nuitu upí 'ixun, ax cuēēncēsabi oquin 'aquin, camabi nētē nun bamati nētē utámainun a rabiti 'ain. ⁷⁶ Usa 'ain cana mixmi 'ēn bēchicēratsu 'icē, mi cain, mi űui ca unicamax, Nucēn Papa Dios manámi 'icē an aín bana unicama űuixunun xucē camina mix 'ai quiax quitu 'icēn. Min camina, a Nucēn 'Ibu Diosan xuti ax ucēma pan 'ain, mix pain rēcuēncuatsincē 'ixun, aín bana cuanun quixun Israel unicama sinánmiti 'ain. ⁷⁷ Min sinánmicēxun ca 'unánti 'icēn, a cupí ca atun 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'inun iēmicē 'iti 'icē quixun. ⁷⁸ Usoquin 'iminuxun ca Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin, an nu iēmiti, a aín nētēnu 'icēbi ēnē menu nubē 'inun xuti 'icēn. ⁷⁹ Xucēxun uquin ca axa aín 'ucha cupí Nucēn Papa Diosbē upíma 'ianan —'ēn bamati ca 'urama 'icē —quixun sinani racuēti masá nuituti bēánquibucēnu 'icēsa unicama atun 'uchacama tērēnquin Nucēn Papa Diosnan 'inun 'imianan nuxnu Nucēn Papa Diosbē upí 'aish ax cuēēncēsabi oi 'inun nu 'imiti 'icēn.

Usai ca Zacarías Nucēn Papa Diosan Bēru Ņunshin Upitan sinánmicēx quiacēxa.

⁸⁰ Usa 'aish ca cani a tuá aín sinan upí 'iacēxa. Usa 'aish ca anúan Israel unicama bana űuixunti nētēa sēnēntamainun anu uni 'icēma menu 'iacēxa.

2

Jesús bacēan (Mt 1.18-25)

¹ Ēnē menua Jesús uti ca ēsai 'iacēxa: Romanu 'icē 'apu, César Augusto, aín bana ca cuacocancēxa, camabi unix ca aín anē quiricanu 'ai cuanti 'icē quixun. ² Cirenio cacē uni axa Siria nētēnu 'icē unicaman 'apu 'ain ca a quirica 'atabaquin 'acancēxa. ³ Usa 'ain ca camabi unix uinu 'icē ēmanuax cara bacēancēxa, anuxun aín anē quiricanu 'ai riquiancēxa. ⁴ Usa 'ain ca José Galilea menu 'icē ēma Nazaret cacē, anuax Belén cacē ēmanu cuancēxa. Belén ax ca Judea menu 'icē ēma, anuaxa David bacēan, a 'iacēxa. José, ax David aín rēbúnqui 'aish, ca aín anē 'ai Belēnu cuancēxa. ⁵ Cuanquin ca an binuxun 'unántiocē xanu, María, tuñu 'icē, anribia aín anē 'anun buáncēxa. ⁶ Buáncēx

cuanx Belénu bëbatancëx ca María aín bacénti nètë sënëancëxa. ⁷ Sënëncëbë ca anu 'iti xubu anu 'aínbia 'aisamaira 'ixun unin tsitsiruan anuxun ñuina pimiti 'itinuax María bacéancëxa. Bacéñxun ca chupan rabúnxun anuxun ñuina pimiti bunánti anu aín tuá racáncëxa.

Angelcaman an ñuina bërúancë unicama ca

⁸ Usa 'ain ca Belén 'urama 'icë pastonu an ñuina bërúancë unicama 'iacëxa. 'Ixun ca imë 'uxti tēaquin aín ñuina bërúancëxa. ⁹ Anu 'ixun ca Nucën 'Ibu Diosan xucëx ángel achúshi atumi chiquiracëtia isacëxa. Iscëbëtan ca Nucën 'Ibu Diosan pëcacën atu pëcacëxa. Usocëbë ca ratuti racuëacëxa. ¹⁰ Usariabi ca ángelnën atu cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. Micama cana upí bana ñuixunin. Ënëx ca camabi unin cuati 'icën. Cuati ca chuáma tani cuëñti 'icën. ¹¹ Ënë nètën ca bacéanxa anuax David bacéan emanuax an camabi uni aín 'ucha tērēncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun iëmiti. Ax ca Nucën 'Ibu Cristo, a 'icën. ¹² Ënë isquin camina 'ën mitsu cacë bana ax ca asérabi 'icë quixun 'unánti 'ain, cuanxun camina a Tuá chupan rabúnxuan anuxun ñuina pimitinu racáncë isti 'ain.

¹³ Quicëbëshi ricuatsini timëti Nucën Papa Dios rabi ca ángelcamax quiacëxa: ¹⁴ —¡Naínu 'icë Nucën Papa Dios rabinun ca 'at! ¡Ënë nëtenuaxa Nucën Papa Diosbë upí 'icë unicamax ca chuámashirua 'ican!

¹⁵ Usoquin atu catancëxa ángelcamax naínu riquiancëbë ca an ñuina bërúancë unicamax canancëxa:

—Taín isi Belénu cuanun ca cuan, nua Nucën 'Ibu Diosan camicëxuan aín ángelnën nu cacë ënë isi.

¹⁶ Cananquiani bënëtishi riquianxun ca María 'imainun José isanan aín Tuá anuxun ñuina pimitinu racáncë isacëxa. ¹⁷ Isquin ca ángelnëan a Tuá ñuiquin cacë banacama ñuixuancëxa. ¹⁸ Usaquian an ñuina bërúancë unin ñuia cuati ca an cuacë unicama ratuacëxa. ¹⁹ Ratúquinbi ca Maríanën aín nuitu mēúishi ënë ñucama manuquinma sináncëxa. ²⁰ Usa 'ain ca an ñuina bërúancë unicama an a iscë ñucama 'imainun an a cuacë ñucama sinánquin Nucën Papa Dios rabi, pastonu amiribishi riquiancëxa. Riquianquin ca —ángelnëan nu cacësabi oi ca 'iaxa —quixun sinánan ax ca upíira 'icë quixun sinánquin Nucën Papa Dios rabiacëxa.

Josébëtan Maríanën Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu buan

²¹ María bacéncë achúshi semana 'imainun achúshi nètë 'ain ca atúan aín bëchicë 'acësabi oquin judíos uni raírinën Maríanën tuá judío 'icë 'unántiocëxa. 'Unántioquin ca María tuutisama pain 'aían ángelnën cacësabi oquin Jesús caquin anëacëxa.

²² Moisésnën cuënëo banaxa —bacéntancëxun ca camabi judío xanun usoquin aín tuá 'ati 'icë —quicësabi oquin ca Maríanën anúan bacéncë 'uxë sënëncëbëtan aín rëcuën tuá Josébëtan Jerusalénu buáncëxa, ax ca ainan 'icë Nucën 'Ibu Dios canuxun. ²³ Moisésnën cuënëo bana ca ësai quia: “Camabi rëcuën bëbu tuá ax ca Nucën 'Ibu Diosnanshi 'iti 'icën”. Usa 'ain ca a bana quicësabi oquin Josébëtan Maríanën Jerusalénu 'icë xubu, anuxun Nucën Papa Dios rabiti, anu Jesús buáncëxa. ²⁴ Moisésnën cuënëo bana ca quia, anúan aín bëbu tuá bacéncë 'uxë sënëncëbëtan ca xanun an 'aracacë numacuru rabë buánti 'icën, numacuru itsi 'aíma 'ain ca an 'aracacë paru numacuru buánti 'icën. A bana quicësabi oquin ca Maríanën Jesús buánan numacuru rabëribi judíos sacerdote 'inánuxun buáncëxa.

²⁵ Jerusalénu 'icë uni achúshi ax ca Simeón caquin anëcë 'iacëxa. A unix ca upí nuituñu 'ixun a rabianan Nucën 'Ibu Dios quicësabi oquin 'acë 'iacëxa. Usa 'ixun ca an Israel unibu chuámashirua 'imiti, axa uti caíancëxa. Usa 'ain ca abë

Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'iacëxa. ²⁶ An ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun ësoquin sinánquin 'unáncëxa: Bamacëma pain 'ixun cana 'ën axa utia judíos unicaman caíncë, Cristo, a Nucën 'Ibu Diosan xucë isti 'ain.

²⁷ Usa 'ain ca Simeón Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancëxa. Cuanx anu 'ain ca Josébë María, Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'anuxun Jesús buanx atsíancëxa. ²⁸ Atsinia isquin a tuá 'icúquin biquin ca Simeonën Nucën Papa Dios rabiquin cacëxa:

²⁹ 'Ën 'Ibu Dios, a ñuiquinmi 'ë cacë a cana isan. Usa 'ain ca 'ëx bamati asábi 'icën. ³⁰ An camabi uni aín 'uchacama tërënquin minan 'inun iëmiti a cana 'ën bërúnbi isin. ³¹ Ax ca usai 'iti 'icë quixuan camabi unin 'unánun camina aín uti mënión. ³² An ca Israel unibushima judíosma unicamaribi aín sinan upí 'inun 'imiti 'icën. Minan 'inúnmi caísa, Israel unibu, acama achúshi 'aish, a cupí ca camabi unin Israel unibu rabiti 'icën.

³³ Simeónëxa Jesús ñui quia cuati ca Josébë María uisa 'aish cara usai 'iti 'icë quiax sináncasmacëxa. ³⁴ Sináncasmaiabi ca Simeónën acama Nucën Papa Dios ñucáxuntancëxun Jesusan tita, María, cacëxa:

—Ënë tuá cania aín bana cuaisama tani ca 'itsaira Israel uni Nucën Papa Diosbë upíma 'iti 'icën. Usai 'icëbëbi ca 'itsa uníxribi aín bana cuati abë upíra 'iti 'icën. Uisai cara Nucën Papa Dios cuëñia quixuan unicaman 'unánun xucë 'aínbi ca 'itsa uníx aín bana cuati cuëñima a ñui 'atimati banati 'icën. ³⁵ Usai 'ia isquin ca an uisoquin cara aín nuitu mëu sinania quixun Nucën Papa Dios 'imainun unicamanribi 'unánti 'icën. Usaía 'imainun camina mixribi, María, a sinánxuni masá nuituirati 'ain.

Usaquin ca Simeonën María cacëxa.

³⁶ Anuribi ca achúshi xanu xëniira, Ana cacë, 'iacëxa. Ana ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë xanu 'iacëxa. Ax ca Asernën rëbúnqui achúshi, Fanuel cacë, aín bëchicë 'iacëxa. Xuntacu 'icëa bicëx ca aín bënëbë mëcën achúshi 'imainun rabë baritia 'iacëxa. ³⁷ Mëcën achúshi 'imainun rabë baritia 'icëbë casunamëa 'aish ca ochenta y cuatro baritiañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca anuxun a rabiti xubunuax camabi nëtën abë banaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. A upí oquin sinánuxun ca bëtsi bëtsi nëtën piama 'icën. Nëtëmbi imëbi ca usaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. ³⁸ Josébë María a bëi atsíncëbë axribishi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Anan Jesús isacëxa. Isi cuëñquin ca —asábi ca —caquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. Rabiquin ca anu 'icë uni an anun Jerusalénu 'icëcama 'imainun camabi judíos uni chuámarua 'inux iëti nëtë caíncë unicama, a Jesús ñuiquin —an nu iëmiti a ca ënëx 'icë —quixun cacëxa.

Nazaretnu cuantëcëan

³⁹ Usa 'ain ca Josébëtan Maríanën Nucën 'Ibu Diosan bana Moisésnën cuënëo ax quicësabi oquin 'atancëx Galilea menu cuantëcëni anu atux 'icë ëma, Nazaret, anu bëbatëcëancëxa. ⁴⁰ Anu cuanx ca Jesús Nazaret ëmanuax caniacëxa. Cani cushi 'ixun ca ñu upí oquin 'unáncëxa. Usai 'ia cania ca aín Papa Diosan upí oquin 'aquiancëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesús 'ia

⁴¹ Usaía Jesús canimainun ca José 'imainun María camabi baritian, Pascua anun carnero 'ati nëtën Jerusalénu 'inux cuancëxa. A nëtë ax ca aín raracama Egipto menuax 'atimocë 'aish bamaibi iëa, a sinánquin Nucën Papa Dios rabiquin carnero 'ati nëtë 'iacëxa. ⁴² Usai cuanquin ca mëcën

rabé 'imainun rabé baritiañu 'icë Josébëtan Maríanën Jesús anun carnero 'ati nètën Jerusalénu buáncëxa. ⁴³ Anu cuanx anun carnero 'ati nètë inúmibiani amiribishi Nazaret emanu cuantëcënquin ca Maríanën Josébëtan a ñubi sinanima cuanquin Jesús Jerusalénu bi ëbiancëxa. ⁴⁴ Èbiani ca raíri unicamabë cuancësa sinani Josébë María achúshi nètë bain cuancëxa. Cuanxun ca aín aínsi 'ibucamanua barianan an 'unáncë unicamanuaribi bariquinbi 'aímocëxa. ⁴⁵ 'Aímobiani ca Josébë María amiribishi Jerusalénu bari cuantëcëancëxa.

⁴⁶ Usa 'ain ca rabé 'imainun achúshi nètë 'icëbëtan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu tsóxuan, an Moisésnën cuënëo bana uni 'unáncë unicaman bana ñuixuncëxun cuaquin anribi atu bana ñucatia mërácëxa. ⁴⁷ Jesusan bana cuati ca a unicama ratúacëxa. Ratuti ca —uisa 'ixun cara ënë tuacën ënë ñucama 'unánan nun ñucácëxunribi upí oquin ñuia —quíax sináncasmacëxa. ⁴⁸ Usaía a unicamabë banai tsócë Jesús mërai ca Josébë María ratúacëxa. Ratúquin ca aín titan cacëxa:

—¿Uisa 'aish caramina usai 'ian? Min 'unan papabëtan cana mi mërácatsi bënëquin barin.

⁴⁹ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caina 'ë barian? ¿'Èn Papa quicësabi oquin 'ën ñu 'ati caramina 'unaniman?

⁵⁰ Cacëxun cuaquinbi ca Josébëtan Maríanën uisoquin caquin cara usoquin caia quixun 'unánma 'icën.

⁵¹ Usa 'ain ca José 'imainun Maríabë Jesús Nazaretnu cuantëcëancëxa. Cuanx anuax caniquin ca aín 'unan papa 'imainun aín tita quicësabi oquin ñu 'acëxa. Usaía canimainun ca Maríanën Jerusalénuaxa Jesús 'icëcama a manuginma sináncëxa. ⁵² Sinánmainun ca Jesús caniacëxa. Cani aín nami cushi 'ianan ca ñu upí oquin 'unáncëxa. Usa 'icë ca —ax ca upí tuá 'icë —quixun camabi unin cuëenquin nuibacëxa. Nuibamainun ca Nucën Papa Diosanribi a isi cuëenquin nuibacëxa.

II. GALILEA MENUXUAN JESUSAN UNICAMA BANA ÑUIXUAN (3.1-9.50)

3

*Anu uni 'icëma menuxuan an uni nashimicë, Juanën uni bana ñuixuan
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)*

¹ Tiberio anun Romanuxun 'apu 'imicancë nètëa quince baritia 'icëbë ca Poncio Pilato Judea menu 'icë unicaman 'apu 'iacëxa. Usai 'imainun ca Herodes Galilea menu 'icë 'apu 'iacëxa. 'Imainun ca Herodesnën xucën, Filipino, ax Iturea me 'imainun Traconíte menu 'icë 'apu 'iacëxa. 'Imainun ca Lisaniás cacë uni, ax Abilinia cacë menu 'icë 'apu 'iacëxa. ² Usaía 'imainun ca Anás 'imainun Caifás a rabëtax judíos sacerdotecaman cushi 'iacëxa. 'Imainun ca Zacaríasnën bëchicë, Juan, axa anu uni 'icëma menu 'icë, a Nucën Papa Diosan aín bana sinánmiquian unicama bana ñuixunun quixun 'imiacëxa. ³ 'Imicëx cuani Jordán cacë baca rapasu 'icë mecamanu cuanquin bana ñuixuni ca ësai quiacëxa:

—Sinanaquin mitsun 'uchacama ëni Nucën Papa Diosmi sinani camina nashimicë 'iti 'ain, mitsun 'uchacama tërëncë 'inun.

⁴ Usai ca Juan quiacëxa, a ñuiquian an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë, Isaíasnën cuënëosabi oi, ësai quicë:

Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix ësai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëníoquin racanacësaribi oi aín bana

cuanux sinanati 'ain. ⁵ Matá nancécëcamax ca natacacácë 'iti 'icën, aín bashicama 'imainun matácama ca bëtsibëtan sënën 'iti 'icën, bai tëntúncëcamax ca racanacë 'iti 'icën, bainu 'icë quinicama ca natacacácë 'iti 'icën. ⁶ Usoquian 'an ca ax uti 'icën. Axira ucëbëtan ca camabi unin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, unicama 'aquinquin ainan 'inun iëmiti 'icë quixun isti 'icën.

⁷ Usa 'ain ca Juanën atu nashiminun 'aisamaira uni anu riquiancëxa. Riquianxa bëbacë ca Juanën cacëxa:

—Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun raracama 'iásaribiti, runu an uni picë, asa 'ain. ¿Usa 'icë cara anúan Nucën Papa Diosan 'aisama unicama atumi nishquin masóti nëtën masócë 'itin rabananmi sinananun quixun uin mitsu cax? ⁸ Unían mitsu asérabi sinanacë 'ai quixun 'unánun camina ñu 'aisama 'ati ënquin upí ñuishi 'ati 'ain. —Nux Abrahamnën rëbúnqui 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinánxunma ca 'acan. Asérabi cana mitsu cain, 'aisa tanquin ca Nucën Papa Diosan ënë maxáxbi bëtsi oquin Abrahamnën rëbúnqui 'imiti 'icën. ⁹ Ësa ca. A rëti aín manë ruë tuíanx a rapasu niracëquin ca an upí oquin tuacëma icama rëtancëxun xanania unin tsin nëënia. Usaribi oquin ca bënëñquinshi mitsúxmi sinanati ami sináncëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

¹⁰ Juanëan usaquin ñuixunia cuaquin ca anu 'icë unicaman —¿Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'inuxun caranuna aña 'ati 'ai? —quixun Juan ñucáquin cacëxa. ¹¹ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uix cara cutun rabëñu 'icë an ca cutúnñuma uni aín cutun achúshi 'inánti 'icën. Uix cara pitiñu 'icë an ca pitiñuma uni paná 'inánti 'icën.

¹² An 'apu buánmiti curíqui bicë unicamaxribi ca an atu nashiminun quiax Juanu cuancëxa. Cuanx bëbaxun ca cacëxa:

—¿Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'inuxun caranuna aña 'ati 'ain?

¹³ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uiti curíquimi binun cara mi caxa, ashi camina 'apu buánminuxun biti 'ain.

¹⁴ Suntárucamanribi ca anu cuanxun Juan ñucáquin cacëxa:

—¿Nunribi caranuna aña 'ati 'ain?

Ñucácëxun ca cacëxa:

—Camina unin ñu 'imainun aín curíqui mëcamatima 'ain, mëëxun 'anan camina paránxunribi unin ñu mëcamatima 'ain, camina cëmëi ami manánxunribi unin ñu bitima 'ain. Mitsun ñu 'ati cupía 'apun curíqui 'ináncëxun camina 'atimati banaquinma cuëënquin ashi biti 'ain.

¹⁵ Ësoquian Juanën bana ñuixunia an cuacë unicaman ca —ënë uni sapi ca Cristo, axa uti nun cáincë, a 'icë —quixun cuëënquin sináncëxa. ¹⁶ Sinania ca Juanën anu 'icë unicama cacëxa:

—Ën cana mitsu 'umpaxan nashimin. Usa 'aínbi ca 'ësamaira uni 'ë caxu aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. Axira uquin ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icën. 'Imiquin ca tsi rëquirucëñëan ñu 'acësoquin aín cushin aín nuitunua sináncë ñu 'atimacama a cëñuquin uni upí 'imiti 'icën. ¹⁷ An ñu 'apácë unin 'acësaribi oquin ca 'ati 'icën. Ca ësa 'iti 'icën. Unin ca ñu bëru trigo 'apatia. 'Apátancëxun ca bimia bitsia. Bitancëxun ca bucúnxun chacaia. Chacaquian tacaia ca aín xacá suñun amo putia. Pucëbë ca aín bëru ax tiquia. Usai 'ia bërúanxun bixun bucúntancëxun ca aín xacácama tsi rëquirucë bënántisamanën nëënia. Usaribi oquin ca axa uti an aín 'acë ñucama 'unánquin, upí unicama abëa 'iti bianan 'atimacama a atun ñu 'atima 'acë cupí bimi xacá nëënti pucësa 'imiti 'icën.

¹⁸Usaquin bana ñuixuanan unicama 'ësëquin ca Juanën Jesús ñuiquin a cuatia cuëenun bana ñuixuancëxa. ¹⁹Ñuixuanan ca 'apu Herodes cacë an aín xucënan xanu, Herodías cacë, a bianan bëtsi ñu 'atimaribi 'acë 'icë —minmi 'acë ñu ax ca 'aisama 'icë —quixun Juanën 'apu Herodes a cacëxa. ²⁰Usaquin cacëxunbi sinanaquinma ñu 'atimaira 'atëcënquin ca Herodesnën Juan sipuanun aín unicama cacëxa.

Juanëan Jesús nashimia
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹Sipuacëma pan 'ixun unicama nashimianan ca Juanën Jesúsribi nashimi-acëxa. Nashimicëx aín Papa Diosbë banacëbë ca naí panárabëacëxa. ²²Usacëbë ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí numacuru iscësa 'aish uax anu 'iruacëxa. Usaía 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, ësai qui:

—Mix camina 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë 'ain. Mimi sinani cana chuámarua tani cuëenin.

Jesusan chaitiocëcama 'imainun aín raracamaxa 'iá
(Mt 1.1-17)

²³Unicama pain bana ñuixuanan 'aquini ca treinta baritiañusa Jesús 'iacëxa. Unicaman sináncëx ca Josénëx aín papa 'iacëxa. José ax ca Elínën bëchicë 'iacëxa. ²⁴Elí ax ca Matatnën bëchicë 'iacëxa. Matat ax ca Levitan bëchicë 'iacëxa. Leví ax ca Melquín bëchicë 'iacëxa. Melqui ax ca Jananën bëchicë 'iacëxa. Jana ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. ²⁵José ax ca Matatíasnën bëchicë 'iacëxa. Matatías ax ca Amosnën bëchicë 'iacëxa. Amós ax ca Nahumnën bëchicë 'iacëxa. Nahum ax ca Eslinën bëchicë 'iacëxa. Esli ax ca Nagainën bëchicë 'iacëxa. ²⁶Nagai ax ca Maatnën bëchicë 'iacëxa. Maat ax ca Matatíasnën bëchicë 'iacëxa. Matatías ax ca Semeinën bëchicë 'iacëxa. Semein ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. José ax ca Judánën bëchicë 'iacëxa. ²⁷Judá ax ca Joananën bëchicë 'iacëxa. Joanan ax ca Resan bëchicë 'iacëxa. Resa ax ca Zorobabelnën bëchicë 'iacëxa. Zorobabel ax ca Salatielnën bëchicë 'iacëxa. Salatiel ax ca Nerín bëchicë 'iacëxa. ²⁸Neri ax ca Melquin bëchicë 'iacëxa. Melqui ax ca Adinën bëchicë 'iacëxa. Adi ax ca Cosamnën bëchicë 'iacëxa. Cosam ax ca Elmodamnën bëchicë 'iacëxa. Elmodam ax ca Ernën bëchicë 'iacëxa. ²⁹Er ax ca Josuénën bëchicë 'iacëxa. Josué ax ca Eliezernën bëchicë 'iacëxa. Eliezer ax ca Jorimnën bëchicë 'iacëxa. Jorim ax ca Matatnën bëchicë 'iacëxa. ³⁰Matat ax ca Levitan bëchicë 'iacëxa. Leví ax ca Simeonën bëchicë 'iacëxa. Simeón ax ca Judatan bëchicë 'iacëxa. Judá ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. José ax ca Jonanën bëchicë 'iacëxa. Jonán ax ca Eliaquimnën bëchicë 'iacëxa. ³¹Eliaquim ax ca Meleanën bëchicë 'iacëxa. Melea ax ca Mainanën bëchicë 'iacëxa. Mainán ax ca Matatanën bëchicë 'iacëxa. Matata ax ca Natanën bëchicë 'iacëxa. ³²Natán ax ca Davitan bëchicë 'iacëxa. David ax ca Isainën bëchicë 'iacëxa. Isaí ax ca Obednën bëchicë 'iacëxa. Obed ax ca Booznën bëchicë 'iacëxa. Booz ax ca Salan bëchicë 'iacëxa. Sala ax ca Naasonën bëchicë 'iacëxa. ³³Naasón ax ca Aminadabnën bëchicë 'iacëxa. Aminadab ax ca Aramnën bëchicë 'iacëxa. Aram ax ca Esromnën bëchicë 'iacëxa. Esrom ax ca Faresan bëchicë 'iacëxa. Fares ax ca Judatan bëchicë 'iacëxa. ³⁴Judá ax ca Jacobnën bëchicë 'iacëxa. Jacob ax ca Isaacnën bëchicë 'iacëxa. Isaac ax ca Abrahamnën bëchicë 'iacëxa. Abraham ax ca Tarénën bëchicë 'iacëxa. Taré ax ca Nacornën bëchicë 'iacëxa. ³⁵Nacor ax ca Serugnën bëchicë 'iacëxa. Serug ax ca Ragaunën bëchicë 'iacëxa. Ragau ax ca Pelegnën bëchicë 'iacëxa. Peleg ax ca Hebernën bëchicë 'iacëxa. Heber ax ca Salan bëchicë 'iacëxa. ³⁶Sala ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa. Cainán ax ca Arfaxadnën bëchicë 'iacëxa. Arfaxad ax ca Semnën bëchicë 'iacëxa. Sem ax ca Noénën bëchicë 'iacëxa. Noé ax ca Lamecnën bëchicë 'iacëxa. ³⁷Lamec ax ca Matusalenën bëchicë 'iacëxa. Matusalén ax ca Enocnën bëchicë 'iacëxa. Enoc ax ca Jarednën bëchicë 'iacëxa. Jared ax ca Mahalaleelnën bëchicë 'iacëxa. Mahalaleel ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa. ³⁸Cainán ax ca

Enosnën bëchicë 'iacëxa. Enós ax ca Setnën bëchicë 'iacëxa. Set ax ca Adanën bëchicë 'iacëxa. Adán ax ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'iacëxa.

4

Ñunshin 'atimanën 'apúan Jesús 'atima ñu 'amiti sinan

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Juanëan Jordán bacanuxun nashimicëbë abë 'ixun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan Jesús anu uni 'icëma menu cuanti sinánmiacëxa. ² Cuanx ca cuarenta nëtën anu 'iacëxa. Anua 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacëxa. Anu 'ixun ca a nëtëcaman Jesusan ñu piama 'icën. Ñu piima ca panancëxa. ³ Panancë isquin ca ñunshin 'atimanën 'apun 'atima ñu 'amicatsi quixun ësaquin cacëxa:

—Asérabi Diosan Bëchicë 'ixun ca ënë maxax pán 'inun cat.

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ësai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia: “Pán piishi ca uni tsótima 'icën”.

⁵ Usotancëxun ca amiribishi tantëcëncatsi quixun ñunshin 'atimanën 'apun aín bashi chairucë manan Jesús buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun camabi me 'imainun a menu 'icë ëmacama cuainacëa bënëquinshi ismiacëxa.

⁶ Ismiquin ca cacëxa:

—Ami iscë mecama 'imainun ami iscë ëmacama 'imainun anu 'icë ñucama ënëx ca 'ënan 'icën. Usa 'icë cana ui carana 'inántisa taní a, aín 'ibu 'imiquin, ënë ñucama 'inánti 'ain. ⁷ Rantin puruni tsóbuquinmi min dios 'icë 'ë rabicëxun cana ënë mecama 'imainun ënë menu 'icë ëmacama 'imainun anu 'icë ñucama mixmi aín 'ibu 'inun mi 'inánti 'ain.

⁸ Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, ënuax ca cuantan. Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Min 'Ibu Diosëshi camina rabiti 'ain. Rabiquin camina ashi ax cuëncësabi oquin ñu 'axunti 'ain”.

⁹ Usotancëxun ca amiribishi tantëcëncatsi quixun ñunshin 'atimanën 'apun Jesús Jerusalénu buáncëxa. Buántancëxun ca anu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín mascuan manáinra sënë buánruacëxa. Buánrutancëxun ca cacëxa:

—Mix asérabi Diosan Bëchicë 'aish ca ënuax nuánquianx menu nipacët.

¹⁰ Diosan bana cuënëo ca ësai quia:

Nucën Papa Diosan ca mia bërúanun quixun aín ángelcama xuti 'icën. ¹¹ Atun bërúancëxmi maxáxmi tachacaxma 'inun ca aín mëcënan mi biti 'icën.

¹² Usoquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ësairibi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia: “Nucën 'Ibu Diosan cara 'ë iëmiti 'icë iscatsi quixun camina a tantima 'ain”.

¹³ Usaquian Jesusan cacëx ca anúan Jesús tantëcënti 'aíma 'ain, ñunshin 'atimanën 'apu, tantëcëni ucatsi quiax, Jesús ëbiani cuancëxa.

Galilea menu Jesús cuantëcëan

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Usaquian 'acëx ca Jesús, bëtsi ñu sinanima Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan cushioquin sinánmicëxëshi, Galilea menu cuantëcëancëxa. Cuanxa bëbaia ca Galilea 'imainun a 'urama 'icë mecamanu 'icë unicamanribi a ñuiquin chaniocëxa. ¹⁵ Anua judíos unicama timëcë xubu itsi xubu itsinu cuanquin ca Jesusan anu timëcë unicama bana 'unánmiacëxa. Usaquian 'aia ca camaxunbi a rabiacëxa.

Jesús Nazaret ëmanu 'iá

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Anuaxa canicë Nazaret ëma, anu ca Jesús cuancëxa. Cuanx bëbatancëx ca anun ñu mëëtima nëtëa 'icëbë anua judíos unicama timëcë xubunu cuancëxa, axa anun ñu mëëtima nëtën 'icësabi oi. Cuanx atsíanx ca unicaman cuanan Nucën Papa Diosan bana cuënëo ñui niruacëxa. ¹⁷ Niruia ca an a quirica bërúancë unin Isaíasnën cuënëo bana a atu 'axunun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun biquin ca aín catanua ësai quicë bana bariquin mëraquin atun cuanun quixun 'axuancëxa:

¹⁸ Nucën 'Ibu Diosan xucëx 'ënu uax ca aín Bëru Ñunshin Upí 'ëbë 'icën. An ca aín Bëru Ñunshin Upí 'inánquin cushioquin ñuñuma unicama upí bana anúan atux Nucën Papa Diosnan 'i cuëënun ñuixuanan, axa masá nuitucë unicama upí oquin sinánminun 'ë caxa. 'Imainun ca sipuacë 'aishbia upitax chiquíncë 'inun 'imianan bëxuñu unicama bëxuñuma 'inun 'imianan bëtsi bëtsi ocë unicama bëtsi bëtsi ocëma 'iminun 'ë caxa. ¹⁹ 'Imainun ca anúan atun 'Ibu Diosan nuibaquin 'aquinti nëtë ca uaxa quixun unicama canun quixun 'ë caxa.

²⁰ Usaia quicë bana 'atancëxun mapuquin, an a quirica bërúancë uni 'inani ca tsóbuacëxa. Tsóbutia ca a xubunu timëcë unicaman ënquinma abi isacëxa.

²¹ Usoquin iscëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bërí ca anun ënë bana quicësabi oi 'iti nëtë uaxa.

²² Cacëxuan cuati ca anu 'icë unicamax cuëëni —aín bana ca asábi 'icë —quianan —axa quicë banax ca upíra 'aish uni itsin banasama 'icë —quiax quiacëxa. Usai qui ca —¿Josénën bëchicë 'aishbi cara usai banain? —quiax canancëxa. ²³ Canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun sapi camina ësaiia uni quicë bana anun 'ë caisa tanin: “Mix rucuturu 'aish ca mixbi pëxcút”. Usaqin caquin camina 'ë cati 'ain: Minmi Capernaúm ëmanuxun ñu 'aia nun cuacë usaribi oquin camina anuaxmi canicë me ënuxunribi 'ati 'ai quixun.

²⁴ Canan ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun usaqin 'ë cati sináncë 'aínbi cana aséabi mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían, anuaxa canicë menuxun bana ñuixunia, ca anu 'icë unicaman cuaisama tania. ²⁵ Èsaquinribi cana aséabi mitsu cain, bëráma ca Elías an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'iacëxa. Elías anu 'ain ca rabë 'imainun achúshi bari 'itancëxa mëcën achúshi 'imainun achúshi 'uxën 'uí 'ibúcëbëma, piti 'aíma 'ain, unicama 'acëñuma 'iacëxa. ²⁶ Usai 'imainuan 'itsa casunamëcë xanu 'aínbi ca raírima, Sidón cacë menu 'icë ëma, Sarepta cacë, anu 'icë casunamëcë xanu achúshi, ashia 'aquinun Nucën Papa Diosan Elías xuacëxa. ²⁷ 'Imainun ca Eliseonëxribi an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'iacëxa. Axa anu 'ain ca an namí chëquímicë 'insínñu uni 'itsa a nëtënu 'iacëxa. 'Itsa 'aínbi ca Siria cacë menu 'icë uni achúshi, Naamán cacë, ashí Nucën Papa Diosan 'amicëxun Eliseonën aín namí upí 'itëcënun 'imiacëxa.

²⁸ Jesusan usaqin cacëxun cuati ca anu 'icë unicamax xuatemati ami nishacëxa. ²⁹ Nishí niruquin ca a ëmanua chiquínbianquin anua a ëma 'icë matá chairucë sënëncënu anuxun titicacatsi quixun Jesús buáncancëxa. ³⁰ Usaqin sinánquian buáncancëxbi ca Jesús a unicama nëbëtsinuax atu ëbiani cuancëxa.

*Ñunshin 'atimañu uni Jesusan pëxcüa
(Mr 1.21-28)*

³¹ Nazaretnuax cuanx ca Galilea menu 'icë ëma itsi, Capernaúm, anu cuancëxa. Cuanx bëbatancëxun ca anun ñu mëëtima nëtën anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun, anu 'icë unicama bana 'unánmiacëxa. ³² An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancëxa. Usai banaia

cuati ca anu 'icë unicamax ratuti —usa bana cuacëma cananuna 'ai —quiax quiacëxa.

³³ Usa 'ain ca anu uni achúshi ñunshin 'atimañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca munuma cuëncënquin ësaquin cacëxa: ³⁴ —Jesús Nazaretnu 'icë, ¿min caina nu uisoti 'ain? ¿Mix caramina nu cëñui uan? 'Ën cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucë, a 'ain.

³⁵ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ca nëtët. Ënë uninuax ca chiquít.

Usaquian cacëx ca ñunshin 'atima a uni menu nipacëmi, anu 'icë unicaman ismainunbi, chiquíacëxa, uisabi oíma. ³⁶ Usoia isi ca anu 'icë unicamax ratúacëxa. Ratuti ca atúxbi canani quiacëxa:

—¿Uisa bana cara ënëx 'ic? Ënë unix ca ñunshin 'atimanëmbia cuaisabi oi cushin banaia. Uninuax, ca chiquít, quixuan cacëx ca chiquitia.

³⁷ Usoquian Jesusan 'acë ñucama ñuiquin ca Capernaúmnu 'icë unicamain-shima a 'urama 'icë menua 'icë ëmacamanuxunribi camaxunbi chaniocëxa.

Simón Pedronën nachia Jesusan pëxcüa
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Anua judíos unicama timëti xubunuax cuanx ca Jesús Simonan xubunu bëbai anu atsíancëxa. Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insían, anu 'icë unicaman —Simonan nachi caramina nu pëxcuxuntima 'ai —quixun cacëxa.

³⁹ Cacëx anua racácënu cuani, ami bësui ñanáquian, aín 'itsis nëtënnun cacëxëshi ca Simonan nachi pëxcúacëxa. Usaquian Jesusan 'acëxëshi pëxcuti niruxun ca atu pimiacëxa.

Uni itsicamaribia Jesusan pëxcüa
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Bari cuabucëbëa bëbaquishbucëbëtan ca a ëmanu 'icë unicaman, uni 'insíncëcama bëtsi bëtsi 'insínñu an pëxcunun Jesúsnu bëacëxa. Bëia ca camabi, aín męcënan ramëquin, pëxcüacëxa. ⁴¹ Ñunshin 'atimanëxribi ca 'itsa uni 'insíncënuax chiquíacëxa. Chiquiti munuma cuëncëni ca quiacëxa:

—Mix camina Diosan Bëchicë 'ain.

Quiabi ca Jesusan —ca nëtët —caquin ñunshin 'atima banamiquinma nëtëmiacëxa. Atúxa Jesús ax ca Cristo, a Nucën Papa Diosan xucë a 'icë quixun 'unáncë 'aishbi usai qiti ca Jesús cuëëanma 'icën. Usa 'ain ca atúxa quiabi nëtëmiacëxa.

Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan
(Mr 1.35-39)

⁴² Usoquin 'oonx ca pëcaracëbë Jesús Capernaúmnuax cuanx anu uni 'icëma menu bëbacëxa. Axa cuancë a caxu a baribiani cuanx ca Capernaúmnu 'icë 'itsaira uni anua Jesús 'icë anu bëbaquin a mëracëxa. Mëraqin ca —nu ëbiani camina cuantima 'ai —quixun cacëxa. ⁴³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicamax cara 'ëmi catamëtia acama ca Nucën Papa Diosan ainan 'imia quixun camabi uni ñuixunun ca Nucën Papa Diosan 'ë xuaxa. Usa 'ixun cana mitsuishima, camabi ëmanu 'icë unicamaribi a bana ñuixuni cuanti 'ain.

⁴⁴ Usaquin ca Jesusan an Capernaúmnu 'icë unicama cacësabi oquin, Galilea menu 'icë ëmacamanu cuanxun, anua judíos unicama timécë xubuca-manuxun uni bana ñuixuancëxa.

5

Jesusan 'amicëxuan unin tsatsa 'aisamaira bia
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Parún papa Genesaret cuébía Jesús 'ain ca Nucën Papa Diosan bana ñuixunia cuaisa tani 'aisamaira uni chëcaisaira oquin tsitsiruacëxa. ² Usoquian chëcaisaira ocëxun ca manë nunti rabë, uniñuma, parún papa cuébi masi 'urama təcërecacë isacëxa. Isanan ca an tsatsa bicë aín 'ibu rabë an anuax 'ibúxun atun rica chucaia isacëxa. ³ Iscëxa anua 'icë manë nunti achúshinëx Simónan 'ain, anu 'iruquin ca Jesusan 'uriratsua buánun quixun Simón cacëxa. Cacëxuan buan, anu tsóbuxun, ca Jesusan baca cuébía timécë unicama bana ñuixuancëxa. ⁴ Ñuixunquin sënëontancëxun ca Jesusan Simón cacëxa:

—Baca nëbëtsi 'uri ca manë nunti buánxun anuxun rican.

⁵ Cacëxun ca Simonan cacëxa:

—Cananuna 'uxti tëaquin tsatsa biquinmabi 'uran ricánëtin. Usa 'aínbi cana minmi 'ë cacëxun 'ën rica saracatëcënti 'ain.

⁶ Usoquin Jesusan cacëxun aín rica saracaquin bacanu nëpúquin ca tsatsa 'aisamaira biacëxa. Bicëxa tsatsa 'aisamaira 'ain ca aín rica tëatisa 'iacëxa.

⁷ Usaía 'ia isquin ca Simónbëtan abë 'icë unicaman nunti itsinua 'icë unicama męcënan sanánquin —nu ca 'aquini ut —quixun cacëxa. Cacëx uxun ca camaxunbi tsatsa biquin puruquin nanëntisaira oquin a manë nunti rabë buácacëxa. ⁸ Usoquian 'aia isi ratúquin ca Simón Pedronën aín bëmánon rantin purúnquin —'ëx cana 'uchañu uni 'ain. Usa 'ain camina 'ë ëbiani cuanti 'ai —quixun Jesús cacëxa.

⁹ Simón Pedro 'icësaribiti ca abë 'icë unicama atun bicë tsatsacama isi ratuti uisa uni cara Jesús 'icë quixun sinani sináncasmacëxa. ¹⁰ Jacobo 'imainun Juan, Zebedeonën bëchicë, an Simón Pedrobëtan tsatsa bicë, axribi ca ratuti sináncasmacëxa. Sináncasmaiabi ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—Racuéaxma ca 'it. Mix an tsatsa bicë uni 'ixunbi camina bërí 'ën 'imicëxun Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin uni 'ëmi sinánmiti 'ain.

¹¹ Usaquian Jesusan cacëxun menu aín nunti rabë rancatancëxun a ëbiani ca ami sinani Jesús bë cuancëxa.

Jesusan an aín nami chëquimicë 'insínñu uni pëxcüa

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús a Galilea menu 'icë ëma achúshinu 'ain ca axa an aín nami chëquimicë 'insinan 'aisamaira oquin aín nami chëquimicë uni anu 'iacëxa. A unin ca a mërai a tanáin rantin puruni bëúnpuququin Jesús cacëxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

¹³ Cacëxun aín męcënan ramëquin ca Jesusan 'insíncë uni cacëxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upí 'itëcëni motia.

Usaquian cacëxëshi moti ca aín ñucë nëtëacëxa. ¹⁴ Usaria pëxcütia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caíma cuanxun camina min nami pëxcúcë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pëxcüa quixuan camabi unin 'unánun.

¹⁵ Usoquian Jesusan —'ën mi pëxcucë ënë ñuiquin uni caxunma ca 'atan —quixun canbi ca camaxunbi Jesusan 'acë ñucama 'imainun a 'insíncë uni pëxcucë aribi ñuiquin chaniocëxa. Usaquian chaniocëbë ca 'aisamaira uni Jesusan bana ñuixunia cuaisa tani anu Jesús 'icënu riquiancëxa. 'Insíncë unicamaxribi ca a pëxcunun quiax anu riquiancëxa. ¹⁶ Usaía ucëbëbi ca Jesús anu uni 'icëma menu aín Papa Dios bë banai cuancëxa.

Nicëma uni Jesusan pëxcüa

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Nëtë itsían xubunuxun Jesusan bana ñuixuncëbë ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana uni 'unánmicë unicamaribi anu tsócë

'iacëxa. Acamax ca Galilea menu 'icë ëmacama 'imainun Judea menu 'icë ëmacama 'imainun Jerusalénuaxribi ricuatsincë 'iacëxa. Usa 'ain ca bana ñuixuanan 'insincë unicama pëxcunun Nucën Papa Diosan cushiocë Jesús 'iacëxa. ¹⁸ Jesusan bana ñuixunmainun ca raírinën uni achúshi ñucë nirucuaínquinbi tancëma bacétinu racacë bëacëxa. Bëquin ca sináncëxa, —xubunu atsínmiquin cananuna anua Jesús 'icë anu nanpátí 'ai —quixun. ¹⁹ Sináncëbëbi ca 'itsa unia tsitsíruan, anun atsínmiti 'aíma 'iacëxa. Atsínmicasmaquin ca tapitinën buáruxun xubu manánxun aín tapuacë a bërúaratancëxun anun aín bacétinën bëpáquin, anu 'icë unicama nëbëtsi, Jesusan bëmánon nanpácëxa. ²⁰ Nanpáquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

—Min 'uchacama ca tërëncë 'icën.

²¹ Usaquin caia cuaquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicaman sináncëxa: ¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Ax ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quiti banan banaia. Ax ca 'aisama 'icën. Uinu 'icë unímbi ca 'ucha tërëntima 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha tërënti 'icën.

²² Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ²³ 'Ën cana uni ñucë —min 'uchacama ca tërëncë 'icë —quixun cananbi —niruquiani ca cuantan —quixunribi cati 'ain. ²⁴ Nucën Papa Diosan cushímbi 'ën ënë uni pëxcuia isquin camina asérami 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën cana unin 'ucharibi tërënti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa:

—'Ën cana mi cain, niruquiani ca min bacéti bibiani min xubunu cuantan.

²⁵ Cacëxëshi niruquin aín bacéti bibiani ca Nucën Papa Dios rabibiani aín xubunu cuancëxa, anu 'icë unicaman ismainunbi. ²⁶ Usai niruquiani cuania isi ratuti ca Nucën Papa Dios rabi —ësa ñu cananuna isáma 'ai —quiaux quicancëxa.

Jesusan Leví aín uni 'inun ca (Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Usaquin 'atancëx anuax cuanquin ca Jesusan Leví cacë uni anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mëracëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

²⁸ Cacëxëshi niruquiani ca aín 'ati ñucama ëbiani Jesúsbe cuancëxa.

²⁹ Jesúsbe cuantancëxun ca Levitan, Jesúsceñun aín 'unánmicë unicamaribi canan piti 'itsa 'amitancëxun aín xubunuxuan abëtan pi unun 'itsa uni camiacëxa. Camicëx uxun ca Levísaribi 'itsa uni an 'apu buánmiti curíqui bicë 'imainun usa uni raíribi, camaxunbi Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëtan mesanu tsóxun piacëxa. ³⁰ Usaria isquin ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman atu 'atimaquin ñuiquin Jesusan 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsun an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabëtan pianan 'uchañu unicama raíribëtan pianan xëain?

³¹ Caia ca Jesusan cacëxa:

—Paë tancëma uni, ax ca rucuturuan a ronti cuëënima. Paë tancë uni, ax cuni ca rucuturuan a ronti cuëënia. ³² Usaribiti cana an —'ëx cana upí 'ai —quixun sináncë unicama a 'ënan 'inun cai uáma 'ain. Ama, an —'ën ñu 'atima 'acë cupí, 'ën nuitu upíma 'aish cana 'ëxbi upí 'itima 'ai —quixun sináncë unicama a cuni, upí 'inúxa sinanati 'ënan 'inun cai cana 'ëx uacën.

Uisacasquin cara aín 'unánmicë unicama samáquinma piia quixun Jesús ñucácan

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Usai quia ca fariseo unicama 'imainun axa abë 'icë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—Juanëan 'unánmicë unicaman ca bëtsi bëtsi nëtën Nucën Papa Diosbë banaquin pima samatia. Usaribiti ca fariseonëan 'unánmicë unicamaxribi 'ia. ¿Usa 'aínbi cara uisacasquin min 'unánmicë unicaman pianan xëain?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿An bití xanua unin bití nëtën caramina pi unun camicëxa ucë axa abë nuibanancë unicama masá nuituquian pima 'inun 'imiti 'ain? Camina 'imitima 'ain. ³⁵ Èsa ca. An xanu bití unin xanu biquin abëtan pi unun camicëx ca axa abë nuibanancë unicama masá nuitutima abë cuëënia. Xanu bibiani cuanquian a unin ëbiancëxun cuni ca axa abë nuibanancë unicaman masá nuituquin pitima 'icën. Usaribiquin ca 'ën 'unánmicë unicama 'ëbë 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ë bicëxun 'ën ëbiancëxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icën.

³⁶ Usaquin canan ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicë banasama 'ain, aín banabë fariseonëan 'unánmicë bana mëscúti rabanan Jesusan ësaquinribi a unicama cacëxa:

—Ca ësaribi 'icën. Nun aintsi uinu 'icë xanúnbi ca aín chupa ió tëaima, anun aín chupa xëni cëxëti. Tëaquin aín sani bicëx ca chupa ió ax 'atimatia. 'Imainun ca a chupa iotan sanix chupa xëni iscësama 'ia. ³⁷ Èsaribi ca. Ui unínbi ca ñuina xacá anu 'unpax chumusa oquin 'acë, axa xëni 'ain, anu ñu chëcacë 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacë ax cubini uruquin ñuina xacá xëni a tucaia. Axa tuquicëbë ca chëcaxun anu 'arucëxa cubíncë ñu ax tutuqui nëtëtia. ³⁸ Usa 'ain ca ñu chëcacë ñuina xacá chumusa oquin 'acë iónushi 'aruti 'icën. ³⁹ Bëráma chëcacë ñu 'axun —ax ca upí 'icë —quixun sinánquin ca unin bëría chëcacë ñu 'aisama tania.

Usaquin ca Jesusan cacëxa.

6

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan 'unánmicë unicaman trigo bëru bia

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Anun ñu mëëtima nëtëan Jesús anu trigo 'apácë naënu 'icë bain cuancëbë, abë cuanquinbi ca aín 'unánmicë unicaman trigo bëru pëcëcë sirícaquin biquin, mëcënan shuquicëxa aín ënxë xucatia piacëxa. ² Usoia isquin ca fariseo raírinën atu cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina anun ñu mëëtima nëtën usaquin 'atima ñu 'ain?

³ Atúan aín 'unánmicë unicama usoquin caia cuaquin ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—¿Mitsun caramina Davidnën ca 'acëñuma 'ixun axa abë cuancë unicam-abëtan ësoquin ñu 'acëxa quixun cuënëo bana a iscëma 'ain? ⁴ Davidnën ca 'acëñuma 'ixun piisa tanquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icë pán, Nucën Papa Diosan isti oquin nancë, a bixun piacëxa. A panëxa judíos sacerdotenëinshi piti 'aían uni itsin piti 'icëmabi ca sacerdotenën 'ináncëxun bixun Davidnën piacëxa. Piquin ca axa abë 'icë unicama anribia pinun 'ináncëxa. ⁵ Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mëëtima nëtën cara aínu 'ati 'icë quixun uni cati 'ain.

Jesusan aín mëcën bamacë uni mëpëxcüa

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Anun ñu mēētima nētē itsin, anua judíos unicama timēti xubunu atsínxun ca Jesusan anu 'icē unicama bana ñuixuancēxa. Ñuixunmainun ca aín mēcēn mēqueu bamacē uni achúshi anu 'iacēxa. ⁷ A uni isquin ca an Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicaman, anun ñu mēētima nētēn caraisa uni pēxcuia quixun ami manánuxun iscatsi quixun Jesús bērúancēxa. ⁸ Usaquian sináncania 'unánquin ca Jesusan aín mēcēn bamacē uni cacēxa:

—Nēri ai ca nēbētsi ēnu niracēt.

Cacēx nirucuatsini ca anu niracēacēxa. ⁹ Anua nimainun ca Jesusan an Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama cacēxa:

—Ēsaquin cana mitsu ñucatin, ¿anun ñu mēētima nētēn cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu mēētima nētēn cara unin uni itsi 'insíncē 'aquinti 'ic? ¿Cara bamatanun isēshiti 'ic?

¹⁰ Ēsaquin caxun atu ñachatacēxun ca Jesusan aín mēcēnmi ñucē uni cacēxa:

—Ca mēshpat.

Cacēx mēshpatishi ca mēpēxcüacēxa. ¹¹ Usaquian 'aia isi xuamati nishi ca uisa caranuna Jesús oti 'ai quiax 'ēsēnani canancēxa.

*Aín 'unánmicē uni 'inúan Jesusan mēcēn rabē 'imainun rabē uni caísa
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)*

¹² Usa 'ain ca aín Papabē banai Jesús matánu cuancēxa. Cuantancēx ca imē 'uxti tēai abē banacēxa. ¹³ Usai bananēquin ca pēcaracēbētan axa ami sináncē unicama timēxun, mēcēn rabē 'imainun rabē caísqin —ēñēcamax ca 'ēn 'unánmitancēxun uni bana ñuixunun 'ēn xuti 'icē —quixun cacēxa. ¹⁴ Acamax ca 'iacēxa Simón 'icēbia Jesusan Pedro caquin anēcē, a 'imainun aín xucēn Andrés, a 'imainun Jacobo 'imainun Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, acama 'imainun Jacobo, Afleonēn bēchicē, 'imainun Simón axa judíos unibun rabanan nēēti banacē, ¹⁶ a 'imainun Judas, Jacobonēn bēchicē, a 'imainun Judas Iscariote, an Jesús uni binun 'inan, acama 'iacēxa.

*'Itsa uni Jesusan 'unánmia
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ 'Unánminuxun a unicama caístancēx ca matánuax taramēcēbutancēx me sapánu 'iacēxa. Anu ca 'aisamaira uni Jerusalén, 'imainun Judea mecaman-uaxribia ucē 'iacēxa. 'Imainun ca Tiro, Sidón a ēma rabē 'urama 'icē me parún papa rapasu, anu 'icē menuaxribia ucē 'iacēxa. ¹⁸ Acamaxa Jesusan bana ñuía cuati timēcamē 'ēomainun ca 'insíncē unicamaxribi Jesusan pēxcunun quiax uacēxa. Timētia pēxcüanan ca Jesusan ñunshin 'atimanēn ubíocē unicamaribi pēxcüacēxa. ¹⁹ Jesusan aín cushínbi 'itsa uni pēxcucē cupí ca anu 'icē 'insíncēcaman —'ēn ticacēxuinshi ca 'ēribi pēxcuti 'icē —quixun sinani a ticanux tsitsíruacēxa. Usaía 'ia ca Jesusan 'insíncē unicama pēxcüacēxa.

*Uisai 'i cara uni cuēēnti 'icē quicē bana
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Usa 'ain ca ami bēsuquin Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Mitsux ñuñuma 'aíshbi 'ēmi catamētia Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'aish aín nētēnu 'iti 'imicē cupí camina chuámarua tani cuēēnin.

²¹ Mitsux 'acēñuma pananquinbi camina 'unánti 'ain, mitsúxmi panani bēñéaxma 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu 'inánti 'icēn. Usai ca 'iti 'icē quixun 'unani camina chuámarua tani cuēēnti 'ain.

Masá nuituti iníbi camina Nucēn Papa Diosanbi ca 'ē cuēēnun 'imiti 'icē quixun 'unani chuámarua tani cuēēnti 'ain.

²² Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ēn bana cuacē cupí unin mitsumi nishanan, mitsu cuēēnquinma 'atimaquin ñuianan, mitsun anēmibi 'atimati

banacëxbi camina chuámarua tani cuëenti 'ain. ²³ Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca an mitsu 'atimocë unin raracaman, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama bëtsi bëtsi oquin 'atimocëxa. Usaquin 'unani camina unin 'atimocëxbi —Nucën Papa Diosan ca nu sinánxunquin aín nëtënu abë upiti tsónun nu 'imiti 'icë —quixun sinani, chuámarua tani cuëenti 'ain.

²⁴ Usa 'aínbi camina ñuñuira 'aish mitsux, usabii 'inuxmabi ashiti mitsun ñu cupí cuëncë 'aish, Nucën Papa Diosan nëtënuax cuëenti 'aishbimi cuëncëma cupí masá nuituirati 'ain.

²⁵ Pitiñu 'imainun camabi ñuñu unicama, anúnmi mitsux pitiñuma 'ianan ñuñuma 'iti nëtë ca uti 'icën. Ucëbë camina masá nuituirati 'ain.

Usaribiti mitsux bërí 'ëmi sinanima cuëeni cuaicë 'aínbi ca anúnmi mitsux rarumati inti nëtë uti 'icën. Ucëbë camina masá nuituirati inti 'ain.

²⁶ Unicaman mitsu rabiçexbi camina masá nuituti 'ain. Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca atun raracaman an Nucën Papa Diosan bana isa quixun uni paránquin bana ñuixuncë unicama rabiçacëxa.

*—Axa mimi nishcë uni camina nuibati 'ai —quicë bana
(Mt 5.38-48, 7-12)*

²⁷ Canan ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Usai 'iti 'aínbi cana 'ën banami cuatia ësaquin mitsu cain, axa mimi nishcë unicama camina nuibati 'ain. Nuibanan camina ax 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain.

²⁸ Axa mimi 'atimati banacë unicama camina Nucën Papa Dios a ami sinánun 'aquinun ñucáxunti 'ain. Ñucánan camina an mi 'usáncë unicamaribi Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ²⁹ Mia 'atimocëxunbi camina ami nishquin aribi 'atimotima 'ain. Ësa ca. Mia bëtáshcacëxun camina 'aisa tania amoribia mi bëtáshcanun 'amiti 'ain. Min cutúan unin mi bicuancëxun camina biisa tania min camisetaribia binun bimiti 'ain. ³⁰ An mi ñu 'inánun quixun ñucacë uni a camina 'inánti 'ain. An min ñu buáncë uni a camina min ñu bëxuntëcënun quixun catima 'ain. ³¹ Bëtsi uníxa mibë upí 'ianan mi 'aquintimi mix cuëncë, usaribi oquin camina min bëtsi unibë upí 'ianan a 'aquinti 'ain.

³² An mitsu nuibacëma uni nuibatima 'ianan an mitsu nuibacë unicamaishi nuibacë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an a nuibacë uni nuibananquinia.

³³ An mitsu 'aquincëma uni 'aquintima 'ianan an mitsu 'aquincë unicamaishi 'aquincë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an 'aquincë uni 'aquiananquinia.

³⁴ Mitsun —a unínribi ca 'ë ñu 'inánti 'icë —quixun sinánquin an ñucacëxun ñu 'ináncë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'uchañu uni itsían ñucacëxun ñu 'inania, —an ca 'ëribi ñu 'inánti 'icë —quixun sinánquin. ³⁵ Usa 'aínbi camina mitsun axa mitsumi nishcë uni nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. Unían mitsu ñu ñucacëxun camina —anribi ca 'ë 'inántima 'icë —quixun 'unánquinbi, 'inánti 'ain. Usaquin 'aia isquin ca Nucën Papa Dios, manámi 'icë, an cuënnun mitsu 'imiti 'icën. Mitsun usaquin 'ai camina asérabi aín bëchicë 'aish an sináncësaribi oquin sináncë 'iti 'ain. An ca uni 'aisama 'imainun an —asábi ca —quixun a cacëma uni aribi ñu 'inánan 'aquinia. ³⁶ Nucën Papa Diosan unicama 'aquinsa tanquin nuibacësaribi oquin camina mitsúnribi unicama mitsua nuibacëxunmabi nuibati 'ain.

*—Unían uni itsi 'uchoxma 'inun —Jesusan ñuia
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Bëtsi uni ami manánquin 'uchocëma 'icë ca Nucën Papa Diosan mitsuribi 'uchotima 'icën. 'Imainun ca 'uchoquinmi uni, bëtsi uni castícanmicëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsuribi 'uchoquin castícantima 'icën. Uni itsíxa mitsumi

'uchacëxunbi camina abë mëníonanquin manumiti 'ain. Usoquin 'aími unibë mëníonania ca Nucën Papa Diosan mitsux ami 'uchacëxunbi mitsun 'ucha tērēnquin manuti 'icēn. ³⁸ Uni itsi camina ñu 'inánti 'ain. Mitsúnmi uni itsi ñu 'inánan 'aquincë 'icë ca Nucën Papa Diosan mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icēn. Mitsúnmi 'inánan uni itsi 'aquincësaribi oquin ca an mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icēn. Unían uni itsían 'inancëxun aín burasanu tsēncaquin ñu purucësamaira oquin ca Nucën Papa Diosan camabi ñu mitsu 'inánti 'icēn.

³⁹ Uisa unin cara uni itsi 'aquinti 'icë quixun 'unánmiquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ësaquin cacëxa:

—¿Bëxunü unin cara bëxunü uni itsi anun cuanti bai 'unánmíti 'ic? Buáncatsi quixun 'aíbi ca bëxunü 'ixun uin cuanti cara quixun 'unanima a rabëtaxbi aman cuanx quininu nipacëti 'icēn. ⁴⁰ Unin ñu 'unánmicë uni an ca an a 'unánmicë uni 'unancësaribi oquin 'unanima. Usa 'aínbi ca an ñu 'unánmicë unían 'unánmicëxun ñu 'unántancëx asaribi 'iti 'icēn.

⁴¹ Bëtsi unin 'ucha 'itsamashi 'icë a sinánquinbi camina mitsun 'ucha 'aisamaira 'icëbi sinaniman. Ësa ca. Bëtsi uníxa aín bëru xamënu i sani chamaratsuñu 'icësa 'aínbi camina mitsux i mo mitsun bëru xamënu 'icësa 'ain. ¿Uisa 'ixun caramina bëtsi unin bëru xamënu 'icë i sani chamaratsu a sinánquinbi axa mitsun bëru xamënu 'icë i mo sinaniman? ⁴² ¿Mitsun bëru xamënu 'icë i mo mëníoquin bicëma 'ixun caramina uisa cupí —i sani chamaratsu min bëru xamënu 'icë camina 'ë bimiti 'ai —quixun bëtsi uni cati 'ain? Mitsun pain mitsun bëru xamënu 'icë i mo a bitancëxun camina upí oquin isquin bëtsi uni aín bëru xamënu 'icë i sani chamaratsu bixunti 'ain.

*Uisa i cara quixun ca aín bimi isquin unin 'unánti 'icë quicë bana
(Mt 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ësaribi ca. Aín íxa upí 'ain ca aín bimi 'aisama 'ima. Aín íxa xanancë 'aish 'aisama 'ain ca aín bimix upí 'ima. ⁴⁴ Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icēn, a i cara upí 'icë, cara 'aisama 'icë quixun. Cuti bimi a ca aín bimi cutima i an tuaíma. ⁴⁵ Ísaribi ca uni 'icēn. Aín nuitu upí 'ain ca uni upí ñu ñui upíti banaia. Usa 'aínbi ca raíri unix aín nuitu upíma 'ain, upíma ñu ñui 'atimati banaia. Unix ca aín nuitu mëúa sinancësaribi oi aín cuëbitan banaia.

*—Ësa ca —quixuan Jesusan rabë xubu ñuia
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ ¿Uisacasquin caramina —mix camina 'ën 'Tbu 'ai —quixun 'ë caquinbi 'ën mitsu cacësabi oquin ñu 'aíman? ⁴⁷ An 'ëmi sinánquin 'ën bana cuanan a bana quicësabi oquin 'acë uni ax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain. ⁴⁸ Ax ca unían xubu 'ati, anu itá nitsínti nēmíonquin me naëcë usaribi 'icēn. 'Uí 'ibúcëbëa baca 'itsaira 'ëia ami aín bai tucanquicëbëbi ca a xubu upí oquin 'acë 'aish shaíquima. ⁴⁹ Usa 'aínbi ca an 'ën bana aín pabitan cuaxunbi a bana quicësabi oquin 'acëma uni ax ca an masinu xubu 'acë unisaribi 'icēn. 'Uí 'ibúcëbë, baca 'itsaira 'ëi, ami aín bai tucanquicëbë ca a xubu puxucuti 'icēn. Usai 'i ca aín itácamaribi tsasíbuti 'icēn.

7

*Romanu 'icë capitán Jesusan pëxcüa
(Mt 8.5-13)*

¹ Unicaman cuanun bana ñuixuntancëx ca Jesús Capernaúm ëmanu cuancëxa. ² Capernaúm anu ca Romanu 'icë capitán achúshi 'iacëxa. An a capitán ñu mëëxuncë unix ca an nuibairacë 'aíshbi 'insíanx bamatisa 'iacëxa.

³ Usa 'ain ca —an uni 'insíncē pēxcuti, Jesús, ax ca uaxa —quíaxa raíri unicama quia cuaxun, capitanēn judíos caniacēcē uni raíri ñucáquin cacēxa:

—Jesúsnu cuanquin camina an 'ēn ñu mēēxuncē uni pēxcuia unun 'ē caxunti 'ain.

⁴ Cacēx cuanxun ca capitanēan cacēsabi oquin Jesús cacēxa. Caxun ca ēsaquinribi cacēxa:

—A capitán ax ca upí uni 'icēn. Minmi aín uni a pēxcuxunti ca asábi 'iti 'icēn.

⁵ An ca nuxnu judíos unibu 'icē nu nuibaquin nuxnu anu timēti xubu nu 'amixuanxa.

⁶ Usaquin cacēx ca Jesús atubē cuancēxa. Cuanquían aín xubu raro-biancēbētan ca capitanēn aín 'unáncē uni raíri xuquin ēsaquin Jesús camiacēxa:

—Mixmi 'ēsamaira 'ain cana mibē sēnēnma 'ixun 'ēn xubunumi unun mi camiman. ⁷ Usa 'ixun cana mi isi cuanti 'ixunbi judíos uni caniacēcēshi

mia canun can. 'Ēn unimi 'ē pēxcuxuni unun quixun mi camixunbi cana mi camitēcēnin, anuaxbimi 'ēn unia pēxcunun quiax quinun. ⁸ Cana 'unan min banáxbi ca cushi 'icē quixun. 'Ēn cana 'apun 'ē cacēsabi oquin 'ain. 'Ēn suntárucamanribi ca 'ēn bana cuatia. 'Ēn suntáru —ca cuantan —quixun 'ēn cacēx ca cuania. —Ca ut —quixun 'ēn cacēx ca bētsix aia. An 'ē ñu mēēxuncē uni —ñu ca 'at —quixun 'ēn cacēxun ca 'aia. Usaribiti ca 'ēn ñu mēēmīcē uni mixmi —ca pēxcúti 'icē —quicēbēshi pēxcúti 'icēn.

⁹ Usaía capitanēn xucē unicama quia cuati cuēēni cuainacēquin ca Jesusan an nuibiancē unicama cacēxa:

—'Ēn cana mitsu cain, ēnē uníxa 'ēmi catamēcēsaribitia 'ia cana judío uni achúsibi ca 'ēn bana cuatia. 'Ēn suntáru —ca cuantan —quixun 'ēn cacēx ca cuania. —Ca ut —hibi iscēma 'ain.

¹⁰ Usaía 'icēbē xubunu cuantēcēnquin ca capitanēan xucē unicaman a ñu mēēxuncē uni asábi 'icē, pēxcúcē isacēxa.

Casunamēcē xanun tuá bamacēbi Jesusan baísqimia

¹¹ 'Itsama nētē 'icēbē ca Naín cacē ēmanu Jesús cuancēxa. Cuancēbē ca aín 'unánmicē unicama 'imainun 'aisamaira uniribi abē cuancēxa. ¹² Cuanx Naín ēmanu bēbaquin ca uni bamacēa, chupan rabúncē, bacētīnēn buáncania isacēxa. A unin titax ca tuá itsiñuma 'ianan casunamēcē xanu 'iacēxa. Abē ca 'aisamaira uni Naín ēmanuax a catícabiani cuancēxa. ¹³ A isquin nuibaquin ca Jesusan a xanu cacēxa:

—Iánxma ca 'it.

¹⁴ Caí anu cuanquian anun buáncē bacēti mēēcēbē ca an a buáncē unimax niracēacēxa. Niracēcēbētan ca Jesusan cacēxa:

—Bēná uni, cana mi cain, ca nirut.

¹⁵ Usaquin cacēxēshi ca bamacē uni baísqi tsóracēti banacēxa. Usai 'icēbētan ca Jesusan —ca asábi 'icēn, ca mibē 'itēcēnti 'icē —quixun aín tita cacēxa. ¹⁶ Usaía 'ia isi ratuti racuētibi cuēēni ca unimax Nucēn Papa Dios rabi quiacēxa:

—An Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixunti uni aira ca ēnēx 'icē —quianan ca —Nucēn Papa Diosaxbi ca aín unicama 'aquini uaxa —quiacēxa.

¹⁷ Usaquin Jesusan 'acēa chanioia ca Judea menu 'icē unicama 'imainun axa Judea 'urama 'icē menu 'icē unicamanribi cuacēxa.

An uni nashimicē Juanēan aín uni rabē Jesúsnu xua

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Usa 'ain ca Jesusan 'acē ñucama ñuiquin aín 'unánmicē unicaman Juan cacēxa. ¹⁹ Cacēxun ca Juanēn aín uni rabē Jesúsnu cuantánun xuquin ēsaquin ñucáquin catánun quixun cacēxa: ¿Mix caramina asérabi axa uti nun caíncē

a 'ain? ¿Ama mix 'ain caranuna bêtsíxa uti caínti 'ain? ²⁰ Usaquian canun quixuan xucëx cuanx bëbaquin ca Jesús cacëxa:

—Juan an uni nashimicë an ca mi ñucánun quixun xuquin ësaquin mi canun quixun nu caxa: ¿Mix caramina asérabi axa utinu nun caíncë a 'ain? ¿Mixmi ama 'ain caranuna bëtsi uníxa uti caínti 'ai? —quixun.

²¹ Juanën xucë unicamaxa anu 'ain ca Jesusan 'itsa uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimanën ubíocë unicamaribi pëxcüanan bëxuñu unicamaribi bëpëxcüacëxa. ²² Usaquin 'axun ca Juanën a ñucánun quixun xucë unicama Jesusan cacëxa:

—Camina 'ën unicama ñuixuniami cuacë banacama ñuixuanan 'ën ñu 'aiami iscëcama ñuixunquin Juan cai cuanti 'ain. Cuanxun camina cati 'ain: Bëxuñu unínbi ca bërí isia, aín niti bëtsicë uníxribi ca bërí upiti nitsia, an aín nami chëquimicë 'insínñu unix ca pëxcutia, pabë unin ca bana cuatia, bamacë uníxbi ca baísquia, ñuñuma unínribi ca anun Nucën Papa Diosnan 'inux iëti bana cuatia. ²³ Usaquin canan camina, 'ë ñui Nucën Papa Diosan xucëma ca ax 'icë quima ax 'ëmi sináncë unicamax ca chuámarua 'i cuëënia, quixunribi Juan cai cuanti 'ai —quixun ca Jesusan Juanën xucë unicama cacëxa.

²⁴ Juan, an uni nashimicë, an xucë unicama cuancëbëtan ca Jesusan anu 'icë unicama 'aisamaira 'icë, Juan ñuiquin ësaquin cacëxa:

—¿Uisa uni isi caramina mitsux anu uni 'icëma menu cuancën? Bëtsi bëtsi oquin sináncë uni ax ca tutísha suñun bëcacësa 'icën. ¿Usa uni isi caramina cuancën? ²⁵ ¿Ax usama 'ain caramina uisa uni isi cuancën? ¿Upíira 'aísha cupíira chupa pañucë uni isi caramina cuancën? Usama ca. Camina 'unanin, upíira 'aísha cupíira chupa pañucë 'ianan uisa ñu cara cuëënia a ñuñu unix ca anu 'apu 'icë xubunushi 'ia. ²⁶ ¿Usa uni isi cuanima caramina añu isi cuancën? An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a isi camina cuancën, ¿usa cat? Asérabi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iásamaira ca Juanën uni ñuixuncë bana 'icën. ²⁷ Juan ñuiquian ënë menu ucëma pan 'icë 'ë cacë bana a ca Nucën Papa Diosan Isaías cuëñëomiacëxa, ësai quicë:

A caxu mi cuanun cana 'ën uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëníoquin racanacësaribi oquin, camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

²⁸ Usaquin cuëñëo bana ñuitancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iásamaira ca Juanën 'ë ñuicë bana 'iaxa. Usa 'ain ca a unicama 'iásamaira Juan 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ën unicamax, unían ñuumara iscë 'aíshbi Juan 'iásamaira 'icën.

²⁹ An Jesús Juan ñui quicë bana cuacë unicama, 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamaribi a Juanën nashimicë, acamax ca —Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca asábi 'icë —quiax quiacëxa. ³⁰ Acamaxa usai quicëbëbi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicaman, Juanën bana cuaisama tani an nashimicë 'iti cuëëncëma 'ixun, Nucën Papa Dios cuëëncësa oi 'iisama tanquin Jesusan banaribi cuaisama tancëxa. ³¹ Juan ñuiquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—¿Ënë nëtënu a bërí bucucë unicamax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain. ³² Ca tuáratsucuxa cuaicësaribi 'icën. Cuainux tímëcë 'aíshbia cuaitisa tantancëx camáxbi tsoitan ca raírinën raíri ësaquin caia: Cuai chirini cuëënun nun paca banocëbëbi camina masá sinani cuaitisama tan. Cuaitisama tancëbë nux —anpan caniacëcë unicama 'icësaribiti cananuna ini rarumati 'ai —quicëbëbi camina masá sinani usairibi 'iisama tan. ³³ Usaribi ca ënë nëtënu

bucucë unicamax 'icën. Juanëx ca ñu mëscú picëma 'ianan vino xëacëma 'icën. Usa 'icë ca unicaman —a unix ca ñunshin 'atimañu 'icë —quixun caxa. ³⁴ Usoquian Juanën 'acësoquin 'aquinma 'ën camabi ñu pianan xëaia isquin ca unicaman ësaquin 'ë ñuia: A unix ca picën tapun 'ianan xëairacë uni 'icën. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchañu unicamabë nuibanania quixun. ³⁵ Usaquian Juancëñun unin 'ë ñuicëbëbi ca Nucën Papa Dios, an ënë menu unun 'ë xuá, an 'acë ñucamax asábi 'icën. —Usa ca —quixun ca axa ami sináncë unicaman 'unania.

Fariseo uni, Simón, aín xubunu Jesús 'ia

³⁶ Fariseo uni achúshi aín anë Simón, an aín xubunuxun abëtan pi unun cacëx cuanx ca Jesús aín xubunu atsíntancëx abëtan pi tsoócëxa. ³⁷ Anua 'ain ca a ëmanu 'icë xanu achúshi 'uchañu, —Jesusan ca fariseon xubunuxun piia —quixuan ñuicania cuati, xaxu 'acënu 'arucë sanuira 'inínti ro a bëi uacëxa. ³⁸ Uxun ca a caxu uax aín taë 'icë anu nitsax inquin aín bëun Jesusan taënu tuscaquin tachabocëxa. Usaquin 'aquin ca aín bunbi tatërëanan tatsucucaquin 'inínti ron 'acëxa. ³⁹ Usoia isquin ca fariseo uni an Jesús pi unun cacë, an sináncëxa: Ënë unix asérabi an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'ixun ca uin cara a tamëëtia quixun 'unánan an tamëécë ax cara uisa xanu 'icë quixun 'unántsiánxa. Ënëx ca xanu 'aisama 'icën.

⁴⁰ Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Simón, cana mi achúshi ñu caisa tanin.

Cacëxun ca cacëxa:

—Asábi ca, 'ë ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan ësaquin Simón cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi uni ca uni rabëtan curíqui ribíanxa. Achúshinën quinentos curíqui ribínmainun ca bëtsin cincuenta curíquishi ribíanxa.

⁴² Ribínxunbia cupíocëxunma oquin ca a unin an ribíncë uni rabë a caxa: 'Ëmi cupíocëxmabi ca asábi 'icën, cupíoima camina cuanti 'ain. Simón, ¿usa 'ain cara min sináncëx a uni rabë uinu 'icëxira bëtsix 'icësamaira oi a ribíncë unimi sinani cuëënti 'ic?

⁴³ Cacëxun ca Simonan cacëxa:

—'Ën sináncëx ca an 'itsaira curíqui ribíncë, ax bëtsíxa 'icësamaira oi a unimi sinánti 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca.

⁴⁴ Usaquin cai ami bësuquin xanu isquin ca Jesusan Simón cacëxa:

—¿Ënë xanúan 'aia caina isin? 'Ëx min xubunu atsiniami anun 'ëx tachucanun min 'unpax 'inaniamabi ca ënë xanun aín bëunan tachaboxun aín bun 'ë tatërëanxa. ⁴⁵ Minmi bëtsucucacëmabi ca an 'ëmi sinánquin ënquinma 'ë tatsucucaxa. ⁴⁶ Minmi xënin 'ën maxcá 'acëmabi ca an 'iníntisa xënin 'ën taë 'axa. ⁴⁷ Usa 'ain cana mi cain, an 'itsaira 'ë nuibatia isquin camina 'unánti 'ain, aín 'ucha 'itsaira 'aíshbi ca tërëncë 'icë quixun. An, 'ën 'ucha ca 'itsamashi 'icë quixun sináncë uni, ax ca aín 'ucha tërëncë 'aíshbi 'itsamashi 'ë nuibatia.

⁴⁸ Ësoquin Simón catancëxun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Min 'uchacama ca tërëncë 'icën.

⁴⁹ Usoquian Jesusan caia cuati ca axa abë tsócë unicamax ratuti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Anbi ca 'ucha tërënia.

⁵⁰ Usaía cananmainun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—'Ën min 'ucha tërënti sinani 'ëmi catamëti camina min 'ucha tërëncë 'ain. Chuámashi 'aish camina cuanti 'ain.

8

An Jesús ñu 'axuan xanucama

¹ Usotancëxun ca Jesusan ëma chacamanu 'imainun ëma chucúmaracamanuribi cuanquin, anu 'icë unicama bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. 'Unánmiquin ca —anúan Nucën Papa Diosan 'ëmi catamëtia uni ainan 'imiti nëtë ca uaxa —quixun caquin upí bana unicama ñuixuancëxa. Usocëbë ca aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë, acamax abë niacëxa. ²'Imainun ca bëtsi bëtsi xanu ñunshin 'atimañu 'icëbia pëxcucë, acama 'imainun bëtsi bëtsi xanu 'insíncë 'icëbia pëxcucë, acamaxribi Jesús bë niacëxa. Acamax ca María, aín anë itsi Magdalena, anuaxa mëcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atima chiquícë, ³a 'imainun Juana, Chuza, an Herodes 'aquincë uni aín xanu, a 'imainun Susana, acama 'imainun an Jesús ñu 'inánquin 'aquincë xanu raíriribi 'iacëxa.

*Bana itsi ñuicësoi an ñu 'apácë uni ñuicë bana
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)*

⁴ Usa 'ain ca 'aisamaira uni Jesús nëbëtsiorati timëcamë'ëocëxa. A unica-max ca 'itsa ëmanuax anu riquiancëxa. Usaía 'icëbëtan ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ënë bana ñuiquin ësaquin cacëxa: ⁵—An ñu bëru 'apácë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa. Sacacëx ca raírínëx bainu nipacëaxa. Nipacëcë ca unin amáxa. Usa 'icë isbëtsini uxun ca ñuina pëchiñunën 'eaxa. ⁶Raírínëx ca maparañu menu nipacëaxa. Nipacëax coóxbi ca a mexa cëxtúma 'aish chabáma 'ain chushiáxa. ⁷Raírínëx ca muxañu menu nipacëaxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruyunbi ca muxan abë coquin mapurucëxun tuacëma 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëaxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca aín bimi 'itsaira, cien, 'iáxa.

Usaquin catáncëxun ca Jesusan munuma banaquin cacëxa:

—An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

*Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuiacëxa quicë bana
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)*

⁹ Uisai quicë cara ñu bëru 'apácë ñui quicë bana 'icë quixun ca aín 'unánmicë unicaman ñucácëxa. ¹⁰ Ñucácëxun ca Jesusan ësaquin cacëxa:

—Uni itsían 'unániamabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicë ñu 'unanin. 'Ën 'aia isquin ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'ináncë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unanima. Usaía atux 'inun cana bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

*Uisai quicë cara an ñu 'apácë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia bana
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)*

¹¹ Caxun ca Jesusan cacëxa:

—An ñu 'apácë uni ñui quicë bana ax ca ësai qui quicë 'icën: Ñu bëru 'apácësaribi ca Nucën Papa Diosan bana 'icën. ¹² Anúan uni nicë me iru anu nipacëcë ñu bëru, asaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. Aín pabitan cuaquinbia —aséribi ca usa 'icë —quixun sináncëbëma anu uxun ca a bana aín nuitu mëu sinani Nucën Papa Diosnan 'inux iëaxma 'inun quixun uni ñunshin 'atimanën 'apun manumia. ¹³ Maparañu me bëxbánua ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuati cuëenquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunën sinania. Sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun, Nucën

Papa Diosan bana 'acë cupí ami cuaianan ami nishquin unin 'atimocëxun, tënëquinma a bana manuquin ënia. ¹⁴ Muxañu menua ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinanibi ca ënë menu 'icë ñuishi sinánan 'itsa ñuñu 'aish cuëenti sinani, ñu bërúxa me chucu muxañu menuax aín bimi upiti pëcëcëma, usaribi a unicama 'icën. ¹⁵ Me upínua ñu bëru nipacëcë, usaribi ca raíri uni 'icën. A unicamax ca Nucën Papa Diosan bana asérabi cuacë 'ixun aín nuitunubi racanaquin upí oquin sinánquin, uisai cara ñu 'icëbëtanbi ënquinma a bana quicësabi oquin 'aia. Atux ca ñu bëru me upínu nipacëax cotancëx canitancëxun tuaia 'aisamaira bimiñu usaribi 'icën.

*Ca ësa 'icë quixun lamparín ñuicë bana
(Mr 4.21-25)*

¹⁶ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uinu 'icë unínbi ca lamparín bimitancëxun ñu tëmú an bëpánun nanan anu 'uxti tëmúribi nantima 'icën. Usaquin 'aquinma ca axa xubunu atsíncë unicaman upí oquin isnun, anu lamparín nanti, anu nanti 'icën. ¹⁷ Uni itsin isnunma 'acë ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicë banacama abi ca 'unáncë 'iti 'icën. ¹⁸ An 'ën bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acë uni a ca 'ën bana itsiribia cuanun Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ën bana cuaquinbi sináncëma uni, a, an isa 'unánxa quixuan sináncë bana a camabi Nucën Papa Diosan manumiti 'icën. Usa 'aín camina mitsun cuacë banacama upí oquin cuaquin, a bana quicësabi oquin 'ati 'ain.

*Jesusan ca amia sináncë unicama aintsi oia quicë bana
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)*

¹⁹ Ësaquian unicama bana ñuixuncëbë aí ca aín tita 'imainun aín xucëantu anua Jesús 'icënu bëbacëxa. Bëbaibi ca 'aisamaira unían anua Jesús 'icë a tsitsirucë 'ain, a 'uriishi 'iacëxa. ²⁰ 'Icë atu isquin ca unin Jesús cacëxa:

—Min titabë ca min xucëantu ëman 'icën. Ca mi istisa tania.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicaman cara Nucën Papa Diosan bana cuanan aín bana quicësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën tita 'imainun 'ën xucëantu 'icën.

*Bëchun 'imainun suñúan Jesusan nëtëmia
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)*

²² Bëtsi nëtëan manë nuntinu 'irua ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Parúnppapa 'ucë manan cuanun ca cuan.

Cacëx ca cuancëxa. ²³ Cuani ca Jesús nuntinu 'uxacëxa. 'Uxánbi suñúan upí 'icuatsinquin bëcaquin parúnppapa bëchuancëbë ca 'unpax manë nuntinu 'iruacëxa. ²⁴ Usaía 'icëbë racuëquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús bësúnquin munuma cacëxa:

—Cananuna nanëtin, ca bësut.

Cacëx bësúquin ca Jesusan suñúan —ca nëtët —canan bëchúnribi —ca bucubut —quixun cacëxa. Cacëxëshia suñúan nëtëishimainun ca baca bëchúnribi nëtëacëxa. ²⁵ Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan ca nu bërúanquin 'aquinia quixun caramina sinaniman?

Cacëx ratuti racuëti ca atúxbi canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic? An cacëxun ca suñúanënbi, bacánbi aín bana cuatia.

*Ñunshin 'atimañu uni Jesusan pëxcüa, cuchi bacamiquia
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)*

²⁶Usaquiani Galilea me 'ucë manan cuantancëx ca Gadara menu bëbacëxa.
²⁷Bëbatancëx nuntinuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni anu 'icë ëmanuaxa ucë an Jesús mëracëxa. A unix ca 'itsa baritian ñunshin 'atimañu 'aish chupa pañuima 'ianan xubunu 'ima anu uni maíncë anuishi 'icë 'iacëxa. ²⁸⁻²⁹'Itsa oquian ñunshin 'atimanën 'amicëxun ñu 'aia ca unin uni itsi ubíoxunma 'anun aín manë risin nëacëxa. Usocëxbi ca manë risi tēcapabiani ñunshin 'atimanën 'imicëx anu uni 'icëma menu usabii 'icë 'aish cuancëxa. Usa 'aísha a mērai aín bēmánon rantin purúncëxun ca Jesusan ñunshin 'atima —ënë uninuax ca chiquit —cacëxa. Cacëx munuma cuëncënquin ca Jesús cacëxa:

—Dios, naínu 'icë, aín Bëchicë Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ë ubíoin? 'Ë tēmëramixunma ca 'at.

³⁰Cacëxun ca Jesusan ñucácëxa:

—¿Uisa cara min anë 'ic?

Quia ca anu atsíncë ñunshin 'atimanëan 'itsaira 'ixun quimicëxun a unin cacëxa:

—'Ëx cana 'Ëxcuira caquin anëcë 'ain.

³¹Cacëbëtan ca ñunshin 'atimacaman, quini cha nēmínra, anu ñunshin 'atima 'icë, anu xuxunma 'anun quixun bënëquin cacëxa. ³²Catancëxun ca 'aisamaira cuchí matá manan pushían pi bucucë isquin cacëxa:

—Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

Cacëxun ca Jesusan —ca cuantan —cacëxa. ³³Cacëx ca ñunshin 'atima a uninuax chiquíquianx cuchinu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi tsuáquiquiani abáquiani cuanx, cuëtúnuax parúnpapanu rëucubuti bacamiqui cëñúacëxa.

³⁴Usaía 'ia isbiani ca an cuchí bërúancë unicaman abáquiani cuanxun, ëma chanu 'icë unicama 'imainun ëma chucúmanu 'icëcamaribi xubu itsi xubu itsinu cuanquin ñuixuancëxa. ³⁵Ñuixunquian chanioia cuati ca uisai cara a ñucama 'iaxa quixun isi riquiancëxa. Riquiani Jesúsnu cuanx uxun ca a uni anuax 'aisamaira ñunshin 'atima chiquicë a an isásama 'aish, chupa pañuax sinan mēníñushi 'aish, Jesús tanáin tsócë isacëxa. Usa 'icë a uni isi ca racuëcancëxa. ³⁶Usa 'ain ca an iscëcaman uisai cara ñunshin 'atimañu uni pëxcúaxa quixun axa riquiancë unicama ñuixuancëxa. ³⁷Ñuixuncëxun ca a mecamanu 'icë unicaman racuëiraquin aín nētënuaxa cuantánun quixun Jesús cacëxa. Cacëx manë nuntinu 'iruquiani ca cuancëxa. ³⁸Cuaniabi ca anuaxa ñunshin 'atima chiquicë uni an abë cuancatsi quixun Jesús cacëxa. Cacëxunbi ca Jesusan aín xubunua cuantánun quixun xuquin abë cuanxma 'inun cacëxa. ³⁹Caquin ca ësaquin cacëxa:

—Min xubunu ca cuantan. Cuantancëxun camina min aintsi 'ibucama uisoxun cara Nucën Papa Diosan mi pëxcúaxa quixun ñuixunti 'ain.

Usaquian cacëx cuanxun ca aín aintsi 'ibuishima a ëma chanu 'icë unicama, uisoquin cara Jesusan a 'axa quixun ñuixuancëxa.

*Jairo cacë unin bëchicë 'imainun xanu 'insíncë ñui quicë bana
 (Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)*

⁴⁰'Ucë manánuax Gadara menu 'icë unicama ëbëtsini ca Jesús anuaxa cuanpuncë nëcë manan utëcëancëxa. Utëcënia ca 'aisamaira uni parúnpapa cuëbí ricuatsinxun caíancëxa. ⁴¹⁻⁴²Caíncëxa bëbaia ca anu judíos unicama timëcë xubunu 'icë 'apu achúshi, Jairo cacë, an anu cuani a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesús cacëxa:

—'Ën ini bëchicë ca aratsushi 'icën, mēcën rabë 'imainun rabë baritiañu ca ax 'icën. Ca 'insinan 'i bamaia. A pëxcui camina 'ën xubunu cuanti 'ain.

Cacëx abë cuania ca 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocëxa.

⁴³ A unicama nēbētsi ca achúshi xanu 'insíncē 'iacēxa. A xanux ca mēcēn rabé 'imainun rabé baritia imia 'aishbi aín imi nētēcēma 'iacēxa. Bētsi bētsi rucuturuan roncēxun a cupíoquin aín ñucama cēñuibi ca pēxcúama 'icēn. ⁴⁴ Usa 'ixun ca —Jesusan ca 'ē pēxcuti 'icē —quixun sinani, a caxu cuanquin aín chupa ticacēxa. Ticaíshi ca aín imicē nētēcēxa. ⁴⁵ Usai 'icēbētan ca Jesusan cacēxa:

—¿Uin cara 'ē ticax?

Cacēxun ca a rapasu 'icē unicaman —'ēn cana mi 'acēma 'ai —quixun cacēxa. Camaxunbia usaquin cacēbētan ca Pedro 'imainun abē 'icē unicaman cacēxa:

—Mi ca 'aisamaira unin titacaquin chacatisaira oia. ¿Usa 'aínbi caramina, uin cara 'ē ticaxa, quiax quin?

⁴⁶ Usaquian cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cushin ca uni pēxcúaxa quixun cana 'ēn sinanēnshi 'unanin. Usa 'ain cana 'unanin, achúshi unin ca 'ē ticaxa quixun.

⁴⁷ Usai quia cuati, —an ca 'unania —quixun sinani racuēti bērēruí, anu cuanx aín bēmánon rantin puruni tsóbuquin ca axa pēxcúcē xanun, unicaman cuamainunbi, uisacasquin cara a ticaxa quixun ñuixuanan aín chupa ticaíshia pēxcúcē aribi Jesús ñuixuancēxa. ⁴⁸ Ñuixuncēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cana mi pēxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pēxcúan. Chuámashi 'aish ca cuantan.

⁴⁹ Usaquian Jesusan cacēbētanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unicama timēti xubunu 'icē 'apu, Jairo, a cacēxa:

—Min bēchicē ca ñuaxa. Ca 'aíma 'icēn. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

⁵⁰ Caia cuaquin ca Jesusan cacēxa:

—Racuéaxma ca 'it. 'Ēn cana mi 'aquinti 'ai quixun ca sinan. Usaquinmi sináncēbē ca pēxcúti 'icēn.

⁵¹ Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bēbaquin ca Pedro, Juan, Jacobo, acama 'imainun xu xanun papa 'imainun aín tita, acamaxēshi abē atsínun atsínmiquin, uni raíricama ěmáinshi bērúnun quixun cacēxa. ⁵² Usai xubunu atsínquian cuacēxbi ca ini bēunan mēscuti rarumabacēxa. Rarumabatiabi ca Jesusan cacēxa:

—Iánxma ca 'it. Xu xanu ca ñucēma 'icēn, ca 'uxaxa.

⁵³ Ēsaquian cacēxunbi, —ca ñuaxa, usa 'aish ca bērí 'aíma 'icē —quixun 'unánquin ca 'usáncancēxa. ⁵⁴ Usoquian 'usáncancēxunbi aín mēcēnan mēínquin biquin ca Jesusan munuma banaquin xu xanu cacēxa:

—Xu xanu, ca nirut.

⁵⁵ Usoquian cacēxēshi ca baísqui niruacēxa. Nirucēbētan ca aín aintsi 'ibu —ca pimit —quixun Jesusan cacēxa. ⁵⁶ Usoia isi ca aín papa aín tita cuēēni ratúira ratúacēxa. Ratutia ca Jesusan cacēxa:

—Mitsúnmi iscē ñu ěnē camina uibi ñuixuntima 'ain.

9

Bana ñuixunuan aín 'unánmicē unicama Jesusan xua (Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicē uni mēcēn rabé 'imainun rabé a timēxun cacēxa:

—Anúnmi uninua ñunshin 'atimacama chiquíanan uni 'insíncēcamaribi pēxcunun cana 'ēn cushi mitsu 'inanin.

² Usoquin catancēxun ca —Nucēn Papa Diosan ca 'ēmi catamēcē unicama ainan 'imiti 'icē —quixun unicama ñuixuanan 'insíncēcama pēxcunun quixun aín 'unánmicē unicama xuacēxa. ³ Xuquin ca cacēxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Tsati, burasa, piti, curíqui buanima camina ñancáishi cuanti 'ain. Rabě camina ami pañuti chupa buántima 'ain. ⁴ Uinu 'icě unin xubunu caramina anu 'inux atsini, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ěmanuax cuanti nětěa utámainun. ⁵ Uinu 'icě ěmanu 'icě unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, aín ěmanuax cuani camina anu 'icě unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucěn Papa Diosan iscěx 'aisama 'icě quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icě me cupúcé tacabiani cuanti 'ain.

⁶ Usaquin caquian Jesusan xucěx camabi ěmanu cuanquin ca anu 'icě unicama upí bana, anúan atux Nucěn Papa Diosnan 'i cuěēnun, ñuixuancěxa. Ñuixuanan ca uni 'insíncěcama pěxcüacěxa.

Juan, an uni nashimicě, ax bama
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Unicaman Jesusan 'acě ñucama chanioia cuati ca Galileanu 'icě 'apu, Herodesněx —ui cara ax 'icě —quix sináncasmacěxa. Raíriněx ca —Juan, an uni nashimicě, ax ca bamaxbi baísqiuxa —quix quiacěxa. ⁸ Raíriněx —Elías ca utěcěanxa —quimainun ca raíriněx —an Nucěn Papa Dios quicě bana uni ñuixuan unicama achúshi sapi ca bama 'aíshbi baísqiuxa —quix quiacěxa.

⁹ Usai quicěbě sináncasmai ca Herodes quiacěxa:

—'Ěnbi cana Juan těbiscamian. ¿Usa 'aínbi cara a uni camabi unin chaniocě ax ui 'ic?

Quinquinbi 'unánquinma ca Jesús istisa tancěxa.

Jesusan cinco mil uni pán pimia
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Usa 'ain ca aín 'unánmicě unicaman, an xucěx cuanx anu utěcěnxun atun 'acě ñucama Jesús ñuixuancěxa. Ñuixuncěxun cuatancěxun ca Jesusan Bětsaida ěma 'urama anu aín 'unánmicě unicama buáncěxa. ¹¹ Usa 'ain ca —anu ca Jesús 'icě —quixuan chanioia cuabiani, a nuibiani cuanx 'aisamaira uni anua Jesús 'icě anu cuancěxa. Usaía 'itsa uni riquiania ca Jesusan acama nuibaquin, Nucěn Papa Diosan ca axa 'ěmi cataměcě unicama ainan 'imiti 'icě quixun ñuixuancěxa. Ñuixuanan ca 'insíncě unicama pěxcüacěxa.

¹² Usaquin 'acěběa bari cuabúcébětan ca aín 'unánmicě unicama mēcěn rabě 'imainun rabě, an anu cuanxun Jesús cacěxa:

—Ěně mex ca anu uni 'icěma me 'icěn. Ěnu 'iaxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icě ěmacama 'imainun a mecamanua atúxa anu 'uxti barianan atun piti bitánun camina xuti 'ain.

¹³⁻¹⁴ Quia ca Jesusan cacěxa:

—Mitsun ca piti 'inan.

Cacěxun ca anua 'aisamaira, cinco mil uni 'ain, aín 'unánmicě unicaman cacěxa:

—Nun piti ñura ca mēcěn achúshi pán 'imainun tsatsa raběishi 'icěn. Sapi cananuna unicama piti maruxuni cuanti 'ain.

Quia ca Jesusan cacěxa:

—Unicama basinu cincuenta cincuenta bucubunun ca cat.

¹⁵ Cacěxun ca unicama tsóbunun cacěxa. ¹⁶ Cacěxa unicama bucubuan ca Jesusan mēcěn achúshi páncěñun tsatsa rabě bixun manámi běsuquin isquin Nucěn Papa Dios —asábi ca —catancěxun páncěñun tsatsa tucapaxun aín 'unánmicě unicama 'ináncěxa, axa bucubucě unicama 'inánun quixun.

¹⁷ Jesusan 'ináncěxuan aín 'unánmicě unicaman mětícacěxun ca unicama camaxunbi pucháquin piacěxa. Pucháquin piia sěnéan ca usai 'iisa 'aímabia těxěcě páncěñun tsatsa aín 'unánmicě unicaman mēcěn rabě 'imainun rabě caquí buácaquin biacěxa.

*Pedronëan –mix camina Cristo 'ai –quixun Jesús ca
(Mt 16.13-28; Mr 8.27-29)*

¹⁸ Nētē itsían Jesús aín Papa Diosbē banamainun ca aín 'unánmicē unica-maxēshi abē 'iacēxa. Anu 'icē ca Jesusan aín 'unánmicē unicama ñucáquin cacēxa:

–¿Ui caraisana 'ëx 'ai quiax cara unicama quin?

¹⁹ Cacēxun ca cacēxa:

–Raírinëx ca quia, mix ismina Juan, an uni nashimicē, a 'ain. Raírinëx ca quia, mix ismina Elías a 'ain. Raírinëxribi ca quia, mix ismina an Nucën Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē unicamaxa bama a achúshinëxa baísquicē a 'ain.

²⁰ Cacēxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

–¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ëx caraisna ui 'ai quin?

Quia ca Pedronën cacēxa:

–Mix camina Cristo, Nucën Papa Diosan ënu unun xuti, axa uti nun caíncē, a 'ain.

*'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai quiáxa Jesús quia
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)*

²¹ Ësaquian Pedronën cacēxun ca Jesusan uibi Pedro quicē bana ñuixunxunma 'anun quixun aín 'unánmicē unicama cacēxa. ²² Canan ca cacēxa:

–Uní 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana 'atimocē 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacēcēcamabē judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncē unicamax, 'ën bana cuaisama tani, 'ëmi nishti 'icën. 'Ëmi nishquin ca 'ë uni itsi 'amiti 'icën. Usaquian 'ë 'acëx bamatancëx cana rabē nētē 'iónxa pëcaracēbē baísquiti 'ain.

²³ Usa 'ain ca anu 'icē unicama Jesusan ësaquin cacēxa:

–Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamēti quicē bana ënquinma 'ati 'icën. ²⁴ Uin cara aín cuëëncësa oquin 'ai, ënë nētënu upitax tsótishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uínu 'icē unin cara ënë nētënuashi upitax tsóti sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'ëmi catamëquin 'ëx quicēsabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nētënu abē 'iti 'icën. ²⁵ Unix ca ënë nētënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aishbi ca Nucën Papa Diosmi sináncéma 'aish aín nētënu abē 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacēbē aín ñucama ax ñancábia bicē 'icën. ²⁶ Ui unix cara 'ënan 'itimi rabianan 'ën bana quicēsai 'itimi rabinia, a uníxa 'ënan 'itimi cana uní 'inux anuax uá 'aish cuantancëx 'ëxribi rabínti 'ain, 'ën Papa Diosbē 'Apu 'itancëx aín ángelcamabē utēcëni. ²⁷ Usa 'aínbi cana asérabi mitsu cain, axa ënu 'ëbē 'icē uni raírinën ca bamacéma pain 'ixun 'ëmi catamëtia ainan 'imicëxun, Nucën Papa Dios ca asérabi atun cushi 'icē quixun isti 'icën.

*Jesús bëtsia
(Mt 17.1-13; Mr 9.2-8)*

²⁸ Usaquin aín 'unánmicē unicama catancëx ca mēcën achúshi 'imainun rabē 'imainun achúshi nētësa 'icēbē aín 'unánmicē uní raíri ëbiani Pedrocëñun Juan, Jacobo, acamaíshi buani Jesús matánu Nucën Papa Diosbē banai cuancëxa. ²⁹ Anu cuantancëx bëbatancëx aín Papa Diosbē banai ca aín bëmánan bëtsiacëxa. Bëtsicēbē ca aín chuparibi uxuira 'aish ichu ichuquicē 'iacëxa. Usaía 'ia ca Pedro, Juan, Jacobo, acaman isacëxa. ³⁰ Usa 'icē isanan ca rabē uni, Moisés 'imainun Elías, Jesús bē banaia isacëxa. ³¹ Atun iscëx ca a uni rabëtax Nucën Papa Diosan cushían ichúquin pëcacē nëbëtsi 'iacëxa. Usa 'aish abē banaquin ca Jesús, unían bicëxa Jerusalénuax bamati, acama ñuiquin cacëxa. ³² Usa 'ain ca 'uxcënan ténáncëxbi 'uxquinma Pedro 'imainun abē 'icē

uni rabëtan Jesús bëtsicë isanan abë 'icë uni rabë aribi isacëxa. ³³ Moisésbëtan Elíasnën a ëbiania isquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. ¿Uisa cara rabë 'imainun achúshi xubura mitsu 'axúnti 'iti 'ic? Minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

Upí oquin sinanima ca Pedro usai quiacëxa. ³⁴ Usaía quicëbëtainshi ca cuinan acama mapuacëxa. Usocëx ca Pedro, Juan, Jacobo, acamax racuëacëxa. ³⁵ Racuëquin ca cuín mëucüaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ën nuibacë bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

³⁶ Èsai banaia cuatancëxuan iscëx ca Jesúsëshi anu 'iacëxa. Usaía 'ia isanan cuaxunbi ca Pedro 'imainun Juan, Jacobo, acaman ui unibi ñuixuanma 'icën.

*Ñunshin 'atimanën bërërumicë tuá Jesusan pëxcüa
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)*

³⁷ Usaía 'ion pëcaracëbëa Jesús matánuax ubúcëbë ca 'aisamaira uni a bëñai cuancëxa. ³⁸ A unicama achúshinën ca cuëñishquin Jesús cacëxa:

—Ën bëchicë ca is. Bëchicë itsiñuma cana 'ain. 'Aisa tanquin camina 'ë pëxcuxunti 'ain. ³⁹ Ñunshin 'atimanën 'imicëx ca 'itsai cuëncëni aín cuñun bacux bëanan aín namiribi nimëti bërëruia. Usaquin 'ai ca 'ën bëchicënuax chiquítisama tania. ⁴⁰ Usa 'ain cana min 'unánmicë unicama 'ëa chiquínxunun can, cacëxunbi ca 'acasmata.

⁴¹ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca asérabi cushi 'icë quixun sinaniman. Camina ami catamëisama tanin. ¿Mitsúxmi ami catamënun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi oi nëtën carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain?

Usaquin caquin ca a uni —'ënu ca min bëchicë bët —quixun cacëxa. ⁴² Cacëxuan bëcëxa aia ca ñunshin 'atimanën menu nipacëmiquin aín nami nimëtia bërërunun 'imitëcëancëxa. Usaquian 'imia chiquínun caquin ñunshin 'atima chiquínxun ca Jesusan a tuá pëxcüacëxa. Pëxcuquin ca aín papa —ca asábi 'icën, ca 'iquin —quixun cacëxa. ⁴³ Usaquin 'aia isi ca anu 'icë unicama —Nucën Papa Diosan cushínshi ca Jesusan usaquin 'axa —quixun sinánan —aín cushix ca bëtsi cushisamaira 'icë —quixun sinani ratúacëxa.

*'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai quiáxa Jesús quitëcëan
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)*

An ca bëtsi unían 'acëma ñu 'aia quixuan unicaman ñuimainun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa: ⁴⁴—Camina upí oquin cuati 'ain. Cuaquin camina mitsun uisa 'ixunbi manutima 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ë ca unin an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën.

⁴⁵ Usaía quiabi ca atun cuama 'icën. Atúan cuaxunma 'anun ca Nucën Papa Diosan atu cuamiama pain 'icën. Usa 'ain ca upí oquian ñuixunun Jesús catimi aín 'unánmicë unicama racuëacëxa.

*Uix cara bëtsi unicamabëtan sënënmaira 'icë quicë bana
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)*

⁴⁶ Jesusan 'unánmicë unicamax ca —uinu 'icë nucama achúshinëxira cara nubë sënënma 'icë —quix atúxbi ñucacanancëxa. ⁴⁷ Ñucacania atun sinan 'unánquin ca Jesusan tuá achúshi bixun a rapasu nitsíancëxa. ⁴⁸ Nitsínxun ca aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Uicaman cara 'ëmi sinánquin ënë tuásaribi 'icëa, ñuumara ca, quixun unin sináncë uni a 'aquinsa 'icë nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia. Usaquin 'aquin ca 'ëishima, 'ën Papa Dios, an ënu unun 'ë xua, aribi 'aquinia. An cha

'iti sinánquinma uni itsi 'aquincë uni a ca Nucën Papa Diosan bëtsi unibëtan sënënmaira isia.

An nu ñuicëma uni, ax ca nubë upí 'icë quicë bana
(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Èsaquin Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë uni, Juan, an cacëxa:

—Nun cananuna uni achúshinëan, Jesús ca ënë uninuaxmi chiquíti cuëënia quixun caquinshi ñunshin 'atima uninua chiquinia isan. Isquin cananuna nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Axa nu ñui quicëma uni ax ca nubë upí 'icën.

III. JERUSALENUA JESUS CUAN (9.51-19.28)

Jesusan Jacobo 'imainun Juan ñucá

⁵¹ Anúan aín Papa Diosnu cuantëcënti nëtë 'urama 'ain ca Jesusan Jerusalénu cuantëcënti sináncëxa. ⁵² Cuanuxun ca uni raíri anpan rëcuënquiiani cuanun xuacëxa. Xucëx cuanx Samaria menu 'icë ëma achúshínu bëbaxun ca uinu cara Jesús aín 'unánmicë unicamabë 'uxti 'icë quixun bariacëxa. ⁵³ Bariabi ca anu 'icë unicaman —ax ca Jerusalénu cuania —quixun 'unánquin aín ëmanu 'imiti cuëëanma 'icën. ⁵⁴ Usaía 'ia oi nishquin ca Jacobobëtan Juanën Jesús cacëxa:

—¿Naínuax uxúan tsin atu cëñunun nu cati caramina cuëënin?

⁵⁵ Cacëx cuainacëquin isquin ca Jesusan ñu caquin cacëxa:

—Usaquin cananuna 'atima 'ain. Mitsux 'ënan 'ixunbi camina uisaira cara 'ën uni 'iti 'icë quixun 'unaniman. ⁵⁶ Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana uni 'atimonux uáma 'ain. Atux upiti bucunun 'iëminux cana uacën.

Catancëx cuanx ca bëtsi ëmanu cuancëxa.

Abë cuainsa tancë uni raíri ñui Jesús quia
(Mt 8.18-22)

⁵⁷ Bain cuania ca achúshi unin Jesús cacëxa:

—Uinu caramina mix cuani anuribi cana 'ëx mibë cuanti 'ain.

⁵⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñu pëchiñunëx ca anua batsi oti nañu 'icën. Capa 'inúxbi ca aín anu 'uxti quiniñu 'icën. Usa 'aínbi cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx anu 'uxtiñumabi 'ain. Usa 'ain sapi camina 'ëbë cuantima 'ain.

⁵⁹ Catancëxun ca Jesusan uni itsi —'ëmi sinani ca 'ëbë cuani ut —cacëxa. Cacëxun ca cacëxa:

—Mibë cuanti 'aínbi cana 'ën papanu pain cuainsa tanin. A bamaia maíntancëx cana mibë cuanti 'ain.

⁶⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Axa Nucën Papa Diosmi sinántisama tancë uni, an bamacë uni maínun ëanan camina min, 'ëmi catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'imia quixun unicama ñuixuni cuanti 'ain.

⁶¹ Cacëbëtan ca uni itsínribi cacëxa:

—'ëx cana mibë cuanti 'ain, 'aínbi cana axa 'ën xubunu 'icëcama pain bërúanxa 'inun cai cuanti 'ain.

⁶² Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. An vaca bënë buáncëxuan me tucabianmainun manë paránën xo tuíncë uni an ca amami amamia isquin 'atimaquin aín ñuina 'amia. Usaribiti ca uni Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin ñu 'ati manuquin bëtsi bëtsi oquin sináncë ax aín uni 'iisama 'icën.

10

Setenta unicama Jesusan bana ñuixunun quixun xua

¹ Usaía 'icëbëtan ca Jesusan bëtsi bëtsi me 'imainun bëtsi bëtsi ëmanu bana ñuixuni cuanti sináncëxa. Usaquin sinánquin ca aín 'unánmicë uni mécën rabé 'imainun rabé acama xuquinma, uni raíri setenta caístancëxun rabé rabé, uinu cuanti cara an sinánxa anu atux pain cuanun xuacëxa. ² Xuquin ca cacëxa:

—'Aisamaira uníxa 'ëmi sinánti 'aínbi ca an atu 'ëmi sinánun 'aquinti uni 'itsamashi 'icën. Usa 'aish ca naënuua 'aisamaira ñu bimi 'aínbia an bëti uni 'itsamashi, usaribi 'icën. Usa 'ain camina Nucën Papa Dios axa ëmi sináncë unicaman 'ibu, a ñucáti 'ain, an uni 'ëmi sinánun 'aquinti unia 'itsa xunun, bimi 'ibu unían an bimi bëti uni xucësaribi oquin. ³ Camina cuanti 'ain. 'Ën cana carnero 'inúan nëcë nëbëtsinu 'icësaribi 'inun mitsu xutin. Nëëquin ca 'inúanën carnero binuxun bëaratia. Usaribi oquin ca axa mitsumi nishcë unin mitsu 'atimocatsi quixun sinánti 'icën. Usaquian sináncëbëbi camina axa mitsumi nishcë uni ami nishi abë 'atimonantima 'ain. ⁴ Burasacëñun camina curíqui buántima 'ain, taxaca itsi camina buántima 'ain. Bain cuani camina niracëax 'uran unibë banatima 'ain. ⁵ Anumi 'iti xubunu atsínquin camina anu 'icë unicamaxa chuámashi 'inun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ⁶ A xubunu 'icë unin mitsubë upí 'ixun mitsun bana cuati ca mitsúxmi anu 'ain cuëëni chuámashi 'iti 'icën. 'Aínbi ca mitsubë upí 'iisama tanquian an mitsun bana cuaisama tancë unicamax usai 'itima 'icën. ⁷ Camina xubu itsi xubu itsinu 'ibëquintima 'ain, anu paínmi atsíncë xubu anuishí camina ñantan ñantan 'uxti 'ain. Anuxun camina piti ñu 'imainun xëati ñu a anu 'icë xanúan mitsu 'ináncëxun piti 'ain. An ñu mëëxuncë uni a ca an ñu mëëmicë unin cupíoia. Usa 'ain camina atúan mitsu 'ináncë ñu a piishiti 'ain. ⁸ Cuanx ëmanu bëbaia upí oquin mitsu biquian mitsun bana cuaisa tancëbëtan camina anu 'ixun uisa piti ñu cara mitsu 'inania a piti 'ain. ⁹ Camina anua 'icë 'insíncë unicama pëxcuquin, 'ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan anun a ainan 'imiti nëtë ca 'urama 'icë quixun cati 'ain. ¹⁰ Cuanx ëmanu bëbaia anu 'icë unicaman mitsu upí oquin biquinma mitsun bana cuaisama tancëbëtan camina anu 'itsa uni 'icë bai, anuxun ësaquin cati 'ain: ¹¹ Nunu mitsu cacë bana cuatíma ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun mitsun 'unánun cananuna nun taxacanua 'icë mitsun ëmanu 'icë me cupúcë tērēnbianin. Nux cuancë 'aínbi camina 'unánti 'ain, axa Jesúsni catamëcëcama Nucën Papa Diosan anun ainan 'imiti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ¹² 'Ën cana mitsu cain, Sodoma ëmanu 'icë unicama ca aín bana cuaisama tancë cupí Nucën Papa Diosan castíancëxa. Usamaira oquin castíancë ca a ëmanu 'icë unicama an mitsu bicëma cupí 'iti 'icën.

Bëtsi bëtsi ëmanu 'icë unicaman Jesusan bana cuaisama tan (Mt 11.20-24)

¹³ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Corazín ëmanuax ucë unicama 'imainun Betsaidanuax ucë unicama, mitsu cana asérabi cain, mitsun ëmanuxun 'ën cushínbi 'ën ñu 'acësaribi oquin Tiro 'imainun Sidón anuxun 'ën 'á 'ain ca anu 'icë unicama aín 'uchacama ëni 'ëmi sinan 'itsíanxa. Aín 'ucha cupí masá nuituti sinanati ca chupa chëquicë pañuanan chimaputan mashiquia 'itsíanxa. ¹⁴ Usa 'ain ca anúan an camabi uni aín ñu 'acë isti nëtën, Tiro 'imainun Sidónu 'icë unicama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu 'uchoquin castíanti 'icën. ¹⁵ Capernaúmnuax ucë unicama, ¿mitsun caramina sinanin, camina Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti

'ai quixun? Camina anuma, anua uni 'aisamacama bamatancëx cuancë, anu 'iti 'ain.

¹⁶ Caxun ca a xuti unicama ësaquinribi cacëxa:

—An mitsun bana cuacë uni, an ca 'ën banaribi cuatia. 'Imainun ca an mitsun bana cuaisama tancë uni, an 'ën banaribi cuaisama tania. An 'ën bana cuaisama tancë uni, an ca Nucën Papa Dios, an ënë menu 'ë xua, aín banaribi cuaisama tania.

Setenta unicama axa Jesúsnu utëcëan

¹⁷ Bana ñuixunuan xucëxun ca a setenta unicaman ñuixunbëtsini utancëxun Jesús usoquian ñu 'acëcama ñuixunquin ësaquin Jesús cacëxa:

—Minmi nu xucë ca ñunshin 'atimanënbi nun bana cuaxa, nun nu —ca chiquít —cacëx ca uniuax chiquíaxa.

¹⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca. Caná naínuax menu bënëtishi 'ibúcësaria ñunshin 'atimanën 'apu Satanás naínuax nipacëtia cana isacën. ¹⁹ Camina 'unánti 'ain, 'ën cushi cana mitsu 'inan. 'Ën mitsu 'ináncë 'ain camina runu 'imainun nibanta amatibi asábi 'iti 'ain, uisoquin cara mitsu 'aisa tania, tanquinbi ca ñunshin 'atimanën mitsu 'atima 'icën, uisa ñunbi ca mitsu uisabi oima. ²⁰ Ñunshin 'atimanën mitsun bana cuacë cupí cuëncësamaira oi camina mitsun anëcama ca Nucën Papa Diosan nëtënu 'icë quiricanu 'acë 'icë quixun 'unani cuëinra cuënti 'ain.

Jesús cuëëan

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan, aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx upiti cuëenquin, aín Papa Dios cacëxa:

—Ën Papa Dios, mixmi naí 'imainun menu 'icë ñucaman 'Ibu 'icë cana mi rabin. Ami uni 'unánmiti ñu a camina an ñu 'unáncë unicama 'unánmiquinma an ñu 'unáinracëma unicama 'unánmian. Usaquinmi 'acë cupí cana mi rabin. Usaquin 'ati camina mix cuëëan.

²² Usaquin aín Papa Dios catancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama amiribishi cacëxa:

—'Ën Papa Diosan ca camabi aín sinan 'ë 'unánmiaxa. Uinu 'icë unínbi ca uisa uni 'ianan aña 'ai carana 'ëx uacën quixun 'unanima. 'Ën Papa Diosan cuni ca 'unania. Usaribi oquin ca uinu 'icë unínbi, uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unanima. Aín Bëchicë, 'ën cuni cana 'unanin, 'imainun ca a 'ën uisaira cara ax 'icë quixun 'unánmisa tancë unicama anribi 'unania.

²³⁻²⁴ Catancëxun ca Jesusan uni raírinëan cuatima 'imainun atúinshi cuanun quixun aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, 'ëx ucëma pan 'ain ca bëráma an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'imainun 'apu unicamanribi, Cristo ca uti 'icë quixun 'ë ñuiquin cuënëo bana 'unánquin, uisai cara 'iti 'icë quixun istisa tanquinbi isáma 'icën. Uisa bana carana ñuixunti 'ai quixun cuaisa tanquinbi ca cuama 'icën. Usa 'aínbi ca an, mitsun 'acësaribi oquin, 'ën ñu 'aia isanan 'ën uni bana ñuixunia cuacë unicamax cuëinra cuëënia.

Samarianu 'icë uni Jesusan ñuia

(Mt 22.34-40; Mr 12.28-34)

²⁵ An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën ca uisoquin caraisa caia quixun 'unáncatsi quixun sinánquin Jesús ësaquin ñucácëxa:

—¿Aña carana 'ëx ainan 'aish xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inuxun 'ati 'ain?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Moisésnën cuënëo banax cara uisai quin? ¿Min iscëx cara uisai quin?

²⁷ Cacëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Ca quia, “Min 'Ibu Diosmi camina asérabi cuëëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain. 'Ianan camina mixmi bërúancacësaribi oquin min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upí oquin camina 'ë can. Usoquin 'ai camina ainan 'aish xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain.

²⁹ Usoquin cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unin amiribishi ñucátëcëncatsi quixun Jesús catëcëancëxa:

—¿'Ën aintsicama 'acësaribiquin carana ui unicamaribi nuibaquin 'aquinti 'ain?

³⁰ Cacëxun ca Jesusan ësaquin cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi unix ca bain Jerusalénuax, Jericó ëmanu cuanxa. Cuanabi ca an ñu mëcamacë unicaman bixun aín ñucama bianan aín chupacamaribi bianan bamatisoquin mëëxun racánbianxa. ³¹ Usobiania an mëcamacë unicamax cuan ca judíos sacerdote achúshi, ax a bain uquin uni racacë mëraquin isaxa. Isquinbi ca ratáinshibianxa. ³² Ratánbiania a sacerdote cuan ca bëtsi sacerdoteribi, Levitan rëbúnqui, ax uaxa. Uquin ca bai amo racacë uni isaxa. Isquinbi ca anribi a uni ratáinshibianxa. ³³ Usoquian a rabëtan ratánbiancëbëbi ca Samaria menu 'icë uni achúshi a baínribi uaxa. Uquin bai amo racacë isquin ca an cuni a uni nuibaxa. ³⁴ Nuibaquin ca anu cuanxun ronquin xëni ro 'imainun vino anun 'axa. 'Atancëxun ca anua tëacëcamaribi chupa sanin tëcërëcaxa. Usotancëxun anúan nicë aín ñuinanu 'arubianquin buánxun ca achúshi unin xubunu racánxa. Usoxun ca anuxun ronan pimiquin bërúanxa. ³⁵ Usoquian 'oon pëcaracëbë cuanquin ca a unin, curíqui 'inánquin xubu 'ibu caxa: Ënë uni camina 'ë bërúanxunti 'ain. Bërúanquinmi ënë curíqui cëñuquin minanënribi 'aquinia cana utëcënquin mi cupíotëcënti 'ain.

³⁶ Usoquin Samaritano ñuiquin catancëxun ca Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni cacëxa:

—An ñu mëcamacë unicaman mëëtancëxun bai rapasu ëbiancë uni a ca rabë 'imainun achúshi unin mëraxa. ¿Mëraquin cara min sináncëxun a unicama uinu 'icëinra racacë uni a nuibaquin aín aintsi 'aquincësaribi oquin 'aquianx?

³⁷ Usaquin cacëxun ca cacëxa:

—An aín aintsi 'aquincësaribi oquian axa racacë uni 'aquicë ax ca axira tsiancuatsini ucë uni a 'iäxa.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca. Usaribi oquin camina minmi min aintsi nuibaquin 'aquincësaribi oquin uni itsiribi nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain.

Marta 'imainun María ñui quicë bana

³⁸ Bain cuanía achúshi ëmanu bëbaia ca anu 'icë Marta cacë xanun aín xubunu Jesús atsínmiacëxa. ³⁹ 'Atsintancëxuan bana ñuixunia ca Martanën xucën, María, axribi anu 'ixun, a tanáin tsóxun Jesusan bana upí oquin cuacëxa. ⁴⁰ Maríanëan bana cuamainun ca Martanën Jesusan bana cuaquinma piti 'aruanan bëtsi bëtsi ñu 'acëxa. 'Aquin ca anu cuanquin Jesús cacëxa:

—Caramina isiman, 'ën xucënan ca 'ë 'aquinima, 'ëinshi cana ñu 'ain. 'Ëa ñu 'aquini unun ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Marta, Marta, mix camina 'itsa ñu 'ati sinani bënëtin. ⁴² Usa ñucama 'ati asábi 'aínbi ca 'ën bana cuati, ax bētsi ñu 'ati sináncēsamaira oquin sinánti asábiira 'icën. Maríanën ca usaquin 'ati sinánxa. Usa 'ain cana 'ën a 'axunma 'anun catima 'ain.

11

*Nucën Papa Diosbë banaquin ësaquin cati Jesusan ñuia
(Mt 6.9-15; 7.7-11)*

¹ Nētē itsin aín Papabë banatancëxa sënënia ca aín 'unánmicë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Juanën ca aín 'unánmicë unicama Nucën Papa Diosbë banati 'unánmiixa. Usaribi oquin camina nuribi abë banati 'unánmiti 'ain.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosbë banaquin camina ësoquin cati 'ain:

'Ën Papa Dios, naínu 'icë, mix camina aséribi min sinan upíira 'ain. —Usa camina mix 'ai —quiax ca camabi uni mi ñui upí banáinshi banati 'icën. Aín 'Apu 'icëa camabi unin mi rabiti cana cuëënin. Usaquian mi 'anun camina 'imiti 'ain. Min nētēnuxuan ángelcaman 'acēsaribi oquian ënë nētēnuxun unicaman mix cuëëncēsabi oquin 'ati cana cuëënin. Usaquian 'anun camina 'imiti 'ain. ³ Bërí nētēn camina nun piti anun nux tsóti a nu 'inánti 'ain. ⁴ Unían nu 'atimocëxunbinu aribi 'atimoquinma a ñucama sinánquinma manucë 'ain camina nuxnu 'uchacëcama nu tērēnxunquin manuti 'ain. Ñunshin 'atimanën 'apúan nu ñu 'atima 'amixunma 'anun camina nu bërúanti 'ain.

⁵⁻⁶ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Micama achúshinëx camina axa mibë nuibanancë unin xubunu imé naëx cuanxun cati 'ain: Mix camina 'ëbë nuibanancë uni 'ain. Axa 'ëbë nuibanancë uni itsi ca 'uracëox ubaiti bërí bëbaxa. 'Aínbi ca a 'ën 'inánti piti ñu 'aíma 'icën. ¿Usa 'ain caramina a piti ñu a 'inánun 'ë 'inántima 'ain? ⁷ Cacëxunbi ca unin aín xubu mēúxun mi cati 'icën: 'Ë ubíoxunma ca 'at. Xëcuë ca xëpucë 'icën. 'Imainun ca 'ën bëchicëcama 'ëbë 'uxi 'ibúaxa. Usa 'ain cana mi ñu 'inani niruiman. ⁸ Catancëxunbi ca mibë nuibanancë cupí mi 'inani nirutisama tanquinbi —'ëma ubiotëcënia —quixun sinani niruxun min cuëëncë ñucama mi 'inánti 'icën. ⁹⁻¹⁰ Usa 'ain cana 'ën mitsu cain, ui unin cara Nucën Papa Dios ñucáquin caia a uni ca Nucën Papa Diosan 'inania. Ënëx ca ësa 'icën: Bari bariquin ca unin ñu mēraia. 'Imainun ca unían bētsi unin xëcuë taxcaia cuaquin a xubunu 'icë unin xëocaxunia. Usaribi oquinmi mitsun ñucáquin cacëxun ca mitsun bana cuaquin Nucën Papa Diosan mitsux cuëëncë ñu mitsu 'axunti 'icën. ¹¹ ¿Mix aín papa 'ixun caramina min bëchicëñëan mi pán ñucácëxun maxax 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¿Tsatsa mi ñucácëxun caramina runu a 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹² ¿'Atapa batsi mi ñucácëxun caramina nibanti 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹³ Mitsux 'atima uni 'ixunbi camina mitsun bëchicë upí ñu 'inanin. Mitsúnmi 'acēsamaira oquin ca Nucën Papa Dios naínu 'icë, an a ñucacë uni aín Bëru Ñunshin Upí abëa 'inun 'inánti 'icën.

*Anun ñunshin 'atima chiquínti cushi ñui quicë bana
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)*

¹⁴ An 'imicëxa uni achúshi banañuma 'ain ca Jesusan a uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Usoquin chiquíncëbëa banaia isi ca anu 'icë unicama ratúacëxa. ¹⁵ Usoquin Jesusan ñunshin 'atima chiquinia isi ca anu 'icë uni raírinëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú, an 'amicëxun ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

¹⁶ Quimainun ca raírinën, Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, aín sinanënbia unin iscëma ñu naínu 'anun quixun cacëxa. ¹⁷ Cacëxun ca Jesusan usaquin ca sinania quixun 'unánquin cacëxa:

—Ësa ca. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucucë unicamax 'itsa 'aíshbi upitax bucuí bëtsibë bëtsibë nuibananima 'acanani cëñutia. Usaribiti ca unica-max aín aintsibë nuibananima mëëanani tsuáqui nëtëtia. ¹⁸ Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, Beelzebúribi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima. ¹⁹ 'Ën ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquíncë 'ain, ¿cara mitsun unibunën uin 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinin? Mitsun unibunën ca mitsu cati 'icën, ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxunma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuinshi ñunshin 'atima uninua chiquínti 'icë quixun. Usaquin cacëxun camina 'unánti 'ain, mitsúnmi 'ë ñui quicë bana ax ca asérabima 'icë quixun. ²⁰ Nucën Papa Diosan 'amicëxun uninua 'ën ñunshin 'atima chiquíncë 'ain camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca axa 'ëmi catamëcë unicama ainan 'iminuxun ënë menu unun 'ë xuaxa quixun. ²¹ 'Ënëx ca ësaribi 'icën. Cushi unían anun 'acananti ñuñu 'ixun aín xubu bërúancëbëtan ca uinu 'icë unínbi aín ñu bicuantima 'icën. ²² Usa 'aínbi ca asamaira cushi uni uquin a mëëquin ñusmoquin axa anun 'acanáncë ñucama, amia catamëcë, acama bianan aín ñu raíriribi biquin aín unicama mëtícaquin 'inánti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin. ²³ 'Ësaribi ca. Unían bërúanquin timëcëma 'aish ca aín 'aracacë ñuina tsuáquia. Usaribi oquin ca an 'ëmia sinánun uni 'aquincëma uni an 'ëmi sinánxma 'inun uni 'imia.

*Anuaxa chiquíncë uni anubia ñunshin 'atima cuantëcëan
(Mt 12.43-45)*

²⁴ 'Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uninuax chiquítancëx anua 'unpax 'icëma menu cuani ca ñunshin 'atima anua 'iti bari nitsia. Bariquinbi mëraquinma ca sinania, —anuax 'ëx chiquía, anubi 'i cana cuantëcënti 'ai —quixun. ²⁵ Sinánbia cuani bëbaquinbi ca xubua unin maënquin mëníocëx upí usaribi 'icë a unin nuitu isia. ²⁶ Isbiani cuanxun mëcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atimaira mërabianquin buanx ca anu-axa chiquía uni anubi abë atsíntëcënia. Usa 'ain ca anua ñunshin 'atimacama atsíncë uni ax bëráma 'iásamaira 'ia.

Asérobi upí sinánñu 'aish cuëëinra cuëënti

²⁷ Usaquian unicama ñuixunia ca xanu achúshinën munuma banaquin Jesús cacëxa:

—An tuutancëx bacënxun mi xuma 'amiá xanu ax ca cuëëinra cuëënti 'icën.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan bana cuanan a bana quicësabi oquin 'acë uni, axira 'ën titaxa cuëëncësamaira oi cuëënti 'icën.

*'Atima unicaman Jesús uni itsin 'acëma ñu 'anun ca
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)*

²⁹ 'Itsa unia ricuatsini timëcamë 'ëocëbëtan ca Jesusan cacëxa:

—Bërí bucucë unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'aínbi cana, 'ëx cana asérobi Nucën

Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bētsi ñuribi atúan ñucácēxunbi 'aiman. Ēnēishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ēx 'iti 'ain. ³⁰ Nínive cacē ěma chaira anu 'icē unicaman ca Jonasan Nucēn Papa Dios quicē bana ñuixunia cuacēxa. Jonasan acama bana ñuixuansaribi oquin cana uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ēn ěnē menu 'icē unicama Nucēn Papa Dios quicē bana ñuixunin. ³¹ Salomón cacē uni, axa 'apu 'ianan 'itsa ñu 'unáncē 'ain, ca 'ura menu 'icē 'apu xanu, ax aín bana cuati cuancēxa. Cuanx bēbatancēxun ca cuēēnquin aín bana cuacēxa. Salomón 'iásamaira cana 'ēx 'ain. 'Ēx usa 'icēbi ca ěnē nētēnu bucuē unicaman 'ēn bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucēn Papa Diosan camabi unían ñu 'acē isti nētēn, a xanun Salomónēn bana cuacē 'ixun, ěnē nētēnu bucuē unicama 'ēn bana ñuixuncēxunbia cuacēma 'icē, 'uchoti 'icēn. ³² Nínive cacē ěmanu 'icē unicamax ca 'aisama 'icēbia Jonasnēn Nucēn Papa Dios quicē bana ñuixuncēxun cuati sinanati ami sináncēxa. Jonás 'iásamaira cana 'ēx 'ain. Usa 'icēbi ca ěnē nētēnu bucuē unicaman 'ēn bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucēn Papa Diosan camabi unían ñu 'acē isti nētēn, Nínivenu 'icē unicaman ěnē nētēnu bucuē unicama cati 'icēn: Mitsun Jesusan bana ñuixuncēxunbi cuacēma 'aish camina nux 'iásamaira 'aisama 'ai quixun.

*Cristonēn ca aín unicama upí sinánñu 'imia quicē bana
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Uinu 'icē unínbi ca lamparín bimitancēxun xubu amo unēquin nanima. 'Imainunribi ca bunánti buinaxun anun mapuquin nanima. Usoquinma ca axa xubunu atsíncē unicaman upí oquin isnun bimitancēxun anu lamparín nanti anu nania. ³⁴ Lamparínēn pēcacēbētan ca unin bēruñu cupíshi an pēcacē ñucama 'imainun xabá isia. Min bēru upí 'ain camina upí oquin isquin min ñu mēēti 'ati 'ain. Min bēru 'aisama 'ain camina xabá isquinma min ñu mēēti upí oquin 'atima 'ain, bēánquibucēnuxun 'acēsoquinshi camina 'ati 'ain. Usaribiti camina Nucēn Papa Diosan 'imicēx min sinan upí 'ianan an sinánmicē 'aish min sinan an pēcacēsa 'ain. Usa 'aínbi camina an sináncēsaribi oquin sináncēma 'aish bēánquibucēnu nicēsa 'ain. ³⁵ Usa 'ain camina —anun 'ēn sinan upí 'iti ca 'aíma 'icē —quixun sinánti rabanan bērúancati 'ain. Min —anun 'ēn sinan upí 'iti ca 'aíma 'icē —quixun sináncē 'aish camina Nucēn Papa Diosan sináncēsaribi oquin sináncēma 'aish bēánquibucēnu nicēsa 'ain. ³⁶ Usa 'aínbi camina Nucēn Papa Diosmi sinania an 'imicēx min sinan upí 'ixun Nucēn Papa Diosan sináncēsaribi oquin sinanin. Usa 'ixun camina ax cuēēncēsabi oquin upí oquin ñu 'ati 'ain, lamparínēan pēcacēn isquin upí oquin ñu 'acēsaribi oquin.

*Fariseo unicamacēñuan an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicama Jesusan ñu ca
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)*

³⁷⁻³⁸ Unicama 'unánmia ca fariseo uni achúshinēn Jesús aín xubunuxuan pi cuanun quixun cacēxa. Cacēx cuanx bēbatancēxbi ca judíos unicamaxa aín nuitu isa upí 'inun quixun sinani pinux pain mēchucacēsaribiti Jesús 'iama 'icēn. Mēchucatíma ca mesanu pi tsóbuacēxa. Usai 'ia isquin ca fariseo unin —¿uisacatsi cara mēchucacēma 'icē? —quixun sináncēxa. ³⁹ Usaquin sinania 'unánquin ca Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxa:

—Mixmi fariseo uni 'icē cana mi cain, mitsux fariseo uni 'ixun camina Nucēn Papa Diosainsa mitsun nuitu upí isnun quixun, xanpa 'imainun manē ñutē, acama aín caxu chucain. Usaquin 'aquinbi camina mitsun nuitu mēu upíma ñu sinanin. Uni paránquin camina aín ñua mitsu 'inánun quixun

sinánmianan ñunshínquin ñu 'atima 'ati sinanin. ⁴⁰ Sinánñuma unisa camina mitsux 'ain. ¿Caramina 'unaniman, an ñutë 'acë uni an ca aín namë 'acësaribi oquin aín caxuribi 'aia quixun? ⁴¹ Xanpa, ñutë chucati acama sinánquinbi camina unicama nuibaquin axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. 'Aquinquin ca ñu 'inán. Usaquin 'aia isquin ca Nucën Papa Diosan mitsu upí isti 'icën.

⁴² Catancëxun ca ësaquinribi Jesusan atu cacëxa:

–Fariseo unicama, mitsu ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Mitsun camina Nucën Papa Dios anuxun rabiti xubunuxun ñu 'acë unicama mitsun pitimi anun nëish ocë robi mësú 'inanin, Moisés quiásabi oquin. Usa 'ixunbí camina a bana itsi, axa quicësabi oi 'iti, axa quicësa oquin 'aiman. Nucën Papa Diosmi upiti sinánan upí sinánñu 'ixun uni 'aquinti, acama camina 'aiman. Usaquinmi mitsun 'acëx ca asábiira 'itsíanxa. Usoquin 'aquinmi mitsun ro mësúribi 'inánti ca asábi 'itsíanxa.

⁴³ 'Ianan camina anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti, anua mitsun cushicamax tsóti anu tsótishi cuëënin, camabi unínsa mitsu isnun quiax. 'Ianan camina anuxuan unin ñu marucë anuxun isquian bëtsi unin –ax ca nun cushi 'icë –quixun sinánquin mëcën 'inánquin bëti cuëënin. Usaími 'iti cuëëninma ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin mitsu 'ati 'icën.

⁴⁴ Mitsux camina cëmëntapun 'ain. Anu uni maíncë meesaribi camina mitsux 'ain. A me 'unánti ocëma 'ain ca uni raírinëx anun niquin –uni bamacë ca anu maíncë 'icë –quixun 'unanima. A meesaribi camina mitsux 'ain. Unían mitsun nuitu 'unánquinma upíisa quixun sináncë 'aíshbi camina mitsun nuitu mëú upíma 'ain. Usai mitsux 'iti cuëëninma ca uisa cara oti 'icë usoquin Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

⁴⁵ Usaquin cacëxun ca an Moisésnën cuëëno bana 'unáncë 'ixun unicama 'ësëcë uni achúshinën Jesús cacëxa:

–Usai fariseo unicama ñui quiquin camina nuribi ñuin.

⁴⁶ Quia ca Jesusan cacëxa:

–Mitsuribi upíma isquin ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin mitsuribi 'ati 'icën. Moisésnën cuëëno banaishima mitsúnbi sináncë banaribi camina unicamax isa usai 'inun quixun ñuixunin. Usaquinmi ñuixuncëxbi ca a banacamax mitsúxmi quicësabi oi 'iisama 'icën. Mitsúxribi camina usai 'iman. Mitsúnmi ñuixuncë bana quicësabi oquian 'anun camina unicama 'aquiniman.

⁴⁷ Upíma isquin cara Nucën Papa Diosan mitsu uisoti 'icën. Mitsun raracaman 'acëa an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama anu maíncan, a me camina upí 'inun mëníoin. ⁴⁸ Usaquinmi 'aia isquin ca, mitsun raracaman 'á ñu, ax isa upí 'icë quixun camina sináncani quixun, camabi unin 'unania. ⁴⁹ Nucën Papa Dios an camabi ñu 'unáncë 'aish ca usaía 'icëma pan 'ain, ësai quiacëxa: “Ën unicama raíri 'ën bana 'unánquian a uni ñuixunun 'imianan raíriribi 'ën bana unicama 'unánminun 'imiabi ca unin raíri 'anan raíri bëtsi bëtsi oti 'icën”. ⁵⁰ Usoquin 'ati ca ënë nëtënuu bërí bucucë unicamax 'icën. Usa 'ixun camina mitsun raracaman 'ásaribi oquin 'ain. ⁵¹ Abel pain ca 'acëxa. Usaribi oquin ca mitsun raracaman an Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'acë unicama bari itsi bari itsi inúmiquin 'acëxa. 'A 'aían ca raírinënrabi 'acëx Zacarías ax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasu bamacëxa. Mitsun raracaman 'ásaribi oquin camina mitsun 'ain. Usa 'ain ca atu 'ásaribi oquin Nucën Papa Diosan mitsu castícantí 'icën.

⁵² Ësaquinribi ca Jesusan atu cacëxa:

–Mitsun Moisésnën cuëëno bana 'unáncë 'ixun unicama 'ësëti 'ixunbi camina uisai quicë cara a bana 'icë quixun 'unánmiman, 'unánmiquinma camina

bëtsi oquin 'unánmin. Usa 'ain camina mitsúnbi, a bana upí oquin cuaisama tancë 'ixun, an a bana uisai quicë cara quixun 'unántisa tancë unicamanribi cuaxunma 'anun 'imin. Mitsúxmi usa 'icë isquin ca uisa cara oti 'icë usoquin Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

⁵³⁻⁵⁴ Usaquin catancëxa fariseonën xubunuax cuania ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicaman ami nishi, ami manáncatsi quixun sinánquin, uisai caraisa quia cuacatsi quixun, bëtsi bana ñuiquin 'aisamaira oquin ñucáquin Jesús ubíocëxa.

12

Cëmëtima bana aín 'unánmicë unicama Jesusan ñuia

¹ Usomainun ca 'aisamaira uni timëcamë'ëoi tsitsirui anu niti 'aíma 'ain bëtsibë bëtsibë chácanancëxa. Usaía 'imainun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Fariseo unibu atux anun pán chamiti ñusa 'icë usaribi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. Ësai quiquin cana ësoquin mitsu cain, bana ñuixunquin ca atun 'atimaquin unicama parania. Usaquinribi camina mitsun 'atima 'ain. ² Unían uni itsi paránxun ñu 'acëxbi ca unëtima camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. Usaribiti ca unían ñu upí unëxun 'acëbi camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. ³ Mitsúnmi 'ën bana cuacë 'ixun imë uni itsi ñuixunquin cacë ax ca camabi unían 'unáncë 'iti 'icën, 'ën mitsu cacëcamami mitsun xubunuxun ñuicë ax ca camabi unían cuanun ëmánxun ñuicë 'iti 'icën.

Uimi cara uni racuëti 'icë quiáxa Jesús quiá bana (Mt 10.28-31)

⁴ Ëbë nuibanancë unicama, cana mitsu cain, an uni bëtsi bëtsi oquin bamamicë unicamami camina racuëtima 'ain. Usoquin 'aquinbi ca aín bëru ñunshin bamamitima 'icën. ⁵ A uncamamimi racuëtima 'aínbi cana uimi caramina racuëti 'ai quixun mitsu cati 'ain. Nucën Papa Dios, an uni aín cushínbi bamamianan uni manë tsi anua 'inun 'imiti, amishi camina racuëti 'ain. 'Ën cana mitsu cain, camina asérabi ami racuëti 'ain. ⁶ 'Isáratsu ca, cupíma 'icë, unin curíqui 'itsamaratsu anun maruquin męcën achúshi bití 'icën. Chamaratsu 'aísha aín cupí 'itsamashi 'icëbi ca Nucën Papa Diosan camabi 'isá achúshi achúshi manuima. ⁷ An ca mitsuribi 'unánan uiti buñu caramina 'ai quixun 'unania. Mitsux camina 'isásamaira 'ain. Usa 'ain ca 'isá chamaratsucama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu bërúanquin isia. Usa 'ain camina unían mitsu bamamisa tancëxbi racuëtima 'ain.

—'Ëx cana Jesusan uni 'ai —quiáxa ax unin cuanun quicë uni (Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, axa an 'ën bana cuacëma unicaman cuanun 'ë ñui —'ëx cana Jesusan uni 'ai —quicë uni, a ñuiquin cana, uni 'inux anuax uá 'ën, aín ángelcaman cuamainun, Nucën Papa Dios —ax ca 'ën uni 'icë —quixun cati 'ain. ⁹ Usa 'aínbi cana axa 'ëmi rabini —'ëx cana Jesusan unima 'ai —quicë uni a ñuiquin aín ángelcaman cuamainun —ax ca 'ën unima 'icë —quixun Nucën Papa Dios cati 'ain. ¹⁰ Axa, uni 'inux anuax uá 'ë ñui 'atimati banacë uni a ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërënti 'icën. Usa 'aínbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tërënima. ¹¹ Unin mitsu anu judíos unicama timëti xubunu 'icë unicama 'imainun mitsun 'apucamami manánuxun buáncëxun camina racuëquin —uisai carana qiti 'ai —quixun sinánan —uisa banan carana cati 'ai —quixun sinántima 'ain. ¹² Nucën Papa

Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca mitsúxmi banacëbëtanshi uisaquin caramina cati 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icën.

'Itsaira ñuñu 'iti sinántima bana

¹³ Anu 'icë unicama achúshinën ca Jesús cacëxa:

—Ñuquin ca 'ën papocën aín ñu casunanxa. Usa 'ain camina 'ën xucën apan an a ñucama raíri 'ë 'inánun cati 'ain.

¹⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usai ca mibë min xucën 'iti 'icë quixun cana 'ën mënótima 'ain. Ax ca 'ën 'atima 'icën.

¹⁵ Usauin caxun ca anu 'icë unicama Jesusan cacëxa:

—Ñu 'itsa 'ain cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan upitax 'i cuëenti 'ai quixun camina sinántima 'ain. Usauin sinanima camina 'itsa ñuñu 'iti sinánan uni itsin ñuribi cuëenti rabanan bërúancati 'ain.

¹⁶ Catancëxun ca bana itsi ñuicësoquin Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Ñuñu uni achúshinëan aín naënu ñu bëru 'apácëx canitancëxuan tuacëx ca 'itsaira bimiñu 'i axa. ¹⁷ A bimicama isquin ca a unin sinánxa, anu ënë bimicama bucúnti ca 'aíma 'icën. ¿Añu carana 'ati 'ain? quixun. ¹⁸ Sinántancëx ca quiaxa: Ësaquin cana 'ati 'ain. 'Ën anu bimi bucúnti xubucama ca chamaratsu 'icën. Acama tencapatancëxun cana xubu chabu 'ati 'ain. 'Atancëxun cana anu 'ën ñu bimicama 'imainun 'ën ñu itsiribi nanti 'ain. ¹⁹ 'Atancëx cana quiti 'ain: Cana bucúan, ënë ñucama 'itsa 'aish ca 'itsa baritia 'icëbëbi cëñútima 'icën. Usa 'ain cana tantishiti 'ain. Cana pianan xëanan cuëeinshiti 'ain. ²⁰ Usauian sinania ca Nucën Papa Diosan caxa: Sinánñuma uni camina mix 'ain. Ënë ñantánbi camina bamain. ¿Bamacëbë cara minmi bucúncë ñucama uinan 'iti 'ic? Ca minanma 'iti 'icën.

²¹ Caxun ca Jesusan cacëxa:

—Usaribiti ca, Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'ati sinánquinma axbi ñuñu 'iti sináncë uni ax 'iti 'icën.

Nucën Papa Diosan ca aín unicama bërúancë bana

(Mt 6.25-34)

²² Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—Cana mitsu cain, añu caramina piti 'ain, añu chupa caramina pañuti 'ai quixun acama sinani camina masá nuitutima 'ain. ²³ Mitsun pitisamaira camina mitsux 'ain, mitsun chupasamaira camina mitsux 'ain. An mitsúxmi ënë nëtënu tsóti oquin unio Nucën Papa Dios ainshi ca ami piti ñu mitsu 'inánan ami pañuti chuparibi mitsu 'inánti 'icën. ²⁴ Mitsun camina 'iscucama 'unanin. An ca ñu 'apánan bimi bucunuxun bitsima. An anu bixun bimi nanti xubu ca 'aíma 'icën. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan atun piti 'inania. An ñu pëchiu 'acësamaira oquin ca mitsumi sinánquin mitsu piti 'inánti 'icën. ²⁵ Nucën Papa Diosainshi canimicë 'aish camina mitsúxbi canitisa tani masá nuitutibi canitima 'ain. ²⁶ ¿Mitsux usai 'itima 'aishbi caramina uisacatsi bëtsi ñucama sinani masá nuitutin? ²⁷ Camina isti 'ain, ro uacama ax ca ñu mëëanan chupa onuxun risi oímabi upíira upí 'icën. A ro uacama sinánquin cana mitsu cain, 'apu Salomón ax ca 'itsaira ñuñu 'ianan chupa upíira upí pañucë 'aishbi aín chupa ax ro uasaribi upíira upí 'iáma 'icën. ²⁸ Upíira upí 'itancëxbia xanania unin tsin nëencëx ca a ro ua cëñutia. Usai 'inunbi ca Nucën Papa Diosan aín ua upíira upí 'imia. Usoquin 'acë 'ain camina 'unánti 'ain, ro ua 'acësamaira oquin ca an mitsúnmi pañuti chupa mitsu 'inánti 'icën. Mitsux usauin sináncëma 'aish camina upiti Nucën Papa Diosmi catamëcëma 'ain. ²⁹ Añu ñu caramina piti 'ain, añu ñu caramina xëati 'ai quixun camina bënëti masá nuituquin sinántima 'ain. ³⁰ An Nucën Papa Dios 'unáncëma unicaman ca ñuñu 'itishi

sinánan aín piti bitishi sinánan aín chupa bitishi sinania. A unicaman usaquin sináncē 'aínbi ca mitsun Papa Diosan 'unania, mitsux chupañu 'ianan pitiñu 'aish cuni camina upitax bucuti 'ai quixun. ³¹ Usa 'ain camina ainan 'ianan ax cuēēncēsabi oquin pain 'ati 'ain. Usaquin 'acēbētan ca an anúnmi mitsux upitax bucuti ñucama aribi mitsu 'inánti 'icēn.

*Aín nētēnuax Nucēn Papa Diosbē 'aish cuēēnti bana
(Mt 6.19-21)*

³² Ēsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Mitsux camina 'ēnan 'ain. Usa 'aish 'itsairama 'aínbi ca mitsux ainan 'ianan aín nētēnu abē 'iti Nucēn Papa Dios cuēēnia. Usaquin 'unani camina racuētima 'ain. ³³ Mitsun ñu maruquin curíqui bixun camina ñuñuma uni 'inánti 'ain. Ēnē nētēnuaxa 'icēsai ca Nucēn Papa Diosan nētē naínu 'icē ñucamax 'atimati cēñutíma, an ñu mēcamacē uni ca 'aíma 'icēn, 'imainun ca an cēñuti nacuáxbi anu 'aíma 'icēn. Usa 'ain camina mitsux ñuñushi 'iti sinánquinma ax cuēēncēsabi oquin 'ati 'ain. Usaquin 'atancēxmi aín nētēnu abē 'icē ca an mitsúnmi a cuēēnminuxun 'acēcama cupíoquin chuámarua aíšmi xēnibua 'aínbi cuēēnun mitsu 'imiti 'icēn. ³⁴ Uisa ñun cara cuēēnia, a ñuishi ca unin sinania. Axa ēnē nētēnu 'icē ñuñu 'iti cuēēncē unin ca a ñuñu 'itishi sinania. Usa 'aínbi ca an Nucēn Papa —Diosan a cupíoquin aín nētēnuxun chuámarua 'imiti cuēēncē uni an Nucēn Papa Dios cuēēnun ax cuēēncēsabi oquin 'atishi sinania.

Aín unicaman Jesús uti caínti bana

³⁵⁻³⁶ Jesusan ca ēsaquinribi aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Ēnēx ca ēsa 'icēn. Achúshi uníxa an xanu bicē unin camicēx, abētan pi cuanx utēcēnia ca an ñu mēēxuncē unicaman cainia. Caínquin ca an uni ñu mēēxuncē unicama an ñu mēēxunuxuan pañucē chupa pañuanan lamparíncama upí oquin bimitancēxun nania. Usoxun caíncēx uquian, xēcuē taxcaia ca cuēēnquin bēnēnquinshi atsínmiquin xēocaia. Usaribiti camina mitsux 'iti 'ain, 'ēx aia caini. ³⁷ A caíncēxuan an ñu mēēmicē unicaman 'uxcēma 'icē mēracēx ca an uni ñu mēēxuncē unicamax cuēēinra cuēēnti 'icēn. Cuēēnia ca an atu ñu mēēmicē unin mesanu tsónun caquin piti 'inánti 'icēn. Usaquin 'acēx ca an ñu mēēxuncē unicamax cuēēinra cuēēnti 'icēn. Ca usai asérabi 'iti 'icēn. ³⁸ Imé naēx uanan pēcarati 'urama uquian a ñu mēēxuncē unin 'uxcēma mēracēx ca an a uni ñu mēēxuncē unicamax cuēēinra cuēēnti 'icēn. ³⁹ Camina 'unanin, uínsaran cara aia quixun 'unáncē 'ixun ca xubuñu unin 'uxquinma an ñu mēcamacē uni caíntsianxa. Caíncēx uáxa ñu mēcamanux atsíntisa taniabi ca 'uxcēma 'ixun xubu 'ibun atsínmitsianma. ⁴⁰ Usaribi oquin camina mitsúnribi 'ē binuxun 'ēx uti caínti 'ain. Bērí ca utima 'icē quixunmi mitsun sináncēbēbi cana uti 'ain. Usa 'ain camina camabi nētēn, aia binuxun 'ē caínti 'ain.

*An upí oquin uni ñu mēēxuncē uni 'imainun an upí oquinma uni mēēxuncē uni
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Usaquian cacēxun ca Pedronēn cacēxa:

—¿Nuínshi cuati caramina bētsi bana ñuicēsoquin ēnē bana ñuian? ¿Camaxunbi cuati caramina ñuian?

⁴² Cacēxun ca ēsoquinribi Jesusan cacēxa:

—Ēnēx ca ēsaribi 'icēn. Achúshi unin ca aín xubunu 'icēcama upí oquin piminun quixun aín ñu mēēmicē unicama achúshi caísaxa. Caísquin ca, an ca asérabi 'ēn cacēsabi oquin 'ati 'icē, quixun sinánxa. Sinánquin usoquin ñu 'anun quixun catancēx ca bētsi menu cuanxa. ⁴³ Cuanx anu 'itancēx utēcēnquin ca, an ñu mēēxuncē unin cara an cacēsabi oquin 'aia quixun isti 'icēn. Isquinbi an cabiancēsabi oquin 'aia 'iscēx ca an a uni ñu mēēxuncē uni ax chuámarua tani cuēēnti 'icēn. ⁴⁴ Ēsoquin cana asérabi 'ēn mitsu cain, an upí oquin ñu 'acē 'icē ca

an ñu mēemicē unin ēsaquin cati 'icēn: Minmi 'ēn cacēsabi oquin upí oquin 'acē cupí camina cushi unisa 'ixun 'ēn ñucama minansa 'icē bērúanti 'ain. ⁴⁵ Usa 'aínbi ca a unix 'atima sinánñu 'ixun, an 'ē ñu mēemicē uni ca panatia quixun sinánquin abētan ñu mēecē uni raíri mēēanan xēai paēnti 'icēn. ⁴⁶ Usai 'iquian, ca uti 'icē quixun sináncēbēmabi ca an a ñu mēemicē uni uti 'icēn. Uquin ca usai 'ia isquin castícanan anua 'aisama unicama 'icē anua 'inun 'imiti 'icēn.

⁴⁷ An uisaquin 'ati cara an a ñu mēemicē unix cuēēnia quixun 'unánquinbi ax cuēēncēsabi oquin 'ati sináncēma 'ixun ax cuēēncēsabi oquin 'axuncēma uni ax ca 'aisamaira oquin mēēquin castícanē 'iti 'icēn. ⁴⁸ Usa 'aínbi ca an uisaquin 'ati cara an a ñu mēemicē uni cuēēnia quixun upíra oquin 'unáncēma 'ixun upí oquin ñu mēēxuncēma uni ax 'itsamashi oquin mēēquin castícanē 'iti 'icēn. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan uni upí oquin a ñu 'axunti 'unánmianan upí sinan 'inántancēxun, —an ca 'ē upí oquin ñu 'axunti 'icē —quixun sinánquin, usoquian a 'axunti cuēēnia, unían uni itsi 'itsa curíqui 'inántancēxun, —an ca 'ē upí oquin ñu mēēxunti 'icē —quixun sináncēsaribi oquin.

Usai 'ia ami catamēcēma unicamax Jesucristomi catamēcē unicamami nishti bana

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Ēx uá cupí ca unicamax bētsibē bētsibē cuēbicanani nishanani tsuáquiruti 'icēn. Usai 'i unicama bēnētishi tsuáquirutibi ca 'ia. ⁵⁰ Usai 'ia 'inun cana 'ēn pain 'aisamaira oquin tēmēraquin paē tanti 'ain. Usaquin 'ēn tēmēraquin paē tanti ashi sēnēoncasi cana bēnētín. ⁵¹ ¿Ēx uá 'ain ca camabi unix bētsibē bētsibē nuibananti 'icē quixun caramina sinanin? 'Ēn cana mitsu cain, ca usama 'icēn. 'Ēx uá 'ain ca axa 'ēmi sinántisama tancē unicaman axa 'ēmi sináncē unicama nuibatíma, ami nishti 'icēn. Usa 'ain ca unicamax bētsibē bētsibē cuēbicanani nishananti 'icēn. ⁵² Achúshi xubunu mēcēn achúshi uni 'aish ca rabé 'imainun achúshinēx rabēmi nishti 'icēn. Usaribiti ca rabētax rabé 'imainun achúshimi nishti 'icēn. ⁵³ Aín papax ca aín bēchicē bēbumi nishti 'icēn. 'Imainun ca aín bēchicēnēx aín papami nishti 'icēn. Aín titax ca aín xanu tuámi nishti 'icēn. 'Imainun ca aín tuacēx aín titami nishti 'icēn. Aín ñex ca aín ñe xutami nishti 'icēn. 'Imainun ca aín ñu xutax aín ñemi nishti 'icēn.

Naí isquian, uisai cara nētē 'iti 'icē quixun unin sinánti bana

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Ēsaquinribi ca Jesusan anu 'icē unicama cacēxa:

—Ēsa ca. Anúan bari cuancē anua nētē cuin isi camina mitsux quin, 'uí sapi ca 'ibúti 'icēn. Quiáxmi quicēsabi oi ca 'ibutia. ⁵⁵ Ēnē nētēnuax suñu bēquicēbē camina mitsux quin, bērí ca bari cushinuxun 'aia. Quiáxmi quicēsabi oi ca 'ia. ⁵⁶ Naí 'imainun me isquin camina uisai cara nētē 'iti 'ia quixun 'unanin. Usa ñu 'unáncē 'ixunbi caramina uisa cupí 'ēn bana ñuixunia cuanan 'ēn 'aia isquin, 'unántisa 'ixunbi 'unaniman, 'ēx cana asérabi mitsúnmi ax uti caíncē a 'aí quixun. Usaquin 'unántsinxunbi —usa ca —quixun 'unántisama tani camina cēmē uni 'ain.

Axa numi nishcē unibē nuibananti bana

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisacasi caramina bētsibē upí 'inux mitsúxbi mēnionaniman? ⁵⁸ Bētsi unían mimi nishquin, mitsun cushinu buáncēx, bain cuani camina anu bēbacēma pain 'aish, abē mēnionanti 'ain. Mēnionancēxunma ca mimi nishcē uni axa mi ñui ami manáncēxun min cushin mi sipuati 'icēn. Usa 'aishmi sipuacē 'iti rabanan camina bēbacēma pain 'aish a unibē mēnionanti

'ain. ⁵⁹ Cana mitsu cain, sipuacë 'ixun camina min cushi quicësabi oquin curíquinën cupíoti 'ain. A pain ancëquin cupíoi camina sipunubi 'iti 'ain. Usaquin 'atin rabanan camina min cushinu bëbacëma pain 'aish axa mimi nishcë unibë mëníonanti 'ain.

13

Sinanatía Nucën Papa Diosmi sinánuan Jesusan ca

¹ Unicama bana ñuixunia ca anu 'icë uni raírinën Jesús ësaquin cacëxa:

—Galilea menuaxa ucë uni raírinëan sacerdote 'inánti aín 'aracacë ñuina bëquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasunuxun rëtia ca Pilatonën an ñuina bëcë unicama 'amiaxa.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿A unicamaxa usai baman caramina sinanin, atux ca Galileanu 'icë uni raíri 'icësamaira oi 'uchaxa quixun? ³ 'Ën cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha ëni 'ëmi sinanacëma 'aish camina a judíos unicamax 'icësaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain. ⁴ ¿Siloénu 'icë torre manáinra 'aish chaxcëira, ax atunu rurucubucëbëa bamacë dieciocho uni ax isa Jerusalénu 'icë uni raíri 'icësamaira oi 'uchaxa quixun caramina sinanin? ⁵ 'Ën cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha ëni 'ëmi sinanacëma 'aish camina atúxa 'icësaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain.

Bimiñuma higuera ñuicë bana

⁶ Catancëxun ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ësaquin cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Aín naënu 'apácë i, cara tuaxa quixun isi cuanxunbi ca naë 'ibun tuáñumoxa. ⁷ Tuáñumoxun ca aín 'ibun an naë bërúancë uni caxa:

—Rabë 'imainun achúshi baritian cana, ënë in cara tuaxa quixun isquinbi tuáñumoin. Tuaímabi ca ñancábi anu nitsaxa. Usa 'ain camina rëti 'ain.

⁸ Cacëxun ca an naë bërúancë unin caxa: Cara tuaia quixun isti camina ënë barínshi ënti 'ain. Usa 'ain cana a tanáin mëníoquin ñuinacan pui tabucunti 'ain.

⁹ Usaquin 'acëxun sapi ca bari itsin tuati 'icën. 'Acëxunbia tuaíama camina 'ë rëmiti 'ain.

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan catúbucë xanu

¹⁰ Anun ñu mëëtima nëtën ca anu judíos unibu timëti xubunuxun Jesusan bana ñuixuancëxa. ¹¹ Ñuixunmainun ca achúshi xanu dieciocho baritian 'insíncë anu 'iacëxa. A xanux ca ñunshin 'atimanën 'imicëx catúbua 'aish chairucëma 'iacëxa. ¹² Usa 'icë isquin cuënxun ca Jesusan cacëxa:

—Min 'insin ca nëtëaxa, camina pëxcúcë 'ain.

¹³ Caquian ramëcëxëshi ca chairui asábi 'iacëxa. Usai 'iquin ca Nucën Papa Dios rabiacëxa. ¹⁴ Usa 'aínbi ca Jesusan anu ñu mëëti nëtën xanu pëxcüan, axa anu judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu nishacëxa. Nishquin ca anu 'icë unicama cacëxa:

—Anun ñu mëëti nëtëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'icën. Anun ñu mëëtima nëtën camina utima 'ain, anun ñu mëëti nëtëinshi camina pëxcucë 'inux uti 'ain.

¹⁵ Quia ca Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina cëmë 'ain. Mitsux, 'aracacë ñuina təcërëcacëñu 'ixun, camina nëtë camabi 'acësaribi oquin anun ñu mëëtima nëtënríbi min ñuina 'unpax 'anun xëxánu buanin. ¹⁶ ¿Mitsun ñuinami usoquin 'acë 'ain carana mitsusaribi 'aísha Abrahamnën rëbúnqui 'icë, ñunshin 'atimanën 'apun dieciocho baritian 'insímicë xanu, ënë anun ñu mëëtima nëtë 'aínbi pëxcutima 'ain? Cana 'ati 'ain.

¹⁷ Usaquian cacëx ca axa Jesúsmi nishcë unicamax rabíancëxa. Rabínmainun ca uni raíricamax Jesusan aín cushínbi ñu 'acëcama isi cuëëancëxa.

Mostaza bëru ñui quicë bana
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'ic? ¿Uisa ñuribi ñui caranuna a ñui quti 'ain? ¹⁹ Ënëx ca ësa 'icën. Mostaza bëru chamaratsu a ca unin bixun aín naënu 'apatia. 'Apácëx cani iisaribi 'inun pëñanacëcëbëtan ca manan nuáncë ñuinacaman anu noia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Anun pán chamiti ñu ñuicë bana
(Mt 13.33)

²⁰ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'ic? ²¹ Uisoquin cara 'ati 'icë quiax cana anun pán chamiti ñu ñui quin. Xanúan xuicëma pain 'ixun anun pán chamiti ñucëñun mëscucëx ca aín xëquíon mësioti rëncë ax chaia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Bai chucúma ñuicë bana
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jerusalénu cuani, ëma chacamanu cuanan, ëma chucúmacamanuribi cuanquin ca anu 'icë unicama Jesusan, bana ñuixunquin 'unánmiacëxa.

²³ 'Unánmicëxun ca uni achúshinën ñucáquin cacëxa:

—¿Axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti unicamax cara 'itsama 'iti 'ic?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa: ²⁴ —Bai chucúma anun atsínti ca sinan. Cana asérabi mitsu cain, 'itsa unix ca anun atsínti sinanibi anun atsíntima 'icën. ²⁵ Ësa ca: Xubu 'ibun ca niruquin xubu xëcuë xëputi 'icën. Xëpucë camina mitsun ëman nixun xëcuë taxcaquin —nu ca xëócaxun —quixun cati 'ain. Cacëxunbi ca mitsu cati 'icën: Uinuax ucë caramina mitsux 'ai quixun cana 'unaniman. ²⁶ Cacëxun camina mitsun cati 'ain: Nun cananuna mibëtan pianan xëan, min camina nun ëmanuxun nu bana ñuixuan. ²⁷ Cacëx ca quti 'icën: Cana mitsu can, uinuax ucë caramina 'ai quixun cana 'unaniman. Ñu 'atima 'acë 'aish camina mitsux 'ëbë 'itima 'ain. Ca cuantan. ²⁸ Usoquin 'ën cacëx cuanx camina, Abraham, Isaac, Jacob, acama 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxa anua Nucën Papa Dios 'icë anu 'ëbë 'ain, mitsux anuma 'aish masá nuituirai bënëti inti 'ain. ²⁹ 'Imainun ca 'aisamaira judíosma uni aucüaxa bari urucë amiax uanan anúan bari cuabúcé amiaxribi 'imainun camabi nëtënuax unuxun 'aia. Ai ca axa 'ëmi catamëcë 'aish Nucën Papa Diosan nëtënu tsotax chuámarua 'aish cuëenti 'icën. ³⁰ A unin —ñuumara ca ax 'icë —quixun sináncë unicama a ca Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a unicamaxa cha 'icë isti 'icën. 'Imainun ca a unin iscëxa cha 'icë unicama a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën.

Jerusalénu 'icë unicama sinani Jesús ian
(Mt 23.37-39)

³¹ A nëtënbí anu cuanquin ca fariseo uni raírinën Jesús cacëxa:

—Herodesnën ca mi aín uni 'amitisa tania. Usa 'ain camina bënëtishi ënuax cuanti 'ain.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Cuanxun camina uni paráncatsa, Herodes, a cati 'ain, cana 'ën 'acësabi oquin ñunshin 'atima unicamanua chiquíanan 'insíncë unicama pëxcuti 'ain. Usa 'ain cana 'ën 'ati ñucama sënëonti 'ain, bërí, imëishi, pëcaratëcëncëbëtanribi nëtë camabi 'ën 'acësabi oquin 'aquin. ³³ Usaía Herodes quicëbëbi cana bërí cuanan imëishi cuanan pëcaratëcëncëbëribi cuani Jerusalénu cuanti 'ain.

Jerusalénuax ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni 'itsaira bamacëxa. Usaribiti cana 'ëx bëtsi ëmanuax bamaima Jerusalénuax bamai cuanti 'ain.

³⁴ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Jerusalénu 'icë unicama, mitsu cana cain, mitsux camina an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'anan a an aín bana ñuixunun xucë unicamaribi maxaxan 'á, mitsun raracama axa 'iásaribi 'ain. ¿Uitishi oquin carana mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinsa tan? 'Atapanëan aín tuácama cuëntancëxun aín pëchin mapuxun bërúancësaribi oquin cana mitsu bërúanquin 'aquinsa tan. 'Aquinsa tancëxibi camina mitsux cuëncëma 'ain. ³⁵ Usa 'ain camina 'unánti 'ain, 'ën cana 'aquinquinma usabimi 'inun mitsu ënti 'ain. 'Ën cana mitsu cain, mitsun camina utécënia isquin —Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucë bërí aia, a ca camabi unin rabiti 'icë —quiax quiquin 'ë rabiti 'ain. A nëtë utámainun camina 'ë istécëntima 'ain.

14

Jesusan aín quisi 'imainun aín pëñan uácë uni pëxcüa

¹ Anun ñu mëëtima nëtëan fariseo unicaman cushi achúshinën xubunuxun pi cuancë ca fariseo unicaman Jesús utúancëxa. ² Anu acamax 'imainun ca achúshi uni aín nami chaira 'inun uácë anu 'iacëxa. ³ A isquin ca Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unánquin unicama 'ësëcë unicama 'imainun fariseo unicama ñucáquin cacëxa:

—¿Anun ñu mëëtima nëtën uni pëxcuti cara asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic?

⁴ Ñucácëxunbi ca cáma 'icën. Cacëxunma ca Jesusan aín nami uácë uni pëxcuquin, camina cuanti 'ai quixun cacëxa. ⁵ Catancëxun ca anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Micama uinu 'icën caramina anun ñu mëëtima nëtëan mitsun burro, mitsun vaca bënë, anua 'unpax biti naécë quininu nipacëtia bënënquinshi biquinma isëshiti 'ain? Isëshiquinma camina biti 'ain, ¿usa cat?

⁶ Ësoquin ñucácëxunbi ca cáma 'icën.

An xanu bicë unían pi unun camicë unicama

⁷ Pi unun quixuan unin camicë unicaman uxun, anua aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia isquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin, ësaquin atu cacëxa:

⁸ —An xanu biti unían pi cuanun camicëx cuanx camina anua min cushi tsóti anu tsótima 'ain. Anumi tsotanbi sapi ca aribia camicë 'aish uni itsi misama cushiira ax uti 'icën, anu tsónux. ⁹ Ucëbëtan ca an mi camicë unin minu uquin mi cati 'icën: Ënë uníxa ënu tsómainun camina mix 'uri unu tsóti 'ain. Cacëx camina rabini, anua uni cushimacama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain. ¹⁰ Usaquian mi cati rabanan camina anua uni aín cushimacama tsóti, anu tsóti 'ain. Anu tsócë ca an mi camicë unin minu uquin isquin mi cati 'icën: Camina anua uni cushicama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain. An mi camicë unían usaquin mi caia isquin ca anu 'icë unicaman, mix camina cushi unisa 'ai quixun isti 'icën.

¹¹ Usaribi oquin ca anbia rabíquin —'ëx cana cha 'ai —quixun sinácë uni a Nucën Papa Diosan aín uni itsicamabëtan sënënmara 'imiti 'icën. 'Imainun ca cha 'iti sinani rabícëma uni, a cuni Nucën Papa Diosan cha 'imiti 'icën.

¹² Catancëxun ca an a camicë uni Jesusan cacëxa:

—Unicama pi unun camiquin camina axa mibë nuibanancë unicama 'imainun min xucëantu 'imainun min aintsi 'ibucama 'imainun ñuñu uni, acamaishi camitima 'ain. Usa unicaman bëtsi nëtën miribi pi unun camicë 'aishmi atubë cuëniabi ca Nucën Papa Diosan mi upí isima. ¹³ Usa 'ain camina atuishi camiquinma ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín

pëñan bëtsicë 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun bëxuñu unicama camiti 'ain.
¹⁴ Usa unicaman ca min 'acësaribi oquin miribi pi cuanun quixun camítima 'icën. Camicëma 'icëbi ca an iscëxmi upí 'icë, anúan bama unicamax baísquiti nëtë 'icëbëtan Nucën Papa Diosan aín nëtënuaxmi cuëënun mi 'imiti 'icën.

*Pi unun quixun camicëxbia unicama cuainsama tan
 (Mt 22.2-14)*

¹⁵ Quia cuaquin ca anuxun piia tsócë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—An Nucën Papa Diosan nëtënuaxun aín unicamabëtan picë uni ax ca cuëëinra cuëënti 'icën.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi unin ca piti aín uni raíri 'amiquin, pi unun quixun unicama canun, aín uni itsi xuaxa. ¹⁷ Usaquin piti mëníocë 'ain ca xutëcënquin ësaquian camicë unicama catánun quixun caxa: Piticama ca mëníocë 'icën. Usa 'ain ca camáxbi pi ucan. ¹⁸ Usaquin caxun xucëx cuanxuan cacëxunbi ca cuainsama tanquin a paían cacë uni an ësaquin caxa: Cana mibë cuanti 'ain, 'aínbi cana me maruan, a cana isi cuanin. Usa 'aish cana mibë cuantima 'ain. ¹⁹ Bëtsi unin ca caxa: Cana mibë cuanti 'ain, 'aínbi cana mëcën rabë vaca bënë maruan, a cana uisa cara quixun isi cuanin. Usa 'aish cana mibë cuaniman. ²⁰ Bëtsi unin ca caxa: Cana mibë cuanti 'ain, 'aínbi cana xanu bitsin. Usa 'aish cana mibë cuantima 'ain. ²¹ Usaía quicëbëtan ca an ñu mëëxuncë uni anu cuantëcënxun an a ñu mëëmicë uni ñuixuanxa, uisai cara an camicëxbi unicama quiaxa quixun. Ñuixuncëxun cuati nishquin ca an ñu mëëxuncë uni xutëcënquin caxa: Camina bënëtishi cuantëcënquin ëmanu 'icë bai chacamanu 'imainun bai chucúmacamanu cuanquin, anu 'icë ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín pëñan bëtsicë 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun bëxuñu unicama bëti 'ain. ²² Caquian xucëx cuanx utëcënquin ca an ñu mëëxuncë unin caxa: Minmi 'ë cacësabi oquin cana unicama bëan, camáxbi ca uaxa, usa 'aínbi ca 'iti tsitsícëma pain 'icën. ²³ Usaquin cacëxun ca an a ñu mëëmicë unin caxa: Bai chacamanu cuanan a rapasu 'icë mecamanu cuanquin camina uisa uni caramina isi, a camabi pi unun quixun cati 'ain, 'itsa unia 'ën xubunu atsini buáquiti cana cuëënin. ²⁴ 'Ën cana mitsu cain, a pain 'ën camicëxbia ucëma unicaman ca 'ëbëtan pitima 'icën.

An aín cuëëncësa oishi 'iti ëncë uni axa Cristonan 'iti

²⁵ 'Aisamaira uníxa abë cuania ca a isi cuainacëquin Jesusan ësoquin cacëxa:

²⁶ —Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca aín papa, aín tita, aín xanu, aín bëchicë, aín xucën, aín chirabacë, acama nuibacësamaira oi 'ëmi sinánti 'icën. Usai 'ianan ca ax upí tsótishi sinanima 'ëmi sinani 'ëx cuëëncësabi oishi 'iti 'icën. Ui unix cara usai 'iisama tania ax ca 'ën uni 'itima 'icën. ²⁷ An aséribi 'ëmi catamëquin a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti bana quicësabi oquin 'acëma uni, ax ca 'ën uni 'itima 'icën. ²⁸ Ënëx ca ësa 'icën: Torre ënën ménma chaioruquin 'aisa tanquin ca 'anuxun pan unin upí oquin sinánquin añu ñucama cara a 'ati maruti 'icë quixun sinánan uiti curíquibëtan sënëen cara a ñucaman cupí 'icë quixun sinánti 'icën. Cara aín curíqui a ñucama maruti sënënti 'icë quixun ca isti 'icën. ²⁹ Upí oquin sinánxunma 'aquin ca aín cimíntocama 'atancëxunbi anun aín cënë 'imainun aín mascuan 'aticama maruti 'aíma 'ain, aín torre ancëcasmati 'icën. Sënëoianma isi ca an a iscë unicamax a uni ñuixun 'usani quiti 'icën: ³⁰ Torre 'aquinbi ca a unin ancëcasmamaxun ëanxa.

³¹ 'Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—'Ësaribi ca. Aín suntárucamaxa 'apu itsin suntárucamabë 'acananun xucëma pan 'ixun ca 'apun upí oquin sinánquin, —¿cara 'ën suntárucaman diez mil

'ixun, 'apu itsin suntárucama veinte mil 'icë, abë 'acananquin ñusmoti 'ic? — quixun sinánti 'icën. ³² Usoquin pain sinánquinbi —ca 'atima 'icë —quixun sinántancëxun ca aín uni xuquin —cananuna 'acananantima 'ai —quixun, 'uracëo 'apu itsi a camiti 'icën. ³³ Usaquin ñuiquin cana ësaquin mitsu 'unánmin, an ax cuëncësari 'iti ëinsama tanan aín ñucama cuëenquin ëinsama tancë uni ax ca 'ën uni 'itima 'icën.

Mucañuma tashi ñuicë bana
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Canan ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Ësa ca. Tashix ca asábi 'icën. Asábi 'aíshbia aín muca nëtëtia ca unin uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'icën. ³⁵ Mucotëcëncëma 'aish ca a tashix mucañuma ñancáishi 'icën. Ñu 'apacë tanáin tabucunuxun ñun puicëñun mëscuti 'aíshbi ca a tashix mucañuma 'aish a puicëñun mëscucëxbi ñancáishi 'icën. Usa 'icë ca unin putia. An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

15

Axa nëtécë carnero ñuicë bana
(Mt 18.10-14)

¹ An 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchañu uni, acamax ca Jesusan bana ñuia cuati anu cuancëxa. ² Usoquian aín bana camaxunbi cuaisa tania isi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésñen cuëncëo bana 'unáncë unicamax nishi canancëxa, ënë unin ca 'uchañu unicamabë timëxun abëtan piia.

³ Usaria canania 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ësaquin cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. ⁴ ¿Uinu 'icë micama achúshinën cara cien carneroñu 'aíshbia achúshi nëtëtia baritima 'ic? Raíri noventa y nueve an anu uni 'icëma menuxun pasto piia ëbianxun ca axa nëtécë a mëranuxun bariti 'icën, ¿usa cat? ⁵ Bariquin mëraxun bitsi cuëenquin ca a 'iábëtsinti 'icën. ⁶ 'Iábëtsini xubunu bëbaquin ca an nuibacë unicama 'imainun axa a rapasu 'icë unicama timëtancëxun cati 'icën: 'Ën carnero nëtécë cana mëran. Usa 'ain cananuna cuëenti 'ain. ⁷ Aséribi cana 'ën mitsu cain, achúshi uníxa sinanati ami sináncëbë ca Nucën Papa Dios 'imainun aín ángelcamaxribi cuëenia. Usa 'aish ca noventa y nueve uni an —'ëxbi cana asábi 'ai —quixun sináncë acama isía cuëncësamaira oi achúshinëxa 'aisama 'aíshbi sinanati ami catamëtia isi Nucën Papa Dios cuëenia.

Curíqui nëtécë Jesusan ñuia bana

⁸ Ésaribi ca. ¿Xanu achúshinën cara mëcën rabë curíquiñu 'ixunbi, achúshi, nëtëmixon lamparín bimixon, mëranuxun munu upí oquin baritima 'ic? ⁹ Barixun mëraquin ca axa abë nuibanancë xanucama 'imainun axa a rapasu 'icë xanucama timëtancëxun cati 'icën, —'ën curíqui nëtécë cana mëran. Usa 'ain cananuna cuëenti 'ain. ¹⁰ 'Ën cana mitsu cain, usaribiti ca achúshi uníxa 'aisama 'aíshbi sinanati Nucën Papa Diosmi sináncëbë aín ángelcamax cuëenia.

Aín papan 'ináncëxuan bënë unin curíqui cëñua bana

¹¹ Ésaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Ënëx ca ésaribi 'icën. —Achúshi unix ca rabë bëchicëñu 'iixa. ¹² Aín bëchicë 'anácanën ca aín papa caxa: Papan, min bamaquin casunancëxa 'ënan 'iti ñucëñun camina 'ënan 'iti curíqui a 'ë 'inánti 'ain. Cacëxun ca aín papan atunan 'iti ñu aín bëchicë rabë 'inánxa. ¹³ 'Ináncëx ca 'itsamashi nëtë 'icëbë aín 'anácanëx aín ñucamacëñun aín curíqui mëníobiani 'ura 'icë menu 'i cuanxa. Cuanxun ca upí oquin sinanima aín cuëncësari 'ianan anun bëtsi

bëtsi ñu 'aisama 'aquin, camaishi aín curíqui cëñuaxa. ¹⁴ Usoquin cëñutancëx ca, a nëtënu 'icë unicamax a piti ñuñuma 'aish panancëbë, a bënë uníxribi panancëxa. ¹⁵ Usa 'aish ca a nëtënu 'icë cuchiñu uni a ñu mëëxunuxun ñucati cuanxa. Cuanxuan ñucácëxun ca aín cuchia pastonuxun bërúanun quixun caxa. ¹⁶ Cacëxun ñu mëëxunibi pananquian cuchin piti abi piisa taniabi ca uinu 'icë unínbi piti 'ináncëma 'icën. ¹⁷ Piti, chupa, ñuñuma 'aish sináncasmatancëx sinanaquin ca sinánxa: 'Itsaira ca 'ën papan ñu mëëmicë uni 'icën. 'Itsa 'ixunbi ca a piti ñua 'itsaira 'icë atun pucháquin piia. Piti 'itsanuxuan atun pucháquin pimainun cana 'ëx ënuax 'acëñuma bamain. ¹⁸ Usa 'ain cana 'ën papanu cuanti 'ain. Cuanx bëbaquin cana ësaquin cati 'ain: Papan, cana Nucën Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan. ¹⁹ Usa 'ain camina 'ëx cana min bëchicë 'ai quiax quitima 'ain. An mi ñu mëëxuncë unisa camina 'ë 'imiti 'ain.

²⁰ Usaquin sinántancëx ca aín papanu cuanxa. Cuania ca 'uránxunbi aín papan mëraxa. Mërai nuibati cuëëni abáquiani cuanxun ca 'icúquin biquin bëtsucucaxa. ²¹ Usaquin bicëxun ca aín papa caxa: Papan, cana Nucën Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan. Usa 'ain camina 'ëx cana min bëchicë 'ai quiax quitima 'ain. ²² Cacëxun ca aín ñu mëëmicë unicama a aín papan caxa: Chupa upíira bëxun pañumianan camina mëñusuti mëñumiti 'ain, 'anan camina taxaca tañumiti 'ain. ²³ 'Anan camina vaca bacë rëracacë bëxun rëti 'ain. A pi cananuna cuëënti 'ain. ²⁴ —Ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ën bëchicë ënëx 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa 'aishbi bërí nubë 'icën. Ësai quicëbëtan ca 'atancëxun cuëënquin picanxa.

²⁵ Usaía 'imainun ca aín bëchicë apanën naënuxun ñu mëëaxa. Ñu mëëbaiti xubu rarobëtsini uquinbi ca pacon bana ocëbëa sharati cuëënia cuaxa. ²⁶ Cuaquin ca cuënxun an aín papa ñu mëëxuncë uni achúshi ñucáxa: ¿Uisacasquin cara usaquin 'ain? —quixun ²⁷ Cacëxun ca caxa: Min xucën ca uaxa, 'insíncëma asábi 'aish. Usa 'ain ca min papan cuëënquin vaca bacë rëracacë rëmiáxa. ²⁸ Usaquin cacëxun cuati nishi 'atimaquin sinani ca xubunu atsíntisama tanxa. Usai 'icëbë uquin ca aín papan cuëënquin atsínun quixun caxa. ²⁹ Cacëxunbi ca aín papa caxa: 'Itsa baritian cana mi ñu 'axuan, min bana cana uisaquinbi parécëma 'ain. Usa 'icëbi camina 'ëx abë nuibanancë unicamabëtan cuëënquin pinun achúshi chivo bacëratsubi 'ë 'ináncëma 'ain. ³⁰ Usa 'ixunbi camina an min curíquicama xanu 'aisamabë 'iquin cëñucë min bëchicë ënëxa uan vaca bacë rëracacë rëmian. ³¹ Usaquin cacëxun ca aín bëchicë apan aín papan caxa: Mix camina camabi nëtën 'ëbë 'ain. Usa 'ain ca 'ën ñucama ënëx camáxbi minan 'icën. ³² Min xucën —ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa 'aishbi bërí nubë 'icën. Usa 'aían cuëënquin picánti ca asábi 'icën.

16

An ñu mëëxuncë unían uni upí oquin ñu 'axuncëma bana

¹ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Ësa ca. Ñuñu uni achúshinën ca aín uni achúshi aín ñua upí oquin bërúanun quixun caxa. Canbi ca uni itsin ami manánquin, an a uni ñu mëëmicë uni caxa: Min unin ca min ñu bërúanquinma nëtëmia quixun. ² Cacëxun cuatancëxuan unun quixun camicëxa ucë ca an a ñu mëëmicë unin aín uni caxa: Mimi ca uni manania. ¿Uisa cupí cara usa 'ic? Cana mi chiquínti 'ain. Cuanuxun camina anumi 'ën mi bërúanxunun cacë 'ën ñucama cuëñëocë quiricacama 'ë bëxúnti 'ain. ³ Cacëxun ca an ñu mëëxuncë unin sinánxa: ¿'Ë chiquíncëxun carana añu 'ati 'ain? 'Ëx cushiirama 'ixun cana me naëquin ñu mëëtima 'ain,

'ëa ñu 'inánun uni catimi cana rabínti 'ain. ¿Añu carana 'ati 'ain? ⁴ Ënuax chiquítancëxun carana unían aín xubunu 'inun 'ë binun añu 'ati 'ai quixun cana sinanin. ⁵ Sinántancëxun camicëxa aia ca a unin an a ñu mëëmicë uni ribíncë unicama achúshi achúshi ñucáquin ax paían ucë uni caxa: ¿Uiti caramina an 'ë ñu mëëmicë uni ribinin? ⁶ Ñucácëxuan —cien bidones xënin cupí cana ribinin —quixun cacëxun ca caxa: Bënëtishi tsóbuquin ca anu minmi ribíncë ñucama cuënëocë quirica ënë nianan min ribin ënëxa 'itsamashi 'itánun bëtsi quiricanu cincuentashi cuënëot. ⁷ Catancëxun ca aia bëtsiribi ñucáxa: ¿Uiti caramina min an 'ë ñu mëëmicë uni ribinin? Ñucácëxuan —cien burasa trigo aín cupí cana ribinin —quixun cacëxun ca caxa: Anu minmi ribíncë ñucama cuënëocë quirica ënë nianan ca min ribin ënëxa 'itsamashi 'itánun bëtsi quiricanu ochentashi cuënëot. ⁸ Usaquin ca an a ñu mëëxuncë unin 'axa quixun 'unánquin ca an a uni ñu mëëmicë unin sinánxa: An 'ë ñu mëëxuncë unin ca uisai cara curíquiñuma 'aíshbi 'iti 'icë quixun sinánxun ñu 'aquin 'ë paránti sinánxa quixun.

Ësaquin catancëxun ca Jesusan cacëxa:

—An ënë menushi upitax bucuti sináncë unin ca aín cuëëncësari 'iti upí oquin 'unania, Nucën Papa Diosmi sináncë unían 'acësamaira oquin. ⁹ Ën cana mitsu cain, mitsun curíqui anun camina uni itsi 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. 'Aquincëx mitsubë nuibanancë 'ianan 'ënan 'aish bamatancëxun ca mitsúxribimi 'ëbë 'inun, 'ën 'iti anuxun mitsu caínti 'icën.

¹⁰ 'Itsama curíquiñu 'ixunbia nëtëmiquinma upí oquin sinánquin, anun upí ñu 'acë uni an ca 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin upí oquin sinánquin nëtëmiquinma anun upí ñu 'ati 'icën. 'Imainun ca 'itsama curíquiñu 'ixunbia nëtëmianan upí oquin sinánquinma anun 'aisama ñu 'acë uni, an 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin nëtëmianan anun 'aisama ñu 'ati 'icën.

¹¹ Usaribi oquin ca mitsun curíqui anun upí oquin sinánquin ñu 'aquinma nëtëmiananmi, mitsux cuëëncësa oquinshi ñu 'acë 'icë Nucën Papa Diosan aín unicama 'unánmicësa oquin 'unánmima 'ianan aín unicama 'amicësa oquin ñu mëëmitima 'icën. ¹² An mitsu cacësabi oquin 'aquinmami, aín ñu 'imainun aín curíqui nëtëmianan upí oquin bërúanxuncëma 'icë ca uínbi minan 'inun ñu 'imainun curíqui mitsu 'inántima 'icën.

¹³ Ënëx ca ësa 'icën: Achúshi unin ca rabë uni ñu mëëxuntima 'icën. Rabë uni ñu mëëxuncë 'ixun ca bëtsishi nuibaquin upí oquin ñu 'axuanan bëtsi nuibatima 'icën, ca achúshinën bana cuaquin bëtsían cacëxun aín bana parëti 'icën. Usaribiti ca uni curíqui 'imainun bëtsi bëtsi ñumishi sináncë 'aish Nucën Papa Diosmi upiti sinanima.

¹⁴ Usaía quia cuaquin ca fariseo unicaman atux 'itsa curíquiñu 'iti cuëëncë 'ixun, aín bana cuaisama tani a ñui 'atimati banaquin Jesús 'usáncëxa.

¹⁵ 'Usáncëxun 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux isamina upí 'ai quixuan unin isnun quixun camina mitsux cuëëncë ñuishi 'ain. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan mitsun nuitu mëúmi sináncë a 'unania. Ax isa upí 'icë quixuan unin sináncë uni a ca Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin upíma ísia.

Moisésñen cuënëo banacama 'imainun Jesúsmi catamëti uni Nucën Papa Diosnan 'iti bana

¹⁶ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Juan ucëma pan 'ain ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman 'ë ñuiquin unicama ñuixuancëxa. A unicama caxu uquin ca Juanën 'ë ñuiquin, axa utia judíos unicaman caíncë, ax ca uaxa quiquin unicama ñuixuanxa. Usa 'ain ca 'ënribi, 'ëmi catamëcë unicama ca

Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixunia cuanan 'ën ñu 'aia isi 'aisamaira unix Nucën Papa Diosnan 'iti sinania.

¹⁷ Naí 'imainun mecama cëñúcëbëbi ca Nucën Papa Diosan bana aín unicanman cuënëo, axëshi —usai ca 'iti 'icë —quíá 'ain, usabi 'iti 'icën.

*Jesusan unin aín xanu ëntima ñuia
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)*

¹⁸ An aín xanu ënxun xanu itsi bicë uni ax ca 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'ia 'icësaribiti. 'Imainun ca an uni itsin ëncë xanu bicë uni axribi 'uchaia, uni itsin xanubëa 'icësa 'aish.

Lázaro 'imainun ñuñu uni ñuicë bana

¹⁹ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi uni ñuñuira 'aish chupa upíira upí minanën pucucësa 'imainun xapu 'acësa pañucë 'ianan 'aisamaira piti upíira upíñu 'ixun camabi nëtën upí oquin pucháquin picë 'iacëxa. ²⁰ A unin xubu xëcuë tanáin ca ñuñuma uni, Lázaro, aín namíña 'itsaira cuñu, ax anu racacë 'iacëxa. ²¹ Xubu tanáin racáxun ca mesa tëmúxun ñuñu unían piti tëxëocë rëupatia uni itsían a 'inánun quixun caíancëxa. Cainia ca 'uchíticama uxun aín cucama bíáxcacëxa. ²² A ñuñuma uníxa bamaia ca ángelcaman anu Abraham 'icë anu buáncëxa, buáncëx ca Abrahambë 'iacëxa. Usa 'ain ca ñuñu uni axribi bamacëxa, bamacë ca maíncancëxa. ²³ Usa 'ixun ca a ñuñu unin anua uni 'aisamaira paë tani tëmëratí anu 'ixun 'uracëo Abrahamcëñun Lázaro isacëxa. ²⁴ Isi cuëncënquin ca cacëxa: 'Ë ca 'aquin, Abraham. 'Ëx cana ënë tsinuax 'aisamaira paë tanin. Aín męcën rëbu 'unpaxan chabóxuan 'ën ana matsioi unun ca Lázaro xut. ²⁵ Cacëxun ca Abrahamnën ñuñu 'iá uni cacëxa: Mix bamacëma pain 'aish camina Lázarónëxa ñuñuma 'ianan 'insíncë 'aish nuibacamainun mix 'itsa ñuñu 'ianan 'insíncëma 'aish upitax tsoócën. Usai 'iá 'aishbi ca bërí mixmi 'aisamaira paë tani tëmëramainun Lázaro ax asábiira 'icën. ²⁶ 'Imainun ca anu mix 'icë 'imainun anu nux 'icë nëbëtsi nancëcë nëmíinra 'icën. Usa 'ain ca unix ënuax anu cuainsa tanibi anu cuancasmati 'icën, 'imainun ca uni anuax ënu uisa tanibi utima 'icën. ²⁷ Usaquin cacëxun ca ñuñu unin cacëxa: Axa ënu uisama 'ain camina Lázaro 'ën papan xubunu xuti 'ain. ²⁸ 'Ëx cana męcën achúshi xucënñu 'ain. Atúxribi ënu paë tani tëmërai uaxma 'inuan, uisa cara ënu 'icë quixun atu canun camina Lázaro xuti 'ain. ²⁹ Cacëxun ca Abrahamnën cacëxa: Atux ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicanman cuënëo bana anu 'icë quiricañu 'icën. A isquin ca 'unánti 'icën. ³⁰ Cacëxun ca ñuñu 'iá unin cacëxa: A bana cuatímabi ca unían anu uni bamacë 'icënuax cuanxun cacëxun cuati sinanati 'icën. ³¹ Quiabi ca Abrahamnën cacëxa: Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicanman cuënëo bana isquinbi cuaisama tancë 'ixun ca anu uni bamacë 'icënuax cuancë unin banaribi cuaisama tanti 'icën.

17

*'Uchati rabanan bërúanracati bana
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)*

¹ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Camabi nëtënu ca an uni itsi 'atima ñu 'anun quixun sinánmicë uni 'iti 'icën. Usa 'aínbi ca an sinánmiquin bëtsi uni 'atima ñu 'amicë, ax 'uchañuira 'aish 'aisamaira oquin castíancë 'iti 'icën. ² An 'ënan 'aishbia 'ëmi cushiiracëma pain 'icën, a uni 'uchamicë uni ax ca 'uchañuira 'icën. A unix ca anun ñu rënti maxax ami tëtëcërëcatancëxuan parún papa nëbëtsi nicëxa nanëcësamaira

oi 'atimaira ocë 'iti 'icën. ³ Usaquin uni 'uchamiti rabanan camina bërúancati 'ain.

Axa mix 'icësaribiti Nucën Papa Diosmi sináncë uníxa mimi 'uchaia camina —ësaí camina 'ëmi 'ucha —quixun caquin sinanamiti 'ain. Usocëxa sinanatia camina mimia 'uchacë a abë mëníonanquin manumiti 'ain. ⁴ Achúshi nētēn, mēcēn achúshi 'imainun rabë oi, mimi 'uchatancëxbi minu cuanxuan —cana mimi 'uchatęcēnima —quixun a unin cacëxun camina abë mëníonanquin a manumiti 'ain.

Axa ami catamęcë uni ca Jesusan 'aquinia quicë bana

⁵ Aín 'unánmicë unicaman ca Nucën 'Ibu Jesús cacëxa:

—Nux Nucën Papa Diosmi catamëti 'icëbi camina asérabi, upitiira ami catamēnun nu 'aquinti 'ain.

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mostaza bëru ax ca chamaratsu 'icën. Asaribi 'aish 'itsamaratsushi Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixun, ënë ñu cana 'atima 'ai quixun sináncëbētanbi ca mitsúnmi a ñucacëxun mitsu 'axunti 'icën. Mitsux ami 'itsamashi catamęcë 'ixunbimi ënë i, ënuax ca ëchiquit, parunpapanu ca tacut, cacëx ca usai 'iti 'icën.

Aín unían Nucën Papa Dios ñu 'axunti bana

⁷ Jesusan ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ësa ca. Uinu 'icë unin cara an a ñu mēëxuncë uni naënuxun ñu mēëanan 'aracacë ñuina bërúanbaiti xubunu aia, nëri uax ca mesanu pi tsót, quixun caimá. ⁸ Usaquin caquinma ca ësaquin caia: 'Ën piti 'aruanan a xëati ñuribi mëníotancëxun ca pinun 'ë bëxun. 'Ën pain pian camina minribi pianan xëati 'ain. Usaquin ca caia. ⁹ An mi ñu mēëxuncë unían min cacësabi oquin 'aiabimi 'aisamaira oquin —asábi ca —quixun catima ca asábi 'icën. ¹⁰ Usaribi oquin Nucën Papa Diosan a 'anun mitsu cacë ñu 'atancëx camina mitsux raíribë ësaí cananti 'ain: “Cananuna an nu 'amicëxun 'ati ñucamaishi 'an. Usa 'aían Nucën Papa Diosan 'aisamaira oquin nu rabbitima ca asábi 'icën”.

Męcēn rabë axa an aín nami chëquímicë 'insínñu unia Jesusan pëxcüa

¹¹ Jerusalénu cuani ca Samaria me 'imainun Galilea meribi nētábiani Jesús cuancëxa. ¹² Cuanx achúshi ëmanu bëbaia ca axa an aín nami chëquímicë 'insínñu uni męcēn rabë, an Jesús aia bëñai cuaníbi 'ura sëtëracëacëxa. ¹³ Usai sëtëracëquin ca munuma banaquin cacëxa:

—Jesús, nu ca 'aquin.

¹⁴ Cacëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantan. Cuanxun ca judíos sacerdote usaími 'icë ismianan mitsun nami ismitan.

Usoquin cacëx cuaníbi ca atun nami chëquicëcama pëxcúacëxa. ¹⁵ Usaquian pëxcucë isi cuëenquin ca acama achúshinën Jesúsnu cuantęcēnquin Nucën Papa Dios munuma banaquin rabiacëxa. ¹⁶ Rabiquin ca a tanáin rantin puruni tsóbuti bëúnpuququin —ca asábi 'icë —quixun Jesús cacëxa. An usoquin cacë uni ax ca Samarianu 'icë uni 'iacëxa. ¹⁷ Usaquin isi ca Jesús quiacëxa:

—Męcēn rabë unicama cana pëxcüan. ¿Acama achúshinëxëshia —asábi ca —quixun 'ë cai uánbi cara uinu raíri 'ic? ¹⁸ ¿Judíos unima, Samaritano, ënëxëshi cara Nucën Papa Dios rabiquin —ca asábi 'icë —quixun 'ë cai uax?

¹⁹ Usai quitancëxun ca Jesusan Samarianu 'icë uni cacëxa:

—'Ën mi pëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina pëxcüan. Niruquiani ca cuantan.

—*Axa 'ëmi catamęcë unicama Nucën Papa Diosan ainan 'imiti ca ësa 'iti 'icë —quiáxa Jesús quicë bana*
(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ —¿Uínsarainra cara anúan Nucën Papa Dios aín unicaman 'apu 'iti nètë 'iti 'ic? —quixun fariseo unicaman ñucácëxun ca ësöquin Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan, uni ainan 'imia ca unin aín bërúnbi istima 'icën. ²¹ Usa 'ain ca uni quitima 'icën, —ca is, ënu ca Nucën Papa Dios 'icën, unu ca —quiäx. Nucën Papa Dios, ax aín 'Apu 'aish ca axa 'ëmi catamëcë unicamabë 'icën.

²² Usoquin atu catancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicamaribishi cacëxa: —Uni 'inux uá 'aish 'ëx Nucën Papa Diosnu cuantancëx utëcëncëma pan 'ain, camina 'ëx anun mitsubë 'itëcënti nètë istisa tanti 'ain. A nètëcama achúshinën 'ë istisaira tanquinbi camina mitsun 'ë istima pan 'ain. ²³ Unin ca 'ë ñuiquin mitsu cati 'icën, —ca unu 'icë —canan —ca ënu 'icë —quixun. Cacëxbi camina isí abë cuantima 'ain. ²⁴ Mëríquin ca canacan camabi naicamë'ëo pëcaia. Usaribi ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx utëcënti 'iti 'icën. ²⁵ 'Ën Papanu cuancëma pan 'ixun cana unían bëtsi bëtsi ocëxun paë tanti 'ain. 'Imainun ca ënë nètënu bucuçë unicaman 'ë timaquin 'ën bana cuaisama tanti 'icën. ²⁶ Bëráma Noé 'iá nètë usaribiti ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx utëcënti nètën 'iti 'icën. ²⁷ Anúan aín nuntinu 'iruti nètë utámainun Noénën anun iëti nunti cha 'amainun ca unicaman pianan xëanan xanu bianan aín bëchicë bënumianan an 'acësabi oquin cuëenquin ñu 'acëxa. Usaquian 'amainun anúan Noé aín nuntinu 'iruti nètë sënëncëbë ca 'aisamaira 'uí 'ibúcëbë, baca 'aisamaira 'ëi nuntaruquin ñucamacëñunbi unicama cëñuacëxa. ²⁸ Noé 'aían 'iá usaribiti ca anun Lot 'iá nètë 'iacëxa. Anu Lot 'icë ëma, Sodoma cacë, anu 'icë unicaman ca pianan xëanan ñu maruanan, atun naënuxun ñu 'apánan xubucama 'acëxa. ²⁹ Usaquian 'amainun ca anúan Lot anuax cuanti nètë 'icëbëtan, Nucën Papa Diosan tsi 'imainun azufre rëquirucë 'ibúmiquin acama cëñuacëxa. ³⁰ Lot 'aían 'iá usaribiti ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx anun utëcënti nètë, anúan camabi unin 'ë isti, ax 'iti 'icën.

³¹ A nètë 'icëbë ca axa aín xubu ëman tsócë unicamax aín ñucama aín xubunu 'aínbi a bitsi cuantëcëntima 'icën. Aín naënuxuan ñu mëcë unicamaxribi ca aín xubunu cuantëcëntima 'icën. ³² Caxu bësuquin isi cara Lotnën xanu uisai 'iacëxa quixun camina manuquinma sinánti 'ain. ³³ Uix cara aín cuëencësa oquin 'ai ënë nètënu upitax tsótishi sinania ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nètënu upitax tsóti sinánquinma 'ëx quicësabi oquin 'aia ax ainan 'aish Nucën Papa Diosan nètënu abë 'iti 'icën.

³⁴ 'Ën cana mitsu cain, 'ëx ucëbë ca ësai 'iti 'icën: a imëa rabë uni anu 'uxtinu racacë, achúshi 'ëbëa 'inun bicë ca achúshi anubi ëncë 'iti 'icën. ³⁵ Usaribiti ca rabë xanúxa ñu rëni tsócë, achúshi 'ëbëa 'inun bimainun achúshi anubi ëncë 'iti 'icën. ³⁶ 'Imainun ca rabë unían aín naënuxun ñu mëëia achúshi 'ëbëa 'inun bimainun ca achúshi anubi ëncë 'iti 'icën.

³⁷ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Uinuax cara usai 'iti 'ic?

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Unix ca quia, uinu cara ñuina bamacë 'icë anu ca xëtë cëñúbuti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

18

Casunamëcë xanu 'imainun juez ñuicë bana

¹ Aín unix ca atsani, abë cana banatisama tani quixun sinanima, nètë camabi Nucën Papa Diosbë banati 'icë quixun 'unánmiquin ca bana itsi ñuicësoquin, ² Jesusan ësáquin aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi ëmanu 'icë uni an ca amia uni itsi manáncëxunbi 'aquinsama tanan Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ianan unicamaribi sinánquin 'aquincëma 'iäxa. ³ 'Imainun ca a ëmanu 'icë xanu achúshi casunamëcë, an a uninu cuanquin —'ë ubíoxunma 'anun camina axa 'ëmi nishcë

uni cati 'ai —quixun caxa. ⁴ Usaquin cacëxunbi ca 'itsa nëtën cuashiquin 'aquincëma 'icën. 'Itsa nëtën cuashitancëxun ca ësaquin sinánxa, —'ëx cana Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ianan unicamaribi sináncëma 'ain. ⁵ Usa 'ixunbi cana ënë casunamëcë xanúan 'ë ubíoxunma 'anun, an 'ë cacësabi oquin 'axunti 'ain. Usaquin 'acëma 'aish cana 'ëa ubíocëx 'aisamaira atsánti 'ain.

⁶ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—An amia uni itsi manáncëxunbi a xanu 'aquinsama tancë uni a 'ën mitsu ñuixuncë ax aín sinan upíma 'aíshbia quicë bana, a camina sinánti 'ain. ⁷ ¿An usaquin 'acë 'ain cara Nucën Papa Diosan axa ainan 'inúan an caíscë aín unicama an nëtënbi, imébi a ñucácë, acama bërúanquin 'aquintima 'ic? ¿Cara 'aquinquinma ténánpati 'ic? Usama ca. ⁸ 'Ën cana mitsu cain, ca aséribi bënénquinshi acama 'aquinti 'icën. ¿Usa 'aínbi carana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish anu cuantancëx, 'ëx utécënquin, unicama aséribi 'ëmi sinani 'ëmi catamëtia isti 'ain? Uisai cara 'iti 'icë quixun cana isti 'ain.

Fariseo 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicë uni ñuicë bana

⁹ Uni raírínëxa —nuxbi cananuna Nucën Papa Dios quicësabi oi 'i —quixun sinani raíri unicama timai atumi nishia 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ësoquin cacëxa: ¹⁰ —Uni rabëtax ca Nucën Papa Diosbë banai anuxun a rabiti xubunu cuanxa. Achúshinëxa fariseo uni 'imainun ca bëtsix an 'apu buánmiti curíqui bicë uni 'iaxa. ¹¹ Cuanx, nitsax abë banaquin ca fariseo unin ësaquin Nucën Papa Dios caxa: Nucën Papa Dios, 'ëx uni raírísama 'ixun cana mi, asábi ca cain. Raírínëx ca an uni paránquin aín curíqui bicë uni 'imainun upí sinánñuma uni 'imainun aín xanuma 'aínbia uni itsin xanubë 'icë uni, usa 'icën. Usa unicama 'aisama 'aínbi cana 'ëx usai 'ima. An 'apu buánmiti curíqui bicë, ënë uníxribia 'aisama 'aínbi cana 'ëx usai 'iman. ¹² 'Ëx cana camabi semana rabë nëtën pima samatin. 'Ën ñu mëëquin bicë curíquia mëcën rabë 'icëbi cana acama mësú, décima parte, a anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu buánquin, sacerdote 'inanin. ¹³ Fariseo uníxa usai quimainun ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unin, 'uri niracëti manámi bësui ma meuishi bësui, masá nuituquin aín nuitu mëëi abë banaquin, —Nucën Papa Dios, 'ëx 'uchañu 'icë camina 'ë nuibaquin 'ën 'uchacama 'ë tërénxunti 'ai —quixun caxa. ¹⁴ Usa 'ain cana mitsu cain, fariseo unima, bëtsi uni a usaquin cacëxun aín 'uchacama tërëncë, ax ca aín xubunu cuani Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iaxa. Usaribiquin ca an rabíquin —'ëx cana bëtsi unibëtan sënénma 'ai —quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín uni raíribëtan sënénmara 'imiti 'icën. 'Imainun ca axa rabícëma uni a cuni Nucën Papa Diosan cha 'imiti 'icën.

Tuácama Jesusan Nucën Papa Dios ñuixuan (Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin ramënun quixun tuáratsucama Jesúsnu bëcancëxa. Bëia isquin ca Jesusan 'unánmicë unicaman an bëcëcama ñu caquin, —tuá xuracama ënu bëxunma ca buántan —quixun cacëxa. ¹⁶ Caiabi ca Jesusan cacëxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ënuá unun ën. 'Ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'imicë unicamax ca ënë tuá xuracamasaribi 'icën. ¹⁷ Aséribi cana 'ën mitsu cain, uix cara tuá xuratsua an a bërúancë unimi catamëcësa usaribiti 'ëmi catamëcëma 'icë ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

Ñuñuira bënë uníxa Jesús bë bana (Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Aín cushi uni achúshinën ca Jesús ësoquin cacëxa:

—Mix camina asérabi upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ë ñuixunti 'ain, ¿'ëx nètétimoi Nucèn Papa Diosan nètënu abë 'inuxun carana añu 'ati 'ai? quixun.

¹⁹ Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina 'ëx isana upí 'ai quixun 'ë cain? Uinu 'icë uníxbi ca upíma 'icën. Nucèn Papa Diosaxëshi ca asérabi upí 'icën. ²⁰ Uisai cara aín bana cuënëo quia quixun camina 'unanin. Ca quia: “Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin ñu camina mëcamatima 'ain. Camina bëtši unimi cëmëi manántima 'ain. Min papa, min titan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain”.

²¹ Usaquian cacëxun ca aín cushi unin cacëxa:

—Chamaratsu 'aíshbi minmi 'ë cacë banacama quicësabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.

²² Cacëxun cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Usari çamina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acëma 'ain. Cuanxun camina min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usotancëx camina ñuñushi 'iti sinanima 'ëmi sinani 'ëbë cuani uti 'ain. Usaquin 'atancëx camina Nucèn Papa Diosan nètënu 'ianan usaquin 'acë cupí anuax cuëëinra cuëënti 'ain.

²³ Usaquian Jesusan cacëxun cuati ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uni masá nuituti uténbuacëxa. ²⁴ Uténbutia isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi ñuñu 'itishi sinani Nucèn Papa Diosnan 'itima 'icën. ²⁵ Camello, ax ca chaira 'aish, xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icën. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacësamaira oi ca 'aisamaira ñuñu unix Nucèn Papa Diosnan 'itima 'icën.

²⁶ Usai quia cuaquin ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—Asérabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucèn Papa Diosnan 'inux iétima 'icën.

²⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Axbi iétisama 'icëbi ca Nucèn Papa Diosan usa uniribi iëmiti 'icën.

²⁸ Usaquian atu cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun xubucama 'imainun nun ñu camabi cananuna mibë ninuxun ëan.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unin cara camabi uníxa 'ëmi catamëti Nucèn Papa Diosnan 'inun 'aquinuxun, aín xubu, aín xucéantu, aín papa, aín tita, aín xanu, aín bëchicëcama ëbianxa, ³⁰ a unix ca a ëncë ñuñu 'icësamaira oi ñuñu 'iti 'icën. Usai 'ianan ca Nucèn Papa Diosan nètënu 'aish abë nètétimoi 'iti 'icën.

*Jesusan —'ëx cana unían 'acëx bamati 'ai —quixun aín unicama catëcëan
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

³¹ Bain cuanquin ca 'itsa uni anu 'aínbi Jesusan aín 'unánmicë unicama abëa ninun quixun cuënbianquin cacëxa:

—Bërí cananuna Jerusalénu cuanin. Cuanx bëbaxnu anu 'ain ca an Nucèn Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían 'ë ñui quiásabi oi 'iti 'icën. ³² Judíos unbunën ca judíosma unbunëan binun 'ë 'inánti 'icën. 'Ináncëxun bixun ca 'ëmi cuaiquin bëtši bëtši onan 'ë tushucati 'icën. ³³ Usoquin bëtši bëtši oquin mëëtancëxuan 'acëx cana bamatancëx rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

³⁴ Jesusan usaquin cacëxunbi ca aín 'unánmicë unicaman uisai cara quia quixun cuama 'icën. Uisai qui cara usai quia quixunbi ca 'unánma 'icën.

*Jericónuxuan Jesusan bëxuñu uni bëpëxcüa
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)*

³⁵ Cuanía Jericó ëma 'urama 'ain ca bëxuñu uni achúshi bai amo anuxun uni curíqui ñucátinu tsoócëxa. ³⁶ Tsóxunbi ca 'aisamaira unían ratábancëxun cuaquin —¿añu ñu cat? ¿Uisai caina 'icanin? —quixun unicama ñucácëxa.

³⁷ Ñucácëxun ca cacancëxa:

—Nazaretnu 'icë uni, Jesús, ax ca uaxa, a cënë cuania.

³⁸ Usai quia cuati cuénishquin ca cacëxa:

—Jesús, Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

³⁹ Usaía quia oquin ca ax paían rëcuénquiani cuancë unicaman banaxma isa nëténun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nëtëtima axa 'icësamaira oi munuma cuénishtëcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁰ Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ënuu unun ca bët —quixun anu 'icë unicama cacëxa. Cacëx aia ca Jesusan ñucáquin cacëxa: ⁴¹ —¿'Ën mi uisoti caina cuëënin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Isnunmi 'ë bëpëxcuti cana cuëënin.

⁴² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca bëpëquit. 'Ën mi bëpëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina bëpëxcüan.

⁴³ Usaquian cacëxëshi ca bëpëxcüacëxa. Bëpëxcucëxun isi cuëënquiani ca Nucën Papa Dios rabibiani Jesúsbe cuancëxa. Jesusan a uni bëpëxcutia isquin ca anu 'icë unicamanribi Nucën Papa Dios rabiacëxa.

19

Zaqueo ñui quicë bana

¹ Anu bëbaquiani ca Jesús Jericó ëma 'uramaquiani cuancëxa. ² Usaía Jesús cuancëbëbi ca a ëmanu 'icë uni achúshi Zaqueo caquin anëcë anu 'iacëxa. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicaman cushi 'ianan 'itsaira curíquiñu 'iacëxa. ³ Usa 'ixun ca uisa cara Jesús 'icë quixun istisa tanquinbi mëtúra 'ixun 'aisamaira unían tsitsíruxun bëpáncëbëtan iscasmacëxa. ⁴ Usaquin iscasmati, abáquiani cuanx ca achúshi i, sicómoro cacë, bai anúan Jesús uti amoa 'icë anu ronruacëxa. ⁵ Usaía anu 'icë ca Jesusan anun cuanquin manámi bësuquinbi mëraquin ësaquin cacëxa:

—Zaqueo, bënëtishi ca 'ibúcuatsini ut. Bërí cana min xubunu 'i mibë cuainsa tanin.

⁶ Usaquian cacëxëshi chuámarua tani bënëtishi 'ibúquin ca Zaqueonën aín xubunu buánuxun Jesús biacëxa. ⁷ Usaria isquin ca uni raíricaman —'uchañu unin xubunu ca Jesús 'icuania —quixun ñuiacëxa. ⁸ Usa 'ain ca manámi chairuquin Zaqueonën Jesús cacëxa:

—'Ën cana mi cain, bërí cana 'ën curíquicama mësú usaribi 'ënan 'inun bianan usaribi ñuñuma unicama 'inani cuanin. 'Inánan cana 'ën aín curíqui mëcama uni, 'ën ainan mëcama inumiquin rabë 'imainun rabë oquin 'inánti 'ain.

⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bërí ca ënë xubunu 'icë unicama 'ëmi catamëcë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'icën, ënë uníxribia Abrahamnën rëbúnqui 'ain. ¹⁰ 'Uchañu unicama ainanma 'icëbi aín 'ucha tërëncë 'ianan ainan 'inun iëminux, cana Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uacën.

Bana itsi ñuicësaria Jesús curíqui ñui quía bana

¹¹ Usa 'ain ca Jesusan Zaqueo caia cuaquin, Jerusalén 'urama 'ain, abë 'icë unicaman sináncëxa, —Jerusalénu bëbatancëx ca Nucën Papa Diosan 'imicëx Jesúsëshi judíos unibunën 'apu 'iti 'icë —quixun. ¹² Atúan usoquin sinania 'unánquin ca acaman cuamainun, bana itsi ñuicësoquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Ēsa ca. Achúshi uni, 'apun rëbúnqui, an ca aín menu 'icë unicaman cushi 'iisa tanquin bëtsi menu 'icë 'apu cha anu cuanxun, a 'apu 'iminun quixun catancëx utëcënti sinánxa. ¹³ Sinántancëxun aín uni męcën rabë camicëx ucë ca achúshi achúshi curíqui achúshi 'aíshbi 'itsa cupícë, camabi sënën 'inánxa. 'Inánquin, —'ëx utëcëntamainun camina ënë curíquinën ñu bitancëxun maruquin curíqui bitëcënti 'ai —quixun caxa. ¹⁴ Usaquin catancëxa cuanbi ca a menu 'icë unicama ami nishcë 'ixun, —a uni cananuna nun 'apu 'iti cuëënima —quixuan 'apu catánun quixun uni xuquin camiata. ¹⁵ Usa 'aínbi ca 'apun, ax paían cuancë uni abi aín menu 'icë unicaman 'apu 'imiata. 'Imicëx ca aín menu utëcëanxa. Ai bëbaquin ca uiti curíqui cara biaxa quixun 'unántisa tanquin a curíqui 'inánbiancë unicama camiata. ¹⁶ Camicëxa anpan ucë an ca aín 'apu caxa:

—Mín curíqui anun ñu bixun maruquin cana męcën rabë sënën 'inun curíqui bian. ¹⁷ Cacëxun ca 'apun caxa: Upí oquin camina 'ën curíquinën ñu 'an. 'Itsairamashi 'aínbimi a curíquinën upí oquin 'acë cupí camina męcën rabë ëmanu 'icë unicaman cushi 'iti 'ain. ¹⁸ Bëtsíxribi uquin ca caxa: Mín curíqui anun ñu bixun maruquin cana męcën achúshi sënën 'inun curíqui bian. ¹⁹ Cacëxun ca 'apun caxa: Mix camina męcën achúshi ëmanu 'icë unicaman cushi 'iti 'ain. ²⁰⁻²¹ Cacëbë uquin ca bëtsínribi caxa: Mixmi unimi nishcësa 'icë cana mi 'unan. Uni itsin ñu 'apámitancëxun camina a bimi mináinshi 'inun min unicama bimin. Usa 'ain cana mimi racuëquin, pañunan rabúnxun, mín curíqui ami 'ë 'ináncë, a nan. A cënë 'icën. ²² Cacëxun ca aín 'apun caxa: Mix camina 'aisama 'ain. Mín bana cuaquin cana uisa uni caramina mix 'ai quixun 'unanin. 'Ëx unimi nishcësa 'ixun uni itsin ñu 'apámitancëxun a bimi 'enáinshi 'inun 'ën unicama bimicë isna 'ai quixun camina 'ë 'unan. ²³ ¿Usaquin 'unánquin caramina uisacasquin a curíqui banconu nancëma 'ain? Anumi nancë 'ain cana 'ën curíqui 'imainun curíqui itsiribi bitsían. ²⁴ Caxun ca 'apun anu 'icë unicama caxa: A curíqui 'ën a 'inan, a camina a uninua bixun, an męcën rabë sënën 'inun curíqui bicë uni a 'inánti 'ain. ²⁵ Cacëxun ca caxa: Nun a curíqui 'inánti 'aínbi ca ax męcën rabë sënën 'inúan bicë curíquiñu 'icën. ²⁶ Usaquin cacëxun ca aín 'apun caxa: Uisa ñu cara a 'ináncë 'icë anúan an cacësabi oquin ñu 'acë uni a ca aín 'ibun 'inántabaquin 'ináncësamaira oquin 'inántëcënti 'icën. Usonan ca anúan ñu 'axuncëxunma a 'ináncë ñu a aín 'ibun bicuanti 'icën. ²⁷ Axa 'ëmi nishi 'ëx 'apu 'iti cuëëncëma unicama a camina ënu bëxun 'ën ismainunbi 'ati 'ain.

IV. JESUSAN JERUSALENUXUN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (19.29-21.38)

Jesús Jerusalénu cuan

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Usaquin bana itsi ñuicësoquin 'apu ñuiquin unicama cabiani ca Jesús Jerusalénu cuanti sinánbiani cuancëxa. ²⁹ Jerusalénu cuani Betfagé ëma 'imainun Betania ëma 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabë xuquin, ³⁰ Jesusan cacëxa:

—Aúnu bësucë ëma, anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaquin camina burro, anua uni tsócëma pain, a anua təcërëcacë mërati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain. ³¹ Mitsúnmi tubuia isquian bëtsi unin —¿uisati caramina ënë burro təcërëcacë tubuin? —quixun mitsu ñucácëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibu ca ënë burro buánxunun quixun nu caxa.

³² Usaquin caquian xucëx cuanxun ca Jesusan atu cacësabi oquin burro mëracëxa. ³³ Mëraquian tubuia ca burron 'ibucaman cacëxa:

—¿Uisoti caramina burro tubuin? —quixun.

³⁴ Ñucácëxun ca cacëxa:

—Nucën 'Ibun ca ënë burro buánxunun nu caxa.

³⁵ Usoquin cabianquin buántancëxun ca chupan camáputancëxun anu Jesús 'irumiacëxa. ³⁶ Usoquian 'irumicëxa burron cuancëbëtan ca unicaman anun Jesús cuanti bainu anúan mapúcë chupabi 'apácëxa. ³⁷ 'Apácëbë anun cuani matá Olivos, anuax cuabútia 'urama 'ain ca anu 'icë unicaman 'aisamaira 'aish, cuëñquin, —uni itsin 'acëma ñucama Jesusan 'aia cananuna isa —quixun an 'acëcama ñuiquin munuma banaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. ³⁸ Rabi ca quiacëxa:

—Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucë, ënë 'Apux ca bërí aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Naínu 'icë Nucën Papa Diosaribi ca cuëñia. Aribi ca camabi unin rabiti 'icën.

³⁹ Usai quiquian axa ami sináncë unicaman Jesús rabia cuaquin ca fariseo unicama raírinën Jesús cacëxa:

—Axa mimi sináncë unicama sharáxma 'inun camina cati 'ain.

⁴⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, ënë unicaman 'ë rabiçëbëtanma ca ënë maxáxcama ënën cuëncëni sharáquin 'ë rabiti 'icën.

⁴¹ Usai quiquianquin rarobianquin, Jerusalén isi ca Jesús nitëxëti bëunan mëscuti Jerusalénu 'icë unicama cai quicëσαι quiacëxa: ⁴² —Nucën Papa Diosan 'imicëx camina asérabi chuámarua 'aish cuëñti 'ai —quixun bërí nëtënbi mitsun 'unánti cana cuëñin. Usa 'aínbi camina mitsun nuitunënbi sinánquin cuaquinma 'unáncantima 'ain. ⁴³⁻⁴⁴ Nucën Papa Diosan mitsu sinánxunquin 'ë mitsunu xucë 'icëbi ui carana 'ëx 'ai quixun 'ë 'unántsinxunbi 'unáncëma 'ain, ca anun mitsu 'atimoti nëtëcama uti 'icën. Axa mitsumi nishcë unicaman ca mitsu ëman chiquítisama oquin bëararanan mitsun a xubu 'acë maxáxcama rurupaquin reúpanan unicamaribi cëñuti 'icën.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jerusalénu bëbatancëx anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Jesusan anuxuan ñu marucë unicama chiquíancëxa. ⁴⁶ Chiquínquin ca cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ësai quia: “Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi unix 'ëbë banati xubu 'iti 'icën”. Usaía cuëñëo bana quicë 'aínbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun ënuxun ñu maruin.

⁴⁷ Camabi nëtën ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixunquin unicama 'unánmiacëxa. Usaía 'ia ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun aín cushi unicama a 'acatsi quiax ami 'ësënançëxa. ⁴⁸ Usai 'ësënanquinbi ca 'apuma unicama aín bana cuati ami sináncë 'ain uisoxun 'ati cara quiax sináncasmacëxa.

20

Uin banan cara Jesusan ñu 'aia quixuan Jesús ñucácan

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Achúshi nëtën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana 'unánmianan upí bana anúan uni Nucën Papa Diosnan 'iti ñuixunmainun ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun anpan caniacëcë unicama anu cuanxun ² ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina min usa ñu 'ain? ¿Uin cara ësoquinmi ñu 'anun mi cax? Ca nu ñuixun.

³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ënribi cana mitsu bana itsi ñucatin. 'Ë ca ñuixun, ⁴ ¿uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucën Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaquian 'anun cacëx?

⁵ Usaquian Jesusan ñucáquin cacëxbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun 'unanima atúxbi ñucacanani quicancëxa: ¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu, Nucën Papa Dios naínu 'icë an ca cacëxa, quixun cati 'aínbi ca usaquian nun cacëxun nu, usa 'ain caramina uisa cupí aín bana cuama 'ai quixun nu cati 'icën. ⁶ Nun nu, unían unicama nashiminun cacë ca Juan 'iacëxa quixun cati, 'aínbi ca 'apuma unicaman nu maxaxan 'ati 'icën. Acaman ca aín bana cuaquin, Nucën Papa Diosan ca aséabi aín bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacëxa quixun sinania. ⁷ Usari canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unániman.

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin banan carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

*An naë bërúancë 'aisama unicama ñuiquin Jesusan cá bana
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)*

⁹ Bana itsi ñuicësoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ënë banaribi unicama ñuixuancëxa:

—Ësa ca. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apátancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura menu 'i cuanxa. ¹⁰ Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëemicë uni achúshi xuquin caxa:

—An naë bërúancë unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain. Cacëx cuanxa bëbaiabi ca a uni an naë bërúancë unicaman mëétancëxun ñuñuma cuantécëntanun xuaxa. ¹¹ Usoquian 'an ca naë 'ibun aín ñu mëemicë uni itsi xutécëanxa. Xucëxa bëbaiabi ca aribi an naë bërúancë unicaman mëëquin bëtsi bëtsi oquin masóxa. Usotancëxun ca ñuñuma cuantánun aribi xuaxa. ¹² Usocëbëtan ca bëtsiribi amiribishi xutécëanxa. Xucëbi ca aribishi 'atimoxun, ënuaxma ca cuantan, quixun caxun xuaxa. ¹³ Usoquian 'acëbëtan ca naë 'ibun sinánxa: ¿Añu carana oti 'ain? Cana 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë xuti 'ain. A sapi ca cuania 'atimoquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icën. ¹⁴ Usoquin sinánquin aira xucëxa bëbaia isi ca an naë bërúancë unicamax canani quiaxa: Aín papáxa bamacëbë ca aín bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ënë 'ati 'ain. ¹⁵ Canantancëxun naë 'uri buánxun ca 'axa.

Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun an naë bërúancë unicama uisoti 'icë quixun cana mitsu cain. ¹⁶ Aín naënu cuanquin a unicama 'atancëxun ca bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun cati 'icën.

Usai Jesús quia cuati ca an cuacë unicamax:

—Usaía 'inun cuëëanxma 'itibi ca Nucën Papa Dios 'iti 'icë —quiax quiacëxa.

¹⁷ Quia ca Jesusan atumi bësuquin isquin cacëxa:

—¿Usai 'itima 'ain cara uisai quicë ënë cuëñëo bana 'ic?, ëesai quicë:

An maxax xubuacë unían biquinma racáncë 'aíshbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti.

¹⁸ A maxáxa an cuëëncëma unicama usaribi ca an 'ë cuëëncëma uni 'icën. Maxáxmi tatiqúi chacáquin ca maxáxmi rëracaquin aín namicama chacaia. 'Imainun ca manánuax nipacëquin maxaxan uni chacáquin chëcaia.

*Unían César curíqui 'inánuxun sinan
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)*

¹⁹ An naë bërúancë unicama ñuicëbë ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun judíos sacerdotecamax atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsni nishacëxa. Nishquin 'atimonuxun biisa tanquinbi ca —'itsa unin ca aín bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishti 'icë —quixun sinani atumi racuéquin biama 'icën. ²⁰ Bitsíma 'ixunbi ca Jesús bicatsi quiax 'ësénantancëxun ami manánquin usai ca quiaxa quixun 'apu canuxuan, cëmëquin paránquin Jesús ñucátanun quixun uni raíri xuacëxa. ²¹ Xucëx cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Canaanuna 'unanin, min banax ca aséabi 'icën, upí oquin camina unicama bana ñuixunin. Min sináncëx ca camabi uni bëtsibëtan sënën 'icën. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apub-uribi uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ñuixunin. ²² Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucën Papa Diosax aséabi nun cushi 'ain cara Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic?

²³ Cacëxun ca Jesusan, —uisai caraisna qui quixun 'ëmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ë ñucatia —quixun 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina usoquin 'ë cain? ²⁴ Uisa cara isnun ca 'apu buánmiti manë curíqui achúshi 'ë bëxun. Cacëxuan bëia isquin ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Uin bëmánan tanquin 'acë cara ënëx 'ic? ¿Uin anë cara cuënëocë ënëx 'ic? Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca Romanu 'icë 'apu, Césarnën bëmánan tanquin 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

²⁵ Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëncë a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëncë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

²⁶ Usaía Jesús quia ca anu 'icë unicaman cuacëxa. Acamabëtan an a ñucacë unicamanribi cuacëx ca a ñui Jesúsni manánti bana 'aíma 'iacëxa. —'Aíma ca —quixun sinánan —upitishi ca quiaxa —quixun sinánquin ca an ñucacë unicaman a ñucátëcëanma 'icën.

Unix cara bama 'aish baísqutima 'icë quicë bana

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Usacëbë ca Jesúsnu saduceo unicama cuancëxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísqutima 'icë —quixun sináncëxa. ²⁸ Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—Nun 'unánun ca Moisésnën ësai quicë bana cuënëocëxa, uni achúshinëxa bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan aín casunancë xanu bixun, ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicëx aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën. ²⁹ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshinëx ca męcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biaxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ³⁰ Baman aín xucënan casunancë xanu biaxbi ca aín xucën axribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ³¹ Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucën bëtsixribishi bamacëxa. Usa 'ain ca xucën camáxbi a xanu biaxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. ³² Acamaxa bamai cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa. ³³ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicamax baísquti nëtën acama uinu 'icëxira aín bënë 'iti 'ic?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënë menuxun ca unin xanu bitsia, bimainun ca unin aín ini bëchicë bënumia. ³⁵ Usa 'aínbi ca bama 'aish baísqutancëxun Nucën Papa Diosan nëtënu 'icë unicaman xanu bitima 'icën, aín ini bëchicëbi ca bënumitima 'icën. ³⁶ Bama 'aish baísqutancëx ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'aish bamatëcëntimoi tsóti 'icën, ángelcamaxa 'icësaribiti. ³⁷ Uni bama 'aish ca baísquti 'icë quixun nun 'unánun ca Moisésnën imaxu nëëmëtia iscë ñuiquin ësaquin cuënëocëxa, Nucën

'Ibu Dios ax ca Abraham, Isaac, Jacob acaman rabiçë Dios 'icë quixun. ³⁸ A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bama 'aísha baísqutima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabiçë Dios a 'icën. An iscëx ca aín uni camáxbi tsotia.

³⁹⁻⁴⁰ Usoquian cacëxun cuaxun ca saduceo unicaman amiribishi a ñucatëcëanma 'icën. Usaria isquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama raírinën —upí oquin camina nu ñuixuan —quixun cacëxa.

Uin rëbúnqui cara Cristo 'icë quixun ñuicë bana

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara uni quia, Cristo, ax ca Davitan rëbúnqui 'icë quiax?

⁴²⁻⁴³ David anbi ca Salmos quirica 'aquin ësoquin cuënëocëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu caxa, axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuami-mainun camina mix 'ëbë 'Apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain.

⁴⁴ Usai qui ca David ax, Cristo, ax ca 'ën 'Ibu 'icë quiax quiacëxa. ¿Ësaia quiá 'ain cara Cristo uisax Davitan rëbúnqui 'iti 'ic?

An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama Jesusan ñuia

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Usoquin canan ca anu 'icë unicaman cuanun, Jesusan ësaquin aín 'unánmicë unicama cacëxa: ⁴⁶ —An usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax 'icësaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca chupa chaxcë pañuax niti cuëëanan anuxun ñu marucë anuxuan unin, ax ca nun cushi 'icë, quixun sinánquin mëcën 'inánquin biti cuëënia. Usai 'ianan ca anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti anua aín cushicamax tsóti anu tsótishi cuëënia, 'ianan ca pi timëxun anu aín cushicamax tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. ⁴⁷ Usai 'ianan ca casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuia. Cëñuanan ca ax isa upí 'icë quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banaia. Usa unicama ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin 'uchoquin castíanti 'icën.

21

Xanu casunamëcënan Nucën Papa Dios curíqui nanxúan

(Mr 12.41-44)

¹ Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama catancëxun anu curíqui nanti ñu ami bësuquin isquin ca Jesusan ñuñu unicaman aín curíqui nania isacëxa. ² Isanan ca xanu casunamëcë ñuñuma anribia manë curíqui rabë nania isacëxa. ³⁻⁴ Isquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ítsaira curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tëxëocë curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'aínbi ca xanu casunamëcë ënën aséribi cuëënquin 'aia tanquin anúan ñu marutibi 'aíma 'itánun, aín curíquicamaishi 'aruaxa. Usa 'ain cana mitsu aséribi cain, curíquiñu unicaman 'acësamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurucubutía Jesusan ñuia

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Anuax cuania ca uni raírinën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ñuiquin ësaquin cacëxa:

—Ax ca aín maxax upíira upí 'icën. 'Imainun ca bëtsi bëtsi unían upí ñu 'ináncë cupíribi ax upíira upí 'icën.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa: ⁶ —Ënë xubu mitsun iscëx upí 'aísh maxax cha 'acë 'aíshbi ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicaman ënë xubu camabi

rurupacëbë aín maxáxcamaribi rurucubúti 'icën. Usaía anun 'iti nètë ca uti 'icën.

*Ënë nètëcama cëñútisama pain 'ain cara uisai ñu 'iti 'icë quicë bana
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)*

⁷ Usaquian Jesusan cacëxun ca a unicaman ñucáquin cacëxa:

—¿Uínsaran cara mixmi quicësabi oi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ënëx aín maxáxcama rurupacë 'iti 'ic? ¿Anúan usai 'iti nètë ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain?

⁸ Usaquin ñucácëxun ca Jesusan anun ax utëcënti nètë ñuixunquin ësaquin cacëxa:

—'Itsa unix ca: 'Ëx cana Cristo 'ai, quianan: Jesús utëcënti nètë ca uaxa quiax quti 'icën. Usai quiquian mitsu paránti rabanan camina bërúancati 'ain. Aín banax ca asérabi 'icë quixun camina sinántima 'ain. ⁹ Mitsun camina uni itsían, bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsibë 'acánania quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan, raíri unicamaxribi ca aín 'apumi tsuáquiruia quixun ñuia cuatíbi camina racuëtima 'ain. Asérabi ca usai 'iti 'icën. Usaía 'icëbëbi ca ënë mecama cëñúcëma pain 'iti 'icën.

¹⁰ Caxun ca ësaquinribi cacëxa:

—Bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsi menu 'icë unicamabë nishánani 'acánanti 'icën. 'Imainunribi ca bëtsi menu 'icë 'apun suntárucama bëtsi menu 'icë suntárucamabë 'acánanti 'icën. ¹¹ Bëtsi bëtsi mecama ca shaíquinuxun 'aia. Bëtsi bëtsi nètënu 'icë unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. 'Imainun ca 'itsa unix 'insinan cëñúnuxun 'aia. 'Imainun ca naínua atun iscëma ñu unicaman isti 'icën, isi ca racuëira racuëti 'icën.

¹² Usai 'icëma pan 'ain ca mitsúxmi 'ëmi catamëti 'ën uni 'icë cupí, unin mitsu bixun bëtsi bëtsi onan anu judíos unibunëx timëti xubunu 'icë unin mitsu 'uchonun buánan, mitsu sipuanan, 'apu cha 'imainun 'apu chucúmaribi mitsu ñui ami manánquin mitsu 'inánti 'icën. ¹³ Usaquian 'acëxunbi camina 'ë ñuiquin rabínquinma an mitsu bicë unicama cati 'ain. ¹⁴⁻¹⁵ A unicama bëmánanumi 'ain cana 'ënbi uisoquin caramina cati 'ai quixun 'unánmianan anúnmi cati bana mitsu sinánmiti 'ain. Sinánmicëxunmi cacëx ca axa mimi nishi mimi manáncë unicamax, asérabi ca a bana 'icë quixun 'unani minmi cacë banax ca cëmë 'icë quiax quitima 'icën. Usa 'ain camina a unicama bëmánanu cuancëma pan 'ixun ësaquin sinánti 'ain: Jesusan ca uisoquin carana cati 'ai quixun 'ë sinánmiti 'icën. Usa 'ain cana 'ënbi pain sinántima 'ain. ¹⁶ Mitsúxmi 'ënan 'icë cupí ca min papa 'imainun min tita 'imainun min xucéantu 'imainun min aínsi 'ibu 'imainun axa mibë nuibanancë unínribi uni itsían mitsu 'atimonun 'inánuxun 'aia. 'Ináncëxun 'atimoquin ca mitsu raíri 'ati 'icën. ¹⁷ Mitsúxmi 'ëmi catamëcë cupí ca unicamax 'ëmi sináncëma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. ¹⁸ Usa 'aínbi camina 'ën bërúancë 'aish asábi 'iti 'ain, 'ëx cuëncëbëma ca mitsun bu achúshirabi nëtëtima 'icën. ¹⁹ Tëmëraquinbi 'ëmi catamëti ëncëma 'aish camina 'ën Papa Diosan nètënu 'ëbë 'iti 'ain.

²⁰ Anu 'icë unicamabë 'acananuxuan suntárucaman Jerusalén nëbëtsioratia isquin camina 'unánti 'ain, anun a ëma cëñúti nètë ca uaxa quixun. ²¹⁻²² A ëmanu 'icë unicamaxa ami 'uchacë cupí ca castíancë 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan aín uni cuëncëmiacëxa. Usai ca bërí 'iti 'icë quixun camina a suntárucama isquin 'unánti 'ain. Usai 'icëbë ca unicamax racuëti Judea menu 'icë ëmacamanuax abáquiani matánu cuanti 'icën. 'Imainun ca axa Jerusalénu 'icë unicamaxribi anuax cuanti 'icën. Axa Jerusalénuax 'ura nitsi cuancë unicamax ca racuëti Jerusalénu cuantëcëntima 'icën. ²³ Usai 'icëbë ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúcë xanucamaxribi abáquiani cuani nuibacanuxun 'aia. A nètënu 'icë unicamax ca 'aisamaira paë tani tëmëрати

'icën. Aín 'ucha cupí atumi nishquin Nucën Papa Diosan castíancë 'aish ca usai 'iti 'icën. ²⁴ Uní raíri ca unin abë 'acananquin 'anuxun 'aia, raírinëx ca bëtsi bëtsi menu buáncë 'iti 'icën. Usaquin 'aquin ca judíosma unicaman Jerusalén 'atimonan anu 'ixun aín cuëëncësa oquin 'ati 'icën, atúan usoquin 'ati nëtëa sënëncëbëtan.

*Usacuatsini ca Jesús utëcënti 'icë quicë bana
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Èx utëcënti nëtë ca 'urama 'icë quixun unicaman 'unánun ca naínu 'icë bari, 'uxë, 'ispa acamax bëtsiti 'icën. Usai 'imainuan parúnpapacama xuquirui bëchunia cuati ca camabi menu 'icë unicamax ratuti sináncasmai bënëti 'icën. ²⁶ Naícamë'ëo shaíquicëbë ca anua 'icë ñucamaxribi shaíquinuxun 'aia. Acama isi ca unicamax, uisai cara 'iti 'icë quixun sinani racuëtan bamai sináncasmai bënëti 'icën. ²⁷ Usai 'icëbëtan ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun 'ën, nëtë cuin mëúxun, 'ën cushin pëcabëtsinia, camabi unicaman isnuxun 'aia. ²⁸ 'Ën mi ñuixuncë ñucama 'icëbëtan camina, anúnmi mitsux paë tani tëmëрати nëtë sënënti ca 'urama 'icë quixun 'unánti 'ain. 'Unani camina chuámarua tani cuëëinra cuëënti 'ain.

²⁹ Usoquin catancëxun ca Jesusan icamaribi ñuiquin ësaquin cacëxa:

—Mitsun iscëx ca higuera 'imainun uisa i cara, ³⁰ acamax baricuatsíncëbë aín pëchi rëucubutancëx amiribishi corutëcënia. Usaria 'ia isquin camina uni 'itsían mitsu cacëxunmabi mitsúnbi ca baritiacuatsinia quixun 'unanin. ³¹ Usaribitía 'ën mitsu ñuixuncë ñucama 'ia isquin camina 'unánti 'ain, anúan Nucën Papa Dios 'Apu 'iti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ³² Aséribi cana mitsu cain, bëría ënë nëtënu bucuçë unicamaxa bamacëma pain 'ain ca 'ën mitsu ñuixuncë banacama quicësabi oi 'iti 'icën. ³³ Naí, me acamax ca cëñúti 'icën, 'aínbi ca 'ën banaxa nëtëtimoi usabi 'ain camabi ñu 'ëx quicësabi oi aséribi 'iti 'icën.

³⁴ Usa 'ain camina mitsux cuëëncë ñuishi 'anan paëanan ënë nëtënu 'icë ñucamaishi sináncë 'itin rabanan bërúancacë 'iti 'ain. Usai bërúancacëma 'aish camina mitsúnmi sináncëbëmabi 'ëx ucëbë 'ë isi rabínti 'ain. ³⁵ Siniamabi rican mapuquin unin tsatsa bicësa usaribiti ca unin sináncëbëmabi anun 'ëx uti nëtë uti 'icën. ³⁶ Usa 'ain camina 'ëx uti nëtë caini, 'ën mitsu cacë ñucama ënéxa 'icëbëbi 'ëmi catamëti ëníma 'ëmi cushicë 'inuxun, nëtë camabi Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. Usai 'i, 'ëx utëcëncëbë 'ën bëmánuax aínu 'uchañumabi 'inuxun camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

³⁷ Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixuanan ca Jesús xupíbu xupíbucëbë imë Olivos cacë matánu 'i cuancëxa. ³⁸ Usai anu 'inëti ca bari urucëbë bana ñuixuni Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuantëcëancëxa. Cuantëcënxuan bana ñuixunia cuati ca unicama riquiani timéacëxa.

V. BAMAXBI CA JESUCRISTO BAIQUIAXA QUIXUN ÑUI QUICË BANA (22-24)

22

Judíos unicama Jesúsmi 'ësënan

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë, Pascua cacë, 'iisama pain 'ain, ² ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama Jesús 'acatsi quixun sinanibi —'apuma unicamax ca aín

bana cuacë 'aish numi nishti 'icë —quixun sinani atumi racuëquin uisoxun 'ati cara quixun sinani 'ësëncëxa.

³ Usacëbë ca Jesusan 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë, acama achúshi, Judas Iscariote, anu ñunshin 'atimanën 'apu Satanás atsíancëxa.

⁴ Usai 'iquian cuanxun ca ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicëx judíos sacerdotenën cushicama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë suntárucamabë 'ësënanquin —'ën cana Jesús mitsu 'inánti 'ai —quixun cacëxa.

⁵ Usoquian Judasan cacëx ca cuëëni —curíqui 'inánti ca —quiax canancëxa.

⁶ Usoquian cacancëx —asábi ca —quixun catancëx cuanquin ca Judasan —¿'apuma unicaman isnunma carana uisaxun ënë unicama Jesús bimiti 'ai? —quixun sináncëxa.

Ashiquian Jesúsbetan aín unicaman piá

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtë achúshi ca Pascua nëtë anun carnero 'ati, a 'iacëxa. ⁸ A nëtë 'icëbetan ca Jesusan Pedrocëñun Juan xuquin cacëxa:

—Ënë nëtënu a piti ñu pinun camina nu mëníoxuni cuanti 'ain.

⁹ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Uinuxuinra caranuna a piti mëníoti 'ain? ¹⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Jerusalénu cuantancëx bëbaquin camina uni achúshinëan ñutën 'unpax buania mërati 'ain. Mëraqun nuibiani camina anua ax atsíncë xubunu atsínti 'ain. ¹¹ Atsínquin camina aín 'ibu ësaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mi canun nu caxa: ¿Uinuxun cara 'ëbëtan 'ën 'unánmicë unicaman Pascua nëtëni piti ñu piti 'ic? ¹² Usaquinmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti xubu namë cha, cata itsi manámi 'icë, anua mesa 'imainun anu tsóti acama mëníocë, mitsu ismiti 'icën. Anuxun camina a piti nu mëníoxunti 'ain.

¹³ Usoquian cacëx cuanx Jerusalénu bëbaquin ca Jesusan cacësabi oquin a ñucama mëracëxa. Mëraxun ca anuxun a nëtëni piti ñucama mëníocëxa.

¹⁴ Mëníoquian sënëon ca Jesús aín 'unánmicë unicamabë pinux mesanu tsóbuacëxa. ¹⁵⁻¹⁶ Mesanu tsóxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ën cana mitsu cain, ënë nëtënuxun cana ësa piti mitsubë 'atëcëniman. Nucën Papa Diosan nëtënuxun cuni cana mitsubëtan 'atëcënti 'ain. Usa 'aish cana bamacëma pain 'aish a piti ñumi mitsun 'ëbëtan piti 'itsaira cuëëan.

¹⁷⁻¹⁸ Catancëxun ca anu uvas baca 'arucë manë xanpa biquin, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun, aín 'unánmicë unicama 'inánquin cacëxa:

—Ën cana mitsu cain, ësaquin cana uvas baca ënuxun 'atëcëniman. Axa 'Apu 'aían Nucën Papa Diosan nëtënu aín unicamax abë 'icëbetan cuni cana 'atëcënti 'ain. Usa 'ain camina ënë biquin camaxunbi 'ati 'ain.

¹⁹ Catancëxun ca Jesusan pán biquin Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

—Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën. Mitsun 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosan 'inun 'ë unin 'acë 'ain, camina 'ëmi sinánquin 'ën mitsu bërí cacë ënë ënquinma usabi oquin 'ati 'ain.

²⁰ Cacëxun piti piia sënënia ca Jesusan manë xanpa anu 'icë uvas baca biquin catëcëancëxa:

—Ënë uvas baca ënëx ca 'ën imi 'apati, 'ëx bamacë cupía mitsun 'uchacama tërëncë 'aish ainan 'inun Nucën Papa Diosan mëníocë, a 'icën. ²¹ 'Ën mitsu camainun ca cuat. Uni itsin 'atimonuxun binuan an 'ë 'inánti uni, an ca nubëtan ënuxun piia. ²² Nucën Papa Diosan mëníosabi oi cana uni 'inun anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'aínbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ë 'ináncë uni, ax

'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icë, usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën.

²³ Jesusan usaquin cacëxun cuati ca aín 'unánmicë unicamax —¿nucama uin cara usaquin 'ati 'ic? —quiax ñucacanancëxa.

Uiira cara bëtsibëtan sënëmma 'iti 'icë quicë bana

²⁴ Uix cara bëtsibëtan sënëmma 'iti 'icë quiax ca Jesusan 'unánmicë unicama cuëbicanancëxa. ²⁵ Usaía quia ca Jesusan cacëxa:

—Judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëëncësabi oquian tëmëramiquinbi ñu mëënnun 'amia. Usaquin 'amibi ca bëtsi unicama cai, ainsa aín unicamaxa upitax bucunun 'imia quiax quia. ²⁶ Atux usa 'aínbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara mitsun cushi 'icë, ax ca cushima uni 'icësaribiti 'iti 'icën. An uni raíri bana 'inancë uni, an ca an aín bana cuacë uni usaribi 'ixun uni itsi ñu 'axunti 'icën. ²⁷ ¿An piti 'acë uni ax cara axa mesanu pi tsócë unibëtan sënë 'ic? An mesanuxun picë uni ax ca an piti 'acë unibë sënëmmara 'icën. Usa 'aínbi cana 'ëx an mitsu ñu 'axuncë a 'ain. ²⁸ Mitsun camina unicaman bëtsi bëtsi oiabi 'ë ëncëma 'ain. ²⁹ Usa 'icë cana 'ën Papa Diosan 'ë 'apuira 'inun 'imicësaribi oími 'ëbë cushi 'inun mitsu 'imin. ³⁰ Usa 'ixunmi 'ën nëtënxun 'ëbëtan pianan, Israelnën bëchicë mëcën rabë 'imainun rabë, aín rëbúnquicamax cara atun ñu 'acë cupí, uisai 'iti 'icë quixun canun cana mitsu 'imiti 'ain.

Pedronën —'ën cana a 'unanima —quixun uni cati Jesusan ñuia (Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—Simón, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën ca mitsu 'atimamitisa tanquin an usaquin 'anúan ënun quixun Nucën Papa Dios ñucáxa. Usa 'ixun ca xanúan ñu bimi tacaquin shaícacësaribi oquin mitsu tanti 'icën. ³² Usa 'aínbi cana 'ëmi catamëti ënxunma 'anun Nucën Papa Dios mi ñucáxuan. 'ëmi 'uchaxbi sinanati 'ëmi cushiquin camina axa 'ëmi catamëcë uni raíri 'ëmia aséribi upiti catamënnun 'aquinti 'ain.

³³ Cacëxun ca Simón Pedronën cacëxa:

—Mi 'acësaribi oquin sipuanan unín 'anúnbi cana mi ëniman.

³⁴ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Pedro, cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan 'atapa banatisama 'ain, min isamina 'ë 'unancëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

Anúan unín Jesús 'atimoti nëtë 'iá

³⁵ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—'ën mitsu uni bana ñuixunun xuquin, burasa, curíqui, taxaca, acama buanima camina cuanti 'ai quixun cacëx cuanx camina ñancáishi 'icëma 'ain, ¿usa cat?

Cacëxun ca —ca usa 'icën, ñancáishi cananuna 'icëma 'ai —quixun cacëxa.

³⁶⁻³⁷ Canan ca ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana 'ë ñuiquian cuënëo quiásabi oi ca 'iti 'icën. A banax ca quia: “An ñu 'atima 'acë unicama achúshi ca ax 'icë quiax ca unicamax quiti 'icën”. A bana quiásabi oi ca unicamax 'ë ñui quiti 'icën. Usa 'ain camina bërí min bana ñuixuni cuanquin burasañu 'ixun a buánti 'ain. Curíquiñu 'ixun camina buánti 'ain. Manë xëtocëñuma 'ixun camina min tari maruquin anun curíqui biquin maruti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Ca is, ënu ca manë xëtocë rabë 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ashi ca asábi 'icën.

Jesúsa Getsemaní naënuax aín Papabë bana
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jerusalénuax cuani ca ax 'icësabi oi Jesús Olivos cacë matánu cuancëxa. Cuancëbë ca abë aín 'unánmicë unicamaxribi cuancëxa. ⁴⁰ Anu cuanx bëbatancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ñu 'atima 'atin rabanan camina mitsu bërúanun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

⁴¹ Usoquin cabiani unin nicëxa maxax 'ibúcë 'urasa cuanx ca rantin puruni, Jesús Nucën Papa Diosbë banacëxa. ⁴² Banaquin ca cacëxa:

—Papan, mix cuëncëbëtanma cana 'ën bërí tëmëratima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ëx cuëncësa oi 'itima 'ain, mix cuëncësa oíshi cana 'iti 'ain.

⁴³ Usaquian cacëbë naínuax anu uxun ca ángelnën Jesús 'aquinquin cushiocëxa. ⁴⁴ 'Aisamaira masá nuituti bënëquin ca Jesusan amiribishi Nucën Papa Dios ñucátëcëancëxa. Ñucati 'aisamairai bënëti ca nichati aín nichá ax aín imi menu tusquicësa 'iacëxa. ⁴⁵ Nucën Papa Dios ñucátancëx nirucatsini uquinbi ca aín 'unánmicë unicama masá nuituirai 'uxcë mëracëxa.

⁴⁶ Mëraquin ca bësúnquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina usaira 'uxin? Ca nirut. 'Uchatí rabanan camina 'uxti tëai Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

Jesús bican

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Usaquian Jesusan cacëbëbi ca 'aisamaira uni anu Jesús 'icë anu uacëxa. Ücëbë ca a unicamabë aín 'unánmicë unicama achúshi, Judas, ax rëcuëncuatsini a bëtsucucanux uacëxa. ⁴⁸ Aia ca Jesusan Judas cacëxa:

—¿Judas, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëa ënë unicaman binun caramina 'ë bëtsucucati 'ain?

Cacëxunbi ca Judasnën cáma 'icën. ⁴⁹ Uisoí cara uaxa quixun isquin ca abë 'icë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Ënë unicama caranuna manë xëtocën 'ati 'ain?

⁵⁰ Usaquin caquin ca uni achúshinën aín manë xëtocën sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëemicë uni aín pabí mëqueu 'icë pabíscacëxa. ⁵¹ Usaquian aín pabí tëaia oquin ca Jesusan cacëxa:

—Usoxunma ca 'at. Caquin mëcënan pamëquin ca aín pabí usabi 'itëcënun mómiacëxa.

⁵² Usotancëxun ca Jesusan sacerdotenën cushicama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë suntárucama 'imainun anpan caniacëcëcama, an a bitsi ucë, acama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuínxun mëcamacë uni 'acësoquin 'ë binux caramina ucan? ⁵³ Camabi nëtën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu mitsubë 'iabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicáncëma 'ain. Bërími mitsun ësoquin 'anun ca Nucën Papa Diosan mitsu ëanxa, ñunshin 'atimanën 'apun cushínbi camina ësoquin 'ë 'ain.

—Ën cana a uni 'unáncëma 'ain —quixuan Pedronën ca

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Usoquin bitancëxun ca a unicaman Jesús buánxun judíos sacerdotenën cushicaman 'apun xubunu buáncëxa. Usoquian buania ca Pedronën 'uránxuinshi nuíbiancëxa. ⁵⁵ Buanx bëbaquin a xubu rapasu 'icë me mëníocë, anu tsi ticaia tsóbucamainun ca Pedronëxribishi atubë tsóbuacëxa. ⁵⁶ Usaía anu tsócë, tsin ërëncëxun pëcaia Pedro isquin ñachai ca anuxuan an ñu mëecë xanux quiacëxa:

—Ĕnĕ uníxribi ca a bicĕ unibĕ 'iaxa.

⁵⁷ Usai quia ca Pedronĕn cacĕxa:

—Mixmĭ a ñui quicĕ uni a cana 'unaniman.

⁵⁸ Usoquin can, basicĕma 'aínshi ca uni achúshinĕnribi Pedro isquin cacĕxa:

—Mix camina abĕ nicĕ uni a 'ain.

Cacĕxun ca Pedronĕn cacĕxa:

—'Ĕx cana ama 'ain.

⁵⁹ Achúshi hora 'icĕbĕ ca bĕtsíxribi quiacĕxa:

—Ĕnĕ unĭx ca Galileanu 'icĕ uni 'icĕn. Asĕrabi ca axribi a unibĕ 'iaxa.

⁶⁰ Usaía quia ca Pedronĕn cacĕxa:

—Uisai qui caina usai quin, a cana 'ĕn 'unaniman.

Quicĕbĕshi ca 'atapa banacĕxa. ⁶¹ Banacĕbĕ cuainacĕquin ca Nucĕn 'Ibu Jesusan Pedro ñachaquin isacĕxa. Ñachacĕxun ca Pedronĕn ĕsaquian Jesusan a cacĕ bana sináncĕxa: Ĕnĕ imĕ camina 'atapa banatisama pan 'ain, min isamina 'ĕ 'unáncĕma 'ai quixun 'ĕ ñuiquin rabĕ 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. ⁶² Usoquian Jesusan coóncĕ bana sinani ca Pedro ĕman chiquiti masá nuituirai bĕunan mĕscüacĕxa.

Suntárucama Jesúsmi cuaia

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Usa 'ain ca an bĕrúancĕ suntárucaman Jesús 'usani ami cuaiquin mĕĕacĕxa.

⁶⁴ Usoquin 'anan ca aín bĕru chupan bĕmáputancĕxun mĕĕquin —uin cara mi mĕĕaxa, ca ñuit —quixun cacĕxa. ⁶⁵ Usaquin 'anan ca ami 'atimati banaquin Jesús 'usáncĕxa.

Jesús judíos unibunĕn cushicaman 'apucamanu buáncan

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Pĕcaracuatsincĕbĕ ca anpan caniacĕcĕ unicama 'imainun judíos sacerdotenĕn cushicama 'imainun an Moisésnĕn cuĕnĕo bana 'unáncĕ unĭcamax anu timĕacĕxa. Timĕcĕbĕtan ca anu atun cushibunĕn 'apucama timĕcĕ anu Jesús buáncĕxa. Usoquian buáncĕxa bĕbaia ca 'apucaman Jesús cacĕxa: ⁶⁷ —Mix asĕrabi ax utinu nun caíncĕ, Cristo 'ixun camina, asĕrabi cana a 'ai quixun nu cati 'ain.

Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Asĕrabi cana a 'ai quixun 'ĕn mitsu cacĕxunbi camina 'ĕn bana ca asĕrabi 'icĕ quixun sináncantima 'ain. ⁶⁸ Usa 'ixun camina 'ĕn mitsu ñu ñucáquin cacĕxunbi 'ĕ caíma 'ianan 'ĕ chiquínti sinántima 'ain. ⁶⁹ Usa 'aínbi cana bĕrí ĕnĕ menu 'itancĕxbi Nucĕn Papa Dios cushiira, aín nĕtĕnuax aín mĕqueu tsotax abĕ 'Apu 'iti 'ain.

⁷⁰ Usoquian atu cacĕxun ca camaxunbi ñucáquin Jesús cacĕxa:

—¿Usa 'aish caramina asĕrabi Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ain?

Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Mitsúnmi 'ĕ cacĕ, ax ca asĕrabi 'icĕn.

⁷¹ Usai quia cuati ami nishi ca quicancĕxa:

—'Itsa unĭx ca ami manánxa. Usa 'aínbi cananuna nunribi bĕrí nun pabitanbi asĕrabi ax 'atimati banaia cuan.

23

Jesús Pilatonu buáncan

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Catancĕx niruquin ca camaxunbi Jesús buánxun Pilátonu buáncĕxa.

² Buanx bĕbax aín bĕmánon 'ixun ca Jesús ñuiquin ĕsaquin Pilato cacĕxa:

—Ĕnĕ unían judíos unicama nun caibu bĕtsi oquian sinánun quixun 'unánmia cananuna nunbi cuan. Nun nu a César buánmiti curíqui 'inánxunma 'anun nu canan ca ax isa Cristo 'aish 'apu 'icĕ quiaxa.

³ Usaquian cacĕxun ca Pilátonĕn Jesús ñucáquin cacĕxa:

—¿Míx caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Asérabi cana 'ĕx a 'ain, minmi cacĕ, usa.

⁴ Jesusan cacĕxun cuaquin ca Pilátonĕn sacerdotenĕn cushicama 'imainun anu tímĕcĕ unicama cacĕxa:

—Ĕn iscĕx ca ĕnĕ uni 'atima ñu 'acĕma 'icĕn.

⁵ Usaía Piláto quicĕbĕbi Jesúsmi xuatemati nishi ca munuma quicancĕxa:

—An ca Galilea mecamanuxun unicama 'atimaquin 'unánmiquin tsuáquirumianan Judea mecamanuxunribi usoquin 'aia.

Pilátonĕan Jesús Herodesnu xua

⁶ Ĕsaquian unicaman ñuia cuaquin ca Pilátonĕn —¿ĕnĕ unix cara Galileanu 'icĕ uni 'ic? —quixun atu ñucácĕxa. ⁷ Ñucácĕxuan —usa ca —quixun cacĕxun cuaquin ca Pilátonĕn Jesús Herodesnu buántanun quixun xuacĕxa. A me anua Herodes 'apu 'ain, anu 'icĕ uni ca Jesús 'icĕ quixun ñuia cuaxun ca —Herodes ca Jerusalénu uĕxanxa —quixun 'unánquin anu buántanun quixun cacĕxa. ⁸ Buáncĕx bĕbacĕa unicaman Jesús ñuia cuati ca an uni itsin 'acĕma ñu 'aia istisa tanquinbi iscĕma 'aish, bĕrí a isi Herodes cuĕĕancĕxa. ⁹ Usai cuĕĕnquia 'itsaira bana ñucácĕxunbi ca Jesusan cáma 'icĕn. ¹⁰ Caíma 'imainun ca judíos sacerdotenĕn cushicama 'imainun an Moisésnĕn cuĕĕnĕo bana 'unáncĕ unicama munuma banai ami manáncĕxa. ¹¹ Usaria ca Herodesbĕtan aín suntárucaman Jesús 'atimonan a 'usánquin cuaiquin 'apúan pañucĕ chupa pañumitancĕxun Pilátonua buántĕcĕntanun quixun xuacĕxa. ¹² Usa 'ain ca 'itsa baritia abĕ nishanancĕ 'aíshbi a nĕtĕnbi sinanati Pilátobĕ Herodes nuibanancĕxa.

Jesús ca bamati 'icĕ quiáxa quican bana

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Usa 'ain ca Pilátonĕn, judíos sacerdotenĕn cushicama 'imainun judíos 'apucama 'imainun unicama camiacĕxa. ¹⁴ Camicĕxa ucĕ ca cacĕxa:

—Mitsun, ĕnĕ unin ca 'atimati banaquin unicama tsuáquirumia quixun cacĕxun, cana mitsun ismainunbi a ñucán. Ñucáxun 'ĕn iscĕxbi ca an uisa ñubi mitsux ami manánquin 'ĕ cacĕ, a 'acĕma 'icĕn. ¹⁵ Anu xucĕxunbi ca Heródesnĕn amiribishi nunua bĕtĕcĕnĕn xuaxa. Anribi ca aña 'uchabia 'acĕma 'icĕ 'unánxa. Usa 'ain ca nun iscĕxun a cupía bamati, ñu 'atima 'acĕma 'icĕn. ¹⁶ Usa 'ain cana paĕ tanmitancĕxuinshi cuantánun ĕnti 'ain.

¹⁷ Caquin ca anun pán chamiti ñucĕñunma 'acĕ pán piti nĕtĕa sĕnĕncĕma pain 'ain, usabiquin 'acĕ 'ixun, uni achúshi sipunua chiquínti sináncĕxa.

¹⁸ Usoquian Jesús chiquínti sináncĕbĕbi ca unicamax munuma sharárui quicancĕxa:

—Ĕnĕ uni ca 'at, 'anan ca Barrabás nu chiquínxun.

¹⁹ An 'apu ñui 'atimati banaquin, Jerusalénu 'icĕ unicama tsuáquirumicĕ, 'ianan an uni 'acĕ cupí ca Barrabás sipuacĕ 'iacĕxa. ²⁰ Unicamaxa munuma sharárui quia cuati ca Pilátonĕx amiribishi —nun iscĕx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acĕma 'icĕ —quix quitĕcĕancĕxa. ²¹ Quicĕbĕbi ca munuma sharárui quicancĕxa:

—Bamatanun ca i curúsocĕnu matas, i curúsocĕnu ca a matas.

²² Usaía quicaniabi ca rabĕ oquin cacĕsabi oquin Pilátonĕn amiribishi catĕcĕancĕxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara ënën 'ax? 'Ën iscëx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acëma 'icën. Usa 'ain cana paë tanmitancëxuinshi cuantánun ënti 'ain.

²³ Quicëbëbi ca usaribiti amiribishi munuma sharáruí quitëcëancëxa, bamatanun i curúsocënu matáscë ca 'iti 'icë quiax. Usai quia ca Pilatonën atu sinanamicasmacëxa. ²⁴ Sinanamicasmaquin ca Pilatonën atúan cacësabi oi ca 'iti 'icë quixun cacëxa. ²⁵ Caxun ca Barrabás, an unicama tsuáquirumianan uni 'acë cupí sipuacë uni, a judíos unicaman ñucácësabi oquin chiquíancëxa. Usaquin chiquíanan ca Jesús, judíos unibunën 'apucamaxa cuëncësabi oquian 'anun quixun, aín suntárucama cacëxa.

I curúsocënu Jesús matáscan

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Usoquian Pilatonën cacëxun Jesús buani cuanquinbi ca suntárunën Cirene nëtënu 'icë uni Simón, ax aín naënuax anúan cuancë bai, anun aia isquin suntárunën biquin 'iámiquin, anua Jesús matásti i curúsocë, a Jesús caxu cuanquin buánxunun quixun cacëxa.

²⁷ Usaía 'ia ca 'aisamaira unin nuibiancëxa, xanucamanribi nuibiani ca 'aisamaira masá nuituti bëunan mëscuti rarumacëxa. ²⁸ Usai 'ia cuati cuainacëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Jerusalénu 'icë xanucama, 'ë sinani bëunan mëscuti rarumaxma ca 'it. Mitsu 'imainun mitsun tuácamashi sinani camina bëunan mëscuti inti 'ain. ²⁹ Anúnmi mitsun tëmëratí nëtë ca uti 'icën. A nëtë ucëbë ca unicamax ësai quiti 'icën, tuacëma xanux ca cuënti 'icën, tuacëma 'ixun aín tuá xuma 'amicëma xanux ca xanu itsían 'acësaribi oquin paë tancëma 'aish cuënti 'icën. ³⁰ Anun usai 'iti nëtë ucëbëtan ca unicaman unëtisa tanquin aín bashicama atunu rëucubunun canan matá atu mapunun quixun cati 'icën. ³¹ 'Ën ñu 'atima 'acëma 'icëbia 'ë ësöquin 'acë 'ain ca añ ñu 'atima 'acë unicamax atun 'ë 'acësamaira oquin 'acë 'iti 'icën. Usoquian anun 'ati nëtë ca uti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun sinani camina bëunan mëscuti inti 'ain.

³² Usa 'ain ca uni rabë an 'atima ñu 'acë, aribi Jesús bëa bamati suntárunën buáncëxa.

³³ Usoxun ca suntárunën a buani cuanx, Mapuxo cacë me, anu bëbaquin anuaxa bamanun Jesús matástancëxun i curúsocë nitsíancëxa. Nitsíanan ca an 'atima ñu 'acë uni rabëribi i curúsocënu matástancëxun, bëtsia Jesusan mëqueu 'imainun bëtsi Jesusan mëmiu 'inun nitsíancëxa. ³⁴ Suntárunëan usoquin 'acëxun ca Jesusan Nucën Papa Dios cacëxa:

—Papan, ënë unicaman ca añu cara 'aia quixun 'unanima. Usa 'icë camina atun 'ucha tërënguin manumiti 'ain.

Usa 'ain ca anu uni matáscë i curúsocëcama nitsíntancëxun, suntárunën uin cara isa Jesusan chupa bëtsi bëtsi bití 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tancëxa. ³⁵ Usaquian Jesús 'aia ca unicaman isacëxa. Ismainun ca judíos unibunën 'apucamax Jesús ñui 'atimati banai ami cuai ësai canancëxa:

—An uni raíri iëmicësaribi oi iëtíbi ca iëtíma. Ax aséribi Cristo a Nucën Papa Diosan ënu xunuxun caíscë 'aish ca axbi iëtí 'icën.

³⁶ Anu 'icë suntárucamanribi ca uquin ami cuaiquin bimi baca cachacë a xëanun quixun 'ináncëxa. ³⁷ 'Inánquin ca —mix aséribi judíos unicaman 'apu 'aish ca mixbi iët —quixun cacëxa.

³⁸ Anua a matáscancë i curúsocënu ca Jesús manámi ësáquin cuëncëcë bana matáscë 'iacëxa: “Ënëx ca judíos unicaman 'apu 'icën”. A banax ca griego banan cuëncëcë 'ianan Romanu 'icë unin bana, latín cacë, anun cuëncëcë 'ianan judíos unibunën bana, hebreo cacë, anúnribi cuëncëcë 'iacëxa.

³⁹ A Jesús 'acësaribi oquin i curúsocënu matáscë uni rabë, achúshinën ca ami 'atimati banaquin 'usánquin Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina Cristoma 'ain? Mix asérabi Cristo 'aish ca mixbi iët. Iëanan ca nuribi iëmit.

⁴⁰ Usoquian Jesús caia cuaquin ca acëñuan matáscë unin bëtsi ñu caquin cacëxa:

—¿Mix usaribi oquin 'acë 'aishbi caramina Nucën Papa Diosmi racuëtiman?
⁴¹ Asérabi cananuna nux nun 'ucha cupí paë tanin. Usa nux 'aínbi ca ënë uni añu 'uchabi 'acëma 'icën.

⁴² Usoquin bëtsi catancëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Jesús, min nëtënuax 'apu 'ixun camina 'ë manutima 'ain.

⁴³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mi cain, ënë nëtënbi camina anu 'ëx 'icë anu 'ëbë 'iti 'ain.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Usai 'imainun ca bari xamárucëbëbi me bëánquiacëxa. Bëánquiaux ca rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë bari pëquitëcëancëxa. ⁴⁵ Usai bari bëánquimainun ca Nucën Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabi xubu mëu anun bëpáncë chupax amo rabë 'inun tuquiacëxa. ⁴⁶ Usaía 'icëbë ca munuma cuëncënishi Jesús quiacëxa:

—Papan, 'ën cana 'ën bëru ñunshin minmi binun mi 'inanin. Usaquin catancëx ca ashiti bamacëxa.

⁴⁷ Usaía 'icëcama isquin ca Romanu 'icë capitán Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—Asérabi ca ënë unix 'uchañuma 'iixa.

⁴⁸ Usaía quimainun ca axa Jesús 'ia isi timëcë unicamaxribi masá nututi, atun nuitu mëi shitáshquiquiani utënbuax, atun xubunu cuancëxa.

⁴⁹ Raírinëxa usai 'imainun ca an a 'unáncë unicama 'imainun axa Galileanuax a nuibëtsini ucë xanucamanribi 'ura nixun Jesús usai 'ia isacëxa.

Jesús bamacë mënion ñui quicë bana

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Judea cacë menu 'icë ëma, Arimatea, anu 'icë uni achúshi ca José cacë 'iacëxa. Ax ca upí uni 'aish upí sinánñu 'iacëxa. Ax ca judíos cushicaman 'apucama achúshi 'iacëxa. ⁵¹ Usa 'aishbi ca José an anun Nucën Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nëtë uti caíncë uni 'iacëxa. Usa 'ixun ca raíri 'apucaman 'acësaribi oquin sinánquinma, atúxa Jesús 'acatsi quiax 'ësénani —'ati ca —quiax quicëbëtanbi, an cáma 'icën. ⁵² Usa 'ixun ca Josénën anu cuanxun Pilato cacëxa:

—Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin.

⁵³ Usaquin cacëxuan —camina buánti 'ai —quixun cacëxun ca Josénën Jesús i curúsocënu nanpátancëxun, sávana upitan rabúancëxa. Rabúnbianquin ca anu uni bamaia mëníotia matá me tëmú bërí naëcë, anu uni ñucë mëníocëma pan, anu mëníonuxun buáncëxa. ⁵⁴ Usoquin anun ñu mëëtima nëtën 'atima cupí, a nëtë 'icëma 'ain, ca Josénën Jesús mëníonuxun buáncëxa. Buánxuan mënion ca anun ñu mëëtima nëtë 'iacëxa.

⁵⁵ Usoquian buania nuibianxun ca Galileanuax abë uéxancë xanucaman uinaira cara Jesús mëníoia isanan uisaira oquin cara mëníoia quixun isacëxa. ⁵⁶ Isbiani atun xubunu cuanxun ca anun Jesús sanu oti ro buánuxun mëníocëxa. Mëníotancëx ca Moisésnën cuëneo bana quicësabi oi, anun ñu mëëtima nëtë 'ain, tantiacëxa.

24

Jesús baísquia

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Anun ñu mēētima nētē 'iónxa pēcaracēbēa bari urucēma 'aínshi ca axa Galileanuax Jesús bē uēxancē xanucama anun sanu oti ro mēñoēxancē a buani raíri xanubē anua Jesús mēñoēxancēnu cuantēcēancēxa. ² Buani cuanx anu bēbaquinbi ca mapara, anun quini xēpuēxancē, racanacē isacēxa. ³ Usa 'icē istancēx cuani, quininu atsínquianxun isquinbi ca Nucēn 'Ibu Jesús 'aímcēxa. ⁴ 'Aímoi ratuti ca sináncasmacēxa. Usai ratúquian atun iscēxbi ca rabē uni, chupa chaba chabaquicē pañucē, a rapasu 'iacēxa. ⁵ Usa isi ca xanucamax racuēti meu tētúbuacēxa. Tētúbutiabi ca a unin cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsun anu uni bamacē mēñotinu axa ashiti bamacēma uni barin? ⁶ Ax ca ēnuma 'icēn, ca baísquiaxa. An Galileanuxun mitsu caēxancē bana camina sinánti 'ain. ⁷ Ēsaquin ca mitsu caēxanxa: Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icē, ca 'ē 'atima unin, uni itsían 'ē 'aminun 'inánti 'icēn. 'Ináncēxun ca i curúsocēnu bamanun 'ē matásti 'icēn. Matáscēx ašérabi bamatancēx cana rabē 'imainun achúshi nētē 'iónxa pēcaratēcēncēbē baísquiti 'ai quixun.

⁸ Usaquian ángelnēn cacēxun ca —asérabi ca Jesusan usaquin nu caēxanxa —quixun xanucaman sináncēxa. ⁹ Usaquin sinánbiani anuax cuanxun ca atun iscēcama ñuianan ángelnēn cacēcama ñuiquin, Jesusan 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun achúshi a 'imainun an aín bana cuacē uni raíricamaribi ñuixuancēxa. ¹⁰ Usaquian an Jesusan 'unánmicē unicama ñuixuncē xanucama ax ca 'iacēxa, María Magdalena 'imainun Juana 'imainun Jacobonēn tita María, 'imainun axa atubē 'icē xanucamaribi. ¹¹ Usaquian acaman ñuixuncēxunbi ca —cēmēi ca quia —quixun sinánquin —usa ca —quixun sinánma 'icēn.

¹² Usaía raíri 'imainun ca Pedronēxēshi abáquiani a quininu cuancēxa. Cuanx bēbai tētúbuquin isquinbi ca anun Jesús rabúncē chupa ashi isacēxa. Isbiani ratúquiani uísai cara 'i axa quixun sináncasmai ca aín 'icēnu cuantēcēancēxa.

Emaús ěmanu bain cuanía usai 'iá
(Mr 16.12-13)

¹³ A nētēnbi ca an Jesusan bana cuacē uni rabē Jerusalénuax, axa mēcēn rabē 'imainun achúshi kilometrosa 'ain, Emaús cacē ěmanu bain cuancēxa. ¹⁴ Usai bain cuani ca a rabētax usaía Jerusalénuax Jesús 'icē ñui cananquiancēxa. ¹⁵ Usaía cananquiancēbēbi ca Jesús a caxu cuani, atubē biránanquiani cuancēxa. ¹⁶ Cuania isquin 'unántisa 'ixunbi ca —ēnēx ca Jesús 'icē —quixun 'unánma 'icēn. ¹⁷ 'Unáncēxunmabi ca Jesusan atu cacēxa:

—¿Añu ñui caramina cananquianin? ¿Uisacatsi caramina masá nuitutin?

¹⁸ Cacēx niracēquin ca axa bain cuancē uni rabē, achúshi, Cleofas cacē, an Jesús cacēxa:

—¿Amanuax Jerusalénu ucē 'ixunbia uisa ñucama cara anu 'i axa quixun ñuicania 'itsa unin cuanbi caramina mínshi cuacēma 'ain?

¹⁹ Quixuan cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Añu ñui cara quicanx?

Quia ca cacēxa:

—Nazaretnu 'icē Jesús, a ñui ca quicanxa. An ca Nucēn Papa Dios 'imainun unicamanribi iscēxun upí oquin Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuanan aín cushínbi uni itsin 'acēma ñu 'axa. ²⁰ Usa 'icēbi ca nun sacerdotenēn cushicamabētan nun cushi raíricamanribi a Piláto 'inánxa, ax isa i curúsocēnu matáscēx bamanun quixun. ²¹ Nun cananuna Romanu 'icē unían, nux Israel unibu 'icē, nu 'imainun nun nētēcamaribi 'ibuacē 'aínbia nunainshi nun nētē 'inun, an nu mēñoxunti sinan, 'aínbi ca bamaēxanxa. ²² Usa 'aínbi ca nuxnu 'icēsaribitía ami sináncē xanu raírinen anu Jesús mēñoēxancēnu pēcaracēma

'aínshi cuanxun isbëtsini uxun ñuixunquin nu ratupunia. ²³ Cuanxunbi ca Jesús 'aímopunia. 'Aímobëtsini uxun ca nu capunia, ángel rabëtainsa iscëxun atu, Jesús ca bamacëma 'icë, ca baísqiuxa, caxa quixun. ²⁴ Usaquin cacëx anua Jesús mëníoëxancënu cuanxunbi ca nubëa 'icë uni raírinën xanúan cacësabi oquin isquinbi Jesús mëraima 'ipunia.

²⁵ Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upí oquin camina sinaniman. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuënëo banax ca aséabi 'icë quixun camina sináncëma 'ain. ²⁶ ¿A bana quicësabi oi cara Cristo, ax aín Papabë 'Apu 'i cuancëma pan 'aish, paë tani tëmëрати 'iax?

²⁷ Caxun ca Moisésnëan cuënëo bana 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribia cuënëo bana, uisa banacama cara a ñui quicë 'icë, a banaxa quicësabi oi ca 'iaxa quixun a uni rabë ñuixuancëxa. ²⁸ Atu bana ñuixunbiancëx anua cuancë Emaús ëmanu abë bëbaquinbi ca a rabëtan, Jesús sapi ca cuanshitia quixun isacëxa. ²⁹ Isquin ca cacëxa:

—Barí ca xupíbutia, ca baquishia, usa 'ain camina nun xubunu nubë 'i cuanti 'ain. Cacëx ca atubë cuanx aín xubunu 'i Jesús atsíancëxa.

³⁰ Atsítancëx mesanu a uni rabëbë tsóbuxun ca pán bixun —asábi ca —Nucën Papa Dios catancëxun, tucapaquin atu 'ináncëxa. ³¹ Usa 'ain ca, ënëx ca Jesús 'icë quixun 'unántancëxunmabi pán tucapaxun 'ináncëxun pain —Jesús ca ënëx 'icë —quixun 'unáncëxa. 'Unania ratúcëbëishi ca Jesús nëtëacëxa. ³² Nëtëcëbë ca canancëxa:

—An nubë banaquin cuënëo banacama nu ñuixuncëxun cananuna nun nuitu cuëëni shimëniocacësa tanpunin, ¿usa cat?

³³ Usaquin sinani bënëtishi cuanx ca Jerusalénu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaquin ca Jesusan 'unánmicë uni męcën rabë 'imainun achúshi, acamabëa Jesusan bana cuacë raíri unicamaribi timécë mërácëxa. ³⁴ Mërácëxun ca axa timécë unicaman cacëxa:

—Nucën 'Ibu Jesús ca aséabi baísqitëcëanxa. Usa 'icë ca Simonan ispunia.

³⁵ Usaquian cacëxun cuaquin ca Emaúsnuax ucë uni rabëtan, usai ca bain-uax nubë 'ipunia quixun canan —nua pán mëtícaquin 'ináncëxunshi cananuna ax ca aséabi Jesús 'icë quixun 'unánpuni —quixun cacëxa.

*Aín 'unánmicë uni męcën rabë 'imainun achúshi an Jesús isa
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)*

³⁶ Usaquin atu ñuixunía sënëncëma pain 'aínbi axbi chiquiracëti atu nëbëtsi nírácëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican.

³⁷ Usoquian atu cacëx racuëti ratúquin ca —ñunshin ca —quixun sináncëxa. ³⁸ Usai 'i ami racuëtia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtín? ¿Uisa cupí caramina 'ëx cana aséabi Jesús 'ai quixun sinaniman? ³⁹ 'Ën męcën 'imainun ca 'ën taë is. Isquin ca, 'ëx cana Jesús 'ai quixun 'unan. Uisa cara 'ën nami 'imainun 'ën xo 'icë quixunmi 'unánun ca 'ë ramët. Ñunshinax ca xoñuma 'ianan namiñuma 'icën.

⁴⁰ Usaquin caquin ca mëshpáquin aín męcën ismianan aín taëribi ismiacëxa. ⁴¹ Usoquian ismicëxbi ca —ënëx ca Jesús 'icë —quiax cuëëni sináncasmai ratúacëxa. Ratutia isquin ca Jesusan —¿mitsun a pítí ñu cara 'aíma 'ic? —quixun cacëxa. ⁴² Cacëxun ca tsatsa xuicë paná 'imainun buna rëpa tëxëra 'ináncëxa.

⁴³ 'Ináncëxun biquin ca atun ismainunbi Jesusan piacëxa.

⁴⁴ Pitancëx sënënxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx bamacëma pain 'ixun 'ën mitsu cacësabi oi ca 'iaxa. 'Ë ñuiquin cuënëo banacama Moisésnën 'a, 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni

ñuixuncë unicaman cuënëo banacama, 'imainun Salmosribi, acamaxa 'ë ñui quicë bana axa quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun 'ën mitsu cacësabi oi cana 'ian. ⁴⁵ Usaquin caxun ca a ñuiquian cuënëo banacama upí oquian cuanun ñuixunquin anu timécë unicama 'unánmiacëxa. ⁴⁶ 'Unánmiquin ca ësaquin cacëxa:

—Ësai ca a bana quia, Cristo ca bamatancëx rabë 'iónxa pëcaratëcëncëbë baísquiti 'icën. ⁴⁷ Usa 'ain ca aín unicaman Jerusalénuxun pain aín bana ñuitancëxun camabi menu cuanquin ësoquin caquin unicama ñuixunti 'icën, Nucën Papa Diosan atun 'atima ñu 'acëcama tērēncë 'inuxun ca sinanaquin bëtsi oquin sinánti 'icë quixun. Ësaía a ñui cuënëo bana quicë a ñuixuntancëxun ca Jesusan atu cacëxa: ⁴⁸ Mitsun camina 'ëx 'ia iscë 'ixun, uisai carana 'ë ñuiquin cuënëo banacama quicësabi oi 'ia quixun unicama ñuixunti 'ain. ⁴⁹ Axa uti ñuiquian 'ën Papa Diosan 'ë cacë, a cana mitsunu unun xuti 'ain. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan aín cushi mitsu 'inánun Jerusalénu bërúxun caínti 'ain.

Jesús naínu cuan
(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Usa 'ain ca Jesusan Jerusalénuax cuanquin Betania ëma 'urama, aín unicama buáncëxa. Buántancëxun aín mēcën rabë manámi oquin ca Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa. ⁵¹ Usaquin ñucáxuntancëxun acama ëbiani ca anua Nucën Papa Dios 'icë anu cuancëxa. ⁵² Cuania rabitancëx ca chuámashi tani cuëenquiani Jerusalénu cuantëcëancëxa. ⁵³ Cuantancëxun ca nëtë camabi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun cuanxun, a rabiacëxa. Ashi.

JUANĒAN 'A UPÍ BANA

Nucĕn Papa Diosan Bana uni 'iá

¹ Nucĕn Papa Diosan ñu unioisama pain 'aínbi ca aín Bana 'iacĕxa. Aín Bana ax ca Nucĕn Papa Diosbĕ 'iacĕxa, ax ca Nucĕn Papa Diosbi 'iacĕxa. ² Usa 'ain ca ñu unioĕma pain 'ain aín Bana, ax Nucĕn Papa Diosbĕ 'iacĕxa. ³ Aín Banáinshi ca camabi ñu uniacĕxa. Nucĕn Papa Diosan Bana 'aíma 'ia 'ain ca ñu 'aíma 'ianan ñancáishi 'itsíanxa. ⁴ A bana anúan Nucĕn Papa Diosan nĕtĕ 'inan 'aish ca camabi ñu 'imainun uníxribi ĕnĕ nĕtĕnu bucuia. Usai 'i ca an 'imicĕx unicama sinánñu 'icĕn. ⁵ Ñunshin 'atimanĕn 'imicĕxun unin 'aisama 'iti sinaniabi ca Nucĕn Papa Diosan Bana ax upíira 'ixun uni upí 'inun 'imia. Usaquian 'imia ca ñunshin 'atimanĕn a cuati uni upí 'iaxma 'inun quixun Nucĕn Papa Diosan bana a nĕtĕnima.

⁶ Uni achúshi ca 'iacĕxa Juan caquin anĕcĕ. A ca Nucĕn Papa Diosan ĕnĕ menua unun xuacĕxa. ⁷ Ax ca Nucĕn Papa Diosan Bana, an 'uchañuira 'icĕbi uni aín nuitu upí 'imiti, ax ucĕbĕa ami catamĕnun camabi uni a ñuixuni uacĕxa. ⁸ Juan, ax ca an uni aín nuitu upí 'imiti ama 'iacĕxa. Usa 'aishbi ca axa uti ainra uni aín nuitu upí 'imiti, a unicama ñuixunuan Nucĕn Papa Diosan ĕnĕ menu xucĕ 'iacĕxa. ⁹ An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti axa uti ñuiquin ca Juanĕn unicama ñuixuancĕxa.

¹⁰ An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti ax ca ĕnĕ menu 'iacĕxa. Usa 'ixun an Nucĕn Papa Diosbĕtan camabi me 'imainun camabi ñucama unio 'icĕbi ca unicaman, ui cara ax 'icĕ quixun 'unánma 'icĕn. ¹¹ ĕnĕ nĕtĕnu 'icĕ unicaman ca an unio 'ixunbi, atubĕ 'inúxa ucĕbi biisama tancĕxa. ¹² Usa 'ixunbi ca uicamax cara ami sinánan ami catamĕtia, acama Nucĕn Papa Diosan bĕchicĕa 'inun 'imiacĕxa. ¹³ Unían aín xanumi bĕchicĕ tuá ax ca unishi 'ia. Unin bĕchicĕnĕxa usa 'aínbi ca usama Nucĕn Papa Diosan bĕchicĕcama 'icĕn. Ax ca aín cushínshia aín bĕchicĕ 'imicĕ 'icĕn.

¹⁴ Nucĕn Papa Diosan Bana a ca bĕtsi tuásaribi 'inun xanun bacĕancĕxa, uni 'inun. Nucĕn Papa Diosan sinánsaribi 'ixun ca ĕnĕ menu 'icĕ unicama abĕ 'ixun nuibacĕxa. Ax aín Bĕchicĕ Achúshi 'aish aín Papa Diossaribi 'aish aín sinan upíira upí cananuna isacĕn. ¹⁵ Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicĕ, an Nucĕn Papa Diosan Bana ñui munuma banaquin cacĕxa:

–ĕnĕx ca a ñuiquin ĕsaquin 'ĕn mitsu caĕxancĕ a 'icĕn: Axa 'ĕ caxu uti uni ax ca 'ĕsamaira 'icĕn. 'ĕx 'icĕma pain 'ain ax pain 'iá 'aish ca 'ĕsamaira 'icĕn.

¹⁶ An ca aín sinan upíira 'ixun ax 'icĕsaribitinu nun sinan upí 'inun nuibaquin ĕnquinma nu 'aquinia. ¹⁷ Uisai cara Nucĕn Papa Diosan uni 'iti 'icĕ quixun ca Moisésnĕn nucĕn raracama 'unánmiacĕxa. Úsa 'aínbi ca axira uxun Jesucristonĕn asĕrabi nuibaquin aín 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oía aín uni 'inun 'imiata. ¹⁸ Uinu 'icĕ unínbi ca Nucĕn Papa Dios isáma 'icĕn. Aín Bĕchicĕ Achúshi, axa aín Papabĕ 'icĕ, an cuni ca uisa cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun nu 'unánmiacĕxa.

I. JESUCRISTONĒAN GALILEA ME 'IMAINUN JUDEA MENUMUN BANA ÑUIXUAN (1.19-12.50)

Juanĕan Jesús ñuia
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë judíos unicaman ax caraisa ui 'icë quixuan Juan ñucátanun, sacerdotecamacëñun levita unicama xuacëxa. ²⁰ Xucëx cuanx bëbaxuan ñucácëxun ca parántisama tanquin Juanën cacëxa:

—'Ëx cana Cristoma 'ain.

²¹ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Ama 'aish caina ui 'ain? ¿Elías caina 'ain?

Quixuan cacëxun ca cacëxa:

—'Ëx cana ama 'ain.

Cacëxun ca ñucátëcëancëxa:

—¿An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti uni, axa uti a caina mix 'ain?

Cacëxun ca —ama cana 'ai —quixun cacëxa. ²² Usaquin cacëxunbi ca catëcëancëxa:

—¿Uiira caramina mix 'ain? An nu xucë unicamanu cai cuanun ca mix caramina ui 'ai quixun nu cat.

²³ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—'Ëx cana axa anu uni 'icëma menuax munuma banacë uni a 'ain, ësai qui: “Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëníoquin racanati 'ain”. An ënë bana cuënëo, Isaías, an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë, axa quiásabi oi cana 'ëx 'in.

²⁴ Axa usaquin Juan ñucati cuancë unicamax ca fariseo unicaman xucë 'iacëxa. ²⁵ Usa 'ixun ca Juan catëcëancëxa:

—¿Mix Cristoma 'ianan Elíasma 'ianan an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti, axa uti ama 'ixunbi caina min uisa cupí unicama 'unpaxan nashimin?

²⁶ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—'Ën cana uni 'unpaxan nashimin, 'aínbi ca mitsúnmi 'unáncëma uni achúshi mitsubë 'icën. ²⁷ Ax 'ësamaira 'aish ca mitsúnmi 'unánun 'ë caxu aia. 'Ëx 'iisama pain 'ain, ax pain 'iá 'aish ca 'ësamaira 'icën. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain.

²⁸ Jordán 'ucëmanan 'icë Betábara cacë ëma anuxuan unicama nashimicë, anu cuanx ca unían xucë unicama usai Juanbë banacëxa.

Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bamati, Cristo, a ñuicë bana

²⁹ Usaquin unicama coónxun ca Juanën Jesús aia isacëxa. Aia isi ca quiacëxa:

—Ca is, ënëx ca unin 'ucha cupí carnero bamati 'aínbia ax bamacë cupí Nucën Papa Diosan camabi unin 'ucha tërënti a 'icën. ³⁰ Ënëx ca a ñuiquin ësai quiquin 'ën mitsu cacë a 'icën: Axa 'ësamaira uni ax ca 'ë caxu aia. 'Ëx 'icëma pain 'ain ca ax pain 'iacëxa. Usa 'aish ca 'ësamaira 'icën. A ñuiquin 'ën mi cacë, a ca ux 'icën. ³¹ 'Ënribi cana a 'unáncëma 'ain, 'aíshbi cana Israel unicaman uisa uni cara quixun a 'unánun 'unpaxan uni nashimi uan.

³²⁻³³ Usaquin catancëxun ca, ësai ca 'iixa quixun Juanën unicama ñuixuancëxa:

—'Ën a 'unáncëma 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'ën 'unpaxan uni nashiminun xuquin 'ë caxa: “Uni achúshinua 'ën Bëru Ñunshin Upí ubútancëx 'iruiá camina isnuxun 'ain. Ainra ca uni 'ën Bëru Ñunshin Upíbéa 'inun 'imiti 'icën”. Usaquin ca 'ë caxa. An 'ë cacësabi oquin cana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upía ñumacuru tinax naínuax ubútancëx a uninu 'iruiá isan. ³⁴ Usaquin isun cana —ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quixun camabi uni cain.

Usaquin ca Juanën cacëxa.

Jesusan aín 'unánmicë unia 'inun a pain cáisa uni

³⁵ Usaquian coon ca Juanbë aín 'unánmicë uni rabé 'iacëxa. ³⁶ Abë 'icë ca Jesús cuainia isquin Juanën cacëxa:

—Ca is, carnero 'icësaribiti unin 'ucha cupí bamanuan Nucën Papa Diosan xua a ca ux 'icën.

³⁷ Usaía quia cuaquin ca Juanën 'unánmicë uni rabëtan Jesús nuibiancëxa.

³⁸ Nuibiancëxun caxu bësuquin isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu caramina barin?

Cacëxun ca ñucácëxa:

—¿Uinu cara min 'iti 'ic, rabí? (Rabí quicë bana, ax ca an uni 'unánmicë uni qui quicë 'icën.)

³⁹ ¿Uinu 'icë cara min 'iti 'ic? quixun cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Isi cuanun ca ut.

Cacëx cuanxun ca aín 'iti isacëxa, istancëx ca bari xupíbucëbëa baquíshti 'urama 'ain abë 'iacëxa.

⁴⁰ Juanën cacëxun cuaquian Jesús nuibiancë uni rabëtax ca bësix Simón Pedronën xucën Andrés 'iacëxa. ⁴¹ Jesusan 'itinuax cuanxun ca Andrésnën aín xucën Simón Pedro bariquin mëraxun cacëxa:

—Mesías cananuna isan.

Mesías quicë bana, ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman caíncë a qui quicë 'icën. ⁴² Cabianquin ca aín xucën Jesúsnu buáncëxa. Buáncëx bëbaia isquin ca Jesusan bëñachaquin cacëxa:

—Mix camina Juanën bëchicë, Simón, a 'ain. 'Aíshbi camina Cefas caquin anëcë 'iti 'ain.

Cefas quicë bana, ax ca Pedro qui quicë 'icën.

Jesusan Felipe 'imainun Natanael abë cuanun ca

⁴³ Usaquian Pedro coon pëcaracëbë, Galilea menu cuanti sinani cuanquinbi ca Jesusan Felipe mëracëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

⁴⁴ Felipe Betsaida ëmanu 'icë uni 'ain, ca Andrés 'imainun Pedroribi, anu 'icë uni 'iacëxa. ⁴⁵ Usaquian Jesusan cacëx cuanxun ca Felipenën Natanael cacë uni bariquin mëraquin cacëxa:

—A ñuiquian Moisés 'imainun an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun uni bana ñuixuncë unicaman cuënëo, a uni cananuna mëran. Ax ca Jesús, Nazaretnu 'icë uni, Josénën bëchicë, a 'icën.

⁴⁶ Felipenën cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Nazaret ëmanu cara ñu 'unáncë uni 'iti 'ic?

Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Usa ca mi isnun ca 'ëbë cuani ut.

⁴⁷ Cabianquin buáncëxa Natanael aia isi ca Jesús quiacëxa:

—U unix ca aséabi Israel uni upí 'icën, uni paráncëma ca ux 'icën.

⁴⁸ Quia ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Uisaxun caramina 'ë 'unan?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mi caia Felipe cuancëma pan 'aínbi cana mi higuera tanáinua isan.

⁴⁹ Cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—Mix camina Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ianan Israel unicaman 'apu 'ain.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Higuera tanáinua cana mi isan 'ën mi cacëxun caramina bërí, ënëx ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'ë sinanin? Minmi 'ë iscësamaira oquin camina 'ën ñu 'aia isnuxun 'ain.

⁵¹ Ësaquinribi ca Jesusan Natanael cacëxa:

—Aséjabi cana mitsu cain, naí panárabëcëbëtan camina uni 'inux 'ëx anuax uá, 'ë manáminuaxa Nucën Papa Diosan ángelcama cuaruanan ubutia isnuxun 'ain.

2

Unin xanu biti nëtëa Jesús Canánu 'iá

¹ Rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbëtan ca Galilea nëtënu 'icë ëma, Caná cacë, anuxun uni achúshinën aín bëchicë xanu bimiti 'ain, aín aintsi 'ibucama pi unun quixun aín uni camiacëxa. Anu ca Jesusan titaribi 'iacëxa. ² Usa 'ain ca Jesúsribi aín 'unánmicë unicamabë aribia camicëx cuanx anu 'iacëxa. ³ Anu 'ixun ca unicaman cëñucëxa vino 'aíma 'ain aín titan Jesús cacëxa:

—Vino ca 'aíma 'icën, ca cëñúaxa.

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina 'ë usaquin cain? Anun 'ën ñu 'ati nëtë ca 'icëma pain 'icën.

⁵ Cacëxun ca aín titan an piti 'ináncë unicama cacëxa:

—'Ën tuacëan mitsu cacësabi oquin ca 'at.

⁶ Anu ca 'iacëxa mëcën achúshi 'imainun achúshi maxax 'acë ñutë, anu anúan judíos unicama mëchucati 'unpax nanti. A ñutëcama sapi ca veinte 'ianan treinta galones 'unpax anu 'aruti 'iacëxa. ⁷ Usa 'ain ca Jesusan an piti 'ináncë unicama cacëxa:

—Ñutënu ca 'unpax buácat.

Cacëxun ca usoquin 'acëxa. ⁸ Usaquian 'aia ca cacëxa:

—Buácabianquin ca fiesta 'ibun buántan.

Cacëxun ca Jesusan cacësabi oquin buáncëxa. ⁹ Buáncëa fiesta 'ibun, Jesusan 'unpax 'icëbi vino ocë, a tanquin, uinua bëcë cara quixun 'unaniamabi ca an ñutënu buácabianquin buáncë unicama ainshi 'unáncëxa. Usa 'ain ca fiesta 'ibun an xanu biti uni cuënxun cacëxa: ¹⁰ —An fiesta 'acë unin ca vino upí pain 'inántancëxun a cëñúia vino asábitanishi uni 'inania. Usa 'aínbi camina min bërí 'atimatani pain 'inántancëxun vino upí 'inanin.

¹¹ Usoquin ca Jesusan Galilea menu 'icë ëma, Caná, anuxun aín sinanëinshi 'atabaquin uni itsin 'acëma ñu 'acëxa, uni itsin cushisamaira ca aín cushi 'icë quixuan unicaman 'unánun. Usaquian ñu 'aia isi ca aín 'unánmicë unicama ami catamëacëxa.

¹² Usaquin 'atancëx ca aín tita 'imainun aín xucëantu 'imainun aín 'unánmicë unicamabë Jesús Capernaúm ëmanu cuancëxa. Cuanx bëbatancëx ca 'itsama nëtëinshi anu 'iacëxa.

An ñu marucë unicama Jesusan chiquían (Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtëa 'urama 'ain ca Jesús Jerusalénu cuancëxa. ¹⁴ Cuanx bëbax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquinbi ca an ñu marucë unicaman vaca bënë 'imainun carnero 'imainun ñumacuru acama maruia isacëxa. Isanan ca anuxuan curíqui cambioquin bicë, anua unicamaribi tsócë isacëxa. ¹⁵ Acama isquin ca anun rishquiti itsi mëníoquin, anua 'icë carnero 'imainun vaca bënë 'imainun an marucë unicamaribi chiquíancëxa. Chiquíanan ca an curíqui cambioquin bicë unin curíqui rëúquin, anua curíqui nancë ñucama chashcacëxa. ¹⁶ Usonan ca an ñumacuru marucë unicamaribi cacëxa:

—Ënua ca mitsun ñucama buántan. Anuxun 'ën Papa rabiti xubu camina anuxun ñu maruti xubusa 'inun ësaquin 'atima 'ain.

¹⁷ Usaquian Jesusan caia cuaquin ca aín 'unánmicë unicaman Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quicë a sináncëxa: “'Ëx anun rabanan bamaquinbi

cana anuxun mi rabiti xubu upí oquin bërúanti 'ain". Usaquin sinánquin ca —a banaxa quicësabi oquin ca 'aia —quixun sináncëxa.

¹⁸ Usaquin 'aia isquin ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—¿Minmi èsoquin 'acë ax ca asábi 'icë quixúnu nun 'unánun caramina añu ñu nun isnun 'ati 'ain?

¹⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi tēncapatiabi cana ènë xubu 'èn rabë 'imainun achúshi nētēinshi 'atēcēnti 'ain.

²⁰ Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Cuarenta y seis baritian ca nucën chaitiocëcaman ènë xubu 'acëxa. Usa 'aínbi ¿caramina min rabë 'imainun achúshi nētēinshi 'atēcēnti 'ain?

²¹ Èsaquian atun cacë 'aínbi ca Jesús quicë bana ax, axbi ñuiacati quicë 'iacëxa.

²² Usa 'ain ca aín 'unánmicë unicaman bamaxa Jesús baísquitëcëan usaquian judíos unicama cacë a bana sináncëxa. Sinánan ca —Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca cēmëma 'icë —quixun sinánan —Jesusan nu cacë bana axribi ca cēmëma 'icë —quixun sináncëxa.

Unicaman sináncë ñucama Jesusan 'unan quicë bana

²³ Pascua anun carnero 'ati nētën Jerusalénu 'ixuan Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isi ca 'aisamaira uni —an ca aséabi Nucën Papa Diosan cushin ñu 'aia —quixun sináncëxa. ²⁴ Usaía 'icëbëtanbi ca camabi unían aín nuitu mēu sináncë a 'unáncë íxun, Jesusan —aséabi ca 'èmi sinanima —quixun 'unáncëxa. ²⁵ An ca unían cacëxunmabi camabi unin sinan 'unáncëxa.

3

Nicodemoa Jesús isi cuan

¹ Fariseo uni achúshi ca Nicodemo caquin anëcë 'iacëxa. Ax ca judíos unicaman 'apu achúshi 'iacëxa. ² Usa 'ixun ca anu ñantan cuanxun Jesús cacëxa:

—Unían mix camina cushiira 'ai quixun 'unánun camina uinu 'icë unínbia 'acëma ñu 'ain. Nucën Papa Diosan abëma 'ain ca uinu 'icë unínbi minmi 'acësoquin ñu 'atima 'icën. Usa 'ain cananuna 'unan, Nucën Papa Diosan ca minmi nu 'unánminun ènë menu mi xuacëxa quixun.

³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséabi cana 'èn mi cain, axa aín cushin bacëntëcëncëma uni ax ca Nucën Papa Diosan 'itima 'icën.

⁴ Usaquian cacëxun ca Nicodemonën cacëxa:

—¿Uisax cara bërâma cania 'aish uni bacëntëcënti 'ic? ¿Amiribishi cara aín titan pucunu atsíanx bacëntëcënti 'ic?

⁵ Nicodemonën cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Aséabi cana 'èn mi cain, 'unpax 'imainun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan bacëntëcëncëma uni ax ca Nucën Papa Diosan 'itima 'icën. ⁶ Axa xanunuax bacëncë, ax ca unishi 'ia; axa aín Bëru Ñunshin Upitan bacëncë uni, ax ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ia. ⁷ Nucën Papa Diosan cushin camina bacëntëcëncë 'iti 'ai quixun 'èn mi cacëx ratúaxma ca 'it. ⁸ Uinuax cara suñu bëëqui banaquiania camina cuatin, 'ixunbi camina isima, uinuax cara a suñu aia, uinu cara cuania quixun. An ñu shaícaianu suñu iscëma usaribi oquin cananuna Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan uni bacëntëcëncëmia isiman.

⁹ Cacëxun ca Nicodemonën Jesús catëcëancëxa:

—¿Uisa 'aish cara usai 'iti 'ic?

¹⁰ Cacëxun ca Jesusan Nicodemo cacëxa:

—¿Mix an Israel unicama 'unánmicë 'ixunbi caramina 'ën mi cacëxun uisai qui quicë cara quixun cuatiman? ¹¹ Aséjabi cana mi cain, nun 'unáncë ñu ñuianan nun iscë ñuribi ñui cananuna nux quin. Quiabi camina nun bana ca aséjabi 'icë quixun sinaniman. ¹² ¿Ënë menu 'icë ñu 'ën ñuia cuaquinma caramina uisaxun 'ën naínu 'icë ñu ñuia cuati 'ain? ¹³ Uinu 'icë unínbia anu 'icë ñu 'unáncë 'aímabi cana 'ën cuni anuax uá 'ixun 'unanin. ¹⁴ Moisésñéan anu uni 'icëma menuxun mané 'acë runu, camabi unin isnun, i nitsínxun anu nansaribi oquin ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë, 'ë unin 'ati 'icën, ¹⁵ uinu 'icë unix cara 'ëmi catamëtia axa nëtétimoí Nucën Papa Diosnan 'inun.

Nucën Papa Diosan ënë menu 'icë unicama nuibacë bana

¹⁶ Camabi uni aséjabi nuibaquin ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë achúshi ënë menu xuacëxa, uicamax cara ami catamëtia axa nëtétimoí abë 'inun. ¹⁷ Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë an ënë menu 'icë unicama aín 'ucha cupí 'uchonun xuáma 'icën. Ama, ënë menu 'icë unicama aín 'ucha tërénquin ainan 'inun iéminun quixun ca xuacëxa. ¹⁸ Aín Bëchicëmia catamëcë uni ax ca Nucën Papa Diosan 'uchocë 'ima. Usa 'aínbi ca axa ami catamëcëma uni ax aín Bëchicë achúshi ami catamëcëma cupí Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí castícantishi 'icën. ¹⁹ Axa ami sináncëma uicamax ca aín 'ucha cupí Nucën Papa Diosan castícantishi 'icën, atúan an aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti ax uánbi ami catamëisama tanquin 'atima ñu 'atishi cuëncë cupí. ²⁰ An ñu 'atima 'acë unicaman ca an 'aia unin isti rabanan xabánuxun 'ati cuëñquinma bëánquibucënuxun ñu 'aia. ²¹ Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin 'acë uni, an 'aia isquian —an ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxun ñu 'aia —quixun unin 'unánun xabánuxun ñu 'aia.

Amiribishia Juanën Jesús ñuitëcëan bana

²² Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicamabë Judea menu 'icë ëmacamanu cuantancëx anu 'ixun uni nashimiacëxa. ²³⁻²⁴ Nashimimainun ca Juanëribi sipuacëma pain 'ixun Enón caquin anëcë ëma, anua 'itsa 'unpax 'ain, anuxun uni ricuatsincë nashimiacëxa. Enón cacë ëma ax ca Salim caquin anëcë ëma 'urama 'iacëxa.

²⁵ Usa 'ain ca judío uni achúshinëx Juanëan 'unánmicë unicamabë, aín raraxa quiásabi oquin Nucën Papa Dios cuëñun ñu 'ati ñui cuëbicanancëxa. ²⁶ Usai cuëbicananquiani anu cuanxun ca Juan cacëxa:

—A ñuiquinmi nu cacë uni axa mibë Jordán 'ucë manan 'icë, Jesús, an unicama nashimicëbë ca camabi unix anu ricuatsinia.

²⁷ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uinu 'icë unínbi ca Nucën Papa Diosan 'imicëxunma usa ñu 'atima 'icën. ²⁸ Mitsun camina, Cristoma cana 'ai 'ëx quia cuan. Nucën Papa Diosan ca 'ë caxua ax unun 'ëx pain rëcuëncuatsini unun 'ë xuaxa. ²⁹ Ësa ca. Ainan 'inúan unin bicëx ca xanu ainan 'ia. Ainan 'iti xanu bitsia uni cuëñi banaia cuati ca axa abë nicë uníxribi cuëñia. Usaribiti cana 'ëx —unicaman ca Jesusan bana cuatia —quixunmi mitsun 'ë cacëxun cuati chuámarua tani cuëñin. ³⁰ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan usai ca 'iti 'icë quixun ñuiasabi oi, axira 'ësama cushiira 'ain camabi unix 'ë ëanan anuishi cuanti 'icën.

Axa naínuax ucë uni ñuicë bana

³¹ Axa naínuax uá, an unio ñucamabë sënënma cushiira 'aish ca bëtsi unisamaira 'icën. Unían bëchicëxa bacëncë uni an ca unishi 'ixun ënë menu 'icë ñuishi ñuia. Axa Nucën Papa Diosnuax uá, ax ca an unio ñucamabë sënënma cushiira 'aish bëtsi unisamaira 'icën. ³² An ca an iscë ñucama ñuianan, an cuacë banacamariibi ñuia, ñuiabi ca uinu 'icë unínbi aín bana ca aséjabi 'icë quixun sinanima. ³³ Usa 'aínbi ca axa aín bana cuati ami catamëcë

uni, an —Nucën Papa Diosan banax ca asérabi 'icë —quixun sinánan —ca usa 'icë —quixun unicama ñuixunia. ³⁴ Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí ñonquinma aín Bëchicë 'inania. Usaquian 'ináncëxun ca an xucëxa ucë uni, Jesús, an aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin unicama bana ñuixunia. ³⁵ Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë nuibaquin axa aín 'ibu 'inun camabi ñu a 'ináncëxa. ³⁶ Axa aín Bëchicëmi catamécë uni, ax ca ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nètétimoi 'ia. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan Bëchicëmi sinántisama tancë uni, ax ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë nètétimoi 'ima. A uni ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí 'aisamaira oquin castíancë 'iti 'icën.

4

Samaritana xanubë Jesús bana

¹ Fariseo unicaman ca —Juanën 'unánmicë unicama 'itsaribi 'aínbi ca Jesusan 'unánmianan nashimicë unicamaxira 'aisamaira 'icë —quixuan ñuicania cuacëxa. ² Usa 'aínbi ca Jesusanma aín 'unánmicë unicaman cuni uni nashimi-acëxa. ³ Usaquian fariseo unicaman cuacëxun 'unánbiani ca Jesús Judea menuax amiribishi Galilea menu cuantëcëancëxa.

⁴ Anu cuanti sinani ca Jesús Galilea nètënu cuani Samaria 'abiani cuancëxa. ⁵ Cuanx ca Jacobnëan aín bëchicë José 'inan me 'urama 'icë ëma, Sicar cacë, anu bëbacëxa. ⁶ Bëbatancëx ca Jacobnëan naëa 'unpax anu 'ain, Jesús 'uran cuanbaiti cuainsama tani, baria xamárucëbë, a rapasu tsóbuacëxa. ⁷⁻⁸ Tsóbutancëxa anu tsómainun ca aín 'unánmicë unicama a piti ñu bitsi Jesús ëbiani cuancëxa. Cuan ca Samaria nètënu 'icë xanu achúshi 'unpax bitsi uacëxa. Chumu bëi aia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ë ca 'unpax 'anun 'inan?

⁹ Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—¿Uisati caramina mix judío uni 'ixunbi 'ëx samaritana xanu 'icëbi 'unpax 'inánun quixun 'ë cain?, judíos unicamax samaritano unicamabë nuibanancë 'aínmabi.

¹⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ën mi 'unpax ñucácë 'aínbi camina ui carana 'ai quixun 'ë 'unaniman. 'Ë 'unánan aña cara Nucën Papa Diosan mi 'inánti 'icë quixun 'unáncë 'ixun camina 'ë ñucátsian. Ñucácëxun cana anúnmi nètétimoi Nucën Papa Diosan 'iti 'unpax mi 'inántian.

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Anua 'unpax biti ënëx ca nëmin 'icën. Anun 'unpax biti ñuñuma camina 'ain. ¿Uinua caramina anun 'ëx nètétimoi Nucën Papa Diosan 'iti 'unpax a biti 'ain? ¹² ¿Nucën rara Jacóbsamaira caina mix 'ain? An ca ënë anua 'unpax biti naëacëxa, naëxun ca 'acëxa, 'anan ca aín bëchicëribi 'amianan a rabucucë ñuinacamaribi 'amiacëxa. Jacobnën aín rëbúnquicamanribia 'anun naëa 'icë cananuna nunribi ënë 'unpax 'ain.

¹³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—An ënë 'unpax 'acë uni, ax ca amiribishi shimatëcënia. ¹⁴ Usa 'aínbi ca an 'ën 'ináncëxun 'unpax 'acë uni, ax amiribishi shimatëcëntima 'icën. Me 'ucë mëúcüaxa chiquitia 'unpax xobucësaribiti ca 'ën 'ináncë 'unpax nètétima uninu 'iti 'icën. Usaía 'icëbë ca uni nètétimoi Nucën Papa Diosan 'iti 'icën.

¹⁵ Usaquian cacëxun ca xanun cacëxa:

—A 'unpax ca 'ë 'inan. Amiribishi shimai 'unpax bitsi utëcënunma ca 'ë 'inan.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bënë cuënbëtsini ca abë utan.

¹⁷ Cacëx ca —'ëx cana bënëñuma 'ai —quiacëxa. Quia ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca. Bënëñuma cana 'ai qui camina cëmëiman. ¹⁸ Mix camina męcën achúshi bënëñu 'iacën. Usa 'aínbi ca axa bërí mibë 'icë uní ax asérabi mìn bënëma 'icën. Usa 'ain ca —bënëñuma cana 'ai —quiauxmi quicë ax cëmëma 'icën.

¹⁹ Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Bërí cana mix caina ui 'ai quixun 'unanin. Mix camina an Nucën Papa Dios quicë bana uní ñuixuncë uní a 'ain. ²⁰ Samaria unicama nun raran ca tucu ënuxun Nucën Papa Dios rabiácëxa. Usa 'aínbi camina mitsux quin, Jerusalénuxun ca unin Nucën Papa Dios rabiti 'icë quiax.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana mi cain, anúnmi ënë tucunuxunmabi, Jerusalénuxunmabi anumi mitsux 'icënxunbi, Nucën Papa Dios rabiti nëtë ca aia. ²² Mitsun camina ui caramina rabi quixun 'unaniman. Nun cananuna ui caranuna rabi quixun 'unanin. An uní Nucën Papa Diosnan 'inun iëmiti, ax ca judío uní 'iti 'icën. An usaia 'inun mënío, a cananuna nun rabin. ²³ Anúan an Nucën Papa Dios rabiçë uní ax asérabi ami sinani ax cuëncësabi oi 'iti cuëenquin a rabiti nëtë ca aia, bërí ca a nëtë 'icën. Usaquian unin a rabiti ca Nucën Papa Dios cuëënia. ²⁴ Nucën Papa Dios, ax ca unima 'aish nami, imi, xo, acamañuma 'icën, a ca unin isima. Usa 'ain ca an Nucën Papa Dios rabiçë unin asérabi ami sinani ax cuëncësabi oi 'iti cuëenquin a rabiti 'icën.

²⁵ Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Mesías, Cristo cacë, ax ca uti 'icë quixun cana 'unan. Ax uquin ca nun nu 'unánun camabi ñu ñuixunti 'icën.

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—A cana 'ëx 'ain, abë camina banain.

²⁷ Cacëbëbi ca aín 'unánmicë unicama utëcëancëxa. Uquin xanubëa Jesús banaia isi ratúquinbi ca uinu 'icë unínbi —¿añu caramina cuëënin? —canan —¿añu ñui caramina a xanubë banain? —quixun cáma 'icën. ²⁸ Usa 'ain ca a xanun aín ñutë tsónbiani aín ëmanu cuanx bëbaquin anu 'icë unicama cacëxa: ²⁹ —'Ëbë banaquin ca achúshi unin 'ëx usai 'icëcama ñuiquin 'ë caxa. Ënëx sapi ca asérabi Cristo 'icën, ca isi ut.

³⁰ Usaquian xanun cacëxa ca a ëmanu bucucë unicama anua Jesús 'icë anu ricuatsiancëxa.

³¹ A xanúa cuancëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman Jesús —camina piti 'ai —quixun cacëxa. ³² Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun 'unáncëma pitiñu cana 'ëx 'ain.

³³ Cacëx ca aín 'unánmicë unicamax —bëtsi unin sapi ca a piti bëxuanxa —quiax canancëxa. ³⁴ Canania isquin ca Jesusan cacëxa:

—An ënë menu 'ë xuá axa cuëncësabi oquin 'anan an a 'anun 'ë ca, a sënëonuxun 'ai cana 'ëx picësa 'ain. Usaquin 'ën 'acëx ca ax 'ën piti ñusa 'icën.

³⁵ Ësoquian cacëbëbia a ëmanu 'icë unicamax aia isquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Mitsux camina quin, rabë 'imainun rabë 'uxë cëñúcëbëa shaínquibutia cananuna ñu bimi biti 'ain. Usa 'aínbi cana 'ën mitsu cain, ca is, axa ucë unicama ënëx ca anun biti nëtë sënëncëbëtan aín 'ibun binuan bimi pëcëti sënëncësaribi 'icën. ³⁶ An uní 'ëmi catamënun 'aquincë uní an ca aín cupí bitsia. A unin 'aquincëxa 'ëmi catamëcë unicama ax ca xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'ia. Usa 'ain ca an paían 'ën bana uní ñuixuncë unicamabë an 'ëmi catamënun uní 'aquincë unicamaxribi cuëenti 'icën, atúan 'ënan 'inun uní 'aquincë cupí. ³⁷ Usa 'ain ca ësai quicë banax asérabi 'icën: Bëtsi unían 'apácëxa pëcëtia ca bëtsi unin bimi bitsia. ³⁸ Mitsúnmi bëtsi unían 'unánmicë

unicama 'ëmia catamënnun upí oquin 'aquinun cana mitsu xuan. Uni raírinëan 'unánmicë 'icëbi camina mitsun a unicama upí oquin 'ëmia catamënnun 'imian.

³⁹ Usai Jesús aín 'unánmicë unicamabë banamainuan a xanun cuanxun —a unin ca 'ëx usai 'icëcama ñuiquin 'ë caxa —quixun cacëx ca a ëmanu 'icë samaritano uni 'itsáxira —Jesús ax ca Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun sinani Jesúsni sináncëxa. ⁴⁰ Ami sinánquin a isi cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Nubë pain camina 'i cuanti 'ain. Cacëx cuanx ca atubë rabë nëtën 'iacëxa. ⁴¹ 'Ixúan, bana ñuia cuati ca samaritano 'itsáxira —aséabi ca ax Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun 'unani ami sináncëxa. ⁴² Usai 'iquin ca a unicaman a xanu cacëxa:

—Minmi nu cacëxun cuaxunbi cananuna bërí nunbi aín bana cuaquin 'unanin, aséabi ca ax Cristo, an camabi menu 'icë uni Nucën Papa Diosnan 'inun iëmiti, a 'icë quixun.

An 'apu ñu mëëxuncë unin bëchicëa Jesusan pëxcüa

⁴³ Usa 'ain ca rabë nëtë anu 'itancëx Jesús anuax cuanx Galilea nëtënu bëbai cuancëxa. ⁴⁴ Cuanux ca quiacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni a ca anuaxa canicë nëtënu 'icë unicaman aín bana cuaisama tania.

⁴⁵ Usai quiax cuanxa Galilea nëtënu bëbaia ca anu 'icë unicaman upí oquin Jesús biacëxa. A unicamax Pascua anun carnero 'ati nëtë 'ain, Galileanuax Jerusalénu cuancë 'ixun ca an ñu 'aia iscë 'ixun a unicaman aín nëtënu bëbaia cuëenquin Jesús biacëxa.

⁴⁶ Usa 'ain ca Galilea nëtënu 'icë ëma Caná, anuxuan bëráma 'unpax vino ocë, anu Jesús bëbacëxa. Bëbamainun ca 'apun uni achúshi aín bëchicënx Capernaúm ëmanu 'insíncë 'iacëxa. ⁴⁷ Usa 'ain ca Jesús Judea nëtënuax Galilea nëtënu bëbaia quixuan unin ñuia cuabiani cuanxun 'apun unin mëraqin Jesús cacëxa:

—'Ën bëchicë ca 'insíanxa, ca bamatisa 'icën. A camina 'ë pëxcuxuni cuanti 'ain.

⁴⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'ën, uni itsin 'acëma ñu 'aiashi istisa tanin. 'Ën usa ñu 'acëbëtanma camina, ëx cana aséabi Nucën Papa Diosnuaxa uá a 'ai quixun sinántisama tanin.

⁴⁹ Cacëxun ca 'apun unin cacëxa:

—'Ën bëchicë ca nëtëtisaira 'icën. Nëtécëmaishi camina a isi cuanti 'ain.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuima, asábi ca, ca istan.

Cacëx ca —aséabi ca pëxcúti 'icë —quixun sinánbiani cuancëxa. ⁵¹ Usa 'ain ca baían cuania mërananquinquin an ñu mëëxuncë unicaman cacëxa:

—Min bëchicë ca ñucëma 'icën, asábi ca.

⁵² Cacëxun ca a tuacën papan cacëxa:

—¿Uinu bari 'ain cara 'ën bëchicë aín 'insin nëtëonx?

Cacëxun ca —imëishi bari cuainacëcëbë ca aín 'itsis nëtëonxa —quixun cacëxa. ⁵³ Usaquin cacëxun ca a tuacën papan —Anu bari 'ain ca Jesusan 'ë, min bëchicë ca ñuima, ca pëxcúti quixun 'ë coonxa quixun sináncëxa. Usaquin sinani ca aín xubunu 'icë unicamabë —aséabi ca Jesús Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quiax ami sináncëxa.

⁵⁴ Usaquin ca Jesusan Judea nëtënuax cuantancëxun Galilea menuxun bëráma 'acësa oquin uni itsin 'acëma ñu 'atëcëancëxa.

5

'Ian Betesda cacë, a rapasunuxuan Jesusan nicuainquinbi tancëma uni pëxcüa

¹ Usotancëx ca anúan judíos unicaman Nucën Papa Dios rabiquin piti nëtë 'ain, Jesús Jerusalénu cuantëcëancëxa. ² Jerusalénu cënëa aín xëcuë achúshi, Oveja cacë, a bëtánain ca unin 'acë 'ian 'iacëxa. Ax ca hebreo banan Betesda caquin anëcë 'iacëxa. A 'ian rapasu, anua uni niti, anu ca męcën achúshi itá nitsíncë 'aish manan tapuñu 'iacëxa. ³ Ax ca a tēmú bucuxuan uni 'insíncëcama, bëxuñu 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun racábucë, acaman ángelnëan 'unpax cubínmia caíncë 'iacëxa. ⁴ Caíncëxuan uisa nëtën cara 'ibutia, a nëtën 'ibúxun ángelnën a 'unpax cubínmicëbë caísa ax paían anu butucë, uisa 'insínñu cara, a uníxbi pëxüacëxa. ⁵ Usa 'ain ca anu 'icë uni achúshi treintiocho baritia 'insíncë 'iacëxa. ⁶ Ax anu racacë isquin ca —'uran ca ënë uni usai 'iaxa —quixun 'unánquin Jesusan cacëxa:

—¿Caramina pëxcútisa tanin?

⁷ Cacëxun ca 'insíncë unin cacëxa:

—'Unpax cubíncë nëbëtsi an 'ë butúnti uni ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca 'ëx cuancëma 'aínshi 'ë rëtibiani cuanx, uni itsix pain 'unpax cubíncënu butuia.

⁸ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Niruquin anumi racacë min bacëti bibiani ca cuantan.

⁹ Usaquian Jesusan cacëxëshi ca a uni aín 'insíncë pëxcüacëxa. Pëxcúquin aín bacëti bibiani ca cuancëxa.

Anun ñu mëëtima nëtë 'aínbia anua racacë aín bacëti bibiani, ¹⁰ cuania isquin ca judíos unicaman 'insíncë 'aíshbia pëxcúcë uni cacëxa:

—Ënë nëtëx ca anun ñu mëëtima nëtë 'icën. Ënë nëtën camina anumi racacë ñu 'iábiantima 'ain.

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—An 'ë pëxcucë uni an ca, anumi racacë min bacëti bibiani ca cuantan, quixun 'ë caxa.

¹² Quixuan cacëxun ca atun cacëxa:

—¿Ui uni cara min bacëti bibiani ca cuantan quixuan an mi cacë, ax 'ic?

¹³ Cacëxunbi ca 'aisamaira uni anu 'aían Jesús 'uri cuan, ui unin cara a pëxcüaxa quixun 'unánma 'icën. ¹⁴ Usa 'ain ca a pëxcucë uni a anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun mëraquin, Jesusan cacëxa:

—Ca is, bërí camina pëxcúcë 'ain. Usa 'ain camina mix 'iásamairai 'insíntëcënti rabanan amiribishi 'uchatëcëntima 'ain.

¹⁵ Usaquian Jesusan cacëxun, ax ca Jesús 'icë quixun sinánbiani cuanxun ca a unin judíos unicama, —Jesusan ca 'ë pëxcüaxa —quixun cacëxa. ¹⁶ Usa 'ain ca anun ñu mëëtima nëtëan uni pëxcucë cupí, judíos unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ësëncëxa. ¹⁷ 'Ësënnaniabi ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ën Papan 'acësaribi oquin cana 'ën 'ain.

¹⁸ Usaía Jesús quia cuati ami nishquin ca judíos unicaman ësaquin sináncëxa, —Usai qui ca Nucën Papa Dios ax isa aín papa 'icë quianan ax isa Nucën Papa Diosaribi 'icë quia. Usaquin sinani ca anun ñu mëëtima nëtën uni pëxcucë cupí ami nishanan, usaía quicë cupíribi ami nishquin, a 'acatsi quiax 'ësëncëxa.

Jesusan aín Papabëtan ñu 'a

¹⁹ Usa 'ain ca Jesusan atu cacëxa:

—Aséribi cana mitsu cain, 'ëx Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ixunbi cana 'ënbi ñu 'aiman. 'Ën Papan ñu 'aia isquin cuni cana 'ënribi 'ain. 'Ën Papan bëtsi bëtsi ñu 'acëbëtan cana 'ëx aín Bëchicë 'ixun 'ënribi an 'acësaribi oquin 'ain.

20 'Ēn Papan ca 'ĕxira aín Bĕchicĕ 'icĕ nuibaquin an 'acĕ ñucama 'ĕ ismia. An ca mitsúnmi iscĕsamaira ñu, a isími mitsux ratúti, a 'ĕ isminuxun 'aia. 21 'Ēn Papan ca uni bama abi baísqumitancĕxun axa tsónun 'imiti 'icĕn. Usaribiquin cana 'ĕx aín Bĕchicĕ 'ixun 'imitisa tanquin 'ĕnribi tsónun uni 'imiti 'ain. 22 'Ēn Papax ca uicamax cara aín 'ucha tĕrĕncĕ 'icĕ quianan uicamaxribi cara 'uchañu 'icĕ quiax quima. Usa 'ixun ca 'ĕx aín Bĕchicĕ 'icĕ usoquin 'anun 'ĕ cuni 'imiaxa, 23 a rabicĕsaribi oquían camabi unin 'ĕribi rabinun. An aín Bĕchicĕ 'icĕ 'ĕ rabicĕma, an ca 'ĕn Papa an 'ĕ xuá, aribi rabima.

24 Asĕrabi cana 'ĕn mitsu cain, axa 'ĕn bana cuati an 'ĕ xuá ami sináncĕ uni, ax ca ainan 'aish nĕtĕtimoí Nucĕn Papa Diosnan 'ia. A cupía Nucĕn Papa Diosnan 'ítima 'icĕbi aín 'uchacama tĕrĕncĕ cupí 'uchañuma 'aish ca bamatancĕxbi nĕtĕtimoí Nucĕn Papa Diosbĕ 'iti 'icĕn. 25 Usa 'ain cana asĕrabi mitsu cain, ca uti 'icĕn, anúan aín 'ucha cupí bamacĕsa 'ixunbi unicaman 'ĕn bana cuati nĕtĕ. 'Ēn bana unin cuati nĕtĕ, a nĕtĕ ca ĕnĕx 'icĕn. Usa 'ain ca an —asĕrabi ca aín bana 'icĕ —quixun 'ĕ 'unánquin 'ĕx quicĕsabi oquin ñu 'acĕ unicama ax, aín 'ucha tĕrĕncĕ cupí Nucĕn Papa Diosnan 'aish, nĕtĕtimoí abĕ 'iti 'icĕn. 26 Usa 'inun ca Nucĕn Papa Diosan, ĕnĕ nĕtĕnu tsónan ainan 'aish aín nĕtĕnuribi abĕ 'inun uni 'imia. An ca aín Bĕchicĕ 'ĕnribi usaribi oquin uni 'iminun 'ĕ 'imiaxa. 27 Uni 'inux anuax uá cupí ca uicamax cara aín 'ucha tĕrĕncĕ 'icĕ isanan uicamax cara 'uchañu 'icĕ isnun, Nucĕn Papa Diosan 'ĕ 'imiácĕxa. 28 Usa 'ain ca 'ĕn mi ñuixuncĕxun cuati ratúaxma 'ít. Anúan 'ĕx ucĕbĕtan 'ĕn bana cuati, bama unicama baísquti nĕtĕ ca uti 'icĕn. 29 Baísqi ca anu maían anuax chiquítí 'icĕn. An upí ñu 'á unicamax Nucĕn Papa Diosbĕ nĕtĕtimoí 'inux baísqumainun ca an ñu 'atima 'á unicamax aín 'ucha cupí 'uchoĕĕ 'inux baísquti 'icĕn.

Nucĕn Papa Diosan Jesús xuá ñui quicĕ bana

30 Ēsaquinribi ca Jesusan cacĕxa:

—'Ēn cana 'ĕnbi sinánquin ñu 'aiman. 'Ēn Papan 'ĕ cacĕsabi oquin cana 'ĕn, cara castícancĕ 'iti 'icĕn, cara castícancĕ 'ítima 'icĕ quixun uni cain. 'Ēx cuĕĕncĕsoquin 'aquinma cana an 'ĕ xuá, axa cuĕĕncĕsabi oquin ñu 'ain. Usa 'ain ca 'ĕn uni cacĕ banax asábi 'icĕn. 31 'Ēxbi, usa cana 'ĕx 'ai quiax quia ca unin 'ĕn bana ca asĕrabi 'icĕ quixun 'unántima 'icĕn. 32 Usa 'aínbi ca axa 'ĕ ñui quicĕ ax Nucĕn Papa Dios 'icĕn. 'Ē ñuia quicĕ bana ax ca asĕrabi 'icĕ quixun cana 'unanin. 33 Mitsun camina 'ĕ ñuiquian a ñucánun quixun Juanu uni xuan. Xucĕx cuanxun ca ñucáxa, ñucácĕxuan Juanĕn 'ĕ ñuiquin cacĕ bana ax ca cĕmĕma 'icĕn. 34 Uisai cara uni 'ĕ ñui quiti 'icĕ usai quicĕbĕtanbi cana 'ĕnbi, 'ĕn bana ca asĕrabi 'icĕ quixun 'unanin. 'Ēn cana Juanĕxa 'ĕ ñui quicĕ banami sinánun mitsu sinánmin, a bana sinanimi Nucĕn Papa Diosnan 'inux 'ĕmi catamĕti iĕnun. 35 Unían upí oquin isnuan bĕánquibucĕ 'aínbi lamparínĕn pĕcacĕsaribi oquin ca Juanĕn 'ĕ ñuiquin uni bana ñuixuanxa. Usaquían ñuixuncĕbĕ camina mitsux bĕnĕtishi aín bana cuati cuĕĕan. 36 Juanĕan 'ĕ ñuiquin mitsu cacĕ 'ixun camina an cacĕsabi oquin 'ĕn 'aia isquin upí oquin 'unánti 'ain, Nucĕn Papa Diosan ca 'ĕ xuacĕxa quixun. 37 Mitsun aín bana cuacĕma 'ixunmi uisa cara ax 'icĕ quixun iscĕma 'aínbi ca Nucĕn Papa Dios, an 'ĕ xuá, aín banax 'ĕ ñui asĕrabi quia. 38 Nucĕn Papa Diosan xucĕ 'icĕbimi mitsun 'ĕn bana cuacĕma 'ain cana 'unanin, camina aín bana mitsun nuitunĕn sinánquin cuacĕma 'ai quixun. 39 Uisari caramina ainan 'aish xĕnibua 'aínbi abĕ 'íti 'ai quixun 'unánuxun camina Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo upí oquin isin. Usa 'aínbi ca a bana 'ĕ ñuia quicĕ 'icĕn. 40 A

banaxa usai 'ë ñui quicë 'aínbi camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'inux 'ëmi catamëisama tanin.

⁴¹ Unían 'ë rabiti cana sinaniman. ⁴² 'Ën cana mitsu 'unan. Mitsun nutunënbi camina Nucën Papa Diosmi sinanima cana 'unanin. ⁴³ 'Ëx 'ën Papan xucëx uá 'icëbi camina mitsun 'ën bana cuaisama tanin. Usa 'ixunbi camina Nucën Papa Diosan xucëxmabia axbi ucë unin bana cuati 'ain. ⁴⁴ Nucën Papa Dios axëshi Dios 'ixun mitsu upíoti cuëënima camina mitsúxbi upíonani rabi-ananti cuëënin. ¿Nucën Papa Diosan mitsu upí oti cuëëncëma 'aish caramina uisax 'ëmi catamëti 'ain? Camina 'itima 'ain. ⁴⁵ 'Ën isana mitsumi Nucën Papa Dios manóin quixun sinánxunma ca 'at. Moisésnëan cuëñëo bana, ax isa upí 'icë quiáxmi quicë, ax 'ë ñui quicë 'aínbimi 'ëmi sináncëma cupí camina 'uchoçë 'iti 'ain. ⁴⁶ Moisésnëan 'ë ñuiquin cuëñëo 'ain camina an cuëñëo bana ca aserabi 'icë quixun sináncë 'aish 'ëmiribi sinántsian. ⁴⁷ Usa 'aínbi camina Moisesnëan cuëñëo bana cuaisama tancë 'ixun 'ëx quicë bana cuatima 'ain.

Usaquin ca Jesusan judíos unicama cacëxa.

6

Jesusan 'itsa uni páncëñun tsatsa pimia (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Usatancëx ca Jesús parún papa, Galilea canan Tiberíadesribi cacë, a 'ucë manan cuancëxa. ² Cuancëbë ca an uni itsían 'acëma ñu 'anan uni 'insíncë pëxcuia iscë unicama Jesús nuibiani cuancëxa. ³ Usa 'ain ca anuax matánu mapëracëtancëx aín 'unánmicë unicamabë Jesús tsóbuacëxa. ⁴ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtë 'urama 'ain ca Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicama matánu 'iacëxa. ⁵ Anuxun 'aisamaira uníxa a nuibëtsini aia isquin ca Jesusan Felipe cacëxa:

—¿Uinua caranuna a ënë unicama pimiti pán biti 'ain?

⁶ An uisoquin cara 'ati 'icë quixun 'unánquinbi ca Jesusan uisai cara quia cuacatsi quixun usaquin Felipe cacëxa. ⁷ Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Doscientos curíqui cupí bicëxbi ca pán achúshi achúshi camabi uni 'ináncëx sënëntima 'icën.

⁸ Caia ca aín 'unánmicë uni itsi, Simón Pedronën xucën, Andrés cacë, an Jesús cacëxa: ⁹ —Ënu ca xu achúshi 'icën. Ax ca cebada 'acë pán męcën achúshi 'imainun rabë tsatsañu 'icën. 'Aíshbi ca ënëx 'itsaira uni pimitisama 'icën.

¹⁰ Quixuan cacëxun ca Jesusan, anua basi 'itsaira 'ain, aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unicama tsóbunun ca cat.

Usaquian Jesusan cacëxuan aín 'unánmicë unicaman cacëx ca 'aisamaira uni, cinco mil unisa 'aish, tsóbuacëxa. ¹¹ Tsóbuan ca Jesusan pán bixun, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun aín 'unánmicë unicama an unicama 'inánun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca axa tsócë unicama pán mëtícaquin 'ináncëxa. 'Inánan ca tsatsaribi usai 'iisa 'aínmabia anu 'icë pucháquian pinun unicama 'ináncëxa. ¹² 'Ináncëxun piia camabi uni puchácëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Pán tēcëcëñun ca tsatsa tēcëcëma bit, masóxunma.

¹³ Cacëxun ca męcën achúshi 'icëbia unin piquin tēcë cebada 'acë pán a męcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin biacëxa. ¹⁴ Usaquian Jesusan 'aia isi ca anu 'icë unicamax quiacëxa:

—Asérabi ca ënë uni axa Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuni utinu nun caíncë, a 'icën.

¹⁵ Usai quiquian atun a 'apu 'iminuxun biisa tancëxun 'unani ca Jesús axëshi unicama ëbiani matánu cuantëcëancëxa.

Jesús parún papa camá nanên nia
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Matánua Jesús cuan ca bari atsíncëbëa bëánquicëbë aín 'unánmicë unicama parún papa cuëbi cuancëxa. ¹⁷ Cuantancëx ca nuntinu cëñúruquiiani, 'ucë manan 'icë Capernaúmnu cuani cuancëxa. Bari cuabúcëbë bëánquicëbëbia Jesús aiama obiani ca aín 'unánmicë unicamax cuancëxa. ¹⁸ Cuancëbëtanbi ca 'aisamairai bëquiquin suñúanên baca bëchúancëxa. ¹⁹ Usocëbëbi parún papa cuëbínuax cuani cinco kilómetrosa 'ixun ca aín 'unánmicë unicaman parúnpapanubi nicuatsinia aia Jesús isacëxa. Isi ca racuëira racuëacëxa.

²⁰ Racuëtiabi ca Jesusan cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Ë cana 'ain.

²¹ Usaquian cacëx cuëenquin, nuntinu Jesús 'arubiani cuanx ca anu cuanti sinánbiania cuancë parún papa 'ucë manan bënëtishi bëbacëxa.

Unicaman Jesús baria

²² Jesusan 'unánmicë unicama parún papa 'ucë manan cuan ca an pán picë unicama anubi 'iacëxa. Usa 'ixun ca pëcaratancëxun sináncëxa: Achúshi nuntishi ca ënu 'iónxa, 'imainun ca aín 'unánmicë unicamaxa a nuntinu 'irucëbëbi Jesús nuntinu 'iruima 'iónxa. ²³ Usaquian sinánmainun ca Tiberias ëmanuax uni raíriribi manë nunti raírinên cuanx, anuxuan Jesusan Nucën Papa Dios —asabi ca —catancëxun pán uni pimioncë, a 'urama bëbacëxa. ²⁴ Usa 'ain ca axa anu bërúcë unicama an bariquinbi Jesús cëñun aín 'unánmicë unicamaribi 'aímocëxa. 'Aímbiani ca axa Tiberiasnuax ucë manë nunticamanu cëñúruquiiani Capernaúm ëmanuribi Jesús bari cuancëxa.

Aín unicamax ca ami catamëcë 'aish Jesús bë 'ia quicë bana

²⁵ Usa 'ain ca 'ucë manan cuanxun bariquin mëraqin Jesús cacëxa:

—¿Uinsaran caramina ënu uan?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséabi cana 'ën mitsu cain, 'ën pán pimicëx puchonx camina a sinánbëtsini 'ë bari uan. Ui carana 'ëx 'ai quixunmi mitsun 'unánun, uni itsían 'acëma ñu 'ën 'acë a isunbi camina ui carana 'ëx 'ai quixun sinaniman. ²⁷ Axa chëquiti piti binuxuinshi camina ñu 'atima 'ain. Usa 'ain camina ainan 'aish Nucën Papa Dios bë nëtétimoi 'inuxun 'ëmi catamëquin axa cuëencësabi oquin 'ati 'ain. Usaími 'inun mitsu 'iminun ca 'ëx uni 'inux anuax uá, Nucën Papa Dios, an 'ë 'imiácëxa.

²⁸ Cacëxun ca a cacë unicaman cacëxa:

—¿A 'acëbëa Nucën Papa Dios cuëenun caranuna añu 'ati 'ain?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Dios ca cuëënia, mitsúxmi an ënu unun xuá 'aínmi 'ëmi catamënun.

³⁰ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Nuxnu mimi sinánun caramina añu nun isnun 'ati 'ain? ¿Añu caramina 'ati 'ain? ³¹ Nucën raracaman ca anu uni 'icëma menuxun pánsa piti, maná cacë, piacëxa, cuëneo bana ësai quicësa oquin: “Nucën Papa Diosan ca naínua 'ibúmiquin unicaman pinun, pán 'ináncëxa”.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana aséabi mitsu cain, an naínua 'ibúmiquin unicama pán 'inan ax ca Moisésma Nucën Papa Dios 'iacëxa. An a pán 'inan 'aínbi ca Nucën Papa Diosan bërí 'ináncë ax ca anúan uni aséabi upiti tsóti a 'icën. ³³ Nucën Papa Diosan uni 'inan piti ax ca axa naínuax uá 'ë 'icën. Usa 'aish cana 'ëx an ainan 'aísha Nucën Papa Dios bë 'inun ënë nëtënu 'icë unicama 'imiti a 'ain.

³⁴ Cacëxun ca unicaman cacëxa:

—A piti camina camabi nētēn nu 'inánti 'ain.

³⁵ Cacēxun ca Jesusan atu cacēxa:

—'Ēx cana anúan uni asérabi upíti tsóti a 'ain. Panánxun piisa tanan shimaxun 'unpax 'aisa tania uni bēnēcē, usaribitia ax Nucēn Papa Diosbē upí 'iisa tani bēnēcē uni, ax ca 'ēmi catamēti amiribishi bēnētēcētima 'icēn.

³⁶ Axa 'ēmi catamēcē uníxa usa 'aínbi cana 'ēn mitsu cacē usaribi oquin mitsu catēcēnin, mitsun 'ēn ñu 'aia isquinbi camina ui carana 'ēx 'ai quixun sinaniman. ³⁷⁻³⁸ 'Ēx cuēēcēsabi oquin 'ai cana uáma 'ain. An 'ē xucē, axa cuēēcēsabi oquinshi 'ai cana uacēn. Usa 'ain ca ui unicama cara Nucēn Papa Diosan 'ēnan 'inun sinánmia acamax ca 'ēmi catamēti 'icēn. Axa 'ēmi catamēcē uni, a cana —camina 'ēnan 'itima 'ai—quixun catima 'ain. ³⁹ An 'ē xuá 'ēn Papa, ax ca an 'ēnan 'inun sinánmicē unicamaxa abē 'iti cuēēni, achúshira uníxbia abē 'ima 'iti cuēēnima. Usa 'aish ca an 'ēmi sinánmicē unicama bērúantacēxun, ēnē nētē cēñúcēbētan 'ēn baísquimiti cuēēnia. ⁴⁰ An 'ē xuá ax ca cuēēnia, aín Bēchicē, 'ēmi catamēcē unicamax nētētimoí abē 'iti. A unicama cana 'ēn ēnē nētē cēñúcēbētan abē 'inun baísquimiti 'ain.

⁴¹ —'Ēx cana Nucēn Papa Diosan naínua 'ibúmiquin uni 'inan piti, a 'ai —quíxa Jesús quicēbē ca judíos unicamax ami nishi Jesús ñui ⁴² quicancēxa:

—¿Josénēn bēchicē, Jesús, ama cara ēnēx 'ic? Nun cananuna aín tita 'imainun aín papa 'unan. ¿Uisacatsi cara —'ēx cana naínuax uan —quixax quin?

⁴³ Usaía quia ca Jesusan cacēxa:

—Usai banaxma ca 'it. ⁴⁴ Uinu 'icē uníxbi ca axbi 'ēnan 'inux 'ēmi catamētima 'icēn. 'Ēn Papa, an 'ē xuá, an sinánmicēx cuni ca uni 'ēmi sinani 'ēnan 'inux 'ēmi catamēti 'icēn. 'Ēmia catamēcē 'icē cana ēnē nētēa cēñúcēbētan baísquimiti 'ain. ⁴⁵ An Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama achúshinēn ca ēsaquin cuēnēcēxa: “Nucēn Papa Diosan ca camabi uni 'unánmiti 'icēn”. A unían cuēnēcōsabi oi ca ui unicaman cara Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun 'unania, acamax ca 'ēmi catamētia.

⁴⁶ Uinu 'icē unínbi ca Nucēn Papa Dios iscēma 'icēn. Axa anuax uá 'ēinshi cana a isacēn. ⁴⁷ Asérabi cana 'ēn mitsu cain, axa 'ēmi sinani 'ēmi catamēcē unicamax ca ainan 'aish xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'ia. ⁴⁸ 'Ēx cana anúan uni Nucēn Papa Diosbē upí 'iti a 'ain. ⁴⁹ Mitsun raracamax ca anu uni 'icēma menuxun Nucēn Papa Diosan 'inancē maná cacē ñu pibi bamatimoí tsoóma 'icēn. ⁵⁰ Usa 'aínbi cana 'ēxribi naínuax ucē pán unin piá usaribi 'ain. Aín nami cushi 'aish upí 'inuxun ca unin ñu piia, usaribiti ca uni upí 'aish xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'inux 'ēmi catamēti 'icēn. ⁵¹ 'Ēx cana naínuax uá 'aish anúan uni Nucēn Papa Diosbē 'iti a 'ain. Usa 'ain ca axa 'ēmi catamēcē uni ax ainan 'aish xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'ia. Uníxa ainan 'aish xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'inun cana 'ēx bamatsianxmabi bamati 'ain.

⁵² Quixuan cacēx ca judíos unicama ñucacanani quiacēxa:

—¿Uisa 'ixun cara ēnē unin anu nun pinun nu pimiti 'ic?

⁵³ Usai canania 'unánquin ca Jesusan cacēxa:

—Asérabi cana 'ēn mitsu cain, uni 'inux anuax uá 'ain, 'ēmi catamēquinma 'ēn nami picēmasa 'ianan 'ēn imiribi xēacēmasa 'aish camina asérabi xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosnan 'itima 'ain. ⁵⁴ 'Ēx bamacē cupí 'ēmi catamēti ca uni xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icēn. ⁵⁵ Usa unicama cana 'ēn ēnē nētē cēñúcēbētan baísquimiti 'ain. Axa asérabi 'ēmi catamēcē uni ax ca 'ēn nami picēsa 'ianan 'ēn imi xēacēsa 'icēn. 'Ēn imi 'apati 'ēx bamacē cupí ca usai 'iti 'icēn. ⁵⁶ Ui unix cara 'ēmi catamēti 'ēn nami pianan 'ēn imi xēacēsa 'icē, ax ca 'ēbē 'icēn, 'ēxribi cana abē 'ain. ⁵⁷ Nucēn Papa Dios, an 'ē xuá, ax ca bamatimoí tsotia. Ax 'ēbē 'ain cana an 'imicēx 'ēxribi tsotin. Usaribiti ca 'ēmi catamēquian

an 'ë picësa uni axribi 'ën 'imicëx 'ëbë 'aish 'ëx 'icësaribiti tsóti 'icën. ⁵⁸ 'Ëx cana naínuaxa uá pitisa 'ai quiax cana 'ëx quin. 'Ëx cana mitsun raracaman piá manásama 'ain. Mitsun raracamax ca maná cacë ñu pibi bamatimoi tsoóma 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ëmi catamëquin 'ë picësa uni ax ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

⁵⁹ Capernaúm ëmanuxun ca Jesusan anua judíos unicama timëti xubunuxun usai quiquin a banacama ñuixuancëxa.

Anúan uni xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti bana

⁶⁰ Usa 'ain ca an Jesusan bana ñuia cuacë unicama 'aisamaira 'ain raírinëx quiacëxa:

—Axa usai quicë bana ax ca cuaisama 'icën. ¿Uin cara a cuati 'ic?

⁶¹ Usaía canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnmi cuacëx cara ënë bana cuaisama 'ic? ⁶² ¿Ënë bana cuaquinma caramina uisaxun mitsun 'ëx anuax uá anu cuantëcënia isquin sinánti 'ain?

⁶³ 'Ëx ënë menu 'aish uni 'icë cupíshima 'ëx bamatancëx baísquiti cupí camina ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain. 'Ën a ñuiquin mitsu cacë ñucama ax ca anúnmi 'ëmi catamëti 'ën sinánsaribi 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti, a 'icën. ⁶⁴ Usa 'aínbi camina micama raírinëx asérabi 'ëmi sinani ëmi catamëcëma 'ain.

Ësaquin ca Jesusan bana ñuixunquin an cuacë unicama cacëxa, uicamax cara ami catamëtima quixun 'unánan uin cara a uni 'inánti 'icë quixun bëráma 'unáncë 'ixun. ⁶⁵ Catancënxun ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Usa 'ain cana mitsu can, Nucën Papa Diosan sinánmicëxma ca uinu 'icë uníxbi 'ëmi sinani 'ëmi catamëtima 'icën.

⁶⁶ Usaquian cacëx ca an abë niquin aín bana cuacë unicama 'aisamaira 'aíshbi raírinëxa tiquimainun raírinëxribi Jesús ëbiani abë nitëcënimama cuancëxa.

⁶⁷ Usa 'ain ca atúxa cuan Jesusan mëcën rabë 'imainun rabë aín 'unánmicë unicama a cacëxa:

—¿Mitsúxribi caramina cuainsa tanin?

⁶⁸ Quixuan cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Ui uninu caranuna aín bana cuanux cuanti 'ain? Minshi camina anun nu Nucën Papa Diosbë nëtétimoi 'iti bana nu ñuixunin. ⁶⁹ Nux mimi catamëquin cananuna 'unan, mix camina axa uti nun caíncë, Cristo, Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, aín Bëchicë a 'ain.

⁷⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën carana 'ën 'unánmicë uni 'inun micama mëcën rabë 'imainun rabë caísama 'ain? Usai 'inun caísa 'aíshbi camina micama achúshinëx ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicë 'ain. ⁷¹ Usai ca Simonan bëchicë, Judas Iscariote, an aín 'unánmicë unicama achúshi 'ixunbi a uni 'inánti, a ñui Jesús quiacëxa.

7

Aín xucëncaman —Jesús ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quixun sinánma bana

¹ Usaquin bana ñuixuntancëx ca judíos unicamaxa a 'acatsi quiax 'ësënanía 'unanx, Judea nëtënu 'icë ëmacamanu cuainsama tani Galílea nëtënu 'icë ëmacamanushi nitsi anubi Jesús 'iacëxa. ² Usa 'ain ca Nucën Papa Dios rabinuxa, judíos unicamax anun Jerusalénu timëti 'utanu 'iti nëtë, a 'urama 'ain, ³ aín xucëantun Jesús cacëxa:

—Ënuax ca Judea nëtënu cuantan, anuxunmi ñu 'aia an min bana cuacë unicaman isnun. ⁴ Camabi unían a 'unánti cuëenquin ca unin unëxun ñu

'aima. Usa 'ain camina ami 'acë ñucamaribi Jerusalénu timécë unicaman isnun 'ai cuanti 'ain.

⁵ Aín xucën 'ibu 'ixunbi aín bana cuaisama tanquin ca usaquin cacëxa.

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën anun usaquin ñu 'ati nètë ca ucëma pain 'icën. Usa 'ain ca mitsux cuainsa tani cuantan, camabi nètëx ca mitsúnmi anun ñu 'ati asábi 'icën. ⁷ Axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unix ca mitsumi nishima, 'ëmi cuni ca nishia. 'Ën —ñu 'atima camina 'ai —quixun cacë cupí ca atux 'ëmi nishia. ⁸ 'Ëx anun anu 'iti nètë ca 'icëma pain 'icën. Usa 'ain cana cuaniman. Mitsux ca cuantan.

⁹ Quixun aín xucëantu catancëx ca Jesús Galileanu tiquiacëxa.

Anun anu timëti 'utanu 'iti nëtëan Jesús Jerusalénu 'iá

¹⁰ Usaquin cacëxa aín xucëantu cuanbi ca Jesús atu caxu cuancëxa, unían —ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánunmaishi. ¹¹ Cuanx bëbacë ca Jerusalénu timécë judíos unicaman —¿uinu cara a uni 'ic? —cananquin Jesús bariacëxa. ¹² Bari ñucacania unicama raírinëx —ax ca upí uni 'icë —quicëbëbi ca uni raírinëx, —usama ca. An ca camabi uni parania —quiacëxa. ¹³ Quibi ca judíos unicaman 'apucamami racuëti, atúan cuati rabanan unëaxëshi canancëxa.

¹⁴ Usaía quimainun ca anun Nucën Papa Dios rabinux timécë nëtëa sënëncëma pain 'ain, Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun bana ñuixuancëxa. ¹⁵ Ñuixunia cuati ca judíosnën 'apucamax ratuti quiacëxa:

—¿Uisa 'ixun cara ënë unin nun cushicaman 'acësaribi oquin quirica 'acë 'ixún mabi uisai cara cuënëo banacama quia quixun 'unanx?

¹⁶ Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën uni ñuixuncë bana ënëx ca 'ënbi sináncëma 'icën. An 'ë xuá, an 'ë sinánmicë ca ënëx 'icën. ¹⁷ Uinu 'icë unin cara Nucën Papa Dios cuëënun ñu 'aia tania, an ca 'ën carana Nucën Papa Diosan 'ë sinánmicë bana ñuin, carana 'ënbi sináncë bana ñui quixun 'unánti 'icën. ¹⁸ Axa anbi sinanx banacë uni ax ca unían a rabinun quixun sinanishi banaia. 'Aínbi ca an ñuiquin uni canun quixuan a xuá ashia unin rabiti cuëëncë uni an cuni cëmëquin uni paranima.

¹⁹ Moisésnën ca uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixuan unin 'unánun aín bana cuënëocëxa. ¿Usa cat? Usa 'aínbi camina achúshi unínbi a bana quicësa oquin 'aiman. ¿'Ëx Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi uá 'icëbëbi caramina uisa cupí 'ë 'acatsi quin?

²⁰ Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Mix camina ñunshin 'atimañu 'ain. ¿Uix cara mi 'acatsi quin?

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anun ñu mëëtima nëtën 'ën uni pëxcucë a camina sinanin. ²² Moisésnën ca —judíos unicamax ca chamaratsu 'icëishi judío 'icë 'unántiocë 'iti 'icë —quixun cuënëocëxa. Cuënëoíbi ca ax pain usai ca uni 'iti icë quiax quiáma 'icën, aín rarax pain ca usai ca uni 'iti 'icë quiax quiacëxa. Anun aín bëchicë bacënxancë 'unántioti nètë axa anun ñu mëëtima nètë 'aínbi ca a nëtën unin aín bëchicë 'unántioia. ²³ ¿Mitsun bëtsi nëtën 'acësaribi oquin anun ñu mëëtima nëtënríbi Moisés quicësabi oquin 'ati cupí, tuá judío 'icë 'unánti ocë 'aishbi caramina uisa cupí anun ñu mëëtima nëtën 'ën uni pëxcucëbë 'ëmi nishin? ²⁴ Bëtsi unían ñu 'aia isi camina bënëtishi —an ca ñu 'atima 'aia —quiax quitima 'ain. Usai 'iquinma camina munu upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, usoquin 'ati cara asábi 'icë, cara asábima 'icë quixun.

—'Ëx cana Nucën Papa Diosnuax uacën —quíaxa Jesús quia bana

²⁵ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë uni raírinëx quiacëxa:

—¿A 'acatsi quiáxa ami 'esénancë uni, ama cara ënëx 'ic? ²⁶ Ca is, camabi unin ismainuan cacëxunbi ca 'apucaman uisaquinbi caima. ¿Ënëx ca aséribi Cristo, ax utinu nun caíncë a 'icë quixun cara atun 'unánx? ²⁷ Cristo aia ca unin 'unántima 'icën, uinuax cara aia quixun. Usa 'aínbi cananuna nun uinuax cara Jesús ënëx uaxa quixun 'unanin.

²⁸ Ësaía canania cuaquin ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuni munuma banaquin cacëxa:

—Mitsun camina 'ë 'unan, uinuax carana uan quixun camina 'unanin. Usa 'aínbi cana 'ëx, 'ëxbi ucëma 'ain. Aín banaxa nëtëtimoí aséribi, an xucëx cana uacën. An 'ë xuá a camina mitsun 'unaniman. ²⁹ Anuax uá 'ixun cana 'ën a 'unan. An ca ënu unun 'ë xuacëxa.

³⁰ Usaquian cacëxun sipuanuxun biisa tanquinbi ca anúan a unin biti nëtëa sënëncëma pain 'ain achúshira unínbi biáma 'icën. ³¹ Judíos unin 'apucaman ami nishquin Jesús biisa tancëbëbi ca 'aisamaira unix ami sinani quiacëxa:

—¿Ënë unían unin 'acëma ñu 'acësamaira oquin cara axa utinu nun caíncë, Cristo, ax uquin 'ati 'ic?

Fariseo unicaman Jesús binun quixun policía xua

³² Ësaía 'aisamaira uni Jesús ñui quia ca fariseo unicaman cuacëxa. Cuan ca acamabëtan judíos sacerdotenën cushicaman sipuanuinsa bitánun quixun aín suntárucama xuacëxa. ³³ Xucëxa cuancëbë ca anu 'icë unicama cai Jesús quiacëxa:

—Ëora pain ënu mitsubë 'itancëx cana an 'ë xuá anu cuanti 'ain. ³⁴ Uinu carana 'ëx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ain camina bariquinbi cuania 'ë mëratima 'ain.

³⁵ Quicëbë ca judíos 'apucamax ñucacanani quiacëxa:

—¿Uinu cara ënë uni nun mëratimoí cuanti 'ic? Bëtsi bëtsi ëma, anua griego banan banacë unicama 'icë, anua nun aínsi raíri cuancë, anu sapi ca Jesús anu 'icë judíosma unicama bana 'unánmi cuanti 'icën. ³⁶ ¿Uisai quicë cara an ësaquin nu cacë bana ënëx 'ic: “Uinu carana 'ëx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ixun camina bariquinbi cuania 'ë mëratima 'ain”?

Anúan unix Nucën Papa Diosbë 'iti bana

³⁷ Anúan judíos unicama Nucën Papa Dios rabinux Jerusalénu timécë nëtëcama sënënuxa pëcaracë nëtë ax ca a nëtëcamasamaira 'iacëxa. A nëtën ca nirui munuma banaquin Jesusan ësaquin unicama cacëxa:

—Ui unix cara uníxa shiman bamai 'unpax 'aisa tani bënëcësaribi oi 'ënan 'iisa tani bënëtia a unix ca 'ë cai 'ëmi catamëti 'icën. ³⁸ Axa aséribi 'ëmi catamécë uni, an ca aín nuitunën 'ë 'unánan 'ën cushiñu 'ixun uni itsiribi 'ëmia catamënnun 'aquinti 'icën, Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin.

³⁹ Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca axa ami catamécë unicamanu uti 'icë quixuan 'unánun ca Jesusan usaquin unicama cacëxa. Ax bamatancëx baísquitancëx naínu cuancëma pain 'aían Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí aín unicamabë 'inun xucëma pain 'ain ca Jesusan usaquin unicama cacëxa.

Unían Jesús ñuiquin bëtsi bëtsi oquin sinan

⁴⁰ Ësaquian Jesusan cacëxun cuati ca axa timëcamë'ëocë uni raírinëx:

—Ënëx ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuni utinu nun caíncë a 'icë —quiacëxa.

⁴¹ Quimainuan raíri —ënëx ca Cristo, axa utinu nun caíncë a 'icë —quicëbëbi ca raírinëx quiacëxa:

—Cristo ca Galilea menuax utima 'icën. ⁴² Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca quia, ax ca Davidnën rëbúnqui 'iti 'icën. Usa 'aish ca anuaxa David bacëan, Belén, anu 'icë uni ax 'iti 'icën.

⁴³ Usa 'ain ca unin Jesús ñui quiquin bëtsi bëtsi oquin sináncëxa. ⁴⁴ Usaquin sinánquin ca bëtsi bëtsi unin sipuanuxun biisa tanquinbi Jesús biáma 'icën.

Judíos unicaman cushicamaxa Jesúsmi catamëisama tan

⁴⁵ Usa 'ain ca Jesús binun xucëx cuanxhia ñancáishi aia isquin sacerdotenën cushicamabëtan fariseocaman suntáru cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina bëcëma 'ain?

⁴⁶ Quixuan cacëxun ca suntárucaman cacëxa:

—Axa ënë uni banacësari banacë uni ca 'aíma 'icën.

⁴⁷ Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mitsuribi sapi ca an paránxa. ⁴⁸ Achúshira nun 'apúnbi ca axa quicë aín banax ca aséribi 'icë quixun sináncëma 'icën. Usaribi oquin ca achúshira fariseo unínbi axa quicë banax ca aséribi 'icë quixun sináncëma 'icën. ⁴⁹ Usa nun 'apucama 'ain ca ënë unicamax Moisésnëan cuënëo bana 'unáncëma cupí 'aisama 'aish 'uchocë 'ianan uisa oquin cara Nucën Papa Diosan 'ati 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën.

⁵⁰ Usaquian fariseocaman caia cuaquin ca Nicodemo, ax paían bëráma Jesúsnu imé cuan, axribi fariseo uni 'ixun cacëxa: ⁵¹ —Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo ca quia, unin ca aña cara 'axa quixun upí oquin ñucáxunmashi bëtsi uni 'uchotima 'icën.

⁵² Cacëxun ca sacerdotenën cushicamabëtan fariseo unicaman Nicodemo cacëxa:

—¿Mixribi caramina Galilea menu 'icë uni 'ain? Nucën Papa Diosan bana cuënëo upí oquin isquin camina isti 'ain, uisa 'aíshbi ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni Galilea menu 'icë uni 'icëma 'icën.

⁵³ Usaquian 'apucaman Nicodemo cacëbë ca unicamax aín xubunu cuancëxa.

8

Aín bënëma 'aínbia uni itsibë 'icë xanu

¹ Cuancëbë ca Jesús Olivos cacë matánu cuancëxa. ² Coon pëcaracëbëa amiribishi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancë ca unicaman manaruquin nëpúaracëxa. Usocëxun ca atu nëbëtsi tsóxun bana ñuixuancëxa. ³ Usaquian uni bana ñuixuncëbëtanbi ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama raírinën, aín bënëma 'aínbia bëtsi unibë 'ia mërabëtsinquin, achúshi xanu Jesúsnu bëacëxa. Bëxun atu nëbëtsi nitsínxun ⁴ ca Jesús cacëxa:

—Ënë xanúxa aín bënë 'aímabi unibë 'ia cananuna mëran. ⁵ Moisésnëan cuënëo bana ca quia, ësai 'icë xanu ax ca maxaxan 'acë 'iti 'icën. ¿Min caina uisaquin sinanin?

⁶ Ami manánuxun uisai cara isa quia cuacatsi quixun ca usaquin atun Jesús cacëxa. Cacëx meu bësui tëtúbuxun ca ñucácëxunbi uni caquinma aín męcën rëbun me cuënëocëxa. ⁷ Usa 'ain ca cacëxunma oquian 'itsa oquin ñucácëx chairuquin cacëxa:

—Micama uinu 'icëx cara 'uchañuma 'icë an pain ca maxaxan 'ati 'icën, mitsúnribimi 'anun.

⁸ Èsoquin cai amiribishi tëtúbutëcënxun ca aín męcën rëbun me cuënëotëcëancëxa. ⁹ Cuënëomainun ca unicamax Jesús quia cuax —'ëx cana 'uchañumama 'ai —quixun sinani cuancëxa. Cuanía męcócamax pain cuancëbë ca usaribiti bërí canicëcamaxribi cuancëxa. Cuancëbëa Jesúsëshi anu 'imainun ca a xanuribi anu 'iacëxa. ¹⁰ Usa 'ain ca chairuquin Jesusan xanu cacëxa:

—¿Axa mimi manáncë unicama cara uinu 'ic? ¿Achúshira unínbi cara mi maxaxan 'acëma 'ic?

¹¹ Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Achúshi unínbi ca 'ë maxaxan 'acëma 'icën.

Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënribi cana mi 'uchoiman. Ca cuantan. Cuantancëxun camina amiribishi ñu 'atima 'atëcëntima 'ain.

Jesusan aín unicama aín sinan 'ináncë bana

¹² Usa 'ain ca amiribishi Jesusan unicama cacëxa:

—An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti a cana 'ëx 'ain. Axa 'ëmi catamëti 'ëx cuëncësabi oi 'icë uni ax ca ñu 'atima 'acëma 'ianan aín sinan upí 'aish upiti tsotia.

¹³ Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mix camina mixbi, 'ëx cana usa 'ai quin. Usaími quicë 'aish ca cëmëimi quicë 'iti 'icën.

¹⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ëxbi 'ëx cana usa 'ai quicëxbi ca 'ën banax asérabi 'icën. Uinuax carana uan, uinu carana cuani quixun cana 'ën 'unanin. 'Ën 'unáncë 'aínbi camina mitsun, uinuax carana 'ëx uan, uinu carana cuani quixun 'unaniman. ¹⁵ Unin sináncësa oquinshi sinánquin camina mitsun bëtsi 'uchoin, 'aínbi cana 'ën uni 'uchoiman. ¹⁶ Usa 'ixunbi 'ën uni 'uchoquin cacë 'ain ca 'ën Papa, an 'ë xuá, anribi, usa ca quixun sinania. Usa 'ain ca 'ën 'uchoquin cacë banax asérabi 'iti 'icën. ¹⁷ Moisésnën cuënëo bana ca quia, achúshi unin banaxa bëtsix quicësaribi 'ain ca, a uni rabëtan banax ca asérabi 'icë quixun unin 'unánti 'icën. ¹⁸ Aserabi ca usa 'icën. 'Ëx 'ëbi ñuiácati, usa cana 'ëx 'ai quimainun ca an 'ë xuá, 'ën Papa, axribi 'ë ñui usai quia.

¹⁹ Usaquian Jesusan cacëxun ca fariseo unin cacëxa:

—¿Uinu cara min Papa 'ic?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unaniman, ui carana 'ëx 'ai quixun. 'Ën Papparibi camina 'unaniman. Asérabi ui carana 'ai quixun 'ë 'unánquin camina 'ën Papparibi 'unántian.

²⁰ Usaquin ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixuancëxa, anu curíqui nanti ñu rapasunuxun. Ñuixuncëxunbi ca anúan unin a biti nëtëa 'icëma pain 'ain, achúshira unínbi biáma 'icën.

Anu 'ëx cuanti, anu camina mitsux cuantima 'ai, Jesús quia bana

²¹ Jesusan ca amiribishi unicama cacëxa:

—'Ëx cana cuantëcënin. Cuancë bariquinbi camina mitsun 'ë mëraiman. Mëraima camina 'uchañu 'aish usabi bamati 'ain. Anu 'ëx cuanti anu camina cuantima 'ain.

²² Cacëx ca judíos unicama quiacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina cuantima 'ai quiax ca quia. ¿Usa 'aish cara axbi bamati 'ic?

²³ Quiáxa quia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina ënë nëtënu 'icë unishi 'ain. 'Ëx cana naínu 'icë 'ain. Mitsux camina ënë nëtënu 'icë 'ain. 'Ëx cana ënë nëtënu 'icëma 'ain. ²⁴ Mitsun, ui carana 'ëx 'ai quixun 'unani 'ëmi sináncëma 'aish camina 'uchañu 'aish usabi bamati 'ain. Usaquin sinánquin cana —'uchañu 'aish camina usabi bamati 'ai —quixun mitsu can.

²⁵ Cacëxun ca judíos unicaman:

—¿Ui caramina mix 'ain? —quixun cacëxa.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx carana ui 'ai quixun cana 'itsa oquin mitsu can. A cana 'ëx 'ain. ²⁶ 'Itsa ñu ñuiquin cana mitsu cacëma pain 'ain, uisa ñu 'ai caramina 'uchai quixunmi 'unánun. Caquinma cana an 'ë xuá axa quicë banax aséabi 'ain, an 'ë cacëxun 'ën cuacë, ashi ënë nëtënu 'icë unicama ñuixunin.

²⁷ Usaía Jesús quiabi ca, Nucën Papa Dios ñui ca quia quixun a unicaman cuama 'icën. ²⁸ Cuatiama ca Jesusan cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë 'ë inu matástancëxun camina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unánti 'ain. 'Unánan camina, 'ënbi sinánquin 'aquinma cana 'ën Papan cacësabi oquin ñu 'ai quixun 'unánti 'ain. 'Ën Papan 'ë cacësabi oquin cana unicama cain. ²⁹ An 'ë xuá ax ca 'ëbë 'icën. 'Ën axa cuëncësabi oquin 'acë 'icë ca an 'ëxbi 'inun 'ë ëncëma 'icën.

³⁰ Usaquian Jesusan cacëxun ca 'itsa unin aín bana cuaxun, aséabi ca ax Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quiax ami sináncëxa.

Nucën Papa Diosan unicama 'imainun ñunshin 'atimanën sinánmicë unicama ñuia bana

³¹ Usa 'ain ca Jesusan axa aín bana cuati ami sináncë judíos unicama cacëxa:

—'Ën mitsu cacë bana ënë manuquinma ax quicësabi oquin 'ai camina aséabi 'ën uni 'iti 'ain. ³² Usai 'iquin camina 'ën cushi, anun mitsux upí 'iti, a aséabi 'unánti 'ain. 'Unanimit mitsux 'ëx cuëncësa oíshi 'ia ca uínbi uisa ñu 'atimabi mitsu 'amitima 'icën.

³³ Cacëxunbi ca cacëxa:

—Nux cananuna Abrahamnën rëbúnqui 'ain, uinu 'icë unínbi ca nucën raracama 'imainun nucën chaitiocëcamaribi uisa ñubia 'anun 'amiama 'icën, nuribi ca usoquin 'amicëma 'icën. ¿Usa 'ain caina uisa 'aish mix, uínbi ca uisa ñubi nu 'amitima 'icë quiax quin?

³⁴ Cacëxunbi ca Jesusan catëcëancëxa:

—Aséabi cana 'ën mitsu cain, an 'atima ñu 'acë unicama an ca 'ëx cuëncësa oquin 'aisa tanquinbi aín sinan 'atima 'ixun anbi ñu 'atimashi 'aia. ³⁵ Ca ësa 'icën. An uni ñu mëëxuncë unix ca an ñu mëëmicë unin xubunubi 'ima. An uni ñu mëëmicë unin bëchicënëx cuni ca aín papan xubunubi 'ia. ³⁶ Usa 'ain camina mitsux Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ixun 'ën 'imicëx uínbia uisa ñu 'atimabi 'amicëma mitsux 'iti 'ain. ³⁷ Abrahamnën rëbúnqui camina 'ai quixun cana 'ën mitsu 'unan. Usaquin 'ën mitsu 'unáncë 'aíshbi camina 'ën bana cuaisama tani 'ë 'acatsi quiax 'ëmi 'ësënanin. ³⁸ 'Ën Papan 'ë ismicë ñu cana 'ën mitsu ñuixunin. Ñuixuncëxunbi camina mitsun papan cacëxunmi cuacë ñuishi 'acainin.

³⁹ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Abrahamnëxëshi ca nucën rara 'icën.

Usoquian cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux aséabi Abrahamnën rëbúnqui 'ixun camina Abrahamnëan 'ásabi oquin 'atsían. ⁴⁰ Abrahamnëan 'ásabi oquin camina mitsun 'aiman. Nucën Papa Diosan 'ë 'unánmicë ñu 'ën mitsu ñuixuncëxbi camina 'ë 'acatsi quiax 'ësënanin. Usai ca Abraham an Nucën Papa Diosan unimi 'iáma 'icën.

⁴¹ Mitsun papan 'acësabi oquin camina 'ain.

Cacëxun ca a unicaman cacëxa:

—Nux cananuna papa itsiñuma 'ain. Nucën Papa Dios axëshi ca nun Papa 'icën.

⁴² Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosnuax cana 'ëx ënë menu uacën. 'Ëx cana 'ëxbi uáma 'ain, an ca ënu unun 'ë xuacëxa. Usa 'ain camina mitsux aséabi Nucën Papa Diosnan 'aish 'ëmi sinántian. ⁴³ ¿Uisa cupí caina mitsun 'ën cacëxun cuatiman? Mitsúnbi cuaisama tanquin camina 'ën, bana ñuixuncëxunbi cuatiman.

⁴⁴ Mitsun papax ca ñunshin 'atimanën 'apu 'icën. Ainan 'ixun camina axa cuëencësa oquinshi 'aisa tanin. An ca nētē ióñubi uni 'ati sináncëxa. Ax ca cēmē 'aish axa 'iásabi cēmēia. Cēmēi ca an sináncësa oquinshi sinani banaia. Ainra ca cēmēntapun 'ixun unían uni itsi cēmēquin paránun 'imia. ⁴⁵ Mitsux usaribi 'ixun camina 'ën mitsu cacē banaxa asérabi 'icēbi cuaisama tanin. ⁴⁶ ¿Uinu 'icē micaman caramina 'ën isana 'atima ñu 'a quixun ñuítu 'ain? Camina 'atima 'ain. ¿Cēmēquinma 'ën cacēxunbi caramina uisa cupí 'ën banax ca asérabi 'icē quixun sinaniman? ⁴⁷ Uicamax cara ainan 'icē an ca Nucën Papa Diosan bana cuatia. Usa 'aínbi camina mitsun, ainanma 'ixun, Nucën Papa Diosan bana cuatiman.

Abraham 'iisama 'aían Jesús pain 'iá bana

⁴⁸ Usaquian cacēxun ca nishquin judíos unicaman Jesús cacēxa:

—Mix camina Samaria menu 'icē uni 'ianan ñunshin 'atimañu uni 'ai quixun nun mi cacē, ënëx ca asérabi 'icën.

⁴⁹ Usai quia ca Jesusan cacēxa:

—'Ëx cana ñunshin 'atimañuma 'ain. Ami sinánquin camabi unin 'ën Papa Dios rabinun quixun cana an 'ë sinánmicësabi oquin aín bana ñuianan ñu 'ain. Usa 'icēbi camina mitsun 'ën bana cuatiman. ⁵⁰ Unían 'ë, ax ca upí 'icē caquin 'ë rabinun quiax cana quiman. Axa 'ëa unin rabiti cuëëanan, 'ë ñui cara uni cēmēia, cara cēmēima quixun iscē, ax ca Nucën Papa Dios 'icën. ⁵¹ Asérabi cana 'ën mitsu cain, an 'ën bana cuacē uni ax ca xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosbē 'ia.

⁵² Quixuan cacēxun ca judíos unicaman Jesús cacēxa:

—Bērí cananuna upí oquin 'unanin, mix camina ñunshin 'atimañu 'ai quixun. Abraham 'imainun an Nucën Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicamaxribi ca bamacēxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacē unix isa xënibua 'aínbi 'iti 'icē quiax. ⁵³ ¿Mix caramina nucën rara Abrahamsáma 'ain? Ax ca bamacēxa. An Nucën Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicamaxribi ca bamacēxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacē unix isa xënibua 'aínbi usabi 'iti 'icën. ¿Mix caramina, ui caina mix 'ai quixun sinanin?

⁵⁴ Quia ca Jesusan cacēxa:

—'Ëx rabiaccēbētanbi ca, aín banax sapi ca asérabima 'icē quixun unin sinánti 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ë rabicē, ax 'ën Papa 'icën, ami mitsun —ax ca Nucën Papa Dios 'icē—quixun ñuicē a. ⁵⁵ Ax ca Nucën Papa Dios 'icē quiquinbi camina mitsun a 'unaniman. Mitsúnmi 'unaniamabi cana 'ën a 'unan. 'Ën 'unáncēma ca ax 'icē quixun mitsu cai cana 'ëxribi mitsusaribi cēmē 'itsían. 'Ën cana asérabi a 'unan. Usa 'ixun cana axa quicēsabi oquin 'ain. ⁵⁶ Mitsun rara Abrahamnëx ca 'ëx aia isti sinani cuëëancëxa. Usai ca 'ëx aia isi cuëëinra cuëëancëxa.

⁵⁷ Usaquian cacēxun ca judíos unicaman Jesús cacēxa:

—¿Mix cincuenta bariñu 'ixunmabi caramina Abraham isacën?

⁵⁸ Quia ca Jesusan cacēxa:

—'Ën cana asérabi mitsu cain, Abraham 'icēma pain 'ain cana 'ëx 'iacën.

⁵⁹ Usaquian cacēxuan judíos unicaman anun 'acatsi quixun maxax bicēbēbi ca Jesús uni xanpëscabiani, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuax cuancëxa.

9

Usabia bacëan bëxuñu unia Jesusan bëpëxcüa

¹ Usocëx cúaínquin ca Jesusan usabia bacëan bëxuñu uni achúshi isacëxa.

² Isia ca aín unánmicë unicaman Jesús ñucácëxa:

—¿Ënë uníxa bëxuñu bacénun cara uin ñu 'atima 'acëx, aín papa, aín titan cara 'acëx, ënë unínbi cara 'acëx?

³ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bëxuñu ca ax 'icën. 'Aíshbi ca aín 'ucha cupía 'icëma 'icën, 'imainun ca aín tita, aín papan 'ucha cupíribia 'icëma 'icën. Nucën Papa Diosan ñu 'aia unin isnun ca ax bëxuñu 'icën. ⁴ Bëánquicëbëtan ca unin ñu mëëtima 'icën. Usa 'ain ca nëtën ñu mëëia. Usaribi oquin cana bamacëma pain 'ixun 'ën an 'ë xuá axa quicësabi oquin ñu 'ati 'ain. ⁵ Ënë nëtënu 'aish cana 'ëx upí oquin sinánuan, an unicama 'imicë a 'ain, bëánquibucënu 'icësa 'ima xabánu 'icësa 'inun.

⁶ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx, anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun ca anun uni bëshíacëxa, ⁷ bëshíquin ca cacëxa:

—'Ian cha, Siloé cacë, anu cuanx ca anuax bëchucatan. Siloé quicë bana ax ca cuanun xucë qui quicë bana 'icën.

Cacëxëshi cuanx bëchucacuatsini ca bëpëxcüax uacëxa. ⁸ Usaía 'ian ca axa a rapasu 'icë unicama 'imainun an a uni bëxuñu 'icë iscë unicamaxribi quiacëxa:

—¿An tsóxun uni curíqui ñucácë uni ama cara ënëx 'ic?

⁹ —A ca ënëx 'icë —quíaxa bëtsix quicëbëbi ca raírinëxribi —Ama ca, a iscësaribi ca ënëx 'icë —qui ax quiacëxa. Quiabi ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—A cana 'ëx 'ain.

¹⁰ Cacëxun ca ñucáquin cacëxa:

—¿Mix a 'aish caramina uisax bëpëxcüan?

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Jesús cacë uni, an ca anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun 'ë bëshíaxa, bëshíquin ca 'ian, Siloé cacë, anuax ca bëchucatan caxun 'ë xuaxa. Xucëx cuanx bëchucacuatsínquin cana upí oquin isan.

¹² Cacëxun ca atun ñucácëxa:

—¿Uinu cara a uni 'ic?

Cacëx ca —uinu cara, cana 'unanima —quiacëxa.

Fariseo unicaman bëpëxcucë uni aséribi cara Jesusan usaquin 'axa quixun ñucá

¹³ Usa 'ain ca an 'unáncë unicaman bëpëxcucë uni fariseo unicamanu buáncëxa. ¹⁴ Anun ñu mëëtima nëtëan anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun anun bëshíxun Jesusan bëxuñu uni a bëpëxcucë cupí, ¹⁵ ca fariseo unicaman a uni ñucátëcëancëxa, uisax caraisa bëpëxcüaxa quixun. Ñucácëxun ca cacëxa:

—Me chabatan 'ë bëshícëx bëchucaxun cana upí oquin isan.

¹⁶ Quixuan cacëx ca fariseo uni raírinëx quiacëxa:

—A unin ca anun ñu mëëtima nëtën ñu 'aia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosnuaxa ucë uni 'itima 'icën.

Quiáxa quicëbë ca raíri quiacëxa:

—¿An ñu 'atima 'acë unin cara ësaquin uni itsían 'acëma ñu 'ati 'ic?

Usari ca bëtsi bëtsi oquin sinani atúxbi quiacëxa. ¹⁷ Usai Jesús ñui quiquin ca bëpëxcucë uni amiribishi ñucátëcëancëxa:

—¿Min sináncëx cara an mi bëpëxcucë uni ax uisa uni 'ic?

Cacëxun ca cacëxa:

—'Ën sináncëx ca ax an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a 'icën.

¹⁸ Usaquian cacëxunbi ca judíos unicaman, ënë unix ca bëxuñu 'iá 'aíshbi bëpëxcucë 'icë quixun sinántisama tancëxa. Sinántisama tanquin cuënxun

ñucácëxuan aín papabëtan aín tita cacëxun pain ca 'unáncëxa. ¹⁹ Cuënxun ca aín papa ñucácëxa:

—¿Ënëx cara min bëchicë 'ic, mitsúnmi bëxuñua bacëan ñuicë, a cara ënëx 'ic? ¿Usa 'ixúnbi cara uisaxun bërí upí oquin isin?

²⁰ Usaquin ñucácëxun ca cacëxa:

—Aséabi ca ënëx 'ën bëchicë bëxuñua bacëan a 'icën. ²¹ Uisa 'ixun cara bërí upí oquin isia, uin cara usabia bacëan 'icëbi bëpëxcüaxa cananuna 'unaniman. Ax ca mëcócë 'icën, ca ñucát, an ca mitsu ñuixunti 'icën.

²² Judíos unicamaxa bëráma 'ësënaní —uinu 'icë unin cara, Jesús ax ca Cristo, ax utia judíos unicaman caíncë, a 'icë quixun ñuia, ax ca anua judíos unicama timëti xubunua atsíntëcëntima oquin chiquíncë 'iti 'icë —quia 'unánxun ca usoquin cacëxa. ²³ Usai quia 'unánx atumi racuéquin ca a unin papabëtan aín titan —ax ca mëcócë 'icën, a ca ñucát —quixun judíos 'apucama cacëxa.

²⁴ Usaquin cacëxun ca a judíos unicaman amiribishi cuëntëcënxun bëpëxcucë uni ñucátëcëancëxa:

—Nucën Papa Diosan ismainun ca nu aséabi ñuixun, ¿uisaxira caramina bëpëquian? A uni, Jesús, ax ca 'atima 'icë quixun cananuna 'unan.

²⁵ Cacëxun ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—Ax cara 'atima uni 'icë quixun cana 'ën 'unaniman. 'Ëx bëxuñu 'ixunbi 'ën bërí iscë, ënëishi cana 'unan.

²⁶ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Mi cara uisox? ¿Uisoquin cara mi bëpëxcüax?

²⁷ Cacëxun ca cacëxa:

—Ashiquin cana mitsu can, cacëxunbi camina cuaisama tan. ¿Uisati caramina 'ë mitsun ñucatëcënin? Mitsúxribi sapi camina aín 'unánmicë uni 'iisa tanin.

²⁸ Quia ca fariseo unicaman bëpëxcucë uni 'usánquin cacëxa:

—Míxmi aín 'unánmicë uni 'aínbi cananuna nun Moisésnéan usai nux 'inun quixun cuënëo bana 'unan. ²⁹ Nun cananuna 'unan, Moisésbë ca Nucën Papa Dios banacëxa. Usa 'ixunbi cananuna uinuax cara a uni uaxa quixun 'unaniman.

³⁰ Cacëxun ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—¿An 'ë bëpëxcucëbi caramina a uinuax cara uaxa quixun mitsun 'unaniman? ³¹ Cananuna 'unanin, an ñu 'atima 'acë unin bana ca Nucën Papa Diosan cuatima. An a ami sínánquin a rabianan axa cuëëncësa oquinshi 'acë uni, aín bana cuni ca Nucën Papa Diosan cuatia. ³² Uínsaran nëtënbi ca unin, usabi bacëan uni bëxuñu ca unin bëpëxcüaxa quixun ñuia cuama 'icën.

³³ Nucën Papa Diosan xuáma 'ixun ca an usaquin 'atsianma.

³⁴ Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Míx camina 'uchañubia min tita bacëan 'aish usabi 'ain. ¿Usa 'ixunbi caramina min nu bana ñuixuinsa tanin?

Usaquin caquin ca bëpëxcucë uni anuaxa cuantánun quixun chiquíancëxa.

Jesúsmi sináncëma unicama bëxuñusa

³⁵ Fariseo unicaman ca bëpëxcucë uni chiquíanxa quixuan unin ñuia cuaquin ca Jesusan bariquin mëraxun a bëpëxcucë uni cacëxa:

—¿Axa uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, ami caramina sinanin?

³⁶ Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

—'Ëx ami sínánun camina ui cara ax 'icë quixun 'ë cati 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina isin, an mi cacë, 'ëx cana a 'ain.

³⁸ Quixuan cacëxun ca cacëxa:

—Aséabi camina míx a 'ai quixun cana bërí 'unanin.

Usaquin caquin ca ami sinánquin aín bëmánon rantin purúnquin a rabiácëxa.
³⁹ Rabicëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Ën a uni 'unánmiti ñu 'unáncëma pain 'aish bëxuñusa 'ixunbi ca 'ëmi catamëquin bëxuñumasa 'ixun unin 'unánti 'icën. Usa 'aínbi ca an —'ën cana ñu 'unani —quixun sináncë uni ax 'ëmi catamëtiamá 'ën 'unánmicëma 'aish usabi bëxuñusa 'iti 'icën. Usaía 'inun cana uacën.

⁴⁰ Usaquian caia cuaquin ca anua 'icë fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—¿Núxribi caranuna bëxuñu 'ain?

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun aséribi 'ë ñui quicë bana 'unáncëma 'aish bëxuñusa 'aish camina 'uchocëma 'itsían. Usa 'aínbi mitsun —cana a bana cuati —quicë 'ixúnbi —aséribi ca a bana 'icë —quixun sinántisama tancë cupí camina 'uchacë 'iti 'ain.

10

An aín cënënxun carnero bërúancë uni

¹ Ësaquinribi ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mitsu cain, axa anu carnero 'icë cënë aín xëcuën atsinima amo 'icë manámitan atsíncë uni ax ca an ñu mëcamacë uni 'icën, mëcamaxuan an ñu buáncë uni ca ax 'icën. ² Usa 'aínbi ca axa aín xëcuën atsíncë uni ax aséribi an carnero bërúancë uni 'icën. ³ Axa ucëbëtan an xëcuë xëócacë unin xëócacëbë atsínxuan an bërúancë unin aín anën cuëncëxun ca carnerocaman aín bana cuatia. Cuabëtsinia aia ca cënënuá ëman buania. ⁴ Usoxuan rëcuënguiquin buáncëxun ca carnerocaman aín bana cuaquin a caxu cuanquin nuibiania. ⁵ A 'unáncëma uni, a ca carnerocaman nuima, usa 'aish ca an cuëncëxbi aín bana 'unáncëma 'aish abatía.

⁶ Usaquin caquian —an carnero bërúancë unisaribi cana 'ëx 'ai —quixun caquin Jesusan 'unánmisa tancëxunbi ca anu 'icë unicaman uisai quicë cara a bana 'icë quixun cuama 'icën.

Jesusan upí oquin aín unicama bërúancë bana

⁷ Usa 'ain ca Jesusan amiribishi cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mitsu cain, 'ëx cana carneronën cënën xëcuësaribi 'ain.

⁸ 'Ëx ucëma pan 'aían anpáinra uá unicama ax ca an mëcamacë unisa 'iacëxa. Usa 'ixun ca Nucën Papa Diosan bana isa ñuixunia quixun aín bana cuanun quixun uni paráncëxa. Usa 'icë ca atun bana unicaman cuaisama tancëxa. ⁹ 'Ëx cana anua carnero 'icë cënënu anun atsínti xëcuësaribi 'ain. Axa 'ëmi catamëcë unicama ax ca Nucën Papa Diosnan 'inux iëtía. Usa 'aish ca chuámashirua 'aish, carnerocama cënënuax chiquíxun pasto pitancëx atsíntëcëncësaribi 'iti 'icën, 'en bërúancëx.

¹⁰ Axa mëcamacë unicama, ax ca mëcamanan 'aracacë ñuina rëquin 'atimoi aia. Usa 'aínbi cana 'ëx a unicaman 'acësa oquin 'aquinma 'ëmi catamëtía upitax bucunun unicama 'imi uacën, bamatancëxribia xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inun. ¹¹ 'Ëx cana ainra carnero upí oquin bërúancë asaribi 'ain. Ainra carnero upí oquin bërúancë, ax ca aín carnero bamati rabanan bamanuxunbi bëarati 'icën. ¹² Usa 'aínbi ca an curíqui biti cupíshi carnero bërúanquin ñu mëcë uni, ax 'inu aia isquin carnero ëbiani abatía, ax aséribi aín 'ibuma 'aish. Abácëbë uxun ca bëtsi biquin 'inun raíri tsuácaia. ¹³ An carnero upí oquin bërúanti sinánquinma curíqui binuxuinshi ñu mëcë uni, ax ca carnerocaman rabanan nëëtíma abatía.

¹⁴⁻¹⁵ 'Ëx cana ainra carnero upí oquin bërúancë a 'ain. 'Ën Papan ca 'ë 'unánxa, 'ënribi cana a 'unan. Usaribi oquin cana 'ën carnerocamaribi 'ën 'unanin, atúnribi ca 'ë 'unania. Usa 'aish cana 'ëx bamatsianxmabi anun rabanan bamati 'ain. ¹⁶ Bëtsi carneroñuribi cana 'ain. A 'aíshbi ca ënë cënënu

'icēma 'icēn. Aribi cana ēnē cēnēnua 'inun bēti 'ain. Acamanribi ca 'ēn bana cuati 'icēn. Usaquin 'ēn 'acēx ca 'ēn carnerocamax achúshi cēnēnushi 'iti 'icēn, achúshishi ca an a bērúancē 'iti 'icēn.

¹⁷ Baísquitēcēanx tsónux 'ēx bamatsianxmabi bamati cupí ca 'ēn Papan 'ē nuibatia. ¹⁸ 'Ēx cuēēniama ca unin 'ē bamamítima 'icēn. Bamatsianxmabi cana 'ēxbi cuēēncē cupí bamati 'ain. 'Ēx cuēēncē cupí cana bamati 'ain, bamatancēx cana baísquitēcēnti 'ain. Usai 'inun ca 'ēn Papan 'ē caxa.

¹⁹ Usaquian cacēxun cuaxun ca a banan rabanan judíos unicaman bētsi bētsi oquin sináncēxa. ²⁰ Sinani ca 'itsa uni —ñunshin 'atimañu ca a uni 'icēn, ca ñunshíanxa. ¿Uisa cupí caramina aín bana cuatin? —quiacēxa. ²¹ Usa 'ain ca raírínēxribishi —ēsai ca ñunshin 'atimañu uni banaima. Ñunshin 'atimanēnbi ca bēxuñu uni bēpēxcutima 'icē —quiax quiacēxa.

Jesús cuēēanma bana

²² Anuxun a rabiti xubu mēníotancēxun anun ami sinánquin —asábi ca — quixun cá, a nētē sinánquin Nucēn Papa Dios rabinux ca judíos unicama mita 'ain Jerusalénu timēacēxa. ²³ Usa 'ain ca Jesús anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu amo 'icē, anua uni niti, Salomón cacē, anun niacēxa. ²⁴ Nitsia ca judíos unicaman nēbētsioraquin cacēxa:

—¿Uisati caramina nu chiquiracēquin caiman? Mix Cristo, axa utinu nun caíncē, a 'ixun ca nu upí oquin cat.

²⁵ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Cana mitsu can, cacēxunbi camina 'ēx cana a 'ai quixun sináncēma 'ain. 'Ēn Papan cacē 'ixun 'ēn ñu 'aia isquin ca unin, 'ēx cana Cristo 'ai quixun 'unánti 'icēn. ²⁶ 'Ēn 'aia isquinbi, camina 'ēmi catamēcēma 'ixun, aséabi cana Cristo 'ai quixun sinaniman. ²⁷ Carneronēan an bērúancē unin bana cuacēsaribi oquin ca axa 'ēmi catamēcē unin 'ēn bana cuatia. Cuatia cana acama 'ēn 'unanin. Usa 'ixun ca 'ēn bana cuaquin a bana quicēsabi oquin 'aia. ²⁸ Acama cana nētétimoí Nucēn Papa Diosnan 'inun 'imíti 'ain. 'Imia ca uínbi atu 'ē bicuantima 'icēn. ²⁹ Atux ca 'ēn Papa, axa uinu 'icē unibētanbi sēnēnmaira, an 'ēnan 'inun 'ēmi sinánmiquin 'ē 'ináncē 'icēn. Usa 'icē ca uínbi atu a bicuantima 'icēn. ³⁰ 'Ēx 'ēn Papabē rabē 'aíshbi cananuna achúshishi 'ain.

³¹ Usaquian cacēxun ca judíos unicaman anun rēcatsi quixun maxax biacēxa. ³² Bitsia ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn Papan 'ē 'amicēxun cana mitsúnmi isnun 'itsa ñu 'an. ¿'Ēn usoquin 'acē uinu 'icē ñu cupí caramina 'ē maxaxan 'acatsi quin?

³³ Ēsoquian cacēxun ca judíos unicaman cacēxa:

—Mínmi upí ñu 'acē cupí cananuna mi maxaxan 'aiman. Mixmi Nucēn Papa Dios ñui 'atimati banacē cupí cananuna mi 'ain. Mix camina unishi 'aíshbi mix isamina Dios 'ai quiax quin. A cupí cananuna mi 'ain.

³⁴ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca ēsai quia: “Mitsúxbi camina dioscama 'ain”. ³⁵ Cananuna 'unanin, Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo a ca unin — aséabima ca —quixun catima 'icēn. Usa 'ain ca an aséabi ami sinánquin aín bana cuacē unicama Nucēn Papa Diosan “'Ēn bēchicē 'aish camina dioscama 'ai” quixun cacēxa. ³⁶ ¿Nucēn Papa Diosan ēnē menu uni 'inun 'ē xuá 'aínbi caramina mitsun uisa 'ixun, aín Bēchicē cana 'ai qui cana Nucēn Papa Dios ñui 'atimati banai quixun 'ē cain? ³⁷ 'Ēn ñu 'acē ax 'ēn Papan cushínbi 'acēma 'ain camina 'ēx cana Nucēn Papa Diosnuax uá 'ai quixun sinántima 'ain. ³⁸ 'Ēmi sinánquinmabi camina 'ēn, uni itsían 'acēma ñu 'aia isquin 'ēn Papa Dios ax ca aséabi 'ēbē 'icē quixun 'unánan 'ēxribi cana abē 'ai quixun 'unánti 'ain.

³⁹ Usaquin cacëxuan biisa tancancëxbi ca anuax cuani nëtëacëxa.

⁴⁰ Jordán 'ucë manan cuantëcëntancëx ca Jesús anuxuan Juanën uni nashímia, anu 'iacëxa. ⁴¹ Anua 'ain, a isi riquianxun axa quia cuati ca 'aisamaira uni quiacëxa:

—Juanëan uni itsían 'acëma ñu 'á 'aínmabi ca axa ënë uni ñui quiá banacama ax aséribi 'icën.

⁴² Usaquin sinánquin ca anuxun 'itsa unin aín bana cuaxun —ax ca aséribia Nucën Papa Diosnuax uá 'icë —quixun sináncëxa.

11

Lázaro bama

¹ Betania ëmanu 'icë uni Lázaro cacë, ax ca 'insínñu 'iacëxa. Aín chirabacë rabëtax ca Marta 'imainun María 'iacëxa. ² María ax ca an Nucën 'Ibu Jesús aín taë 'iníntisa ron chabóxun aín bun tatërencë, a 'iacëxa. ³ Usa 'ixun ca aín chirabacë rabëtan —axa mibë nuibanancë uni ca 'insíanxa —quixuan Jesús catánun uni xuacëxa. ⁴ Xucëx cuanxuan unin cacëx ca Jesús quiacëxa:

—Ca 'insíanxa 'aíshbi ca bamatima 'icën. Unían uisaira cara Nucën Papa Diosan cushi 'icë quixun 'unánan, uisaira cara aín Bëchicënën cushiribi 'icë quixun 'unánun ca a uni 'insíanxa.

⁵⁻⁶ Usa 'ain ca —Lázaro ca 'insíanxa —quixun ñuia cuaxbi Jesús, ax Marta, María, Lázaro acama nuibacë 'aíshbi, anua unin usaquin cacë ëma, anu rabë nëtën pain 'iacëxa. ⁷ Rabë nëtë 'icëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Amiribishi Judea nëtënu cuanun ca cuan.

⁸ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—¿Anu 'icë judíos unicamaxa maxaxan mi 'acatsi quiax 'ësënaënxañbi caina amiribishi Judea nëtënu cuantëcëncatsi quin?

⁹ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Achushi nëtëx ca doce horas 'icën, ¿usa cat? Barían pëcarupuncëbë xabá 'ain ca unin upí oquin isquin chacáquinma upí oquin ñu mëëia. ¹⁰ An pëcacëa 'aíma 'ain ca imë nitsi chacánan unin ñu mëëima. Usaribiquin cana 'ëx anun bamati nëtëma pan 'ain ñu 'ati 'ain.

¹¹ Usaquin caquin ca Jesusan amiribishi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nuxnu abë nuibanancë Lázaro ca 'uxaxa. A bësuni cana cuanin.

¹²⁻¹³ Aséribi ca Lázaro bamaxa quixun 'unánquinbi ca —ca 'uxaxa —quixun cacëxa. Usaquian Jesusan cacëx ca atux, aséribi 'uxcë ñuisa quia quixun sinani, quiacëxa:

—'Uxcë 'aish ca pëxcúti 'icën.

¹⁴ Usai quia ca Jesusan atúan upí oquin 'unánun cacëxa:

—Lázaro ca bamaxa, ca 'aíma 'icën. ¹⁵ Mitsúnmi 'ën cushi isti cupí cana 'ëx anuma 'ian. Usa 'ain cana anu 'ëx 'icëma cupí cuëënin. Bërí anu cuanun ca cuan.

¹⁶ Cacëxun ca rabë bacëan 'icë Gemelo caquin anëcë, Tomás, an Jesusan 'unánmicë uni raíri cacëxa:

—Nuxribi abë bamai cuanun ca cuan.

Jesús ax, anun baísqüanan anun Nucën Papa Diosbë uni 'iti bana

¹⁷ Usai quiquiani cuani bëbaquinshi ca Jesusan, matá tëmú naëcënu mëníoëxancë 'aish Lázaro rabë 'imainun rabë nëtë 'icë ocëxa. ¹⁸ Betania ax ca Jerusalénu bëbati tres kilometrosa 'iacëxa. ¹⁹ Usa 'ain ca judíos unicama Martacëñun María aín rarëbacë ñucë sinania, masá nuitutia isi riquianx raruai aín xubunu a rapasu bucüacëxa. ²⁰ Tsóxunbi Jesús isa aia quixun

ñuia cuabiani María xubunua tsócë ëbiani cuanquin ca Martanën Jesús aia bëñaquin biacëxa. ²¹ Biquin ca cacëxa:

—Mixmi ënu 'ain ca 'ën rarëbacë ñucëma 'itsíanxa. ²² Usa 'ainbi cana añu caramina ñucati a ca Nucën Papa Diosan mi 'axunti 'icë quixun 'unanin.

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min rarëbacë ca baísquiti 'icën.

²⁴ Usaquian cacëxun ca Martanën cacëxa:

—Ënë nëtë cëñúcëbë anun bama unicama baísquiti nëtën ca baísquiti 'icë quixun cana 'unanin.

²⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana an uni baísquimiti a 'ain, 'ianan cana anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti a 'ain. Axa 'ëmi catamëcë uni, ax ca bama 'aishbi tsónux baísquiti 'icën. ²⁶ Axa bamacëma pain 'aish ënë menu tsoiti, aín 'ucha cupí bamacësa 'aishbi 'ëmi catamëcë, acamax ca xëñibua 'ainbi nëtétimoï Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën, bamatancëxbi. ¿Ësai 'ëx quicë ënë caina asérabi ca quixun sinanin?

²⁷ Usaquian cacëxun ca Martanën cacëxa:

—Mix camina Nucën Papa Diosan Bëchicë, Cristo, axa utinu nun caíncë a 'ai quixun cana 'unanin.

Anu Lázaro mëníoëxancënuaxa Jesús bëunan mëscúa

²⁸ Usaquin cabiani aín xubunu cuanquin ca Martanën aín xucën María amo nitsinaxun munu cacëxa:

—Unu ca Jesús 'icën, ca uaxa. Mi cuanun 'ën mi canun ca quiaxa.

²⁹ Cacëxun cuati ca María bënëtishi niruquiani Jesúsnu cuancëxa. ³⁰ Jesúsna Betania ëmanu bëbacëma pain 'aish, anuxun Martanën mëracë anubi pain 'ain, ca anu María cuancëxa. ³¹ Bënëtishi niruquiania xubunuax cuania isquin ca axa abë xubunu bucucë judíos unicaman, —sapi ca anua aín rarëbacë maíncënuax rarumati cuania —quixun sinánquin María nuibiancëxa.

³² Cuancëbë anua 'icë anu bëbai a tanáin tsóbuquin ca Maríanën Jesús cacëxa:

—Mixmi ënu 'ain ca 'ën rarëbacë ñucëma 'itsíanxa.

³³ María ini rarumamainuan abë ucë judíos unicamaxribi ini rarumatia isi ca Jesús masá nuituti nitëxëacëxa. ³⁴ Nitëxëquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Uinu caramina aín rarëbacë mëníoëxan?

Cacëxun ca cacëxa:

—Ca isi cuan.

³⁵ Cacëx cuani ca Jesús bëunan mëscúacëxa. ³⁶ Usai 'ia isi ca judíos unicamax canancëxa:

—An ca Lázaro nuibairaxa, ca is. Usa 'aish ca anun rabanan bëunan mëscutia.

³⁷ Usaía quicëbë ca uni raírinëx quiacëxa:

—¿An uni bëxuñu bëpëxcucë uni ënën cara ñucëma 'ainshi uxun Lázaro iëmicë 'itsíanx?

Jesusan Lázaro bamacëbi baísquimia

³⁸ Usaía quicëbë nitëxëtëcëni ca Jesús anua Lázaro mëníoëxancë anu bëbacëxa. Anu Lázaro mëníoëcë ax ca matá me naëcë 'aish maxax cha achúshinën xëpucë 'iacëxa. ³⁹ Anu bëbaquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Maxax ca racanat.

Caiabi ca bamaëxancë uni aín chirabacë Martanën cacëxa:

—Anúan ñuëxancë nëtë ca rabë 'imainun rabë 'icën. Usa 'ain ca anëia.

⁴⁰ Usaquian cacëxunbi ca Jesusan Marta cacëxa:

—'Ën cana mi can, asérabi 'ëmi catamëquin camina Nucën Papa Diosan aín cushin ñu 'aia isti 'ain. ¿Usa cat?

⁴¹ Cacëbëtan ca anu 'icë unicaman maxax racanacëxa. Racanamainun ca Jesusan manámi bësuquin Nucën Papa Dios cacëxa:

—Papan, camina 'ën bana cuan. Usa 'ain cana mi asábi ca quixun cain. ⁴² 'Ën cana 'unanin, min camina camabi nëtën 'ën cacëxun cuatin. 'Aínbi cana min camina 'ë asérabi xuacën quixuan ënë unicaman 'unánun, ësaquin mi cain.

⁴³ Usaquin catancëxun ca munuma banaquin cacëxa:

—Lázaro, anuax ca chiquit.

⁴⁴ Usaquian cacëxëshi ca axa bamacë uni tatanianan mëtanicë 'ianan aín bëmánanribi chupan bërábuncë 'aish nirui quininuax chiquícuatsiancëxa. Chiquícuatsincëbëtan ca Jesusan abë 'icë unicama cacëxa:

—Cuantánun ca aín taë tubuanan aín mëcën tubuanan anun aín bëmánan rabúncë chuparibi mabit.

Jesús 'acatsi quixuan sináncan

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Usoquian 'aia isquin ca axa Maríabë cuancë judíos unicaman, Jesús ca asérabi Nucën Papa Diosnuaxa uá 'icë quixun sináncëxa. ⁴⁶ Usaía 'imainun ca anu cuanxun raírinën fariseo unicama —Jesusan ca uni bamacë baísquimiaxa —quixun ñuixuancëxa. ⁴⁷ Ñuixuncëx abë timëxun ca sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicaman judíos cushibunën 'apucama cacëxa:

—Ënë unin ca uni itsían 'acëma ñu 'itsaira 'aia. ¿Usa 'ain caranuna uisa oti 'ain? ⁴⁸ Nun nu an usoquin ñu 'aia isëshicëbëtanbi ca camabi unin ami catamëquin aín bana cuati 'icën. Usocëbë uxun ca Romanu 'icë unin anuxun nun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupanan nu bëtsi bëtsi oquin nun aintsicamaribi bëtsi bëtsi nëtënuax cuanun tsuáquirumiti 'icën.

⁴⁹ Cacëxun ca Caifás caquin anëcë uni, ax a barin sacerdotenën cushicaman 'apu, an axa timëcë unicama cacëxa:

—Mitsun camina bana sinaniman. ⁵⁰ Nua unin bëtsi bëtsi oquin ancëcëxnu 'ura 'icë nëtëcamanu cuani tsuáquiti ca 'aisama 'icën. Usai 'imanu nux upitax bucuti cupía uni achúshi bamati ca asábi 'iti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun camina mitsun sinaniman.

⁵¹ Usai qui ca anbi sinani quiáma 'icën; ax a barin judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'ixun ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun —judíos unicamaxa asábi 'inun ca Jesús bamati 'icë —quixun judíos 'apucama cacëxa. ⁵² Judíos unicamaxëshima bëtsi bëtsi nëtënuaxa ax Nucën Papa Diosmi sináncë unicamaxribia ainan 'aish achúshisa 'inúan Jesús bamati ñuiquin ca usaquin cacëxa. ⁵³ Usaquian cacëx ca a nëtën judíos 'apucamax Jesús 'acatsi quiax 'ësënancëxa.

⁵⁴ Usa 'ain ca Jesús judíos unicaman istin rabanan Judeanuax anua uni 'icëma menu 'urama 'icë ëma Efraín cacë, anu cuancëxa. Anua 'ain ca abë aín 'unánmicë unicama 'iacëxa.

⁵⁵ Pascua, anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtëa 'urama 'ain ca axa a 'urama unicamax Jerusalénu cuancëxa, anuax judíos unicama 'icësaribiti Pascua nëtën pinux Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isnun mëniócati.

⁵⁶ Cuantancëx bëbax ca Jesús bari, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu riquianx, a isímabi atúxbi ñucacánani ësai quiacëxa:

—¿Mitsun sináncëx cara Pascua nëtë 'ain, Jesús utima 'ic?

⁵⁷ Usa 'ain ca sacerdotenën cushicamabëtan fariseocamanribi anu 'icë unicama —Jesús mëraquin camina nun nu binun nu cati 'ai —quixun cacë 'iacëxa.

12

Achúshi xanúan Jesús 'inínti ron tachuca (Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Mécën achúshi 'imainun achúshi nètë anun carnero 'ati nètë 'iisama pain 'ain, ca Jesús Betania ëmanu cuancëxa, a ëmanuxuan Lázaro bamacëbi baísquimicë anu. ² Cuanxa Jesús atun 'itinu bëban ca Martanën piti 'arucëxa. 'Aruxuan 'ináncëxun ca Jesús bëtan Lázaro 'imainun anu 'icë unicaman mesanuxun piacëxa. ³ Pimainun ca Maríanën 'itsaira cupícë 'inínti ro sanuira, nardo cacë, a medio kilosa bëacëxa. Bëxun anun tachabotancëxun ca Jesús aín bun tatërëancëxa. Usoquian 'acëxa xubu namé camabi tsitsirui bëqui sanuia ca xëcancëxa. ⁴ Usoquian Maríanën Jesús 'aia isi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, an uni Jesús 'inánti, ax quiacëxa: ⁵ —¿Uisoti caranuna ënë ro maruxun aín cupí trescientos curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëma 'ain?

⁶ Asérabi ñuñuma unicama nuibati sinani ca usai Judas quiáma 'icën. Ax an curíqui mëcamacë uni 'ixun, anua Jesusan aín 'unánmicë unícamabëtan curíqui 'arucë burasa bërúanquin, anua curíqui mëcamacë 'aish ca usai quiacëxa.

⁷ Quia ca Jesusan Judas Iscariote cacëxa:

—Usabia 'inun ca ën. An ca anúan bamaia 'ë 'ati a ro nanxa. A ro ca ënëx 'icën. ⁸ Camabi nètën camina a mitsun 'aquinti ñuñuma uni isin. Usa 'aínbi camina mitsun xënbuquin 'ë istima 'ain.

Lázaromi unicama 'ësënan

⁹ Usa 'ain ca —Jesús ca Betanianu 'icë —quixun cuabiani a isanan, bamacëbia baísquimicë Lázaro aribi isi judíos unícamax riquiancëxa. ¹⁰⁻¹¹ Riquiani ca 'itsa uni an Lázaro baísquimicë cupí, Jesúsni sináncëxa. Usa 'ain ca Jesusan bana cuaquian unicaman atun ñuicë bana cuaisama tancë cupí, sacerdotenën cushicaman Lázaroribi 'ati sináncëxa.

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia (Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Usa 'ain ca Pascua anun carnero 'ati nètën Jerusalénu uëxancë unícamax timëcamë'ëocë, an —Jesús ca Jerusalénu aia —quixun ñuicania cuacëxa. ¹³ Cuabiani ca camaxunbi xëbin pëchi tëaquin bibiani, bain aia Jesús bëñaquin bitsi biránanquiani riquiancëxa. Riquiancëbëa ucëbë ca munuma banai sharati quiancëxa:

—Nucën Papa Dios rabinun ca 'acan. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca Israel unibunën 'apu ënëx aia.

¹⁴ Usaquian a rabícamainun ca Jesús burro mërai anu 'iruquiani Jerusalénu cuancëxa, usaquiania cuantia Nucën Papa Diosan bana unín ësaquin cuënëosabi oi:

¹⁵ Siónu 'icë unicama, racuëaxma ca 'ican. Mitsun 'apu ca burron caxunu tsotax aia.

¹⁶ Usai 'ia isquinbi ca aín 'unánmicë unicaman, a ñuiquin cuënëo bana quiásabi oi ca 'ia quixun 'unánma 'icën. Baísquitancëxa Jesús naínu cuantëcëan cuni ca a ñuiquian, usai ca 'iti 'icë quixun cuënëosabi oi ca 'iixa quixun 'unáncancëxa.

¹⁷ Usa 'ain ca an Jesusan Lázaro bamacë matá me naëcënu mëníoëxancëbi cuënquin baísquimia isëxancë unícaman Jerusalénuxun a bana ñuiacëxa. ¹⁸ Ñuia cuabiani ca anu 'icë unicama —usoquin ca Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'axa —quixun sinani a isti sinánbiani Jesús mërananquini riquiancëxa. ¹⁹ Usaía 'icancëbë ca fariseo unícamax canancëxa:

—Camina iscanin, camabi unix ca ami sinani a isi cuanxa. Usaía 'ia isquin camina 'unáncanti 'ain, nun Jesús 'acatsi quiax 'ëséñanquinbi cananuna añubi oiman.

Griego banan banacë unían Jesús istisa tan

²⁰ Judíos unicamax Pascua anun carnero 'ati nētēn Jerusalénu cuanmainun ca griego banan banacë unicama raírinëxribi atubē Nucēn Papa Dios rabi cuancëxa. ²¹ Cuanxun ca Galilea menu 'icē ëma itsi, Betsaida, anu 'icē uni, Felipe, a mēraqin cacëxa:

—Jesús cananuna istisa tanin.

²² Quixuan cacëx cuanxun ca Felipenēn Andrés pain cabiani a rabëtaxbi cuanxun —griego banan banacë unin ca mi istisa tania —quixun Jesús cacëxa.

²³ Cacëxun ca Jesusan Felipecēñun Andrés cacëxa:

—Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'aish cana 'ëx bamatancëx baísquiti 'ain. A nētē ca bērí 'urama 'icēn. ²⁴ Aséribi cana 'ën mitsu cain, me 'ucē mēu 'apácëma 'aish ca ñu bēru aín nami ax usabi 'imainun aín napu axribi nētétima usabi 'ia. Me 'ucē mēu 'apácëxun cuni ca aín nami nētécëbëbi aín napu ax cotancëxun upí oquin tuaía. ²⁵ Axa ënē nētēnu upiti tsótishi sináncē uni ax ca ainanma 'aish Nucēn Papa Diosbē 'itima 'icēn. Usa 'aínbi ca axa ënē nētēnu ax cuëncësä oishi upiti tsótishi sináncëma uni, ax ainan 'aish nētétimoi xëñibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'ia. ²⁶ Axa 'ënan 'iisa tancë unin ca 'ëx cuëncësäbi oquin 'ati 'icēn. Usoquin 'ai ca uinu carana 'ëx 'ain, anuribi ax 'iti 'icēn. An 'ëx cuëncësäbi oquin 'acë unicama a ca 'ën Papan nuibaquin 'aquinia.

Jesusan aín bamati ñuía

²⁷ Cana 'itsaira masá nuitutin. ¿Uisaquin carana 'ën Papa cati 'ain? ¿Carana, Papan, bērí uisa cara ocaniabi ca 'ë iëmit quixun cati 'ain? Usama ca. Uisa cara oti 'icē usa oquin 'acánun cana uacēn. ²⁸ Papan, unicaman mix cuëncësä oquin mi rabinun ca uisashi cara, 'ë ocancëxbi asábi 'iti 'icēn.

Cacëxun ca naínuax banaquin aín Papan cacëxa:

—Atúan 'ë rabinun cana mēñocēn, mēñío 'ixun cana 'ëa rabinun sinánmitëcēnti 'ain.

²⁹ Usai naínuax banaia cuax ca anu 'icē unicama raírinëx —caná ca banaxa —quiaçëxa. Quimainun ca raírinëxribi —ángel ca Jesús bē banaxa —quiaçëxa. ³⁰ Quia ca Jesusan atu cacëxa:

—Ënē banax ca 'ën cuanun 'ën Papa quicëma 'icēn. Mitsúnmi cuanun ca quiaxa. ³¹ Bērí ca ënē nētēnu 'icē unicama, cara 'ëmi sinania, cara 'ëmi sinanima quixun Nucēn Papa Diosan isti 'icēn. Isanan ca an 'ëmi sináncëma unicaman 'apu, ñunshin 'atimanēn 'apuribi ax cushi 'icëbi 'ën unicama 'ibuati-moquin ñusmoti 'icēn. ³² 'Ëx unin i curúsocēnu matáscē 'itancëxun cana camabi menu 'icē uni 'ëmia sinánun 'imiti 'ain.

³³ 'Ësoquin ca uisai 'iax cara bamati 'icē quixun cacëxa.

³⁴ Usaquian cacëxun ca unicaman Jesús cacëxa:

—An Nucēn Papa Diosan bana cuëñeo uni ñuixuncë unían a bana isquin unicama ñuixunia cananuna cuan, ax ca ësai quia, Cristo ax ca nētétimoi xëñibua 'aínbi 'iti 'icēn. ¿Usa 'aínbi caramina min, axa Nucēn Papa Diosnuax uni 'inux uá, ax ca i curúsocēnu matáscē 'iti 'icē quixun nu cain? ¿Ui cara Nucēn Papa Diosnuaxa uni 'inux uá ax 'ic?

³⁵ Cacëxunbi ca Jesusan, 'ëmi camina sinánti 'ai quixun caquin ësaquin catëcëancëxa:

—'Itsama nētéinshi ca an mitsu upí oquin sinánmiti, ax mitsubë 'iti 'icēn. Usa 'ain camina ax cuancëma pan 'ain, an mitsu 'unánmicësäbi oi 'iti 'ain, ax cuancëbëmi usabi 'inun. A an 'unánmicëma uni, an ca uisai cara 'iti 'icē

quixun 'unanima. ³⁶ Usa 'ain camina an mitsu upí oquin 'unánmiti, axa mitsubë 'aínshi, an 'acësaribi oquinmi mitsúnribi sinánun, aín bana ca aséribi 'icë quixun sinani ami catamëti 'ain.

Usaquin catancëx ca Jesús atun isnunma cuani nëtëacëxa.

Judíos unicama Jesúsmi sinántisama tan

³⁷ 'Itsa oquin Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isquinbi ca judíos unicaman ax ca aséribi Cristo 'icë quixun sinánma 'icën. ³⁸ Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana Isaíasnën cuënëosabi oi ca 'iacëxa. A banax ca ësai quia:

Nucën 'Ibu, ¿Uinu 'icë unin cara, min bana nun ñuixuncëxun cuaquin, aséribi ca quixun sinanx? ¿Uinu 'icë unin cara minmi ñu 'aia isquin mix camina aséribi cushi 'ai quixun sinanx?

³⁹ Uisa 'aish cara ami sinántisama tania quixuan unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan bëtsi banaribi Isaías cuënëomiacëxa. Ax ca ësai quia:

⁴⁰ Nucën Papa Diosan ca acama atun nuitu mëu 'unántisama tanan atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tanun 'imi-axa. 'Imianan ca atun bërun isquinbi, 'ëx cana cushiira 'ai quixun sinántisama tanía 'ën iëmisama 'inun 'imi-axa.

⁴¹ Èsaquin ca Isaíasnën cuënëocëxa, an Nucën Papa Diosan 'imicëxun Jesusan usoquin ñu 'ati isanan bana ñuixunti iscë cupí.

⁴² Usa 'aínbi ca 'itsaira judíos uni 'imainun aín 'apu raírinënribi Jesús, ax ca Cristo, axa utia atun caíncë, a 'icë quixun sináncëxa. Atun nuitu mëu usaquin sinaníbi ca chiquiracëti banama 'icën, fariseo unicamami racuëti — atun sapi ca anua judíos unicama timëti xubunu nu atsínmitëcëntima 'icë — quixun sinani. ⁴³ Nucën Papa Dios cuëënun 'icësamairai ca a unicama fariseo unicamami racuëti atux cuëëncësa oíshi 'iacëxa.

Jesusan bana cuaisama tancë cupí uni 'uchocë 'iti

⁴⁴ Usa 'ain ca Jesusan munuma banaquin atu cacëxa:

—Axa 'ëmi catamëcë uni ax ca 'ëmishi catamëtíma, Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, amiribi catamëtia. ⁴⁵ An 'ë iscë uni an ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aribi isia. ⁴⁶ An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti 'ëx cana unicama ñu 'atima 'acë 'aíshbi sinanati 'ëmi catamëti upí 'inun 'iminux uacën. ⁴⁷ Uinu 'icë unin cara 'ën bana cuaquinbi 'ëx quicësabi oquin 'aima, a uni cana 'ën 'uchoiman. 'Ëx cana ënë nëtënu 'icë uni 'uchoi uáma 'ain. Atúxa Nucën Papa Diosnan 'inux iënnun cana uacën. ⁴⁸ An 'ë timaquin 'ën bana cuaisama tancë uni ax ca 'ën bana quicësa oquin 'acëma cupí, ënë mecama cëñúti nëtën 'uchocë 'iti 'icën. ⁴⁹ 'Ëx cana 'ënbi sinánx banaiman. 'Ën Papa, an 'ë xuá, an ca uisai carana banati 'ain, uisoquin carana uni 'unánmiti 'ai quixun 'ë caxa. ⁵⁰ 'Ën cana 'unanin, an 'ë cacë bana ax ca anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtëtimo 'iti a 'icën. Usaquin 'unánxun cana 'ën Papan 'ë cacësabi oquin bana ñuin.

II. BAMATANCËXA JESUCRISTO BAIQUIA (13-21)

13

Jesusan aín 'unánmicë unicama tachuca

¹ Pascua anun carnero 'ati nëtëa 'icëma pan 'ain ca Jesusan 'unáncëxa, anúan ënë menuax aín Papanu cuanti nëtë ca 'uramatia quixun. Jesusan ca ënë menuxuan aín bana cuacë unicama camabi nëtën upí oquin nuibacëxa. Usa 'ain ca Jesús ax an atu nuibacë cupí bamaia aín unicaman —aséribi nu an nuibati ca usai bamaia —quixun 'unánti nëtë 'uramacëxa.

² 'Uramacëbëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun Judas Iscariote, Simonan bëchicë, a Jesús uni 'inánti sinánmiacëxa. Usoquian sinánmicë 'ain ca a ñantan Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan piacëxa. ³ Piquin ca —'ën Papan camabi ñu 'ibuamianan ënë nëtënu xuá 'aish cana anuribi cuantëcënti 'ai —quixun sináncëxa. ⁴ Usaquin sinani ca pitancëx niruacëxa. Niruxun aín cutun pëxun nantancëx ca anun ratërëmëti chupan tsitëcërëquiacëxa. ⁵ Usai 'itancëxun ca 'unpax manë xapanu 'aruxun aín 'unánmicë uni achúshi achúshi tachucatancëxun anun ratërëmëti chupan tatërëancëxa.

⁶ Tatërëntancëxa aribishi tachucati aia ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Min caramina 'ë tachucati 'ain?

⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uisa cupí carana 'ën ësoquin mitsu 'ai quixun camina bërí 'unaniman. Nëtë itsin cuni camina 'unánti 'ain.

⁸ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ëx mi meura 'icë camina uisa nëtënbi min 'ë tachucatima 'ain.

Ësoquian cacëxun ca Jesusan catëcëancëxa:

—'Ën mi chucacëma 'aish camina 'ënan 'itima 'ai —quixun.

⁹ Cacëxun ca Simón Pedronën:

—Usa 'ain ca 'ën taëishi 'axunma 'ën mëcën rabë 'imainun 'ën maxcáribi chucat —quixun cacëxa.

¹⁰ Cacëxunbi ca Jesusan amiribishi cacëxa:

—Nashicëxa aín namicama upí 'ain ca unin nashitëcënquinma aín taëishi anun nicëxa chuaia chucati 'icën. Usaribiti camina micamax nashicësa 'aish, nuitu upíñu 'ain, 'aishbi camina micama achúshinëxëshi min nuitu upíma 'ain.

¹¹ Uin cara a uni 'inánti 'icë quixun 'unánquin ca —micama achúshinëxëshi camina min nuitu upíma 'ai —quixun cacëxa.

¹² Ësoquin caquin atu tachucatancëxun aín cutun bixun pañuax mesa rapasu tsóbutëcëntancëxun ca amiribishi catëcëancëxa:

—¿Uisa cupí carana 'ën ësoquin mitsu 'a quixun caramina 'unanin? ¹³ Mitsun camina 'ëx isana mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë a 'ai quixun 'ë cain. Asérabi cana 'ëx usa 'ain. ¹⁴ 'Ëx mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë 'ixunbi cana mitsu tachucan. Usaribiti camina micamax bëtsibë bëtsibë tachucananti 'ain. ¹⁵ 'Ënëx ca a tanquinmi usaribi oquin 'acanun 'ën mitsu 'acë 'icën. ¹⁶ Asérabi cana 'ën mitsu cain, “an uni ñu mëëxuncë uni an ca an a ñu mëëmicë uni inuíma”. Usaribiti ca a xucë uni, ax an xucë abë sënënma 'icën. ¹⁷ 'Ënë banacama 'unánquin a bana quicësabi oquin 'ai camina chuámarua tani cuëëncanti 'ain. ¹⁸ Mitsux camina cuëënti 'ai quibi cana camabi mitsu ñui quiman. Ama. 'Ën caíscë unicama, mitsux caramina uisa uni 'ai quixun cana 'unanin. 'Ën 'unáncësabi oi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo, ësai quicësabi oi, 'iti 'icën: “An 'ëbëtan pán picë uni ax ca 'ëmi 'iaxa”. ¹⁹ A unían aín sináncë ñu 'acëma pan 'ain cana mitsu can. Usaquin mitsu catancëx, 'ëx usai 'icëbëtan, camina asérabi carana 'ëx ui 'ai quixun 'unánuxun 'acandin. ²⁰ Asérabi cana mitsu cain, uin cara 'ën bana ñuixunun 'ën xucë uni aín bana cuatia an ca 'ën banaribi cuatia. Usaribi oquin ca ui unin cara 'ën bana cuatia an Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aín banaribi cuatia.

Judasnën a uni 'inántia Jesús ñuia bana

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Usoquin catancëx masá nuituquin ca Jesusan upí oquin atun cuaisabi oquin atu cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, mitsu achúshinën ca an 'atimonun uni 'ë 'inánti 'icën.

²² Cacëxbi ca aín 'unánmicë unicama ui ñui cara quia quixun 'unanima sináncasmai isanancëxa. ²³ Usa 'ain ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira Jesusan nuibacë, ax Jesús rapasu 'iacëxa. ²⁴ Usa 'icë ca Simon Pedronën, ui ñui cara quia ñucánun quixun sanánquin mëtúnquin cacëxa. ²⁵ Cacëxun ca axa a rapasu 'icë an Jesús cacëxa:

—¿Nucën 'Ibu, ui uni cara ax 'ic?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan pán chamara bixun cacëxa:

—A 'ën pán chamara ënë chabóxun 'ináncë uni, ax ca a 'icën.

Caxun ca pán chamaratsu chabóxun Simonan bëchicë, Judas Iscariote, a 'ináncëxa. ²⁷ 'Ináncëxuan bitsiashi ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën Judas bënëquinshi sinánmiacëxa. Usaquian sinánmia ca Jesusan Judas cacëxa:

—Añu caramina 'acasi ca bënëquinshi 'at.

²⁸ Usaquin caia ca mesa rapasu 'icë unicaman uisoti cara Jesusan usaquin Judas caia quixun sináncasmaquin cuama 'icën. ²⁹ Judas ax ca anu curíqui puruti ñusuti a niquincë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca raírinën, Jesusan sapi isa Pascua nëtën piti ñu marutanun canan, ñuñuma uni ñu 'inántanun caxa quixun sináncëxa. ³⁰ Usa 'ain ca pán chamaratsu bixun pitancëx sënëquiniani Judas imë cuancëxa.

Axa quicësabi oi 'iti bana ió

³¹ Chiquíquiانيا Judas cuancëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë uni raíri cacëxa:

—Bërí, bamatancëx, 'ëx baísquicëbëtan ca unin 'unánti 'icën, 'ëx cana aséرابي Nucën Papa Diosan xuá a 'ai quixun. 'Unánan ca uisaira cushi cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánti 'icën piti ñu marutanun canan, ñn. ³² Uisaira cushiñu cara ax 'icë quixun 'unánquian unin a rabinun ca Nucën Papa Diosan uni 'inux anuax uá 'icë, 'ë baísquimiti 'icën. Usocëbëtan ca 'ëx cana aséرابي aín Bëchicë 'ai quixun 'unánquin unin 'ëribi rabiti 'icën. Bëribi ca usai 'iti 'icën. ³³ Xëñibutíma cana bënëtishi mitsubë 'iti 'ain. Mitsubë 'itancëx cuancë camina 'ë barinuxun 'ain. Usa 'ain cana 'ën judíos unicama cacësabi oquin bërí mitsuribi cain, anu 'ëx cuancë anu camina mitsux cuantima 'ain.

³⁴ Mitsun 'unáncëma bana ió ënëribi cana axa quicësabi oími 'inun mitsu cain, mitsúxbi camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain. 'Ën mitsu nuibacësaribi oi camina micamax bëtsibë bëtsibë upiti nuibananti 'ain. ³⁵ Micamaxmi bëtsibë nuibanania isquin ca camabi unin, ënë unicamax ca aséرابي Jesusan 'unánmicë 'icë quixun 'unánti 'icën.

Pedronën a ñuiquin uni paránti Jesusan ñuia

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Usaquian cacëxun ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Uinu caramina cuanin?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina bërí 'ëbë cuantima 'ain. Anúnmi cuanti nëtë sënëncëbë camina cuanti 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Uisa cupí carana bëribi mibë cuantima 'ain? Unían 'ë 'anúnbi cana mibë cuanti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Aséرابي caramina unin mi 'acascëxbi 'ëbë cuanti 'ain? Aséرابي cana 'ën mi cain, 'atapa banatisama pan 'ain camina —'ën cana a uni 'unanima —quixun 'ë ñuiquin rabë 'imainun achúshi oquin uni cati 'ain.

14

Nucën Papa Diosnan 'inux ca uni Jesúsmi catamëti 'icë quicë bana

¹ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:
 —Masá nuituaxma ca 'ican. Nucën Papa Diosmi camina catamëti 'ain.
 Nucën Papa Diosmi catamëti ca 'ëmiribi catamët. ² 'Ën Papan 'icënu ca anu 'iti
 'itsa 'icën. Anu 'iti 'aíma 'ain cana, anu 'iti ca 'aíma 'icë quixun mitsu catsían.
 Usa 'ain cana anumi 'icánti a mitsu mëníoxuni cuanin. ³ Mëníoxunbëtsini cana
 anumi 'ëbë 'inun mitsu bitsi utëcënuuxun 'ain, 'ëx anu 'icë anumi mitsux 'ëbë
 'inun. ⁴ 'Ëx anu cuanti a 'unánan camina ëx anun cuanti bai aribi mitsun
 'unanin.

⁵ Cacëxun ca Tomásñën cacëxa:

—Uinu caramina cuanin, a cananuna 'unaniman. ¿Usa 'ixun caranuna
 uisaxun mix anun cuanti bai 'unánti 'ain?

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana anun cuanti bai, a 'ain. 'Ianan cana an Nucën Papa Diosan
 sináncë ñucama 'unánquin ax cuëncësabi oquin 'acë, a 'ain. 'Ianan cana an
 uni anun tsóti nëtë 'ináncë, a 'ain. Uix cara Nucën Papa Diosnu cuainsa tania
 ax ca 'ëmi pain catamëti 'icën. ⁷ Mitsun 'ë upí oquin 'unáncë 'ixun camina 'ën
 Paparibi upí oquin 'unántian. Usa 'ain camina bërí a 'unanin, a camina isan.

⁸ Quia ca Felipenën cacëxa:

—Nucën Papa Dios ca nu ismit. Bëtsi ñuuma, ashi cananuna mi ñucatin.

⁹ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—¿Camabi nëtën mitsubë 'iabi caramina uisa uni carana 'ai quixun 'ë 'unan-
 iman? An 'ë iscë uni, an ca Nucën Papa Diosribi isia. ¿Usa 'ainbi caramina
 uisa cupí, nu ca Nucën Papa Dios ismit quin? ¹⁰ ¿'Ëx cana Nucën Papa Diosbë
 'ain, Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icë quixun caramina sinaniman? 'Ën mi
 cacë bana ënëx ca 'ënbi sinani quicë banama 'icën. Ax 'ëbë 'ixun ca Nucën
 Papa Diosan ax cuëncë ñu 'anun 'ë 'amia. ¹¹ 'Ëx cana Nucën Papa Diosbë 'ai
 quianan Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icë quia camina a banax ca asérabi 'icë
 quixun sinánti 'ain. 'Ëx quicë bana ax ca asérabi 'icë quixun sinánquinmabi
 camina 'ën ñu 'aiami iscë, acama cupí, 'ëx cana asérabi Nucën Papa Diosnuax
 uá 'ai quixun 'unánti 'ain.

¹² Asérabi cana 'ën mitsu cain, 'ëx Nucën Papa Diosnu cuancë cupí ca axa
 'ëmi catamëcë uni, an 'ën 'acë ñuribi 'ati 'icën, 'anan ca 'ën 'acësamaira oquin
 ñu 'ati 'icën. ¹³ Añu caramina 'ën anën ñucácsa oquin 'ëx cuëncësabi oquin
 ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain, Nucën Papa Dios ca cushiira 'icë quixuan 'ën
 'aia isquin unin 'unánun. ¹⁴ Añu caramina 'ë sinánquin 'ëx cuëncësabi oquin
 ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain.

Jesusan aín Bëru Ñunshin Upí aín unicamanu xuti

¹⁵ Asérabi 'ëmi sináncë 'ixun camina 'ën mitsu cacësabi oquin ñu 'ati 'ain.

¹⁶ Usaquinmi 'acëbëtan cana an mitsu 'aquinti a mitsubëa 'inun xunun Nucën
 Papa Dios ñucáti 'ain, axa xënbua 'ainbi mitsubë 'inun. ¹⁷ Ax ca Nucën
 Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'icën, an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama
 'unáncë, a. A ca an Nucën Papa Diosan bana sináncëma unin ui cara ax
 'icë quixun 'unántima 'icën, ca a istima 'icën. Usa 'aish ca atux Nucën Papa
 Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'itima 'icën. Usa 'ainbi camina mitsun a 'unánti
 'ain, axa mitsunu 'ianan xënbua 'ainbi mitsubë 'icë cupí. ¹⁸ 'Ën cana mitsu
 'ibuñumoima, cana mitsunu utëcënin. ¹⁹ 'Itsama nëtë 'icëbëtan ca an Nucën
 Papa Diosan bana cuacëma unin 'ë istëcëntima 'icën. Usa 'ainbi camina mitsun
 'ë istëcënuuxun 'ain. 'Ëx pain Nucën Papa Diosbë 'icë cupí camina usaribiti
 mitsúxribi abë 'inuxun 'ain. ²⁰ A nëtën camina 'unánuxun 'acandin, 'ëx cana 'ën
 Papabë 'ain, usaribiti camina mitsux 'ëbë 'ain, 'ëxribi mitsubë 'imainun. ²¹ An

'ën bana 'unánquin ax quicēsabi oquin 'acē uni ax ca axa 'ëmi asérabi sináncē uni a 'icēn. Axa 'ëmi sináncē uni a ca 'ën Papánribi nuibatia. Usaribi oquin cana 'ënribi a uni nuibaquin uisaira carana 'ëx 'ai quixun 'unánminuxun 'ain.

²² Cacēxun ca Judas Iscariote ama, bētsi Judasnēn Jesús cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina nu uisaira caramina mix 'ai quixun ismiquinbi an Nucēn Papa Diosan bana cuacēma unicamaribi ismitima 'ain?

²³ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Uix cara 'ëmi sinania, ax ca 'ëx quicēsabi oi 'iti 'icēn. Usai 'ia ca 'ën Papan nuibati 'icēn. An nuibacēbē cana 'ën Papabē 'ëxribi a unibē 'iti 'ain. ²⁴ Axa 'ëmi sináncēma uni ax ca 'ëx quicēsabi oi 'ima. 'Ën mitsu cacē bana, ënëx ca 'ënbi sinanx quicēma 'icēn. Ax ca Nucēn Papa Dios, an 'ë ënu 'inun xuá, an 'ë sinánmicē 'icēn. ²⁵ Mitsubē ënē nētēnu 'ixúinshi cana ënē banaçama mitsu ñuixunin. ²⁶ Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan 'ë cupíshi aín Bēru Nunshin Upí, an uni 'aquinti, xuti 'icēn. Xucēxun ca an camabi ñu 'unánmianan 'ën ñuixuncē banacama manutimoquin mitsu sinánmiti 'icēn.

²⁷ 'Ëx cuañcēbēbi camina chuámashirua bucucanti 'ain. 'Ën 'imicēx camina ënē menu 'icē ñu sinani cuëncēsamaira oi 'ënan 'aish cuëni chuámarua 'iti 'ain. Usa 'ain ca masá nuituaxma 'ianan racuéaxma 'ican. ²⁸ 'Ën mitsu, cana cuanin, cuantancēxibi cana mitsubē 'inux utēcēni cuani quixun cacēxun camina camaxunbi cuacan. Asérabi 'ëmi sináncē 'aish camina mitsux, 'ësamaira 'ën Papa anu cana cuani quixun 'ën cacēx cuëntsian. ²⁹ 'Ënē ñucama 'iisama pain 'ain cana mitsu ñuixuan, mitsúnmi ënē ñucama 'ia isquin, asérabi cana 'ëx Nucēn Papa Diosan xuá 'ai quixun 'unánun.

³⁰ 'Ënē banaçamaishi cana mitsu cain. An ënē menu 'icē unicama ax cuëncēsa oquian 'anun 'amicē 'apu ca aia. Usa 'ain cana bana itsiribi ñuiquin mitsu caiman. Uxunbi ca an 'ë uisoima. ³¹ Usa 'aínbi cana camabi unían 'ëx cana 'ën Papami sinani quixun 'unánun, an 'ë cacēsabi oquin 'ain. 'Ënēishi cana mitsu cain. Cuanti ca nirut —quixun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa.

15

Aín icēñun uvasnēn pēñan Jesusan bana ñuixuan

¹ Usaquin catancēxun ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Ësa ca. 'Ëx cana uvas 'apácē aín i rarasaribi 'ain. 'Imainun ca 'ën Papax an ñu 'apácē bērúancē unisa 'icēn. ² Usa 'ixun ca an uinu 'icē 'ën pēñanëx cara bimiñuma 'icē a tēaxun nia. Nianan ca uinu 'icē 'ën pēñanëx cara bimiñu 'icē a upíira oquian tuanun ramēnioia. ³ Micaman 'ën mitsu ñuixuncē bana cuacē cupí camina mitsun nuitu mēnócē 'aish upí 'ain. ⁴ 'Ëx mitsubē 'imainun ca mitsúxribi 'ëbēbi 'it. 'Ësa ca: Uva pēñan pēónxquicē 'aish aín i rarami upiti tacáshquicēma 'ixun ca upí oquin tuaima. Upiti aín rarami tacáshquicē 'ixun cuni ca upí oquin tuaia. Usaribiti camina mitsux asérabi 'ëbē 'ima uvas tuáñumasaribi 'iti 'ain.

⁵ 'Ëx cana uvas aín i rarasaribi 'ain. Aín pēñansaribi camina mitsux 'ain. Usa 'aish camina 'ëmi catamēanan 'ëmi upiti sinánan 'ëx mibē 'ain, min sinan 'ën sinánsaribi 'aish 'ëx cuëncēsabi oquin 'anan 'ën bana quicēsabi oi 'iti 'ain. 'Ëx mitsubēma 'ain camina 'ëx cuëncēsa oi 'itima 'ain. ⁶ Uva pēñan bimiñuma ax ca unin tēaxun nicēx xanania. Xanania bucúnrutancēxun tsi rēquirucēmi nicēx ca xaratia. Usaribiti ca axa 'ëmi catamēti 'ëmi sináncēma unicamax 'iti 'icēn.

⁷ Mitsux 'ëmi catamēanan 'ën bana manuima 'ëx quicēsabi oi 'icē 'ixunmi ñucácēxun ca Nucēn Papa Diosan mitsúnmi cacēsabi oquin mitsu 'aquinti 'icēn. ⁸ Mitsun 'ën sinánsaribi 'ixun upí ñu 'aia isquin ca unin 'unánti 'icēn,

mitsux camina asérabi 'ën uni 'ai quixun. Usa 'ixun ca mitsu cupí unin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. ⁹ 'Ën Papan 'ë nuibacësaribi oquin cana mitsu 'itsaira nuibatin. 'Ën mi nuibamainun camina 'ë manuima 'ëmi sinánti 'icanin. ¹⁰ Ax quicësabi oi 'ia ca 'ën Papa Diosan ënquinma 'ë nuibatia. Usaribitimi 'ëx quicësabi oi 'ia cana 'ënribi ënquinma mitsu nuibatin.

¹¹ 'Ëx 'icësaribitimi mitsúxribi chuámarua tani cuëëni bucucanun cana ënë banacama ñuixunquin mitsu cain. ¹² 'Ënëx ca asérabi ax quicësáimi 'icanti bana a 'icën: 'Ën mitsu nuibacësaribiti camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain. ¹³ Abëa nuibanancë uni axa bamati 'ainbi ca a uni bamati rabañan a nuibacë uni ax bamati 'icën. Usa unin ca uni itsin 'acësamaira oquin uni nuibatia. ¹⁴ 'Ën cacësabi oi 'i camina mitsux 'ëbë nuibanancë uni 'ain. ¹⁵ Usa 'ain cana 'ën ñu mëëmicë uni camina 'ai quixun mitsu caiman. An ñu mëëxuncë unin ca uisoquin ñu 'ati cara an ñu mëëmicë unin sinania quixun 'unanima. 'Ëbë nuibanancë unicama camina 'ai quixun cana mitsu cain. Usa 'icë cana 'ën Papan 'ë cacë ñucama mitsu 'unánmian. ¹⁶ 'Ëx mitsun 'ibu 'inúnmi 'ë caiscancëxunmabi cana 'ënan 'inun mitsu 'ënbi caisan. Usotancëxun cana mitsúnmi 'ën sinánsaribi 'ixun upí ñuishi 'anun mitsu can, xëñibua 'ainbia Nucën Papa Dios cuëënun. Usaquin 'aia ca 'ëx cuëëncësabi oquinmi ñucácëxun mitsu 'axúnti 'icën. ¹⁷ Usa 'ain cana mitsu catëcënin, camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain.

Jesúcëñun aín unicamamia ënë nëtënu 'icë uni nisha

¹⁸ 'Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicamaxa mitsumi nishcëxun camina sinánti 'ain, 'ëmi pain ca nishcancëxa quixun. ¹⁹ Mitsun atun sinánsaribi 'icë ca an Nucën Papa Diosmi sinánquinma ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unicaman mitsu nuibatsianxa. 'Aínbi camina mitsux 'ën caiscë 'aish, atun sinánsama 'ain. Usa 'ain ca atun nuibatima mitsumi nishia. ²⁰ 'Ën 'ësaquin mitsu cacë a camina sináncanti 'ain, “an uni ñu mëëxuncë uni an ca an a ñu mëëmicë uni inuíma”. 'Ëmi pain nishquin ca unin 'ë bëtsi bëtsi oia. Usaribi oquin ca 'ënan cupí mitsu unin bëtsi bëtsi oti 'icën. Usa 'ainbi ca uni raírinën 'ën bana cuati 'icën. Usaribi oquin ca 'ënan cupí uni raírinën mitsun bana cuati 'icën. ²¹ Nucën Papa Dios an 'ë xuá a 'unáncëma 'ixun ca 'ënan cupí raíri unin mitsu bëtsi bëtsi onuxun 'aia.

²² 'Ën atu bana ñuixuni uáma 'ain ca atux usabi 'itsíanxa. 'Aínbi cana 'ëx uá 'ixun atu bana ñuixuan. Usa 'ain ca 'ën bana 'unanibi 'ëmi catamëisama tancë cupí aín 'ucha tërëncëma 'aish atun 'uchabi 'icën. ²³ Axa 'ëmi nishcë uni, ax ca 'ën Papamiribi nishia. ²⁴ Atúan isnun 'ën uni itsin 'acëma ñu 'acëma 'ain ca atux usabi 'itsíanxa. Usa 'ainbi ca 'ën 'acë ñucama isaxa. A cupí ca 'ëmi nishanan 'ën Papamiribi nishaxa. ²⁵ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ax ca 'ë ñui 'ësaí quia: “'Ën 'atima ñu 'acë 'aímabi ca 'ëmi nishcanxa”. A bana quicësabi oi ca 'ia.

²⁶ Unicamax 'ëmi nishcë 'ainbi ca aín Bëru Ñunshin Upí, an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unánan uni 'aquincë, an uisa carana 'ëx 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'icën. Ax ca an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unáncë, a 'icën. A cana Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin mitsubëa 'inun xuti 'ain. ²⁷ Mitsúnribi camabi nëtën 'ëbë 'ixun 'ën bana ñuixunia cuanan 'ën ñu 'aia iscë 'ixun camina 'ë ñuiquin uisa carana 'ëx 'ai quixun unicama 'unánmiti 'ain.

16

¹ Nucën Papa Diosmi manuaxmami 'icánun cana ënë bana mitsu ñuixunin. ² Mitsúxmi 'ënan cupí ca anua judíos unicama timëti xubunu atsintëcëanxmami 'inun mitsu chiquíncanuxun 'aia. Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin isa 'aia quixun sinánquin ca unin mitsu bëtsi bëtsi oquin 'ati 'icën. Usaí 'ia camina

isti 'ain. ³ Uisa nētēnbi Nucēn Papa Dios 'imainun 'ēribi 'unáncēma 'ixun ca usoquin mitsu 'ati 'icēn. ⁴ Usoquian unin 'atimocēxunmi a sinánun cana usai ca 'iti 'icē quixun mitsu cain.

Aín Bēru Ñunshin Upitan Nucēn Papa Diosan unicama 'unánmiti bana

Ēsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Camabi nētēn mitsubē 'ixun ñuixunxunmabi cana cuanuxun bērí, unían bētsi bētsi ocēxunmi a sináncanun, ēnē banacama mitsu ñuixunin. ⁵ Bērí cana an 'ēn xuá anu cuanin, abē 'i. Ēsaquin 'ēn cacēxunbi camina mitsu achúshinēnbi uinaira carana cuanin quixun 'ē ñucatiman. ⁶ Ē ñucatímabi camina 'ēn cacēx masá nuitucanin. ⁷ Usai 'iabi cana asérabi mitsu cain, upitaxmi 'ē cupí 'icanun cana 'ēx cuanin. 'Ēx cuancēbēma ca an uni 'aquinti, Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí, ax mitsubē 'i utima 'icēn. Usa 'aínbi cana 'ēx cuanquin a xuti 'ain. ⁸ An ca Nucēn Papa Diosan bana cuacēma unicama atux ca 'uchañu 'icē quixun 'unánmianan, usai ca 'ēmi catamēti, uni upí nuituñu 'iti 'icē quixun 'unánmianan, Nucēn Papa Diosan ca 'ēmi sináncēma unicama atun 'ucha cupí castícantí 'icē quixun 'unánmiti 'icēn. ⁹ Ēmi catamēti sináncēma cupí ca atux 'uchañuira 'icēn. ¹⁰ Ēn Papanu cuancēmi mitsun 'ē istēcēncēbētanma ca atun uisai cara 'ēmi catamēcē 'aish uni upí 'iti 'icē quixun 'unánti 'icēn. ¹¹ An ēnē nētēnu 'icē unicama 'ibuacē ñunshin 'atimanēn 'apu ca castícanuxun 'uchocē 'icēn. Usa 'ain ca axa 'ēmi catamēcēma unicamanribi, usaribiti ca atux castíancē 'iti 'icē quixun 'unánti 'icēn.

¹² Ēn a mitsu ñuixunti bētsi banacamaribi ēnu 'aínbi camina 'ēn bērí ñuixuncēxunbi uisai quicē cara quixun cuacantima 'ain. ¹³ 'Aínbi ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí, an Nucēn Papa Diosan sináncē ñucama 'unáncē, an mitsubē 'ixun, 'ēn mitsu ñuixuncē banacama ax cara uisaira quicē 'icē quixun mitsu 'unánmianan uisa ñucamax cara upí 'icē mitsu 'unánmiti 'icēn. An ca anbi sináncēsa oquinma, Nucēn Papa Diosan cacēxuan cuacē ñucamaishi mitsu 'unánmiti 'icēn. 'Unánmianan ca uisai cara 'ēn unicama ēnē nētēnuax 'ianan Nucēn Papa Diosan nētēnuaxribi 'iti 'icē quixun mitsu 'unánmiti 'icēn. ¹⁴ An ca 'ēn sináncē ñucama 'unánquin usaribi oquin mitsu 'unánmiti 'icēn. An mitsu 'unánmicē cupí camina 'ē rabiti 'ain. ¹⁵ Ēn Papan ñu ax ca 'ēnanribi 'icēn. Aín sinánsaribi ca 'ēn sinan 'icēn, 'ēn cushix ca aín cushisaribi 'icēn. Usa 'ain cana mitsu can, aín Bēru Ñunshin Upí an ca 'ēn sináncē ñucama 'unánquin usaribi oquin mitsu 'unánmiti 'icēn.

Masá nuitutancēxbi ca aín unicama chuámarua tani cuēēnti 'icē quiáxa Jesús quia

¹⁶ Ēnu mitsubē 'itancēxbi nētētia camina 'ē istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nētēinshi 'ē istēcēncanti 'ain. Anu Nucēn Papa Dios 'icē anu cana cuanin.

¹⁷ Ēsoquian cacēx ca aín 'unánmicē unicama raírínēx canancēxa:

—¿Uisai quicē bana cara, “ēnu mitsubē 'itancēx nētētia camina 'ē istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nētēinshi 'ē istēcēnti 'ai”, quianan, “anu Nucēn Papa Dios 'icē anu cana cuanin” quicē ēnēx 'ic? ¹⁸ Quianan ¿uisa cupí cara “itsama nētēinshi” quiax quin? Cananuna cuatima —quiax canancēxa.

¹⁹ A ñucácatsi quiáxa canania 'unánquin ca Jesusan atu cacēxa:

—Ēnu mitsubē 'itancēx nētētia camina 'ē istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nētēinshi 'ē istēcēnti 'ai quixun 'ēn mitsu cacē bana ñui caramina cananin? ²⁰ Asérabi cana 'ēn mitsu cain, 'ē cupí camina masá nuituti bēunan mēscúcantí 'ain. Mitsúxmi usai 'imainun ca an Nucēn Papa Diosan bana cuacēma unicama cuēēnti 'icēn. Masá nuitutáncēxbi camina mitsux 'ē cupí chuámarua

tani cuëenti 'ain. ²¹ Anúan bacënti nëtën ca xanu paë tani bënëtia. Usa 'aínbi ca nanipacëtancëxun aín tuáratsu isi —cana bacéan —quixun sinani cuëëni, chuámashi tanquin, bëráma paë tancë a manuia. ²² Usaribiti camina mitsux bërí masá nuitutin, 'aíshbi camina 'ë istëcëni cuëenquin chuámashirua tanti 'ain, uinu 'icë unínbi sinanamitisama oi.

²³ A nëtën camina uisai quicë cara 'ën mitsu cacë bana ënëx 'icë quixun 'ë ñucánuxunma 'ain. Aséabi cana mitsu cain, 'ëx quicësabi oquinmi a ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan mitsu 'axunti 'icën. ²⁴ Ënan 'ixunbi camina 'ëx quicësabi oquin aínu ñubi Nucën Papa Dios ñucácancëma pain 'ain. Ca ñucát. Ñucácëxun ca cuëëinra cuëënun an mitsu 'axunti 'icën.

Axa aín unicamami nishcë unicamasama cushiira ca Jesucristo 'icë quicë bana

²⁵ Canan ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Bëtsi ñu ñuicësoquin cana 'ën 'unánmisa tancë banacama mitsu ñuixuan. Usa 'aínbi cana 'itsama nëtë 'icëbëtan bëtsi ñu 'acësoquin ñuiquinma upí oquin cuaquinmi 'unánun Nucën Papa Dios ñuiquin mitsu ñuixunti 'ain. ²⁶ Usacëbëtan camina 'ënan cupí Nucën Papa Diosan mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. 'Ëinshi mitsu a ñucáxunti caínquinma camina mitsúnbi abë banaquin a ñucáti 'ain. ²⁷ An ca aséabi mitsu nuibatia. Mitsúxmi 'ëmi sinánan 'ëx cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun sináncë cupí ca an mitsu nuibatia. ²⁸ Nucën Papanuax cana ënë nëtënu uacën. Uá 'aíshbi cana ënë nëtënuax amiribishi Nucën Papabë 'i cuantëcënin.

²⁹ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Asábi ca, bërí camina bëtsi ñu ñuicësoquin ñuiquinma —usa ca —quixúnu upí oquin 'unánun nu bana ñuixunin. ³⁰ Bërí cananuna 'unanin, upí oquin camabi ñu 'unánquin camina bana ñuixuanan bëtsi ñuribi 'an. A cupí cananuna mi ñucátëcëenquinma, aséabi ca usa 'icë quixun 'unánan mix camina aséabi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin.

³¹ Ësoquian cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Usa 'ain caramina bërí pain 'ëx cana aséabi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin? ³² 'Unanibi camina bëríbi camáxbi 'ë ëbiani tsuáquiquiani amami amamitan cuanti 'ain. Usai camina bëríbi 'ë ëbiani cuancanin. Mistúxmi 'ë ëbiani cuancëbébi cana 'ëshi 'íma, Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icën. ³³ 'Ëmi catamëtími chuámashirua 'aish upitax 'icánun cana ënë banacama mitsu ñuixuan. Ënë nëtënuax camina mitsux 'ënan cupía mitsumi nishquin unin 'atimocë 'inuxun 'ain. Usai 'ibi camina bënëtima 'ëmi cushicanti 'ain. An ënë menu 'icë unicama 'ibuacë 'icëbi cana 'ën ñunshin 'atimanën 'apu ñusmon.

17

Aín 'unánmicë unicama Jesusan Nucën Papa Dios ñucáxuan

¹ Usaquin aín 'unánmicë unicama caíshi manámi bësui abë banaquin ca Jesusan aín Papa cacëxa:

—Papan, unían 'ë 'ati nëtë ca uaxa. Min camina 'ëx, min Bëchicë 'icë, bamacëbi 'ë baísqumiti 'ain, 'ë rabiquian camabi unin mix camina aséabi cushiira 'ai quixun 'unánun. ² Min camina ui unicama caramina min Bëchicë 'ëmi sinánmi, acamaxa xënbua 'aínbi minan 'aish mibë 'inun 'iminun 'ë can. ³ Ui unin cara mixëshimi aséabi Dios 'icë, mi 'unánan minmi ënë menu unun xuá, 'ë 'unáncë, a unicamaxëshi ca xënbua 'aínbi minan 'aish mibë 'iti 'icën.

⁴ Mi ñuiquin unicama ñuixuanan cana minmi a 'anun quixun ënë menu 'ë xuá ñucamaribi 'aquin sënëon, minmi 'ë cacësabi oquin. ⁵ Usa 'ain camina ënë nëtëa

unicëma pain 'ain 'ëx 'iásabi oi misaribi 'itëcënun, minu cuania 'ë 'imitëcënti 'ain.

⁶ Minmi usama 'icëbi 'ëmi sinánmicë, acama cana uisa caramina mix 'ai quixun 'unánun bana ñuixuan. Min unio 'aísha minan 'icëbi camina 'ëmia sinánun 'imia. Usaquinmi 'imicëx ca 'ën min bana ñuixuncëxun cuati ax quicësabi oi 'iaxa. ⁷⁻⁸ Min 'ë cacësabi oquin cana ënë unicama bana ñuixuan. Ñuixuncëxun ca —asérabi ca —quixun atun sinánquin asérabi cana 'ëx minuax uá 'ai quixun 'unánan min camina 'ë xuacë quixun 'unania. Usa 'ixun ca atun 'unania, 'ën atu ñuixuncë banacama ax ca min 'ë sinánmicë 'icë quixun.

⁹ Atu sinani cana mibë banain. An min bana cuacëma unicama cana mi ñucáxuniman. Minmi minan 'inun 'ëmi sinánmicë unicama ënëishi cana mi ñucáxunin. ¹⁰ Uicamax cara 'ëmi sinania acamax ca mimiribi sinania. Usaribiti ca uicamax cara mimi sinania acamax ca 'ëmiribi sinania. 'Ën sinánsaribi ca atun sinan 'icën.

¹¹ Ënë nëtënu cana 'ëx tiquiman, cana mibë 'i cuanin. 'Ëx cuancëbë ca atux ënë nëtënu bërúti 'icën. Mix 'uchañuma 'aish upíra 'ianan cushiira 'ixun camina minmi minan 'inun 'ëmi sinánmicë unicama ënë bërúanti 'ain. 'Ëx mibë 'icësaribitia atux bëtisibë nuibanani achúshi sinánñuishi 'aish achúshisa 'inun camina atu bërúanti 'ain. ¹² Ënë nëtënu atubë 'ixun cana minmi 'ë 'ináncë unicama min cushínbi bërúan. 'Ën bërúancëxun ca acama achúshinënbi 'ëmi sinánti ëncëma 'icën. Usa 'aínbi ca achúshi uni axa usai 'iti 'ia, an cuni 'ëmi sinánti éanxa, a ñuia min bana cuëneo quicësabi oquin.

¹³ Bërí cana anu mi 'icë anu cuanin. Ënë nëtënuax cuancëma pan 'ixun cana atu 'ëx 'icësaribitia chuámarua tani cuëñun atun cuamainun mi ñucáxunin. ¹⁴ 'Ën cana ënëcama min 'ë sinánmicë bana upí, ashi ñuixunquin 'unánmia. 'Aínbi ca an ënë bana cuacëma uicamax atumi nishia, 'ëx 'icësaribitia atux ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncëma 'ain. ¹⁵ Ënë nëtënuami atu binun quixun cana mi ñucatin. An min bana cuacëma uicamaxa atumi nishcëbëtanbimi ñunshin 'atimanën 'apun 'ibuati rabanan bërúanun quixun cana mi atu ñucáxunin. ¹⁶ 'Ën 'acësaribi oquin sinánquin ca atun, an min bana cuacëma uicaman sináncësa oquin sinanima. ¹⁷ Usa 'ain camina min sináncësaribi oquin sinánan min bana quicësabiira oíshi 'inun atu 'imiti 'ain. ¹⁸ Minmi ënë nëtënu 'icë unicama mimi sinánun 'aquinun 'ë xuásaribi oquin, cana ënë unicama mimi sinánun unicama 'aquinun xutin. ¹⁹ Atun min bana upí oquin 'unánquin mix cuëncësabi oquinshi 'anun cana 'ën mix cuëncësabi oquinshi 'ain.

²⁰ 'Ixunbi cana ënë uicamaishi mi ñucáxuniman. Atúan bana ñuixuncëxun cuatia ax 'ëmi catamëti uicamaribi sinánquin cana mi ñucatin. ²¹ An 'ën bana cuati uicaman, 'ëmi catamëquin, bëtisín sináncësaribi oquin sinánti cupí cana mi ñucatin. Mixmi 'ëbë 'imainun 'ëx mibë 'icësaribitia nun sinánsaribi 'aish atux nubë achúshisa 'inun cana mi ñucatin. Ënë nëtënu 'icë uicaman, asérabi camina min 'ë xuacë quixun 'unánun atux bëtisín sináncësa oquinshi sinani, 'itsa 'aíshbi achúshisa 'inun cana mi ñucatin. ²² Nux cananuna rabé 'aíshbi achúshishi 'ain. Usaribitia atux 'itsa 'aíshbi achúshisaishi 'inun cana 'ëx misaribi 'ixun atúxribia 'ésaribi 'inun 'imian. ²³ Mix 'ëbë 'icësaribiti cana 'ëx atubë 'ain, atúxa asérabi nuibanani bëtisín 'acësaribi oquin sinani achúshisa 'inun. Atúxa usa 'ain ca an min bana cuacëma uicaman 'unánti 'icën, asérabi camina min 'ë xuacë quixun. 'Unánan ca, 'ëmi 'acësaribi oquin camina an 'ën bana cuacë unicama nuibati quixun 'unánti 'icën.

²⁴ Papan, ënë nëtë unitisama pan 'ain camina 'ë nuibaquin misaribi 'inun min cushi 'ë 'ináncën. Usa cana 'ëx 'ai quixun isnúxa minmi 'ë 'ináncë uicamax anu 'ëx 'icë anuribi 'ëbë 'iti cana cuëñin. ²⁵ Papan, upíra sinánñu camina 'ain. Usa 'icëbi ca an min bana cuacëma uicaman mi 'unanima. 'Aínbi cana 'ën mi 'unan, an 'ën bana cuacë uicamanribi ca asérabi camina

min 'ë xuacë quixun 'unania. ²⁶ 'Ëx atubë 'imainun min 'ë nuibacësaribitia atúxribi bëtsibë bëtsibë nuibanun cana uisaira caramina mix 'ain quixun atu 'unánmian. Usa 'ixun cana usabi oquin 'unánmiti 'ain.

18

Policíanëan Jesús bia

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ 'Ësoquin abë banaquin aín Papa Dios catancëx ca Jesús aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun achúshi acama buani Cedrón cacë baca ësquicë, a inubiani 'uri anu i 'apacë naëratsu, anu cuancëxa. ² A naëx ca anu Jesús 'imainun aín 'unánmicë uncamabëribi 'itsai timëcë 'ixuan, Judas, an Jesús uni 'inánti, anribi 'unáncë 'iacëxa. ³ Usa 'ain ca an 'unánxun Judasnën, judíos sacerdotenën cushicamabëtan fariseo uncamaman xucë policíacëñun suntárucamaribi buáncëxa. Buáncëxun raírinëan buí ërëncë buánmainun raírinën anun 'acananti manë xëtocë 'imainun i tēacë acama buanx ca Jesúsni bëbacancëxa. ⁴ Ami bëbaia ca, bëráma usocanti 'unánxunbi 'ë uisoi cara aia quixun sinánquin mëramiquin Jesusan atu cacëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

⁵ Cacëxun ca —Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna barin —quixun cacancëxa. Usaquin cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx cana a 'ain.

Usai quimainun ca Judas, an Jesús atu 'inánti, ax atubë 'iacëxa. ⁶ —'Ëx cana ami mitsun baricë a 'ai —quixun Jesusan cacëx ca caxutan titiqui camáxbi menu nipacëacëxa. ⁷ Usai 'ia ca amiribishi Jesusan ñucátëcëancëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

Cacëxun ca:

—Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna bari —quixun cacancëxa.

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana a 'ai quixun cana mitsu can. Usa 'ain camina mitsun 'ë bariquin 'ëbë 'icë uncamana ënë cuantánun ënti 'ain.

⁹ Atúan bixun 'atimocëxun aín uncamaman ami sinánti ënti rabanan ca Jesusan usoquin an biti uncamana cacëxa, aín bana, “minmi 'ë 'ináncë uncamana achúshinëxbi ca 'ëmi sinánti ëncëma 'icën” quicësabi oía 'inun. ¹⁰ Usaquin cacëbëtan ca Simón Pedronën manë xëtocëñu 'ixun aín xacánua biquin sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëëmicë uni, Malco cacë, a aín pabí mëqueu 'icë biscacëxa. ¹¹ Usoiabi ca Jesusan Pedro cacëxa:

—Min manë xëtocë a ca aín xacánu 'arutëcën. 'Ëx ënë uncamana bicëx 'aisamaira tēmëratí 'ën Papa cuëëncëbë cana usai 'iti 'ain.

Judíos sacerdotenën cushicaman 'apunua Jesús buáncan

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Usa 'ain ca suntárucama, aín comandante 'imainun judíos unibunën xucë policía acaman bixun Jesús nëacëxa. ¹³ Usotancëxun ca Anásnën xubunu buáncancëxa. Anás ax ca Caifásnën xanun papa 'iacëxa. 'Ianan ca a barin judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'iacëxa. ¹⁴ Caifás ax ca —nuxnu upitax bucunuan achúshi uni bamati ca asábi 'iti 'icë —quixuan an judíos 'apucama cacë a 'iacëxa.

An 'unáncëma isa Jesús 'icë quiax Pedro cëmëa

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Jesúsna suntárunën buáncëbë ca Simón Pedro 'imainun Jesusan 'unánmicë uni itsi, atu nuibiani cuancëxa. Axa Pedrobë cuancë uni ax ca sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'aish, Jesúsni a 'apun xubu, cënëcënu me mëñocë,

anu atsíancëxa. ¹⁶ Atsinia ca Pedronën ëman bërúxun xëcuënuxun caíancëxa. Usa 'ain ca ax paían Jesúsbë atsíncë uni, an sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'ixun, an xëcuë bërúancë xanubë banatancëxun Pedro atsínmiacëxa.

¹⁷ Atsínmia ca an xëcuë bërúancë xanun Pedro cacëxa:

—¿Bëría bëcancë uni an 'unánmicë unicama a achúshima caramina mix 'ain?

Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ama cana 'ain.

¹⁸ Catancëx ca matsi 'aían 'apun ñu mëemicë unicama policíacamabë tsi rëcaruax sënamëcëbë, Pedroribi atubë anuax sënamëacëxa.

Sacerdotenën cushicaman 'apun Jesús ñucá

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apaira an, ui cara isa aín 'unánmicë unicama 'icë canan uisa bana cara isa 'unánmiaxa quixun 'unáncatsi quixun Jesús ñucácëxa. ²⁰ Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana camabi unían cuamainun, anua judíos unicama timëcë xubucamanuxun ñuixuanan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anua judíos unicama timëcë, anuxunribi unëquinma unicama bana ñuixuan. ²¹ ¿Usa 'aínbi caramina uisa cupí 'ë ñucatin? An 'ën cacëxun cuacë unicama ca ñucát. Atun ca añu carana 'ën 'unánmia quixun 'unania.

²² Caia ca policia achúshi a rapasu nicë an —¿min caramina ësoquin sacerdotenën cushicaman 'apu ënë cain? —quixun caquin Jesús cuëtashcacëxa.

²³ Usocëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx 'atimati banaia cuaquin camina uisai carana quia quixun 'ë cati 'ain. Upiti banaia camina 'ë mëëtima 'ain.

²⁴ Usa 'ain ca Anásnën, Jesús nëamitancëxun policíacama sacerdotenën cushicaman 'apu, Caifás, anu buántanun quixun xuacëxa.

An 'unáncëma isa Jesús 'icë quiáxa Pedro cëmëtëcëan

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Usomainun ca Simón Pedro tsimi sënamëti 'iacëxa. Sënamëtia ca ñucácancëxa:

—¿Mixribi caina ënë unin 'unánmicë uni achúshima 'ain?

Cacëxunbi ca —ama cana 'ai —quixun cacëxa. ²⁶ Quia ca an sacerdotenën cushicaman apu ñu mëëxuncë uni achúshi, aín aintsia pabíscancë, an Pedro cacëxa:

—¿Naënua carana miribi a unicëñun isíma 'ion?

²⁷ Cacëxun ca Pedronën amiribishi —ama cana 'ai —quixun catëcëancëxa. Usoquian cacëbëbi ca 'atapa banacëxa.

Policíanëan Jesús Pilátonu buan

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Pëcaracëma 'aínshia xabaracëcëbëtan ca Caifásnën xubunua policíanën Jesús Romanuaxa ucë 'apu, Pilato, aín xubunu buáncëxa. Usa 'ain ca a 'apua aín caibuma 'ain, aín xubunu atsini 'uchaxuinsa Pascua nëtën 'ati ñu pitima 'icë quixun sinani judíos unicama anu atsíanma 'icën. ²⁹ Usa 'ain ca Pilato aín xubunuax chiquíxun atu cacëxa:

—¿Añu ñu cupí caramina ënë unimi manáncanin?

³⁰ Cacëxun ca atun cacëxa:

—'Uchañuira 'icëma cananuna minu bëcë 'itsiama.

³¹ Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—Mitsúnbi camina buántancëxun mitsun cuati bana quicësabi oquin, cara 'uchaxa, cara 'uchacëma 'icë quixun isti 'ain.

Cacëxun ca atun cacëxa:

—Usa 'aínbi ca mitsun 'apux quia, judíos unicaman ca uni 'atima 'icë quiax.
³² —Usai cana i curúsocënu unin matáscëx bamanuxun 'ai —quíáxa Jesús quíásabi oi bamanun ca judíos unicaman usoquin Pilato cacëxa.

³³ Usa 'ain ca judíos unicama cabiani aín xubunu atsíntëcënxun cuëncëxa aia Pilatonën Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Minbi sinánquin caramina ësoquin 'ë ñucatin? ¿Bëtsi unin cara 'ë ñuiquin mi cacëma 'ic?

³⁵ Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'Ëx cana judíos unima 'ain. Min aintsinbi ca sacerdotenën cushicam-abëtan ënu mi bëaxa. ¿Añu ñu caramina 'an?

³⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ënë nëtënu 'icë 'apu 'inux cana uáma 'ain. 'Ëx ënë nëtënu 'icë 'apu 'ain ca judíos unicaman 'ë bitima cupí 'ën unicama atubë 'acananstianxa. Usa 'ain cana ënë nëtënu 'icë 'apu 'inux uáma 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Pilátonën catëcëancëxa:

—¿Usa 'ain caramina asërabí 'apu 'ain?

Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana 'apu 'ain, min 'ë cacësabi oi. Usai 'inux cana ënë nëtënu uacën, Nucën Papa Diosan sináncë ñucama ñuiquin camabi uni canux. Uicaman cara uisaira cara a bana 'icë quixun 'unántisa tania, an ca 'ën bana cuatia.

³⁸ Cacëxun ca Pilátonën Jesús cacëxa:

—¿Uisa cara min Diosan sináncë 'ic?

Jesús ca bamati 'icë —quíáxa Pilato quia

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Usaquin catancëx amiribishi ëman chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—'Ën iscëx ca ënë uni 'atima ñu 'acëma 'icën. ³⁹ Camabi baritia cana Pascua nëtën mitsúxmi cuëncësabi oquin sipuacë uni achúshi chiquinin. Usa 'ain ¿caramina 'ën judíos unibunën 'apu chiquínti cuëncanin?

⁴⁰ Cacëxunbi ca amiribishi munuma cuëncëni banaquin judíos unicaman cacëxa:

—A 'axunma ca Barrabásëshi chiquin. Barrabás, ax ca an ñu mëcamacë uni 'iacëxa.

19

¹ Usa 'ain ca Pilátonën xubunu atsíntëcënxun Jesús rishquinun quixun suntárucama cacëxa. ² Cacëxun rishquitancëxun ca 'apu isa quiax ami cuaiquin suntárunën muxa mañuti otancëxun mañumianan upí chupa minanën pucucësa aribi pañumiacëxa. ³ Usotancëxun ca aín bëmánanu niracëquin 'usánquin —judíos unicaman 'apu ca chuámashi 'it —caquin tantáshcacëxa. ⁴ Usocëbë chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—'Ën iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'icëmi mitsun 'unánun cana a bëtëcënin.

⁵ Ësoquian cacëbë ca Jesúsribishi muxa mañutiocë mañuanan chupa minanën pucucësa pañucë 'aish chiquíacëxa. Chiquícëbëtan ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, a uni.

⁶ Cacëx ca sacerdotenën cushicama 'imainun policíacamaxribi a isi munuma cuëncëni quiacëxa:

—I curúsocënu ca matas, i curúsocënu ca matas.

Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'Ēn iscĕx ca ĕnĕ uni 'uchacĕma 'icĕn. Usa 'ain ca mitsúnbi buántancĕxun i curúsocĕnu matástan.

⁷ Ēsaquian cacĕxun ca judíos unibunĕn Piláto cacĕxa:

—Ēnĕ unix ca 'ĕx cana Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ai quia. Usa 'ain ca axa ĕsai banacĕ unix ca 'acĕ 'iti 'icĕ quiax Moisésnĕn cuĕnĕo bana quicĕsabi oi bamati 'icĕn.

⁸ Usa 'ain ca 'ĕx cana Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ai quiax quia quixun judíos unicaman ñuia cuati Pilato aín bĕmánan pĕqui 'aisamaira racuĕacĕxa.

⁹ Racuĕti aín xubunu atsíntĕcĕnxun ca Jesús cacĕxa:

—¿Uinu 'icĕ uni caramina 'ain?

Cacĕxunbi ca cáma 'icĕn. ¹⁰ Cacĕxunma ca Pilátonĕn cacĕxa:

—¿'Ēn mi ñucáĕxunbi caramina 'ĕribi caiman? 'Ēx cuĕĕnquin cana mi chiquínti 'ain; 'ĕx cuĕĕnquin cana unían mi i curúsocĕnu matásnun 'amiti 'ain. ¿A caramina 'unaniman?

¹¹ Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Naínu 'icĕ Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕbĕtanma camina min 'ĕ uisabi otsíama. Usa 'ain ca an mi 'ĕ 'ináncĕ unicama ax mix 'icĕsamairai 'uchaxa.

¹² Usoquian Jesusan cacĕxuan Pilátonĕn Jesús chiquínti sinaniabi ca judíos unicaman munuma cuĕnísĕhoquin cacĕxa:

—Min ĕnĕ uni chiquíanx camina Romanu 'icĕ 'apu Césarbĕ upí 'itima 'ain. Uinu 'icĕ unix cara —'ĕx cana 'apu 'ai —quia, ax ca Césarbĕ nishanancĕsa 'iti 'icĕn.

¹³ Usaquian judíos unicaman cacĕxun Jesús ĕman chiquímitancĕx ca Pilato anuxuan ami uni manáncĕxun cuacĕ anu tsóbuacĕxa. Anu tsóti ax ca me mĕníoquian anu maxax nancĕ 'aish hebreo banan Gabata cacĕ, 'iacĕxa. ¹⁴ Pascua nĕtĕ imĕishi 'inun a nĕtĕn piti anun mĕníoti nĕtĕan bari xamárumainun ca anu tsóxun Pilátonĕn judíos unicama cacĕxa:

—A cĕnĕ 'icĕn, mitsun 'apu.

¹⁵ Cacĕxun ca cuĕnísĕhoquin cacĕxa:

—Ca bamati 'icĕn, ca bamati 'icĕn. I curúsocĕnu ca matas.

Cacĕxun ca Pilátonĕn cacĕxa:

—¿'Ēn carana mitsun 'apu i curúsocĕnu matásmi 'ain?

Quia ca sacerdotenĕn cushicaman cacĕxa:

—Nun 'apu itsi ca 'aíma 'icĕn. Césarnĕxĕshi ca nun 'apu 'icĕn.

¹⁶ Usaquian cacancĕxun ca Pilátonĕn atúnbia i curúsocĕnu matásnun quixun cacĕxa. Usoquian Pilátonĕn cacĕxun ca judíos unicama cuĕĕncĕsabi oquin suntárucaman Jesús buáncĕxa.

I curúsocĕnua Jesús matáscan

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Buáncĕxun ca Jesusan abi anua matáscanti i curúsocĕ 'iábianquin Calvario cacĕ matá, hebreo banan Gólgota cacĕ, anu buáncĕxa. ¹⁸ Buanx bĕbacĕ ca suntárucaman Jesús i curúsocĕnu matástancĕxun nitsíancĕxa. Usoquin ca rabĕ uniribi, bĕtsi amo 'anan bĕtsiribi amo i curúsocĕnu matástancĕxun nitsíancĕxa, Jesús a nĕbĕtsi 'inun. ¹⁹ Usocamainun ca Pilátonĕn cuĕnĕomitancĕxun i curúsocĕnu ĕsai quicĕ bana matásmiacĕxa: “Jesús, Nazaretnu 'icĕ, judíos unicaman 'apu”. ²⁰ Usa 'ain ca Gólgota matá anuxuan Jesús i curúsocĕnu matáscancĕ, axa Jerusalén 'urama 'ain, raírínĕxa umainun raírínĕxribi cuanquin judíos unicaman a bana cuĕnĕocĕ isacĕxa. A banax ca hebreo banan 'anan, latín banan 'anan, griego banánribi cuĕnĕocĕ 'iacĕxa.

²¹ Usoquian cuĕnĕocĕ 'ain ca judíos sacerdotenĕn cushicaman Piláto cacĕxa:

—“Judíos unicaman 'apu ca” quixun cuĕnĕoxunma ca 'at. Usoquinma ca “axa, 'ĕx cana judíos unicaman 'apu 'ai quicĕ, a ca ĕnĕx 'icĕ” quixun 'at.

²² Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'Ën cuënëomicë bana ax ca usabi 'iti 'icën.

²³ Usaquian 'an ca rabë 'imainun rabë suntárunën Jesús i curúsocënu matástancëxun mëtícananquin aín chupa biacëxa. Aín chupa bitancëx ca chupa itsi cëxëquinma tēpëxuinshi pañucë, ²⁴ a bitsi canancëxa:

—Tucatima ca. Uin cara a tari biti 'icë quixun isti cananuna ñuratsu pain niquin tanti 'ain.

Nucën Papa Diosan bana cuënëo, axa ësai quiásabi oquin ca suntarucaman 'acëxa: “Ñuratsu pain niquin tantancëx ca 'ën chupacama mëtícananxa”.

²⁵ Jesús usocamainun ca aín tita 'imainun aín titan xucën 'imainun Cleofásnën xanu María 'imainun María Magdalena, acamax anua Jesús mastáscë i curúsocë a 'urama 'iacëxa. ²⁶ Usa 'ain ca Jesusan aín tita a 'uramanua isanan aín 'unánmicë uni achúshi aira nuibacë a, a rapasunua isquin cacëxa:

—Titan, ax ca min tuá 'iti 'icën.

²⁷ Canan ca aín 'unánmicë uni aribi cacëxa:

—Ca is, ax ca min tita 'iti 'icë —quixun.

Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca an María aín xubunu 'inun buáncëxa.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Usa 'ain ca Jesus, 'ën 'ati ñucama cana cëñua quixun 'unani Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oi, —cana shimain —quiacëxa. ²⁹ Quia ca manë xanpanua vino cachacë buácacë 'ain, tsatimi rēnmencë xapusa ñu ami chabótancëxun buáruuxun 'amiacëxa. ³⁰ 'Amicëx ca Jesús vino cachacë 'atancëx, —'ën 'ati ñu cana cëñuan —qui tētúbutishi bamacëxa.

Suntárunëan Jesús manë xëtocën aín pichánpurunu 'á

³¹ Pascua nētëa imëishi 'iti 'ain ca a nētëxa bëtsi nētësamaira anun ñu mēëtima 'ain, i curúsocënu matáscë unicama anubi 'iti judíos unicaman cuëëanma 'icën. Usa 'ixun ca Pilatonëan aín suntárucama i curúsocënu 'icë unicama aín xo tēcēnmianan i curúsocënu biminun cacëxa. ³² Cacëxuan xucëx cuanxun ca suntárunën Jesúscëñun matáscë uni rabë a bëtsi pain 'atancëxun bëtsiribi aín xo tēcēancëxa. ³³ Usobëtsini Jesúsribi 'ai uxunbi ca aséribi bamacë isquin 'ama 'icën. ³⁴ 'Aiamabi ca suntáru achúshinëinshi aín pichánpuru amoshi manë xëtocën chachiacëxa. Usocëx ca imi 'unpáxbë mēscúcë 'ibúacëxa. ³⁵ Aséribi ënë ñucama isá 'ixun cana ënë bana cuënëoin. 'Ën cuënëocë bana ënëx ca aséribi cēmécëma 'icën. Usa ca quixun 'unánquin cana ënë banacama mitsu cuënëoxunin, mitsúnribimi aséribi ca usai 'iacëxa quixun 'unánun. ³⁶ Nucën Papa Diosan bana cuënëosabi oi ca ënë ñucama 'iacëxa. Ax ca ësai quia: “Aín xo achúshibi ca tēcēntima 'icën”. A bana quicësabi oquin ca uínbi aín xo achúshibi tēcēanma 'icën. ³⁷ Èsairibi ca cuënëo bana quia: “Tarotancëxun ca an 'acëcaman isti 'icën”.

Jesús matá naëcënu mēníocan

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Arimatea ëmanu 'icë uni, José, an ca Jesusan bana cuacë 'ixunbi judíos unicamami racuëquin uíbi —'ëx cana Jesusan bana cuacë 'ai —quixun cáma 'icën. Usa 'ixun ca bamacë Jesús buántisa tanquin Piláto —¿asábi cara 'iti 'ic? —quixun ñucacëxa. Ñucacëxun ca Pilátonën, —asábi ca, ca buántan —quixun cacëxa. Cacëxun ca bamacë bibianquin Jesús buáncëxa. ³⁹ Buánmainun ca Nicodemo axa imë cuanx Jesúsbë bana, anribi 'inínti ro mirra rocëñun áloe ro mēscúcë, treinta kilosa bëacëxa. ⁴⁰ Usotancëxun ca Josébëtan Nicodemonën judíos unibunëan bamacë maínuxun uni 'acësabi oquin, Jesús 'inínti ro mēscúcë anun 'acë chupa, anun rabúancëxa. ⁴¹ Usoquian Jesús mēníocë 'ain ca i

curúsocë 'urama anu i 'apácë naëratsu matánu 'iacëxa. Anu ca me naëcë achúshi anu uni bamaia mëníoti 'acë 'aínbia anu uni mëníocëma pan 'iacëxa. ⁴² A quiníxa 'urama 'ain ca Pascua nètë 'aían atux a nètën tantiti cupí anu racántancëxun Jesús mëníocëxa.

20

Bamaxbi Jesús baísquia

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Domingo nètë pëcaracëma 'aínshi ca María Magdalena ax anua Jesús mëníoëxancë quini isi cuancëxa. Cuanx bëbaquin iscëxbi ca anúan quini xëpuëxancë mapara ax racanacë 'iacëxa. ² Usobiani bënëtishi abáquiiani cuanxun ca aín 'unánmicë uni aira Jesusan nuibacë, acëñun Simón Pedro cacëxa:

—Unin sapi ca Nucën 'Ibu quininua bibianquin buánxa, uinu cara buánxun racánxa cananuna 'unaniman.

³ Cacëx ca Pedrobë Jesusan 'unánmicë uni itsiribi anua Jesús mëníoëxancë quininu abáquiiani cuancëxa. ⁴ Cuaníbi ca Pedro axa munu cuanmainun bëtsi axira pain rëcuëñquiiani cuanx quininu bëbacëxa. ⁵ Bëbai xëñirácëti tëtúbuquin quini naísquinbi ca 'aímonan anun rabúënxancë chupa ashi anua isacëxa. Isíbi ca quininu atsíanma 'icën. ⁶ Atsíncëbëma ca Simón Pedro ax tsiáncuatsini aí ax pain quininu atsíancëxa. Atsínxun ca chupa anun Jesús rabúënxancë, ashi isacëxa. ⁷ Isanan ca anun marábuënxancë pañun aribi bëtsi chupabëma capúncësa 'aish amo racácë isacëxa. ⁸ Iscëbëbi ca ax paían rëcuëncuatsincë uni axribi quini mëu atsínxun —asérabi ca Jesús ënuma 'icë —quixun isacëxa. ⁹ A ñu isquinbi ca a rabëtan Nucën Papa Diosan bana cuëñëo, bamatancëx ca ax baísquiti 'icë quiáxa quicë, a uisai quicë cara quixun 'unánma 'icën. ¹⁰ 'Unánquinmabi ca Jesús quininuma 'icë obiani aín xubunu cuancëxa.

María Magdalenëan Jesús isa

(Mr 16.9-11)

¹¹ Usa 'ain ca a uni rabëtaxa cuanmainun utëcëanx María quini rapasu niracëti aín namë isnux tëtúbuti aín bëunan mëscúacëxa. ¹² Usai 'iquinbi ca quini mëucüa ángel rabë, chupa uxuira uxu pañuaxa, anu Jesús racáënxancënu aín maxcá 'icëu bëtsi 'imainun aín taë 'icëu bëtsiribishi tsócë isacëxa. ¹³ Iscëxun ca ángelnën María cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? —quixun.

Cacëxunbi ca Maríanën catëcëancëxa:

—Unin ca quininu atsínxun 'ën 'Ibu bacarubianquin buánxun amanu racánxa, uinu cara racánxa cana 'unaniman.

¹⁴ Cai caxu bësui cuainacëquinbi ca Jesús a caxu nicë isacëxa, isquinbi ca — ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánma 'icën. ¹⁵ 'Unáncëxunmabi ca Jesusan María cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? ¿Ui caramina barin?

Cacëxunbi ca an naë bërúancë uni isa quixun sinánquin Maríanën cacëxa:

—Min buánxun camina bitsi cuanun uinu caramina racan 'ë cati 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—María —ësaquinshi.

Cacëx cuainacëquin ca Maríanën ratúquin, hebreo banan —Raboni —cacëxa. A banax ca an uni ñu 'unánmicë qui quicë 'icën. ¹⁷ Usaquian cacëxun ca Jesusan María cacëxa:

—Ë ramëxunma pan ca 'at, ën Papanu cana cuancëma pain 'ain. Cuan tancëxun ca ësaquin 'ën xucëncama catan: An ca 'ë caxa, 'ëx cana 'ën Papa axa

mitsun Paparibi anu cuanin. Ax 'ën Papa Dios 'aish ca mitsun Papa Diosribi 'icën.

¹⁸ Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca María Magdalenanën aín 'unánmicë unicama atunu cuanxun:

—'Ën cana Nucën 'Ibu isan —quixun canan Jesús quicë banacama atu ñuixuancëxa.

*Aín 'unánmicë unicaman Jesús baísquicë isa
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)*

¹⁹ Anúan Maríanën Jesús ispuncë domingo nètë ñantánbucëbë ca aín 'unánmicë unicamax, xubu achúshinu timëax judíos unibumi racuëti 'aímaquin xëpuax 'iacëxa. Anua 'ain, atu nëbétsi niracëquin ca Jesusan cacëxa:

—Cana uan, chuámashirua ca 'ican.

²⁰ Ësoquin caquin ca aín męcën rabë ismianan aín pichánpururibi ismiacëxa. Ismicëx ca aín 'unánmicë unicama Nucën 'Ibu isi shimëniocati cuëëancëxa.

²¹ Cuëënia ca amiribishi Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican. 'Ën Papan amia sinánun unicama 'aquinun 'ë xuásaribi oquin cana 'ëmia sinánunmi unicama 'aquinun mitsu xutin.

²² Canan ca cuëbitan atumi uínpuquin atu cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu ca 'ican. ²³ Mitsúnmi tërëncëx ca axa 'uchacë unin 'ucha tërëncë 'ia. Usa 'aínbi ca mitsúnmi tërëncëxma a unin 'ucha tërëncëma 'ia.

Tomásnëan Jesús baísquicë isa

²⁴ Anua Jesús atubë 'imainun ca aín 'unánmicë uni achúshi Tomás, 'icëbi rabë bacëan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, ax atubëma 'iacëxa. ²⁵ Usa 'ain ca Jesús cuancë caxua aia, an Jesús iscëcaman Tomás cacëxa:

—Nucën 'Ibu cananuna isan.

Cacëxun ca Tomásnën cacëxa:

—Aín męcën rabë anua rabun matáscancë isquin anu 'ën męcën rëbun ticánan aín pichánpurunu 'ën męcën atsínmiquin tanxunma cana aséabi ca ax Nucën 'Ibu 'icë quixun sinaniman.

²⁶ Jesús baísquixancëa achúshi semana 'ain ca aín 'unánmicë unicama amiribishi achúshi xubunu timëcë 'iacëxa. A nètën ca Tomásribi atubë 'iacëxa. Usa 'ain ca xubu xëpucë 'aínbi atu nëbétsi niracëquin Jesusan aín 'unánmicë unicama —Cana uan. Chuámashirua ca 'ican —cacëxa. ²⁷ Atu catancëxun ca Tomásribi cacëxa:

—Min męcën rëbun ca ënu ticat, 'ën męcën rabëribi ca is. 'Ën pichánpurunu min męcën atsínmiquin ca tan. 'Ëx cana ama 'ai quixun sinánxunma ca 'ëx cana aséabi Jesús 'ai quixun sinan.

²⁸ Cacëxun ca Tomásnën —mix camina aséabi 'ën 'Ibu 'ianan 'ën Diosribi 'ai —quixun cacëxa. ²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Tomás, bërí camina 'ë baísquicë isquin, aséabi cana 'ën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin. An 'ë isquinmabi, aséabi cana 'ëx a 'ai quixun sináncë uni, a ca Nucën Papa Diosan chuámashirua tani cuëënun 'imia.

Añu cupí carana ënë bana cuëñëo quiáxa Juan quia

³⁰ Usa 'ain ca unin 'acëma ñu 'itsaira Jesusan aín 'unánmicë unicaman isnun 'acëxa, ënë quiricanu ca Jesusan 'á ñucama camaira cuëñëocëma 'icën. ³¹ Jesús ax ca aséabi Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unanimi ami catamëti mitsux xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun cana ënë banacama cuëñëon.

21

Aín 'unánmicë unicama mëcën achúshi 'imainun rabëmia Jesús chiquiracëtëcëan

¹ Usai 'itancëxa aín 'unánmicë unicama Tiberias cacë parún papa cuëbí 'ain ca Jesús atumi pëasquitëcëni ësai 'iacëxa: ² Anu ca Simón Pedro, Tomás 'icëbi rabë bacëan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, a 'imainun Natanael, Galileanu 'icë Caná cacë ëmanu 'icë, a 'imainun Zebedeonën bëchicë rabë acamabë Jesusan 'unánmicë uni rabëribishi timëcë 'iacëxa. ³ Anuxun ca Simón Pedronën —cana tsatsa ricani cuani —quixun raíri cacëxa. Cacëxun ca —nuxribi cananuna mibë cuani —quixun cacancëxa. Cabiani nuntinu cëñúruquiiani coónxun ricánquinbi ca tsatsa achúshirabi biáma 'icën. ⁴ Bitsíma 'inëti ñancáishi pëcaraxun ca Jesús masinua nicë iscancëxa, isquinbi ca, ax ca Jesús 'icë quixun 'unáncanma 'icën. ⁵ 'Unáncëxunmabi ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Tsatsa caramina bicancëma 'ain?

Cacëxun ca —cananuna bicëma 'ai —quixun cacancëxa. ⁶ Usaquian cacëxun ca Jesusan —nunti rapasu mëqueu ca mitsun rica nanpat, anua camina tsatsa biti 'ai —quixun cacëxa. Cacëxun ax quicësabi oquin nanpátancëxun ca rica niancëxa. Ninquínbi ca 'aisamaira 'ixúan tsatsan 'iëoia bërucasmacëxa. ⁷ Usocëbëtan ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira nuibacë, an —ax ca Nucën 'Ibu 'icë —quixun Pedro cacëxa. Cacëxuinshi pëxúan nancë aín chupa bixun pañutancëx ca Pedro nuntinuax bacanu 'ibúquiiani Jesúsnu cuancëxa. ⁸ Cuanmainun ca raírinëinshi Jesúsnu bëbati cien metrosa 'ixun aín rica tsatsa buáquicë munuishi buani cuancëxa. ⁹ Usa 'ain ca masinu atun nunti 'arutancëx cëñúbucuatsini uquinbi tsi bëpubucënuu tsatsa xuia isanan pánribi isacëxa. ¹⁰ Isia ca Jesusan atu cacëxa:

—Bërími bicancë tsatsa 'itsamashi ca 'ë bëxun.

¹¹ Cacëxun ca Simón Pedronën nuntinu 'iruxun, ciento cincuenta y tres tsatsa chabu buáquicë 'icë, atun rica nëriobëtsinquin masinu bëacëxa. Bëcëxbi ca tsatsa chabu 'itsaira 'aínbi atun rica narásquiama 'icën. ¹² Usoia ca Jesusan —ca pi ucan —atu cacëxa. Cacëxunbi ca aín 'unánmicë unicama achúshinënbi, ënëx ca Nucën 'Ibu 'icë quixun camaxunbi 'unánquin, —¿ui caramina 'ain? —quixun ñucáma 'icën. ¹³ Usa 'ain ca Jesusan atu rapasu niracëquin pán bixun atu 'inántancëxun tsatsaribishi 'ináncëxa. ¹⁴ Usai ca Jesús bamaxbi baísquitancëx rabëti pain 'itancëx aín 'unánmicë unicamami amiribishi chiquiracëtëcëancëxa.

Simon Pedronëan —'ëx cana aséribi mimi sinanin —quixun Jesús ca

¹⁵ Pia sënëncë ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—¿Jonásnën bëchicë, Simón, min ñucama sináncësamaira oi caramina 'ëmi sinánquin 'ë nuibatin? Cacëxun ca cacëxa:

—'Ën 'Ibu, min camina 'unanin, 'ën cana mi nuibatin.

Quia ca cacëxa:

—'Ën carnero bacë ca piminuxun 'at.

¹⁶ Catancëxun ca amiribishi cacëxa:

—Jonásnën bëchicë, Simón, ¿caramina 'ë nuibatin?

Cacëxun ca catëcëancëxa:

—'Ën 'Ibu, min camina 'unanin, 'ën cana mi nuibatin.

Quia ca cacëxa:

—'Ën carnero ca piminuxun 'at.

¹⁷ Rabë oquin catancëxun ca amiribishi catëcëancëxa:

—Jonásnën bëchicë, Simón, ¿caramina 'ë nuibatin?

Rabë 'imainun achúshi oquian —caramina 'ë nuibati —quixun cacëxun ca Simón Pedronën —¿uisoti cara 'ë 'itsoquin ñucatia? —quixun sinani masá nuituquin cacëxa:

—'Ën 'Ibu, min camina camabi ñu 'unanin. Usa 'ixun camina 'ën cana mi nuibati quixun 'unanin.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën carnero ca piminuxun 'at. ¹⁸ Asérabi cana 'ën mi cain, bënë 'aish camina minbi chupa pañuanan uinu caramina cuainsa tani anu cuancën. Usa 'aínbi ca xëniira 'aishmi mëshpatia uni itsin chupa pañumixun uinu caramina cuainsama tani anubi mi buánti 'icën.

¹⁹ An, usai cana bamati 'ai quixun 'unánan bamaibi ami sinánquin ënquinma cana Nucën Papa Dios cuëënmiti 'ai quixun 'unánun ca Jesusan usoquin Pedro cacëxa. Catancëxun ca —'ëx cuëëncësabi oíshi ca 'it —quixun cacëxa.

Aín 'unánmicë uni achúshi, a Jesusan nuibacë, a ñui quicë bana

²⁰ Usoquian cacëx caxu bësui cuainacëquin ca Pedronën a nuibairacë aín 'unánmicë uni, Juan, an Jesús nuibiania isacëxa. Ax ca an abëtan pi a rapasu tsóxun —uin cara uni mi 'inánti 'icë —quixun Jesús ñucáëxancë, a 'iacëxa. ²¹ A uni isquin ca Pedronën Jesús ñucacëxa:

—¿Uisaira cara ënë uni 'iti 'ic?

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Imitisa tanquin 'ën 'imicëxa 'ëx utëcëntamainun ënë unix ënë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bënëtima 'ëx cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain.

²³ Usaquian cacëxun cuaxun ca an Jesusan bana cuacë unicaman —a uni sapi ca bamatima 'icë —quixun sinánxun chaniocëxa. Usa 'aínbi ca Jesusan —Juan ca bamatima 'icë —quixun Pedro cáma 'icën. Caquinma ca ësoquinshi cacëxa: “'Imitisa tanquin ën 'imicëxa 'ëx utëcëntamainun ënë unix ënë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bënëtima 'ai” quixun.

²⁴ 'Ëx Jesusan 'unánmicë uni achúshi 'ixun cana ënë ñu camabi ñuiquin cuënëon. 'Ën cuënëocë banacama ënëx ca asérabi 'icë quixun cananuna 'unanin.

²⁵ 'Ën mitsu ñuixuncë bana ënë 'imainun ca bëtsi ñucamaribi Jesusan 'acëxa. A ñucama ñuiquin achúshi achúshi cuënëocëxbi ca a quirica camabi menu sënëntima 'icën. Ashi.

JESUCRISTONĒN CAÍSCĒ UNICAMA USAI 'IA

Aín Bëru Ñunshin Upí Ñucën Papa Diosan unibë 'iti

¹ Teófilo, 'ën mi a pain buánmicë quiricanu cana Jesusan naínu cuainsama pain 'ixun 'á ñucama a ñuiquin mi cuënëoxuan. ² An ca naínu cuainsama pain 'ixun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëxun an aín bana unicama ñuixunun xuti unicama caíscëxa. Acamax ca aín 'unánmicë uni 'iacëxa. Caístancëxun ca añu cara 'ati 'icë quixun 'unánmiacëxa. ³ Usoquin ñu 'atancëx bamaxbi ca baísqüiacëxa. Usai 'itancëxun ca, ax ca aséabi baísqüiaca quixuan an caíscë unicaman 'unánun, 'uxë achúshi 'imainun męcën rabë nětën nětëax nětëax atumi chiquiracëacëxa. Usai 'iquin ca uisairai cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun atu 'unánmiacëxa.

I. JERUSALENUAXA AN NUCĒN PAPA DIOSAN BANA CUACĒ UNICAMA TIMĒA (1.4-8.3)

⁴ Naínu cuainsama pain 'ixun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama, an uni bana ñuixunun xutia caíscë, a cacëxa:

—Jerusalénuax cuanxunma pan ca anuxunbi 'ën Papa Diosan cacësabi oquin 'ën mitsu ñuixuncë a pain caín. ⁵ Aséabi ca Juanën uni 'unpaxan nashimiacëxa. Usa 'aínbi ca 'itsama nětë 'icëma 'aínshi Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun xuti 'icën.

Jesús naínu cuan

⁶ Usatancëxun ca bëtsi nětën abë timëax bucuxun an uni bana ñuixunun xutia caíscë unicaman Jesús cacëxa:

—Nucën 'Ibu, nux cananuna Israelnën rëbúnqui 'ain, nun 'apu 'aíshbi ca nun aintsima 'icën. Usa 'ain ¿caramina bërí nun aintsi achúshi nun 'apu 'inun mëníoti 'ain?

⁷ Cacëxunbi ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ën Papa Diosan ca an sináncësabi oquin uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun mëníocëxa. Uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun camina mitsun 'unaniman.

⁸ Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsunu ucëbë aín cushiñu 'icanti 'ain. Aín cushiñu 'ixun camina mitsun 'ën bana unicama ñuixunti 'ain, Jerusalén ëmanu, Judea mecamanu, 'imainun Samaria menu, 'imainun camabi menu cuanquin.

⁹ Ësaquin aín 'unánmicë unicama caíshi ca atun ismainunbi manámiquishi naí cuinan mapucëx istëcëntimoi nětëacëxa. ¹⁰ Usai 'ia manámi bësuquin isabacëbëbi ca uni rabë tari uxua pañucë atu nëbëtsi 'iacëxa. ¹¹ Usa 'ixun ca atu cacëxa:

—Galileanu 'icë unicama, ¿añuquin caramina manámia isabatin? Jesús, axa bërí naínu cuancë, ënëx ca mitsúnmi cuania iscësa ësaribicuatsini utëcëxun 'aia.

Jesusan caíscë unicaman atubë 'inun Matías caísa

¹² Ësaquian a uni rabëtan cacëx ca Olivete cacë matá anuaxa Jesús naínu cuancë, anuax aín 'unánmicë unicama Jerusalénu riquiancëxa. Olivete anuax Jerusalénu bëbati ca rabë kilometrosa 'iacëxa. ¹³ Riquianx Jerusalénu bëbatancëx ca anua atux 'icë xubunu atsíanx manámia 'icë cata itsi anu cëñúruacëxa. Atux ca Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeonën bëchicë Jacobo, Simón axa aín aintsin rabanan nëcë, a 'imainun Jacobonën xucën Judas, acama 'iacëxa. ¹⁴ A unicamax ca atúxa

'icēsabi oi 'i, Jesusan xucēantu 'imainun aín tita María 'imainun bētsi xanucamabēribi timéax ami sinani Nucēn Papa Diosbē banacēxa.

Jesusan caíscē unicaman atubē 'inun Matías caísa

¹⁵ Usa 'aish ca anu timéax Jesucristomi sináncē unicama ax ciento veinte xucēnsa 'iacēxa. Usa 'ain ca Pedronēn atu nēbētsi niruxun cacēxa: ¹⁶ — 'Ēn xucēantu, ēsaquin cana mitsu cain. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan sinánmicēxuan Davidnēn cuēnēo bana quicēsabi oi ca Judas, an Jesús uni bimicē, ax 'iaxa. ¹⁷ Judas ax ca nucamacēñunbia Jesusan aín bana ñuixunun caístancēxun 'unánmicē 'iaxa. ¹⁸ Usa 'ixunbi ca Jesús unin binun 'aquintancēxun a cupía bicē curíquinēn me bitancēxbi, aín 'atima ñu 'acē cupí axbi ñumi natēquiquin aín pucucama antácai bamaxa. ¹⁹ Usaía 'icē cuaxun ca Jerusalénu 'icē unicaman a me Acéldama caquin anēaxa, ax ca atun banan Imi Me quicē bana 'icēn. ²⁰ Salmos quiricanua cuēnēo bana axa ēsai quicēsabi oi ca 'iaxa:

Aín xubux ca ēncē 'iti 'icēn, anu ca uíxbi 'itima 'icēn.

'Imainun ca ēsairibi quia:

Bētsi unin ca an ēncē ñu mēēti 'ati 'icēn.

²¹ Ēnu ca an Jesusan nubē 'ixun ñu 'aia nubētan iscē uni raíri 'icēn. ²² Usa 'aish ca atux Juanēan nashimia 'aísha ax naínu cuantamainun nubē 'iaxa. Usa cupí ca a unicama achúshinēxa Jesús ax ca bamatancēx baísquitēcēanxa quixun nun 'acēsaribi oquin unicama ñuixunux nubē birananti asábi 'icēn.

²³ Pedronēn ēsoquin cacēxun ca anu 'icē unicaman rabē uni, José, Barsabás caquin anēcē 'icēbia Justo caquinribi anēcē, acēñun Matíasribi caísacēxa. ²⁴⁻²⁵ Usotancēxun abē banaquin ca Pedronēn Nucēn 'Ibu Dios cacēxa:

—An nubētan mi ñu 'axunun min caíscē 'aíshbi ca Judas mi ñu 'axuanxmabi aín 'ucha cupí anu ax cuanti anu cuanxa. Usa 'ain camina camabi unían aín nuitunēn sináncē ñu 'unáncē 'ixun, min ēnē uni rabē uiira caramina Judasnēn ñu mēēti 'anun caísa quixun nu ismiti 'ain.

²⁶ Catancēxun ca uix cara 'iti 'icē isnuxun ñuratsu pain niquin tancēxa, tancēxbi ca Matías 'iacēxa. Usaquian caíscē 'aish ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscē uni mēcēn rabē 'imainun achúshi, acamabē Matías biranancēxa.

2

Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí aín unicamanu uá

¹ Usa 'ain ca Pentecostés cacē nētē ucēbē Jerusalénu 'icē achúshi xubunu timéax axa Jesucristomi catamēcē unicama bucüacēxa. ² Anu bucuxun ca suñúan upí 'icēsai banacuatsinia naínuax aia cuacēxa. Cuacēxbi ca anua bucucē xubu namē camabi tsitsiarati sharati banacēxa. ³ Usai 'ishi ca tsi érēnrucēsa 'aish rēquiabati anu 'icē unicaman maxcánu cēñúruacēxa. ⁴ Usacēbēshi ca Nucēn Papa Diosmi cushii aín Bēru Ñumshin Upitan 'imicēx anu 'icē unicamax bētsi bētsi banan banacēxa.

⁵ Usa 'ain ca axa Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oi 'iisa tancē judíos unicama, ax bētsi bētsi menuax Judea menu uax Jerusalénu tsoócēxa. ⁶ A unicamax ca xubunu bucüaxa bētsi bētsi banan axa Jesucristomi catamēcē unicama banaia cuabiani a xubunu timēnux riquiancēxa. Riquiani bēbai timēcāmē'ēoquin a xubunu 'icē unicamaxa banaia, atun banasabi camaxunbi cuati ca ratuti sináncasmacēxa. ⁷ Sináncasmai ca atun bēmánan pēqui ratuti canancēxa:

—¿Galilea menuaxa ucē unishima cara axa xubunu timéax banacē unicama ēnēx 'ic? ⁸ ¿Usa 'icēbi caranuna bētsi bētsi nētēnuax uá 'ixunbi atun bana nun banasabi 'icē cuatin? ¿Uisa 'aish cara usa 'iti 'ic? ⁹ Nux cananuna Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Pontus, Asia, a mecamanuax

ucë 'ain. ¹⁰ 'Imainun cananuna Frigia, Panfilia, Egipto, 'imainun Africa menu 'icë ëma raíri Cirene 'ucëa 'icë anuax ucë 'ain, 'imainun cananuna Roma ëmanu 'icë judíos unicama 'imainun raírinëx judíosma uni 'ixunbia an usai judíos uni 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë 'ain. ¹¹ 'Imainun cananuna Creta cacë nasínu 'icë 'imainun Arabia cacë menu 'icë unicama 'ain. Usa 'ixunbi cananuna ënë unicaman, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan ñu 'aia quixuan ñuia nun banan quicësa quia cuatin.

¹² Usai 'icëbë ca camáxbi ratuti sináncasmai canancëxa:

—¿Uisa 'aish cara usa 'iti 'ic?

¹³ Usaia quicëbëbi ca raírinëx ami cuai —ñu bata xëaxbi sapi ca paëncanxa —quiax canancëxa.

Timëcamë'ëocë unicama Pedronën ca

¹⁴ Canancëbë ca Pedro abë 'icë mëcën rabë 'imainun achúshi unibë nirui munuma banauin cacëxa:

—Judíos unibu 'imainun Jerusalénu 'icë unicama, mitsúnmi 'unánun ca 'ën mitsu camainun cuat. ¹⁵ Mitsun sináncëxa ënë unicamax paëncë 'ainbi ca bari xamárucëma pain 'ain asérabi paëncëma 'icën, ¹⁶ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni, Joel cacë, an cuënëo bana quicësabi oi ca ësai 'ia. A banax ca ësai quia:

¹⁷ Nucën 'Ibu Diosan ca caia: Mecama cëñúcëma pain 'ain cana unicamanu 'ën Bëru Ñumshin Upí atubë 'inun xuti 'ain. Xucëxun ca Israel unicama, xanu 'imainun bëbu, anbi 'ëx quia bana uni ñuixunuxun 'aia. 'Imainun ca bënëabu unicamanribi 'ën ismicëxun ñu isnuxun 'aia. Caniacëcë unicamanribi ca 'ën 'amicëxun namánuxun 'aia. ¹⁸ Usaribi oquin cana an 'ën bana cuacë bëbu 'imainun xanu, abëa 'inun 'ën Bëru Ñumshin upí 'inánuxun 'ain. 'Ináncëxun ca 'ë ñuiquin uni ñuixunuxun 'aia. ¹⁹⁻²⁰ 'Ën 'imicëx mecama cëñúti nëtë 'icëma pan 'ain cana a isia ratúti ñu naínua unicama ismiti 'ain. Usonan cana menuaribi unin sináncëma ñu, imi 'imainun tsi 'imainun tsin cuin, acamaribi isminuxun 'ain. 'Imainun ca bari bëánquinuxun 'aia. Bari bëánquimainun ca 'uxë imisa 'inuxun 'aia. ²¹ Usai 'icëbë ca uinu 'icë unicaman cara aín 'Ibu Dios 'ë ñucatia, acamax ca 'ënan 'inux iécë 'inuxun 'aia.

Usai ca Joelnën cuënëo bana quia.

²² Usaquin canan ca Pedronën ësaquinribi cacëxa:

—Israel unicama, 'ën mitsu camainun ca cuat: Jesús Nazaretnu 'icë, an ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun mitsúnmi ismainunbi, ax ca Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quixuan unicaman 'unánun, uni itsían 'acëma ñuira 'axa. An 'acë ñucama camina mitsun 'unan. ²³ Usoquian ñu 'acëbi camina mitsun unían 'ináncëxun bixun 'aisama uni rabëcëñun i curúsocënu matásmitancëxun bamamian. Usai ca 'iti 'icë quixuan, ënë nëtë unitisama pain 'ain Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca 'íaxa. ²⁴ Usoquian unin 'acëbi ca Jesús a Nucën Papa Diosan baísquimiäxa, uisatimoia tsónun. Ax asaribi cushiira 'icëa uinu 'icë unínbi ashiquin bamamisama 'icë ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë baísquimiäxa. ²⁵ David ax ca Jesús ñui ësai quiacëxa:

'Ën cana Nucën 'Ibu 'ëbëbi 'ia isan. 'Ëx racuëti masá nuitununma ca ax 'ën mëqueu 'icën. ²⁶⁻²⁷ Usa 'ain cana chuámashirua taní cuëëni bana upitainshi banan. 'Ëx bamaxbi anu uni bamatancëx aín bëru ñumshin 'icë, anu 'ën bëru ñumshin 'inun camina ëntima 'ain. Usoquin camina, minan 'icë upí isquin bamacëbi 'ën namicama chëquinun 'ë 'imitima 'ain. Usa cupí cana, bamaxbi cana baísquiti 'ai quixun sinani mimi catamëti cuëënin. ²⁸ Min camina upí nuituñu 'aish chuámashirua tsónun

'ë 'unánmian. Usa 'ixun camina 'ëbë 'ixun chuámashirua tani cuëñun 'ë 'imiti 'ain.

Usai quiquin ca David an Jesús ñuiquin cuëñocëxa.

²⁹ 'Ën xucéantu, aséabi ca nucën rara, David, bamatancëx me quininu mëníocë 'iacëxa. Usoquian anu 'acan ax ca bërí nětënbi anu 'icën. ³⁰ David, ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'iacëxa. Usa 'ixun ca paránuxunma Nucën Papa Diosan —min rëbúnqui achúshinëx ca judíos unicaman 'apu, Cristo, 'inuxun 'aia —quixun cá bana a 'unáncëxa. ³¹ Usa 'ixun ca David an bëráma 'unánxun 'acësoquin, aín rëbúnqui Cristo axa bamatancëx baísquiti a ñui, bamatancëxbi ca aín bëru ñumshin anu uni bamacëcama cuancë, anu ëncëma 'ianan aín namicamaxribi chëquitima 'icë quixun ñuiacëxa. ³² Davidnën cuëñëo bana quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan Jesús bamacëbi baísquimiäxa quixun cananuna nucamanbi 'unan. ³³ A ca Nucën Papa Diosan abë 'Apu 'iti aín cushínbi baísquimiäquin an cásabi oquin aín Bëru Ñumshin Upí 'inánxa. Usa 'ain ca ami mitsun isanan cuacë ñucama, ëñëx aín Bëru Ñumshin Upitan 'imicëx ësai 'ia. ³⁴⁻³⁵ David ax ca naínu cuanma 'icën. Naínu cuanxunmabi ca an ësai quicë bana cuëñocëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu Cristo caxa: Axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuamimainun camina 'ën mëqueu 'ianan 'ëbë 'apu 'iti 'ain.

³⁶ Usa 'ain camina mitsux Israel unicama 'ixun aséabi 'unánti 'ain, mitsúnmi i curúsocënu matásmicë, a Jesúsbi ca Nucën Papa Diosan nucën 'Ibu 'imianan axa utinu nun caíncë, Cristo, a 'imiäxa.

³⁷ Ësoquian cacëxun cuati —'atimabi cananuna 'a —quixun sinani ratúquin ca Pedrocëñun abëa 'icë unicama ñucáquin cacancëxa:

—'Ën xucéantu, 'atimabi cananuna usoquin a 'an. ¿Upí 'inux caranuna bërí uisai 'iti 'ain?

³⁸ Cacëxun ca Pedronën atu cacëxa:

—'Atimoquin sinánxunbi camina sinanaquin, upí oquin Nucën Papa Diosmi sinánti 'ain. Usai 'itancëx camina mitsun 'uchacama tërëncë 'inun Jesucristomi catamëti nashimicë 'icanti 'ain. Usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñumshin Upí abëmi 'inun mitsu 'inánti 'icën. ³⁹ Ëñë banacamax ca mitsu 'imainun mitsun bëchicëcama 'imainun bëtsi unicamanribi cuati oquin Nucën Papa Diosan mënío 'icën. Amia sinánmisa tancë unicamanribi cuati oquin ca usoquin mëníocëxa.

⁴⁰ Usoquin canan ca bana raíriribi ñuixunquin Pedronën 'ësëquin cacëxa:

—'Ëñë nětënu 'icë unían a 'unáncëma 'aínbi camina mitsux Jesucristomi sinanati Nucën Papa Diosan 'inux iëti 'ain.

⁴¹ Usaquian Pedronën cacëxun cuaquin ca 'itsa unin —aséabi ca a bana 'icë —quixun sináncëxa. Sinani ca a nětënbi nashimicë 'aish tres mil uniribishi axa Jesúsmi sináncë unicamabë 'iacëxa. ⁴² Usai 'itancëx ca an bana ñuixunuan Jesusan caíscë unicaman bana ñuia cuaquin upí oquin sinani camáxbi nuibanancëxa. Nuibanani ca camabi nětën timëquin, ënima Nucën Papa Diosbë bananan pán tēcënpaxun pi, camáxbi achúshinën sinánsashi 'aish a ëmanu bucüacëxa.

Axira pain Jesucristomi sináncë unicamaxa usai 'iá

⁴³ Usa 'ain ca atun 'aia isía, a ëmanu 'icë unicamax ratúmainun aín bana ñuixunuan Jesucristonën caíscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'acëxa.

⁴⁴ Usomainun ca axa —aséabi ca Jesusan cushínbi ñu 'aia —quixun sinani Jesucristomi catamëcë unicamax bëtsibë bëtsibë nuibanani camáxbi ñuñu 'inux atun ñu 'inánani 'aquianancëxa. ⁴⁵ Usai 'iquin ca atun ñu maruanan aín me maruxun curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëxa. ⁴⁶ Camabi nětën anuxun

Nucën Papa Dios rabiti xubunu a rabinux timéanan ca atun xubunuribi timéxun Jesúsmi sinánquin tēcēnpaxun pán pianan bētsi ñuribi piqúanani cuēēni bētsibē bētsibē nuibanancēxa. ⁴⁷ Usaía 'ia isquin ca axa atubē timécēma unicaman —atux ca asérabi upí nuituñu 'icē —quixun sináncēxa. Sinania ca uicamax cara ainan 'iti 'icē acamaxa Jesucristomi sinánun Nucën 'Tbu Diosan 'imiacēxa.

3

Aín niti bētsicē uni pēxcúa

¹ Usa 'ain ca bari cuabúcēbē a las tres 'ain camabi nētēan 'icēsabi, Pedrobē Juan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu abē banai cuancēxa. ² Cuanx bēbaquin iscēxbi ca uni achúshi aín niti bētsicē, usabi bacēan, anu tsoócēxa. Camabi nētēan bēxun bēxun tsóncancēxun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín xēcuē Upíira cacē, anuxun unicama atsinia curíqui ñucácēxa. ³ Usa 'ixun ca anu tsóxun Pedrocēñun Juan atsinia aia isquin, curíqui isa 'inánun quixun cacēxa. ⁴ Cacēxunbi ca Juanbētan isquin Pedronēn cacēxa:

—Nu ca is.

⁵ Ēsaquian cacēxun ca —'ē sapi ca curíqui 'inánti 'icē —quixun sinani cuēēnquin caíancēxa. ⁶ Caíncēxunbi ca Pedronēn cacēxa:

—Curíquiñuma cana 'ain. Usa 'aínbi cana bētsi ñun mi 'aquinti 'ain. Jesucristo, Nazaretnu 'icē, an 'ē 'amicēxun cana mi cain, niruquiani ca cuantan.

⁷ Caxun ca aín mēcēn mēquenēn mēínquin biruacēxa. Usocēxēshi ca aín uxútucuru 'imainun aín taē cushi niisa 'inun pēxcúacēxa. ⁸ Pēxcutishi munuma niruishi nitsi cuēēni chirini, Pedro 'imainun Juanbē anuxun a rabiti xubunu atsínquin ca Nucën Papa Dios rabiácēxa. ⁹ Usai 'iquin Nucën Papa Dios rabia nitsia ca camabi unin isacēxa. ¹⁰ Isi ca, ēnē unix ca an anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu xēcuē Upíira cacē, anu tsóxun uni curíqui ñucácē a 'icē quixun 'unani atun bēmánan pēqui ratúcancēxa.

Anun uni nicē, Salomón cacē, anuxuan Pedronēn bana ñuixuan

¹¹ A unin ca Pedrocēñun Juan ēnquinma 'aracaraishiacēxa. Usa 'aísha anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu amo anun uni nicē, Salomón cacē, anu a rabēbēbi cuania isi ca ratuti abáquiani cuanx anu timécancēxa. ¹² Usaria isquin ca Pedronēn anu timécēcama cacēxa:

—Israel unicama, ¿uisacatsi caramina ēnē isi ratutin? ¿Uisacasquin caramina nu ñachaira ñachain? Nun cushínbi isanuna 'a quixun sapi camina sináncanin. Nux upí 'ixun isanuna ēnē uni nimia quixun sapi camina sináncanin. ¹³ Usama ca. Nucën Papa Dios, aira nucēn rara Abraham, Isaac, Jacob acama 'imainun nucēn raracama 'imainun nucēn chaitiocēcaman rabia, an ca aín Bēchicē Jesús asaribi cushi 'inun 'imiaxa. Usa 'icēbi camina uni isa 'aminun quixun mitsun 'apucama 'ináncan. 'Ináncēa Pilatonēn ēinsa tancēbēbi camina mitsux cuēēncēma 'ain. ¹⁴ Usai 'iquin camina axa ñu 'atima 'acēma 'aish upíira sinánñu, a chiquínun caquinma, an uni 'acē uni a chiquínun quixun mitsun Pilato can. ¹⁵ Usoquin camina mitsun an unicama Nucën Papa Diosnan 'inúxa abē 'inun 'imiti, Jesus, a uni 'amian. Usoquinmi 'amicēxa bamacēbi ca Nucën Papa Diosan a baísquimiáxa. Bamacēa baísquimicē cananuna nun asérabi isan. ¹⁶ Usa 'ain ca nux asérabi ami sináncē 'ixun —Jesusan ca ēnē uni pēxcuti 'icē —quixunu nun sináncēbē, mitsúnmi a iscē 'ixun 'unáncē uni ēnēx upíti pēxcúaxa. Jesucristonēan pēxcutisa tancēbētan nun 'aquincēx ca upitiira pēxcúaxa quixun camina iscanti 'ain.

¹⁷ Ēsoquin catancēxun ca Pedronēn amiribishi cacēxa:

—'Ēn xucĕantu, cana mitsu cain, 'ĕn cana 'unanin, asĕrabi ca ax Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'icĕ quixun 'unánxunmaishi camina mitsun 'apucamabĕtanbi, mitsun Jesús uni 'amian, ¹⁸ Usa 'aínbi camina mitsun, an sinánmicĕxun uni ñuixuncĕ unicama Nucĕn Papa Diosan usaia Cristo 'iti ñuiquian cuĕnĕomia banaxa quicĕsabi oquin 'acan. A banax ca quia, Nucĕn Papa Diosan ĕnu unun xuá, Cristo, ax ca paĕ tani tĕmĕrati 'icĕ quiax. ¹⁹ Usa 'ain camina 'atimaquin sinánxunbi sinanaquin mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'inun Nucĕn Papa Diosmi sinánti 'ain. Ami sináncĕxun ca Nucĕn 'Ibu Diosan mitsun 'uchacama tĕrĕanan chuámarua 'inun mitsu cuĕĕnmiti 'icĕn. ²⁰ Usonan ca Jesús, axbi Cristo 'icĕ, a Nucĕn 'Ibu Diosanbi bĕráma mĕnĕosabi oi mitsun 'apu 'inun ĕnĕ menu utĕcĕnun quixun xuti 'icĕn. ²¹ Ucĕma pan 'aísha Jesucristo anu ax 'icĕ anu 'imainun ca Nucĕn Papa Diosan, an ax quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman cuĕnĕosabi oquin, camabi ñu sĕnĕonti 'icĕn. ²² Moisésnĕn ca bĕráma nucĕn rara judíos unicama ĕsaquin cacĕxa: “An 'ĕ 'imicĕsaribi oquin ca Nucĕn 'Ibu Diosan mitsun rĕbúnqui achúshi an ax quia bana unicama ñuixunti 'imiti 'icĕn. 'Imicĕxuan an atu cacĕsabi oi ca mitsun rĕbúnquicama 'iti 'icĕn. ²³ Uinu 'icĕ unin cara an ñuia, aín bana cuatima, ax ca Nucĕn Papa Diosnanma 'aish Israel unima 'iti 'icĕn”.

²⁴ Moisésnĕan usaquin cuĕnĕosabi oquin ca Samuelnĕn pan 'acĕbĕtan an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ uni raírĕnĕribi, Cristo uti nĕtĕ ñuiquin unicama ñuixuancĕxa.

²⁵ Ēsoquin canan ca Pedronĕn ĕsaquinribi cacĕxa:

—A unicaman axa uti ñuia, ax ucĕ cupí camina mitsúnribi chuámarua 'inuxun aín bana cuati 'ain. Usai 'iti oquin ca Nucĕn Papa Diosan bĕráma mitsun rara Abraham ĕsaquin cacĕxa: “Min rĕbúnqui achúshi cupí ca camabi menu 'icĕ unicamax cuĕĕnuxun 'aia”. ²⁶ Nucĕn Papa Diosan ca aín Bĕchicĕ bamacĕbi baísquimitancĕxun judíos unicama mitsunu pain xuaxa, mitsúnmi a isi ami sinanaquin ñu 'atima 'ati ĕnun quixun.

4

Unicaman Pedro 'imainun Juanmi atun 'apucama manon

¹ Usaquin Pedrobĕtan Juanĕn camainun ca judíos sacerdotecama 'imainun anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubunu 'icĕ policíanĕn cushi 'imainun saduceo unicamax uacĕxa. ² An —bamaxbia Jesús baísquicĕ 'ain ca camabi uníxribi bama 'aíshbi baísquiti 'icĕ —quixun unicama ñuixuncĕ cupí ca axa ucĕ unicamax Pedro 'imainun Juanmi nishacĕxa. ³ Nishi atúan bana ñuixuncĕbĕ uquin ca Pedrocĕñun Juan bibianquin buáncĕxa. Buánxun ca bari cuabúĕbĕa imĕ 'ain, imĕshiira ñucánuan pĕcaratamainun sipunu atsínmiacĕxa. ⁴ Usa 'aínbi ca an a ñuiquin bana ñuixuncĕxun cuati Jesúsmi catamĕcĕ unicamax 'itsaira 'iacĕxa. Acamax ca xanucĕñunma nucĕ bĕnĕcamaishi tupúncĕx cinco milsa 'iacĕxa.

⁵ Sipuonx pĕcaracĕbĕ ca judíos unibunĕn 'apucama 'imainun caniacĕcĕ unicama 'imainun an Moisésnĕn cuĕnĕo bana 'unáncĕ unicama, Jerusalénu timĕacĕxa. ⁶ Acamabĕ ca judíos sacerdotenĕn cushicaman 'apu, Anás, a 'imainun Caifás, Juan, Alejandro 'imainun judíos sacerdotenĕn cushicaman aintsi 'ibucamaribi anu timĕcĕ 'iacĕxa. ⁷ Anu timĕxun ca Juancĕñun Pedro sipunua bĕnun quixun suntáru xuacĕxa. Xucĕxuan chiquínbĕtsinquin bĕxun suntárunĕn axa timĕcĕ unicama nĕbĕtsi nitsíncĕ ca anu 'icĕ 'apucaman ñucácĕxa:

—¿Uían 'amicĕxun caramina aín niti bĕtsicĕ uni pĕxcüan? ¿Uisa cushiñu 'ixun caramina 'an?

⁸ Ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan quimicëxun Pedronën cacëxa:

—Judíos 'apucama 'imainun caniacëcë unicama, cananuna mitsu cain:

⁹ Aín niti bëtsicë unia pëxcúcë ñuiquin camina uisai cara pëxcúonxa quixun nu ñucatin. ¹⁰ Usa 'ain cananuna Israel unicaman 'unánun mitsu cain, Jesucristo, Nazaretnu 'icë mitsúnmi i curúsocënu matásmicëx bamacëbia Nucën Papa Diosan baísqumicë, an 'imicëx ca mitsúnmi iscë ënë uni pëxcúonxa.

¹¹ Cuënëo bana axa ësai quicë a camina 'unan, an maxax xubu 'acë unían a cuëñquinma raírishi caísun biquin racáncë maxax 'aíshbi ca a maxax bërí ami a xubu cushicë 'icën, itá upímia xubucama cushicë usaribiti. A banaxa quicësaribiti ca Jesucristo ami aín unicama cushicë 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan bërí mëníoja. ¹² Nucën Papa Diosan ca nuxnu nun 'uchacama téréncë 'aish abë 'inúan an nu iëminun Jesúsëshi 'imiixa. Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosnan 'inun nu iëmiti bëtsi uni 'aíma 'icën.

¹³ Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanën quirica 'unáinracëma 'ianan 'apuma 'ixunbi racuëquinma unicama bana ñuixunia isi judíos 'apucamax ratúacëxa. Usai 'iquin ca —ënë uni rabëtax ca axa Jesúsëbë nicë a 'icë —quixun sináncëxa.

¹⁴ Usauin sinánmainun ca a pëxcucë uni axribi atubë niacëxa. Nitsia isquin ca uisoquinbi Pedrocëñun Juan cacanma 'icën. ¹⁵ Caquinmabi Pedrocëñun Juan ëmánxun caínun quixun chiquíntancëx ca atúxbi ñucacananani ësai canancëxa: ¹⁶ — ¿Uisa caranuna ënë uni rabë oti 'ain? Ënën ca uni itsin 'acëma ñu 'axa. Usoquian 'acë ca Jerusalénu 'icë unicaman 'unania. Usa 'ain cananuna, usama ca quixun catima 'ain. ¹⁷ Caquinmabi cananuna uni raírinëan cuanúnma ësouquin a rabë cati 'ain, Jesús ñuiquian uinu 'icë unibi catëcënxunma 'anun. Jesús ñuiquinmi uni bana ñuixuntëcënia cananuna mitsu castícanti 'ai quixun cananuna cati 'ain.

¹⁸ Usai canantancëxun ca Pedrocëñun Juan cuënxun cacëxa:

—Jesús ñuiquin camina uinu 'icë unibi bana ñuixuanan 'unánmitëcëntima 'ain.

¹⁹ Cacëxunbi ca Pedrobëtan Juanën atu cacëxa:

—Mitsúnbi ca sinan, ¿Nucën Papa Dios cara cuëenti 'ic, nun nu aín bana manuanan mitsun banaishi cuati? ²⁰ An ñu 'aia isananu nun cuacë Jesusan bana ënë cananuna unicama ñuixuntëcënti ëntima 'ain.

²¹ Usauin cacëxun ca 'apucaman castícainsa tanquinbi, atun uni pëxcucë cupía unicaman Nucën Papa Dios rabicëbëtan 'ama 'icën. Usa 'ixun ca —ñuixuntëcënia caranuna mitsu uisoti 'ai —quixuinshi catancëxun cuantánun ëancëxa. ²² Axa pëxcútisama 'aíshbi pëxcúcë uni ax ca cuarenta baritia inúccë 'iacëxa.

Aín unicaman Nucën Papa Dios aín cushia 'inánun ca

²³ Usa 'ain ca cuanxun Pedrobëtan Juanën —judíos sacerotenën cushi-camabëtan ca caniacëcë unicaman nu usauin caxa —quixun aín raíri ñuixuancëxa. ²⁴ Ñuixunia cuaxun ca camáxbi abë banaquin Nucën 'Ibu Dios cacëxa:

—Mín camina naí, me, bacacama unionan camabi ñuribi uniocën. ²⁵ Mín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx ca nucën rara David, an mi rabicë, ax ësai quiacëxa:

¿Uisa cupí cara judíosma unicamax tsuáquirui nishia? ¿Uisa cupí cara unicaman 'atimaquin sinanin? Atúan usauin sináncëxbi ca ñancáishi 'iti 'icën. ²⁶ Nucën 'Ibu Diosmi 'ianan ca aín Bëchicë Jesucristomiribi 'i ënë menu 'icë 'apucama tsuáquiruaxa, aín tucuricucamaxribi ca ami 'i timéaxa.

²⁷ David quiásabi oi ca asétabi ënë ëmanuax Herodesbë Poncio Pilato 'imainun judíosma unicama 'imainun Israel unicamaxribi, mín Bëchicë upíira

sinánñu, Jesús, ënë menu unúnmi caísa, ami nishi tsuáquirui timéaxa, ²⁸ usai ca 'iti 'icë quixunmi mëníosabi oi ca usai ami 'iixa. ²⁹ Usa 'ain camina a unicamaxa usai numi 'esénancë a bana min 'unánquin, racuéquinma nun min bana uni ñuixunun nu 'aquinti 'ain. ³⁰ 'Aquiinan camina min Bëchicë upíira sinánñu, Jesús, aín cushin, uni 'insíncë pëxcüanan uni itsin 'acëma ñu 'anun nu 'amiti 'ain.

³¹ Usaquin abë banaquin Nucën Papa Dios catancëxa sënëncancëbë ca anua bucucancë xubu ax shaíquiacëxa. Usaía 'icëbëshi aín Bëru Ñumshin Upí atunu ucëbëtan ca an quimicëxun racuéquinma Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuancëxa.

An Jesúsmi sináncë unicama ñu 'inánan

³² Usa 'ain ca axa Jesús ñui quicë bana cuati ami catamëcë unicaman, camaxunbi bëtsin sináncësa oquin sináncëxa. Camaxunbi ca sináncëxa, —'ën 'aracacë ñucamax ca 'ënanshima, camabi uninansa 'icë —quixun. ³³ Usaxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicaman atun iscë 'ixun, Nucën 'Ibu Jesús bamacë 'aíshbia baísqicë ñuiquin, racuéquinma upí oquin Nucën Papa Diosan 'aquincëxun unicama ñuixuancëxa. Usa 'ain ca an bana ñuixuncë unicamacëñun an aín bana cuacë unicamaribi upí sinánñu 'aish cuëñun Nucën Papa Diosan 'imiacëxa. ³⁴ Uinu 'icë uníxbi ca anun aín piti aín chupa marutiñuma 'iáma 'icën. Naëñu unicaman atun naë marumainun ca xubuñu unicamanribi atun xubu maruacëxa. ³⁵ Maruxun curíqui bixun ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'ináncëxa. 'Ináncëxun bixun ca atun uinu 'icë unix cara anun aín piti, aín chupa maruti 'aíma 'icë, a curíqui mëtícaquin 'ináncëxa. 'Ináncëx ca uni achúshiratsubi ñuñuma 'iáma 'icën. ³⁶ Axa usai 'aquianancë unicama achúshi ca Levitan rëbúnqui, José cacë, Chipre nasínu 'icë, 'iacëxa. Ax ca Jesusan caíscë unicaman Bernabé caquinribi anëcë 'iacëxa. A banax ca an masá nuitutiabi cuëñmicë qui quicë 'icën. ³⁷ Usa 'ixun ca Bernabénën aín naë maruxun curíqui bixun bëxun Jesusan caíscë unicama 'ináncëxa.

5

Ananíasbëa Safira 'ucha

¹ Usa 'aínbi ca bëtsi uni, Ananías cacë, aín xanu, Safira cacë, abëtan aín naë maruquin curíqui biacëxa. ² Bixunbi ca aín xanúan 'unáncëbi, naë cupí bicë curíqui mësú ainanbi 'inun nanan acamaishi isa biaxa quixun paránquin mësúishi buánxun Jesusan caíscë unicama 'ináncëxa. ³ 'Inania ca Pedronën cacëxa:

—Ananías, ¿uisacasquin cara ñumshin 'atimanën 'apu, Satanás, an 'ibuaquin, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí paráncësa 'ixunmi me cupími bicë curíqui mësú binun mi sinánmi ax? ⁴ Minan 'aish ca a me maruxunmi a cupí bicë curíqui mix cuëñcësabi oquin 'ati asábi 'iixa. ¿Uisa cupí caramina cëmëti sinan? Mix usai 'icë ax ca unimishi cëmëcëma 'icën. Camina Nucën Papa Diosmi cëmëan.

⁵ Èsai quia cuatishi ca Ananías nipacëti bamacëxa. An usai bamacë ñuicania cuacë unicamax ca racuéiracëxa. ⁶ Bamacëbë uxun ca anu 'icë bënëa unicaman chupan rabúnbianquin buánxun Ananías maíancëxa.

⁷ Usai 'ian rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë ca aín xanuribishi aín bënëa bamacë 'unánxmaishi uax xubunu atsíancëxa. ⁸ Atsinia ca Pedronën cacëxa:

—'È ca ñuixun. ¿Min me cupí caramina ënë curíquicamaishi bian?

Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Usa ca aín cupí 'iixa, ashi cananuna bian.

⁹ Cacëxunbi ca Pedronën cacëxa:

—¿Uisaira 'ixun caramina Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upí parani ami 'uchati min bënëbëtan sinan? Bëná unicama ca min bënë maínbëtsini aia. Atun ca usaribitimi bamaia miribi buánti 'icën.

¹⁰ Cacëxëshi ca Pedro tanáin nipacëti bamacëxa. Usai 'ia ca bënë unicama atsínquinbi bamacë mëraxun bibianquin buánxun aín bënë rapasu maíancëxa. ¹¹ Usacëbë ca axa Jesucristomi catamëcë unicama 'imainun an ñuicania cuacë unicomaxribi racuëira racuëacëxa.

Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'a

¹² Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë unicaman, ax ca atubë 'icë quixun 'unánun Nucën Papa Diosan 'amicëxun, Jesusan caíscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. Usocëbë ca axa Jesúsmi catamëcë unicomax Salomón cacë anun uni nicë, anubi 'i anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu camabi nëtën timëacëxa. ¹³ Anu timëaxa 'icëbëbi ca ami racuëti uni raíri atubë 'iáma 'icën. 'Iquinmabi ca —atux ca atun nuitu aséribi upí 'icë —quixun sináncëxa. ¹⁴ Usaía 'imainun ca bëtsi unicomaxribi 'itsaira, xanubëbi bëbucamaxribi Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa. ¹⁵ Usa 'ain ca camabi unin, uni 'insíncëcama aín bacëtinën bëxun bëxun, anúan Pedro uti bainu nancëxa, Pedro cuaíncëbëtan aín tupëoncëinshi pëxcúnun quixun. ¹⁶ Usomainun ca Jerusalén 'urama 'icë ëmanu 'icë unicomaxribi uni 'insíncë 'imainun uni ñumshin 'atimañu a camabi bëacëxa. Bëcëx ca pëxcúcancëxa.

Pedrocëñun Juan 'atimocan

¹⁷ 'Aisamaira uni Jesúsmi sinania isi ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun abë 'icë saduceo unicama nishacëxa. ¹⁸ Nishi ami tsuáquiruxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama bixun sipuacëxa. ¹⁹ Usocëbi ca Nucën 'Ibu Diosan xucëx, imé uxun, aín ángel achúshinën sipu xëócaxun chiquínquin cacëxa: ²⁰ —Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun camina Jesúsmi catamëcë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quicë bana unicama ñuixunti 'ain.

²¹ Ësoquian ángelnën cacësabi oquin ca pëcaracëbë cuanxun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icë unicama bana ñuixuancëxa.

Bana ñuixunmainun ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun abë 'icë unicaman, judíos cushibunën 'apucama timëmianan sipuacë unicama bënëun quixun policíia xuacëxa. ²² Xucëx cuanxunbi ca policíiacaman sipunua mëráma 'icën. Usobëtsini utëcënxun ²³ ca cacëxa:

—Nun iscëx ca aséribi sipu cushioquin xëtáscë 'iaxa. An bërúancë suntárucamaribi ca aín xëcuë tanáinbi nicë 'iaxa. 'Aínbi ca nun xëocaquin iscëxbi uni achúshibi 'aíma 'iaxa.

²⁴ Policíia quia cuati ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë guardianën 'apu 'imainun sacerdotenën cushicamax ratuti canancëxa:

—¿Uisashi oquin cara ënë unin nu sináncasmamiti 'ic?

²⁵ Usai 'ia ca uni achúshinën uxun cacëxa:

—Minmi sipuoncë unicaman ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixunia.

²⁶ Ësoquin cacëx cuanxun ca policíiacamabëtan aín cushin, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun, bana unicama ñuixuniabi a unicama biacëxa. Bixunbi ca unicaman maxaxan 'ati sinani racuëquin, mëëquinma anua judíos cushicaman 'apucama timëcë anu upí oxuinshi buáncëxa.

²⁷ Usobëtsinquian bëcancë ca sacerdotenën cushicaman 'apun cacëxa: ²⁸ —Nun cananuna mitsu amiribishi Jesús ñuiquin bana ñuixunxunma 'anun quixun

can. Cacëxunbi mitsun nētëquinma a bana uni ñuixunia chanioia ca Jersu-alénu 'icë unicaman cuaxa. Usa 'aish camina nun isanuna uni Jesús 'amia quiaxribi quicanin.

²⁹ Ēsai quia ca Pedrobëtan Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicaman cacëxa:

—Unin cacësa oquin 'aquinbi cananuna Nucën Papa Dios, a 'ati cuëncëma ñu a 'aquinma, a 'atia ax cuëncë, a ñu cuni 'ati 'ain. ³⁰ Aín Bëchicë, mitsun i curúsocënu uni matásmicë, a ca Nucën Papa Dios, a nun rabicësaribi oquin nucën raracaman rabia, an baísqüimíaxa. ³¹ Usotancëxun ca abëa aín mëqueu 'Apu 'inun 'imiáxa. 'Imianan ca axa atun 'Apu 'aían a cupíshi sinanati Israel unicama atun 'ucha tërëncë 'aish iëcë 'inun 'imiáxa. ³² Ax ca aséribi usa 'icë quixun cananuna nun camabi uni cain. Nucën Papa Diosan aín bana cuacë unicama 'ináncë aín Bëru Ñunshin Upí, anribi ca —aséribi ca usa 'icë —quixun uni 'unánmia.

³³ Quia cuati nishquin ca judíos unibunën 'apucaman atu 'ati sináncëxa. ³⁴ Usa 'aínbi ca 'apucama achúshi, fariseo uni, Gamaliel caquin anëcë, anu 'iacëxa. Gamaliel ax ca an usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'icëa camabi unin aín bana tancë 'iacëxa. Usa 'ixun ca niruquin atu cacëxa:

—Ēnë unicama ca ëman pain chiquin.

³⁵ Cacëxuan chiquíncëbëtan ca ësoquin 'apucama cacëxa:

—Israel unicama, ënë unicama 'anuxun camina upí oquin pain sinánti 'ain.

³⁶ Mitsun camina sinánti 'ain, uni achúshi, Teudas cacë, an ca ax isa cushi 'icë quixun uni paráncëxa. Paráncëx ca cuatrocientos uni abë timéacëxa. Usa 'icëbia a uni 'acancëbë ca axa abë nicë unicamax tsuáqui abati nētëacëxa.

³⁷ Usocëxa nētëa 'aínbi ca anun camabi unin aín anë 'ati nētën, Judas cacë uni, Galileanu 'icë, axribi usaribiti ax isa cushi 'icë quixun uni parani cëmëacëxa. Usaria aribishi aín bana cuati ca 'itsa uni abë timéacëxa. Usa 'icëbia a uniribishi 'acancëbë ca axa abë nicë unicama tsuáqui nētëacëxa. ³⁸ Usai 'ia sinánquin cana mitsu cain, ënë unicama camina isëshiti 'icanin. Anbi sináncë banaishi uni ñuixuncë 'aish ca ñancáishi 'iti 'icën. ³⁹ 'Aínbi, Nucën Papa Diosanbi 'unánmicëxun bana ñuixuanan ñu 'acë 'icë camina uisabi ocantima 'ain. Nucën Papa Diosmi atumina nishcanin ca bërúanracat.

⁴⁰ Ēsai quia cuaquin ca —aséribi ca usa 'icë —quixun sináncëxa. Usauquin sinánquin ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama cuënxun rishquitancëxun, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuntëcënxunma 'anun catancëxun, cuantánun xuacëxa. ⁴¹ Xucëxun 'apucama ëbiani ca —Jesúsnan cupí tëmëranun ca Nucën Papa Diosan nu caísaxa —quixun sinani cuëenquiani cuancëxa.

⁴² Cuanxun ca 'apucaman ñuixuntëcënxunma 'anun cacëxunbi ënquinma camabi nētën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun 'anan anua atux 'icë xubucamanuxunribi, Jesús ax ca Cristo axa uti nun caíncë, a 'icë quixun uni bana ñuixuancëxa.

6

An raíri 'aquenti mëcën achúshi 'imainun rabë uni caíscan

¹ Usomainun ca amiribi amiribi an Nucën Papa Diosan bana cuati unicamax 'itsacëxa. Griego banan banacë unicama 'imainun hebreo banan banacë judíos unicamaribi ca Jesucristomi catamëacëxa. Usa 'aish ca axa hebreo banan banacë unicama ñui ësai griego banan banacë unicamax quiacëxa:

—Camabi nētën piti mëtícaquinbi ca nun aintsi xanu casunamëcë a piti 'inanima.

² Ēsai quia cuaquin ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscē uni mēcēn rabē 'imainun rabē an, axa Jesucristomi catamēcē unicama camicēxa timētia, cacēxa:

—Nun Jesucristo ñuiquin Nucēn Papa Diosan bana ñuixunquinma uni piti mētícati ca upíma 'icēn. ³ Usa 'ain camina mitsun mēcēn achúshi 'imainun rabē uni an piti mētícanun caísti 'ain. Aín sinan ca upí 'icē quixuan unin 'unáncē 'ianan Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan upí oquin sinánmicē 'ianan sinánñuira ca a unicama 'iti 'icēn. Caístancēxun camina atúan uni piti mētícanun cati 'ain. ⁴ Usocēbētan cananuna nun abē banaquin Nucēn Papa Dios unicama ñucáxuanan aín bana ñuixunti 'ain.

⁵ Ēsoquian cacēx ca camáxbi cuēēni —cananuna caísti 'ai —quiax canancēxa. Canantancēxun ca Esteban, Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'icēa aín Bēru Ñumshin Upitan sinánmicē, acēñun Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, 'imainun Nicolás, Antioquíanu 'icē uni 'ixunbia an judíos unicamabētan Nucēn Papa Diosan bana 'unáncē, acama caísacēxa. ⁶ Caístancēxuan bēia ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicaman, mēcēnan ramēquin, Nucēn Papa Dios ñucáxuancēxa.

⁷ Usa 'ain ca amiribi amiribia, Jesús ax ca asérabi Cristo 'icē quixun Jerusalénuxun cuacocancēbē, ami sinani Nucēn Papa Diosnan 'i unicamax 'itsacēxa. Usai 'icēbē ca judíos sacerdotecamaribi 'itsaxira Jesúsmi catamēacēxa.

Esteban bican

⁸ Esteban axa upí sinan 'ianan Nucēn Papa Diosmi cushicē uni an ca, an 'amicēxun uni itsin 'acēma ñu 'acēxa. ⁹ Usa 'ain ca an uni itsin 'acēma ñu 'aia oi ami nishi, judíos unibunēan ñu mēēmīcē 'aíshbia chiquícē unicamabē Alejandría, Cilicia, 'imainun Asia me acamanuaxa ucē unicamax timēax Estebanbē cērúanancēxa. ¹⁰ Usai abē cērúanancēxunbia Estebanēn atun 'acēsama oquin Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan sinánmicēxun bana ñuia cuati ca nētēcancēxa. ¹¹ Nētēxunbi ca uni raírī ēsaquin cacēxa:

—Nun mitsu cupíomainun camina Esteban ñuiquin unicama cati 'ain, nun cuacēx ca ēnē uni Moisésēñun Nucēn Papa Dios ñui 'atimati banaxa quixun.

¹² Cacēx cuanxun ca camabi uni ñuixuanan caniacēcē unicamaribi 'imainun an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicamaribi ñuixunquin tsuácaruacēxa. Tsuácarucēx uxun ca Esteban bibianquin atun cushicaman 'apucamanu buáncēxa. ¹³ Abē cērúanancē unicaman ca uni raíriribi cēmēi isa Estebanmi manánun quixun cacēxa. Cacēx cuanxun ca ēsaquin cacēxa:

—Ēnē unix ca Nucēn Papa Diosan xubu upí ñuianan Moisésnēn cuēnēo banaribi ñui nētētima 'atimati banaia. ¹⁴ Nun cuacēx ca ēsai Esteban quiaxa: Jesús Nazaretnu 'icē, an isa anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu rurupanan, Moisésnēan ax quicēsabi oínu 'inun cuēnēo bana aribi bētsi oti 'icē quiax.

¹⁵ Usaía a unicamax a ñui quicēbētan atun cushicaman 'apucama 'imainun anu timēcēcamaribi iscēxbi ca Estebanēn bēmánan ángelnēn bēmánansa 'iacēxa.

7

Bicēxuan Estebanēn racuēquinma unicama ca

¹ Amia manáncania cuaxun ca sacerdotenēn cushicaman 'apun Esteban ñucácēxa:

—¿A unicaman mi ñuicē bana ax cara asérabi 'ic?

² Cacēxun ca Estebanēn cacēxa:

—Ēn aintsicama 'imainun caniacēcē unicama nun cushibu, 'ēn mitsu camainun ca cuat. Nucēn rara Abrahamnēx ca Harán cacē menu 'iisama pain 'aish Mesopotamia menu 'iacēxa. Anua 'icē ca ax upíira 'ixun nucēn rara

Abraham Nucën Papa Diosan cacëxa: ³ “Min mecëñunbi camabi min aintsi ëbiani camina me itsinu 'ën mi ismimainun cuanti 'ain”. ⁴ Cacëx ca Caldea menuax cuanx Harán menu bëbax anu tsoócëxa. Anuaxa aín papa bamacëbë ca Nucën Papa Diosan ismiasabi oi, anumi bërí nètënbi bucucë, ënë menu uacëxa. ⁵ Usaía ucëbi ca ainanbia 'inun me Nucën Papa Diosan 'inánma 'icën, anua aín taën amátiratsubi. 'Inánquinmabi ca sinanatëcënxunma ësaquin Abraham cacëxa: “Ënë mecama cana mi 'imainun min rëbúnquicamaribi 'inánti 'ain”. Bëchicëñuma pain 'icë ca Nucën Papa Diosan usaquin Abraham cacëxa. ⁶ Catancëxun ca ësaquinribi cacëxa: “Min rëbúnquicamax ca aín menuma, bëtsi unin menu tsónuxun 'aia. Anua tsócëbi ca anu 'icë unin cuatrocientos baritian min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëminuxun 'aia”. ⁷ Ësaquinribi ca Nucën Papa Diosan Abraham cacëxa: “Cuatrocientos baritia 'icëbëtan cana an min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëmicë cupí, anu 'icë unicama tëmëraminuxun 'ain. Usocëxun ca a menuax cuanun min rëbúnqui xuti 'icën. Xucëx ënë menu uxun ca 'ë rabiti 'icën”. ⁸ Usaquin caxun ca Nucën Papa Diosan Abraham ësaquinribi cacëxa: “Mi 'imainun min rëbúnquicamaribi 'ënan 'icë 'unánti oquin camina min bëbu tuácama aín inshú maxacara tëati 'ain”. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan cacësabi oquin Abrahamnën Isaac bëchitancëxun achúshi semana aín bacëncë nëtë 'icëbëtan 'unántiocëxa. Usaribi oquin ca Isaacnënrishi Jacob bëchitancëxun 'unántiocëxa. Usa 'ixun ca Jacobnënrishi mëcën rabë 'imainun rabë oquin bëchitancëxun a camabi 'unántiocëxa. Jacobnën bëchicë mëcën rabë 'imainun rabë acamax ca nucën raracama 'iacëxa.

⁹ Jacobnën bëchicë achúshi ca José cacë 'iacëxa. 'Icëbi ca ami nutsi nishquin aín xucëantun Egipto menu buántanun uni maruacëxa. ¹⁰ Marucëxuan unin buáncëxa Egiptonu 'iabi ca Nucën Papa Diosan abë 'ixun 'aquinquin bërúancëxa. Usoquian 'acëxa upí sinánñu 'ixun upí oquin bana cuacë 'icë nuibaquin ca Egiptonu 'icë 'apu Faraón, an anu 'icë unicaman cushi 'imianan an aín xubunu 'icë ñucama bërúantiribi 'imiácëxa.

¹¹ Faraónnën cacësabi oquian Josénën 'amainun ca Egipto mecamanu 'imainun Canaán mecamanuribi trigo 'aíma 'iacëxa. Usa 'ain ca anu 'icë unicama 'acëñuma 'aish nuibacacëxa. Nuibacacëbë ca nucën raracamaribi pitiñuma 'iacëxa. ¹² Piti 'aíma 'ain ca Jacobnën, Egiptonu ca trigo 'itsa 'icë quixuan ñuicania cuaxun aín bëchicë, nucën raracama, anua trigo bitánun quixun xuacëxa. ¹³ Xucëxun bitsínquin bëxun trigo ancëax ca amiribishi bitëcëni Egiptonu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaia ca Josénën aín xucëantu isquin, 'ëx cana mitsun xucën 'ai quixun cacëxa. Usa 'ain ca acama isquin Egiptonu 'icë 'apu, Faraónnën, Josénën aintsicama ënëx ca judíos uni 'icë quixun 'unáncëxa. ¹⁴ Atubë banaquin ca Josénën aín xucëantu cacëxa, aín aintsi 'ibucamacëñuan aín papa Egiptonu bënun quixun. Aín aintsi 'ibucamax ca setenta y cinco 'iacëxa. ¹⁵ Usaquian Josénën cacësabi oi ca Jacob aín aintsi 'ibucamabë Egiptonu 'i cuancëxa. Cuanx anu tsotaxbia Jacobnëx pain 'iá 'ain ca aín bëchicë nucën raracamaxribi bamacëxa. ¹⁶ Jacob bamacë ca aín me, Canaán, anu 'icë ëma Siquem cacë, anu buántancëxun anuxunbi aín bëchicënen maíancëxa. A mex ca Abrahamnëan Hamor cacë unin bëchicëcama curíqui 'inánquin marua 'iacëxa.

¹⁷ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Estebanën cacëxa:

–Jacob, aín anë itsi Israel, a 'imainun aín bëchicëcama Egiptonuax cëñúa 'aínbi ca aín rëbúnquicama anubi bucüacëxa. A nëtën Egiptonuax cuanti Nucën Papa Diosan Abraham ñuixuan, a nëtë 'urama 'ain ca Jacobnën bëchicënen rëbúnquicama nucën rara 'iá, atux 'aisamaira 'inun uati bucüacëxa. ¹⁸ Uati Egiptonu bucumainun ca bëtsi uni an José isáma, ax 'apu 'iacëxa. ¹⁹ Usa 'ixun

ca a 'apux uni paránti 'unáncë 'ianan upíma 'ixun, bëbuaquin bëchicë tuácama bamatanuan 'ura racánun quixun nucën raracama cacëxa. ²⁰ Usomainun ca aín titan Moisés bacëancëxa. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx upíra upí 'iacëxa. Bacëntancëxun ca aín titan aín papabëtan, rabë 'imainun achúshi 'uxën, 'ura racánquinma aín xubunuxunbi unëxun 'unónmiacëxa. ²¹ Rabë 'imainun achúshi 'uxë 'icëbëtan, 'ura ëncë mëraxun bixun ca Faraónën bëchicë xuntacunën aín tuása 'icë caniocëxa. ²² Cania ca Egiptonu 'icë unicaman atun 'unáncë ñucamaribi 'unánmiacëxa. Usa 'aish sinánñuira 'aish ca ax aín bana 'imainun aín ñu 'acëribi upí 'iacëxa.

²³ Cuarenta baritiañu 'aish ca aín aintsi Israel unicama isti sinánbiani cuancëxa. ²⁴ Cuanquin ca Egiptonu 'icë unin Israel uni achúshi ami mëparamëquin mëëquin 'atimoia mëraxun, anun rabanan nëëquin, Egiptonu 'icë uni 'acëxa. ²⁵ Usotancëxun ca aín aintsi 'aquinsa tanquin Moisésnën sináncëxa, 'ën aintsin ca 'unania, Nucën Papa Diosan 'amicëxun cana atu tëmëraiaibi iëmiti 'ai quixun. Usaquian Moisésnën sinaniabi ca aín aintsicaman 'unánma 'icën. ²⁶ Usoquin 'onx isi cuantëcënquinbi ca aín aintsi rabë mëëanania mëracëxa. Mëraquin ca ënananmicasquin cacëxa: ¿Uisacatsi caramina nuibananshitima min aintsibë mëëananin? ²⁷ Cacëxun ca an bëtsi paëoquin mëëcë an Moisés cushin titicaquin cacëxa: ¿Uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acë ñucama mënionuxun isnun mi cax? ²⁸ ¿Min caramina Egiptonu 'icë unimi 'oncësaribi oquin 'ë rëisa tanin? quixun cacëxa. ²⁹ Usaquian cacëx ratúquiiani abax ca Moisés 'ura 'icë me, Madián, anu cuancëxa. Cuanx bëbaxun ca aín nëtë 'aímabi anu tsóquin xanu bitancëxun bëbu rabë oquin bëchiacëxa.

³⁰ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Estebanën 'apucama cacëxa:

—Cuarenta baritia Madián menu 'itancëx ca Sinaí cacë aín bashi 'urama, anu uni 'icëma me, anu Moisés 'iacëxa. Anu 'ixun ca imaxu anuax tsi rëquirucë mëücüa ángel achúshi isacëxa. ³¹ Usai 'ia isi ratutia —uisa cara —quixun ñachaquin isnux a 'urama cuaniabi ca Nucën 'Ibu Diosan ësaquin Moisés cacëxa: ³² “Èx cana min raracama aín Dios 'ain. Abraham, Isaac, Jacob acaman Dios cana 'ëx 'ain”. Èsai quia cuati racuëti bërëruquin ca Moisésnën istisama tancëxa. ³³ Usaía 'ia ca Nucën 'Ibu Diosan Moisés cacëxa: “Èx ënu 'ain ca anumí nicë me ënëx upíra upí 'icën. Usa 'ain ca min taxaca ëchit. ³⁴ Egipto menuaxa 'ën unicama tëmëraia isanan cana atúxa unin bëtsi bëtsi ocëx nuibacati banaiaribi cuan. Cuaxun acama tëmëraiaibi iëmi cana uan. Iëminuxun cana mi pain Egiptonu xutin”.

³⁵ A aín aintsin titicaquin —¿uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acë ñucama mënionuxun isnun mi cax? —quixun cacë, a Moisésbi ca Nucën Papa Diosan atun cushi 'ixuan aín aintsicama tëmëraiaibi iëminun xuacëxa. Usoquin ca imaxunuax abë banaquian Moisés canun aín ángel camiacëxa. ³⁶ Xucëxun ca Egiptonu cuanxun Moisésnën Israel unicama anua buáncëxa. Buánquin ca Egiptonuxun 'anan, parún papa Xonsa anuxun 'anun, cuarenta baritian anu uni 'icëma menuxunribi Nucën Papa Diosan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa.

³⁷ Usaquin caxun ca ësaquinribi Estebanën catëcëancëxa:

—Moisés ax ca an Israel unicama ësaquin cá a 'icën: “An 'ë 'imicësaribi oquin ca mitsun rëbúnqui achúshi, an ax quicë bana unicama ñuixunti uni Nucën Papa Diosan 'imiti 'icën. 'Imicëxuan an atu cacësabi oi ca 'icanti 'icën”.

³⁸ Moisés ax ca axa anu uni 'icëma menuax Israel unicama nëbëtsi 'ianan, aín bashi Sinaí cacë a tanáinuax abë banacë ángelbë 'ianan nucën raracamabëribi 'iá 'iacëxa. 'Ianan ca a aín unicamax usai 'iti bana Nucën Papa Diosan 'ináncë, a 'iacëxa. A bana, Israel unicama nun 'unánuan cuënëonun ca Nucën Papa Diosan Moisés usaquin cacëxa.

³⁹ Usa 'ainbi ca Moisés quicēsabi oquin 'aisama tanquin nucēn raracaman Egiptonu cuantēcēnti sināncēxa. ⁴⁰ Sinānquin ca Moisésnēn xucēn, Aarón, a cacancēxa: “An nu Egipto menua bēcē Moisés cara uisaxa cananuna 'unaniman. Usa 'ain camina dios raíri min nu unioxunti 'ain, an nu rēcuēnxunbianun”. ⁴¹ Usaquin caxun ca vaca tuá tanquin ñu unio-cancēxa. Usotancēxun ñuina caniocē rēax ca atun mēcēnanbi uniocē ñu a rabi cuēncancēxa. ⁴² Usoia ca Nucēn Papa Diosan atúnbia naínu 'icē ñu, 'ispa, 'uxē, bari acama rabinun quixun ēancēxa, an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicaman ēsaquin cuēnēosabi oquian 'anun:

Israel unicama, anu uni 'icēma me anu cuarenta baritia 'iquin 'aracacē ñuina 'aquinbi camina 'ē rabicanma 'ain. ⁴³ Usai 'iquin camina anuxun Moloc cacē dios rabiti xuburatsu niqiuanan mitsúnbi uniocē 'ispa tanquin uniocē ñu ax isa Renfán cacē dios ainan 'icē quixun rabinuxun buāncēn. Usa 'ain cana mitsu 'ē rabiquinmami usa ñuishi rabicē cupí mitsun nētēnua, Babilonia cacē ēma 'ucē, anumi tsónun xuti 'ain.

Usaquin cuēnēosabi oi ca 'iacēxa.

⁴⁴ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi Estebanēn cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan ca abē banaquin Moisés anu uni 'icēma menuxun cacēxa: Anuxun 'ē rabiti xubu 'aquin camina cēxtú chupa 'ēn mi ismicēxunmi iscē usabi oquin 'ati 'ain. Usoquian cacēsabi oquin 'atancēxun ca Nucēn Papa Diosan aín bana anu cuēnēo maxax pará, a anu nanxun nucēn raracaman bērúancēxa. ⁴⁵ A xubu ca nucēn raracaman anu uni 'icēma menuax cuanquin capúnquin mēnóquin bibianquin, anu atux tsóti menu cuanquin abi buāncēxa. Nucēn Papa Diosan 'amicēxun ca a menu bucucē unicama nucēn raracaman Josuébētan abámiacēxa. Abámitancēxēxa: Anuxun 'ē rabiti xubu 'aquin camina cēxtú chupa 'ēn mi ismicēxunmi iscē usabi oquin 'ati 'ain. Usoquian cacēsabi a aín menu tsómainun ca a chupa xuburibi anu 'iacēxa. 'Ain ca a xubunuxun bari itsi bari itsi buínquin nucēn raracaman Nucēn Papa Dios rabiācēxa, David axa 'apu 'itámainun. ⁴⁶ David an ca nucēn rara Jacobnēan aín rēbúnquicamabētan rabía Nucēn Papa Dios, ami sinānquin ax anu 'inun xubu chaira upí oquin 'axunti sināncēxa. ⁴⁷ Usoquin sinānxunbia 'ama 'ain ca aín bēchicē Salomón an cuni a xubu 'acēxa. ⁴⁸ 'Axuan 'ainbi ca Nucēn Papa Dios, ax 'Apuira 'aish, unin 'acē xubunu tsotima. Ēsai ca an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē unían cuēnēo bana quia:

⁴⁹ Ēsai ca Nucēn 'Ibu Dios quia: 'Ēx naínu 'icē 'Apuira 'aish cushiira 'ain ca menu 'icē ñucamaribi 'ēnan 'icēn. ¿Usa 'ēx 'ain caramina 'ēx anu tsónun uisa xubu 'ē 'axúnti 'ain? ¿'Ēx anu tantiti cara uinuirā 'ic? ⁵⁰ ¿'Ēn cushínbi carana ēnē ñucama 'ama 'ain?

⁵¹ Usaquin caxun ca ēsaquinribishi Estebanēn cacēxa:

—Mitsux camina bana sinanima, nuituñuma 'aish pabíñumasa 'iá 'aish usabi 'ain, Nucēn Papa Dios 'unāncēma unisaribi 'aish. Camabi nētēan Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan mitsu sinānmicē 'itsíanxbi camina an sinānmicē 'iisama tanin. Mitsun rara 'iásaribiti camina mitsux 'in. ⁵² An Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama ca mitsun raracaman bētsi bētsi ocēxa. Bētsi bētsi onan ca axa, Nucēn Papa Diosan Bēchicē Upíra ca uti 'icē quicē unicama aribi 'acēxa. A unicama quiásabi oía uá 'icēbi camina mitsun a bamamicasquin unían i curúsocēnu matásnun 'inan. ⁵³ Mitsux camina nun cuati bana ángelnēan Moisés cá, a 'unanibi a bana quicēsabi oi 'icēma 'ain.

Esteban bama

⁵⁴ Usaquían cacēxun cuati ca 'apucama xuatemati Estebanmi nishacēxa.

⁵⁵ Nishmainun ca naíu bēsuquin aín Bēru Ñumshin Upitan cushiocē 'ixun

Estebanën Nucën Papa Diosan cushi isanan asaribi 'aísha Jesús aín Papa mëqueu nicë isacëxa. ⁵⁶ Isquin ca cacëxa:

—Ca is. Naí panárabëcëbëtan cana axa uni 'inux anuax uá Jesús, a Nucën Papa Dios mëquea nicë isin.

⁵⁷ Ësai quiabi cuaisama tani pamumëti, munuma cuëncëni, ami qui abáquianxun ca bicancëxa. ⁵⁸ Bibianquin ca Jerusalénu buánxun maxaxan 'acëxa. Aín cutun pain pëxun bënë uni, Saulo cacë, an bërúanun quixun nantancëxun ca Esteban maxaxan 'acëxa. ⁵⁹ Maxaxan 'acëxun ca Estebanën Nucën 'Ibu Jesús cacëxa:

—'Ën 'Ibu Jesús, mibë 'inun ca 'ë bit.

⁶⁰ Catancëx rantin purúnxun ca munuma banaquin Nucën 'Ibu Jesús catëcëancëxa:

—Atúxa ësari 'uchaiabi camina 'ënun rabanan uisabi otima 'ain.

Ësai quíshi ca bamacëxa.

8

Jesucristomi catamëcë unicama Saulonën bëtsi bëtsio

¹⁻² Usa 'ain ca Saulonën Esteban bamacëbëtan —usoquin 'ati ca asábi 'icë —quixun sináncëxa.

Usoquian Esteban 'acáncë ca an Nucën Papa Diosan bana cuacë uni raírinën masá nuituti inquin Esteban bibianquin buánxun maíancëxa. Esteban usoquin rëtancëx atumi nishi tsuáquiruquin ca Jerusalénuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi ocancëxa. Usaira ocancëx ca tsuáqui Judea me 'imainun Samaria mecamanuribi cuanan bëtsi bëtsi ëmanu tsoiti cuancëxa. Usai 'icëbëbi ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicamaishi Jerusalénu bërúacëxa. ³ Usa 'ain ca Saulonën Jesucristomi catamëcë unicama cëñutisa tanquin xubucama oi atsínquin bëbu 'imainun xanuribi nirínbianquin sipuanuxun buáncëxa.

II. ËMA RAIRINU 'ICË UNICAMAN NUCËN PAPA DIOSAN BANA CUA (8.4-12.25)

Samaria menuxun Jesucristomi catamëti bana unin ñuia

⁴ Usa 'ain ca Jerusalénuaxa tsuáquicë unicama an me itsi, me itsinu cuanquin Cristo ñuiquin unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixuancëxa.

⁵ Usocëbëtan ca Felipenëribi Samaria menu 'icë ëma achúshi anu cuanxun Cristo ñuiquin unicama bana ñuixuancëxa. ⁶ Ñuixuncëbë timëquin ca camabi unin —aséribi ca usa 'icë —quixun sinánquin aín bana cuacëxa. Cuanan ca Felipenëan uni itsin 'acëma ñu 'aiaribi isacëxa. ⁷ Ñunshin 'atima cuëncëni anuax chiquícë uni isanan ca uni raíri aín xon nicëma 'imainun raíri aín niti bëtsicë acamaribi pëxcutia iscancëxa. ⁸ Usaía 'icëbë ca a ëmanu 'icë unicama chuáma tani cuëëinra cuëëancëxa.

⁹ A ëmanu ca ñubë 'ia uni achúshi, Simón cacë, ax 'iacëxa. Usa 'ixun ca a unin —'ëx cana bëtsi unicamasamaira 'ai —quixun Samaritanu 'icë unicama paráncëxa. ¹⁰ Usoquian paráncëx ca camabi uni tuáratsubëbi —ënë unix ca Nucën Papa Diosan cushiñu 'icë —quiax ami sináncëxa.

¹¹ Usoquian 'itsa baritian an paráncë 'ixun ca camabi unin aín bana cuacëxa. ¹² Usa 'aínbi ca Felipenën —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë —quixun ñuixuncëxun cuati —a banax ca aséribi 'icë —quixun sinani 'itsa uni 'imainun 'itsa xanuribi nashimicë 'iacëxa. ¹³ Usaía 'icëbë ca Simónribi a bana cuaxun, aséribi ca ax 'icë quixun sinani nashimicë 'aish Felipebë niacëxa. Abë nitsi ca Felipenëan uni itsin 'acëma ñu 'aia isi ratuti sináncasmacëxa.

14 Usa 'ain ca Samaritanu 'icë unínribi ca Nucën Papa Diosan bana cuaxa quixuan ñuicania Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicaman Jerusalénuxun cuacëxa. Cuaxun ca Pedrocëñun Juan anua cuantánun xucacëxa. 15-16 Xucancëx cuanxuan a rabëtan iscëxbi ca anu 'icë unicama Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti 'unpaxan nashimicë 'aíshbi Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñuma pain 'iacëxa. Usa 'icë ca atúxribia aín Bëru Ñumshin Upíñu 'inun quixun Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. 17 Ñucáxunquian Pedrobëtan Juanën aín męcënan ramęcëx ca atux Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icancëxa.

18 Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicaman aín męcënan ramęcëxëshi ca uni Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'icë quixun isquin curíqui 'inántisa tanquin Simonan Pedrocëñun Juan cacëxa: 19 —'Ën męcënan ramęcëx uni aín Bëru Ñumshin Upíñu 'inun camina Nucën Papa Diosan cushi 'ëribi 'inánti 'ai —quixun.

20 Cacëxunbi ca Pedronën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan cushi ax ca cupíoquin bitima 'icën. Min usoquin sináncë cupí camina min curíquibëbi cëñúti 'ain. 21 Nucën Papa Diosan iscëx ca min nuitu upíma 'icën. Usa 'ain camina min añu ñubi nubëtan ësoquin 'atima 'ain. 22-23 'Ën iscëx camina mix 'atimaira nuituñu 'ain. Usaquin sinani camina 'ën iscëx nuituñuma 'aish sinanatimoi 'icësa 'ain. Usa 'aíshbi camina sinanaquin usaquin sinánti ënquin min nuitu mëúmi 'atimaquin sináncë a cara mi tërënxunti 'icë mi tanun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

24 Cacëxun ca Simonan Pedro cacëxa:

—Min 'ë cacë bana usai 'ëx 'iaxma 'inun camina mitsun Nucën 'Ibu Dios 'ë ñucáxunti 'ain.

25 Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanën usai ca Jesús 'iaxa quixun caquin an cacë banacama 'itsa uni ñuixuancëxa. Uotancëxun, Samaria menu 'icë ëmacamanuxun —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën 'Ibu Diosnan 'iti 'icë —quixun ñuixuntancëx ca Jerusalénu cuantëcëancëxa.

Etiopía nëtënu 'icë uni Felipënën bana ñuixuan

26 Usaía 'ian ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxun ángelnën Felipe cacëxa:

—Jerusalénuax anun Gaza cacë ëmanu cuanti bai anu camina cuanti 'ain.

Usoquian ángelnën anu cuantánun quixun cacë bai ax ca anun anu uni 'icëma menu cuanti bai 'iacëxa. 27 Angelnën cacësabi oi ca Felipe cuancëxa. Cuaníbi ca bainuax Etiopía menu 'icë uni achúshibë mëranancëxa. A unix ca Etiopía menu 'icë 'apu, Candaces cacë xanu, a ñu 'axuanan aín ñucamaribi bërúanxuncë 'iacëxa. Usa 'aish ca Nucën Papa Dios rabi Jerusalénu cuancë a uni 'iacëxa. 28 Usa 'ixun ca Jerusalénuax aín carro, caballonën buáncë, anun aín nëtënu cuantëcëni tsóxun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni Isaíasnën cuënëo bana isacëxa. 29 Isia mëraía ca Felipe Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan cacëxa:

—A carronu ca cuantan.

30 Quia cuatíshi ca amíqui abáquiani cuancëxa. Cuanquin iscëxuan Isaíasnën cuënëo bana 'aia cuaquin ca cacëxa:

—¿A mi iscë bana a caramina uisai cara quia quixun cuatin?

31 Cacëxun ca cacëxa:

—Cana cuatiman. ¿Uni itsin 'ë 'aquincëxunma carana uisaxun 'unánti 'ain?

Ësoquin caquin ca Felipe abë tsotia 'irunun quixun cacëxa.

32 Usaquian cacëx 'iruax abë tsóxun Felipenën iscëx ca a unían 'acë banax ësai quicë 'iacëxa:

Unían 'anuxun buáncëxbi ca carnero banaima. Carnero 'icësaribiti ca unin 'anuxun buáncëx ax banacëma 'icën. Aín rani unin téacëxbi ca carnero

banaima. Carnero 'icēsaribiti ca ax banacēma 'icēn. ³³ Ax upí sinánñu 'icēbia tēmēramicancēbēbi ca uinu 'icē uníxbi anun rabanan nēēti banacēma 'icēn. Axa ēnē menu utancēx bama 'ain ca a unin ñuiti aín rēbúnqui 'aíma 'icēn.

³⁴ Ēsai quicē quiricanua istancēxun ca Etiopíanu 'icē unin Felipe cacēxa:

—Cana mi ñucatin, ¿ui ñui cara Isaías ēsai quiacēx? ¿Axbi ñuiacati cara quiacēx? ¿Uni itsi ñui cara quiacēx?

³⁵ Cacēxun ca Felipenēn quiricanua iscē bana a ñuixunquin, —Jesús ñui ca quia —quixun canan —carnero 'icēsaribiti ca Jesús unin 'atimocēxbi banama 'icē —quixun canan —Jesúsmi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē —quixun upí oquin ñuixuancēxa. ³⁶ Ñuixunbiancēxun ca baca cuēbí 'urama cuanquin, a unin Felipe cacēxa:

—Ēnu ca baca 'icēn. ¿Anuxun caramina 'ē nashimitima 'ain?

³⁷ Cacēxun ca Felipenēn cacēxa:

—Asérabi Jesucristo min nuitunēnbi sinanimi ami catamētia cana mi 'ati 'ain.

Quixuan cacēxun ca a unin Felipe cacēxa:

—Jesucristo ax ca asérabi Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'icē quixun cana 'unanin.

³⁸ Usaquin caxun, aín carro nitsinamitancēx ca a rabētaxbi 'ibúquiiani bacanu cuancēxa. Cuanx bacanu nixun ca Felipenēn Etiopíanu 'icē uni nashimiacēxa. ³⁹ A nashimitancēx caman 'iruaiaishia Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan buáncēx nētētia ca a unin Felipe istēcēanma 'icēn. Istēcēnīmabi cuēēnquiiani ca aín menu cuancēxa. ⁴⁰ Usobiania cuancē ca unin Azote cacē ēmanua Felipe mēracēxa. Anuax cuanxun, ēma itsi ēma itsinu cuanquin — Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē —quixun unicama ñuixunbianx ca Cesárea ēmanu bēbacēxa.

9

Sinanatia Saulo Jesúsmi catamēa (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Usa 'ain ca Saulo, axa Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēcē unicama cēñucatsi quiax, atumi xuatemati nishacēxa. Nishquin ca sacerdotenēn cushicaman 'apu anu cuanxun cacēxa: ² —Damasco ēmanuaxa ax Jesúsmi catamēcē unicama 'imainun xanucamaribi bixun nēaxun, Jerusalénu bēnun camina quirica 'axun 'ē 'inánti 'ain. 'Ináncēxun cana Damasconu cuanxun anua judíos unicama timēti xubucamanu cuanquin atu bariti 'ain.

³ Usaquin cacēxuan quirica 'ináncēxun bibiani bain cuanxa, Damasco ēmanu bēbai cuaniabi ca naínuxun nēbētsioraquin pēcaquin bētēnancēxa. ⁴ Usoquian pēcacēx menu nipacēquin ca ēsaía quia cuacēxa:

—Saulo, Saulo, ¿uisati caramina 'ē bētsi bētsi oin?

⁵ Ēsai quia ca cacēxa:

—¿Ui caramina 'ain, Nucēn 'Ibu Dios sapi camina 'ain.

Cacēxun ca cacēxa:

—'Ēx cana Jesús, ami bētsi bētsi ocē, a 'ain. Ami tatíqui chacati nishquin i tapun, taēn 'aquinmi paē tancēsa, usaribiti camina mibi 'in.

⁶ Usoquian cacēxun cuati ratúirai racuēti bērēruquin ca Saulonēn cacēxa:

—¿Añu ñu 'ēn 'ati caina cuēēnin?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Niruquiiani ca Damasco ēmanu cuantan. Anuxun ca unin añu caramina 'ati 'ain quixun mi cati 'icēn.

⁷ Usai quia cuaquinbi a ñubi isíma ca Saulobë cuancë unicamax ratúiracëxa.
⁸ Ratúmainun menuax nirui bēpēquiquinbi ca Saulonën iscasmacëxa. Is-
 casmatia ca abëa cuancë unicaman mēinbianquin Damasconu buáncëxa.
⁹ Buáncëxunbi ca rabē 'imainun achúshi nētē bēxuñu 'ixun pima 'ianan xëama
 'icën.

¹⁰ Usaía 'imainun ca Jesucristomi catamēcë uni achúshi, Ananías cacë, ax
 Damasconu 'iacëxa. Anu 'ixun ca namáquin cuacësa oquin ësaquian Nucën 'Ibu
 Jesusan cacëxun cuacëxa:

—Ananías.

Cacëxuinshi ca Ananíasnën cacëxa:

—Ënu cana 'ain.

¹¹ Cacëxun ca Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—Niruquiani camina bai, Tëntúñuma caquin anēcë, anu cuanti 'ain.
 Cuanxun camina Judasnën xubunu cuanquin anu 'icë uni ñucáti 'ain, Tar-
 sonu 'icë uni Saulo cacë ax cara ënu 'icë quixun. Anuax ca Saulo Nucën Papa
 Diosbë banaia. ¹² Banaquin ca namáquin iscësoquin, uni achúshi, Ananías
 cacë, aín xubunu atsínquin a bēpēxcunun quixun aín mēcënan ramēcëxun
 isaxa.

¹³ Usaquian cacëxun cuaquin ca Ananíasnën cacëxa:

—Itsaira unin ca 'ë caxa, a unin ca 'aisama ñu 'aquin, axa Jerusalénuax
 mimi catamēcë unicama bētsi bētsi oia quixun. ¹⁴ Usa 'ixun ca axa minan
 'aish mibë banacë unicama sipuanuxun buánun isa quirica 'axunun quixun
 sacerdotenën cushicama caxa.

¹⁵ Cacëxunbi ca Nucën 'Ibu Jesusan Ananías cacëxa:

—Racuéaxma ca cuantan. 'Ën caíscë 'ixun ca a unin judíos unicamaishima,
 bētsi mecamanu 'icë unicamaribi aín 'apucamacëñunbi ñuixunquin 'ë ñuiquin
 bana ñuixunti 'icën. ¹⁶ Usoquin 'ë ñuiquin bana ñuixunquin ca 'unánti 'icën,
 uisairai cara 'ënan cupí tēmëraia quixun.

¹⁷ Usaquian Jesusan cacëx ca Ananías anua Saulo 'icë xubunu cuancëxa.
 Cuanx atsínxun ca aín mēcënan ramëquin Saulo cacëxa:

—'Ën xucën Saulo, axa anúnmi ucë bainuax mibë banaëxancë, Nucën 'Ibu
 Jesús, an ca minu unun 'ë xuaxa, amiribishi istēcëananmi aín Bëru Ñumshin
 Upíñu 'inun.

¹⁸ Ësaquian Ananíasnën cacëbëshia aín bërunuax ñu xacá tίνbu
 rëucucëbëtainshi ca Saulonën isacëxa. Usai 'i nirutancëx ca Saulo nashimicë
 'iacëxa. ¹⁹ Nashimicë 'ixun pitancëx amiribishi cushitēcëni ca axa
 Jesucristomi catamēcë unicamabë Damasconu pain 'iacëxa.

Saulonëan Damasconuxun bana ñuia

²⁰ Anu 'ixun ca anua judíos unicama timëti xubucamanuxun, Jesús ax
 ca aséabi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun unicama ñuixuancëxa.

²¹ Usoquian Saulonën bana ñuixunia cuati ca unicama ratuti a ñui quiacëxa:

—Ënë unix ca an Jerusalénuxun ami catamëquin a iëminun Jesús ñucácë
 unicama tēmëramicë, a 'icën. Ax ca sacerdotenën cushicamanu buánuxun ënu
 'icë unicamaribi bitsi uaxa. ¿Usa cat?

²² Quicancëbëtanbi ca Saulonën aín bana cushiira 'ixun Damasconu 'icë
 unicama sináncasmamiquin —Jesús ax ca aséabi Cristo, axa ënë menu uti judíos
 unicaman caíncë a 'icë —quixun bana ñuixuancëxa.

Judíos unicama ami 'ësëncëx Saulo cuan

²³ Usoquin atu bana ñuixunía 'itsa nētë anu 'icëbë ca judíos unicama Saulo
 'acatsi quiax 'ësëncëxa. ²⁴ A 'acatsi quiáxa 'ësëncania ñuia ca Saulonën
 cuacëxa. Usa 'ain ca chiquitia 'anuxun nētënbi 'anan imëbi Damasconën

cënë xëcuëcamanuxun bëaraquin caíancëxa. ²⁵ Caíncania 'unánquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Saulo, caquí chanu 'aruxun, cënë manámia 'icë xëcuën, imë nanpácancëxa. Nanpácëx ca 'ibúquiani Saulo Jerusalénu cuancëxa.

Saulo Jerusalénu 'iá

²⁶ Cuanx bëbaxa atubë 'iisa tancëxbi ca axa Jesucristomi catamëcë unimax Saulo isa Jesucristomi catamëcëma 'icë quixun sinani ami racuëacëxa.

²⁷ Usa 'aínbi ca Bernabénën Saulo Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicamanu buáncëxa. Buánxun ca Saulo ismiquin ñuixunquin atu cacëxa:

—Saulonën ca bainua Nucën 'Ibu Jesús isaxa. Iscëx ca abë banaxa. Usaía banan ca ami catamëti aín uni 'ixun Damasconu 'icë unicama, Jesús ca asérabi Cristo 'icë quixun ñuixuanxa.

²⁸ Usoquian Bernabénën cacëxun ca atubëa 'inun Saulo biacëxa. Bicëxun ca Jerusalénuxun Saulonën atubë niquin Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuancëxa. ²⁹ Ñuixunquin ca axa griego banan banacë judíos unicamabëribi bananan cuëbicananquin racuëquinma —Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë — quixun cacëxa. Usoquian cacëxun ca a 'acatsi quixun sináncancëxa. ³⁰ Usai quicania 'unánxun ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Saulo Cesárea ëmanu buánxun, Tarso ëmanua cuantánun xuacëxa.

³¹ Usa 'ain ca Judea menu 'imainun Galilea menu 'imainun Samaria menuribi, axa Jesucristomi catamëcë unicama uínbi ubíocëma 'aish chuámarua bucüacëxa, usai 'i ca Jesucristomi catamëti 'itsarui cushiacëxa. Usaía 'icëbë ca raíri uniribi abë timëti Nucën 'Ibu Diosan bana upí oquin cuati, aín Bëru Ñumshin Upitan 'aquincëx 'itsarui Jesúsmi sináncëxa.

Eneas pëxcúa

³² Usaía 'imainun ca Pedro bëtsi bëtsi ëmanu cuani Lida ëmanuribi axa Jesucristomi catamëcë unicama isi cuancëxa. ³³ A ëmanuxun ca uni achúshi, Eneas cacë, ñuá 'aish nirucuaínquinbi tancëma 'aísha ocho baritia aín anu 'uxtinubi racácë, a mëracëxa. ³⁴ Mëraqin ca Pedronën cacëxa:

—Eneas, Jesucristonën ca mi pëxcuia. Ca nirut, niruxun ca min anu 'uxti mëníot.

Cacëxëshi ca niruacëxa. ³⁵ Usai 'iáxa Eneas nitsia isi ca Lida ëma 'imainun Saronu menu 'icë unicama, usama 'aíshbi sinanati Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëacëxa.

Dorcas cacë xanu baísquia

³⁶ Jesucristomi sináncamainun ca Jope cacë ëmanu 'icë xanu achúshi Tabita, aín anë itsi Dorcas, anribia Nucën Papa Diosan bana cuacë, ax 'iacëxa. A xanun ca ñu upíshi 'aquin usabi ocë 'ixun ñuñuma unicama ñu 'ináncëxa. ³⁷ Usa 'ain ca Tabita ax 'insíanx bamacëxa. Bamacë nashimitancëxun ca xubu cata itsi manámi buánxun anu racáncancëxa. ³⁸ Jopenuaxa Tabita bamacëbëtan ca anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman, Pedro ca Lidanu 'icë quixuan ñuicania cuacëxa. Usa 'ain ca Lida ëma axa Jope 'urama 'ain bënëtishia unúan Pedro catánun rabë uni xuacëxa.

³⁹ Xucëx cuanxuan cacëxëshi ca Pedro uni rabë abëbi Jopenu cuancëxa. Cuanx bëbaxa anu Dorcas racáncënu buáncancëx atsinia ca xanu casunamëcëcaman nëbëtsioracëxa. Nëbëtsiorati inquin ca ñutisama pan 'ixúan Dorcasnën 'acë cutúncëñun chupacama Pedro ismiacëxa. ⁴⁰ Ismicëxun anu 'icë xanucama ëman chiquínun catancëx ca Pedro rantin purúanx tsóbuax Nucën Papa Diosbë banacëxa. Banatancëxun, anua racácë au bësuquin isquin ca cacëxa:

—Tabita, ca nirut.

Cacëxëshi bëpëquiquin Pedro isi nirui ca tsóracëacëxa. ⁴¹ Usariashi ca Pedronën mëínquín biruacëxa. Birutancëxun ca axa Jesucristomi catamëcë unicamacëñunbi casunamëcë xanucamaribi cuënxun axa baísquicë xanu atu ismiacëxa. ⁴² Usoquin 'acëa cuacoia ca camabi unin Jope ëmanuxun cuacëxa. Cuati ca 'itsa uni Nucën 'Ibu Jesúsni sinani ami catamëacëxa. ⁴³ Usotancëx ca Pedro 'itsa nëtën Jopenu, an ñuina xacá mëníoti 'unáncë uni, Simón cacë, aín xubunu 'iacëxa.

10

Cornelio isia Pedro cuan

¹ Cesárea ëmanu ca uni achúshi, Cornelio cacë, 'iacëxa. A unix ca cien suntárucama, Itálica cacë, aín cushi 'iacëxa. ² A unix ca aín xubunua 'icë aín aínsi 'ibucamabëtan Nucën Papa Dios aín bana cuaquin rabicë 'iacëxa. Usai 'ianan ca ñuñuma judíos unicama 'itsa oquin curíqui 'ináncëxa. 'Inánan ca camabi nëtën Nucën Papa Diosbë banacëxa. ³ Usa 'ixun ca bëtsi nëtën bari cuabutia, a las tres 'ain, namáquin iscësoquin ángel achúshi Nucën Papa Diosan xucëx anu aia upí oquin isacëxa. Iscëx anua 'icënu atsínquín ca –Cornelio –caquin cuëancëxa. ⁴ Cuëncëxun ami bësiquín isíbi racuëtan bamaquin ca cacëxa:

–¿Añu cat?

Cacëxun ca ángelnën cacëxa:

–Abë banaquinmi ñuñuma uni ñu 'ináncëcama ca Nucën Papa Diosan asábi isaxa. ⁵ Usa 'ain camina min unicama Jope ëmanu xuti 'ain, anu 'icë uni achúshi Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcë, a ënu bënun. ⁶ Simón Pedro ax ca an ñuina xacá mëníoti 'unáncë uni, Simón caquin anëcëribi bëtsi uni, axa parúmpapa cuëbí tsócë, aín xubunu 'icën.

⁷ Ësoquin catancëx ángel cuan ca Cornelionën, an ñu mëëxuncë uni rabëcëñun ax 'icësaribitia ax Nucën Papa Diosni sináncë suntáru achúshi aribi cuëancëxa. ⁸ Cuënxun ca ángelnëan a cacëcama ñuixuntancëxun Jopenu cuantánun xuacëxa.

⁹ Xucëx pëcaraquiani bain cuani Jope 'uramaquianmainun ca bari xamárucëbë Nucën Papa Diosbë banai Pedro tapitinën xubu mascuan cata itsi masapan oquin 'acë anu 'iruacëxa. ¹⁰ Anu 'iruxun ca pitia 'aruxuncamainun panánxun piisa tanquin Pedronën namáquin iscësoquin isacëxa. ¹¹ Iscëxa naí panarabëcëbë ca anuax chupa chaira, amácasa 'itánun aín rëbucamanu rabë 'imainun rabë oquin təcërecacë 'aish meu ubúacëxa. ¹² A chupanu ca bëtsi bëtsi ñuina taën nicë, 'imainun axa men nirícë ñuina 'imainun pëchiu ñuina acama 'iacëxa. A ñuinacamax ca piti 'icëbia judíos unicaman pitima isa quixun cacë 'iacëxa. ¹³ A ñucama ubutia isquinshi ca Pedronën ësai quia cuacëxa:

–Pedro, niruxun ca rëxun pit.

¹⁴ Cacëxun cuaquin ca Pedronën cacëxa:

–'Ën 'Ibu, cana 'aiman, pitima ñu cana 'ën uisa 'ixunbi picëma 'ain.

¹⁵ Ësoquin caquinbi ca ësai quia cuatëcëancëxa:

–Nucën Papa Diosan upí 'inun mëníocë ñu camina 'atima ca quixun catima 'ain.

¹⁶ Usaía rabë 'imainun achúshiti quia Pedronën cuacëbë ca a chupabë ñucamaribi naínu cuantëcëancëxa. ¹⁷ Usaía 'icëbë ca Pedro uisa cupí cara isa namáquin iscësoquin ñu isaxa quiax sináncasmacëxa. Usaía Pedro 'imainun ca Cornelionën xucë unicamax uinu cara Simonan xubu 'icë quixun ñucábianx aín xëcuënu bëbacëxa. ¹⁸ Bëbaxun ca munuma banaquin, uni achúshi, Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcë, ax cara ënu 'icë quixun ñucácëxa. ¹⁹ A

baricamainuan namácësoquin iscë ñucama a sinan sinaniabi ca Pedro Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan cacëxa:

–Rabé 'imainun achúshi unín ca mi baria. ²⁰ Usa 'ain ca 'ibútancëx mëníoacuíani atubë cuantan. 'Ën cana atu xuan. Usa 'ain camina, judíos unima 'ain cana abë cuantima 'ai quima atubë cuanti 'ain.

²¹ Cacëx 'ibúquin ca Cornelionëan xucë unicama Pedronën cacëxa:

–'Ëx cana ami baricë a 'ain. ¿Añuai caina uan?

²² Cacëxun ca a unicaman Pedro cacëxa:

–Cornelio cacë suntárnunën cushi, ax upí uni 'ianan an Nucën Papa Diosan bana cuacë 'icëa upí uni 'icë judíos unicaman 'unáncë, a ca Nucën Papa Diosan xucë ángelnën caxa, min bana cuanuxuan aín xubunumi cuanun mí caminun quixun.

²³ Ësaquian cacëxun atsínmicëx ca a unicamax Pedrobë a xubunu 'iacëxa. 'Inëti pëcaracëbë ca Pedro mëníoacuíani, axa a buani ucë unicama a 'imainun Jopenuaxa Jesúsni sináncë uni raíricamabëribi Cesárea ëmanu cuancëxa.

²⁴ Coonx ca Cesárea ëmanu bëbacëxa. Bëbamainun ca Cornelionën aín aintsí 'ibucamacëñun an 'unáncë unicamaribi aín xubunu cuanun quixun camiacëxa. Camicëxa timéan ca acamabëtan Pedro caíancëxa. ²⁵ Caíncëx bëbax aín xubunu atsínia ëman chíquíquin bitsí, a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca Cornelionën Pedro rabiácëxa. ²⁶ Rabicëxunbi ca Pedronën Cornelio biruquin, –ca nirut, 'ëxribi cana misaribi unishi 'ai –quixun cacëxa.

²⁷ Ësoquin catancëx Cornelio bëbë banaquianx atsínquinbi ca Pedronën 'itsa uni timécë isacëxa. ²⁸ Isquin ca atu cacëxa:

–Mitsun camina 'unanin, ax quicësabi oía judíos unicama 'iti bana ca quia, judíos uníxa judíosma unibë timéanan aín xubunu atsínti ca 'aisama 'icë quiax. 'Ënribi a bana 'unáncë 'icëbi ca Nucën Papa Diosan uinu 'icë unibi, 'aisama ca quixun ñuixunma 'anun 'ë 'unánmiaxa. ²⁹ Usa 'ain cana min 'ë camicëx, judío uni 'aish, cana cuanima quixun sinanima bënëtishi uan. Usa cupí cana uisoti caramina 'ë camia quixun 'unántisa tanin.

³⁰ Cacëxun ca Pedro Cornelionën cacëxa:

–Rabé 'imainun rabé nëtë ca 'ëx anun ësañuribi baria cuabúcëbë, 'ëx 'icësabi ñubi piaxma 'ën xubunuax Nucën Papa Diosbë banaëxancë 'icën. Banaquin iscëx ca uni achúshi aín chupa chaba chabaquicë 'aish 'ën bëmánanu niracëxanxa. ³¹ Niracëquin ca 'ë caëxanxa: Cornelio, mixmi abë banacëcama ca Nucën Papa Diosan cuaxa. Cuanan ca minmi ñuñuma uni ñu 'ináncë acamaribi 'unanx cuëenquin manuima. ³² Usa 'ain camina Simón 'icëbi Pedro caquin anëcë a bëtánun min uni Jopenu xuti 'ain. Ax ca ñuina xacá mëníoti 'unáncë uni, Simón cacëribi, parúpapa cuëbía tsócë, aín xubunu 'icën. Ax ca uax mibë banati 'icën. ³³ Cacëxun cana bënënquinshia mi bënun quixun uni xuëxan. Xucëxuan cacëx camina upí oquin sinánbëtsini atubë ënu uan. Usa 'ain cananuna Nucën 'Ibu Diosan nu ismainun ënu bërí 'ain, an mi sinámicëxunmi nu ñuixuncëxun cuanux.

Cornelionën xubunuxun Pedronën bana ñuixuan

³⁴ Ësoquian cacëxun ca Pedronën Cornelio cacëxa:

–'Ën cana bërí aséribi 'unanin, Nucën Papa Diosan ca judíosma unibu judíos unisaribi isquin camabi uni sënën isia. ³⁵ Usa 'ixun ca an aín bana cuaquin ñu upíshi 'acë unicama camabi menu ainan 'imia. ³⁶ Nucën Papa Diosan ca Israel unicama aín bana ñuixunquian Jesucristo ax ca camabi unin 'ibu 'ixun an nu chuámarua 'imiti a 'icë quixun ñuixunun aín unicama xuaxa. ³⁷ Mitsun camina upí oquin 'unanin, Juanën pain ca Jesucristo ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin uni nashimiacëxa. Usoquian Juanën 'a ñucama a

'unánan camina Galilea menuax cara uisai 'iacëxa quixun 'unanin. ³⁸ Camina 'unanin, Nucën Papa Diosan ca Jesús Nazaretnu 'icë a aín Bëru Ñunshin Upí abë 'inun 'inánquin aín cushiribi 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca ñu upíshi 'anan ñunshin 'atimañu unicamaribi pëxcüacëxa, Nucën Papa Dios abë 'ain. ³⁹ Jesusan Judea menu 'icë ëma chucúmaracamanuxun 'anan Jerusalénuxunribi 'acë ñucama a cananuna nun isacën. Usoquian ñu 'acëbi ca i curúsocënu matásquin unin 'acëxa. ⁴⁰ 'Acëbi ca Nucën Papa Diosan rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbëtanshi baísquimiacëxa. Usaía 'ia isnun ca nu mënioxuancëxa. ⁴¹ Jesús baísquicëbi ca camabi unínra isama 'icën. Nun cuni cananuna Nucën Papa Diosan, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixunun bëráma caísa 'ixun, baísquicë isanan abëtan pianan xëacën. ⁴² Usa 'icë ca aín bana unicama ñuixunun xuquin nu ësaquin cacëxa: Nucën Papa Diosan 'imicëxun cana 'ën, uni bamacëmacama 'imainun bamacë unicamaribi, uisaira cara ënë menuax 'iaxa quixun 'unánquin, Nucën Papa Diosbë cara 'iti 'icë, cara 'itima 'icë quixun cati 'ain. Usaquin camina unicama ñuixunti 'ai quixun ca Jesusan nu cacëxa. ⁴³ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribi ca Jesús ñui ësay quiacëxa, camabi uni axa aín bana cuati ami catamëcë, a ca aín 'uchacama Jesusan tërënxunia quixun.

Abë 'inúan judíosma unicama Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí 'inan

⁴⁴ Usoquian Pedronën atu bana ñuixunmainun ca axa aín bana cuati Nucën Papa Diosmi sináncë unicamanu aín Bëru Ñunshin Upí uacëxa. ⁴⁵⁻⁴⁶ Usa 'ain ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun unin cuacëma banan banaquin Nucën Papa Dios rabicancëxa. Nucën Papa Dios rabicania cuati ca Pedrobëa ucë Jesúsmi sináncë unicama ax judíosma unicamaxribi Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icë isi ratuti sináncasmacëxa. ⁴⁷ Usaria ca Pedronën cacëxa:

—Nux 'icësaribitia Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icë cananuna ënë unicama, 'unpaxan nashimitima ca quixun catima 'ain.

⁴⁸ Ësoquin catancëxun ca Pedronën a unicama Jesucristomi catamëcë 'aísha nashimicë 'inun cacëxa. Nashimicë 'ixun ca Pedro a unicaman atubë pan isa 'inun quixun cacëxa.

11

Judíosma unicamaxribi Jesucristomi catamëtia Jerusalénuxun 'unáncan

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicamabëtan Judea menuxun axa Jesucristomi catamëcë unicamanribi, judíos unishima judíosma unicamaxribi ca Nucën Papa Diosan bana cuati Jesúsmi catamëtia quixun ñuicania cuacëxa. ² A ñucama cuacamainun ca Pedro Jerusalénu cuantëcëancëxa. Cuanxa bëbacë ca axa Jesúsmi catamëcë judíos unicama an, judíosma uni Jesucristomi catamëcë ca nux 'icësaribiti 'unántiocë 'iti 'icë quixun sinánquin ami nishtisa tanquin Pedro ñu cacëxa. ³ Ñuiquin ca cacëxa:

—¿Uisa 'ixun caramina aín xubunu atsíanan judíosma unicamabëtan pian?

⁴ Cacëxunbi ca uisai cara ñu 'iaxa upí oquin ñuixunquin atu ësoquin cacëxa: ⁵—Jope ëmanuax Nucën Papa Diosbë banaquinbi cana namáquin iscësa oquin naí panárabëcëbëa anuax chupa cha amácasa 'itánun aín rëbucamanu rabë 'imainun rabë oquin təcërecacë 'aish 'ë 'urama ubutia isan. ⁶ Usaria ñachaquin iscëxbi ca bëtsi bëtsi ñuina taën nicë 'imainun axa 'acanancë ñuina 'imainun men niricë ñuina 'imainun pëchiu ñuina acamaribi anu 'iaxa. ⁷ Anu 'icë isquinbi cana ësaía quia cuan: Pedro, niruxun ca rëxun pit. ⁸ Cacëxun cana can: 'Ën 'Ibu, cana 'aiman. Pitima ñu cana 'ën uisa 'ixunbi picëma 'ain. ⁹ Cacëxun ca naínuxun 'ë caxa: Nucën Papa Diosan upí 'imicë ñu camina

'atima ca quixun catima 'ain. ¹⁰ Usaía rabě 'imainun achúshiti quia cuacëbë ca a chupabëbi ñucama ax naínu cuantëcëanxa. ¹¹ Cuancëbëbi ca 'ëx anu 'icë xubunu rabě 'imainun achúshi uni bëbáxa, Cesárea ëmanuxuan 'ë barinun xucancëx. ¹² Acamaxa bëbamainun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan, judíos unima ca quixun sinanima a unicamabë cuanun quixun 'ë caxa. Usa 'ain cana atubë cuan, 'imainun ca axribi Jesucristomi catamëcë 'aish mëcën achúshi 'imainun achúshi uni ënëxribi 'ëbë cuanxa. Cuanx cananuna an 'ë camicë unin xubunu atsían. ¹³ Atsinia ca ësaquin nu caxa: 'Ën xubunu nicë cana ángel isan. Iscëxun ca 'ë caxa: Jope ëmanu camina uni xuti 'ain. Xucëx cuanxun ca uni achúshi Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcë, a ënu bëti 'icën. ¹⁴ Bëcëx uxun ca uisai caramina min xubunu 'icë camabëbi Nucën Papa Diosnan 'aish abë 'inux iëti 'ai quixun mi cati 'icën. ¹⁵ Èsaquin ca ángelnën 'ë caxa quixun an 'ë camicë unin 'ë cacëxun cana 'ën Jesucristo ñuiquin anu 'icë unicama bana ñuixuan. Atu bana ñuixuncëbëbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upí nunua ucësaribiti atunu uaxa. ¹⁶ Usai 'icëbëtan cana Nucën 'Ibu Jesús axa ësai quía sinan: Juanën ca uni 'unpaxan nashimiäxa. Usa 'ainbi camina axa mitsubë 'inux ucëbë Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'iti 'ain. ¹⁷ Usa 'aian nu 'acësaribi oquin Jesucristomia catamëtia, atu aín Bëru Ñumshin Upí 'inania cana 'ën 'inánxunma 'anun quixun Nucën Papa Dios catima 'ain.

¹⁸ Èsaquin Pedronën ñuia cuati ca a ñu catëcënima Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—Bëri cananuna 'unanin, judíos unishima, judíosma unicamaribi ca Nucën Papa Diosan 'atimaquin sináncë 'aishbi Jesucristomi catamëtia xëñibua 'ainbi ainan 'inun sinanamia —quixun.

Antioquía ëmanuax Jesucristomi catamëcë unicama

¹⁹ Esteban pain rëtancëxun ca Jesucristomi catamëcë unicama axa atumi nishcë unicaman bëtsi bëtsi ocëxa. Usocëx ca tsuáqui raírinëxa Fenicia menu cuantamainun raírinëxribia nasí cha, Chipre cacë, anu cuantamainun raírinëxribi Antioquía ëmanu cuancëxa. Cuanxun ca bëtsi unibuma judíos unibuishi, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun bana ñuixuancëxa. ²⁰ Ñuixunmainun ca Chipre 'imainun Cirene menuaxa Jesucristomi catamëcë uni raíri anribishi Antioquía ëmanu cuanx bëbaxun, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun, judíosma uniribi bana ñuixuancëxa. ²¹ Nucën 'Ibu Diosan cushiocëxuan a unicaman aín bana ñuixuncëxun cuati ca 'itsa uni atúan bëräma ñu 'aisama 'acëcama ënquin sinanati, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa.

²² Usaía 'icëa ñuia ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Jerusalénuxun cuacëxa. Cuaxun ca Bernabé Antioquíanu cuantánun quixun xuacëxa. ²³ Xucëx cuanx bëbaquin, Nucën Papa Diosanbia atu judíos uni 'icëmabi chuámarua 'aísha upí nuituñu 'inun ainan 'imicë isi ca Bernabé cuëëancëxa. Cuëënquin ca 'ësëquin cacëxa:

—Mitsúnmi bëräma 'acë ñu 'atëcëníma camina Nucën 'Ibu Jesús ami ëníma catamëti 'ain.

²⁴ Ax upí nuituñu 'ianan Jesucristomi catamëcë 'aish Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'ixuan Bernabénën usaquin cacëxun cuati ca 'itsaira uni Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa.

²⁵ 'Itsaira axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ain ca Tarso ëmanu, Saulo bari Bernabé cuancëxa. Cuanxun mëraxun ca Antioquíanu bëacëxa. ²⁶ Bëax achúshi baritian anu 'iquin ca Saulobëtan Bernabénën axa Jesucristomi catamëcë unicamabë timëquin atu 'unánmiacëxa. Usa 'ain ca Antioquíanuxun

pain uni raírinën axa Jesucristomi catamëcë unicama Cristonën uni caquin anëacëxa.

²⁷ Saulobëa Bernabé Antioquíanu 'ain ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun unicama ñuixuncë uni raírinëx Jerusalénuax Antioquíanu uacëxa. ²⁸ Acama achúshinëx ca Agabo caquin anëcë 'iacëxa. An ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan 'unánmicë 'aish niruquin anu 'icë unicama cacëxa, camabi menu 'icë unix ca pitiñuma 'iti 'icë quixun. Axa usai quicësabi oi ca Claudio cacë uníxa 'apu 'ain 'iacëxa. ²⁹ Usai 'icëbëa Judeanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicamax atun piti ñuñuma 'icë ñuicania cuaxun ca Antioquíanu 'icë unicaman curíqui atu buánmiti sináncëxa, axa 'itsa curíquiñucaman uiti cara nainsa tania 'ati nanmainun uicamax cara 'itsamashi curíquiñu 'icë acamanribi uiti cara nainsa tania 'ati nantancëxun. ³⁰ Sinánxun achúshi achúshinën 'itsaira curíquiñu an 'itsa nanmainun 'itsamashi curíquiñu anribi 'itsamashi nantancëxun a curíquicama Saulocëñun Bernabé 'inánquin cacáncëxa:

—Ënë curíquicama camina Judeanuxuan an Jesucristomi catamëcë unicama bana ñuixuncë unicama a 'inánti 'ai —quixun.

12

Jacobo bama 'imainun Pedro sipuacan

¹ Usomainun ca 'apu 'ixun Heródesnën axa Jesucristomi catamëcë uni raíri bëtsi bëtsi omiacëxa. ² Bëtsi bëtsi omiquin ca Juanën xucën, Jacobo, a manë xëtocën 'amiacëxa. ³ Usoquin 'acëbëa judíos unicama cuëñia isquin ca Heródesnën Pedroribishia binun quixun aín suntárucama cacëxa. Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë 'ain ca Heródesnën Pedro bimitancëxun sipuamiacëxa. ⁴ Sipuamiquin ca ësaquin sináncëxa: Ënë nëtëcama inúcëbëtan sipunua chiquíminuxun cana judíos unicaman ismainun uisa carana Pedro oti 'ai quixun isti 'ain. Usaquin sinánquin ca chiquíti rabanan Heródesnën Pedro sipuanun quixun cacëxa. Cacëxun ca dieciseis suntáru a bërúanun mëníoquin policíanën rabë 'imainun rabë suntárunën paían bërúanun quixun sipuamiacëxa. Usoquin ca suntárucaman an paían bërúancëcamaxa cuancëbë cuancëbë uquin raírinënribi bërúancëxa. ⁵ Usa 'ixun ca Pedro sipunua bërúancëxa. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman nëtëquinma Nucën Papa Dios Pedro ñucáxuancëxa.

Nucën Papa Diosan Pedro sipunua chiquían

⁶ Imëishi Heródesnën ñucánuan përcaratamainun ca acëñunbi manë risin mëtëcërëcacë 'ixuan suntáru rabëtan pararuamainun Pedro 'uxacëxa. 'Ux-mainun ca an sipu bërúancë suntáru rabëribi xëcuë tanáin chiquitin rabanan bërúain niacëxa. ⁷ Usa 'aínbi ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxa aín ángel ucëbëshi aín cushían sipu pëcacë 'iacëxa. Usaía 'icëbëtan aín pichánpurunu ratícaquin bësúnquin ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Bënëtishi ca nirut.

Quixuan cacëbëshi ca anun mëtëcërëcacë manë risi tubucuti nipacëacëxa.

⁸ Usai 'icëbëtan ca ángelnën cacëxa:

—Mi cuanun ca anúnmi tsitëcërëquicë mëníonan min taxaca tañut.

Usaquin cacëxa mëníocatia ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Min tarin rabumëxun ca 'ë nuibëtsin.

⁹ Cacëx chiquíquin ca Pedronën asérabi ca an 'ë buania quixun 'unánquinmabi ángel nuibiancëxa. 'Unánquinmabi ca —namati cana ësai 'i —quixun sináncëxa.

¹⁰ Sinánbiani cuanquian an bërúancë suntáru ëbianquin an 'urínxun bërúancë suntáru aribishi inubiancëbë ca anun ëman cuantinoa 'icë manë xëcuë axbi xëóquiacëxa. Usai 'icëbë chiquíquiani cuanquin, bai itsi inúishi ca Pedro ëni ángel nëtéacëxa. ¹¹ Nëtécëbë ca upí oquin sinani Pedro quiacëxa:

—Asérabi cana bërí 'unanin, judíos unicamax cuëncësabi oquian Heródesnën 'ë 'ati 'icëbi ca aín ángel xuquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë iëmiaxa —quixun.

¹² Usaquin sinánbiani ca Juan 'icëbi Marcosribi caquin anëcë uni, aín tita Mariánën xubunu cuancëxa, anuaxa timéax 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë banacë, a xubunu. ¹³ Cuanx bëbaquian xëcuë taxcaia cuabëtsini ca xanu xuntacu, Rode, ax xëócai uacëxa. ¹⁴ Uquinbi Pedro banaia cuati cuëni ca xëcuë xëocaíma —Pedro ca ëman nitsaxa —quixun cai amiribishi mëú abáquiancëxa. ¹⁵ Abáquianquian cacëxunbi ca cacancëxa:

—Sapi camina ñunshían —quixun.

Usaquin cacëxbi ca quiacëshiacëxa:

—Asérabi ca Pedro 'icën.

Quia ca:

—Ama ca. Aín ángel sapi ca —quixun cacancëxa.

¹⁶ Usaia cananmainun ca Pedronën 'itsa oquin xëcuë taxcacëxa. Usoquian 'acëbëtan xëócaquinbi Pedro mërai ca ratúcancëxa. ¹⁷ Ratúcaniabi ca nëténun quixun aín mëcënan sanánquin, usoquin ca Nucën 'Ibu Diosan sipunua 'ë chiquínbëtsinquin bëaxa quixun atu ñuixuancëxa. Ñuixuntancëxun ca cacëxa:

—'Ën mi cacë banacama ënë camina Jacobo 'imainun nun xucéantu ñuixunti 'ai —quixun.

Cabiani ca ëma itsinu cuancëxa.

¹⁸ Usaía 'ion pëcaracëbë ca an bërúoncë suntárucamax, uimi cara Pedro quiónxa quiax sináncasmai raíribë ñucacanancëxa. ¹⁹ Usa 'ain ca —'aíma ca —quixuan ñuia cuaquin Pedro barinun quixun Herodesnën suntárucama cacëxa. Cacëxun bariquinbi ca mërama 'icën. Mëracëbëtanma ca an Pedro sipunua bërúoncë suntárucama a ñucátancëxun 'anun quixun raíri cacëxa. Usomitancëx ca Herodes Judea menuax Cesárea ëmanu tsoti cuancëxa.

Herodes bama

²⁰ Usa 'ain ca Tiro 'imainun Sidón ëmanu 'icë unicamami Herodes nishacëxa. Herodes atumi nishcë 'ixunbi ca a isi cuanti sináncancëxa. Usaquin sinánbiani riquianxun ca an Herodes ñu 'aquincë uni, Blasto, abë pain banacëxa. Abë banai mëníonanquin ca ësoquin cacëxa:

—Tiro 'imainun Sidón ëmanu 'icë unicama nux cananuna aín menua piti marui, Herodesbë nuibanani tsótisa tanin. Usa 'ain cananuna abë banatisa tanin.

²¹ Usaquian atun Blasto cacë bana cuaxun ca Herodesnën anúan a unicam-abë banati nëtë mëníocëxa. Anúan abë banacanti nëtëa ucëbë ca 'apun pañucë chupa upíira pañuax anu 'apu tsótínu tsoócëxa. Tsotax ca a isía ricuatsincë unicaman cuanun banacëxa. ²² Banaia cuati ca sharárui quicancëxa:

—Axa banacë uni ënëx ca unima 'icën, ënëx ca achúshi dios 'icën.

²³ Usaía quicancëbëbi ca Herodes: 'Ëx cana diosma 'ain, 'ë rabixunma ca Diosëshi rabican —quiama 'icën. Usa 'ain ca unicaman a rabicëbëtan, Nucën 'Ibu Diosan bënénquinshi xucëxuan, aín ángelnën 'imicëx Herodes 'insíancëxa. 'Insíanx ca xënan picëx bamacëxa.

²⁴ Usa 'aínbi ca 'itsaira uni Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa. Usai 'imainun ca camabi menuxunribi ami sinánquin Jesús ñuiquin cuacocancëxa. ²⁵ Usaía 'imainun ca Saulobë Bernabé Jerusalénuxun a buáncë curíqui unicama 'inántancëx, Juan 'icëbi Marcosribi cacë a buani, Antioquíanu cuantëcëancëxa.

III. JUDIOS UNIBUNĒXĒSHIMA UNI ITSIRIBI JESUCRISTOMI CATAMĒA (13-28)

13

Mecama oia Pablo Jesús ñuiquin bana ñui cuan (13.1-15.33)

Saulobëa Bernabé Jesús ñui bëtsi nētēnu cuan

¹ Antioquíanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama raírínēx ca an Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun bana uni ñuixuncē uni 'iacēxa, raírínēx ca an aín bana unicama 'unánmicē 'iacēxa. Usa 'ain ca Bernabé 'imainun Simeón 'icēbi Tunan Uni caquinribi anēcē, a 'imainun Cirene menu 'icē uni, Lucio, a 'imainun Manaén, axa Galilea menu 'icē 'apu Herodes, abē canicē, a 'imainun Saulo, acamax Antioquíanu 'iacēxa. ² Usa 'ixuan achúshi nētēn timēxun ñu piquinma Nucēn 'Ibu Dios rabicēxun ca aín Bēru Ñunshin Upitan atu cacēxa:

—'Ēn caíscēsabi oquian bana ñuixunun camina Saulocēñun Bernabé cati 'ain.

³ Usaquian cacēxun piquinma Nucēn Papa Dios ñucáxuntancēxun atun mēcēnan ramēquin ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman Bernabécēñun Saulo, Nucēn Papa Diosan bana uni ñuixunia bērúanx cuantánun caxun xucēxa.

Pablobētan Bernabénēn Chiprenuxun bana ñuixuan

⁴ Usaquian 'acēx ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan xucēx Saulobē Bernabé Seleucia ēmanu cuancēxa. Cuanx ca anuax manē nuntin Chipre nasínu cuancēxa. ⁵ Chiprenu 'icē ēma Salamina anu bēbatancēxun ca anu judíos unicama timēcē xubucamanuxun Jesucristo ñuiquin Nucēn Papa Diosan bana unicama ñuixuancēxa. Bana ñuixunia ca Juanēnribi 'aquiancēxa. ⁶ Salaminanu 'icē unicama bana ñuixuntancēx ca Chipre nasícamanu cuantancēx Pafos cacē ēmanuribi bēbacēxa. Anua ca judíos uni achúshi, Barjesús caquin anēcē, ñubē uni a mēracēxa. Barjesús ax ca cēmēi —'ēx cana an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē uni a 'ai —quiacēxa. ⁷⁻⁸ Barjesús ax ca aín anē itsi Elimas cacē 'iacēxa. Elimas quicē ax ca ñubē qui quicē bana 'iacēxa. Barjesús ax ca Sergio Paulo cacē 'apu an ñu mēēxuncē uni 'iacēxa. Usa 'ain ca Sergio Paulonēn sinánñuira 'ixun Nucēn Papa Diosan bana cuaisa tanquin Bernabécēñun Saulo unun quixun camiacēxa. Sergio Paulonēan Nucēn Papa Diosan bana sinántisa taniabi ca Barjesúsñēn a bana sinánxma 'inun quixun cacēxa. ⁹ Usa 'aínbi ca Saulo 'icēbi Pablo caquinribi anēcē, an Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun Barjesús ñachacēxa. ¹⁰ Ñachaquin ca cacēxa:

—Cēmē camina mix 'ain. 'Ianan camina 'atima uni 'aish ñunshin 'atimanēn sinánmicē 'ain. Usa 'ixun camina min ñu upí cuēēniman. Nucēn 'Ibu Diosan banaxa cuaisa 'aish upí 'aínbi ¿caramina min uisa cupí a cuaxunma 'anun quixun uni paranin? ¹¹ Usa 'icē ca Nucēn 'Ibu Diosan bērí mi castícania. An 'imicēx bēxuñu 'ixun camina 'itsa nētēn xabá isnuxunma 'ain.

Usaquian cacēxuinshi ca Barjesús bēxuñu 'ixun iscasmacēxa. Iscasmaquin ca uin cara isa mēinbianquin buánti 'icē quixun mancasmacēxa. ¹² Usaía 'icēbētan ca Pablonēn Nucēn 'Ibu Jesús ñuia cuanan usaria Barjesús 'ia isi ratuti Sergio Paulo ami sinani Jesucristomi catamēacēxa.

Pisidia menu 'icē ēma, Antioquíu, anu Pablobē Bernabé cuan

¹³ Pafos ēmanuax nuntin cuanx ca Pablobē axa abē cuancē unicamabē Panfilia menu 'icē ēma, Perge, anu bēbacēxa. Bēbax ca raíri uni ēbiani Juan Jerusalénu cuantēcēancēxa. ¹⁴ Cuancēbē Perge ēmanuax cuanx ca Pisidia menu 'icē ēma Antioquíu anu bēbacēxa. Bēbatancēx ca anuax anun ñu mēētima nētēn

anua judíos unicama timéti xubunu atsíntancëx tsoócëxa. ¹⁵ Tsotan anu 'icë unicamanribia cuamainun Moisésnën cuënëo bana 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribia cuënëo bana 'atancëxun ca a xubunu 'icë 'apucaman Pablocëñun Bernabé cacëxa:

—'Ën xucéantu, mitsúnribi unicama 'ësëtisa tanquin camina cati 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Pablonën niruquin an cacëxun cuanun quixun aín męcënan sanánquin ësaquin cacëxa:

—Israel unicama 'imainun an Nucën Papa Diosan bana sináncë unicama, 'ën mi camainun ca 'ën bana cuacan. ¹⁷ Nucën Papa Dios, Israel unibunën Dios, an ca nucën raracama ainan 'inun caísacëxa. Caístancëxuan an 'imicëx ca Egipto menu pain tsoti anuax uácëxa. Uatia ca Nucën Papa Diosan aín cushínbi atu Egiptonua bëacëxa. ¹⁸ Bëquin ca cuarenta baritian anu uni 'icëma men aia, atux ami catamëisama tancëxunbi bërúancëxa. ¹⁹ Usaquian 'acëxa atux bëbacëbëtan ca Nucën Papa Diosan Canaán menua 'icë męcën achúshi 'imainun rabé 'apu a aín unicamacëñunbi cëñuacëxa, a mecama ainan 'inun nucën raracama 'inánuxun. ²⁰ Usaquin 'atancëxun ca cuatrocientos cincuenta barin Nucën Papa Diosan bësix paían 'iá 'ain, 'aían 'inun achúshi achúshi uni atun cushi 'imiácëxa, Samuelnëan anun axa quicë bana unicama ñuixunti nëtëa 'itámainun. ²¹ Usaía 'icëbëa Samuel anu 'ain ca Israel unicamax 'apuñu 'iisa tancëxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Benjaminën rëbúnqui, Cis cacë unin bëchicë, Saúl, a cuarenta baritia 'apu 'imiácëxa. ²² Cuarenta baritia 'icëbëtan Saúl chiquíntancëxun ca Nucën Papa Diosan David Israel unicaman 'apu 'imiácëxa. David ñui ca Nucën Papa Dios quiacëxa: “'Ën iscëx ca Isaínën bëchicë, David, ax 'ën sinánsaribi 'icën. Usa 'ixun ca 'ëx cuëncësabi oquin 'ati 'icën”. ²³ Davidnën rëbúnquicama achúshi ca Jesús 'iacëxa. Amia catamęcëxuan Israel unicama aín 'uchacama tërénquin ainan 'inun iëminun ca Nucën Papa Diosan a 'imiácëxa, ax usai 'iti ñui quiásabi oquin. ²⁴ Jesús uisama pain 'ain ca Juanën Israel unicama bana ñuixunquin ësoquin cacëxa: 'Atimaquin sinanibi sinanati camina nashimicë 'iti 'ain. ²⁵ Aín bamati nëtëa 'urama 'ain ca ësai Juan quiacëxa: Mitsun camina 'ëx isana Cristo 'ai quixun sinanin. Ama cana 'ain. 'Ëx ama 'ain ca 'ë caxu 'ësamaira uni aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. ²⁶ 'Ën xucéantu, mitsúxmi Abrahamnën rëbúnqui 'aish raírinëx an Nucën Papa Diosan bana sináncë 'icë cana mitsu cain, Jesucristomi catamëti ca uni aín 'ucha tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiáxa quicë bana, ënëx ca mitsúnribimi cuati 'icën.

²⁷ Ësaquinribi ca Pablonën Pisidia menu 'icë ëma, Antioquíanu 'icë anua judíos unicama timéti xubunuxun cacëxa:

—Jerusalénu 'icë unicamabëtan ca aín cushicamanribi Jesús, ax ca Cristo, axa uti atun caíncë, a 'icë quixun 'unánma 'icën. Anun ñu mëetima nëtën 'icëbë timëxun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëo bana iscë 'ixunbi ca uisai quicë cara quixun 'unanimabi —ax ca bamati 'icë —quiacëxa, a bana quicësabi oi. ²⁸ Jesús 'anuxun sináncancëbëbi ca an ñu 'atíma 'acë 'aíma 'iacëxa, a cupía 'ati. Usa 'aínbi ca judíos unicaman ainsa Jesús 'aminun quixun Pilato cacëxa. ²⁹ Usai ca ax 'iti 'icë quiáxa a ñui cuënëo bana quiásabi oquin ca bamamiácëxa. Usa 'ain ca i curúsocënuu bamacë bitancëxun mapara naëcënu nanxun mëníocëxa. ³⁰ Mëníocëbi ca Nucën Papa Diosan baísquimiácëxa. ³¹ Baísquimicëx ca 'itsa nëtën pain 'i, abëa Galilea menuax Jerusalénu cuancë unicamami 'itsai chiquiracëacëxa. Usa 'ain ca atun bërí a ñuiquin unicama ñuixunia.

³² Usa 'ain cananuna mitsúxmi cuëñun upí bana ënë mitsu cain, Nucën Papa Diosan nucën raracama a ñuiquin cá a ca axa ucë ax 'iixa quixun. ³³ Salmos dos, anu ca Nucën Papa Diosan aín bëchicë cá bana 'icën, ësai quicë: “Mix camina 'ën Bëchicë 'ain. Usa 'icë cana xëñibua 'aínbimi 'ëbë 'inun mi 'imin”. Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë Jesucristo baísqumiácëxa. Usaquin ca 'acëxa quixun cananuna nun 'unanin. ³⁴ A banacamanu nun, an ca aín Bëchicë aín nami chëquítimoquin baísqumiti 'icë quixun 'unánun ca Nucën Papa Diosan aín uni ësáquinribi cuëñëomiacëxa: “Ën upí bana ñuiquin David cásabi oquin cana mitsu chuámarua 'inun 'imiti 'ain”. ³⁵ Quianan ca ësairibi Salmos quiricanu quia: “Minan 'aish upí 'icë isquin camina bamacëbi 'ën nami chëquinun ënquinma 'ë baísqumiti 'ain”. ³⁶ Usaquian Davidnën cuëñëo 'aínbí cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin 'apu 'ixun aín menu 'icë unicama 'aquintancëx ca David bamacëxa. Bamacë ca anu aín aintsi maían anuribi maíncancëxa. Maíncëx ca chëquiacëxa. ³⁷ David chëquia 'aínbí ca a Nucën Papa Diosan baísqumicë Jesús ax chëquiamá 'icën. ³⁸ Ën xucëantu, usa 'ain camina 'unánti 'ain, Jesús cupíshi ca uni aín 'uchacama tërëncë 'iti 'icën. Ca usa 'icë quixun cananuna mitsu cain. ³⁹ Usaía judíos unicama 'itia Moisésnën cuëñëo bana cuatíbi uni aín sinan upí 'iáma 'aínbí ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosan 'imicëx aín sinánribi upí 'icën. ⁴⁰ Camina bërúancacanti 'ain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuëñëo bana quicësabi oi mina 'in, a banax ca ësai quia:

⁴¹ Mitsux, 'ën banami cuaicë 'aish, camina uisashiti caramina ratúanan cëñúti 'ai quixun sinánti 'ain. 'Ëx Dios 'ixun cana mitsúnmi ismainun unin 'acëma ñu 'ati 'ain. A 'ën 'aia isquian ñuicania cuaquinbi camina — asérabi ca — quixun sinántima 'ain.

⁴² Usaquin caquin bana ñuixuntancëxa anu judíos unicama timëti xubunuax chiquitia ca abëa 'icëcamacëñun Pablo — anun ñu mëëtima nëtë itsínribi camina ënë banacama nu ñuixuntëcënti 'ai — quixun unicaman cacëxa. ⁴³ Usa 'ain ca unicamaxa a xubunuax chiquicëbë judíos uni raíri 'imainun judíosma 'ixunbi Nucën Papa Diosan bana sinánquin ax quicësabi oquin 'acë, acamax Bernabé 'imainun Plobë cuancëxa. Cuania buánquin ca Plobëtan Bernabénën 'ësëquin ësáquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan mitsu nuibacëx camina ami manutima ax cuëñcësabi oi 'iti 'ain.

⁴⁴ Usai 'iixan Plobëtan Bernabénën anun ñu mëëtima nëtën Nucën Papa Diosan bana ñuixuntëcëña cuati ca a ëmanu 'icë unicamax camáxëshi timëcësa 'inun timëacëxa. ⁴⁵ Usaía 'itsaira uni timëcë isi ca judíos unicamax pishui Pablomi nishacëxa. Ami nishi ca —cëmëi ca quia —quix 'atimati Pablomi banacëxa. ⁴⁶ Usa 'ain ca Plobëtan Bernabénën racuëquinma atu cacëxa:

—Nun nu judíos uni 'icë mitsu pain Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxbi camina 'iti 'aishbi ainan 'iisama tanquin aín bana cuaisama tancanin. Usa 'ain cananuna judíosma unicama Jesús ñuiquin bana ñuixuni cuanti 'ain. ⁴⁷ Usaquinu 'ati ca Nucën 'Ibu Dios cuëñëa quixun cananuna 'unanin, Jesucristo ñuiquian ësöquin aín bana cuëñëo isquin:

Israel unicamaishima bëtsi unicamaribi aín sinan upí 'inun 'iminun cana mi 'imian. 'Imianan cana aín 'uchacama tërëncë 'aísha 'ënan 'inunmi camabi menu 'icë unicama iëminun mi 'imian.

⁴⁸ Usoquian caia cuati ca judíosma uni raírinëx cuëñëni, —Nucën Papa Diosan bana ënëx ca asábi 'icë —quiacëxa. Usa 'aish ca uicamax cara Nucën Papa Diosan 'aish xëñibua 'aínbí abë 'iti 'icë acamax Jesucristomi catamëacëxa.

49 Usai 'imainun ca anu 'icë unicaman Nucën 'Ibu Diosan bana a mecamanuxun ñuixuncania cuacëxa. ⁵⁰ Usa 'ainbi ca judíos unicaman Pablocëñun Bernabé ñui ami 'atimati banaquin bëtsi bëtsi xanu Nucën Papa Diosmi sináncë 'ianan —atux ca aín nuitu upí 'icë —quixun unin cacë acama 'imainun a emanu 'icë cushi unicamaribi Bërnabé 'imainun Pablomia nishnun quixun tsuáquirumiacëxa. Usocëxun ca Pablocëñun Bernabé bëtsi bëtsi oquin aín nëtënuaxa cuanun quixun xuacëxa. ⁵¹ Usa 'ain ca a emanuax cuanquin —nun aín bana cuatima ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë —quixuan anu 'icë unicaman 'unánun quixun aín taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani, Iconio cacë emanu cuancëxa. ⁵² Cuanbi ca Antioquía emanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama aín Bëru Ñunshin Upíñu 'aish chuámashirua tani cuëëancëxa.

14

Pablobë Bernabé Iconio emanu 'iá

¹ Antioquíanuax cuanx Iconio emanu bëbax ca Pablobë Bernabé anua judíos unicama timëti xubunu atsíancëxa. Atsínxuan bana ñuixuncëx ca 'itsaira judíos uni 'imainun judíosma uni acamaxribi ami sinani Jesúsmi catamëacëxa. ² Catamëcëbëtanbi ca Jesucristomi sinántisama tancë judíos unicaman, judíosma unicama 'atimaquin sinánmiquin axa Jesucristomi catamëcë unicamami nishnun quixun tsuáquirumiacëxa. ³ Usaía 'icancëbë ca Pablobë Bernabé anu pain atubë 'iacëxa. 'Ixun ca Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti racuëquinma a ñuiquin upí oquin bana ñuixuancëxa. Ñuixuanan ca —nu nuibaquin ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iëminun aín Bëchicë xuacëxa —quixun cacëxa. Usoquin an atu ñuixuncë banax ca asérabi 'icë quixuan camabi unin 'unánun ca Nucën 'Ibu Jesusan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu a rabëtan 'acëxa. ⁴ Usa 'ainbi ca Iconio emanu 'icë unicama raírinëxa —judíos uni 'ixun cananuna Jesucristomi catamëti bana cuatima 'ai —quimainun raírinëxribishi —Jesusan aín bana ñuixunun caíscë uni rabë ënën bana ca upíira 'icë —quiacëxa. ⁵ Usax ca judíos uni raíri 'imainun judíosma uni raíriribi, acamax Iconionu 'icë atun cushicamabë Pablocëñun Bernabé ami nishquin ñu catancëxun maxaxan 'anux 'ësëncëxa. ⁶ 'Ësënanía ñuia cuabiani ca Licaonia menu 'icë ëma rabë, Litra 'imainun Derbe, 'imainun a 'urama 'icë me camanuribi cuancëxa. ⁷ Cuanxun ca a menu 'icë ëmacamanuxun —Jesucristomi catamëti aín 'uchacama tërëncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama bana ñuixuancëxa.

Listranuxuan Pablo maxaxan 'acan

⁸ Usa 'ain ca uni achúshi aín niti bëtsicë usabi bacëan 'aísha nicëma, ax Listranu 'iacëxa. ⁹ Usa 'ixun ca a unin tsóxun Pablonëan bana ñuia cuacëxa. Cuatia isquin ca Pablonën, ënë unin ca —Nucën Papa Diosan ca 'ë pëxcuti 'icë —quixun sinania quixun 'unáncëxa. ¹⁰ 'Unánquin ca munuma banaquin cacëxa: —Cushi ca nirut.

Cacëxëshi nirui ca chirini niacëxa. ¹¹ Pablonëan usoia isi ca anu 'icë unimax ratuti Licaonia menu 'icë unicaman banan munuma banai quiacëxa:

—Unisa 'aish ca dios rabë nunu uaxa.

¹² Quitancëx ca Bernabé ñui —ax ca Júpiter 'icë —quianan Pablo ñui, an uni bana ñuixuncë 'ain, —ax ca Mercurio 'icë —quiacëxa. ¹³ Usai quiquin ca anuxun Júpiter rabiti xubu axa a emanu atsínti bainubi 'ain, an a rabicë sacerdote achúshinën Pablocëñun Bernabé rabinuxun, vaca bënëcamacëñun ñu ua upí oquin xëocë bëacëxa. Bëtancëxun ca unicamabëtan vaca bënëcamaca rëquin Pablocëñun Bernabé rabetisa tancëxa.

¹⁴ Usaquian 'aisa tancëxunbi 'unani ca Pablobë Bernabé ratúacëxa. Ratuti atu nëbétsi cuanquin ca aín chupabi tucai munuma banaquin cacëxa: ¹⁵ — ¿Uisocasquin caramina ësoquin ñu 'acáñin? Nuxribi cananuna mitsusaribi unishi 'ain. Usa 'aíshbi cananuna an mitsu 'aquincëxunmabimi ñancábi ñu rabiçë, a ënquin Nucën Papa Dios ashi rabinun quixun mitsu cai uan. An bamatiomoi tsóo 'ixun naí, me, bacacama 'imainun anu 'icë ñucamaribi unio, a camina sinánti 'ain. ¹⁶ Bëráma ca Nucën Papa Diosan camabi baritian atun cuëncësa oquin ñu 'anun quixun unicama ëancëxa. ¹⁷ Usaquin ënquinbi ca, ax ca aséribi Dios 'icë quixun 'unánun, an 'acésabi oquin upí oquinshi camabi menu 'icë unicama 'aquinquin, 'uí 'ibúmiquin ñu 'apácëcamaribi canimiquin bimimia. Usoquin an 'imicë cupí cananuna ñu pi nux chuámarua bucuin.

¹⁸ Pablobëtan Bernabénën usoquin cacëxbi ca a unicamax vaca bënë rëxun atu rabiçatsi quiax sinanaisama tancëxa. Usai 'iquinbi munu sinanaquin ca rabiama 'icën.

¹⁹ Usaía 'icëbë Antioquía 'imainun Iconionuax uquin ca judíos unibunën raíri sinanamiquin Pablocëñun Bernabé maxaxan 'acëxa. 'Atancëxun —ca bamaxa —quixun sinánquin ca nirínbianxun ëma 'uri racáncëxa. ²⁰ Usoquin 'acëa bamacësa sinánquin axa Jesucristomi catamëcë unicaman nëbétsioracëxbi ca niruquiani a ëmanubi cuantëcëancëxa.

Usai 'ionx ca pëcaracëbë Pablobë Bernabé, Derbe ëmanu cuancëxa.

²¹ Cuanx bëbatancëxun ca —Jesucristomi catamëti ca aín 'uchacama tërëncë 'aish uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama bana ñuixuancëxa. Ñuixunia cuati ca 'itsa uni Jesucristomi catamëacëxa. Usaquin 'atancëx ca Derbenuax Listranu cuantëcëanx Icónionu cuanan Antioquíanuribi cuantëcëancëxa. ²² A ëmacamanu 'iquiani cuanquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicama cushioquin Jesucristomi catamëti ënxunma 'anun 'esëanan nux Nucën Papa Diosnan 'aish cananuna uni itsían bëtsi bëtsi ocë 'iti 'ai quixun cacëxa. ²³ Usoquin canan anua 'icë ëmacamanuax axa Jesucristomi catamëcë unicamabë timëquin ca atun cushi 'inun, axa aséribi Jesucristomi catamëcë unicamaishi anëacëxa. Anëtancëx píma abë banaquin ca —axa mimi catamëcë ënë unicama camina upí oquin ñu 'anun sinánmianan bërúanti 'ai —quixun Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa.

Sirianu 'icë Antioquíanu Pablobë Bernabé cuantëcëan

²⁴ Usoquin 'atancëxun Pisidia menu 'icë Antioquíanuxunribi bana ñuixuntancëx ca anuax cuanx Panfilia menu bëbacëxa. ²⁵ Panfilia menu 'icë ëma Perge anuxun bana ñuixuntancëx ca Atalia ëmanuribishi cuancëxa. ²⁶ Anuax ca Sirianu 'icë Antioquía ëmanu manë nuntin cuantëcëancëxa. Ax ca anuxuan axa Jesucristomi catamëcë unicaman Nucën Papa Diosan 'amicëxun, atun ñu mëëti sënëonquin 'atánun quixun xucë, a ëma 'iacëxa. ²⁷ Usa 'ain ca bëbaxun axa Jesucristomi catamëcë unicama timëacëxa. Timëxun ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuan 'acë ñucama ñuixuanan —judíos unicamaxëshima, judíosma unicamaxribi ca Nucën 'Ibu Diosan sinánmicëx Jesucristomi catamëtia —quixun ñuixuancëxa. ²⁸ Ñuixuntancëx ca anu pain axa Jesucristomi catamëcë unicamabë Bernabé 'imainun Pablo 'itsa 'uxën pain Antioquíanu 'iacëxa.

15

Jerusalénu timëcan

¹ Usa 'ain ca judíos uni raíri Judea menuax Antioquíanu cuanxun, axa Jesucristomi catamëcë unicama ësaquin cacëxa: Mitsux aséribi Nucën Papa Diosnan 'inux iëtisa tani camina Moisés quiásabi oi 'unánti oracacë 'iti 'ain.

² Usaía quicëbëbi ca Pablobë Bernabé —usama ca —quiax atubë canancëxa. Canantancëxun ca Pablocëñun Bernabé 'imainun raíribi Jerusalénu cuanxuan, anua 'icë an aín bana ñuixunuan Jesusan caíscë unicamacëñun axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushicama, —judíosma 'aíshbi cara uni Jesucristonan 'iisa tani 'unántiocë 'iti 'icë —quixun ñucátanun quixun xuacëxa.

³ Xuquian Antioquíanu 'icë unicaman —bëruánx ca cuantan —quixun cacëx cuani Fenicia me 'abiani cuanan Samaria me 'abiani cuanquin ca —judíosma unicamaxribi ca sinanati Jesucristomi catamëaxa —quixun ñuixuancëxa. Usaquian ñuia cuati ca Fenicia 'imainun Samarianu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicamax cuëinra cuëancëxa.

⁴ Usaquin ñuixunbiani cuani ca raíribë Bernabé 'imainun Pablo Jerusalénu bëbacëxa. Bëbaia isquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicamabëtan, atun cushicama 'imainun aín bana ñuixunuan Jesusan caíscë unicamanribi cuëenquin —¿caina ain? —caquin atu biacëxa. Bicëxun ca —nun nu bana unicama ñuixuncëxuan cuatia ca Nucën Papa Diosan 'itsa uni Jesucristomi sinánmiaxa —quixun ñuixuancëxa. ⁵ Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamëcë fariseo unicama raírinëx nirui quiacëxa:

—Judíosma 'aíshbia ax Jesucristomi catamëcë unicamax ca 'unántiocë 'ianan usaía judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana raíri quicësaribi oi 'iti 'icë —quiax.

⁶ Usai quicëbë ca Jesusan aín bana ñuixunuan caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushicama —uisa cara 'iti 'icë —quixun sinánux timëacëxa. ⁷ Timëxun sinania 'uran canania oi niruquian ca Pedronën atu cacëxa:

—'Ën xucëantu, camina 'unanin, Nucën Papa Diosan ca, Jesucristomi catamëtishi ca uni ainan 'inux iëti 'icë quixun judíosma unicama ñuixunun micama achúshi 'ë caíscacëxa, usaquin 'ën ñuixuncëxun cuatía atúxribi ainan 'inun. ⁸ An camabi unían sináncë ñu 'unáncë 'ixun ca Nucën Papa Diosan, a unicamax ca judíosma 'aíshbi Jesucristomi aséribi sinánxa quixun 'unanquin, nu 'imicësaribi oquin aturibi aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiaxa. ⁹ Nuxnu judíos 'icëa nu 'imicësaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unicama Jesucristomi catamëcë cupí aín 'uchacama tërénquin aín sinan upí 'imi-axa. ¹⁰ ¿Usa 'aínbi caramina mitsux uisa cupí, usama ca quiax Nucën Papa Diosmi 'uchanan, judíosma unibu ca judíos unibu 'icësaí 'iti 'icë quiax quin? Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuënëo bana cuacë 'aíshbi ca a banacama quicësabiira oi nucën raracamax 'iáma 'icën. Nuxribi cananuna atúxa 'iá usaribiti 'iacën. ¹¹ Usa 'aínbi cananuna 'unanin, nun 'uchacama cupí ainanma 'aíshbi ami catamëcëxun ca nun 'uchacama tërénquin Nucën 'Ibu Jesusan nu Nucën Papa Diosnan 'imiaxa. Judíosma unicamaxa ami catamëtia ca usaribi oquin ainan 'imiaxa.

¹² Pedronën cacëx ca anu 'icë uni camáxbi banaima nëtëishiacëxa. Nëtëishitancëxun ca Pablonëan Bernabëbëtan uisaira oquin cara judíosma unicaman aín bana cuaxa quixun ñuixuanan uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, aín cushínbi, atu uni itsin 'acëma ñu 'amiaxa, quixun ñuixuncëxun cuacëxa. ¹³ Usaquin caía Pablobë Bernabé sënëncëbëtan ca Jacobonën anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën xucëantu, 'ën mitsu camainun ca cuat. ¹⁴ Simón Pedronën ca nu ñuixuanxa, Nucën Papa Diosan cara uisaira oquin judíos unicamaishima, judíosma unicamaribi nuibaquin ainan 'inun 'imiaxa quixun. ¹⁵ Usai ca 'iti icë quixun ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëocëxa. A banax ca ësai quia:

16 Mitsu 'aquintēcēnquin cana aín rēbúnquinēxa 'apuma 'aínbi Davidnēn rēbúnqui achúshi 'apu 'imiti 'ain. 17 Judíos unicamainshima judíosma unicamanribia 'ēnan 'inuxun 'ē ñucácē cupí cana acaman 'apu, Davidnēn rēbúnqui achúshi 'imiti 'ain. 18 Usai cana mitsun 'Ibu Dios an ēnē banacama bēráma ñuiá 'ēx quin.

19 Usa 'ain cana 'ēn sinanin, judíosma unicama axa sinanati Nucēn Papa Diosnan 'inux Jesucristomi catamēcē, a cananuna usai judíos unicama 'iti Moisésnēn cuēnēo bana quicēsabi oquian 'anun catima 'ain. 20 Ēsaquinshi caquin cananuna acama quirica buánmiti 'ain: Unínbia uniocē ñu rabiquian 'acē ñuina a camina pitima 'ain, 'imainun camina min xanuma 'ain xanubē 'itima 'ain, 'imainun camina tētsēcacē ñuina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain. 21 Nucēn raracaman 'ásaribi oquin ca camabi ēmanuxun unin anua judíos unicama timēti xubunuxun anun ñu mēētima nētēcaman, Moisésnēn cuēnēo bana ñuixunia. Usa 'ixuan Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuēnēo bana 'unáncē 'icē cananuna ēsaquin caquinshi atu quirica buánmiti 'ain.

22 Usaía Jacobo quia cuaquin ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicama 'imainun axa Jesucristomi catamēcē unicaman aín cushicamabētan sináncēxa, Antioquíanua Bernabé 'imainun Pablobē cuantánun cananuna rabē uni caísti 'ai quixun. Usaquin sináncēxa ca axa Jesucristomi catamēcē uni rabē, Judas 'icēbi Barsabásribi cacē, acēñun Silas caíscēxa. 23 Caístancēxun ca atúan buánun quixun ēsaquin cuēnēoxun quirica 'ináncēxa:

“Nux Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscē 'imainun axa Jesucristomi catamēcē unicaman nun cushicamabētan cananuna mitsu quirica buánmin. Mitsux judíosma 'aíshbimi Jesucristomi catamēcē 'aish nun xucéantu 'icē, Antioquía ēmanu, 'imainun Siria menu, 'imainun Cilicia menu 'icē, cananuna ēsaquin mitsu cain. 24 Nun xucéxmabi cuanxun isa uni raírínēn mitsubē banaquin, usai judíos unicama 'iti Moisés quiásabi oi camina 'iti 'ain quixun caquin mitsu masá nuitumi axa quixuan ñuicania cananuna cuan. 25 Usa 'ain cananuna timēxun, axa nubē nuibanancē Bernabé 'imainun Pablobē cuanxuan mitsu isi cuanun rabē uni caístancēxun xuti sinan. 26 Nun caíscē uni a rabētan ca ami nishquian unin 'aisa tancēxunbi Nucēn 'Ibu Jesucristoa usai 'ia ñuiquin racuēquinma unicama ñuixunia. 27 Usa 'ain cananuna Judascēñun Silas xutin, Bernabé 'imainun Pablobēa cuanun. Xucēxun ca atun ēnē quirica quicēsabi oquin mitsu ñuixunti 'icēn. 28 Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Ūpitan sináncēxun cananuna sinan, ca asábi 'iti 'icēn, mitsúnmi Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuēnēo banacama quicēsabi oquin 'aquinma ēnē ñuishi 'ati: 29 Unínbia uniocē ñu a rabiquian 'acē ñuina a camina pitima 'ain 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain 'imainun camina tētsēcacē ñuina pitima 'ain 'imainun ca aín xanuma 'ain uni xanubē 'itima 'icēn. Ēnē banacama cuati camina mitsux asábi 'iti 'ain. Bērúanx camina 'icanti 'ain”.

30 Usaquin quirica 'atancēxuan xucēx cuanx ca Antioquíanu bēbacēxa. Bēbaía cuatía timētia ca axa Jesucristomi catamēcē unicama a buáncē quirica 'ináncēxa. 31 'Ináncēxun a quirica uisai cara quia quixun istancēx ca cuēēni chuámashirua 'icancēxa. 32 Usa 'ain ca an Nucēn Papa Diosan sináncēxun bana uni ñuixuncē uni 'ixun Judas 'imainun Silasnēn 'itsa oquin bana ñuixunquin anu 'icē unicama 'ēsēcēxa. 'Ēsēcēxun upí oquin Jesús sinani chuámarua tani ca unicama cuēēancēxa. 33 'Itsa nētēn Antioquíanu 'itancēxa Judasbē Silas an xucē unicamanu cuantēcēnia ca anua 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicaman –bērúanx camina cuanti 'ai –quixun caquin xuacēxa. 34 Usa 'aínbi ca Silanēn Judas cuantámainun ax bērúti sináncēxa.

³⁵ Usaquin sinántancëx bërúxun ca anuxun Pablobëtan Bernabénën an Jesucristomi catamëcë 'ixun aín bana ñuixuncë unicamabëtan —Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun bana ñuixunquin Antioquíanu 'icë unicama 'unánmiacëxa.

Pablo mecama oi cuantëcëan (15.34-18.22)

³⁶ Usa 'ain ca anu pain 'itancëxun Pablonën Bernabé cacëxa:

—Anuxunu Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun bana ñuixuncë ëmacamanu cuanquin cananuna anua 'icë nun xucëantu uisa cara istëcëni cuanti 'ai —quixun.

³⁷ Cacëxun ca Bernabénën Juan 'icëbi Marcosribi cacë uni, a buántisa tancëxa. ³⁸ Buántisa taniabi ca Pablonën Bernabé cacëxa:

—Panfilia nëtënuax ca nubëtan Nucën Papa Diosnan bana unicama ñuixunima nu ëbëtsini uaxa. Usa 'ain cananuna a buántima 'ain.

³⁹ Usai canantancëx ënananquin Marcos buani ca Bernabé, manë nuntin Chipre nasínu cuancëxa. ⁴⁰ Cuancëbëtan ca Pablonën Silas abëa cuanun caíscëxa. Caíscë ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman —Nucën 'Ibu Diosnan ca nuibaquin bërúanquin mi 'aquinia —quixun catancëxun xuacëxa. ⁴¹ Xucëx cuanquin ca Pablobëtan Silasnën Siria menu cuanan Cilicia menuribi cuanquin a mecamanuaxa Jesucristomi catamëcë unicama bana ñuixunquin Jesucristonan 'aísha cuëënnun sinánmiacëxa.

16

Pablo 'imainun Silasbë Timoteo cuan

¹ Cuanx ca Pablobë Silas Derbe ëmanu cuanan anuribi cuani Listra ëmanu bëbacëxa. Anu ca axa Jesucristomi catamëcë Timoteo cacë uni 'iacëxa. Aín titax ca judío xanu 'ianan Jesúsmi sináncë 'iacëxa, 'imainun ca aín papax griego banan banacë 'iacëxa. ² Listra 'imainun Iconio ëmanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman —upí uni ca —quixun ñuicë ca Timoteo 'iacëxa. ³ Usa 'ain ca abëa Timoteo cuanti cuëënnun Pablonën sináncëxa, —Timoteonën papax ca judío unima 'aish griego banan banacë 'icë quixun ca Listranu 'icë 'imainun Iconionu 'icë judíos unicaman 'unania. Usa 'ain ca Timoteo judíos unicaman aín bana cuaisama tanti rabanan judíos uni 'icësaí 'unántiocë 'iti 'icë —quixun. Sinántancëxun 'unánti oracamibianquin ca Pablonën Timoteo buáncëxa. ⁴ Listranuax Timoteo buani bëtsi bëtsi ëmanu cuanquin ca anu 'icë unicama, uisaquin cara Jerusalénu 'icë Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unin cushicaman caxa quixun bana ñuixuancëxa. Ñuixunquin ca atúxa quicësabi oquin camina 'ati 'ai quixun axa Jesucristomi catamëcë unicama cacëxa. ⁵ Usaquian Pablobëtan Timoteonën bëtsi bëtsi ëmanu cuanquin bana ñuixuncëx ca axa ami catamëcë unicamax upiti Jesúsmi sináncëxa. Usai 'icëbëa camabi nëtën uni raírinëxribi ami sináncëbë ca axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aisamaira 'iacëxa.

Namácësa oquian Pablonën Macedonianu 'icë uni isa

⁶ Usaquiana cuania Asianuxun bana ñuixunxunma 'anun Nucën Papa Diosnan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx ca Pablobë Silas 'imainun Timoteo Frigia cacë me 'imainun Galacia cacë menuribi cuancëxa. ⁷ Cuanx anu bëbaquin Misia cacë me inubiani, Bitinia cacë menuribishi cuainsa taniabi ca Nucën 'Ibu Jesusan Bëru Ñunshin Upitan anu cuanxma 'inun sinánmiacëxa. ⁸ Sinánmicëx ca Misia inubianx Troas cacë ëmanu bëbacëxa. ⁹ Bëbaxun ca Pablonën imë namáquin iscësoquin Macedonia menu 'icë uni achúshia nicë isacëxa. Iscëxun ca cacëxa: Macedonia ënu uxun camina nu 'aquinti 'ain. ¹⁰ Usoquian Pablon namáquin iscësa oquin isan cananuna nun Macedonia

menuxun, Jesucristomi catamëti ca uni ainan 'iti 'icë quixun bana ñuixuni cuanti ca Nucën Papa Dios cuëënia quixun sináncën. Sinánquin cananuna bënëñquinshi anu cuanuxun ñu mēñócën.

Pablobëa Silas Filipos cacë ëmanu 'iá

¹¹ Manë nuntin Troasnuax cuanshi ax Samotracia cacë nasínu bëbonx cananuna Neápolis ëmanu bëbacën. ¹² Anuax cuanx cananuna Filipos ëmanu bëbacën. Filipos ax ca Macedonia menu 'icë ëma cha anuribia Romanu 'icë unicama 'icë 'iacëxa. Anu cananuna 'itsamashi nētë 'iacën. ¹³ A ëmanuax cananuna anun ñu mēëtima nētën baca cuëbí cuancën, anuaxa axa ami sináncë unicamax usabii 'icë 'aish Nucën Papa Diosbë banacë, anu. Cuanquinbi xanucama timécë isi anu tsóbuquin cananuna Jesúsmi catamëti bana atu ñuixuancën. ¹⁴ A xanucama achúshi ca Lidia cacë 'iacëxa. Ax ca Tiatira ëmanu 'icë xanu 'ianan, an chupa upí minanën pucucësa marucë 'iacëxa. Usa 'aish ca ami sinánquin Nucën Papa Dios rabicë 'iacëxa. Usa 'ixuan Pablonën bana ñuia cuatia ca Nucën 'Ibu Diosan Jesucristomi catamëtía ainan 'inun sinánmicëxa. ¹⁵ Sinánmicëx Jesucristomi catamëti ca Lidia, aín xubunu 'icëcamabë, nashimicë 'iacëxa. Nashimicë 'ixun ca nu cacëxa:

—Mitsun, 'ëx cana asérabi Jesucristonan 'ain quixun sinani camina 'ën xubunu 'iti 'ain.

Usaquin nu caía nux anu 'iti cuëëncëbë cananuna anu 'iacën.

¹⁶ Nētë itsin anuaxa uni abë banacë anuax Nucën Papa Diosbë banai cuanquinbi cananuna xanu xuntacu achúshi ñunshin 'atimañu isacën. A xanun ca ñunshin 'atimanëan 'unánmicëxun uisai cara 'iti 'icë quixun ñucácëxun uni usai camina 'iti 'ain quixun ñuixuancëxa. Usoquin 'aquin ca aín patróncoma 'itsa curíqui bimiacëxa. ¹⁷ A xanu xuntacunëx ca Pablocëñun nu nuibiani munuma banai quiacëxa:

—Ënë unicaman ca Dios, naínu 'icë 'Apuira a ñu 'axunia. Usa 'ixun ca anúnmi mitsun 'uchacama tērécë 'aish ainan 'iti bana mitsu ñuixunia.

¹⁸ Usai quiquin ca 'itsa nētën nu nuiaçëxa. Usoquin 'uran ubíocëx cuainacëquin ca Pablonën ñunshin 'atima cacëxa:

—Jesucristonëan quimicëxun cana mi cain, ënë xanunuax ca chiquit.

Quixuan cacëxëshi ca bënëtishi ñunshin 'atima chiquiacëxa.

¹⁹ Usai 'icëbëtan ca aín patróncaman, a xanuan an 'acësabi oquin ñu 'acëbëtanma ca curíqui bitima 'icë quixun sinánquin, Pablocëñun Silas biacëxa. Bibianquin ca anua 'apu 'icënu buáncëxa. ²⁰ Buánxun ca an uni bëtsi unimi manania cuacë uni cacëxa:

—Ënë uni rabëtan judíos uni 'ixun bana ñuixuncëxun cuati ca nun ëmanu 'icë unicamax tsuáquiruia. ²¹ Tsuáquirumiquian bana ñuixuncë 'aínbi cananuna nun romano uni 'ixun an ñuixuncë bana axa quicësabi oquin 'atima 'ain.

²² A xanun patróncaman usaquin an uni uni itsimi manania cuacë unicama caía cuati, ca camabi uni Pablo 'imainun Silasmi tsuáquiruacëxa. Tsuáquirucëbëtan ca a unicaman, aín chupa pëmitancëxuan manë xon rishquinun quixun aín unicama cacëxa. ²³ Usoquin cacëxun cushínra 'itsa oquin rishquitancëxun ca sipuacëxa. Sipuatacëxun ca an sipunu 'icë unicama bërúancë uni cacëxa, Pablocëñun camina Silas machiquítia upí oquin bërúanti 'ai quixun.

²⁴ Usoquin 'anúan cacëxun ca sipu 'ucë mēúira atsínmixun i quini ocën tabíataxacëxa.

²⁵ Usoquian 'acëx ca Pablobë Silas imë naëx Nucën Papa Diosbë bananan a rabi cantacëxa. Usaría 'ia ca anua 'icë sipuacë uni raírínën cuacëxa.

²⁶ Usaía 'icëbëa me cushínra shaíquicëbë ca ami tapuocë icama shaíquicëbëa

xëcuëcamaxribi xëoquimainun manë risi anun uni sipuacë təcërëcacëcama tubucuti rëucüacëxa. ²⁷ Usaía 'icëbë bësüquinbi, xëcuëcama xëóquicë isquin ca an sipuacë unicama chiquíti rabanan bërúancë unin sináncëxa, —sipuacë unicama ca chiquíquiiani cuanxa —quixun. Sinánquin ca axbi taroracácatsi quixun aín manë xëtocë biacëxa. ²⁸ Bitsiabi ca Pablonën munuma banaquin cacëxa:

—Taroracaxma ca 'it. Camáxbi cananuna ënu 'ain.

²⁹ Cacëxuinshi, anun pëcaxun isti a aín uni ñucáxun bibianx ca bënëtishi abáquiiani sipu mëú atsíancëxa. Atsini, bërëqui racuëtan bamai ca Pablo 'imainun Silas tanáin rantin purúancëxa. ³⁰ Usai 'itancëxun ëman buánquin ca Pablo 'imainun Silas cacëxa:

—¿Añu carana 'ën 'uchacama tërëncë 'aish iënxun 'ati 'ain?

³¹ Quia ca cacëxa:

—Nucën 'Ibu Jesucristomi sinani ca ami catamët. Ami catamëti camina min xubunu 'icë min aínsi 'ibucamabëbi mitsun 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain.

³² Caxun ca a 'imainun aín xubunu 'icëcamaribi Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin bana ñuixuancëxa. ³³ Ñuixuncëxuinshi ca imëbi an sipuacë unicama bërúancë unin Pablo 'imainun Silas anua manë xon 'acë aín namicama chucaxuancëxa. Chucaxuncëbë ca an sipuacë unicama bërúancë unibë axa aín xubunu 'icëcamaxribi Jesúsmi catamëti nashimicë 'iacëxa. ³⁴ Usa 'ixun ca an sipuacë unicama bërúancë unin aín xubunu buánxun Pablocëñun Silas pimiácëxa. Usocëx ca a unibë aín xubunua 'icë aín aínsi 'ibucamaxribi Nucën Papa Diosmi catamëti ainan 'aish, chuámashirua tani cuëëancëxa.

³⁵ Usaía 'ian pëcaracëbëtan ca an uníxa uni itsimi manania cuacë unicaman policíaxuquin cacëxa:

—An sipuacë unicama bërúancë uninu cuanxun camina a uni rabëa cuantánun ënun quixun cati 'ain.

³⁶ Usaquin caxun xucëx cuanxuan cacëxun ca an sipuacë unicama bërúancë unin Pablo cacëxa:

—An uníxa uni itsimi manania cuacë unicaman ca mi chiquínun quixun 'ë camiaxa. Usa 'ain camina chuámashirua 'aish cuanti 'ain.

³⁷ Usaquian an sipuacë unicama bërúancë unin cacëxun ca Pablonën policíacama cacëxa:

—Nux románo uni 'aish quiricañu 'icëbi, añu caranuna 'a quixun nu ñucáxunmabi, ca camabi unían ismainun rishquimitancëxun nu sipuamionxa. ¿Usaquin 'amionxunbi cara bërí uni raírinën isnúnma nu chiquínin? Ax ca 'aisama 'icën. Atúxbi ca nu chiquini uti 'icën.

³⁸ Ësoquian Pablonën cacëxun cuabiani cuantëcënxun ca policíacaman an uni uni itsimi manania cuacë unicama cacëxa. Caquian, románo uni 'aish ca quiricañu 'icë quixun cacëxun cuati ca racuëacëxa. ³⁹ Racuëti anu cuanxun ca Pablocëñun Silas cacëxa:

—Mix camina románo uni 'aish quiricañu 'ain quixun 'unánxunma cananuna mi 'ón.

Caquin ëman buánxun ca —ënë ëmanuax camina cuanti 'ai —quixun cacëxa. ⁴⁰ Usaquian cacëx sipunuax chiquíquiiani ca Lidianën xubunu cuancëxa. Cuanx atsínquinbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicama anu timëcë isquin upí oquin 'ësëtancëx anuaxribi cuancëxa.

Tesalónica ëmanuaxa unicama tsuáquirua

17

Tesalónica ëmanuaxa unicama tsuáquirua

¹ Usaquiani cuani Anfípolis ëma 'imainun Apolonia ëma anun cuanx ca Tesalónica ëmanu bëbacëxa. Tesalónicanu ca anua judíos unicama timëti xubu achúshi 'iacëxa. ² Usa 'ain ca rabë 'imainun achúshi semana anu 'i, Pablo axa 'icësabi oi anun ñu mëëtima nëtë 'icëbë 'icëbë, anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun, anua timëtia unicama cuënëo bana 'unánmiquin, Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë quixun cai atubë canancëxa. ³ Cuënëo bananu ñuicësabi oquin 'unánmianan ca —a bana quicësabi oi 'iti 'aish ca Cristo paë tantancëx bamatancëx baísqui axa —quixun canan ca —'ën mitsu ñuixuncë Jesús abi ca axa uti nun caíncë Cristo ax 'icë quixun ñuixuancëxa.

⁴ Ñuixunia cuati ca judíos unicama raíri, Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë quixun sinani, ami catamëti Silas 'imainun Pablobë timëacëxa. 'Imainun ca griego banan banacë uni 'ixunbia Nucën Papa Diosan bana cuacëcama, a 'imainun —ax ca aín nuitu upí 'icë —quixuan unin cacë xanucamaxribi Jesúsmi catamëacëxa. ⁵ Usa 'aínbi ca judíos unicama, an Jesús sináncëma, ax ami nutsi Silas 'imainun Pablomí nishquin uni 'atima chiquíshcama timëtancëxun a ëmanu 'icë unicama tsuáquirumiacëxa. Tsuáquirumi, Jasón cacë uni aín xubunu banaruquin barii ca, camabi unían isnun ëma nëbëtsi buánti ca Pablocëñun Silas chiquínti 'icë quiax quicancëxa. ⁶ Usai quiquinbi mëraquinma ca Jasóncëñun axa Jesucristomí catamëcë unicama raíri nirínbianquin a ëmanu 'icë unicaman 'apunu buáncëxa. Buani ca munuma sharati quicancëxa:

—An camabi menu 'icë unicama tsuáquirumicë uni rabëtax ca ënu uaxa.

⁷ Ucë ca Jasonën anua 'inun aín xubunu atsínmi axa. A unicamax ca Romanu 'icë 'apu César quicë bana cuaisama tani, 'apu itsi ca Jesús 'icë quia.

⁸ Pablocëñun Silas ñuicania cuati ca unicamabë a ëmanu 'icë 'apucamaxribi sharati tsuáquiruacëxa. ⁹ Tsuáquiruiabi ca Jasónbëtan raírinën a ënun quixun curíqui 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca Jasóncëñun raíri cuantánun quixun ëancëxa.

Pablobë Silas Berea ëmanu 'iá

¹⁰ Usai 'icëbëtan ca axa Jesucristomí catamëcë unicaman bënëñquinshi imë Pablocëñun Silas Berea cacë ëmanu cuantánun quixun xuacëxa. Xucëx cuanx bëbatancëx ca anua judíos unicama timëti xubunu atsíancëxa. ¹¹ Atsínxuan bana ñuixuncëbëtan ca anua 'icë judíos unicaman, Tesalónica ëmanua 'icëcamasamaira 'ixun, cuëñquin Pablonëan Jesús ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunia cuacëxa. Cuaquin ca asérabi cara Pablonëan ñuixuncë bana ax 'icë quixun 'unáncasquin camabi nëtën Nucën Papa Diosan bana cuënëo isacëxa. ¹² Usaqin 'ai ca atux 'itsáxira —asérabi ca —quixun sinani Jesucristomí catamëacëxa. Usai 'imainun ca griego banan banacë unicama 'imainun xanucamaribi —upí sinánñu ca —quixuan unin 'unáncë, acamax Jesucristomí catamëacëxa. ¹³ Usaía 'icëbëbi ca Tesalónicanu 'icë judíos unicamax, Pablonëan Bereanuxun Nucën Papa Diosan bana ñuixunia ñuicania cuabiani anuribishi cuancëxa. Cuanxun ca Pablomia nishnun quixun anu 'icë unicamaribi tsuáquirumiacëxa. ¹⁴ Tsuáquirumicëbëtanbi ca axa Jesucristomí catamëcë unicaman bënëñquinshi Pablo manë nuntían cuantánun quixun xuacëxa. Xucëbë ca Timoteobë Silas Bereanubi bërúacëxa. ¹⁵ Bërúmainun ca an buáncë unicaman Pablo Atenas ëmanu buáncëxa. Buántancëxun a ëbianía Bereanu cuantëcënia ca Pablonën a unicama Timoteocëñuan Silas bënëtishi a isi unun quixun camiacëxa.

Atenas ëmanua Pablo 'iá

¹⁶ A unicama cuan ca Pablonën Atenas ëmanuxun Timoteocëñun Silas aia caíancëxa. Caini a ëmanu niquin, unían uniocë ñu a unin rabicë, a 'aisamaira isi ca Pablo masá nuituacëxa. ¹⁷ Usa 'ixun ca anua judíos unicama timëti xubunuxun, judíos unicama 'imainun judíosma 'ixunbia an Nucën Papa Dios

rabicë unicamaribi, Jesús ax ca aséribi Cristo, axa uti judíos unicaman caíncë, a 'icë quixun sinánmisa tani cuënëo bana ñui atubë canancëxa. Usai 'ianan ca camabi nētēn anuxun ñu marutinuaxribi anua 'icë unicamabë Jesús ñui canancëxa. ¹⁸ Cananmainun ca raíri unicama usa isa uni 'iti icë quixun epicúreo cacë unicaman bana ñuia cuacë, 'imainun estoico cacë unicamanribia bētsi bana ñuia cuacë, a unicamaxribi uax Pablobë banacëxa. Abë banatancëx ca raírinëx quiacëxa:

—¿Añu cara banañuira 'ixun ënë unin nu ñuixuinsa tanin?

Quicëbë ca raírinëx Pablonëan Jesús ñuianan —bama 'aish ca uni baísquiti 'icë —quixun cacëxun cuax quiacëxa:

—Nun rabicë diosma, bētsi dios ñui sapi ca quia.

¹⁹ Usai quitancëxun ca Pablo bibianquin matá, Areópago cacë, anu buánxun cacëxa:

—Nun nu cuacëma a ñuiquinmi nu cacë bana ënë cananuna upí oquin 'unántisa tanin. ²⁰ Nun cuacëma ñu camina min ñuin. Uisai qui quicë cara quixun cananuna 'unántisa tanin.

²¹ Usa 'ain ca Atenasnu 'icë unicama 'imainun 'uracëox uax atubë 'icë unicama an uisa bana cara an cuacëma 'icë a cuaisa tancëxa. 'Imainun ca unían ñuia cuacëma ñuribi ñuiquin uni caisa tancëxa. Usai ca a unicamax 'iacëxa.

²² Usa 'ain ca Pablo Areópagonu timécë unicama nēbētsinuax niruquin cacëxa:

—Atenasnu 'icë unicama, 'ën iscëxun camina mitsun dioscama 'itsaira sinánquin a rabin. ²³ 'Ëx ënë ëmanu 'icë bain niquin cana anuxunmi mitsun dioscama rabicë 'itsa isan. Isanan cana anuxun mitsun dios rabiquinmi anu ñu nanti ñu achúshinumi ësaquin cuënëocë isan: “Ënëx ca anuxun nun 'unáncëma dios rabiti a 'icën”. 'Unánxunmabimi rabicancë dios a cana 'ën mitsu ñuixunin.

²⁴ An ca me 'imainun anu 'icë ñucamaribi uniocëxa. Ax ca naí, me acaman 'Ibu 'icën. Usa 'aish ca ax anuxun a rabiti unin 'acë xubunu 'ima. ²⁵ Unin a ñu 'axuncëxmabi ca ax usabi 'iá 'aish usabi 'ia. An ca anun nux tsóti nētë 'imainun suñu, piti, 'imainun camabi ñuribi nu 'inania.

²⁶ An ca achúshi uni aín rēbúnquicamaxa mecamanu tsónun uniocëxa. Unioquin ca uiti barin cara aín rēbúnquicamax camabi menu tsóti 'icë quixun mēníonan, anua aín me sēnēncëcamaribi mēníoxuancëxa. ²⁷ Nucën Papa Diosan ca ami sinánquian a 'unánun uni uniocëxa. Uisaxun caranuna a 'unánti 'ai quixunu sináncëxbi ca Nucën Papa Dios nu 'urama 'icën. ²⁸ Nucën Papa Dios cupí cananuna tsotin, a cupí cananuna nitsin, a cupí cananuna ënë menu 'ain. Mistun aintsi raírinëx ca ësaí quiacëxa: “Nux cananuna diosan rēbúnqui 'ain”. ²⁹ Nux aín rēbúnqui 'ixun cananuna sinántima 'ain, ax ca unían 'acë curi 'acë ñuusa 'ianan uxua manë 'acë ñuusa 'ianan maxax 'acë ñuusa 'icë quixun. ³⁰ Nucën Papa Dios 'unáncëma 'ixun ca unin anbia uniocë ñu rabiácëxa. Rabia isquinbi ca Nucën Papa Diosan isëshiacëxa. Isëshia 'ixunbi ca bēri camabi menu 'icë uni 'atimaquin sináncë 'ixunbia sinananun quixun aín unicaman canun camia. ³¹ Nucën Papa Diosan ca mēnócëxa, anúan achúshi uni, Jesucristonën camabi uni, aín nuitu cara upí 'icë, cara upíma 'icë quixun isti nētë. Usaquian 'anun ca an caísacëxa quixuan camabi unin 'unánun, ca Nucën Papa Diosan Jesús bamacëbi baísquimiacëxa.

³² Usaquian bamatancëx ca Jesús baísquiacëxa quixun ñuia cuati ca uni raírinëx Pablomi cuaiacëxa. Cuaimainun ca raírinën Pablo cacëxa:

—Minmi ñuicë bana ënëmi ñuitécënia cananuna bētsi nētēn cuatécënti 'ain.

³³ Usaquian cacëx ca Pablo acama ëbiani cuancëxa. ³⁴ Cuancëbë Pablobë cuani ca raírinëx ami sinani Jesúsmi catamëacëxa. Acamax ca Dionisio,

Areópagonu 'icē uni a 'imainun xanu achúshi Damaris cacē a 'imainun raírribi 'iacēxa.

18

Pablo Corinto ěmanu 'iá

¹ Areópago cacē matánuxun bana ñuixuntancēx ca Pablo Atenas ěmanuax Corinto ěmanu cuancēxa. ² Cuanx bēbaxun ca judío uni achúshi, Aquila cacē, mēracēxa. Ax ca Ponto cacē menuaxa bacēan 'iacēxa. Usa 'aish ca aín xanu Priscilabē Italia menu 'icē Roma ěmanu 'iacēxa. 'Icēbēbia anu 'icē 'apu Claudio ax —judíos unicamax ca camáxbi Romanuax cuanti 'icē —quicēbē ca Corintonu tsoṭi cuancēxa. Usa 'ain ca Corintonu bēbatancēx Pablo Aquilacēñun Priscila isi cuancēxa. ³ Aquila ax ca Pablonēan 'acēsaribi oquian an chupa xubu 'acē uni 'iacēxa. Usa 'ain ca Pablonēn aín xubunu 'ixun Aquilabētan chupa xubu 'acēxa. ⁴ Usoquin 'anan ca anun ñu mēētima nētēcaman anua judíos unicama timēti xubunu cuanxun —Jesús ax ca asérabi Cristo, axa utia judíos unicaman caíncē, a 'icē —quixun bana ñuixuancēxa. Ñuixuncēxun ca judíos unicama raíri 'imainun judíosma unicama raírínēnribi —Jesús ax ca asérabia Nucēn Papa Diosan xuá a 'icē —quixun 'unánquin sináncēxa.

⁵ Usa 'ain ca Timoteobēa Silas Macedonianuax Corintonu bēban Pablonēn bētsi ñu mēēti 'aquinma Jesús ñui quicē banaishi ñuixuancēxa. Ñuixuanan ca judíos unicama, Jesús ax ca asérabi Cristo axa utia atun caíncē a 'icē quixun upí oquin ñuixuancēxa. ⁶ Cacēxbi ca aín bana timanan ami 'atimati banai ami nishacēxa. Usaía 'ia ca Pablonēn anuax ca cuania quixuan atun 'unánun aín chupa tacaquin cacēxa:

—Mitsúxbi 'iisama tani camina Nucēn Papa Diosnan 'itima 'ain. Usaími 'icēxbi ca 'ēn 'uchama 'icēn. Mitsúnmi ēnē bana cuaisama tancēbētan cana judíosma unicama ñuixuni cuanin.

⁷ Catancēx anua judíos unicama timēti xubunuax chiquíquiani ca judíosma 'ixunbia an Nucēn Papa Dios rabicē, Justo cacē uni, aín xubunu cuancēxa, axa anua judíos unicama timēti xubu rapasu 'ain.

⁸ Usa 'ain ca anua judíos unicama timēti xubunu 'icē 'apu, Crispo, abē aín xubunu 'icē aín aintsi 'ibucamaxribi ami sinani Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēacēxa. Usaí 'imainun ca Pablonēan bana ñuixunia cuati, 'aisamaira Corintonu 'icē unicamaxribi ami sinani Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēti nashimicē 'iacēxa. ⁹⁻¹⁰ Usa 'ain ca Pablonēn namáquin cuacēsa oquin ěsaquian Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxun imē cuacēxa:

—Ē cana mibē 'ain. Usa 'ain ca uinu 'icē unínbi mi paē tanmiquin mēētima 'icēn. Ēnē ěmanuax ca 'aisamaira uni 'ēnan 'iti 'icēn. Usa 'ain camina racuēquin ēnquinma 'ēn bana ñuixunti 'ain.

¹¹ Usaquian cacēxun ca Pablonēn achúshi bari 'imainun mēcēn achúshi 'imainun achúshi 'uxē Corintonu 'iquin unicama Nucēn Papa Diosan bana ñuixuancēxa.

¹² Usaquian ñuixuncēbēbi ca Galión, axa Acaya menu 'icē unicaman 'apu 'ain, judíos unicamax Pablomi nishi tsuáquiruacēxa. Tsuáquiruquin bibianquin ca an uníxa unimi mañania cuacē unicama timēcē anu buáncēxa. ¹³ Buánxun ca Galión 'imainun abē 'icē unicama cacēxa:

—Ēnē unin ca usaí judíos unicama 'iti Moisésnēn cuēnēo bana quicēsama oquin Nucēn Papa Dios rabinun quixun unicama caia.

¹⁴ Quixuan cacēbēa Pablo quicascēbētanbi ca Galiónēn judíos unicama cacēxa:

—Ēnē uníxa ñu 'aisama 'acē 'ianan uni 'acē 'ain cuni cana mitsúnmi a ñuiquin cacēxun cuatsian. ¹⁵ 'Aínbi ca an mitsun cuati banaishi ñuixunquin, usaí ca quia

quixun ñuixunia. Usa 'ain camina mitsúnbi mēníoti 'ain. 'Ēn cana ěnē ñu mitsu mēníoxuntima 'ain.

¹⁶ Usaquin catancēxun ca Galiónēn axa Pablomi manáncē unicama a cuantánun quixun cacēxa. ¹⁷ Cacēx cuanquinbi ca anua judíos unicama timēti xubunu 'icē 'apu, Sóstenes, a bixun mēēcancēxa. Usoia isquinbi ca Galionēn caquinma isēshiacēxa.

Antioquíanu cuantēcēntancēxa Pablo amiribishi mecama oi cuantēcēan (18.18-21.26)

¹⁸ Usocēx 'itsa nētēn pain Corintonu 'itancēx ca Pablo Siria menu cuanti sinani axa Jesucristomi catamēcē unicama —cana cuanin —cabiani, Priscila 'imainun Aquílabē manē nuntin cuancēxa. Cuanx Cencrea ěmanu bēbaxun ca Pablonēn, —'ēn Nucēn Papa Dios cacēsabi oi 'i cana sēnēni —quixun sinánquin aín bu tēamiacēxa. ¹⁹ Tēamitancēx cuanx ca Efeso ěmanu bēbacēxa. Bēbax Priscila 'imainun Aquila ěbiani cuanx anua judíos unicama timēti xubunu atsíanx ca anuax Pablo anua timēcē judíos unicamabē banai atubē usai Jesús 'iti ñuiquin Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ñui canancēxa. ²⁰ Usaía 'ia judíos unicaman atubēa 'inun cacēxbi ca Pablo anu 'iáma 'icēn. ²¹ Abē 'iquinma ěbianquin ca atu cacēxa:

—Judíos unicama anun timēti nētē sēnēncēbē atubē Jerusalénu 'itancēx cana Nucēn Papa Dios cuēēncēbē mitsu isi utēcēnti 'ain.

Quixun cabiani ca Efesonuax cuancēxa. ²² Cuanx Cesárea ěmanu bēbax ca nuntinuax 'ibúquiani taēn Jerusalénu cuancēxa. Cuanx bēbaxun atu istancēxun axa Jesucristomi catamēcē unicama —cuanmainun ca 'it —cabiani ca Antioquíanu cuancēxa. ²³ Antioquíanu 'ēora pain 'itancēx ca Galacia menu 'icē ěma 'imainun Frigia menu 'icē ěmacama oi cuanquin Pablonēn axa Jesucristomi catamēcē unicama upiti Jesucristomi sinani ax cuēēncēsabi oi 'inun quixun caquin atu 'ēsēacēxa.

Efesonuxuan Apolosnēn bana ñuixuan

²⁴ Pablonēan Galacia menu cuanan Frigia menuribi cuanquin axa Jesucristomi catamēcē unicama 'ēsēmainun ca Alejandría ěmanu 'icē judíos uni achúshi, Apolo, ax Efeso ěmanu cuanx anu 'iacēxa. Ax ca an Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo upí oquin 'unáncē 'aish unicama upí oquin bana ñuixuncē 'iacēxa. ²⁵ Nucēn 'Ibu Jesús ñuixunquian 'unánmicancē 'ixun ca Apólosnēn cuēēni banaquin, Jesús ñuiquin, upí oquin Efesonu 'icē unicama ñuixuancēxa. Usaquin Jesús ñuiquin bana ñuixuanan, —aín 'uchacama chiquinatia ca Juanēn uni nashimiacēxa —quixun 'unánquinbi ca Apolosnēn —Jesucristonēn ca aín Bēru Ñunshin Upí aín unicama abēa 'inun 'inania —quixun 'unánma 'icēn. ²⁶ Usa 'ain ca anua judíos unicama timēti xubunuxun Apolosnēn racuēquinma bana ñuixunia cuaquin ca Aquílabētan Priscilanēn 'uri buánxun Apolos, Jesúsmi catamēti ca uni usai 'ia quixun upí oquinra ñuixuancēxa. ²⁷ Usa 'ain ca Acaya menua Apolos cuainsa tancēbētan axa Jesucristomi catamēcē unicaman —asábi ca —catancēxun atuan upí oquin Apolo binun quixun caquin axa Acayanuax Jesucristomi catamēcē unicama quirica cuēnēoxuancēxa. Cuēnēoxunia quirica bibiani manē nuntin cuanx Acayanu bēbatancēxun ca Apolosnēn anua 'icē a Nucēn Papa Diosan nuibaquin Jesúsmi sinánmicē unicama upí oquin 'aquiancēxa. ²⁸ 'Aquianan ca unicaman cuamainun —Cristo ca ucēma 'icē —quixuan sinaniabi abē banaquin judíos unicama, Jesús ax ca asérabi Cristo, axa utia atun caíncē a 'icē quixun canan usai ca Cristo 'iti 'icē quiax ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quia quixun 'unánmiacēxa.

19

Pablo Efesonu 'iá

¹ Corinto ëmanua Apolos 'ain ca Pablo matá me sapáncama oi cuantancëx Efesonu bëbacëxa. Bëbaxun ca anu 'icë axa Jesucristomi sináncë unicama mëracëxa. ² Mëraxun ca ñucácëxa:

—¿Mitsúxmi Jesucristomi sináncëbë cara aín Bëru Ñunshin Upí mitsunu uax?

Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

—Nun cananuna Jesucristomi catamëti ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'ia quixun ñuia cuacëma 'ain.

³ Usaía quia ca Pablonën atu cacëxa:

—¿Añu sinani caramina nashimicë 'ian?

Cacëxun ca cacëxa:

—Juanëan uni 'unánmicë bana sinani cananuna nashimicë 'ian.

⁴ Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Atimaquin sináncë 'ixunbia sinanatia ca Juanën uni nashimiacëxa. Nashimiquin ca cacëxa, axa a caxu uti uni achúshi, Jesús, axa utia judíos unicaman caíncë, Cristo, ami sinánun quixun.

⁵ Usaía Pablo quia cuati ca Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti a unicamax nashimicë 'iacëxa. ⁶ Usa 'ain ca a unicama Pablonën aín mëcënan ramëcëbë atunu Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí uacëxa. Usaría 'icëbë unin 'unáncëma banan bananan ca a unicaman, usaquian Nucën Papa Diosan sinánmicë bana unicama ñuixuancëxa. ⁷ Anu 'icë uni nashimicëcama ax ca mëcën rabë 'imainun rabë unisa 'iacëxa.

⁸ Usa 'ain ca Pablonën anu rabë 'imainun achúshi 'uxë 'iquin, anua judíos unicama timëti xubunuxun racuëquinma upí oquin Jesús ñuiquin bana ñuixuancëxa. Ñuixunquin ca, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quixuan 'unánun anu 'icë unicama ñuixuancëxa. ⁹ Ñuixuniabi ca raírinën masáquin sinánquin cuaisama tancëxa. Usaquin cuaisama tani ca anu timëcë unicaman cuamainunbi —Jesúsmi sinánti ca 'aisama 'icë —quiax quiacëxa. Usai quicëbë, anuax chiquíquianquin ca Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama buani, Tirano cacë unían anuxun uni 'unánmicë xubu, anu cuancëxa. Cuanxun ca anuxun camabi nëtën bana ñuixuancëxa. ¹⁰ Usaquin ca Pablonën rabë barin anuxun bana ñuixuancëxa. Pablonëan usaquin ñuixuncëxun ca Asianu 'icë unicama, judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi Nucën 'Ibu Jesús ñuiquian ñuixuncë bana cuacëxa. ¹¹ Cuacëbëtan ca Pablonën anuxun Nucën Papa Diosan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. ¹² Usa 'ain ca amia Pablo ratíquicë chupa 'imainun pañun abia anu buania mëëi uni ñucëcamax pëxcúacëxa, pëxcúmainun ca ñunshin 'atimacamaxribi uninuax chiquíacëxa.

¹³ Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën usoquin 'aia istancëxun ca an cuainbëquini ñiquin uninua ñunshin 'atima chiquíncë judíos unicama raírinën, Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën 'acësaribi oquin 'ati sináncëxa. Usaquin sinánquin ca uninu 'icë ñunshin 'atima cacëxa:

—Pablonëan unicama ñuixuncë Jesús an 'amicëxun cana mi cain, ënë uninuax ca chiquit —quixun.

¹⁴ Usaquian an ñu 'acë uni raírinëx ca judíos sacerdotenën cushicama achúshi, Esceva cacë, aín bëchicë mëcën achúshi 'imainun rabë 'iacëxa. ¹⁵ Usa 'ixuan cacëxunbi ca ñunshin 'atimanën Escevanën bëchicëcama cacëxa:

—Jesús 'imainun cana Pabloribi 'unan. Usa 'ixunbi cana ui caramina 'ai quixun mitsu 'unaniman.

¹⁶ Quixun cai chirínquianx anu 'iruquin ca ñunshin 'atimañu uni an cupinunma atu mëëacëxa. Mëëquian cushínra mëëcëx ca chupañuma 'aish aín

nami tēátēábu 'aish xubunuax chiquiti abácēxa. ¹⁷ Usoquian 'acēa ñuia ca Efesonu 'icē judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi cuacēxa. Cuati racuēquin ca:

–Nucēn 'Ibu Jesús, ax ca cushiira 'icē –quiquin a rabiácēxa.

¹⁸ Usaía 'icēbē uxun ca axa Jesúsmi catamēcē 'itsa unin –usaribi oquin cana 'ēn ñu 'atima 'acē –quixun chiquinacēxa. ¹⁹ Usomainun ca an ñubēti 'unáncē unicaman anua ñubēti 'unáncē quiricacama bēxun, camabi unían ismainun nēēancēxa. Usa 'ain ca a quiricacaman cupí cincuenta mil curíquisa 'iacēxa. ²⁰ Usaría 'imainun ca a ñuiquin bana ñuia cuati Jesucristomi catamēti unicamax amiribi amiribi 'itsacēxa.

²¹ Usa 'ain ca Pablonēn Macedonia me 'imainun Acaya menu pain cuantancēx Jerusalénu cuanti sináncēxa. Jerusalénu cuanti sinani ca quiacēxa: Anu pain 'itancēx cana Roma ēmanuribi cuanti 'ain. ²² Usaquin sinánxun ca Pablonēn an 'aquincē uni rabé, Timoteo 'imainun Erasto, a Macedonia menua cuantánun xuacēxa. Xutancēx ca Asia menua 'icē ēma Efeso, anu 'ēora pain í bērúacēxa.

Efesonu 'icē unicamaxa tsuáquirua

²³ Efesonuaxa Pablo cuancēma pan 'ain ca Jesucristo ñuicē bana cuaisama tani, a ēmanu 'icē unicamax tsuáquiruacēxa. ²⁴ Usaía 'inun ca Demetrio, an uxua manē unioquin ñu chucúmaracama 'ati 'unáncē, an tsuáquirumiacēxa. Demetrio an anuxun diosa Artemisa cacē rabiti xubu iscēsa 'itánun cham-aburatsu oquin manē uxua unioçēxa. Unioxun maruquin ca a 'imainun abētan ñu 'acē unicamanribi 'itsaira curíqui biacēxa. ²⁵ Demetrionēn ca abētan usoquin 'acē unicama 'imainun anribia usaribi oquin ñu 'acē unicamaxa, an camicēx timētia cacēxa:

–Mitsun camina 'unanin, ēnē ñu ēsoquin 'atancēxun maruquin cananuna anun nun ñu maruti curíqui bitsin. ²⁶ Usa 'aínbi camina mitsun Pablo isanan an ñuicē banaribi cuatin. An ca Efeso ēmanushima, Asia menu 'icē ēmacama oquin, unían a rabinuxun 'acē ñu ax ca asérabi diosma 'icē quixun caquin, a rabixunma 'anun caquin 'aisamaira uni sinánmiaxa. ²⁷ Usoquian sinánmicēxun ca unin nun nu unioçē uxua manē 'acē xuburatsu bitima 'icēn. 'Imainun ca Diananēxa cushi 'aínbi unicaman anuxuan a rabicē xubu cha manuti 'icēn. Diana axa Asianu 'icē unicama 'imainun camabi menu 'icē unicaman rabicē 'aíshbi ca rabicēma 'iti 'icēn.

²⁸ Usai Demetrio quia cuati ca nishi sharati tsuáquirui quicancēxa:

–Cushiira ca Diana 'icēn. Efesonu 'icē unicaman rabicē diosa ca Diana 'icēn.

²⁹ Usari quicēbē ca Efeso ēmanu 'icē unicama sharati tsuáquiruacēxa. Tsuáquiruquin Macedonia menu 'icē uni rabé, Gayo 'imainun Aristarco, axa Pablobē nicē, a bixun nirínbianx ca anua unicama timēcē xubunu abáquianx atsíancēxa. ³⁰ Atsíncēbēa anu 'icē unicama cai axribi atsíntisa taniabi ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman –miribima bitsia atsíanxma ca 'it –quixun Pablo cacēxa. ³¹ Camainun ca an 'unáncē Asia menu 'icē 'apu raírínēnribi anu timēcanti xubunu atsíanxma 'inun quixun Pablo camiacēxa. ³² Usa 'ain ca axa timēcē unicamax tsuáquirui, raírínēxa bētsi ñu ñui quimainun raírínēxribi bētsi ñu ñui banai sharácēxa. Sharáquinbi ca aín patsanēn añu 'anux cara timéaxa quixun 'unánma 'icēn. ³³ Pablomia 'icēsaribiti ca anua timēcē unicamax anua atubē 'icē judíos unicamamiribi nishacēxa. Usaía ami nishcēxun ca judíos unicama an Alejandro, uisai 'i cara timéaxa quixun an anua timēcē unicama canun quixun cacēxa. Cacēxun ca Alejandronēn aín mēcēnan sanánquin aín bana cuanun quixun cacēxa. ³⁴ Cacēxbi ca –ax ca judío uni 'icē –quixun 'unani nētētima rabé horan pain munuma sharati quicancēxa:

—Cushiira ca Diana 'icën. Efesonu 'icë unicaman rabicë diosa ca Diana 'icën.

³⁵ Usa 'ain ca sharatia nētēnun cacēxbi nētētisama taniabi an 'apu quirica cuēñōoxuncē unin nētēmiacēxa. Nētēmia ca cacēxa:

—Efesonu 'icë unicama, 'ēn mitsu camainun ca cuat. Ēnē ēmanu 'icë unicamax ca an anuxun Diana rabiti xubu bērúanan a iscēsa maxax naínuax nipacēcē bērúancē 'icën. Usa ca quixun ca camabi menu 'icë unicaman 'unánxa. ³⁶ Usa 'ain ca, usama ca quiax uíxbi quitima 'icën. Usa 'ain camina nētēti 'ain. Nētēanan camina sinánxunmaishi ñu 'atima 'ain. ³⁷ Mitsúnmi bēcē uni rabētāx ca mitsun rabicë diosa ñui 'atimati banacēma 'icën. ³⁸ Usa 'aínbi ca Demetrio 'imainun an abētan uxua manē 'acē ñu 'acē unicaman, unimi manántisa tanquin, an uníxa uni itsimi manania cuacē unicama cati 'icën. Canan ca 'apu raíriribi cati 'icën. Cacēbētanbi ca Demetrio 'imainun abē 'icë unicamaxa ami manáncē unicamanribi, an uníxa uni itsimi manania cuacē unicama cati 'icën. ³⁹ Usa 'ain camina bētsi ñuribi mēñóisa tanquin anúan 'apucama timēti nētēn anu timēcē unicaman cuamainun cati 'ain. ⁴⁰ Uisai 'i caranuna sharati quixuan ñucācāncēxun a ñuiquin cati ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca 'apumi nishínu 'icēsa sināncanti 'icën.

⁴¹ Usaquin catāncēxun ca timēcē unicama cuantánun quixun xuacēxa.

20

Macedonia me 'imainun Grecia menu Pablo cuan

¹ Usaquin cacēxa cuancēbētan ca Pablonēn axa Jesucristomi catamēcē unicama camicēx aia 'ēsēanan bana ñuixuntāncēxun —cuanmainun ca 'ican —quixun atu cabiani Macedonia menu cuancēxa. ² Cuanquin ca a menua 'icë ēmacamanua 'icë axa Jesucristomi catamēcē unicama, ēníma Jesúsmi catamēnun quixun caquin sinánmiacēxa. Sinánmībiani ca Grecia 'icēbi Aca-yaribi cacē menu cuancēxa. ³ Cuanx bēbax ca anu rabē 'imainun achúshi 'uxē 'iacēxa. Anu 'aish ca manē nuntin Siria menu cuanti sinánquinbi, judíos unicamaxa ami 'ēsēnania ñuia cuati sinanacēxa. Sinanabiani ca Macedonia anu pain bain cuancēxa. ⁴ Cuancēbē ca Berea ēmanu 'icë uni, Sópater, a 'imainun Tesalónica ēmanu 'icë uni rabē, Aristarco 'imainun Segundo, 'imainun Derbe ēmanu 'icë uni, Gayo, 'imainun Asia menu 'icë unicama, Timoteo, Tíquico, Trófimo, acamax Pablobē cuancēxa. ⁵ Cuanx Macedonia menu bēbacēbē ca atux pain Troas ēmanuxun nu caini cuani nu ēbiani rēcuēñquiancēxa. ⁶ Usa 'ain cananuna anun chamiti ñucēñunma 'acē pán anun piti nētē inúmitāncēx, nuxribi Filiposnuax manē nuntin cuanx, mēcēn achúshi nētē 'icēbē Troasnu bēbacēn. Bēbax cananuna mēcēn achúshi 'imainun rabē nētē anu 'iacën.

Troas ēmanu Pablo 'ía

⁷ Anu 'aish cananuna domingo nētēn axa Jesucristomi catamēcē unicam-abē pán tucapaxun pi timēacēn. Timēan ca Pablonēn, imēishinu cuanti 'ain, ñantónpaquin 'uran bana ñuixuancēxa. Usoquin ca imē naēx 'itámainun 'acēxa. ⁸ Usoquin ca Pablonēn xubu cata itsi manáinra 'icë, anua lamparín 'itsaira tiríocē 'icë anunu timēcē, anuxun bana ñuixuancēxa. ⁹ Usaquin Pablonēn manámi 'icë xubu cata rabē 'imainun achúshi, anuxun bana ñuixuncēbēbi ca bēná uni achúshi, Eutico cacē, ax xubu manámia 'icë xēcuē anu tsotax, 'uxcēnan tēnāncēx 'uxax ēman nipacēacēxa. Nipacētía bamaia ca bicāncēxa. ¹⁰ Bicēbē xubunuax 'ibúquianquin bēná uni 'icúquin bitsi rantin purúnquin ca Pablonēn anua 'icë unicama cacēxa:

—Ratúaxma ca 'ican, ca uinacētia.

¹¹ Catāncēx manan 'irutēcēnxun, pán tucapaxun pianan pēcaratamainun bana ñuixunēti, ca Pablo atu ēbiani cuancēxa. ¹² Cuancēbē ca bēná uni Eutico axa chuáma 'aish asábi 'icë buani cuēñquiani cuancāncēxa.

Troasnuaxa Pablo Miletonu cuan

¹³ Usa 'ain cananuna Pablonëan taën cuainsa tanquin, anua bitsi cuanun cacëx, nux pain rëcuënguiani manë nuntin Asón cacë ëmanu cuancën. ¹⁴ Cuanx bëbaquin Asónua Pablo bibiani cananuna abë nuntin Mitilene cacë ëmanu cuancën. ¹⁵ Mitilenenuax coonx cananuna Quío cacë nasí rapasu bëbacën. Bëbax anuax coonx cananuna Samos cacë nasínu bëbacën. Bëbatancëx cananuna anu 'icë ëma Trogilio anuax pain tantiacën. Tanti anu 'inëti cuanx cananuna Mileto cacë ëmanu bëbacën. ¹⁶ Anuxun ca Pablonën Pentecostés cacë nëtë 'iisama pain 'ain Jerusalénu bëbati sinánquin 'uran Asia menu 'iisama tanquin, Efeso ëma 'urama 'aínbi anu cuantima sináncëxa.

Efesonuaxa ax Jesucristomi catamëcë unin cushicama Pablonën bana ñuixuan

¹⁷ Usaquin sinánxun ca Miletonuxunbi Efesonua 'icë axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamaxa anu unun quixun Pablonën camiacëxa.

¹⁸ Camicëx aia ca cacëxa:

–Asia menu utancëx carana mitsubë 'aish uisai 'ëx 'ia quixun camina mitsun 'unanin. ¹⁹ 'Ëx mitsubë 'ixun cana mitsúnmi 'ë rabiti sinánquinma axa cuëencësabi oi 'iquin Nucën 'Ibu Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuan. Usoquin 'ai cana bëunan mëscúanan judíos unicaman 'ë bëtsi bëtsi ocëx 'aisamaira tëmëran. ²⁰ Usai 'iquinbi cana ënquinma uisai caramina Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'inux upí 'iti 'ai quixun racuëquinma mitsu bana ñuixuan. Usaquin nëtëquinma mitsúxmi timëcë ñuixuanan cana mitsun xubucamanuxunribi mitsu bana ñuixuan. ²¹ Ñuixunquin cana judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi Nucën Papa Dios cuëencësa oi 'inux sinanatía Nucën 'Ibu Jesucristomi catamënun quixun can. ²² Usa 'ain cana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi Jerusalénu cuanin, uisai carana anuax 'iti 'ai quixun 'unanimabi. ²³ An 'unánmicëxun cana 'unanin, uinu 'icë ëmanu carana cuani anuxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ë caia, anuax cana sipuocancë 'ianan unían 'atimocëxun 'aisamaira oquin tëmëranuxun 'ai quixun. ²⁴ Usaquian 'unánmicëxbi cana 'ëx uisai carana 'iti 'ai quixun sinani bënëtiman. Bamanuxunbi Nucën 'Ibu Jesusan cacësabi oquin 'ai cuëenquin sënëonti cana cuëënin, Nucën Papa Diosan ca nuibaquin unicama ainan 'inun iëmisa tania quixuan camabi unin 'unánun.

²⁵ Usaquin sinánquinbi cana 'unanin, uicama carana Nucën Papa Diosan uni 'inun bana ñuixuan acaman ca 'ë istëcënxunma 'aia quixun. ²⁶⁻²⁷ Mitsúnmi 'ë istëcëncëxunmabi cana ësoquin mitsu cain, uisai cara Jesucristo cupí aín unicamax, an mëníosabi oi 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan 'ë 'unánmicë, acama ñuiquin cana mitsuishima camabi ëmanu 'icë unicamaribi ñuixuan. Usa 'ain ca 'ën Jesucristo ñuiquin bana ñuixunia cuatibia ami catamëcëma 'ain 'ën 'uchama 'icën. ²⁸ Usa 'ain camina mitsun mina ñu 'aisama 'ai bërúancati 'ain. Bërúancanan camina axa Jesucristomi catamëcë unicamaribia upí 'inun bërúanti 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca usoquinmi axa Jesucristomi catamëcë unicama bërúanun mitsu 'imi axa. A unicamax ca axa bama cupí Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'aish aín uni 'icën. ²⁹ 'Ën cana 'unanin, 'ëx cuancëbë ca uni raíri uti 'icën. Uxun ca axa ami sináncë unicama, Jesucristomi catamëti bana a ënun quixun paránti 'icën. 'Inúanëan bëtsi biquin carnero tsuácacësaribi oquin ca a unin axa ami sináncë unicama Jesús manunun quixun parántisa tanti 'icën. ³⁰ 'Ësaquinribi cana 'unanin, axa Jesucristomi catamëcë unicamabë timëcë unicama bëtsi bëtsin ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin ñuixunquinma, cëmë bana ñuixunti 'icën, a bana quicësabi oi isa 'inun quixun. ³¹ Usa 'ain camina unin paráncëma 'inuxun upí

oquin sináinrati 'ain. Camina sinánti 'ain, rabé 'imainun achúshi barin cana ñantánbi něténbi nětéquinma bëunan mēscúquin mitsu 'ēsēan.

³² Bērí cana an bërúanun Nucēn Papa Dios mitsu ñucáxunin. An ca nuibaquin mitsu ami cushinun 'imianan axa ami sináncē unicama 'imicēsaribi oquin asérabi ainan 'aíshmi ax cuēēncēsa oíshi 'inun mitsu 'imiti 'icēn.

³³ 'Ēn cana curíqui ñucánan chupa uibi ñucácēma 'ain. ³⁴ Mitsúnbi camina 'unanin, 'ēn mēcēnanbi ñu mēēxun cana 'ēn piti 'imainun 'ēn chupa bianan 'ēx abē 'icēcamaribi bixúan. ³⁵ Usaquin ñu mēēcē 'ixun cana mitsu 'unánmia, mitsúnribimi usoquin 'anun, ñuñuma uni ñu 'inánuxun. Usaquin 'ati sinani ca Nucēn 'Ibu Jesús ēsai quiacēxa: “A unin ñu 'ináncē uni ax cuēēncēsamaira oi ca an uni ñu 'ináncē uni ax cuēēnia”. A bana camina manuquinma sinánti 'ain.

³⁶ Ēsaquin catancēx ca Pablo rantin puruni tsóbuti anu 'icē unicamabē Nucēn Papa Diosbē banacēxa. ³⁷⁻³⁸ Banai sēnēnia ca —ē camina istēcēnuxunma 'ai —quia oi camáxbi masá nuituti abē 'icúcanani bëunan mēscúquin bërúanxa cuanun caquin manē nuntinu 'irumiquin Pablo buáncēxa.

21

Jerusalénu Pablo cuan

¹ Buáncēx 'iruax Efesonu 'icē unicama ēbiani cuanx cananuna Cos cacē nasínu cuancēn. Anuax coonx cananuna Rodas cacē nasínu cuanx, an-uaxribi Pátara cacē ēmanu bēbacēn. ² Bēbaxun cananuna anua axa manē nuntin Fenicia menu cuanti uni raíri mēracēn. Mērax cananuna a nuntin atubē cuancēn. ³ Cuanxun Chipre nasía mēmiu 'icē inubiani cananuna Siria menu cuancēn. Cuanx cananuna anu 'icē unicaman buáncē aín ñucama a nanpáxunti cupí Tiro ēmanu cuancēn. ⁴ Usai Tironu bēbaxun, axa Jesucristomi catamēcē unicama mērax, cananuna mēcēn achúshi 'imainun rabé nětēn atubē anu 'iacēn. Nuxnu anu 'ain ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun a unicaman uisai cara Pablo 'iti 'icē quixun 'unánquin Jerusalénu cuanxma 'inun quixun cacēxa. ⁵ Usaquian cacēbēbi cananuna a nētēcama inúcēbē cuancēn. A ēmanuax cuancēbē ca axa Jesucristomi catamēcē unicamax aín xanu 'imainun aín bēchicēbēbi nubē masinu cuancēxa. Cuanx cananuna rantin puruni tsóbuax masinuax Nucēn Papa Diosbē banacēn. ⁶ Usai 'itancēxun atubē 'icucananquin —cuanmainun ca bërúanx 'ican — quixun atu cai cananuna manē nuntinu 'iruacēn. 'Irucēbē ca a unicamax aín 'icēnu cuantēcēancēxa.

⁷ Anuax cuanx cananuna Tolemaida ēmanu cuancēn. Cuanx bēbaxun axa Jesucristomi catamēcē unicama catancēx cananuna achúshi nětēn atubē 'iacēn. ⁸ Anuax pēcaratēcēncēbē cuanx cananuna Cesárea ēmanu bēbacēn. Bēbax cananuna Felipenēn xubunu abē 'i cuancēn. Felipe ax ca an Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuncē 'ianan mēcēn achúshi 'imainuan rabé uni Jerusalénuxun an piti mētícanun caíscan acama achúshi 'iacēxa. A Felipebē cananuna 'iacēn. ⁹ Aín bēchicē ca rabé 'imainun rabé xanu bēnēñuma 'iacēxa. A xanucaman ca Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun bana uni ñuixuancēxa.

¹⁰ Anu 'itsa nētē 'icēbē ca an Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun bana uni ñuixuncē uni achúshi Agabo cacē, ax Judea menuax bēbacēxa. ¹¹ Bēbax nu isi uxun anun Pablo tsitēcērēquicē, a biax anun tanēacanan anun mēnēacati ca quiacēxa:

—Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí ca ēsari quia: Ēnēn 'ibu ca ēsaribi oquin nēaxun Jerusalénu 'icē judíos unicaman judíosma unían binun 'inánti 'icēn.

¹² Ēsaría Agabo quia cuaquin ca nubētan Cesáreanu 'icē unicamanribi, Jerusalénu cuanxma 'inun quixun Pablo cacēxa. ¹³ Cacēxbi ca Pablo quiacēxa:

—¿Añu cupí caramina usai banai bëunan mëscúquin 'ë masá nuitumin? Jerusalénuxuan Nucën 'Ibu Jesúsnan cupí 'ë nëacancëxbi cana bënëtima 'ain. Usoquin nëanan 'ë 'acancëxbi cana asábi 'iti 'ain.

¹⁴Usai quia Jerusalénu cuancatsi quia cananuna Pablo sinanamicasmacën. Usa 'ain cananuna quiacën:

—Nucën 'Ibu Dios cuëëncësabi oi ca 'iti 'icën.

¹⁵Usa 'ain cananuna ñu mëníobiani Cesáreanuax Jerusalénu cuancën.

¹⁶Cuancëbë ca nubë Cesáreanuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicama raíri cuancëxa. Acaman ca Chiprenuax ucë uní Mnasón, axa 'itsa baritian Jesucristomi catamëcë, a 'unáncë 'ixun aín xubunu anunu 'inun nu buáncëxa.

Pablo Jacobo isi cuan

¹⁷Usa 'ain ca Jerusalénu bëbaia axa Jesucristomi catamëcë unicaman cuëënguquin nu biacëxa. ¹⁸Usaquian bicëx 'inëti cananuna pëcaracëbë Pablobë Jacobo isi cuancën. Abë ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushicamaribi 'iacëxa. ¹⁹'Icë —¿uisa caina 'ai? —quixun catancëx atubë banaquin ca Pablonën uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan 'amicëxun, anua judíosma unicama 'icë ëmacamanuxun ñu 'axa quixun ñuixuancëxa.

²⁰Usaquian Pablonën ñuixuncëxun ca —asábi ca —quixun caquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. Rabitançëxun ca Pablo ësaquin cacëxa:

—Asábi ca. Usa 'aínbi camina 'unanin, 'aisamaira judíos unicamax ca Jesúsni sinánxa. Sinánxunbi ca ësaquinribi sinania, Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuënëo bana quicësabi oi cananuna 'iti 'ai quixun. ²¹A unicamax ca quia, min isamina bëtsi bëtsi menua judíos unicama, Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana quicësabi oi 'iaxma 'inun quixun can. Canan isamina judíos unicaman 'acësaribi oquin bëbu tuá 'unántioxunma 'anun quixunribi can. ²²An usa bana cuacë unicamax ca mi ucë cuati timëti 'icën. ¿Usa 'ain caramina uisai 'iti 'ain? ²³Nun ësaquin cacësabi oquin camina 'ati 'ain. Ènu ca rabë 'imainun rabë judíos uni, an Nucën Papa Dios cacësabi oi 'i sënënguian aín bu tëamitishi 'icën. ²⁴Ènë uni buani camina abë judíos uni 'icësaribiti 'inux mixribi nashi mëníocati 'ain. Mëníocanan camina a unicamaxa Moisésnën cuënëo bana usai 'iti quicësabi oi 'ianan aín bu tëacë 'inun cupíoquin mëníocamiti 'ain. Minmi usoia isquin ca judíos unicaman 'unánti 'icën, mix camina Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana quicësabi oi 'i quixun. 'Unánan ca mimia manáncë bana ax ca cëmë 'icë quixun 'unánti 'icën. ²⁵Mixmi judío uni 'aish usai judíos unicama 'iti bana quicësabi oi 'iti 'aínbi ca nun sináncëx judíosma unicamax usai 'itima asábi 'icën. Usaquin sinánquin cananuna ësaquin 'axun acama quirica buánmian: Judíos unicama usai 'iti banacama quicësa oquin 'aquinma camina ësaquinshi 'ati 'ain, unínbia uniocë ñu rabiquian 'acë ñuina camina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain, 'imainun camina tëtécacë ñuina pitima 'ain, 'imainun ca bëtsi xanubë 'ima uní aín xanubëishi 'iti 'icën.

Roma émanua Pablo cuan ñuicë bana (21.27-28.31)

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun Pablo bican

²⁶Usaquian abëa 'icëcamabëtan Jacobonën cacësabi oquin, rabë 'imainun rabë uni a buonx ca Pablo judíos unicama 'icësaribiti nashi abë mëníocacëxa. Mëníocanan ca uisa nëtën cara anun mëníocati nëtë sënënti 'icë quixun canan uisa nëtën cara Nucën Papa Dios rabiquin ñuina rëti 'icë quixun anu 'icë sacerdotëbëtan mëníoi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancëxa.

²⁷Anun mëníocati nëtë mëcën achúshi 'imainun rabë sënënti 'uramara 'ain ca judíos unicama raíri, Asianuax ucë, acaman Pablo anuxun Nucën Papa

Dios rabiti xubunua isacëxa, isquian tsuácarucëxun Pablo biacëxa. ²⁸ Bitsi ca munuma cuënishi quicancëxa:

—Israel unicama, nu ca 'aquin. Ënë unix ca an camabi menu cuanquin judíos unicamamia 'inun quixun unicama ñuixuncë a 'icën. Usa 'ixun ca nun cuati bana Moisésnën cuënëo quicësabi oi 'iaxma 'inun quixun canan, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ënë 'atimaquin ñuiquinribi unicama caia. Usa 'ixun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu judíosma, axa griego banan banacë unicama raíribi atsínmiaxa. Atsínmixun ca ënë xubu upí 'atimamiaxa —qui ax.

²⁹ Jerusalënuaxa abë nitsia isbaiëxanx ca Efesonu 'icë uni, Trófimo, a Pablonën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínmicësa sinani usai quicancëxa. ³⁰ Usaía quicëbë tsuáquirui abácuatsini uquin ca Jerusalënu 'icë unicaman biquin, Pablo anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ëman nirínbianquin bënëquinshi xëcuëcama xëpuacëxa. ³¹ Usaquin 'ai Jerusalënu 'icë camabi uni tsuáquirucëa ñuia ca comandantenën cuacëxa. ³² Usaquin cuaquin aín suntárucamacëñun suntárunën cushicama timëtancëxun abáquianquin buanx ca comandante anua unicama 'icë anu bëbacëxa. Bëbaia isquin ca mëëquinbi Pablo ëancëxa. ³³ Usocëbë uquin ca Pablo biquin comandantenën aín suntárucama manë risi rabëtan təcërëcanun quixun cacëxa. Caquin ca ui cara ax 'icë quixun ñucánan añu cara 'axa quixun ñucácëxa. ³⁴ Ñucácëbëbia unicamax bëtsi bëtsi bana ñui sharácëbëtan upí oquin cuaquinma ca comandantenën anua suntáru bucucë xubunua buánun quixun cacëxa. ³⁵⁻³⁶ Cacëxuan buáncëbë, a caxu cuanquin catícabiani ca unicama sharati tsuáquirui quiacëxa:

—Ca bamati 'icën.

Usai quia tsuáquirucëbëtan ca unínma 'aia quixun suntárucaman atun xubunua 'icë tapitia 'urama 'ain Pablo 'icúquin birubianquin buáncëxa.

Unicamax ami manáncëxuan Pablonën ca

³⁷ Usoquin buánxuan atun xubunu suntárucaman atsínmicëxunbi ca Pablonën comandante cacëxa:

—¿Bananun caina 'ë 'imitima 'ain?

Cacëxun ca comandantenën cacëxa:

—¿Griego banan banati caina 'unan? ³⁸ ¿Mix caramina Egiptonu 'icë uni an bari itsin, 'apumi nishquin unicama tsuáquirumitancëxun uni 'aquin cuatro mil uni, anu uni 'icëma menu buáncë, ama 'ain?

³⁹ Usaquin ñucácëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Ëx cana judío uni 'ain, Cilicia menua 'icë ëma cha, Tarso, anu 'icë. ¿Usa 'ain caramina 'ën axa tsuáquirucë unicama canun 'ë camitima 'ain?

⁴⁰ Cacëxun ca comandantenën —camina cati 'ai —quixun cacëxa. Cacëx tapitinu nixun mëcënan sanáncëxa nëtëtia ca Pablonën hebreo banan banaquin ësaquin unicama cacëxa:

22

¹ 'Ën aintsicama 'imainun caniacëcë unicama, uisai carana 'ia quixun 'ën aséribi mitsu ñuixunmainun ca cuat.

² Caía, hebreo banan Pablo banaia cuati ca pascësarua 'inun nëtëacëxa. Nëtëtia ca Pablonën cacëxa: ³ —'Ëx cana judíos uni, Cilicia menua 'icë ëma Tarso, anuax bacëan 'ain. Usa 'ixunbi cana Jerusalën ënuax caniquin, an uni 'unánmicë uni, Gamaliel, an 'unánmicëxun quirica 'unánquin, nucën raracaman cuatia Moisésnën cuënëo bana upí oquin 'unáncën. 'Imainun cana mitsúxmi 'icësaribiti Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'ati cuëëancën.

⁴ Usa 'ixun cana axa Jesucristomi sináncë unicama bëtsi bëtsi ocën. Bëtsi bëtsi

oquin 'anan cana bëbu 'imainun xanuribi nëaxun tēmëramianan sipuanuxun buáncën. ⁵ Sacerdotnën cushicaman 'apubëtan ca caniacëcë unicamanribi 'unánxa, atun ca Damasconu 'icë judíos unicama 'inani cuanun quirica 'ë 'ináncëxa quixun. 'Ináncëx cana axa Jesucristomi sináncë unicama Jerusalén ënuxun tēmëraminuxun bitsi cuancën.

Pablonëan axa usai Jesucristomi catamëa ñuia bana (Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Bain cuani Damasconu bëbai cuanquin, 'ën usai 'iti sináncëma 'ainbi ca bari xamáruti 'urama 'ain, naínuax cushiira pëqui ichúquin nëbëtsioraquin 'ë pëcacëxa. ⁷ Usaquian pëcacëx menu nipacëxun cana ësaquian 'ë cacë bana cuacën: “Saulo, Saulo, ¿uisoti caramina 'ë bëtsi bëtsi oin?” ⁸ Ësaquian cacëxun cana cacën: “¿Ui caramina 'ain? Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain”. Cacëxun ca 'ë cacëxa: “Ëx cana Jesús, Nazaretnu 'icë, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain”. ⁹ Usaquian 'ë cacëbëtan pëquia isquinbi ca axa 'ëbë cuancë unicaman 'ëbëa banaia cuama 'icën. ¹⁰ Ësaquian cacëxun cana cacën: “Mix camina 'ën 'Ibu 'ain. ¿Usa 'aish caramina añu 'ën 'ati cuëënin?” Cacëxun ca 'ë cacëxa: “Niruquiani camina Damasconu cuanti 'ain. Anuxun ca uisa ñu caramina 'ati 'ai quixun mi unin cati 'icën”. ¹¹ Usaquin cacëx menuax niruiabia axa pëquicë an bëtëncëx bëxunü 'ixun iscasmata, axa 'ëbë cuancë unicaman mëínbianquin buáncëx cana Damasconu bëbacën.

¹² Anu ca uni achúshi, Ananías cacë, an Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oquin 'acë 'iacëxa. Usa 'aish ca a unix Damasconu 'icë judíos unicaman, ax ca upí nuituñu 'icë quixun ñuicë 'iacëxa. ¹³ Usa 'aish ca 'ë isi uacëxa. Uxun ca 'ë cacëxa: Saulo, mix camina 'ën xucën 'ain. Camina amiribishi istëncënti 'ain. Quixuan cacëxuinshi cana a isacën. ¹⁴ Iscëxun ca 'ë cacëxa: Nucën Papa Dios, a nucën raracamanribi rabia, an ca mi caísacëxa, añu cara ax cuëënia quixun 'unánanmi aín Bëchicë aín sinan upíira aribi 'unánan ax banaia cuanun. ¹⁵ Usa 'ixun camina min ami iscë ñucama 'imainun usaquian mi cacëxunmi cuacë banacamariibi camabi menu 'icë unicama ñuixunti 'ain. ¹⁶ Usaími 'inúan caíscë 'aish camina bënëtishi nirui min 'uchacama tërënnun Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti nashimicë 'iti 'ain.

Judíosma unicama bana ñuixunun Jesusan Pablo xua

¹⁷ Usa 'ain cana Ananías quicësaí 'itancëx Jerusalénu cuantëcëancën. Cuanx cana Nucën Papa Diosbë banai anuxun a rabiti xubunu cuancën. Anu 'ixun cana namáquin iscësoquin Nucën 'Ibu Jesús isacën. ¹⁸ Iscëxun ca ësaquin 'ë cacëxa: Jerusalénu 'icë unicaman ca mínmi 'ë ñuiquin cacëxunbi cuaisama tanti 'icën. Usa 'ain camina bënëti Jerusalénuax cuanti 'ain. ¹⁹ Usaquian cacëxunbi cana Nucën 'Ibu Jesús cacën: Ënu 'icë judíos unicaman ca 'unánxa, 'ën cana anua judíos unicama timëti xubucamanu cuanquin, axa mimi catamëcë unicama sipuanuxun buánan mëëa quixun. ²⁰ Estëbanën an mi ñuiquin uni bana ñuixuncë, a maxaxan 'acanmainun cana 'ëx anu 'ixun cuëënquin an Estëban rëcë unicaman chupa bërúan. ²¹ Usaquin cacëxunbi ca Nucën 'Ibu Jesusan 'ë cacëxa: Camina cuanti 'ain. Cana 'ura 'icë judíosma unicamami bana ñuixunun mi xuti 'ain.

Comandantenëx Pablobë bana

²² Usaquian Pablonën ñuixuncëxun pascësarua 'aish sëtëxun cuatibi ca judíosma unicama ñuia quia cuati sharatëcëni quicancëxa:

—Ëñë uni ca bamati 'icën, 'aíma 'inun.

²³ Usai qui munuma banai sharati nishquin ca aín chupabi pëxun niquin me cupúcë bixun manámi mësuquin puacëxa. ²⁴ Usaría unicama 'ia isquin ca comandantenën anua suntárucama bucucë xubunua Pablo atsínminun quixun aín suntárucama cacëxa. Canan ca, uisa cupí cara a ñui usai sharácania

quixuan nu ñuixunun camina Pablo rishquiti 'ai quixun cacëxa. ²⁵ Usaquian comandantenën cacëxuan rishquiminun nëamicëxunbi ca Pablonën anua 'icë capitán cacëxa:

—¿Mitsúnmi románo uni, añu cara 'axa quixun upí oquin cuaxunmashi rishquiti cara asábi 'ic?

²⁶ Èsaía Pablo quia cuabiani cuanxun ca capitánën èsaquin comandante cacëxa:

—Ènë unix ca románo 'aish quiricañu 'icën. Usa 'ain camina uisaquin caramina 'aisa tani usoquin 'anuxun upí oquin sinánti 'ain.

²⁷ Usaquian cacëx anu cuanquin ca comandantenën Pablo ñucáquin cacëxa:

—¿Asérabi caramina mix románo 'aish quiricañu 'ain?

Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—Usa cana 'ain.

²⁸ Cacëxun ca comandantenën cacëxa:

—Románo 'aish quiricañu 'inunxun cana 'ën 'itsaira curíqui cupíocën.

Quia ca Pablonën cacëxa:

—'Èn papan Romanu 'icë quiricañu 'ixun bëchia 'aish cana 'ëx románo 'ain.

²⁹ Usaía quia cuaquin ca axa a rishquinux cuaíncëcaman Pablo èancëxa. Èncëbë ca comandantenëxribi, románo 'aísha quiricañu 'icëbi cana Pablo nëamia quixun sinani, racuéacëxa.

Judíos cushin 'apucaman Pablo ñucá

³⁰ Usa 'ain ca pëcaracëbetan comandantenën añu cupí cara Pablomi judíos unicama manania quixun 'unántisa tanquin, anúan nëacë manë risi tubunun quixun cacëxa. Canan ca sacerdotenën cushicama 'imainun judíos unibunën cushicaman 'apucama timënun quixun aín unicama cacëxa. Cacëxuan an cacësabi oquin timëan ca comandantenën Pablo axa timécë 'apucaman isnun chiquímiacëxa.

23

¹ Usa 'ain ca suntárucaman bëcëxun isquin Pablonën judíos unibunën 'apucama cacëxa:

—Mitsux judíos uni 'aish camina 'ën xucéantu 'ain. 'Icë cana mitsu cain, 'ën cana ñu 'atima 'acëma 'ai quixun ca Nucën Papa Diosan 'ë isia.

² Quiáxa quicëbetan ca sacerdotenën cushicaman 'apu, Ananías, an a rapasu 'icë unicaman Pablo cuëtáshcanun quixun cacëxa. ³ Caia ca Pablonën cacëxa:

—Unían, upí ca quixun mi sináncë 'aíshbi camina mix usama 'ain. Nucën Papa Diosainra ca 'ëmi 'amicësa usoquin mi 'ati 'icën. Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin uisa caramina 'ë oti 'ai isti cupíshi camina anu tsotan. ¿A bana quicësabi oquin 'ë ñucáxunmabi caramina 'ë mëenun quixun uni cain?

⁴ Caia oquin ca a rapasu 'icë unicaman Pablo cacëxa:

—¿Usaquin caramina Nucën Papa Diosnan 'icëbi min sacerdotenën cushicaman 'apu cain?

⁵ Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Èn aintsicama, Moisésnën cuënëo bana ca quia: “Min aintsicama 'apumi camina 'atimati banatima 'ain”. Usa 'aínbi cana ax ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'icë quixun 'unánquinma usaquin can.

⁶ Usaquin catancëxun ca Pablonën anua timécë 'apucama, a raírinëxa sadouceo uni 'imainun raírinëx fariseo uni 'icë 'unáncëxa. 'Unánquin ca munuma banaquin cacëxa:

—'Èn aintsicama, 'ëx cana fariseo uni 'ain, fariseo unin bëchicë cana 'ëx 'ain. Usa 'ixun cana bama 'aish ca Cristo utëcëncëbë uni baísquti 'icë quixun sinanin. 'Èn usaquin sináncë 'ain ca 'ëmi manáncania.

⁷ Ēsaía quia cuati acamaxbi cuëbicanantancëx ënananquin ca fariseo unicaman bëtsi oquin sinánmainun saduceo unicamanribishi bëtsi oquin sináncëxa. ⁸ Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshínribi 'aíma 'icë —quixun sinania. Sinánmainun ca fariseo unicaman —bama 'aish ca Cristo utëcëncëbë uni baísquiti 'icë —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshinribi anu 'icë —quixun sinania. ⁹ Usa 'aísha camáxbi cuëbicanani sharámainun ca fariseo uni raíri, an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë, an niruquin munuma banaquin cacëxa:

—Nun iscëx ca ëñë unix añu ñubi 'acëma 'icën. Sapi ca ñunshin banaia cuaxa, ángel banaia sapi ca cuaxa. An 'imicëxuan nu bana ñuixuncëxunbi ëñë uni 'atimoi atununa Nucën Papa Diosmiribi nishi, usa 'ain cananuna 'atimotima 'ain.

¹⁰ Usaría 'aisamairai cuëbicanáncëbë ca comandante, unicaman Pablo 'ati sinani racuëacëxa. Usai 'iquin ca comandantenën —unicama nëbétsinuabi bibianquin camina Pablo anunu 'icë xubunu buánti 'ai —quixun aín suntárucama cacëxa. Cacëxun ca suntárucaman anua atux 'icënu buánxun atsínmiacëxa.

¹¹ Usaquian 'oon ñantánbucëbëtan ca Nucën 'Ibu Jesusan a rapasu niracëquin Pablo cacëxa:

—Masá nuituti bënëaxma ca 'it. Jerusalén ënuxunmi 'ë ñuiquin cacësaribi oquin camina Roma ëmanuxunribi 'ë ñuiquin unicama bana ñuixunti 'ain.

Pablo 'acatsi quiax unicama 'ësënan

¹² Usaquian Nucën 'Ibu Jesusan Pablo can pëcaran ca judíos unicama raírinëx timëax 'ësënani ësai canancëxa: Pablo 'axunma cananuna pima 'ianan añu ñubi xëatima 'ain. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icë ca Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'ati 'icën. ¹³ Axa usai 'ësënancë unicama ax ca cuarenta unibëtan sënënma 'iacëxa. ¹⁴ A unicaman ca anu cuanxun sacerdotenën cushicamacëñun caniacécë unicama ësaquin cacëxa:

—Nux cananuna, Pablo 'axunma cananuna añu ñubi pima quiax canan. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icëa Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'anun cananuna quia. ¹⁵ Usa 'ain camina 'apu raíribëtan paránquin mitsun ësaquin comandante cati 'ain: An ñu 'acë a upíira oquin 'unánuxun cananuna Pablo ñucátëcëntisa tanin. Nun nu ñucátëcënnun camina pëcaracëbëtan min suntárucama bëmiti 'ain. Mitsúnmi usaquin cacësabi oquian comandantenën cacëxun aín suntárucaman bëia cananuna Pablo 'ati 'ain.

¹⁶ Usai 'ësënaniabi ca Pablonën chirabacën tuacën cuacëxa. Cuabianxun ca suntárunën xubunu atsínxun Pablo ñuixuancëxa. ¹⁷ Ñuixuncëxun cuaquin cuënxun ca Pablonën capitán achúshi cacëxa:

—Ëñë xu camina comandantebë ca banatisa tania anu buánti 'ain.

¹⁸ Quixuan cacëxun bibianquin buánxun ca capitánën comandante cacëxa:

—Sipunua 'icë Pablo an ca cuënxun 'ë caxa, ëñë tuá camina comandantebë ca banatisa tania anu buánti 'ai —quixun.

¹⁹ Cacëxun mëinbianquin 'uri buánxun ca comandantenën a tuá ñucáquin cacëxa:

—¿Añu ñuiquin caramina 'ë caisa tanin?

²⁰ Cacëxun ca cacëxa:

—Judíos unicaman ca Pablomi 'ësënanquin sinánxa, pëcaracëbëtanmi, atun isa aín ñu 'acë upí oquin istëcënnun, judíos 'apucamanu Pablo buántëcënnun cëmëquin mi camicatsi quixun. ²¹ Usaquian cacëxunbi camina an mi cacësabi oquin 'atima 'ain. Axa Pablomi 'ësënancë uni ax ca cuarenta unibëtan sënënma 'icën. Acaman ca 'anuxun unëxun Pablo cainia. Èsai ca quiaxa: Pablo 'axunma cananuna añu ñubi pima 'ianan añu ñubi xëatima 'ain. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icëa ca Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë

usoquin nu 'ati 'icën. Usaquin Pablo 'acatsi quixun ca minmi cacëxuan min suntárucaman Pablo buántishi unëxun cainia.

²² Quixuan cacëxun ca cuantánun xuquin, comandantenën Pablonën chirabacën tuá cacëxa:

—A ñuiquinmi 'ë cacë bana ënë camina uibi ñuixuntima 'ain.

Comandantenëan Felixnu Pablo buántanun ain suntárucama xua

²³ Cacëxa a tuá cuancëbëtan ca capitán rabë cuënxun comandantenën cacëxa:

—Doscientos taën nicë suntárucëñun camina setenta caballonën nicë suntárucëñun doscientos masíbun tuíncë suntárucama bëánquitancëxa imë naëx 'iisama pain 'aían Cesáreanu cuanun mëníocamiti 'ain. ²⁴ 'Imainun camina anúan Pablo cuanun bëtsi caballoribi mëníoti 'ain, anúnmi unínma 'aia bërúanxun, Pablo gobernador Felix anu buánun.

²⁵ Usaquin ain capitán rabë catancëxun ca comandantenën Felix buánminuxun ësaquin quírica cuëñocëxa:

²⁶ “Èx Claudio Lisias 'ixun cana Felix, mixmi 'apu 'aish sinánñuira 'icë, mi quírica buánmin, camina biti 'ain. ¿Uisa caina 'ain? ²⁷ Judíos unicaman bixun 'aia taniabi cana ënë uni, ax ca románo 'icë quixun 'unánquin, 'ën suntárucama buánxun bian. ²⁸ Añu cupí cara ami manancia quixun 'unántisa tanquin cana judíosnën 'apucamaxa timécënu Pablo buan. ²⁹ Buánxun ñucacëxunbi ca Pablonëx isa usai judíos unicama 'itia Moisésnën cuëñeo bana quicësabi oi 'ima quixun 'ë caxa. Cacëxun iscëxbi ca an 'acë ñu a cupí Pablo 'ati 'aíma 'ianan a cupí sipuatibi 'aíma 'iaxa. ³⁰ Judíos unicamaxa a 'acatsi quiax ami 'ësënanía ñuia cuaquin cana bënëñquinshi minua cuanun Pablo xutin. Xuanan cana axa ami manáncë unicamaribi añu cupí cara ami 'ësënanía quixuan mi canun quixun minu xutin. Ènëishi cana mi cain”.

³¹ Èsoquian cuëñocë quírica buánquin ca comandantenëan cacësabi oquin, suntárucaman bibianquin Pablo imë Antípatris cacë ëmanu buáncëxa. ³² Buón pëcaracëbë ca caballonën nicë suntárucamainshi Pablo buántamainun taën nicë suntárucamax anua 'icë Jerusalénu cuantëcëancëxa. ³³ Cuantamainun Pablo buanx ca caballonën nicë suntárucamaxëshi Cesárea ëmanu bëbacëxa. Bëbaxun anu Pablo buánquin ca a ñuiquin cuëñocë quírica Felix 'ináncëxa. ³⁴ 'Ináncëxun a ñuiquin 'acë quírica istancëxun ca Felixnën Pablo bëisquin ñucáquin cacëxa:

—¿Uinu 'icë uni caina 'ain?

Cacëxun ca —'ëx cana Cilicia menu 'icë uni 'ai —quixun Pablonën cacëxa.

³⁵ Cacëxun ca Felixnën cacëxa:

—Axa mimi manáncë unicama ucëbëtan cana mixmi quia cuati 'ain.

Caxun ca Herodesnën xubunuxuan bërúanun quixun suntárucama cacëxa.

24

Felixnën ñucacëxuan Pablonën cá

¹ Mëcën achúshi nëtë 'icëbë ca sacerdotenën cushicaman 'apu, Ananías, abë caniacëcë uni raíri 'imainun Tértulo cacë uni, an banati 'unáinracë, acamax Cesárea ëmanu cuancëxa. Cuanx bëbax ca Pablomi manánux Felixnu riquiancëxa. ² Riquian, suntárunën Pablo bëcëbëtan, ca Tértulonën Felix ësaquin cacëxa:

—Mixmi 'apu 'ain cananuna upitax bucuin. Sinánñuira 'ixun camina min nuxnu upitax bucunun upí oquin bana mëníoín. ³ Mix camina usa 'ai quixun sinánquin cananuna camabi ëmanuxun camabi nëtën, asábi ca quixun sinani, upitax bucuin. ⁴ Usa 'ain camina mix upí nuituñu 'ixun, nun 'itsaira ñuixunquinma bana 'itsamashi mi ñuixunmainun, nun cacëxun cuati 'ain. ⁵ Ènë unix ca nun iscëx an camabi menua judíos unicama bëtsi bana ñuixunquin

ubíoquin tsuáquirumicë 'ianan nazareno cacë unicaman cushi a 'icën. ⁶ Usa 'ixuan judíosma uni anu atsínmixun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'atimamiti 'icëbi cananuna Moisésñëan cuënëo nun cuati bana quicësabi oquin 'anuxun biixan. ⁷ Bicëbi ca comandante Lisiasñën aín suntárubë cuanxun nu bicuaënxa. ⁸ Nu bicuantancëx ca axa Pablomi manáncë unicamainsa minu uxun a ñuiquin mi cati 'icë quiax quixanxa. Usa 'ain camina caisa tanquin Pablo ñucáti 'ain. Ñucácëxa quia cuaquin camina minbi nuxnu a ñui quicë banacamax ca aséabi 'icë quixun 'unánti 'ain.

⁹ Usaquian Tértulonën Felix can, ca abë ucë judíos unicamanribi Tértulo quicësabi oi ca aséabi 'iaxa quixun cacëxa. ¹⁰ Ësaquian cacëxun cuatancëxun ca Felixnën Pablo axribia bananun quixun aín męcënan sanánquin tanxuncëxa. Tanxuncëxun ca Pablonën cacëxa:

—Minmi 'itsa baritian ënë menuxun uni itsi ñuia mimi uni manáncëxun cuacë 'icë cana racuëtima cuëenquin uisai carana 'ia quixun mi cain. ¹¹ Usa 'ain camina aséabi cara 'ën mi cacë bana 'icë quixun 'unántisa tanquin bëtsi uni ñucáti 'ain. Anuxun Nucën Papa Dios rabinux 'ëx Jerusalénu cuaënxcancë ca męcënan rabë 'imainun rabë nëtësa 'icën. ¹² Anu 'icë ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'imainun anu judíos unicama timéti xubucama 'imainun ëmacamanuxunribi abë cuëbicananquin 'ën unicama tsuáquirumia uinu 'icë unínbi iscëma 'icën. ¹³ 'Imainun ca ënë unicamaxa quicë bana ënëx ca aséabi 'icë quixuan an mi cati uni 'aíma 'icën. ¹⁴ Usa 'ain cana mi cain, Nucën Papa Dios a 'ën raracaman rabia, a cana 'ënribi rabin. Aín bana, Moisésñën cuënëo 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribi cuënëo, a banacamax ca aséabi 'icë quixun cana 'unan. Usa 'aish cana a banacama quicësabi oía uá aín Bëchicë amia ax 'ëbë sináncë unicamabë ami catamëtin, judíos unicama raírinëxa ami sinántisama tancëbëbi. ¹⁵ Atúan sináncësaribi oquin cana, bama 'aish ca uni upícama 'imainun uni 'atimacamaxribi baísquiti 'icë quixun sinanin. ¹⁶ Usaquin sináncë 'aish cana Nucën Papa Diosmi 'uchaima 'ianan uisa unimibi 'uchaima 'iisa tanin. Usai 'inuxun cana camabi nëtën ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'ain.

¹⁷ Usa 'ain cana 'itsa barin bëtsi bëtsi menu 'itancëx Jerusalénu utëcëan. Uquin cana nun aintsi ñuñumacama 'inánun quixuan uni raírinën 'ë bëmicë curíqui bëan. Bëanan cana 'ën curíquiribi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun 'inánuxun bëan. ¹⁸ Bëxun 'inánux cana judíos unicama 'icësaribiti nashi mëníocan. Anun mëníocati nëtë sënëncëbë cana 'ën bëcë curíquicama 'inani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuan. Anua ca axa Asianuax ucë judíos unicaman 'ë mëraxa. Axa 'ëbë tsuáquiruti 'itsa uni ca anu 'aíma 'iaxa. ¹⁹ Asianuax ucë unicama ax 'ëmi manántisa tani ca ënuxun mi 'ë ñuiquin cai utsíanxa. ²⁰ Usa 'ain ca atúxa ucëma 'ain, axa Tértulobë ucë ënë unicaman mi cati 'icën, Jerusalénuxuan judíos 'apucaman 'ë ñucácëbëtan cara uisa ñu 'acë 'ë isaxa quixun. ²¹ Caquin ca, 'apucaman cuamainun, bama 'aish ca Cristo utëcëncëbë unicama baísquiti 'icë quixun 'ën sináncë 'ain camina 'ëmi manáncani quiax 'ëx quixancë bana mi ñuixunti 'icën.

²² Usaía Pablo quia cuaquin ca Felixnën, Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun 'unáncë 'ixun nëtë itsin mëníonuxun, Tértulo 'imainun abë ucë unicama ësaquin cacëxa:

—Comandante Lisias ax ucëbëtan cana Pablo ñuimi quicë bana ënë mëníoti 'ain.

²³ Catancëxun ca Felixnën aín capitán cacëxa:

—Chiquíti rabanan camina Pablo bërúanti 'ain. Bërúanquinbi camina añu cara 'aisa tania a 'amianan axa abë nuibanancë unicaman a istisa tania ismianan añu ñu cara cuëënia a 'axunun 'amiti 'ain.

²⁴ Usa 'ain ca nētē itsin Felix, judía xanua biá, Drusila cacē, abē utēcēancēxa. Uxun ca Cristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun ñuia cuaisa tanquin Pablo camiacēxa. ²⁵ Camicēx uxuan, Jesucristomi catamētia uni, aín 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'iti bana ñuixuanan 'atima ñu 'atēcēinsa tanquinbi tēnēti banaribi ñuixuanan aín ñu 'atima 'acē cupía unin paē tanquin tēmērati bana ñuixuncēxun cuati ratúquin ca Felixnēn Pablo cacēxa:

—Camina cuanti 'ain. A 'ēn 'ati ñu 'aíma 'ain cana amiribishi mi camitēcēnti 'ain.

²⁶ Usaquin cacēxa cuan ca Felixnēn —'ēn chiquínun ca Pablonēn 'ē curíqui 'inánti 'icē —quixun sináncēxa. Usaquin sinánquin camicēxa cuancēbē cuancēbē ca Pablobē 'itsai banacēxa. ²⁷ Usaquin rabē baritia inúnmi 'apu 'aíshbi chiquíquin ca Felixnēn judíos unicamabē upí 'iisa tanquin Pablo sipunubi ēancēxa. Felix chiquícēbē ca bētsi uni Porcio Festo cacē, ax 'apu 'iacēxa.

25

Festonēn Pablo ñucá

¹ Usa 'ain ca 'apu 'inux cuanx Festo Judea menu bēbacēxa. Bēbax ca rabē 'imainun achúshi nētē 'icēbē Cesárea ēmanuax Jerusalénu cuancēxa. ² Anua 'icē ca judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun judíos 'apucamanribi Pablomi manánquin Festo cacēxa, ³ ēsaquin, —Nux cuēēncēsabi oquin camina Pabla Jerusalénu min unin bēnun camiti 'ain. Bain aia 'acatsi quiax 'ēsēnanxun ca Pabla bēnun quixuan caminun quixun judíos unicaman Festo usaquin cacēxa. ⁴ Cacēxunbi ca Festonēn cacēxa:

—Pablo ca Cesáreanu sipuocē 'icēn. 'Ēx cana 'itsama nētēinshi ēnuax anu cuanin. ⁵ Usa 'ain ca mitsun cushicamax 'ēbē Cesáreanu cuanti 'icēn. Cuanxun ca a unían ñu 'atima 'acē 'ain, uisa ñu cara 'axa quixun nu cati 'icēn.

⁶ Catancēx ca mēcēn rabē nētēsa 'icēbē Festo Jerusalénuax Cesárea ēmanu cuancēxa. Coonx pēcaracēbē, anua uníxa unimi manania cuacē uni tsóti, anu tsóbuxun ca Pablo bēcánun quixun camiacēxa. ⁷ Camicēxuan bēcēbē ca Jerusalénuaxa ricuatsíncē judíos unicamax a nēbētsiorati, ēnē unin ca 'atima ñuira 'axa quiacēxa. Usaía quicancēbēbi ca Pablo ñuia, usai quicancē bana ax ca asérabi 'icē quiáxa ax quti uni raíri 'aíma 'iacēxa. ⁸ Usa 'ain ca Pablonēn amia manáncancēxun ēsaquin Festo cacēxa:

—'Ēn cana Moisésnēan usai judíos unicama 'iti cuēnēo bana quicēsabi oi 'iaxma 'inun judíos unicama cacēma 'ain. Usa 'aish cana 'ēxribi a bana quicēsabi oi 'ian. 'Ianan cana anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu judíosma uni atsínmicēma 'ain, atsínmima 'ianan cana Romanu 'icē 'apu, César, aín bana tanxunma 'anun uni cacēma 'ain.

⁹ Quia ca Festonēn judíos unicamabē upí 'iisa tanquin Pablo cacēxa:

—¿Mi ñuia quicancē bana ēnē 'ēn anuxun mi mēíoxunun caina Jerusalénu cuainsa tanin?

¹⁰ Cacēxun ca Pablonēn cacēxa:

—'Ēx románo uni 'icē ca Romanu 'icē 'apu, Césarnēn 'imicē an uníxa románo unimi manania cuacē uni ainshi 'ē ñuia uni quicē bana mēníoti 'icēn. Usa 'ain camina 'ēx románo 'aían 'ēmi uni manania minbi mēníoti 'ain. Minbi camina 'unanin, judíos unicamami 'ēx 'uchacēma 'ain ca 'ēn 'acē ñu a aín 'apucaman mēníoti 'aíma 'icēn. ¹¹ Axa quicēsabi oquin nun 'ati bana quicēsa oquin 'acēma 'icēa unin 'ē bamamiti ca asábi 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca uisa ñubi 'uchacēma 'icē atúxa 'ē ñui quicē bana asérabima 'ain, uinu 'icē unínbi atúan 'anun judíos unicama 'ē 'inántima 'icēn. Usa 'ain cana Romanu 'icē 'apu Césarnēnbia uisa cupí cara uni 'ēmi manania quixun isti cuēēnin.

¹² Usaquian cacëxun ca an a 'aquincë unicamabë banatancëxun Festonën Pablo cacëxa:

—Césarnëmbi uisa cupí cara uni mimi manania quixun isti cuëencë cupí camina Césarnu cuanti 'ain.

'Apu Agripanën Pablo ñucá

¹³ 'Itsama nëtë 'icëbë ca 'apu Agripabë Berenice Cesárea ëmanu Festo isi cuancëxa. ¹⁴ Cuanx anu 'itsa nëtë 'ia ca Festonën Pablo ñuiquin cacëxa:

—Ënu ca sipuacë 'icëa Felixnën anubi ëbiancë uni achúshi 'icën. ¹⁵ Jerusalénu 'icë ca sacerdotenën cushicamabëtan judíos caniacëcëcaman a ñui ami manánquin 'ë caxa, 'ën a uni 'aminun quixun. ¹⁶ Cacëxunbi cana can: Románo 'apucaman ca, amia uni manáncë uni a uisa 'ixunbi, ca bamati 'icë quixun caíma, axa ami manáncë unicaman abë banaquin a uni añu ñu cara 'axa quixun cacëma pain 'ain. ¹⁷ Usa 'ain cana atúxa Jerusalénuax ënu uóncë nëtë pëcaracëbëtan, anua an uníxa unimi manania cuacë uni tsóti, anu tsóbuxun Pablo bëcanun quixun camian. ¹⁸ Camiquin cana, 'atíma ñuira sapi ca Pablonën 'axa quixun sinan. Sinánquin camicëxuan Pablo bëánbi ca 'ën sináncësa oi axa ami manáncë unicamax quicëma 'icën. ¹⁹ Quimabi ca ësai cuni quiaxa, nuxnu usai 'iti bana quicësabi oi 'ima 'ianan ca Pablonën, uni achúshi Jesús cacë, ax isa bamaxbí baísquiacëxa quixun ñuia quiax. ²⁰ Usa 'ain cana uisa carana ënë uni oti 'ai quixun sinántancëxun, ¿mi ñuia quicancë bana ënë anuxun mi mëníoxunun caramina Jerusalénu cuainsa tani? quixun Pablo ñucan. ²¹ Ñucátancëxun cana, César Augustonën ca 'ëmia uni manáncë bana istancëxun uisa cara oti 'icë quixun 'ë cati 'icë quixun 'ë cacë cupí, anun Césarnu xuti nëtë sënéntamainuan sipunubi 'inun quixun can.

²² Usaquian cacëxun ca Agripanën Festo cacëxa:

—'Ënribi cana a unían bana ñuia cuaisa tanin.

Quiáxa quia ca Festonën cacëxa:

—Imëishibi camina axa quia cuati 'ain.

²³ Usaquian coon pëcaracëbë ca suntárunën cushicama 'imainun a ëmanu 'icë unin cushicamabë Berenice 'imainun Agripa aín ñun curánanën mëníocacuatsini uacëxa. Ucëbëtan ca Festonën Pablo bënun quixun aín suntárucama cacëxa. ²⁴ Cacëxuan Pablo bëcëbëtan ca Festonën axa ucëcama ësaquin cacëxa:

—'Apu Agripacëñun cana axa ënu nubë timécë unicama cain, ënu ca a uni ñuia judíos unicamax, Jerusalénu 'imainun Cesáreanuaxribi, ami manani munuma banaquin, ax ca bamati 'icë quixun 'ë cacë ax 'icën. ²⁵ Aínbi ca 'ën sináncëx a cupí bamati uisa ñubi 'acëma 'icën. Usa 'aínbi cana axbi, César Augustonëmbi ca 'ëmia uni manáncë bana istancëxun uisa cara oti 'icë quixun isti 'icë quixun 'ë cacë cupí Césarnu xuti sinan. ²⁶ Sináncëxbi ca a ñuiquin, usai ca ënë uni 'iixa quixun cati bana 'aíma íaxa. Usa 'ain cana mitsúnmi ñucánuan a bënun quixun can. Agripa, mix nun 'apu 'ixun camina a ñucáti 'ain. 'Imainun ca ënu 'icë unicamanribi a ñucáti 'icën, uisa ñu cara 'axa quixun. Ñucacëxa quia cuaxun cana añu cara 'axa quixun caquin nun 'apuira César quirica buánmiti 'ain. ²⁷ Añu ñu 'aisama cara 'axa quixun ñuixunxunmashi cana Césarnu sipuacë uni xutima 'ain. Xuáxbi cana nuituñuma 'ixun añu ñu 'acëma 'icëbi a uni xucësa 'iti 'ain.

26

Usai cana 'ia quixuan Pablonën Agripa ca

¹ Festonën cacëxun ca Agripanën Pablo cacëxa:

—Mixribi camina banati 'ain.

Usaquian cacëx ca camabi unin cuamainun aín mecënan sanani ësai Pablo quiacëxa:

² —Agripa, 'ëmia judíos unicamax manáncë banacama ñuiquin uisai carana 'ia quixun mi cai cana cuëënin. ³ Min camina judíos unicamaxa usabi 'icë 'aish, usai 'ia 'unanin. 'Imainun camina añu ñu ñui cara quia quixunribi 'unanin. Usa 'ixun camina 'ën mi camainun bënëquinma cuati 'ain.

⁴ Judíos unicaman ca uisai 'i carana 'ën nētēnuax cania quixun 'unánan uisai carana Jerusalénuaxribi 'ia quixun 'ë 'unánxa. ⁵ Usa 'ain ca atun 'unáncë 'ixun, 'ëx cana 'itsa baritian fariseo uni 'ai quixun caisa tanquin mi cati 'icën. Nux fariseo 'aish cananuna nux judíos unicama raíri 'icësamairai Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuëñëo bana quicësabi oi 'ain. ⁶ An nucën raracama cásabi oquin ca Nucën Papa Diosan uni bamacama baísquimiti 'icë quicë banax ca aséabi 'icë quixun cana 'ën sinanin. Usaquin 'ën sináncë cupí ca ëñë unicamax 'ë ñui 'ëmi manánxa. ⁷ Nucën rara Israel, aín bëchicëcamax ca mecën rabë 'imainun rabë 'iacëxa. Aín bëchicëcamax rëbúnquinën ca anúan Nucën Papa Diosan uni bamacama baísquimiti nētë cainia. Anúan aturibi baísquimicë 'iti nētë ca uti 'icë quixun sinánquin ca nētēnbi imëbi ami sinánquin Nucën Papa Dios rabia. Usa 'ain cana mi cain, usaribiti 'ëx 'icë cupí ca ëñë unicamax 'ëmi manania. ⁸ Mitsúnribi camina, Nucën Papa Diosan ca uni bamacama baísquimiti 'icë quixun sinanin. ¿Usa cat?

Ami catamëcëma 'ixuan Pablonën Jesucristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi

⁹ Catancëxun ca ësaquinribi Pablonën cacëxa:

—'Ën cana sináncën, 'ën Jesús Nazaretnu 'icë ami catamëcë unicama bëtsi bëtsi oti isa Nucën Papa Diosan iscëx upí 'icë quixun. ¹⁰ Usaquin sinánquin cana Jerusalénuxun a unicama bëtsi bëtsi oquin tēmëramianan, sacerdotenën cushicaman 'ë cacësabi oquin axa Jesúsni catamëcë uni 'aisamaira sipuacën. Sipuaia unin atu 'acëbëtan cana, asábi ca quixun sináncën. ¹¹ 'Itsa oquin cana amia sinaniabi Jesucristomi catamëti ënía, ami 'atimati bananun quixun aín unicama bëtsi bëtsi ocën. Anua judíos unicama timëti xubucamanubi cuanquin cana usoquin 'acën. Usonan cana ñunshinacëquin bëtsi bëtsi menu 'icë ëmacamanuribi cuanquin, anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi ocën.

Uisai cara Jesucristomi catamëacëxa quixuan Pablonën ñuitëcëan

¹² Catancëxun ca ësaquinribi Pablonën cacëxa: i —Damasco ëmanuxunribi usaribiti oquin 'anux cana sacerdotenën cushicaman usoquin 'anun quixun 'ë 'axuncë quirica buani cuancën. ¹³ Cuanquin cana bari xamárucëbë naínuax pëqui, barían pëcacësamaira oi ichuquin nëbëtsioraquin axa 'ëbë cuancë unicamacëñunbi 'ë pëcacëxun isacën. ¹⁴ Pëcacëx cananuna camáxbi menu nipacëacën. Nipacëxun cana hebreo banan ësai quia cuacën: “Saulo, Saulo, ¿uisoti caramina 'ë bëtsi bëtsi oin? Ami tatíqui chacati nishquin i tapun, taën 'aquinmi paë tancësa, usaribiti camina mibi 'in. Usaquin 'ë 'ai 'ëmi sinántisama tani camina mixbi 'atimóracatin”. ¹⁵ Èsai quia cana cacën: “¿Ui caramina 'ain? Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain”. Cacëxun ca 'ë cacëxa: “Èx cana Jesús, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain. ¹⁶ Ca nirut. Minmi 'ë ñuiquin, unicama canan bërími 'ë iscë ñuianan, minmi 'ën 'aia isti ñucamaribi ñuiquin, unicama canun cana mi cain. ¹⁷ Usa 'ixun cana 'ë ñuiquinmi bana ñuixunun judíos unicama 'imainun judíosmacamanu mi xutin. Usaquinmi 'aia cana unían bëtsi bëtsi onan bamamisa taniabi mi bërúanti 'ain. ¹⁸ Minmi 'ë ñuixuncëxa atux ñu 'atima 'atishi sinani bëánquibucënu nicësa 'aishbi sinanaquin ñu upíshi 'ati sinánun cana mi xutin, ñunshin 'atimanën 'apu Satanásnën 'ibuacë 'aishbi

sinanatía Nucën Papa Diosnan 'inun. Usai 'ëmi catamëcë 'aísha aín 'uchacama tērëncë 'inun cana atunu mi xutin. Usa 'ain ca an mēnósabi oi atux aín unicamabë Nucën Papa Diosan nētënu 'iti 'icën”.

Jesusan cacësabi oía Pablo 'iá

¹⁹ Pablonën ca ësaquinribi Agripa cacëxa: 'Apu Agripa, cana mi cain, usaquian Jesusan naínuxun 'ë cacëxun cana aín bana parëquinma an cacësabi oquin 'acën. ²⁰ 'Aquin, Jesús ñuiquin, Damasconu 'icë unicama ñuixuntancëxun cana Jerusalénu 'icë unicama ñuixuanan Judea menu 'icë ëmacamanuxunribi bana ñuixuan. Ñuixuanan cana judíosma unicamaribi ñuixunquin ësaquin can: 'Atimaquin sináncë 'aíshbi sinanati camina Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain. Usai ami sinánquin camina ñu 'aisama 'aquinma ax cuëëncësabi oquinshi 'ati 'ain, mix camina ainan 'ai quixuan camabi unin 'unánun. ²¹ Usaquin 'ën bana uni ñuixuncë cupí ca judíos unicaman anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bitancëxun 'ë 'aisa tanxa. ²² Atúan 'ë 'aisa taniábia Nucën Papa Diosan 'ë 'aquinia 'ë 'acëma 'ixun cana 'ën 'acësabi oquin uni aín cushíbu 'imainun cushimacamaribi, Nucën Papa Dios ñuiquin bana ñuixunin. 'Ën unicama ñuixuncë bana ax ca bëtsima, Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribia, usai ca 'iti 'icë quixun ñuia bana abi 'icën. ²³ A banax ca ësai quia: Tëmëratancëx ca Cristo bamati 'icën. Bamatancëxa baísquia 'ain ca usaribiti camabi uni bama 'aíshbi Cristo utëcëncëbë baísquiti 'icën. Usai baísquia 'ixun ca Jesusan judíos unicamaishima judíosma unicamaribi sinanati ami catamëtía aín sinan upí 'inun 'imiti 'icën.

Cristomi sinánun quixuan Pablonën Agripa cá

²⁴ Usaía Pablo an ñu 'acëcama ñui quicëbë ca Festo munuma banai quiacëxa: —Pablo, camina ñunshían. 'Itsairami quirica 'acë cupí camina ñunshían.

²⁵ Cacëxunbi ca Pablonën cacëxa:

—Festo, 'ëx cana ñunshíncëma 'ain. 'Ën ñuicë bana ënëx ca sinánñuma uníxa quicësama 'icën, ax ca cëmëi quicëma 'icën. ²⁶ 'Apu Agripa ënën ca 'ëx a ñui quicë ñucama ënë upí oquin 'unánxa. Unían isnunma ñu 'acëma 'ixun cana 'ën, an ca aséribi 'ën ñuicë ñucama 'unánxa quixun 'unanin. Usa 'ain cana racuëquinma ënë ñucama a ñuixunin.

²⁷ Usaquin Festo catancëxun ca Pablonën Agripa cacëxa:

—¿An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëo banax cara aséribi 'icë quixun caina sinanin? 'Ën cana 'unanin, aséribi ca a bana 'icë quixun camina sinanin.

²⁸ Cacëxun ca Agripanën Pablo cacëxa:

—Bënënquinshi camina 'ë Cristonën uni 'imitisa tanin.

²⁹ Quia ca Pablonën cacëxa:

—Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi cana mishima an 'ëx quia cuacë unicamaxribia, 'ëx 'icësaribiti, bënëtishi Cristonën uni 'iti cuëënin. Bënëtishi 'iananbia abi munu sinanati Cristonan 'iti cana cuëënin. Mix 'ëx 'icësaribiti Cristonan 'aishmi, 'ëx 'icësaribiti manë risin təcërecacëma 'iti, cana cuëënin.

³⁰ Usaquian Pablonën cacëx ca Agripa 'imainun Festo 'imainun Berenice 'imainun abëa anu tsócëcama ax niruacëxa. ³¹ Niruquiani 'uri cuanx ca canani quiacëxa:

—Ënë unían 'acë ñu 'atima ca 'aíma 'icën. Usa 'aish ca a cupí sipuanan bamamiti an 'acë ñu 'aíma 'icën. ³² Usai quiquin ca Agripanën Festo cacëxa:

—Chiquíntisa 'aíshbi ca ënë unix Romanu 'icë 'apu, Césarnëinsa ënë ñu mēnóxunun anu cuancatsi quiaxa.

27

Roma ëmanua Pablo cuan

¹ Usaquin anua César 'icë Italia menu nu xuti sinántancëxun ca Agripabëtan Festonën, Pablocëñuan sipuacë uni raíriribi, an buánun quixun Julio cacë capitán a cacëxa. Julio ax ca Augusto cacë suntárucama achúshi 'iacëxa. ² Usa 'ain cananuna parúnpapa cuëbí cuanx, Adramitio ëmanuaxa ucë manë nunti, axa Asia menu cuanti, anu 'iruacën. Nubë ca Macedonia menu 'icë ëma Tesalónica, anua 'icë uni Aristarco, axribi cuancëxa. ³ Usaquiani coonx cananuna Sidón cacë ëmanu bëbacën. Anu bëbaxun ca abë upí 'ixun Julionën Pablo a ëmanua 'icë axa abë nuibanancë unicama isanan abë bananan, atun xubunuxun pitánun quixun cacëxa. ⁴ Usa 'ain cananuna Sidónuax cuaniabia suñun anúnu cuancë amiax uquin bëcacëx, caxutanma nu buania quiax, nu mëmiaua 'icë Chipre nasí inubiani amotan cuancën. ⁵ Cuanx cananuna Cilicia me ratábianxun Panfilia meribi ratábianx Licia menua 'icë ëma Mira cacë anu bëbacën.

⁶ Mira ëmanuxun ca a capitánen Alejandría ëmanuax ucë manë nunti isacëxa. Isun ca anúnu nux Italianu cuanun aín 'ibubëtan mëniócëbë cuanx 'itsa nëtë munu cuanquin cananuna Gnido cacë ëma isacën. ⁷ Mëniócëbë cuanx 'itsa nëtë munu cuanquin cananuna Gnido cacë ëma isacën. Isbiani cuaniabia anúnu cuancë amiax uquin nëtëquinma suñun bëcacëx cananuna Salmón ëma inubiani Creta cacë nasí a rapasu cuancën. ⁸ Cuanx cananuna numi 'iquian suñun bëcacëx cuëtsinan munu cuanx, Buenos Puertos cacë ëma, Lasea cacë ëma cha 'urama 'icë, anu bëbacën.

⁹ Anu bëbaquiani cuancëbëa, mita rënimëbúcëbë ca parúnpapan cuanti 'aisama 'iacëxa. Usa 'ain ca Pablonën axa nubë cuancë unicama ësaquin cacëxa: ¹⁰ —'Ën sináncëx ca usabi cuanti 'aisama 'icën. Usabi cuani cananuna nunti 'imainun ñucama nëtëmianan nuxribi cëñúti 'ain.

¹¹ Cacëxbi ca an manë nunti niquincë unicaman cushi 'imainun nunti 'ibúxribi anu 'uran 'iisama tanmainun Julionëxribi Pablonën bana cuaisama tani cuancatsi quiax bënëacëxa. ¹² Usa 'ain ca mita inúmi anu 'iti cuëenquinma, unicama aín patsanën ësaquin sináncëxa:

—Ënuax cuanx caranuna Fenice ëma, Creta nasí aúa bari cuabúcë, au cuanx mita inútamainun anu 'i cuanti 'ai quixun cananuna tanti 'ain.

Parúnpapa tucánquia

¹³ Usaquin sináncëbëbia aín tsipúmiac suñu munuishi bëquicëbëtan ca an manë nunti niquincë unicaman —cananuna cuanti 'ai —quixun sináncëxa. Sinánbianquin ca Creta nasí cuëtsinan nu buáncëxa. ¹⁴ Cuancëbëbi ca suñúan matámiax bëquiacëxa. ¹⁵ Usai 'iquian cuainsama oquin manë nunti tuíncëbëtan cananuna anbia nu buántanun quixun sináncën. ¹⁶ Suñúan bëquiquin buáncëx cananuna nasí chucúma, Cauda cacë, a rapasu cuani ami catamëacën. Ami catamëquin cananuna nunti chamaratsu bëchunan buaniabi anun təcërecacë itsi a biquin anun bëacën. ¹⁷ Bëxun cananuna manë nunti chanu 'aruacën. 'Arutancëxun ca an manë nunti niquincë unicaman manë nunti cushioquin aín amo camabi runucaxun nëacëxa. Nëatancëxun ca sináncëxa, Sirte cacë masi 'urama sapi cananuna 'ai quixun. Uinu 'icë unin cara a masi amatia, ax ca anu pëánquiax ëchiquitima 'icë quixun sinani ca anu cuainsama tancëxa. Usa 'ain ca racuëti amiquisama tanquin, chupa ami suñu bëquicë, an nunti niquincë unin buáncëxa. Buáncëxun ca suñúinshia nu buántanun quixun sináncëxa. ¹⁸ Usaquiani coónbia suñúan nëtëcëbëtanma ca an manë nunti niquincë unicaman ñu buáncëcama raíri parúnpapa nëbëtsi puacëxa. ¹⁹ Usaquin 'ón cananuna nunribi nuntinua 'icë ñucama parúnpapa nëbëtsi puacën. ²⁰ Usobiani cuanquin cananuna 'itsa nëtën bari isíma,

'isparibi isíma, 'ianan suñúanën parúnppa bëchúancë, ashi isquin —ënuax cananuna bamati 'ai —quixun sináncën.

²¹ Usa 'ain 'itsa nètën picëma 'ain ca Pablonën atu nëbëtsinuax niruquin unicama cacëxa:

—'Ën mitsu cacësabi oi Buenos Puertosnubi bërúax cananuna asábi 'ianan nun ñucama pucëma 'itsían. ²² 'Aínbi camina masá nuitutima chuámashi 'icanti 'ain. Achúshi uníxbi cananuna bamatima 'ain, manë nuntixëshi ca nanëti 'icën. ²³ Ënë imë cana ainan 'ixun 'ën a rabicë, Nucën Papa Diosan xucëxa ucë ángel isan. ²⁴ Iscëxun ca 'ë caxa: Pablo, camina racuétima 'ain. Mi cupí ca micëñun axa mibë manë nuntinu 'icë unicamaribi bacamiquti 'icëbi Nucën Papa Diosan iëmiti 'icën. Iëmicëx cuanx camina Romanu 'icë 'apu, Césarnu bëbati 'ain. ²⁵ Angelnën 'ë cacë sinani camina chuámarua 'icanti 'ain. 'Ën cana 'unanin, Nucën Papa Diosan 'imicëx ca ángelnën 'ë cacësabi oi 'iti 'icën. ²⁶ Usa 'aínbi ca manë nuntixëshi nasínu 'irui anu ránquti 'icën.

²⁷ Usa 'ain cananuna rabë semana 'icëbë suñúanëan amo amo oquin buáncëx, parúnppa Adria cacë, anu 'iacën. Anuxun ca imë naëx an nunti niquincë unicaman —sapi cananuna menu bëbai —quixun sináncëxa. ²⁸ Sináncun ca parúnppa nëmin tanquin —ca treinta y seis metros 'icë —quixun isacëxa. Isax 'uri cuanxun tantëcënquin ca —ca veintisiete metros 'icë —quixun isacëxa. ²⁹ Isax ca maparami 'ia manë nunti tuquti sinani racuëquin aín tsipúnuxun rabë 'imainun rabë manë cha, tësë itsin təcërëcaxun, manë nunti anubi bëspúnun nipácëxa. Imë naëx nipátancëxun ca pëcaranun quiax bënëquin caíancëxa. ³⁰ Caínquin ca an nunti niquincë unicaman manë nunti rëbunuxun tësë itsin təcërëcaxun manë nipácësa 'itánun, nunti chucúmara a anun menu cuanuxun nanpácatsi quixun sináncëxa. ³¹ Usoquian a unicaman 'aia oquin ca Pablonën Capitán Juliocëñun aín suntárucama cacëxa:

—Ënë unicama manë nuntinu bërúcëbëma camina mitsux bacamiquti 'ain.

³² Pablonën cacëxun ca suntárucaman anun nunti chucúma təcërëcacë itsicama tëaxun, bacan buántanun nipácëxa.

³³ Usa 'ain ca pëcarati 'urama 'ain Pablonën camaxunbia pinun quixun ësaquin cacëxa:

—Rabë semana camina ñu pima 'ianan 'uxcëma 'ain. ³⁴ Uinu 'icë uníxbi ca nètëtima 'icën. Camina usabi 'inuxun 'acanin. Usa 'ain camina min nami cushinuxun piti 'ain.

³⁵ Usaquin caquin ca Pablonën pán bixun, acaman ismainunbi —asábi ca —Nucën Papa Díos catancëxun, tucapaxun piacëxa. ³⁶ Usaquin caquian piia isquin ca masá nuitucë a nètëquin camaxunbi piacëxa. ³⁷ Manë nuntinua 'icë unicamax cananuna doscientos setenta y seis uni 'iacën. ³⁸ Acaman ca uiti cara piisa tania pitancëxun, manë nuntia xanúntanun trigo sacocama parúnpapanu puacëxa.

Manë nunti nanëa

³⁹ Usa 'ain ca pëcaracëbëtan me isquinbi uinu cara quixun an nunti niquincë unicaman 'unánma 'icën. 'Unánquinmabi ca parúnppa tsintúncënu masi isquin anu manë nunti 'aruti sináncëxa. ⁴⁰ Sináncun ca anun təcërëcacë itsi tëaquin manëa nipácë a parúnpapanubi ëancëxa. Ëanan ca anun puntëbianquin buánti manë nunti tsipúnua 'icë inti, a anun təcërëcacë itsicama tubuacëxa. Tubutancëxun ca manë nunti rëbunu nitsíncë iimi, ami 'iquian suñun manë nunti buánun quixun chupa buánruacëxa. ⁴¹ Chupa buánrucëbë bëqui, ami 'i cushiquin buánxun, ca suñun baca xobucë rabë nëbëtsia 'icë masinu ráncaisama oquin manë nunti 'aruacëxa. Usa 'ain ca ráncaisama 'ain ami 'i cushi xuquiquin bacan manë nunti tsipun tucapacëxa. ⁴² Tucapacëbëtan ca

sipuacë unicama mẽñuquianx abáti rabanan suntárucaman 'acatsi quiacëxa. ⁴³ 'Acatsi quiabi ca aín capitán Julionën Pabloribima 'aia quixun sinánquin, sipuacë unicama 'axunma 'anun quixun aín suntárucama cacëxa. Canan ca an mẽñuti 'unáncëcamax paían mẽñuquianx 'irumainuan, ⁴⁴ an mẽñuti 'unáncëma unicamaxribi manë nunti panatan mẽñuquianx caman 'irutanun quixun cacëxa. Capitán Julionën cacësabi oi mẽñuquiani cuanx ca camáxbi caman 'irui cẽñúruacëxa.

28

Malta cacë nasínua Pablo 'iá

¹ Usai camáxbi bacamiquibi iëxun cananuna —Malta cacë nasí ca ënëx 'icë —quixun a isacën. ² A nasínu 'icë unicaman ca nu nuibaquin, 'uí 'imainun matsi 'ain, ami nux sënamënun quixun tsi tícaquin ërënrucëxa. ³ Èrënrucëbëtan ca Pablonën mëchan xanúncë bixun, tsi rëquirucënu niacëxa. Nicëbë tsian xarocëxun tanbëtsini uquin ca Pablo runun mëcháncëxa. ⁴ Usoia isi ca a nasínu 'icë unicamax ratuti ësai canancëxa:

—Ènë unix ca asérabi an uni 'acë uni 'icën. Bacamiquibi iëaxbi ca aín 'ucha cupí bamati 'icën.

⁵ Canancëbëtanbi ca Pablonën runu mëtúasquiquin tsinu niacëxa. Usoíbi ca Pablo uisaíbi 'iama 'icën. ⁶ Usai 'ia isquin ca aín mëcën ca uátí 'icë quixun anu 'icë unicaman sináncëxa. Sinánan ca —ca bamati 'icë —quixun sináncëxa. Sinánxun 'uran caíncëxbia uatima 'ianan bamaiaia oi ca bëtsi oquin sinani —ënë unix ca dios achúshi 'icë —quiacëxa.

⁷ Anunu 'icë a 'urama ca a nasínu 'icë Publio cacë uni aín tucuricu aín me 'iacëxa. Usa 'ain ca a unin bitancëxun aín xubunu 'inun quixun nu cacëxa. Cacëx anu rabë 'imainun achúshi nëtën abë 'ia ca pimianan nu 'aquiancëxa. ⁸ Nux anu 'ain ca Publionën papa 'insinan 'ianan chixutanribi 'i, racacë 'iacëxa. Usa 'icëa ñuia cuati ca Pablo a isi cuancëxa. Cuanxun ca Nucën Papa Diosbë banatancëxun aín mëcënan ramëquin pëxcüacëxa. ⁹ Usocëbëa anu aia ca Pablonën a nasínua 'icë uni ñucëcamaribi pëxcüacëxa. ¹⁰ Usocëbëtan ca a nasínu 'icë unicaman numi sinánquin nu 'aquiancëxa. 'Aquianan ca nuxnu cuancëbëtan, manë nuntinu nun píbianti ñucamaribi nu 'aruxuancëxa.

Pablo Romanu bëba

¹¹ Usa 'ain cananuna rabë 'imainun achúshi 'uxën Malta nasínu 'iacën. 'Itancëx cananuna anuxun mita inúmia aín 'ibu anu 'ain, Alejandríanuxuan bëcë manë nunti anun cuanux anu 'iruacën. A manë nuntin rëbunu ca uni rabëtan bëmánan tanxun 'acë i 'iacëxa, ax ca Cástor 'imainun Pólux caquin anëcë 'iacëxa. ¹² Malta nasínuax a nuntinu 'iruquiani cuanx cananuna Siracusa cacë ëmanu bëbacën. Bëbax cananuna anu rabë 'imainun achúshi nëtën 'iacën. ¹³ 'Itancëx cuanquin me ratábiani, parún papa cuëbíushi cuanx cananuna Regio cacë ëmanu bëbacën. Bëbonx suñúan caxucüax uquin nu bëcacëx cuanx cananuna rabë nëtë 'icëbë Puteolí cacë ëmanu bëbacën. ¹⁴ Bëbaxun cananuna anuxun axa Jesucristomi catamëcë uni raíri mërácën. Mërácëxuan abë 'inun cacëx cananuna anu achúshi semana 'iacën. Achúshi semana 'itancëx cananuna Roma ëmanu bain cuancën. ¹⁵ Usa 'ain ca nuxnu cuania cuabëtsini axa Jesucristomi catamëcë uni raíri Romanuax ricuatsini Apio Foro cacë ëmanuax nubë mëranani uacëxa. 'Imainun ca raírinëxribi Tres Tabernas cacë ëmanuax nubë mëranancëxa. Acamabënu mëranancëbëtan ca Pablonën Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin upí oquin sináncëxa. ¹⁶ Usari 'i cananuna Roma ëmanu bëbacën. Bëbacëbëtan ca capitán Julionën an bëcë sipuacë unicama a guardianën cushi 'ináncëxa. 'Inánan ca Pablo bëtsi xubunua 'inun canan an bërúanun quixun suntáru achúshi cacëxa.

Romanuxuan Pablonën bana ñuixuan

¹⁷ Romanu bëbax, rabë 'imainun achúshi nètë 'itancëxun ca Pablonën judíos uni aín cushicamaxa a isi unun quixun camiacëxa. Camicëx aía timëtia ca Pablonën cacëxa:

—'Ën aintsicama, cana mitsu cain, 'ën cana judíos unicama uisa ocëma 'ain, uisa oíma cana nun chaitiocëcama 'iásabi 'ian. Usai 'iabi ca Jerusalénuxun judíos unicaman an sipuanun quixun romános unicama 'ë 'inánxa. ¹⁸ 'Ináncëxun 'ë ñucáxun ca 'unánxa, 'ën ñu 'acë 'aíma 'ain ca a cupía 'ë 'ati 'aíma 'icë quixun. Usa 'ain ca 'ë chiquíntisa tanxa. ¹⁹ Chiquíntisa taniabi ca judíos unicaman 'ëa chiquínxunma 'anun caxa. Usaquian caia cana 'apucama can, Romanu 'icë 'apu, Césarnën ca 'ëmia manáncë banacama mëníoti 'icë quixun. 'Ëmia atux manáncë banacama a ñuixunibi cana Césarmi judíos unicama ñui manántima 'ain. ²⁰ Usa 'ixun cana mitsu isanan mitsubë banatisa tanquin, 'ëmi isi unun quixun mitsu camian. Judíos unicaman sináncësaribi oquin cana —bama 'aish ca uni baísquiti 'icë —quixun sinanin. 'Ën usaquin sináncë cupí cana manë risi ënën təcërëcacë 'ain.

²¹ Usaía quia ca anua 'icë judíos unicaman Pablo cacëxa:

—Nun cananuna Judea menuxuan bëmicë quirica mi ñuiquian 'acë achúshiratsubi bicëma 'ain. 'Imainun ca anuax ucë judíos unicamax mi ñuiquin, min isamina ñu 'atima 'ai quixun nu cacëma 'icën. ²² Cananuna 'unanin, mecama oquin ca axa Jesúsni sináncë unicama ami nishquin unin ñuia. Usa 'ain cananuna minmi a uisaira cara a ñucama 'icë quixun ñuia cuaisa tanin.

²³ Usa 'ain ca a nètëan Pablonën bana ñuia cuacatsia quicë a nètën 'aisamaira uni anua Pablo 'icënu uacëxa. Aía timëtia ca bari xamárutamainun ñuixuanan xupíopaquinribi bana ñuixuancëxa. Bana ñuixunquin ca uisari cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun canan —Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribia, axa uti Cristo a ñui quiásabi oi ca Jesús uacëxa —quixun ñuixuancëxa. ²⁴ Pablo quia cuaquian raíri unicaman —a banax ca aséabi 'icë —quixun cuamainun ca raírinën —a banax ca aséabima 'icë —quixun cuaisama tancëxa. ²⁵ Usai 'i ca raírinëxa —asábi ca —quimainun uni raírinëxribi —usama ca —quicëbëtan, camaxunbi bëtsi bëtsi oquin sináncëxa. Usaía 'ia ca Pablonën ësaquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sináncëxuan Isaíasnën nucën raracama cá banax ca aséabi 'icën. A banax ca ësai quia:

²⁶ Camina anu cuanxun atúan cuanun ësaquin judíos unicama cati 'ain: Mitsun pabitan 'ën bana ñuia cuaquinbi camina uisai cara quia quixun 'unántima 'ain. Mitsun bërun 'ën 'aia isíbi camina 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántima 'ain. ²⁷ Atun nuitu mëu 'unántisama tanan ca judíos unicaman atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Atun bërúnbi 'ën 'aia isquinbi ca 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántisama tania. 'Ëmi sinanatia cana atu 'ën uni 'inun iëmítsian. Usa 'aínbi ca 'iisama tanxa.

²⁸ Camina 'unánti 'ain, 'ën mitsu ñuixuncë bana, Jesucristomi catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiax quicë, a bana ñuixunia ca judíosma unicaman cuaxa. Usa 'aish ca atux a bana quicësabi oi 'iti 'icën.

²⁹ Usaquian Pablonën cacëx ca judíos unicamax Pablonëan ñuicë banacama a ñui qui atúxbi cuëbicananquiani atun xubunu cuancëxa.

³⁰ Usa 'ain ca Pablo aín xubunu 'iquin xubu 'ibu cupíoi anu rabë baritia 'iacëxa. Anu 'ixun ca axa a isi ucë unicama nuibaquin biacëxa. ³¹ Biquin ca uisari cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixuanan uisai cara

Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëti 'iti 'icë quixun ñuixuancëxa, uinu 'icë unínbia ubíocëma 'ixun.

PABLONĒAN ROMANU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Romanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama Pablonĕn quirica buánmia

¹ 'Ēx cana Pablo 'ain, an Jesucristo quiásabi oquin aín bana uni ñuixuncĕ. Usa 'ixun cana mitsu quirica buánmin. Nucĕn Papa Diosanbi ca Jesucristomi catamĕquin ainan 'inux iĕnun unicama aín bana ñuixunun 'ĕ caísacĕxa.

² Nucĕn Papa Diosan ca ainan 'inux iĕti bana an sinánmicĕxun aín bana uni ñuixuncĕ unicama bĕráma cuĕnĕomiacĕxa. ³ A cuĕnĕomia banax ca aín Bĕchicĕ, Nucĕn 'Ibu Jesucristo ñui quicĕ 'icĕn. Aín 'unan papa ax ca Davidnĕn rĕbúnqui 'iacĕxa. ⁴ Usa 'icĕbi ca bamatancĕx baísquicĕ cupía, Nucĕn Papa Diosan Bĕru Ñunshin Upitan 'amicĕxun unin 'unánti 'icĕn, Nucĕn 'Ibu Jesucristo ax ca Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ianan asaribi upí 'aish cushiira 'icĕ quixun. ⁵ Jesucristo cupí ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin nun nu uni aín bana ñuixunun mĕníocĕxa, camabi menua an Nucĕn 'Ibu Jesucristomi catamĕquin an cacĕsabi oquin 'acĕ unicama 'inun. ⁶ Mitsúxribi camina Nucĕn Papa Diosan Jesucristonan 'inun caíscĕ 'ain.

⁷ Ēnĕ quirica cana cuĕnĕoxunin, Roma ĕmanuaxmi Nucĕn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun caíscĕ 'aish ax cuĕĕncĕsabi oi 'icĕ, micamaishi. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin 'aquincĕxmi chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

Romanu cuantia Pablonĕn sinan

⁸ Ēsoquin pain cana mitsu cain, mitsux camina asĕrabi Jesucristomi catamĕti quixun camabi menu 'icĕ unicaman chanioia cuaquin, cana 'ĕxribi Jesucristonan 'ixun Nucĕn Papa Dios –asábi ca –quixun caquin a rabin. ⁹ Ēn cana Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin chiquíshquinma aín Bĕchicĕ ñuiquin unicama bana ñuixunin. An ca 'unania, 'ĕn cana abĕ banaquin nĕtĕ camabi mitsu ñucáxunin. ¹⁰ Mitsu ñucáxuanan cana a ñucatin, bĕráma cuainsa taníbi cuancĕma cupí, bĕrí mitsu isi cuanuan 'ĕ 'aquinun. ¹¹ Mitsúxmi asĕrabiira Jesucristomi cushicĕ 'inun 'aquinun cana mitsu isi cuainsa tanin. ¹² 'Ēx Jesucristomi cushicĕ 'ixun 'aquincĕxmi mitsúxribi ami cushicĕ 'ain mitsubĕ cushionani cuĕĕnmiananux cana mitsu isi cuainsa tanin.

¹³ 'Ēn xucĕantu, cuainsa taníbi cana cuancĕma 'ain. 'Itsai cana mitsu isi cuainsa tan quixunmi 'unánti cana cuĕĕnin. Mitsúxmi Jesucristomi catamĕnun, bĕtsi menu 'icĕ unicama 'aquincĕsaribi oquin mitsu 'aquini cuainsa cana tan. ¹⁴ Raĕcĕ 'imainun raĕcĕma unicama, 'imainun an quirica 'unáncĕ 'imainun an quirica 'unáncĕma unicama, a unicamanbi Jesucristo ñui quicĕ bana 'unánun cana an cacĕsabi oquin 'ĕn aín bana ñuixunin. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ĕx, Roma ĕmanu 'icĕ mitsuribi anun Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'iti bana ñuixuinsa tanin.

Uisai cara Jesucristomi catamĕti 'icĕ quicĕ bana 'icĕ quixun Pablonĕn ñuia

¹⁶ 'Ēx cana ĕnĕ bana unicama ñuixuni rabiniman. Axa a bana quicĕsabi oi Jesucristomi catamĕcĕ uni a ca Nucĕn Papa Diosan aín cushínbi ainan 'inun iĕmia. Judíos unicama pain ñuixuntancĕxun cana judíosma unicamaribi a bana ñuixunin. ¹⁷ A bana 'unáncĕ 'ixúinshi cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun nu iĕmia quixun. Nun 'ucha tĕrĕnun Jesucristomi catamĕtiashi ca ainan 'inun nu iĕmia. Usai ami catamĕcĕ cupíshi cananuna Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'ain. Usai ca 'iti 'icĕ quiax ca aín bana

cuëñeo ësai quia: “Ui unicama cara Nucën Papa Diosan upí isia, ax ca asérabi ami catamëti tsóti 'icën”.

Unicaman Nucën Papa Dios 'unánma bana

¹⁸ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca an aín bana quicësabi oquin 'aisama tancë 'ixun bëtsi uniribi ami sinánxma 'inun quixun paráncë unicama, a uisa cara oti 'icë usoquin castícanti 'icë quixun. ¹⁹ Usa unicamax ca an unio ñucama isquinshi uisaira cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unántisa 'aíshbi ami sinanima. ²⁰ Isquinmabi ca unin Nucën Papa Dios 'unánti 'icën, an unio ñucama isquin. Usa 'ain ca an camabi ñu unio cupí, unin Nucën Papa Dios, ax ca asérabi Dios 'icë quixun 'unánan ax ca nètétimoi usabi cushiira 'icë quixun 'unántisa 'aíshbi ami sináncëma 'icën. Usa 'aish ca, 'unáncëma 'aish cana ami sináncëma 'ain, a unicamax quitima 'icën. ²¹ A unicaman, ui cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánquinbi ca a sinánquin, —mix camina Nucën Papa Dios 'ai —quixun caiman. Nucën Papa Diosan ñu 'axuncëxunbi ca a unicaman —camina nu ñu 'axuan, ca asábi 'icë —quixun rabiquin cacëma 'icën. Caquinma atun sináncësa oquinshi 'acë ñuishi 'acë 'ixun ca 'atima ñuishi 'ai sinánñuma unisa 'icanxa. ²² —'Èx cana sinánñu 'ai —quicë 'aíshbi ca sinánñumasa 'icën. ²³ Usa 'ixun ca Nucën Papa Dios, ax cushiira 'aish bamatimoi tsócë, a rabiquinma ami manúanan axa bamati 'aínbi uni iscësa oquin ñu unionan ñuina pëchiñu 'imainun axa men nirícë ñuina, axa men nicë ñuina, acama iscësa oquin —ax ca nun dios 'icë —quiquin a rabinuxun unioia.

²⁴ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan atúxa upí 'iti 'aquinti éanan a unicaman aín cuëñcësabi oquin ñu 'atima 'anun éanxa. Usaquian Nucën Papa Diosan éncëxun ca atúnbi a 'ai rabínquinma 'atima ñuira 'axa. ²⁵ Usa ñu 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaquinma, unin cëmëquin ñuicë banaishi sinánxa. Nucën Papa Dios, an camabi ñu unio, a rabiquinma ca an unio ñuishi rabiaxa. Nucën Papa Dios ax ca xëñibua 'aínbi aira unin rabicë 'iti 'icën.

²⁶ Atúxa usa 'icë ca Nucën Papa Diosan atúan cuëñcësabi oi 'iquian ñu 'atima 'anun éanxa. Xanúxribi ca bënëñu 'iisama tani bëbúxmabi bëtsi xanubë 'ia. ²⁷ Usaribiti ca nucë bënë uníxribi xanuñu 'iisama tani, xanúxmabi bëtsi unibë ñunshini 'ia. Usai 'iquin ca uni itsi rabínmia. Usai 'i ca asérabi nucë bënë unin 'acësa oquin sinaníma axbi 'uchai Nucën Papa Diosmi sinántisama tania.

²⁸ Usa unicama ca ami sinántisama tania Nucën Papa Diosan aín sinan upíma 'ixun 'atima ñuira 'anun quixun éanxa. ²⁹ Usa 'ixun ca uisa ñucamax cara 'atima 'icë acama 'aia, bëtsi uni 'atimonan, ainanmabi uni itsin ñu biisa tanan, aín xanuma 'aínbi xanubë 'ianan, xanúxmabi bëtsi unibë 'ianan, bëtsi uni 'icësamaira oi ñuñu 'iisa tania. 'Ianan ca uni 'aisa tanan, bëtsibë cuëbicanánan, uni itsi paránan, uni itsimi 'atimati banaia. Usa 'aish ca a unicamax 'aisamairai banai uni itsimi manania. ³⁰ Usai 'i ca uni itsi ñui cëmëanan ami sinanima Nucën Papa Diosmi manutia. Usai 'iquin uni itsi — 'aisama ca —quixun ñuianan ca abi rabiacati cërúanan raíri unimi nètétima 'ësënanan aín tita aín papan bana cuaisama tania. ³¹ Usa 'aish ca sinánñuma 'ianan, aín quicësabi oquin ñu 'acëma 'ianan uni itsi nuibacëma 'ianan abë nishanaxbi uni itsibë mëniónainsama tanan 'aquinsa 'icëbi uni 'aquinima. ³² Atun ca 'unania, Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca usa unicama ainanma 'aish xëñibua 'aínbi abë 'itima 'icë quixun. Usaía Nucën Papa Dios quia a 'unánxunbi ca usa ñu 'aia. Atúinshi 'aíma ca uni itsínribia usaribi oquin 'aia isti cuëñia.

2

Unin sináncama Nucën Papa Diosan 'unáncë

1 Mitsúnmi uni itsi 'uchocëbëtanbi ca uni raírinën 'unánti 'icën, mitsun camina usa ñu 'ati ca 'ucha 'icë quixun 'unanin. Usa 'ain camina minribi usa ñu 'atancëx —'unánxunma cana 'a —quitima 'ain. 2 Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uni aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usoquin 'aquinbi, upí oquin sinánquin an mëníosabi oquin 'aia quixun. 3 ¿Bëtsi unimi, an ca ñu 'aisama 'aia quiáx manánquinbi minribi usaribi oquin ñu 'acëbi ca Nucën Papa Diosan a unishi 'uchonan mi 'uchotima 'icë quixun caramina sinanin? Usama ca. 4 Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca mi nuibaíranan, mi 'atima ñu 'acë 'icëbi 'atimoquinma mix sinanati ami sinánun cainia. ¿Axa usa 'aínbi caramina min 'atima ñu 'acë ëni ami sinántisama tanin? 5 Usa 'aínbi camina min sinan 'aisama 'aish sinanaisama tan. Usai 'iquin camina ënquinma camabi nëtën 'atima ñuishi sinánquin usaquin 'ain. A cupí camina anúan Nucën Papa Diosan 'uchañu unicama aín 'ucha cupí castícantí, a nëtën 'aisamaira oquin castíancë 'inuxun 'ain. 6 A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisaquin cara oti 'icë quixun isti 'icën, atun ñu 'acësabi oquin. 7 Axa —Nucën Papa Diosan ca 'ë upí isquin abë nëtétimoi tsónun 'imiti 'icë —qui cuëncë uni, an ca ënquinma Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin ñu 'aia. Usoquin an 'acë uni a ca Nucën Papa Diosan xëñibua 'aínbi abë 'inun 'imia. 8 Usaquin 'imianan ca uicamax cara ami sinántisama tanan aín bana quicësabi oquin 'aisama tanquin, atux cuëncësabi oquinshi ñu 'atima 'aia, a unicama Nucën Papa Diosan ami nishquin castícantí 'icën. 9 An castíancë 'aish ca an ñu 'aisama 'acë unicama aín 'ucha cupí, Nucën Papa Diosbë xëñibua 'aínbi 'íma 'aisamairai tëmëratí 'icën. Judíos unibunëxëshia tëmëratí 'aínbi ca judíosma unibunëxribi aín 'ucha cupí tëmëratí 'icën. 10 Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan an ainan 'ixun ax cuëncësabi oquin 'acë unicama a uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima chuámarua 'inun 'imianan, abë aín nëtënu 'inun 'imiti 'icën. Judíos unibu 'imainun judíosma uniburibi ca an usaquin 'imiti 'icën. 11 An ca judíos unisaribi judíosma unicamaribi isia.

12 An Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo, a 'unáncëma 'ixun ñu 'atima 'acë unicamax ca atun 'ucha cupíbi ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'ítima 'icën. 'Imainun ca an Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'acë unicama atux ca aín 'ucha cupí, a bana quiásabi oquin Nucën Papa Diosan 'uchocë 'iti 'icën. 13 Aín bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma uni a ca Nucën Papa Diosan upí isima. Usa 'aínbi ca an a bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë unicama a cuni Nucën Papa Diosan upí 'icë isia. 14 Usa 'ain ca judíosma unin Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo 'unánquinmabi atúnbi sinánquin a bana quicësabi oquin 'acë 'ixun, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun 'unania. 15-16 Usoquin upí ñu 'aia isquin ca uni itsin 'unánti 'icën, a unicaman ca aséribi aín nuitu mëu 'unania, uisa ñu 'ati cara asábi 'icë 'unánan uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë quixun. Anúan Nucën Papa Diosan camabi uni isti nëtën ca a unicaman aín nuitu mëúbi 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan cara 'ë upí isti 'icë, cara 'ë upíma isti 'icë quixun. A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun 'unánan uisa ñu cara unëxun aín nuitu mëúbi sinánxa, a camabi 'unánquin, uisa cara oti 'icë usoquin 'anun Jesucristo 'amiti 'icën, 'ën unicama ñuixuncësabi oquin.

Moisésnën cuënëo bana 'unánquinbia judíos unicaman 'acëma ñuicë bana

17 Usa 'aínbi camina —'ëx cana judío uni 'ai —quianan —usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai quianan —judíosma unicamama, nuishi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísacëxa —quixun sinani rabiacatin. 18 Moisésnën cuënëo bana

'unáncë 'ixun camina uisa oquin unin ñu 'ati cara Nucën Papa Dios cuëënia quixun 'unánan a banaxa quicësabi oquin 'aquin ca unin upí ñu 'aia quixun 'unanin. ¹⁹ Usa 'aish camina, 'ën cana an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma unicama bëxuñusa 'aísha bëanquibucënu nicësa 'icëbi a bana 'unánmiti 'ai quin. ²⁰ Moisésnën cuënëo bana ca uisai cara judíos uni 'iti 'icë quiax aséabi quia. A bana 'unani camina quin, 'ën cana an ënë ñucama 'unáncëma unicaman upí oquin cuanun 'unánmiti 'ain. ²¹ ¿Mitsun Nucën Papa Diosan bana 'unánquin uni itsi 'unánmicë 'ixunbi caramina uisa cupí a bana quicësabi oquin 'aiman? ¿Mitsun, unin ca uni itsin ñu mëcamatima 'icë quixun caquinbi caramina uisa cupí mitsúnribi ñu mëcamatin? ²² ¿Mitsux, aín xanuma 'ain ca uni itsin xanubë uni 'itima 'icë quibi caramina uisa cupí mitsúxribi min xanuma 'aínbi uni itsin xanubë 'in? ¿Diosma 'icëbi ax isa dios 'icë quixun unin cacë, a rabiti ca 'aisama 'icë quixunbi caramina uisa cupí anuxun usa ñu rabiti xubunu atsíntancëxun anu 'icë ñu mëcamatin? ²³ Mitsux —'ën Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sináncë 'ixunbi a bana quicësabi oquin 'acëma 'ain ca uni itsin mitsun 'aia isquin sinánti 'icën, —Nucën Papa Diosan unix usai 'icë 'ain cana aín uni 'iisama tani —quixun. ²⁴ Aséabi mitsu ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Mitsux judíos unibu 'ixunbi ñu 'aisama 'aia isi ca judíosma unibunëx Nucën Papa Diosmi 'atimati banaia”.

²⁵ Mitsun Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo quicësabi oquin aséabi 'acë 'ain ca mitsúxmi 'unántioraca ax asábi 'icën. Usa 'aínbi ca a bana quicësabi oquinmi 'acëma 'ain, mitsúxmi 'unántioraca ax ñancáishi 'icën. ²⁶ Usaribi oquin ca unicama ax 'unántiocëma 'ixunbi ami catamëquin aín cuëëncësabi oquin 'acë 'icë Nucën Papa Diosan upí isia, axa 'unántioracacë unicama 'acësaribi oquin. ²⁷ Usa 'ain ca an 'unántiocëma 'ixunbi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'acë uni a Nucën Papa Diosan upí isti 'icën. Isanan ca an 'unántiocë 'ixunbi Nucën Papa Diosan bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma unicama Nucën Papa Diosan upíma isti 'icën. ²⁸ 'Unántioracacë cupíshima ca uni judío uni 'icën. 'Imainun ca 'unántioracacë uni, ax 'unántioracacëshima aséabi Nucën Papa Diosmi catamëcë 'iti 'icën. ²⁹ Axa aín nuitu mëu upiti Nucën Papa Diosmi sináncë uni ax ca aséabi judío uni 'icën. 'Unántioracacë uni ax ca Moisésnën cuënëosabi oquin aín namishi usoquin 'acë cupíma aín nuitu mëu Nucën Papa Diosmi sináncë cupí aséabi judío uni 'icën. Usa uni ca unían upí isiamabi Nucën Papa Diosan upí isia.

3

¹ ¿Usa 'ain cara judíos unicamax bëtsi unicamasamaira 'ic? ¿Unántioracacë 'iti ax cara ñancáishima 'ic? ² Ca aséabi usama 'icën. Judíos unibu pain ca Nucën Papa Diosan aín bana 'ináncëxa. 'Inánquin ca camabi unin 'unánun a bana judíos uni raíri cuënëomiácëxa. ³ ¿Bëtsi bëtsi judíos unicaman Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixunbi ñu 'aisama 'acë ax cara Nucën Papa Diosan 'ucha 'ic? ⁴ Ca usama 'icën. Uníxa aín quicësa oquin 'ananbi cëmëti 'aínbi ca Nucën Papa Diosainshi aséabi camabi ax quiásabi oquin 'aia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios ñui aín bana cuënëo ësai quia:

Camabi unin ca 'unánti 'icën, min bana ca aséabi upí 'icë quixun. Asábi cara quixun 'unántisa tanquin isquinbi ca min 'acë ñu asábiira isquin unin —mix camina upí 'ai —quixun 'unánti 'icën.

⁵ ¿Nun nu ax cuëëncësabi oquin 'aiama oquin, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírinën Nucën Papa Dios, ax ca aín sinan upíira 'icë quixun 'unáncë 'ain caranuna uisoquin sinánti 'ain? ¿An nu castícanë cupí ca Nucën Papa Dios upíma 'icë quixun caranuna sinánti 'ain? Usai quicë banax

ca unin abi sináncësa 'icën. ⁶ Usama ca. ¿'Atima ñu 'aiabi isëshicë 'ixun cara Nucën Papa Diosan uisaxun anúan 'ati nētē sēñcēbētan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isti 'ic? ⁷ ¿Ami 'u, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírínēn Nucën Papa Dios, ax ca aín sinachacē 'icē upí 'inun 'ē castícania isquian uni raírínēn Nucën Papa Dios ax ca aín sinan upíra 'icē quixun 'unáncē 'aínbi cara uisacasquin Nucën Papa Diosan 'ē castícania? —quixun sapi ca bētsi bētsi unin sinania. ⁸ ¿Usa 'ain caranuna uisacasquin ñu 'atima 'aiman?, Nucën Papa Diosan sinan ca upí 'icē quixun unicaman 'unánun. Usai 'uchati ca asábi 'icē ca Pablo 'imainun abē 'icē unicama quia quiax ca bētsi bētsi uni nu 'atimoti sinani nu ñui quia. Usaía ax quicē unicama a ca Nucën Papa Diosan 'uchoquin castícani 'icën.

Camáxbi cananuna 'uchañu 'ain, quicē bana

⁹ ¿Nucën Papa Diosan cara judíos unicama bētsi unicamasama upíra isin? Usama ca. Cana mitsu can, judíosma unicama 'icēsaribiti ca judíos unicamaribi aín sinan upíma 'aish 'uchañu 'icën. ¹⁰ Nucën Papa Diosan bana cuēñēo ca quia:

An ñu upíshi 'acē uni ca 'aíma 'icën, achúshirabi. ¹¹ An Nucën Papa Diosan bana cuacē uni ca 'aíma 'icën. Axa Nucën Papa Diosan sinánmicē 'iisa tancē uni ca 'aíma 'icën. ¹² Camabi unix ca Nucën Papa Diosmi manúaxa. Ami manúxun ca 'atima ñu 'atishi sinania. An upí ñuishi 'acē uni ca 'aíma 'icën. Achúshirabi ca 'aíma 'icën. ¹³ Anu uni bamacē racáncē quini mapucēma 'ain ca anuax aín anēcē chiquitia. Usaribiti ca 'atima uni aín cuēbínuax bana 'atima 'imainun cēmēi quicē bana chiquitia. Aín banan ca uni itsi ñui cēmēia. Usaquin ca amia cēmēcē uni masá nuitumia. Aín banax ca runun cuēbínu 'icē muca, an uni paēocē, usaribi 'icën. ¹⁴ Usa 'aish ca uni itsi ñui 'atimati bananan uni itsimi nishi banaia. ¹⁵ Sinánñumasa 'ixun ca uni 'atishi sinania. ¹⁶ Uinu cara cuania anuxunbi ca 'atimati banaquin masá nuitumianan uni 'atimamia. ¹⁷ Ca uni itsibē nuibanani upiti 'iti 'unaníma. ¹⁸ Axa nun cushi 'aínbi ca Nucën Papa Diosmi racuēti sinaníma.

¹⁹⁻²⁰ Usa banacama ca judíos unibunēn cuanun Nucën Papa Diosan aín unicama cuēñēomiacēxa quixun cananuna 'unanin. Aín bana 'ináncēma pain 'ixun ca Nucën Papa Diosan judíos unicama ainan 'inun 'imiacēxa. Aínan 'imitancēxun ca uisaira cara ainan 'aish uni upí 'iti 'icē quixuan 'unánun aín bana judíos unicama 'ináncēxa. A bana isquin ca judíos unicamainshima camabi unin 'unánti 'icën, uisairai 'i cara Nucën Papa Diosan iscēx atun nuitu upíma 'icē quixun.

Cristomi catamēcē unicamaxa Nucën Papa Diosan iscēx 'uchañuma 'icē ñuicē bana

²¹ Moisésñēn usai judíos unicama 'iti cuēñēo bana 'acē cupíma Cristo cupíshi ca usaira oquin Nucën Papa Diosan uni upí 'imia quixun ca bēri camabi unin upí oquin 'unánti 'icën. Ca usai 'iti 'icē quixun ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicamanribi cuēñēocēxa. ²² Camabi uni an Jesucristomi catamēquin —aín quicēsabi oquin ca 'ēn 'uchacama tērēnti 'icē —quixun 'unáncē, acama ca Nucën Papa Diosan upí isia. Jesucristomi catamēcē cupíshi ca an judíos uni 'imainun judíosma uniribi upí isia. ²³ Camabi unix ca Nucën Papa Diosan iscēx 'uchañu 'icën. Upíra 'inuan Nucën Papa Diosan unio 'aishbi ca usama 'icën. ²⁴ Usa 'icēbi ca Jesucristo, camabi unin 'ucha cupí bama 'aían, cupíoima ami catamētiashi Nucën Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tērēnquin uni 'uchañuma isia. ²⁵ Ami catamētía, uni aín 'uchacama tērēncē 'inun ca camabi unin 'ucha cupía Cristo

bamanun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. An Jesucristo bamati mënío 'ixun ca bërâma 'iá uniribi, axa sinanatia Nucën Papa Diosan aín 'uchacama ashiquin manumiacëxa. Usaquin an 'á cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan ca asérabi upíira upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun. ²⁶ Usaribi oquin ca, Nucën Papa Diosan Jesucristo bamati mënío 'ixun, bëríríbi axa Jesucristomi catamëcë unicama aín 'uchacama tērénquin manumia. Usaquin 'acë cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, asérabi ca Nucën Papa Diosan upíira upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun.

²⁷ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicësabi oquin 'acë uni, ax sapi ca rabíti 'icën, —'ën nuitu ca Nucën Papa Diosan upí isia —quixun sinani. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamëcë unin 'unania, —Jesucristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan 'ë upí isia —quixun. Usaquin 'unani ca rabítíma. ²⁸ Cananuna 'unanin, aín ñu upí 'acë cupíma, Jesucristomi sinani ami catamëcë cupíshi ca uni Nucën Papa Diosan aín 'uchacama tērénquin an iscëx upí 'inun 'imia quixun.

²⁹ ¿Nucën Papa Diosan cara judíos unicamaishi aín uni 'imianan judíosma unicamaribi aín uni 'imitima 'ic? Ca aturibi ainan 'imiti 'icën. ³⁰ Nucën Papa Dios ax ca achúshi 'icën. An ca judíos unicama 'acésaribi oquin judíosma uniribi Jesucristomi catamëcë cupíshi, an iscëx aín nuitu upí 'inun 'imia. ³¹ ¿Jesucristo cupíshi cana 'ën 'ucha tērëncë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai quixun sinánquin caranuna Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëñëo ax ca cuatima 'icë quixun sinánti 'ain? Usama ca. Jesucristomi catamëtishi cananuna asérabi Nucën Papa Diosan bana quicësabi oíira 'iti 'ai quixun cananuna unicama ñuixunin.

4

Amia catamëtia Nucën Papa Diosan Abraham upí isa

¹ Usa 'ain sapi cananuna quiti 'ain, ¿uisa cupí cara nucën rara Abraham a Nucën Papa Diosan upí isacëx? ² Aín ñu 'acë cupía Nucën Papa Diosan upí iscë 'aish ca Abraham —'ëxbi cana upí 'ai —quix rabía 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan iscëx, a cupía Abraham rabíti ñu 'aíma 'iacëxa. ³ Abraham ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quia: “Ami sinánquian, an ca asérabi aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unáncë 'aish ami catamëcë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham upí isacëxa”. ⁴ Usa 'ain ca ënëx ësa 'icën. An uni ñu mēëxuncë uni a ca an ñu mēëmicë unin cupíoia. A curíqui ax ca 'ináinshicëma 'icën, ax ca aín ñu mēëcë cupí 'ináncë 'icën. ⁵ Usa 'aínbi ca axa ñu upí 'acëma 'aíshbi, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia quixun 'unani ami sináncë uni a Nucën Papa Diosan ainan 'imia, an 'uchañu unibi ami catamëtia ainan 'imicë 'ixun. ⁶ Upí ñu 'ananbi upíma ñu 'acë 'icëbi ca aín 'uchacama tērëntancëxun Nucën Papa Diosan uni upí isia. Usaquian iscë unix ca cuëñia quiax ca David ësai quiacëxa:

⁷ Ui unicama cara Nucën Papa Diosan tērénquin aín 'ucha manuia, acamax ca chuáma tani cuëñia. ⁸ Ui unicama cara Nucën 'Ibu Diosan aín 'ucha manuquin sinánmitëcënima, ax ca chuámarua tani cuëñia.

⁹ ¿Judíos unicamaishi ñui cara David usai quiacëx? Usama ca. Judíosma unicamaxribi ca aín 'uchacama tērëncë 'aish usai cuëñti 'icën. Cananuna mitsu can, ax aín quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan 'ati 'icë quixun sinani ami catamëcë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham upí isacëxa. ¹⁰ ¿Uinsaran cara Nucën Papa Diosan a upí isacëx? ¿'Unántioracacë 'icë cara Abraham Nucën Papa Diosan upí isacëx? Usama ca. 'Unántioracacëma pain 'icëbi ca Nucën Papa Diosan a upí isacëxa. ¹¹ Nucën Papa Diosan ca Abraham ami catamëtia an upí iscë cupía 'unántioracanun cacëxa. Usaquian Nucën

Papa Diosan Abraham cá cupí cananuna 'unanin, judíosma unicamax ca judíos unibu 'icēsaribiti, 'unántioracacēma 'aishbi Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'aish Abrahamnēn rēbúnquisa 'icē quixun. ¹² Judíos unicamax Abraham 'iásaribiti 'unántioracacē 'aishbi ca axa Abraham 'iásaribiti Nucēn Papa Diosmi catamēcēcama axēshi asérabi Abrahamnēn rēbúnqui 'icēn.

An ca aín quicēsabi oquin nu ainan 'inun iēmīti 'icē quixun sináncē unishi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iēmīa quicē bana

¹³ Nucēn Papa Diosan ca Abraham ēsaquin cacēxa: “Mi 'imainun min rēbúnquicamax ca 'itsa 'aish 'ēnan 'ianan 'ēn mi 'inánti me anu 'iti 'icēn”. Axa usai ca uni 'iti 'icē quicē bana quicēsabi oquin 'acē cupíma asérabi ami catamēcē cupíshi ca Nucēn Papa Diosan usaquin Abraham cacēxa. ¹⁴ Usai ca uni 'iti 'icē quicē bana quicēsabi oquin 'acē cupíshi unicama Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'aish ainan 'ain ca, ami catamēcē cupíshi ca Nucēn Papa Diosan uni upí isia quicē bana ax cēmē 'itsíanxa. Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan aín rēbúnqui ñuiquin Abraham cá bana ax ñancáishi 'itsíanxa. ¹⁵ Cananuna 'unanin, usai ca uni 'iti 'icē quicē bana atúan cuati, a 'aíma 'ain ca anun uni 'uchoti bana 'aíma 'icēn. Usa 'aínbi ca usai ca uni 'iti 'icē quicē bana 'unáncē 'ixunbi axa quicēsabi oquin 'acēma 'aish uni 'uchocē 'iti 'icēn.

¹⁶ Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan Abraham 'imainun aín rēbúnquicamaxa atun ñu 'acē cupíma ami catamētíshi asérabi ainan 'iti mēníocēxa. Judíos unibu, an atun cuati bana quicēsabi oquin 'acē, a unicamaishima, uicamax cara Abraham 'icēsaribiti Nucēn Papa Diosmi catamētīa, a camabi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun 'imīa. Usa uni 'aish cananuna nucamaxribi Abrahamnēn rēbúnquisa 'ain. ¹⁷ Nucēn Papa Diosan bana a ñuiquian cuēnēo ax ca ēsai quia: “Mi cupía min rēbúnqui 'itsaira 'inun cana mi aín rarami 'inun 'imin”. Usaquin ca Nucēn Papa Diosan amīa catamēcē 'ixun Abraham cacēxa. Nucēn Papa Dios ax ca an uni bamacēbi tsótēcēnun baísquimiti 'ianan an aín sinanēinshi, 'aíma 'icēbi, ñu unioce a 'icēn.

¹⁸ Nucēn Papa Diosan “Min rēbúnqui ca 'aisamaira uni 'iti 'icē” quixun cacēxun ca Abrahamnēn sináncēxa, Nucēn Papa Diosan 'ē cacēsabi oi ca 'ēn rēbúnqui 'aisamaira 'iti 'icē quixun. Uisai cara usai 'iti 'icē quixun 'unánquinmabi ca ami catamēquin, Nucēn Papa Dios quicēsabi oi ca 'iti 'icē quixun sináncēxa. ¹⁹ Abraham cien baritiañusa 'aish cushima 'imainun ca aín xanu Sara axribi xēni 'aish tuatisama 'iacēxa. Usa 'ixunbi ca Abrahamnēn —uisa 'aish carana bēchicēñu 'iti 'ai —quixun 'unánquinmabi —Nucēn Papa Diosan 'ē cacēsabi oi ca asérabi 'iti 'icē —quixun sináncēxa. ²⁰ Usai ca 'itima 'icē quixun sinánquinma, Nucēn Papa Diosan ca asérabi aín quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun sinani ami catamēquin ca Abrahamnēn Nucēn Papa Dios rabiácēxa. ²¹ Rabiquin ca, an ca asérabi cushi 'ixun ax quicēsabi oquin ñu 'ati 'icē quixun sináncēxa. ²² Usai 'ía ax ami catamēcē cupíshi ca Nucēn Papa Diosan Abraham asérabi upí uni 'icē isacēxa.

²³ An iscēx ca ami catamēcē cupí Abraham upí uni 'icē quixun cuēnēomia 'aínbi ca a banax Abrahamishi ñuiquinma, ²⁴ nuribi ñuiquin Nucēn Papa Diosan aín uni cuēnēomia 'icēn. Usa 'ain cananuna Nucēn Papa Dios, an Nucēn 'Ibu Jesús bamacēbi baísquimia, an ca ami catamēcē cupíshi nu upí isia quixun 'unánti 'ain. ²⁵ Nucēn Papa Diosan ca nun 'uchacama tērēncē 'aishnu upí 'inúan bamanun 'imitancēxun Jesucristo baísquimiacēxa. An usoquin 'á 'aínnu ami catamētīa ca Nucēn Papa Diosan nu upí isia.

5

Jesucristomi catamëcë cupía uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish xëñibua 'aínbi abë 'iti bana

¹ Usai nux Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'icë, a cupí ca Nucën Papa Diosan nu upí isia. Usaquian iscëx cananuna abë upí 'ain, Jesucristo cupí. ² Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nu ainan 'inun 'imia quixun 'unanin. Usoquin 'unani cuëenquin cananuna, nux cananuna Nucën Papa Diosan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'ai quixun 'unanin. ³ Usaquin sinánquin cananuna usai cara ñu 'icëbëtanbi ami sinánti ëníma cuëënin. Cananuna 'unanin, tëmëraquinbi tanshiquin cananuna upiti Jesucristomi catamëti 'unánti 'ai quixun. ⁴ Tëmëraíbi an 'imicëx masá nuitutima ami catamëcë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. An iscëx upí 'ixun cananuna 'unánti 'ain, asérabi cananuna aín nëtënu abë 'iti 'ai quixun. ⁵ An ca —asérabi camina 'ëbë 'iti 'ai —quixun caquin nu paraníma. An ca aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'inun nu 'inánxa. Nubë 'ixun ca nu 'unánmia uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibatia quixun. An ca asérabi nu nuibatia quixun 'unánquin cananuna, nux cananuna asérabi aín nëtënu abë 'iti 'ai quixun 'unanin.

⁶ Nucën Papa Diosan nu nuibaquin mëníosabi oi ca, nuxbi nun 'ucha tërëni iëtima 'aínbi Cristo aín bamati nëtë ucëbë, unicaman 'ucha tërëñux bamacëxa. ⁷ Uinu 'icë uníxbi ca bëtsi uni cupí bamatima 'icën, ax upí uni 'aínbi. Usa 'aínbi sapi ca asérabi upí uni 'icë axa bamati rabanan cuni bëtsi uni bamati 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan nuxnu 'uchañu 'icëbi nu nuibaquin nun 'ucha tërëñuxa Cristo bamanun mëníocëxa. Usaquian mënío sinánquin cananuna 'unanin, uisaira oquin cara nu nuibatia quixun. ⁹ Cristo bama cupí nun 'ucha tërëncë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'aish cananuna anúan Nucën Papa Diosan camabi unin ñu 'acë isti nëtën an iscëx upí 'aish asérabi 'uchocëma 'iti 'ain. ¹⁰ Nuxnu 'atimaquinshi sinani ami sináncëma 'icëbi ca aín Bëchicë bama cupí Nucën Papa Diosan nun 'ucha tërëñquin nu nuibaquin ainan 'imiäxa. Nu nuibaquin ainan 'imicë 'icë ca Jesucristo bamaxbi baísquicë ax nubë 'ixun nuxnu asérabi upí 'inun nu 'imia. ¹¹ Usaquin 'imicëx cananuna —Nucën 'Ibu Jesucristo a cupí cana Nucën Papa Diosan 'aish abë upí 'ai —quixun 'unani cuëëinra cuëënin.

Adán 'iá 'imainun Jesucristo usai 'iá bana

¹² Usa 'ain ca an pain ñu 'atima 'á achúshi uni a cupíshi camabi unin ñu 'atima 'ati 'unánquin 'aia. Aín 'ucha cupí ca a uni bamacëxa. A uníxa 'atima ñu 'atancëx bama 'ain ca camabi uni atun 'ucha cupí aín bamati nëtë ucëbë Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamaia. ¹³ Unían ax quicësa oquin 'ati bana 'aíma pan 'aínbi ca unin ñu 'atima 'ati 'unáncëxa. Usa 'aínbi ca ax quicësabi oquin 'ati bana 'aíma 'ain, anun uni 'uchoti bana 'aíma 'iacëxa. ¹⁴ Usa 'aínbi ca Moisés 'aíma pan 'ain Adanën rëbúnquicama 'uchatancëx bamacëxa, Adanëxa Nucën Papa Diosan cacësa oi 'ima 'uchásari 'imabi. Adán cupía camabi uni 'uchacë 'aínbi ca axa a caxu uti a cupíira camabi unin 'ucha tërëncë 'iti 'icën.

¹⁵ Adán cupía unicama 'uchañu 'aínbi ca Nucën Papa Diosan a 'uchacama tërëncë 'inun mëníocëxa. Adanëxa Nucën Papa Diosmi 'uchacë cupí ca 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamaia. Usa 'aínbi ca achúshi uni, Jesucristo, a cupía 'aisamaira uni cupíoima abë nëtëtimoí 'inun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ¹⁶ Achúshi uníxa 'ucha cupí ca camabi uni Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'iacëxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama 'itsaira 'icëbi acama tërëñquin nëtëtimoí abë 'inun uni iëmia, cupí ñucáquinmabi. Adanëxa 'uchatancëx bama 'aían camabi uni usaribiti 'ucha

'aínbi ca Cristo cupíira, atun 'uchacama tērēncē 'aish, abē upí 'inun Nucēn Papa Diosan uni iēmia. ¹⁷ Achúshi unia 'uchá cupí ca camabi uni 'uchañu 'aish Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamaia. Usa 'aínbi ca uicama cara Nucēn Papa Diosan nuibaquin atun 'ucha tērēnquin upí isia, acamax Jesucristo cupí bētsi sinánñu 'ixun, upí ñu 'atancēx Nucēn Papa Diosbē nētétimoi aín nētēnu 'iti 'icēn.

¹⁸ Ēnēx ca ěsa 'icēn. Adán cupía camabi uni 'uchocē 'aínbi ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn bamaquin camabi uníxa 'uchocēma 'ianan Nucēn Papa Diosnan 'inun mēnócēxa. ¹⁹ Achúshi uni, Adán, axa Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'iáma cupí ca 'aisamaira uni 'uchañu 'icēn. Usa 'aínbi ca bētsi uni, Jesucristo, axira Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'iá cupí 'aisamaira uni Nucēn Papa Diosan upí isia.

²⁰ Unían —nux cananuna 'uchañuira 'aish upíma 'ai —quixun 'unánun ca Nucēn Papa Diosan uisai cara uni 'iti 'icē quicē bana Moisés cuēñomiácēxa. 'Uchañuira 'icēbi uni nuibairaquin ca Nucēn Papa Diosan atun 'uchacama tērēncē 'inun mēnócēxa. ²¹ Usoquin mēnócēx ca camabi uni aín 'ucha cupí Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'aishbi Nucēn 'Ibu Jesucristo cupí aín 'ucha tērēncē 'ianan bētsi sinánñu 'ixun upí ñu 'atancēx Nucēn Papa Diosan nētēnu abē xēnibua 'aínbi 'iti 'icēn.

6

Ainan 'aish 'uchatēcēnuxma Cristo cupí Nucēn Papa Diosnan 'iti bana

¹ ¿Nux 'uchañuira 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan Jesucristo cupí nu upí isia quixun sinani caranuna uisari quti 'ain? ¿Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin nun 'ucha tērētēcēnun caranuna amiribi amiribi 'uchati 'ain? ² Usama ca. Nun 'ucha cupí Jesucristo bama 'ain cananuna nux 'uchatēcēnuxma abē bamacēsa 'ain. Usa 'aish cananuna unin bamaquin aín 'ucha ashiquin ěncēsa usaribi 'ain. ¿Usa 'aish caranuna uisa cupí 'uchaíshi tsóti 'ain? ³ Cananuna usai 'itima 'ain. ¿Jesucristonēn uni ax ca nashimicē 'aish 'uchatēcēntimoi Cristobē bamacēsa 'icē quixun caramina 'unanin? ⁴ Nux nashimicē 'aish cananuna Jesucristo, nun 'ucha cupí bama 'ain 'uchatēcēntimoi abē bamacēsa 'ian. Usa 'aish cananuna bamacēbia Nucēn Papa Diosan Jesucristo, aín cushínbi baísquimia cupí, usaribi 'aish bētsi sinánñu 'ianan bēráma 'icēsai 'itēcēntima oquin Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ain.

⁵ Nubēa Cristo 'ain cananuna abē bamacēsa 'aish axa bamatancēx bētsi 'inun baísquicēsaribi 'iti 'ain. ⁶ Cananuna 'unanin, Cristonanma pain 'ixun cananuna ěnquinma nux cuēñcēsa oquinshi ñu 'atima 'acēn. Usa ñu sinántēcēnuxunma cananuna Cristobē bamacēsa 'ixun 'uchati sinántēcēntima 'ain. Uni bamacē an ca ñu 'aisama 'ati sinántēcēnima. Usaribi oquin cananuna nux Cristobē bamacēsa 'ixun ñu 'atima 'atēcēnti sinántima 'ain. ⁷ Usa 'aish cananuna unían bamaquin aín 'ucha ashiquin ěncēsa usaribi 'ain. ⁸⁻⁹ Cananuna 'unanin, bamaxbi baísquia 'aish ca Cristo uínsaran nētēnbi bamatēcēntima 'icēn. Axa bamatēcēnti ca 'aíma 'icēn. —Usa ca —quixun 'unánquin cananuna ěsaquinribi 'unanin, nun 'uchacama ěni Cristobē bamacēsa 'aish cananuna abē baísquicēsa 'aish xēnibua 'aínbi abē 'iti 'ain. ¹⁰ Cristo ax ca camabi unían ñu 'atima 'acēcama nētēnux achúshitishi bamacēxa. Bamatancēx, bamatēcēntimoi baísquia 'aish ca ax Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oíira 'ia. ¹¹ Usaribiti camina mitsux Cristobē bamacēsa 'ixun mitsun 'ucha ashiquin ěncē 'aish, abē baísquicēsa 'aish Jesucristo 'icēsaribiti Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oíira 'iti 'ain.

¹² Usa 'ixun camina 'uchañu 'aish 'atima sinánñu 'ixun mitsun sináncēsa oquinshi 'aisama ñu 'atima 'ain. ¹³⁻¹⁴ Cristonanma 'ixun uisa ñu cara 'atima 'icē quixun 'unánquinbi 'á 'aishbi camina Cristo cupí Nucēn Papa Diosan uni

'aish usai 'iman. Usa 'aish camina mitsux Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iá 'aishbi bërí aín uni 'aish ax cuëencësabi oi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun męcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu 'aisama 'aquinma Nucën Papa Dios cuëencë ñuishi 'ati 'ain.

An ñu mēemicē unin uni ñu mēēxuncēsaribi oquin 'uchañu unin ñunshin 'atimanēn 'apu ñu mēēxuncē bana

¹⁵ ¿Axa quicēsabi oínu 'iti bana quicēsabi oquinu 'acë cupíma ami catamētiaishi ca Nucën Papa Diosan 'ën 'uchacama tērēnti 'icë quixun sinánquin, caranuna amiribi amiribi 'aisama ñu 'atēcēnti 'ain? Cananuna 'atima 'ain. ¹⁶ Camina upí oquin 'unanin, mitsun uni itsi —'ëx cana min uni 'iisa tani —quixun catancēxun camina aín uni 'ixun ax quicēsabi oquinshi ñu 'axunti 'ain. Usaribiti ca uni ñunshin 'atimanēn 'apu cuëencësabi oquinshi 'acë 'aish aín uni 'icën. Aín uni 'aish ca Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'icën. Usa 'aínbi ca uni itsix Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'acë 'aish aín uni 'ianan an iscēx upí 'icën. ¹⁷⁻¹⁸ Mitsux ñunshin 'atimanēn 'apu cuëencësabi oquinshi 'acë 'iá 'aishbi camina bërí usama 'ain. Camina a aín unicaman mitsu 'unánmicē bana Cristo ñuicē sinánan a bana quicēsabi oquin 'ain. Mitsun ñu 'atima 'ácama ëncē 'ixun camina Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin ñu upíshi 'ain. Usaquinmi 'aia mitsu 'unánquin cana cuëenquin Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Mitsúxmi unin sináncēsa oquin sináncē 'icë cana mitsúnmi cuaisa banáinshi mitsu ñuixunin. Bērāma camina mitsun męcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu 'atima 'atishi sinánquin usoquinshi 'acën. Usoquin 'á 'ixunbi camina bërí mitsun męcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu upíshi 'ati sinánquin usoquinshi 'ati 'ain, usaquinmi 'acëbēa Nucën Papa Dios cuëenun.

²⁰ Ñu 'atima 'atishi sináncē 'ixun camina mitsun bērāma Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'ati sinánma 'ain. ²¹ Ñancábi camina usa ñu 'acën. Mitsúxmi usai 'iá sinani camina bërí rabinin. Usa ñucama 'ati an ëncēma unix ca usabi 'aish ashiti Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'icën. ²² Mitsúnmi ñu 'atima 'atēcēnxunma 'anun Nucën Papa Diosan 'imicē 'ixun camina ax cuëencësabi oquin 'ain. Usoquin 'aia ca Nucën Papa Diosan mitsu an iscēxmi upí 'inun 'imia. 'Imianan ca nētétimoimi abē 'inun mitsu 'imia. ²³ Aín 'ucha cupí ca uni iétimoi bamati 'icën. Usa 'aínbi ca axa aín 'ucha tērēnun Nucën 'Ibu Jesucristomi catamęcē unicama a abē xenibua 'aínbi 'inun Nucën Papa Diosan iēmia.

7

Usai ca uni 'iti 'icë quicē bana

¹ 'Ēn xucēantu, mitsúnribi a bana 'unáncē 'ixun camina 'unanin, bamacēma pain 'ixuinshi ca unin atúan ax quicēsabi oquin 'ati bana axa quicēsabi oquin 'ati 'icë quixun. Bamaxun cuni ca a bana quicēsabi oquin 'atima 'icën. ² Ēsa ca. Nun ax quicēsabi oquin 'ati bana ca quia, bënëñu xanun ca aín bënë bamacēma pain 'icë ëntima 'icën. Aín bënë bamacēbē cuni ca bēnutisa tani bēnuti 'icën. ³ Aín bënë bamacēma 'aian bētsi unibē 'iti ca 'ucha 'icën. Usa 'aínbi ca aín bënë bamacēbētan 'aisa tanquin uni itsi bënëoti 'icën. Usaquian bënëoti ca 'uchama 'icën. ⁴ 'Ēn xucēantu, usaribi camina mitsux 'ain. Usai uni 'iti bana quicēsa oishi 'iá 'aishbi camina bërí abē axa bamaxbi baísquicē Cristo ami catamēti, aín bana quicēsabi oishi 'in. Usa 'ixun camina ax cuëencësabi oi 'iquin Nucën Papa Dios cuëenmin. ⁵ Ainanma pain 'aish nux cuëencësabi oi 'iquin cananuna, ñu 'atima 'ati ca 'aisama 'icë quicē bana 'unánxunbi nun sinan upíma 'ixun, usa ñu 'acën. Usa ñu 'acë 'aish cananuna Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ⁶ Usai 'iá 'aishbi cananuna nun, ax quicēsabi

oquin 'ati bana axa quicēsabi oquin 'acē cupíma, Cristomi catamētishi ainan 'ixun aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun bëtsi oquin sinánquin Nucën Papa Dios cuëencēsabi oquinshi 'ain.

Nun sinán upíma cupí cananuna 'atima ñu 'ai quicē bana

⁷ A bana, uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē, a banacama ca asábi 'icën. A bana 'aíma 'ain cananuna uisa ñuxira cara 'atima 'icē quixun 'unánma 'itsían. A bana “mix camína bëtsi unin ñu minan 'inun cuëencē 'itima 'ai” quicēma 'ain cananuna usai 'iti ca 'aisama 'icē quixun 'unánma 'itsían. ⁸ A bana usai ca uni 'itima 'icē quicē, ax asábi 'aínbi cananuna nun sinan upíma 'aish, a bana 'unáncē 'aíshbi usai 'icē cupí 'uchoti 'iacën. A bana, usai ca uni 'itima 'icē quicē, ax 'aíma 'ain ca anun nu 'uchoti bana 'aíma 'itsíanxa. ⁹ 'Ën uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē bana 'unánma 'ixun cana ñu 'aisama 'aquinbi usaquin 'ati ca 'aisama 'icē quixun 'unánma 'ain. Usai 'itancëxunbi cana a bana 'unáncën. 'Unánquin cana ñu 'atima 'ati ax ca 'uchaira 'icē quixun 'unánxunbi 'acē 'aish 'ën 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ¹⁰ 'Ësa ca. A isía ax cuëencēsabi oi, usai aín uni 'inuan Nucën Papa Diosan 'inan bana, ax quicēsabi oi 'icēma cupí 'uchocē 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ¹¹ A bana quicēsabi oquin 'ai cana 'uchatima 'ai quixun sinaníbi a bana quicēsabi oíra 'icēma 'ixun cana, uisaira carana 'uchai quixun sinani bënëacën. A bana asábi 'aínbi a bana cupí 'uchocē 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën.

¹² Usa 'ain cananuna 'unanin, nun ax quicēsabi oquin 'ati banax ca upí 'icën, a bana uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē, ax ca aséabi upí 'icën. ¹³ ¿A bana aséabi upí 'aínbi caranuna a bana cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'ain? Usama ca. Nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ai cananuna Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. Usai 'iquin cananuna 'unáncën, 'uchati ca 'aisama 'icē quixun. Usa 'ixun cananuna uisa ñu cara upí 'icē, uisa ñu cara 'aisama 'icē quicē bana axa aséabi 'aínbi ax quicēsabi oquin 'acēma 'aish cananuna 'aisama 'ai quixun 'unáncën.

¹⁴ Cananuna 'unanin, a bana uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē, ax ca upí 'icē quixun. A bana asábi 'aínbi cananuna Jesucristonanma 'aish nun sinan 'aisama 'ixun ñu 'atima 'atishi sináncën. ¹⁵ Upí ñu 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. A 'aquinma cananuna a nun 'aisama tancē ñu a 'ain. Uisa 'ixun carana 'ën a 'aisa tancē ñu upí 'aquinma a 'ën 'aisama tancē ñu 'atima a 'ai quixun cana 'unaniman. ¹⁶ Ñu 'aisama 'acē 'ixunbi, usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icē quicē bana 'unánquin, 'ën usa ñu 'aisama tania isquin ca unin 'unánti 'icën, 'ën sináncëx ca a bana upí 'aish cuati 'icē quixun. ¹⁷ 'Aisama tanquinbi cananuna ñu 'atima 'ain, nun sinan upíma cupí. ¹⁸ 'Ënëx ca 'ësa 'icën. Cananuna 'unanin, nun sinan upíma 'ixun cananuna ñu upí 'atima 'ain. Ñu upíshi 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. ¹⁹ Nun 'aisa tancē ñu upí a cananuna 'aiman. Nun 'aisama tancē ñu 'atima a cananuna 'ain. ²⁰ Nun ñu 'atima 'atëcëinsama tanquinbi 'acē ax ca nunbi cuëenquin 'acēma 'icën. Nun sinan upíma 'ixun 'acē ca ax 'icën.

²¹ Nun 'unáncëx ca 'ësa 'icën: Ñu upíshi 'ati sinánquinbi cananuna bënënquinshi ñu 'atima 'atëcënin. ²² Nun nuitu mëu cananuna aséabi Nucën Papa Dios cuëencēsabi oquin 'aisa tanin, axa usáinu 'inun quicē bana ca upí 'icē quixun 'unánquin. ²³ Usaquin 'unánquinbi cananuna nun sinan 'atima 'ixun bëtsi oquin sinanin. Usaquin sinánquin cananuna ñu 'atima 'atëcënti sinanin. Sinántancëxun cananuna 'atëcënin.

²⁴ Usa 'aish cananuna masá nuituirai sináncasmáin. ¿Nun sinan upíma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaima 'inun cara uin nu iëmiti 'ic? ²⁵ An nu iëmiti ax ca Nucën Papa Dios 'icën, Nucën 'Ibu Jesucristo cupí. An ca nu iëmiti 'icë quixun 'unánquin cananuna —asábi ca —quixun cain. Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ati 'ixunbi cananuna nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ain. Usaquin 'axunma 'anun ca Nucën Papa Diosainshi nu iëmiti 'icën.

8

Aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxa Nucën Papa Diosan unicama bëtsi sinánñu 'iti bana

¹ Usa 'ain ca uicamax cara Cristo Jesús abë 'icë, acama Nucën Papa Diosan 'uchoima. Usa unicamax ca Cristonanma uni 'icësa ax cuëëncësarishi 'ima, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'ia. ² Nuxnu ami catamëcë 'aish Cristo Jesúsabë achúshisa 'icë ca aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'ixun ñu 'atima, a 'aia uni Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati, a 'atëcënxunma 'anun nu 'imiäxa. ³ Uisa ñux cara 'ati 'icë, uisa ñux cara 'atima 'icë quicë bana a 'unánquinbi ca aín sinan upíma 'ixun unin a bana quicësabi oquin 'atima 'icën. Usa 'aínbi ca unían a bana quicësabi oquin 'anun quixun Nucën Papa Diosan aín Bëchicë, nusaribi uni 'inun, xuacëxa. Xutancëxun ca aín Bëchicë, 'uchañuma 'aíshbia camabi unin 'ucha cupí bamanun 'imiquin uni, aín 'uchacama tërëanan 'uchatëcëanxma 'inun mëníocëxa. ⁴ Nuxnu uisa ñu 'ati cara upí 'icë quicë banaxa quicësabi oquin 'anan, nunbi 'atima ñu 'ati sinánquinbi tënëquin a 'aíma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'inun ca aín Bëchicë bamanun Nucën Papa Diosan 'imiäcëxa.

⁵ An Jesucristomi sinánquinma aín cuëëncësa oquinshi 'ati sináncë unin ca ënë nëtënu 'icë ñuishi 'ati sinania. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi sináncë unin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun an sinánmicësabi oíshi 'iti sinania. ⁶ An Nucën Papa Dios cuëëncësoi 'iti sinánquinma ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni, ax Nucën Papa Diosnanma 'aish abë 'itimoi bamati 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oíshi 'iti sináncë uni, ax Nucën Papa Diosbë upí 'aish abë nëtëtimoí tsóti sinani chuámarua tani cuëënia. ⁷ An ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni an ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iti sinanima. Usa 'ixun ca aséabi aín bana 'unáncëma 'aish ami nishcësa 'ixun añu ñu cara 'aisa tania a ñu 'aia. Usaquin 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaisama tanan a bana quicësabi oquin 'aima. ⁸ Usa 'ain ca axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani atun cuëëncësa oíshi 'icë unicama an Nucën Papa Dios cuëëmima.

⁹ Usa 'aínbi camina mitsux usama 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain camina an ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unin sináncësa oquin sinánquinma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquinshi sinanin. Uicamax cara aín Bëru Ñunshin Upíñuma 'icë, acamax ca Cristonanma 'icën. ¹⁰ Aín 'ucha cupí ca camabi uni bamaia. Usa 'aínbi camina mitsux, Cristo mitsubë cupí, Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'ain ca mitsun namíxa bamacëbëbi mitsun bëru ñunshin bamatimoí Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Dios, an Jesús bamacëbi baísquimia, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ixun ca an Cristo Jesús bamacëbi baísquimia anbi mitsuribi bamacëbi Cristo utëcëncëbëtan baísquimiti 'icën, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain.

¹² 'Ën xucéantu, mitsu cana cain, nux Jesucristonan 'aish aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'ain cananuna ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani nux cuëëncësa oi 'itima

'ain. ¹³ Axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani aín cuëncësa oíshi 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish abë 'itima 'icën. Usa 'ainbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin ñu 'atima 'ati ëncë uni, ax cuni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

¹⁴ Uicaman cara an sinánmicëxun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin 'aia, acamax ca aséabi Nucën Papa Diosan bëchicë 'icën. ¹⁵ Usa uni camina mitsux 'ain. Mitsu aín bëchicë 'imiquin ca Nucën Papa Diosan mitsúxmi bërâma 'iásaribiti mitsun 'ucha cupí ami racuëtécënun 'imicëma 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upí an ca, ainan 'aish cuëenquinu Nucën Papa Dios, Paponun nu 'imia. ¹⁶ Aín Bëru Ñunshin Upitanbi ca nun nuitu mëúxun nu 'unánmia, nux cananuna aséabi Nucën Papa Diosan bëchicë 'ai quixun. ¹⁷ Aín bëchicë 'icë ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin nu 'aquianan aín nëtënu abë 'inun nu 'imiti 'icën. Ainan 'icë ca Nucën Papa Diosan Cristosaribi nu 'imiti 'icën. Cristonan 'ixúnu tëmëraquinbi ax cuëncësabi oquin 'ati ëncëma 'icë ca Nucën Papa Diosan nuribi aín quicësabi oquin aín nëtënu Cristobë 'inun nu 'imiti 'icën.

¹⁸ 'Ën cana —aséabi ca usai 'iti 'icë —quixun 'unanin. Ënë nëtënuax Cristonan cupí tëmëracë 'ixunbi cananuna Cristobë aín nëtënu 'aish cuëenquin —'ën tëmëratí ca asábi 'iâxa —quixun sinánti 'ain. ¹⁹⁻²⁰ Cristo utëcëntamainun ca axbi 'iti 'aíshmabi, usai 'itioquian Nucën Papa Diosan mëníosabi oi camabi ñu tëmëranan cëñutia. Unin 'ucha cupí usai tëmëranan chëquiti 'ixunbi ca camabi ñu 'imainun camabi unínribi anúinra 'aímai tëmëranan chëquiti nëtë cainia. ²¹ A nëtë ucëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín bëchicëcama cuëeni Cristosaribi 'inun 'imiti 'icën. 'Imianan ca camabi ñuxa chëquitécënunma ió 'imiti 'icën. Uisairai cara Nucën Papa Diosan bëchicëcama Cristosaribi 'iti 'icë quixun ca camabi ñu, a Nucën Papa Diosan unio, an istisa tanquin Nucën Papa Diosan atu isminun quixun bënëquin cainia. ²² Cananuna 'unanin, nëtë ióñu a pain uniocëxbi uni 'ucha cupía camabi ñu, uniribi, tëmëranan chëquiti oquin Nucën Papa Diosan 'imiá 'aish ca bërí usai 'ia quixun. Usa 'ixunbi ca Nucën Papa Diosan ióotécënun cainia, anun bacënti nëtëan xanun tëmëraquin aín bacënti caíncë, usaribi oquin. ²³ Camabi ñun a Nucën Papa Diosan ióotécënun caínmainun cananuna nunribi Nucën Papa Diosan nu ióotécënun bënëquin cainin. Nucën Papa Diosan nu aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'inun 'ináncë 'ain cananuna 'unanin, an ca aséabi camabi aín bana quicësabi oquin nu 'imiti 'icë quixun. Usaquin 'unánquin cananuna nun aín bëchicë 'aish aín nëtënu bëtsi namiñu 'iti cainin. ²⁴ Nux Cristomi catamëti ainan 'aish abë nëtétimoí tsónun iëmiquin ca Nucën Papa Diosan uisoquin cara nu 'imiti 'icë quixun isnuxun caínun nu iëmiacëxa. Nua camabi an cacësabi oquin 'imicë 'ixun cananuna, bëtsi cananuna 'iti 'ai quixun sinánquin caíntsiánxma. ²⁵ Usa 'ainbi cananuna usaquin nu 'imicëma pain 'ixun usai 'iti cainin. Cananuna —bëtsi cana 'iti 'ai —quixun sinánquinbi uisa caranuna 'iti 'ai quixun 'unánquinmabi a isnuxun —aséabi ca usai 'iti 'icë —quixun cuëenquin cainin.

²⁶ Uisa caranuna 'iti 'ai quixun isnuxun cainia ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí an nuxnu tëmëraiabi nu 'aquinia. An nu 'aquinun quixun caquinbi cananuna uisaquin cai carana Nucën Papa Diosbë banati 'ai quixun upí oquin 'unaniman. Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí anbi nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Usoquin nu 'aquinquin ca nun nu a Nucën Papa Dios ñucácëma banacama a nu ñucáxunia. ²⁷ An ca Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin aín unicama a ñucáxunia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios, an camabi unin nuitu mëu sináncë ñu 'unáncë, an uisa ñu cara aín Bëru Ñunshin Upitan nu ñucáxunia a cuatia.

Uisai cara ainan 'inun Nucën Papa Diosan caíscë unicama 'iti 'icë quicë bana

²⁸ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uisa ñu cara 'ia abi, ax ami sináncë unicamaxa an 'aquincëx, upí 'inun mëníoxunia, atúan ax cuëëncësabi oquin ñu 'amainun. A unicama ax cuëëncësabi oquin ainan 'inun sinánmicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan usoquin 'aia. ²⁹ Ui unicama cara ainan 'iti 'icë quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicënëxa aín unicaman cushi 'inun atux aín Bëchicë 'icësaribiti 'inun mëníocëxa. ³⁰ Uicamax cara usai ainan 'iti 'icë quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan acama an sinánmicëxa ami catamëtia atun 'uchacama tērēnquin ainan 'imiaxa. 'Imiquin ca atux aín nētēnu abē 'iti 'imiaxa.

³¹ ¿A ñucama sinánquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan bërúancë 'icë ca an ëncëma 'icë uínbi uisashi cara oquinbi a nubë ënanamima. ³² An ca —'ën Bëchicë ca bamatima 'icë —quiquinma nun 'uchacama cupía bamanun ënë nētēnu aín Bëchicë xuacëxa. Usa 'ixun ca aín Bëchicë cupínu nux upitax tsónun nu 'imianan anun nu upitax tsóti ñucamaribi nu 'inánti 'icën. ³³ ¿An ainan 'inun caíscë unicamaxa an iscëx upí 'ain cara uin Nucën Papa Dios —min unix ca 'uchaxa —quixun cati 'ic? Usaquin cacëxunbia an —ax ca 'uchañuma 'icë —quixun cati ca Nucën Papa Dios 'icën. ³⁴ ¿Uin cara nu 'uchoti 'ic? Cristo bamacëbia Nucën Papa Diosan baísquimicë, an ca aín nētēnu abē 'Apu 'aish aín mēqueu 'ixun, nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Ñucáxuncë 'ixun ca an asérabi nu 'uchotima 'icën. ³⁵ ¿Uinu 'icë unin cara Cristocëñun nu ënananmiti 'ic? Ca 'atima 'icën. Nuxnu tēmēranan masá nuituanan bētsi unin bētsi bētsi ocë 'ianan 'acëñuma 'ianan chupañuma 'ianan bamatisa 'ianan unin 'aisa tancë 'iti, a ñucamanribi ca Cristocëñun nu ënananmitima 'icën. ³⁶ Èsai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia:

Nuxnu minan 'icë ca unin numi nishquin nuibaquinma nu bētsi bētsi oia. 'Aracacë ñuinacama 'anuxun 'acësa oquin ca nu 'aisa tanquin bētsi bētsi oia.

³⁷ Usa ñu 'icëbëtanbia Cristonën nu nuibaquin cushiocëx cananuna ami catamëti ëníma amiira cushiin, tēmēracëma pain 'aishnu 'icësamairai. ³⁸ Usa 'ain cana asérabi 'unanin, Nucën Papa Dioscëñun an nu ënananmiti ñu ca 'aíma 'icën. Nux bamati 'imainun nun tsóti 'imainun ángelcama 'imainun ñunshin 'atimacama 'imainun uisa cushi cara, acama 'imainun axa bērí uisai cara 'icë uisa ñucama cara, 'imainun axa uisai cara 'iti, a ñucamanbi ca Nucën Papa Dioscëñun nu ënananmitima 'icën. ³⁹ Ñunshin 'atimanën 'apucama 'imainun, uisa ñunshin cara, acama 'imainun ënë nētēnu 'icë 'apucamaribi 'imainun axa naí manámi 'icëcama 'imainun axa naí meu 'icëcamaribi, 'imainun uisa ñucama cara Nucën Papa Diosan unio 'icë, acamanbi ca Nucën Papa Dioscëñun nu ënananmitima 'icën. Uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun ca Nucën Papa Diosan Jesucristo ënë menu xuquin nu ismiacëxa.

9

Israelnën rëbúnqui ainan 'inun Nucën Papa Diosan caísa

¹ Cristonan 'ixun cana cēmëquinma ënë banaribi mitsu cain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ë 'unánmicëxun cana 'ën nuitu mēu 'unanin, 'ën mitsu bērí caisa tancë bana ënëx ca asérabi 'icë quixun. ² Èsaquin cana mitsu cain, judíos unibu 'ën aintsicama Jesucristonanma 'icë, imëbi nētēnbi sinani cana 'aisamaira masá nuitutin. ³ Usai 'iti 'aínbi atúxa Cristonan 'inun 'ëx ainanma 'aish Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'acë 'iisa cana tanin. ⁴ 'Ën aintsicama judíos unibu atux ca 'ësaribi Israelnën rëbúnqui 'icën. Israelnën rëbúnqui, judíos unicama, ca Nucën Papa Diosan aín uni

'inun caísacëxa. Caístancëxun ca, aséabi ca ax Dios 'icë quixun 'unánun, Israel unicama aín cushi ismianan aín pëcacë aribi ismiacëxa. An ca atu ainan 'imiquin atúan uisai cara ainan 'aish 'iti 'icë quixun 'unánun aín banacama Moisés cuëñëomiacëxa. Cuëñëomiquin ca anuxun a rabiti xubu 'atancëxun cara uisoquin a rabiti 'icë quixun canan uisaira oquin cara an atu bërúanti 'icë quixun cacëxa. ⁵ Israel unicamax ca Abraham 'imainun Isaac 'imainun Jacob, Israelribi cacë, acaman rëbúnqui 'icën. Uni 'aish ca Cristonën 'unánpaparibi Israelnën rëbúnqui 'iacëxa. Ax Diosribi 'aish ca camabi uni, camabi ñun 'ibu 'ianan ángelcaman 'iburibi 'icën. A ca camabi unin xëñibua 'aínbi rabiti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

⁶ Israelnën rëbúnqui judíos unicama camáxira Nucën Papa Diosnanma 'aínbi cananuna sinántima 'ain, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin Israel unicama ainan 'imiama 'icë quixun. Israelnën rëbúnqui 'aishbi ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëmacamax aséabi Nucën Papa Diosnanma 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca Abraham cacëxa: “Min bëchicë Isaac aín rëbúnquishi ca aséabi min rëbúnqui 'aish 'ën unibu 'iti 'icë” quixun. —Min bëchicë itsi aín rëbúnquicamax ca 'ën unibu 'iti 'icë —quixun ca Nucën Papa Diosan Abraham cáma 'icën. “Isaacnën rëbúnquinëxëshi ca 'ënan 'iti 'icë” quixun ca cacëxa. ⁸ Usa 'ain cananuna 'unanin, ui uníxbi ca aín chaíti cupíshi Nucën Papa Diosan uni 'itima 'icën. Nucën Papa Diosan aín bana quicësabi oquin usaquin 'imicë 'aish cuni ca uni ainan 'aish aséabi Abrahamnën rëbúnqui 'ia. ⁹ Ëñëx ca Nucën Papa Diosan, Isaac bëchitisama pain 'icë, Abraham cá bana a 'icën: “Achúshi baritia 'icëbëa Sara tuáñu 'ain cana minu utëcënin”.

¹⁰ Ëñëribi cananuna sinánti 'ain: Rebecanën tuá rabë ax ca nucën rara Isaacnëñbia bëchicë 'iacëxa. ¹¹⁻¹³ A tuá rabë bacëncëma pain 'ixun ñu 'atima 'ati 'unáncëma 'ianan ñu upí 'ati 'unáncëma pain 'ain, ca Nucën Papa Diosan Rebeca cacëxa: “A paínmi bacëncë tuá an ca canitancëxun aín 'anáca ñu 'axunuxun 'aia” quixun. A tuá rabë aín rëbúnqui ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësairibi quia: “Esaúnën rëbúnqui 'acësamaira oquin cana Jacobnën rëbúnqui nuibatín”. Usaquin sinánquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëñcësabi oquinshi uni ainan 'inun caisia, aín ñu upí 'acë cupíma.

¹⁴ ¿Usaquian caíscë cupí caranuna —Nucën Papa Diosan ca 'atimaquin sinania —quiti 'ain? Cananuna usai quitima 'ain. ¹⁵ An ca Moisés ësöquin cacëxa: “Axa 'ëx cuëñcësabi oi 'ën uni 'iti unicama a cana 'ënan 'imiti 'ain. A 'ëx cuëñcësabi oquin 'ën nuibati unicama a cana nuibati 'ain”. ¹⁶ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëñcësa oquinshi uni nuibaquin ainan 'inun caisia. —'Ë ca an caísti 'icë —quicë cupíma 'imainun a cuëñminuxun ñu upí 'acë cupíma, aín cuëñcësa oquinshi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun uni caisia. ¹⁷ Usaribi oi ca Faraón ñui Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quia: “Camabi unían 'ën cushi 'unánun cana mi Egipto menu 'icë unicaman 'apu 'imin. Mixmi 'apu 'icëbëtan 'ën min menuxun ñu 'aia chanioia cuaquin ca camabi menu 'icë unin 'ëx cana aséabi cushi 'ai quixun 'unánti 'icën”. ¹⁸ Nucën Papa Diosan ca aín cuëñcësabi oquin uni raíri nuibaquin ainan 'inun 'imia. 'Imianan ca uni raíri axa 'aisama 'icë usabia 'inun 'imia.

¹⁹ Usaquian 'acë cupí sapi camina 'ë cati 'ain:

—¿Usa 'ain cara usabi 'inun 'imicë 'ixunbi uisa cupí Nucën Papa Diosan uni 'uchoin? ¿Usashia 'inuan 'imicë uni an cara usai 'inuan Nucën Papa Diosan 'imicë a bëtsiöti 'ic? Ca 'atima 'icën. ²⁰ Mitsúnmi 'ë usaquin cacëxunbi cana mitsu cain, ¿Mitsux unishi 'aishbi caramina Nucën Papa Diosbë cuëbicanánti 'ain? ¿Ñütë banati 'unan 'ixun cara —¿uisöti caramina ësöquin 'ë 'ai? —quixun

an 'acë xanu cati 'ic? Ca catima 'icën. ²¹ An ñutë ocë xanu an ca ax cuëencësa oquin ñutë 'ati 'icën. 'Aisa tanquin ca bëtsi ñutë anun ñu xëati 'ati 'icën. 'Anan ca a mapúbi bëtsi ñutëribi anun ñu 'aruti 'ati 'icën.

²² Nucën Papa Diosanribi ca aín cuëencësa oquin 'aia. Unin ñu 'aisama 'ati ca ax cuëeníma quixuan camabi unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan an 'aisama ñu 'acë uni uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'ixunbi caínpainia. ²³ Caínpainquin ca uisaira oquin cara an 'atima ñu 'acë 'icëbi uni nuibaquin aín sinan upí 'imiti 'icë quixun camabi unin 'unánun, ainan 'inun caísa 'ixun nu usaquin 'imia. ²⁴ Raírinëxa judíos uni 'imainun raírinëxribi judíosma uni 'icëbi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu 'imiäxa. ²⁵ Usoquinribi ca an aín uni, Oseas cacë, a ësoquin aín bana cuënëomiacëxa:

Axa bëräma 'ën unima 'iá unibi cana —mitsux camina 'ën unibu 'ai —quixun cati 'ain. 'Ënanma 'icë nuibáma 'ixunbi cana —mitsux camina 'ën nuibacë uni 'ai —quixun cati 'ain. ²⁶ Anuxuan —mitsux camina 'ën unima 'ai —quixun cá anuxunbi ca Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, an —mitsux camina asérabi 'ën bëchicë 'ai —quixun uni cati 'icën.

²⁷ Isaíasnëribi ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun judíos unibu ñuiquin ësaquin cacëxa: “Israelnën rëbúnqui 'aisamaira, parún papa cuëbí 'icë masisa, 'aíshbi ca acama 'itsamanëxëshi asérabi Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'icën. ²⁸ Anúan usaquin 'ati nëtë ucëbëtan ca Nucën 'Íbu Diosan ënë menuxun unin 'acë ñucama istancëxun bënënquinshi camabi aín quiásabi oquin 'ati 'icën”.

²⁹ Ësairibi ca Isaíasnën cuënëo bana quia:

Nucën 'Ibu Dios, ax 'Apuira 'ixun, Israelnën rëbúnquicama aín raíri iëmicëma 'ain cananuna Sodoma 'imainun Gomorra anu 'icë unicama 'iásaribiti camáxbi 'aíma 'itsían.

Judíos uncamaxa Jesucristomi catamëcëma bana

³⁰ ¿Usa 'ain caranuna uisai quiti 'ain? Cananuna quiti 'ain, judíosma unibunën ca, judíos unibu ca usai 'iti 'icë quicë bana 'unáncëma 'ixun Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isnun a bana 'ati sinánma 'icën. Sinánma 'icëbi ca aín 'uchacama tërënnun Jesucristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isia. ³¹ Judíosma unibu usa 'aínbi ca, judíos unibunëx ca aín nuitu upí 'icë quixuan Nucën Papa Diosan isnun Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'aquinbi a banacama quicësabi oquianra 'acëma 'icën. ³² Nucën Papa Diosan ca aín cuëencësabi oquin 'anun 'ë 'aquenti 'icë quixun sinani ami catamëquinma —'ënbi ñu upí 'aia ca 'ë upí isia —quixun sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan atu upí isáma 'icën. Judíos unibunën ca —Nucën Papa Diosan ca Cristo ënë menu xuti 'icë —quixun 'unánquinbi —ami catamëtishi ca unicama Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iti 'icë quixun sinántisama tanxa. Bain cuanía uni bai nëbëtsi racacë maxáxmi tatíqui chacacë usaribi ca usa uni 'icën. A maxáxsa ca Cristo 'icën. Judíos uncamax Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iti 'aíshbi ca Cristomi sinántisama tancë cupí ax cuëencësabi oi 'ima. ³³ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca maxax ñuicësa oquin Cristo ñui ësai quia:

Camina 'unánti 'ain, 'ën cana Sión cacë ëmanua, maxax achúshi 'inun mëníoín. Ami ca uni raírinëx tatíquianan maxax cha 'ain chacati nipacëti 'icën. Usa 'aínbi ca axa ami catamëcë unicaman 'unánti 'icën, an ca asérabi ax quicësabi oquin atu 'aquinia quixun.

10

¹ 'Ën xucëantu, ësaquin cana mitsu cain, Israel uni judíos uncamaxa Cristomi catamëtia ainan 'inun iëmiti cuëenquin cana Nucën Papa Dios ñucáxunin.

² Cana mitsu cain, atun ca asérabi Nucën Papa Dios cuëenmisa tania. Usa 'ixunbi ca uisoquin cara atun a cuëenmiti 'icë quixun 'unaníma. ³ Uisai cara

unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'icë quixun ca 'unánma 'icën. — 'Ënbi Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupíshi ca an 'ën nuitu upí isia —quixun sinani ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oi Cristomi catamëti sinántisama tanxa. ⁴ Cristonëxa ucëbëtan judíos unibunën aséribi ami catamëti 'unánun quixun ca Nucën Papa Diosan aín bana Moisés cuënëomiacëxa. Ui unicamax cara Cristomi catamëtia a ca Nucën Papa Diosan upí isanan ainan 'imía quixuan 'unánun ca a bana judíos unibu 'ináncëxa. Usa 'aínbi ca ax ucëbë judíos unicama ami sinántisama tanxa. ⁵ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana 'acë cupí Nucën Papa Diosan a 'uchañuma isti sináncë uni, a ñuiquin ca Moisésnën ësaquin cuënëocëxa: “Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi 'iti sináncë unin ca aséribi a banacama quicësabi oquin 'ati 'icën”. ⁶ Usa 'aínbi ca unin ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni upí isia quixun 'unánan Cristo ca uti 'icë quixun 'unánun aín bana cuënëo ëesai quia: “Min nuitu mëu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara naínu cuanti 'ic?” Cristo ënë nëtënu bënux. ⁷ Ësairibi ca quia: “Min nuitu mëu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara anua uni bamacë 'icë anu cuanti 'ic?” anua Cristo bënux. ⁸ Usai quianan ca ësairibi quia: “A bana Cristo ñui quicë, a ñuia camina cuatin. A ñui camina banain. Min nuitu mëu camina a bana sinanin”. Usai quicë 'imainun cananuna nunribi Cristomi catamëti ñuia quicë bana unicama ñuixunin. ⁹ A bana ca ëesai quia:

—Jesús ca 'ën 'Ibu 'icë —quianan bamacëbi ca Nucën Papa Diosan a baísqumiacëxa quixun min nuitunën sinania ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun mi iëmiti 'icën. ¹⁰ Nun nuitu mëu, aséribi ca nun 'ucha tërënti 'icë quixun sinani Jesucristomi catamëtia, ca Nucën Papa Diosan nun 'ucha tërënquin nu upí isia. Usoquin an iscëxnu —Jesucristo ax ca aséribi 'ën 'Ibu 'icë —quia ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iëmia.

¹¹ Cristo ñuiquian Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësairibi quia: “Axa ami catamëcë unicaman ca, an ca ax quicësabi oquin 'ë 'aquinia quixun 'unania”. ¹² Judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi 'imainun uisa uni cara, axbi ca Cristomi catamëti ainan 'ia. Cristo ax ca camabi uni axa ami catamëcë aín 'Ibu 'icën. Usa 'ixun ca an ñucácë unicama upí oquin 'aquianan ax cuëencësamaira oquin ñu 'inania. ¹³ Nucën 'Ibu Diosan bana cuënëo ca quia: “Uin cara an iëminun ñucatia a ca Nucën 'Ibu Diosan ainan 'inun iëmiti 'icën”. ¹⁴ ¿Usa 'aínbi cara an Nucën 'Ibu Diosan ca a iëmiti 'icë quixun sináncëma unin a ñucáti 'ic? Ca ñucátima 'icën. ¿Uisaxun cara uni itsin ñuia cuacëma 'ixun, Nucën 'Ibu Diosan ca 'ë iëmiti 'icë quixun sinánti 'ic? Ca sinántima 'icën. ¿Uisaxun cara uni itsin ñuixuncëxunma cuati 'ic? Ca cuatima 'icën. ¹⁵ ¿Uisaxun cara unin uni itsin xucëma 'ixun uni raíri bana ñuixunti 'ic? Ca 'atima 'icën. An aín bana ñuixuncë unicama ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ëesai quia: “Ën unibunëxa upí bana, —Nucën Papa Diosan ca aín 'ucha tërënquin abëa upí 'inun uni 'imía —quicë, a ñui aia unin iscëx ca upíra upí 'icën”.

¹⁶ A bana cuënëo 'aínbi ca camabi unínra a bana sináncëma 'icën. Ësai ca Isaíasnën cuënëo bana quia: “Camabi unínrama, 'itsama unínshi ca nun ñuixuncë bana cuaquin —ca aséribi 'icë —quixun sinania”. ¹⁷ Usa 'ain cananuna 'unanin, uni itsían Cristo sinánquin aín bana ñuixuncëxun ca unin cuatia. Cuaquin ca —a banax ca aséribi 'icë —quixun 'unani Cristomi catamëtia.

¹⁸ Unicaman cara a bana cuaxa quixun cana sinanin. Camaxunbi ca aséribi cuaxa, ëesai Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi:

Aín unicamax ca camabi mënuxun bana ñuixuni cuanxa. Usa 'ain ca camabi menu 'icë unicaman a bana ñuixunia cuaxa.

¹⁹ Ësaquinribi cana sinanin, ¿Judíos unicaman cara a bana Cristo ñuicë cuaquin, uisai quicë cara a bana 'icë quixun 'unánma 'ic? 'Unántsinxunbia judíos

unicaman a bana cuaisama tania oquin ca Nucën Papa Diosan judíos unibu caquin, Moisés ësaquin cuënëomiacëxa:

Judíosma unibunëxa mitsun aintsima 'icëbi 'ën 'ënan 'imicëbë camina mitsux nutsi nishti 'ain. Mitsúnmi a —sinánñuma ca —quixun ñuicë unicama 'ën 'ënan 'imicëbë camina mitsux 'ëmi nishti 'ain.

²⁰ Nucën Papa Diosan ca —judíosma unibunëx ca 'ëmi sinánti 'icë —quixun 'unánquin Isaías ësaquin cuënëomiacëxa:

Ax 'ëmi sinánma unínbi ca 'ë 'unánxa. 'Ënan 'inuxuan an 'ë ñucáma unibi cana 'ëmi catamënun sinánmian.

²¹ Usai judíosma unibu ñui quianan ca Isaías judíos unibu ñuiribi ë sai quiacëxa, Nucën Papa Dios quicësabi oi: 'Ën bana cuaisama tanan 'ëmi sinántisama taniabi cana judíos unibu ënquinma —'ën mitsu 'aquinun camina 'ëmi sinánti 'ai —quixun can. Cacëxbi ca 'ën bana cuaisama tani 'ëmi sinántisama tanxa”.

11

Judíos unicama raíri Nucën Papa Diosnan 'iti

¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿judíos unibu cara Nucën Papa Diosan aín bana cuaisama tania oquin ëanxa? quixun. Usama ca. 'Ëxribi judío uni, Abrahamnën xutan bëchicë, Benjamín, aín rëbúnqui 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'ë manuquinma upí oquin sinánxunia. Usa 'ain cana 'unanin, an ca judíos unicama ëncëma 'icë quixun. ² Bëráma ca Israelnën rëbúnqui judíos unibu ainan 'inun Nucën Papa Diosan caísacëxa. Usaquin 'á 'ixun ca a unicama —'ën unima ca —qui ax ami manúcëma 'icën. Nucën Papa Diosan bana cuënëo isquin camina 'unanin, Nucën Papa Diosbë banai ca Elías Israel unibumi manani ë sai quiacëxa: ³ “'Ën 'Ibu Dios, axa mimi sináncëma unicaman ca an min bana ñuixuncë unicama cëñuaxa. Cëñuanan ca mi rabisama tanquin anuxun mi rabiquin ñuina xaroti acamaribi masóxa. 'Ëishi ca 'acëma 'icën. Usa 'ixunbi ca 'ëribi 'aisa tania”. ⁴ Usaquin cacëxunbi ca Nucën Papa Diosan Elías cacëxa: “Mishima, siete mil uníxribi ca 'ën bërúancëx 'ëmi sinania. Baal ax isa dios 'icë quixuan uni raírinën rabíabi ca atun a rabicëma 'icë” —quixun. ⁵ Usaía bëráma uni 'iásaribiti ca bëríribi judíos unicama aín patsan Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aínbi raírinëx ainan 'inúan caíscë 'aish Nucën Papa Diosmi sinania. ⁶ A caíscëcama a ca atun ñu upí 'acë cupíma, nuibaquinshi Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísaxa. Atun ñu 'acë cupía ainan 'inun caíscë 'aish ca acamax nuibaquinshia an caíscë 'itsíanma.

⁷ Usa 'ain ca ë sai 'i axa: Judíos unibunëxa abë upí 'iisa taníbi ax quicësabi oi 'i Jesucristomi catamëcëma 'aish abë upíma 'aínbi ca raírinëxëshi Nucën Papa Diosan sinánmicëx Jesucristomi catamëcë 'aish abë upí 'ia. Judíos unicama aín patsanëxa ami sinántisama tania oquin ca Nucën Papa Diosan atux cuëncësa oía 'inun ëanxa. ⁸ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ë sai quicësabi oi ca 'i axa: “Usa unicamax ca usabia 'inun ëncë 'aish Nucën Papa Diosmi sinaníma. An 'acë ñu isquinbi uisáira cara aín cushi 'icë quixun sináncëma 'aish ca bëxuñu unisa 'icën. Aín pabitan aín bana cuaquinbi a bana quicësa oquin 'aisama tancë 'aish ca pabë unisa 'icën, Nucën Papa Diosan usaía 'inun ëncësabi oi. Bërí nëtënbi ca usai 'ia”. ⁹ A banacama quicësaribi oquin ca Davitan usa unicama ñuiquin ënë bana cuënëocëxa:

A unicama ca Nucën Papa Diosan ratuquinshi castícanuxun 'aia. Usa 'aish ca ñuina, trampanu —ënë ñun ca 'ë maputi 'icë —quixun 'unanimaishi atsíncësaribi 'inun castícanë 'iti 'icën. Uisáibi cana 'itima 'ai quixun sinani bëtsi unin pi unun quixun camicëx cuëñibi ca usai 'iti 'icën. Usai atux 'iti cana cuëñin. ¹⁰ Bëxuñu unin ca aín bëru upíma 'ixun uinu cara

cuania quixun 'unaníma. Usaribiti ca uni catúbucē ax aín caxu 'aisama 'ain tēmēraia. Usaribitia a unicama 'iti cana cuēēnin. Usaquin ca Davitan cuēēnēcēxa.

Judíosma unicama Nucēn Papa Diosnan 'iti

¹¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿aín 'ucha cupí cara Nucēn Papa Diosan judíos unicamaira xēnibua 'aínbia aín unima 'inun ēanxa? —quixun. Usama ca. Judíos unibu ami sináncēma 'ain ca Nucēn Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. Judíosma unibunēxa 'ēmi sinania isi ca judíos uniburibi usaribiti 'ēmi sinánti 'icē quixun sinánquin ca Nucēn Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. ¹² Judíos unicamaxa Cristomi catamēcēma 'aish Nucēn Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unicamax Cristomi catamēti Nucēn Papa Diosnan 'ia. A isi ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Usai cuēēncēsamaira oi ca judíos uniburibi asérabi Cristomi catamētia isi cuēēnti 'icēn.

¹³ Anu 'icē judíosma unicama, cana mitsu cain, 'ēn judíosma unicama aín bana ñuixunun Jesucristonēn cacē 'ixun cana usaquin chiquíshquinma cuēēnquin 'ain. ¹⁴ 'Ēn bana ñuixuncēxun judíosma unibunēn cuatia isía 'ēn aintsi judíos unicamaxribi Cristomi catamēti iēti cana cuēēnin. ¹⁵ Judíos unibunēx Cristomi catamēcēma 'aish Nucēn Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unibu Cristomi catamēti Nucēn Papa Diosnan 'ia. Usa 'aínbi ca judíos unicamaxribi Cristomi catamēcē 'aish, uní bamacē 'aishbi baísquicēsa 'ain, Nucēn Papa Dios cuēēnra cuēēnti 'icēn. ¹⁶ Judíos unibunēn ca aín ñu 'apacē an pain tancēma aín bimi anuxun a rabiti xubunu buáncēxa, Nucēn Papa Diosan camabi aín bimi upí isnun quixun. Usaribi ca i aín tapun upí 'aish camabi aín peñáncamaribi upí 'ia. Usa ñu sinánquin cananuna 'unanin, judíos uni bētsix bētsíxa Nucēn Papa Diosmi sináncē 'ain ca atúxa 'icēsaribiti judíos unicama camáxbi Cristomi catamētia Nucēn Papa Diosan upí isti 'icēn.

¹⁷ Ēsa ca. I aín peñan achúshi tēatancēxun bētsi i aín peñan anu tēacē anubi tacáshcacēx ca a i aín tapúnuaxa aín baca cuancē cupí aín peñánsabi 'inun coti 'icēn. Usaribi camina mitsux 'ain. Judíos unicama Nucēn Papa Diosan bana 'unáncē 'aishbi Cristomi catamēisama tancē 'aish ca i peñan tēacēsa 'icēn. Usa 'imainun camina mitsux judíosma uni 'aishbi Cristomi catamēcē 'aish bētsi i aín peñan anua tēacē anu tacáshcacēsa 'ain. ¹⁸ Usa 'aishbi camina rabiti —'ēx cana judíos unicamasamaira 'ai —qui cērútima 'ain. Camina sinánti 'ain, aín tapúnmi cushicē cupí ca in peñan cania. Usaribiti cana 'ēx judíosma 'aishbi, judíos unibu cupí, Cristomi catamēti Nucēn Papa Diosnan 'ain.

¹⁹ Usa 'aínbi sapi camina ēsaquin sinanin, —judíos unima 'aishbi 'ēx ainan 'inun ca Nucēn Papa Diosan judíos unibu ainanma 'inun ēanxa —quixun. ²⁰ Usa ca. Usa 'aínbi camina 'unánti 'ain, Jesucristomi catamēcēma cupí ca judíos unibu ainanma 'ia. Mitsux ami catamēcē cupíshi camina ainan 'ain. Usa 'ain camina —'ēx cana judíos unibusamaira 'ai —quiax cērútima 'ain. Judíos unibu 'icēsaribiti Jesucristomi catamēcēma 'itin rabanana camina bērúancati 'ain. ²¹ Camina 'unánti 'ain, Nucēn Papa Diosan ca ainan 'inun caísa 'ixunbi judíos unibu ami catamētiam aín 'ucha tērēncēma 'ixun judíosma unibu 'aishmi mitsux ami catamēcēxunma mitsun 'ucharibi tērēntima 'icēn.

²² Usa 'ain camina 'unánti 'ain, ax upí 'ixun ca Nucēn Papa Diosan unicama nuibaquin upí 'imianan axa aín 'ucha ēni ami catamēcēma uni uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. Usa 'ixun ca mitsúxmi a ēníma ax quicēsabi oquin 'ai, ami catamētia oquin nuibaquin 'aquinia. Usai mitsux 'icēsabi camina 'iti 'ain. Usai 'ima camina mitsúxribi judíos unibu 'icēsaribiti ainanma 'iti 'ain.

²³ Aín raracama 'iásaribiti ami sinántisama taníbia ami sinanatia ca Nucēn Papa Diosan asérabi aín uni 'inun judíos uniburibi 'imiti 'icēn, judíosma unibu

'imicēsari bi oquin. ²⁴ Mitsux judíosma uni 'aish aín unima 'iá 'icēbi ainan 'inun 'imicē 'ixun ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caísa judíos unicama, amia catamētia, ainan 'inun 'imiti 'icēn, i pēñan tēacē 'icēbi amiribishi aín raranu tacáshcatēcēncēsa 'inun. Usa 'ain ca i itsi tēaxun, bētsi inu tacáshcacēsamaira 'inun, aín pēñánbi aín raranu tacáshcatēcēncēx aséribi upíira 'iti 'icēn. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan judíos unibu ainan 'itēcēnun 'imiti 'icēn.

Aséribia judíos unicama Jesucristomi catamēti bana

²⁵ 'Ēn xucēantu, mitsux judíosma uni 'ixun —nux cananuna judíos unían 'acēsamaira oquin Cristomi catamēquin Nucēn Papa Diosan aín unicama 'unánmiti ñu 'unáncē 'ai —quí rabíaxma 'inun quixun cana ēsaquin unin 'unáncēma ñu a ñuiquin mitsu cain: Judíosma unibu uicama cara Cristomi catamēti 'icē acamax pain ami catamētamainun ca Nucēn Papa Diosan judíos unicama aín patsan Jesucristomi catamēcēma 'aish usabi 'inun ēanxa. ²⁶ Judíosma unibu ami catamēcēbē ca judíos unibunēxribi ami catamēti 'icēn, Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo ēsai quicēsabi oi:

An unicama aséribi Nucēn Papa Diosan 'inun iēmiti ax ca Siónu 'icē judíos unicama achúshi 'iti 'icēn. An ca Jacobnēn rēbúnqui judíos unicama ami catamēcēxun atun 'ucha tērēnquin atun nuitu upí 'imiti 'icēn. ²⁷ 'Ēmi catamētia 'ēn atun 'uchacama tērēncēx ca judíos unibu aséribi 'ēnan 'iti 'icēn, 'ēn cásabi oi.

²⁸ Nucēn Papa Diosan ca unicamax Cristomi catamētia ainan 'imiti 'icē quixun sinántisama tancē 'aish ca judíos unibunēx ami nishcēsa 'icēn, mitsux painmi judíosma uni 'aishbi ainan 'itámainun. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan atun rara —mitsun rēbúnqui ca 'ēnan 'iti 'icē —quixun cá 'ixun a bana manuquinma judíos unibu nuibatia. ²⁹ Bērāma judíos unibu —'ēnan ca mitsu 'imainun mitsun rēbúnqui 'iti 'icē —quixun Nucēn Papa Diosan cá 'ain ca a banacama usabi 'iti 'icēn. Nucēn Papa Diosan ca —mitsux camina 'ēnan 'iti 'ai —quitancēxun bētsioquin sinántēcēnima. ³⁰ Mitsux judíosma unibu 'ixun aín bana 'unanima camina Nucēn Papa Dios cuēñēcēsoi 'iáma 'ain. Usai 'iáma 'icēbi ca judíos unibu ami sinántisama tancē 'ain Nucēn Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imi axa. ³¹ Judíos unima 'aishmi ainanma 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'imi axa. Usaribi oquin ca judíos unicama ami sinántisama tania ainanma 'aishbi ami sinania Nucēn Papa Diosan ainan 'imiti 'icēn. ³² Judíos unibu ainan 'inun caísa 'ixunbi ca Nucēn Papa Diosan judíos unibu 'icēsari bitia ami catamētiam judíosma uniburibi ainanma isia. Usaquin 'aquinbi ca an nuibaquin camabi uni Cristomi catamētía ainan 'inun 'imia.

³³ Uiti cushiira cara aín sinan 'icē quixun cananuna 'unántima 'ain. An ca camabi ñu 'unania. An 'unáncēma ñu ca 'aíma 'icēn. Uisaira 'ixun cara usoquin ñu 'aia quixun cananuna 'unaniman. ³⁴ 'Ēsai ca aín bana cuēñēo quia: “Uinu 'icē unínbi ca Nucēn 'Ibu Diosan sinan 'unaníma. Uínbi ca Nucēn 'Ibu Dios —ēsaquin camina 'ati 'ai —quixun 'unánmima”. ³⁵⁻³⁶ Nucēn 'Ibu Diosan ca camabi ñu ainan 'iti oquin uniocēxa. Usa 'ain ca aín bana cuēñēo ēsairibi quia: “¿An aribi 'inánun quixun sinánquin cara unin Nucēn 'Ibu Dios ñu 'inánti 'ic? Ca 'inántima 'icēn”. A ca aín unicaman xēnibua 'aínbi rabiti 'icēn. Usaquin ca 'ati 'icēn.

12

Aín unicamaxa aséribi Nucēn Papa Dios 'inanmēcē 'iti bana

¹ Usa 'ain cana ēsaquin mitsu cain, 'ēn xucēantu. Nucēn Papa Diosan mitsu nuibaquin ainan 'inun caíscē 'ixun camina 'atima ñu 'aquinma aséribi ax cuēñēcēsabi oquinshi 'anan, ainanshi 'iti 'ain. Mitsúxmi usa 'iti ca Nucēn Papa

Dios cuëënia. ² An ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unicaman sináncësa oquin camina sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina sinanaquin uisairaimi upí 'iti cara Nucën Papa Dios cuëënia, usai 'iti 'unánan an 'aquincëx usai 'iti 'ain.

³ Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixunun Nucën Papa Diosan caíscë 'ixun cana mitsu cain, camabi unia Cristomi cushicë 'inun 'aquinun mitsu caíscë 'ixun camina ui unínbi —'ëx cana bëtsi unibëtan sënénmaira 'iti 'ai —quixun sinántima 'ain. Uisa cara Nucën Papa Diosan mi 'imia, usa 'ixun camina —usaishi cana 'iti 'ai —quixun sinánti 'ain. Sinánñu 'ixun camina rabíquinma —Nucën Papa Diosan a 'anun 'ë 'ináncëxuinshi cana ñu 'ai —quixun sinánti 'ain.

⁴ Ënëx ca ësa 'icën. Unix ca aín taë, aín mécën, aín xo, aín bëru, aín pabí acamax 'itsa 'aínbi achúshi unishi 'icën. Unix ca aín taën nitsia, aín mécën anun ca ñu mëëia, aín bëru anun ca isia. Camabi unin nami ca anúan an bëtsi bëtsi ñu 'ati 'icën. ⁵ Usaribiti cananuna nux 'itsa 'aíshbi camáxbi Cristonan 'aish ax nubë 'ain achúshi unisa 'ain. An 'amicëxuan bëtsi bëtsi unin bana ñuixunmainun ca raírinën bëtsi bëtsi ñu 'aia. Usoquin bëtsi bëtsi ñu 'aíbi cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ain.

⁶ Nucën Papa Diosan nu bëtsi bëtsi ñu 'anun caíscë 'ixun cananuna an 'imicësabi oquin upí oquin 'ati 'ain, usoquin nun 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia quixun 'unánquin. An aín bana ñuixunun caíscë 'ixun cananuna an sinánmicësabi oquin aín bana unicama upí oquin ñuixunti 'ain. ⁷ Nun uni raíri 'aquinun an 'imicë 'ixun cananuna upí oquin 'aquinti 'ain. Aín bana unicama 'unánminun an 'imicë 'ixun cananuna upí oquin unicama 'unánmiti 'ain. ⁸ Axa upí 'inun uni raíri 'ësënnun quixun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun cananuna upí oquin 'ësëti 'ain. Nun uni raíri ñu 'inánun quixun 'imicë 'ixun cananuna unin nu rabinun quixun sinánquinma cuëënquinshi 'inánti 'ain. Nux unin cushi 'inun 'imicë 'ixun cananuna nun unicama upí 'inun upí oquin bërúanti 'ain. Usoquin 'anun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun cananuna uni 'aquinsa 'icë cuëënquin upí oquin 'aquinti 'ain.

Usai Jesucristomi catamëti uni iti bana

⁹ Mitsux aséhabi Jesucristomi catamëcë uni 'aish camina paránanima aséhabi bëtsibë nuibananti 'ain. Ñu 'atima 'ati cuëënquinma usa ñu timai camina Nucën Papa Dios cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain. ¹⁰ Camina bëtsibë bëtsibë 'aquianani nuibananti 'ain, mitsun xucënbë 'icësaribiti. Asamaira 'iisa tanquin 'atimoquinma camina bëtsi uni isquin upí oquin 'aquinti 'ain.

¹¹ Nucën 'Ibu Jesucristo cuëëncësabi oquin 'aquin camina ënquinma, chiquíshquinma cuëënquin upí oquin 'ati 'ain.

¹² Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin mitsu 'aquianan abë 'inun mitsu 'imiti 'icë quixun sinani camina chuáma tani cuëëni bucuti 'ain. Tëmëraibi camina masá nuituti bënëtima 'ain. Ënima camina Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

¹³ Axa Cristomi catamëcë uni ñuñuma 'aish 'aquinsa 'icë camina min ñu raíri 'inánti 'ain. 'Inánan camina axa min xubunu bëbacë uniribi pimianan anua 'uxtiribi 'inánti 'ain.

¹⁴ Axa mitsumi nishcë uni a camina ami nishquinma axribi upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. Ami nishquin a 'atimonun quixun caquinma camina axa upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios a uni ñucáxunti 'ain.

¹⁵ Axa chuámarua 'aish cuëëncë uni abë camina cuëënti 'ain. Axa masá nuituti incë uni a camina abë masá nuituquin nuibati 'ain.

¹⁶ Camina bëtsibë bëtsibë nishananíma nuibananishi upiti banati 'ain. Usai 'i camina cërúananima, axa uni itsibëtan sënénmara unibë upí 'aish abë upiti

banati 'ain. Rabíquin camina —'ën cana uni itsin 'acësamaira oquin ñu 'unanin —quixun sinántima 'ain.

¹⁷ An paían mimi nishquin 'atimocëxunbi camina uisa uni cara, abi mixriabi ami nishquin aribi cupitima 'ain. Mitsun camina usa ñu 'ati ca upí 'icë quixuan camabi unin 'unáncë a ñucamaishi 'ati 'ain. ¹⁸ Mitsux camina ax paían mimi nishcëxma uni raírimi nishtima 'ain. Usa 'aish camina atúxa mitsumi nishcëxbi mitsux abë nishanantima 'ain. ¹⁹ 'Ën xucëantu, axa mimi nishcë uni camina mitsúnribi cupitima 'ain, ësaiá Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicë cupí: “Uix cara 'uchaia a cana 'ënbi usaribi oquin cupiti 'ain”. Usa 'ain camina unin mitsu 'atimocëxunbi, Nucën Papa Diosainshi ca cupiti 'icë quixun sinánti 'ain. ²⁰ Mitsun a cupiima camina ënë bana cuënëo ësai quicësabi oi 'iti 'ain: “Axa mimi nishcë uni 'acëñuma 'icë camina piti 'inánti 'ain. Shimaia camina 'unpax 'inánti 'ain. Usaquinmi 'acëxun ca ax mimi nishtancëxbi rabini sinanaquin upí oquin sinánti 'icën”. ²¹ Mitsúxribi 'uchatin rabanan camina mitsu unin 'atimocëxunbi usaribi oquin cupitima 'ain. Usoquinmi nuibacëx ca ax sinanati 'icën.

13

¹ Camabi 'apux ca Nucën Papa Diosan 'imicë 'icën. An 'imicëma 'apu ca 'aíma 'icën. Usa 'ain camina mitsun 'apucaman bana cuati 'ain. ² Usa 'ain ca an aín 'apu quicësa oquin 'acëma uni an Nucën Papa Dios quicësa oquinribi 'aima. Usai 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosan bana 'imainun aín 'apúnribi cacësa oquin 'acëma cupí axbi 'uchai castíancë 'iti 'icën. ³ An ñu upí 'acë uni ax ca aín 'apumi racuëtíma. An ñu 'atima 'acë uni ax cuni ca aín 'apumi racuëtía, 'ë cara uisoti 'icë quixun sinani. 'Apucaman ca an ñu upí 'acë unicama upíoia. Usa 'ain camina mitsux 'apucamami racuécëma 'iisa tanquin ñu upíshi 'ati 'ain. ⁴ Nucën Papa Diosan ca 'apucaman camabi uníxa upiti bucunuan an ñu 'atima 'acë unicama, uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'anun mëníocëxa. Usa 'aínbi camina ñu 'atima 'acë 'aish 'apumi racuëtí 'ain, uisa cara mi oti 'icë quixun sinani. Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca 'apucaman an ñu 'atima 'acë unicama uisa cara oti 'icë usoquin 'aia. ⁵ Usa 'ain camina 'apucaman bana cuati 'ain. Mitsu castíanti sinanishi ami racuécë cupíma camina mitsux Cristonan 'ixun ax cuëncësabi oquin mitsun 'apun bana cuati 'ain. ⁶ Usaribi oquin sinánquin camina 'apu buánmiti curíqui 'inánti 'ain, 'apun mëníosabi oquin. Usa 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa.

⁷ Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin camina 'apu buánmiti curíqui buánmicë 'inun 'inánti 'ain. Mitsun ëmanu 'icë uniribia 'apun anëcë 'ain camina an cacësabi oquin ñu 'ati 'ain, mitsun ëmacamaxa upí 'inun. Mitsun cushibë cuëbicananquinma camina aín bana cuati 'ain. ⁸ Uni camina ribíntima 'ain. Usa 'ixun camina a nuibacëma 'aish a ribíncësa 'itin rabanan, uni itsi upí oquinra nuibati 'ain. Aséribi uni nuibacë 'ixun ca unin uni itsi uisabi otima 'icën. ⁹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Unin ñu camina mëcamatima 'ain. Minanma, bëtsi unin ñu minan 'iti camina cuëntima 'ain”. Èsai ënë banacama quicë 'aínbi ca bëtsi banaribi axa quicësa oquinra 'ati ax ësai quia: “Mixmi bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. Ènë bana quicësa oquin 'aquin camina bëtsi banacamaribi quicësa oquin 'ain. ¹⁰ Mitsun aintsicama nuibanan amanu 'icë uniribi nuibacë 'ixun camina uisa unibi 'atimotima 'ain. Usa 'ain camina uni nuibacë 'ixun Nucën Papa Diosan bana camabi quicësabi oquin 'ain.

¹¹ Èsoquinribi camina sinánti 'ain, nux ami catamëtabaquin cananuna — Jesucristo ca utëcënti 'icë —quixun 'unáncën. Usaquin 'unan 'ixun cananuna

'unanin, axa utēcēnti nētē ca 'uramatia quixun. Usa 'ain cananuna unían 'uxnēti pēcaracēbē bēsuquin, bari ca uruía quixun sinani bēnētishi aín ñu mēēti 'ai cuancēsaribi oquin, Nucēn Papa Diosan a 'anun nu 'ināncē ñu 'ati 'ain. ¹² Jesucristo utēcēncēma pan 'ain cananuna imē upí oquin isíma nicēsa 'ain. Usa 'aishbi cananuna ax utēcēncēbē abē 'aish xabánu nicēsa 'iti 'ain. Usaquin sinani cananuna ñu 'atima 'ati ēni ami cushicē 'aish xabánu nicēsa 'iti 'ain. ¹³ Ami cushicē 'aish cananuna upitaxēshi niti 'ain. Paēnti, paēanx cuēēni sharáti, uni aín xanuma xanu itsibē 'iti, ñunshínquin ñu 'atima 'ati, cuamianani nishananti, unimi nutsiti, a ñucama ēnquin cananuna usa ñu 'atima 'ain. ¹⁴ Usa ñucama ēni camina Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu usai 'inun quixun sinánmicēsabi oi 'iti 'ain. Ēnē nētēnu 'icē ñuishi sināncē uni an ñu 'atima 'acēsaribi oquin 'ati camina sinántima 'ain.

14

Axa nubē Jesucristomi catamēcē unicama ñuitima bana

¹ Axa Jesucristomi catamēcē unin uisai cara Jesusan uni 'iti 'icē quixun upí oquin 'unāncēma 'icēbi camina mitsubē timētisa tania cuēēnquin bití 'ain. Uisai cara Jesusan uni 'iti 'icē qui camina abē cuēbicanántima 'ain. ² Bētsi bētsi unin ca uisa ñux cara piti 'icē, a cananuna 'aisa tanquin piti 'ai quixun sinánquin usaquin piia. Bētsi bētsi unin ca camabi ñu piti ca asábi 'icē quixun 'unánquinma nami píquinma bētsi ñuishi piia. ³ An camabi ñu picē unin ca bētsi unían an picē ñu piamoquin ñuitima 'icēn. Usaribi oquin ca an camabi ñu picēma uni an bētsi unían piia isquin ñuiquin —min camina ñu 'atima 'ai — quixun caquinma a uníxribi ca Nucēn Papa Diosnan 'icē quixun sinánti 'icēn. ⁴ Mitsux camina bētsi unin ñu mēēmīcē uni a ñui —an ca 'atima ñu 'aia — quitima 'ain. Aín 'ibúinshi ca 'unánti 'icēn, cara upí oquin 'aia, cara upí oquin 'aima quixun. Usaribi oi camina mitsux Nucēn 'Ibu Diosan uni itsi ñui, —ñu aisama ca 'aia —quitima 'ain. Aín 'Ibúinshi ca 'unánti 'icēn. Nucēn 'Ibu Diosan ca aín unicama ax cuēēncēsabi oíshia 'inun 'imiti 'icēn.

⁵ Ēnēx ca ēsaribi 'icēn. Uni raírīnēn ca sinánti 'icēn, ēnē nētēx ca bētsi nētēsamaira 'aish anúan unin Nucēn Papa Dios rabiti 'icē quixun. Sinánmainun ca uni raírīnēn —camabi nētē ca sēnēn 'icē —quixun sinánti 'icēn. Mitsun bētsi bētsi oquin sinanibi camina cuēbicanántima 'ain. Micama achúshi achúshinēn camina 'ēn uisoquin 'ati cara Nucēn Papa Dios cuēēnti 'icē quixun sinántancēxun usoquinshi 'ati 'ain. ⁶ Axa Jesucristomi catamēcē unin ca Jesucristoa cuēēnun aín 'ati ñucama 'aia. An —ēnē nētēa bētsi nētēsama 'ain cana anun Nucēn Papa Dios rabiti 'ai —quixun sināncē unin ca a nētēn ami upíti sinánquin a rabia. Bētsi unin ca —anun Nucēn Papa Dios rabiti ca camabi nētē sēnēn 'icē quixun sinánquin usaquin rabia. An camabi piti ñu picē unin ca Nucēn Papa Dios —asábi ca —caquin a rabiquin piia. Usaribi oquin ca an bētsi bētsi ñu picēma uni anribi bētsi bētsi ñuishi píquin Nucēn Papa Dios — asábi ca —caquin rabiquin piia.

⁷ Usa 'aish cananuna nux bamacēma pain 'aish Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'ain. 'Ianan cananuna bamatancēxribi ainan 'ain. ⁸ Usa 'aish cananuna nux bamacēma pain 'aish Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēncēsabi oi 'in. 'Ianan cananuna nux anun bamati nētē ucēbē ax cuēēncēsabi oi abē 'inux bamati 'ain. Nuxnu tsofax 'icēsaribiti cananuna bamatancēxribi aín uni 'ain. ⁹ Aín unīcamax bamacēma 'aish 'ianan bamatancēxribi ainan 'inun ca Cristo bamaxbi baísquiacēxa. ¹⁰ Anúan ax uti nētē sēnēncēbētan ca Cristonēn uisai caranuna 'ia, uisa ñu caranuna 'a quixun nu isti 'icēn. ¿Usa 'ain caramina uisacasquin Nucēn Papa Diosan uni itsíxa miisaribi uni 'aínbi, a ñui manánti 'ain? Camina

'itima 'ain. ¿Uisacasquin caramina a ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia:

Nucën 'Ibu Dios ca quia: 'Èx bamatimoi tsócë 'icë ca camabi nètënu 'icë unicaman asérabi rabiquin 'ë cati 'icën, mix camina asérabi nun 'Ibu 'ai quixun. Canan ca camabi unían cuanun 'ë rabiquin —mix camina asérabi Dios 'ai —quixun cati 'icën.

¹² Usoxun ca Nucën Papa Diosan nu achúshi achúshi uisa ñucama caranuna 'acën, uisai caranuna 'iacën, acama 'unánquin, uisa cara oti 'icë isti 'icën.

Uni 'uchamitima bana

¹³ Usa 'ain cananuna nux Cristonan 'aish raíri ñui —an ca ñu 'aisama 'aia —quiax manántima 'ain. Usai ami manánquinma camina sinánti 'ain, uni raírinëxa —usa ñu piti ca 'aisama 'icë —quixun sinánxibi 'ën piia isquin anribi pi 'uchatin rabanan cana 'ën a ñu pitima 'ain. ¹⁴ Nucën 'Ibu Jesúsnan 'ixun cana 'unanin, camabi piti ñu piti ca asábi 'icë quixun. Usa 'aínbi ca a uni —Nucën Papa Diosan sinánëx ca a ñux pitima 'icë —quixun sinánquinbi picë 'aish 'uchati 'icën. ¹⁵ Usa 'ain ca axa —'ën usa ñu pi cana 'uchati 'ai —quixun sinánquinbi mitsúnmi 'aia isquin anribi usa ñu pi 'uchacë, ax ca min 'ucha 'iti 'icën. Min a uni nuibacëma 'ixun camina usaquin 'an. Usa 'ain camina mitsun an picëma ñu piquin, anun rabanan Cristo bama 'icëbi, uni 'uchamitima 'ain.

¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi a ñu piia oquian uni itsin —pitimabi ca a ñu piia —quixun mitsu ñuitin rabanan —pitima ca —quixuan an sináncë ñu a pitima 'ain. ¹⁷ Aín ñu picë cupíma 'imainun aín ñu picëma cupíma ca uni Nucën Papa Diosbë upí 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë cupíshi ca unin Nucën Papa Diosnan 'ixun upí ñu 'anan, bëtsibë nishananíma nuibananan cuëeni upí oquin sinani tsofia. ¹⁸ Usai 'icë unicamax ca Cristo cuëencësabi oquin 'acë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan unínribia iscëx upí 'icën. ¹⁹ Usa uni 'ixun cananuna camáxbia bëtsibë nuibananan uni raíri nuibaquin 'aquinti 'ain. 'Aquianan cananuna Cristomia upiti sinánun bëtsibë bëtsibë sinánmiananti 'ain.

²⁰ Usa 'ain camina a Nucën Papa Diosan ainan 'imicë uni a mitsun ñu picë cupía 'uchanun 'imitima 'ain. Asérabi camabi ñu piti asábi 'aínbi ca, mitsúnmi a ñu piia isía bëtsi uni 'uchati ñu a piti 'aisama 'icën. ²¹ —Usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun sinánquinbi usa ñu 'ai ca uni 'uchanan Cristomi cushicëma 'ia. Usa 'ain camina nami piti, ñu xëati, uisa ñu 'ati cara, a mitsun 'aia isía uni itsi 'uchati rabanan usa ñu 'atima 'ain. Usaquinmi 'atima ca Nucën Papa Dios cuëenia. ²² A picëma 'ixunbi a piía bëtsi uni 'uchati rabanan camina an picëma ñu pitima 'ain. Usa 'ixunbi camina min —usa ñu piti ca 'uchama 'icë —quixun min 'acësabi oquin sinánti 'ain, usoquin sinánti ca Nucën Papa Diosan iscëx asábi 'icë quixun 'unánquin. Uí unin cara ñu 'aquin, —'ën ësa ñu 'ati ca asábi 'icën, 'ën ësaquin 'ati ca Nucën Papa Dios cuëenia —quixun 'unania ax ca chuámarua tani cuëenia. ²³ Usa 'aínbi ca a uni —ësa ñu 'ati sapi ca Nucën Papa Diosan iscëx asábima 'icë —quixun sinánquinbi a ñu 'ai 'uchaia. Usaribiti ca an ñu piquin —ësa ñu piti sapi ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë —quixun sinánquinbi picë uni ax 'uchaia.

15

Jesucristomi upiti sinánun uni raíri 'aquinti bana

¹ Bëtsi bëtsi ñu 'ati ca asábi 'icë quixun nun 'unáncë 'ixunbi cananuna uni itsían, usa ñu 'ati ca Nucën Papa Dios cuëenima quixun sináncë cupí a ñu 'aisa tanquinbi 'atima 'ain. ² Cananuna nun 'unáncë unicamabë upí 'ianan axribia upiti Cristomi catamëti ami cushinun 'aquinti 'ain. ³ Usaribi ca Cristo

'iacëxa. Ax cuëencësa oi 'iti sinanima ca aín Papa Dios cuëencësabi oíshi 'iacëxa. Nucën Papa Diosan bana quicësa oía aín Papabë banai Jesucristo ësai quicë ax ca asérabi 'icën: “Mimia 'atimati banaa usaribiti ca unicama 'ëmiribi 'atimati banaxa”. ⁴ Cananuna 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca nunribinu a 'unánti oquin aín bana aín unicama cuënëomiacëxa. Usa 'ain cananuna a banacama cupí 'unánti 'ain, nux Cristomi cushicë 'icë ca tëmëraquinbi ëníma ami catamënun 'imianan, uisa ñu cara 'icëbëtanbi nu bërúanquin 'aquianan, aín nëtënu abë 'inun Nucën Papa Diosan nu 'imia quixun. ⁵ Nucën Papa Dios, an aín unicama tëmëraquinbi ëníma ami catamënun 'imianan uisa ñu cara 'icëbëtanbi atu bërúanquin 'aquincë, an Cristo Jesús cuëencësabi oquin mitsu bëtsibë nishananíma nuibananquin, bëtsin sináncësaribi oquin sinánun 'aquinti cana cuëënin. ⁶ Usai 'iquinmi mitsun, camáxbi cuëëninquin bëtsin sináncësa oquin sinánquin Nucën Papa Dios, Nucën 'Ibu Jesucristonën Papa, a rabiti cana cuëënin.

Judíosma unicaman Jesucristomi catamëti bana cua

⁷ Cristonën nu ainan 'inun bicë 'ixun cananuna a sinánquin nunribi axa ami catamëcë raíri uniribi nubë timëtisa tania bití 'ain. Usaquin nun 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia. ⁸ 'Ën cana mitsu cain, Cristo ax ca Nucën Papa Diosan atun raracama cásabi oquin ënë menu judíos unibu 'aquini uacëxa, judíos unicaman Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia quixun 'unánun. ⁹ Judíos unibushima, judíosma unibunënríbi Nucën Papa Diosan ca nu nuibaquin 'aquinia quixun 'unánquin a rabinun ca Cristo uacëxa. Judíosma unibunën ca a rabiti 'icë quixun ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia:

Judíosma unibubëtan cana mi rabi 'ain. Mi rabi cana cantati 'ain.

¹⁰ 'Ësairibi ca quia:

Judíosma unibu 'aíshbi camina mitsux judíos unibubë Nucën Papa Dios rabi cuëënti 'ain.

¹¹ 'Ësairibi ca quia:

Mitsux judíosma unibu 'ixunbi camina Nucën 'Ibu Dios rabi 'ain. Camabi menu 'icë unicama ca –mix camina cushiira 'ai –quixun caquin a rabi 'icën.

¹² Nucën Papa Diosan bana Isaíasnënríbi cuënëo ca ësai quia:

Davitan papa, Isaí cacë, aín rëbúnquin achúshi uax ca 'Apu 'aish judíosma unibunën 'Apuribi 'iti 'icën. An ca nu 'aquinti 'icë quixun sinani ca judíosma unibunëx ami catamëti 'icën.

¹³ Nucën Papa Diosan ca nu 'unánmia, an ca nu 'aquianan nux xëníbua 'aínbi abë 'itioquin nu 'imia quixun. An mitsu ami catamëti cuëëni chuámarua 'aish bucunun 'imiti cana cuëënin. Mitsux usai 'iquin camina aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun Nucën Papa Diosan ca asérabi ax quicësabi oquin 'aia quixun upí oquin 'unánti 'ain.

¹⁴ 'Ën xucéantu, 'ën cana 'unanin, mitsun camina bëtsibë bëtsibë nuibanani 'aquiananquin Nucën Papa Diosan bana Cristonën ñuicë a upí oquin 'unanin. 'Unánan camina ami cushicë 'inux raíri unibë 'ësëanánti 'unanin. ¹⁵ Usai camina mitsux 'i quixun 'unánquinbi cana mitsúxmi manúti rabanán ënë ñucama upí oquin mitsu cuënëoxunin. Nucën Papa Diosan ca 'ë nuibaquin, ¹⁶ aín bana judíosma unibu ñuixunun quixun 'ë cacëxa. Nucën Papa Diosan ca axa Jesucristomi catamëcë unicama ainan 'inun iémia quixun judíosma uniburibi 'unánminun ca an 'ë 'imiacëxa. Nucën Papa Diosan 'ë usaquin 'anun casabi oquin cana judíosma unicama, mitsuribi a bana ñuixunun, aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxunmi upiti ami catamëquin a rabinun.

17 Cristo Jesúsñen cushiocëxun cana Nucën Papa Diosan casabi oquin judíosma unibu bana ñuixuan quixun sinani cana cuëënin. 18 Judíosma unibunën Nucën Papa Diosan bana cuati ami catamënnun ca Cristonën 'ë a banacama ñuixunun 'aquianxa. An usaquin 'acë ñucamaishi cana unicama ñuixunin. 'Ë cushioquin ca Cristonën aín cushínbi 'ën judíosma unibu upí oquin bana ñuixuanan atun aín cushi 'unánun uni itsin 'acëma ñuribi 'anun 'ë 'imiaxa. 19 Aín Bëru Ñunshin Upía 'ëbë 'ain usaquin 'anan cana Jerusalénuxun 'atancëxun anuaxbi cuanquin bëtsi bëtsi me 'abiani cuantancëx cuainacëtancëx Ilírico cacë me, anu bëbaquin, camabi menu 'icë unicama Cristo ñuiquin bana ñuixunquin sënëon. 20 A nëtënnuxuan uinu 'icë unínbi Cristo ñuiquin ñuixuncëma, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin. Uni raírinëan ñuixuncë uni a ñuixuntëcënquinma, anuxuan unin Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncëma nëtë, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin, 21 Nucën Papa Diosan bana cuëñeo quicësabi oía ësai 'inun:

An Cristo ñuiquin bana ñuixunia cuacëma unibunëx ca ami sinánti 'icën. An a ñuicë bana cuacëma unibunën ca a bana cuati 'icën.

Romanu cuantia Pablonën sinan

22 Usaquin an Cristo ñuicë bana cuacëma unibunën cuanun bëtsi bëtsi menu bana ñuixuni cuancë cupí cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancëma pain 'ain. 23 Cuanxunma cana anu 'ëx cuancë nëtëcamanuxun bana ñuixunquin sënëon. 'Itsa barítian cana mitsu isi cuainsa tan. 24 Usa 'ain cana bërí cuantí sinanin. Cuanx 'itsama nëtëishi mitsubë 'iquiani España nëtënu mitsúnmi 'ë 'aquinmainun cuanti cana sinanin. 25 Jerusalénu pan cana axa Jesucristomi catamëcë unicama 'inánti curíqui buani cuanin. 26 A curíqui ca Macedonia 'imainun Acaya nëtënuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicaman Jerusalénu 'icë ñuñuma unicama a buánmiti timëaxa. 27 Judíos unibunën ñuixuncë cupí ca judíosma unibunën Nucën Papa Diosan bana cuacëxa. Usa 'ain ca judíosma unibunën judíos unibu 'aquinti asábi 'icën. Usaquin sinani cuëënnun ca ñuñuma 'aísha ax Jerusalénuax Jesucristomi catamëcë unicaman binun buánmiti atun curíqui mësú 'inánxa. 28 A curíquicama buánquin Jerusalénu 'icë unibu 'inánbiani España nëtënu cuanquin cana mitsu isbianti 'ain. 29 Cana 'unanin, 'ëx mitsubë 'ain ca Cristonën cushioquin ami sinani cuëënnun nu 'imiti 'icën.

30 'Ën xucëantu, 'ëx 'icësaribitimi mitsux Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ianan aín Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicë 'aish 'ëbë nuibanancë 'icë cana mitsu cain, Cristomi catamëcëma 'ianan Nucën Papa Diosan bana cuacëma 'aish ca 'itsa uni 'ëmi nishia. Usa 'ain camina aséabi ami cushicë 'ixun 'ë Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. 31 Uisabi 'ë oxunma 'anuan Judea nëtënu 'icë axa Jesucristomi catamëcëma unicama sinánminun camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. Ñucánan camina 'ën Jerusalénu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama 'inánti buáncë curíquia atun cuëënnun binuan sinánminun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. 32 Usaquin ñucácëx Nucën Papa Dios cuëëncëbë cuanxun mitsu isi cana chuámarua tani cuëënti 'ain. Mitsucëñuan 'ë Jesucristonën cushiocë 'aish cana ami sinani cuëënti 'ain. 33 Nucën Papa Dios, an aín unicama bënëtima chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'ixun mitsuribi usaquin 'imiti cana cuëënin. Usai ca 'iti 'icën.

16

Bëtsi bëtsi uni camina 'ë caxúnti 'ai quixun Pablonën ca

1 Nucën chirabacë, Febe, a ñuiquin cana mitsu cain, ax ca aséabi aín nuitu upí 'icën. An ca Cencrea ëmanuxun axa Jesucristomi catamëcë xanucama

'aquianxa. ² Usa 'icë camina mitsúxmi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish bêtsibë bêtsibë 'aquianancësabi oquin Feberibi upí oquin bixun ax cuëencësabi oquin 'aquinti 'ain, an 'itsa xanu 'aquianan 'ëribi 'aquincë cupí.

³ Priscila 'imainun Aquila, an 'ëbëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁴ Atun ca, —Pablo 'aquini sapi cananuna bamati 'ai —quixun 'unánquinbi 'ë bamati 'icëbi 'aquinquin iémiaxa. Usaquin 'ë 'acë cupí cana —asábi ca —quixun cain. 'Ëinshima ca judíosma unicama a 'ën bana ñuixuncë, acamanribi, Priscilabëtan Aquilanën 'ë 'aquincë cupí, —asábi ca —quixun cai cuëënia. ⁵ Axa Jesucristomi catamëcë 'aish Priscila 'imainun Aquilanën xubunu timëcëcamaribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Acama 'imainun camina, 'ën nuibacë Epeneto, ax paían Acaya menuax Cristomi catamëcë, aribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁶ María an mitsu 'itsa oquin 'aquincë, aribi camina bërúanxa 'inu 'ë caxunti 'ain. ⁷ Adrónico 'imainun Junias, 'ën aintsi rabë, axa 'ëcëñun sipuacë 'icë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. —Atux ca aséribi upí uni rabë 'icë —quixun ca a Jesucristonën bana ñuixunun caíscë unicaman ñuia. 'Ëx Cristomi sináncëma pain 'ain ca atux pain Cristomi sináncëxa.

⁸ Amplias axribi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish 'ën nuibacë 'icë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁹ Urbano an nubëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a 'imainun Estaquis, 'ën nuibacë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁰ Apeles, camaxunbia aséribi Cristonan 'icë 'unáncancë, a 'imainun Aristóbulonën xubunu 'icëcamaribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹¹ 'Ën aintsi Herodión, a 'imainun Narcisonën xubunu 'icëcama, axa Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹² Trifena 'imainun Trifosa, a xanu rabë Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'ixun tëmëraquinbi ax cuëencësabi oquin 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Nucën chirabacë Pérsida, a nun sináncë, anribi tëmëraquinbi upí oquin Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquin ñu 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹³ Rufo, axa aséribi Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oi 'icë uni, a 'imainun aín tita, a 'ënribi titocë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁴ 'Imainun camina Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina Filólogo, Julia, Nereo 'imainun aín chirabacë, 'imainun Olimpas, 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain.

¹⁶ Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina bêtsibë bêtsibë nuibanani bërúanx 'inun cananti 'ain. Camabi ëmanu 'icë axa Cristomi catamëcë unimax timëxun ca mitsu bërúanxmi 'icánun 'ën mitsu canun 'ë caxa.

¹⁷ 'Ën xucéantu, cana mitsu cain, bëtsi bëtsi unix Jesucristomi catamëcë 'aish mitsubë timëcë 'ixunbi ca an mitsu bana ñuixuncë unin 'unánmicësabi oquin 'aima. Usa unin ca uni raíri bêtsibë bêtsibë cuëbicanánmiquin 'atimaquin sinánun 'imia. Usai 'icë uni abë camina nitima 'ain. Abë camina ënánanti 'ain. ¹⁸ Usa unin ca Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquin 'aquinma aín cuëencësa oquinshi 'aia. Atux ca an Nucën Papa Diosan bana upí oquin 'unáncëma unicamabë upiti banaibi cëmëia. Usaquin paránquin ca aín bana cuanun uni sinánmia.

¹⁹ Camabi unin ca mitsu, aséribi camina mitsux Jesucristo cuëencësabi oi 'i quixun 'unania. Usaquin mitsu ñuicania cuati cana cuëënin. Usa 'ain cana mitsúxmi ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'anux upí sinánñu 'iti cuëënin. ²⁰ Usoquin mitsun 'acëbëtan ca Nucën Papa Dios, an aín unicama chuámarua 'imiti, an ñunshin 'atimanën 'apu mitsu ubíotëcënxunma 'anun bënëñquinshi

ñusmamiti 'icën. Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu nuibaquin 'aquincëx mitsux upí 'iti cana cuëënin.

²¹ Timoteo, an 'ëbëtan Cristo ñuiquin bana ñuixuncë, abëtan ca Lucio, Jasón, Sosípater, acamax 'ën aintsi 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'ë caxa.

²² 'Ëx Tercio 'ixun Pablonën 'amicëxun ënë quirica cuëënoquin cana 'ëxribi Jesucristonan 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu cain.

²³ 'Ëx cana Gayonën xubunu 'in. Ënë xubunu ca axa Jesucristomi catamëcë unicama timëtia. Gayo, anribi Jesucristonan 'ixun ca bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'ë caxa. Erasto, an ënë ëmanu 'icë curíqui anun uni cupíoti a bërúancë uni, a 'imainun nucën xucën, Cuarto, anribi ca mitsúxmi bërúanx 'inun quixun mitsu canun 'ë caxa. ²⁴ Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin 'aquincëxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuëënin. Usai ca 'iti 'icën.

Pablonëan Nucën Papa Dios rabia bana

²⁵ Cananuna Nucën Papa Dios asétabi rabiti 'ain. Mitsux ainan 'aish Jesucristomi catamëtia ca an mitsu upíira upiti ami sinánun mitsu cushioti 'icën. Usoquin ca 'ati 'icë quixun ca aín unicaman mitsu 'unánmiaxa. 'Ënribi cana usoquin unicama ñuixunin. Ënë mecama uniocëma pain 'ixun ca Nucën Papa Diosan, usai ca Jesucristo 'iti 'icë quixun sináncëxa. A ñucama unin 'unánma 'aínbi ca bërí Jesucristo ucë cupí unin 'unánti 'icën. ²⁶ Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ca aín unicaman, Cristo ca uti 'icë quixun cuëënocëxa. Usai ca 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Dios, axa bamatímoi tsócë, an mëníocëxa. A bana cuëëno 'icëbi ca uisai quicë cara ax 'icë quixun unin 'unánma 'icën. 'Unánma 'aínbi ca bërí camabi nëtënu 'icë unicaman Cristomi catamëquin aín cuëëncësabi oquin 'anuxun 'unánti 'icën. ²⁷ Nucën Papa Dios, ainshia camabi ñu 'unáncë, axëshi ca Dios 'icën. A cananuna asétabi cuëënoquin nëtétimoquin rabiti 'ain, nux Jesucristo cupí ainan 'ixun. Usoquin cananuna asétabi 'ati 'ain. Ashi, Pablo.

PABLONĒN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA A PAIN BUÁNMIÁ QUIRICA

Corintonuaxa Jesucristomi catamēcē unicama Pablonĕn quirica cuĕnĕoxuan

¹ 'Ēx Pablo 'ixun cana mitsu quirica buánmin, camina biti 'ain. Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin aín bana unicama ñuixunun ca Jesucristonĕn 'ĕ caísacĕxa. An caísa 'ixun cana Sóstenesbĕtan mitsu quirica buánmin. Axribi ca Jesucristomi catamēcē 'aish nucĕn xucĕn 'icĕn. ² Mitsúxmi Corinto ĕmanuax Jesucristomi catamēcē 'icĕ, cana cuĕnĕoxun ĕnĕ quirica mitsu buánmin. Mitsux Cristo Jesúsmi catamēcē 'aish camina Nucĕn Papa Diosnan 'ain. An ca ax cuĕĕncĕsabi oíshi 'inun mitsu caísacĕxa. Camabi menu 'icĕ unicama, an Nucĕn 'Ibu Jesucristo aín 'uchacama tĕrĕnxunun quixun ñucácĕ, a unicama usai 'inun caíscĕsaribi oquin ca Nucĕn Papa Diosan mitsu caísacĕxa. Jesucristo ax ca a unicaman 'Ibu 'ianan nun 'Iburibi 'icĕn. ³ Usa 'aíshmi mitsux Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin 'aquincĕx chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

Cristo cupí nuibaquin Nucĕn Papa Diosan uni 'aquinti bana

⁴ Cristo Jesús cupía mitsu nuibaquin ainan 'imicĕ cupí cana camabi nĕtĕn Nucĕn Papa Dios —asábi ca —cain. ⁵ Cristobĕ 'aíshmi aín sinánsaribi 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan an aín unicama 'unánmiti ñu 'unánmiquin upí oquin sinanimiti upiti bananun mitsu 'imiaxa. ⁶ Usa 'aish camina mitsux an Cristo ñui quicĕ bana 'unánquin, a bana quicĕsabi oquin 'acĕ 'ain. ⁷ Usa 'ixunmi Nucĕn 'Ibu Jesucristo utĕcĕnti nĕtĕ cainia ca Nucĕn Papa Diosan aín unicama 'aquincĕsaribi oquin ami 'unánun mitsu 'aquinia. ⁸ Nucĕn 'Ibu Jesucristo utĕcĕncĕbĕtan uínu 'icĕ unínbi mitsu ñuiquin —a unix ca 'atima ñu 'acĕ 'icĕ —quixun canúnma ca Nucĕn Papa Diosan mitsúnmi ami catamĕquin 'atima ñu 'axunma 'anun ĕnquinma mitsu bĕrúanti 'icĕn. ⁹ Nucĕn Papa Diosan ca ax quicĕsabi oquin ñu 'aia. Mitsúnmi aín Bĕchicĕ, Nucĕn 'Ibu Jesúsĕ 'ixun, an sináncĕsaribi oquin sinánun ca mitsu caísacĕxa.

I. PABLONĒAN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA 'ĒSĒA BANA (1.10-6.20)

Axa Jesucristomi catamēcē unicama bĕtsi bĕtsi oquin sinántima bana

¹⁰ Mitsux Jesucristomi sináncĕ 'aish camina 'ĕn xucĕantu 'ain. Usa 'icĕ cana Nucĕn 'Ibu Jesucristo cuĕĕncĕsabi oquin mitsu ĕsoquin cain: Bĕtsin sináncĕsaribi oquin sinani camina bucucanti 'ain. Masáquin sinani camina bĕtsibĕ nishanancantima 'ain. Nishananíma nuibananshiti camina camaxunbi bĕtsin sináncĕsa oquinshi sinani upitax bucucanti 'ain. ¹¹ 'Ēn xucĕantu, cana mitsu cain, Cloĕnĕn aintsi 'ibun ca mitsux ismina bĕtsibĕ bĕtsibĕ ubíonan ubíonani bucuí quixun ĕ caxa. ¹² Usoquian cacĕxun 'ĕn sináncĕx ca ĕsa 'icĕn: mitsu raírĕnĕx ca ax isa 'ĕn 'unánmicĕ 'icĕ quia. Quimainun ca raírĕnĕxribi ax isa Apolonĕn 'unánmicĕ 'icĕ quimainun, raírĕnĕxribishi ax isa Pedronĕn 'unánmicĕ 'icĕ quimainun raírĕnĕxribishi ax isa Cristonĕn 'unánmicĕ 'icĕ quia. ¹³ ¿Mitsun sináncĕx cara Cristo 'itsa 'ic? Cristo ca 'itsama 'icĕn, ax ca achúshishi 'icĕn. 'Ēx cana mitsun ñu 'aisama 'acĕcama tĕrĕncĕ 'inun i curúsocĕnu bamama 'ain. 'Ēmi catamĕtima Cristomishi catamĕti camina nashimicĕ 'ian. ¹⁴ 'Ēn mitsu achúshibi nashimicĕma cupí cana Nucĕn Papa Dios —asábi ca —cain. Crispo 'imainun Gayo a rabĕishi cana nashimian.

¹⁵ Usa 'ain camina mitsux Cristomi sinanima —Pablonan 'aish cana nashimicë 'ai —quiaux quitima 'ain. ¹⁶ A 'imainun cana axa Estéfanasnën xubunu 'icëcamaishi nashimian. 'Ën sináncëx ca bëtsi uniribi a 'ën nashimicë 'aíma 'icën. ¹⁷ Cristonën ca uni nashiminun 'ë cáma 'icën. Uni aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun iëminux ca Cristo i curúsocënu bamacëxa quixun camabi uni canun ca Cristonën 'ë 'imiacëxa. An quirica 'unáncë unicamaxa quicëσαι unin cuaisama banan banaquinma unin cuaisabi oquin, upí oquin aín bana ñuixunun ca 'ë cacëxa.

Cristonëx ca Nucën Papa Diosan cushiñu 'ianan aín sinánsaribi 'icë quicë bana

¹⁸ Cristo ca unin 'ucha cupí i curúsocënu bamacëxa quixun ñuicë bana a ca an Nucën Papa Dios cuëncëma unicaman —a banax ca cëmë 'icë —quixun ñuiquin 'usania. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosbë 'inux iëti unicaman a bana cuaquin, aín cushin 'imicëx cananuna nun 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'ai quixun 'unania. ¹⁹ Èsai ca 'iti 'icë quiaux ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia:

'Ën sinanëinshi cana ñu 'unani quixun sináncë unicama ax ca 'ën 'imicëx aín sinan ñancáishi 'iti 'icën. 'Ën cana ñu 'unani quixun sináncë uni ax ca 'ën 'imicëx ñu 'unáncëma unisa 'iti 'icën.

²⁰ Sinánñu uni 'imainun an quirica 'unáncë uni 'imainun an ënë menu 'icë ñuishi ñuiti 'unáncë uni acaman, ñu 'unáncë cana 'ai, quixun sináncë 'aínbi ca Nucën Papa Diosan sinan abë sënënmaira 'icën. Usa 'ain ca usa unicaman aín sinánsamaira Nucën Papa Diosan sinan 'icë quixun isti 'icën. ²¹ Nucën Papa Diosan upí oquin sinánquin mëníosabi oi ca uni anbi aín sinanëinshi sinani Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca aín bana cuati ami catamëcë unicama ainan 'inun 'imia, raírinëxa —a bana ca ñancáishi 'icë —quicëbëtanbi.

²² Judíos unicaman ca, nun cananuna aséribi Nucën Papa Diosan cushinbi ñu 'ai quixun 'unántisa tanquin unin 'acëma ñunu 'aia istisa tania. Usai atux 'imainun ca griego banan banacë unicaman unían 'unáncë ñu camabi 'unántisa tania. ²³ A unicamaxa usa 'aínbi cananuna nun i curúsocënu matáscë Cristo, a ñuiquin unicama bana ñuixunin. A bananu nun unicama ñuixuncëbë ca judíos unicamax rabini, uisa 'aish caraisa Cristo i curúsocënu bamati 'icë quixun sinani, ami catamëisama tania. Usaía judíos unicama 'imainun ca judíosma unicaman —Diosan Bëchicë ca i curúsocënuax bamacëxa —quixun ñuiquin 'usania. ²⁴ A unicama usai 'imainunbi ca uicama cara Nucën Papa Diosan Cristomi catamënun sinánmicë 'icë acama, judíos unicama 'imainun griego banan banacë judíosma unicamanribi, —Cristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánquin nun 'uchacama tërëncëquin ainan 'inun nu iëmia —quixun 'unania. ²⁵ Nucën Papa Diosan Cristo i curúsocënuaxa bamanun ëncë, ax ca 'aisama 'icë uni quicëbëtanbi ca axa usai quicë unicaman sináncësamaira oquin sinánquin Nucën Papa Diosan Cristo nun 'ucha cupí i curúsocënuax bamanun ëancëxa. —Ax cushima 'ixun ca Diosan Jesucristo bamanun éanxa —quixun sináncëbëtanbi ca Nucën Papa Diosan unin cushisamaira 'ixun iëmitsinxunbi camabi unin 'ucha cupía bamanun Cristo 'imiacëxa.

²⁶ 'Ën xucëantu, mitsun camina ësoquin 'unánti 'ain: mitsux camina raírinëxëshi unin 'unáncë ñu 'unáinracë 'ain, raírinëxëshi camina 'apusa 'ain, raírinëxëshi camina uni itsibëtan sënënmaira unin bëchicë 'ain. 'It-samanëxëshi camina usa uni 'ain. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun micama caísaxa. ²⁷ Nucën Papa Diosan ca unían sináncëxa ñu 'unánma unicama ainan 'inun caísaxa. Caísun anbi atu 'unánmia isi ca an ñu 'unáncë unicama ax rabinia. Usaribi oquin ca unin iscëxa cushima unibu Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísaxa. Caísuan anbi atu sinánmicëbë ca unin iscëx

cushi unicama ax —nun sináncēsamaira oquin ca atun sinania —quixun 'unani rabinia. ²⁸ Ainsa ñu 'unánxa quixuan sináncē unicaman, —Diosan 'amicēxun ca aín unicaman nun sináncēsamaira oquin sinania —quixun istánun ca Nucēn Papa Diosan axa ēnē nētēnu 'icē unían ñu 'unánma isa quixun sináncē unibu ainan 'inun caísaxa. ²⁹ Uinu 'icē unínbia —'ēnbi cana ñu 'unáncē 'ai —quixun sinánunma ca Nucēn Papa Diosan ēnē nētēnu 'icē unían sináncēxa ñu 'unánma unicama ainan 'inun caísaxa. ³⁰ Nucēn Papa Diosan 'imicēx camina ami catamēti Cristo Jesús bē 'ianan an sinánmicē 'ain. Usa 'aish camina Cristo Jesús cupía, ax cuēncēsabi oquinshimi 'anun Nucēn Papa Diosan iēmīcē 'ain. ³¹ Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quicēsabi oquin, “Uinu 'icē unix cara rabítisa tania ax ca axbi rabiaca tima —Nucēn 'Ibu Diosan 'imicēx cana asábi 'ai —quixun sinánquin ashí rabiti 'icēn”.

2

Cristo i curúsocēnu bama bana

¹ Ēn xucēantu, Nucēn Papa Diosan bana mitsu ñuixuni cuanxun cana an quirica 'unáncē unicamaxa quicēsai unin cuaisama banan banaquinma mitsu ñuixuan. ² Mitsubē 'ixun cana bētsi bana ñuixunti sinánquinma, Jesucristo, unin i curúsocēnu matáscē, ashí mitsu ñuixunti sinan. ³ Mitsubē 'ēx 'ain ca 'ēn nami 'aisama 'i axa. Mitsúnmi 'ēn bana cuaisamasa sinani cana racuēti bērean. ⁴ An ñu 'unáncē unían aín sinanēnshi sinánquin bana ñuicēsa oquin cana Jesucristo ñuiquin mitsu ñuixuncēma 'ain. Ama, aín Bēru Ñunshin Upitan 'aquincēxun cana Nucēn Papa Diosan cushínshi ñuixunquin Jesucristomi catamēnun mitsu sinanamian. ⁵ Unían aín sinanēnbi sináncē banami catamēcē cupíma, asérabi aín cushían Nucēn Papa Diosan sinanamicē mitsux 'inun quixun cana usaquin bana ñuixuan.

Aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxuan unin Nucēn Papa Diosan 'unánmicē ñu 'unánti bana

⁶ Axa Jesucristomi catamēcē unicaman aín bana quicēsabi oquin 'aia cananuna a unicama uisaira cara aín banacama quia quixun ñuixunin. Nun banax ca ēnē nētēnu 'icē axa Cristomi catamēcēma unicaman ñuicē bana ama 'icēn. 'Ianan ca aín 'apucaman ñuicē bana ama 'icēn. Acaman banaxa cushi 'icēbi ca xēnibuquin unin sinanima. ⁷ Usa bana ñuixunquinma cananuna Nucēn Papa Diosan ēnē me uniocēma pan 'ixunbi sinan bana a ñuixunin. A bana quicēsabi oi ca Jesucristo cupí uni aín 'uchacama tērēncē 'aish xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosan 'iti 'icēn. Usa 'icēbi ca bēráma Nucēn Papa Diosan, unicaman a bana 'unánun sinánmīama 'icēn. Bērí cananuna an nu cacēsabi oquin unicaman 'unánun a bana ñuixunin. ⁸ Ēnē menu 'icē 'apucaman ca a bana 'unánma 'icēn. A bana 'unánxun ca Nucēn 'Ibu Jesús, Díossaribi cushi, a i curúsocēnu matásmīama 'itsíanxa. ⁹ Nun nu ñuicē banax ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēosaribi 'icēn. A banax ca ēsai quia:

Uinu 'icē unínbi ca iscēma 'icēn, uinu 'icē unínbi ca a ñui quia cuacēma 'icēn, uinu 'icē unínbi ca aín sinanēn sináncēma 'icēn, uisairai cara an a nuibacē uni abē 'aish 'iti 'icē quixun, Nucēn Papa Diosan mēnīosabi oi.

¹⁰ Nucēn Papa Diosan mēnīocēxun ca unin 'unáncēbētanmabi aín Bēru Ñunshin Upitan nu 'unánmīaxa. An ca camabi ñucama 'unania, Nucēn Papa Diosan sináncē ñucamaribi ca 'unania.

¹¹ Uinu 'icē unínbi ca bētsi unían sináncē ñu 'unanima, a unínshi ca an aín nuitu mēu sináncē ñu 'unania. Usaribi oquin ca unin Nucēn Papa Diosan sináncē ñu 'unanima. Aín Bēru Ñunshin Upitáinshi ca Nucēn Papa Diosan sináncē ñu 'unania. ¹² Nucēn Papa Diosan ca nu axa Jesucristomi sináncēma

unían sináncēsari bi oquin sinánun 'imicēma 'icēn. Ama, uisaira oquin cara an nu 'imiti 'icē quixun nun 'unánun ca Nucēn Papa Diosan aín Bēru Ñunshin Upí nubē 'inun nu 'inánxa. ¹³ Nunbi sináncē bana cananuna unicama ñuixuniman. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'amicēxunu sináncē bana ashi cananuna axa aín Bēru Ñunshin Upíñu unicama a ñuixunin.

¹⁴ An sinánmicēma uni an ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicē ñu 'unanima. A ñucamax ca an iscēx 'usani ami cuaitisa 'icēn. Unin ca a ñu 'unánti 'icēn, Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'unánmicēxuinsi.

¹⁵ Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicē uni an, unin 'acē ñucama 'imainun aín banacama, asérabi cara upí 'icē quixun 'unania. Usa 'aínbi ca uni itsin, a unin Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun 'acē ñu cara asérabi an sinánmicēxun 'acē 'icē quixun 'unanima, Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēma 'ixun. ¹⁶ Aín bana cuēnēo ca quia: “¿Uin cara Nucēn Papa Diosan sinan 'unanx? ¿Uin cara a 'unánmiti 'ic? An usaquin 'unánti uni ca 'aíma 'icēn”. Usa 'aínbi cananuna nun Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun Cristonēn sináncēsari bi oquin sinanin.

3

An Nucēn Papa Diosan bana uni ñuixuncē uni ñuicē bana

¹ 'Ēn xucēantu, ěx mibē 'ixun cana axa aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēx upiti Nucēn Papa Diosmi catamēcē unicama 'unánmicēsa oquin mitsu 'unánmiama 'ain. Ama, an ěnē menu 'icē ñuishi sinánquin ěncēma pan unisa 'icē cana mitsu 'unánmiacēn, bērími Cristo 'unáncē 'icē. ² Tuá xuratsu aín titan ñu pain pimiquinma aín xuma pain 'amicēsa oquin, cana a pain 'unánti banaishi mitsu 'unánmiacēn, Cristonēan mitsu 'unánmiti ñumi asérabi 'unántisama pain 'icē. Bēríbi camina usabi 'ain. ³ Usai 'aish nutsi cuamianani nishananquin camina Cristonanma unin sináncēsa oquinshi sinanin. Usa 'i camina an Nucēn Papa Diosan bana cuacēma unicamaxa 'icēsai 'in. ⁴ Usa 'aish camina raírínēxa —'ěx cana Pablonēn 'unánmicē 'ai —quimainun raírínēx —'ěx cana Apólonēn 'unánmicē 'ai —quin. Usai qui camina Cristonanma unin sináncēsa oquinshi sinanin.

⁵ ¿'Ēx Pablo 'aish carana min sináncēx uisa uni 'ain? ¿Mitsun sináncēx cara Apolo uisa uni 'ic? Nucēn Papa Diosan nu sinánmicēsabi oquin mitsu bana ñuixuncēishi cananuna nux 'ain. Nun aín bana ñuixunia cuati camina Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēacēn.

⁶ Ēnēx ca ěsa 'icēn: Unían ñu bēru anu 'apatia ca a me bētsi unin 'umpaxan chabóia. Uoiabi ca Nucēn Papa Diosainshi ñu bēru comia. Usaribi oquin cana 'ěn mitsu Nucēn Papa Diosan bana ñuixunquin 'unánmiacēn. 'Ēn mitsu 'unánmicē bana a ca Apólonēn mitsu ñuixuntécēancēxa. Usoquinu nu rabētan ñuixuniabi ca Nucēn Papa Diosainshi Jesucristomi catamēnun mitsu sinánmiacēxa. ⁷ An ñu bēru 'apácē uni 'imainun an a me 'unpaxan chabócē uni anbi ca ñu comima. Nucēn Papa Diosan cuni ca comia. Usaribi oquin ca unin aín bana ñuixuniabi Nucēn Papa Diosanshi uni Jesucristomi catamēti ainan 'inun 'imia. ⁸ Ainra paían uni bana ñuixuncē uni asaribi ca anribia uni bana 'unánmitécēncē uni ax 'icēn. Uisoquin cara aín ñu mēēti 'axa istancēxun ca Nucēn Papa Diosan a unicama cupíoti 'icēn. ⁹ Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin cananuna nucaman mitsu Jesucristomi sinánun aín bana ñuixuancēn, unían ñu bēru 'apácēsari bi oquin. Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan unían 'apácē ñu bērua comicēsari bi oquin Jesucristomi upiti catamēnun mitsu 'imia.

'Imainun ca ěsa 'icěn: Xubuoquin ca unin amia cushiti itácama pain nitsíntancěxun i puruia. Usoancěxun ca aín mascuáncama 'aia. Usoquian 'acěx ca xubu upí 'ia. Usaribi oquin ca Nucěn Papa Diosan mitsu upí oquin 'acě xubu achúshisa 'inun 'imia. ¹⁰ An xubu 'ati 'unáncě unin ca itá upí pain caístancěxun nitsinia. Usaribi oquin cana 'ěn pain mitsu Jesucristomi cataměnun 'unánmiacěn. Usa 'ain ca uni itsían, ami xubu 'ati nitsíncě itámia unin i purucěsa 'itánun mitsu Cristomi cataměnun bana ñuixunquin mitsu 'unánmia. Usa 'ain ca uicaman cara mitsu 'unánmia an Jesucristo cuěěncěsabi oquinshi mitsu 'unánminux, bětsi bana mitsu ñuixunti rabanan běrúancati 'icěn. ¹¹ Unían bětsi bana ñuixuncěxbi ca 'ěn a ñuiquin ñuixuncě banaishi cuati Jesucristomi cataměti uni Nucěn Papa Diosan 'iti 'icěn. ¹²⁻¹³ Jesucristoněn uni, an uni bana ñuixuncě, an ca Nucěn Papa Diosan 'aquincěxun aín bana upí oquin 'unánquin, Jesucristomi catamětia Nucěn Papa Dios cuěěncěsabi oi 'inun unicama 'unánmiti 'icěn. Usa 'aínbi ca uni raíríněn, usaquin 'unánmiquinma unicama Nucěn Papa Dios cuěěncěsabi oi 'inun 'unánmima. Usa 'ain ca utěcěnquin Jesucristoněn uin cara aín bana upí oquin 'unánmiaxa quixun isnuxun 'aia. An upí oquin 'unánmicě unin 'unánmicě unicamax ca upí 'aish maxax upí 'imainun curi 'imainun uxu maně tsin něěnquinbi picěma usaribi 'iti 'icěn. An upí oquinma 'unánmicě unin 'unánmicě unicamax ca i, pěi, basi xo acama něěnquin tsin picě usaribi 'iti 'icěn. ¹⁴ An a ñuiquin bana ñuixuncěxun cuati ami cataměquian unin Jesucristo quicěsabi oquin 'acě 'ain ca an atu bana ñuixuncě uni a Nucěn Papa Diosan, upí oquin camina uni 'ě ñuiquin bana ñuixuancě quixun caquin cuěěnquin upí oquin cupíoti 'icěn. ¹⁵ Usa 'aínbi ca an aín bana cuacě unicama asěrabi Jesucristomi cataměquin ax quicěsabi oquin 'ati 'unánmiama cupí, an atu bana ñuixuncě uni a Nucěn Papa Diosan, upí oquinmi 'ěn bana uni 'unánmiama 'icě cana mi cupíoima quixun cati 'icěn. Usa 'aish ca a uni —ñancábi cana uni 'unánmiacě —quixun sinani, cupí bitsimabi iěti 'icěn, tsin něěncěxbia uni iěcěsaribi.

¹⁶ ¿Mitsun caramina 'unaniman, anua Nucěn Papa Dios 'icě a camina mitsux 'ai quixun? Nucěn Papa Diosan Běru Ñunshin Upí ax ca mitsunu 'icěn. ¹⁷ Aín Běru Ñunshin Upí anu 'icě unicamax ca Nucěn Papa Diosan iscěx upíira 'icěn. Usa uni camina mitsux 'ain. Usa 'ain ca ui unin cara usa unicama sinanamiquin bětsi bana ñuixunquin ami manumia, a Nucěn Papa Diosan uisa cara oti 'icě usoquin 'ati 'icěn.

¹⁸ Uni itsían mitsu sinanamiti rabanan camina běrúancati 'ain. Mitsun camina —'ěnbi ñu 'unáncě cana 'ai —quixun sinántima 'ain. Usaquin sinanima camina Jesucristoněn sinánmicě 'inux ñu 'unáncěma unisa 'iti 'ain. ¹⁹ Abia unin sináncě bana ax ca Nucěn Papa Diosan iscěx ñancáishi 'icěn. Nucěn Papa Diosan bana aín unin cuěěněo, ax ca ěsai quia: “Ui unin cara bětsi uni parania, a uni ca Nucěn Papa Diosan 'amicěxun bětsi unínribi usaribi oquin cupiti 'icěn”. ²⁰ ěsairibi ca aín bana quia: “An ñu 'unáncě unicama anbi sináncě banax ca ñuuma 'icě quixun ca Nucěn 'Ibu Diosan 'unania”. ²¹ Usa 'ain camina uin cara mi 'unánmia a unin 'unánmicěxbi rabítima 'ain. Uisa ñu cara aín unicama Nucěn Papa Diosan 'unánmia, a camina mitsunribi 'unánti 'ain. ²² 'ě 'imainun Apolo 'imainun Pedro, nucaman mitsu ñuixuncě banacama camina camaxunbi 'unánti 'ain. Nucěn Papa Diosan ca ěně menu 'icě ñu mitsu 'inania. An 'imicěx camina ěně menu upiti bucuin. An 'imicěx camina bamatancěxbi abě upiti bucuti 'ain. Běrí camina an 'imicěx asábi 'ain, usabi camina 'iti 'ain, xěnibua 'aínbi. ²³ 'Ianan camina Cristonan 'ain. Cristo ax ca Nucěn Papa Diosan 'icěn.

4

Usaía an aín bana ñuixunuan Cristonën caíscë uni 'iá bana

¹ Mitsun camina 'unánti 'ain, nux cananuna an 'amicëxun Cristomi catamënun unicama aín bana ñuixuncëishi 'ain. Usa 'aish cananuna unían 'unánma 'icëbi, usaí Cristomi catamëti ca uni ainan 'inux iëti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan sinan bana, a uni ñuinun 'imicë 'ain. ² Uinu 'icë unin cara uni ñu mëëxunia an ca –upí oquin ca ñu mëëxunia –quixuan an ñu mëëmicë unin 'unánun upí oquin ñu mëëti 'icën. Usaribi ca an Nucën Papa Diosan bana ñuixuncë uni 'iti 'icën. ³ Usa 'aínbi cana 'ën mitsúxmi 'ë ñui 'ëmi manáncë bana 'imainun an uni ñui uni itsimi manáncëxun cuacë 'apucaman 'ë 'uchocë bana, abi taniman. Uisa uni carana 'ëx 'ai quixun cana 'ënbi sinaniman, Nucën 'Ibu Jesucristonën cuni ca 'unania. ⁴ 'Ën ñu 'atima 'acë 'ën chiquinacëma ca 'aíma 'icë quixun 'ën sinaniabi ca Nucën 'Ibu Jesucristonën cuni carana aséabi ñu 'aisama 'acëma 'ai quixun 'unania. ⁵ Usa 'ain camina Jesucristo utëcëncëma pain 'ain, uisa uni cara uni itsi 'icë quixun sinántima 'ain. Utëcënxun ca Nucën 'Ibu Jesucristonën, camabi uni an unëxun ñu 'acëcama 'imainun aín nuitu mëúá sináncë ñucamaribi, an upí oquin 'unánun 'unánmiti 'icën. 'Unánmicëbëtan ca Nucën Papa Diosan ui unicaman cara aín 'ucha téréncë 'ixun ñu upí 'axa, a usaribi oquin –upí oquin camina 'a –quixun caquin cuëenmiti 'icën.

⁶ 'Ën xucëantu, Apolobë 'ëx 'icësaribitimi mitsux bëtsi bana sinanima Nucën Papa Dios quicësabi oíshi 'inun cana ënë ñucama ñuiquin mitsu cain. –An mitsu 'unánmicë unin 'unánmicësamaira oquin ca an nu 'unánmicë unin nu 'unánmia –quixun camina bëtsi uni catima 'ain. ⁷ ¿Uin cara mitsu raíri, bëtsi unicama 'icësamaira oími upí 'inun 'imiáxa? Nucën Papa Diosan 'imicëxma camina upí 'itsianma. Nucën Papa Diosan 'imicëx upí 'ixun ¿caramina uisa cupí –'ëxbi cana upí 'ai –quixun rabíquin sinanin?

⁸ Mitsun camina ësaquin sinanin, –nun cananuna upí oquin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicëxun camabi ñu 'unanin –quixun. Usa 'aish camina nun bëtsi ñu mitsu 'unánmiti cuëeniman. Mitsun sinani camina mitsúxbi 'apusa 'ain, Jesucristo utëcëncëma 'aínbi. Mitsúxmi 'apu 'ain cananuna nuxribi cuëëni 'apu 'itsían. ⁹ Usami mitsux 'aínbi ca 'ën sináncëxun Nucën Papa Diosan nu uni raíri meuirá 'imiáxa, aín bana ñuixunun Jesusan caíscë nux 'icëbi. Unían –'uchañu 'aish ca bamati 'icë –quixun ñuicë unisa cananuna nux 'ain. Nuxnu usaquin unin ñuicë 'icë ca unicama 'imainun ángelcamanribi 'isia. ¹⁰ Cristonën cacësabi oquin 'acë cupí mitsun iscëx nux ñuumara 'imainun camina mitsux aín bana 'unáncë 'ain. Mitsun sináncëxa nun bana racuëti banacësa, 'imainun ca mitsun bana cushi 'icën. Usa 'icë nu timaquin nu ñuianan ca mitsuishi unin nuia. ¹¹ Bëri nëtënbi cananuna bëráma 'iásaribiti 'acëñuma 'ianan shimanan chupa upíñuma 'ain. 'Imainun ca unin nu bëtsi bëtsi oquin 'atimoia. Usa 'aish cananuna anu 'iti xubuñumabi 'ain. ¹² 'Atsánxunbi cananuna nun piti binuxun nun mëcënan ñu mëëin. Numia 'atimati banaiabi cananuna nun Nucën Papa Dios a unicama ñucáxunin. Nu bëtsi bëtsi ocëxunbi cananuna tanshitin. ¹³ Nu ñui 'atimati banaiabi cananuna nun abë nuibanainsa tanquin upí oquinshi 'ësëin. Unin sináncëx cananuna nux 'aisama 'icëa unin pucë chinan usaribi 'ain, bëríribi cananuna unin nu sináncëx usa 'ain.

¹⁴ Mitsúxmi masá nuitunun cana ënë ñucama mitsu cuëneoxuniman. Mitsúxmi 'ën bëchicësa 'icë cana nuibaquin upí 'inun mitsu 'ësëin. ¹⁵ 'Itsa unin Cristo ñuiquin mitsu ñuixununbi cana 'ën pain Jesucristo mitsu ñuixuancën. 'Ën ñuixuncëxun cuati camina ami catamëacën. Usa 'ain cana 'ëxëshi mitsun

papasa 'ain. ¹⁶ 'Ën pain Jesucristonën bana mitsu ñuixuncë 'aish camina 'ëx 'icësaribiti 'iti 'ain.

¹⁷ Mitsúxmi 'ëx 'icësaribiti 'inun cana Timoteo mitsu istánun xuan. 'Ën bana ñuia cuati axribi aséabi Nucën 'Ibu Jesucristomi catamécë 'aish ca 'ën nuibacë bëchicësa 'icën. Mitsunu cuanxun ca uisai carana 'ëx Jesucristomi catamécë 'aish 'i, a mitsu ñuixunti 'icën. Camabi ëmanuaxa timécë axa Jesucristomi catamécë unicama a cana usai cana 'ëx Jesucristomi cataméti 'i quixun 'unánmin. ¹⁸ Mitsu raírinëx camina 'ëx sapi isna anu cuanti racuëti quixun sinani cërutin. ¹⁹ Usaquin sináncëbëbi cana Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncëbë 'itsama nètë 'icëbë mitsu isi cuanti 'ain. Cuanxun cana a unicaman cara aín cuëbitainshi banaquinma aséabi ax quicësabi oquin 'aia quixun isti 'ain. ²⁰ Axa —'ëx cana Nucën Papa Diosnan 'ai —quicë uni ama, an aín bana quicësabi oquin 'acë uni ax cuni ca aséabi Nucën Papa Diosnan 'icën. ²¹ ¿'Ën mitsu ñu cai cuanti caramina cuëënin? ¿'Ën ñu caquinma mitsu nuibaquin upí oquinshi cai cuanti caramina cuëënin?

5

Ax aín xanuma 'aínbi xanubë 'icë uni ñuicë bana

¹ 'Ën cana ësoquian chanioia cuan, micama achúshinëx ismina min papan xanubë 'in. Usai 'iti ca 'aisama 'icën. An Nucën Papa Diosnan bana 'unáncëma uníxbi ca usai 'ima. ² ¿An usa ñu 'acë uni mitsubë 'aínbi caramina mitsun —nux cananuna asábi 'ai —quixun sinanin? Usaquin sinanima camina mitsux —nux cananuna 'aisama 'ai —quixun sinani rabínti 'ain. Rabínquin camina a uni mitsubë 'inúnma chiquínti 'ain. ³ 'Ëx mitsubëma 'ixunbi cana mitsubëtan 'acësaribi oquin ënuxunbi sinanin. 'Ëxbi anu 'ixun 'acësa oquin cana —a uni ca 'aisama 'icë —quixun sinanin. ⁴ Usa 'ain camina ami sinánquin an cushiocëxun Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësa oquin 'anux timéti 'ain, 'ënribi an cushiocëxun, an ca mitsu 'aquinia quixun sinánxunmainun. ⁵ Timëxun camina a uni ñunshin 'atimanën 'apun uisoquin cara 'ati 'icë usoquian 'anun ënti 'ain. Usaquian 'acéxa sinanacë ca a uni bamacëbi aín bëru ñunshin Nucën 'Ibu Jesusan utëcënquin upí isti 'icën.

⁶ Bëtsi bëtsi ñu 'aisama 'aíbi camina mitsux rabinima —nux cananuna asábi 'ai —qui cuëënin. Usai 'iti ca 'aisama 'icën. ¿Caramina 'unaniman, “anun pán chamiti ñun ca chamaratsu 'ixunbi xuicëma pain 'icë páncama choia?” Usaribi oquin ca anu 'icë uni achúshinën 'uchaxbi sinanacëma 'ixun anu 'icë unicama usaribitia 'inun 'imiti 'icën. ⁷ Usa 'ain camina an a 'ai 'uchati ñu 'acë uni a ñua 'atëcënxunma ashiquin ënun sinánmiti 'ain. Bëráma judíos unicamax carnero imi atun xëcuënu 'unánti oquin shiax, bamati 'aíshbi iëa, usaribiti cananuna Cristo bama cupí iëan. Bëráma axa iëcë unicaman anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piá usaribi 'inuxun camina mitsun Cristonan cupí uisa 'uchabi 'atëcëntima 'ain. ⁸ Usa 'ixun cananuna nun 'ása oquin 'atimaquin sinánquinma upí oquinshi sinánan cëmë 'ixun uni paránquinma, —nun 'ucha tërëncë 'aíshnu Nucën Papa Diosnan 'inun ca Cristo bamacëxa —quixun sinánti 'ain. Usa 'ixun cananuna ñu 'aisama 'ati sinanima aséabi Cristomishi sinani ax cuëncësabi oíshi 'iti 'ain.

⁹ Mitsu buánminuxun 'ën cuëñëocë quirica itsi anu cana ësaquin mitsu cacën, ainanmabi xanu cuëñbëquincë uni 'imainun xanúxmabi uni itsibë 'icë uni abë niaxma 'inun. ¹⁰ Camabi unibë niaxma 'inun quixun cana mitsu caiman. Ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unicaman ca ainanmabi xanu cuëëanan, uni itsin ñu cuëëanan, ñu mëcamanan, Nucën Papa Diosmi sinánquinma unin 'acë ñu rabia. Camabi menu ca usa uni 'icën. Usa unibubë 'iisa tanquinmabi camina uinu 'icë menuabi usa uni isíma 'itima 'ain. ¹¹ Ësaquinshi cana mitsu caisa

tanin. Axa —'ëx cana Jesucristomi sináncë 'ai —quibi cëmécë unibë camina nitima 'ain. Jesucristonainsa quiquinbia ainanmabi xanu cuëënbëquincë uni 'imainun xanúxmabi uni itsibëribi 'icë uni 'imainun bëtsi unin ñu cuëëncë uni 'imainun Nucën Papa Diosmi sinánquinma unin 'acë ñu rabicë uni 'imainun ñuianancë uni 'imainun paëncë uni 'imainun mëcamacë uni, usa unibubë camina nitima 'ain, abëtanbi camina pitima 'ain. ¹²⁻¹³ 'Ën cana axa Jesucristomi sináncëma unicama 'uchoquin —mix camina 'aisamaira uchañu 'ai —quixun catima 'ain. Nucën Papa Diosan cuni ca atu 'uchoti 'icën. Usa 'aínbi camina mitsúnbi ax mitsubë Jesucristomi catamécë 'ixunbia 'atima ñu 'aia 'unánquin a uni 'uchoti 'ain. Usoquin 'aquin camina axa mitsubë 'icë uni aín 'ucha cupí mitsubë 'iaxma 'inun chiquínti 'ain.

6

Axa Jesucristomi sináncë uníxa, an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'apumi manántima bana

¹ Mitsux Jesucristonën uni 'aíshbi mibëa Jesucristomi sináncë unibë nishanantancëxun camina axa Cristomi sináncëma 'apumi manánquinma, mitsúnbi an Nucën Papa Diosan bana cuacë uni raíribëtan mëníoti 'ain. ² Jesucristo nun 'apu 'inux ucëbëtan ca aín unicaman abëtan camabi unin uisa ñu cara 'axa quixun isti 'icën. ¿Mitsux Jesucristobë 'apu 'iti 'ixun caramina unían bërí 'acë ñu 'unánquin mëníoxuntima 'ain? ³ Angelnënríbi cara ñu upí 'axa quixun cananuna isti 'ain. Angelcaman cara ñu upí 'axa quixun 'unánti 'ixun cananuna asérabi ënë nëtënu 'icë unin cara ñu upí 'aia quixun 'unánti 'ain. ⁴ ¿Mitsux Jesucristonën uni 'aíshbi mibëa Jesucristomi sináncë unibë nishanantancëx caramina axa ami sináncëma uninu ami manani cuanti 'ain? ⁵ Usai 'itimimi rabínun quixun cana usaquin mitsu cain. ¿Mitsúxbi caramina usa ñu mëníonantima 'ain? ⁶ ¿Axa Jesucristomi catamécë uníxa bëtsi ñui ami manani, axa Jesucristomi sináncëma 'apunú cuanti cara asábi 'ic? ⁷ An mitsubëtan Jesucristonën bana 'unáncë unimi manánbëquinti ax ca 'aisama 'icën. Ami manánquinmami an uisa cara mi ocëxunbi tanshiquin min ñua mëcamatiabi isëshiti ca asábi 'iti 'icën. ⁸ Usai 'iti asábi 'aínbi camina mitsun uni itsimi 'uchaquin aín ñu mëcamanan bëtsi bëtsi ñuribi 'ain, abëtanmi Jesucristonën bana cuacë unibi camina usoquin 'ain.

⁹ ¿Aín nëtënu abë 'iisa 'aíshbi ca an ñu 'aisama 'acë uni aín nëtënu Nucën Papa Diosbë 'itima 'icë quixun caramina 'unaniman? Camina 'unánti 'ain, ainanmabi xanu cuëëncë unicama 'imainun an Nucën Papa Diosmi sinánquinma unin 'acë ñu rabicë unicama 'imainun aín xanuma 'aínbi bëtsi unin xanubë 'icë uni 'imainun xanúxmabi uni itsibë 'icë uni, ¹⁰ 'imainun an ñu mëcamacë uni 'imainun an bëtsi unin ñu cuëëncë uni, 'imainun axa ñuianancë uni 'imainun paëncë uni 'imainun an uni paránxun aín ñu bicë uni, acamax ca Nucën Papa Diosan nëtënu 'itima 'icën. ¹¹ Usa uni camina mitsu raírinëx 'iacën. 'Iá 'aínbi ca mitsun ñu 'atima 'acëcama tërëncë 'ain mitsun nuitu upí 'icën. Usa 'aish camina Nucën 'Ibu Jesucristo cupí, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx, an iscëx ainan 'ain.

Nun namia Jesucristonan 'ain 'uchatima bana

¹² Asérabi ca ënë bana quia, “unin ca aín cuëëncësoquin ñu 'ati 'icën”. Usa 'aínbi cana 'ëx upí 'iisa tanquin camabi ñuira 'atima 'ain. Unin ca aín cuëëncësoquin ñu 'ati 'icën. Usa 'aínbi cana unían ñunshínquin 'acësoquin ñu 'atima 'aisama tanin. ¹³ Èsaía uni quicë ax ca asérabi 'icën: Piisa tanquin nun picë ñu ax ca nun pucunu atsíntancëxun nun nami cushioia, Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin. Usa 'aínbi cananuna ënë menuxunu 'acësa oquin

Nucën Papa Diosan nētēnu 'ixun usa ñucama sinántēcēniman. Usa 'aínbi ca unin usai 'iti sinánquinbi tēnēquin aín nami 'uchotima 'icēn, aín xanuma 'aínbi xanu itsibē 'ianan unix uni itsibē 'iquin. Unían ainan 'ixun ax cuēēncēsa oquinshi sinánun ca Nucën 'Ibu Diosan camabi uni unioçēxa. ¹⁴Usoquin nu unio 'ixun ca an Nucën 'Ibu Jesús baísquimiasaribi oquin aín cushínbi nuribi baísquimiti 'icēn.

¹⁵ ¿Caramina, mitsux camina Jesucristonan 'ai quixun 'unaniman? ¿'Ēx Jesucristonan 'aíshbi carana 'ēx 'atima xanubē asaribi 'inux 'iti 'ain? Uisa 'aíshbi cana 'itima 'ain. ¹⁶ ¿Axa xanu 'atimabē 'icē uni ax ca abē achúshisa 'icē quixun caramina 'unaniman? Nucën Papa Diosan bana cuēnēo quicēsabi oi ca uni xanubē rabē 'aíshbi achúshisa 'icēn. ¹⁷ Usa 'aínbi ca uinu 'icē unix cara Nucën 'Ibu Jesucristonan 'icē, an sináncēsaribi oquin sinani abē achúshisa 'icēn.

¹⁸ Usa uni 'imainun usa xanumi camina 'unánti 'ain. Aín xanu 'aímabi xanu itsibē 'icē uni 'imainun xanúxmabi uni itsibē 'icē uni an ca abi aín namibi 'uchoquin 'atimamia. Ñu raíri 'aisama 'aquinbi ca unin usoquin aín nami 'uchoima. ¹⁹ ¿Aín Bēru Ñunshin Upí a Nucën Papa Diosan mitsu 'ináncē, ax ca minu 'icē quixun caramina 'unaniman? Mitsux camina anu ax 'icē, a 'ain. Usa 'ain camina miishima 'ain, ax ca min 'Ibu 'icēn. ²⁰ Nucën Papa Diosan ca mitsúxmi ainainshi 'iti oquin aín Bēchicē bamati oquin mēníocēxa. Ainan 'aish camina mitsux cuēēncēsa oi 'ima ax cuēēncēsabi oíshi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun nami 'imainun mitsun sinan upí 'ixun Nucën Papa Dios cuēēncēsa oquinshi ñu 'ati 'ain. Usaími mitsux 'ia isquin ca raírinēn —upí ca Nucën Papa Dios 'icē —quixun 'unánti 'icēn.

II. CORINTONU 'ICĒ UNICAMAN ÑUCÁCĒXUAN PABLONĒN CA (7-16)

7

Unin cara xanu biti 'icē quixuan Corintonu 'icē unicaman ñucácēxuan Pablonēn ca

¹ Mitsúnmi 'ē quirica bēmiquin ñucácē banacama a ñuiquin cana ēsaquin mitsu cain, unin xanu bitima ca asábi 'icēn. ² Usa 'aínbi ca camabi unin xanu cuēēnia. Usa 'ain ca xanu itsi cuēēnti rabanan camabi uni xanuñu 'iti 'icēn, camabi xanúxribi ca bēnēñu 'iti 'icēn. ³ Nucën Papa Diosan mēníosabi oi ca uni aín xanubē 'iti 'icēn. Usaribiti ca xanu aín bēnēbē 'iti 'icēn. ⁴ Xanux ca axēshima 'icēn, ax ca aín bēnēnanribi 'icēn. Usaribiti ca uni axēshima 'icēn, ax ca aín xanunanribi 'icēn. ⁵ Usa 'ain ca xanun aín bēnē aín nami 'aisa tancēxun timatima 'icēn. 'Imainun ca unínribi aín xanu aín nami 'amitisa tancēxun timatima 'icēn. A rabētaxbi upiti Nucën Papa Diosbē banatisa tani cananquin mēníotancēx cuni ca ēnánanti 'icēn. Ñunshin 'atimanēn 'apúan 'atimaquin sinánmicēx tēnētisama tani 'uchati rabanan biránantēcēnuxbi ca bēnētishi ēnánanti 'icēn.

⁶ Unían asérabi xanu binun quixun cana 'ēn caiman. Biisa tanquin ca biti 'icēn. ⁷ 'Ēn sináncēx ca camabi uni 'ēsaribi xanuñuma 'iti asábi 'icēn. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan achúshi achúshi uni, xanuribi, uisai cara 'iti 'icē quixun mēníoia.

⁸ Ésaquin cana mitsu cain, xanuñuma unin xanu bitima ca asábi 'icēn, 'ēx 'icēsaribiti. 'Imainun ca bēnēñuma xanu 'imainun casunamēcē xanu bēnutima asábi 'icēn. ⁹ Usa 'aínbi ca xanuñuma 'iti tēnētisama tanquin unin xanu biti 'icēn, xanúxribi ca bēnēñuma 'iti tēnētisama tani bēnuti 'icēn.

¹⁰ Bēnēñu xanu ñuiquin cana ésaquin cain, an ca aín bēnē ēntima 'icēn. 'Ēn sinanēnbi caquinma cana Nucën 'Ibu Jesusan sinánmicēxun usaquin cain.

11 Aín bënë ěnquinbi ca xanun uni itsi bitima 'icĕn. Biisa tanquin ca aín bënë bitĕcĕnti 'icĕn. Usaribi oquin ca unin aín xanu ěntima 'icĕn.

12 Ęnĕ banaribi ñuiquin cana Nucĕn 'Ibu Jesusan 'ĕ sinánmicĕma, 'ĕnbi sinánquin, ěsaquin mitsu cain: axa Jesucristomi catamĕcĕ unin ca aín xanuĕxa Jesucristomi catamĕcĕma 'aíshbi abĕ upí 'ixun ěinsama tancĕxun ěntima 'icĕn.

13 Usaribi oquin ca xanuxun ax Jesucristomi catamĕcĕ 'ixun aín bënë Jesucristomi catamĕcĕma 'icĕbi an ěinsama tancĕxun ěntima 'icĕn. 14 Usa 'ain ca aín xanu Jesúsmi catamĕcĕ 'ixun aín bĕnĕribi Jesúsmi sinánun sinánmiti 'icĕn. Sinánmianan ca aín tuácamaribi Jesucristomi sinánun sinánmiti 'icĕn. Usaribi oquin ca aín bĕnĕn Jesúsmi catamĕcĕ 'ixun aín xanuribi Jesúsmi sinánun sinánmianan aín bĕchicĕ Nucĕn Papa Diosan bana 'unánmiti 'icĕn. Usaquinmi 'aquincĕx ca mitsun bĕchicĕcama ax an Nucĕn Papa Diosan bana cuacĕma unin bĕchicĕsa 'itima 'icĕn. 15 Usa 'aínbi ca axa Jesúsmi catamĕcĕma unin aín xanu Jesúsmi catamĕcĕ 'icĕ ěinsa tanquin ěnti 'icĕn. Usaía 'icĕxbi ca aín xanun 'uchama 'icĕn. Usaribi oquin ca axa Jesúsmi catamĕcĕma xanun aín bĕnĕ Jesúsmi catamĕcĕ 'icĕ ěinsa tanquin ěnti 'icĕn. Usaía 'icĕxbi ca aín bĕnĕn 'uchama 'icĕn. Nucĕn Papa Dios ca nuxnu nun xanubĕ 'atimonani cuĕbícanani tsoti cuĕĕnima. 16 Camina 'unaniman, mix xanu 'ixunmi ami sinánmisa tancĕx cara min bĕnĕ Jesucristomi sinánti 'icĕ quixun. Camina 'unaniman, mix bĕbu 'ixunmi ami sinánmisa tancĕx cara min xanu Jesucristomi sinánti 'icĕ quixun.

17 Nucĕn 'Ibu Dios cuĕĕncĕsabi oi camina a nĕtĕan an mitsu ainan 'imicĕ, usaíbi 'iti 'ain. Usoquin cana camabi ěmanu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama cain. 18 Ęnĕx ca ěsa 'icĕn. Mitsux judíos uni 'icĕ Nucĕn Papa Diosan Jesúsmi catamĕnun sinánmicĕx camina mitsux judíos unicama 'icĕsaribiti 'unánti ocĕ 'aish usabi 'iti 'ain. Usaribiti mitsux judíosma uni 'aish Jesúsmi catamĕti ami sinántancĕx camina judíos uni 'icĕsaribiti 'inux 'unánti oracatima 'ain. 19 'Unánti oracacĕ 'ianan 'unánti oracacĕma 'ixunbia aín bana quicĕsabi oquin 'aia cuni ca Nucĕn Papa Diosan uni upí isia. 20 Uisai cara Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun 'imicĕma pain 'aish 'iaxa, usaíbi ca ainan 'aish uni 'iti 'icĕn. 21 Mixmi an uni ñu mĕĕxuncĕ uni 'icĕ Nucĕn Papa Diosan ainan 'imicĕxun camina bĕnĕquinma min 'acĕsabi oquin an mi ñu mĕĕmicĕ uni ñu mĕĕxunti 'ain. Usa 'aínbi camina an mi 'aia tanquin chiquíncĕx anuax cuanti 'ain. 22 Uni an uni ñu mĕĕmicĕ uninan 'ixun ca aín 'ibu cuĕĕncĕsabi oquin 'aia. Usa 'aíshbi ca Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn ainan 'inun 'imicĕ 'ixun a unin an ñu mĕĕmicĕ uni ñu mĕĕxuníbi, Nucĕn 'Ibu Jesucristomi catamĕcĕ 'ixun upí oquin 'acĕ 'aish, abi 'axuncĕsa 'ia. Usaribi oquin ca uni an uni ñu mĕĕxuncĕma a Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun Cristomi sinánmicĕ 'ixun, ax aín bamati nĕtĕ sĕnĕntamainun Cristonĕn uni 'ixun ax cuĕĕncĕsabi oquinshi 'aia. 23 Mitsúxmi ainainshi 'iti oquin ca Nucĕn Papa Diosan aín Bĕchicĕbi camabi uni cupí bamati oquin mĕníocĕxa. Usa 'ain camina uinu 'icĕ unínbia Jesucristo cuĕĕncĕsoquinma ax cuĕĕncĕsoquinshi 'acĕ 'itima 'ain. 24 'Ęn xucĕantu, cana mitsu catĕcĕnin, uisai caramina Nucĕn Papa Diosan Jesucristomi sinánmicĕma pan 'aish 'ia, usabii camina 'iti 'ain, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi.

25 Nucĕn 'Ibu Jesusan sinánmicĕma 'ĕxbi cana, bĕnĕñuma xanu 'imainun xanuñuma uni ñuiquinmi mitsun 'ĕ ñucácĕ a ñui ěsai quin, Nucĕn 'Ibu Jesusan aín bana unicama ax cuĕĕncĕsabi oquin ñuixunti 'imicĕ 'aish. 26 Axa ami catamĕcĕma unicaman ca axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama ami nishquin bĕtsi bĕtsi oia. Usaquian 'acĕx cananuna upitax bucuiman. Usa 'ain ca 'ĕn sináncĕx, xanuñuma uni ax usabi 'iti 'icĕn, bĕnĕñuma xanu axribi ca usabi 'iti 'icĕn. 27 Xanuñu 'ixun camina a ěnti sinántima 'ain. Xanuñuma 'ixun camina xanu bití sinántima 'ain. 28 Unin xanu bití, ax ca 'uchama

'icën. Usaribiti ca xanu bënuti ax 'uchama 'icën. Usa 'ainbi ca an xanu bicë uni 'imainun axa bënucë xanu, ax an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicaman 'atimocëx 'aisamaira tēmēratī 'icën, an xanu bicëma uni 'imainun bënucëma xanu 'icësamaira oi.

²⁹ 'Ēn xucēantu, ēsaquin cana mitsu caisa tanin, xēnibuirai cananuna tsótima 'ain. Usa 'ain ca uni xanuñu 'aishbi xanuñumasa 'iti 'icën. ³⁰ Axa rarumacë uni an ca ain rarumatishi sinántima 'icën. Axa bētsi unicamabē timēax cuēēncē unicamax ca axa cuēēncëma unicamasaribi 'iti 'icën. An ñu bicë uni axribi ca ñuñu 'aishbi ñuñumasa 'iti 'icën. ³¹ Ēnē nētēnuanu iscē ñu ēnēx ca cēñutia. Usa 'ain ca ēnē nētēnuxuan an ñu bicë uni ax ñu bicëma unisa 'iti 'icën.

³² Mitsúxmi ēnē nētēnu 'icē ñu 'aisamaira oquin sinani masá nuituti bēnēti cana cuēēniman. Xanuñuma unin ca Nucën 'Ibu Jesús cuēēncësa oquinshi 'ati sinania, axa cuēēntanun. ³³ Usa 'ainbi ca xanuñu uni an ēnē nētēnu 'icē ñuñu 'iti sinania, ain xanu cuēēntanun. ³⁴ Usaribi oquin ca bēnēñuma xanun Nucën Papa Diosan iscëxun ñu upíshi 'ati sinánan ain sinan upí 'ixun Nucën 'Ibu Jesús cuēēncësa oquinshi 'ati sinania, ax cuēēntanun. Usa 'ainbi ca bēnēñu xanu an ēnē nētēnu 'icē ñuishi sinania, ain bēnē cuēēntanun.

³⁵ Mitsu ēnē nētēnu 'icē ñucama 'aisamaira sinánxma 'inun caquin cana mitsu masá nuitumitisama tanin. Mitsúxmi chuámarua 'iti cupíshi cana usaquin mitsu can, mitsúxmi bētsi ñumi sinanima Nucën 'Ibu Jesús cuēēncësabi oíshi 'i cuēēnun.

³⁶ Usa 'ainbi ca unin ain bēchicë xanu, ain bēnuti sēnēncēbētan, 'iisa tania bēnumiti 'icën. Ax ca 'uchama 'icën. Usaía 'iti ca asábi 'icën. ³⁷ Usa 'ainbi ca uni itsin upí oquin sinánxun, ain bēchicë xanu bēnumisama tanquin axribia bēnutisama tania, a bēnumitima 'icën. Usaía 'iti ca asábi 'icën. ³⁸ Usa 'ain ca unin ain bēchicë bēnumiti asábi 'icën. 'Imainun ca unían ain bēchicë bēnumitima ax asábiira 'icën.

³⁹ Bēnēñu xanu an ca usai uni 'iti quicësabi oquin, bamacëma 'icē ain bēnē ēntima 'icën. Ain bēnē bamacēbē cuni ca 'iisa tani bēnuti 'icën, Nucën 'Ibu Jesús cuēēncēbē. ⁴⁰ Usa 'ainbi ca 'ēn sináncëx bēnēñu 'aish 'icësamairai bēnēñuma 'aish chuámarua tani cuēēnti 'icën. 'Ēn sináncëxun ca Nucën Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan usaquin 'ē sinánmiaxa.

8

Unin 'acē ñu rabiquin ñuina 'acē piti ñuiquian Pablonēn ca bana

¹ Unían unínbi 'acē ñu rabiquin 'aracacē ñuina 'acē a namix cara piisa 'icē quixunmi 'ē ñucacē bana, a ñuiquin cana ēsaquin mitsu cain. 'Ēn 'unáncësaribi oquin camina mitsun asérabi 'unan, Nucën Papa Diosēshi dios 'ain ca unin 'acē ñu rabiquin ñuina rēcē a nami ax bētsi namisaribi 'aish piti 'icën. Usaquin sinani ca uni raíri ainra isa ñu 'unánxa quixun sinani, a nami pi, bētsibē cēruanánia. Usa 'ainbi ca raírinēx, a namix ca bētsi namisaribi 'aish piti 'icē quixun 'unánxunbi an picëma unicama nuibaquin 'uchamisama tanquin piima, Jesucristonēn sinánsaribi 'ixun. ² An —'ēn cana ñu 'unan —quixun sináncē uni an ñu 'unánxunbi ca asérabi uisai 'iti cara quixun upí oquin 'unánima. ³ Usa 'ainbi ca axa asérabi ami sináncē uni a Nucën Papa Diosan ainan 'icē 'unania.

⁴ Unínbi 'acē ñu rabiquin ñuina rēcē ain nami piti cara asábi 'icē quixunmi 'ē ñucacē bana a ñuiquin cana ēsaquin mitsu cain. Cananuna 'unan, unin 'acē ñu ax ca ñuishi uniocē 'aish asérabi diosma 'icën. Nucën Papa Dios ax ca achúshi 'icën, bētsi dios ca 'aíma 'icën. ⁵ Raíri unin ca sinania, 'aisamaira ca dios 'icē quixun. Usa 'aish ca naínu 'icē 'imainun menu 'icēribi 'icën. Ax ca dios 'icē quianan ax ca nun 'ibu 'icē quiax quia. ⁶ Usaquian sináncēbētanbi cananuna nun 'unanin, achúshi ca Nucën Papa Dios 'icën. An ca camabi ñu uniocëxa.

Ainan 'inun ca nuribi unioçëxa. 'Imainun ca Nucën 'Ibu achúshi, Jesucristo, ashi 'icën. An ca aín Papabëtan camabi ñu unionan nuribi unioçëxa.

⁷ Usa 'aínbi ca axa Jesúsmi catamëcë uni raírinën —unían rabinuxun 'acë ñu ax ca ñuishi 'aish anu nun rabiti dios, ama 'icë —quixun upí oquin 'unaníma. 'Unánquinma ca usabi oquin unin 'acë ñu rabicë 'ixun, Jesucristomi catamëquinbi a ñu rabiquin ñuina rëxun aín nami piia. Piquinbi ca —unían a ñu rabiquin rëcë ñuina nami pi sapi cana 'ucha —quixun sinania. ⁸ Nucën Papa Diosan iscëx ca an ñu picëma uni 'icësaribi an ñu picë uni 'icën. Usa 'ain cananuna nun ñu picë cupí 'ianan nun ñu picëma cupí Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ima. ⁹ 'Aisa tanquin camina uni itsin usa ñu rabiquin ñuina 'acë aín nami piti 'ain. Usa 'aínbi camina an upí oquin —a ñux ca unin 'acë 'aish ñuishi 'icë —quixun 'unáncëma uni a 'uchamíti rabanan sinánti 'ain, —cana pitima 'ai —quixun. ¹⁰ 'Enëx ca ësa 'icën. Min a rabinuxun unin unioçë ñu a rabiquinma camina —a rabiquian unin rëcë ñuina nami a piibi cana Nucën Papa Diosmi 'uchaima —quixun sinánquin, anuxun a ñu rabiti xubunuxun a nami piti 'ain. Usa 'aínbi ca minmi a nami piia iscë cupí an —unin unioçë ñux ca ñuishi 'icë —quixun upí oquin 'unáncëma uni, an a ñu rabiquin a nami piti 'icën. ¹¹ Min a nami piquin camina, minun rabanan 'icësaribitia anun rabananribi Cristo bama uni, a 'uchamin. ¹² 'Usaquin piquin camina axa mibë Jesúsmi sináncë uni, an —unin unioçë ñu ax unínbi 'acë 'aish cushiñuma 'ain ca a rabiquin unin 'acë ñuina namix bëtsi namisaribi 'icë —quixun 'unáncëma 'ixunbi anribi pinun sinánmin. Sinánmi ami 'uchai camina Cristomiribi 'uchain. ¹³ 'Usaquin 'ën a nami piquin axa Jesúsmi sináncë uni itsi 'uchamiti rabanan cana xëñibua 'aínbi unin 'acë ñu rabiquin pitia 'acë ñu a pitima 'ain.

9

An Jesucristomi catamënnun uni bana ñuixuncë uni ca cupí biti 'icë quicë bana

¹ Nucën 'Ibu Jesusan aín bana uni ñuixunti caísa cana 'ëx 'ain. An caíscë unicaman 'acësaribi oquin cana 'ënribi Nucën 'Ibu Jesús isacën. 'Ën aín bana ñuixuncë cupí camina mitsúxribi ami catamëtin. Usa 'ain camina mitsúnbi 'unánti 'ain, 'ëx cana aséribi a usaquin 'anúan Nucën Papa Diosan caísa 'ain. ² —Jesucristonën aín bana uni ñuixunun 'imicëma ca Pablo 'icë —quixun uni itsin sináncëbëtanbi camina mitsun —an 'imicë ca —quixun 'unánti 'ain. 'Ën aín bana ñuixunia cuati camina mitsux Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëtin. Usa 'ain camina aséribi 'unánti 'ain, an ca 'ë aín bana ñuixunun xuaxa quixun.

³ An 'ë ñuicë unicama cana ësaquin cain: ⁴ —An 'ën bana ñuixuncëxun cuacë unicaman 'ë piti 'ináncëxun 'ën biti ca asábi 'icën. ⁵ A Jesusan aín bana ñuixunun caíscë uni raíri 'imainun Nucën 'Ibu Jesusan xucéantu 'imainun Pedro, acaman aín xanu abë cuanun buáncësaribi oquin cana 'ënribi 'aisa tanquin xanu buánti 'ain. ⁶ ¿Axa mitsubë 'icë uni raírinën 'acësaribi oquin 'ënribi Bernabëbëtan 'ën mëcënan ñu mëëquinma, Nucën Papa Diosan banaishi ñuixunti cara asábima 'itsíanx? Ca asábi 'itsíanxa. ⁷ Suntárunën ca anbi aín ñu maruima, 'apun cuni ca a 'inania. Usaribi oquin ca an ñu 'apácë unin an 'apácë ñuxa tuaia, aín bimi bixun piia. Usaribi oquin ca an vaca bërúancë unin vaca xuma bixun xëaia. ⁸ 'Ënbi 'ën sinanën sináncëma ca ënë bana 'icën. Moisésnën cuënëo banaribi ca usai quia. ⁹ Moisésnën cuënëo bana ca ëesai quia: “Trigo bimima rëucubutia piia quixun camina vaca bënë cuëtanitima 'ain”. Axa tëecë cupía an piti ca asábi 'icën. Vaca bënëxëshi ca usai 'iti quixun ca Nucën Papa Diosan Moisés ënë bana cuënëomiama 'icën. ¹⁰ Numiribi sinánquin ca usaquin Moisés cuënëomiacëxa. Unin ca ñu bëru 'apánuxun me mëñoia.

Mênioquin ca —'apácëx canitancëxuan ñu bërün tuaia cana aín bimi biti 'ai — quixun sinania. Usaribi oquin ca unin trigo bimi biquin, —ënë bimi cana pinuxun 'ai —quixun sinania. ¹¹ Nun mitsúxmi Jesúsmi catamënun Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxunmi mitsun nun piti ñu nu 'inánti ca asábi 'icën. ¹² Nun cananuna bëtsi unin 'acësamaira oquin mitsu 'unánmian. Usa 'ain ca bëtsi unimi 'inácësamaira oquin mitsun nu ñu 'inánti asábi 'itsíanxa.

Usa 'aínbi cananuna a ñubi mitsunua bicëma 'ain. Mitsun nun Jesucristo ñuicë bana cuaisama tanti rabanan cananuna ñuñuma 'ixunbi mitsu ñu ñucácëma 'ain. ¹³ Camina 'unanin, Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca anuxun a rabiti xubunuxun an ñu 'acë unicama 'imainun sacerdotecamanribi Nucën Papa Dios rabiquin 'acë ñuina aín nami paná piia. ¹⁴ Usaribi oquin ca Nucën 'Ibu Jesusan mëníocëxa, an a ñuiquin aín bana uni ñuixuncë unicama a ca an aín bana cuacë unicaman anúan aín ñu biti 'inánti 'icën. ¹⁵ Usa 'aínbi cana 'ën Jesusan bana unicama ñuixunquinbi añu ñubi bicëma 'ain. Bëríribi cana 'ëmi ñu 'inánun quixun ënë quirica mitsu buánmiman. Bana ñuixuncë cupí cana añu ñubi bicëma 'ai quixun 'ën mitsu cacë, a bana cëmë 'iti cana cuëëniman. 'Acëñuma 'aish 'ëx bamacëbëbi ca a bana cëmëma 'iti 'icën.

¹⁶ 'Ën Jesusan bana unicama ñuixuncë cupí cana rabiácátima 'ain. ¡Aín bana ñuixunun Jesucristonën 'ë cacë 'ixunbi an cacësa oquin 'acëma 'aish carana uisai 'icë 'itsían! ¹⁷ Nucën Papa Diosan ca Jesucristo cupía unicama ainan 'inun iëmiti 'icë quicë bana, a 'ëxbi cuëënquin ñuixuncë 'ixun cana cupí biti sinántian. 'Ixunbi cana 'ënbi sinácëma, an 'ë a bana ñuixunun 'ë cacë cupí, an cacësabi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁸ 'Ën cupí biti asábi 'aínbi cana cupí biquinma unicama Jesucristo ñuicë bana ñuixunin. Ñuixuni cana curíqui bitsi cuëëncësamaira oi mitsúnmi 'ë cupíoquinmashi a bana cuati cupí cuëënin.

¹⁹ 'Ëa unin ñu mëëmicëma, 'aíshbi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oíshi 'iquin cana an camabi uni ñu mëëxuncë unisa 'ixun, Cristomi catamënun unicama aín bana ñuixunin. ²⁰ Judíos unicamabë 'aish cana atu Jesucristomi sinánmisa tani judío uni 'icësaí 'in. Usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oi 'icë cupíma Nucën Papa Diosmi catamëcë cupíshi cana iëti 'ai quixun 'unánquinbi cana an usai judíos unicama íti Moisésnën cuëñëo bana cuacë unicama Jesucristomi sinánmisa tanquin a bana quicësaribi oquin 'ain. ²¹ Usa 'aínbi cana judíosma uni, an Moisésnën cuëñëo bana 'unácëma, acamabë 'ixun Jesucristomi sinánun 'unánmiti cupí atux 'icësaribiti 'inux, usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuëñëo bana manucësa 'ian. Usai 'ibi cana Jesucristonan 'aish Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi 'in. ²² Jesucristomi catamëcë 'ixunbi upí oquin ami catamëti 'unácëma unicama Jesucristomi upiti catamënun quixun cana atun sinácë ñu timaquinma bana ñuixunin. Camabi uni cana uisai cara atux 'ia usaribi 'iquin, Cristomi upiti catamënun 'aquinin. ²³ Jesucristomi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'inun iëminun cana unicama bana ñuixunin, Jesucristomi catamëcëbë atubë cuëënuxun.

²⁴ Camina 'unanin, cuai ca uni uix pain cara bëbati 'icë isnux, camáxbi abatía. Camáxbi abácëbëtanbi ca ax paían bëbacë ainshi ñu bitsia. Usaribiquin camina Jesucristobë tsóti sinani cuëënquin ax quicësabi oquinshi 'ati 'ain. ²⁵ Uni axa cuaiticama ax ca aín nami cushi 'inux bachuaquin tania. Aín namia cushi 'iti cupí ca ñu 'atima 'aima. Usai 'itancëx abati ax pain bëbaquin ca ñu bitsia. Usai 'iquian bicëxbi ca a ñu chëqui 'atimatia. Usa 'aínbi cananuna nux Jesús cuëëncësabi oi 'inux camabi nëtën upí 'iti 'ain. Usai 'itancëx cananuna an 'imicëx asaribi upí 'aish uinsaranbi nëtétimoi abë tsóti 'ain. ²⁶ Amanu amanu sinánquinma cana Jesucristo cuëëncësabi oquin upí oquin 'ati sinanin. Bëxuñu uníxa abati amo amotan cuancësari cana 'iisama tanin, 'imainun cana unia suñubë mëëanancësa 'iisama tanin. ²⁷ 'Ën Nucën Papa Diosan bana unicama

ñuixuncë 'ixunbi ax cuëencësabi oi 'ima 'ëxbi cëmëia ca an aín bana ñuixaxma 'inun 'è cati 'icën. Usaquian 'è cati rabanan cana 'ën nami ñu 'atima 'ati cuëencëbëtanbi 'aíma Jesucristo cuëencësabi oíshi 'in.

10

Unían a rabinuxun uniocë ñu rabitima bana

¹ 'Ën xucéantu, ënëmi mitsun 'unánun cana mitsu cain: —Nucën raracamaxa Egiptonuax cuania ca Egiptonu 'icë suntárucaman 'atín rabanan Nucën Papa Diosan nètë cuin bëararamiacëxa. Usaquiani ca Nucën Papa Diosan parún papa tëárabëoquin aín nëbëtsi ësquimiquin me racáncëbë anun 'ucë manan sicaracëacëxa. ² Usaquin nètë cuinan bëararacë 'aish parún papa sicaracëtancëx ca nucën raracamax Nucën Papa Diosmi catamëti Moisésbë upí 'aish an buáncëx abë cuancëxa. ³ Cuanquin ca camaxunbi Nucën Papa Diosan 'ináncë piti piacëxa. An 'ináncë 'unpáxribi ca camaxunbi xëacëxa, xaxún papanuaxa shaquibutia. ⁴ Xaxunuaxa chiquícë 'unpáxsaribi 'ixun ca Cristonën abë cuanquin atu cushiocëxa. Usa 'ain ca anuaxa 'unpax chiquícë xaxusa Cristo 'iacëxa. ⁵ Usa 'aínbi ca ax quicësa oquian 'aiama oquin, usaía atux 'iti cuëenquinma Nucën Papa Diosan anu uni 'icëma menuxun 'itsamashi bërútamainun aín patsan cëñúmiacëxa.

⁶ Nun atun ñu 'aisama 'ati cuëëansaribi oquin cuëënuxunma, nun a 'unánti oi ca usai 'iacëxa. ⁷ A unicama raírinëan 'ásaribi oquin camina unin 'acë ñu rabitima 'ain. Atu ñuiquin ca Moisésnën ësaquin cuëñëocëxa: “Aín paë bata xëanan pi bucubutancëx cuëëni ca ransacëxa”. ⁸ Usai 'ianan ca a unicama raírinëx aín xanuma xanu itsibë 'i 'uchatancëx achúshi nëtéinshi 'itsaira veintitrés mil uni bamacëxa. A unicama raírinëxa aín xanuma xanu itsibë 'iásaribiti cananuna 'itima 'ain. ⁹ Atúnbi —Nucën Papa Diosan sapi ca nu 'atimotima 'icë —quixun sinánquin ñu 'aisama 'atancëxbi ca runun picëx a unicama bamacëxa. A unicamaxa Nucën Papa Diosmi 'uchasaribi oi cananuna usaquinribi sinani Nucën 'Ibu Jesúsmi 'uchatima 'ain. ¹⁰ Usaribitia a unicama raírinëx a ñui 'atimati banaia ca Nucën Papa Diosan cëñúmiacëxa. A unicama 'iásaribiti cananuna Nucën Papa Dios ñui 'atimati banatima 'ain.

¹¹ Nucën raracama usai 'iá, anu nun Jesucristomi catamëti ainan 'ixun 'unánun ca Nucën Papa Diosan Moisés cuëñëomiacëxa. ¹² Nux cananuna usai 'itima 'ai quixun sinanibi camina bërúinraoracati 'ain, usai atu mina 'in. ¹³ Ñu 'atima 'ati sinánquinbi camina 'unánti 'ain, mitsúinshima uni itsínribi ca usaribi oquin sinani tëmëraia quixun. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan, ax quicësabi oquin mitsu 'aquinquin, ñunshin 'atimanën mitsu 'aisamaira oquin tanun ënima. An ca ami catamëquinmi mín ñu 'atima 'ati sináncë ënun mitsu cushioquin, uisaxun caramina ënti 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icën.

¹⁴ 'Ën nuibacë xucéantu, unínbi 'acë ñu a camina ami 'unánquin rabitima 'ain. ¹⁵ Mitsúxmi sinánñu uni 'icë cana usaquin mitsu cain. Usa 'ixun camina 'ën mitsu cacëxun cuaquin ënë banax ca aséribi 'icë quixun 'unánti 'ain. ¹⁶ Timëxun cananuna, Jesucristo ca nun 'ucha cupí aín imi 'apati i curúsocënuax bamacëxa quixun sinánquin —asábi ca —quixun Nucën Papa Dios cain. Catancëxun cananuna manë xanpanua bimi baca xëaquin —Cristo aín imi 'apati bama cupí cananuna nun 'ucha tërëncë 'ai —quixun sinanin. Pánribi tëaxun tucatancëx mëtícanantancëxun piquin cananuna camaxunbi —Cristo ca nun 'ucha cupí i curúsocënuax bamacëxa —quixun sinanin. ¹⁷ 'Itsa uni 'ixunbi cananuna camaxunbi a pán piquin, —nux cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ai —quixun sinanin.

¹⁸ Camina 'unanin, an a rabiquin ñuina 'acë Israel unicaman ca Nucën Papa Dios rabia. 'Imainun ca an a ñuina nami picë unicamanribi Nucën Papa Dios rabia. ¹⁹ Usaquin caquin cana unían a rabinuxun unioçë ñu ax ca cushi 'icë quixun mitsu caiman. 'Imainun ca a rabiquian 'acë ñuina nami axribi bëtsi namisama 'icë quixun cana mitsu caiman. ²⁰ Ësaquin cana mitsu cain, judíosma unibunëx Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ñuina 'axun unin 'acë ñu rabiquin ca Nucën Papa Dios rabiquinma ñunshin 'atima rabia. Usaribiquin ñunshin 'atima rabimi mitsux aín uni 'iti cana cuëëniman. ²¹ Nucën 'Ibu Jesucristo ca nun 'ucha cupí bamacëxa quixun sinánquin uvas bimi aín baca 'acë 'ixun camina uni itsibëtan ñunshin 'atima rabiquin xëati ñu xëatima 'ain. Nucën 'Ibu Jesucristo sinánquin uvas bimi aín baca 'anan pán picë 'ixun camina ñunshin 'atima sinánquin a rabiquin 'ati ñu pitima 'ain. ²² Nucën 'Ibu Jesús nishmiquin camina ñunshin 'atima rabbitima 'ain. Nuxnu cushima 'imainun ca axira nubë sënénmaira 'aish cushi 'icën.

Ainanshia 'inun 'aquinma bëtsi uniribi sinánquin unin ñu 'ati bana

²³ Ënë banax ca aséribi 'icën, “Unin ca aín cuëëncësa oquin ñu 'ati 'icën”. Usa 'aínbi cananuna nux asábi 'iisa tanquin camabi ñuira 'atima 'ain. Aséribi ca “unin aín cuëëncësa oquin ñu 'ati 'icë” 'aínbi cananuna nux Jesusan bana quicësabi oi 'iisa tanquin camabi ñuira 'atima 'ain. ²⁴ Axa Jesúsmi sináncë unin ca 'ënanshi ca quixun sinánquin ñu 'atima 'icën. Bëtsi uniribia upí 'inun 'aquinti sinánxun ca ñu 'ati 'icën.

²⁵⁻²⁶ Mecama 'imainun menu 'icë ñucama ax ca Nucën 'Ibu Diosan unio 'aish ainan 'icën. Usa 'ain camina anuxun nami maruti anu 'icë nami maruxun piishiti 'ain. Uinua bécë cara quixun camina ñucátima 'ain. —A pi sapi cana 'aisama 'iti 'ai —quixun camina sinántima 'ain.

²⁷ Axa Jesucristomi catamëcëma unían abëtanmi pi cuanun quixun cacëx camina cuainsa tani cuanti 'ain. Cuanxun camina —uinua bécë cara a nami 'icë —quixun ñucáquinma piishiti 'ain. —A nami pi sapi cana 'aisama 'iti 'ai —quixun camina sinántima 'ain. ²⁸ Mitsun piti 'aínbia uni itsin mitsu —ënë namix ca unin 'acë ñu rabiquin piti 'acë 'icë —quixun mitsu cacëxun cuni camina pitima 'ain. An mitsu cacë uni an Jesucristomi catamëcë 'ixunbi, camabi nami ca bëtsi namisaribi 'icë quixun upí oquin 'unáncëma 'ixun, —ënë nami pi cana Nucën Papa Diosmi 'uchain —quixun sináncë 'ain camina a nami pitima 'ain. ²⁹ —A piti ca asábi 'icë —quixun mitsun sináncëbëtanbi an mi cacë unin —usa ñu 'ën piti ca 'ucha 'icë —quixun sináncëbëtan camina pitima 'ain.

Sapi camina 'ë ñucáti 'ain, uisacasquin carana uni itsían, ënë nami piti ca 'ucha 'icë quixun sináncë cupí 'ën pitima 'ai quixun. ³⁰ ¿Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun caxun 'ën piabi cara unin 'uchoquin, —Nucën Papa Diosmi 'uchaquin camina pia —quixun 'ë cati 'ic? ³¹ Ënëx ca ësa 'icën. Ñu piquin, ñu xëaquin, añu ñu caramina 'ai, usa ñu 'aquin camina Nucën Papa Dios cuëënun a sinánquin 'ati 'ain. ³² Usoquin camina uinu 'icë unibi, judíos uni 'imainun judíosma uniribi, 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unicamaribi, Nucën Papa Diosmi 'uchati sinánmitima 'ain. ³³ 'Ënribi cana camabi uníxa 'ën 'aia isi cuëënun ñu 'ain. 'Ën cuëëncë ñu 'atishi sinánxun cana ñu 'aiman. Jesucristomi catamëtía iënnun camabi uni 'aquinti sinánxun cana ñu 'ain.

11

¹ 'Ëx Cristo 'iásaribiti 'icësaribiti camina mitsúxribi 'iti 'ain.

Axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcëbë usai xanucama 'iti bana

2 'Ēn xucĕantu, mitsun 'ĕ manuquinma camina 'ĕn mitsu ñuixuncĕ bana quicĕsabi oquin 'ain. Usaĭmi 'ia cuaquin cana —asábi ca —quixun mitsu cain. 3 Ēnĕ banaribi cana mitsúnmi 'unánun ĕsaquin mitsu cain, Cristonĕn aĭn Papan bana cuacĕsaribi oquin ca camabi unin Cristonĕn bana cuati 'icĕn. Usaribi oquin ca camabi xanun aĭn bĕnĕn bana cuati 'icĕn. 4 Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama timĕcĕbĕtan ca nucĕ bĕnĕ unin Nucĕn Papa Diosbĕ banaquin aĭn mañuti mañutima 'icĕn. Usaribi oquin ca Nucĕn Papa Diosan sinánmicĕ bana uni ñuixunquin aĭn mañuti mañutima 'icĕn. Usoquian unin aĭn mañuti mañucĕx ca 'aĭsama 'iti 'icĕn. 5 Usa 'aĭnbi ca xanux abĕ bananan Nucĕn Papa Diosan sinánmicĕ bana ñuixuni mapúcĕ 'iti 'icĕn. Usaĭa 'icĕxma ca 'aĭsama 'aish maxcúcĕ xanusa 'ia. 6 Axa mapútisama tancĕ xanu ax ca maxcúcĕ 'iti 'icĕn. Usa 'aish ca maxcútimi rabĭanan, maruñusa 'aish rabĭntisama tani mapúti 'icĕn. 7 Nucĕn Papa Diosan ca asaribi 'itánun uni uniocĕxa. Usa 'ain ca Nucĕn Papa Diosan asaribi 'inun unio 'aish uni mapútima 'icĕn. Usa 'aĭnbi ca Nucĕn Papa Diosan an uni 'aquinti oquin xanu uniocĕxa. 8 Nucĕn Papa Diosan ca xanun putu bixun uni unioma 'icĕn. Usaquin 'aquinma ca nucĕ bĕnĕ unin putu bixun xanu uniocĕxa. 9 Xanunan 'iti oquin ca Nucĕn Papa Diosan bĕbu unioma 'icĕn. Bĕbunan 'iti oquin ca xanu Nucĕn Papa Diosan uniocĕxa. 10 'Ēn uni 'aquinquin ax quicĕsabi oquin 'anun ca Nucĕn Papa Diosan 'ĕ uniocĕxa quixun sinani ca xanux mapúcĕ 'iti 'icĕn, ángelcaman —a upí sinánñu ca —quixun isnun. 11 Usa 'aĭnbi ca axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman ĕsaquin 'unánti 'icĕn, bĕbu uni ashi 'ixunbi ca camabi ñu aĭn cuĕĕncĕsa oquin 'atima 'icĕn. Usaribiquin ca xanun ashi 'ixunbi camabi ñu aĭn cuĕĕncĕsa oquin 'atima 'icĕn. 12 Bĕráma ca Nucĕn Papa Diosan xanu unioquin unin putu bixun uniocĕxa. Usa 'aĭnbi ca Nucĕn Papa Diosan mĕnĭosabi oquin xanúnshi uni tuaia.

13 Mitsúnbi camina upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, Nucĕn Papa Diosbĕ banaia xanu mapútima cara asábi 'icĕ quixun. 14 Cananuna 'unan, uni aĭn bu chaxcĕira 'aish ca rabin 'iti 'icĕn. 15 Usa 'aĭnbi ca usabiiti oi unia 'aish xanux aĭn bu chaxcĕ 'icĕn. Usabi anun mapúti oquin ca Nucĕn Papa Diosan mĕnĭocĕxa. Usa 'aish ca xanunanĕx upí 'icĕn. 16 Axa ĕnĕ bana cuati cuĕbicanáncĕ unicama cana cain, usai ca xanu 'iti 'icĕ quixun cananuna camabi uni cain. Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama timĕcĕcamanribi ca —usai ca 'iti 'icĕ —quixun sinania.

Pán pianan uvas baca 'aquin Jesucristo asĕrabi sinánquin 'ati bana

17-18 Ēsaquian mitsu ñuicania cana cuan, mitsux isamina Jesucristo sinánquin pán pianan bimi baca 'anux timĕaxbi camáxbi nuibananima bĕtsibĕ bĕtsibĕ nishananin. Usaquin ñuicania cuaquin cana sinan, usai sapi camina 'icani quixun. Usa 'aish camina ñancábi timĕcanin. Timĕaxbi camina anuaxira nishanancanin. Usaquin Jesucristo sinánquin pán pianan bimi baca xĕaibi camina asĕrabi ami sinánquinmi 'acĕma cupí 'uchain. Usoquinmi ñu 'aia cana mitsu, upí oquin camina 'ai quixun caiman. 19 Usaquin bĕtsi bĕtsi oquin sinania raĭrinĕx cuamiananmainunbi raĭrinĕx nishananiama isquin ca unin isti 'icĕn, uicamax cara asĕrabi Cristonan 'icĕ quixun. 20 Camáxbi timĕxun nuibanquinma piquin camina asĕrabi Nucĕn 'Ibu Jesucristo sinánquin 'aiman. 21 Usa 'ixun camina uni raĭri tĕnánan micama raĭrinĕn mitsun bĕcĕ ñu pin. Uni raĭrinĕxa 'acĕñuma 'aish panántamainun camina micama raĭrinĕx 'aismaira oquin pitancĕx paĕnin. 22 Mitsux camina anuxun pianan xĕati xubuñu 'ain. Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicamabĕ timĕaxmi usai mitsux 'icĕbĕ ca uni raĭrinĕx Nucĕn Papa Dios timai ainan 'iisama tanti 'icĕn. Usami ocĕx ca anu 'icĕ ñuñuma unicamax ñuñuma 'aish rabinia. ¿Uisoquin carana

mitsu cati 'ain? ¿Usáimi 'ia carana uisa 'ixun mitsu —asábi camina 'ai —quixun cati 'ain? Cana catima 'ain.

Jesucristo sinánquin pán pianan uvas baca 'ati bana

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Nucën 'Ibu Jesusan 'ë cacë bana ñuiquin cana ësaquin mitsu can, anúan uni itsin 'anun quixun unin a 'inánti, a ñantan ca Nucën 'Ibu Jesusan pán biacëxa.

²⁴ Bitancëxun ca aín Papa —asábi ca —catancëxun təcënpaxun mëtícaquin cacëxa: “Ënë ca pit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën, axa minun rabanan bamati a. Ësoquin píquin camina 'ë sinánquin 'ati 'ain”. ²⁵ Usaribi oquin ca pitancëx sënënxun xanpanu 'icë uvas baca biquin cacëxa: “Ëx 'ën imi 'apati bamati cupí ca mitsúxmi ainan 'iti 'ën Papa Diosan mëníocëxa. Ënë sinánquin camina ësoquin bimi baca 'aquin 'ë sinánquin 'ati 'ain”. ²⁶ Usa 'ain ca Nucën 'Ibu Jesucristo utécëntamainun aín unicaman ësoquin pán 'imainun bimi baca 'ati 'icën. Usaquian aín unicaman 'aia isquin ca unin 'unánti 'icën, atun 'ucha cupía Jesucristo bama 'ain ca a sinánquin usoquin 'aia quixun.

Aséribi Jesucristomi sinánquin pán 'imainun uvas baca 'ati bana

²⁷ Usa 'ain ca uix cara Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'íma 'ianan — Jesucristo ca nun 'uchacama tərënx aín imi 'apati bamacëxa —quixun sinánquinma a manucë 'ixunbi usoquin pán 'imainun bimi baca 'aia, a unix ca Nucën 'Ibu Jesucristomi 'uchaia. ²⁸ Usa 'ain camina pán 'imainun bimi baca 'anuxun, mitsux caramina aséribi ami sinani Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'i quixun upí oquin sinánti 'ain. ²⁹ Nucën 'Ibu Jesucristo ca nun 'uchacama cupí bamacëxa quixun sinánquinmabi usoquin pán 'imainun bimi baca 'ai 'uchacë cupí camina castícancë 'iti 'ain. ³⁰ Usai 'uchacë cupí camina Nucën Papa Diosan 'imicëx raíri cushima 'ianan 'insínñu 'ain. Usa 'aish ca raíriribi bamaxa. ³¹ Usa 'aínbi ca nun 'uchacama mëníocë 'ixun — aséribi ca Jesucristo cupí Nucën Papa Diosan iscëx 'ën nuitu upí 'icë —quixun sinánquinu pán 'imainun bimi baca 'aia, Nucën Papa Diosan nu 'uchotima 'icën. ³² Usa 'aínbi ca aséribi ami sinánquinmabi usoquin a ñu 'aia, Nucën Papa Diosan nu 'uchoquin, axa ami sináncëma unicamabënu nuxribi 'uchocë 'itin rabanan, usoquin 'atécëníma 'inuxun 'unánun, uisai caranuna 'i usaínu 'inun nu castícania.

³³ 'Ën xucëantu, Jesucristo sinánquin pán 'imainun bimi baca 'anux timëti camina pinux caínanpanti 'ain. ³⁴ Usai 'iimi upiti timëtiamá isquian Nucën Papa Diosan mitsu castícantí rabanan camina panancë 'ixun mitsun xubunuxun piti 'ain. Usa 'ain cana mitsu isi cuanxun uisai caramina 'icani, a mitsu mëníoxunti 'ain.

12

Aín cushi 'ináncëxun ca Nucën Papa Diosan unicaman bëtsi bëtsi ñu 'aia quixuan Pablonën ca

¹ 'Ën xucëantu, mitsúnmi 'unánun cana ësaquin mitsu cain, axa Jesucristomi catamëcë unicaman ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicësabi oquin bëtsi bëtsi ñu 'ati 'icën.

² Camina 'unanin, mitsux Jesucristomi catamëcëma pan 'aish camina unían 'acë ñu banañumabia, ax isa dios 'icë quixun unin cacë ñu rabi axa Jesúsmi sináncëma unibubë niacën. ³ Usa 'aínbi camina bërí Jesúsmi catamëcë 'ixun 'unánti 'ain: Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx cuni ca uni “Jesús ca Nucën 'Ibu 'icë” quia. 'Imainun ca axa “Jesús ca 'aisama 'icë” quicë unicama ax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma 'icën.

⁴ Nucën Papa Diosan ca atúan bêtsi bêtsi ñu 'anun quixun aín unicama sinánmiquin usaquian 'anun aín cushi 'inania. Achúshi 'ixunbia aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun ca axa Jesúsmi catamëcë unicaman bêtsi bêtsi ñu 'aia. ⁵ Bêtsi bêtsi ñu 'ananbi ca camaxunbi achúshi, Nucën 'Ibu Jesús, ashí rabiquin ñu 'axunia. ⁶ Usa 'ain ca atúan ñu 'anun aín unicama bêtsi bêtsi sinan 'inanibi Nucën Papa Dios ax achúshi 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca aín unicama achúshi achúshi, anúan aín unicama raíri upiti Jesucristomi sinánun quixun 'aquinun 'inania. 'Ináncëxuan aín Bëru Ñunshin Upíñu 'ixun upí oquin ñu 'aia isquin ca unicaman 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun ca 'aia quixun. ⁸ Nucën Papa Diosan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxa, uni raíri sinánñuira 'aish upiti bananun quixun 'imia. 'Imianan ca uni raírinëxa aín nuitu mëu racanaquin uisai cara quti 'icë quixun sinántancëx upiti bananun quixun 'imia. ⁹ Nucën Papa Diosan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxuan uni raírin ami catamëquin –Nucën Papa Diosan ca asérabi 'ë 'aquinia –quixun 'unánquin upí ñu 'anun 'amia. 'Amianan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxuan bêtsi bêtsi unin uni 'insíncë pëxcunun quixun 'amia. ¹⁰ Aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun ca bêtsi bêtsi unin, uni itsían 'acëma ñu 'aia. An sinánmicëxun ca bêtsi bêtsi unin Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oquin aín bana unicama ñuixunia. An 'imicëxun ca bêtsi bêtsi unin, uni itsían bana ñuia cuaquin, asérabi cara Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana ñuia quixun 'unania. An sinánmicëx ca bêtsi bêtsi unin Nucën Papa Dios rabi, uni itsían cuacëma bana banaia. Banacëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan bêtsi unin uisai quicë cara a bana 'icë quixun uni ñuixunun 'unánmia. ¹¹ Usaquin 'aquin ca aín Bëru Ñunshin Upí ax achúshi 'ixunbi, Nucën Papa Diosan unicama bêtsi bêtsi ñua 'anun 'imia, ax cuëncësabi oquin.

Aín unicamaxa Jesucristonan 'aish achúshisa 'icë quicë bana

¹² Ënëx ca ësa 'icën. Aín taë, aín mëcën, aín xo, aín pucu, aín bëru, aín pabí acamaxa 'itsa 'aínbí ca uni achúshishi 'icën. Usaribíti ca Cristo achúshishi 'icën. ¹³ Nux Cristonën uni 'aish cananuna ësa 'ain: raírinëx judíos uni 'imainun raírinëxribi axa griego bana banacë uni 'imainun raírinëxribi an ñu uni mëëxuncë uni 'imainun cananuna raírinëxribi an uni ñu mëëxuncëma uni 'ain. Usa 'aishbi cananuna nucamax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ianan Cristonan 'aish achúshisa 'ain. Abënu 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí nucama 'inánxa.

¹⁴ Unia achúshi 'aínbí ca aín taë, aín mëcën, aín xo, aín pucu acamax 'itsa 'icën. ¹⁵ Aín taëx banati 'unán 'ixun ca catsíanxa: “Èx aín mëcënma 'aish cana 'ëx a uninanma 'ain”. Usa 'aínbí ca ax aín mëcënma 'aishbi ax a uninan 'icën. ¹⁶ Aín pabítax banati 'unan 'ixun ca catsíanxa: “Èx aín bëruma 'aish cana 'ëx a uninanma 'ain”. Usa 'aínbí ca aín bëruma 'aishbi ax a uninan 'icën. ¹⁷ Bëruñushi 'ixun ca unin uisaxunbi cuatima 'icën. Pabíñushi 'ixun ca unin uisaxunbi xëtima 'icën. ¹⁸ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan an sináncësabi oquin pabí, bëru, taë, quisi, pucu acamañua 'itánun uni uniocëxa. ¹⁹ Pabíshi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. Bëruishi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. Taëishi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. ²⁰ Usa 'ain ca uni taë, pabí, bëru, acamañu 'aishbi achúshishi 'icën.

²¹ Unin bëru banati 'unan 'ixun ca a unin mëcën: “Míxmi 'aíma 'aínbí 'ëxëshi 'aishbi cana asábi 'itsían” quixun catima 'icën. Usaribí oquin ca unin maxcatax banati 'unan 'ixun a unin taë: “Míxmi 'aíma 'aínbí cana 'ëxëshi 'aishbi asábi 'itsían” quixun catima 'icën. ²² Bëru, mëcën, maxcá, acama 'imainunbi nun namí raíri anu bërúinra ocëma acamaxa 'aíma 'ain cananuna uisa 'aishbi tsótsianma. ²³ 'Imainunribi cananuna namí an bépánti chupa

pañuin. Pañuanan cananuna nun namicamaira unin isti rabanan rabínquin, chupan mapuquin bërúinroin. ²⁴ Acama bërúanquinbi cananuna nun bëru, nun mēcën acama unínma isia quixun mapuima. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan mëníosabi oi nun namicama asábi 'icën. A mapucëcamax ca anu mapucëmacamasaribi 'icën. ²⁵ Usa 'ain cananuna —amo 'icëxa 'aisama 'imainun ca amo 'icëxëshi nun nami upí 'icë —quixun sinántima 'ain. Camabi nun namix ca upí 'icën. ²⁶ Nun mēcënaxa paëia ca camabi nun namin tania. Usaribiti ca nun pabitax paëia camabi nun namin tania. Usaribiti cananuna unían —min bu, min bëmána, min pëñan ca upí 'icë —quixun cacëx nun namicamabëbi chuámarua taní cuëënin.

²⁷ Usa ca ënëx 'icën. Aín taë, aín mēcën, aín pabí acamaxa 'itsa 'aínbi ca uni achúshishi 'icën. Usaribiti ca Cristobë aín unicama achúshishi 'icën. ²⁸ Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca axa Jesucristomi catamécë unicaman bëtsi bëtsi ñu 'aia. Raíri unix ca aín bana ñuixunuan Jesucristonën caíscë 'ia. Raíri unin ca Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia. Raíri unin ca axa Jesúsmi catamécë unicama aín bana 'unánmia. Raíri unin ca uni itsin 'acëma ñu 'aia. Raíri unínribi ca uni ñucë pëxcuia, raíri unin ca unicama 'aquinia, raíri unix ca Nucën Papa Diosan bana cuatia timécë unicama aín cushi 'ia, raíri uníxribi ca Nucën Papa Dios rabi unían cuatima banan banaia. ²⁹ Usa 'aíshbi ca camáxira aín bana uni ñuixunuan Jesusan caíscë 'ima, camáxira ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'ima, camáxira ca an axa Jesúsmi catamécë unicama aín bana 'unánmicë 'ima, camáxira ca an uni itsin 'acëma ñu 'acë 'ima. ³⁰ Camáxira ca an uní 'insíncë pëxcuti cushiñu 'ima, camáxira ca axa Nucën Papa Dios rabi unin cuatima banan banacë 'ima, camáxira ca uníxa bëtsi banan banacë an ñuixuncë 'ima. ³¹ Camabi ñu 'aquinmabi camina añu 'aquin caramina camabi unia Jesucristomi upiti sinánun 'aquinti 'ai, a ñumi 'anúan mi 'aquinun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. A ñucamami upí oquin 'aiabi cana mitsu 'unánmiti 'ain, bëtsi ñu upíirami 'anun.

13

Unicama camina nuibati 'ai quixuan Pablonën ca

¹ 'Ëx bëtsi bëtsi banan bananan anun ángel banacë banánribi banacëxbi ca uni nuibacëma 'aish 'ën bana rata tancácësa ñancáishi 'icën. ² 'Ën Nucën Papa Diosan a sinánmicë ñu ñuiquin unicama ñuixuanan, camabi ñu 'unánquin uni itsin 'unáncëma ñuribi 'unánan, —Nucën Papa Diosan ca 'ë 'aquinti 'icë —quixun sinánquin aín cushin aín bashibi amanu tacuiabi, ca uni itsi nuibaquin 'acëma 'icë Nucën Papa Diosan 'ë upí isima. ³ 'Ën ñucama ñuñuma uni 'inánan upí ñu 'acë cupí bëtsi unin nēencëx bamaiaibi ca uni nuibati 'icëma 'icë, Nucën Papa Diosan 'ë upí isima.

⁴ An uni raíri nuibacë unin ca bëtsi unia abë upíma 'icëbi ami nishquinma upí oquinshi caia. Usa 'aish ca bëtsi unibë upí 'ia. An uni raíri nuibacë uni ax ca bëtsimi nutsima. Ca —bëtsi unibë sēnēnmaira cana 'ai —quixun sinanima. Ca rabiacaatima. ⁵ Ca nishcēsashi 'aish aín cuēencēsa oíshi 'ima. Aín cuēencēsa oquinshi ñu 'acë ca 'ima. Ca bēnētishi nishima. Ami nishquian unin 'atimocëxunbi ca axribi ami nishquinma tanshitia. ⁶ Ñu 'atima unin 'acëbë ca cuëënimá. Usa 'aish ca upí ñu cuati cuni cuëënia. ⁷ An uni nuibacë unin ca amia nishcëxunbi uni, axribi ami nishquinma —sapí ca sinanati 'icë —quixun cainia. Axa upíma 'aínbi ca ami nishíma usabi abë upí 'ia.

⁸ 'Ënë nētëcama cēñúcëbëtan camaxunbi a 'unáncë cupí ca uinu 'icë unínbi Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuntëcëntima 'icën, uinu 'icë uníxbi ca Nucën Papa Dios rabi unin cuatima banan banatima 'icën, unían bëtsi

uni 'unánmiti ca 'aíma 'iti 'icën. Usai 'iti a 'aíma 'aínbi ca nux nuibananti ax cëñutima, bamatancëxribi cananuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'aish anuaxribi bëtsibë nuibananti 'ain. ⁹ Ënë nëtënuuxun cananuna 'unánquinbi camabi uisai caranuna 'iti 'ai quixun 'unaniman. Usa 'ixun cananuna camabiira 'unáncëma 'ixun nun 'unáncëshi ñuixunin. ¹⁰ Usa 'aínbi cananuna ënë menuxun 'acësamaira oquin aín nëtënuuxun upíira oquin an sinánmiti ñucama 'unánuxun 'ain.

¹¹ Xuratsu 'aish cana 'ëx tuá xuratsu 'icësari banacën. Usa 'ixun cana tuá xuratsunën sináncësa oquin sináncën. Xuratsu 'ixun cana xuratsunëan cuacësa oquin cuacën. Usa 'ixunbi cana canitancëxun xura 'aish 'ëx 'iá acama ëancën. ¹² Espejo upíirama 'aínu upí oquin anun ñu iscëma usaribi oquin cananuna uisaira cara Nucën Papa Diosan sinan 'icë quixun camaira 'unaniman. Usa 'aínbi cananuna aín nëtënu 'ixúinra 'unánti 'ain. Bërí cana camabiira 'unaniman. Usa 'ixunbi cana 'unánti 'ain, an 'ë 'unáncësaribi oquin. ¹³ Bëtsi ñucama cëñúcëbëbi cananuna nux cëñútimoí abë 'aish Nucën Papa Diosmi catamëti 'ain. —Cananuna ënë Nucën Papa Diosan nëtënuax cëñútimoí 'iti 'ai —quixun 'unani cananuna cuëëinra cuëënti 'ain. Anu 'aish cananuna camáxbi cëñútimoí bëtsibë nuibananti 'ain. Nucën Papa Diosmi catamëti cuëëanan abë nëtëtimoí 'iti sinani cuëëníbi cananuna bëtsibë nuibanancë cupíira cuëëinra cuëënti 'ain.

14

Unin 'unáncëma banan banati ñui quicë bana

¹ Usa 'ain camina manúquinma unicama nuibati 'ain. Nuibanan camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan mitsu bëtsi bëtsi ñumi 'anun 'amiti cuëënti 'ain. Bëtsi ñu 'ati cuëëncësamaira oi camina an mi sinánmicëxun aín bana upí oquin unicama ñuixunti cuëënti 'ain. ² Axa Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banacë uni, ax ca unin uisai cara quia quixun cuanunmabi Nucën Papa Dios rabi an cuanun banaia. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx ca ax unin cuacëma banan banaia. ³ Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana unicama ñuixuncë uni an axa Jesucristomi catamëcë unicaman ami catamëquin an cacësabi oquin 'anun 'unánmia. 'Unánmianan ca ñu upíshia 'anun cushioquin 'ësëia. 'Ësëanan ca masá nuitutiabi sinanamiquin upí oquin sinánmia. ⁴ Axa Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banacë uni ax ca axbi Jesucristo upiti sinania. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana unicama ñuixuncë uni an axa Jesucristomi catamëcë unicaman ami catamëquin an cacësabi oquin 'anun 'unánmia.

⁵ Mitsúxmi unin cuacëma banan banati cana 'ëx cuëënin. Usa 'aínbi cana mitsúxmi usai banati cuëëncësamaira oi mitsúnmi Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana unicama ñuixunti cuëënin. Unin cuacëma banan banaquinbi uisai quicë cara a bana 'icë quixun ñuixuncëxunma ca bëtsi unin uisai quicë cara quixun 'unántima 'icën. Nucën Papa Diosan 'imicëxuinshi ca unin 'unánti 'icën. Usa 'ain ca ami catamëcë unicama Jesucristo cuëëncësabi oi 'inun 'aquinuxun an a bana 'unáncë unin uisai quicë cara quixun raíri ñuixunti 'icën. ⁶ 'Ën xucéantu, ësaquin cana mitsu cain. Mitsu isi cuanx Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banaquinbi, an 'ë sinánmicë ñu mitsu ñuixuncëma 'ianan usai ca axa Jesúsmi sináncë uni 'iti 'icë quixun caíma, 'ianan Nucën Papa Diosan bana mitsu upí oquin sinánmiquin 'ësëima, 'ianan aín bana ñuiquin mitsu 'unánmicëma 'aish cana upitimi Jesúsmi sinánun mitsu 'aquincëma 'itsían.

⁷ Ënëx ca ësa 'icën. Unían paca 'imainun arpasa, a upí oquin banaocëbëtanma ca uni itsin uisai quiquin cara bana oia quixun 'unanima. ⁸ Bëtsían upí oquin manë xo bana ocëbëma ca suntárucama —cananuna 'acananti 'ai — quixun 'unanima mëniocatima 'icën. ⁹ Usaribi oquin ca mitsúxmi Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banacëbëtan uínbi a bana cuatima 'icën. Usa 'aish camina ñancábi banati 'ain. ¹⁰ Camabi menuax ca uni bëtsi bëtsi banan banaia. Usaía quiabi ca an a bana 'unáncë uni an a bana cuatia. ¹¹ Usa 'aínbi ca an cacëxunbi 'ën aín bana uisai cara quia quixun cuacëbëtanma —ax ca 'ën aintsima 'icë —quixun sinánti 'icën. 'Ënribi cana —'ën aintsima ca ënë uni 'icë —quixun sinánti 'ain. ¹² Mitsux aséribi bëtsi bëtsi ñu 'anun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'iisa tanquin camina añu 'aquin caramina camabi uníxa Jesucristomi upiti sinani ax cuëncësabi oi 'inun sinánmiti, a ñuishi 'ati 'ain.

¹³⁻¹⁴ 'Ëx unin cuacëma banan banaquin cana Nucën Papa Dios rabiquinbi uisai carana qui quixun 'unaniman. Usa 'ain ca axa unin cuacëma banan banacë uni, an unicama ñuixunuxun uisai cara a banacama quia quixuan a 'unánminun Nucën Papa Dios ñucáti 'icën. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ën nuitu mëu a sinánquin Nucën Papa Dios rabi 'ën cuacëma banan banaibi 'ën cuacë banánribi banati 'ain. A rabi cana 'ën cuacëma banan cantanan 'ën cuacë banánribi cantati 'ain. ¹⁶ Unin cuacëma banan banaquinmi Nucën Papa Dios rabiabi ca min bana cuaquinma an Nucën Papa Diosan bana upí oquin 'unáncëma unicaman mibëtan Nucën Papa Dios rabiti sinántima 'icën. ¹⁷ Minmi a banan Nucën Papa Dios rabiçë axa asábi 'aínbi camina bëtsi uniribi upitia Jesúsmi sinánun 'aquiniman. ¹⁸ Mitsúxmi 'icësamaira oi cana 'ëx Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banain. 'Ën usai banati 'unáncë cupí cana Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Usa 'aishbi cana axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcë 'ain, unin cuacëma banan 'itsaira banati cuëncësamaira oi unían cuacë banan banati cuëenin. A banan 'itsamashi banaquinbi unicama atun cuaisabi oquin 'unánmiti ca asábi 'icën.

²⁰ 'Ën xucëantu, tuáratsunën sináncësa oquin camina sinántima 'ain. Ñu 'atima 'ati 'unáncëma 'aísha tuáratsu 'icësaribiti camina 'iti 'ain. 'Iananbi camina bëtsi ñucama sinánquin uni apanën upí oquin sináncësabi oquin sinánti 'ain. ²¹ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ësaí quia: “Bëtsi banan banaquin cana ënë unicama ñuixunti 'ain, bëtsi nëtënu 'icë unin ca ën 'imicëxun atu cati 'icën. Usaquian cacëxbi ca 'ëmi sinántima 'icë quiax ca Nucën 'Ibu Dios quia”. ²² Axa Jesucristomi catamëcë uníxa unin cuacëma banan banaia cuaquinbi ca raírinën uisai cara quia quixun 'unánquinma a bana sinanima. An sinaniamabi ca Jesucristomi sináncëma unin a bana cuaquin sinánti 'icën, Nucën Papa Diosan 'imicëx sapi ca banaia quixun. Usa 'aínbi ca an sinánmicëxuan Nucën Papa Diosan bana ñuixuncë uníxa banaia cuati aín unicama upiti Jesucristomi sinánti 'icën. Usa 'aínbi ca axa ami çatamëisama çancë unicaman a bana cuaquinbi aséribi ca usa 'icë quixun sinanima. ²³ Aín bana cuacë 'aishmi mitsux timëax camáxbi Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banacëbë ca an mitsúxmi usai 'ia 'unáncëma uni raíri 'imainun axa Jesúsmi sináncëma uni raírinëx atsínti 'icën. Atsínquin mitsúxmi usai banaia cuaquin ca —sapi ca ñunshíanxa —quixun sinánti 'icën. ²⁴ Usa 'aínbi ca timëxunmi mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana ñuicëbë, axa Jesucristomi catamëcëma uni 'ianan mitsúxmi usai 'ia 'unáncëma uni, ax atsínxun mitsúnmi ñuia cuaquin —a banax ca aséribi 'icën, 'atima ñu cana 'ën 'a —quixun sinánti 'icën. ²⁵ —'Ën unëxun 'acë ñuribi ca Nucën Papa Diosan isaxa —quixun sinánquin ca a ñucama chiquinaquin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. Rabianan ca —aséribi ca Nucën Papa Dios mitsubë 'icë —quiti 'icën.

Timéax sharáruima banati bana

²⁶ 'Ēn xucéantu, timéax camina ësai 'iti 'ain. Raírinëx camina 'iisa tani cantati 'ain, raírinën camina Nucën Papa Diosan bana ñuixunti 'ain, raírinën camina añu cara Nucën Papa Diosan mitsu sinánmiäxa a ñuiquin cati 'ain, 'iisa tani camina raírinëx unin cuacëma banan banati 'ain, raírinën camina uisai quicë cara a bana 'icë quixun ñuixunti 'ain. Timéxun caramina uisa ñu 'ai a 'ai camina camáxbi ami upiti sinani Jesucristo cuëncësabi oi 'inun sinánmiananti 'ain. ²⁷ Usa 'ain camina unin cuacëma banan Nucën Papa Dios rabi banatisa tani, rabëtaxëshi banati 'ain. 'Ianan camina rabë 'imainun achúshixëshi banati 'ain. Usa 'aíshbi camina achúshi achúshitaxëshi banati 'ain. Banaquin camina uisai quicë cara a bana 'icë quixun unicama ñuixunti 'ain. Min ñuixuniama ca bëtsi unin uisai qui caramina quia quixun ñuixunti 'icën. ²⁸ An uisai quicë cara a bana 'icë quixun ñuixunti 'aíma 'ain camina uni timécë anuax Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banatima 'ain. Usari banaima camina min nuitu mëúishi ami sinani Nucën Papa Dios rabi abë banati 'ain. ²⁹ Usaribi oquin camina Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana ñuixunsa tanquin rabëxuinshi unicama ñuixunti 'ain. Ñuixuanan camina rabë 'imainun achúshixuinshi ñuixunti 'ain. Ñuixunia camina raírinën —a unin banax cara aséabi Nucën Papa Diosan sinánmicëxa quicë 'icë —quixun cuati 'ain. ³⁰ Usa 'aínbi ca an bana ñuixuncë uni, uni itsínribia bana ñuixunsa tania isi, nëtéti 'icën. ³¹ Usoquin camina uicamax caramina Nucën Papa Diosan sinánmicë 'ain, an achúshi achúshixun bana ñuixunti 'ain. Usoquin bana ñuixuncëx camina camaxunbi upí oquin Nucën Papa Diosan bana 'unani ami cushicë 'iti 'ain. ³²⁻³³ Nucën Papa Diosax ca aín unicamaxa timéax an bana ñuixuncë unían ñuixuncëxun bana cuatima raíri sharáruí banati cuëñnima. Usa 'ain ca raíri unin bana ñuixunsa tanquinbi tënëpaínti 'icën.

Uinu cara timëtia, anuax ca axa Jesucristomi catamécë unicamax ësai 'ia. Usa 'ain camina usaribiti mitsux 'iti 'ain. ³⁴ Axa Jesucristomi catamécë unicama timécë 'ain ca xanu banatima 'icën. Usa 'ixun ca bëbu uníxa banaiashí cuati 'icën, Nucën Papa Diosan bana cuëñeo quicësabi oquin. ³⁵ Bana upí oquin 'unántisa tanquin ca aín xubunuxun xanun aín bënë ñucáti 'icën. Axa Jesucristomi catamécë unicama timécë anuax xanux banati ca upíma 'icën.

³⁶ Camina 'unánti 'ain, mitsu pain ca Nucën Papa Diosan aín bana 'unánun 'imiamá 'icën. —Nuinshi cananuna aín bana 'unani —quixun camina sinántima 'ain. ³⁷ Micama an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun uni bana ñuixuncë 'imainun a aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë unicama, mitsun camina 'unánti 'ain, 'ën mitsu cuëñeoxuncë banacama, ëñëx ca an 'ë sinánmicëxun 'acë 'icë quixun. ³⁸ Ui unin cara usaquin sinánquinma —anbi sinani ca Pablo quia —quixun sinania, a uni camina —aséabi ca aín bana 'icë —quixun sinántima 'ain.

³⁹ 'Ēn xucéantu, cana mitsu cain, an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana uni ñuixuncë 'iti camina sinánti 'ain. Usa 'ixunbi camina Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banaxma 'inun uni catima 'ain. ⁴⁰ Usa 'aínbi camina micamax timéax sharáruí banatima, bëtsix paían quimainun caini upí oquin sinani banati 'ain.

15

Bamaxbi Jesús baísquia

¹ 'Ēn xucéantu, 'ën mitsu ñuixuncë Jesucristo ñui quicë bana, anúan unicama ainan 'inun Nucën Papa Diosan iëmiti, a bana cana mitsu sinánmitëcëinsa tanin. A bana upí oquin cuati camina Jesucristomi catamëtancëx ax quicësabi oi 'in. ² 'Ēn mitsu ñuixuncë bana manucëma 'ianan a bana quicësabi oi 'i camina

min ñu 'atima 'acēcama ěni Nucĕn Papa Diosnan 'inun iĕmicĕ 'ain, asĕrabi cĕmĕima ami catamĕcĕ 'aish.

³ Jesusan aĭn bana ñuixunun caĭscĕ unicaman 'ĕ unĕnmicĕ bana, a paĭnmi 'unĕnun quixun cana ěsaquin mitsu cacĕn: Nun ñu 'aisama 'acĕ nu tĕrĕnxunun ca Cristo bamacĕxa. Usai ca 'iti 'icĕ quiax ca Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo quia. ⁴ Bamacĕa maĭncancĕxbi ca rabĕ nĕtĕ 'iĕnxa pĕcaracĕbĕ baĭsquiaĕxa. Usaĭa 'iti ñuiquin ca Nucĕn Papa Diosan 'amicĕxun aĭn unin cuĕnĕocĕxa. ⁵ Baĭsquitancĕx ca Pedromi chiquiracĕanan aĭn 'unĕnmicĕ unicama, mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ uni, amiribi chiquiracĕacĕxa. ⁶ Usai 'itancĕx ca 'aisamaira, quinientos uni timĕcĕ acamamiribi chiquiracĕacĕxa. A unicamax ca raĭri bamacĕxa. Aĭn patsanĕx ca bamacĕma paĭn 'aish tsoĭtia. ⁷ Usai 'ianan ca Jacobomiribi chiquiracĕanan an aĭn bana ñuixunun caĭscĕ unicamamiribi chiquiracĕtĕcĕancĕxa.

⁸ Acamami chiquiracĕtancĕx ca 'ĕmiribi chiquiracĕacĕxa. 'Ĕx aĭn 'unĕnmicĕ uni 'icĕmabi ca an 'ĕ ami sinĕnun sinanamiacĕxa. Usa 'ain ca acamami paĭn chiquiracĕa 'aish 'ĕmiribi chiquiracĕacĕxa. ⁹ 'Ĕx axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama bĕtsi bĕtsi ocĕ 'aish cana 'ĕx Jesusan aĭn bana ñuixunun caĭscĕ uni raĭribĕ sĕnĕnma 'aish acama meuraira 'ain. Usa 'aish an caĭscĕ uni 'iisama 'icĕbi ca 'ĕ aĭn bana ñuixunun cacĕxa. ¹⁰ Nucĕn Papa Diosan nuibaquin 'imicĕx cana 'ĕx bĕrĕma 'iĕsama 'ain. Ñancĕma ca 'ĕ aĭn uni 'imiacĕxa. 'Imicĕxun cana aĭn 'unĕnmicĕ unicaman 'acĕsamaira oquin a ñuiquin unicama ñuixuan. Ñuixunquinbi cana 'ĕnbi 'acĕma 'ain, Nucĕn Papa Diosan aĭn cushin 'amicĕxuinsi cana 'an. ¹¹ A aĭn bana ñuixunun Jesusan caĭsa unicaman ñuixuncĕ banasaribi ca 'ĕn unicama ñuixuncĕ bana 'icĕn. Nun a bana ñuixuncĕxun cuati camina —a banax ca asĕrabi 'icĕ—quixun sinani Jesucristomi catamĕacĕn.

Bama 'aĭshbi ca uni baĭsquitĭ 'icĕ quicĕ bana

¹² ¿Nun mitsu —Cristo ca bamaxbi baĭsquiaĕxa—quixun ñuixuncĕxbi caramina uĭsa 'aish mitsu raĭrinĕx uni isa bama 'aish baĭsquitĭma 'icĕ quin? ¹³ Bama 'aĭsha Jesucristo utĕcĕncĕbĕ uni baĭsquitĭma 'ain ca Cristo baĭsquiaĭma 'itsĭanxa. ¹⁴ Cristoa baĭsquiaĭma 'ain ca nun ñuixuncĕ bana cĕmĕ 'itsĭanxa. Mitsúxmi Jesucristomi catamĕcĕ axribi ca ñancĕaĭshi 'itsĭanxa. ¹⁵ Cristo baĭsquiĭama 'ain cananuna —Nucĕn Papa Diosan ca Cristo baĭsquiĭiacĕxa—qui cĕmĕtsian. Unicamaxa ax utĕcĕncĕbĕ baĭsquitĭma 'ain ca Cristoribi baĭsquiaĭma 'itsĭanxa. ¹⁶ Uni bama 'aĭshbi baĭsquitĭma 'ain ca Cristoribi baĭsquiaĭma 'itsĭanxa. ¹⁷ Cristo baĭsquiaĭma 'ain ca mitsúxmi ami catamĕti ax ñancĕaĭshi 'itsĭanxa. Usa 'ain camina mitsun ñu 'aisama 'acĕcama tĕrĕncĕma 'aish usabi 'itsĭan. ¹⁸ Cristo baĭsquiaĭma 'ain ca axa ami catamĕti bama unicamax abĕma 'itsĭanxa. ¹⁹ Aĭn nĕtĕnuaxribi cana ainan 'iti 'ai quixun sinanima, ĕnĕ nĕtĕnuaxĕshi Cristonan 'iti sinĕncĕ 'aish cananuna uni raĭri 'icĕsamaĭrai masĕ nuituti bĕnĕtsian.

²⁰ Usama ca. Bamatancĕxbi ca Cristo asĕrabi baĭsquiaĕxa. Cristo baĭsquiaĭ usaribiti ca axa ami catamĕcĕ unicama bama 'aĭshbi ax utĕcĕncĕbĕ baĭsquinun 'aia. ²¹ Achúshi uni 'uchaa cupĭ ca camabi uni bamaia. Usaribiti ca achúshi uni baĭsquiaĭ cupĭ axa ami catamĕcĕcama bama 'aĭshbi ax utĕcĕncĕbĕ baĭsquitĭ 'icĕn. ²² Adanĕn ñu 'atima 'a cupĭ ca aĭn rĕbúnquicama ñu 'atima 'ai bamaia. Usa 'aĭnbi ca Cristonan 'aish uni bama 'aĭshbi baĭsquitancĕx tsóti 'icĕn. ²³ Nucĕn Papa Diosan mĕnĭosabi oi ca Cristo paĭn baĭsquiaĕxa. Baĭsquitancĕx naĭnu cuan 'aĭsha ax utĕcĕncĕbĕ ca aĭn unicama baĭsquitĭ 'icĕn. ²⁴ Nucĕn Papa Dios axĕshia 'Apuira 'inun, ca Cristonĕn utĕcĕnquin ñunshin 'atima 'imainun an Nucĕn Papa Dios quicĕsama oquin ĕnĕ nĕtĕnuxun uni sinĕnmicĕ cushicama cĕñuti 'icĕn. ²⁵ Nucĕn Papa Diosan 'imicĕxun ca Cristonĕn 'Apu 'ixun axa ami nishĕcĕ unicama 'ibuaquin ax quicĕsabi oquian 'anun 'imitĭ 'icĕn. ²⁶ Usotancĕxun

ca uni bamatima oquin 'imiti 'icën. ²⁷ Nucën Papa Diosan 'imicëx ca Cristo camabi uni, camabi ñu aín 'ibu 'ia. Usai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia. A bana quicësabi oi Cristo ax Nucën Papa Diosan 'imicëx camabi uni, ñu, acaman 'ibu 'aíshbi ca ax Nucën Papa Dios, an camabi ñun 'ibu a 'imicë, aín 'ibuma 'icën. ²⁸ A camabi uni 'imainun camabi ñun 'Ibu 'imicë 'ixun, ca Cristonën Nucën Papa Dios —mix camina 'ën 'Apaira 'ai —quixun canuxun 'aia. Usai 'icëbë ca Nucën Papa Dios aín unicama 'imainun uisa ñu cara, aín cushi 'iti 'icën.

²⁹ ¿Uni bama 'aish Cristo utëcëncëbë baísquitima 'ain cara uisax uni raírinëx axa Jesucristomi catamëcë unicama bama abë 'iti sinani nashimicë 'iti 'ic? Ca 'itsíanxma. ³⁰ Bama 'aísha uni baísquitima 'ain carana uisa cupí unían 'ë bëtsi bëtsi ocëxunbi Jesucristo ñuiquin bana ñuixuan. Cana 'acëma 'itsían. ³¹ 'Ën xucéantu, Nucën 'Ibu Jesucristonën 'amicëxun 'ën micama a ñuiquin bana ñuixuncëx camina ami sinan. Mitsúxmi ami sináncë cupí cana cuëëinra cuëënin. Usa cupí cana cuëëni quixun 'unáncësaribi oquin cana 'unanin, 'ëx Jesucristonan cupí cana uinu carana 'ai, uinu carana cuani anuax sapi cana bamati 'ai quixun. ³² Efeso ëmanu 'icë unicamax pianancë ñuinasa 'aish, 'ëmi nishcëxunbi Cristo ñuiquin a unicama bana ñuixunia ca acaman 'ë bëtsi bëtsi oxa. Usa 'aínbi ca bamatancëxa Cristo baísquiama 'aínbi 'ëx unin bëtsi bëtsi ocë 'inuxun bana ñuixuncë ax ñancáishi 'itsíanxa. Unia bama 'aish Cristo utëcëncëbë baísquitima 'ain cananuna uni raírinëxa quicësaribiti ësaí quitsían: “Bëtsi nëtënbi cananuna ashiti bamati 'ain. Usa 'ain cananuna bamacëma pain 'ixun pucháquin pianan xëai nux cuëëncësa oíshi 'iti 'ain”.

³³ 'Atimati banacë unínma mi parania ca bërúancat. Ësaía uni quicë bana ax ca asérami 'icën: “Upí 'ixunbi 'atimatia bëtsi banaia cuaquin ca unin 'atimaquin sinánquin ñu 'atima 'ati 'icën”. ³⁴ Micama raírinën uisai 'iti cara Nucën Papa Dios cuëënia quixun sináncëma 'ixun camina ñu 'atima 'ain. Ñu 'atima 'acë 'aíshmi rabínun quixun cana ësaquin mitsu cain. Usa 'ain camina ami sinanati ax cuëëncësabi oi 'iquin ñu 'atima 'atima 'ain.

Uisai cara uni bama 'aíshbi baísquiti 'icë quicë bana

³⁵ Raíri unix sapi ca quiti 'icën: —¿Uisai cara uni bama 'aish Cristo utëcëncëbë baísquiti 'ic? ¿Baísquix cara uisa uni 'iti 'ic?” ³⁶ Usaía quicë uni ax ca bana cuacëma unisa 'icën. Ënëx ca ësa 'icën. Unían 'apácëx ca ñu ënxë aín íxa cotanun aín nami chëquia. ³⁷ Trigo 'apánan bëtsi ñuribi 'apáquin ca unin aín i 'apáquinma aín bëruishi 'apatia. ³⁸ An mëníosabi oquin ca Nucën Papa Diosan ñu ënxë 'apácë anua aín i comiquin canimia. Bëtsi bëtsi ñu ënxë ca aín íxa uisa cara, usa 'itánun canimia. ³⁹ Camabi ñux ca mësçú 'icën. Unix ca ñuina iscësama 'icën. Men nicë ñuinanëx ca ñu pëchiñu iscësama 'icën, ñu pëchiñunëx ca bacanu 'icë ñuina iscësama 'icën. ⁴⁰ Naínu 'icë ñux ca menu 'icë ñu iscësama 'icën. Naínu 'icë ñux ca upí 'icën, 'imainun ca menu 'icë ñuxribi upí 'icën. Usa 'aíshbi ca naínu 'icë ñun upí ax menu 'icë ñun upí iscësama 'icën. ⁴¹ Usa 'ain ca barín pëcacë ax bëtsi 'icën. 'Uxën pëcacëribi ca bëtsi 'icën. Usaribiti ca 'ispan pëcacë bëtsiribi 'icën. Usa 'ixun ca camabi 'ispan bëtsin pëcacësaribi oquin pëcaima. Usa 'aíshbi ca camáxbi upí 'icën. ⁴² Usaribiti ca uni bama 'aish baísquicë, ax bamacëma pain 'aish uni 'icësaribiti 'itima 'icën. Uni bamacë maíncë ax ca aín nami, aín xo acamax chëquia. Usa 'aíshbi ca baísquitancëx chëquitëcënx bamatëcëntima 'icën. ⁴³ Bamacë maíncëx 'aisama 'itancëxbi ca baísqui upíra upí 'iti 'icën. Bamacë maíncëx aín cushi 'aíma 'itancëxbi ca baísqui cushi 'iti 'icën. ⁴⁴ Ënë menua tsócë unicamax ca aín nami, aín xo, acamax chëquiti 'icën. Usa 'aíshbi ca bama 'aish baísquitancëx aín nami, aín xo, acamax bëtsi 'aish

chëquitima 'icën. Axa chëquiti nami, xo acamañu 'iá 'aíshbi ca axa chëquitima nami, xo, acamañu 'inuxun 'aia.

⁴⁵ Acama ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Nucën Papa Diosan a pain unio uni, Adán, ax ca sinánñu 'ianan banañu 'ianan an ñu 'ati 'iacëxa”. Usa 'aínbi ca Cristo, Adánsaribi uni 'ixunbi an Nucën Papa Diosnan 'inun uni iëmiquin abë chëquítimoï nëtétimoïa tsónun 'imiti, a 'icën. ⁴⁶ Axa chëquitima namiñu pain ca uni 'itima 'icën. Axa chëquiti namiñu pain 'itancëx ca uni axa chëquitima namiñu 'iti 'icën. ⁴⁷ A pain unio uni ax ca me 'acë 'iacëxa. A caxua ucë ax ca me 'acëma, naínuaxa ucë, Nucën 'Ibu Jesucristo, 'iacëxa. ⁴⁸ A pain unio ucë uníxa me 'acë 'iásaribi ca ënë menu 'icë unicama 'icën. Usa 'aínbi ca uicamax cara ainan 'icë acamax naínu 'icë Jesucristo, asaribi 'iti 'icën. ⁴⁹ A pain me 'acë uni ax ca namiñu 'ianan xoñu 'iacëxa. Usa cananuna nuxribi 'ain. Usa 'aíshbi cananuna nux ainan 'aish Jesucristonën namisaribi 'iti 'ain.

⁵⁰ Ën xucéantu, ësáquin cana mitsu cain, nucën nami, nucën xo, acamax ca Nucën Papa Diosan nëtënu 'itima 'icën. Aín nëtënu 'icë ñucamaxa chëquitima 'ain ca chëquiti ñucamax anu 'itima 'icën. ⁵¹ Unin 'unánma ñu cana mitsúnmi 'unánun quixun ësáquin ñuin, camáxira cananuna bamatima 'ain. Bamacëma 'aíshbi cananuna camáxbi bëtsi 'iti 'ain. ⁵² Nuxnu bëriquicë usariishi cananuna bënëtishi aín manë banañua banocëbëishi bëtsi 'iti 'ain. Usai 'i cananuna bama 'aish amiribishi bamatëcëntimoï baísquiti 'ain. Usai 'imainun cananuna bamacëmacama nuxribi bëtsi 'iti 'ain. ⁵³ Nun nami, nun xo, acama chëquiti 'aíshbi cananuna bëtsi 'aish nun nami, nun xo acama chëquitima 'ain. Usari ca nun nami, nun xo acamax bamati 'aíshbi amiribishi bamatëcëntimoï 'iti 'icën. ⁵⁴ Nun nami, nun xo, acama chëquiti aíshbia bëtsi 'aish chëquitima 'ianan nun nami, nun xo, acamax bamatëcëntimoï 'icë 'ain ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quiásabi oi 'iti 'icën. A bana ca ësai quia: “Bama 'aíshbi ca baísqui ax uní bamatëcëntimoï tsóti 'icën. ⁵⁵ Usaía 'icëbë ca bamaquin anun unin paë tanti 'aíma 'iti 'icën. Bama 'aíshbi ca uni bamatëcëntimoï tsóti 'icën”. ⁵⁶ Aín 'ucha cupí ca unicama chëquinux bamaia. Nucën Papa Diosan bana cuënëo anua ca unin 'unania, uisa ñu 'ati cara 'ucha 'icën, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun. A bana quicësoi 'ima ca uni 'uchaia. ⁵⁷ Usa 'aínbi cananuna Nucën 'Ibu Jesucristo cupí nun 'uchacama tërëncë 'aish bamatimi racuëtima ax utëcëncëbë baísquitancëx bamatëcëntimoï tsóti 'ain. Usaquin 'unánquin cananuna cuëenquin Nucën Papa Dios –asábi ca –quixun cain.

⁵⁸ Ën nuibacë xucéantu, uisa ñu cara 'icëbëbi camina ëníma ami catamëti Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oi 'iquin aín bana unicama ñuixunti 'ain. Camina 'unanin, usaquinmi Cristonëan cushiocëxun 'acë ax ca ñancábimi 'acëma 'icën. Usaquin 'unánquin camina ënquinma mitsun 'acësamaira oquin nëtë camabi 'ati 'ain.

16

Axa Jerusalénu 'icë Jesucristomi catamëcë unicama curíqui buánmia

¹ Axa Jesucristomi catamëcë unicama curíqui 'inánti ñuiquinmi 'ë ñucácëxun cana mitsu cain, 'ën Galacia menu 'icë unicama cacësabi oquin camina mitsúnribi curíqui 'inánti 'ain. ² Domingo nëtëcaman camina mitsu achúshi achúshinën mitsúnmi bicë curíqui uiti caramina 'inánuxun nanti 'ai quixun upí oquin sinántancëxun min xubunuxun nanti 'ain. 'Ëx bëbacëbëtan 'atima cupí camina usaquin 'ati 'ain. ³ Mitsúnmi nancë curíquia an Jerusalénu buánti camina uni raíri caísti 'ain. Usa 'ain cana bëbaquin, 'ën a unicama mitsúnmi nancë curíqui acëñun uisa cupí cara atux cuania quixun caquin cuënëoxun

quirica 'inánquin, Jerusalénua a buani cuantánun xuti 'ain. ⁴ 'Ēxribi cuanti asábi 'ain ca a unicamax 'ēbē cuanti 'icēn.

Pablo Macedonia me 'imainun Corinto ėmanu cuanti sinan

⁵ Macedonia mecamanu cuanti cana sinanin. Anu cuantancēx cana anuax mitsu isi cuanti 'ain. ⁶ Cuantancēx bēbatancēx sapi cana mitsunu pan 'iti 'ain, anuxun mita inúmi. 'Itancēx anuax cuania camina 'ēn cuanti 'ē mēníoxuncanti 'ain. ⁷ Inúquinshi mitsu isti cana cuēēniman. Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēncēbē cana mitsubē 'ēora pain 'i cuanti 'ain. ⁸⁻⁹ Efeso ėnuxun 'ēn a ñuiquin bana ñuixunia cuati cuēēni ca 'itsa uni Cristomi catamētia. Usaía 'icēbētanbi ca 'itsa uniribi 'ēn ñuicē bana cuaisama tanquin timanan 'ēn ñuixunxunma 'anun 'ē 'imitisa tania. Usa 'ain cana Pentecostes nētē utámainun Efeso ėma ėnu pan 'iti sinanin.

¹⁰ 'Ēn 'acēsaribi oquin ca Timoteonēn Nucēn 'Ibu Jesucristo ñuiquin unicama bana ñuixunia. Usa 'ain camina axa bēbaia upí oquin biti 'ain, mitsubē 'aísha upí oquin sinani cuēēnun. ¹¹ Usa 'ain camina a ñui uisaíbi banacantima 'ain. Axa nucēn xucēantu raíribē aia cana cainin. Usa 'ain camina mitsubē 'itancēxa ėnu unun anúan uti ñu 'inánan upí oxun xuti 'ain.

¹² Nucēn xucēn, Apolo, a ñuiquinmi mitsun 'ē ñucácē, a ñuiquin cana mitsu cain, a cana axa Jesucristomi catamēcē uni raíribēa mitsu isi cuantánun quixun can. Cacēxbi ca bērí cuainsama tanxa. Usa 'ain ca uinsaran cara cuanti 'icē quixun isti 'icēn.

Pablonēan ashiquin bērúanxa 'icánun quixun ca

¹³ Mina 'atima ñu 'ai quiax bērúancaquin camina uisa ñu cara 'icēbēbi manutima Jesucristomi catamēti 'ain. Ami catamēti camina unimi racuētima an cushiocē 'iti 'ain. Upí sinánñu unían sináncēsa oquin camina sinánti 'ain. ¹⁴ Uisa ñu caramina 'ain a 'aquin camina uni nuibaquin 'ati 'ain.

¹⁵ 'Ēn xucēantu, camina 'unanin, Acaya menu 'icē raírinēxa 'icēma pan 'ain ca Estéfana 'imainun aín xubunu 'icēcamax Jesucristomi catamēacēxa. Ami sinánquin ca axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinquin ñu 'axunia. — Ēsaquin nun 'ati ėnēx ca nun ñu mēēti 'icē — quixun ca sinánxa. ¹⁶ A unicamabē upí 'ianan camina aín bana cuati 'ain. An 'acēsaribi oquin ñu 'acē unicama 'imainun an unicama 'aquinquin ñu mēēcē unicama camina abē upí 'ianan aín bana cuati 'ain. ¹⁷ Estéfanas, Fortunato, Acaico acamaxa mitsunuax 'ē isi ucēbē cana cuēēan. 'Ēbēma 'ixunmi mitsun 'ē 'axuntima 'aínbi ca a unicaman 'ē ñu 'axuanxa. ¹⁸ Mitsúnmi xucēxa ucēbē cana cuēēan. Ūsaribiti camina mitsúxribi acama 'ēnua unun xuti cuēēan. Usa unicama camina ax ca upí uni 'icē quixun 'unánti 'ain.

¹⁹ Asia menu 'icēcama axa Jesucristomi catamēcē, acaman ca bērúanxmi 'inun mitsu camia. Aquila 'imainun Priscila 'imainun aín xubunu timēcēcama, an ca Nucēn 'Ibu Jesucristomi sináncē 'ixun bērúinroxmi 'icánun quixun 'ē mitsu camia. ²⁰ Axa Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēcē uni raíricamanribi ca mitsu bērúanxmi 'icanun camia. Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina nuibanani bērúanxa 'inun bētsibē bētsibē cananti 'ain.

²¹ 'Ēx Pablo 'ixun 'ēnbi cuēēnoquin cana bērúanx mi 'icanun cain.

²² Ui unin cara Nucēn 'Ibu Jesucristo sinaníma ax ca Nucēn Papa Diosan iscēx 'aisama 'icēn. Nucēn 'Ibu Jesucristo axa uti cana 'ēx cuēēnin.

²³ An mitsu upiti bucunun nuibaquin 'aquenti cana cuēēnin. ²⁴ Mitsúxribimi 'ēsaribi Cristo Jesúsnan 'icē cana micama sinanin. Ashi, Pablo.

PABLONĒN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

*Corintonuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicama Pablonĕn quirica
cuĕñĕoxuan*

¹ 'Ēx Pablo 'ixun cana mitsu quirica buánmin, camina biti 'ain. Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin ca Jesucristonĕn 'ĕn a ñuiquin aín bana uni ñuixunun 'ĕ caísacĕxa. An caísa 'ixun cana Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. Axribi Jesúsmi catamēcē 'aish ca nun xucĕn 'icĕn. Mitsúxmi Corinto ĕmanu 'icĕ axa Jesucristomi catamēcē unicama 'imainun Acaya menu 'icĕcama axa Jesucristo cupí Nucĕn Papa Diosan iscĕx upí 'icĕ, micama cananuna ĕnĕ quirica buánmin. ² Usa 'aínmi Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibacĕx chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

Tĕmĕraibi ca Nucĕn Papa Diosan nu 'aquinia quixuan Pablonĕn ca

³ Nucĕn Papa Dios ax ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo aín Dios 'ianan aín Papa 'icĕn. Camabí unin ca a rabiti 'icĕn. Ax ca Nucĕn Papa Dios 'icĕn. Ax ca an nuibaquin upí 'inun nu 'imianan nu masá nuitutiabi upí oquin sinánmiti, a 'icĕn. ⁴ Uisa ñu cara 'ia 'icĕbĕnu a cupí tĕmĕrai masá nuitutiabi ca Nucĕn Papa Diosan upí oquinu sinánun nu 'imia. An nu usaquin 'imicĕ cupí cananuna bĕtsi uni nux 'icĕsaribitia tĕmĕrai masá nuitutiabi, 'ĕ 'aquincĕsaribi oquin ca Nucĕn Papa Diosan mi 'aquinti 'icĕ quixun caquin 'aquinti 'ain. Usaquinu uni itsi 'aquinun ca Nucĕn Papa Diosan nuxnu masá nuitutiabi upí oquinu sinánun nu 'imia. ⁵ Jesucristonan cupí cananuna axa tĕmĕrasaribi oi 'aisamairai tĕmĕrain. Usa 'icĕbi ca Nucĕn Papa Diosan, nuxnu Jesucristonan cupí, upíira oquin nu 'aquinia. ⁶ Mitsúnmi —Nucĕn Papa Diosan ca nu nuibatia —quixun 'unánan Jesucristomi catamĕti mitsun 'ucha tĕrĕncĕ 'aish aín uni 'inun cananuna tĕmĕraquinbi aín bana mitsu ñuixuan. Mitsúnmi Nucĕn Papa Diosan ca mitsu tĕmĕraíbimi cuĕĕnun 'imiti 'icĕ quixun 'unánun ca an nuxnu tĕmĕraquinbi tanshiti cuĕĕnun nu 'imia. Usaquin 'unánquin camina mitsun nux 'icĕsaribiti tĕmĕraquinbi Jesucristomi catamĕti ĕnquinma tanshiti 'ain. ⁷ Cananuna 'unanin, nux 'icĕsaribiti mitsux masá nuituti tĕmĕraibi camina Nucĕn Papa Diosan upí oquin sinánmicĕ 'ain. Usa 'ain cananuna, uisa ñu cara 'icĕbĕbi camina Jesucristomi catamĕquin ĕnima quixun sinani, masá nuitutíma cuĕĕnin.

⁸ 'Ēn xucĕantu, mitsúnmi 'unánun cana mitsu cain, Asia menuxun 'aisamaira oquin tĕmĕraquin cananuna sinan, cananuna tĕnĕtíma 'ai quixun. Usa 'ain cananuna bamati sinan. ⁹ Asĕrabi cananuna bamai quixun cananuna sinan. A ñucamax ca ĕsaquin nun sinánun 'iaxa: Nuxbi cananuna iĕtíma 'ain, Nucĕn Papa Dios, an uni bamacĕbi baísquimiti, ainshi ca nu iĕmiti 'icĕ quixun. ¹⁰⁻¹¹ Nuxnu bamati 'icĕbi ca Nucĕn Papa Diosan nu iĕmiaxa. Usa 'ixun ca usabi oquin nu 'ati 'icĕn. Cananuna 'unanin, mitsúnmi a nu ñucáxuncĕxun ca an 'acĕsabi oquin nu iĕmiti 'icĕn. 'Itsa unían a nu ñucáxuncĕxuan, an nu iĕmianan nu 'aquincĕ cupí, nun upí oquin bana ñuixunia cuati ca ami sinánquin 'aisamaira unin cuĕĕnquin, asábi ca quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabiti 'icĕn.

**I. —ASERABIA NUCĒN PAPA DIOSAN CAISCĒ 'IXUN
CANA BANA ÑUIXUNI —QUIXUAN PABLONĒN CA
(1.12-7.16)**

Uisa cupí cara Pablo Corintonu cuanma 'icè quicè bana

¹² Cananuna asérabi 'unanin, Nucèn Papa Diosan 'imicèx nun nuitu upí 'ixun cananuna unicama paránquinma ñu upíshi 'a quixun. Unicaman ca usaínu 'ia nu isaxa. Uni itsían nu iscésamaira oquin camina usaínu 'ia mitsun nu isacèn. Usaquin sinani cananuna cuèëinra cuèënin. Nunbi unin sináncësa oquin sinani cananuna usai 'icëma 'ain. Nucèn Papa Diosan nu nuibaquin 'aquincëxëshi cananuna usai 'ian. ¹³⁻¹⁴ Nun cananuna mitsúnmi ènë bana cuaisama oquin 'axun mitsu paránuxun quirica buánmicëma 'ain. Nucèn 'Ibu Jesús ucëbëmi mitsux abë 'icè isi cananuna –nun bana ñuixuan cupí ca atux Jesucristobë 'icè –quixun sinani cuèëinra cuèënti 'ain. Nux cuèëncësaribi oi camina, –Pablobëtan ca abë 'icè unicaman nu 'unánmiacëxa –quixun sinani, nu nuibati cuèënti 'ain. Usai ca 'iti 'icè quixun 'unánquinmi mitsun upíra oquin 'unánti cana cuèënin.

¹⁵ Mitsúxmi usai nubë cuèënti 'unánx cana mitsu isi rabëti cuanti sinan, mitsúxmi nubë isanani cuèënun. ¹⁶ Macedonia menu cuanquin mitsu is-biantancëxun Macedonia menuax utécënquinribi mitsu isti cana sinan. Anu 'icëmi Judea menu cuanun mitsun 'è 'aquinti cana sinan. ¹⁷ ¿Sinánxunmaishi carana usaquin mitsu can? Jesucristonanma unix ca –cana 'atima 'ai –quixun 'unanibi –cana 'ati 'ai –quia. ¿Mitsúnmi sináncëx carana 'èx usa uni 'ain? ¹⁸ Usama cananuna nux 'ain. Nucèn Papa Diosan ca 'unania, nux –cananuna cuanti 'ai –quiquin cananuna –asérabi cananuna cuanti 'ai –quixun sinan. ¹⁹ Nucèn Papa Diosan Bëchicë Jesucristo, a 'ëbëtan Silvano 'imainun Timoteonën mitsu ñuixuncë, an ca –cana 'atima 'ai –quixun 'unánquinbi –cana 'ati 'ai –quixun uni cáma 'icën. An ca axa quicësabi oquin 'aia. ²⁰ Nucèn Papa Dios quicësabi oi ca camabi ñu Cristo Jesús cupí sënëoncë 'iti 'icën. Usaquin 'unánquin cananuna Jesucristo cupí, aín bana cuaquin –ca usai 'iti 'icè –quixun Nucèn Papa Dios rabin. ²¹ Nucèn Papa Dios ax ca an micama 'acësaribi oquin nuribi Cristomi catamëcë 'aish ax cuèëncësabi oi 'inun 'imicë a 'icën. 'Imianan ca nuxnu asérabi ainan 'inun nu 'imiacëxa. ²² Nux ainan 'aish cananuna xëñibua 'aínbi abë 'iti 'ai quixunu 'unánun ca Nucèn Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí nubëa 'inun nu 'ináncëxa.

²³ Nucèn Papa Diosan ca 'èn nuitu mëu 'èn ësaquin sináncë 'unania, mitsu nuibaquin mitsúxmi upí 'icè isti cuèëni cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancëma pain 'ain. Nucèn Papa Diosan ca 'unania, usa ca quixun. ²⁴ Jesucristomi upiti sinani camina mitsux ami cushicë 'ain. Mitsúxmi usai 'ia cananuna nun cacësa oími 'inun mitsu caiman. Jesucristomi upiti catamëcë 'aishmi chuámashirua taní cuèëni upitax bucunun quixuinshi cananuna mitsu 'aquinsa tanin.

2

¹ Mitsu masá nuitumiti rabanan cana mitsu isi bënëtishi cuantëcëntima sinan. ² ¿'Èn mitsu masá nuitumia cara uin 'è upí oquin sinánmiti 'ic? 'Èn sapi cana mitsu masá nuitumia, usa 'aínbi camina mitsúnshi 'è upí oquin sinánmiquin 'è cuèënmitti 'ain. ³ Mitsu isi cuaniami 'è masá nuitumiti rabanan cana cuanquinma mitsu usaía quicë quiricashi buánmian. Buánmiquin cana sinan, 'èx cuani masá nuitutíma cuèënia isi camina mitsúxribi upí oquin sinani cuèënti 'ai quixun. ⁴ Mitsu buánminuxun a quirica cuèënoi cana mitsu sinani masá nuituti bëunan mëscuti 'ian. Mitsúxmi masá nuitunun quixun cana a quirica 'acëma 'ain. 'Èn cana asérabi mitsu nuibati quixunmi 'unánun cana usaquin 'an.

Axa numi 'uchacë uni aín 'ucha manumiti bana

⁵ 'Aisamaira oquin mitsu masá nuitumitisama tanquinbi cana mitsu cain, an ñu 'atima 'acë unin ca 'ëishima micamaribi masá nuitumiäxa. ⁶ Timëxunmi mitsun 'ën mitsu cacësa oquin 'acë uni a camina usashi oxun ënti 'ain. ⁷ Usaquin 'acëxa sinanatia camina aín 'acë ñu manuquin a nuibaquin aín masá nuitucë nëtëmiquin, upí oquian sinánun 'aquinti 'ain, äxa 'aisamaira masá nuituti rabanan. ⁸ Usaquin 'aquin camina axribia mitsubë timënun canan mitsun camina a nuibatí quixuan 'unánun abë upíonanti 'ain. ⁹ Aséribi caramina Jesucristo cuëencësabi oquin 'aquin, 'ën mitsu cacë bana cuaquin 'ati 'ai quixun 'unánun, cana a quirica mitsu buánmian. ¹⁰ Usoquin 'aquinmi mitsun aín 'ucha manuquin, aribi manumicëbëtan, cana 'ënribi aín 'ucha manuin. Äxa 'ëmi 'uchacëbi cana mitsúnmi aín 'ucha manucë cupí, 'ënribi aín 'ucha manuan, Cristo cuëencësabi oquin. ¹¹ Usoquin manucëma 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an nu 'atimaquin sinánmiquin 'atimamiti 'icën. Usa ca ax 'icë quixun cananuna 'unan. An usoquin nu 'atimaquin sinánmity rabanan cananuna aín 'ucha manui a unibë upí 'iti 'ain.

Troasnuäxa Tito isíma Pablo bënëa

¹² Troas ëmanuxun Cristo ñuiquin bana ñuixunux bëbatancëxun, ax cuëencësabi oquin 'ën ñuixuncëxun cuati ca unicama cuëëanxa. ¹³ Cuëënia ñuixunti 'aishbi cana nucën xucën Titobë mërananxma bënëti, anu 'icë unicama ëbiani, Macedonia menu cuan.

Cristomi catamëti aín unicama cushi 'iti bana

¹⁴ Ñunshin 'atimanëan nu 'atimaquin sinánmisa tanan aín bana ñuixunxunma 'anun 'imitisa taniabi ca Nucën Papa Diosan, Cristo Jesús cupí, nun 'acësabi oquinu aín bana ñuixunun nu 'imia. An ca aín 'acësabi oquin nu 'aquinia quixun 'unánquin cananuna —asábi ca —quixun caquin a rabin. Uinu caranuna cuani, anuxun ca nun nu Cristo Jesús ñuiquin aín bana ñuixunia, a banax ca aséribi upíira 'icë quixun unin sinania. ¹⁵ Nun Cristo ñuiquin aín bana unicama nuibaquin ñuixuncëbë ca Nucën Papa Dios cuëënia. Nun nu ñuixuncëxun cuatia raíri uni ainan 'inun iëmicë 'imainuan raíri unix ami sinántisama tani iëmicëma 'aínbi ca Nucën Papa Dios nun nu a unicama nuibaquin aín bana ñuixuncëbë cuëënia. ¹⁶ Äxa ami sinántisama tancë unicamax ca nun nu Cristo ñuixuncëxun cuatíbi cuëënima, xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbëma 'iti 'icën. Usa 'aínbi ca äxa ami sinántisa tancë unicamax nun nu Cristo ñuixuncëxun cuati, ami catamëti —usai 'inux iëmicë 'aish cana xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ai —quixun 'unani cuëënia. ¿Usoquin unicama sinánmiquin bana ñuixunti cara uin 'ati 'ic? ¹⁷ 'Itsa unin ca curíqui biti cupíshi Nucën Papa Diosan bana ñuixunquinbi a bana quicësa oquin ñuiquinma bëtsi oquin ñuixunia. Usa 'aishbi cananuna nux a unicamasama 'ain. Usa 'ixun cananuna Cristonan 'ianan Nucën Papa Diosan nu aín bana ñuixunun caíscë 'ixun, äxa cuëencësabi oquin aín bana unicama ñuixunin.

3

Anun uni upí 'aish ainan 'iti Nucën Papa Diosan mënío bana

¹ ¿Ësaquinu mitsu cacëxun caramina nux cananuna nubi rabiacati quixun sinanin? Usama ca. Uni raírinën 'acësa oquin cananuna mitsu isi cuanquin, uisa uni caranuna nux 'ai quixun 'acë quirica buántima 'ain. 'Anan cananuna usa quiricami nu 'axunun quixun mitsu catima 'ain. ² Usaquin 'acë quirica isquinmabi ca nun nu mitsu bana ñuixuncë cupí unin mitsu isquin nux caranuna uisa uni 'ai quixun 'unánti 'icën. ³ Nun cananuna usoquin mitsu 'unánmia quiáxa quicë bana ax ca quiricanu tintan 'anan maxax paránu

'acëma 'aishbi Cristo cupía Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan mitsun nuitunu 'imicë 'icën.

⁴ Nucën Papa Diosan ca Cristo cupí mitsu aín bana ñuixunun nu 'aquianxa quixun 'unánquin cananuna usaquin sinanin. ⁵ Nun cushínbi cananuna Cristo ñuiquin mitsu bana ñuixuan quixun cananuna sinaniman. Nucën Papa Diosan 'amicëxuinshi cananuna mitsu aín bana ñuixuan. ⁶ Moisésnën usaía judíos unicama 'iti ñuiquin cuënëo bana ca quia, a bana quicësabi oi 'icëma 'aish ca uni Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'icën. Usa 'aínbi ca a banama bana íó, a ñuixunun Nucën Papa Diosan nu 'imiaxa. A banax ca quia, aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx ca uni ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë upí 'iti 'icën.

⁷ Aín bashinuax maxax paránu Nucën Papa Diosan cuënëocë bana a 'unánquian unin, 'uchati ca 'aisama 'icë quixun sinánti, a bëi atu 'inani aia ca Moisés Israel unicaman aín bëmáñan ichúquin bëténancëxun ami racuéquin ñachama 'icën. Usai 'ia iscasmacëxbi ca aín ichúcë ax munuira munu nëtëbuacëxa. ⁸ A bana Nucën Papa Diosan Moisés 'inan, asamaira ca –Cristo cupí ca uni aín 'uchacama tërëncë 'ianan Nucën Papa Diosnan 'aish aín Bëru Ñunshin Upíñu 'ia –quicë bana ax 'icën. ⁹ Moisésnëan uni 'inan banaxa upíira upí 'aínbi ca a bana quicësabi oquin 'acëma 'aish uni Nucën Papa Diosan 'uchocë 'ia. Usa 'aínbi ca a ñui quicë bana cuati Cristomi catamëti aín 'ucha tërëncë 'aish uni Nucën Papa Diosan 'uchocë 'ima. Usa 'ain ca Moisésnën cuënëo banasamaira 'aish Cristo ñui quicë banax upí 'ia. ¹⁰ Moisésnëan uni 'inan banaxa 'iásamaira oi ca Cristo ñui quicë bana upí 'icën. ¹¹ Nucën Papa Diosan 'ináncë bana uni 'ináncëbë ichutibi ca Moisésnën bëmáñan bënëtishi aín ichúcë nëtëbuacëxa. Usa 'ainbi ca Cristo ñuicë bana axira bëtsi banasamaira upí 'ain usai ami catamëtia uni upí 'iti ax nëtëtima.

¹² Cristo ñui quicë banaxa nëtétimoí upí 'ain, usai 'i ami catamëtia ca uni upí 'iti nëtëtima quixun aséribi 'unánquin cananuna rabínquinma unicama ñuixunin. ¹³ Aín bëmáñan ichúcë axa nëtëtima Israel unibunën isia quiax ca Moisés bëmápucüacëxa. Moisés usai 'iá 'aínbi cananuna nux usai 'ima. ¹⁴ Israel unibunën ca uisashi oquin cara Nucën Papa Diosan atu upí 'imitisa tancëxunbi 'unánma 'icën. Usa 'aish ca bëmápucucësa 'iacëxa. Bërí nëténribi ca a bana isquinbi cuatima. Cristomi catamëquin cuni ca unin, uisashi oquin cara Nucën Papa Diosan Moisés 'inan bana quicësabi oi 'inun aín unicama 'imiti 'icë quixun 'unánti 'icën. ¹⁵ Bërí nëténbi ca Moisésnën cuënëo bana isquinbi uisashi oquin cara Nucën Papa Diosan aín unicama 'imitisa tania quixun 'unanima. ¹⁶ Usa 'aínbi ca, Nucën 'Ibu Jesús ca aséribi Cristo 'icë quixun sináñan ami catamëquin cuni 'unánti 'icën. ¹⁷ Nucën 'Ibu Jesucristonën sináncësaribi oquin ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinania. Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamëcë unin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun, upí oquin uisashi oquin cara Nucën Papa Diosan aín unicama 'imiti 'icë quixun 'unáñan, Nucën Papa Dios quicësabi oi 'i cuëñia. ¹⁸ Usa 'ain cananuna bëmápucucësama 'ixun, Jesús ca aséribi Cristo 'icë quixun 'unani ami catamëti ainan 'ain. Barían pëcaquin espejo ichucësaribi oquin ca Jesucristonëñbi asaribi 'inun aín upí nu 'inania. Usaquian nu 'acëx cananuna bërámanu 'á ñucama ëuncubiani Jesucristo cuëñcësabi oi bëtsi sináñnu 'aish, asaribi 'in. Aín Bëru Ñunshin Upitanbia 'imicëx cananuna usai 'in.

4

¹ Ësoquin cana mitsu cain, 'uchañuira 'icëbi nuibaquin sinanamixun ca Nucën Papa Diosan aín bana uni ñuixunun nu 'imiaxa. Usa 'ain cananuna

masá nuituquin ênquinma aín bana uni ñuixunin. ² Uni itsimi unêxunu 'acê ñucama ênquin cananuna a 'aínu rabínti ñu 'atimaribi 'aiman. Uni paránti sinánquinma cananuna Nucên Papa Diosan banaribi bêtsi oquinma ax asérabi quicê banaishi uni ñuixunin. Usaquin ñuixunia cuaquin ca camabi unin 'unánti 'icên, Nucên Papa Diosan iscêxun cananuna ax quicêsabi oquin aín bana ñuixuni quixun. ³ Nun nu Jesucristomi catamêti ca uni Nucên Papa Diosnan 'iti 'icê quixun uni ñuixuncê 'aínbi sapi ca axa Jesucristomi catamêti iêtisama tancê unicaman a banax ca upí oquin cuaisama 'icê quixun sinánti 'icên. ⁴ Usaquin sináncê unicaman ca ñunshin 'atimanên 'apúan sinánmicêxun, uisairai cara aín 'ucha têrêncê 'aish Nucên Papa Diosaribi, Cristo, ainan 'iti 'icê quixun 'unanima. ⁵ Nuxbi ñuiacaquin cananuna unicama bana ñuixuniman. Usoquin cananuna —Jesucristo ax ca Nucên 'Ibu 'icê —quixun unicama bana ñuixunin. Nuxbi ñuiacaquinma cananuna Jesús, an nu nuibacê, an nu sinánmicêsabi oquin aín bana mitsu ñuixunin. ⁶ Nucên Papa Dios axa bérâma, “Bêánquibucê ca pêquiti 'icê” quiá, anbi ca Cristonêan nun nuitu mêuñun nu chuámashi tani cuêênquinu uisaira upí cara Nucên Papa Dios 'icê quixun 'unánun 'imiáxa.

Jesucristomi catamêtishi uni upiti tsóti bana

⁷ Nun cushínbi 'atsínxunmabi cananuna an 'amicêxuinshi ax cuêêncêsabi oquin 'ati 'ai quixuan unicaman 'unánun ca Jesucristo cupí Nucên Papa Diosan nux abê upí 'ixúnu aín cushínbi ñu 'anun nu 'imiá. ⁸ Unían nu 'atimocêxbi cananuna Nucên Papa Diosan nu 'aquincê cupí asábi 'ain. Uisa ñu cara 'icêbêbi cananuna sináncasmai bënêtiman. ⁹ Unin bêtsi bêtsi oiabi ca Nucên Papa Diosan nu ênima. Unin bamatanun quixun méeçêxbi cananuna bamaiman. ¹⁰ Uinu caranuna cuani anuax cananuna Jesús 'iásaribiti, camabi nêtên tēmêrai unin bêtsi bêtsi ocê 'ain. Usaínu 'iabia Jesusan nubê 'ixun nu 'aquinia ca camabi unin isti 'icên. ¹¹ Jesusan ca nu iêmiquin 'aquinia quixun camabi unin isnun ca nun aín bana ñuixuncêbê uni raíri nêtétima nu bamamicatsi quiax 'ésénania. ¹² Aín bana ñuixuncê cupí nu bamamisa tani uni numi éséñanmainunbi camina mitsux nun nu ñuicê bana cuati Jesúsni catamêti nêtétimoí Nucên Papa Diosnan 'inux iécê 'ain.

¹³⁻¹⁴ Cananuna 'unanin, Nucên Papa Dios, an Nucên 'Ibu Jesús bamacêbi baísquimia, an ca usaribi oquin nuribi ainan 'icê Cristo utêcêncêbêtan baísquimiti 'icên. Baísquimitancêxun ca mitsubênu abê aín nêtênu 'inun nu 'imiti 'icên. Usaquin 'unánquin cananuna —ainan 'inun an nu iémicê 'ixun ca Nucên Papa Diosan nu 'aquinia —quixun unicama cain, bérâma Nucên Papa Diosan 'amicêxun aín unin êsaquin cuênêosabi oquin: “Nucên Papa Diosan ca 'ê 'aquinia quixun 'unánquin cana camabi uni —usa ca —quixun can”. ¹⁵ Nun tēmêraqinbi mitsu bana ñuixuncêx camina 'itsaxira Nucên Papa Diosan nuibaquin 'aquincêx ainan 'aish cuêênin. Usai 'iquin camina mitsun 'itsaxuinra Nucên Papa Dios —asábi ca —caquin a rabin, Nucên Papa Dios cuêênun.

¹⁶ Usa 'ain cananuna masá nuituquinma aín bana ñuitiribi êniman. Nucên nami axa abiira abi xênibucêbêtanbi ca Nucên Papa Diosan camabi nêtên ami catamêti cuêênun nu cushioia. ¹⁷ Cananuna 'unanin, ênê nêtênuaxnu tēmêracê 'aínbi ca a ñucamax bënêtishi cêñutia. Tēmêracêbi ca nun sináncêsamaira oquin Nucên Papa Diosan nux tēmêracê cupínu abê 'aish chuámarua tani cuêênra cuêênun nu 'imiti 'icên. ¹⁸ Usa 'ixun cananuna nun bérúnbi iscê ñu 'aisamaira oquin sinánquinma unin iscêma ñu, uni nuibati, cêmêi banatima, upí sinánñu 'iti, acama sinanin. Nun bêrun nu iscê ñucamax ca cêñúti 'icên. Usa 'aínbi ca unin aín bêrun iscêma, nun nuitu mêuñu sináncê ñucamax, Nucên Papa Dios rabiti, uni 'aquinti, acamax cêñútima 'icên.

5

¹ Cananuna 'unanin, bërâma unin 'á 'aísha xubu chëquicësaribiti ca nun nami anu nun bëru ñunshin 'icë ax 'ia. Usaía nun nami 'iti 'aínbi ca Nucën Papa Diosan chëquitimoínu anu abë 'iti a aín nëtënu nu mëníoxuanxa. Ax ca unían 'acëma 'icën. ² Usai cananuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ai quixun 'unani cananuna asérabi ënë nëtënuax anu cuainsa tani bënëtin. ³ Anuax cananuna ënë namima bëtsi namiñu 'iti 'ain. ⁴ Ënë nëtënu 'aish cananuna paë tani masá nuituti bënëtin. Usa 'aish cananuna ënë namiñuma bëtsi nami bamatima, axa usabii 'iti, aañu 'iti cuëënin. ⁵ Usaínu 'inúan an nu 'imicë ax ca Nucën Papa Dios 'icën. An ca, usai cananuna 'iti 'ai quixúnu 'unánun aín Bëru Ñunshin Upí nubëa 'inun nu 'inácëxa.

⁶ Usa 'ain cananuna an ca aín quicësabi oquin nu 'imiti 'icë quixun sinani, Nucën Papa Diosmi catamëti bënëtiman. Ënëribi cananuna 'unanin, ënë nëtënu 'aish, nun nami, nun xo acamax íó 'icëma pain 'aish, cananuna Nucën 'Ibu Jesúsbe aín nëtënuirama pan 'ain. ⁷ A isímabi cananuna ënë nëtënuax ami catamëti ax cuëëncësoi 'in. ⁸ Usa 'aish cananuna —an ca abë 'inun nu 'imiti 'icë —quixun 'unani chuámashi tani cuëënin. Usai 'i cananuna ënë nëtënu 'ima Nucën 'Ibu Jesúsbe aín nëtënu 'iisa tanin. ⁹ Usa 'ain cananuna ënë nëtënu 'aish 'icësaribiti aín nëtënuunribi ax cuëëncësa oquin ñu 'ati cuëënti 'ain. ¹⁰ Utëcëntancëxun ca Cristonën unicama achúshi achúshi uisaquin cara ënë nëtënuun ñu 'axa quixun isti 'icën. Usoquin ca, atun ñu 'acë cara upí 'icë, cara upíma 'icë quixun isti 'icën. Atun ñu 'acësabi oquin istancëxun ca raíri ax cuëëncësabi oquin 'acë, axa cuëënun 'imianan raíri an aín bana quicësabi oquin 'acëma uni a uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'icën.

Usai cara uni chuámarua 'iti 'icë quicë bana

¹¹ Usaquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën unicama ashúshi achúshi isti 'icë quixun 'unánquin cananuna ami racuéquin camabi unínribi 'unánun a ñucama ñuiquin bana ñuixunin. An nu sinánmicësabi oquin cananuna bana ñuixuni quixun ca Nucën Papa Diosan 'unánxa. Usaquinu 'aiami mitsúnribi 'unánti cana cuëënin. ¹² Nuxbi rabíacatëcëni banaquinma cananuna mitsun uisa caranuna nux 'ai quixun 'unánquin axa nu ñui banacë unicama canun quixun usaquin mitsu can. A unicaman ca —nux cananuna upí 'ai —quixun uni sinánmisa tanquinbi aín nuitu upí 'iti sinanima. ¹³ Uni raírinëan, nux cananuna ñunshíncësa 'ai quixun sinánmainunbi cananuna Nucën Papa Dios ax cuëëncësabi oquin ñu 'ain. Usaribi oquin cananuna raíri unínribia, nux cananuna ñunshíncëma asábi 'ai quixun sinánmainun, mitsúxmi upiti Nucën Papa Diosmi sináncë 'inun, aín bana mitsu ñuixunin. ¹⁴ Cristonën ca camabi uni 'itsaira nuibatia quixun 'unánquin cananuna a sinánquin —usa ca —quixun atu cain. Cananuna 'unanin, ax achúshi 'aishbi ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi camabi unin 'ucha cupí bamacëxa. Usaía Cristo 'iá 'ain, cananuna tëmëraíbi nux cuëëncësabi oi 'ima, ax cuëëncësabi oi 'iti 'ain. ¹⁵ Aín unicamaxa ënë nëtënuax atux cuëëncësa oi 'ima, ax cuëëncësabi oi 'inun ca Cristo, axa atu cupí bamatancëx baísquia, ax camabi unin 'ucha cupí bamacëxa. ¹⁶ Bërâma uni isquin, ax ca unishi 'icë quixun sinan 'ixunbi cananuna bërí, uisa uni cara, —axribi ca Jesucristonan 'iti 'icë —quixun sinanin. Usaribi oquin —Cristo ax ca unishi 'icë quixun sinan 'ixunbi cananuna bërí Cristo ax ca asérabi Nucën Papa Diosan Bëchicë, an nu ainan 'inun iëmicë, a 'icë quixun 'unanin. ¹⁷ Usa 'ain ca uinu 'icë unix cara Cristomi catamëtia ax Cristobë 'aish bëtsi uni 'icën. Usa 'ixun ca bërâma 'acësa oquin sinántëcënimá. Bëtsi oquin ca sinania.

¹⁸ Nucën Papa Diosan 'imicëx ca axa Cristomi catamëcë uni usai 'ia. Cristo cupí nux abë upí 'inun ca Nucën Papa Diosan nu 'imiacëxa. 'Imianan ca

camabi uníxa abë upí 'inun aín bana ñuixunun nu 'imiacëxa. ¹⁹ Ënëx ca ësa 'icën: Nucën Papa Diosan ca Cristo cupía camabi uni abë upí 'inun mëníocëxa. Mëníonan ca atun ñu 'atima 'acëcama a sinántëcënxunma tërënxuanan, nun aín bana anun unicama abë upí 'inun ñuixunun nu cacëxa. ²⁰ Nux Cristonën 'imicë 'ixun cananuna an sinánmicësabi oquin mitsu ësaquin cain, Nucën Papa Dios anbia mitsu cacësa 'inun: Nucën Papa Diosbë upí 'inux camina mín 'uchacama tërëncë 'inun Jesucristomi catamëti 'ain. ²¹ Cristo axa aña 'uchañumabi 'icëbi ca nun 'uchacama tërëncë 'inúan, nun 'ucha bitsi 'uchañuirasa 'inun Nucën Papa Diosan 'imiacëxa, nux an iscëx 'uchañuma 'inun. Nuxnu abë 'imainuan Cristo axribi nubë 'icëbëtanu ax cuëëncësabi oquin 'anun ca Nucën Papa Diosan nun 'uchacama a 'ináncëxa.

6

¹⁻² Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia:

Anúnmi 'ë ñucácë nëtën cana min bana cuan. Cuaquin cana anúnmi 'ënan 'inux iëti nëtën mi iémian.

A bana quicësabi oi ca bëríribi anúan mitsun ñucácëxun cuati nëtë a 'icën, bëríbi ca anúan mitsu ainan 'inun iëmiti nëtë 'icën. Usa 'ain cananuna Nucën Papa Diosbëtan mitsu cain, an mitsun bana cuanan 'aguinsa tancëxun camina an mitsu 'aquinun axa cuëëncësabi oquin a ñucáti 'ain.

³ Uinu 'icë unínbia nun bana —'aisama ca —quixun caquin cuaisama tanunma cananuna ñu 'atima 'aquinma Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquinshi 'ain. ⁴ Bëtsi bëtsi onan numi nishquin unin tëmëramicë 'ianan uisa ñu cara 'icëbëbi bënëquinma tanshiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunia isquin ca camabi unin 'unánti 'icën, nux cananuna aséribi Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun. ⁵ Unían nu mëëanan sipuanan raíri uni numi tsuáquirumimainun 'aisamaira oquin ñu mëëanan, 'uxti tëanan 'acëñuma 'aish panancë 'ixunbi cananuna bënëquinma tanshitin. ⁶ Usa 'ixun ñu 'aisama 'ati sinánquinma Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'ixun ami nishíma unibë aséribi upí 'ianan Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ianan, paránquinma aséribi uni nuibanan ⁷ bëtsi bana ñuiquinma, an cushiocëxuinshi aín bana ñuixunia isquin ca nux cananuna aséribi Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun camabi unin 'unánti 'icën. An iscëx nun nuitu upí 'ixun cananuna racuëquinma uni itsiribi Cristomi sinánun 'aquinti 'ain. Usoquin 'aia ca numi manánquinbi unin 'unánti 'icën, nun cananuna ñu 'aisama 'acëma 'ai quixun. ⁸ Raíri uni nu ñui —a unicamax ca aín nuitu upí 'icë —quimainun raírinëxribishi nu ñui 'atimati banaia. Usaribitia raírinëx nun isanuna Nucën Papa Diosan bana upí oquin ñuixuni quimainun ca raírinëxribi nun isanuna Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'ai quia. Usaribiti ca raíri uníxa —Pablonën bana ca aséribi 'icë —quimainun raírinëxribishi —a banax ca cëmë 'icë —quia. ⁹ —Uínbí 'unáncëma ca a uni 'icë —quiax nu ñui quicancëbëbi ca raíri —nun 'unáncë ca Pablo 'imainun abë 'icë unicama 'icë —quia. Bamatisa 'aíshbi cananuna iëan. Usai 'ínu upíti ami catamëti 'unánti cupía Nucën Papa Diosan nu castíancëxbi cananuna bamacëma 'ain. ¹⁰ Masá nuitucë 'aíshbi cananuna chuámaruashi 'ain. Ñuñuma 'ixunbinu Cristo ñuiquin bana ñuixuncëx ca an a bana cuacë unicamax uni ñuñu 'icësamaira oi chuámarua tani cuëënia. Ñuñuma 'icëbi ca Cristonën nubë 'ixun ax cuëëncësabi oínu anun 'inun nu ñu 'inania.

¹¹ Corintonu 'icë nucën xucéantu, aséribi mitsu nuibaquin cananuna nux 'icëcama 'imainun nun sináncë ñucamaribi mitsu ñuixuan. ¹² 'Itsaira mitsu nuibaquin nun cacësaribi oquin mitsun nu nuibaquin cati sináncëbëtanbi camina nu cacëma 'ain. ¹³ Usa 'icë cana unían aín bëchicë cacësaribi oquin mitsu cain, 'ën mitsu 'acësaribi oquin camina 'ëribi nuibacanti 'ain.

Nux cananuna anu Nucën Papa Dios 'icë a 'ai quicë bana

14 An ñu upíshi 'acë unin sináncësaribi oquin ca an ñu 'aisama 'acë unicaman sinaníma. Usa 'ain camina mitsux Jesucristomi catamëcë 'ixun axa Jesucristomi catamëcëma unicamabëtan atun cuëëncësa oquin ñu 'atima 'ain. Nëtëx ca imëbë mëscutíma. Usaribiti ca Cristonën unicamax Cristonanma unicamabë nuianantima 'icën. 15 ¿Cristonën cara ñunshin 'atimanën 'apúan sináncësa oquin sinanin? Usaquin ca sinaníma. ¿Axa Cristomi catamëcë unin cara axa Cristomi catamëcëma unin sináncësaribi oquin sinanin? Usaquin ca sinaníma. 16 ¿Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun cara atúnbi 'acë ñu unin rabiti 'ic? Ca 'atima 'icën. Nucën Papa Dios, ax bamatimoi tsócë, a aín unicaman rabicë, ax ca mitsunu 'icën, axa ësai quiásabi oi:

'Èx cana atubëbi 'ianan uinu cara atux cuania anuribi atubë 'iti 'ain. 'Èx cana aín Dios a atun rabiti a 'ain, atux ca 'ën unibu 'iti 'icën.

17 Èsairibi ca Nucën 'Ibu Diosan bana quia:

Axa 'ëmi sináncëma unicamabë 'ima 'ianan camina atun sináncësaribi oi 'icantima 'ain. Usai 'iquin camina 'ëx cuëëncëma ñu 'atima 'ain. Usai 'ia cana 'ënan mitsu 'imiti 'ain. 18 'Imianan cana mitsun Papa 'iti 'ain. 'Icëbë camina mitsux, bëbu 'imainun xanucamaxribi, 'ën bëchicë 'iti 'ain. Usai cana mitsun 'Ibu Dios, cushiira, 'ëx quin.

7

1 'Èn nuibacë xucéantu, a banacama nun cuanun ca Nucën Papa Dios quiacëxa. A banacama 'unánquin cananuna nun sinanën upíira oquin sinánan nun nuituribi upí 'ianan nun 'acë ñuribi upí 'inun camabi nëtën bërúancati 'ain. Usai 'i cananuna aín bana cuati ainanshi 'aish ax cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain.

Corintonu 'icë unicamaxa sinana bana

2 Mitsun nuitunënbi camina upí oquin sinánquin nu nuibati 'ain. Mitsu achúshibi cananuna uisa ocëma 'ain, mitsu achúshibi cananuna 'atimaquin sinánmicëma 'ain, mitsu achúshibi cananuna paráncëma 'ain. 3 'Uchoquin cana mitsu caiman. Bëráma cacësabi oquin cana mitsu catëcënin, cana 'aisamaira mitsu nuibatin. Mitsux cuëëncëbë cana 'ëxribi cuëënin, mitsux masá nuituti tëmëracëbë cana 'ëxribi masá nuituti tëmëracësa 'ain. 4 Mitsun camina upí oquin 'ai quixun sinani cana cuëënin. Usa 'aish cana, nux tëmëraquinbi mitsun upí oquin 'aia cuati, chuámarua tani cuëënin.

5 Macedonia menu uax cananuna upíma 'aish masá nuituan. Ènuax cananuna 'aisamaira tëmëran, numi uni nishcë cupí 'ianan mitsucëñun Titoribi sinani masá nuituti. 6 Usai 'iabi ca Nucën Papa Dios, an uni tëmërai masá nuitutiabi chuámarua 'inun 'imicë, an Tito mitsunuax ënu unun mëníoxun nu chuámarua 'imiaxa. 7 Tito ucë cupíshima, an mitsu ñuiquin 'ë cacë bana aribi cuati cananuna chuámarua tani cuëëan. Mitsunuax uxun ca Titon nu caxa, axribi masá nuituti cuanxbisa mitsu isi cuëëanxa quixun. Nux mitsu isi cuanti cuëëananmi 'ën mitsu quiricanu cacë ñucama sinani masá nuitutími 'itsaira 'ëmi sináncancë, acama Titon ñuia cuati cana cuëëan.

8 A quirica buánmixun cana mitsu masá nuitumian. Usa 'aínbi cana, a quirica buánmiti ca 'aisama 'icë quixun pain sinánxunbi bërí 'unanin, 'aisamairai camina masá nuitucancëma 'ai quixun. 9 Mitsúxmi 'ën buánmicë quirica isi masá nuitucë cupíma, mitsúnmi masá nuitutancëxunbi sinanacë cupí cana cuëënin. Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi camina usai 'ican. Usa 'ain ca nun mitsu buánmicë quirica an uibi 'atimaquin sinánmicëma 'icën. 10 Aín 'uchacama cupí masá nuitutancëxa uni sinanati ca Nucën Papa Dios cuëënia. Sinanatancëx ca aín 'ucha tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inux iëcë 'ia.

Usai 'itancëx cuëenquin ca –'ëx 'ën 'uchacama sinani pan masá nuituti ca asábi 'iaxa –quixun sinánti 'icën. Usa 'aínbi ca uni raíri aín ñu 'atima 'acë cupí masá nuituquinbi acama ëni ami sinanacëma 'aish Nucën Papa Diosnan 'ima. ¹¹ Nucën Papa Dios cuëencësabi oi masá nuitutancëxun camina 'ën mitsu cacë bana upí oquin sinan. –Sinanima cananuna usai 'ia –quixun sinánan –ami rabínquinma an 'aisama ñu 'acë uni 'axunma 'anun cacëma 'aish cananuna 'aisama 'ai –quixun sinani racuëquin camina upí oquin mëníoti sinan. Camina 'ën mitsu isi cuanti cuëëanan, an ñu 'aisama 'acë uni upía 'inun 'ë mitsu cacësabi oquin 'aquian. Mitsun camina 'ën mitsu cacë ñucama upí oquin mënío quixun cana 'unanin. ¹² 'Ën mitsu quirica buánmiquin cana an ñu 'atima 'acë uni ashi sinánquin cuëñocëma 'ain, ami ax 'uchacë uni aribishi sinánquin cana 'acëma 'ain. Nucën Papa Diosan iscëxun camina aséabi nu nuibaquin nun bana cuati quixunmi mitsun 'unánun cana a quirica mitsu buánmian. ¹³ Usa 'ain cananuna acama sinani masá nuitutíma chuámarua tani cuëëan.

'Ianan cananuna Titóxribia usaími 'icancë bana ñui cuëënia isi cuëëinra cuëëan. Mitsun camina Tito chuámarua tanquian upí oquin sinánun 'imian. ¹⁴ Mitsunua cuantánun Tito caquin cana –a unicamax ca upí 'icë –quixun mitsu rabiquin can. Nun nu Tito ñuiquin mitsu cacë bana axa cëmëma 'ain ca nun mitsu ñuiquin Tito cacë banacamaxribi cëmëma 'iaxa. ¹⁵ Mitsúnmi axa bëbaia aín bana cuaisa tanquin nuibaquin bicë, a sinánan an cacësabi oquinmi mitsun 'acë ñucama aribi sinánquin, ca an aséabi mitsu nuibatia. ¹⁶ Usa 'ain cana, mitsun camina aséabi upí oquin sinánquin ñu 'ai quixun sinani cuëënin.

II. AXA JERUSALENUAX JESUCRISTOMI CATAMËCË UNICAMA CURIQUI BUANMITIA PABLO QUIA (8.1-9.15)

8

'Aquinsa 'icë uni upí oquin 'aquinti bana

¹ 'Ën xucëantu, mitsúnmi 'unánun cana mitsu caisa tanin, Macedonia nëtënu 'icë unicamax ca ainan 'aish ësai Nucën Papa Diosan sinánmicëx 'ia. ² Amia uni nishmainun bëtsi ñu cupíribi tëmëraquinbi Jesucristomi catamëti ëníma ca chuámaruaishi 'aish bucuia. Chuámarua 'ixun ca ñuñuma 'ixunbi cuëenquin ñuñu unin 'acësa oquin curíqui 'inánxa. ³ 'Ënbi cana uisoquin cara atun curíqui 'inánxa quixun 'unan. Cuëenquin ca a 'inánti a 'inánanbi ainan 'itia nancë aribi 'inánxa. ⁴ 'Itsa oquin ca ësouquin nu caxa:

–Nunribi cananuna axa Jerusalénuax Jesucristomi catamëcë unicama 'aquinquin curíqui 'inántisa tani –quixun. ⁵ Nun sináncësamaira oquin 'aquin ca Nucën 'Ibu Jesús pain –nux minan 'ixun cananuna mix cuëencësabi oquin 'ati 'ai –quixun catancëxun Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oquin nun bana cuanan nun nu Jerusalénu buánun atun curíqui nu 'inánxa. ⁶ Macedonianu 'icë unían 'acë sinánquin cananuna an bëráma mitsúnmi Jerusalénu buánmiti curíqui biquinbi sënëonma cupí, a sënëonquin bitsia isía cuanun quixun Tito xutin. ⁷ Raírinëan 'acësamaira oquin camina upí oquin sinani Jesucristomi catamëanan, Nucën Papa Diosan bana 'unánquin a bana uni 'unánmiti 'unánan, aséabi chiquíshquinma cuëenquin ñu 'anan, aséabi nu nuiban. Usaquin 'axun camina raírinëan 'acësamaira oquinribi Jerusalénu 'icë unicama nuibaquin atu buánmiti curíqui timëquin nanti 'ain.

⁸ Usoquin 'ati cuëenquinmabimi 'anun quixun cana mitsu caiman. Macedonianu 'icë unicaman ca cuëenquin axa Jerusalénuax Jesucristomi catamëcë

unicama curíqui 'inania quixunmi 'unánun quixuinshi cana mitsu can. Usoquin 'unánquin camina 'unánti 'ain, caramina asérabi Jerusalénu 'icë unicama nuibati 'ai quixun. ⁹ Uisaira oquin cara Nucën 'Ibu Jesucristonën nu nuibatia quixun camina 'unanin. Mitsúxmi chuámarua 'ianan aín nētēnu xēnibua 'aínbi abē 'iti cupí ca ax aín Papan nētē upí ēbētsini ēnē menu ñuñuma 'inux uacēxa.

¹⁰ Usa 'ain cana 'ēn mitsu cacē cupímami mitsúxbi cuēēnquin Jerusalénu 'icë unicama curíqui 'inánti sinan 'icë ēsaquin mitsu cain: bētsi baritian camina mitsun curíqui 'inánti sinani cuēēancën. Usaquin sinánxun atu 'inánti curíqui biquinbi camina sēñeōncanma 'ain. ¹¹ Sēñeōnma 'ixun camina bērí sēñeōncanti 'ain. Uiti curíquiñu caramina 'icanin, a camina mitsúnbi sinánquin, mēsú 'inánti 'ain. Mitsúxmi a 'ati sinani cuēēansabi oquin sēñeōnquin 'inani camina cuēēncanti 'ain. ¹² Curíquiñu 'ixun unin 'inántisa tanquin 'inánti ax ca Nucën Papa Diosan iscēx asábi 'icën. Usaribiti ca curíquiñuma 'ixun unin 'inántisa tanquinbi 'ináncēma, axribi Nucën Papa Diosan iscēx asábi 'icën.

¹³ Atu curíqui 'inántancēxmi mitsux curíquiñuma 'inun cana mitsu caiman. Mitsux 'icēsaribitia atúxribi ñuñu 'iti cupíshi cana mitsu cain. ¹⁴ Usa 'ain camina mitsux bērí ñuñu 'ixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usaribi oquin ca atúxribi ñuñu 'ixun mitsu ñuñuma 'icë 'inánti 'icën. Usai 'i ca camabi uni ñuñu 'iti 'icën. ¹⁵ Usaribi oi ca Nucën Papa Diosan bana cuēñeō ēsai quia: “An piti 'itsa bicē, ainan ca tēxēcēma 'icën. 'Imainun ca an 'itsamashi bicē, anribi pucháquin piaxa”.

Titocēñun abē 'icë unicama ñui quicē bana

¹⁶ Nucën Papa Diosan sinánmicēxun ca 'ēn 'acēsaribi oquin Titon mitsu nuibaquin 'aquinsa tania. An usaquin Tito sinánmicē cupí cana Nucën Papa Dios —asábi ca —cain. ¹⁷ 'Ēn mitsu isi cuantánun cacēx ca axribi cuainsaira tani cuēēanxa. Usa 'aish ca ax cuēēncēsabi oquin mitsu 'aquinuxun isi cuania.

¹⁸ Bētsi uniribi —an ca upí oquin Cristo ñuiquin bana ñuixunia —quixuan camabi ēmanuxun 'unáncancē, aribi cananuna Titobē cuanun xutin. ¹⁹ A uni ca camabi ēmanuxun axa Jesucristomi catamēcē unicaman ēnē ñu mēēti nu 'aquinia nubē cuanun caísaxa. Mitsúnmi usoquin 'ináncē isquian unicaman Nucën 'Ibu Jesús rabinun cananuna ēnē curíqui bixun Jerusalénu 'icë unicama 'inani cuanin. ²⁰ Unían nunan 'inun a curíqui biisa sinánquin nu ñuiti rabanan ca a uni nubē cuania. ²¹ Nun cananuna ēnē curíquicama mēcamaquinma upí oquin buánti 'ai quixun Nucën 'Ibu Diosan ismainuan unicamanribi 'unánti cananuna cuēēnin.

²² Tito 'imainun 'ēn mitsu ñuixuncē uni, acēñun cananuna bētsi uniribi mitsunu cuanun xutin. Ax ca Cristomi catamēcē 'aish nun xucën 'ixun nu upí oquin ñu 'axúanxa. Mitsun camina Jerusalénu 'icë unicama curíqui buánmisa tani quixun 'unani ca axribi mitsu 'aquini cuainsa tania. ²³ An 'unáncēma unicaman —ui cara Tito 'icë —quixun ñucácēxun camina cati 'ain, —an Pablobētan ñu mēēquin mitsu 'aquinti uni ca ax 'icë —quixun. Canan camina abē cuancēcamaribi ñuiquian —ui cara —quixun ñucácēxun cati 'ain, acamax ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman xucēxa cuancē 'icë quixun. Cristonën 'imicē 'ixuan atun upí oquin ñu 'aia isquin ca —usa ca Cristonën uni 'icë —quixun camabi unin 'unania. ²⁴ Usa 'ain camina ēnē unicama upí oquin biti 'ain. Mitsun usaquin 'aia cuaquin ca camabi ēmanuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicaman 'unánti 'icën, mitsun camina acama nuibati quixun. 'Unánan ca nux mitsu ñui quicē bana ca asérabi 'icë quixun 'unánti 'icën.

9

Axa Jerusalénuax Cristomi catamécë unicama buánmiti curíquia Pablonën ñuia

¹⁻² Cana 'unanin, 'ën cacëxunmabi camina mitsúnbi cuëenquin axa Jesu-cristomi catamécë unicama curíqui buánmiti sináncancën. Usaquinmi sináncë cupí cana mitsu ñuiquin —bëtsi baritian ca Acaya menu 'icë unicaman curíqui timëti sinánxa —quixun Macedonia menu 'icë unicama cain. Usaquin 'ën ñuia cuaquin ca Macedonianu 'icë unicaman mitsun 'acësaribi oquin 'ati sinánxa. ³ Usa 'aínbi cana 'ën mitsu ñuiquin atu cacë bana cëmë 'iti rabanan, ënë unicama mitsunu cuanun xutin, 'ëx quicësabi oía mitsun curíqui mëníocë 'iti cupí. ⁴ Macedonianu 'icë unían 'ëbë mitsunu cuanxun iscëxbi nun sináncësabi oquin mitsun 'acëma 'ain cananuna rabínti 'ain. A ñucama mitsun sináncësabi oquin 'acëma 'aish camina nux 'icësamairai rabíncanti 'ain. Usaínu 'itima cupí cana ënë unicama mitsunu cuanun xutin. ⁵ Usa 'ain cana ënë unicama atux pain cuanxuan, mitsun sinánsabi oquin curíqui timëti 'aquinun quixun rëcuëonquin xuti sinan. Usoquin mitsun 'aia ca axa 'ëbë cuancë unicanman 'unánti 'icën, nun sinánmicëxunmabi camina mitsúxbi cuëenquin curíqui Jerusalénu 'icë unicama 'inani quixun.

⁶ Ësa ca quixun camina sinánti 'ain, an ñu bëru 'itsama 'apácë uni, an ca aín bimiribi 'itsamaribi bitsia. Usaribi oquin ca an ñu bëru 'itsa 'apácë uni an aín bimiribi 'itsa bitsia. ⁷ Usa 'ain camina mitsúnbi mitsun nuitu mëu upí oquin sinántancëxun 'inánti 'ain. Sinánquinbi 'inántisama tanquin camina 'inántima 'ain. Usaribi oquin camina uni itsían mi cacëxuinshi 'inántima 'ain. Nucën Papa Diosan ca an aséribi cuëenquin uni ñu 'ináncë uni a nuibatia. ⁸ Nucën Papa Diosan ca camabi ñu anúnmi mitsux ami sinani cuëëni bucuti mitsu 'inánti 'icën. 'Inánan ca anúnmi usaribi oquin bëtsi uniribi 'aquinun mitsu 'inánti 'icën. ⁹ Usa 'ain ca axa ami sináncë uni ñui Nucën Papa Diosan bana cuëëno ësairibi quia:

Upí oquin sinánxun ca ñuñuma uni ñonquinma 'itsaira 'inánxa. Usoquian 'acë a ca Nucën Papa Diosan manuquinma xëñibua 'aínbi sinania.

¹⁰ Nucën Papa Dios, an 'apáti ñu bëru uni 'ináncë, an ca 'apáxuan aín bimi piti oquin uni 'inania. Usaribi oquin ca anun uni itsi 'aquinu ñu mitsuribi 'inánti 'icën, camabi nëtënmi anun upí oquin uni 'aquinun. ¹¹ Usa 'ain ca ñonquinmami anun uni itsi 'aquinun Nucën Papa Diosan camabi ñu mitsu 'inánti 'icën. An 'ináncëxunmi mitsun buánmicë curíqui nun 'ináncëxun biquin ca Jerusalénuaxa ax Jesucristomi catamécë unicaman —asábi ca —caquin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. ¹² Usoquin 'aquinquin cananuna anun aín cuëëncë ñuñu 'inun 'inanin. Usaquin 'inánquin cananuna —asábi ca —caquin rabia Nucën Papa Diosmi sinánun acama 'aquinin. ¹³ Usoquin mitsun 'aquinçëxun ca a unicaman —mitsun camina Cristonan 'ixun aín cuëëncësabi oquin 'ai —quixun sinánquin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. Rabianan ca mitsun camina atu 'imainun uni raíribi ñonquinma ñu 'inani quixun sinánquin Nucën Papa Dios —asábi ca —cati 'icën. ¹⁴ Usaribi oquin ca, Nucën Papa Diosan nuibaquin 'aquinçëxunmi mitsun curíqui 'ináncë cupí, atun mitsu nuibaquin Nucën Papa Dios ñucáxunti 'icën. ¹⁵ ¿Nucën Papa Diosan aín Bëchicë achúshi nu iëminuxa bamanun xuá, a sinani caranuna uisairai quti 'ain? A sinánquin cananuna cuëenquin —asábi ca —caquin 'itsaira rabin.

III. JESUCRISTONËN AÍN BANA ÑUIXUNUN CAISCË UNI ÑUIQUIN PABLONËN CA (10.1-13.14)

10

—*Aín bana ñuixunun Jesusan cá cana 'ëx 'ai —quíaxa Pablo quia*

¹ 'Ëx Pablo 'icë Cristonën sinánmicëxun an 'acësaribi oquin mitsu nuibaquin upí oquin cati cana cuëënin. Uni raírinëx caísa quia, 'ëx mitsubë 'aish isana mitsu ñu caíma upitishi banain. Bëtsi ëmanuxun quírica buánmiquin cuni isana ñu caquin cacësa oquin mitsu cain. ² Usai quicëbëtanbi cana mitsu cain, mitsu isi cuanquin, 'ën isna axa 'ëbë nicë unibëtan, Nucën Papa Diosan sinánmicëma, nunbi sinánxun bana uni ñuixuni quixuan an nu ñuicë unicama, abë banaquin cati cana sinanin. 'Ën mitsu isi cuanxun ñu caquin catima cupía upitishi bananun camina a unicama uisa caranuna nux 'ai quixun upí oquin 'unánmiti 'ain. ³ Aséribi cananuna nux unishi 'aíshbi ënë nëtënu 'icë unicama 'icësaribiti 'acanáman. ⁴ Usa 'aish cananuna ënë nëtënuaxa anun suntáru 'acánancë ñu anúnribi nux 'acanáman. Nucën Papa Diosan cushínshi cananuna axa amí nishcë unicama usai 'iaxma 'inun nëtëmiti 'ain. ⁵ Usaribi oquin cananuna unían 'atimaquin nu ñuicë bana, 'imainun unin anbi sinánquin, Nucën Papa Diosan bana cuaxunma 'anun caquin 'atimaquin sinánmicë banacamari, Nucën Papa Diosan cushínshi ñancáishi 'itánun nëténti 'ain. Usa 'ain cananuna aín cushímbia 'imicëxun Cristo cuëëncësabi oquinshi 'ati sinanin. ⁶ 'Ën mitsu cacë ñucamami mëníoquin sënëoncëbë mitsunu cuanquin cananuna an Nucën Papa Diosan bana cuaisama tancë unicama sinananun 'ësëquin, atun 'aisama ñu 'acë a ëinsama taniabi ëmiti 'ain.

⁷ Mitsun camina uisaira caranuna nux 'ai quixun isti 'ain. Aséribi camina Cristonan 'ai quixun sinánquin camina 'unánti 'ain, nuxribi cananuna Cristonan 'ai quixun. ⁸ Nucën 'Ibu Jesucristonën ca aín bana mitsu ñuixunun 'ë cacëxa, masá nuitumiquin 'uchoquin ñu caquinma ax quicësabi oquin 'anun mitsu 'unánminun quixun. Usoquin 'anuan Jesucristonënbi 'imicë 'aish cana 'itsa oquin mitsu caíbi rabiniman. ⁹ Racuéoti cupí cana mitsu quírica buánmi quixunmi sináncanti cana cuëëniman. ¹⁰ Uni raírinëx caísa quia, 'ën quíricanu cuëñocë bana ax cushi 'aínbi isana 'ëx mitsubë 'aish cushima 'ianan 'ëx quicësa oquin unin 'aisama 'ai quíax. ¹¹ Axa usai quicë unin ca 'unánti 'icën, 'uránxun quíricanën cacësa usaribi oquin cananuna mitsubë 'ixun mitsu cati 'ain. 'Anan cananuna quíricanu nun mitsu cacësabi oquin 'ati 'ain.

¹² An nu ñuicë unicamax ca atúxbi rabiacaia. Usairibi cananuna nux 'itima 'ain. Atun sináncësabi oi ca 'ia, atux ca bëtsibë tanánantishi cuëënia. Upí oquin sinanima ca usai 'ia. ¹³ Atux ca atun sináncësabi oi 'ia. Usa 'aínbi cananuna nun Nucën Papa Diosan nu mëníoquincësabi oquinshi 'ain. An mëníoquincësabi oquin cananuna mitsuribi aín bana ñuixuan. ¹⁴ Nunbi sináncë cupíma, Nucën Papa Diosan nu mëníoquincë cupíshi, cananuna mitsun ëmanu cuanxun aín banami 'unánun mitsu ñuixuan. Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin cananuna nun pain mitsu Cristo ñuiquin bana ñuixuancën. ¹⁵ Bëtsi unin 'aquincë cupía uni Jesucristomi sinania cananuna —'ën bana ñuixuncë cupíshi ca usai 'iax — quixun caiman. Usa 'aínbi cananuna mitsúnmi Cristomi catamëquin ënquinma ax quicësabi oquin 'acë cupí, aín bana mitsu 'unánmitëcëni cuainsa tanin, Nucën Papa Dios cuëëncëbë. ¹⁶ Usoquin mitsu amiribishi 'unánmitëcëntancëx cananuna mitsu 'ura 'icë ëmacama, anua unin bana ñuixuncëma, acamanu cuanquin Cristo ñuiquin bana ñuixuni cuanti sinanin, nun 'unánmixunmabi uni itsían 'unánmicë, nun 'unánmicë isa quixun catima cupí.

¹⁷ Ui unin cara —'ën cana upí oquin 'ai —quixun sinania, an ca —Nucën 'Ibu Jesusan 'amicëxuinshi cana upí oquin 'ai —quixun sinánti 'icën. ¹⁸ Axa rabiacaicë uníxma, axa Nucën 'Ibu Jesucristonën iscëx upí 'icë uni, ax cuni ca aséribi upí 'icën.

11

Pablo 'imainun Jesucristonën 'imicëxun isa aín bana ñuixunia quicë unicama

¹ Sinánñuma uni 'icëσαι 'ëx rabi banaiabi mitsun 'ën bana cuati cana cuëënin. Usai banaiabi 'ën bana cuatibi camina 'icanin. ² Cristonainshi 'inun cana mitsu aín bana ñuixuan. Usa 'ixun cana xanúxa bëtsi unin bana cuatima aín bënëñ banaishi cuati ami sináncësaribi oi, mitsux bëtsi bana quicësa oíma Cristo quicësaibi oíshi 'iti cupí, mitsu cain, Nucën Papa Diosan 'ë sinánmicëxun. ³ Ax cëmëti 'unan 'ixun ca runun Eva paráncëxa. Usaribi oquin sapi ca anu 'icë unicaman mitsu parania quixun cana 'itsa sinanin. Cristomi aséرابي upiti catamëcë 'ixunbi sapi camina bëtsi oquin sinánquin aín bana ënti 'ai quixun cana sinan. ⁴ Mitsun camina uni itsían nun 'acësaibi oquin Jesusan bana ñuixunquinma, a bana bëtsi oquin ñuixuncëxun cuatin. Cuanan camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma, bëtsi ñunshinan sinánmicë unicaman mitsu ñuixuncëxun a bana cuatin. Cuanan camina Jesucristo cupía Nucën Papa Diosan nu iëmiti a bana pain cuaxunbi ënquin bërí bëtsi bana, unin ñuixuncë, aribishi cuacanin. ⁵ Mitsúnmi, 'ësamaira isa a unicama mitsun aín bana cuacë, ax 'icë quixun sináncëbëbi, cana 'ën sináncëx 'ëx atu meuma 'ain. ⁶ 'ëx upíra upiti banati 'unáncë 'ixunmabi 'ën ñuicë bana ax ca aséرابي 'icën, nun mitsu ñuixuncë banacama quicësaibi oi 'ia camina nu iscan.

⁷ 'ëñ añubi ñucáquinma mitsu anun Nucën Papa Diosnan 'iti bana ñuixuncë cupí, sapi camina, mitsux ismina 'ëx meura 'imainun 'ë manámi 'ai quixun sináncanin. ¿Mitsun sináncëx cara añubi ñucáquinma 'ën mitsu bana ñuixunti 'aisama 'iax? ⁸ Mitsun bana ñuixunti cupí cana bëtsi ëmacamanuxuan axa Jesucristomi catamëcë unicaman 'ináncëxun curíqui bian. ⁹ Mitsubë 'aish ñuñuma 'ixunbi cana mitsu ñu ñucácëma 'ain. Macedonianuaxa ucë axa Jesucristomi catamëcë unicaman cuni ca 'ën cuëëncë ñucama 'ë 'inánxa. 'ëñ mitsu 'acësaibi oquin cana mitsu ñu ñucátima 'ain. ¹⁰ Cristonan 'aish cëmëquinma cana mitsu cain, Acaya menu 'icë unicamaxa atúinsa 'ë ñu 'inánxa quitin rabanan cana a ñubi bitima 'ain. ¹¹ ¿Uisacatsi carana usai banain? Mitsun sapi camina sinanin, 'ën cana mitsu nuibatima quixun. Nucën Papa Diosan ca uisaira oquin carana 'ën mitsu nuibati quixun 'unania.

¹² Usoquinmi sináncancëbëtanbi cana 'ën 'acësaibi oquinshi 'ati 'ain. Mitsubë 'icë unicama, an nun ñuicë banama bana itsi ñuicë, acamax ca quia, nux cananuna Pablo 'imainun abë 'icë unicama 'icësaibi 'ain, abë sënëñribi 'aish. Nun 'acësaibi oquin ca Pablonën curíqui bitsia. A unicamaxa usai quitin rabanan cana curíqui bitsiman. ¹³ A unicamax ca —Cristo unicama ñuixunun ca Nucën Papa Diosan nu 'imi axa —quiax quia. Usai quibi ca aséرابي usama 'icën. Cëmëquinshia an uni paráncë ca atux 'icën. ¹⁴ Usaquin uni parania isibi camina ratúcantima 'ain. Ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, anribi ca aín bana isa Diosan banasaribi 'icë quixun sinánmisa tanquin uni parania. ¹⁵ Usaribiti ca ñunshin 'atimanën 'apúan sinánmicë uni, ax bëtsi unían iscëx an ñu upí 'acë unisa 'icën. Usa 'aishbi ca aséرابي Nucën Papa Diosmi sinánquin ñu 'acëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'icën.

Jesusan bana ñuixuncë cupí Pablo tëmëra

¹⁶ Amiribishi cana mitsu cain, mitsúnmi —sinánñuma ca —quixun 'ë sinánti cana cuëëniman. —Sinánñuma ca —quixun 'ë ñuiquinbi camina 'ën mitsu cacëxun cuati 'ain, an 'ë ñuicë unicamaxa 'icësaibiti 'itsamashi 'ëx rabi-acamainun. ¹⁷ Nucën 'Ibu Jesucristonën ca rabiacanun 'ë cacëma 'icën. Sinánñuma uni 'icësaishi cana rabiacatin. ¹⁸ 'Itsaira uníxa ëñë nëtënu 'icë ñuishi sinani rabiacacësaibi oi cana 'ëxribi rabiacati 'ain. ¹⁹ Mitsun, nux sinánñuma 'imainun ismina mitsux sinánñuira 'ai quixun sinánquinbi camina

a unicamax banaia cuëenquin cuatin, atúxa sinánñuma 'icëbi. ²⁰ A unicaman atun cuëencësa oquin 'acëxunbi camina mitsun tanshitin. Atun ca mitsu ñu mëëmianan, paránxun mitsun ñu bianan, mitsux camina meu 'aish atubë sënénma 'ai quixun canan, mitsu bëtashcaia. Usaquin 'acëxunbi camina tanshitin. ²¹ Nux cushima 'ixun cananuna mitsu usoquin 'acëma 'ai quixun sapi camina sináncanin.

Uni sinánñuma banacësa 'aíshbi cana a unicama rabiaccacësaribi oi 'ëx rabiaccati 'ain. ²² ¿Atúxëshi cara hebreo banan banacë uni 'ic? 'Ëxribi cana usaribi 'ain. ¿Atúxëshi cara Israelnën rëbúnqui 'ic? 'Ëxribi cana usaribi 'ain. ¿Atúxëshi cara Abrahamnën rëbúnqui 'ic? 'Ëxribi cana usaribi 'ain. ²³ ¿Atun cara Cristo ñuiquin bana ñuixunin? Sinánñuma uni quicësa cana quin, atun 'acësamaira oquin cana 'ën 'acën. Atux 'icësamairai cana bana ñuixuni tëmëracën, atu 'acësama oquin ca 'ë 'itsa oquin sipuacancëxa, atu 'acësama oquin ca 'ë 'itsa oquin rishquicancëxa, 'itsai cana bamaibi iëacën. ²⁴ Mëcën achúshi oquin ca judíos unicaman 'ë treinta y nueve oquin rishquiacëxa. ²⁵ Rabë 'imainun achúshi oquin ca 'ë manë xon rishquicancëxa. Achúshi oquin ca 'ë maxaxan 'acancëxa. Rabë 'imainun achúshiti ca 'ëx anun cuancë manë nunti nanëti nëtëacëxa. Achúshi oi cana manë nunti nëtëcëbë achúshi imë 'imainun achúshi nëtënribi parún papa nëbëtsinuax mëñuacën. ²⁶ 'Ën nicënuax cana 'aisamaira tëmëracën, bacan cuani 'ianan men cuaniribi. Bëtsi nëtën cana bacamiquisa 'iacën, bëtsi nëtën cana an ñu mëcamacë unin 'aisa 'iacën. Bëtsi nëtën ca judíos unibu 'imainun judíosma unibu, acamanribi 'ë bëtsi bëtsi oti sináncëxa. Bëtsi nëtën ca ëma chanu 'icë unicamaribi 'ëmi tsuáquiruacëxa. Bëtsi nëtën cana anu uni 'icëma menuax tëmëracën. Bëtsi nëtën cana parúnpapanuax tëmëracën. Bëtsi nëtën ca axa —Cristonan cana 'ai —quibi cëmëcë unicamaxribi 'ëmi nishacëxa. ²⁷ Ñu mëëi cana tëmëracën. 'Uxti tëanan cana 'acëñuma 'aish panancë 'ianan, shimanan, chupañuma 'aish matsin bamatisa 'iacën. Usai cana tëmëracën. Usa 'aish cana usabii 'in.

²⁸ Ënë ñucama 'imainun cana camabi nëtën, camabi ëmanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama cara aséribi Jesucristomi catamëtia quixun sinani bënëtin. ²⁹ Ui unix cara ami catamëcë 'aíshbi Jesucristomi manutia a uni cupí cana 'ëxbi Jesucristomi manucësa 'aish masá nuitutin. Usa 'aish cana unían axa Jesucristomi catamëcë uni 'uchamicëbë 'ëribia usoquin 'acësa 'aish rabíanan an a uni 'uchamicë unimi nishin. ³⁰ 'Ëx rabiaccátisa tani cana —'ënbi sinánxun ñu 'atima 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'ë 'aquianxa —quixun sinánquin a rabi rabiaccati 'ain. ³¹ 'Ën mi cacë ax ca cëmëma 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan 'unania. Ax ca Nucën 'Ibu Jesucristo aín Dios 'aish aín Paparibi 'icën, a ca camabi unin nëtétimoquin rabiti 'icën. ³² 'Ëx Damasconu 'aín ca an Aretas cacë 'apu ñu mëëxuncë unin a 'apun suntárucama 'ëa chiquitia binun quixun, a ëma aín cënën xëcuëcama bëaramiacëxa. ³³ Usoquian bëaracancë 'aínbi ca caquí chanu 'aruxun, cënë manámia 'icë xëcuë chamarat-sunën 'ë ëman 'apácancëxa. Usocëx cana 'iacëacën.

12

Namácësa oquian Pablonën isa

¹ 'Ëx rabiaccacë 'aíshbi ca ñancáishi 'iti 'icën. Usa 'aínbi cana 'ën namáquin iscësa oquin Nucën 'Ibu Jesucristonën ismicë ñu 'imainun an 'ë sinánmicë ñu a ñuítii 'ain. ² 'Ën cana ësaía 'ia ñu 'unanin. Axa Cristomi catamëcë uni achúshinëx ca naí cata rabë 'ucë cuancëxa, Nucën Papa Diosan 'imicëx. Aín namibëbi cara cuancëxa, aín bëru ñunshínshi cara cuancëxa cana 'unaniman. Nucën Papa Diosainshi ca 'unánxa. Usai a uni 'iá ca catorce baritia 'icën.

³ A uni cara aín namibë cuancëxa, cara aín namibëma cuancëxa quixun cana 'unaniman. Nucën Papa Diosainshi ca 'unánxa. ⁴ 'Ën cana 'unanin, an 'imicëx ca a uni Nucën Papa Diosan nētënu cuancëxa. Cuanxun ca uinu 'icë unínbia ñuitima bana cuacëxa, cuanan ca uinu 'icë unínbia chiquinaquin uni ñuixuntima bana cuacëxa. ⁵ 'Ëxbi ënë ñu ñui rabiácátisa 'aíshbi cana 'ëxbi rabiacatiman. 'Ënbi sinánxun ñu 'atima 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'ë 'aquianxa quixuinshi sinani cana rabiacatin. ⁶ Rabiácátisa tani 'ëx quicëxbi ca 'ën bana, cëmëma 'aish sinánñuma uni banacësa 'itima 'icën. Usa 'aínbi cana rabiacatima 'ain. 'Ëx rabiacatiamabi camina 'ën 'acë ñucama isanan 'ën bana cuaquin mitsun uisa uni carana 'ëx 'ai quixun 'unánti 'ain. Usaribi oquin camabi unin 'ë 'unánti cana cuëënin.

⁷ 'Insíncë 'aish 'ën nami paëi 'ëx ubiti tēmëracë 'aínbi ca Nucën Papa Diosan 'ëx aín nētënu cuanxun ñu iscë cupí rabiácátí rabanan usoquin 'ë 'iminun ñunshin 'atimanën 'apu ëanxa. ⁸ Rabë 'imainun achúshi oquin cana Nucën 'Ibu Jesucristo 'ën ñucë ënëa 'ë tērëcaxunun quixun ñucan. ⁹ Ñucácëxunbi ca 'ë caxa: “'Ën mi nuibaquin 'aquincëxun 'unani camina usashi 'iti 'ain. An –cushima cana 'ai –quixun sináncë uni, a cana 'ën cushínbi upí oquin ñu 'anun 'aquinin”. Usoquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën upiti amí catamëquin ñucë 'ixunbi ñu 'anun 'ë 'aquinia quixun 'unani cana 'ëx ñucë 'aíshbi cuëënin. ¹⁰ Usa 'aish cana Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixuncë cupí uni 'ëmi 'atimati banacë 'ianan ñuñuma 'ianan unin bëtsi bëtsi ocë 'ianan numi uni nishmainun bëtsi ñu cupíríbi tēmëraquinbi bënëquinma tanshitin. Usa 'aish cushima 'ixunbi cana Cristonën cushiocëxun ax cuëëncësabi oquin cushiñu 'ixun ñu 'ati 'ain.

Corintonu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicamami sinania Pablo bënëa

¹¹ Mitsúnmi 'ë rabicëma cupí cana sinánñuma uni banacësari rabiacan. Mitsúxira 'ë rabi upiti banatisa 'ixunbi camina –Pablosamaira 'aish ca an Pablo ñuicë unicama ënëx Nucën Papa Diosan uni 'icë –quixun sinánan 'ën bana isa ñancáishi 'icë quixun sinánquin a unicaman mitsu ñuixuncë bana cuacanin. Usaquinmi mitsun sináncëbëbi cana 'ëx a unicama meuma 'ain, 'ënbi 'aquinma, Nucën Papa Diosan aín cushin 'amicëxuinshi 'ën 'acë cupí. ¹² Mitsubë 'ixun cana tēmëraquinbi tanshiquin, Cristo ñuiquin bana ñuixuanan, uni itsin 'acëma ñu 'acën. 'Ën 'aia isquin camina, 'ëx cana asérabí Nucën Papa Diosan aín bana ñuixunun cáiscë 'ai quixun 'unancën. ¹³ 'Ën bëtsi bëtsi ëmanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama 'acësaribi oquin cana mitsu nuiban, mitsúxmi atusaribi 'icë. Usa 'aínbi sapi camina mitsúnmi curíqui 'inánti sinántisa tancëxunbi 'ën bicëma cupí masáquin sináncanin. 'Ën mitsun curíqui bicëma axa 'aisama 'ain camina 'ëmi masáquin sinánquinma a ñu manucanti 'ain.

¹⁴ Rabëti cana mitsu isi cuan. Amiribishi mitsu istëcëni cuanti cana sinanin. 'Ën 'acësabi oquin cana curíqui 'inánanmi 'ë ñu 'inánanun mitsu ñucátima 'ain. Mitsun 'ë ñu 'inánquinmabimi mitsun 'ë nuibatí ashí cana cuëënin. Aín bëchicënën ca uni curíqui timëxuntima 'icën. Aín papan cuni ca aín bëchicë curíqui timëxunti 'icën. Usa 'ain cana 'ëx mitsun papasa 'ixun mitsun curíqui bitima 'ain. ¹⁵ 'Ëx asérabí mitsu nuibatí tēmëraquinbi cana Cristo cupí mitsux upí 'inun mitsu aín bana ñuixunquin, 'ën curíqui cëñúanan 'ën cushi cëñúquinbi 'aquinti 'ain. 'Ën mitsu asérabíira nuibacëxunbi sapi camina 'ën 'acësaribi oquin mitsun 'ë nuibatiman.

¹⁶ Micama raírínëx cáismína 'ën isna mitsúnmi 'ë 'itsaira nuibaquin 'aquinun quixun mitsu paránquin bana ñuixunquin ñu ñucácëma 'ai quiax quin. ¹⁷ ¿An mitsu paránun carana uni xuan? Cananuna xucëma 'ain. ¹⁸ Mitsun istánun

cana Titocēñun axa Cristomi catamēcē uni itsiribi xuan. ¿Titon cara mitsu paranx? Titobētan ca axa abē 'icē unin mitsu paráncēma 'icēn. 'Ēn 'acēsari bi oquin sinánquin ca atun ñu 'axa.

¹⁹ Nun usaquin mitsu cacēxun oquin mitsun nu nuibanun quixun isanuna ēsaquin mitsu cai quixun sapi camina sináncanin. 'Aíshbi ca usama 'icēn. 'Ēn nuibacē xucéantu, cana mitsu cain, ami catamēti ax quicēsabi oíshi 'inun cananuna Cristo cuēēncēsabi oquin mitsu 'aquinsa tanquinshi ēnē ñucama mitsu ñuixuan. Asérabi ca usa 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan 'unania. ²⁰ 'Ēn mitsu isi cuanxun iscēxbi sapi camina 'ēn sináncēsama 'icanti 'ai quixun cana sinanin, 'ēxribi mitsun sináncēsama 'imainun. Usa 'ixun cana sinanin, mitsux sapi camina nutsi cuamianani cuēbicananan, bētsibē bētsibē nishánancē 'ianan, bētsimi manáncē 'ianan, minainshi ñu 'ati sinánan bētsi unibē ñuianancē 'ianan, rabiacaquin upí oquin sináncēma uni 'ain. ²¹ Mitsu isi cuantēcēnia sapi ca aín bana cuacē 'aíshbimi usai 'icancēbētan Nucēn Papa Diosan mitsu cupí 'ē rabínmiti 'icē quixun cana sinanin. 'Imainun cana sinanin, mitsu raírínēn ñu 'aisama 'ai mitsunanmabi xanu itsibē 'ianan xanusa unibē 'ianan ñunshinacēquin ñu 'atima 'aquin, a ñucama manuquin sinanacēma cupí sapi cana bēunan mēscúti 'ai quixun.

13

Pablonēan ashiquin 'ēsēanan bērúanxa 'inun ca

¹ Mitsu isi rabēti cuan 'aíshbi cana amiribishi mitsu isi cuantēcēnti 'ain. Camabi ñu ca unin, rabē unían ñuia cuapánti 'icēn. Rabē 'imainun achúshi unían ñuaira ca asérabi ca quixun 'unánti 'icēn. ² Mitsu isi cuanx anu 'ixun cana mitsu can, 'ēn mitsu istēcēni uxun iscēxa an ñu 'atima 'acē unicama 'imainun raíri uníxribi sinanatíma usabi 'ain, cana atu 'ēsēquin cushin cati 'ain. Usoquin 'ēn mitsu cacēsabi oquin cana 'ura 'ixunbi ēnē quiricanēn mitsu catēcēnin. ³ Mitsun camina upí oquin 'unántisa tan, carana Cristonēn sinánmicēsabi oquin unicama bana ñuixuni quixun. 'Ēx mitsu isi amiribishi cuanxun, an ñu 'aisama 'acē unicama cushin cacēbētan, camina 'unánti 'ain, Cristo ax ca asérabi 'ēbē 'icē quixun. Cristo ax ca cushiñúmama 'icēn. Usa 'ixun ca mitsu sinanamianan ami catamētími upí 'inun 'imiquin, aín cushi mitsu ismiti 'icēn. ⁴ Cristo ax ca uni itsi 'icēsai i curúsocēnu matáscē 'iacēxa. Usai 'iá 'aíshbi ca bērí Nucēn Papa Diosan cushin uisatimoi tsotia. Usa 'ain cananuna nux Cristo 'iásaribiti 'iquin uisa cara unin ocēxunbi cupiquinma tanshiti cushimasa 'ixunbi an 'imicēxun Nucēn Papa Diosan cushin mitsu 'aquinin.

⁵ Mitsúnbi camina sinánti 'ain, caramina asérabi Cristomi catamēti ax cuēēncēsabi oi 'i quixun. Upí oquin ca sinan. ¿Caramina 'unaniman. Jesucristo ax ca asérabi mitsubē 'icē quixun? Asérabi Cristonanma 'ain ca ax mitsubēma 'icēn. ⁶ Cristo ca asérabi nubē 'icē quixunmi mitsun 'unánti cana cuēēnin. ⁷ Mitsun —usama ca —quixun nu sináncēbētanbi cananuna ñu 'atima 'axmami 'icanun quixun Nucēn Papa Dios mitsu ñucáxunin. Nun cananuna mitsu upí oquin 'unánmia quixuan unin sinánti cupíma, mitsúnmi upí ñu 'ati cupíshi, cananuna Nucēn Papa Dios mitsu ñucáxunin. ⁸ Cristonēn bana quicēsama oquin cananuna 'aiman. Aín bana quicēsabi oquinshi cananuna 'ain. ⁹ Nux cushimasa 'ixunbi 'aquincēxmi mitsux upí 'ain cananuna cuēēnin. Mitsun ñu 'atima 'acēcama mēnícē 'aish upíshi 'inun cananuna ēnquinma Nucēn Papa Dios mitsu ñucáxunin. ¹⁰ Nucēn 'Ibu Jesucristonēn, mitsu 'atimoquinma an iscēx upí 'inun 'aquinun 'ē cacē 'ixun, cana mitsu isi cuantēcēnxunmashi ēnē

quirica mitsu buánmin, cuanxun 'ën iscëxmi 'aisama 'icana cushin banaquin masá nuitumiquin mitsu catin rabanan.

¹¹ 'Ën xucéantu, chuámashi camina 'icanti 'ain. Añu ñucama cara 'aisama 'icë camina mëníoquin sinántécëntima 'ain, 'ën mitsu cacë banacama cuati camina bëtsin sináncësabi oquin sinani nishananíma nuibananishi 'icanti 'ain. Usai 'ia ca Nucën Papa Dios, an aín unicama nuibaquin bënëtima chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'iti 'icën. ¹² Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina chuámarua 'inux bëtsibë bëtsibë cananti 'ain. ¹³ Axa 'ëbë 'icëcama Cristonën 'imicë 'aish aín sinan upíira upí acamanribi ca mitsu chuámarua 'aishmi bërúanx 'icanun 'ë camiaxa.

¹⁴ Mitsux 'uchacëbi Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin iëmicë 'icëa Nucën Papa Diosanribi nuibamainuan aín Bëru Ñunshin Upí axribi mitsubë 'icëbëmi chuámarua bucucanti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĚAN GALACIANU 'ICĚ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

Galacia menuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicama PablonĚn quirica cuĚnĚoxuan

¹ Ęx cana Pablo 'ain. Unin ca Jesucristo ņuiquin uni bana ņuixunun 'ě caísama 'icĚn. NucĚn Papa Dios, an a bamacĚ 'icĚbi baísquimicĚ, abĚtan ca JesucristonĚn aín bana ņuixunun 'ě caísacĚxa. ² Ęnu 'icĚ axa ami catamēcē unicamabĚtan cana Galacia mecamanu 'icĚ ěmacamanuaxmi Jesucristomi catamēcē 'icĚ, ěnĚ quirica mitsu cuĚnĚoxunin. ³ NucĚn Papa DiosbĚtan NucĚn 'Ibu JesucristonĚn mitsu nuibaquin 'aquincĚxmi chuámarua 'aish bucucanti cana cuĚĚnin. ⁴ ĘnĚ menu 'icĚ ņuishi 'atia an sináncĚ unicaman 'acĚsaribi oquin ņu 'atima 'ati rabanan nu iĚmi ca ax bamatsianxmabi nun 'ucha cupí bamacĚxa, NucĚn Papa Dios cuĚĚncĚsabi oi. ⁵ NucĚn Papa Dios ax ca unicaman xĚnibua 'aínbi rabicĚ 'iti 'icĚn. Usaquin ca 'ati 'icĚn.

Jesucristomi catamĚtishi ca uni NucĚn Papa Diosan iscĚx upí 'icĚ quicĚ bana

⁶ CristonĚn nuibacĚ 'aíshmi ainan 'inúan NucĚn Papa Diosan caísquin sinánmicĚ 'ixunbimi mitsun aín bana ěnquin bĚtsi bana cuacĚbĚtan, cana uisacatsi caramina usari 'icani quixun sinanin. ⁷ Anúan uni aín 'ucha tĚrĚncĚ 'aish NucĚn Papa Diosnan 'inux iĚti bĚtsi bana ca 'aíma 'icĚn. Usa 'aínbi ca uni raírĚnĚn mitsu 'atimaquin sinánmiquin a bana bĚtsi oisa tanquin bĚtsi oquin ņuia. ⁸ Uin cara nun nu Cristo ņuiquin mitsu ņuixuncĚ NucĚn Papa Diosnan 'inux anun uni iĚti bana, abi ņuixunquinma bĚtsi bana mitsu ņuixunia, a ca NucĚn Papa Diosan uisa cara oti 'icĚ usoquin 'ati 'icĚn. Usoquin ca 'ě 'imainun naínuax ucĚ ángelribi, bĚtsi bana uni ņuixuncĚ 'icĚ, 'ati 'icĚn. ⁹ Ęn cacĚsaribi oquin cana mitsu catĚcĚnin, ui unin cara nun ņuixuncĚxunmi cuacĚ a banama bĚtsi bana mitsu ņuixunia, a ca NucĚn Papa Diosan uisa cara oti 'icĚ usoquin 'ati 'icĚn.

¹⁰ ¿Ęsaquin mitsu caquin carana unían 'ěx cana asĚrabi upí 'ai quixun 'ě rabiti sinan? Usaquin sinánquinma cana NucĚn Papa Diosan 'ě upí isti sinan. ¿Carana unicamabĚ upí 'iti sinan? Cana usaquin sinaniman. NucĚn Papa Diosma unishi cuĚĚnmiti sinani cana CristonĚn unima 'itsían.

Uisax cara Pablo an JesucristonĚn bana uni ņuixuncĚ uni 'iacĚxa quicĚ bana

¹¹ Ęn xucĚantu, mitsúnmi 'unánun cana ěsaquin mitsu cain, Jesucristo ņui quicĚ bana 'ěn mitsu ņuixuncĚ ax ca unínbia sináncĚ banama 'icĚn. ¹² A bana cana unin ņuia cuacĚma 'ain. Uinu 'icĚ unínbi ca a bana 'ě 'unánmicĚma 'icĚn. JesucristonĚnshi ca a bana 'ě 'unánmiaxa. ¹³ Ęn judíos unicama cuĚĚncĚsa oquin ņu 'aia unin ņuia camina cuacĚn. 'Ęn cana axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aisamaira oquin bĚtsi bĚtsi ocĚn, Jesucristomi sinánti bana ěnun quixun. ¹⁴ Usoquin 'anan cana judíos unin sináncĚsa oquinshi sináncĚn. 'Ęn aintsi 'ěbĚ sĚnĚnburibi an 'acĚsamaira oquin cana uni apáncaman 'ě 'unánmicĚsa oquinshi 'ěn chaitinĚn ņuiasabi oquin 'aisa tancĚn, 'ěx asĚrabi judío uniira 'ixun. ¹⁵ Usai 'iabi ca NucĚn Papa Diosan, 'ěn titan pucu měucüabi 'ě aín bana ņuixunun caísax 'ixun nuibaquin asĚrabi ainan 'inun 'ě sinánmiquin, ¹⁶ aín BĚchicĚmi catamĚti 'unánmianan, atúxribia ami catamĚnun judíosma unicamaribi bana ņuixunun 'ě 'imiacĚxa. Usaquin 'anúan 'imicĚxun cana uibi uisai carana 'iti 'ai quixun ņucáma 'ain. ¹⁷ Ęn a 'unáncĚma pain 'aían

a pain aín bana ñuixunun Cristonën caísa uni camabi ñucati cana Jerusalénu cuánma 'ain. Anu cuaníma cana Arabia cacë menushi cuantancëx Damásconu cuantëcëancën.

¹⁸ Rabë 'imainun achúshi bari inúcëbë pain cana Jerusalénu Pedro isi cuancën. Cuanx cana anu abë rabë semana 'imainun achúshi nëtë 'iacën. ¹⁹ Aribia Nucën 'Ibu Jesusan aín bana ñuixunun caísa uni raíri isquinmabi cana Jacobo, Nucën 'Ibu Jesusan xucën, ashi isacën. ²⁰ 'Ën a cuënëoquin mitsu cacë bana ënëx ca cëmëma 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan 'unania.

²¹ Jerusalénu 'itancëx cana Siria me 'imainun Cilicia menu cuancën. ²² Usa 'ain ca Judea menu 'icë ëmacamanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman 'ë 'unánma 'icën. ²³ 'Unánquinmabi ca ësaquian 'ë ñuicania cuacëxa: An nu bëtsi bëtsi o uni, an ca bërí Jesucristomi catamënnun quixun unicama bana ñuixunia, ami catamëtia ënun quixun unicama bëtsi bëtsi o 'ixunbi. ²⁴ Usaquian 'ë ñuia cuaquin ca Nucën Papa Dios rabiacëxa.

2

Jesucristonën aín bana ñuixunun caíscë raírinëan cuëenquin Pablo bia

¹ Usa 'ain cana catorce baritia 'icëbë Tito buani, Bernabébë Jerusalénu cuantëcëancën. ² Nucën Papa Diosan 'ë sinánmicësabi oi Jerusalénu cuanx bëbax cana anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamabëshi banacën. Banaquin cana 'ën judíosma unicama Jesucristo ñuiquin ñuixuncë banacama ñuixuancën, usaquin cana unicama ca quixun caquin. 'Ën usaquin bana ñuixunti cara atun sináncëx asábi 'icë quixun 'unánuxun cana 'ën judíosma uni ñuixuncë banacama chiquinaquin cacën, 'ën uni ñuixuncë bana axa 'ëx cëmëi banacësa 'aish ñancáishi 'itin rabanan. ³ 'Ën usoquin judíosma uni bana ñuixuncë chiquinaxuncëxun ca —asábi ca —quixun sinánquin —griego uni 'icë camina Tito judíos unicama 'icësaribitia 'inun 'unántioracamiti 'ai —quixun 'ë cáma 'icën. ⁴ Usa 'aínbi ca a cushi unicaman 'ë uisaquin cacëbëmabi, nuxnu anu tímëanbi ax isa Jesucristomi catamëcë 'icë quibi cëmëcë unicama, axribi anu atsíancëxa. A unicamax ca, judíosma unicama ca Jesucristomi catamëcë 'aish judíos unicama 'icësaí 'inun 'unántioracacë 'iti 'icë quixun nu sinánmisa tani, uisa cupí caranuna judíosma unicama 'unántiocë 'inun 'imicëma 'ai quixun isi uacëxa. A unicaman, judíosma uniribi ca 'unántiocë 'iti 'icë quixun caquin nu sinánmisa tancëbëtanbi ca axa Jesucristomi catamëcë unin cushicaman Tito, 'unántioracamicëma 'icëbi nu uisaquinbi cáma 'icën. ⁵ A unicaman judíosma unicamax ca judíos unicama 'icësa 'iti 'icë quixun nu sinánmisa tancëxunbi cananuna, mitsúnmi Jesucristomi catamëtishi ca uni iëti 'icë quixun aséribi 'unánti cupí, atun nu cacësa oquin sinánma 'ain.

⁶ —Axa ami sináncë unicaman cushi 'inun Jesucristonën 'imicë ca atux 'icë —quixun unin cacë 'ixunbi ca a unicaman bëtsi ñu 'anun 'ë cáma 'icën. A unicamax nun cushi 'aínbi cana 'ën 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín nuitu 'unánquin, camabi uni aséribi uisa uni cara quixun 'unania. ⁷ Bëtsi ñu 'anun 'ë caquinmabi ca a cushi unicaman, judíos unicama bana ñuixunuan Pedro 'amicësaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unicama bana ñuixunun 'ë 'amiaxa, quixun 'unáncëxa. ⁸ An judíos unicama Jesucristo ñuiquin bana ñuixunun Pedro 'imia 'ixun ca 'ëribi judíosma unicama bana ñuixunun 'imiacëxa.

⁹ Nucën Papa Diosan usaquin 'ë 'imicë 'icë 'unánquin ca Jacobo, Pedro, Juan, acaman atux Jesucristomi catamëcë unicaman cushi 'ixun Bernabécëñun 'ë aín mëcën 'inánquin, —aséribi camina nu 'acësaribi oquin Cristo ñuiquin aín bana ñuixunun Nucën Papa Diosan caíscë 'ai —quixun canan —nun nu judíos

unicama bana ñuixunmainun camina mitsun judíosma unicama bana ñuixuni cuanti 'ai —quixun nu cacëxa. ¹⁰ Canan ca ësquinshi nu cacëxa, —camina ñuñuma uni 'aquinti 'ai —quixun. Usoquin 'ati cana sináncën.

Antioquíanuxuan Pablonën Pedro ñu ca

¹¹ Usa 'ain cana 'ëx Antioquía ëmanu 'ixun Pedro Jerusalénuaxa ucë upí oquian asérabi Jesusan bana 'aia moquin ñu cacën. ¹² Jacobonëan xucëxa uni raíri ucëma pain 'ain ca Pedronën judíosma unicamabëtan piacëxa. Usaquin 'axunbi ca Jacobonëan xucë unicama ucëbëtan atubëtan piquinma, judíosma unicama ëancëxa, axa Jerusalénuax ucë unicaman a ñu cati raban. ¹³ Pedronëan usaquin 'aia isquin ca axa Jesucristomi catamëcë judíos unicama raírinëribi, judíosma unicama axribi Jesucristomi sináncë 'icëbi, atubëtan piquinbi ëancëxa. A unicamaxa usai 'ia isi ca Bernabënëxribi usaribiti 'iacëxa. ¹⁴ Acamaxa —judíos uni cupíma Jesucristomi catamëtíshi ca uni iëti 'icë —quixun 'unanibi usai 'ia isquin cana axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcënxun Pedro ësquin cacën: ¿Mix judío uni 'aishbi judíoma uni 'icë sai 'iquinbi caramina uisa cupí judíosma unia judíos unicama 'icë sai 'inun quixun cain?

Judíos unicamaxa judíosma unicama 'icë saribiti Nucën Papa Diosan 'iti bana

¹⁵ 'Ë 'imainun 'ëbë 'icë unicamax cananuna judío unin rëbúnqui 'aish judío uni 'ain. Nux cananuna an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma judíosma unicamasaribima 'ain. ¹⁶ Usa 'ixunbi cananuna 'unanin, Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quiásabi oquian ñu 'acë cupíma Jesucristomi catamëcë cupíshi ca uni Nucën Papa Diosan aín 'uchacama tërënquin ainan isia. Usaquin 'unani cananuna nuxribi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'inun Jesucristomi catamëacën. Usai ca unicama 'iti 'icë quicë bana 'acë cupíma ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'icë upí isia.

¹⁷ Nun 'ucha sinánquin cananuna nun 'ucha tërënquin nu iëminun Cristo cain. ¿Usaquin caquin caranuna Cristonën ca nu 'uchañu 'imia quixun cain? Usama ca. ¹⁸ —Nun 'acë upí ñu a cupíma Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna Nucën Papa Diosan iscëx abë upí 'ai —quixun 'unáncë 'ixunbi, amiribishi —'ën upí ñu 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sináncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañumama 'ain. ¹⁹ Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quicësabi oquin sënëonquin 'acëma 'aish cana iëtimoí bamati 'iacën. Usai 'icëbi ca Jesucristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan ax cuëncësabi oi 'inun, 'ën 'uchacama tërënquin 'ë ainan 'inun iëmiacëxa. ²⁰ 'Uchatëcënxunma ashiquin 'ën 'uchacama ëni cana Cristobë bamacësa 'ain. Usa 'aish cana 'ëshima, Cristo ax 'ëbë 'ain, aín cushínbi ax cuëncësa oíshi 'in. Nucën Papa Diosan Bëchicë, axa 'ë nuibati bamatsianxmabi 'ën 'ucha cupí bama, ami catamëti cana ax 'ëbë 'ain, ax cuëncësabi oi 'in. ²¹ Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupí ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'icë upí isia quixun sináncë 'aish cana Cristo bama ax ca ñancáishi 'icë quicësa 'itsían. Usa 'aínbi cana, Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë ñancábi bamanun xuacëxa quixun sinanima, asérabi ami catamëtin.

3

Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi 'icë cupíma Jesucristomi catamëcë cupíshia uni upí 'iti bana

¹ Gálatas unicama, mitsux camina sinánñumasa 'ain. Unin 'ucha cupíma ax i curúsocënu bama Jesucristo ñuquin cananuna mitsu upí oquin bana

ñuixuancën. Ñuixuncëbi ca uni raírinën bëtsi bana ñuixunquin, Jesucristo ñui quicë bana cuaxunma 'anun quixun mitsu paránxa. ²⁻³ Camina 'ë cati 'ain, ¿Moisésñëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo banami cuacë cupí cara Nucën Papa Diosan ain Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun mitsu 'ináncëx? Usama ca. Jesucristo ñui quicë bana cuatími ami catamëcëxuinshi ca ain Bëru Ñunshin Upí mibëa 'inun mitsu 'ináncëxa. ¿Usa 'ixunbi caramina mitsun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan mitsu upí 'imiti sinántancëxunbi —'ën ñu upí 'acë cupíshi ca Nucën Papa Diosan 'ë upí isia —quixun sinanin? Usaquin sinani camina sinánñuma unicamasa 'ain. ⁴ ¿Ñancábi caramina cëmëishi tëmëraibi Jesucristomi sináncën? Mitsúxmi usai 'icë ax ñancábimi usai 'icëma 'itibi ca 'ia. ⁵ Nucën Papa Diosan ca ain Bëru Ñunshin Upí 'inánan uni itsían 'acëma ñu mitsu 'amia. ¿Uisa cupí cara mitsu usoquin 'amia? An ca usaquin 'aia, mitsúnmi Moisésñëan usai judíos unicama 'iti cuënëo bana cuacë cupíma mitsúxmi Jesucristo ñui quicë bana cuati, ax ca asérabi 'ëbë 'icë quixun sinani, ami catamëcë cupí.

⁶ Abrahamnën ca sináncëxa, Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin 'ati 'icë quixun. Usaquin sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham ain nuitu upí 'icë isacëxa. ⁷ Usa 'ain camina mitsun 'unánti 'ain, an ax quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan 'aia quixun sinani ami catamëcë unicamax ca axa 'iásaribiti Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish Abrahamnën rëbúnqui 'ia. ⁸ —Judíos unicamaishima camabi uni cana axa Jesucristomi catamëtia nuibaquin ain nuitu upí isti 'ai —quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan an Abraham ësaquin cacë bana ain uni cuënëomiácëxa: “Mi cupí ca camabi menu 'icë unicama 'ën 'imicëx ain nuitu upí 'aish chuámarua tani cuëënti 'icën”. ⁹ Usa 'ain ca ui unicamax cara Abraham 'iásaribiti —Nucën Papa Diosan ca ain quicësabi oquin 'aia —quixun sinani ami catamëtia ax ca Abraham 'iásaribiti Nucën Papa Diosan 'imicëx ain nuitu upí 'aish chuámarua tani cuëënti 'icën.

¹⁰ Usa 'ainbi ca ësairibi a bana usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo ax quia: “Ui unicaman cara camabi cuënëo bana quicësabi oquinra 'acëma a ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën”. A bana asérabi 'ain cananuna 'unanin, a bana quicësabi oquin 'acë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañuma 'ai quixun sináncë unix ca a banacama quicësabi oquinra 'acëma 'icë Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësaribiti quia: “Ui unicama cara Nucën Papa Diosan upí isia, ax ca asérabi ami catamëti tsóti 'icën”. Usaquin cuënëo bana 'unánquin cananuna 'unanin, Moisésñëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana 'acë cupíma ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'icë upí isia, quixun. ¹² Moisésñën cuënëo banax ca quia: “Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésñën cuënëo bana quicësabi oi 'iti sináncë unin ca asérabi a banacama quicësabi oquin 'ati 'icën”. Usai quibi ca, ami catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosbë upí 'icë quima.

¹³ A bana, usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun Moisésñën cuënëo, a banacamaxa quicësabi oquinra 'acëma 'icë, nu uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'ixunbi ca Nucën Papa Diosan nu 'aquinma, Cristo, nun 'ucha cupí tëmëramia cupí, nu ami catamëtia uisotima 'icën. Camabi unin 'ucha cupí ca 'uchañuira uni 'icësari Cristo i curúsocënu bamacëxa, Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi: “Ui unix cara i curúsocënu matáscë 'icë ax ca asérabi 'uchañuira 'aish Nucën Papa Diosan uisaira cara oti 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën”. ¹⁴ Nucën Papa Diosan Abraham cásabi oía judíosma unicamaxribi Nucën Papa Diosan 'inun ca Cristo Jesús 'uchañuira uni 'icësari bamacëxa. Ax usai bama cupí ca

axa ami catamécë unicama Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí 'inania, ax quiásabi oquin.

Moisésnën cuënëo bana 'imainun Nucën Papa Diosmi catamëti quicë bana

¹⁵ 'Ën xucéantu, ësa ca ënë bana 'icën. Achúshi unían, usa ca ënë ñu 'iti 'icë quixun quiricanu cuënëocë 'icë ca uinu 'icë unínbi a bana térécaquin bëtsi otécëntima 'icën. ¹⁶ Usaribi ca Nucën Papa Diosan Abraham cá bana 'icën. An ca Abraham aín rëbúnqui achúshi ñuiquin, a cupí ca camabi menu 'icë unicama an iscëx upí 'aish cuëenti 'icë quixun cacëxa. Usaquian Nucën Papa Diosan Abraham cá bana ax ca “aín rëbúnquicama” ñui quima, “aín rëbúnqui achúshi” ñui quia. Usa 'ain ca aín rëbúnqui achúshi a ñuia quiá ax Cristo 'icën. ¹⁷ Ësa ca a bana 'icën. Nucën Papa Diosan ca aín rëbúnqui achúshi ñuiquin, a cupí ca camabi menu 'icë unicama an iscëx upí 'aish cuëenti 'icë quixun caquin Abrahambëtan ashiquin mëníocëxa. Usaquian mënío 'ixun ca cuatrocientos treinta baritia inúcëbëtan Nucën Papa Diosan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quicë bana Moisés cuënëomiacëxa. Usaquin cuënëomiquinbi ca an Abrahambëtan mënío bana ñancáishia 'inun Nucën Papa Diosan térécamá 'icën. ¹⁸ Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupía uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain ca an Abrahambëtan mënío bana ñancáishi 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca usama 'icën. A ñuiquian an Abrahambëtan mënío achúshi uni a cupíshi ca uni ami catamëtia Nucën Papa Diosan upí isia.

¹⁹ ¿An Abraham cá bana xëníbua 'aínbi aséribi 'ain cara uisacasquin Nucën Papa Diosan usai judíos unicama 'iti bana cuënëonun Moisés cacëx? Uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë quixuan unin 'unánti cupí ca a bana judíos unicama 'ináncëxa. Abrahamnën rëbúnqui, Cristo, axa utia Abraham ñuixuan, a utámainuan a bana quicësabi oquin pain 'anun ca Nucën Papa Diosan a bana Moisés cuënëomiacëxa. Nucën Papa Diosan cacëxuan ángelcaman a cacë bana ca Moisésnën cuënëo bana 'iacëxa. ²⁰ An cacë bana ñuiquin judíos unicama canun Moisés 'iminuxbi ca Nucën Papa Dios achúshi, ax Abrahambëbi banacëxa, uni itsi camima.

Uisa cupí cara Nucën Papa Diosan usaía uni 'iti bana Moisés 'ináncëxa quicë bana

²¹ ¿'Ëx ëesai qui carana Nucën Papa Diosan Abraham cá banaxa bëtsi 'imainun ca an Moisés cá banáxribi bëtsi 'icë quin? Usama ca. Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupía uni aín nuitu upí 'aish Nucën Papa Diosan 'ain, ca a bana 'acë cupíshi uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'itsíanxa. ²² Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo —camabi unin ca ñu 'atima 'aia —quia. A banaxa aséribi 'ain ca axa Jesucristo cupí ami catamécë unicamaxëshi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'icën, an aín rëbúnqui achúshi ñuiquin Abraham cásabi oi.

²³ Ami catamëtinu iëti Jesucristoa utámainun ca judíos unicaman Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'ati 'iacëxa. ²⁴ Usa 'ain cananuna an bërúancë xanun bana tuacën tancësaribi oquin, Moisésnën cuënëo bana tanquin, a bana quicësabi oquinshi 'aquin, uisa ñu 'ati cara asábi 'icë, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë quixun 'unáncën, aminu catamënuan Cristo utámainun. Usai 'ia 'aishbi cananuna Cristo uá 'ain, ami catamëtia nun 'ucha téréncë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. ²⁵ Nux ami catamënuan Cristo uá 'ain cananuna ami catamëquin an bërúancë xanun bana tuacën tancësaribi oquin Moisésnën cuënëo bana tancë cupíma, Jesucristomi catamécë cupíshi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain.

²⁶ Usa 'ain camina mitsux Cristo Jesúsmi catamēti abē 'aish Nucēn Papa Diosan bēchicē 'ain. ²⁷ Ami catamētia ainan 'icē nashimicē 'aish camina unían aín chupa xēni 'aisama pēquin chupa ió pañucē usaribi 'aish mibēa Cristo 'ain min nuitu upíra 'ain. ²⁸ Judíos unicama 'imainun axa griego banan banacē judíosma unicama, an uni ñu mēēxuncē unicama 'imainun an uni ñu mēēxuncēma unicama, bēbu 'imainun xanu, acamáxbi camina Jesucristonan 'aish Nucēn Papa Diosan iscēx bētsisaribi 'aish achúshisa 'ain. Jesucristonan 'ixun camina camaxunbi bētsin sináncēsaribi oquin sinanin. ²⁹ Mitsux Cristonan 'aish camina axa 'iásaribiti Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'aish Abrahamnēn rēbúnqui 'ain. Usa 'aish camina Nucēn Papa Diosan aín rēbúnqui ñuiquin Abraham cásabi oi aín uni 'ain.

4

¹ Ēsaquin cana mitsu cain, aín papa bamacēbētan ca aín ñucama ainan 'icēbi canicēma pain 'ixun aín bēchicēnēn bitsima. Canitancēxun cuni ca biti 'icēn. Usa 'aish ca a tuá aín papan ñucama axa ainan 'aínbi a ñucama bicēma pan 'aish, an aín papa ñu mēēxuncē unisaribi 'icēn. ² Aín papan anúan aín ñu biti mēnío nētē sēnēntamainun ca aín papan caiscē unin aín bēchicē bērúanan aín chupa acama aín papan curíquinēn bixunti 'icēn. ³ A tuásaribi ca Jesucristo ucēma pan 'ain judíos unicama 'iacēxa. Usa 'ixun ca Moisésnēn cuēnēo bana quicēsabi oquin 'anan aín nuitu upí 'inúan unin sináncē ñuishi 'ati sináncēxa. ⁴ Usa 'aínbi ca aín uti nētē sēnēncēbētan Nucēn Papa Diosan aín Bēchicē ēnē nētēnu xuacēxa. Achúshi xanúxa bacēncēx canitancēx ca judíos unicama 'icēsaribiti Moisésnēn cuēnēo bana, usaía judíos unicama 'iti, a 'unáncē 'iacēxa. ⁵ Ax ca judíos uni 'aishnu nux Moisésnēn cuēnēo bana cuacē 'icē, an 'imicēxēshi nun 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosan bēchicē 'inun nu 'iminux uacēxa.

⁶ Mitsux camina asérabi aín bēchicē 'ai quixunmi 'unánun ca Nucēn Papa Diosan aín Bēchicēnēn Bēru Ñunshin Upí mitsubēa 'inun xuacēxa. Usa 'ain camina aín bēchicē 'ixun —'ēn Papa Dios camina mix 'ai —quixun Nucēn Papa Dios cain. ⁷ Usa 'aish camina an uni ñu mēēxuncē uni 'icēsai 'ima xubu 'ibu unin bēchicē 'icēsai asérabi Nucēn Papa Diosan bēchicē 'ain. Mixmi aín bēchicē 'icē ca Cristo ax quiásabi oquin mitsun 'uchacama tērēnquin an iscēxmi upí 'inun 'imianan aín Bēru Ñunshin Upí mitsubē 'inun 'inania.

Axa Jesucristomi catamēti unicamamia Pablo sinan

⁸ Bērāma camina —Nucēn Papa Dios ca asérabi Dios 'icē —quixun 'unáncēma 'ixun Diosma ñucama rabiquin bētsi bētsi ñu 'acēn. ⁹ Usaquin bētsi ñu rabiá 'ixunbi camina an sinánmicēxun —Nucēn Papa Dios ax ca asérabi Dios 'icē —quixun 'unanin. ¿An mitsu ainan 'imicēxunbi caramina uisa cupí mitsúnmi bērāma rabia ñucama rabiécēnti sinan? ¹⁰ Nucēn Papa Diosan mitsu upí isnun quiax camina bērāmami quiásaribiti nētē ñui —ēnē nētēx ca bētsi nētēsama 'icē —quianan 'uxē ñui —ēnē úxēx ca bētsi 'uxēsama 'icē —quianan bari ñui ēnē barix ca bētsi barisama 'icē —quin. ¹¹ Usaquin sinanimi 'ēn mitsu 'unánmicē banacama manucēsa 'ain cana —sapi cana ñancábi mitsu 'unánmia —quixun sinanin.

¹² Ēn xucēantu, mitsux judíos unima 'ixun camina Moisésnēan cuēnēo bana 'unáncēma 'ixun a bana quicēsabi oquin 'ama 'ain. 'Ēnribi cana —a bana quicēsabi oquin 'acē cupí cana Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ai —quixun bērí sinaniman. Usa 'ain camina mitsúxribi 'ēx 'icēsaribiti Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'inun asérabi Jesucristomishi catamēti 'ain. 'Ēx mitsubē 'ain camina 'ēmi 'icēma 'ain. ¹³ Camina 'unanin, 'ēn nami 'aisama 'ixun cana bētsi menu cuanti sinánquinbi anuxuinshi Jesucristo ñuiquin mitsu bana ñuixuntabaquin

ñuixuancën. ¹⁴ 'Ëx 'ñucë 'aish upíma 'icë isquinbi camina 'ë timáma 'ain. Usa 'ixun camina Nucën Papa Diosan xucë ángel bicësa oquin upí oquin bianan Jesucristo 'acësa oquin 'ë biacën. ¹⁵ 'Ë isi camina cuëëancën. ¿Usai 'iá 'aishbi caramina bërí uisacatsi usama 'ain? Usama 'aínbi cana 'unanin, usoti 'icë cuni camina mitsun bëru ëchíxun 'ë 'inan 'itsían. ¹⁶ ¿'Ën mitsu aséribi cacë bana sinánquin caramina 'ëx cana mitsumi nishi quixun sinanin? Usama ca.

¹⁷ An mitsu bana itsi 'unánmicë unicamax ca cëmëquin parani mitsubë upiti banaia. Usai 'iquinbi ca aséribi mitsu 'aquinti sinaníma. Mitsúnmi 'ë sinánquinma atuishi sinánquin aín banaishi cuati ca cuëënia. ¹⁸ Usa 'aínbi cana mitsu cain, paránquinma unin upí oquin ñu 'aquincëxmi mitsux abë nuibananti ca asábi 'icën. Usaribi oquinmi mitsubë 'icë 'acësaribi oquin mitsubë 'icëmabi 'ë sinánti ca asábi 'iti 'icën. ¹⁹ Mitsux camina 'ën bëchicësa 'ain. Usa 'ain cana mitsúnmi Cristo 'unáncëma pain 'ain 'iásaribiti mitsúxmi aséribi ami upiti catamënun quixun sinani, masá nuituti bënëtin, bacénuxun paë tania xanu bënëcësaribi oi. ²⁰ 'Ëx anu mitsubë 'iti cana cuëënin. 'Ëx anu 'ixun cuni cana mitsubë banaquin, upí oquin mitsun sinan 'unánquin, mitsu upí oquin 'ësëtsian. Mitsubëma 'ixun cana uisai caramina 'icani quixun 'unaniman. Usa 'ain cana uisaquin carana mitsu cati 'ai quixun 'unaniman.

Agarcëñun Sara ñuicë bana

²¹ Mitsux Moisésnën cuëëno bana quicësabi oquin 'ati cuëëncë 'ixun camina 'ën ñucácëxun 'ë cati 'ain, ¿caramina uisai cara a bana quia quixun upí oquin 'unáncëma 'ain? ²² A banax ca quia, Abraham ca rabë bëbu bëchicëñu 'iacëxa. Bëtsin titax ca Abrahamnën xanúan ñu mëëmicë, Agar cacë xanu, 'iacëxa. Bëtsix ca Abrahamnën xanun tuábi 'iacëxa. ²³ An Abrahamnën xanu ñu mëëxuncë xanun tuacëx ca camabi tuásaribi 'aish unin bëchicëishi 'iacëxa. Usa 'aínbi ca bëtsix Abrahamnën xanu, Sara, ax tuacëma 'aishbi Nucën Papa Diosan Abraham cásabi oi tutancëx bacëancëxa. ²⁴ 'Ënëx ca ësa 'icën. 'Ënë xanu rabë 'imainun tuá rabë ñui quicë bana isquin cananuna bëtsi bana rabëribi sinánti 'ain, ëesai quicë: A bana achúshinëx ca Cristo ñui quicë 'icën. A bana ca aséribi 'icë quixun sinani Cristomi catamëcë unicamax ca Saran rëbúnquisa 'icën. Bëtsix ca Nucën Papa Diosan Moisés cuëënomia bana a ñui quicë 'icën. Aín bashi Sinaí, anuax 'itsa nëtë abë banaquin ca Nucën Papa Diosan usai ca 'ën uni 'iti 'icë quixun Moisés cacëxa. A bana quicësabi oquin aín unicaman 'anun 'inan 'aínbi ca 'itsa unin, a 'acë cupíshi cana Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun sinania. Usaquin sináncë unicama ax ca Agarnën rëbúnquisa 'icën. ²⁵ Aín bashi Sinaí ax ca Arabia menu 'icën. Aín bashi Sinaínuxuan abë banaquin Nucën Papa Diosan Moisés, usai ca aín unicama 'iti 'icë quixun cá bana 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun sináncë unicamax ca Jerusalénu 'icë unicamasa 'icën. Usaquin sináncë unicamax ca Agarnën tuá 'iásaribi 'icën. Usa 'aish ca ësa 'icën. Nucën Papa Diosan, min xanun ca mi tuaxunuxun 'aia cá bana sinánquinma ca Abrahamnën bëchicëñu 'iti cuëënquinshi Agar cacë xanumi bëchiacëxa. Usa 'aish ca a tuá a Nucën Papa Diosan Abraham ñuixuan, ama 'iacëxa. ²⁶ 'Itsa uníxa Agarnën tuá 'iásaribi 'aínbi cananuna usama 'ain. Nux cananuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'icë Jerusalén anu abë 'iti uni 'ain. ²⁷ Abrahamnën xanu ñui ca cuëëno bana ëesai quia:

An tuacë xanun rëbúnquinëxa 'icësamaira oi ca —'ën cana tuaima —quixuan an sináncë xanu aín rëbúnqui 'aisamaira 'iti 'icën. Usa 'ain camina mix tuatima 'aish tuáñuma xanu 'aishbi —tuáñu cana 'iti 'ai —quixun 'unani cuëënti 'ain; tuacën paë tancëma xanu 'aishbi camina tuá 'imainun rëbúnquiñu 'icë cupí chuámarua tani cuëënti 'ain.

28 'Ën xucéantu, Nucën Papa Diosan Abraham cacësabi oquin ca Isaac aín titan tuacëxa. Usaribiti cananuna nux Nucën Papa Diosan mëníosabi oi Cristo cupí ainan 'ain. 29 Bëráma ca Agarnën tuá, axa camabi tuá 'icësaribi unin bëchicëshi 'inun aín titan tua, an, Isaac, Nucën Papa Diosan cacësabi oquian Abrahamnën bëchicë, a bëtsi bëtsi ocëxa. Usaribi oquin ca an Nucën Papa Diosnan 'inuxun, usai ca judíos unicama 'iti 'icë quicë bana 'acë unin, axa Nucën Papa Diosnan 'inux Cristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi oia. 30 Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Aín xanúan ñu mëëmicë xanun tuacën rëbúnquinëx ca Nucën Papa Diosan cásabi oi Abrahamnën xanun tuacën rëbúnquisaribi 'itima 'icën. Usa 'ain ca aín xanúan ñu mëëmicë xanubë aín tuá ashiti Abrahamnën xubunuax utëcëntimoi cuanti 'icën”. 31 'Ën xucéantu, usa 'ain cananuna nux Agarnën tuá 'iásaribima 'aish Saran tuása 'ain.

5

Jesucristonan 'ixun bëráma 'á ñucama sinántëcëntima bana

1 Nun Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupíma cananuna Cristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosnan 'ain. Usa 'ain camina aséabi Cristomi catamëquin a ënti sinántima 'ain. Usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupí cana Nucën Papa Diosnan 'ai quixun camina sinántëcëntima 'ain.

2 Pablo 'ixun 'ën mitsu camainun ca cuat, Nucën Papa Diosnan 'inux cana judíos unicama 'icë sai 'unántioracati 'ai quixun sinanibi camina Cristomi catamëcëma 'aish Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. 3 Cana mitsu catëcënin, uicaman cara –'unántioracacëma 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx 'ën nuitu upí 'inux 'unántioracacë 'iti 'ai –quixun sinania, a uicaman ca 'unántioracacë 'iti ashima camabi usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'ati sinánti 'icën. 4 Uicaman caramina –Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupí ca ainan 'icë Nucën Papa Diosan 'ë upí isia –quixun sinani, mix camina upí 'inux ami catamëtancëxunbi Cristo ëncë 'ain. Usa 'aish camina Nucën Papa Diosnanmasa 'ain. 5 Usa 'aínbi cananuna nun, ami catamëti ënquinma aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'ai quixun sinanin. 6 Nux aséabi Jesucristonan 'aish cananuna 'unántioracacë unicama 'icësaribiti 'unántioracacëma 'aishbi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Jesucristomi catamëcë 'ixúan an uni nuibacë uni ax ca Nucën Papa Diosan iscëx upí 'icën.

7 Mitsux camina upiti Jesucristomi sináncën. ¿Ui unin cara Jesusan banami ënun quixun mitsu sinanami ax? 8 Nucën Papa Dios an mitsu ainan 'inun sinánmicë, an ca Jesusan bana ënun quixun mitsu sinánmicëma 'icën. 9 Unix ca quia, “Anun pán chamiti ñu an ca xanpanu 'icë pán 'ati ñu acëñun mëscucëxun camabi chamia”. Usaribi 'ixuan an uni paráncë unin ñuixuncëxun ca camabi unin aín bana cuatia. Usa unin sapi ca mitsu paránxa. 10 Usa 'aínbi cana mitsúxmi Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'ain ësaguin sinanin, mitsun camina 'ën 'acësaribi oquin –Moisésnëan cuënëo bana cupíma Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai –quixun 'unanin. Usa 'aínbi ca an mitsu 'atimaquin sinanamisa tancë uni, uisa uni cara, abi Nucën Papa Diosan castícantí 'icën.

11 'Ën xucéantu, cana mitsu cain, 'ën –Nucën Papa Diosan iscëx upí 'inux ca uni 'unántioracacë 'iti 'icë –quixun caquin, unicama bana ñuixuncë 'aish cana judíos uicaman bëtsi bëtsi ocëma 'itsían. I curúsocënuaxa ax bama, Jesucristo,

ami catamētishi ca uni upí 'iti 'icē quixun a bana 'èn ñuicēbēma ca uni 'èmi nishtsíanma. ¹² An mitsu 'unántioracanun quixun ubíocē unicama aín namiribi tēatibi ca 'ia.

¹³ 'Èn xucēantu, mitsun ñu 'acē cupíma Cristomi catamēcē cupíshi an iscēx upí 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu caísaxa. Usa 'ixun camina mitsux cuēēncēsabi oquin ñu 'atima 'ati sinántima 'ain. Usaquin 'aíma camina bētsibē nuibanani asérabi 'aquiananti 'ain. ¹⁴ Nucēn Papa Diosan bana ca quia:

—“Mixmi bērúancacēsaribi oquin camina mín aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain”. A bana quicēsa oquin 'acē 'ixun camina bētsi uni nuibati 'ain, mix bērúancacēsaribi oquin. Usoquin 'acē 'ixun camina Nucēn Papa Diosan bana raírínēxa quicēsabi oquin 'acē 'iti 'ain. ¹⁵ Usa 'aínbi bētsibē nishanani cuamianani camina mitsux Jesucristonēn unimasa 'iti 'ain. Usai 'itin rabanan camina bērúinraocati 'ain.

Unin sináncēsa oquin sinanima Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicē 'iti bana

¹⁶ 'Èn cana mitsu cain, mitsux cuēēncēsabi oquin ñu 'atima 'aquinma camina Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēsa oquinshi sinánquin ñu 'ati 'ain. ¹⁷ Nun sináncēsa oquinshi ènē nētēnu 'icē ñu 'aquin cananuna Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí cuēēncēsama oquin 'ain. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí ax ca nun sináncēsa oquinu ñu 'ati cuēēnima. Usa 'ixun camina mitsux an sinánmicē 'ixun mitsun cuēēncē ñu 'atima 'ain. ¹⁸ Mitsun aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun sinánquin ñu 'acē 'aish camina usai ca uni 'iti 'icē quixun Moisésnēn cuēnēo bana quicēsamaira oi 'icē 'aish 'uchocēma 'iti 'ain.

¹⁹ Camina 'unanin, unin ca 'aia tanquinbi tēnēquinma aín cuēēncēsa oquin ēsa ñucama 'aia quixun: aín xanuma 'aínbi xanubē 'iti, xanúxmabi uni itsibē 'iti, 'imainun ñunshínquin ñu 'atima 'ati. ²⁰ 'Anan ca 'aia, Nucēn Papa Diosmi sinánquinma unin 'acē ñu rabiti, ñubē 'iti, bētsibē nishánanti, cuamianani nishánanti, ñuñanánti, unimi pishui nishti, bēnētishi unimi nishti, anbi ñu 'acatsi quixun sináncē 'iti, 'imainun uni raíri, raíri unibē nishananquin amanu amanu sinánun sinánmiti, acamaribi. ²¹ 'Imainunribi ca 'aia, bētsi unin ñu cuēēnti, uni 'ati, paénti, picéntapun 'iti, acama. Usa ñucama ca unin aín cuēēncēsa oquin ñu 'aquin 'aia. Usa 'ain cana èn mitsu cacēsaribi oquin mitsu catēcēnin, usa ñua an 'acē unicamax ca aín unima 'aish Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'itima 'icēn.

²² Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxuan an sináncē uni ax ēsai 'ia: unicama nuibacē, chuámarua 'aish cuēēncē, uisa ñu cara 'icēbēbi chuámarua 'aish bēnēcēma, an 'atimocēxunbi uni cupicēma, cuēmēninínshi banacē, upí nuituñu, 'imainun Jesucristomi upiti catamēcē, ²³ rabícēma, aín cuēēncēsari 'iisa tanquinbi tēnēcē. Usa uni ñuia, ax —usai 'itima ca —quicē bana ca 'aíma 'icēn. ²⁴ Cristo nun 'ucha cupí i curúsocēnu bama 'ain cananuna nun nu ñunshínquin 'asaribi oquin 'atēcēnuxunma ñu 'atimacama éan. ²⁵ Usa 'ain cananuna nux aín Bēru Ñunshin Upitan 'imicēx Nucēn Papa Diosan uni 'ixun, aín Bēru Ñunshin Upitan an nu sinánmicēsabi oquin 'ati 'ain.

²⁶ Usa 'ain cananuna —'èx cana bētsi unisama 'ai —qui ax rabítima 'ain, cananuna cuēbicanani unibē nishanantima 'ain, 'imainun cananuna bētsimi nutsitima 'ain.

6

Bētsibē 'aquiananti bana

¹ 'Ēn xucéantu, axa Jesucristomi catamécē unían manúxun ñu 'aisama 'aia camina mitsux aséabi Nucén Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicē 'ixun axa upí 'inun quixun nuibaquin 'aquinti 'ain, rabiquin —'ëx cana 'uchañuma 'ai —quixun sinánquinma. Mixribi usai 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ² Min ñuishi 'ati sinánquinma camina uni raíribi ami sinánquin 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain. Usai camina bëtsibë bëtsibë 'aquiananti 'ain. Usai 'i camina Cristo quiásabi oi 'iti 'ain.

³ Ui unin cara aséabi upí 'ixunmabi ax isa upí uni 'icē quixun sinania, ax ca aín sinanéinshi cëmëia. ⁴ Ñu 'aquin ca aín unin —¿Cristo cuëencësabi oquin carana 'ai? —quixun sinánti 'icën. Usai 'i ca unían a cuëenti sinanima —Cristo cuëencësabi oi cana 'i —quixun sináncē cupí a uni chuámarua tani cuëenti 'icën. ⁵ Cristonan 'ixun ca unin uisa cara aín sinan 'icē quixun sinánan uisa ñu cara 'ati 'icē quixun anbi sinánti 'icën.

⁶ An Nucén Papa Diosan bana 'unánmicē uni a ca a 'unánmicē unin cupíoquin uisa ñuñu cara, a mësú 'inánti 'icën.

⁷ Camina upí oquin 'unánti 'ain, Nucén Papa Dios parani ca uni ami cwaitima 'icën. Ēnëx ca ësa 'icën: An 'apácë ñu bëru aín bimibi ca unin biti 'icën. ⁸ Usaribiti ca axa aín 'uchacama ënima aín cuëencësa oíshi 'icē uni ax ainanma 'aish xënbua 'aínbi Nucén Papa Diosbë 'íma. Usa 'aínbi ca an aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun sinánquin ñu upí 'acë uni ax Nucén Papa Diosnan 'aish xënbua 'aínbi abë 'ia. ⁹ Usa 'ain cananuna Nucén Papa Dios cuëencësabi oquin 'aquin atsánquin ëntima 'ain. Usoquin ñu upí oquin 'ai cananuna ax quiásabi oi an 'aquincë 'ianan aín nëtënu abë 'iti 'ain. ¹⁰ Usa 'ain cananuna axa nubë Jesucristomi catamécë unicama 'aquinti 'ain. 'Aquianan cananuna 'aquinsa 'icē uni raíribi camabi 'aquinti 'ain.

Pablonëan ashiquin 'ësëanan bërúanxa 'inun ca

¹¹ 'Ēn męcënanbi chaira letranën mitsu cuëñëoxuncë bana ënë camina isti 'ain. ¹² An —camina 'unántioracacë 'iti 'ai —quixun caquin mitsu 'unánmicē unicaman ca judíos unicama cuëenmiti cupíshi usaquin 'unánmia. I curúsocënu ax bama, Cristo, ami catamëtishi ca uni iéti 'icē quicë, a bana cupí bëtsi bëtsi ocë 'itin rabanan ca —mitsux camina 'unántioracacë 'iti 'ai —quiá.

¹³ Axa 'unántioracacë unicamanbi ca camabi Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun cuëñëo banacama quicësabi oquiinra 'aima. Usa 'ixunbi ca atun 'unánmicē cupí camina mitsux judíos uni 'icësaribiti 'unántioracacë 'ai quiax rabiácati sinánquin usaími 'inun quixun mitsu 'unánmia. ¹⁴ Usa 'aínbi cana 'ëxbi rabiacaquinma, i curúsocënu ax bama 'aían a cupí uni iéti, Nucén 'Ibu Jesucristo, ashi rabin. Cristo i curúsocënu bama cupí cana a 'ën 'atia Nucén Papa Dios cuëencëma ñucama ëni, usa ñu 'atëcënti cuëeniman. 'Imainun ca unin a 'atia Nucén Papa Dios cuëencëma ñu 'ë 'amitima 'icën. ¹⁵ Nux aséabi Cristonan 'aish cananuna, axa usabi 'unántioracacë unicamaxa 'icësaribiti 'unántioracacëma 'aishbi Nucén Papa Diosan iscëx upí 'ain. Ainan 'icëa Cristonën nu 'imicëxun bërámanu 'ása oquin sinántëcënquinma bëtsi oquin sináncë cupíshi cananuna Nucén Papa Diosan iscëx upí 'ain. ¹⁶ Axa usai 'icë unicamacëñuan uicamax cara aséabi aín uni 'icë, acama Nucén Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tërëanan chuámashirua 'imiti cana cuëënin.

¹⁷ Nucén 'Ibu Jesúsnan 'icë unin bëtsi bëtsi ocë cupí, 'ën nami tëacë mocë, aín bërucama isquin ca ui uni cara, anbi, 'ëx cana aséabi Nucén 'Ibu Jesusan uni 'ai quixun 'unánti 'icën. 'Unánquin ca uisa uni carana 'ai quixun 'ë ñucátëcëntima 'icën.

¹⁸ 'Ēn xucéantu, Nucén 'Ibu Jesucristonëan nuibaquin mitsu asaribi 'aishmi upí 'inun 'aquinti cana cuëënin. Usai ca 'iti 'icën. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN EFESONU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

Efeso ěmanuax ax Jesucristomi cataměcĕ unicama Pablonĕn quirica cuĕnĕoxuan

¹ 'Ēx cana Pablo, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin aín bana ñuixunun Jesu-
cristonĕn caísa 'ain. Usa 'ixun cana Efeso ěmanuaxmi Cristo Jesúsmi sinani ami
catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'icĕ ĕnĕ quirica mitsu buánmin. ² Nucĕn Papa
Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn mitsu nuibaquin 'aquincĕxmi chuámarua
'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

I. AIN UNICAMAX CA CRISTOBĒ ACHUSHISA 'ICĒ QUIXUN PABLONĒN CA (1.3-3.21)

Cristonan cupía Nucĕn Papa Diosan uni nuibaquin 'aquinti

³ Nucĕn Papa Dios ax ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo aín Dios 'ianan aín Papa 'icĕn.
A rabinun ca 'acan. Aín nĕtĕnuxun nu sinánxunquin ca nuxnu Cristonan cupí
nuibaquin 'aisamaira ñu nu 'aquinquin upí oquin sinánmianan nu cuĕĕnmia.
⁴ Mecama uniocĕma 'ixunbi ca Nucĕn Papa Diosan Cristo cupínu an iscĕx
'uchañuma 'ianan ainanshi 'inun nu caísacĕxa. ⁵ Axa cuĕĕncĕsabi oquin ca nu
nuibaquin Jesucristo cupí aín bĕchicĕ 'inun nu caísacĕxa. ⁶ Usaquin ainan
'inun caístancĕxun an nu nuibaquin, aín nuibacĕ Bĕchicĕ nubĕ 'áinu ainan
'aish upí 'inun nu 'imicĕ 'ixun cananuna ami catamĕquin, xĕnibua 'áinbi a
rabin. ⁷ An ca nun 'ucha cupínu ainanma 'icĕbi Cristo bama 'ain, nun
ñu 'aisama 'acĕcama tĕrĕnquin ainan 'inun nu iĕmiaxa, an nu nuibaquin.
⁸ Usa 'ixun ca nuibaíraquin uisairai cara uni ainan 'iti 'icĕ quixun upí oquin
'unánun nu 'imiata. ⁹ Unin 'unánma 'icĕbi ca nu 'unánmiaxa, uisa cupí cara ax
cuĕĕnsabi oquin Cristo ĕnĕ nĕtĕnuaxa bamanun xuacĕxa quixun. ¹⁰ Ēsaquin ca
nu 'unánmiaxa: An ca anúan ax utĕcĕnti nĕtĕa sĕnĕncĕbĕtan Cristo xuti 'icĕn, an
unio ñucama, naínu 'icĕ 'imainun menu 'icĕ aín 'ibua 'inun.

¹¹ Nux Cristonan cupí aín uni raíri 'acĕsaribi oquin nu axa cuĕĕncĕsabi oi
'ianan aín nĕtĕnu abĕ 'iti nu 'iminuxun ca Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun nu
caísacĕxa. Usai nux 'inun ca Nucĕn Papa Diosan camabi ñu ax cuĕĕncĕsabi
oquin 'aquin mĕnĭocĕxa. ¹² Nun nu an sinánmicĕxun upí oquin ñu 'aia
isquian uni raírĕnribi a rabinun ca nux pain Cristomi catamĕcĕ 'aishnu ax
cuĕĕncĕsabi oi 'inun nu caísacĕxa. ¹³ Mitsúxribi camina —Jesucristo cupí ca uni
aín 'ucha tĕrĕncĕ 'aish Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'icĕ —quixun ñuicĕ bana cuati
Cristomi catamĕacĕn. Cristomi catamĕtia ca Nucĕn Papa Diosan ax quicĕsabi
oquin aín Bĕru Ñunshin Upí mibĕa 'inun mitsu 'inánĕxa, mitsúxmi asĕrabi
ainan 'icĕ 'unánti oquin. ¹⁴ Aín Bĕru Ñunshin Upí axa nubĕ 'ain cananuna
'unanin, anúan Nucĕn Papa Diosan an caíscĕ aín unicama biti nĕtĕ sĕnĕncĕbĕ
cananuna aín nĕtĕnu abĕ 'iti 'ain, ax quiásabi oi. Ax cushiira 'ixuan nuibaquin
'imicĕxunu a rabinun ca usai 'iti 'icĕn.

*Efesonu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios
ñucáxuan*

¹⁵ Usoquin Nucĕn Papa Diosan 'aquincĕxmi mitsux asĕrabi Nucĕn 'Ibu
Jesúsmi catamĕanan axa ami sinánĕ unicamabĕ nuibanania ñuicania cana
cuan. ¹⁶ Usa 'ain cana ĕnquinma —asábi ca —quixun caquin rabianan abĕ
banaquin Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin. ¹⁷ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn

Dios 'ianan 'Apuira, Nucën Papa Dios, a cana an 'unánmicëxunmi upí oquin sinánquin a 'unáncanun quixun mitsu ñucáxunin. ¹⁸ 'Imainun cana mitsu ñucáxunin, an 'imicëx caramina uisairai ënë nëtënuax Jesucristosaribi 'aish upí sinánñu 'iti 'ai quixunmi mitsun 'unánun. Ñucánan cana uisairai caramina aín nëtënu abë 'aish, axa ami catamëcë unicamabë 'iti 'ai quixunmi 'unánun mitsu ñucáxunin. ¹⁹⁻²⁰ Usaribi oquin cana mitsu ñucáxunin, uisaira cara aín cushi anúan axa ami catamëcë unicama 'aquinti a 'icë quixunmi mitsun 'unánun. A cushínbi ca bamacëbi baísquimixun Cristo aín nëtënu aín mëqueu 'aish abë 'Apu 'inun 'imiacëxa. A cushínra ca Nucën Papa Diosan nu 'aquinia. ²¹ Usai 'inúan 'imicëx ca Cristo ax, a unin iscë 'apu 'imainun a unin iscëma 'apuribi 'imainun uisa cushi cara, 'imainun uisa 'apu cara, uisaquin caquin anëcë cara, acamabë sënënmaira 'icën. Usa bërí 'aish ca ënë nëtë cëñúcëbëribi usai 'iti 'icën. ²² Nucën Papa Diosan ca camabi ñu, uni, ángel, acaman 'ibu 'inun Cristo 'imiacëxa. 'Imianan ca axa ami catamëcë unicaman 'iburibi 'inun 'imiacëxa. ²³ Axa ami catamëcë unicamax ca 'itsa 'aishbi camáxbi Cristonan 'icën. Usa 'ain ca an abë 'ixun an sináncësaribi oquian sinánun aín unicama 'imia. Ax ca uinubi 'aímama 'icën. Abë 'ixun ca Cristonën aín unicama an iscëx aín nuitu upí 'ixuan ax cuëncësa oquinshi 'anun aín cushi 'inania.

2

An nuibacë cupí ca uni Nucën Papa Diosnan 'ia quicë bana

¹ Mitsun ñu 'atima 'acë cupí ainanma 'aishmi uni bamacësa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan mitsu xëñibua 'aínbi abë 'inun ainan 'imiaxa. ² Ënë nëtënu 'icë ñuishia an sináncë unicaman sináncësa oquinshi sinánquin camina ñu 'aisama 'acën, ñunshin 'atimanën 'apu cuëncësabi oquin. An ca an Nucën Papa Diosan bana cuaisama tancë unicama ax cuëncësabi oquin 'anun sinánmia. Usaribiti camina mitsux an sinánmicë 'iacën. ³ Nunribi cananuna camaxunbi nun sináncësa oquinshi sinánan nun sinan 'atima 'ixun nux cuëncësabi oquin 'acën. Usai 'icë 'aish cananuna raíri unicamasaribi 'aish numi nishquian Nucën Papa Diosan castícantí 'iacën. ⁴ Usai 'iá 'icëbi ca Nucën Papa Diosan nu 'aisamaira nuibaquin, ⁵ nux nun 'ucha cupínu ainanma 'aish bamacësa 'iá 'icëbi ainan 'aish upíti tsónun nu 'imiaxa, nuxribi bama 'aishbi Cristobë baísquicësa 'inun. ⁶ Nux Cristo Jesúsbe baísquicësa 'inun 'imianan ca Nucën Papa Diosan nuxribi ënë nëtënuaxbi Cristo Jesúsbe, aín nëtënuribi abë 'inun nu 'imiaxa. ⁷ Jesucristonan 'aishnu usai 'icë isquían camabi unin uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun nëtë xëñibucëbëtanbi isnun ca Nucën Papa Diosan usánu 'inun mëníocëxa. ⁸ Nuibaquin ca aséribi cuëenquin mitsúxmi Cristomi catamëti cupíshi mitsu ainan 'inun iëmiaxa. Mitsúnmi ñu upí 'acë cupíma ca Jesucristo bama cupíshi Nucën Papa Diosan ax cuëenquinshi mitsu ainan 'inun iëmiaxa. ⁹ An ca an ñu upí 'acë cupí ainan 'inun uni iëmima. Usa 'ain ca uinu 'icë unínbi —'ën upí ñu 'acë cupí cana iëa —quixun rabíquin sinántima 'icën. ¹⁰ Cristo Jesús nubë 'inúan an 'imicëxun ñu upíshi 'anan nun sinan bëtsi 'inun ca an mëníosabi oquin nu 'imiaxa.

Cristo cupía judíos unicama 'icësaribiti judíosma unicamaribi Nucën Papa Diosnan 'iti

¹¹ Usa 'ain camina manútima 'ain, mitsux judíos unima, uni itsi 'aish camina axa 'unántioracacë judíos unicaman —a unibunëx ca 'unántioracacëma 'icë —quixun ñuicë 'iacën. ¹² Judíos unima 'aish camina Cristo ñui quicë bana cuacëma 'iacën. Judíos unicaman 'unan 'aínbi camina mitsun Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'ianan an Cristo ñuiquin Abraham cá bana a 'unáncëma 'iacën. Usa 'ixun camina Nucën Papa Diosan ca nuibaquin uni

'aquianan ainan 'imiti 'icē quixun 'unáncēma 'aish mitsux cuēēncēsa oíshi tsóti sináncēn. ¹³ Usai 'iá 'aíshbi camina camabi unin 'ucha cupía Cristo bama 'ain, ami catamēcē 'aish ainan 'ain. Usa 'aish camina Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'iá 'aíshbi bērí a 'unani ainan 'ain. ¹⁴ Cristonēn ca judíos uni 'icēsaribitia judíosma uniribi Nucēn Papa Diosnan 'inun 'imiaxa, camáxbia raíri unisaribi 'inun. Judíos unicamaxa judíosma unicamabē nuibanancēma 'aish nishanancēsa 'iá 'icē ca bērí Cristonēn judíos uni 'imainun judíosma uniribia ainan 'aish camáxbi bētsibē nuibanun 'imiaxa. ¹⁵ Ax camabi unin 'ucha cupí bamaquin ca Cristonēn nux judíos uni 'ixun Moisésnēn cuēnēo bana quicēsabi oquin 'acē cupíma ami catamēcē cupíshi Nucēn Papa Diosnan 'iti mēnócēxa. Usouni 'icēsaribitia judíosma uniquin ca nux judíos uni 'aish 'icēsaribitimi mitsúxribi ami catamēcē cupí ainan 'inun 'imiaxa. Usa 'ain cananuna camáxbi ainan 'aish sēnēn 'ain. ¹⁶ Ax camabi unin 'ucha tērēncē 'iti cupí i curúsocēnuax bamax baísquiquin ca Cristonēn judíos unicama Nucēn Papa Diosnan 'inun mēnócēxa. Usoquian 'acē cupí ca axa ami catamēcēcamax Nucēn Papa Diosnan 'aish, judíosma unibē judíos uni nishánantēcēntima 'icēn. ¹⁷ Ax ēnē nētēnu utancēxun ca Cristonēn bana ñuixunquin, camabi unix ca ami catamēti Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'iti 'icē quixun cacēxa. Usa 'ain ca judíosma uni, an Nucēn Papa Diosan bana 'unáncēma, 'imainun judíos uni, an Nucēn Papa Diosan bana 'unáncē 'ixun a ñuía quicē bana cuati, Cristomi catamēti Nucēn Papa Diosnan 'ia. ¹⁸ Usai Cristomi catamēti Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upíñu 'aish cananuna camáxbi, judíos uni ucēn Papa Diosnan 'iti mēnócēxa. Usoquin ca nux judíos un'imainun judíosma uníxribi, Nucēn Papa Diosbē banati 'ain. ¹⁹ Usa 'ain camina judíosma uni 'aíshmi Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'aish 'iásaribima 'ain. A ñuiquian Nucēn Papa Diosan Abraham cá, Cristo, a camina mitsun bērí 'unanin. Usa 'ain cananuna mitsúxmi judíosma uni 'imainun nuxribi judíos uni 'aish, ainan cupí aín nētēnu abē 'iti 'ain. ²⁰ Mitsux camina an aín bana uni ñuixunun Jesusan caíscē unicama 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicaman ñuíasabi oi, Jesucristomi catamēti ami cushicē 'ain. Usa 'aish camina unin maxax xubu oquin ami cushiti pain nantancēxun raíriribi bucúnrucēsaribi 'ain, Cristo a pain nancē maxáxa 'ain. ²¹ Amia catamētia ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn aín unicama ax cuēēncēsabi oía 'inun 'imia. Usaquin 'imicēxa, aséribi ami catamēcē aín unicama abē ca Nucēn Papa Dios 'ia. ²² Mitsun ēmanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicamabēribi ca aín uni raíribēa 'icēsaribiti Nucēn Papa Dios 'ia, aín Bēru Ñunshin Upía aín unicamabē 'ain.

3

Judíosma unicama Jesucristo ñuiquin bana ñuixunuan Nucēn Papa Diosan Pablo caísa

¹ Mitsúxmi judíosma uni 'aíshbi Cristo Jesúsmi sinánun aín bana mitsu ñuixuncē cupí cana 'ēx, Pablo 'aish, sipuacē 'ain. Usa 'ixun cana mitsu Nucēn Papa Dios ñucáxunin. ² Mitsúnbi camina 'ēa ñuicanía cuaquin 'unánti 'ain, mitsu nuibaquin ca Nucēn Papa Diosan Cristo ñuiquin aín bana mitsu ñuixunun 'ē cacēxa quixun. ³ A bana uisai quicē cara quixun unin 'unánma 'icēbi ca bērí unin 'unania. Nucēn Papa Diosanbi ca 'ēribi 'unánmiaxa. 'It-samashi pain cana an 'ē 'unánmicē bana mitsu ñuixunquin cuēnēon. ⁴ 'Ēn mitsu buánminuxun cuēnēcē bana ēnē isquin camina 'unánti 'ain, 'ēn cana uisai quicē cara Cristo ñui quicē bana 'icē 'unani quixun. ⁵ A bana ca bēráma Jesucristo ucēma pain 'ain, uisai cara quia quixun uni Nucēn Papa Diosan 'unánmiama 'icēn. Usa 'aínbi ca bērí aín Bēru Ñunshin Upitan an aín bana

ñuixunun caíscë unicama uisai cara a bana quia quixun 'unánmiaxa. ⁶ Unin 'unánma 'aínbi ca a bana ësai quia, judíos unicama 'icësaribiti ca judíosma unicama, Cristo Jesús bama cupí ami catamëti Nucën Papa Diosan uni 'ianan abë aín nëtënu 'iti 'icën, ax quiásabi oi.

⁷ 'Ëxbi usai 'itima 'icëbi ca ax asérabi cushi 'ixun Nucën Papa Diosan Cristo Jesús ñui quicë bana unicama ñuixunun 'ë 'imiacëxa. ⁸ 'Ëx axa ami catamëcë uni raíribë sënénmara 'icëbi ca Nucën Papa Diosan nuibaquin, judíosma unicama Cristo ñui quicë bana 'unánminun 'ë 'imiaxa, uisaira oquin cara Cristonën aín unicama nuibaquin 'aquinia quixuan ënë nëtënuixun aín unicaman 'unáinracëma 'icëbi. ⁹ Nucën Papa Dios, an camabi ñu unio, an ca —Cristo ca uti 'icë —quixun bërâma mënío 'ixunbi Cristo ucëmapan 'ain, a ñui quicë bana uisai quicë cara quixuan unin cuanun 'unánmiama 'icën. 'Unánmiama 'ixunbi ca bërí a bana unicama 'unánminun Nucën Papa Diosan 'ë caxa. ¹⁰ Axa ami catamëcë unicamaxa an 'imicëx upí isquian naínu 'icë ángelcama, aín cushicamanribi uisaira cushiñu 'ianan uisaira sinánñu cara ax 'icë upí oquin 'unánun ca Nucën Papa Diosan aín unicama usai 'inun mëníocëxa. ¹¹ Usaquin aín unicama 'iminuxuan usabi 'iti oquin an mëníosabi oquin ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë, Nucën 'Ibu Jesucristo, a ënë nëtënu xuacëxa. ¹² Cristo cupí cananuna racuëtima uisa ñu cara, Nucën Papa Diosbë banati 'ain, an ca Cristomi catamëcë cupí nun bana cuatia quixun 'unani. ¹³ Usa 'ain camina 'ëx mitsu bana ñuixuncë cupí tëmëraia ñuicania cuatíbi racuëti masá nuitutima 'ain. 'Ën tëmëraquinbi Cristo ñui quicë banacama mitsu ñuixuncëxmi ami catamëtia Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'imicë 'aish camina masá nuitutíma cuëënti 'ain.

Uisaira oquin cara Cristonën aín unicama nuibatia quicë bana

¹⁴ Usa mitsux 'ain cana Nucën 'Ibu Jesucristonën Papa, Nucën Papa Dios, a rantin purúnquin mitsu ñucáxunin. ¹⁵ Ax ca menu 'icë unicama 'imainun naínu 'icë ángelcamaribi an unio 'aish acaman 'Ibu 'icën. ¹⁶ Ax upíira 'aish cushiira 'ixúan aín Bëru Ñunshin Upitan mitsun nuitu mëu sinánmiquin, ax cuëëncësabi oquinmi 'anun mitsu cushionun, cana a mitsu ñucáxunin. ¹⁷ 'Imainun cana Cristomi catamëtia an mitsubë 'ixun an cushiocë 'aish, uisai cara 'íbi bëtsibë bëtsibë nuibanquinmi, ¹⁸ axribia ami sináncë unicamabëtan, uiti chaira aín sinan 'ixun cara Cristonën camabi menu 'icë unicama, 'apucama 'imainun 'apuma unicamacëñunbi ñumaraira unibi nuibatia quixun mitsun nuitu mëu 'unánun mitsu ñucáxunin. ¹⁹ Nun nu camaira 'unántisama 'icëbimi mitsun, uisaira oquin cara Cristonën mitsu nuibatia quixun, aín cushi an mitsun nuitu upí 'imiti axa asérabi mitsubë 'ain 'unánun cana Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin.

²⁰ Ax cushiira 'aish nubë 'ixun ca Nucën Papa Diosan nun ñucácësamaira oquin nu 'axúanan nun sináncësamaira oquinribi sinánxunquin nu 'aquinti 'icën. ²¹ Usa 'icë ca Cristo Jesús cupí aín unicaman xëñibua 'aínbi a rabiti 'icën. Usaquin ca 'ati 'icën.

II. ÈSAI CA NUCËN PAPA DIOSAN UNI 'TTI 'ICË QUIXUN PABLONËN CA (4-6)

4

Aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun Nucën Papa Diosan unicaman bëtsin sináncësaribi oquin sinánti bana

¹ Usa 'ain cana 'ëx ainan 'ixun Nucën 'Ibu Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncë cupí sipuacë 'ixun mitsu cain, an caíscë aín unicamaxa usai 'iti oquian

Nucën Papa Diosan mënóisabi oi camina ax cuëencësabi oíshi 'iti 'ain. ² Cuamiananima camina upí sinánñu 'aish upiti banati 'ain. Bënëtishi nishíma camina bêtsibë nuibanani 'aquiananti 'ain. ³ Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëx camina bëtsin sináncësaribi oquin sinani achúshi sinánsa 'aish, ëníma bêtsibë bêtsibë nuibananti 'ain. Usai 'iti sinani camina usaíbi 'iti 'ain. ⁴ Jesucristonan 'aish ca aín unicama achúshisaishi 'icën. An atu 'aquincë Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ax ca achúshishi 'icën. Usa aín ca bëtsin 'unáncësaribi oquin aín unicaman 'unania, Nucën Papa Diosan ca aín nëtënu abë 'inun nu caísacëxa quixun. ⁵ Nucën 'Ibu Jesucristo axëshi ca aín unicaman 'Ibu 'icën. Ax ca achúshi 'icën, amishi catamëti cananuna camáxbi nun 'ucha tërëncë 'aish ainan 'ain. Jesucristomishi catamëcë cupí cananuna nashimicë 'ain. ⁶ Nucën Papa Dios axëshi ca aín unicaman Dios 'ianan aín unicaman 'Ibu 'icën. Usa 'ixun ca ax cuëencësabi oquian ñu 'anun aín unicama 'aquinia. Ax ca aín unicamabë 'icën.

⁷ Usa 'ain ca axa ami catamëcë unicama bëtsin sináncësaribi oquin sináncë 'icëbi ax cuëencësabi oquian bëtsi bëtsi ñu mëëti 'anun Cristonën nu 'imiáxa.

⁸ Usai ca 'iti 'icë quiax ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia:

Capitanëan abë 'acánuquin axa ami nishcë unicama ñusmoxun cuëenquin aín unicama an bicë ñu 'ináncësabi oquin ca Cristonën bamax baísquitancëx naínu cuantëcëntancëxun cuëenquin aín unicama an 'ati ñu 'inánquin bëtsi bëtsi ñu 'anun 'imiáxa.

⁹ ¿Usa 'ain cara Cristo naínu cuantëcëan quicë bana uisai quicë 'ic? Ax ca ësai quia, aín Papan nëtënuax ënë menu utancëx ca anu cuantëcëancëxa, quiax.

¹⁰ Axa ënë nëtënu uá, axbi ca anuxun aín unicama camabi aín cushi anúan aín cuëencësabi oquin 'ati a 'inánux abë 'Apu 'i aín Papan nëtënu cuantëcëancëxa.

¹¹ An ca ax cuëencësabi oquian bëtsi bëtsi ñu 'anun aín unicama 'imia. Bëtsi bëtsi unix ca aín bana ñuixunuan 'imicë 'icën. Raírinën ca Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia. Raírinën ca axa Jesucristomi catamëcëma unicama amia catamënnun upí oquin 'aquinia. Raírinën ca axa ami catamëcë unicama upiti Jesucristo cuëencësabi oi ínun áquinia. Raírinën ca uisai cara Nucën Papa Diosan bana cuënëocama quia quixun uni 'unánmia. ¹² Axa ami catamëcë unicaman upí oquin sinánan ax cuëencësabi oquin ñu upíshi 'ati 'aquinun ca Cristonën aín unicama bëtsi bëtsi ñu 'anun 'imia. ¹³ Usai 'aquianani cananuna nishánanima nuibanani uisa ñu cara 'icëbëbi asérabi ami catamëti 'ain. Ainan 'ixun Nucën Papa Diosan Bëchicë a asérabi 'unani cananuna an 'imicëx aín sinánsaribi 'iti 'ain. Usa 'aish cananuna camáxbi nun sinan upíira upí 'aish ax cuëencësabi oi 'iti 'ain. ¹⁴ Usai 'i cananuna bërámanu 'iásaribiti bërí 'itima 'ain. Bërí cananuna tuáxunratsunën unín paráncëxun sinánbëquincësabi 'aish unín bëtsi bëtsi bana ñuixunquin paráncëxun amanua amanua sinani usaribi 'itima 'ain. An uni paráncë unicaman cëmëquin nu paránquin ñu 'atima 'anun quixun 'imicëx usai 'iá 'aíshbi cananuna bërí usai 'itëcëntima 'ain. ¹⁵ Nuxnu ainan 'aían aín unicaman 'Ibu, Cristo, ax nubë 'ain cananuna nëtë camabi an nu 'unánmicësabi oquin 'ai, aín sinánsaribi 'iti 'ain. Usa 'aish cananuna bêtsibë bêtsibë nuibananquin, cëmëquin uni itsi paranima, Cristo cuëencësabi oíshi 'iti 'ain. ¹⁶ Nun namicama amanu amanu 'aish nun mëcën, nun taë, nun pëñan, nun bëru, acama upiti tacáshquiama 'aish cananuna unima 'itsian. Usa 'aíshbi ca uni camabi aín namia upiti unia 'ain, asábi 'icën. Usaribiti ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax amanu amanu sinánquinma Cristonën 'aquincëx camaxunbi bëtsin sináncësabi oquin sináncë 'iti 'icën. Usai 'i ca Cristonëx cuëencësabi oi bêtsibë bêtsibë nuibanani, an sináncësaribi oquin sinani Cristosaribi 'ia.

Cristonan 'aísha uni bëtsi 'iti bana

17 Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë sinánmicësabi oquin cana mitsu cain, axa Nucën Papa Diosmi sináncëma uníxa 'icësaribiti 'iá 'aishbi camina usai 'itëcëntima 'ain. A unicamax ca Nucën Papa Dios cuëencësa oíma atúnbia sináncësa oíshi 'i bucuia. 18 Usa 'aish ca bēánquibucē 'ain mancasmatia uni bēnécēsaribi oi 'ia. Cristo ñui quicē bana cuaisama tancē 'ixun ca ainan 'iti 'unáncëma 'aish Nucën Papa Diosnan 'itsianxbi ainanma 'icën. 19 A 'ai ñunshíncē 'ixun ca rabínquinma uisa ñu 'atima cara 'aisa tania a 'aia. Aín xanuma 'aínbi xanubē 'iti, xanúxmabi uni itsibē 'iti, usa ñucama 'ati cuëënia. 20 Usaía atux 'icëbētanbi ca Cristonën usaími 'inun mitsu sinánmicëma 'icën. 21 Mitsúxmi a rabi timécē 'ain cara Jesús uisai mitsux 'iti cuëënia quixun 'unánmicē 'ixun camina 'unanin, Jesusax ca mitsúxmi a unicama 'icësaribiti 'iti cuëënia quixun. 22 Usaribiti 'iquin camina bēráma mitsux cuëencësabi oquin ñunshínquin ñu 'atima 'acën. Usaquin 'aquin camina mitsun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'aquinbi, ax ca 'aisama 'icē quixun sinani rabíanma 'ain. Usai 'iá 'ixunbi camina ñu 'atimami 'á, acama ënti 'ain. 23 A ëni camina Nucën Papa Diosan 'imicēx bētsi sinánñu 'iti 'ain. 24 Bētsi sinánñu 'imicēx camina an iscēx asérabi upí 'ianan unínribia iscēx upí nuituñu 'iti 'ain, Nucën Papa Dios cuëencësabi oi.

25 Usai 'iquin camina cēmëquin uni parántima 'ain. Camáxbi cananuna Cristonan 'ain. Usa 'ain camina abē banaquin min aintsicama asérabi banáinshi caquin parántima 'ain.

26 Unibē nishanantancēxbi camina 'uchati rabanan xēnibutíma a nētēnbi bēnētishi manúti 'ain. 27 Nishtancēxunbimi manuiama ca ñunshin 'atimanën mitsu masá sinánmiquin mitsun nuitu upíma 'imiti 'icën. Usaquian 'atin rabanan camina mitsun nishcē bēnēnquinshi manuti 'ain.

28 An ñu mēcamacē uni an ca usaquin 'atëcëntima 'icën. Usaquin 'atëcēnquinma ca chiquíshquinma aín mēcēnanbi upí oquin ñu mēëti 'icën, cupí bixun anun ñuñuma uniribi 'aquinti sinánquin.

29 'Atimati banaima upitishi banaquin camina uni Jesucristomia upiti catamēnun 'aquinti 'ain. Mitsúxmi usai banaia cuati Jesucristomi upiti catamētia Nucën Papa Diosan nuibaquin 'aquincēx ca cuëënti 'icën. 30 'Atimati banaquin camina Nucën Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí masá nuitumiquin rabínmitima 'ain. Axa mibē 'inun 'inánquin ca Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'inun 'unántioxa, Jesucristo utëcēncēbēmi aín nētēnu abē 'iti oquin.

31 Usa 'ain camina uinu 'icē unibēbi nishanantima 'ain, uni itsimi camina xuamati nishtima 'ain, unibē camina ñu canantima 'ain, uni ñui camina 'atimati banatima 'ain, uisa ñu cara 'atima 'icē a camina 'atima 'ain. 32 Usai 'ima camina abē nuibanani uni itsibē 'aquiananti 'ain. Mitsumi nishquian unin 'atimocēxbi camina abē tanánantima 'ain. Usai 'ima camina uisa cara ñi ocēxbi a manui abē upí 'iti 'ain. Mitsun ñu 'aisama 'acēcama manuia, Nucën Papa Dios Cristo cupí mitsubē upí 'ain, camina usaribiti uni itsibē 'iti 'ain.

5

Usai cara Nucën Papa Diosan unicama 'iti 'icē quicē bana

1 Mitsux aín bēchicē 'icē an nuibacē 'aish camina usai 'iti sinani Nucën Papa Dios 'icësaribiti 'iti 'ain. 2 Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin judíos unin aín 'ucha cupí rēcēxa carnero 'iásaribiti ca bamatsianxmabi Cristo nu nuibati nun 'ucha cupí bamacēxa, ami catamētishinu iēnun. Cristonēan nu usoquin nuibacē 'ain camina mitsúxribi usaribiti bētsibē bētsibē nuibananti 'ain.

3 Nucën Papa Diosnan 'ixun camina mitsun uisa ñux cara 'atima 'icē a 'ati sinántima 'ain. Mitsun xanuma 'aínbi xanubē 'iti, xanúxmabi uni itsibē 'iti, minanmabi uni itsin xanu 'imainun ñu cuëënti, usa ñu 'ati sinanima

'ianan camina usa ñu ñui banatima 'ain. ⁴ Anun tupuananti 'atima banan camina banatima 'ain, uni 'imainun xanu rabínmi camina 'usánani banatima 'ain, cuaíntapun 'aish camina 'atimati banatima 'ain. Usai 'iquinma camina a rabiquin Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain. ⁵ Camina asérabi 'unánti 'ain, axa aín xanuma 'aínbi xanubë 'icë uni, axa xanúxmabi unibë 'icë uni, an ainanma uni itsin ñu cuëncë uni, a unicamax ca Nucën Papa Diosmabi, unínbi 'acë ñuishi rabcësa 'icën. Usa unicamax ca Nucën Papa Diosan nètë anua Cristoribi 'icë anu abë 'itima 'icën. ⁶ Uni raírinëan —ñu 'atima 'acë 'aishbi camina Nucën Papa Diosan nètënu 'iti 'ai —quixun cacëxunbi camina mitsun, —cëmëi ca quia —quixun sinánti 'ain. An aín bana cuaisama tanquin usa ñu 'acë unicama a ca ami nishquin Nucën Papa Diosan castícanti 'icën. ⁷ Usaribi 'itin rabanan camina an usa ñu 'acë unicamabë 'itima 'ain.

⁸ Bërâma Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'aish unían bëánquibucënu xun ñu 'atima 'acësa 'iá 'ixúnbi camina bërí Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ixun ax cuëncësabi oquin ñu upíshi 'ain. Usa 'aish camina bërí xabánu nicësa 'iti 'ain. ⁹ Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish ca uni upí sinánñu 'ianan asérabi banáinshi bananan ñu upíshi 'aia. Usaribi camina mitsux 'iti 'ain. ¹⁰ Añumi 'ati cara Nucën 'Ibu Jesucristo cuëñia a camina upí oquinra 'unánti sinánti 'ain. ¹¹ Ax bëánquibucënu nicësa uni an ca axa cuëncësä oquinshi ñu 'aquin, Nucën Papa Diosmi sinánquinma uni itsiribi ami sinánun 'aquinti sinanima. Usaía ax 'icë unicama camina atun 'acësaribi oquin 'aquinma, —usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun upí oquin 'unánmiquin 'ësëti 'ain. ¹² Usa ñua a unicaman unëxun 'acë, ax ca a cuati rabínti 'aish ñuitisama 'icën. ¹³ Usa ñu 'ati ca 'aisama 'icë quixun unëquinma cacëxun ca camabi unin —asérabi ca usaquin 'ati 'aisama 'icë —quixun 'unánti 'icën. ¹⁴ Usa 'ain ca ësai Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quia:

'Uxcësa 'aishbi bësucësa 'inux ca Cristomi catamët. Ainanma 'aish min 'ucha cupí bamacësa 'aishbi ca Cristomi catamëti iët. Usa 'icë ca min ñu 'aisama 'acëcama ëmianan mix asaribi upí 'inun 'imiti 'icën.

¹⁵ Sinánñuma unisa 'ima an Nucën Papa Diosan bana 'unáncë unisa 'ixun camina ax quicësabi oquin ñu upíshi 'ati 'ain. ¹⁶ Ax cuëncësä oquinshia unin ñu 'atima 'acëbëtanbi camina mitsun ñancáishi nètë inúmi 'iquinma Jesucristomi sináncë 'ixun, ax cuëncësabi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁷ Sinánñuma camina 'itima 'ain. Uisa ñumi 'ati cara Nucën 'Ibu Jesucristo cuëñia, a camina 'unánti 'ain. ¹⁸ Mitsux camina paëntima 'ain. Paëncë uni ax ca uisai cara banatisa tania usai bananan, añu cara 'aisa tania a 'aia. Usai 'ima camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan mitsubë 'ixun anbi upí oquin cushiocë 'aish upiti bananan upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁹ Usa 'aish camina mitsun nuitu mëu Nucën 'Ibu Jesucristo rabianan Nucën Papa Diosan bana sinani, bëtsibë bëtsibë bananan cantati 'ain. ²⁰ Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ixun camina usoquian 'aquianan, an nu 'imicëcama, a sinánquin, Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun caquin rabiti 'ain. ²¹ Nucën Papa Diosnan 'aish camina bëtsibë nishananima an cacëxun aín bana cuati, uni raíribë nuibananti 'ain.

Ësai ca uni aín xanubë nuibananti 'icë quicë bana

²² Xanun aín bënënan 'ixun aín bana cuati 'icën, Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquin. ²³ Cristo ax ca an aín unicama aín 'ucha tërénquin Nucën Papa Diosnan 'inun iëmicë a 'icën. An iëmicë 'ixun ca aín unicaman aín bana cuatia. ²⁴ Aín unicaman Cristo cuëncësabi oquin ñu 'acësaribi oquin ca xanun aín bana cuaquin aín bënë cuëncësabi oquin 'ati 'icën.

²⁵ Ainan 'inun unicama nuibati ca Cristo bamatsianxmabi bamacëxa. Usoquin ca an aín unicama nuibatia. Usaribi oquin ca bëbuxun xanuñu 'ixun

aín xanu nuibati 'icën. ²⁶ Aín unicama aín nuitu upí 'imiquin ca Cristonën ax aín sinan 'aisama 'icëbi bëtsi oquin aín sinan upí 'imia. Usoquin ca ax quicësabi oquían 'anun aín bana 'unánmiquin aín unicama aín nuitu upí 'aísha chucacësa 'inun 'imia. ²⁷ Usoquin 'imitancëx utëcënxun ca aín unicama uisa 'uchañumabi 'ianan Nucën Papa Diosan iscëx atun ñu 'atima 'acë ëni upí 'icë isti 'icën. ²⁸ Cristonëan aín unicama nuibaquin bërúancësaribi oquin ca unin aín xanu nuibati 'icën. Uinu 'icë uníxbi ca aín namimi nishima. Usaribi oquin ca unin ami nishquinma aín xanu nuibati 'icën. An aín xanu nuibaquin bërúancë uni ax ca axbi bërúancacësa 'icën. ²⁹ Uinu 'icë uníxbi ca aín namimi nishima. Aín nami upí 'aish cushi 'iti cupí ca chupa pañuanan ñu upí oquin pianan axbi aín nami bërúanracati upitax tsotia. Usaribi oquin ca Cristonën aín unicama bërúanquin upitax tsónun 'imia. ³⁰ Nux asérabí aínan 'aish ax cuëncësabi oi 'ianan ami catamëti abë achúshisa 'icë ca usoquin nu bërúanquin 'aquinia. ³¹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Usa 'ain ca unin aín papacëñun aín tita ënquin abë ënantimoquin aín xanu bitsia. Usa 'aish ca a rabëtaxbi achúshisa 'ia”. ³² A bana bëráma cuënëo ax ca unin cuaisamasa 'icën. Usa 'aishbi ca 'ën sináncëx a bana uníxa usai aín xanubë 'iti ñui quicë 'aishbi Cristonëx ca usaribiti aín unicamabë achúshisa 'icë quicë 'icën. ³³ Usa 'aínbi cana mitsu cain, min namimi bërúancësaribi oquin camina mitsun xanuribi nuibaquin bërúanti 'ain. Usaribi oquin ca xanúrribi ami sinánquin aín bënëan bana cuati 'icën.

6

¹ Papañu titañu tuácama, ësáquin cana mitsu cain, min papan bana, min titan bana cuaquin camina an mi cacësabi oquin 'ati 'ain, Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquin. Mitsux usai 'iti ca asábi 'icën. ²⁻³ Ax quicësabi oquin 'atia Nucën Papa Diosan 'inan bana achúshinëx ca ësai quia: “Chuámarua 'aish xëributi ënë menu tsónuxun camina min papan bana, min titan bana upí oquin cuaquin, an mi cacësabi oquin 'ati 'ain”. Bëtsi bëtsi bana ax quicësabi oquin 'ati 'aínbi ca ënë banaxëshi ësai quia: Usai 'i ca uni chuámarua 'aish xëributi ënë menu tsóti 'icën.

⁴ Bëchicëñu unicama, mitsuribi cana cain, min bëchicë camina nishmitima 'ain. Min bana parëquinma min cacësabi oquin 'anun camina canioti 'ain. Usoquin canioquin camina a ñuixunquin Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquían 'anun 'unánmiti 'ain.

⁵ An uni itsi ñu mëëxuncë unicama, mitsun camina upí oquin sinánquin an mi ñu mëëmicë unia cuëntanun paránquinma an cacësabi oquin 'ati 'ain, Cristoribimi 'axuncësa 'itánun.

⁶ An mi iscëxuinshi camina axa cuëntanun quixun uni ñu mëëxuntima 'ain. Usoquin 'axunquinma camina an iscëxunmabi Cristonën uni 'ixun chiquíshquinma cuëenquin upí oquin uni ñu mëëxunti 'ain, Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin. ⁷—Ënë ñu cana unishi 'axunima, Nucën 'Ibu Jesucristoribi cana 'axuni —quixun upí oquin sinánquin camina an mi ñu mëëmicë uni ñu mëëxunti 'ain. ⁸ Camina 'unanin, an upí oquin ñu 'acë uni a ca Nucën 'Ibu Jesucristonën, uisa ñu upí cara 'axa, usaribi oquin cupíoti 'icën, an uni ñu mëëxuncë uni 'imainun an uni ñu mëëmicë uniribi.

⁹ An uni itsi ñu mëëmicë unicama, mitsun camina an mi upí oquin ñu 'axuncësaribi oquin uni upí sinánñu 'ixun ami nishquin ñu caquínma ñu mëëmiti 'ain. Camina 'unanin, Nucën 'Ibu Jesucristo aín nëtënu 'icë, ax ca mitsun 'Ibu 'ianan ami ñu mëëmicë unicaman 'Iburibi 'icën. An ca aín unicama bëtsibë sënëan isia.

Ñunshin 'atimanëan ñu 'atima 'anun sinánmicëxbia uni Cristomi catamëti bana

10 'Ēn xucēantu, ēnē banaribi cana mitsu ñuixunin. Ax mibē 'ixúan mi sinánmicēsabi oquin 'ai camina Nucēn 'Ibu Jesucristomi asérabi catamēti 'ain. Usaími 'ia ca aín cushínbi mitsu cushiotti 'icēn. 11 Ñunshin 'atimanēan paránquin mitsu ñu 'atima 'amitisa tancēxbi camina an mitsu 'ibuati rabanan uisoquinra cara an mitsu cushiotti 'icē, usaquin Nucēn Papa Diosan cushiocē 'inux upí oquin sinani ami catamēti 'ain. 12 Nux cananuna suntárunēxa 'acanancēsaribiti 'in. Usai 'ibi cananuna unibē 'acananiman. Nun nuitu mēúishi cananuna 'acanáncēsa 'ain, ñunshin 'atimanēn nu 'ibuati rabanan. Aín 'apubē cushiquin ca ñunshin 'atimacaman nu ñu 'atima 'anun nu 'amitisa tania. Atun an ēnē menuxun ñu atima 'acē unicama 'ibuacē 'ixun ca nuribi ñu 'atima 'amitisa tania. 13 Ñu 'atima 'anun an sinánmicēxunbi 'aquinma ñunshin 'atima abáminux cushi 'iti cupí camina manutima, uisoquinra cara an mitsu cushiotti 'icē usaquian Nucēn Papa Diosan cushiocē 'inux upí oquin sinani ami catamēti 'ain. Usai cushicē 'ixúnmi abámicēxuan ñunshin 'atimanēn mitsu tantēcēncēxbi usabi Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'aish camina uisaíbi 'itima 'ain. 14 Ñunshin 'atima nun nuitu mēúnu abē 'acanancē an tanquinbi uisabi otima cupí camina Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'aish Romanu 'icē suntárunēan amia catamēti aín manē chupa pañucēsa 'iti 'ain. Aín manē chupa pañuquin ca anúan tsitēcērēquiti anun tsitēcērēquianan, aín shican bēpánti manē chupánribi shimápucüanan, aín taxacaribi tañuanan, aín manē mañuti mañuanan, aín manē pará tuíanan aín manē xētocēribi tuinia. Suntáru aín manē chupami catamēcē 'aínbi camina mitsúxribi mitsun nuitu mēu upiti 'acananux manē chupa ami catamēti pañucēsa 'iti 'ain. Uni paráncēma 'ianan cēmēima asérabi banan banacē 'aish camina suntáru aín manē chupa pañuax upiti tsitēcērēquicēsa 'iti 'ain. Ñu 'atima 'ati ēncē 'ixun upí ñuishi 'ati sináncē 'aish camina suntáru aín shican bēpánti manē chupan shimapucucēsa 'iti 'ain. 15—Cristo cupí nun 'ucha tērēncē 'aish cananuna Nucēn Papa Diosbē upí 'ai—quixun uni ñuixunux mēnócacē 'aish camina suntárunēan aín taxaca tañucēsa 'iti 'ain. 16 Ñunshin 'atimanēan uisashi oquin cara tanquinbi mitsu uisabi otima cupí camina Jesucristomi sinani, an ca 'ē bērúanquin 'ē 'aquinia quixun 'unani, ami catamēti 'ain. Usa 'aish camina suntárunēan 'acánanquin anua pia atsínti rabanan, aín manē pará ami catamēti tuíncēsaribi 'iti 'ain. 17 Mitsun camina asérabi 'unánti 'ain, Jesucristo cupí mitsun 'uchacama tērēncē 'aish camina Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'aish ainan 'ai quixun. Usaquin 'unani camina suntáru manē mañutinēn mapucēsa 'iti 'ain. Aín Bēru Ñunshin Upitan 'unánmicēxun Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo upí oquin 'unani camina ñunshin 'atimami racuétima 'ain. A banami catamēti camina suntárunēan aín manē xētocē ami catamēquin tuíncēsa 'iti 'ain. 18 Usai 'iquin camina aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēsabi oquin aña caramina 'ai a ñu 'ai Nucēn Papa Diosbē bananan an mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. Usai abē bananux camina atsanima ami manúaxma 'ianan axa Jesucristomi catamēcē unicamaribi Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain. 19 Ñucáxuanan camina aín bana unicama racuēquinma ñuixunuan uisoquin carana ñuixunti 'ai quixun 'ē sinánminun Nucēn Papa Dios 'ē ñucáxunti 'ain, Cristo ñui quicē bana a bēráma unin upí oquin 'unánma 'icēbi bērí unin 'unánun. 20 Cristo ñuiquin bana ñuixunuan Nucēn Papa Diosan 'imicē 'aish cana a ñuiquin uni bana ñuixuncē cupí sipuacē 'ain. Sipuacē 'ixunbi an 'ē cacēsabi oquin racuēquinma a bana upí oquin ñuixunun camina 'ē Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain.

Bērúanx 'inúan Pablonēn Efesonu 'icē unicama ca

21 Mitsúnmi uisai carana 'ēx 'i quixun 'unánun ca Tíquiconēn minu cuanxun mitsu ñuixunti 'icēn. Axribi ainan 'aish nun nuibacē xucēn 'ixun ca Nucēn

'Ibu Jesucristo ñuiquin upí oquin uni bana ñuixunun 'ë 'aquianxa. ²² An uisai caranuna 'i quixun nu ñuia cuatími masá nuitutíma cuëënnun quixun cana a mitsunu cuanun xutin.

²³ Nucën Papa Diosbëtan Nucën 'Ibu Jesucristonën 'imicëxmi mitsux 'ëx 'icësaribiti ami catamëcë 'aish ami sinánan bëtsibë bëtsibë nuibanani chuámarua 'aish upitax bucuti cana cuëënnin. ²⁴ Mitsúxmi a manutëcëntimoi Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'icëa, Nucën Papa Diosan nuibaquin mitsu 'aquinti cana cuëënnin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN FILIPOSNU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

PalonĒan sipunuxunbi Filiposnuaxa Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹ 'Ēx Pablo 'ixun cana Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. Jesucristonĕn casabi oquin aín bana uni ñuixuncĕ cananuna nux 'ain. Micamaxmi Filipos ĕmanu 'aish Jesucristomi sinania cana mitsun cushicama 'imainun an axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama 'aquincĕ unicamaribi ĕnĕ quirica buánmin. ² Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibacĕxmi mitsux chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios ñucáxuan

³ Mitsux camina upiti Jesucristomi catamĕcĕ 'ai quixun sinánquin cana –asábi ca –quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. ⁴ Abĕ banaquin cana upí oquin sinani cuĕĕnquin mitsu ñucáxunin. ⁵ 'Ēn mitsubĕ timĕxun bana ñuixuntabacĕxun camina 'ĕn 'acĕsaribi oquin, Jesucristomi catamĕquin uni raíriribi amia catamĕnun 'aquinin. Usa 'ain cana –asábi ca –quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. ⁶ Cana 'unanin, an mitsu Jesucristomi catamĕnun sinánmicĕ 'ixun ca axa utĕcĕnti nĕtĕ 'itámainun Nucĕn Papa Diosan Jesucristosaribi 'aish upí 'inun mitsu 'imia. ⁷ Sipuacĕ 'icĕa, 'apun ñucáĕxun cana 'ĕn, Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'iti bana ax ca asĕrabi 'icĕ quixun can. Usaquin 'ĕn 'amainun camina mitsúnribi nuibaquin Nucĕn Papa Dios 'ĕa 'aquinun quixun ñucan. Usa 'ain ca 'ĕa 'aquincĕsaribi oquin Nucĕn Papa Diosan mitsuribi tĕmĕraiabi nuibaquin 'aquinia. Usaími mitsux 'icĕbĕtan cana nuibaquin mitsu sinánquin Nucĕn Papa Dios –asábi ca –caquin mitsu ñuixunin. ⁸ Nucĕn Papa Diosan ca 'unania, Jesucristonĕan unicama nuibacĕsaribi oquin cana 'ĕn mitsu nuibaquin 'aisamaira sinani quixun. ⁹ Usa 'ain cana mitsu nuibaquin Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin, mitsúnmi 'acĕsamaira oquinmi upí sinánñu 'ixun ax cuĕĕncĕsabi oquin 'ati 'unánquin uni nuibanun. ¹⁰ An 'unánmicĕxunmi ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'ati 'unánun cana Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin. Usai 'iquinmi ax cuĕĕncĕsa oquinshi 'acĕ 'icĕ ca Cristonĕn utĕcĕnquin mitsu 'uchoquinma upíshi isti 'icĕn. ¹¹ Jesucristonĕn 'aquincĕxunmi mitsun ñu upíshi 'aia isquin ca unin –Nucĕn Papa Dios ax ca asĕrabi upí 'icĕ –quixun caquin a rabiti 'icĕn.

–'Ēshima, Cristo 'ĕbĕ 'ain cana abĕtan ñu 'ai –quíaxa Pablo quia

¹² 'Ēn xucĕantu, mitsun 'unánun quixun cana ĕsaquin mitsu cain, 'ĕ sipuacancĕ cupí ca 'itsa uni Jesucristomi sinania quixun. ¹³ 'Apun suntárucama 'imainun camabi unínribi ca 'unania, Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ cupí cana sipuacĕ 'ai quixun. ¹⁴ 'Ēx usai 'ia 'unáncĕ cupí ca axa Cristomi catamĕcĕ uni aín patsanĕn, atun 'acĕsamaira oquin Jesucristomi catamĕquin, racuĕquinma Nucĕn Papa Diosan bana uni ñuixunia. ¹⁵ Usa 'ain ca raírinĕn 'ĕmi nutsiquin, 'ĕn bana 'acĕsamaira oquin isa unin aín bana cuanun quixun, Cristo ñuiquin bana ñuixunia. Ñuixunmainunbi ca raírinĕn asĕrabi, an Jesucristomi catamĕnun uni 'aquinti sinánquin upí oquin bana ñuixunia. ¹⁶ Axa 'ĕmi nutsicĕ unicaman ca 'ĕx sipunu 'ain, Jesucristomia sinánun ñuixunquinma aín cuĕĕncĕsa oquinshi uni bana ñuixunia, 'ĕx a cuati bĕĕnun quixun. ¹⁷ Usa 'aínbi ca raírinĕn 'ĕ nuibaquin, Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosnan

'iti bana ax ca asérabi 'icë quixun ënuxun cati cupí cana 'ëx ënu 'ai quixun 'unánquin, upí oquin a bana ñuixunia. ¹⁸ Atúan uisaquin cara uní bana ñuixuinsa tania, usoquin ñuixuncëxbi ca asábi 'icën. Usaquian Jesucristo ñuiquin 'itsa unin bana ñuüia unin ñuüia cuati cana cuëënin.

'Ianan cana 'ëx 'icësamairai cuëënti 'ain, ¹⁹ mitsúnmi Nucën Papa Dios 'ë ñucáxuncëxuan Jesucristonën Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëx cana chuámarua chiquíti 'ai quixun sinani. ²⁰ Usa 'ain cana 'ëx Jesucristomishi catamëtia uni iëti bana, a ñui rabínquinma, 'ën 'acësabi oquin ñuitisa tanin. Usoquin 'ai cana nëtë camabi ami catamëti asaribi 'iisa tanin, ax ca asérabi upíira 'icë quixun 'unania camabi uni ami catamënun. Bamacëma 'ixun 'ën bana ñuixuncë cupí 'iananbia, 'ëx bamacëbëbi uni 'ën aín bana ñuixuncë cupí Jesucristomi sinánti cana cuëënin. ²¹ Ainan 'aish cana ënë nëtënuax abë 'aish cuëëinra cuëënin. Usai 'itancëx bamatancëx cana ënë nëtënuax 'icësamairai abë aín nëtënu 'aish cuëëinra cuëënti 'ain. ²² Usa 'aínbi cana 'ëx bamacëma pain 'ixun uni Cristo ñuiquin bana ñuixunquin ëniman. Usoquin 'ën ñuixuncëx ca uni Cristomi sinanati 'icën. Usa 'ain cana uisairai 'iti carana cuëëni quixun 'unaniman. ²³ Uisaira carana 'iti 'ai quixun sinani cana sináncasmáin. Bamatancëx ënë nëtënuax 'icësamairai Cristobë aín nëtënu chuámarua 'iti sinani cana anu 'iisa tanin. ²⁴ Usa 'aínbi ca mitsúnmi upí oquin Jesucristo 'unánun mitsu 'aquinti cupí 'ëx ënë nëtënu pain 'iti asábi 'icën. ²⁵ Asérabi ca usa 'icë quixun sinánquin cana 'unanin, Jesucristomi upiti sinánun 'aquianan ami catamëti cuëënun mitsu 'aquinti cupí cana 'ëora pain ënë menu 'iti 'ai quixun. ²⁶ Usa 'aish cana mitsúxmi Cristo Jesúsmi upiti catamëti cuëënun mitsu isi cuantëcënti 'ain.

²⁷ Ësaíshi 'iti camina sinánti 'ain, ainan 'aish camina Cristo quiásabi oi 'iti 'ain. 'Ëx mitsu isi cuananbi, cuanquinmabi cana, mitsux camina bëtsibë nuibanani Jesucristomi catamënun 'aquianani quixuan unin ñuüia cuaisa tanin. ²⁸ Cuanan cana mitsumi nishquian unin 'atimocëxunbi camina racuéquin a ëníma Jesucristomi catamëti quixuan unin ñuüia cuaisa tanin. Mitsúxmi usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun axa mimi nishcë unicaman 'unánti 'icën, ainanma 'aish ca atux nëtëtimoí usabi 'inux bamati 'icë quixun. 'Unánan ca mitsux camina ainan 'inux iëcë 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti 'ai quixun 'unánti 'icën. ²⁹ Nucën Papa Diosan ca Cristomi catamënun mitsu 'imiaxa. 'Imianan ca ami catamëtia unin mitsumi nishquin 'atimocëxbimi cuëënun mitsu 'imiaxa. ³⁰ Usaribi oquin ca 'ëribi 'imiaxa. Jesucristonan cupía unin 'ë 'atimoia camina isacën. Bëríribi cana tëmërai quixun 'ën mitsu quirica buánmicëxun camina 'unanin. 'Ëx 'icësaribiti camina mitsúxribi tëmërain.

2

Bamatancëx baísquia 'icëa Cristo camabi unin rabiti bana

¹ Mitsux an 'aquincëx Cristomi cushianan an nuibacëx cuëëni, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ianan 'ë nuibacë 'aish, ² camina 'ë cuëënminux ësai 'iti 'ain, bëtsin sináncësaribi oquin sinani asérabi camáxbi bëtsibë nuibananquin amanua sinánquinma achúshi oquinshi sinani 'iti 'ain. ³ Bëtsi uni 'aquinti sinánquinma camina minánshi 'iti ñu 'atima 'ain. 'Ëx cana bëtsi unisama 'ai quixun sinani rabíquinma camina —uni raírínëx ca 'ëx 'icësamairai upí 'icë —quixun sinánti 'ain. ⁴ Mitsúxëshi chuámarua 'aish cuëënuxun ñu 'atishi sinánquinma camina uni raíriribi chuámarua 'i cuëënun 'aquinti 'ain.

⁵ Jesucristonëan 'ásaribi oquin camina sinánti 'ain. ⁶ Aribi 'aish Nucën Papa Diosbë 'ixunbi ca —anu 'ëx asaribi 'aish 'ën Papa Diosbë 'icë ënë nëtë cana ëbiántima 'ai —quixun sinánma 'icën. ⁷ Aín nëtë ëbëtsini utancëx uni 'aish ca

aín Papa cuëencësabi oquin camabi uni 'aquinox ënë menu 'iacëxa. ⁸ Aín Papa cuëencësabi oi ca bamatsianxmabi i curúsocënuax bamacëxa, 'uchañuira uni 'icësaribiti. ⁹ Usaía 'icë cupí ca Nucën Papa Diosan Jesucristo, unicama 'imainun ángelcamabëtan sënënmaira 'imiácëxa. Bëtsi unicamasamaira ca a uni Jesús caquin anëcë, a 'icën. ¹⁰ Usa 'ain ca a ñuicë a bana cuaquin, camabi nëtënu 'icë unicama 'imainun naínu 'icë ángelcama 'imainun anua uni bamacë anu 'icëcamaribi ami racuëquin a rabiti 'icën. ¹¹ Usa 'ain ca camaxunbi — Jesucristo ax ca aséabi camabi menu 'icë uni 'imainun ñucaman 'Ibu 'icë — quixun cati 'icën, Nucën Papa Dios ax ca aséabi Dios 'icë quixun 'unánquin.

Axa Jesucristo catamëcë unicaman, upí 'inun bëtsi unicamaribi 'aquinti bana

¹² 'Ën nuibacë xucéantu, a ñucama 'unani camina 'ëx mitsubë 'ain, 'ën Jesucristo ñuiquin mitsu cacë bana quicësabi oi 'ian. Usa 'ain camina 'ëx mitsubë 'ain 'icësamaira oi 'ëx mitsubëma 'ain, 'ën mitsu cásabi oi 'iti 'ain, Nucën Papa Dios cuëencëma ñu 'atimi racuëti. ¹³ Nucën Papa Diosanbi ca ñu upí 'aími ax cuëencësabi oi 'inun mitsu sinánmia. Sinánmianan ca a 'atimi sináncë ñu a 'anun mitsu aín cushi 'inania.

¹⁴ Usa 'ain camina añu ñu caramina 'ai a ñui quianan cuëbicanánquinma nëtëxuinshi 'ati 'ain, ¹⁵ bëtsi unicaman, mitsúxmi ñu 'aisama 'aíma Nucën Papa Dios cuëencësabi oíshi 'ia isnun. Usai 'ia ca 'aisama 'aísha ax ami sináncëma unicaman, Nucën Papa Diosan bëchicë 'aíshmi mitsun nuitu upí 'icë isti 'icën. Usa 'aish camina mitsux 'ispacaman bëánquibucë 'icëbi pëcacë usaribi 'ain, ¹⁶ —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'ia —quixunmi unicama bana ñuixuncë cupí. Mitsúxmi usa 'ain cana 'ën Cristo ucëbëtan —ñancábi cana tëmëraquinbi Cristo ñuiquin Filiposnu 'icë unicama bana ñuixuanma 'ai —quixun 'unani cuëenquin upí oquin sinánti 'ain. ¹⁷ Mitsun camina tëmëraquinbi Jesucristomi catamëquin ax cuëencësabi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Mitsúxmi usai 'icëbë cana 'ën mitsu 'aquincë cupí mitsux 'icësaribiti cuëënin. Cristomi sináncë cupí sapi cana bamati 'ai quixun 'unanibi cana masá nuitutíma mitsúxmi 'icësaribiti cuëënin. ¹⁸ 'Ëx usai cuëencëbë camina mitsúxribi —Jesucristonan 'iti ca asábi 'icë —quixun sinani cuëënti 'ain.

Timoteo 'imainun Epafrodito 'ia bana

¹⁹ Nucën 'Ibu Jesús cuëencëbëtan Timoteo mitsu istánun 'itsama nëtë 'icëbëtan xuti cana sinanin. An mitsu isbëtsíntancëxun uisa caramina 'icani quixun ñuixuncëxun cuati cana cuëënti 'ain. ²⁰ Timoteonëshi ca 'ën 'acësaribi oquin mitsu sinania. Usaquian an sináncë bëtsi uniribi ca 'aíma 'icën. ²¹ 'Ënu 'icë uni raírinën ca aín cuëencë ñu 'atishi sinánquin a 'anúan Cristo Jesús cuëencë ñu 'atí sinanima. ²² Acamaxa usa 'aínbi camina Timoteonën ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'aia quixun 'unanin. An ca 'ëbëtan Cristo ñuiquin bana ñuixuanxa. Aín bëchicënëan aín papa 'aquincësaribi oquin ca Timoteonën 'ë 'aquianxa. ²³ Uisaquin cara an 'ëmia uni manáncëxun cuacë 'apun 'ë caia quixun cuatancëxun Timoteo xuti cana sinanin. ²⁴ Sinánan cana Nucën 'Ibu Jesucristonëan 'aquincëx 'itsama nëtë 'icëbë mitsu isi cuanti sinanin.

²⁵ Nun xucën Epafrodito, ami mitsun 'ëa 'aquinun xucë, a mitsunu cuanun xuti ca asábi 'iti 'icë quixun cana sinan. Suntárunëan tëmëraquinbi aín capitánën bana tancësaribi oquin ca Epafroditonën Jesucristonën bana quicësabi oquin racuëquinma 'anan 'ëbëtan unicama bana ñuixuanxa. ²⁶ Mitsúnmi a 'insíncë cuacë a 'unani ca mitsu isi cuanti sinani bënëtia. ²⁷ 'Insíncë 'aish ca aséabi bamatisa 'iaxa. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan pëxcúmiaxa. 'Ëx a sinani masá nuitutancëx axa bamacëbë 'aisamairai masá nuituti rabanan ca 'ëribi nuibaquin Nucën Papa Diosan pëxcúmiaxa, 'ën upí oquin sinánun. ²⁸ Usa 'aínmi a sinani masá nuitutíbi —ñucëma ca —quiax a istëcëni cuëënti cupí

cana bënënquinshi mitsunu cuanun xutin, 'enribi upí oquin sinánuxun. ²⁹ Usa 'ain camina cuania, axa Nucën 'Ibu Jesucristonan cupí cuëenquin upí oquin bicanti 'ain. Usa unicama camina —upí uni ca ax 'icë —quixun sinánquin aín bana cuati 'ain. ³⁰ 'Ëx 'ura 'icëmi mitsun 'ë 'aquiniamabi ca —sapi cana bamati 'ai —quixun sinanibi Epafroditonën ënu uxun 'ë 'aquianxa. Aséribi ca Jesucristo cuëencësabi oquin 'acë cupí bamaibi iëaxa.

3

Jesucristomi catamëtishia uni upí 'iti bana

¹ 'Ën xucéantu, ësaquinribi cana mitsu cain, mitsux Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish camina chuámashirua tani cuëenti 'ain. 'Ën cacësabi oquin mitsu catëcëni cana atsaniman, mitsúxmi upí 'iti cupí. ² An ñu 'aisamaishi 'ati sináncë uni 'imainun axa 'atimati banacë unicama 'imainun an —Nucën Papa Diosan uni 'inux cananuna 'unántioracacë 'iti 'ai —quixun sináncë uni, acaman mitsu cacësa oi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ³ Atúxa judíos uni 'icë 'unántiocë 'aínbi cananuna nux aséribi Nucën Papa Diosan uni 'ain, aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx. Usa 'ixun cananuna a rabianan Cristo Jesúsmi catamëcë 'ixun cuëenquin 'unanin, nux 'unántioracacë cupíma Cristo Jesúsmi catamëcë cupíshi cananuna Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun. ⁴ 'Ëx 'unántioracacë cupí cana judíos uni 'aish upí 'ai quixuan atun sináncë 'aínbi cana 'ëx 'iisa tani atúxa 'icësamairai rabítsian. Uinu 'icë unínbi ca 'ën 'acësamaira oquin usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acëma 'icën. ⁵ 'Ëx mëcën achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nëtë 'icë ca judíos unin bëchicë 'icë 'ë 'unántiocëxa. Usa 'aish cana Benjamínën rëbúnqui 'aish 'ën aintsi 'icësaribiti hebreo banan banain, 'ën papa 'ën tita 'icësaribiti. Usa 'aish cana 'ëx Moisésnën cuënëo bana fariseo unicaman 'unánmicësabi oi 'iacën. ⁶ Judíos unicaman cuati Moisésnën cuënëo bana axëshi ca asábi 'icë quixun ñunshínquin sinánquin cana —axa Jesucristomi catamëcë unicamax ca 'aisama 'icë —quixun sinánquin atu bëtsi bëtsi ocën. Axa quicësabi oquin 'ati Moisésnën cuënëo banacama quicësabi oquin cana 'ën 'acën. Usa 'ain ca a ñuiquian 'ë 'uchoti ñubi 'aíma 'iacëxa. ⁷ —Usa ñucama 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinan 'ixunbi cana bërí Cristo 'unánquin usai 'ëx 'iá ax ca ñancáishi 'icë quixun 'unanin. ⁸ Judíos unicama Nucën Papa Diosan uni 'icë 'unántiocë 'aish 'iásamaira ca Nucën 'Ibu Jesucristo amishi catamëti upíira 'icën. Usa 'ain cana 'ën 'á ñucama ñu 'atima pucësa oquin ëni Jesucristonan 'inux amishi catamëtin. ⁹ Usa 'aish cana usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupíma axa 'ëbë 'inun Cristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'icë ca an axa Cristomi catamëcë aín unicama 'acësaribi oquin Nucën Papa Diosan 'ë upí isia. ¹⁰ Usa 'ixun cana Jesucristonën sináncësaribi oquin sinánan, anun Jesucristo baísqimia aín cushi anúan Nucën Papa Diosan 'ë cushiocë 'iti cuëenin. Nucën Papa Dios cuëencësabi oi tëmëratancëx ca Jesucristo bamacëxa. Axa tëmërasa usaribiti 'ëxribi ainan cupí tëmëрати ca asábi 'icën. Cristo bamasaribi oquin 'ën 'uchacama 'atëcëntimoquin ëncë 'iti cana cuëenin. ¹¹ Usai 'itancëx axa bamaxbi baísqiasaribi oi 'ëx bama 'aíshbi asaribi 'inux ax utëcëncëbë baísqiti cana sinanin.

Aín nëtënu abë 'inux Jesucristosaribi 'iti cupí ax cuëencësabi oi 'iti bana

¹² Usa 'aínbi cana aséribi asaírama pain 'ain. Asaírama 'ixun cana aséribi an 'acësaribi oquinra sinaniman. Usa 'ixunbi cana 'unanin, axa quiásabi oi asaribi 'inun ca 'ë iëmiacëxa quixun. Usaquin 'unánquin cana asaribi

'inuxun, ěnquinma aín bana quicēsabi oquin 'ain. ¹³ 'Ēn xucéantu, 'ĕx cana —asaribi cana 'ai —quiman. Usaquin sinánquinmabi cana 'ĕn 'á ñucama sinántĕcĕnquinma, asérabi ami catamĕti ax cuĕĕncĕsa oíshi bĕrĭ 'iti sinánan, uisai caranuna asaribi 'iti 'ai quixun sinánquin an 'ĕ sinánmicĕ ñuishi upí oquin 'ain. ¹⁴ Usoquin 'atancĕxun cananuna uisaira caranuna aín nĕtĕnu abĕ 'aish asérabi asaribi 'iti 'ai quixun isti 'ain. Isanan cananuna uisaira oquin cara Cristo Jesúsnan 'icĕ Nucĕn Papa Diosan nu 'imiti 'icĕ quixun isti 'ain.

¹⁵ Usaquin cananuna nun Nucĕn Papa Diosan bana asérabi 'ati 'unáncĕ 'ixun sinánti 'ain. Usaquinmi mitsun sinaniama ca Nucĕn Papa Diosan mitsuribi usaquin sinánun 'unánmiti 'icĕn. ¹⁶ Usa 'ain cananuna uisai 'inun cara Nucĕn Papa Diosan nu 'unánmiaxa, usai 'iti 'ain.

¹⁷ 'Ēn xucéantu, mitsun camina 'ĕx usai 'ia 'unanin. Usa 'ain camina 'ĕx 'icĕsaribiti 'iti 'ain. 'Ianan camina mitsúxribimi usai 'inun nux 'ia an iscĕ unicamaxa 'icĕsaribiti 'iti 'ain. ¹⁸ Usaquin caquin cana bĕráma 'itsa oquin cásaribi oquin bĕunan mĕscuquin ĕsaquin mitsu catĕcĕnin, 'itsa unin ca 'ĕn mitsu cacĕsabi oi 'iquinma axa unin 'ucha cupí i curúsocĕnu bama, Cristo, a ñui quicĕ banacama cuaisama tania quixun. ¹⁹ Atúan ñunshínquin aín cuĕĕncĕsabi oquinshi ñu 'aia isquian unin —ñu 'aisama ca 'aia —quixun ñuicĕxbi rabínquinma an 'acĕsabi oquin 'ai ca rabitia. Jesucristomi sinánquinma ca ĕnĕ menu 'icĕ ñuishi sinania. Usaía 'icĕ cupí ca ainanma 'aish xĕnibua 'aínbĭ Nucĕn Papa Diosbĕ 'itima 'icĕn. ²⁰ Atúxa usai 'imainunbi cananuna nux Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnu abĕ 'iti 'ain. Usa 'ain cananuna a nĕtĕnuaxa Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nun 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Diosnan 'inun nu iĕmicĕ, axa uti cuĕĕnquin cainin. ²¹ Nux bamai chĕquiti 'icĕbi ca ax uquin nu axa bamax baísquiasaribi oquin, asaribi 'inun, nu bĕtsi oti 'icĕn. Usonan ca aín cushi anun ax camabi ñun 'ibu 'iti anúnribi nu bĕtsi oti 'icĕn.

4

Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'aish cuĕĕnti bana

¹ 'Ēn xucéantu, mitsu nuibaquin sinánquin mitsu istisa tani cana cuĕĕnin. 'Ēn mitsu ñuixuncĕxmi Jesucristomi catamĕcĕ cupí cana cuĕĕinra cuĕĕnin. Mitsux usai 'icĕbĕ cana cupí bitsi cuĕĕncĕsaribi oi cuĕĕnin. Usa 'ain cana nuibaquin mitsu cain, mitsun 'acĕsabi oquin camina ĕnquinma Nucĕn 'Ibu Jesucristomi catamĕquin an cacĕsabi oquin 'ati 'ain.

² Evodiacĕñun cana Síntiqueribi cain, mitsux cuamianancĕ 'aishbi camina Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'aish cuamiananima bĕtsin sináncĕsabi oquin sinani nuibananti 'ain. ³ An 'ĕbĕtan Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ a cana ĕsoquin cain, ĕnĕ xanu rabĕ camina bĕtsibĕ upí 'inun 'aquinti 'ain. Atun ca 'ĕ 'imainun Clemente, 'imainun anribia 'ĕn 'acĕsaribi oquin aín bana ñuixuncĕ a unicamabĕtan, Jesucristomia sinánun unicama 'aquianxa. An usoquin uni 'aquincĕ unicaman anĕ ca Nucĕn Papa Diosbĕ 'itioquian aín nĕtĕnu 'icĕ quiricanu cuĕĕnĕo 'icĕn.

⁴ Mitsux camina Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'ai quixun sinani camina camabi nĕtĕn uisa ñu cara 'icĕbĕbi chuámarua tani cuĕĕnti 'ain. Usai 'inun caxunbi cana mitsu catĕcĕnin, chuámarua ca 'ican. ⁵ Uisa ñu cara 'icĕbĕbi nishímami upí sinánñu 'icĕa camabi unin mitsu isti cana cuĕĕnin. Nucĕn 'Ibu Jesús anun utĕcĕnti nĕtĕ ca 'uramatia.

⁶ Usa 'ain camina uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtĭma 'ain. Bĕnĕquinma camina abĕ banaquin Nucĕn Papa Dios a ñucama ñuiquin cati 'ain. An mitsu 'aquinun ñucáquin camina ami catamĕquin —asábi ca —quixun rabiquin cati 'ain. ⁷ Usaquinmi cacĕxun cuaquin ca Nucĕn Papa Diosan mitsu nuibaquin bĕnĕtĭma chuámarua 'inun mitsu 'imiti 'icĕn, uisa 'aish cara aín uni usai 'ia

quixuan uni raírinën 'unáncëbëtanmabi. Usaquin 'imianan ca Jesucristobë 'icë mitsun sinan 'imainun mitsun nuitu upí 'inun bërúanti 'icën.

Upí ñuishi sinánti bana

⁸ 'Ën xucéantu, ësaquinshi cana mitsu cain, unían ësa ñu 'aia isquin camina mitsun —ax ca asábi 'icë —quixun sinánti 'ain, cëmëma banacama 'imainun —upí ca —quixun ñuicë ñucama, 'imainun uni itsi paránquinma upí ñu 'acë, 'imainun ñu 'atima 'ati sinánquinma upíshi 'iti sináncë, 'imainun bëtsibë upiti nuibananti, acama 'imainun rabiquían unin —upí ca a uni 'icë —quixun mitsu ñuixuncë, acama. 'Imainun camina uisa ñu 'ati cara upí 'icë, uisa ñu 'ati ñu cara —asábi ca —quixun uni quiti 'icë, acama sinánti 'ain.

⁹ 'Ën mitsu 'unánmicë banacama quicësabi oquin 'anan camina, 'ën 'unánmicëxunmi 'acësabi oquin 'anan 'ën mitsu ñuixuncëxunmi cuacë banacama quicësabi oquinribi 'anan 'ën 'aiami iscësabi oquin 'ati 'ain. Usoquinmi 'acëbë ca Nucën Papa Dios, an aín unicama bënëtima chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'iti 'icën.

Filiposnu 'icë unicaman Pablo curíqui 'inan

¹⁰ Mitsúnmi 'ë nuibaquin curíqui buánmiquin 'aquinti sinántëcëncëbë cana Nucën 'Ibu Jesucristo —asábi ca —quixun cai cuëënin. Bëráma ca a curíquimi mitsun 'ë bëmiti 'aínbi an bëti uni 'aíma 'iaxa. ¹¹ Usa 'ain cana uni ucëbëmabi asábi 'ian. Ñuñu 'aish 'icësaribiti cana ñuñuma 'aíshbi bënëtiman. ¹² Ñuñuma 'iti 'unánan cana 'aisamaira ñuñu 'itiribi 'unanin. Uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima 'unánan cana pitiñu 'aish puchácë 'ianan pitiñuma 'aish 'acëñuma 'itiribi 'unan. 'Aisamaira ñuñu 'ianan ñuñuma 'itiribi cana 'unan. ¹³ Usa 'ixun cana uisa ñu cara 'icëbëtanbi tënëquin Cristo cuëëncësabi oquin 'ati 'ain, usai 'inun an cushiocë 'ixun. ¹⁴ Usa 'aínbi ca mitsúnmi 'ëx tëmëraia 'aquinquin 'ë curíqui bëmicë asábi 'iaxa.

¹⁵ Mitsux Filipos ëmanu 'icë uni 'ixun camina 'unanin, anuxun Jesucristo ñuiquin ñuixuntabaquin bana ñuixuntancëx Macedonia menuax cuania, camina mitsúninshi curíqui bëmiquin 'ë 'aquiancën, 'ën mitsu 'aquincë a sinánquin. Axa bëtsi ëmanuax Jesucristomi sináncë unicaman ca 'ë 'aquianma 'icën. ¹⁶ 'Ëx Tesalónica ëmanuax cuancëma pan 'icë camina mitsun curíqui timëtancëxun 'ë buánmiacën. Achúshi oquinshima, camina buánmitancëxun amiribishi 'ë buánmitëcëancën, 'ën cuëëncë ñu anun binun. ¹⁷ Mitsúnmi 'ë curíqui 'ináncë ashí sinanima cana 'ëmi 'aquincë cupími mitsux Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti cuëënin. ¹⁸ 'Ëmi bëmicë curíquicama cana bian. Anun 'ën cuëëncë ñu bitiribi ca t'exëaxa. Epafroditonën ca mitsúnmi bëmicë curíquicama 'ë 'inánxa. Mitsúnmi ainan cupí nuibaquin 'ë usaquin 'inania isi ca Nucën Papa Dios cuëëanxa. ¹⁹ A 'ën rabiçë Nucën Papa Dios, an ca ami cuëëncë ñu mitsu 'inánti 'icën. Jesucristonëan mitsu ainan 'inun 'imicë 'icë ca Nucën Papa Dios ax camabi ñun 'Ibu 'ixun mitsúnmi cuëëncë ñu a 'inánan mitsu 'aquinti 'icën. ²⁰ Axa aséribi Nucën Papa Dios a ca camabi aín unin rabiçi 'icën, nëtë xëñibua 'aínbi. Usaquin ca aséribi 'ati 'icën.

Bërúanx 'inuan Pablonën Filiposnu 'icë unicama ca

²¹ Anu 'icë axa Jesucristonan 'aísh Nucën Papa Diosan unicama aribi, camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. 'Ëbëa 'icë axa nubë Jesucristomi sináncë nucën xucéantunribi ca bërúanxmi 'icánun quixun mitsu canun 'ë caxa. ²² Axa Jesucristomi catamëcë ënu 'icë unicamabëtan ca atúxribi Jesucristonan 'ixun Romanu 'icë 'apu Césarnën xubunu 'icëcamanribi bërúanxmi 'icanun mitsu canun 'ë caxa.

²³ Nucën 'Ibu Jesucristonëan nuibaquin 'aquincëxmi mitsun nuitu upí 'iti cana cuëënin. Usai ca 'iti 'icën. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN COLOSASNU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

PablonĒan Colosasnuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹ Ēx cana Pablo, Nucĕn Papa Dios cuĕncĕsabi oquin aín bana uni ñuixunun Jesucristonĕn caísa 'ain. Usa 'ixun cana axribi Jesucristomi sináncĕ 'aísha nucĕn xucĕnsa 'ain, Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. ² Colosas ĕmanuaxmi Cristomi sinani ami catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'icĕ, cana ĕnĕ quirica mitsu buánmin. Nucĕn Papa Diosan mitsu nuibaquin upí oquin sinánxuncĕxmi chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

I. CRISTONĒXA CUSHIIRA 'AISH UPIIRA 'AIN CA ASARIBI AÑU ÑUBI 'AIMA 'ICĒ QUICĒ BANA (1.3-2.23)

Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios ñucáxuan

³ Mitsu ñucáxuni abĕ banaquin cananuna nun 'acĕsabi oquin, Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn Papa, ax Nucĕn Papa Dios 'icĕ, a –asábi ca –quixun cain.

⁴ Usa 'ixun cananuna Jesucristomi asĕrabi catamĕtími Nucĕn Papa Diosan unicamabĕ nuibanania ñuicania cuan. ⁵ Nucĕn Papa Diosan mĕnĭosabi oi aín nĕtĕnu abĕ 'iti sinani camina usai 'icanin. Jesucristomi catamĕti aín 'uchacama tĕrĕncĕ 'aish ca uni ainan 'aish xĕnibua 'aínbi Nucĕn Papa Diosbĕ 'iti 'icĕ quixuan aín unin mitsu ñuixuncĕxun camina a bana cuaquin upí oquin 'unáncan. ⁶ Nucĕn Papa Diosan ca usaquin nu nuibatia quixun unin ñuia mitsun cuacĕ a banabi ca bĕtsi bĕtsi menu cuanquin 'itsaira unin ñuia. Usa 'ain ca unin ñuia cuatishimi mitsux 'icĕsaribiti camabi menu 'icĕ uni a bana cuati –asĕrabi ca –quixun sinani Jesucristomi catamĕtia. ⁷ A bana ca nun nuibacĕ Epafrasnĕn, axribi nubĕtan uni bana ñuixuncĕ 'ixun nux cuancĕbĕtanmabi ñuixunquin upí oquin mitsu 'unánmiaxa. ⁸ An ca Cristonan 'aish camina mitsux bĕtsibĕ bĕtsibĕ nuibanani upitax bucuí quixun nu caxa.

⁹ Epafrasnĕan mitsu ñuiquin nu cacĕ bana cuaxun cananuna ĕnquinma Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin. Uisaími 'iti cara Nucĕn Papa Dios cuĕĕnia, a mitsu 'unánminun ñucáxuanan cananuna an aín unicama 'unánmiti ñucama mitsu 'unánminun a ñucatin. ¹⁰ Mitsux usai 'i camina Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'aísha uni 'icĕsai 'iti 'ain. Usa 'aish camina ax cuĕncĕsabi oquinshi 'aquin, uisa ñu cara upí 'icĕ ashi 'anan, asĕrabi mitsun nuitu mĕu upí oquin Nucĕn Papa Dios 'unánti 'ain. ¹¹ 'Anan cananuna ax cushiira 'ixúan, uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima cuĕĕnquin tanshinuan mitsu 'aquinun quixun a mitsu ñucáxunin. ¹² Usoquin cananuna uisaira oquin cara aín unicama cuĕĕnmiti 'icĕ quixun 'unánquinmi mitsun a –asábi ca –canun, Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin.

¹³ Ñu 'atima 'atishi sinánan nux cuĕncĕsabi oíshi 'iisa taniabi ca Nucĕn Papa Diosan aín nuibacĕ Bacĕ Bĕchicĕnan 'inun nu 'imiaxa. ¹⁴ Nun 'uchacama cupínu abĕ 'itima 'icĕbi ca aín Bĕchicĕ bamacĕ cupí Nucĕn Papa Diosan nun 'ucha tĕrĕnquin ainan 'inun nu iĕmiacĕxa.

Cristo bama cupía uni Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'iti

¹⁵ Uinu 'icĕ unínbia Nucĕn Papa Dios istima 'aínbi ca unían uisa cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun 'unánun asaribi 'aish aín Bĕchicĕ ĕnĕ menu uacĕxa. Añu ñubi unitisama 'ain ca axira pain aín Papabĕ 'iacĕxa. ¹⁶ Nucĕn Papa Diosan uniomicĕxun ca aín Bĕchicĕnĕn naínu 'icĕ ñucama 'imainun menu 'icĕ ñucamaribi 'anan bĕtsi bĕtsi ñu unin aín bĕrúnbi iscĕ 'imainun unin iscĕma ñucamaribi uniocĕxa. Usonan ca ángelcama 'imainun uisa cushi cara,

acamaribi uniocēxa, ainan 'aish ax cuēēncēsabi oi 'inun. ¹⁷ Ñucama uniocēma pan 'aish ca axira pain 'iacēxa. 'Ixun ca uniotancēxun, usabia 'inun camabi ñu mēniocēxa. ¹⁸ Cristo axira ca axa ami catamēcē unicaman cushi 'aish amiira aín unicama catamēcē 'icēn. Ēsa ca Cristobē aín unicama 'icēn. Mēcēñu, taēñu, xoñu, nuituñuribi 'aishbi ca uni achúshi 'icēn. Usaribiti cananuna Jesucristonan 'aish 'aisamaira 'aishbi abē achúshisa 'ain. Aín unicamaxa usaribiti 'iti oi axira pain bamatancēx baísquia 'aish ca an unio ñucamabē sēnēnmaira 'icēn. ¹⁹ Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi ca Jesucristo ax asaribi cushiira 'ianan upíira sinánñu 'iacēxa, uni 'aishbi. ²⁰ Aín nuitu 'aisama 'aisha uni abē up'i 'itima 'aínbi ca Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin Cristonēn i curúsocēnu bamaquin ēnē menu 'icē ñucama 'imainun naínu 'icē ñucamaribi an iscēxa upí 'inun mēniocēxa.

²¹⁻²² Mitsun Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'ixun ñu 'aisamaishi 'acē 'aish camina abē upíma 'aish ami nishcēsa 'iacēn. Usai 'iá 'icēbi ca Cristo uni 'aish bama cupími abē upí 'inun Nucēn Papa Diosan mitsu 'imiixa. Mitsúxmi upíira sinánñu 'ianan 'uchañuma 'aish Nucēn Papa Diosnanshi 'inun ca Cristo bamacēxa. ²³ Usa 'inuxun camina camabi nētēn Cristomishi catamēcē 'ixun sinánbēquinquinma ainan 'aishmi aín nētēnu abē 'iti ashi manuginma sinánti 'ain. Usai 'i ca uni asérabi Nucēn Papa Diosnan 'icē quixunmi cuacē bana ca camabi menuxunribi ñuicania. 'Ēnribi cana unicama a bana ñuixunin.

Nucēn Papa Diosan Pablo axa Jesucristomi catamēcē unicama aín bana ñuixunun 'imia

²⁴ Mitsux ainan 'inun 'ēx tēmēracē cupí cana cuēēnin. Usai 'i cana Cristonēan camabi uni ainan 'inun tēmēra 'ain, 'ēxribi camabi menu 'icē unicama a 'unánti cupí tēmēraibi cuēēinra cuēēnin. ²⁵ Aín unicamabētanmi mitsúnribi upí oquin aín banacama cuanun a bana ñuixunun ca Nucēn Papa Diosan 'ē 'imiacēxa. ²⁶ Uínsaran nētēnbi uinu 'icē unínbi a bana 'unánma 'icēbi ca bērí aín unicama, an iscēxa upí 'icē, Nucēn Papa Diosan 'unánmia. ²⁷ Uisaira upí cara a bana 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan aín unicama 'unánmisa tancēxa. A banax ca judíosma unicamananribi 'icēn. A banax ca ěsai quia, Cristo ax ca mitsubē 'icēn. Axa mitsubē 'ain camina aín nētēnuribi abē 'iti 'ain.

²⁸ Nun cananuna Cristo ashi ñuiquin aín unicama ñuixunin. Ñuixunquin cananuna aín unicaman upí oquin cuanan, Cristonan 'aish ax cuēēncēsabi oíshi 'inun quixun upí oquin 'ēsēquin, aín unicama 'unánmin. ²⁹ Usaía aín unicama 'inun quixun cana Cristonēn 'ē cushiocēxun ēnquinma aín bana ñuixunin.

2

¹ Ēnē ñucama 'unánun cana ěsoquin mitsu cain: Mitsúnmi 'acēsaribi oquian Laodiceanu 'icē unicama 'imainun bētsi bētsi ěmanu 'icē unicamanribi 'ē iscēma 'ixunbi cana mitsu 'imainun aturibi sinánquin Nucēn Papa Dios 'it-saira ñucáxunin. ² Mitsúnmi Cristomi cushicē 'aish bētsibē bētsibē nuibanani achúshisaishi 'ianan upí oquin a 'unáncēma 'ixunbi bērí Cristo 'unánquin, uisaira oquin cara mitsu 'aquinti 'icē quixun 'unánun, cana mitsu Nucēn Papa Dios ñucáxunin. ³ An camabi ñu 'unáncē 'ixun ca ainan cupíshi Cristonēn aín unicama 'unánmia.

⁴ Cristonan 'icēa bētsi unin paránquin mitsu 'atimaquin sinanamiti rabanan cana mitsu ěsaquin cain, ⁵ mitsu 'ura 'aishbi 'ēn sináncēnēinshi mitsubē 'icēsa 'aish cana mitsúxmi uisa ñu cara 'icēbēbi a ěníma Cristomi catamēti ami cushicē 'icē cuati cuēēnin.

⁶ Usa 'ain camina ainan 'iisa tania Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu ainan 'imicē cupí axa mitsun 'ibuiria 'ain, upitiira ami catamēti abē 'i ax cuēēncēsabi oíshi 'iti 'ain. ⁷ A upí oquin 'unánan uisa cara ax 'icē quixun 'unani camina aín

unían mitsu cacēsabi oi, ami upiti catamēcanti 'ain. Usai 'iquin camina camabi nētēn Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain.

Cristonan 'aísha uni bētsi 'icē quicē bana

⁸ An uni bētsi bētsi bana ñuixunquin paráncē unicaman mitsu, Cristomi catamēcē 'icēbi, ami manúnun quixun paránti rabanan camina bērúancati 'icanin. A unicaman ca Cristo ñuiquinma atúnbi sinánxuan unin ñuicē bana 'imainun enē nētēnu 'icē ñu sinánti, a banacamaishi uni 'unánmia.

⁹ Cristonēx ca uni 'icēn, 'aíshbi ca uisaira cara Nucēn Papa Dios 'icē usaribi 'icēn. ¹⁰ Ax cushiira 'ixuan an 'imicēxma ca ángelcama 'imainun ñunshíncamaribi 'imainun uisa ñun cushi cara, acamaxbi ñancáishi 'iti 'icēn. Usa 'ain ca Cristobēmi achúshisa 'ain, aín cushi anúnmi Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ati ax mitsubē 'icēn. ¹¹ Mitsux usai Cristobē achúshisa 'aish camina Nucēn Papa Diosnan cupí 'unántioracacēsaribi 'ain. Judíos unicamaxa chamaratsu 'aish 'unántiocē usa 'aíshmabi camina Cristonēnbia mitsun sinan upí 'imianan ñu 'aisama 'ati ēmicē 'aish, Nucēn Papa Diosnan cupí 'unántiocēsa 'ain. ¹² Mitsun, Nucēn Papa Diosan ca bamacēbi Cristo baísquimiácēxa quixun 'unánquin, an ca a cushínbi 'ē iēmiti 'icē quixun 'unani camina ax 'iásaribiti nashimicē 'aish Cristobēbi bamacē acēñun maíncēx abēbi baísquiasa 'ain. ¹³ Mitsun cuēēncēsa oquinshi ñu 'aími bamacēsa 'ianan judíos unicamaxa 'icēsaribiti 'unántioracēma 'aish ainanma 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan a cupíshi mitsun 'uchacama tērēnxunquin Cristobē baísquicēsa mitsu 'imiáxa. ¹⁴ Usa 'ixun ca Nucēn Papa Diosan nun 'uchacama tērēnxunquin, nun nu Moisésnēn cuēēno bana quicēsabi oquin 'acēma 'icēbi Cristo i curúsocēnu bama cupí, nun 'uchacama sinántēcēnuxunma nu tērēnxuancēxa. ¹⁵ Usonan ca Cristonēn i curúsocēnu bamaquin uisa ñunshinax cara uisaira cushiñu 'icē, abi camabi unían 'unánun ñusmoquin cushiñuma 'imiácēxa.

Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'iti bana

¹⁶ Atúan 'acēsaribi oquinmi ñu pianan ñu xēaima 'ianan camabi nētē ca bētsi nētēsaribi 'icē quixun sinánan 'uxē isícēbēa atux 'icēsai 'ima 'ianan anun tantiti nētēn atux 'icēsaribiti 'iama oquian unin ñuicēxunbi camina tantima 'ain. ¹⁷ Uisai cara Cristo ucē 'ain 'iti 'icē quixuan unin sinánun ca enē ñucama 'iacēxa. Usa 'aínbi cananuna Cristo uá 'ain ainan 'ixun, uisa caranuna Cristobē 'iti 'ai quixun 'unanin. ¹⁸ Atúnbi ca —'ēx asama 'ixun cana Nucēn Papa Diosma ángelcamaishi rabiti 'ai —quixun sinánquin atúnbi sináncē ñu ñui rabíquin unicana bana ñuixunia. Usa 'ain camina Cristonan 'iti ēntin rabanan atúan mitsu ñuixuncē bana a tantima 'ain. ¹⁹ A unicaman ca ami sináncēma 'ixun Cristonēan ēsaquin aín unicama 'imiti a sinanima. An ca aín unicama asaribi upí 'inun Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'imia. Aín mēcēn, aín xo, aín imi acamañu 'aíshbia uni achúshi 'icēsaribi oquin ca Cristonēn aín unicamaxa 'itsa 'aíshbi bētsin sináncēsabi oquin sináncē 'aish achúshisa 'inun 'imia.

²⁰ ¿Mitsux 'uchatēcēnuxma Cristobē bamacēsa 'aíshbi caramina uisa 'aish bērámamí unin ñuicē enē nētēnu 'icē ñuishi sinánquin rabicēsa 'itēcēnin? ²¹ Axa usai 'icē unicamax ca ēsai quia:

—Nucēn Papa Diosbē upí 'inuxun camina bētsi bētsi ñu ramántima 'ain, camina bētsi bētsi ñu pitima 'ain, camina bētsi bētsi ñu mín mēcēnan bitima 'ain. ²² Usoquian ñuicēxbi ca a ñucama cēñutia, a banacamax ca unían sinánxun ñuicēshi 'icēn. ²³ —Usaquin 'ēn ñu 'acē ax ca asérabi 'icē —quixun sinánquin an usashi oquin ñu 'acē uni a isquin ca uni itsin sinánti 'icēn, ax isa asérabi sinánñuira 'icē quixun. Usa 'aínbi ca usaquin ñu 'aíbi aín nuitu usabi upíma 'ia.

II. AXA JESUCRISTOMI CATAMĒCĒ UNICAMAX CA ĒSAI 'ITI 'ICĒ QUICĒ BANA (3.1-4.6)

3

¹ Cristonan 'aish camina mitsux axa bamax baísquicēsariibi 'ain. Usa 'ain camina ax, asaribi cushiira 'aish aín Papa mēqueu tsócē, ax cuēēncēsabi oi 'itishi sinánti 'ain. ² Camina ēnē menu 'icē ñuishi sinánquinma Cristo cuēēncēsa oishi 'iti sinánti 'ain. ³ Mitsun 'ucha cupía Cristo bama 'ain camina 'uchatēcēntimoi abē bamacēsa 'ain. Usa 'aish camina axa baísquitancēx abē 'ain, mitsúxriibi aín Papabē 'ain, mitsux Cristobē 'aish. ⁴ Cristo, anun nux tsóti, axa upíira 'ianan cushiira 'aish utēcēncēbē camina nētētimoī abē 'ianan asaribi upíshi 'iti 'ain.

Bērāma 'acēsa oquin ñu 'aisama 'atēcēntima bana

⁵ Usa 'ain camina bērámami 'acansa oquin Nucēn Papa Diosnanma unica-man 'acēsa oquin ēnē menu 'icē ñuishi 'ati sinántēcēntima 'ain. Unix ca aín xanuma 'aínbi bētsi xanubē 'itima 'icēn. Usaribiti ca xanu aín bēnēma 'aínbi bētsi unibē 'itima 'icēn. 'Imainun ca uni xanúxmabi bētsi unibē 'itima 'icēn. 'Imainun camina ñunshinacēquin 'atima ñu 'ati cuēēntima 'ain. Camina ñuñu 'itishi sinántima 'ain. Ñuñu 'itishi cuēēncē unix ca Nucēn Papa Dios rabima, a cuēēncē ñuishi rabiçēsa 'icēn. ⁶ Usai 'ia, ax cuēēncēsabi oi 'iisama tancē unicama ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin castícantī 'icēn. ⁷ Jesucristo 'unáncēma pain 'ixun camina mitsúnriibi usa ñucama 'acēn. ⁸ Usa 'ain camina bērāma 'á 'ixunbi ēnē ñucamaribi ēnti 'ain: Bētsi unibē nishánanti, 'imainun bēnētishi nishti, 'imainun bētsi unibē 'atimonanti, 'imainun bētsi unimi 'atimati banati. ⁹ Acama ēanan camina bērāma 'atimaquin sinan 'ixunbi bērí Cristonēn sináncēsa oquinshi sináncanin. Usa 'aish camina cēmēi paranántima 'ain. ¹⁰ Mitsun bētsi oquin sinánquin camina Cristonēn sináncēsa oquin sinánti 'ain. Usai 'iquinmi a upí oquin 'unánun ca an unio 'ixun Nucēn Papa Diosan mitsu 'imia. ¹¹ Judíosma unicama 'imainun judíos unicama, 'unántioracacē unicama 'imainun 'unántioracacēma unicama, bētsi menu 'icē unicama 'imainun raēcēma unicama, an uni ñu mēēxuncē unicama 'imainun an uni ñu mēēxuncēma unicama, a unicamaxbi ca Cristonan 'aish bētsibē sēnēn 'icēn. A unicamaxbi ca Cristo abē 'ain Cristonainshi 'icēn.

¹² 'Itsaira nuibaquin ca Nucēn Papa Diosan ainan 'aish an iscēx upí 'inun mitsu caísacēxa. Usa 'ixun camina mitsúnriibi bētsi uni nuibaquin upíoti 'ain. Usoquin 'anan camina —'ēx cana bētsi unisamaira 'aish upí 'ai — quixun sinántima 'ain, masáquin sinani camina bēnētishi unimi nishtima 'ain. ¹³ Mimi nishquian unin 'atimocēxunbi ariibi 'atimoíma camina usaquian mi 'acē ñucama a manui abē upíshi 'iti 'ain. Nucēn 'Ibu Cristonēan tērēnxunquin mitsun 'uchacama manucēsariibi oi camina axa mimi 'uchacē uni aín 'ucha manumi abē upí 'iti 'ain. ¹⁴ Ēsai 'inux camina bētsibē nuibananti 'ain. Bētsibē nuibanancē 'aish camina 'itsa 'ixunbi bētsin sináncēsa oquinshi sinánan 'ēn mitsu cacēsabi oi 'icanti 'ain. ¹⁵ Usa 'aíshmi 'itsa 'aíshbi achúshisaishi 'aish chuámashirua 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'imiçacēxa. Usa 'inúan an mitsu 'imicēx camina usai 'iti 'ain. Usai 'iquin camina cuēēnquin a —asábi ca —quixun cati 'ain.

¹⁶ Bētsi bana 'acēsamaira oquin Cristonēxa a ñui quicē bana sinani camina axa quicēsa oishi 'icanti 'ain. 'Ianan camina a bana upí oquin 'unani 'unánmianani 'ēsēánani 'icanti 'ain. 'Ianan camina a rabi Nucēn Papa Diosan banan cantanan mitsúnmi 'acē bananriibi a rabi cantati 'ain. Camina Nucēn Papa Dios min nuitu mēu sinánquin —asábi ca —caí cantati 'ain. ¹⁷ Uisa ñu caramina 'ain, a upí oquin 'anan camina banairibi upiti banaquin mitsux

Nucën 'Ibu Jesúsnan 'ixun a 'axuncësa oquin 'ati 'ain. 'Anan camina Cristonan 'ixun Nucën Papa Dios —asábi ca —cati 'ain.

Cristonën unix ca bëtsi unibë ësai 'iti 'icë quicë bana

¹⁸ Asérabia ax Nucën 'Ibu Jesucristomi sináncë xanux ca aín bënëan cacëxun cuati 'atimaquin sinanima abë upíshi 'iti 'icën. Bënëñu xanucama, mitsux camina usai 'iti 'ain. ¹⁹ 'Imainun camina xanuñu unicama, mitsúnribi mitsun xanu nuibanan, masá sinánquin timatima 'ain. ²⁰ Papañu tuácama, mitsúnribi camina mitsun papabëtan mitsun titan cacëxun a cuëbíquinma aín bana cuaquin an cacësabi oquin ñu 'ati 'ain. Usaími mitsux 'ia isi ca Nucën 'Ibu Jesucristo cuëënia. ²¹ Bëchicëñu unicama, mitsun camina min bëchicëñëan 'atima ñu 'aia isquin a 'axunma 'anun caquinbi 'aisamaira oquin ñu catima 'ain, usaquinmi cacëxuan masá nuituquin —cana upí oquin ñu 'ati 'unanima —quixun sinánti rabanan. ²² An uni ñu mëëxuncë unicama, mitsúnribi camina an mi ñu mëëmicë unían cacësabi oquin 'ati 'ain. 'Aquin camina axa cuëënun an iscëbëtan upí oquin 'anan an iscëxunmabi, 'ën 'Ibu Dios ca ënë ñu mëëti 'ën upí oquin 'ati cuëënia quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. ²³ Uisa ñu caramina 'ain, abi camina 'aisabi tanquin —unishima 'ën 'Ibu Jesucristoribi cana ënë ñu 'axuni —quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. ²⁴ Usaquin ñu 'aquin camina 'unanin, ax Nucën 'Ibu 'ixun ca Cristonën mitsun a ñu mëëxuncë cupí, cuëënmiquin aín nëtënu abë xëñibua 'aínbi tsónun mitsu biti 'icë quixun. ²⁵ Usa 'aínbi ca an 'aisama ñu 'acë uni, a aín 'ucha cupí uisa cara otí 'icë usoquin Nucën Papa Diosan 'ati 'icën. Usa 'ain ca 'apu uni, 'imainun 'apuma uni, uisa uni cara, acamaxbi 'aisama ñu 'acë 'aish an ñu 'acë usaribi oquin castíancë 'iti 'icën.

4

¹ Mitsux an uni ñu mëëmicë uni 'ixun camina an mi ñu mëëxuncë unibë upí 'ianan upí oquin cupíoti 'ain. Usa 'ixun camina uni ñu mëëmiquin sinánti 'ain, —'ëxribi cana Nucën Papa Dios naínu 'icë an ñu mëëmicë 'ai —quixun.

² Ami manúquinma ábi sinani camina atsánquin ëníma Nucën Papa Diosbë banati 'ain. —Asábi ca —quixun cai camina abë banati 'ain. ³ Abë banaquin camina nun unían 'unánma bana Cristo ñui quicë ñuixunuan 'aquinun Nucën 'Ibu Dios ñucáti 'ain. A bana uni ñuixuncë cupí cana sipuacë 'ain. ⁴ Atúan cuaisabi oquin, unicama aín bana ñuixunquin 'unánminun camina 'ë Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain, 'ën ax cuëëncësabi oquin 'anun.

⁵ Uisa nëtën caramina axa Cristomi sináncëma unibë 'ain, a nëtë ñancáishi inúmima camina upí oquin sinani abë banati 'ain. ⁶ Unibë banai camina upí oquian sinánun upí sinánñu 'aish upitishi banati 'ain. Usa 'ixun camina mia ñucácëxun caramina uisoquin cati 'ain quixun 'unánti 'ain.

III. BËRUANX 'INUAN PABLONËN CA (4.7-18)

Bëruánxa 'inuan Pablonën Colosasnu 'icë unicama ca

⁷ Nun nuibacë xucën Tíquico, an upí oquin 'ë 'aquianan 'ëbëtan Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin uni bana ñuixuncë, an ca mitsu isi cuanxun nun 'acë 'imainun 'ëx usai 'icëcamaribi mitsu ñuixunti 'icën. ⁸ 'Ëx cana usa 'ai quixun caquian mitsu upí oquin sinánminun cana a mitsu isi cuanun xutin. ⁹ 'Imainun cana mitsubëa Colosasnu 'icë uni Onésimo, axribia Jesucristomi catamëcë 'aish nubë nuibanancë, aribi xutin. Usa 'ain ca a uni rabëtan ënuxun nun 'acë 'imainun ënuaxnu 'icëcama mitsu upí oquin ñuixunti 'icën.

¹⁰ Acëñun 'ë sipuacancë Aristarco, 'imainun Bernabénën sęcënanë, Marcos, anribi ca bërúanx 'inun mitsu camia. A ñuiquin 'ën cacë 'ixun camina Marcos mitsu isi cuania upí oquin bicanti 'ain. ¹¹ 'Imainun ca Jesús, Justo

caquinribi anēcē, anribi mitsu bērúanx 'inun camía. Cristomi catamēcē judíos unicamama, rabē 'imainun achúshi enēinshi ca 'ēbētan Nucēn Papa Diosnan 'iti bana ñuixuanxa. Atun ca 'ē upí oquin sinánmíaxa. ¹² Axribia Colosasnu 'icē uni, Epafra, anribi ca bērúanxmi 'inun quixun mitsu camía. An ca Cristo cuēencēsabi oquin 'anan camabi nētēn Nucēn Papa Dios mitsu ñucáxunia, ami sinánti enquinmami ax cuēencēsabi oquinshi upí oquin 'anun. ¹³ Cana mitsu cain, 'ēnbi cana 'unanin, Epafrañēn ca mitsu 'imainun axa Laodicea 'imainun Hierápolis ēmanuax Jesúsmi sináncē unicama 'itsaira sinánquin, camabi nētēn enquinma Nucēn Papa Dios ñucáxunia. ¹⁴ Lucas an uni roncē, axa nubē nuibanancē, abētan ca Demasnēnribi bērúanxmi 'inun quixun mitsu camía.

¹⁵ Laodiceanuaxa ax Jesúsmi catamēcē unicama 'imainun camina Nin-fascēñun aín xubunua 'icē axa Jesúsmi catamēcēcamaribi bērúanxa 'inun 'ē cax-unti 'ain. ¹⁶ Mitsun pain timéxun istancēxun camina enē quirica Laodiceanuaxa Jesúsmi catamēcēcamaribia isnun atu buánmiti 'ain. 'Imainun camina Laodiceanu 'icē unicaman isnun 'ēn buánmicē quirica itsi aribi mitsúnribi bixun isti 'ain. ¹⁷ Arquipo aribi camina Nucēn 'Ibu Diosan 'ináncē ñu mēēti a enquinma upí oquin 'axunun cati 'ain.

¹⁸ 'Ēx Pablo 'ixun cana 'ēn mēcēnanbi cuēnēoquin bērúanxmi 'icánun quixun mitsu cain. Usa 'ain camina 'ēx cana unin sipuacē 'ai quixun manúquinma sináncanti 'ain. Nucēn Papa Diosan nuibacēxmi chuámashirua 'aish cuēēni upitax bucucanti cana cuēēnin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TESALONICANU 'ICĒ UNICAMA A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

Pablonĕan abĕ 'icĕ unicamabĕtan Tesalónicanuaxa ax Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕñĕoxuan

¹ Ēx Pablo 'ixun cana Silvano 'imainun Timoteobĕtan Tesalónica ĕmanuaxmi Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'icĕ, mitsu ĕñĕ quirica buánmin. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕan nuibaquin chuámarua 'aíshmi bucunun mitsu 'aquinti cananuna cuĕĕnin.

I. USAI CA AX 'IAXA QUIXUAN PABLONĒN ŅUIA BANA (1.3-3.13)

Tesalónicanu 'icĕ unicaman ca upí oquin Jesucristo űuicĕ bana cuatia quixuan Pablonĕn ca

² Mitsúxmi asĕrabi Nucĕn 'Ibu Jesucristomi cushicĕ 'ain cananuna camabi nĕtĕn abĕ banaquin —asábi ca —quixun cain. ³ Nucĕn Papa Diosbĕ banaquin cananuna mitsúnmi amiira pain catamĕquin ax cuĕĕncĕsabi oquin 'anan, upí oquin unicama nuibaquin 'aquianan, a ĕníma, Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn ca ax quicĕsabi oquin nu 'imiti 'icĕ quixun manucĕma cupí —asábi ca —quixun a cain. ⁴ Nun xucĕantu, asĕrabi ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun mitsu caísaxa quixun cananuna 'unanin. ⁵ Jesucristomi catamĕti ca uni Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'icĕ quixun bana űuixunquin cananuna nun cuĕĕbitainshi banaquinma, aín Bĕru űunshin Upitan nu sinánmicĕx Nucĕn Papa Diosmi cushicĕ 'ixun aín bana mitsu űuixuan. Nun űuicĕ banax ca cĕmĕma 'aish asĕrabi 'icĕ quixun 'unáncĕ 'ixun cananuna upí oquin a bana mitsu űuixuan. Mitsúxmi upí 'iti cupí cananuna mitsubĕ 'aish usai 'ia quixun camina 'unáncanin.

⁶ Nux 'icĕsaribiti 'ianan Nucĕn 'Ibu Jesús 'iásaribiti tĕmĕraibi camina mitsux Jesucristo űuicĕ bana cuati ainan 'aish Nucĕn Papa Diosan Bĕru űunshin Upitan 'imicĕx cuĕĕinra cuĕĕan. ⁷ Tĕmĕraibi usari 'i camina mitsux Macedonia menu 'icĕ 'imainun Acaya menu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cuacĕx upíira sinánűu 'ain. Usámi 'ia mitsu cuaquin ca —usai ca Jesucristonan unicama 'iti 'icĕ —quixun sináncania. ⁸ Usámi mitsux 'icĕbĕtan ca Macedonia 'imainun Acayanu 'icĕ unicamainshima, bĕtsi bĕtsi menu 'icĕ unicamanribi Jesucristo űuicĕ bana 'unánan mitsúxmi asĕrabi Nucĕn Papa Diosnan 'icĕ cuaxa. Nun űuixuncĕxunmabi ca camabi unin, uni raírĕnĕan camabi menuxun mitsu chanioia cuaquin, mitsux camina asĕrabi Nucĕn Papa Diosmi upiti catamĕti quixun 'unania. ⁹ Usa 'ixun ca nun cacĕxunmabi mitsúnmi nu upí oquin bicĕ a űuia. űuianan ca mitsux ismina unínbia 'acĕ űuishi rabia 'ixunbi a ĕnquin, axĕshia Dios 'aish bamatimoi tsócĕ Nucĕn Papa Dios, ashi rabianan ax quicĕsabi oi 'i quixun űuia. ¹⁰ Acama űuianan ca mitsun camina Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ Jesús bamacĕbia anbi baísquimia, axa naínuax uti caini quixunribi űuia. Ax ca an Nucĕn Papa Diosan, uni aín 'ucha cupí castíancĕbĕtanbi, ainan 'icĕ nu iĕmiti a 'icĕn.

2

Tesalónica ĕmanu 'icĕ unicama Pablonĕn bana űuixuan

¹ Nun xucĕantu, mitsúnbi camina, nun bana űuixuncĕxun asĕrabi cuaxun 'unanin, nux cananuna mitsu isi űñancábi cuancĕma 'ai quixun. ² Filipos ĕmanuxun ca nu űui 'atimati bananan bĕtsi bĕtsi oquin unin nu tĕmĕramiixa

quixun camina 'unanin. Usai tēmēratancēxunbi cananuna Nucēn Papa Diosan 'aquincēxun mitsuribi Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun a bana ñuixuan, 'aisamaira uníxa numi nishcēxunbi. ³ Nun cananuna Jesucristo ñuiquin bētsi oquin uni bana ñuixuncēma 'ain. 'Imainun cananuna 'atimaquin sinanx banaquin uni paráncēma 'ain. ⁴ Usama ca, Nucēn Papa Diosanbi ca asérabi caranuna aín bana uni ñuixunti 'ai quixun upí oquin 'unántancēxun —atun ca asérabi 'ati 'icē —quixun sinánquin aín bana unicama ñuixunun nu cacēxa. Usaquin 'anun cacē 'ixun cananuna an —Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'inun iēti 'icē —quixun unicama ñuixunin. Usaquin 'aquin cananuna Jesucristo ñuiquin unicama cuēēnmiti sinánquinma, Nucēn Papa Dios, an camabi unin nuitu 'unáncē, axēshia cuēēntanun uni bana ñuixunin. ⁵ Mitsúnbi camina 'unanin, uisa 'aishbi cananuna mitsúnmi nux cuēēncēsa oquin nu ñu 'axúnun quixun sinani cēmēi banacēma 'ain. Mitsun curíqui binuxun cananuna mitsu paráncēma 'ain. Nucēn Papa Diosanbi ca usai 'ia nu isaxa. ⁶ Uisa nētēnbi cananuna, raíri unicamanribia 'amainun camina mitsúnribi nu rabiti 'ai quixun sináncēma 'ain. Unin ca nun nu asérabi Cristonēn xucē 'ixun aín bana ñuixuncēxun upí oquin a bana cuaquin nun cacēsabi oquinshi 'ati 'icē quixun 'unánxunbi cananuna unían nu rabiti sináncēma 'ain. ⁷ Nun cananuna xanúan aín tuá chamara 'icē anun cuēēnquin 'acēsa oquin, 'itsaira nuibaquin mitsu 'aquian. ⁸ Usa 'ixun cananuna 'itsaira nuibaquin, Jesucristomi catamēti iēti banaishi ñuixunquinma Nucēn Papa Diosan nu 'unánmicē ñucamaribi mitsu 'unánmisaira tan. Usa 'ixun cananuna nuibairaquin mitsu 'itsaira sinanin.

⁹ Nucēn xucēantu, mitsun camina 'unanin, nun cananuna pitiñuma 'ianan nun curíqui cēñuti rabanen tēmērai atsánquinbi ñu mēēan. Micama uinu 'icē uníxbia nu ñu 'ináncasi bēnēnunma cananuna nētēn 'anan, iméribi nun cuēēncē ñu bití cupí usoquin 'an. 'Anan cananuna Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun caquin mitsu bana ñuixuan. ¹⁰ Mitsun camina 'unanin, Nucēn Papa Diosanribi ca 'unania, nux cananuna mitsúxmi Jesucristomi catamēcē 'ain mitsubē 'ixun uisa ñu 'atimabi 'aima upí 'ia quixun. Usai 'ia ca uinu 'icē unínbi nu 'uchocēma 'icēn. ¹¹ Usaribi oquin camina 'unanin, unían aín bēchicē 'acēsaribi oquin cananuna mitsu achúshi achúshi upí oquin sinánmiquin 'ēsēa quixun. ¹² Mitsúxmi Nucēn Papa Dios, axa upíra, ax mitsubē 'ain, aín nētē upí anu abē 'iti sinani, an sinánmicēsabi oíshi aín uni 'aish 'inun quixun cananuna mitsu upí oquin 'ēsēquin 'unánmian.

¹³ Nun Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin aín bana ñuixuncēxun cuaquin camina —a banax ca unínbi sináncēma 'icēn, asérabi Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun ca nu ñuixuncanía —quixun sinan. A banax asérabi ainan 'ain camina mitsux a cuati Nucēn Papa Diosnan 'ain. Mitsux usai 'ia 'unánquin cananuna nētēquinma a —asábi ca —quixun caquin rabin. Mitsúnmi —a banax ca asérabi 'icē —quixun cuatia ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiáxa.

¹⁴ Nucēn xucēantu, mitsux camina Judea menuaxa Jesucristomi catamēti Nucēn Papa Diosan unicamax 'icēsaribi 'ain. Acama ca aín aintsi 'ixunbi judíos unicaman bētsi bētsi ocēxa. Usaribi oquin ca mitsuribi mitsun aintsinbi bētsi bētsi oxa. ¹⁵ Aín raran bēráma an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē uni raíri 'ásaribi oquin ca Judeanu 'icē unin Nucēn 'Ibu Jesús 'acēxa. Usa 'ixun ca nuribi nun bana cuaisama tanquin aín ēmanuax cuantánun quixun bētsi bētsi ocēxa. Usa 'aish ca Nucēn Papa Dios cuēēncēsa oquin 'ati sinanima unicamamiribi nishia. ¹⁶ Nun judíosma unicama Cristomi sinánun bana ñuixuinca taniabi ca usaquinu bana ñuixunun nu encēma 'icēn. Usai 'ia aín 'ucha cēxtutia ca Nucēn Papa Diosan 'aisamaira oquin castícantí 'icēn.

Tesalónicanu 'icē unicama isía Pablo cuainsa tan

¹⁷ 'Ēn xucéantu, mitsubē ēnanantancēxun cananuna isquinmabi mitsu 'it-saira sinanin. Usa 'aish cananuna mitsu isi cuainsaira tanin. ¹⁸ Cuanti cananuna sinan. Raírínēxa cuancēbēmabi, cana 'ēxēshi 'itsai mitsu isi cuainsa tan. Usa 'aínbi ca ñunshin 'atimanēn 'apun nux cuanti bēaraxa. ¹⁹ ¿Nucēn 'Ibu Jesucristo ucēbētan añu isti caranuna cuēēnin? Abē 'icē mitsu isi cananuna cuēēinra cuēēnti 'ain, nun mitsu aín bana ñuixuncē cupí camina abē 'ai quixun sinani. ²⁰ Nun 'aquincēxmi upiti Jesucristomi catamēcancē cupí cananuna cuēēnquin upí oquin sinanin.

3

¹ Mitsu istēcēncēma 'aish cananuna uisa caramina 'ai, caramina asérabi Jesucristomi sinani quixun sinani bēnēan. Bēnēti nuxēshi Atenas ēmanu bērúanan ²⁻³ nucēn xucēn Timoteo mitsu istánun quixun xuti cananuna sinan. Anribi ca ami sináncē 'ixun —Jesucristomi catamēti ca uni ainan 'iti 'icē — quixun Nucēn Papa Diosan bana nubētan camabi uni ñuixuanxa. Usa 'ixun ca cuantancēxun an mitsúxmi Jesucristonan 'aish tēmēraíbi ami manuaxma 'inun upí oquin 'ēsēquin mitsu cushiote 'icēn. Mitsúnbi camina 'unanin, Nucēn Papa Diosan unicamax ca bētsi unían bētsi bētsi ocē 'iti 'icē quixun. ⁴ 'Anan cananuna mitsubē 'ixun, unin ca nu bētsi bētsi oti 'icē quixun mitsu can. Usai cananuna 'ia quixun camina 'unáncanin. ⁵ Mitsux usai tēmēraia cuati bēnēquin cana mitsun caramina asérabi Jesucristomi catamēti ēncēma 'ai quixun isnun Timoteo xuan. Mitsu sapi ca ñunshin 'atimanēn 'apu, an uni paránquin 'aisama ñu 'ati sinánmicē, an Jesús ñuicē bana ēnun quixun sinanamiaxa quixun cananuna sinan. Usa 'ixun cananuna nun nu mitsu bana ñuixuncē ax ca ñancáishi 'iti 'icē quixun sinan.

⁶ Usa 'aínbi ca Timoteonēn mitsunuax uxun nu caxa, mitsun camina asérabi Jesucristomi catamēanan bētsibē bētsibē nuibananquin, nun mitsu 'acēsaribi oquin 'itsaira istisa tanquin nu sinani quixun. ⁷ Nun xucéantu, usámi mitsux asérabi Jesucristomi catamētia cuaquin cananuna unin nu bētsi bētsi omainun raíri ñu cupíríbi tēmēraquinbi masá nuituquinma upí oquinshi sinani cuēēnin. ⁸ Usa 'aish cananuna mitsúxmi Nucēn 'Ibu Jesúsmi asérabi sinania cuati mitsu sinani masá nuitutancēxunbi upí oquin sinani cuēēinra cuēēnin. ⁹ Mitsu sinani cuēēnquin, Nucēn Papa Dios —asábi ca — caquin rabiquinbi, cananuna uisaira oquin caranuna rabiquin a cati 'ai quixun 'unaniman. ¹⁰ Jesucristomi catamēquin aín cuēēncēsabi oi 'ianan upí oquinra a 'unánun mitsu 'aquini cuanúan nu 'iminun quixun cananuna nētēn 'anan imēribi abē banaquin Nucēn Papa Dios ñucatin.

¹¹ Nucēn Papa Dios abētanbia Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu isi cuanti nu 'aquinti cananuna cuēēnin. ¹² Mitsúnmi bēráma 'icēsamairai upitiira bētsibē nuibananquin raíri uniribi nuibanuan, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu 'aquinti cananuna cuēēnin, usai 'iquinmi nun mitsu 'acēsaribi oquin mitsun camabi uni nuibanun. ¹³ Usoquian an 'aquincēxmi asérabi a 'inamēcē 'aish ami cushicē 'icēa, Cristo aín unicamabē utēcēncēbētan, Nucēn Papa Diosan añu 'uchañumabi 'icē mitsu isti cananuna cuēēnin.

II. 'ATIMA ÑU 'AXUNMA 'ANUN QUIXUAN PABLONĒN 'ĒSĒA BANA (4-5)

4

Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'iti bana

¹ Nucën xucéantu, Nucën 'Ibu Jesús cuëencësabi oquin 'esëquin cananuna ësaquinribi mitsu cain, uisai 'ianan caramina uisaira oquinribi Nucën Papa Dios cuëentanun 'ati 'ai quixunu mitsu 'unánmicësabi oquin 'aquinbi camina mitsun 'acësamaira oquin camabi nētēn 'ati 'ain.

² Nucën 'Ibu Jesusan cacësabi oquin nun mitsu cacë bana camina mitsun 'unanin. ³ Nucën Papa Dios ca cuëënia mitsúxmi ainan 'aish ax cuëencësabi oíshi 'iti. Ax ca cuëënia mitsun xanuma, xanu itsibë 'itima 'ianan xanúxmabi bētsi unibë 'itima. ⁴ Ax ca cuëënia, mitsúnmi xanu bitancëxun masóquinma abë nuibananquin upí oxun 'iquinti. ⁵ Ca cuëënia, mitsúxmi an Nucën Papa Dios 'unáncëma unicamaxa ñunshini aín cuëencësabi oíshi xanubë 'icësaribiti 'itima, ⁶ 'ianan aín xanubë 'i bētsi unimi 'uchatima. Usaía ax 'icë uni a ca aín 'ucha cupí, Nucën 'Ibu Jesucristonēn uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icēn, nun mitsu ñuixuncësabi oquin. ⁷ Nucën Papa Diosan ca usaquin ñu 'atima 'anux ainan 'inun nu 'imicëma 'icēn. Ama. Ax cuëencësabi oquin 'ai upíshi 'inun ca nu ainan 'imiaxa. ⁸ Usa 'ain ca, ui unin cara nun mitsu 'unánmicë banacama ënë cuaisama tania an, unin banama, Nucën Papa Dios, an aín Bëru Ñunshin Upí nu 'ináncë, aín bana timaia.

⁹ Nucën Papa Diosan 'unánmicëxunmi upí oquin 'unáncë cupí cana, axa Jesucristomi catamécë unicamax ca bētsibë bētsibë nuibananti 'icë quixun mitsu cuëñoxuniman. ¹⁰ Usai 'iti 'unani camina mitsux Macedonia menu 'icë axa Jesucristomi catamécë unicamabë nuibanandin. Usa 'icëbi cananuna mitsux 'icësamairaimi camabi nētēn upitiira nuibananun quixun mitsu cain. ¹¹ Camina upítaxēshi bucuquin uni raíri ubíoquinma mitsun ñu mēētishi mitsúnbi 'ai bucuti 'ain, nun mitsu cacësabi oi. ¹² Usai 'i camina axa Jesucristomi sináncëma unicaman upí uni 'icë 'unáncë 'ianan, ñuñumaribi 'icantima 'ain.

Nucën 'Ibu Jesucristo utēcēnti bana

¹³ Nucën xucéantu, bamacë unicamax cara uisai 'iti 'icë quixun 'unáncëma mitsux 'iti cananuna cuëñiman, an ënë ñu 'unáncëma unicamaxa aín aínsi bamacëbë 'icësaribitími mitsux 'aisamaira masá nuitutima cupí. ¹⁴ Jesús ax ca bamatancëx baísquiacëxa quixun 'unáncë 'ixun cananuna, a 'imiasaribi oquin ca axa ami catamécë 'aish bama unicama Jesucristo utēcēncëbētan Nucën Papa Diosan baísquimiti 'icë quixun 'unanin.

¹⁵ Usa 'ain cananuna Nucën 'Ibu Jesusan nu cacësabi oquin mitsu cain, ax ucëbëa aín uni bamacamax baísquicëma pan 'ain cananuna bamacëmacama nux Nucën 'Ibu Jesucristobë 'itima pan 'ain. ¹⁶ Nucën Papa Dios axbi quicëbētan, aín ángelcaman cushi an munuma banaquin aín manë banañu, anun Nucën Papa Dios rabiti, a bana obētsinmainun ca Nucën 'Ibu Jesucristo axbi naínuax unuxun 'aia. Usai 'icëbë ca axa Jesucristomi catamécë 'aish bama unicamax pain baísquiti 'icēn. ¹⁷ Usacëbë cananuna Nucën Papa Diosan 'imicëx, bamacëmacama nuxribi atubëbi biranani manámiquiquianx, nētë cuin mēúcüax, Nucën 'Ibu Jesúsbe birananuxun 'ain. Usaquiani cuanx cananuna Nucën 'Ibu Jesucristobë xēnibua 'aínbi ënánantimoi 'inuxun 'ain. ¹⁸ Usa 'ain camina ënë bana, abëmi 'icë unicamabë masá nuituaxma 'inun quixun ñuixuni, sinánmiananti 'ain.

5

¹ Nucën xucéantu, uisa nētēn 'ianan cara uínsaran Nucën 'Ibu Jesucristo utēcēnti 'icë quixun cananuna mitsu cuëñoxuniman. ² Mitsun camina upí oquin 'unanin, unían sinánmabia an ñu mēcamacë uni imë ucësa usaribi ca anúan Nucën 'Ibu Jesucristo uti nētë 'iti 'icēn. ³ Axa Jesucristomi sináncëma unicamaxa: “Chuámashi cananuna bucuin, uisa ñunbi ca nu uisotima 'icë”

quicēbēbi ca anúan cēñúcanti nētē atun sináncē 'aímabi unuxun 'aia. Xanu tuñunēn ca anúan ax bacēnti nētē sēnēncēbētan paē taníma 'ima. Usaribiti ca axa usai banacē unicama anúan cēñúti nētēa ucēbē iētima 'icēn. ⁴ Usa 'aínbi camina mitsux axa Jesucristomi sináncēma unicama 'icēsai 'ima. Usa 'aish camina mitsux aín nētē sēnēncēbēa Nucēn 'Ibu Jesucristo ucēbē ratútima 'ain, an mēcamacē unían aín ñu mēcamaquin ratucēxa uni 'icēsai camina 'icantima 'ain. ⁵ Nucēn Papa Diosnan 'aish camina mitsux an nētēn upí ñu 'acē unisa 'ain. Cananuna an imē ñu 'atima 'acē unicamasama 'ain. ⁶ Usa 'aish cananuna uni raírisaribi 'uxcēsa 'itima 'ain. Cananuna manúcēma 'aish upí oquin sináncē uni 'iti 'ain. ⁷ Axa 'uxcē unicamax ca imē 'uxia. Usaribiti ca axa paēncē unicama 'uxanan imē paēnia. ⁸ Usa 'aínbi cananuna nux Nucēn Papa Diosan uni 'aish camabi nētēn upí oquin sináncē 'iti 'ain. Cristonēn ca ax quicēsabi oquin 'ē 'aquinia quixun sinánquin cananuna ami catamēquin uni raíriribi nuíbatí 'ain, ñunshin 'atimanēan nu ñu 'atima 'anun sinánmitima cupí. Cristomi catamēquin raírí uniribi nuíbacē 'aish cananuna suntárunēan 'acánani ami catamēti cupí anun aín shican bēpánti manē chupa pañucēsa 'ain. Usai 'iquin, Jesucristo utēcēncēbē cana asaribi upí 'iti 'ai quixun sináncē 'aish, cananuna axa ami nishcē unían 'ati rabanán suntárunēn aín maxcá manē mañutinēn mapucēsaribi 'ain. ⁹ Nucēn Papa Diosan ca nun 'ucha cupí numi nishquin castícanuxun nu caíscēma 'icēn. An ca Nucēn 'Ibu Jesucristo cupíshi upí 'inun iēminuxun nu caísaxa. ¹⁰ Jesucristo ax ca nuxnu bamacēma pain 'aish abē 'ianan bamatancēxbi abē tsónun nu cupí bamacēxa. ¹¹ Ēnē ñucama sinani camina ami catamēti Jesucristomi cushicē 'inux upiti bētsibē bētsibē sinánmiananti 'ain, mitsúxmi 'icēsabi oi.

Pablonēan axa Jesucristomi catamēcē unicama 'ēsēa bana

¹² Nucēn xucēantu, cananuna mitsu cain, mitsun cushicama 'imainun an mitsu 'aquincēcama 'imainun an mitsu Nucēn 'Ibu Jesús ñuiquin 'ēsēcē unicama acaman mitsu cacēsabi oquin 'anan camina atun bana cuati 'ain.

¹³ Atúan upí oquin mitsu 'aquincē cupí camina acama nuibaquin, asérabi ca upí uni 'icē quixun sinánquin, atun bana cuati 'ain. Camina bētsibē bētsibē nishánanima upí onani chuámashi bucucanti 'ain.

¹⁴ Nucēn xucēantu, ēnē ñucamaribi 'anun cananuna mitsu cain, an ñu mēētisama tanquin uni itsi ubíocē unicama, a camina sinananun 'ēsēti 'ain. Jesucristonan 'aishbi upiti ami catamēcēma unicama a Jesucristomi upiti catamēnun sinánmianan camina an Jesucristonan 'ixunbí an ñu 'atima 'ati sináncē unicama aribi upí 'inun 'aquinti 'ain. 'Aquianan camina camabi uni ami nishquinma nuibaquin upí 'inun 'aquinti 'ain.

¹⁵ Mitsu uinu 'icēnbi camina bētsi uni mimi nishquian 'atimocēxun ami nishquin aribi cupiquin nishananquintima 'ain. Usai 'ima bētsibē bētsibē 'aquiananquin camina camabi uni 'aquinti 'ain.

¹⁶ Masá nuitutíma camina camabi nētēn cuēēni chuámashi 'icanti 'ain. ¹⁷ Usai 'i camina camabi nētēn Nucēn Papa Diosbē banacanti 'ain. ¹⁸ Uisa ñu cara 'icēbētanbi camina mitsun Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain. Jesucristomi catamēcē 'ixunmi mitsun usaquin a cati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia.

¹⁹ Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxuan unin upí ñu 'aia camina emitima 'ain. ²⁰ Nucēn Papa Diosan sinánmicēxuan unin ñuixuncēxun camina a bana cuaisama tantima 'ain. ²¹ Unían bana ñuixuncēxun camina, Nucēn Papa Diosan sinánmicēx cara quia quixun pain cuati 'ain. Cuacēxa usa 'icē camina aín bana upí oquin cuati 'ain. ²² Uisa ñucamax cara 'atima 'icē, acama ēnquin camina uisa ñu 'atimaratsubi 'atima 'icanin.

²³ Nucën Papa Dios, an nu bënëtima chuámarua 'imiti, an mitsu upíshi 'inun 'imianan mitsun sinan, mitsun nuitu 'imainun mitsun namíxbia uisa 'uchañumabi 'inun mitsu 'imiti cana cuëënin, utëcënquian Nucën 'Ibu Jesucristonën usa 'icë mitsu isti cupí. ²⁴ Nucën Papa Dios, an ainan 'inun mitsu caíscë, an ca mitsu usoquin 'imiti 'icën, ax quicësabi oquin.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

²⁵ Nucën xucéantu, camina nu sinánquin Nucën Papa Dios nu ñucáxunti 'ain.

²⁶ Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'ixun camina axa Jesucristomi catamëcë unicama bërúanxa 'inun cati 'ain.

²⁷ Nucën 'Ibu Jesucristonën uni 'ixun cana an 'ë sinánmicësabi oquin mitsu cain, ënë quirica camina axa ami catamëcë unicaman cuanun ñuixunti 'ain.

²⁸ Mitsu Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin 'aquincëxmi mitsux upitax bucuti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TESALONICANU 'ICĒ UNICAMA ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

PablonĒan abĕ 'icĕ unicamabĕtan Tesalónicanuaxa ax Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹Ēx Pablo 'ixun cana Silvano 'imainun Timoteobĕtan, Tesalónica ĕmanuaxmi Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'icĕ, mitsu ĕnĕ quirica buánmin. ² Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin chuámarua 'aíshmi bucunun mitsu 'aquinti cananuna cuĕĕnin.

I. JESUCRISTO UTĒCĒNTIA PABLONĒN ŅUIA BANA (1.3-2.17)

Cristo utĕcĕncĕbĕtan Nucĕn Papa Diosan, 'uchañu unicama uisa cara oti 'icĕ quixun isti bana

³ Nucĕn xucĕantu, mitsu sinánquin cananuna nĕtĕquinma —asábi ca — quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. Mitsux camina bĕráma 'icĕsamairai Jesucristomi catamĕanan bĕtsibĕ bĕtsibĕ nuibanandin. Usaími mitsux 'icĕbĕtan nun Nucĕn Papa Dios —asábi ca —caquin rabiti ca asábiira 'icĕn, anbi mitsu upíira oquin sinánmicĕ cupí. ⁴ A rabianan cananuna camabi ĕmanuxun axa Jesucristomi catamĕcĕ unicamaxa timĕcĕ mitsu űuiquin ĕsaquin cain, mitsux camina unían ubíonan bĕtsi bĕtsi ocĕx tĕmĕraquinbi tanshianan, uisa űu cara 'icĕbĕtanbi ĕníma Jesucristomi catamĕti quixun. ⁵ Ainan cupí usai tĕmĕratancĕxmi mitsux aín nĕtĕnu abĕ 'inuan an mĕníocĕ cupí camina 'unánti 'ain, Nucĕn Papa Dios ax ca asĕrabi aín sinan upí 'icĕ quixun.

⁶ An mitsumi nishquin mitsu tĕmĕramicĕ unicama a usaribi oquin Nucĕn Papa Diosan tĕmĕramiti ca asábi 'icĕn. ⁷ Usoquin 'anan aín ángelnĕn cushicamabĕtan, tsi rĕquirucĕsa 'ixuan pĕcacĕ nĕbĕtsi, Nucĕn 'Ibu Jesús naínuax ucĕbĕtan, an nucĕñun unían tĕmĕramicĕ 'icĕbi mitsu chuámarua 'imiti ca asábi 'icĕn. ⁸ Aín ángelnĕn cushicamabĕ utancĕxun ca Nucĕn 'Ibu Jesusan ui unicaman cara ami catamĕisama tancĕ 'ixun Nucĕn Papa Dios 'unáncĕma 'icĕ, acama uisa cara oti 'icĕ usoquin 'ati 'icĕn. ⁹ Usoquian xĕnibua 'aínbi cĕñútimoquin 'aisamaira oquin castíancĕ unicamax ca Nucĕn Papa Diosan nĕtĕ upí, aín cushían pĕcacĕ, anu Nucĕn 'Ibu Jesús bĕma 'aish, a 'ura 'ianan aín cushin 'aquincĕma 'iti 'icĕn. ¹⁰ Usai ca 'iti 'icĕn, a nĕtĕ anúan Nucĕn 'Ibu Jesucristo uti, aín unicaman —upíira ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo 'icĕ —quixun ami sinani cuĕĕnquin a rabinun. Mitsúnribi nun aín bana űuixuncĕxun cuati ami catamĕcĕ 'ixun camina aín unicamabĕtanbi cuĕĕnquin a rabiti 'ain.

¹¹ Usai 'iti cupía ainan 'inun caíscĕ 'ixun usai ca aín uni 'iti 'icĕ quixun an sináncĕsabi oi 'inun mitsu 'iminun cananuna Nucĕn Papa Dios mitsu nĕtĕ camabi űucáxunin. űucáxuanan cananuna ax cuĕĕncĕsabi oquinmi mitsun upí űu 'aisa tancĕ acama 'anan ami catamĕtia an mitsu sinánmicĕxunmi upí oquin 'anun aín cushínbi mitsu cushionun quixun a űucatin. ¹² Usaquinmi mitsun 'acĕbĕtan ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo, ax asĕrabi upí 'ianan cushiira 'icĕ 'unánquin unin rabiti 'icĕn. Rabicĕbĕtan ca mitsúxribi Jesucristosa 'icĕ unin isti 'icĕn. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo an mitsu nuibaquin 'imicĕx camina mitsux usa 'iti 'ain.

2

Axa uti cēmēi paránanti 'unáinracē uni achúshi ñuicē bana

¹ Nucēn xucēantu, Nucēn 'Ibu Jesucristo uti 'imainun nux abē biranani timēti ñuiquin cananuna ēnē bana mitsu cain. ² Aín uti nētē ñuiquin ca unin –Nucēn Papa Diosan 'unánmicēxun cana 'unanin, anúan Jesucristo uti nētē ca uaxa –quixun mitsu cati 'icēn. Camainun ca raírínēnribi –aín uti nētē ca asérabi sēnēnia –quixun bana ñuixunquin mitsu cati 'icēn. Raírínēnribishi ca –Pablonēn ca nu, anúan Nucēn 'Ibu Jesucristo uti nētē ca sēnēnia quixun quirica bēmiaxa –quixun mitsu cati 'icēn. Usaquian cacēxbi camina bēnēti ratuti sináncasmatima 'ain. ³ Usai quicē bana ñuia cuaquinbi camina –asérabi ca –quixun sinántima 'ain. Jesucristo uti nētē ucēma pan 'ain ca 'aisamaira unin Nucēn Papa Diosan bana cuaisama tanti 'icēn. Usaía 'icēbē ca aínra unicama paránquin aín bana cuanun quixun 'aisama ñu 'amiti uni achúshi, axa aín 'ucha cupí 'aisamaira oquin castíancē 'iti, ax uti 'icēn. ⁴ A unin ca camabi uni Nucēn Papa Dios 'imainun atúan rabiquin, ax ca nun dios 'icē quixun cacē, a ñucama ēnquin aishi rabinun cati 'icēn. Canan ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunubi atsíanx –'ēx cana Dios 'ai –quixun sinani tsóti 'icēn.

⁵ ¿Mitsubē 'ixun 'ēn usai ca 'iti 'icē quixun mitsu ca, a caina sináncaniman? ⁶ Mitsun camina 'unanin uisa cupí cara 'aisama uni ax aín uti nētē sēnēncēma 'aínshi aima quixun. ⁷ A unia ucēma pan 'aínbi ca anúan 'atima unin uni paránquin ñu 'atima 'ati a cushínribi unin bērí nētēnbi ñu 'atima 'aia. An aín uti bēaracē axa nētécēbē cuni ca uti 'icēn. ⁸ Usoquin ēncēx pain aia cēmēn tapun 'atima uni a camabi unin isiabi ca Nucēn 'Ibu Jesusan axira uquin aín cuēbitan uíncēnēinshi 'aquin aín cushían pēcabētsincē anúinshi cēñuti 'icēn. ⁹ Cēmēi paránanti 'unáinra uni ax ca ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, an 'imicēx aín cushibē uti 'icēn. Uquin ca cushiira 'ixun unían 'acēma ñu 'itsaira aín cushínbi 'aquin uni paránti 'icēn. ¹⁰ Usonan ca Jesucristomi catamēisama tancē cupía xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosnan 'itima unicama, a atun 'ucha cupíbi paránuxun uisa ñu cara 'aisama 'icē abi 'ati 'icēn. ¹¹ Nucēn Papa Diosanbi ca a unían paráncē unicama a –asérabi ca a bana usa 'icē –quixun sinánun usoquin 'imiti 'icēn. ¹² An Jesucristo ñuicē bana cuatíbi ainan 'iisama tancē 'ixun atun cuēēncē ñuishi 'aquin 'atima ñu 'acē unicama, axa atun 'ucha cupíbi castíancē 'inun ca usai 'iti 'icēn.

Nucēn Papa Diosan ainan cupía iēnun caíscē unicama

¹³ Nucēn xucēantu, usa 'aínbia Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin mitsu ainan 'imicē cupí cananuna Nucēn Papa Dios –asábi ca –ēnquinma cati 'ain. Mecama unioisama pain 'ixunbi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iēti mitsu sinánxuancēxa. Usa 'aish camina aín Bēru Ñunshin Upí an ax cuēēncēsa oíshi 'inun mitsu sinánmicē, a cupí 'ianan asérabi Jesucristo ñuicē bana sináncē cupí, ainan 'ain. ¹⁴ Nucēn Papa Diosan ca nun nu –Jesucristomi catamēti ca uni ainan 'iti 'icē –quixun aín bana ñuixuncēxmi ami catamēti, asaribi upí 'aish aín nētēnu abē 'inun mitsu caísa.

¹⁵ Nucēn xucēantu, usa 'ain camina, mitsun Jesucristomi catamēti ēntima 'ain. Éníma 'ianan camina nun nu mitsu ñuixuncē banacama 'imainun nun nu mitsu buánmicē quiricanu 'icē banacamaribi cuaquin manuima a banacama quicēsabi oi 'iti 'ain. ¹⁶ Usa 'ain cana Nucēn 'Ibu Jesucristo 'imainun Nucēn Papa Dios an nuibaquin nux chuámashi tani cuēēnun 'imianan xēnibua 'aínbi abē 'inun nu 'imicē, ¹⁷ anbia, mitsu upí oquin sinánmianan Jesucristomi catamēti ēnquinma ax cuēēncēsabi oquin upí banaishi ñuianan ñu upíshi 'anun 'aquinti cuēēnin.

II. PABLONĒN 'ĒSĒA BANA (3)

3

Nucĕn Papa Dios camina nu ñucáxunti 'ai quixuan Pablonĕn ca

¹ Nucĕn xucĕantu, ěsaquinribishi cananuna mitsu cain, camabi menu 'icĕ unicaman nun Jesucristo ñuiquin bana ñuixunia cuanun camina Nucĕn Papa Dios nu ñucáxunti 'ain, nun mitsu bana ñuixuncĕxun cuaquinmi —a banax ca upíira 'icĕ —quixun caquin mitsun 'acĕsaribi oquian atunribi sinánun. ² 'Imainun camina an 'atima ñu 'acĕ 'aisama unicaman nu ubíoxunma 'anun Nucĕn Papa Dios nu ñucáxunti 'ain. Camabi uníxira ca Jesucristomí catamĕcĕma 'icĕn, ³ usa 'aínbi ca Nucĕn 'Ibu Jesusan aín quicĕsabi oquin mitsu ami catamĕnun cushioquin, ñu 'atima 'axunma 'anun bĕrúanti 'icĕn. ⁴ Cananuna 'unanin, Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn 'aquincĕxun camina mitsúnmi nun cacĕxun bĕrí 'acĕsabi oquin ĕnquinma 'ati 'ai quixun. ⁵ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕan —Nucĕn Papa Diosan ca asĕrabi mitsu nuibatia —quixun upí oquin 'unánan, ax 'icĕsaribiti uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕquinma tanshiti 'unánun mitsu 'aquinti cananuna cuĕĕnin.

Axa Jesucristomí catamĕcĕ unicaman ca ñu mĕĕti 'icĕ quixun Pablonĕn ca

⁶ Nucĕn xucĕantu, Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nu sinánmicĕsabi oquin cananuna mitsu cain, uí unin cara Jesucristomí catamĕcĕ 'ixunbi nun mitsu 'unánmicĕsabi oi 'iisama tanan ñu mĕĕtisama tania, abĕ camina ĕnananti 'ain. ⁷ Mitsúnbi camina 'unanin, uisai caramina nux 'icĕsaribiti 'iti 'ai quixun. Mitsubĕ 'aish cananuna ñu mĕĕima 'icĕma 'ain. ⁸ Cupíoquinma cananuna unin piti picĕma 'ain. Nun mitsun piti 'imainun mitsun curíqui cĕñuti rabanán cananuna nĕtĕn 'anan imĕribi tĕmĕrai atsánquinbi ñu mĕĕan. ⁹ Mitsúnmi nu cupíoquin mitsun piti 'imainun mitsun curíqui 'ináncĕxun nun biti ca asábi 'itsíanxa. Usa 'aínbi cananuna, mitsúnribimi nun 'acĕsaribi oquin 'anun, nun cuĕĕncĕ ñu binuxun nunbi ñu mĕĕan. ¹⁰ Mitsubĕ 'ixun cananuna ĕsoquin mitsu can, an ñu mĕĕtisama tancĕ uni an ca pitima 'icĕ quixun. ¹¹ Ēsaquian mitsu ñuicania cananuna cuan, micama raírínĕx ismina ñu mĕĕimabi bana ñuibĕquinishi nitsi quixun. ¹² Usa unicama cananuna Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nu sinánmicĕsabi oquin 'ĕsĕquin cain, atun cuĕĕncĕ ñu binuxun ca uni itsi ubíoquinma atúnbi ñu mĕĕti 'icĕ quixun.

¹³ Nucĕn xucĕantu, camina unicamaxa chuámarua bucunun ñu upí 'ati, a 'aisama tanquin ĕntima 'ain. ¹⁴ Uí unin cara nun cuĕnĕocĕ bana ĕnĕ ĕnxun nux quicĕsabi oquin 'aisama tania, a unibĕ camina nitima 'ain, axa rabíntanun. ¹⁵ 'Aíshbi camina abĕ nishanantima 'ain. Nishananquinma camina nun bana quicĕsaribi oquin 'anun 'ĕsĕti 'ain, nun xucĕnu 'acĕsaribi oquin.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonĕn bĕrúanxa 'inun ca

¹⁶ Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an aín unicama bĕnĕtima chuámarua 'inun 'imicĕ, anbia mitsúxribimi uisa ñu cara 'icĕbĕbi camabi nĕtĕ chuámarua 'inun mitsu 'imíti cana cuĕĕnin, axbi mitsubĕ 'iquin mitsu bĕrúanti cana cuĕĕnin.

¹⁷ 'Ēx Pablo 'ixun cana 'ĕn mĕcĕnanbi cuĕnĕoquin bĕrúanxmi 'icanun quixun mitsu cain. Ēnĕ isquin camina 'unánti 'ain, ĕnĕx ca Pablonĕan cuĕnĕocĕ 'icĕ quixun. Ēsoquinshi cana cuĕnĕoin. ¹⁸ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin 'aquincĕxmi mitsux upitax bucúti cana cuĕĕnin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TIMOTEO A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

PablonĒan Timoteo quirica cuēñöoxuan

¹ 'Ēx cana Pablo, aín bana uni ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. Usa 'inun ca Nucĕn Papa Dios, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, abĕtan Jesucristo, an nu asaribi 'iminunu nun caíncĕ an mĕnícĕxa. ² Timoteo, 'ĕn cana ĕnĕ quirica mi buánmin. 'Ēx ami sináncĕsaribi oi mix Jesucristomi sináncĕ 'aish camina 'ĕn bĕchicĕsa 'ain. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibaquin min 'uchacama tĕrĕncĕ cupími ainan 'aish chuámarua 'iti cana cuĕĕnin.

Unin cĕmĕquin ñuicĕ bana cuatima bana

³ 'Ēx Macedonia menu cuantámainunmi Efeso ĕmanu bĕrúnun quixun cana mi can, anuxunmi an Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'unánmiquinma bĕtsi bana uni ñuixuncĕ unicama usoquin 'axunma 'anun quixun canun. ⁴ Usa 'ain camina a unicama cati 'ain, uni raírĕnĕan nun rara tsóa 'imainun uisai cara nun rara 'iacĕxa quixun ñuicĕ banacama a cuaxunma 'anun quixun. Usa banacama cuati ca uni ñancábi cuĕbicanania. Usa 'ain ca an a banacama ñuicĕ unicaman Jesucristomi catamĕquin Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'anun nu 'aquinima.

⁵ Nucĕn Papa Dios ca cuĕĕnia aín unicamaxa ĕsai 'inúnu 'unánmiti: aín nuitu upí 'ianan aín 'uchacama tĕrĕncĕ 'ixun 'atĕcĕnti sináncĕma 'ianan Jesucristomi asĕrabi catamĕcĕ 'ixun unicama nuibati. ⁶ Usaía 'inun 'unánminun ca Nucĕn Papa Dios cuĕĕnia quixun sinanima ca bĕtsi bĕtsi uni amanu amanua sinani banaia. Usa 'ixun ca Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oía 'inun aín unicama 'aquinima. ⁷ Nucĕn Papa Diosan bana unicama 'unánmisa tanquin ñuixunquinbi ca a bana —uisai cara quia —quixun cuatima. 'Imainun ca a ñuixuncĕ banacama —asĕrabi ca usa 'icĕ —quixun ñuixunquinbi uisai quicĕ cara quixun a bana anbi cuatima.

⁸ Camabi unia upí 'iti oquin ca Nucĕn Papa Diosan aín bana uni 'ináncĕxa. Usa 'ain ca a bana quicĕsabi oi 'iquin unin 'unánti 'icĕn, a banax ca upíra upí 'icĕ quixun. ⁹ Cananuna 'unanin, aín nuitu upí 'ixun ca unin usai ca uni 'itima 'icĕ quixun cuĕñĕo bana isquinmabi ñu 'aisama 'aima. 'Aínbi ca an ĕsa ñu 'acĕ unicaman —usaquin 'ati ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánti cuĕñĕo ca a bana 'icĕn: an Nucĕn Papa Diosan bana cuĕĕncĕma, 'imainun an aín bana tancĕma, 'atima 'aish 'aisama sinánñu, 'uchañuira, an Nucĕn Papa Diosmi racuĕquinma aín bana quicĕsabi oquin 'acĕma, 'imainun an aín papa 'acĕ, an aín tita 'acĕ, an uni itsi 'acĕ, acama 'imainun, ¹⁰ aín xanuma 'aínbi xanubĕ 'icĕ unicama, aín bĕnĕma 'aínbi unibĕ 'icĕ xanucama, xanúxmabi unibĕ 'icĕ unicama, an ñu mĕcamacĕ unicama, cĕmĕcĕ unicama, axa anun Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'iti bana, ĕnĕxa quicĕ ñucama cuĕĕncĕma unicama. Ēsa ñu 'acĕ unicaman —usai 'iti ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánun ca Nucĕn Papa Diosan uni aín bana 'ináncĕxa. ¹¹ Axa usa ñu 'ati ca 'aisama 'icĕ quicĕ bana, usaribiti ca Jesucristo ñui quicĕ bana, a uni ñuixunuan Nucĕn Papa Diosan 'ĕ caíscĕ, ax quia.

Nuibaquian ainan 'imicĕxun unin Nucĕn Papa Dios —asábi ca —cати bana

¹² Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn ca 'ĕn an cacĕsabi oquin 'ati 'unánxun, aín bana ñuixunun caxun, usoquin 'anun 'ĕ cushioxa. Usa 'ain cana a ñucama sinánquin —asábi ca —quixun a cain. ¹³ Jesús ñui 'atimati bananan 'atimaquin sinánquin

aín unicama tēmëramianan 'atimaquin ñuia 'icëbi ca 'ë aín uni 'imiacëxa. 'Ëx Jesucristomi catamëcëma pan 'ianan ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unáncëma 'ixun usoquin 'a 'icë ca Nucën Papa Diosan nuibaquin 'ën 'uchacama 'ë tērënxuancëxa. ¹⁴ Tērënxuanan ca Cristo Jesúsnan 'aish abë achúshi sinánñushi 'ixun, unicama upí oquin nuibanan upiti ami sinánun 'imiquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë cushioxa.

¹⁵ Ënë banax ca asérabi 'icën. Usa 'ain ca camabi unin —asérabi ca — quixun 'unánti 'icën: Camabi uni aín ñu 'aisama 'acë cupía tēmëratí 'icëbi Nucën Papa Diosnan 'inun iëminux ca Cristo Jesús ënë menu uacëxa. Uni itsi 'icësamairai 'uchacë 'icëbi ca ainan 'inun 'ë iëmiacëxa. ¹⁶ 'Ëx 'uchañuira 'icëbia Jesucristonën 'ëmi nishquinma ainan 'ë 'imicë cupí ca axa ami catamëti xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti unicaman 'unánti 'icën, usaribi oquin ca Jesucristonën aribi Nucën Papa Diosnan 'inun 'imiti 'icë quixun. Atúan usaquin 'unánun ca Nucën Papa Diosan nuibaquin 'ë ainan 'imiacëxa. ¹⁷ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Dios, axa usabi 'Apuira 'iá 'aish cëñútimoi usabi 'iti, a unin aín bërúnbi iscëma, 'ianan an camabi ñu 'unáncë, axëshia Dios, a xëñibua 'aínbi rabiti 'ain. Usai ca 'iti 'icën.

¹⁸ Timoteo, 'ën bëchicësa 'icë, cana mi cain, Nucën Papa Diosan sinánmicëx ca aín unicama mi ñui quiacëxa, —Timoteonëx upí 'ixun ca Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixunti 'icën. Mi ñuia usai quicë unicaman bana sinánquin camina ami catamëquin, Jesucristo cuëëncëma ñu 'aquinma 'aisama ñu 'atí sinánquinbi tënëquin upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁹ Usa 'aínbi ca —ësa ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun 'unánquinbi usaquin 'acë 'aish uni raíri Jesucristobë upiti nitsima. ²⁰ Usai ca Himeneo 'imainun Alejandro 'iaxa. A uni rabé cana Nucën Papa Dios ñui 'atimati banatëcënunma ñunshin 'atimanën 'apu Satanasnëan tēmëraminun ëan.

2

Camabi uni Nucën Papa Dios ñucáxunti bana

¹ Ënë ñucama pain ñuiquin cana mi cain: Timoteo, min camina axa Jesucristomi catamëcë unicaman, uni raíri upiti bucunun 'imianan aín cuëëncë ñuribi bianan ami catamëanuan sinánminun, Nucën Papa Dios ñucáxunun 'ë caxunti 'ain. Canan camina atúan Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun canun cati 'ain. ² Usonan ca camabi nëtënu 'icë 'apucama 'imainun 'apun anëcë unicamaribi Nucën Papa Dios ñucáxunti 'icën, nuxnu upí sinánñu 'ianan ubíonananima chuámashirua 'aish ax cuëëncësabi oi 'i bucunun. ³ Usoquin Nucën Papa Dios camabi uni ñucáxunti ca asábi 'icën. Nucën Papa Dios, an nu ainan 'inun iëmicë, ax ca usoquian aín unicaman 'ati cuëënia. ⁴ Ax ca camabi unían ainan 'inux iëquin ax cuëëncësabi oi 'iti 'unánti cuëënia. ⁵ Nucën Papa Dios ax ca achúshishi 'icën. An abëa camabi uni upí 'inun 'imiti axribi ca achúshishi 'icën, a uni ca Jesucristo ax 'icën. ⁶ Camabi uníxa aín 'ucha tērëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun ca 'itsianxmabi bamacëxa. Usai ca 'iacëxa quixun ca aín unicaman Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin unicama ñuixunia. ⁷ Usa 'ain cana an 'imicë 'ixun judíos unicamaishima judíosma unicamaribi Jesucristomi catamëtia Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'inun 'unánmin. Usaquin uni 'unánminun ca Nucën Papa Diosan 'ë caísacëxa quixun ñuixunquin cana Cristonan 'ixun cëmëquin paránquinma mi can.

⁸ Ësa cana 'ëx cuëënin, uinu cara axa Jesucristomi catamëcë unicama timëtia anuax ca nucë bënë unix upí oquin sinani, unimi nishi abë cuëënicananima, aín męcën manámi oi Nucën Papa Diosbë banati 'icën. ⁹ Usaribiti ca axa Jesucristomi catamëcë xanucamaxribi ax tanxëshi mëníocati 'icën, 'aisamaira

cupicē ñu, chupa, curi, 'imainun perla, acama ca pañutima 'icēn. Aín buribi ca unin isnun quixun 'aisamaira oquin mēníotima 'icēn. ¹⁰ Usai 'iquinma ca uisoquin cara axa Nucēn Papa Diosmi catamēti ami cushicē xanun ñu 'ati 'icē, usoquinshi aín nuitu upí 'ixun 'anan nuibaquin 'aquinsa 'icē raíri 'aquinti 'icēn. ¹¹ Axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcē 'ain ca xanuxun banaquinma nucē bēnē unían Nucēn Papa Diosan bana ñuixunia cuaquin, a banaxa quicēsabi oquin 'ati sinánti 'icēn. ¹² Cana mi cain, axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēbētan ca xanuxun bana ñuixuntima 'icēn, nucē bēnē unían aín bana tanquin an cacēsabi oquin 'anun quiax ca quitima 'icēn. Usai 'ianan ca unían Nucēn Papa Diosan bana ñuixuncēbē banatima 'icēn. ¹³ Nucēn Papa Diosan ca uni achúshi, Adán, a pain uniotancēxun xanu achúshi, Eva, aribi uniocēxa. ¹⁴ Uniocēbi ca ñunshin 'atimanēn 'apúan sinánmicēxun runun Adánma, Eva paránquin ñu 'atima 'amiacēxa. Usocēx ca 'uchacēxa. ¹⁵ Usa 'aínbi ca uinu 'icē xanun cara tuáñu 'ianan Jesucristomi catamēcē 'ixun, bētsibē nuibanquin upí sinánñu 'ixun 'atima ñu sinánquinma, tuáñu xanúan 'ati ñucama upí oquin 'aia, a xanux Nucēn Papa Diosan upí oquin 'aquincē 'iti 'icēn.

3

Axa Jesucristomi catamēcē unin cushicamaxa usai 'iti bana

¹ Ēnē bana ca asérabi 'icēn: Axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'iisa tancē uni an ca 'unánti 'icēn, ēnē ñu mēēti ca upíira 'icēn. —Usa 'ain cana upíira oquin 'ati 'ai —quixun sinánti 'icēn. ² Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi ax ēsa uni 'iti 'icēn: Ca 'iti 'icēn, —'aisama ca —quixun unin ñuicēma, xanu achúshiñuishi, upí sinánñu, cuaibē banacēma, upí oquin sináncē 'ixun ñu 'atima 'acēma. 'Ianan ca a isi aia cuēēnquin uni bicē 'ianan Nucēn Papa Diosan bana 'unánmiti 'unáncē 'iti 'icēn. ³ Paēncēma 'ianan ca unibē mēēnanti sinánñuma 'iti 'icēn. Usa 'aish ca bēnētima cuēmēninishi unibē bananan curíquiñu 'iisa tani bēnētima 'icēn. ⁴ Aín xubunu 'icē aín aintsicamaxa upí 'inun bērúanti ca 'unánti 'icēn. An upí oquin 'unánmicēxuan aín bēchicēnēn aín bana cuacē ca 'iti 'icēn. ⁵ Aín xubunu 'icē aín aintsicama upí 'inun bērúanti 'unáncēma 'ixun ca unin axa Jesucristomi catamēcē unicama upí 'inun bērúantima 'icēn. ⁶ Bēríratsu ami catamēcē uni ax ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'itima 'icēn. Usa 'ixunbi ca —'ēx cana bētsi unisamaira 'ai —quixun sinánti 'icēn. Usaribiquin rabíquin —'ēx cana Nucēn Papa Diosaribi 'ai —quixun sináncē cupí ca Nucēn Papa Diosan ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, aín nētēnua chiquíancēxa. Usaribitía rabíti rabanana camina axa bēríratsu ami catamēcē uni axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'imitima 'ain. ⁷ Axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi ax ca axa Jesúsmi sináncēma unínbia —ax ca upí nuituñu 'icē —quixun 'unáncē 'iti 'icēn. Usama 'icē ca unia a ñui 'atimati banamainun ñunshin 'atimanēn 'apúnribi ñu 'atima 'amiti 'icēn.

An axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquincē unicamaxa usai 'iti bana

⁸ Axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'icēsaribiti ca an atu 'aquincē unicamáxribi 'iti 'icēn. Upí uni ca quixuan unin 'unáncē ca 'iti 'icēn. 'Ianan ca cēmēma 'ixun aín quicēsabi oquin ñu 'acē 'iti 'icēn. Paēncēma 'ianan ca curíqui binuxun uni paráncēma 'iti 'icēn. ⁹ Usa 'ixun ca Jesucristomi catamēquin Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'unánmicē ñucama upí oquin 'unani an 'imicēsabi oi 'iti 'icēn. Usai 'i ca —'ēn cana Nucēn Papa Dios cuēēncēma ñu 'aima —quixun 'unáncē 'iti 'icēn. ¹⁰ An axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinti uni caísnuxun camina uisa uni cara, uisoquin cara ñu 'aia quixun

pain istancëxun caísti 'ain. ¹¹ An axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquincë unin xanux ca —upí xanu ca —quixuan camabi unin 'unáncë 'iti 'icën, ca cëmëi bëtsimi manáncëma 'iti 'icën, paëncëma 'ianan ca aín ñu 'ati upí oquin 'acë 'iti 'icën. ¹² An axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquincë unix ca achúshi xanuñuishi 'iti 'icën. Aín bëchicë 'imainun aín xubunu 'icë aín aintsicama upí 'inun bërúanti ca 'unánti 'icën. ¹³ Usa uni 'ixuan axa Jesucristomi catamëcë unicama upí oquin 'aquinia isquin ca camabi unin —atux ca upí uni 'icë —quixun ñuiti 'icën. Usaquian ñuicëxun ca ami cushicë 'aish racuëquinma Cristo Jesús unicama ñuixunti 'icën.

Uni itsínma axa Jesucristomi catamëcë unicamainshi 'unáncë bana

¹⁴⁻¹⁵ 'Ën cana bënëtishi mi isi cuanti sinanin. Usa 'ixunbi cana 'ëx bënëquiancëbëtanmami, usai ca Jesucristomi catamëcë unicama bucuti 'icë quixun 'unánun, quirica pan mi buánmin. Axa Jesucristomi catamëcë unicamax ca Nucën Papa Dios, axa bamatimoí tsócë, aín uni 'icën. Aín unicama cupíshi ca camabi unin uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánan uisax cara uni ainan 'iti 'icë quixun 'unánti 'icën. Atu cupíshi ca bëtsi unicaman ënë ñucamax ca aséribi 'icë quixun manutima 'icën. ¹⁶ Asérabia unin 'unáncëma ñu Nucën Papa Diosan aín unicamaishi 'unánmicë 'ain ca nun ñuicë bana ënëx aséribi 'icën:

Jesucristo ax ca Diosribi 'aish ënë menuax uni 'iacëxa. Jesucristonën ca aín nuitu upí 'ixun upí ñuishi 'aia quixun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan unicama sinánmiacëxa. 'Imainun ca Jesucristonëx ángelnëribia iscë 'iacëxa. Usa 'ain ca a ñuiquin aín unicaman camabi menuxun uni 'unánmia. A ñuicë banax ca aséribi 'icë quixun sinani ca camabi menuax, uni ami catamëtia. Usa 'aish ca ënë menu 'itancëx aín Papabë 'i aín nëtënu cuancëxa.

4

An Nucën Papa Diosan banamabi bana itsi uni ñuixuncë uni ñuicë bana

¹ Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca nu upí oquin 'unánun 'unánmia, Jesucristo utëcënti nëtë 'urama 'ain ca ñunshin 'atima, an uni paráncë, acaman sinananmicëxun, uni raírinën 'atima ñu 'aquin Jesucristomi catamëti ënti 'icë quixun. ² Usai 'iquin ca axa cëmëcë unin bana cuati 'icën. A cëmëcë unicama an ca cëmëntapun 'aish cëmëquin, usai banati ca 'aisama 'icë quixun 'unaníma. Usa unicamax ca aránpi 'itsisan mëpëpëcacëxa mocënu ñun naxcacëxunbia paë tancëma unisaribi 'icën. ³ A unicamax ca axa Nucën Papa Diosmi catamëcë unicaman isa xanu bitima 'icë quianan bëtsi bëtsi ñuribi pitima 'icë quiax quia, an 'ináncëxun aín unicama an aín bana 'unáncë 'ixun a —asábi ca —caquin piti oquian camabi ñu Nucën Papa Diosan unio 'aínbi. ⁴ Nucën Papa Diosan unio camabi ñux ca upí 'icën. Usa 'ain ca aín unicaman —pitima ca —quixun timaquinma Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin piti 'icën. ⁵ Aín banaxa —asábi ca camabi piti ñu 'icë —quiax quicë cupí cananuna an nu ñu 'ináncëxun, Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun caquin piti 'ain.

An Jesucristo cuëncësabi oquin bana ñuixuncë uni ñuicë bana

⁶ 'Ën mi cacë bana ënë axa Jesucristomi catamëcë unicama ñuixuncë 'aish camina an Jesucristo cuëncësabi oquin bana ñuixuncë 'iti 'ain. 'Ianan camina ami ñuixuncë bana upí oquin 'unánquin a banaxa quicësabi oquin 'ati 'ain. ⁷ Usai 'iquin camina unían aín rara usai 'iá bana ñuicëbëtanbi, usaribi oquin 'aquinma, upíira oquin sinánquin Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'ati 'ain. ⁸ 'Ënëx ca ësa 'icën. Camabi nëtën cuai aín nami bachura 'ianan cushi 'aish ca

uni upiti cuai cuëënia. Usai cuëëncësamaira oi ca camabi nētēn upíira oquin sinánquin Nucēn Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ai, uni ēnē menuax upitax bucuí cuëëanan usai 'itancēx Nucēn Papa Diosan nētēnuaxribi abē 'aish cuëënti 'icēn. ⁹ Usai ca 'iti 'icē quicē banax ca asérabi 'icēn. Usa ca quixun ca camabi unin upí oquin 'unánti 'icēn. ¹⁰ Nucēn Papa Dios, axa bamatimoi tsócē, an camabi uni ainan 'inun iēmisa tanquin Jesucristomia ax catamēcē unicama iēmícē, an ca axa quicēsabi oquin ēnē menuxun 'imianan aín nētēnuxunribi aín unicama upitax 'inun 'imíti 'icē quixun cananuna 'unanin. Usa 'ixun cananuna nun 'acēsaribi oquian camabi unin 'unánun, tēmēranan uni numi 'atimati banacē 'ixunbi unicama Nucēn Papa Diosan bana ñuixunin.

¹¹ 'Ēn mi cacē banacama ēnē camina axa Jesucristomi catamēcē unicama usaquian 'anun quixun caquin 'unánmiti 'ain. ¹² Usoquin 'anan camina mix mēcó unima cupía unin timaquin min bana cuaisama tanti rabanan upí uni 'iti 'ain. Mixmi 'icēsaribitia axa Jesucristomi catamēcē unicamaxribi upí 'inun camina upiti bananan, upitishi 'ianan, unicama nuibanan, uisa ñu cara 'icēbēbi Jesucristomi catamēanan, min xanuma 'ain xanubē 'itima 'ain. ¹³ 'Ēx mi isi cuanmainun camina axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēnuxun Nucēn Papa Diosan bana, min 'acēsabi oquin camaxunbia cuanun cushin banaquin 'ati 'ain. Atúxa upiti Jesucristomi catamēnun camina bana ñuixunquin upí oquin sinánmiti 'ain. ¹⁴ Axa Jesucristomi catamēcē unicamaxa timēcē 'aían atun cushicaman aín mēcēn minu nanxun, Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun mi cá bana a camina manutima 'ain. Atúan cacēsabi oquinmi 'anun ca Nucēn Papa Diosan mi cushioti 'icēn.

¹⁵ —An ca Jesucristomi catamēcē 'ixun, upí oquin ñu 'aia —quixuan unicanman mi isnun camina upí oquin sinánquin 'ēn mi cacē banacama quicēsabi oquin ēnquinma 'ati 'ain. ¹⁶ Amanu amanua sinanima camina a bana quicēsabi oi 'ianan a banaxa quicēsabi oquin uni bana ñuixunti 'ain. Usaquin 'aími mix iēcē 'imainun ca an mínmi a bana ñuixuncēxun cuacē unicamaxribi Nucēn Papa Diosnan 'inux iēcē 'iti 'icēn.

5

Axa Jesucristomi catamēcē unicamabē usai 'iti bana

¹ Uni apan camina ñu catima 'ain. Ñu caquinma camina min papami 'acēsaribi oquin uni apan upí banaishi ñuixunquin 'ēsēti 'ain. Min xucēnmi 'acēsaribiquin camina bēná unicamaribi nuibaquin 'ēsēti 'ain. ² Min titami 'acēsaribi oquin camina nuibaquin xanu xēnicama 'ēsēti 'ain. 'Anan camina min chirabacēmi 'acēsaribi oquin xanu xuntacucamaribi 'atimaquin sinánquinma upí oquin sinánquin 'ēsēti 'ain.

³ Casunamēcē xanucama camina an ñu 'aquinti 'aíma 'ain, 'aquinti 'ain. ⁴ Usa 'aínbi ca xanu casunamēcēnēx tuáñu 'ianan babañu 'icē aín tuábētan aín baban 'aquinti 'icēn, chamará 'icē ca aín papabētan aín títan tēmēraquinbi nuibaquin tuá canioia, usa cupí. Usa 'ain camina uni 'imainun xanu, aín tita, aín papa 'imainun aín xubunu 'icē aín aintsicamaribi 'aquianan ñu 'axunti 'unánmiti 'ain. Usoquian 'ati ca Nucēn Papa Dios cuëënia. ⁵ An ñu 'aquinti 'aíma 'ain ca xanu casunamēcēnēx Nucēn Papa Diosmishi catamētia. Usa 'aish nētēnbi, imēbi ēníma abē banaquin ca Nucēn Papa Dios raíri uni ñucáxunia. ⁶ Casunamēcē xanu axa xanu raíri 'aquinti sinanima, aín cuëëncēsarishi 'icē, ax ca bamacēma pain 'aíshbi bamacēsa 'icēn. ⁷ Usa 'ain camina 'ēn mi cacē banacama ēnēxa quicēsabi oía 'inun, axa Jesucristomi catamēcē unicama 'unánmiti 'ain, unían —aín aintsi 'ibu ca upí oquin 'aquinima —quixun ñuiti rabanan. ⁸ Uni 'imainun xanu Jesucristomi catamēcē 'ixunbia, an aín xubunu

'icēcama 'imainun aín aintsi 'ibucamaribi ami sinánquin 'aquincēma, ax ca Jesucristomi catamēcēmasa 'icēn. Usa 'aish ca axa Jesucristomi catamēcēma uníxa 'icēsamaira oi 'atimaira 'icēn.

⁹ An ñu 'aquintia 'aíma 'ain ca xanu casunamēcē, axa Jesucristomi catamēcē unicaman 'aquinti 'icēn. 'Aquincēxun ca atúinshia ñu 'axunun caínquinma, anribi axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinti 'icēn. Usaquian 'anun aín anē quiricanu 'acē xanu, ax ca sesenta baritiañuma pan 'itima 'icēn. Casunamēcēma 'aish achúshi bēñēñuishi 'iá ca 'iti 'icēn. ¹⁰ Upí oquian ñu 'aia unin 'unáncē ca 'iti 'icēn. Cara aín tuá upí oquin canioxa, cara uni 'imainun xanu a isi aia upí oquin biaxa, cara axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquianxa, cara axa tēmēracē unicama chuámarua 'inun 'aquianxa, 'imainun cara uisa ñu upíribi 'axa quixun 'unáncē 'aish ca aín anē 'acē 'iti 'icēn.

¹¹ Usa 'ain camina casunamēcē xanu xutani 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama an 'aquinun 'imitima 'ain. Usa xanux ca Jesúsmi manuti amiribishi bēnutisa tanti 'icēn. ¹² Usari 'i ca —'ēn cana axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinti 'ai —quixunbi 'aquiníma 'uchati 'icēn. ¹³ 'Ianan ca usa xanux ñu mēētisama tani chiquishi, bētsi bētsi xubunu atsínbēquinquin bana ñuibēquini niti 'icēn. Nianan ca a ñuitima ñuribi ñuiti 'icēn. ¹⁴ Usaía 'itima cupí cana cuēēnin, xutani 'aísha ax casunamēcē xanux ca bēnuti 'icēn. Bēnutancēxun tuatancēxun ca aín tuá 'imainun aín xubunu 'icē ñucama upí oquin bērúanan, aín bēñēribi 'aquinti 'icēn. Usaquian 'acēbē ca axa Jesucristomi sináncēma unicama a xanu ñui 'atimati banatima 'icēn. ¹⁵ Usai 'iquinma ca casunamēcē xanu raírínēn Nucēn Papa Diosmi sinánti ēnxun ñunshin 'atimanēn 'apu Sathanasnēan sinánmicēsabi oquinshi 'aia.

¹⁶ Usa 'ain cana mi cain, bēbu 'imainun xanu axa Jesucristomi catamēcēcaman ca aín aintsi 'ibu casunamēcē 'icē upitaxa 'inun bērúanti 'icēn, axa Jesucristomi catamēcē unicaman isa a bērúanan quixun sinánquinma. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman, an 'aquinti aín aintsi 'ibu 'aíma 'ain, xanu casunamēcē 'aquinti 'icēn.

¹⁷ Aín cushían upí oquin 'aquincēxun ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman ami sinánquin nuibaquin aín bana cuati 'icēn. Usa 'ixun ca bētsi 'acēsamaira oquin an bana ñuixuanan upí oquin 'unánmicē, ami sinánquin nuibanan upíira oquin aín bana cuati 'icēn. ¹⁸ Moisésnēan cuēñeo bana ca quia: “Trigoma rēucubutanun amáquin piia quixun camina vaca bēñē cuētanitima 'ain”. Jesusaxribi ca ësai quiacēxa: “An ñu mēēxuncē uni a ca an ñu mēēmīcē unin cupíoia”. Usaribiti ca an Nucēn Papa Diosan bana ñuixuncē uni an aín cupí biti asábi 'icēn.

¹⁹ Axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushia, usai ca 'ia quixun uni achúshinēn ñuia camina cuashiti 'ain. Rabē unían ñuia camina cuapánti 'ain. Rabē 'imainun achúshi unían ñuiaíra camina —asérabi ca —quixun 'unánti 'ain. ²⁰ Usa 'ixuan asérabi ēnquinma 'aisama ñu 'aia camina axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēnuxun sinanatánun 'ēsēti 'ain, usaquinmi caia cuaquian axa Jesucristomi catamēcē uni raírínēn —'ēnribi cana usaquin 'atima 'ai —quixun sinánun. ²¹ Nucēn Papa Dios 'imainun Nucēn 'Ibu Jesucristo 'imainun aín ángel upícamanribia ismainun cana ësáquin 'anun mi cain: Min aintsi 'ibu 'imainun uisa uni cara, anbia axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'ixunbi ñu 'aisama 'aia camina axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēnuxun sinanamiquin cati 'ain, 'ēn mi cacēsabi oquin. ²² Upí oquin aín nuitu 'unánxunmaishi camina uni axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'imitima 'ain. Upí oquin pain uisa uni cara quixun istancēxun camina min mēcēn anu nanquin anēti 'ain. Isunmabi upíma uni anēaxbi

camina usaribiti upíma 'iti 'ain. Usaquin ñu 'ati rabanan camina bërúancati 'ain.

²³ Min pucu 'aisama 'iquin camina 'unpáxëshi 'aquinma vino chamara 'unpáxcëñun mëscuxun 'ati 'ain.

²⁴ Uni raírinëan unëquinma ñu 'aisama 'aia ca a unicama policíanën buáncëma 'ainshi unin isia. Isananbi ca uni raírinënribi unëxun ñu 'aisama 'aiabia policíanën a unicama buáncëbëtan cuni unin 'unania. ²⁵ Usaribiquin ca unían ñu upíshi 'aia camabi unin isia. Usaquian iscëma 'aishbi ca unían upí oquin 'acë ñu ax raíri unían 'unáncëma 'itima 'icën.

6

¹ An uni ñu mëëxuncë uni, ax Jesucristomi catamëcë 'ixun ca an ñu mëëmicë uni ñuiquinma upíxuinshi ñu mëëxunti 'icën, unían Nucën Papa Dios ñuianan aín banaribi 'atimaquin ñuiti rabanan. ² A rabëtaxbi Jesucristomi catamëcë 'ixun ca an uni ñu mëëxuncë unin —an ë ñu mëëmicë uni cana upí oquin ñu mëëxunima —quixun sinántima 'icën. Usai 'iquinma ca an ñu mëëmicë uni axa Jesucristomi catamëcë 'aish aín nuibacë xucënsa cupí, bëtsi uni 'acësamaira oquin ñu mëëxunti 'icën. Usai 'inun camina camabi uni ñuixunquin 'unánmiti 'ain.

Jesucristomi catamëcë uni ñuñu 'iisa tani bënëtima bana

³ Ui unin cara unínbi sináncë bana uni 'unánmiquin Nucën 'Ibu Jesucristonën ñuicë bana, anun uni iëti, a 'imainun an sinánmicëxuan aín unicamanribi ñuicë bana cuaisama tania, ⁴ a unin ca rabiacaquinbi aña ñubi 'unáncëma 'icën. Usa unin ca abë cuëbicanantishi cuëenquin —usama ca, ësaira ca bana 'icë —quixun raíri unicama cuëbicananquinia. Usai 'i ca a unicamax nutsianan, nishánanan, ñuianani 'atimati banaia. Usa 'ixun ca uinu 'icë unínbi ca aséribi bana ñuima quixun sinania. ⁵ Usa 'aish ca a unicamax usaíshi 'iquin uisa ñu 'ati cara upí 'icë, uisa ñu 'ati cara upíma 'icë quixun 'unanima nëtëtima nishánani cuamianania. Usai 'icë unicaman ca Nucën Papa Diosan bana 'aquin isa unin curíqui biti 'icë quixun sinania. A unicamabë camina nitima 'ain. ⁶ Axa ñuñu 'iisa tani bënëtima Jesucristomi catamëcë uni ax cuni ca upí oquin sinani cuëënia. ⁷ Ñuñu cananuna bacëanma 'ain. Usaribiquin cananuna bamaquianquin uisa 'ixunbi nun ñucama buaniman. ⁸ Usa 'ain cananuna pitiñu 'ianan chupañu 'aish cuëenquin 'aisamaira ñuñu 'iti sinántima 'ain. ⁹ Axa 'aisamaira ñuñu 'iti cuëëncë uni a ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'aisama 'anun sinánmia. Sinánmicëxun ca a unicaman, uni sinánñuman 'acësaribi oquinshi 'ati 'icën. Atúan usoquin sináncë cupí ca an 'aisama ñu 'atishi sináncë unicamax, aín sinan ñancáishi 'aish xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamanuxun 'aia. ¹⁰ Axa ñuñu 'ianan 'aisamaira curíquiñu 'iti cuëëncë uni an ca masáquin sinan sinánquin, uisa ñu cara upíma 'icë abi 'aisama sinánñu 'ixun 'aia. Usa 'ain ca raíri unin Jesucristomi sináncë 'ixunbi 'aisamaira ñu biti cuëenquin, Jesucristo manubianxun ñu 'aisama 'aia. Usa 'aish ca masá nütuti nitsia.

Jesucristonan 'ixun ñu 'atima 'ati sinánquinbi tënëti bana

¹¹ Uni raírinëan 'aisamaira ñuñu 'ianan curíquiñu 'iti cuëëncë cupí 'atima ñu 'acëbëbi camina mix Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish atumi 'unánti 'ain. 'Unánquin camina upí sinánñu 'ixun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'anan, ami catamëti unicamabë nishánanima nuibananan, uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima 'ianan, rabbitima cuëmëinishi banati 'ain. ¹² Ñunshin 'atimanëan 'atimamitisa tancëxunbi tënëquin camina Nucën Papa Diosmi catamëcë 'ixun ax cuëëncësabi oquinshi ñu 'ati 'ain. Usoquin 'atancëxmi

xënibua 'aínbi aín nētēnu abē 'inun ca an mi caísacēxa. Asérabi cana 'ēx usai 'i quíax camina 'itsa unían cuamainun quíacēn. ¹³ Nucēn Papa Dios, an camabi ñu unio, a 'imainun Jesucristo, Ponció Pilatonēn ñucácēxun chiquinaquin — 'Apu 'inux cana uacē — quixun cá, ax cuēñcēsabi oquin cana mi cain, ¹⁴ Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēnti nētē 'itámainuan xënibua 'aínbi uínbi min camina ñu 'atima 'acē quixun sinánti rabanán camina ñu 'aisama 'aquinma, 'ēn mi cacē bana bētsi oquinma ax quícēsabi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁵ Aín nētēa sēñcēbētan ca Nucēn Papa Dios, ax achúshishi 'icēa camabi unin ashí rabi, 'ianan cushiira cushi 'aish, 'apucaman 'Apu 'ianan 'ibucaman 'Ibu, anbi Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēnun xuti 'icēn. ¹⁶ Nucēn Papa Dios axēshi ca cēñutima usabi 'ia. Ax ca uíxbi bēbaquiantisama oquian pēcacē nēbētsi 'icēn. Uínu 'icē unínbi ca a isáma 'icēn. Istisama ca ax 'icēn, uínbi ca a isima. Ax cushiira cushi 'icē ca xënibua 'aínbi camabi unicama 'imainun ángelcamanribi a rabi 'icēn. Usaquin ca 'ati 'icēn.

¹⁷ Axa Jesucristomi catamēcē uni, 'itsa curíquiñu 'imainun 'itsa ñuñu 'icē camina ēsaquin cati 'ain: Curíquiñu 'ixun camina — 'ēx cana ñuñuira 'aish bētsi unisama 'ai — quixun sinántima 'ain. Curíqui 'imainun ñucamaxribi ca nētēti 'icēn. Usa 'ain camina min curíquimi catamēquin — uínbi ca 'ē uisoima, añu ñu carana 'aisa tani a cana 'ati 'ai — quixun sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina Nucēn Papa Dios an bamatimoi tsócē 'ixun, anun nux chuámarua bucunun camabi ñu nu 'ináncē, amishi catamēti 'ain. ¹⁸ Canan camina ēsaquinribi atu cati 'ain, ēnquinma upí ñuishi 'anan ca uix cara ñuñuma 'aish 'aquinsa 'icē aribi ñonquinma 'aquínti 'icē quixun. ¹⁹ Usoquin 'acē 'aish ca ñuñu uni ax Jesucristonēn 'acēsaribi oquin sináncē 'aish ēñē menuxun pain Nucēn Papa Dios cuēñmitancēx, bamatancēxribi xënibua 'aínbi chuámarua abē 'iti 'icēn.

Ashia Pablonēn Timoteo cá bana

²⁰ Timoteo, cana mi cain, bana itsi ñuixunquinma camina Jesucristo ñuicē banaishi bētsi oquinma unicama ñuixunti 'ain. Jesucristo ñui quicē bana isa quixunbi ca bētsi bētsi unin asérabi a bana quicēsa oquin ñuixunquinma bētsi bana ñuia. A banax ca an ñu 'unáncē unicaman asérabi isa quixun ñuicē 'aishbi ñancáishi 'icēn. A bana camina cuatima 'ain. ²¹ Raírínēn ca a bana cuaquin Nucēn Papa Diosmi sinánti ēanxa.

Nucēn Papa Diosan nuibaquin mi 'aquinmainun ca bērúanx 'it. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN ARIBI TIMOTEO BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Pablonĕan Timoteo quirica cuĕnĕoxuan

¹ 'Ēx cana Pablo, aín bana ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin. —Jesucristomi catamĕtíshi ca uni Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'icĕ —quixun unicama canun ca Jesucristonĕn 'ĕ 'imiacĕxa. ² Timoteo, 'ĕn bĕchicĕsa 'icĕ nuibaquin cana ĕnĕ quirica mi buánmin. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibaquin min 'uchacama tĕrĕncĕ cupími ainan 'aish chuámashirua 'iti cana cuĕĕnin.

Cristo ñuiquin uni cati bana

³ Nucĕn raracaman 'asaribi oquin 'ĕnrĕbi asĕrabi a 'inamĕcĕ 'ixun rabiĕ, Nucĕn Papa Dios, a cana imĕbí nĕtĕnbi abĕ banaquin mi ñucáxunquin —asábi ca —quixun cain. ⁴ Mixmi bĕunan mĕscúĕĕ aribi manucĕma 'ixun cana chuámarua tani cuĕĕinra cuĕĕnuxun mi istĕcĕinsa tanin. ⁵ 'Imainun cana mixmi asĕrabi Jesucristomi sinania 'ĕn mi iscĕ a manuiman. Min chichi, Loida, 'imainun min tita, Eunice, axa 'icĕsaribiti camina mix asĕrabi Jesucristomi sináncĕ 'ai quixun cana 'unanin.

⁶ Usa 'ain cana manúaxmami 'inun mi cain, 'ĕn mĕcĕn minu nancĕbĕtan ca Nucĕn Papa Diosan aín bana ñuixunun aín cushi mi 'ináncĕxa. A cushia minuax nĕtĕnunma camina bĕnamĕbutibia tsi rĕquirutĕcĕncĕsa 'inuxun, ami catamĕquin aín bana ñuixunti 'ain. ⁷ Ainan 'aíshnu racuĕ 'inun ca Nucĕn Papa Diosan nu 'imĕama 'icĕn. An ca nu ainan 'imiacĕxa, aín cushiñu 'ixúnu nuibaquin unicama 'aquianan upí oquin sinánquin ñu 'anun.

⁸ Mix ainan 'aish camina —'ĕx cana Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'ai —quixun uni catimi rabíntima 'ain. 'Imainun camina Jesucristonĕn bana uni ñuixunia 'ĕ sipuacancĕ cupí rabíntima 'ain. Usai 'iquinma camina miribia uni Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuncĕ cupí, unin tĕmĕramicĕxunbi rabínquinma tanshiti 'ain, Nucĕn Papa Diosan ax cuĕĕncĕsabi oquin mi cushiomainun. ⁹ Nucĕn Papa Diosan ca nu iĕmiquin ainan 'imiacĕxa, nuxnu ax cuĕĕncĕsabi oíshi upí 'inun. Nun ñu upí 'acĕ cupíma, axbi nuxnu ainan 'iti cuĕĕnquinshi, ca nu nuibaquin Jesucristo cupí nu ainan 'imiacĕxa. Camabi ñu unĕcĕma pain 'ixun ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin, Cristo Jesusan nu iĕminun mĕnĕlocĕxa. ¹⁰ Mĕnĕo 'ixun ca camabi unían —an ca nu nuibatia —quixun 'unánuan nu iĕmiti Jesucristo xuacĕxa. Xuá 'aish ca axa ami catamĕcĕ unĕcamaxa ax utĕcĕncĕbĕ usaribiti 'iti oi bamatancĕxbi baísquiacĕxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, ainan 'aish ca uni aín nĕtĕnu cĕñútĕmoi abĕ 'iti 'icĕ quixun.

¹¹ Usaía Jesucristo ñui quicĕ banacama camabi judíosma unicama ñuixuanan aín bana quicĕsabi oía 'inun 'unánminun ca Nucĕn Papa Diosan 'ĕ 'imiacĕxa.

¹² An 'imicĕxun usoquin 'acĕ cupía bĕtsi bĕtsi ocancĕxbi cana rabiniman. Ami catamĕquin cana 'unanin, ax cushiira 'ixun ca Nucĕn Papa Diosan, 'ĕx a 'inamĕcĕ 'icĕ bĕrúanquin aín bana bĕtsi oquin ñuiquinma upí oquinshi unicama 'unánminun 'ĕ 'aquinti 'icĕn. 'Aquianan ca anúan ax utĕcĕnti nĕtĕn uquin an 'ĕn 'acĕ ñucama upí isti 'icĕn.

¹³ 'Ēn mi ñuixuncĕ banacama quicĕsabi oquin camina manuquinma 'ati 'ain. 'Anan camina ainan 'icĕa Cristo Jesusan mĕbĕ 'ixun cushiocĕx ami catamĕti camabi uni nuibacĕ 'iti 'ain. ¹⁴ Aín Bĕru Ñunshin Upí an nubĕ 'ixun nu

sinánmicë, an 'aquincëxun camina Nucën Papa Dios cuëencësabi oíshi 'ianan Jesucristo ñuicë banaishi ñuixunti 'ain.

¹⁵ Camina 'unan, Asia menuax ucë unicamabëtan ca Figelo 'imainun Hermógenes, axribi anuax ucë 'ixun, anribi 'ë ëbianxa. ¹⁶⁻¹⁷ Usa 'aínbi ca Onesíforonën 'ëx masá nuitucasíabi 'ë 'ësëquin 'ë cuëenmiaxa. Romanu ax bërí ucë 'ixun mëracatsi bënëquin bariquinbi 'acasmantancëxun 'ë mërax ca 'ëx sipunu 'aínbi rabinima 'itsai 'ë isí uaxa. Usa 'ain cana Nucën 'Ibu Diosan Onesíforonën xubunu 'icëcama nuibaquin 'aquinti cuëenin. ¹⁸ 'Imainun camina 'unanin, Efeso ëmanuxunribi ca Onesíforonën ñu nu 'itsa oquin 'axuanxa. Usa 'aian Nucën 'Ibu Jesucristo utëcëncëbëtan Nucën 'Ibu Diosan a upí isti cana cuëenin.

2

Aín cushían cacësabi oi suntáru 'icësaribiti Jesucristonan 'aish, 'iti bana

¹ Timoteo, 'ën bëchicësa 'icë cana mi cain, Jesucristonëan nubë 'ixun nuibaquin nu 'inánti aín cushi a bitsi camina ami cushicë 'iti 'ain. ² Axa timécë unicama 'ën caiami cuacë banacama, a camina, an aséribi uni raíri 'unánmiisabi sinánñu uni caístancëxun usaribi oquian 'anun 'unánmiti 'ain.

³ Suntárunëan upí 'ixun aín cushían cacësabi oquin tëmëraquinbi 'acësaribi oquin camina mix, Jesucristonën uni 'ixun, tëmëraquinbi an cacësabi oquin 'ati 'ain. ⁴ Suntárunën ca suntáruma unicamabëtan ñu mēëquinma atun 'ati ñuishi 'aia. Usa 'ixun ca aín comandante cuëenminuxun añu 'anun cara caia a 'atishi 'ixun cainia. Usaribi oquin camina min 'Ibu, Jesucristo, ax cuëencësa oquinshi 'ati 'ain. ⁵ Ënëx ca ësaribi 'icën. An pelota 'acë unicamax ca usaquin pelota 'ati 'unáncëma 'aish ñancábi cuaia. Usai 'iquin ca aín cupí bitsima. ⁶ Ësaribi ca. An ñu mēecë unínribi ca aín naënu ñu 'apáxun mëníoquin, ax paían 'icëcama a ainan 'inun cuëenquin bitsia. ⁷ Ën mi cacë banacama ënë camina upí oquin sinánti 'ain. Sinania ca Nucën 'Ibu Jesucristonën upí oquinmi cuanun mi 'unánmiti 'icën.

⁸ Axa bamaxbi baísquia Jesucristo, Davidnën rëbúnqui, a camina manuquinma sinánti 'ain. A ñui quicë bana anun uni Nucën Papa Diosnan 'inux iëti, a ca 'ën unicama ñuixuncë ënëx 'icën. ⁹ A bana ñuixunia oquin ca unin 'ë sipuaquin tëmëramianan 'uchañu uni 'acësaira oquin 'ë manë risin təcërecaxa. Usoquin 'ë 'aquinbi ca uinu 'icë unínbi Nucën Papa Diosan bana cëñuima. A bana cuati ca 'itsa uni Jesúsmi sinania. ¹⁰ An sinánmicëx ca 'itsa uni Nucën Papa Diosnan 'inux Cristo Jesúsmi sinánti 'icën. Acamaxa aín 'uchacama tërécë 'ianan Cristo Jesús bë 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun cana unían tëmëramicëxunbi tanshiti cuëenquin a bana ñuin.

¹¹ Ësaía quicë bana ënëx ca aséribi 'icën: Nun 'uchacama ëni Cristobë bamacësa 'itancëx abë baísquicësa 'aish cananuna abë 'iti 'ain. ¹² Nucën Papa Dios ainan cupí tëmëraquinbi ëncëma 'aish cananuna abë 'apusa 'iti 'ain. Usa 'aínbi ca nuxnu —'ëx cana Jesucristonën unima 'ai —quicëbë axribi nu ñui —ax ca 'ën unima 'icë —quiti 'icën. ¹³ Axa quicësabi oquinu 'acëbëtanmabi ca ax cëmëma 'ixun aséribi ax quicësabi oquin Nucën Papa Diosan 'aia.

Upí oquin 'unáncë 'ixun Nucën Papa Diosan bana uni ñuixunti

¹⁴ Atúan a bana manuxunma 'anun sinanamiquin camina axa bëtsibë cuëbicánani —usama ca, ësaira ca bana 'icë —quiax cuamianáncë unicama, a Nucën 'Ibu Dios cuëencësabi oi usai 'iaxma 'inun quixun cati 'ain. Usai cuamiananti ca 'aisama 'icën. Usa bana cuaquin ca uni itsin 'atimaquin sinánti 'icën. ¹⁵ Nucën Papa Diosan iscëxun camina aín bana upí oquin

'unáncë 'ixun rabínquinma unicama ñuixunti 'ain. ¹⁶ Ënë nètënu 'icë ñuishi ñuia, ax 'aisamairai banacë unicamasaribi camina 'itima 'ain. Usai ax banacë unicamax ca Nucën Papa Diosmi sinanima camabi nètën 'uchaia. ¹⁷ Nunu 'irutancëx chaaquin ca cun, nucën nami tsitsiaráquin paë oia. Usaribi oquian upíma unicaman 'aisama bana chanioquin ñuia ca 'aisamaira unin cuatia. Usa uni ca Himeneo 'imainun Fileto 'icën. ¹⁸ A uní rabëtax ca Nucën Papa Diosan banamabi cëmë bana ñui, anun baísquti nètë isa inúacëxa. Usa 'aínsa uni bama 'aish baísqutima 'icë quixun caquin, uni raíri uisa cara 'iti 'icë quixun sináncasmamia. ¹⁹ Unían bëtsi bëtsi ñu sináncë 'ainbi ca sinanatëcëntima oquian, xëñibua 'ainbi usabi 'iti oquin, Nucën Papa Diosan 'inan bana, ënëx ësai quia: “Uicamax cara asérabi ainan 'icë quixun ca Nucën 'Ibu Diosan 'unania”. Quianan ca ësairibi quia: “Uicamax cara —'ëx cana Cristonan 'ai —quia, an ca ñu 'aisama 'ati ënti 'icën”.

²⁰ Ñuñu unin xubu chanu ca curi 'acë xanpa 'imainun uxu manë 'acë xanpa 'imainun i 'acë xanparibi 'imainun mapú 'acë xanparibi 'icën. Usa 'ain ca curi 'acë 'imainun uxu manë 'acë upíra anúinshi aín 'ibun piti 'icën. Usa 'ainbi ca i 'acë 'imainun mapú 'acë ñu ax anun ñu 'arutishi 'icën. ²¹ Usaribiti ca an Nucën 'Ibu Diosbëtan upí ñu mëëti 'acë uni ax aña ñu 'atimabi 'ati sináncëma 'iti 'icën. Usa 'aish ca uisa ñu upía 'anun cara Nucën 'Ibu Dios cuëënia, a cuëënquin 'anuxun caínti 'icën.

²² Bëná unicaman ñunshínquin ñu 'acë, usaribi oquin 'ati sinántima cupí camina atumi 'unánti 'ain. Usai 'i camina axa aín nuitu upí 'aish Nucën 'Ibu Diosbë banacë unicamabëtan upí ñuishi 'anan Jesucristomi catamëti, abë nuibanani pëcananíma chuámashi 'iti 'ain. ²³ Sinánñuma unían 'acësa oquin camina unia cuëbicanáncë bana a cuatima 'ain. Usai cuëbicanani ca unicama bëtsibë nishánani upitax 'ima. ²⁴ An Nucën 'Ibu Dios ñu 'axuncë unicaman ca abë cuëbicanánquinma camabi uni upíoti 'icën. Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'ixun ca bëtsi uniribi anribia 'unánun 'unánmiti 'icën. 'Ianan ca ami uni nishcëxbi axribi unimi nishtima 'icën. ²⁵ Usa 'ixun ca ami nishquinma an Nucën Papa Diosan bana cuaisama tancë unicama munu upí oquin 'ësëquin 'unánmiti 'icën. 'Unánmiquin ca —Nucën Papa Diosan 'imicëx ca sinanati Jesucristomi catamëti 'icë —quixun sinánti 'icën. ²⁶ Usaquian 'aquincëxa sinanacëbëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun ax cuëëncësabi oquian ñu 'atima 'anun 'imicë 'ixunbi a uni ënti 'icën.

3

Jesucristo utëcënti nëtëa 'urama 'ain usai uni 'iti bana

¹ Ësaquinribi camina 'unánti 'ain, anúan Jesucristo utëcënti nëtëa 'urama 'ain ca aín unicamax 'aisamaira tëmëranuxun 'aia. ² Usaía 'icëbë ca ësa uniribi 'iti 'icën: an ainanshia 'inun ñu cuëëncë, curíquishi biti cuëëncë, axa rabiaca —'ëx cana uni itsisama 'ai —quicë, Nucën Papa Diosmi 'atimati banacë, an aín tita aín papan banabi cuacëma, axa ñu 'ináncëxbi —asábi ca —canancëma, axa Nucën Papa Diosmi sinántisama tancë. ³ Usa 'aish ca bëtsibë nuibanainsama tanan aín ami nishcë uniribi abë mënionantëcëinsama tanti 'icën. Usai 'iquin ca cëmëi bëtsimi manánan ñunshinacëquin aín sináncë ñuishi 'ati 'icën. 'Anan ca sinánñuma 'ixun raíri uni tëmëramiti 'icën. Usai 'iquin ca uisa ñux cara upí 'icë a 'aisama tanti 'icën. ⁴ Aín quicësabi oquin ca ñu 'atima 'icën. Nuituñuma 'ixun ca ax cuëëncësabi oquinshi ñu 'ati 'icën. Usai 'i cërúquin ca aña cara Nucën Papa Dios cuëënti 'icë quixun sinánquinma ax cuëëncësoquinshi ñu 'ati 'icën. ⁵ —Uni raírinëxa 'icësaribiti cana 'ëx Nucën Papa Diosmi sinani nitsi —quiquinbi ca an sinánmicëxunma aín bana quicësabi oquin 'atima 'icën.

Usaía ax 'icë unicamami 'unani camina bërúancati 'ain. ⁶ A unicama raírinëan xubu itsi xubu itsinu atsínbëquinquin, bana ñuixunquin paráncëxun ca anua 'icë an ñu 'atima 'acë xanucaman sinánñumasa 'ixun, aín bana cuatia. Upí oquin sinánquinma ca a xanucaman bëtsi bëtsi oquin sinania. ⁷ Usa 'ixun ca bëtsi bëtsi bana cuaquinbi uisai cara Jesucristomi catamëti 'icë quixun 'unanima. ⁸ Usa unicaman ca Janeshëtan Jambresnën Moisésnën 'acë ñu ax ca cëmë 'icë quixun uni sinánmiasaribi oquin Nucën Papa Diosan bana ax ca cuatima 'icë quixun unicama sinánmia. Aín sinan upíma 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx ainanma 'icën. ⁹ Usa 'aínbi ca —cëmëntapun 'aish ca sinánñuma uni 'icë —quixun sinánquin unin aín bana 'uran sinánquinma manuti 'icën, bërâma unin Jannes 'imainun Jambresnën bana manuasaribi oquin.

Ashiquin usai 'inun Pablonën Timoteo cá bana

¹⁰ Min camina 'ën bana ñuia upí oquin cuanan uisai carana 'ëx 'i abi 'unánan añu carana 'aisa tani quixun 'unan. 'Unánan camina 'unan, 'ën cana Nucën Papa Diosmi catamëquin, aín bana cuaisama taniabi ami nishquinma uni upí oxuinshi bana ñuixuan quixun. Camina 'unan, tëmëraquinbi ënquinma cana atu nuibaquin Nucën Papa Diosan banaishi sinánquin unicama ñuixuan. ¹¹ Min camina 'unan, axa 'ëmi nishcë unicaman ca bëtsi bëtsi oquin 'aisamaira 'ë tëmëramiâxa. Uisai carana 'ëx Antioquía, Iconio, Listra, a ëmacamanuax 'ia quixun camina 'unan. Anuax tëmërai bamati 'icëbia Nucën 'Ibu Jesusan 'aquincëx cana iëan. ¹² Aséabi ca axa Cristo Jesús quicësabi oi 'iisa tancë unicama unin bëtsi bëtsiocëx tëmëрати 'icën. ¹³ Usaía 'imainun ca 'aisama unicama 'imainun an uni paráncë unicama, ax bëtsi unían paráncë 'ixun atúnribi usaribi oquin uni paráncë 'aish axa 'iásamaira 'iti 'icën.

¹⁴ Usa 'aínbi camina a ëníma mínmi 'unáncë bana quicësabi oi 'iti 'ain. —Aséabi ca —quixun sinánquin camina a bana 'unan. Uicaman cara mi 'unánmiâxa quixun camina 'unanin. ¹⁵ Chamará 'ixunbi 'á 'ixun camina Nucën Papa Diosan bana 'unanin. A banacama 'unánquin camina uisai caramina 'iti 'ai quixun 'unánan, uisari caramina Jesucristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'ai quixun 'unánti 'ain. ¹⁶ Camabi Nucën Papa Diosan banaç ca anbia sinánmicëxuan aín unicaman cuëñëo 'icën. Usa 'ain cananuna a bana isquin 'unánti 'ain, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu ainan 'imia quixun 'unánan, uisaira 'i caranuna 'uchai quixun 'unánan, uisax caranuna 'uchatancëxbi Nucën Papa Diosbë upí 'itëcënti 'ai quixun 'unánan, uisai 'i caranuna aséabi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'ai quixun. ¹⁷ Usaquin 'unani ami catamëcë 'ixuan aín unicaman bëtsi unicamaribi 'unánminun ca Nucën Papa Diosan aín bana aín unicama cuëñëomiacëxa.

4

¹ Nucën Papa Dios 'imainun Nucën 'Ibu Jesucristo, ax 'Apuira 'aish uxuan uni bamacëmacama 'imainun uni bamacëcamaribi, uisa cara oti 'icë quixun isti, an cuamainun cana mi cain, ² minmi ñuixuncëxuan min bana cuanan, cuatiamabi camina uni bana ñuixunti 'ain. Ñuixunquin camina Jesucristo ñuicë banax ca aséabi 'icë quixun 'unánmiquin amia sinánun 'aquinti 'ain. 'Aquianan camina an ñu 'aisama 'acë unicamaribi 'ësëanan camabi uni Jesúsmi catamëcë 'aísha upí 'inun 'ësëti 'ain. Min cacëxun cuacëbëma bënëquinma camina minmi upí oquin 'unáncë bana ñuixunquin uni 'ësëti 'ain. ³ Jesucristo utëcënti nëtë 'urama 'ain ca unin Nucën Papa Diosan bana anúan atux upí 'iti a cuaisama tanti 'icën. A bana cuaisama tanquin ca unin, ainsa atúan cuaisa tancë bana ñuixunun quixun bëtsi unicama bariti 'icën. ⁴ Nucën Papa Diosan bana cuaisamaira tanquin ca unían anbi sinánquin ñuicë banaishi cuati 'icën. ⁵ Usa 'aínbi camina min upí oquinra sinánxun ñu 'ati

'ain. Tëmëraquinbi tanshiquin camina ënquinma —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun caquin uni bana ñuixunti 'ain. Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin camina sënëonuxun ënquinma min ñu mëeti 'ati 'ain.

⁶ Nucën Papa Dios cuëenminuxun cana aín ñu mëeti 'an. Usa 'ain ca 'ën bamati nëtë 'urama 'icën. ⁷ Uisa ñuishi cara 'icëbë tëmëraquinbi cana Nucën Papa Diosan bana ënquinma uni ñuixunquin Jesucristonëan 'ë cacësabi oquin 'aquin sënëon. Usonan cana aséribi Nucën Papa Diosmi sinánti énima aín bana quicësabi oi 'ian. ⁸ Usa 'ixun cana Nucën 'Ibu Jesucristonën utancëxun, upí oquin ax cuëencësabi oquin 'ën 'acë cupí cara uisaira 'ë 'imiti 'icë quixun isti 'ain. An ca aséribi aín quicësabi oquin 'ati 'icën. Usa 'ixun ca 'ëishima, an axa uti cuëenquin caíncë unicamaribi, utancëxun uisaira oquin cara aturibi 'imiti 'icë usoquin 'imiti 'icën.

Ësaquinribia Pablonën Timoteo cá bana

⁹ Bënëtishi camina 'ë isi uti 'ain. ¹⁰ Demas ax ca ënë menu 'icë ñuishi 'aisamaira cuëeni, 'ë ëbiani Tesalónica ëmanu cuanxa. Crescente axribi ca Galacia menu cuanxa. Cuanmainun ca Titoxribishi Dalmacia menu cuanxa. ¹¹ Lucasëshi ca 'ëbë 'icën. Usa 'ain camina Marcos barixun mërabëtsínquin 'ëa Nucën Papa Diosan bana ñuiquínun bëti 'ain. ¹² Tíquico cana Efeso ëmanu xuan. ¹³ Uquin camina Troas ëmanu Carponën xubunu 'ën nanbëtsíncë tari a 'ë bëxunti 'ain. Bëxuanan camina 'ën quiricacama 'ë bëxuanan quirica catacama aribi manuxunma 'ë bëxunti 'ain, a cana cuëenin.

¹⁴ Alejandro, an manë ñu uniocë uní, an ca 'ëmi manánxun 'itsaira 'ë tëmërami axa. Usa cupí ca uisa cara oti 'icë usoquin Nucën 'Ibu Diosan 'ati 'icën. ¹⁵ Nun nu Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëbë ca a bana ñui 'atimati banaxa, Usa 'ain camina mix an ñuicë bana cuati rabanan abë nitima 'ain.

¹⁶ 'Ë ñuia ami uni manáncëxuan, 'atabaquin amia uni manáncë 'apun camicëx cuanxun, 'ën usai cana 'i quixun chiquinaquin caiabi ca uinu 'icë unínbi 'ënun rabanan 'apu cacëma 'icën. Camáxbi ca 'ë ëbiani cuanxa. Usa 'ë ocëbi Nucën Papa Diosan uisabi oxunma 'atibi ca 'iti 'icën. ¹⁷ Acaman ëniabia Nucën 'Ibu Jesucristonën 'aquinia ca a 'apun 'ë uisabi ocëma 'icën. Usoquin ca 'inúan nëecënëan piisa tancëxbia ñuina abácësaribi oquin, unin 'aisa taniabi Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë iëmi axa. Usoquian iëmitancëxun cushiocëxun cana aín bana ñuitëcëan, judíosma unicamánbia cuanun. ¹⁸ Usaquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë 'aquianxa. Usaribi oquin ca 'ë 'aquintëcënquin uisa cara ocaniabi 'ë 'aquinti 'icën. 'Aquintancëxun ca 'ëx aín nëtënu abë tsónun 'ë 'imiti 'icën. Upíira 'icë ca cëñútimoquin unin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

Upíloquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

¹⁹ Prisca 'imainun Aquila camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. 'Imainun camina Onesíforonën xubunu 'icëcamaribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ²⁰ Corinto ëmanu Erasto bërúmainun cana Trófimo aín nami upíma 'icë, Mileto ëmanu ëbian. ²¹ Mitabúcëma 'aínshi camina bënëtishi uti 'ain. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, acama 'imainun an Nucën Papa Diosan bana 'acë unicamanribi ca bërúanxmi 'inun quixun mi camia.

²² Mibë 'ixuan Nucën 'Ibu Jesucristonën mi cushiomai nuan Nucën Papa Diosan mibë 'icëcamacëñun mi nuibaquin 'aquincëx camina bërúanx 'iti 'ain. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TITO BUÁNMIÁ QUIRICA

Pablonĕan Tito quirica cuĕnĕoxuan

¹ Ēx cana Pablo, an Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'anan Jesu-cristonĕan a ñuiquin aín bana ñuixunun caísa 'ain. Usa 'aish cana 'ĕx, uisai cara a Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun caísa unicama Jesucristomi catamĕti upí 'iti 'icĕ quixun 'unánmicĕ uni 'ain. ² Usa 'ixun cana ainan 'aish ca uni xĕnibua 'aínbi aín nĕtĕnu abĕ 'iti 'icĕ quixun unicama 'unánmin. Ax asĕrabi cĕmĕma 'aish ca Nucĕn Papa Dios bĕráma, me 'imainun camabi ñu uniosama pain 'aíshbi, ĕsai ca 'ĕn unicama 'ĕn nĕtĕnu 'ĕbĕ 'iti 'icĕ quiax quiacĕxa. ³ An mĕnĭosabi oquin ca anúan unicama ĕnĕ ñucama 'unánti nĕtĕa 'icĕbĕtan aín unicaman bana ñuixuncĕxun camabi unin cuanun mĕnĭoquin, 'ĕnribi uni aín bana ñuixunun Nucĕn Papa Diosan 'ĕ caísacĕxa. An ca Cristomi catamĕtia ainan 'inun unicama iĕmia. ⁴ Tito, 'ĕn cana ĕnĕ quirica mi buanmin. 'Ēx ami sináncĕsaribi oi mixribi Jesucristomi sináncĕ 'aish camina 'ĕn bĕchicĕsa 'ain. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibacĕxmi ainan 'aish chuámarua 'iti cana cuĕĕnin.

Creta nasínuxun Titon usoquin ñu 'a

⁵ Anuax uquin cana nun nu sĕnĕoncĕma ñucama ami sĕnĕonun Creta nasínu mi ĕbĕtsían, anuxunmi 'ĕn mi cacĕsabi oquin ĕmacamanu cuanquin, uicamax cara axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushi 'iti 'icĕ quixun caístancĕxun anĕnun. ⁶ Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushi 'inun camina ĕsa uni caísti 'ain: Unin —'aisama ca —quixun ñuicĕma ca 'iti 'icĕn. Usa 'ianan ca xanu achúshiñuishi 'iti 'icĕn. 'Ianan ca aín bĕchicĕcamaxribi upí oquin bana cuacĕ 'iti 'icĕn. Aín bĕchicĕcamax ca —bana cuacĕma 'ixun ca 'aisama ñu 'aia —quixuan unin ñuicĕma 'iti 'icĕn. ⁷ Usa 'icĕmi mitsun caíscĕ unicaman ca atun cushi 'ixun aín unicama Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin bĕrúanti 'icĕn. Usa 'aish ca upí ñuishi 'ai —ñu 'aisama ca 'aia —quixuan unin ñuicĕma 'iti 'icĕn. 'Ianan ca bĕtsi uni ñuuma ca quixun sinánquin ashi ñu 'axunun cacĕ 'itima 'icĕn. 'Ianan ca bĕnĕtishi masáquin sinani nishtima 'icĕn. 'Ianan ca paĕntima 'icĕn. 'Ianan ca unibĕ mĕĕananti sinánñu 'itima 'icĕn. 'Ianan ca curíquiñu 'inuxun uni paránti sinántima 'icĕn. ⁸ Usai 'iquinma ca a isi aia cuĕĕnquin uni biti 'icĕn. Añu ñucamax cara upí 'icĕ ashi 'ati ca sinánti 'icĕn. Upí oquin sináncĕ 'ixun ñu 'atima 'acĕma ca 'iti 'icĕn. Nucĕn Papa Diosan bana quicĕsabi oi ca 'aisama ñu 'aíma upíshi 'iti 'icĕn. ⁹ Atun ca nun ñuixuncĕ bana upí oquin cuacĕ 'ixun bĕtsi uniribi a bana cuanun 'unánmiti 'icĕn. 'Unánmianan ca a bana ca cĕmĕ 'icĕ quixuan an sináncĕ unicamaribi sinanamiti 'icĕn.

¹⁰ 'Itsa unix —'ĕx cana Nucĕn Papa Diosan bana cuati —quicĕ 'aíshbi ca a bana quicĕsabi oi 'ima. Usa 'ixun ca uni parania. Uni itsíxa usari 'icĕsamaira oi ca judíos unicama raírĕx 'ia. ¹¹ A unicaman ca curíqui biti cupíshi unicama parántisa tanquin bĕtsi bana ñuixunquin, bĕtsi bĕtsi uni 'imainun aín xubunu 'icĕcamaribi, atun sináncĕsa oquian sinánun quixun sinánmia. A unicama camina amiribishi uni parántĕcĕanxma 'inun cati 'ain.

¹² Cretanu 'icĕ uni achúshi, ax isa banati 'unáncĕ 'icĕ quixuan aín aintsicaman cacĕ, ax ca aín aintsicama ñui ĕsai quiaxa: “Cretanu 'icĕ unicamax ca usabi cĕmĕcĕ 'ianan, ñuina pianancĕsa 'ianan ñu mĕĕtisama tancĕ 'ianan 'aisamaira oquin picĕ 'icĕn”. ¹³ A unían aín aintsí ñuicĕ bana ax ca asĕrabi 'icĕn. Usa 'ain camina a unicama 'ĕsĕquin Nucĕn Papa Diosan bana upí oquin cuatía a bana quicĕsabi oi 'inun upí oquin sinanamiti 'ain. ¹⁴ Unin

sináncësa oquinshia judíos unicaman anbi sinánxun ñuiá bana cuaxunma 'anun camina sinánmiti 'ain. Sinánmianan camina an Nucën Papa Diosan bana cuaisama tancë unin cëmëquin ñuicë banaribi cuaxunma 'anun upí oquin sinánmiti 'ain.

¹⁵ Ënëx ca ësa 'icën. Ui unix cara aín sinan upí 'icë an ca ñu upíma isquinbi upí oquinshi sinania. Usa 'aínbi ca ui unix cara Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ianan aín sinan upíma 'icë, an upí ñu isquinbi 'atima ñuishi sinania. Aín nuitu 'aisama 'ixun ca usa unin 'atimaquin sinania. ¹⁶ Atúxa —'ëx cana Nucën Papa Diosan uni 'ai —quiabi ca an ñu 'aisama 'aia iscë unicaman —usama ca —quixun 'unania. Atúan ñu 'aisama 'acë cupí ca unin atu cuëënima. A unicaman ca bana cuacëma 'ixun ñu upí 'ati sinanima.

2

Usai cara uni upí 'iti 'icë quicë bana

¹ Usa 'aínbi camina, an upí oquin min bana cuacë unicama a Nucën Papa Dios cuëëncësabi oishía 'inun bëtsi bana ñuixunquinma Jesucristo ñuicë banaishi upí oquin ñuixunti 'ain. ² Uni apan, anpan mëcócama, ax ca paëncëma 'ianan upí oquin sinánquin ñu 'anan ñu 'aisama 'acëma 'iti 'icën. 'Ianan ca Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi 'ianan bëtsibë nuibanan an uisa ñu cara 'icëbëbi bënëquin Nucën Papa Diosmi catamëti ëntima 'icën. ³ Xanu apáncama camina usaribi oquin cati 'ain, ami sinani ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi upí nuituñu 'iti 'icë quixun. Bëbu 'imainun xanunbi ca cëmë bana ñuitima 'icën. Ca paëntima 'icën. Atúan aín sinan upí 'ixun ñu upí 'aia isquin ca atun xanu tuácama 'imainun atun ñe xutacamanribi usaribi oquin 'ati 'icën. ⁴ Xanu apáncaman ca ëesai 'iquin aín tuá 'imainun aín ñe xutacamaribi ësaía 'inun 'unánmiti 'icën: atun bënë nuibanan ca atun tuáribi nuibaquin bërúanti 'icën. ⁵ Ñu 'aisama 'acëma 'ianan ca bécántapun 'itima 'icën. 'Ianan ca aín xubu upí oquin bërúancë 'ianan upiti abë cananquin bëtsi xanu 'aquincë 'iti 'icën. Aín bënëñ bana ca cuati 'icën. Unínma Nucën Papa Diosan bana ca upíma 'icë quixun caia, usa 'ain ca an aín bana cuacë xanucamax usai 'i upí 'iti 'icën.

⁶ Usaribi oquin camina uni bënëcamaribi upí oquin sinánquian ñu upíshi 'anun cati 'ain. ⁷ 'Imainun camina minribi min 'aia isquian usaribi oquin unin 'anun upí ñuishi 'ati 'ain. Atu 'ësëquin camina amanu amanua sinánquinma upí oquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'unánmiti 'ain. ⁸ 'Unánmiquin camina upí oquin 'unánquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oía 'inun upí oquin unicama ñuixunti 'ain, bëtsi unían —min bana ca 'aisama 'icë —quixun ñuiti rabanán. Usoquinmi 'acëbë ca axa mimi nishtisa tancë unicama ax a cupía mi ñuiti bana 'aíma 'ain, rabínti 'icën.

⁹ 'Anan camina an uni ñu mëëxuncë unicamaribi 'ësëquin an a ñu mëëmicë unin bana parëquin cuëbíquinma, an cacësabi oquin 'anun cati 'ain. ¹⁰ 'Anan camina a unicama ësaquin 'unánmiti 'ain, an iscëxun 'ananbia an ñu mëëmicë unían iscëxunmabi, ñu mëcamaquinma upí oquinshi ñu mëënun. Atúxa usai 'icëbëtan ca camabi unin —Nucën Papa Dios, an uni ainan 'inun iëmicë, aín unicamax ca aséribi upí 'icë —quixun 'unánti 'icën.

¹¹ Nucën Papa Diosan ca camabi uni nuibaquin 'aquinquin abëa upí 'inun 'iminuxun aín Bëchicë ënë menu xuacëxa, unían uisaira oquin cara an atu nuibatia quixun 'unánun. Usa ca Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unáncë 'ixun camina 'ën mi cacësabi oquin unicama 'unánmiti 'ain. ¹² Nucën Papa Diosan ca nu 'unánmia, nux aín uni 'aish cananuna abë upí 'aish ax cuëëncëma ñu 'ati ëni, upíshi 'ianan axa ami sináncëma unicamaxa 'icësaí 'iti sinanima, 'ianan ami cushicë 'ixun, aña ñucama nun 'ati cara cuëënia ashí 'ati 'ai quixun. ¹³ Usaquin

'unánmianan ca nu 'unánmia, nux ainan 'ixun cananuna ax quiásabi oía an nu iémicē Jesucristo, ax Nucēn Papa Diosribi 'aish, aín cushibēbi utēcēnti nētē caínti 'ai quixun. ¹⁴ Jesucristo ca 'itsianxmabi nu cupí bamacēxa, nun 'uchacama tērēnxunquin Nucēn Papa Diosbē upí 'inun iēmianan nun sinan upí 'ixúnu bētsi ñu sinántēcēnquinma ax cuēēncēsabi oquinshi 'anun.

¹⁵ Ën mi cacē banacama ēnē camina unicama 'unánmiti 'ain. Atúxa, asérabi ca a bana icē quixun sinani racuētima Jesucristomi cushicē 'inun 'ēsēanan camina atúan 'aisama ñu 'axunma 'anun caquin 'ēsēti 'ain. Usoquin 'aquin camina ui unínbi mi timaquin min bana cuaisama tanun 'imitima 'ain.

3

Usaia axa Jesucristomi catamēcē unicama 'iti bana

¹ Axa Jesucristomi catamēcē unicama camina manuaxma 'inun ēsaquinribi cati 'ain: Aín 'apucama 'imainun aín cushicaman bana cuaquin ca atun cacēsabi oquin 'ati 'icēn. Uisa ñu cara upí 'icē a ca chiquíshquinma 'ati 'icēn. ² Uinu 'icē unimibi ca 'atimati banatima 'icēn. Bētsi unibē cuēbicanancēma 'ianan ca upí sinánñu uní 'aish rabiñu cuamianantima 'icēn.

³ Nuxribi cananuna sinánñuma 'aish Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi 'iáma 'ain. Usa 'aish cananuna ñu 'atimaishi 'anúan bētsi unin sinánmicēxun 'anan nunbi sinani nux cuēēncēsabi oi ñunshini 'iacēn. 'Aisama ñuishi 'anan cananuna bētsi unimi nutsianan numia uní nishcēx abē nishanancēn.

⁴ Usaínu 'iá 'icēbi ca Nucēn Papa Dios, an nu ainan 'inun iēmiti, an, an ca upíira 'ixun nu nuibatia quixun nu 'unánmiacēxa. ⁵ Usoquin ca nun ñu upí 'acē cupíma, nuibaquinshi nu ainan 'inun iēmiacēxa. Iēmiquin ca bacéntēcēncēsa 'inun nun 'uchacama tērēnquin aín Bēru Ñunshin Upitan nu bētsi ocēxa. ⁶ Jesucristo, an nu iémicē, a cupíshi ca Nucēn Papa Diosan aín Bēru Ñunshin Upí nubēa 'iti oquin nu 'ináncēxa. ⁷ Usa 'ixun cananuna anbia nuibaquin nu 'aquinquin upí 'imicē cupí, abēnu xēnibua 'aínbi tsóti, a caínti 'ain.

⁸ Ënē banacamax ca asérabi upí 'icēn. Usa 'aían ax quicēsabi oi camabi uni 'iti ca asábiira 'icēn. Usa 'ain camina axa ami catamēcē unicama Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'iquian ēnquinma ñu upíshi 'anun upí oquin 'ēsēti 'ain. ⁹ Bētsi bētsi unix ca sinánxmaishi aín rara 'iá bana ñui bētsi unibē cuēbicanánan, usaia judíos unicama 'itia Moisésñen cuēnēo bana uisai quicē cara quixun ñui cuamianani bētsibē nishánania. Usaia 'iabi camina mixribi usai 'iquinma atu isēshiti 'ain. Usai 'iquin upí oquin sinani banacēma 'ixun ca unín bētsi uni upitaxa 'inun 'aquinima.

¹⁰ Uinu 'icē unin cara axa Jesucristomi catamēcē unicama bētsin sináncēsa oquian sinánunma amanu amanu sinánmia, a camina usai 'iaxma 'inun quixun caquin 'ēsēti 'ain. Cacēxbia sinanatiama camina amiribishi catēcēnti 'ain. Cacēxunbia cuatiama camina mitsubēa 'inúnma ēnti 'ain, ¹¹ ax upí sinánñu 'iá 'aíshbi ca bērí usama 'icē quixun 'unánquin. Aín ñu 'aisama 'acē sinanaquin ēncēma cupí camina usoquin 'ati 'ain.

Ësaquinribia Pablonēn Tito cá bana

¹² Nicópolisnuxun mita inúmiti cana sinanin. Usa 'ain, Artemas carana xuti 'ain, Tíquico carana xuti 'ain, xucēbē camina panatima Nicópolisnu 'ē isi uti 'ain. ¹³ Ucēma pain 'ixun camina an bana 'unánquin unicama 'ēsēcē uni, Zenas, abētan Apolonēn cuanuxun aín ñu mēníoia 'aquinti 'ain. 'Aquianan camina cuania uisa ñu cara cuēēnia a 'inánti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain camina axa Jesucristomi sináncē unicaman upí ñuishi 'anan bētsi uniribi 'aquina 'icē 'aquinun sinánmiti 'ain, usaquin 'aquian uni raíriribi Jesucristomi catamēnun 'aquinun.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

¹⁵ 'Ēbë 'icëcaman ca camaxunbi bërúanxmi 'icanun mitsu canun quixun 'ë caxa. Uicaman cara nuxnu Jesúsmi sináncë 'icë nu nuibatia acama camina bërúanxa 'inun cati 'ain. Nucën Papa Diosan micama nuibaquin 'aquincëxmi upitax 'iti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĚAN FILEMÓN BUÁNMIÁ QUIRICA

PablonĚan Filemón quirica cuĚnĚoxuan

¹ Filemón, 'ěx Pablo, Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĚ cupí sipuacĚ 'ixun, cana axribi Jesucristomi catamĚcĚ 'aísha nucĚn xucĚn 'ain, TímoteobĚtan mi quirica buánmin. Minribimi nubĚtan Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncĚ 'icĚ cananuna ěnĚ quirica mi cuĚnĚoxunin. ² Usa 'ain cananuna axa Jesucristomi catamĚcĚ 'aish min xubunu tímĚcĚ unicama 'imainun nucĚn chirabacĚsa, Apia, 'imainun Arquipo, anribia nubĚtan tĚmĚraquinbi Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĚ, acaman cuanun ěnĚ quirica mi buánmin. ³ Mitsúxmi NucĚn Papa DiosbĚtan NucĚn 'Ibu JesucristonĚn nuibaquin 'aquincĚx chuámarua 'iti cana cuĚĚnin.

Ainan 'aish aín unicamabĚ nuibananan Filemón upiti Jesucristomi sinan

⁴⁻⁵ NucĚn Papa DiosbĚ banaquin cana camabi nĚtĚ mi sinánquin a mi ñucáxunin. Ñucáxuanan cana, mitsux isamina NucĚn 'Ibu Jesúsmi upiti sinani ami catamĚti, aín unicamabĚ nuibanandin quixun ñuicania cuaquin NucĚn Papa Dios —asábi ca —caquin a rabin. ⁶ Mix Jesucristomi catamĚquinmi ax cuĚĚncĚsabi oquin 'acĚ cupí, ca uni raírĚnĚribi ami catamĚaxa. Acaman uisaira oquin cara JesucristonĚn aín unicama 'aquinia quixun 'unánun cana aturibi NucĚn Papa Dios ñucáxunin. ⁷ 'Ěn xucĚn, cana mi cain, axa anuax Jesucristomi catamĚcĚ uni raírĚnĚn masá nuitucĚ 'ixunbi minmi nuibaquin 'aquincĚxun upí oquin sinania ñuia cuaquin cana cuĚĚnquin upí oquin sinan.

Onésimo binuan PablonĚn Filemón ca

⁸ CristonĚan 'ě aín bana ñuixunun 'imicĚ 'ixun, 'ěx cuĚĚncĚsabi oquinmi 'anun 'ěn mi cati ca asábi 'icĚn. ⁹ Usa 'aínbi cana —ě nuibaquinshi camina ěx cuĚĚncĚsabi oquin 'ati 'ai —quixun sinánquin mi cain. 'Ěx cana Pablo, caniacĚcĚ uni 'aish, Cristo ñuiquin uni bana ñuixuncĚ cupí sipuacĚ 'ain. ¹⁰ Usa 'ixun cana Onésimo ñuiquin mi cain. ěnĚ sipunuxun 'ěn aín bana ñuixuncĚxun cuati ca Onésimo Jesucristomi catamĚaxa. Ax bĚrí Jesucristonan 'aish ca 'ěn bĚchicĚsa 'icĚn.

¹¹ BĚráma ca Onésimo min ñu mĚĚmicĚ uni 'ixun 'aquinsa 'ixunbi mi 'aquincĚma 'icĚn. Usa 'ixunbi ca bĚrí 'ěa 'aquincĚsaribi oquin miribi 'aquinti 'icĚn. ¹² Minu cuantĚcĚnun cana a xutin. 'Ěn nuibairacĚ 'aish ca ax 'ěn taná bĚchicĚsa 'icĚn. Usa 'icĚ camina upí oquin biti 'ain. ¹³ Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĚ cupí sipuacĚ 'icĚa, min 'aquiniamabi an ěnuxun 'ě ñu 'axunun bĚrúnti cana sinan. ¹⁴ Usa 'ixunbi cana mi ñucácĚma pain 'ixun a bĚrúncĚma 'ain. 'Ěx cuĚĚnquinbi, 'ěn mi ñucácĚxunmabimi mix cuĚĚnquin a 'ě ñu 'amixunti cana sinandin. ¹⁵ ěnanantĚcĚntimoi mibĚ 'iti cupí sapi ca OnésimonĚn mi ěanxa. ¹⁶ Min ñu mĚĚmicĚ unishi 'iá 'aíshbi ca bĚrí Onésimo Jesucristomi catamĚcĚ 'aish min xucĚnsa 'iti 'icĚn. 'Ěn cana a nuibatin. Usa 'icĚbi camina miinra 'ěn 'acĚsamaira oquin a nuibati 'ain, min ěmanu 'icĚ cupishima, Jesucristomi catamĚcĚ 'aísha min xucĚnsa 'icĚ.

¹⁷ Usa 'ain camina —ěx cana PablobĚ nuibanancĚ 'ai —quixun sináncĚ 'ixun minmi 'ě bicĚsaribi oquin a biti 'ain. ¹⁸ An min ñu mĚcamanan mi ribíncĚ 'ain camina 'ěn mi a cupíonun 'ě cati 'ain. ¹⁹ 'Ěx Pablo 'ixun cana 'ěn mĚcĚnanbi cuĚnĚoquin mi cain, 'ěn Jesucristo ñuiquin cacĚ cupí ainan 'ixunmi min 'ě cupíoti asábi 'aínbi cana OnésimonĚan mi ribíncĚ a mi cupíoti 'ain. ²⁰ Usa 'ain camina mix Jesucristonan 'aish 'ěn xucĚnsa 'ixun, Jesucristomi

catamēcē unin 'acēsoquin upí oquin sinánquin, 'ëxribi ainan 'icē upí oquin sinani cuēēnun 'ë 'imiti 'ain.

²¹ 'Ën cacēsa oquinshi 'aquinma camina minbi 'ën mi cacēsamaira oquin 'ati 'ai quixun sinánquin cana mi buánminuxun ënë quirica cuënëoin. ²² Nucën Papa Diosmi 'ë ñucáxuncëx cana mitsu isi cuanti 'ai quixun cana sinanin. Usa 'ain camina anu 'ëx 'i cuanti 'ë meníoxunti 'ain.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

²³ Epafrafnën ca 'ëcēñuan Jesucristonan cupí sipuacancē 'ixun bërúanxmi 'inun mi canun 'ë caxa. ²⁴ 'Imainun ca an ëbētan bana uni ñuixuncē unicama Marcos, Aristarco, Demas, Lucas, acamanribi bërúanxmi 'inun mi canun quixun 'ë caxa.

²⁵ Nucën 'Ibu Jesucristonëan nuibaquin 'aquincëxmi min sinan upí 'aish chuámarua 'iti cana cuēēnin. Ashi, Pablo.

UNÁAN HEBREO BANAN BANACĚ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

I. CRISTONĚX CA ANGELCAMA 'IMAINUN MOISESBĚTAN SĚNĚNMAIRA 'ICĚ QUICĚ BANA (1-4)

Aín unicama pain xutancĕxuan Nucĕn Papa Diosan aín Bĕchicĕira xua

¹ Bĕráma ca Nucĕn Papa Diosan nucĕn raracaman aín cushi 'unánan uisai cara aín uni 'iti 'icĕ quixun 'unánun, Nucĕn Papa Dios, an sinánmicĕ bana uni ñuixuncĕ unicamabĕ bananan namámiquin canan, bĕtsi bĕtsi ñu ismiquin canan, bĕtsi bĕtsi ñu 'aquinribi atu ismiacĕxa. ² Bĕráma usaquin nucĕn raracama 'unánmia 'aínbi ca an xucĕxun aín Bĕchicĕ anbi aín Papan bana unicama ñuixuancĕxa. Nucĕn Papa Diosan ca aín Bĕchicĕ camabi ñu uniomiacĕxa. Usa 'ain ca an camabi ñu, naíu 'icĕ ángelcama 'imainun, ĕnĕ menu 'icĕ unicama 'imainun, camabi ñu unio 'icĕ aín Papan a 'ibuamiacĕxa. ³ Nucĕn Papa Dios ax ca unin sinánsamaira 'aish upíira 'icĕn. Usa 'ain ca aín Bĕchicĕ Jesucristo axribi asaribi 'icĕn. Usa 'ain ca uisa cara ax 'iacĕxa quixun 'unánquin unin 'unánti 'icĕn, aín Papa Dios ax ca asaribi upí 'icĕ quixun. An unio 'ixun ca an unio ñucama, aín banánbia usabi 'inun 'imía. Usa 'aish ca camabi unin 'ucha tĕrĕncĕ 'inun bamax baísquitancĕx, aín Papan nĕtĕnu cuan 'aish aín mĕqueu abĕ 'Apu 'icĕn. ⁴ Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ ax ca aín Papa cuĕĕncĕsabi oi 'icĕ cupí, aín ángelcamasamai upíira 'icĕn. Usa 'ain ca aín Bĕchicĕ Jesucristo axribi asaribi 'icĕn. Usa 'ain ca uisa cra 'aish aín Papabĕ 'Apu 'icĕn. Usa 'aísha ax aín Papabĕ 'Apu 'ain ca ángelcama abĕ sĕnĕnma 'icĕn.

Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ, ca ángelcamabĕtan sĕnĕnmaira 'icĕ quicĕ bana

⁵ Nucĕn Papa Diosan ca uinu 'icĕ ángelbi cáma 'icĕn: Mix camina 'ĕn Bĕchicĕ 'aish xĕnibua 'aínbi 'ĕbĕ 'iti 'ai quixun. 'Imainun ca uinu 'icĕ ángelbi ñuima, Jesúsĕshi ñui, Nucĕn Papa Dios ĕsairibi quiacĕxa:

'Ĕx cana aín Papa 'iti 'ain. Ax ca 'ĕn Bĕchicĕ 'iti 'icĕn.

⁶ Usa 'aish ca aín Bĕchicĕ aratsushi 'icĕbi ĕnĕ menu xuti ĕsai quiacĕxa:

'Ĕn ángelcaman ca a rabiti 'icĕn.

⁷ Angelcama ñui ca Nucĕn Papa Dios ĕsai quiacĕxa:

'Ĕn 'amicĕxun ca 'ĕn ángelcaman 'ĕn cacĕsabi oquin ñu 'aia. Usa 'ain cana 'aisa tanquin suñusa 'imianan 'aisa tanquin tsi rĕquirucĕsa 'imin. Usa 'ixun ca 'ĕ ñu 'axunia.

⁸ Usai quiquinbi ca aín Bĕchicĕ aira ĕsaquin caia:

Mixribi Dios 'aish camina usabi 'itioi 'ĕn nĕtĕnu 'Apu 'ain. Mix 'Apu upíira 'aían min banaribi upí 'ain ca min 'ati ñucamaribi upí 'icĕn. ⁹ Unían upí ñuishi 'ati cuĕĕanan camina atúan 'aisa tancĕ 'atima ñu a cuĕĕncĕma 'ain. Usa 'icĕ cana 'ĕx Dios 'aish min Dios 'ixun, unicama 'imainun ángelcamaribi 'acĕsamaira oquin, cuĕĕinra cuĕĕnun mi 'imian.

¹⁰ Usaquin canan ca Nucĕn Papa Diosan ĕsaquinribi aín Bĕchicĕ caia:

Mix camina camabi ñu aín 'ibu 'ain. Min camina bĕráma mecama 'imainun naí 'imainun anu 'icĕ ñucamaribi uniocĕn. ¹¹ A ñucamax ca nĕtĕti 'icĕn. Nĕtĕcĕbĕbi camina mix nĕtĕtima 'ain. Chupa 'icĕsaribiti ca a ñucama xĕnibuti 'icĕn. ¹² Usa 'icĕmi min, chupa xĕni 'acĕsaribi oquin capúncĕxbi ca me 'imainun naí iótĕcĕncĕ 'iti 'icĕn. Acamaxa usai 'icĕbĕbi camina mix usabi 'in. Mix camina usabi 'iá 'aish usabi 'iti 'ain.

¹³ Uínsaranbi ca uinu 'icë ángelbi Nucën Papa Diosan ësöquin cáma 'icën: Axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuamimainun camina mix 'ëbë 'Apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain.

¹⁴ Camabi ángelnëx ca an Nucën Papa Dios ñu 'axuncë 'icën. Usa 'ixun ca an xucëxun, uicamax cara an mëníosabi oi Nucën Papa Diosnan 'inux iëñuxun 'aia, acama 'aquinia.

2

Jesucristomi catamëti iëtisama tantima bana

¹ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Diosan Bëchicë ñui quicë bana a upí oquinra bëmëquin cuati 'ain, a bana manuquinma ax quicësabi oquin 'anuxun. ² Bëráma ca ángelcaman 'aquinmainun Nucën Papa Diosan nucën raracama ñuixunun quixun, Moisés aín bana 'ináncëxa. Usa 'ain ca raírinën a bana quicësabi oquin 'amainunbia an a bana quicësabi oquin 'acëma unicama, a Nucën Papa Diosan atun 'ucha cupíbi castíancëxa. ³ ¿Aséabi usa 'ain caranuna nux —Jesucristomi catamëtia uni Nucën Papa Diosnan 'inun iëti bana a cuatíbi, a bana quicësabi oi 'icëma 'aish uisa tancëx iëti 'ain? A bana anun nun 'ucha tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inux iëti, a ca Nucën 'Ibu Jesucristonën pain unicama ñuixuancëxa. Usa 'ain ca an cuacë uni raírinën, a bana ca aséabi 'icë quixun 'unánquin, nuribi 'unánmiacëxa. ⁴ A unicama ca Nucën Papa Diosan uni itsin 'acëma ñu 'anun 'amiacëxa, an aín bana ñuixunia cuacë unicaman, aséabi ca aín bana 'icë quixun 'unánun. 'Imianan ca atu bëtsi bëtsi ñua 'anun aín Bëru Ñunshin Upí 'ináncëxa, ax cuëncësabi oquin.

Axa ami catamëti unicamasaribia Jesucristo 'iá bana

⁵ Aín unicama cara uisai 'iti 'icë quixun ñuiquin cana mitsu cain, Nucën Papa Diosan ca ángelcama —mitsux camina 'ën unicaman 'apu 'iti 'ai —quixun cáma 'icën. ⁶ Usama 'aínbi ca bëráma Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia:

Nucën Papa Dios, ¿axa añu 'icë caramina uni sináñxunin? ¿Axa añu 'ain caramina axa chëquiti unicama 'aisamaira oquin sinanin? ⁷ Min camina usabi 'inuxmabia ángelcamabë sënënmara 'inun uni 'imiacën. Usa 'imiquinbi camina minan 'aísha mibë xëñibua 'aínbi 'itioquin 'imianan min unio ñucamaribi 'ibuamiacën. ⁸ Usonan camina unicama camabi ñu aín 'ibu 'inun 'imiacën.

Usa 'ain ca camabi ñun 'ibu 'inun 'imiquin Nucën Papa Diosan añu ñubi an 'ibuacëma 'itimoquin unicama uniocëxa. Usa 'aínbi cananuna 'unanin, camabi ñuira ca unín 'ibuacëma pain 'icën. ⁹ Usa 'aínbi cananuna Jesús 'unanin. A ca Nucën Papa Diosan, usabi 'inuxmabi ënë menu uni 'aish ángelcama meura 'inun xuacëxa. Unicama nuibaquian Nucën Papa Diosan sinánsabi oi ca ax camabi unín 'ucha cupí bamacëxa. Usa 'icëbi ca paë tani bamacë cupí baísqumitancëxun Nucën Papa Diosan aín nëtënu abë 'Apu 'inun 'imiacëxa. Usa 'icëbi ca paë tani bamacë cupí baísqumitancëxun Nucën Papa Diosan aín nëtënu abë 'Apu 'inun 'imiacëxa.

¹⁰ Nucën Papa Diosan ca camabi ñu ainan 'inun uniocëxa. Usoquin 'á 'aish ca, an aín bana cuacë aín bëchicëcamaxa aín nëtënu abë 'iti cuëñia. Usa 'ixun ca axa uni 'aish tëmëranan paë tani bamacë cupíshi Nucën Papa Diosan ainan 'inun uni iëminun Jesucristo 'imiacëxa. ¹¹ Jesús, an aín unicama Nucën Papa Diosan iscëxa upí 'inun 'imicë a 'imainun an usaquin 'imicë unicama, acaman Papa ca Nucën Papa Dios 'icën. Usa 'ain ca Jesús aín unicama sinani rabinima, atux ca 'ën xucëantu 'icë quia, ¹² aín bana quiricanu cuënëo quicësabi oquian aín Papa ësáquin cásabi oi:

Usa camina mix 'ai quixun cana 'ën xucéantu ñuixunti 'ain. Min unicamaxa timécë, abëtan cana mi rabiti 'ain.

¹³ Ësaribitia Jesús quiá ca cuënëo bananu 'icën:

'Ëx cana 'ën Papa Diosmi catamëtin.

Ësaribi ca cuënëo bananu 'icën:

'Ëx cana ënu 'ain, 'ën Papa Diosan 'ë 'ináncë aín bëchicëcamabë.

¹⁴ Achúshi unin bëchicëcamax ca aín xucënsaribi 'ia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan bëchicëcamaxa uni 'ain, axribi uni 'inux Jesús uacëxa. Uni 'aish ca, an ñu 'atima 'ati sinánmicë 'aísha Nucën Papa Diosbë uni 'itima 'icëbi ñunshin 'atimanën 'apu a ñusmonux bamati cupí, Jesús uni 'iacëxa. ¹⁵ Usai 'iquin ñunshin 'atimanën 'apu ñusmoquin ca Jesusan axa ami catamëcëma 'aish aín bamati sinani racuécë unicama, ax ainan 'aish aín bamatimi racuétimoquin mëníocëxa. ¹⁶ Usa 'aish ca Jesús ángelcama 'aquinti sinani uni 'inux uáma 'icën. Uicamax cara Abraham Nucën Papa Diosmi catamëasaribiti ami catamëtia acama 'aquinti sinani ca Jesús uni 'inux uacëxa. Aséabi ca usa 'icë quixun cananuna 'unanin. ¹⁷ Ësaquin nu 'aquinti cupí ax nusaribi uni 'ixun, ñunshin 'atimanën 'apun tancëxun 'unánan paë tani tëmëрати 'unan 'ixun ca Jesusan aín unicama Nucën Papa Dios upí oquin ñucáxunia. Usa 'aish ca nun 'ucha tërënux bamati cupí nusaribi uni 'iacëxa. ¹⁸ Ax tëmëranan ñunshin 'atimanën 'apun tancëxunbi ñu 'atima 'aíma 'ixun ca an, a ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'atima 'anun quixun sinánmicë aín unicamaribi usoquin 'axunma 'anun cushioti 'icën.

3

Moisésbëtan sënënmaira ca Cristo 'icë quiax quicë bana

¹ Ën xucéantu, mitsux ainanshi 'inun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun camina, Nucën Papa Diosan a ñuiquin unicama ñuixunun ënë nëtënu xuá 'ixuan an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë, Cristo Jesús, a uisa uni cara 'iacëxa quixun upí oquinra 'unánti 'ain. ² Bëráma ca Jesús ucëma pain 'ain, Moisésnën nucën raracaman cushi 'ixun, Nucën Papa Diosan cacësabi oquin upí oquin ñu 'acëxa. Usaribi oquin ca Jesusan, aín Papan usaquin 'anun caíscë 'ixun, an cacësabi oquin camabi ñu 'acëxa. ³ Nucën Papa Diosan Moiséscëñun judíos unicama ainan 'inun caísa 'aínbi, ca a unicama aséabi Nucën Papa Diosnan 'imiti Jesucristo axira 'icën. Usa 'ain ca Moisésbë sënënmaira Jesucristo 'icën. Ënëx ca ësa 'icën. An 'acë xubu rabricësamaira oquin ca an xubu 'acë uni a unin rabia. Usaribi oquin ca Moisés 'imainun judíos unicama 'acësamaira oquin unin Jesucristo rabiti 'icën. ⁴ Ësa ca. Uisa 'aishbi ca xubu abi uníma. Unin 'acëx cuni ca 'ia. An 'acë uni ax ca aín 'ibu 'icën. Usaribi oquian an Moisés 'imainun judíos unicama ainan 'itioquin mëníonan camabi menu 'icë ñucama unio ax ca Nucën Papa Dios 'icën. ⁵ Nucën raracama judíos unibu 'ain ca Moisés atun cushi 'iacëxa. Aín cushi 'ixun ca Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin upí oquin ñu 'acëxa. Uisairai 'i cara ainan 'iti 'icë quixuan judíos unicaman 'unánuan atu ñuixunun quixun Nucën Papa Diosan cacësabi oquin ca Moisésnën nucën raracama 'itsa ñu ñuixuancëxa. ⁶ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan unicaman cushi ax aín Bëchicë, Cristo, an aín Papa Dios cuëncësabi oquin 'acë, a 'icën. Usa 'aish ca Cristo ax nun cushiribi 'icën, nun nu ami catamëti ënquinma cuëenquin abë aín nëtënu 'iti sináncë 'ain.

Nucën Papa Diosan unicamaxa abë chuámarua 'iti bana

⁷ Usa 'ain ca a bana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun unin cuënëo, ax ësai quia:

Bëria Nucën Papa Diosan mitsu cacëxun cuaquin ⁸ camina cuacëmasa otima 'ain, mitsun raracama 'ásaribi oquin. Atux ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxbi an cacë bana cuaisama tani 'atimati banai, —Nucën Papa Diosan ca nu uisabi oima —quicësa 'iacëxa, anu uni 'icëma menuax. ⁹ Èsai ca Nucën Papa Dios quia: Anuax ca 'ën cuarenta baritia atu bërúanquin ñu 'axuncëxun isíbi mitsun raracama 'ëmi sinanima 'atimati banacëxa. ¹⁰ Usai 'ia oi atumi nishi cana ësai quiacën: Ènë unicaman ca bëtsi bëtsi ñu sinani 'ëmi sinánquin 'ëx cuëencësoi 'iti 'unántisama tanxa. ¹¹ Quianan cana atumi nishi sinanatëcëntimoi ësaribiti quiacën: Atux ca a 'ën atu ñuixuncë me anu chuámarua bucunux bëbatima 'icën.

¹² 'Èn xucëantu, mitsúxribimi usai 'itima cupí camina bërúancati 'ain, 'atimaquin sinánquin Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, a ami catamëquinma ëntin rabanan. ¹³ Usai 'ima camina micama uinu 'icëxbi 'atima ñu 'atishi sinani Nucën Papa Diosmi manúti rabanan, camabi nëtën, axa Jesucristomi catamëcë unicamabë ami upiti sinánmiananti 'ain, ënë nëtëa cëñútisama pan 'aínshi. ¹⁴ Anun nux aín nëtënu 'iti nëtë sënëntamainun cananuna ami catamëtabatínu 'iásabi 'i ami catamëti 'ain. Usai 'i cananuna camabi nëtën Cristobë 'ain.

¹⁵ Èsairibi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia:

Bëria Nucën Papa Diosan mitsu cacëxun cuaquin camina cuacëmasa otima 'ain. Mitsun raracama 'iásaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxbi an cacë bana cuaisama tani 'atimati banacëxa.

¹⁶ ¿Uicamax cara Nucën Papa Diosan bana cuaquinbi cuacëmasa oi ax quicësabi oi 'iisama tancëx? Moisésnëan Egipto menua bécë unicamax ca usai 'iacëxa.

¹⁷ ¿'Imainun cara uicamami Nucën Papa Dios cuarenta baritian nishacëx? Axa aín 'ucha cupíbi an anua bëbati ñuixuncë menu bëbaima, anu uni 'icëma menuax cëñúa unicamami ca Nucën Papa Dios nishacëxa. ¹⁸ ¿'Imainun cara uicamaribi Nucën Papa Diosan sinántëcëntimoquin, an atu ñuixuncë menu ca chuámarua tani bucunux bëbatima 'icë quixun cacëx? An a timaquin aín bana cuaisama tancë unicama ca Nucën Papa Diosan usaquin cacëxa. ¹⁹ Usa 'ain cananuna a ñucama sinánquin 'unanin, atúan aín bana ca aséabi 'icë quixun sináncëma 'ianan ami catamëcëma cupí ca Nucën Papa Diosan a unicama anua chuámarua tani 'itia ñuixuncë menu bëbamiamia 'icën.

4

¹ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu 'imiti nëtë inúcëma 'aínshi, ainan 'iti sinánti 'ain. Mitsun raírinëxmi Nucën Papa Diosnanma 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ² A me anu chuámarua 'iti ñui quicë bana a ca nucën raracaman cuacëxa. Cuaquinbi ca —aséabi ca a menununu 'inun nu buánti 'icë —quixun sinánma 'icën. Usa 'aish ca a ñuixuan menu bëbama 'icën. Anu nucën raracama bëbama 'aínbi ca Nucën Papa Diosan nucën rara cásaribi oquin nux Jesucristomi catamëti aín nëtënu abë 'inux iéti bana ñuiquin nuribi caxa. ³ Nucën raracama ñuiquin cuënëo bana ca ësai quia:

Atumi nishi cana sinanatëcëntimoi a unicama ñui quiacën: Atux ca a 'ën atu ñuixuncë me anu chuámarua bucunux bëbatima 'icën.

Atúxa usai 'iá 'aínbi cananuna nux Nucën Papa Diosmi catamëti ax nubë 'ain chuámarua 'i cuëënin. Usaínu 'itioquin ca Nucën Papa Diosan camabi ñu unioquin mëníocëxa, ⁴ aín bana cuënëo ësai quicësabi oquin:

Camabi ñu mécën achúshi 'imainun achúshi nëtë cëñuquin uniotancëx ca Nucën Papa Dios nëtë itsin tanti —'ë ñu uniocëcama ca asábi 'icë — quixun isí upí oquin sinani cuëëancëxa.

⁵ Nucën raracama ñui ca Nucën Papa Diosax ësaribiti quiacëxa:

Atux ca 'ën atu ñuixuncë me anu 'ëbë chuámarua 'aish cuëëni bucunux bëbatima 'icën.

⁶ Usa 'ain ca ënë nëtënu 'icë unicama Nucën Papa Diosmi catamëti abë upí 'aish chuámarua 'iti, 'aishbi raírinëx ami sináncëma pain 'icën. Usaribiti ca atun pain cuaquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma 'aish a Nucën Papa Diosan ñuixuncë menu bëbama 'icën. ⁷ A paían ñuixuncë unicaman aín bana cuama 'ain ca ënë nëtënu 'icë unicaman cuati oi Nucën Papa Dios amiribishi quitëcëni, bërí camina 'ëmi catamëcanti 'ai quiax quiacëxa, ësai:

Bëría Nucën Papa Diosan mitsu cacëxun cuaquin camina cuacëmasa otima 'ain.

Usaquin ca Davitan, Josuénëan judíos unicama Nucën Papa Diosan ñuixuan menu bëbaquíán 'ain, a xënbucëbëtan cuënëocëxa. ⁸ A unicama Nucën Papa Diosan anu chuámarua 'aish bucuti ñuixuncë menu bëbáma 'aínbi ca aín bëchicëcamax Josuénën buáncëx anu bëbacëxa. Josuénëan anua atux chuámarua 'aish bucuti menu buáncëx bëbatancëxuan ax quicësabi oquin 'ai ami catamëcë 'ain ca Nucën Papa Dios amiribishi anun uni chuámarua 'iti bana ñui quitëcëanma 'itsíanxa. ⁹ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín unicamaxa ainan 'aish ax cuëëncësabi oi ënë menu chuámarua 'itancëx aín nëtënuira chuámarua 'aish bucuti oquin mëníocëxa quixun. ¹⁰ Uicamax cara ax cuëëncësa oíshi 'iti sinani bënëti a ëni, ami catamëti Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'ia, ax ca Nucën Papa Dios ñucama uniotancëx cuëëansaribi oi 'ia. ¹¹ Nucën Papa Diosan atu ñuixuncë menu bëbáma unicama usaribiti nuxribi ami catamëcëma 'itin rabanana cananuna ainan 'aish upí oquin sinani ami catamëquin ëníma bëruancati 'ain.

¹² Cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bamatimoi tsotia. Ax ca cushiira 'icën. Usa 'ixun ca aín bananu 'aia nu 'unánmia, nun caranuna asérabi upí oquin sinani, caranuna upí oquin sinanima quixun. 'Unánmianan ca uisa cupí caranuna usoquin 'ai quixun nu 'unánmia. ¹³ Axa an unio 'aish Nucën Papa Diosmi unëti uisa ñubi ca 'aíma 'icën. An uni aín ñu 'acë cupí, uisa cara otí 'icë quixun 'unáncë, Nucën Papa Dios, an ca camabi ñua unin 'aia 'unánan aín nuitu mëúa chiquinaquinma sináncë ñubi 'unania.

An aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë, Jesucristo ñuicë bana

¹⁴ Jesús ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ianan, an nu Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'aish aín Papa Diosan nëtënu abëbi 'icën. Usa 'icë cananuna ami catamëquin aín bana cuati ëntima 'ain. ¹⁵ Jesús an nu Nucën Papa Dios ñucáxuncë, ax ca uni 'aish nux 'icësaribiti tëmëraíbi 'uchama 'icën. Usa 'ixun ca nuribi tëmëranan ñunshin 'atimanën 'atima ñu 'amitisa taniabi nuibaquin nu 'aquinti 'icën. ¹⁶ Asérabi ca usa 'icë quixun 'unánquin cananuna ami racuéquinma, an nu nuibacë Nucën Papa Dios a nun 'uchacama tërénquin nu 'aquinun ñucáti 'ain, an nu nuibacë cupí. Usaquin cananuna anúnu uisai cara 'icë nëtën, nuibaquian nu 'aquinun ñucáti 'ain.

II. LEVITAN RËBUNQUI 'IASAMA CA CRISTO 'ICË QUICË BANA (5-8)

5

¹ Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun, judíos unicaman 'ucha 'imainun aín 'ucharibi tërëncë 'inun 'aracacë ñuina 'axunquin Nucën Papa Dios ñucáxunia. ² Usa 'ixun ca axribi uni 'icëa ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'atima 'anun quixun tancëxun 'unan 'ixun uni itsi usaribiti 'ia 'aquinti 'unania. An ca, —usa ñu 'ati ca 'aisama 'icë — quixun 'unánquinma an ñu 'acë unicama 'imainun, —usa ñu 'ati ca 'aisama

'icë —quixun 'unánquinbi 'acë unicama aribi, ami nishquinma atux upí 'inun 'aquinti 'icën. ³ Axribi ñu 'atima 'acë 'ixun ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun judíos uni raírinën 'uchacama 'imainun aín 'uchacamaribi tērēncē 'inun quixun 'aracacē ñuina 'aia.

⁴ Ui uníxbi ca axbi 'iisa tani judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'itima 'icën. Nucën Papa Diosan 'imicēx cuni ca usai 'iti 'icën, Nucën Papa Diosan —Aaronën ca 'ēn unicama 'ē ñucáxunti 'icë —quixun Moisés cásaribi oi. ⁵ Usaribiquin ca Cristonën anbi judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'iti sinánma 'icën. Nucën Papa Dios an

Mix camina 'ēn Bēchicē 'aish xēnibua 'aínbi 'ēbē 'iti 'ai, quixun cacē, anbi ca Cristo judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'imiacēxa.

⁶ Ēsairibi ca cuēñeo bananua Nucën Papa Diosan aín Bēchicē cá bana quia: Mix camina nētētimoí usabi sacerdote, an 'ēn unicama 'ē ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribi.

⁷ Jesusan ca ēñē menu 'aish abē banaquin aín Papa ñu ñucácēxa. Ñucáquin ca axa bamatimoquin a iēmíti cushiñu 'icë 'unánquin, munuma banaquin cacēxa. Usaquian ax cuēñcēsabi oquin 'aquinun quixun ñucácē cupí ca Nucën Papa Diosan Jesucristo 'aquiancēxa. ⁸ Usa 'ain ca Cristonën, ax aín Bēchicē 'aishbi tēmēracē 'ixun, Nucën Papa Dios cuēñcēsabi oquinshi 'ati 'unáncēxa. ⁹ Ax tēmēraibi aín Papa Dios cuēñcēsabi oi 'iá 'ixun ca an aín bana cuaquin ax quicēsabi oquin 'acē unicama a aín 'ucha tērēnquin Nucën Papa Diosan 'aish xēnibua 'aínbi abē 'inun iēmía. ¹⁰ Ax ca ēsaquian Nucën Papa Diosan cá, a 'icën, —mix camina sacerdote, an 'ēn unicama 'ē ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribiti.

Jesucristomi catamēquin ēncē 'icë 'aish 'unánmitēcēinsa bana

¹¹ Usa 'áinu mitsu ēñē banacama ñuixuinsa tancēxunbi camina mitsun asérabi upí oquin a bana cuaisama tanin. ¹² Mitsúinra a ñuicē bana a 'unáncē 'ixun uni itsi 'unánmisa 'aishbi camina mitsúnmi bēráma cuacē bana Jesucristo ñui quicē, a 'unánmitēcēinsa 'ain. Ēñē ñu upí oquin cuacēma 'aish camina mitsux tuáratsu ñu iru piisama pain 'ixun aín titan xuma 'acēsa 'ain. ¹³ Bēráma cuacē bana 'unánmitēcēinsa 'aish camina an aín titan xuma 'acē tuásaribi 'ain, uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun 'unáncēma 'aish. ¹⁴ An Nucën Papa Diosan bana upí oquin sinánquin an cacēsabi oquin 'acē uni, an ca upí oquin 'unania, uisa ñu 'ati cara Nucën Papa Diosan iscēx asábi 'icë, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë quixun. 'Unánquin ca usoquin 'aia. Usa unix ca tuá xuratsusama 'aish uni apánsa 'icën.

6

¹ Usa 'ain cananuna tuá xuratsu 'icēsáima uni apan 'icēsai 'inuxun a paínu cuacē bana Cristo ñui quicē, aishima bētsi ñuribi 'unánti 'ain. Cananuna a paínu 'unan banacama ēsai quicē, a ñuitēcēntima 'ain: nunbi ñu 'atima 'acē cupí Nucën Papa Diosanma 'aish bamati 'aishbi sinanati Nucën Papa Diosmi catamētishi iēti, ² 'imainun Jesús sinani nashimicē 'iti, 'imainun Jesúsnan 'ixun axa ami catamēcē uni itsinu nun mēcēn nanquin Nucën Papa Dios ñucáxunti, 'imainun camabi uníxa baísquia ca Nucën Papa Diosan an 'acē ñucama 'unánquin uisa cara oti 'icë quixun cati, acama. ³ Ēsa banacama mitsu ñuixuntēcēnquinma cananuna Nucën Papa Dios cuēñcēbētan bētsi ñu mitsu ñuixunti 'ain.

⁴ Ui unicamax cara Jesucristomi catamēcē 'ixun, ax ca abē 'icë quixun 'unáncē, 'ianan Nucën Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan aín nuitu mēu sinánmicē 'ianan, ⁵ Nucën Papa Diosan bana ca upíira upí 'icë quixun

sinánquin cuanan, Nucën Papa Diosan cushi, anun cana aín nètënu 'iti 'ai quixun sináncë, ⁶ 'ixunbi ami sinánquinbi ëni uni raírinën cuatánun —'ëx cana Jesucristomi sinántëcënima —quia, a unix ca an Nucën Papa Diosan Bëchicë i curúsocënu matáscë uníxa 'iásaribi 'icën. Usai 'icë uni ax ca amiribishi Jesucristomi sinanatëcënima. ⁷ Usa unicamax ca anu ñu 'apáti meesaribi 'icën. Ësa ca. Nucën Papa Diosan, menu 'uí 'itsa 'ibúmicëxun chabócëx ca ñu bëru 'imainun unían 'apácë ñu cotancëx tapunia, tapúanan ca tuaia. Usaía 'inúan Nucën Papa Diosan 'imicëxa 'ia ca an ñu 'apácë uni an aín naënu 'icë ñu pinuxun bitsía. ⁸ Usa 'aínbi ca bëtsi me camabi ñu 'atima, muxa, chucu, acama anu coi canicëbë anu upí ñu 'iruima. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx a me 'aisama 'icën. Usa 'icë ca aín 'ibun axa corucë ñucama nëënia.

Xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti cupí bënëtima chuámarua 'iti

⁹ Ën nuibacë xucéantu, uni raírinën ca Nucën Papa Diosan Bëchicëmi catamëtancëxunbi ënia quixun ñuixunquinbi cananuna 'unanin, mitsux camina Jesucristo cupí ainan 'inun iëmicë 'ixun ëncëma 'aish aséribi Nucën Papa Diosan upí oquin 'aquíncë 'ai quixun. ¹⁰ Nucën Papa Dios, an ca aín sinan upí 'ixun, mitsúnmi aín unicama nuibaquin upiti bucunun 'aquianan bëríribi usoquin mitsun 'aia, manuquinma sinania. ¹¹ Usa 'aínbi cananuna anúnmi Nucën Papa Diosan nètënu 'iti nètë utámainunmi mitsun 'acësabi oquin chiquíshquin ënquinma Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ati cuëënin. Usaquin 'aquin camina Nucën Papa Diosan nètënu cëñútimoí abë 'iti sinánquin caínti 'ain. ¹² Mitsúxmi chiquísh 'iti cananuna cuëëniman. Cananuna cuëënin, Nucën Papa Diosan aín quicësabi oquin 'aquíncëxa aín uni raírinëx a ëníma ami catamëti upiti 'ia isími usaribiti 'iti.

¹³ Nucën Papa Diosbë ca camabi uni 'imainun ángelcamaribi sënëníma. Usa 'ixun ca anbi sinanatëcëntimoquin Abraham cacëxa: ¹⁴ “Ësoquin cana aséribi 'ati 'ain. Cana mi upí oquin sinánxunquin bëchicëñu mi 'imianan min rëbúnqui 'itsaira 'inun uámiti 'ain”. ¹⁵ Usaquian cacëxun ca Abrahamnën —Nucën Papa Dios quicësabi oi ca 'iti 'icë —quixun sinánquin bënëquinma, caíncëxa. Caíncëbë ca Nucën Papa Dios quicësabi oi Abrahamnën xanu tuutancëx Isaac bacëancëxa. ¹⁶ Ënëx ca ësa 'icën. Unix ca uni itsían aín bana isa aséribi 'icë quixun 'unánun quiax, aín 'apu axa asamaira 'ain, a ñui ësai quia: Nun 'apúnbi ca 'unania, 'ën mi cacë bana ënëx ca aséribi 'icën. Usai quicëbëtan ca an aín bana ca aséribi 'icë quixun 'unánquin abë cuëbicanántima 'icën. ¹⁷ Usaribiti ca Nucën Papa Dios axribi, axa ami catamëti ainan 'iti unicaman —aín quicësabi oi ca aséribi 'iti 'icë —quixun 'unánun, —xëñibua 'aínbia sinanatëcëntimoí usabi 'iti ca ënë bana 'icë —quiax quiacëxa. ¹⁸ Usa 'ain cananuna an ca ax quicësabi oquin 'aia quixun 'unánan, axa —sinanatëcëntimoquin cana mitsu cai —quicë cupí ca an aséribi usoquin 'ati 'icë quixun 'unanin. Usaquin 'unánquin cananuna 'unanin, nun nu an nu 'aquinun ñucácë 'ixun ca nu aséribi 'aquinti 'icë quixun. 'Unánan cananuna ami catamëquin —aín bana quicësabi oi cana aséribi ainan 'aish aín nètënu abë 'iti 'ai —quixun 'unanin. ¹⁹ Ënëx ca ësaribi 'icën. An manë nunti niquincë unicaman ca aín manë nuntia bëchunan tucáncaquin amami amami buánti rabanan, manë cha manë risin təcërëcaxun, an cushioquin tuínun quixun baca nëbëtsi nipatia. A manë chan tuíncë cupí ca nunti amanu amanu cuanima. Usaribiti cananuna Cristo anu Nucën Papa Dios 'icë anu cupí nun amanu amanu sinánbëquínquinma Jesucristomi sinánti ëntima 'ain. ²⁰ Cristo axa anua Nucën Papa Dios 'icë anu 'ain cananuna nuxribi anu abë 'iti 'ain. Ax ca nètëtimoí xëñibua 'aínbi usabi sacerdotenën cushicaman 'apu 'aish, an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxunti a 'icën, Melquisedec 'iásaribiti.

7

Jesús ax ca Melquisedec 'iásaribiti an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'icë quicë bana

¹ Mitsux Abrahamnën rëbúnqui 'ixun camina 'unanin, Melquisedec ax ca Salem cacë menu 'icë unicaman 'apu 'iacëxa. Ax ca sacerdote, an unicama Nucën Papa Dios manámi 'icë a ñucáxuncë 'iacëxa. Usa 'ain ca bëtsi menu 'icë 'apucaman Abrahamnën xucënan bëchicë Lot cacë, aín nëtënu 'icë unicamabë 'acánanquin ñusmotancëxun aín ñucamacëñunbi 'itsa uni 'imainun xanu 'imainun tuáribi buáncëxa. Usoquin 'acë cuabiani aín unicama buani cuanxun ca Abrahamnënríbi a suntárucama ñusmoxun abámianan anu 'icë 'apucaman buáncë unicamacëñun camabi ñu bitëcëancëxa. Bibiani cuantëcëni ca Abraham Melquisedecbë mëranancëxa. Abë mërananquin ca Melquisedecnën, Nucën Papa Diosan ca Abraham 'aquianxa quixun 'unanquin —an ca mi upí oquin sinánxunia —quixun caquin, a Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa.

² Usaquin cacëxun ca Abrahamnën an bëcë ñucama mësú Melquisedec 'ináncëxa. Melquisedec quicë bana ax ca “upí 'apu ca ax 'icë” qui quicë bana 'icën. Melquisedec ax ca Salem cacë menu 'icë unibu aín 'apu 'iacëxa. Salem quicë bana ax ca “bëtsi unibubë 'acananima ca chuámarua bucuia” qui quicë bana 'icën. Usa 'ain ca Melquisedec 'acánanti sináncëma 'apu 'iacëxa.

³ Melquisedec a ca uix cara aín papa 'iacëxa, uix cara aín tita 'iacëxa, aínu nëtën cara bacëancëxa, aínu nëtën cara bamacëxa, uicamax cara aín rara 'iacëxa, abi unin 'unánma 'icën. Usa 'ain ca judíos unibunëx —Melquisedec ax ca bamama 'icë —quia. Nucën Papa Diosan Bëchicëncëx ca nëtétimoi xëníbua 'aínbi sacerdote, an unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'icën, uni Melquisedec ñui quiásaribiti.

⁴ Abraham a pain nucën rara, anbi ca abëa 'acánancë unicama ñusmoxuan bicë ñu mësú ax 'apu 'icë, Melquisedec, 'ináncëxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, Abraham ax ca Melquisedec meu 'iacëxa quixun. ⁵ Moisés cuënëomiquin ca Nucën Papa Diosan —ësaí ca 'iti 'icë —quixun caquin ësaquin cacëxa:

—Abrahamnën rëbúnqui achúshi, Leví cacë, aín rëbúnquicamaxa sacerdote 'icë ca Abrahamnën rëbúnquicama raírinën aín ñucama mësú 'inánti 'icë —quixun. A uni camáxbi Abrahamnën rëbúnqui 'aish aín aínsi 'ixunbi sacerdotecama usaquin aín ñu 'inánun ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ⁶ Usa 'aínbi ca Melquisedec, Levitan rëbúnqui 'ixunmabi, Abrahamnën aín ñucama mësú 'ináncëxun biacëxa. Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxuncë, Abraham, a ca Melquisedecnën aín ñu biquin —an cacësabi oquin usoquin ca Nucën Papa Diosan mi 'axunti 'icë —quixun caquin Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa.

⁷ Uni itsían Nucën Papa Dios ñucáxuncë uni ax ca an Nucën Papa Dios ñucáxuncë uni meu 'icën. Uinu 'icë unínbi ca —usama ca —quixun caima. Usa 'ain ca Abraham Melquisedec meu 'iacëxa. ⁸ Levitan rëbúnqui, judíos sacerdotecama, a judíos unicama raírinën aín ñu mësú 'ináncë, acamax ca uni 'aish bamaia. Usa 'aínbi ca Abrahamnën aín ñu mësú Melquisedec, a ñuia uni —ax ca bamama 'icë —quicë, a 'ináncëxa. ⁹ Usa 'ain ca ësoquinribi sinánti asábi 'icën: Levitan chaitiocë Abraham, an ca Melquisedec aín ñu mësú 'ináncëxa, ax a meu 'ixun. Usa 'ain ca Levitan rëbúnqui, sacerdotecama, a judíos unicaman bërí aín ñu mësú 'ináncë, acamaxribi Abrahambëtan aín ñu mësú Melquisedec 'inánsa 'icën. ¹⁰ Levitan rëbúnquicama 'aíma pain 'aishbi ca Abrahambë 'icësa 'iacëxa, aín rëbúnqui 'aish. Usa 'ain cananuna 'unanin, Melquisedec, ax ca Levitan rëbúnqui, sacerdotecama, acamabë sënënmaira cushi 'iacëxa quixun.

11 Bērāma ca Nucēn Papa Diosan 'amicēxun Moisésnēn, uisai cara judíos unicama 'iti 'icē quicē bana cuēnēocēxa. A bana Levitan rēbúnquicama, sacerdotecama 'ixun, judíos unicama 'unánminun ca Nucēn Papa Diosan mēniócēxa. Usa 'ixuan Levitan rēbúnquinēn 'aquincēx judíos unicama asérabi aín nuitu upí 'aish Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'icēbē ca sacerdote itsi Aarón 'iásama, Melquisedec 'iásaribi, Jesús uáma 'itsíanxa. 12 Usa 'ain ca usaquin judíos unicaman 'ati bana, Levitan rēbúnquicama sacerdote 'ixun judíos unicama 'unánmicē, a 'unanibi aín sinan upíma 'ain, a ēnquin bētsi bana Jesús ñui quicē unin cuanun Nucēn Papa Diosan mēniócēxa. 13 Nucēn 'Ibu Jesús a ñui Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quicē, ax ca judíos uni 'aishbi Levitan rēbúnquima Judanēn rēbúnqui 'iacēxa. Judanēn rēbúnquinēx ca judíos sacerdote 'iti 'icē quiax ca Moisésnēn cuēnēo bana quiáma 'icēn. 14 Camabi unin ca 'unania, Nucēn 'Ibu Jesús ax ca Judanēn rēbúnqui 'iacēxa quixun. Usa 'aínbi ca Moisés sacerdote ñui, Judanēn rēbúnquinēx ca sacerdote 'iti 'icē quiax quiáma 'icēn. Levitan rēbúnquishi ca usai 'iti 'iacēxa.

15 Usa 'ain cananuna upí oquin 'unanin, Nucēn Papa Diosan ca Melquisedec 'iásaribitia sacerdote 'inun Jesúsēshi, 16 ax bamaxbi batatēcēntimoí baísquicē 'icē, a sacerdote 'imiacēxa, Moisésnēn cuēnēo bana, Judanēn rēbúnqui ca sacerdote 'iti 'icē quicē 'aímabi. 17 A ñuiquin ca Nucēn Papa Diosan ēsaquin cacēxa:

Mix camina nētētimoí usabi sacerdote, an 'ēn unicama 'ē ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribi.

18-19 Usai ca judíos unicama 'iti 'icē quicē bana upí 'aínbi ca anun unin sinan upí 'iáma 'icēn. Usa 'aínbi cananuna bētsi bana, Jesús ñui quicē, a cupí asérabi nun 'uchacama tērēncē 'ianan nun sinan upí 'aish Nucēn Papa Diosnan 'ain.

20 Aín Bēchicē an aín unicama a ñucáxunti oquin ca Nucēn Papa Diosan sinanatēcēntimoquin mēniócēxa. 21 Levitan rēbúnquinēn ca 'ēn unicama ē ñucáxunti 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan sinanatēcēntimoquin cáma 'icēn. Usa 'ixúnbi ca an sinanatēcēntimoquin caquin, Jesús asérabi an unicama a ñucáxunti 'imiacēxa, aín bana cuēnēo ēsai quicēsabi oquin:

Nucēn 'Ibu Diosan ca sinanatēcēntimoquin aín Bēchicē ēsaquin cacēxa: Mix camina nētētimoí usabi sacerdote, an 'ēn unicama 'ē ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribi, quixun.

22 Usa 'ain ca an Moisésnēn cuēnēo bana cuacē uni 'iásamaira oi an Jesús ñuicē bana cuacē uni Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ia. 23 Levitan rēbúnqui sacerdotecama ca ax pain 'itancēxa bētsix bamacēbē bamacēbē sacerdote 'icē 'aish 'itsaira 'iacēxa. 24 Usa 'aínbi ca ax bamatimoí tsócē 'aish usabi sacerdote 'ixun Jesusan cuní aín unicama Nucēn Papa Dios ñucáxunia. 25 Uí unicaman cara a cupí abē upí 'iisa tanquin Nucēn Papa Dios ñucatia, a ca Jesusan xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosnan 'inun iēmia. A unicama Nucēn Papa Dios ñucáxunux ca bamatimoí tsotia.

26 Usa 'aían Jesús axira nun sacerdote 'iti ca upíira 'icēn. Nucēn Papa Diosan iscēx upíira 'ixun ñu 'atima 'acēma 'ianan ñu 'atima 'ati sináncēma 'ianan ax upíira sinánñu 'aish ca aín Papabē 'Apuiria 'icēn. 27 Ax ca Levitan rēbúnqui 'icēsai 'iáma 'icēn. Atun ca camabi nētēn aín 'ucha pain tērēnan judíos unicaman 'uchacamariibi tērēnun Nucēn Papa Dios ñucáxunia, ñuina rētancēxun xaroquin. Usama ca Jesús 'icēn. Axbi ca camabi unin 'ucha cupí ñuina rēxun xarocēsa 'itánun bamatsianxmabi achúshitishi bamacēxa. 28 Usa 'ain ca Moisésnēn cuēnēo bana quicēsabi oi Levitan rēbúnqui, 'uchañu 'aishbi an judíos unicama Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ia. Usa 'aínbi ca an Moisés 'inan bana xēnibucēbētan, Nucēn Papa Diosan sinanatēcēntimoquin caquin,

aín Bëchicë Jesús, axa aséjabi 'uchañuma 'ia 'aish usabi 'uchañuma 'ia, an aín unicama a ñucáxunun 'imiacëxa.

8

Jesús ñui quicë bana

¹ Ënë banaxa bëtsi banasama 'icëmi mitsun 'unánun cananuna ënë ñuiquin mitsu cain, an Nucën Papa Dios aín unicama ñucáxunti, Jesús, ax ca usa 'aish bërí aín nëtënu abë 'aish, Nucën Papa Diosbë 'Apu 'icën. ² Tabernáculo cacë xubu unin 'acë anuxuan Levitan rëbúnqui achúshinën judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'aínbi ca anuxunma, aín nëtë anu Nucën Papa Dios 'icë, anuxunbi Jesusan nu Nucën Papa Dios ñucáxunia, Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin. ³ An unicaman 'ucha Nucën Papa Diosan tërënnun ñuina rëcë xaronux ca sacerdotenën cushicaman 'apu an Nucën Papa Dios aín unicama ñucáxuncë 'ia. Usaribiti ca Jesús unicaman 'ucha tërëncë 'inun ñuina rëtíma, a cupía unicaman 'ucha tërëncë 'inun bamatsianxmabi bamacëxa. ⁴ Bëríbi nubë 'aish ca Jesús sacerdote 'itsianxma. Levitan rëbúnquinëxëshi Moisés quiásabi oi sacerdote 'ixun ca ñuina rëtancëxun xaroquin judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxunia. ⁵ —Jesucristo ax unicaman 'ucha tërëncë 'inun bamax baísquitancëxun ca ënu 'ëbë 'ixun unicama 'ë ñucáxunti 'icë —quixun sinánquin ca Nucën Papa Diosan bëráma Jesucristo ucëma pain 'ain —Levitan rëbúnquinën ca tabernáculo xubunuxun judíos unicaman 'ucha tërëncë 'inun ñuina rëxun xaroquin unicama 'ë ñucáxunti 'icë —quixun mëníocëxa. Tabernáculo xubu 'ati ñuiquin ca Nucën Papa Diosan Moisés “aín bashinuxun 'ën mi ismicësabi oquin camina a xubu 'imainun anu 'icë ñucama 'ati 'ai” quixun cacëxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, Jesucristo aín nëtënu abë 'ixun nu a ñucáxunti sinánquin ca judíos sacerdotenën tabernáculonu 'icë ñucama 'anun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ⁶ —Nucën Papa Diosan Moisés cuënëomia bana quicësabi oi 'i ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quiáxa ax quicë bana, asamaira ca —Jesúsmi catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quicë bana, ax 'icën. Usa 'ain ca Levitan rëbúnquinën unin 'ucha tërëncë 'inun 'ásamaira oquin Jesusan nun 'ucha tërënnun Nucën Papa Diosbë upí 'inun nu 'imia.

⁷ Usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'ai aín nuitu upí 'ain ca bëtsi bana Jesús ñui quicë a Nucën Papa Diosan mëníoma 'itsíanxa. ⁸ Nucën Papa Diosan ca judíos unicama an cacësabi oi 'iama isacëxa, aín bana cuënëo ësai quicësabi oquin:

Nucën 'Ibu Dios ca quia, usai ca judíos unicama, Israelnën rëbúnqui 'iti 'icë quixun Moisés cuënëomia bana 'inan, 'ixunbi cana 'itsa bari inúcëbëtan bëtsi bana judíos unicama 'inánti 'ain. Anun 'ën a bana 'inánti nëtë ca uti 'icën. ⁹ A banax ca judíos unicama Egipto menua buánquin uisai cara atux 'iti 'icë quixun 'ën Moisés cá banasama 'iti 'icën. Judíos unicama 'aquinsa tanquinbi cana atúan 'ën bana cuaquin 'ën cacësabi oquin 'acëma cupí atu ëancën. ¹⁰ Usa 'ixunbi cana 'ëx mitsun 'Ibu Dios 'ixun mitsu cain, usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun caquin 'ën a pain 'inan bana sënëncëbëtan cana bëtsi bana judíos uni Israel unicama 'inánti 'ain. Ësai ca a bana qiti 'icën: 'Ën cana 'ën cacë bana 'ën unicaman manuginma sinánan aín nuitu mëu upí oquin 'unánun 'unánmiti 'ain. 'Ëx cana aín Dios 'aish atúan rabicë 'iti 'ain. 'Imainun ca atux aséjabi 'ën unicama 'iti 'icën. ¹¹ 'Ën unicaman ca 'ë 'unánti 'icën. Ñu 'unáncëma 'imainun ñu 'unáncë uni, apan 'imainun xucamanribi ca 'ë 'unánti 'icën. Usa 'ain ca uinu 'icë unínbi bëtsi uni, aín xucënbi, abë

'icë unibi cacëxunmabi atúnbi 'ë 'unánti 'icën. ¹² Usaía ax 'icë uni a cana ñu 'atima 'acëbi nuibaquin aín 'uchacama tērēnti 'ain. Tērēnxun cana manuquin aín 'uchacama sinántēcēntima 'ain.

¹³ Ēsaía Cristo cupí aín unicama aín nuitu upí 'iti ñui ca Nucën Papa Dios — 'ēn bëráma usai ca judíos unicama aín 'ucha tērēncē 'iti 'icë quixun Moisés cuēñēomia bana a camina ěnti 'ai — quiax quia. Usa 'aish ca a bana sēñētishi 'icën.

III. LEVITAN RĒBUNQUINĒN ÑU 'ACĒ CUPI UNI 'IASAMAIRA OI CA JESUS CUPI UNI AIN 'UCHA TĒRĒNCĒ 'IA (9-10)

9

Anuax judíos sacerdotecama Nucën Papa Diosbē baná tabernáculo ñuianan Jesucristo anu Nucën Papa Dios 'icë ñuicē bana

¹ Bëráma ca Nucën Papa Diosan judíos unicaman usoquin a rabinun quixun caquin, anuxuan Levitan rēbúnquinēn judíos unicama a ñucáxunti tabernáculo cacē xubu 'anun quixun cacēxa. ² An Moisés cacēsabi oquin ca judíos unicaman tabernáculo 'aquin, amo rabēa aín namē 'itánun nēbētsi chupan bēpāncēxa. Anu pain atsínti anu ca anu lamparín nanti 'imainun curi mesa, anu uni itsin pítima pán nancē, acama 'iacēxa. Anu uni aín 'ucha tērēncēma 'ianan upiti mēñocacēma 'aish atsíntima 'ain ca a 'iti Cata Upí cacē 'iacēxa. ³ Cata Upí a 'ucē ca bētsi cata 'iacēxa. Ax ca Cata Upíira cacē, 'iacēxa. ⁴ Tabernáculo nēbētsi rabē oquin bēpāncē chupa rapasu ca anuxun tsēpasa ñu sanutanun xaroti nancē 'iacēxa, a Cata Upíira cacē, a rapasu. A Cata Upíira cacē, anu ca bunánti, curin ratacacacē 'aish anúnribi aín namēnu rocē 'iacēxa. A bunántinu ca curi 'acē chumu, anu maná cacē piti ñu 'itsamashi purucē, 'imainun Aaronēn tsati 'aíshbi coo, a 'imainun maxax parúsha rabē, anu usai ca aín uni 'iti 'icë quixun Nucën Papa Diosan cuēñēo, acama 'iacēxa. ⁵ A bunánti aín mapútinu ca querubín rabē, Nucën Papa Diosan suntárusa oquin curi unioçē, bēsúnarabē oquin tsóncē 'iacēxa. A nēbētsinuax ca aín pēcacē 'ucē mēucūax Nucën Papa Dios banacēxa. Anu ca judíos sacerdotenēn cushicaman 'apun 'aracacē ñuianenēn imi ánsacēxa, Nucën Papa Diosan atun 'uchacama tērēnun. Ēñē ñucama camina 'unáncan. Usa 'ain cananuna camaira ñuiquin mitsu caiman.

⁶ Usaquin tabernáculo xubunu 'icë ñucama mēñío 'ain ca anu pain atsíncē cata, ax Cata Upí cacē, anu atsínxun judíos sacerdotenēn an 'ati ñu 'aia, lamparín mēñíoti, pán mesanu nanti, acama, Nucën Papa Diosan mēñíosabi oquin. ⁷ Acamax ca tabernáculo cata, anu pain atsínti, anuishi atsinia. Usa 'aínbi ca cata itsi, Upíira cacē, anu judíos sacerdotenēn cushicaman 'apu axēshi camabi baritian achúshi oíshi atsinia. Anu atsínquin ca 'aracacē ñuianenēn imi buania, aín 'uchacēñuan judíos unicaman 'uchacamaribi Nucën Papa Diosan tērēnun quixun ánscaquin. ⁸ Nun nu a ñucama sinania ca Nucën Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan nu ēsaquin 'unánmia, anu pain atsínti cata anuxun atun 'acēsabi oquian camabi nētēn ñu 'acēbē ca judíos unicamax Cata Upíira cacē, anu Nucën Papa Dios 'icë, anu abē bananux atsinima. ⁹ Usai ca 'ia quixun 'unánquin cananuna sinanin, Moisés quicēsabi oquin ñuina rēxun xaroquinbi ca a unicaman, aín nuitu ca Nucën Papa Diosan iscēx asérabi upí 'icë quixun 'unanima. Usaribi cananuna nux 'ai quixun cananuna sinanin. ¹⁰ Nucën Papa Diosan ca usoquin judíos unbunēn 'ati ñuiquin bētsi bētsi ñuina

nami pitima 'imainun amiribi amiribi mëchucati, usa ñucama 'anun quixun mëníocëxa. Usai a banacama quicësabi oi 'ibi ca atun nuitu upí 'ima.

An Jesucristo xuisama pain 'aían judios unbunën usa ñucama 'anun ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa.

¹¹ Usa 'ain ca Cristo ënë menu uá 'aish anu Nucën Papa Dios 'icë, anu cuantëcëancëxa. Ënë menuax cuantëcëan 'aish ca anua Nucën Papa Dios 'icë, anu 'icë sacerdote, an Nucën Papa Dios nu ñucáxuncë, a 'icën. Anu ax sacerdote 'icë ax unin 'acëma 'aish ca ënë nëtënu 'icë tabernáculosamaira 'icën. ¹² Tabernáculonu 'icë cata Upíira cacë, anua sacerdotenën cushicaman 'apun chivo 'imainun vaca bacë rëxun aín imi buan 'aínbi ca Jesucristo aín imi 'apati bamatancëx baísqiiax, anuira Nucën Papa Dios 'icë anu cuancëxa. Anu ashiti cuan 'ixun ca nun 'uchacama tërëncë 'aíshnu xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun nu 'ímia. ¹³ Judíos unicaman ca aín 'ucha cupí chivo ímainun vaca bacë, tabernáculo xubunu buánxun rëxun judíos sacerdotenën a xaroxúnun 'inánia. 'Ináncëxun ca sacerdotenën a ñuinacan imi bíanan aín nami xaroxun aín chimapu bixun a unicamanu sácaia. Usoquian 'acëx aín 'ucha tërëncë 'aishbi ca 'uchatëcënima 'inúan 'acëma 'icën. ¹⁴ Ñuina rëcë aín imi cupí uni 'icësamaira oi cananuna Cristo bama cupí nun 'ucha tërëncë 'aish upí 'iti 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí, axa usabi 'iá 'aish usabi 'icë, ax abë 'ain ca Cristo, ax 'uchañuma 'aíshbi bamatsianxmabi, nun 'uchacama tërëncë 'inun bamacëxa. Xëñibua 'aínbi abë 'itimoinu bamati 'icëbi ca nun 'uchacama tërënquin, ax aín imi 'apati bama cupí, Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, a rabinu ax cuëëncësabi oi 'inun nu 'ímia.

¹⁵ Usa 'ain ca Nucën Papa Dios quiásabi oi, an Cristomi catamënnun sinánmicë unicama xëñibua 'aínbi abë 'inun Cristo bamacëxa. An Moisésnën cuënëo bana cua nucën raracaman 'ucharibi ca Cristo bama cupí, tërëncë 'icën. Usa 'ain ca Moisésnën cuënëo bana 'iásama Cristo ñui quicë bana 'icën. ¹⁶⁻¹⁷ Unin ca uin cara ax bamacëbëtan aín ñu biti 'icë quixun ñuiquin, —usai ca 'iti 'icë — quicë quirica mëníoia. Usa 'aínbi ca a uníxa bamacëma pain 'ain, aín ñu bëtsi uninanma 'icën. Aín 'ibúxa bamacëbë cuni ca aín ñucama aséabi bëtsi uninan 'ia. ¹⁸ Usaribi oquin ca 'aracacë ñuina aín imi 'apati bamacëbëtainshi Nucën Papa Diosan judíos unicama aín 'uchacama tërënquin manúmiacëxa. ¹⁹ Nucën Papa Diosan cacësabi oquin ca Moisésnën a banacama ñuiquin judíos unicama catancëxun vaca bacë imicëñun chivo imi bixun 'unpáxcëñun mëscutancëxun ro, hisopo cacë, aín xo, xónsa carnero rani 'acë risi anun təcërëcacë a chabóquin, cuënëo banami 'anan uncamamiribi ánsacëxa. ²⁰ Ansaquin ca judíos unicama cacëxa: “Ënë imi ánsacë isquin camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca aséabi ax quiásabi oquin mitsun 'ucha tërënquin, mitsúxmi aín uni 'imainun ax mitsun Dios 'ixun mitsu sinánxunia” quixun. ²¹ Usaribi oquin ca Moisésnën tabernáculo xubu 'imainun aín Cata Upí anu 'icë ñucama anun Nucën Papa Dios rabiquin ñu 'ati, acamamiribi a ñuina imi ánsacëxa. ²² Usa 'ain ca usoquin ca judíos sacerdotenën 'ati 'icë quixun Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin, anun Nucën Papa Dios rabiti ñucama ami imi ánsacë 'iacëxa, a ñuxa Nucën Papa Diosan iscëx upí 'inun. Ñuina bamacëbëma ca judíos unin 'ucha tërëncëma 'iá 'itsíanxa. Usaribiti ca Jesús bamama 'ain unin 'ucha tërëncëma 'itsíanxa.

Bamax Cristo baísqia cupíshi unin 'ucha tërëncë 'iti 'icë quicë bana

²³ Usaria Jesucristo anua Nucën Papa Dios 'icë anu atsínti tani ca unin 'acë tabernáculo xubu aín Cata Upíira cacë, anu judíos sacerdotenën cushicaman 'apu atsíancëxa. Usai Jesucristo 'iti 'ain ca a ñucama Nucën Papa Diosan upí isnun 'aracacë ñuinanën imi anu a sacerdotenën ánsacëxa. Usa 'aínbi cananuna ñuinanën imi ánsacë cupíma, Jesucristonëxbi aín imi 'apati bama

cupíshi anua Nucèn Papa Dios 'icè anu nux abè 'iti 'ain. ²⁴ Ax ca tabernáculo, anua Nucèn Papa Dios 'icè tanquian unin 'acè, anuma, anua Nucèn Papa Dios 'icè anubi atsíancëxa, anuxuan nu Nucèn Papa Dios ñucáxuncè anu. ²⁵ Judíos sacerdotenën cushicaman 'apu ax ca tabernáculo xubu aín Cata Upíira anu camabi baritia achúshitishi, aín imima, 'aracacè ñuinanën imi ánscai atsinia. Usa 'aínbi ca Cristo, anua Nucèn Papa Dios 'icè, anu 'itsai atsinima. ²⁶ 'Itsai atsinux ca 'itsai bama 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca Cristo aín uti nètè sënëncèbè uni 'inux uá 'aish bamatsianxmabi achúshitishi unin 'ucha cupí bamacëxa. ²⁷ Ènè nètènu 'icè camabi unix ca achúshitishi bamati 'icèn. Usa 'icè ca aín ñu 'acècama 'unánquin Nucèn Papa Diosan uicamax cara aín nètènu abè 'iti 'icè quixun canan uicamax cara anu abè 'itima 'icè quixun cati 'icèn. ²⁸ Usaribiti ca Cristo ènè menuax achúshitishi bamacëxa. Ax 'uchañuma 'aishbi ca camabi unin 'ucha ainansa 'aish tērēncè 'inun bamacëxa. Bamatancëx baísquitancëx ca aín Papa Diosnu cuan 'aish amiribishi ènè nètènu utēcēnti 'icèn. Camabi unin 'ucha cupí bamatēcēni aima ca an aín uti caíncè unicama abēa 'inun bitsi utēcēnuxun 'aia.

10

¹ Jesucristoa ènè menu utancëx unicaman 'ucha cupí usai 'iti tanquian judíos unicaman aín 'ucha cupí castíancëma 'inuxun 'aracacè ñuina 'anun ca Nucèn Papa Diosan mēnócëxa. Usoquin mēnócè 'ain ca judíos unicaman Nucèn Papa Diosbè upí 'iisa tanquin camabi baritia 'aracacè ñuina 'axun xaroiá. Usoquin 'acè 'aínbi ca aín nuitu asérabi 'uchatēcēntimoquin upí 'inun mēnócëma 'icèn. ² Aín 'ucha tērēncè 'ianan aín nuitu asérabi upí 'imicè 'ain ca judíos unicaman Nucèn Papa Diosan isnun quixun 'aracacè ñuina amiribi amiribi 'á 'itsíanma. Usoquin 'aracacè ñuina 'acè cupía aín 'ucha tērēncè 'aish aín sinan asérabi upí 'ain ca 'aracacè ñuina rēmitēcēnti sináncëma 'itsíanxa. ³⁻⁴ Vaca bacè 'imainun chivo rēxun xaroanan aín imi ánsacè 'aínbi ca a unicama aín sinan ashiquin upí 'inun mēnócëma 'icèn. Usa 'ain ca judíos unicaman camabi baritia ñuina rēmiquin —èn sinan ca asérabi upíma 'icè — quixun sinántēcēnia. ⁵ Usa 'ain ca Cristonën ènè nètènu uquin aín Papa Dios èsaquin cacëxa:

Ñuina unin rēxun xaroti cuēenquinma camina 'èx uni 'aish unicaman 'ucha cupí bamati mēnión. ⁶ Aín 'ucha cupía unin ñuina rēxun mi xaroxuncè a camina cuēeniman. ⁷ Usa 'ain cana mi can: 'Èn Papa Dios, mix cuēencësabi oquinshi 'anux cana ènè nètènu ain, min bana cuēnèo quicësabi oi.

⁸ Moisésnën cuēnèo bana, aín 'ucha tērēncè 'inun ca unin ñuina rēxun xaroti 'icè quicè 'aínbi ca Cristonën aín Papa Dios cacëxa, “aín 'ucha cupía unin ñuina rēxunmi xaroxuncè a camina cuēeniman”. ⁹ Catancëxun ca Cristonën èsaquinribi aín Papa Dios cacëxa: “Èn Papa Dios, mix cuēencësabi oquinshi 'anux cana ènè nètènu ain”. A bana cuēnèosabi oi utancëxa Cristo camabi unin 'ucha cupí bama 'ain ca bērí unin aín 'ucha cupí ñuina rēxun xarotēcēntima 'icèn. ¹⁰ Jesucristo aín Papa Dios cuēencësabi oi, bamatsianxmabi achúshitishi bama 'ain cananuna nux Cristo bama cupí Nucèn Papa Diosan iscëx nun 'ucha tērēncè 'aish asérabi ainan 'ain.

¹¹ Judíos sacerdotecaman ca camabi nètèn 'uchañu unían bēxuncëxun aín 'ucha tērēncè 'inun 'aracacè ñuina rēxunia. Usoquian 'acèbēbi ca aín nuitu upíma usabi 'ia. ¹² Usa 'aínbi ca Jesucristo achúshitishi camabi unin 'ucha tērēncè 'inun bamax baísquitancëx anu aín Papa 'icè anu abè 'Apu 'aish aín mēqueu 'i cuancëxa. ¹³ Anu 'aish ca axa ami nishcè unicama a Nucèn Papa Diosan 'ibuamimainun anua Nucèn Papa Dios 'icè anu 'icèn. ¹⁴ Usa 'ain ca achúshitishi bama 'ixun axa ami catamēcè unicama aín 'ucha tērēanan

nētētimoia abē upí 'inun 'imia. ¹⁵ Usa ca quixun ca aín Bēru Ñunshin Upitan nu 'unánmia, ësai ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo quia quixun nu sinánmiquin:

¹⁶ Ësoquin cana 'ëx mitsun 'Ibu Dios 'ixun mitsu cain, usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun caquin 'ë a pain 'inan bana sēñécēbētan cana bētsi atu 'inánti 'ain. Ësai ca a bana quti 'icēn: 'Ën cana 'ën cacē bana 'ën unicaman aín nuitu mēu upí oquin 'unánan manuquinma sinánun 'unánmiti 'ain.

¹⁷ Quianan ca ësairibi a bana quia:

Aín ñu 'atima 'acēcama tērēnxun cana manuquin aín 'uchacama sinántécēntima 'ain.

¹⁸ Usa 'aían unin 'ucha sinántécēntimoquin tērēncē 'inun Cristo bama 'ain ca unin aín 'ucha tērēncē 'inun 'aracacē ñuina rēxun xarotécēntima 'icēn.

Cristonan cupí abē banaquin Nucēn Papa Dios ëntima ñui quicē bana

¹⁹ 'Ën xucēantu, Jesucristo aín imi 'apati bama cupí nun 'uchacama tērēncē 'ianan Nucēn Papa Diosnan 'aish cananuna —Cristo cupí ca Nucēn Papa Diosan nux banaia cuati 'icē —quixun sinani racuētima abē banati 'ain.

²⁰ Bamax baísquitancēx aín Papan nētēnu abē 'i cuan 'ixuan, Jesusan nu 'aquincēx cananuna ax bamatimoi tsócē Nucēn Papa Dios, abēbi banati 'ain, nucēn rara judíos unicama 'iásamai. ²¹ An Nucēn Papa Diosan unicama a ñucáxuncē ax ca Jesús 'icēn. ²² A cupí nun 'uchacama tērēncē 'aish cananuna uisa ñu cara 'aisama 'icē quixunu 'unánquin mēñócē 'aish asérabi ax cuēñcēsabi oi 'iisa tani Nucēn Papa Diosbē banati 'ain, an ca cuati 'icē quixun 'unani. Ax Nucēn Papa Diosbē banai tabernáculo xubunu atsínux ca sacerdote aín 'ucha tērēncē 'ianan upiti nashi mēñocacēxa. Usaribiti cananuna Jesucristo cupí chucacēsa 'aísha nun nuitu, nun sinan upí 'ain Nucēn Papa Diosbē banain. ²³ —Nucēn Papa Diosan ca aín quicēsabi oquin nu upí 'imianan nux aín nētēnu abē 'inun 'imia —quixun 'unánquin cananuna asérabi ami catamēquin aín bana ënquinma an nu cacēsabi oquin 'aquin bētsi uniribi —Nucēn Papa Diosan ca ax quicēsabi oquin, usoquin nu 'aquinia —quixun ñuixunti 'ain. ²⁴ Camaxunbi cananuna uisai caranuna bētsibē bētsibē nuibananan Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oquin ñu 'anun 'aquiananti 'ain quixun sinánti 'ain. Sinántancēxun cananuna asérabi usoquin 'ati 'ain. ²⁵ Usabi 'icē aísha bētsi bētsi uni axa Jesucristomi catamēcē uncamabē timētisama tancēbēbi cananuna nux usai 'ima, aín uncamabē timēanan bētsibē bētsibē Jesucristomia catamēnun 'aquiananti 'ain, Jesucristo utēcēnti nētē ca 'urama 'icē quixun sinani.

²⁶ Jesucristomi catamēcē 'ixunbi nunbi 'aisa tanquin ënquinma ñu 'atima amiribi amiribi 'ai cananuna nun 'ucha tērēnun Jesucristomi catamēti cuēñcēma cupí nun 'ucha tērēncēma 'aish usabi 'iti 'ain. ²⁷ Usa 'icē, anun an camabi unin ñu 'acē isti nētēn Nucēn Papa Diosan ax cuēñcēsa oi 'iisama tani ami nishcē unicama 'acēsaribi oquin nuribi 'uchoquin manē tsinu 'imicēx cananuna nux abē 'itimoi 'iti 'ain. ²⁸ An usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun Moisésñen cuēñeo bana quicēsabi oquin 'acēma uni a ñuia, rabē 'imainun achúshi uni —asérabi ca usa 'icē —quicēbētan ca nuibati sinanaquinma a uni uni itsin 'aia. Rabē uníxēshia a ñui usai quicēbētanribi ca usaquin 'aia. ²⁹ A unia usoquin 'ásamaira oquin ca axa aín Bēchicē 'imainun aín Bēru Ñunshin Upími 'atimati banacē uni a Nucēn Papa Diosan castícanti 'icēn. Nucēn Papa Diosan Bēchicē, axa unicama 'uchañu 'icēbi iēminux aín imi 'apati bama, a ami 'atimati bananan Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí an uni nuibaquin 'aquincē ami 'atimati banacē, a uncamax ca an Moisésñen cuēñeo bana 'acēma unia 'acēsamaira oquian Nucēn Papa Diosan castíancē 'iti 'icēn.

³⁰ Cananuna 'unanin, ësai ca Nucën 'Ibu Dios quiacëxa quixun: “Uix cara 'uchaia, a cana 'ënbi uisaira oquin carana 'ati 'ai usoquin 'ati 'ain”. Èsairibi ca quiacëxa: “Uinu 'icë 'ën unicaman cara 'ëx quicësabi oquin 'acëma 'icë a cana 'ën uisa carana oti 'ai usoquin 'ati 'ain”. ³¹ Usa 'ain cananuna nun 'ucha ëncëma 'aish, Nucën Papa Diosan ca ax cushiira 'ixun uisaira oquin cara 'ati 'icë usoquin nu 'ati 'icë quixun sinani ami racuëti 'ain.

³² Jesucristomi catamëtabatia, unin mitsu bëtsi bëtsi oquin tëmëramicëxunbi camina bënëquinma tanshiacën. Usaími mitsux 'ia a camina sinánti 'ain.

³³ Mitsu raírinëx camina unin mitsumi cuaiquin 'itsa unin ismainun mëcë 'iacën. Usai 'imainun ca axa Cristomi catamëcë uni raírinën mitsux usai 'icë isi masá nuituquin ënquinma 'aquiancëxa. ³⁴ Usa 'ixun camina Jesucristomi catamëcë cupía sipuacë unicama nuibaquin 'aquiancën. Mitsumi nishquian mitsun ñu bicancëbëbi camina masá nuitutíma usabi cuëëancën. — Ènë nëtënuax ñuñu 'aish cuëëncësamaira oi cana Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu nëtétimoi abë 'iti 'ai — quixun sinani camina cuëëancën. ³⁵ — Usai cana 'iacë — quiax manúquinma camina min 'acësabi oquin Jesucristomi catamëti ëntima 'ain. Ami catamëcë 'aish camina a cupí nëtétimoi abë Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ain. ³⁶ Jesucristo ucëbë ax quicësabi oi Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'inuxun camina uni itsían mitsu tëmëramicëxibi a taníma usabi Cristomi catamëquin ax cuëëncësabi oquin 'ati 'ain. ³⁷ Èsai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia:

Xëributíma ca ax bënëtishi uti 'icën. A nun caíncë ax ca nëtëbutima uti 'icën.

³⁸ “Èn iscëxa ax upí 'icë 'ën unicamax ca tëmëraibi 'ëmi catamëti tsóti 'icën. Usa 'aínbi cana an 'aquinbi racuëquin 'ën bana ëncë uni a isi cuëëntima 'ain”.

³⁹ Usaía an aín bana 'aquinbi ëncë uni ax Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'itima 'aínbi cananuna nun ami catamëquin ëncëma 'aish, asérabi Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'ain.

IV. CRISTO UCËMA PAIN 'AIN CA JUDIOS UNI RAIRINËX ASERABI NUCËN PAPA DIOSMI CATAMËACËXA QUIAX QUICË BANA (11-13)

11

Usaía judíos unicaman rara raírinëx Nucën Papa Diosmi catamëa bana

¹ Nun Nucën Papa Dios isquinmabi cananuna asérabi ca anu 'icë quixun 'unanin. Aín bana ca cëmëma asérabi 'icë quixun sinánquin cananuna 'unanin, an ca aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun. Usaquin ca axa ami catamëcë unicaman 'unania. ² Nucën Papa Diosan ca axa quicësabi oquin 'ati 'icë quixun sinánquian, ami catamëquin nucën raracaman ñu 'aia isi ca Nucën Papa Dios cuëëancëxa.

³ Ènë nëtëcamax ca Nucën Papa Dios quicëbëshi an sináncësabi oi uniacëxa. Uisa ñu 'aíma 'aínbi ca an unin iscë ñucama uniocëxa. Usoquin unioia isáma 'ixunbi cananuna a bana acama ñuiquin cuënëo a isquin, usai ca 'iacëxa quixun 'unanin.

⁴ Bërí nëtënma ca Adanën bëchicë, Abel, an ami sinánquin Nucën Papa Dios quicësabi oquin a rabiquin 'aracacë ñuina rëxun xaroxuancëxa. Usomainunbi ca aín xucën Cainan aín cuëëncësa oquinshi aín ñu bimishi Nucën Papa Dios xaroxuancëxa. Cainan usoia isi ca Nucën Papa Dios cuëëanma 'icën. Abelnëan 'axuncëxun isi cuni ca cuëëancëxa. Abel bama 'aínbi cananuna — Abelnën ca

asérabi Nucèn Papa Diosmi catamëquin ax quicësabi oquin 'acëxa –quixun sinanin.

⁵ Ënënsaran nëtënma ca Enoc cacë uni, amia catamëcë cupía anun Nucèn Papa Dios cuëëncë 'iacëxa. Usa 'icë ca ënë menuax bamaïma aïn nëtënu 'inun Nucèn Papa Diosan buáncëxa. Buáncë ca unin mërama 'icën. Usoquin buáncëma pain 'aish ca Nucèn Papa Dios Enocnën cuëëancëxa quiax ca aïn bana cuënëo quia. ⁶ Uicamax cara Nucèn Papa Diosbë banatisa tania, uicamax cara ainan 'iisa tania, an ca –Nucèn Papa Dios ca asérabi anu 'icë –quixun sinánti 'icën. Sinánan ca –an ca 'ën ñucácëxun cuati 'icë –quixun sinánti 'icën. Usaía ax asérabi ami catamëcë uni anun cuni ca Nucèn Papa Dios cuëënia. Axa ami catamëcëma unin ca Nucèn Papa Dios cuëënmima.

⁷ Ënënsaran nëtënmaribi ca Noénën ami catamëquin –Nucèn Papa Dios quicësabi oi ca 'iti 'icë –quixun 'unáncëxa. 'Unáncë 'icë ca Nucèn Papa Diosan Noé cacëxa, –camabi uníxa 'aisamairai 'uchacë cupí cana unían usai ñu 'iti sináncëbëtanmabi camabi me baca mapumiquin cëñuti 'ai –quixun. Nucèn Papa Diosan bana ca asérabi 'icë quixun 'unánquin ca Noénënshi, 'itsa 'uí 'ibúcëma pain 'aïnbi aïn manë nunti chaira anua aïn aintsi 'ibucama atsínmiti 'acëxa, Nucèn Papa Diosan a cacësabi oquin. An usoquin 'aia iscë unicama ca –ënë menu 'icë unicama 'aisamairai 'uchacë cupí ca Nucèn Papa Diosan cëñuti 'icë –quixun Noénën ñuixuancëxa. Nucèn Papa Dios quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun sinánquian Noénën, an cacësabi oquin 'aia isi ca Nucèn Papa Dios cuëëancëxa.

⁸ Bërámariibi ca Abraham cacë uni aribi ami catamëcë 'icë Nucèn Papa Diosan cacëxa:

–Camina min me ëbiani, bëtsi me 'ura 'icë, anu 'i cuanti 'ain. Min rëbúnquicamanan ca a me 'iti 'icën. Cacëx ca Abraham uinu cara a me 'icë, uisa me cara quixun 'unánxmabi, aïn me, Ur cacë, anuax cuancëxa, Nucèn Papa Diosan ca an cacësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unani. ⁹ Nucèn Papa Diosmi catamëcë 'aish ca Abraham a me, a Nucèn Papa Diosan a ñuixuncë, anu bëbatancëx anu tsoócëxa. Anu 'aish ca aïn menumabia uni tsócësa 'iacëxa. Anu 'aishbi ca upí oquin xubuoíma, chupa 'acë xubunuishi 'iacëxa. Usaribiti ca aïn bëchicë Isaac 'imainun Isaacnën bëchicë Jacob, acamaxribi 'iacëxa. –Abraham, mix camina 'ënan 'iti 'ain, min rëbúnquicamaribi ca 'ën uni 'iti 'icë –quixun ca Nucèn Papa Diosan Abraham cacëxa. Usaribi oquin ca Nucèn Papa Diosan Abrahamnën bëchicë, Isaac, 'imainun Isaacnën bëchicë, Jacob, cacëxa. ¹⁰ Usaquin cacëxun ca Abrahamnën 'unáncëxa, –Nucèn Papa Diosan, usai ca 'iti 'icë quixun mënío 'ain cananuna ënë menu tsócë 'aishbi Nucèn Papa Diosnan 'aish, an sináncësabi oquin mënío aïn nëtë anu 'iti 'ai quixun. Usaquin sinani ca cuëëancëxa.

¹¹ Abrahamnën xanu, Sara, anribi ca Nucèn Papa Diosan Abraham cacësabi oquin, caniacëquinbi tuacëxa, Nucèn Papa Dios quicësabi oi cana 'iti 'ai quixun sináncë cupí. Usai tuutancëx ca Sara bëbu tuá, Isaac cacë, bacëancëxa.

¹² Usa 'ain ca, Abraham caniacëcëra 'aishbi bëchicëñu 'iacëxa. Aïn bëchicënën rëbúnqui ca 'itsaira 'iacëxa. Naínu 'icë 'ispacama cananuna tupúncasmati 'ain. Parúnppa cuëbí 'icë masiribi cananuna tupúntima 'ain. Usaribiti ca Abrahamnën rëbúnqui 'aisamaira 'aish unin tupúntisama 'iacëxa.

¹³ Abraham, Sara, Isaac, Jacob, acamax ca Nucèn Papa Diosan ñuïasa oi 'icëma pan 'ain bamacëxa. Usa 'aïnbi ca aïn bamati nëtë sënëntamainun masá nuituquinma cuëënquin, Nucèn Papa Diosan nu cacësabi oi ca nun rëbúnqui 'iti 'icë quixun 'unáncëxa. Usaquin 'unani ca ësai quicësa 'iacëxa: nux ënë menu 'icë 'aishbi cananuna uníxa aïn menumabi bëtsi menu cuanúxbi tsócësa 'ain. ¹⁴ Usaía quiása 'ain cananuna 'unanin, a unicamax a menu bucuxunbi

ca —ënë menu 'iti unima, bĕtsi menu 'iti uni cananuna nux 'ai —quixun sináncĕxa. ¹⁵ Anuaxa cuancĕ me, Ur cacĕ, anu cuantĕcĕinsa tani ca Abraham anu cuantĕcĕan 'itsíanxa. ¹⁶ Cuantĕcĕnti 'aíshbi ca anu cuantĕcĕinsama tancĕxa. A menu 'icĕsamaira oi bĕtsi nĕtĕ, upíira a Nucĕn Papa Diosan atu mĕníoxuncĕ, anu 'iti ca cuĕĕancĕxa. Usa 'ain ca Nucĕn Papa Dios —'ĕx cana atun Dios 'ai —quixun sinani cuĕĕnia. Usai cuĕĕnquin ca anua atux abĕ 'iti nĕtĕ mĕníocĕxa.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham ca —asérabi ca Nucĕn Papa Diosan aín quicĕsabi 'oquin 'ati 'icĕ —quixun 'unani ami catamĕacĕxa. Ēsai ca 'iacĕxa. Nucĕn Papa Diosan ca Abraham cacĕxa: “Min bĕchicĕ Isaacnĕn rĕbúnqui ca asérabi 'itsaira 'ianan 'ĕnan 'iti 'icĕ” quixun. Usa 'aínbi ca Nucĕn Papa Diosan —asérabi cara Abrahamnĕn 'ĕn cacĕsabi oquin 'ati 'icĕ —quixun 'unántisa tanquin, Abraham cacĕxa —min camina 'aracacĕ ñuina 'axunquinma, min bĕchicĕ Isaac abi 'ĕ rabiquin 'ĕ 'axunti 'ai —quixun. Cacĕxun ca usoquin anuxun 'atinu Isaac buáncĕxa. ¹⁹ Buánquin ca sináncĕxa:

—'Ēn bĕchicĕ achúshi, Isaac, aín rĕbúnqui ca asérabi 'itsaira 'iti 'icĕn, Nucĕn Papa Diosan 'ĕ cacĕsabi oi. Usaía 'inun ca bamacĕbi baísquimiti 'icĕ —quixun. Usaquin sinánquian Nucĕn Papa Diosan cacĕsabi oquin Abrahamnĕn 'ati 'aíshbi ca Nucĕn Papa Diosan xucĕxun ángelnĕn Abraham cacĕbĕ Isaac bamati 'aíshbi iĕacĕxa.

²⁰ Usa 'ain ca Isaacnĕnribi, —Nucĕn Papa Diosan ca aín quicĕsabi oquin 'ati 'icĕ —quixun 'unánquin, aín bĕchicĕ rabĕ, Jacob 'imainun Esaú, —Nucĕn Papa Diosan ca an 'ĕ cacĕsabi oquin mitsu 'aquinti 'icĕ —quixun caquin atu Nucĕn Papa Dios ñucáxuancĕxa. ²¹ Jacobnĕnribi, —Nucĕn Papa Diosan ca aín quicĕsabi oquin 'ati 'icĕ —quixun 'unánquin ca aín bamati sĕnĕncĕbĕtan, xĕni 'aish, aín tsatimi cĕpíxun aín xuta Josénĕn bĕchicĕ rabĕ, —Nucĕn Papa Diosan ca an 'ĕ cacĕsabi oquin mitsu 'aquinti 'icĕ —quixun caquin atu Nucĕn Papa Dios ñucáxuancĕxa. ²² José, Egipto menu 'ixun ca —ax quicĕsabi oquin ca Nucĕn Papa Diosan nun rĕbúnqui Egipto menua nun nĕtĕ, Canaán, anu 'itĕcĕnun buánti 'icĕ —quixun sinánquin aín aintsi cacĕxa: Ēnĕ nĕtĕnuax nun nĕtĕnu cuanquin ca mitsun rĕbúnquinĕn 'ĕn xoribi buánxun anu maínti 'icĕ quixun.

²³ 'Itsa baritia Egipto menu Jacobnĕn rĕbúnquicama 'icĕbĕ ca a menu 'icĕ 'apu, Faraón cacĕ, ax Jacobnĕn rĕbúnquimi nishacĕxa. Nishi ca bĕbu tuácama bĕrí bacĕncĕ —ax ca bamati 'icĕ —quiacĕxa. Quicĕbĕtanbi ca achúshi bĕbu tuá, Moisés cacĕ, aín papabĕ aín tita Nucĕn Papa Diosmi catamĕti, Faraónmi racuĕquinma —ĕnĕ tuá ca upíira upí 'icĕn, usa 'ain cananuna 'apun bana tanquinma unĕti 'ai —quixun sináncĕxa. Usaquin sinánxun ca rabĕ 'imainun achúshi 'uxĕn Moisés unĕacĕxa. ²⁴ Usaquian unĕcĕ 'icĕ ca a 'apun bĕchicĕnĕn Moisés aín tuása 'inun caniocĕxa. Usa 'aínbi ca Moisés canitancĕx a 'apun bĕchicĕnĕn tuása 'iisama tancĕxa. ²⁵ Ca sináncĕxa, Egiptonu 'icĕ 'apu ĕnĕbĕ 'aish cana aín xutasa 'aish 'ĕx camabi ñuñu 'iti 'ain. Usa 'aínbi ca Egipto menu 'icĕ unicama ĕnĕn Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsama oquin ñu 'atimashi 'ati cuĕĕnia. Usaquin 'anan ca axa Nucĕn Papa Diosmi sináncĕ unicamaribi 'atimoia. Usaquin sinani ca ax Egiptonu 'icĕ 'apun xutasa 'itsíanxbi aín aintsi judíos unicama, a Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun caíscĕ, acamabĕ tĕmĕraibi 'iti cuĕĕancĕxa. ²⁶ Cuĕĕnquin ca sináncĕxa, Egiptonu 'icĕ unicamax ñuñu 'aish cuĕĕncĕsamaira oi cana 'ĕx Nucĕn Papa Diosmi sináncĕ 'aish tĕmĕraibi cuĕĕnti 'ain. Cristonan 'icĕa unin 'atimocĕx tĕmĕraibi aín unicama cuĕĕncĕsaribi oi ca Moisés tĕmĕraibi Nucĕn Papa Diosan unicamabĕ 'i cuĕĕancĕxa. Ax ca —Nucĕn Papa Diosan ca ax quicĕsabi oquin nu ainan 'aish aín nĕtĕnu abĕ 'inun 'imia —quixun 'unani ami catamĕti cuĕĕancĕxa.

27 —'Ën bërúnbi isquinmabi cana Nucën Papa Dios ca asérabi 'ëbë 'icë quixun 'unani —quixun sinani ca Moisés ami catamëti Egipto menuax Madian cacë menu cuancëxa, racuëtima ax cuancëbëa 'apu nishtánunbi.

28 Madianuax Egipto menu cuantëcëntancëxun ca Moisésnën —Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin asérabi 'ati 'icë —quixun sinánquin, an cacësabi oquin judíos unicaman xubucama 'unánti oquin, aín xëcuë ëman carnero imi shimiacëxa, Nucën Papa Diosan ángelnën atun rëcuën bëchicëcama 'atin rabanan. 29 Egipto menuax cuani ca judíos unicama —Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin nu 'aquinia —quixun sinani parúnppa Xonsa cacë, a nëbëtsi me racácëbë sicaracëacëxa, me ësquicënu cuancësabiquiani. Atúxa usai cuancëbë ca axa atu catícabiani cuancë Egiptonu 'icë suntárucamax —nuxribi cananuna usai sicaracëti 'ai —quixun sinanx cuanibi, 'unpax anu racátëcëncëbë bacamiquiacëxa.

30 Judíos unicama Egiptonuax cuantancëx anu atux cuancë me anu bëbatancëxun, a mecama 'ibuanux ca Nucën Papa Diosmi catamëti aín quicësabi oi judíos suntárucama siete nëtë, Jericó cacë ëma ratanarati cuainácëti niacëxa. Nicëbë ca Nucën Papa Diosan sinanënshi, a ëma anun cënëcë, ax rurucubuacëxa. 31 A cënë rurucubúcëbëa anu 'icë unicama an Nucën Papa Diosan bana cuacëma 'aish cëñúmainun ca 'atima xanu Rahab cacë, axëshi 'iacëacëxa, an Nucën Papa Diosmi sinánquin judíos unibunën xucë uni rabë 'aquincë cupí.

32 ¿Uisaquinribi carana mitsu cati 'ain? Gideón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, acama 'iá 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaribi mitsu ñuixunquinbi cana sënëontima 'ain. 33 Raíri unínribi ca Nucën Papa Diosmi catamëquin —an ca nu 'aquinia —quixun 'unánquin bëtsi 'apun suntárucamabë 'acananquin ñusmocëxa. Raíri unírribi 'apu 'ixun ca Nucën Papa Diosmi sinánquin a unicama upiti bucunun, upí oquin 'aquiancëxa. Ami sinania ca a unicama ax quicësabi oquin Nucën Papa Diosan 'aquiancëxa. Raírribi ca ami nishquian, unin 'inun pinun quixun aín cënënu niabi, Nucën Papa Diosan sinanën 'inúnbi piama 'icën. 34 Axa Nucën Papa Diosmi catamëcë uni raírribi ca tsi rëquirucë an nëëntanun quixun anu niabi Nucën Papa Diosan sinanën tsinbi uisabi oma 'icën. Raíri uníxribi ca suntárunën 'ati 'aishbi Nucën Papa Diosan sinanën iéacëxa. Raírinëxribi 'insíncë 'aish cushima 'aishbi ca Nucën Papa Diosan sinanën cushi 'iacëxa. Nucën Papa Diosan 'imicëxun ca suntárunën cushiira 'ixun abë 'acancë bëtsi 'apun suntárucama abámiacëxa. 35 Bëtsi bëtsi xanun ca aín tuá bamacë 'icëbi Nucën Papa Diosan sinanën baísquiiia biacëxa.

Raíri unin ca unin Nucën Papa Diosan bana ënun quixun bëtsi bëtsi oquin paë tanmicëxunbi, ami sinánquin ëníma —'ëx masócë 'aish bamaibi cana Jesu-cristobë 'iti 'ai —quixun sinánquin ami catamëti ënquinma tanshiacëxa. 36 Raíri uni ca Nucën Papa Diosmi catamëcë cupí unin ami cuaianan rishquiacëxa. Raíri ca unin manë risin nëaxun sipuacëxa. 37 Nucën Papa Diosmi catamëcë uni raíri ca unin maxaxan rëacëxa. Raíri ca Nucën Papa Diosmi sinánxma 'inun quixun unin bëtsi bëtsi ocëxa. Raíri ca unin tëarabëocëxa. Raíri ca manë xëtocën 'acëxa. Raírinëx ca chupañuma 'ixun carnero rani pañuanan chivo rani pañuax cuainbëquini niacëxa. Ñuñuma 'aish nuibacacë 'ianan ca bëtsi bëtsi ocë 'iacëxa. 38 A unicama aín nuitu upíira 'aish ënë nëtënu 'ima Nucën Papa Diosan nëtënuira 'iisa 'aishbi ca anu uni 'icëma menu nitsi aín bashinuribi cuainbëquini xubuñuma 'aish bashi quininu 'iacëxa. 39 A unicama ñuiquin cuënëo bana isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosmi ca asérabi catamëacëxa quixun. Ami catamëquinbi ca uisaira oquin cara Nucën Papa

Diosan, Cristo cupí, aín unicama 'imiti 'icë quixun 'unánma 'icën. ⁴⁰ A ñucama 'unánma 'aíshbi ca utancëxa Cristo bama cupí nux 'icësaribiti, axa bërámá ami sinan unicamax Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan aséribi ainan 'aish nubë aín nëtënu nëtétimoi 'iti 'icën. Usai 'icëbë ca camáxbi Nucën Papa Diosan aín unicama cásabi oi 'inuxun 'aia.

12

Jesúsmi cananuna catamëti 'ai quicë bana

¹ A unicamaxa 'iásaribiquin ca nubë 'icë 'itsa unin tëmëraquinbi —Nucën Papa Diosan ca aséribi aín quicësabi oquin nu 'aquinti 'icë —quixun 'unánquin ami catamëquin ënima. Atúxa 'icësaribiti 'inuxun cananuna an nu 'atimaquin sinánmicë a ñucama ëanan an usabi 'itioquin nu 'atima 'imicë ñucamaribi ënti 'ain. Acama ënquin cananuna bënëquinma añu ñu 'ën 'ati cara Nucën Papa Dios cuëënia quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. Cuai bëtsibë upiti abáti cupí ca unin an iëocë ñu nania, usaribiquin cananuna upí oquin nun 'ati ñu 'anuxun, uisa ñun cara nu 'atimaquin sinánmia, a ënti 'ain. ² Jesús, a cupí nux ami catamëcë 'aish ainan 'ianan asaribi upí 'aish aín nëtënu abë 'iti, ax 'iásaribiti 'inuxun cananuna uisai cara ax 'iacëxa quixun sinánti 'ain. 'Uchañuira uni 'acësa oquin ca unin i curúsocënu a matásti 'icë quixun 'unánxbi ca ënë menu uacëxa, —ënë ñucama inúcëbë unicama upí 'iti mëníotancëx cana 'ën Papa Diosbë 'i cuëëntëcënti 'ai —quixun 'unani. Usai bamax baísquia 'aish ca Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'Apu 'icën.

³ Tëmëraquin —axa ami sináncëma unicaman ca 'ëx Jesucristonan 'icë cupí 'ë bëtsi bëtsi oia —quixun sinánquin ami catamëti ëntin rabanan camina —usaribi oquian ami nishquin unin 'acëxunbi ca Jesucristonën tanshiacëxa —quixun sinánti 'ain. Usaqun sinani camina ami catamëtia unin bëtsi bëtsi ocëxun oquin a ënti sinanima ami cushiti 'ain. ⁴ Mitsux 'uchati rabanan tëmëranan Jesucristonan cupí bëtsi bëtsi ocë 'aíshbi camina bamacëma 'ain.

⁵⁻⁶ ¿A bana mitsúxmi aín bëchicë 'icëa 'esëquin Nucën Papa Diosan cacë a caramina manuan? ësai quicë:

'Ën bëchicë 'icë cana mi cain, Nucën 'Ibu Diosan ca an nuibacë unicama 'ixunbia ñu 'atima 'aia oquin amiribishi 'atëcënxunma 'anun quixun 'unánmiquin uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'aia. Uicama cara aín bëchicë 'inun 'imiaxa acama ca usoquin 'aia. Usa 'ain camina ñu 'aisama 'aia Nucën 'Ibu Diosan mi uisa cara mi ocëxbi aín bana cuaisama tani bënëtima 'ain. 'Ianan camina masá nuituti sináncasmaquin, uisai carana 'iti 'ai quixun sinántima 'ain.

⁷ Camabi unin ca aín bëchicë ñu 'atima 'aia oquin upí 'inun quixun 'unánmia. Usa 'ain camina mitsun Nucën 'Ibu Diosan ñu 'atima 'aia oquin uisa cara ocëxunbi a tani masá nuituquinma upí oquinshi sinánti 'ain, an ca mitsúxmi aín bëchicë 'icë cupí usoquin 'aia quixun 'unánquin. ⁸ Nucën Papa Diosan ca aín unicama ñu 'atima 'aia oquin amiribishi 'atëcënxunma 'anun quixun 'unánmiquin uisa oquin cara 'ati 'icë usoquin 'aia. Usoquin mitsu 'acëma 'aish camina mitsux aséribi ainanma 'aish aín bëchicëma 'ain. ⁹ Nux xu 'ixun ñu 'atima 'aia oquin ca amiribishi 'atëcënxunma 'anun numi nishquinmabi nu 'unánmiquin nucën papan nu mëëacëxa. Mëëcëxunbi cananuna ami nishquinma ax cuëëncësabi oquin 'acën. ¿Usa 'ain caranuna uisa cupí Nucën Papa Diosan nux abë upí 'inun quixun, uisa oquin cara nu 'ati 'icë usoquin 'acëxunbi upí oquin sinántima 'ain? ¹⁰ Nux canitancëxnu upí 'inun quixun ca aín sináncësa oquin 'unánmiquin usoquin nucën papan nu 'acëxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan asaribi upí 'iminuxun upí oquin nu 'unánmia. ¹¹ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan usoquin nu 'acëxun taní cananuna

masá nuitupanin. Usai 'itancëxbi cananuna usaquian nu 'acë a inúcëbë Nucën Papa Diosbë upí 'iquin upí oquin sinani cuëënti 'ain.

Jesucristo ñui quicë bana timati rabanan bërúancati

¹² Usa 'ain camina tēmëraibi masá nuituquinma upí oquin sinani ami cushi Cristomi catamëti 'ain. ¹³ Usa 'ixunmi mitsun aín cuëëncësa oquin 'aia isquin ca raíri uniribi ami catamëti upí oquin 'unáncëma 'aíshbi a ëníma mitsux 'icësaribiti 'iti 'icën. Usaía atux 'inun camina Jesucristomi catamëquin aín cuëëncësa oquin 'ati 'ain.

¹⁴ Nishananima camina upitaxëshi bucuti 'ain. Aín 'ucha ëncëma unix ca Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. Usa 'ain camina nishananima upitax bucuquin uisa 'uchabi 'ati sinántima 'ain. ¹⁵ Nucën Papa Diosan ax cuëëncësabi oquin mitsu 'aquincëma 'itin rabanan camina an mitsu 'unánmicësabi oi 'inux bërúancati 'ain. Usai 'iquin camina uni raíri 'aisama nuituñu 'inun 'atimaquin sinánmitima 'ain. ¹⁶ Uni aín xanubëishi 'itioquin mënío 'ain ca micama uí uníxbi aín xanuma 'ain, xanu itsibë 'itima 'icën, bëbúxribi ca xanúxmabi uni itsibë 'itima 'icën. Nucën Papa Dios ca uni 'imainun xanuribi usai 'iti cuëënima. Usai 'itin rabanan camina camáxbi upí sinánñu 'inun 'aquiananti 'ain. Esaúnën ca Nucën Papa Diosan cacë bana sinánquinma, ax rëcuën 'ixunbi aín piti cuëëncë cupíshi aín xucën aín rëcuën 'imiacëxa. Ax piti cuëëncë cupía Esaú 'iásaribiti camina 'itima 'ain. ¹⁷ Camina 'unanin, 'itsa baritia 'icëbë ca Esaú aín papan rëcuën bëchicë 'itëcënti sináncëxa. Usaquin sinani masá nuituti iníbi ca 'iáma 'icën. Usa 'ain ca Esaúma, aín xucën Jacob, axa aín rëcuën bëchicësa 'icë, aín papan Isaacnën upí oquin sinánxunquin Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa.

¹⁸ Mitsux camina aín bashi Sinaí, anuxuan nucën raracaman Nucën Papa Diosan bana cua, anu cuánma 'ain. Anuaxa canacamë'ëo sharaquimainun ca a bashix nëtë cuinan mapucë bëánquibucë 'iacëxa. Aín bashicamanubi ca tsi rëquirucë tίνbu 'iacëxa. Anu camina mitsux 'iáma 'ain. ¹⁹ Manë bana ocë sharatia camina cuama 'ain. Cuatíma 'ianan camina Nucën Papa Dios banaiaribi cuama 'ain. Nucën Papa Dios banacëbëa 'aisamaira ñu 'ia isquin ca nucën raracaman racuëquin Moisés cacëxa:

—Nux bamatima cupí camina minbi Nucën Papa Diosan cacëxun nu cati 'ain. ²⁰ Bananuxun ca Nucën Papa Diosan cacëxa: “Uinu 'icë uníxbi ca aín bashi tanáin cuantima 'icën, ñuinacaxribi ca cuantima 'icën. Uni 'imainun ñuina ax anu cuancëcamax ca maxaxan rëanan masíbnën 'acë 'iti 'icën”. A bana sinani ca nucën raracamax racuëacëxa. ²¹ Usaía 'aisamaira ñu 'ia isi ca Moisésnëxribi quiacëxa: “Ëxribi cana racuëti bërëin”.

²² Mitsux camina aín bashi Sinaí anuaxa Nucën Papa Dios baná anu cuanma 'ain. Bëráma camina mitsux Nucën Papa Dios rabinux Sión cacë matá, anua Jerusalén 'icë, anu cuancën. Usai 'iá 'aíshbi camina Jesucristonan 'aish, uinu caramina 'ai anuax, Nucën Papa Dios axa bamatimoí naínu 'icë Jerusalén aín nëtënu tsócë, abë banain. Anuxun ca 'itsaira 'ixun aín ángelcama timéxun a rabia. ²³ Anuribi uicamax cara ainan 'icë, aín anë 'acë, acamanribi ca a rabia. Anu ca ax 'Apuira 'ixuan an camabi unin 'acë ñu iscë, Nucën Papa Dios, ax 'icën. Anuribi ca Nucën Papa Diosan ainan 'icë upí 'imicë 'aísha bamacë unicama aín bëru ñunshin 'icën. ²⁴ Anuribi ca ax aín imi 'apati bama 'ixuan an nuxribinu anu 'inun mëníocë, Jesús, ax 'icën. —Cain, an Abel 'acë uni, ax ca cupicë 'iti 'icë —quiax Nucën Papa Dios quicëbë ca usai 'iacëxa. Usa 'aínbi ca Jesús bamacë cupí uínbi an 'acë uni cupiama 'icën. Usoquian Jesús unin 'á 'ixunbi ca aribi cupiquinma uicamax cara ami catamëtia, a aín 'ucha sinántëcëntimoquin tërënia.

²⁵ Cananuna 'unanin, Moisésnëan Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxunbia an a bana timaquin cuaisama tancë, nucën raracamax ca castícançë 'iacëxa. Moisésnën ñuíá banasamaira ca Jesucristo ñuí quicë bana, Nucën Papa Diosan naínu 'ixun nu 'inan, ax 'icën. Usa 'ain ca nucën raracamaxa 'iásamaira oi an Jesucristo ñuí quicë bana timaquin cuaisama tancë unicama iétima 'icën. Usa 'ain camina aséribi Jesucristo, Nucën Papa Diosan a aín nëtënuua xua, a ñuí quicë bana timaquinma upí oquin cuatí 'ain. ²⁶ Bëráma ca Moisésbëa Nucën Papa Dios banacëbë mecama shaíquiacëxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Dios ësairibi quia: “Mecama amiribishi shaícatëcënquin cana ashi 'aquinma naínu 'icë ñu, bari, 'uxë, 'ispa acamaribi shaícati 'ain”. ²⁷ Nucën Papa Dios “cana amiribishi ñucama shaícatëcëni” quíá 'ain cananuna 'unanin, usoquin shaícacëx ca a ñucama cëñúcë 'aish 'aíma 'iti 'icën. Acama 'aíma 'aínbi ca uisai cara aín unicama abë 'iti 'icë quixun an mëníosabi oi 'iti 'icën. ²⁸ Ax xëñibua 'aínbi cëñútimoí nucën 'Apuira 'ain cananuna nux nëtëtima anu abë 'ianan aín unicamabë 'iti 'ain. Usai 'iti sinánquin cananuna Nucën Papa Diosmi sinánquin aín bana cuaquin –asábi ca –cai cuëenquin a rabiti 'ain, ax cuëencësabi oquin, ²⁹ ax upíira 'ixun ca rëquiruquin tsin 'acësaribi oquin ñu 'aisamacama cëñuti 'icë quixun sinánquin.

13

Usaquian aín unicaman Nucën Papa Dios cuëenmiti bana

¹ Mitsux Jesucristonan 'aish camáxbi xucënsa 'aish camina mitsux 'icësabi bëtsibë bëtsibë nuibanani 'iti 'ain. ² Mitsun 'unáncëma unibi camina mitsun xubunu bëbaia cuëenquin bití 'ain. Usai 'iquin ca raírinën 'unánquinmabi ángel, unisaribi 'icë, biacëxa.

³ Mitsúxribi atubë sipuacë 'aish tëmëracësa 'ixun camina axa Jesucristonan cupí sipuacë unicama manuquinma a sinánquin 'aquiní 'ain. Mitsúxribi usaribi uni 'ixun camina –usaribi oquin ca unin 'ë 'ati 'icë –quixun sinánquin unían bëtsi bëtsi ocë uni a 'aquiní 'ain.

⁴ Min xanuma 'ain camina xanu itsibë 'itima 'ain. Xanu minan 'iti bitancëxun camina abë nuibananquin upí oxun 'iquintí 'ain. Aín xanuma 'ain bënëñuma xanubë 'iti 'imainun uni itsin xanubë 'iti ca Nucën Papa Dios cuëenima. Cuëenquinma ca usa uni 'imainun usa xanuribi 'uchoquin uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën.

⁵ 'Aisamaira curíquiñu 'iti camina sinántima 'ain. Nucën Papa Diosan “Ën cana mi 'aquinquin ëntima 'ai” quixun cacë a sinani camina mitsux 'aisamaira ñuñuma 'aishbi masá nuituti bënëtima cuëenti 'ain. ⁶ Usaquin sinánquin cananuna ënë bana cuënëo quicësabi oquin sinánti 'ain: Nucën 'Ibu Diosan ca 'ë 'aquinia. Usa 'ain cana unin uisa cara ocëxbi racuëtima 'ain.

⁷ Jesucristo ñuíquin mitsu bana ñuixuncë unicama camina manuquinma sinánti 'ain. –Atun ca Jesucristomi catamëquin upí ñuishi 'aia –quixun sinani camina usaribiti 'iti 'ain.

⁸ Jesucristo ax ca usabi 'iá 'aish bëríribi usabi 'aish, usabi 'iti 'icën. ⁹ Usa 'ain camina uni itsían mitsu bëtsi bëtsi bana ñuixunquin Jesucristomi sinánti ënun quixun cacëxunbi ëntima 'ain. A unicamax ca –bëtsi bëtsi ñu piquinbi camina bëtsi bëtsi ñu pitima 'ai –quia. Atúxa usai quia a bana cuatibi ca uni aín nuitu upí 'ima. Usa 'ain camina –Cristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nun 'ucha tërëanan nux ainan 'inun 'imia –quixun 'unani amishi cushicanti 'ain.

¹⁰ Nun nu –Jesucristo bama cupí ca nun 'uchacama tërëncë 'icë –quixun 'unáncë 'aínbi ca judíos sacerdotecaman 'aracacë ñuina rëcë aín nami picë

'aishbi, ami catamēcēma 'ixun, —Jesucristo bama cupí cana 'èn 'uchacama tērēncē 'ai —quixun 'unanima. ¹¹ Unicaman 'ucha tērēncē 'inun ca sacerdotenēn cushicaman 'apun, 'aracacē ñuina rēcē aín imi, anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu 'ucē mēu, Cata Upíira cacē, anu buánxun anuxun ánscaia. Usoquin 'anan ca a ñuinacan namicama a ěma 'ura buánxun nēēnia. ¹² Usaribiti ca Jesús, Jerusalén 'uri aín imi 'apati i curúsocēnu, camabi uníxa aín 'ucha tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'inun, bamacēxa. ¹³ Usa 'ain cananuna Jesús, axa ěma 'uracēox 'uchañuira uni 'icēsari bama, a nuxnu ainan 'icēa uni itsin tēmēramianan 'usáncēxunbi, ainan 'iti ěntima 'ain. ¹⁴ ěnē nētēnu ca axa cēñútima usabi 'icēbēnu anu 'iti ěma 'aíma 'icēn. Usa 'ain cananuna axa cēñútima nētē Nucēn Papa Diosbēnu anu 'iti a cainin. ¹⁵ Usa 'ain cananuna Jesucristo cupí camabi nētēn abē banai cuēēnquin Nucēn Papa Dios nun cuēbitan rabianan —mix camina asérabi nun 'Apu 'ai —quixun caquin a rabiti 'ain. ¹⁶ Rabianan camina uni raírí 'aquinquin ñu upí 'ati manutima 'ain. Ñuñuma uniribi camina nuibaquin min ñu mēsú 'inánti 'ain. Unían usaquin 'aia isi ca Nucēn Papa Dios cuēēnia.

¹⁷ Mitsun cushicaman ca mitsúxmi upiti Jesucristomi sinánun mitsu 'aquinia. Usaquin mitsu 'aquinuan Nucēn Papa Diosan caíscē 'ixun ca an cacēsabi oquin upí oquin 'aia tania, ax cuēēntanun. Usa 'ain camina aín bana cuaquin atux quicēsabi oquin 'ati 'ain. Mitsun usaquin 'aia isquin ca atun masá nuituquinma cuēēnquin mitsu 'aquinti 'icēn. A unicaman bana cuaquinbimi an cacēsa oquin 'aiaisi ca Nucēn Papa Dios cuēēntima 'icēn.

¹⁸ Cananuna 'unanin, ñu 'atima 'aquinma upí ñuishi 'aia tania ca Nucēn Papa Diosan nu upí isia quixun. Usa 'icē camina nu Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain. ¹⁹ ěx mitsubē 'itēcēni bēnētishi cuanun camina manúquinma Nucēn Papa Dios 'ē ñucáxunti 'ain.

Upí oquin sinania bēruánx 'inuan Pablonēn ca

²⁰ Nucēn Papa Dios, an aín unicama abē upí 'inun 'imicē, an ca Nucēn 'Ibu Jesucristo, an aín unicama bēruáinracē, a bamacēbi baísquimiacēxa. An Jesús aín imi 'apati bamacē cupí nun 'uchacama tērēnquin nux xēnibua 'aínbi ainan 'inun 'imicē, ²¹ anbia an iscēxmi upí 'inun 'imianan ax cuēēncēsabi oquinmi upí ñuishi 'anun mitsu 'imiti cana cuēēnin. 'Ianan cana an, Jesucristo cupí, ax cuēēncēsabi oquin nu 'imiti cuēēnin. A ca aín unicaman xēnibua 'aínbi ěnquinma rabiti 'icēn. Usaquin ca 'ati 'icēn.

²² ěn xucēantu, 'èn mitsu 'ēsēquin, 'itsamashi cuēñēoxuncē banacama ěnē camina upí oquin sinánquin cuati 'ain. ²³ Mitsun camina 'unánti 'ain, nucēn xucēn, Timoteo, a ca sipuacē 'icēbi chiquíncanxa. 'Itíxa bēnētishi bēbaia cana mitsu isi cuanquin a buánti 'ain.

²⁴ Anu 'icē Jesucristomi catamēcē unicama 'imainun mitsun cushicama a camina bēruánxa 'inun 'ē caxunti 'ain. Italianuax ucē unicamanribi ca mitsu bēruánxmi 'inun mitsu camia.

²⁵ Nucēn Papa Diosan nuibaquin 'aquincēxmi chuámarua 'aish bucuti cana cuēēnin. Ashi.

SANTIAGONĒAN JUDÍOS UNICAMA BUÁNMI QUIRICA

Aín menuma 'icē judíos unicama Santiagonĕn quirica cuēñoxuan

¹ 'Ēx cana Santiago, an Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn cacĕsabi oquin ñu 'acĕ 'ain. Israelnĕn bĕchicĕ mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ aín rĕbúnqui 'aíshmi bĕtsi bĕtsi menu tsóti cuan 'icĕ cana mitsu ĕnĕ quirica buánmin.

Nucĕn Papa Diosan sinánmicĕ 'aísha aín unicamax bĕtsi sinánñu 'iti

² 'Ēn xucĕantu, cana mitsu cain, uisai caramina 'iti 'ain, uisa ñu cara mitsumi 'icĕbĕbi camina upí oquinshi sinani cuĕĕnti 'ain. ³ Camina 'unanin, usai 'i bĕnĕquinma tanshiquin camina uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima upiti Jesucristomi catamĕti 'unánti 'ain. ⁴ Mitsux usai 'inux camina ĕníma Jesucristomi sinani uisa ñu cara 'icĕbĕbi masá nuitutima ami catamĕcanti 'ain.

⁵ Uisaira caramina ami cushiti 'ai quixun 'unáncĕma 'ixun camina Nucĕn Papa Dios ñucáti 'ain. Ñucácxun ca an mi usaími 'iti 'unánmiquin cushioti 'icĕn. An ca an a ñucáĕ unimi nishquinma cuĕĕnquin upí oquin 'unánmia. ⁶ 'Ixunbi camina —Nucĕn Papa Diosan sapi ca 'ĕn cacĕxun cuatima 'icĕ —quixun sinánquinma, —an ca asĕrabi 'ĕn cacĕxun cuati 'icĕ —quixun sinánquin ñucáti 'ain. An cara 'ĕ 'aquinti 'icĕ, cara 'ĕ 'aquintima 'icĕ quixun sináncĕ uni ax ca suñun bĕcacĕxa parún papa amami amamiqui tucánquicĕsa 'icĕn. ⁷ Mitsux usa 'ixun camina Nucĕn Papa Diosan ca 'ĕn bana cuatia quixun sinántima 'ain. ⁸ Usaquin sinánbĕquincĕ unix ca an sináncĕsabi oi 'ima cĕmĕbĕquinia.

⁹ Uicamax cara unían —ñuumara ca —quixun iscĕ 'iaxbi Jesucristomi catamĕtia, Nucĕn Papa Diosan 'aquincĕx bĕráma 'iásama 'icĕ, ax ca cuĕĕnti 'icĕn. ¹⁰ 'Imainun ca ñuñuira ax Jesucristomi catamĕti ñuñumaibi cuĕĕnti 'icĕn. Axa ñuñuira uni ax ca ro uáxa upíira upí 'itancĕxbi aín upí bĕnĕtishi nĕtĕcĕsaribi 'icĕn. ¹¹ Barin uruquin pĕcaquin xarocĕx ca ro uá chushia. Usari 'i ca ro uá rĕucuti aín upí nĕtĕtia. Usaribiti ca ñuñu uni ax curíquiñuira 'iti sinánxun ñu 'aíbi 'iti 'icĕn.

Uisa ñu cara 'icĕbĕtanbi Jesucristomi catamĕti ĕntima

¹² An uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕquinma tanshiquin Jesucristomi catamĕti ĕncĕma unicama a ca usaía ax ami sináncĕ unicama 'iti ñuía quiásabi oquin Nucĕn Papa Diosan aín nĕtĕnu abĕ 'aish chuámarua 'aish cuĕĕnun 'imiti 'icĕn.

¹³ Usa 'ain ca ui unin cara 'atima ñu 'ati sinania, a unin —Nucĕn Papa Diosan ca usaquin 'anun 'ĕ sinánmia —quixun sinántima 'icĕn. Nucĕn Papa Dios a ca uínbi 'atima ñu 'anun sinánmitima 'icĕn. Usa 'ixun ca anribi uinu 'icĕ unibi 'atima ñua 'anun sinánmima. ¹⁴ Unían ñu 'atima 'acĕ ax ca Nucĕn Papa Diosan 'amicĕma 'icĕn. Abi aín sinan 'atima 'ixun ca usoquin 'aia. ¹⁵ Usaquian sináncĕ cupí ca unin ñu 'atima 'aia. Ñu 'atima ĕnquinma amiribi amiribi 'ai 'uchacĕ cupí ca bamai Nucĕn Papa Diosbĕ 'itima 'icĕn.

¹⁶ 'Ēn nuibacĕ xucĕantu, uinu 'icĕ unínbi paráncĕ camina 'icantima 'ain. ¹⁷ Camabi uisa ñu cara upí 'icĕ, ax ca Nucĕn Papa Dios naínu 'icĕ, an bari, 'uxĕ, 'ispa acama unio, an camabi uni 'ináncĕ 'icĕn. A ñucamaxa bĕnamĕanan bĕánquicĕ 'aínbi ca Nucĕn Papa Dios axira usabi 'iá 'aish usabi 'icĕn. ¹⁸ An ca unían aín bana ñuixuncĕxun cuatínu ainan 'inun nu 'imiáxa, nux pain 'icĕ cupía raíri uníxribi Jesucristomi catamĕcĕ 'aish camabi ñu an uniosamaira 'inun.

Aséjabi Jesúsmi catamëtia usai uni 'iti bana

¹⁹ Ën nuibacë xucéantu, usa 'ain camina Nucën Papa Diosnan 'ixun mitsun unían bana ñuía upí oquin pain cuati 'ain. Cuati camina mitsux munu pain sinántancëx bananan bënëtishi nishtima 'ain. ²⁰ Axa nishcë unix ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'ima. ²¹ Usa 'ain camina ñu 'atima 'aisamaira oquinmi mitsun 'acë a ëanan uisa ñucama cara 'aisama 'icë ënti 'ain. A ënquin camina ami cuacë Nucën Papa Diosan bana a mitsun nuitu mëu racanaquin upí oquin sinánti 'ain. Mitsúnmi cuacë bana ënëxa quicësabi oquin, Jesucristomi catamëcë 'ixun, 'acë 'aish camina Nucën Papa Diosnan 'inux iécanti 'ain.

²² Usa 'ain camina mitsun pabitaïnshi cuaquinma upí oquin sinánquin a bana quicësabi oquin 'ati 'ain. Usoquin 'acëma 'aish camina —'ëx cana Nucën Papa Diosnan 'ai —quixun sinanibi cëmëcë mitsux 'iti 'ain. ²³ Axa Nucën Papa Diosan bana aín pabitaïnshi cuati, a bana isi ax quicësabi oi 'icëma uni ax ca an aín bëmánan espéjonën iscë unisaribi 'icën. ²⁴ —Uisa carana 'ai —quixun istancëxbi ca mëníocatima manúquiiani usabi cuania. ²⁵ Usa 'aínbi ca an a bana cuaquin manuquinma sináncë uni, ax a bana quicësabi oquin ënquinma 'acë 'aish chuámarua tani cuëënti 'icën. A banax ca anúnu upí 'ianan, ñunshin 'atima cuëencësa oi 'ima Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'inux iëti a 'icën.

²⁶ Ui unix cara —'ëx cana Nucën Papa Diosan bana cuacë 'ai —quibi sinánxmaishi 'aisamairai banaia a unix ca Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi 'ima cëmëia. ²⁷ An Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'acë unin ca ësaquin 'ati 'icën: Papañuma titañuma tuácama 'imainun casunamëcë xanucamaribi 'aquinsa 'ianan masá nuitutia isquin ca 'aquinti 'icën. 'Aquianan ca an Nucën Papa Diosmi sinánquinma ënë menu 'icë ñuishi sináncë unin 'acësaribi oquin ñu 'aisama 'atima 'icën.

2

Raíri unishi nuibanan raíri 'atimotima

¹ Ën xucéantu, mitsux Nucën 'Ibu Jesucristo, ax Diossaribi upí, ami catamëcë 'ixun camina raíri unibëishi nuibananquin raíri uní timatima 'ain. ² Ënëx ca ësa 'icën. Ñuñu uni axa upiti mëníocanan, upí chupa pañuanan, curi manë mëñuax, anu mitsux timécënu atsínmainun ca ñuñuma uníxribi chupa 'atimará pañuax atsínti 'icën. ³ Atsiniami mitsun ñuñu uni a upí oquin biquin: Anu tsóti upí ënu ca tsót quixun canan ñuñuma uni aribi: 'Iisa tani nianan ca menu tsóbut cati, ax ca 'aisama 'icën. ⁴ Usoquin 'aquin camina camabi uni sënën nuibaquinma 'atima sinánñu 'ixun raírishi nuibanan raíri uni 'atimoin.

⁵ Ën nuibacë xucéantu, 'ën mitsu camainun ca cuat. Nucën Papa Diosan ca axa ënë menuax ñuñuirama unicama a caísia, atúxa ami upiti catamëcë 'ianan aín nëtënu abë 'inun, an nuibacë unicamax ca usai 'iti 'icë quiáxa aín bana quicësabi oquin. ⁶ Usa 'aínbi camina mitsun ñuñuma uni a —'aisama ca —quixun timaquin rabínmin. Ñuñuira uni an ca mitsu paránquin ñu mëëmianan tëmëramiquin mitsumi manánquin, an uníxa ami bëtsi uni ñui manáncëxun cuacë uninu buania. ¿Atux cara usama 'ic? ⁷ Usaquin 'ai ca Cristo, ax upí 'ixuan an mitsu ainan 'imicë a ñui 'atimati banaia. ¿Atux cara usama 'ic?

⁸ Aín bana raírínëxa quicësoi 'icësamaira oi a bana quicësoi 'iti Nucën Papa Diosan banax ca ëesai quia: “Mixmi upiti bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. A bana quicësabi oquin 'acë 'ixun camina mitsun Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'ain. ⁹ Usa 'aínbi camina mitsun, raíri unishi nuibanan raíri uni nuibacëma 'ixun, 'uchaquin Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin 'aiman. ¹⁰ Ësa ca. An

camabi aín bana cuënëo quicësabi oquin 'aquinbi Nucën Papa Diosan bana achúshi quicësa oquin 'acëma uni, an ca camabi Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësa oquin 'acëmasa 'aish 'uchaia. ¹¹ Nucën Papa Dios axa “Min xanuma 'ain camina xanubë 'itima 'ain” quiá, axbi ca “Uni camina 'atima 'ain” quiacëxa. Usa 'aínbi ca an aín xanuma 'ain, xanubë 'iquinmabi uni 'acë uni an Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'aima. ¹² Usa 'aínbi camina mitsux Nucën Papa Diosan, anun camabi unían ñu 'acë isti nëtën, mitsux caramina Jesucristomi catamëti axa cuëncësabi oi 'ia quixun isti cupí, upitishi bananan upíshi 'iti 'ain. ¹³ Anúan an camabi unin ñu 'acë isti nëtë anun ca Nucën Papa Diosan, an bëtsi uni nuibaquin 'aquincëma unicama a aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Usonan ca an bëtsi uni nuibaquin 'aquincë unicama ashi uisabi otima 'icën.

Jesucristomi catamëcë 'ixuan unin ñu upíshi 'ati

¹⁴ 'Ën xucéantu, an “ëx cana ami catamëti Jesucristonan 'ain” quiquinbi, Jesusan bana quicësabi oquin upí ñuishi 'acëma uni ax ca aín bana ñancáishi 'icën. ¿Usa unix cara Jesucristonan 'aish iéti 'ic? Ca 'itima 'icën. ¹⁵ Ësa ca. Axa Jesucristomi sináncë uni, bëbu 'imainunbi xanu, chupañuma 'ianan a piti ñuñuma isquin, ¹⁶ sapi camina mitsu achúshinën cati 'ain: Bëruánx ca cuantan, mina matsi ca mapút, pucháquin ca pit quixun. Usaquin caquinbi aña ñubi 'ináncëma 'aish camina min bana ñancáishi 'aish banáinshi quicë 'ain. ¹⁷ Usaribiti ca uni Jesucristomiisa catamëtia quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish aséabi Jesucristomi catamëcëma 'icën.

¹⁸ Unin sapi ca uni itsi cati 'icën: Mixmi Jesucristomi cana catamëti quimainunbi cana 'ën upí ñu 'ain. Mixmi —Jesucristomi cana catamëti — quicëbëtanbi cana minmi upí ñu 'aia iscëma 'ixun aséabi camina usa 'ai quixun sinántima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ën ñu upí 'acë 'ixun mi ismiti 'ain, 'ëx cana aséabi Jesucristomi catamëcë 'ai quixun. Usaía a uni quicë ax ca aséabi 'icën. ¹⁹ Min camina Nucën Papa Dios ax ca achúshishi 'icë quixun sinanin. Usaquin sinánti ca asábi 'icën. Usaquinmi sináncë 'aínbi ca ñunshin 'atimacamanribi —usa ca —quixun 'unani ami racuëtan bamai bërëruia. ²⁰ ¿Mix sinánñumasa 'ixun caramina 'unaniman, Jesucristomi cana catamëti quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish ca a uni Jesucristomi catamëcëmasa 'icën? ²¹ Ësa ca. Nucën rara, Abraham, an ca Nucën Papa Dios rabinuxun an cacësabi oquin aín bëchicë Isaac 'ati mënócëxa. Usaquin 'aia isi ca Nucën Papa Dios —Abrahamnën ca 'ën bana cuaquin 'ën cacësabi oquin 'aia, usa 'aish ca 'ënan 'icë —quixun quiacëxa. ²² Nucën Papa Diosan a cacësabi oquin Abrahamnën 'á cupí camina 'unanin, Abrahamnëx ca aséabi Nucën Papa Diosmi catamëcë 'iacëxa quixun. Usa 'ixun an cacësabi oquin 'acë 'aish ca Abraham aséabi ax 'icësamaira oi Nucën Papa Diosmi sináncëxa. ²³ Nucën Papa Diosan bana cuënëo axa a ñui quicësabi oi ca Abraham 'iacëxa, ësai quicë: “Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unani ca Abraham ami catamëcëxa. Usaía 'icë cupí ca Nucën Papa Diosan iscëx Abraham upíira uni 'iacëxa”. Usa 'icë ca Abraham unin, Nucën Papa Diosbë nuibanancë uni caquin anëacëxa.

²⁴ Usa 'ain camina mitsun 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca ami sináncë cupíshima, ami sinánquian ax cuëncësabi oquin ñu upí 'acë cupíribi, uni — ax ca aséabi upí 'icë —quixun isia. ²⁵ Usaribi oquin ca Rahab cacë xanu ax 'aisama 'ixunbia Israel uni rabé Jericó emanu 'icë unicaman 'atin rabanán, aín xubunu unëxun bëtsi bain cuantánun xucë, a cupí Nucën Papa Diosan upí isacëxa. ²⁶ Cananuna 'unanin, bamatancëx ca bëru ñunshínñuma 'aish uni aín

nami ñancáishi 'icën. Usaribi ca uni ax isa Jesucristomi catamëtia quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish, aín banax ñancáishi 'icën.

3

Upitishi cananuna banati 'ai quicë bana

¹ 'Ën xucéantu, mitsux camina camáxëshiira an axa Jesucristomi catamëcë unicama 'unánmicë uni 'itima 'ain. Camina 'unanin, usa uni 'ixunbi 'atima ñu 'ai camina raíri unicama 'acësamaira oquin 'uchocë 'iti 'ain. ² Camaxunbi cananuna ñu 'aisama 'ain. Axa uisaíbi 'atimati banacëma uni ax ca aséabi upí uni 'icën. A unin ca 'atimati banatisa tanquinbi tënëti 'unáncë 'ixun uisa ñu 'atima 'ati cara sinania, abi tënëti 'icën. ³ 'Ësa ca. Caballo niqunquin cananuna anun nitsinanabi anun buinati itsi aín cuëbínu təcërëcain. Usoxun cananuna nun cuëncësa oquin niqúnti 'ain. ⁴ Usaribi ca manë nunti 'icën. Chaira 'icëbi ca suñun bëcaquin buanía. Usa 'icëbi ca an niqincë unin, uinu cara cuainsa tania ami oquin anun chibíti axa chairama 'aínbi anúinshi puntëbianquin buanía. ⁵ Usaribi ca nun ana anúnu banacë ax 'icën. Chamaratsu nun cuëbí 'aínbi cananuna uisa ñuishi ñui cara, anun banain. Tsi chamaratsu bimicëxunbi ca chaira 'icëbi naë rëquiquiani chaquin cëñuia. Usaribi oquin ca nun anáxa chamará 'aínbi uisa banaratsu cara unin uni itsi ñuiabi, a bana chanioquin tsuácaruía, camabi menuxuan unin cuanun. ⁶ Tsi chamaratsu usaribi ca nun ana, a cupínu nun cuëbitan banacë, ax 'icën. Chamaratsu 'aínbi cananuna anun 'atimati banati 'ain. Usai banacë cupí nun sinánribi 'atima 'ixun cananuna ñu 'atimaribi 'ain. Usa 'ixun ca anúnu 'atimati banacë 'ixun nun bamati nëtë utámainun usabi nu 'imiti 'icën. Ñunshin 'atimanën 'apu anbi ca uni 'atimati banati sinánmia.

⁷ Unin ca camabi ñuina axa piánancë 'imainun ñuina pëchiu 'imainun men niricë ñuina 'imainun baca mëu 'icë ñuina a camabi aín cuëncësa oquin 'ati 'icën, usoquin ca 'aia. ⁸ Usa 'aínbi ca unin aín cuëbitan 'atimati banati ashi tënëtima 'icën. Usa 'ain ca uni usabi 'atimati banaia. Usa 'aish ca a unin bana anun uni bamati muca rosaribi 'icën. ⁹ Nun ana anúnu banacë, anúnbi cananuna Nucën 'Ibu Dios rabin, anúnribi cananuna uni, a Nucën 'Ibu Diosan asaribi oquin unio 'icëbi ami nishquin ami 'atimati banaquin ñu cain. ¹⁰ Nun cuëbitanbi cananuna Nucën Papa Dios rabin. Rabianan cananuna nun cuëbitan 'atimati banain. 'Ën xucéantu, usai 'iti ca 'aisama 'icën. ¹¹ ¿Anuaxa me mëúcüax 'unpax chiquicë, anuax cara bata 'unpax 'imainun muca 'unpáxribi uti 'ic? Ca utima 'icën. ¹² 'Ën xucéantu, ¿higueranën cara aceitunanën bimisa oquin tuati 'ic? Ca 'atima 'icën. ¿Uvasnënribi cara higueranën bimisa oquin tuati 'ic? Ca 'atima 'icën. Usaribiti ca anuaxa me mëúcüax 'unpax chiquicë anuax tashiñu 'unpáxbëbi bata 'unpax utima 'icën. Usaribiti cananuna nun cuëbitan Nucën Papa Dios rabianan 'atimati banatima 'ain.

Aserabi ñu 'unáncë 'iti bana

¹³ Micama uinu 'icëx caramina sinánñuira 'ianan upí oquin bana cuacë 'ain camina cëruti rabíquinma ñu upíshi 'ati 'ain. Usaquinmi 'aia isquin ca —a unix ca aséabi sinánñu 'ianan upí oquin bana cuacë 'icë —quixun unin 'unánti 'icën. ¹⁴ Usa 'aínbi camina mitsux unimi nishcë 'ianan uni itsimi sinánanima nutsi mixëshi ñuñu 'iti cuëncë 'ixun, rabiacaquin —ëx cana ñu 'unáncë 'ai —quixun sinántima 'ain. Usaquin sináncë 'aish ca min bana cëmëcë 'icën. ¹⁵ Usaquin sináncë unix ca Nucën Papa Diosan sinánmicëma 'icën. Ax ca an ënë menu 'icë ñuishi sináncë unin sináncësa 'icën. Ñunshin 'atimanën sinánmicë ca usa uni 'icën. ¹⁶ Axa nishanan ami sinánima uni itsimi nutsianan axëshi ñuñu 'iti cuëncë uni an ca upí oquin sináncëma 'ixun camabi 'atima ñu 'atishi sinania. ¹⁷ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan sinánmicë unin upí oquinshi

sinánquin upí ñu 'aia. Ca unibë nishananquinma nuibananquin bëtsi unían cacëxun cuaquin upí oquin bana sinánan uni itsiribi nuibaquin axa 'aquinsa 'icë 'aquinia. Usa unin ca cëmëma 'ixun paránanquinma aín quicësabi oquin 'aia. ¹⁸ Axa unibë nishanima upitishi banacë unicama an ca chuámarua 'ixun upí ñuishi 'aquin uni raíriribi chuámarua 'inun 'imia.

4

An ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicamasaribi 'itima bana

¹ ¿Uisa cupí caramina mitsúxbi nishananan ñu cananin? Mitsúnbi bëtsi bëtsi ñu 'atimaquin sinani camina usai 'icanin. ² Mitsun cuëencë ñu bicasi bënëquinbi bicëma 'ixun camina binuxun ami nishquin uni itsi 'acësa 'ain. Usa 'ixun bëtsi uni 'icësaribiti ñuñu 'iisa tani bënëquinbi bicasmati camina nishananan mëëananin. Usai 'iquinbi camina Nucën Papa Diosmi ñucácëma cupí mitsun cuëencë ñu bitsiman. ³ Ñucáquinbi camina ami ñucácë ñu a bitsiman, ax cuëencësabi oquinmami mitsux cuëencësa oquinshi Nucën Papa Dios ñucácë cupí. ⁴ Nucën Papa Diosmi manúxunmi mitsun cuëencësa oquinshi 'aia cana ësaquin mitsu cain: ¿Mitsun caramina 'unaniman, ënë menu 'icë ñuishi sináncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosbë upíma 'icë quixun? Uinu 'icë unin cara ënë menu 'icë ñuishi sinania ax ca ainanma 'aish Nucën Papa Diosmi nishcësa 'icën. ⁵ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ax ca ësai quia: “Nucën Papa Diosan ca ainan 'icë nu ñuñu. Usa 'ain ca an nubë 'inun nu 'ináncë aín Bëru Ñunshin Upí ax bëtsi ñu 'aquinmanu ax cuëencësa oquinshi 'ati cuëënia”. A banax ca asérabi 'icën. Usa ca ax 'icë quixunu 'unánti oquin ca Nucën Papa Diosan aín uni usoquin cuëëniacëxa. ⁶ An nu sinánmicë ñuishi nun 'anun ca Nucën Papa Diosan nu 'aquintancëxun nuibaquin nua 'aquincë usamaira oquin 'aquintëcënia. Usa 'ain ca aín bana ësai quia: “Nucën Papa Diosan ca axa rabícë unicama a timanan axa —'ëx cana usa 'ai —quiaux rabícëma unicama nuibaquin 'aquinia”. ⁷ Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan bana cuati ami catamëti ax cuëencësabi oishi 'iti 'ain. Usai 'iquin camina ñunshin 'atimanëan 'atima ñu 'ati mitsu sinánmisa tancëxunbi a ñu 'ati tënëquin 'atima 'ain. Usai 'ia ca ñunshin 'atimanën ubíoquinma mitsu ënti 'icën. ⁸ Asérabi upiti ami sinani Nucën Papa Diosbë banaquin camina an nuibaquin sinánmicëxun, ax ca mitsubë 'icë quixun mitsun nuitu mëu upí oquin 'unánti 'ain. An ñu 'aisama 'acë unicama, cana mitsu cain: Unia aín mëcën chuañuma 'inun mëchucacësaribiquin ca min sinan upí 'inun min ñu 'atima 'acëcama ën. —Nucën Papa Diosnan cana 'ai —quicë 'ixunbi ainanma unicaman 'acësaribi oquin ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicama, mitsúxribi ca sinanat, Nucën Papa Dios cuëencësabi oíshimi 'inun. ⁹ —Nucën Papa Dios cuëencësabi oi cana 'ima —quixun sinani ca masá nuituti 'in. Cuëëni cuaicë 'aishbi ca a ëni masá nuituti bëunan mëscut. Chuámarua taními cuëencë a ëni ca masá nuitut. ¹⁰ —'ëx cana an iscëx 'aisamaira 'uchañu 'ai —quixun sinánquinmi cacëxun ca Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsun 'uchacama tërëquin upíra 'aishmi cuëënun mitsu 'imiti 'icën.

Ñuquin uni itsi 'atimotima

¹¹ 'Ën xucëantu, cana mitsu cain, Jesucristomi sináncë 'aish camina axribia ami sináncë unicamabë ñuianantima 'ain. Axa abëa Jesucristomi sináncë uni ñui —ax ca 'aisama 'icë —quicë uni ax ca —Nucën Papa Diosan banax ca 'aisama 'icë —quicësa 'icën. Usai qui camina mitsux Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'aíma a banax ca cuatima 'icë quicësa 'ain. ¹² Usai ca uni 'iti 'icë quicë bana nu 'inan ax ca achúshi, Nucën Papa Dios, ashi 'icën. A bana 'inan 'ixun ca unin cara a bana quicësabi oquin 'aia quixun isti 'icën. Usa 'ixun

ca axa xëñibua 'aínbi abë 'iti unicama a iëmianan axa abë 'itima unicama a xëñibua 'aínbi abë 'itimoquin ënti 'icën. ¿Usa 'aínbi caramina minmi uni itsi 'atimonun mix añu 'ain?

Usai caranuna imëishi 'iti 'ai quixun cananuna 'unanima quicë bana

¹³ Ënë banaribi 'ën mitsu camainun ca cuat. Micama raírinëx camina ëesai quin:

—Bëri cuanima cananuna imëishi anuxun ñu 'ai bëtsi ëmanu cuanti 'ain. Cuanx bëbatancëxun cananuna achúshi barin anu 'iquin ñu bitancëxun maruquin 'itsa curíqui biti 'ain. ¹⁴ Usai quiquinbi camina uisai caramina imëishi 'iti 'ai quixun 'unaniman. Uisa cara nun tsóti 'icë cananuna 'unaniman. Ax ca 'ibútancëxa curu nëtë bënëtishi nëtécë usaribi 'icën. ¹⁵ Usai quima camina ëesai quitu 'ain: Nucën 'Ibu Dios cuëncëbë, bamacëma 'ixun cananuna nun sináncë ñu 'ati 'ain. ¹⁶ Usa 'aínbi camina mitsux —'ënbi cana usaquin ñu 'ati 'ai —quiax cërúanan rabbitin. Usai 'iti ca 'aisama 'icën. ¹⁷ Ësa ca: An usaquin 'ati ca upí 'icë quixun 'unánquinbi usaquin 'acëma uni ax ca 'uchaia.

5

Ñuñu uni usai 'iti ca 'aisama 'icë quicë bana

¹ Ñuñuira unicama, mitsúnribi camina 'ën cacëxun cuati 'ain. Mitsúxmi 'aisamaira ñuñu 'ianan curíquiñu 'aish, a cupí tëmëрати sinani camina masá nuituti inti 'ain. ² Mitsun curíqui 'imainun mitsun ñucamaribi ca chëquiisa 'icën, mitsun chupa upíburibi ca nacuaxan piisa 'icën. ³ Mitsun manë ñu curi 'acë 'imainun manë uxua 'acë, mitsun curíquicamaribi ca puibuisa 'icën. Usa 'aish ca a ñucama chëqui nëtéti 'icën. Tsin nëncëxa ñu nëtécësa usaribitia mitsun ñucama nëtëmainun camina mitsúxribi tëmëрати 'ain. Nucën 'Ibu Jesucristo utécënti 'urama 'aínbi camina ñuñu 'itishi sinánquin mitsunainshia 'inun ñu bucúnruan. ⁴ An mitsu naëñuxun ñu mëëxuncë uni camina cupíocëma 'ain. Cupíocëma 'aish ca mitsu ñui banaia. Usaquian mitsu ñuia ca ángelcaman 'apu, Nucën 'Ibu Dios, an cuaxa. ⁵ Ënë menuax camina 'aisamaira ñu upíñu 'aish mitsux cuëncësabi oi 'ian. Usa 'aish camina aín 'ibúan 'aracacë ñuina anun 'ati nëtë sënëncëbëtan 'anuxun rëracamicësa 'ain. ⁶ Mitsun camina 'uchañuma unibi 'uchoquin 'an. Usoquinmi 'acëxunbi ca atun mitsu cupicëma 'icën.

Usai cara ñu 'icëbëbi bënëtima Nucën Papa Diosbë banati

⁷ 'Ën xucëantu, Nucën 'Ibu Jesucristo utámainun camina tëmëraibi bënëquinma anúan uti nëtë caínti 'ain. An ñu 'apácë unin ca ñu 'apátancëxun anun aín bimi biti nëtë sënëntamainun cainia. Usa 'ixun ca mitabutancëxa sënëncëbëtan ñu 'apátancëxun bënëquinma canitancëxuan tuaia aín bimi binuxun cainia. ⁸ Usaribi oquin camina mitsun, —Nucën 'Ibu Jesucristo anun utécënti nëtë ca 'urama 'icë —quixun sinánan masá nuituti bënëtima cuëenquin caínti 'ain. ⁹ 'Ën xucëantu, Nucën Papa Diosan anun camabi uni aín nuitu 'unánquin uisoquin cara ñu 'axa quixun isti nëtë 'urama 'ain, camina mitsúxmi an 'uchocëma 'inun, uni raíribë ñuianani nishanantima 'ain. ¹⁰ 'Ën xucëantu, camina an Nucën 'Ibu Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'iásaribiti 'iti 'ain. Atun ca tëmëraquinbi bënëquinma tanshiacëxa. ¹¹ Uicaman cara tëmëraquinbi bënëquinma tanshitia ax ca upí oquinshi sinani cuëenia quixun cananuna 'unanin. Mitsun camina Jobnëxa 'aisamaira tëmëraibi Nucën 'Ibu Diosmi catamëa a bana ñuia cuan. Cuacë 'ixun camina 'unáncanin, uisaira oquin cara Nucën 'Ibu Dios an nuibaquin uni 'aquincë 'ixun a uni 'aquiancëxa quixun.

¹² 'Ĕn xucĕantu, bĕtsi banacama cuaquinbi camina ĕnĕ banaira sinánti 'ain. Mitsux camina mitsun bana isa asĕrabi 'icĕ quixun unin cuanun — naitanbi cuamainun cana mi cain —quianan —menbi cuamainun cana mi cai —quitima 'ain. Uisa ñubi cara, a ñui camina —cana asĕrabi mi cai —quiax quitima 'ain. Usai quima camina asĕrabi banáinshi banati 'ain, Nucĕn Papa Diosan mitsu 'uchotĭma cupí.

¹³ Micama uinu 'icĕx caramina masá nuituti bĕtsi sinani camina Nucĕn Papa Diosbĕ banati 'ain. Micama uinu 'icĕx caramina cuĕĕni chuámarua tani camina Nucĕn Papa Dios rabi cantati 'ain. ¹⁴ Uix cara ñucĕ 'icĕ, anribi ca Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushicama camiti 'icĕn, xĕni ron 'aquian, an pĕxcunun Nucĕn 'Ibu Jesucristo ñucáxuni unun. ¹⁵ Asĕrabi ca an ĕnĕ uni pĕxcuti 'icĕ quixun sinánquinmi a ñucáxuncĕxun ca Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn ñucĕ uni pĕxcuti 'icĕn. Pĕxcüanan ca aín 'uchacama tĕrĕnxunti 'icĕn. ¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi min 'atimaquin sináncĕ a ñuixuananquin abĕmi Jesucristomi catamĕcĕ uni raíribĕ mia usa ñucama mĕnioxunun Nucĕn Papa Dios ñucáxuananti 'ain. Upíira oquin sinánquin ñucácĕ cupí ca Nucĕn Papa Diosan upí oquin uni 'aquinti 'icĕn. ¹⁷ Elías, an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana unicama ñuixuncĕ uni, an ca nusaribi uni 'ixunbi 'uía 'ibuaxma 'inun Nucĕn Papa Dios ñucácĕxa. Usa 'ain ca an ñucácĕsabi oi rabĕ 'imainun achúshi baritia, 'imainun achúshi mĕcĕn 'imainun achúshi 'uxĕn 'uí 'ibuama 'icĕn. ¹⁸ Usaía 'icĕbĕtan Nucĕn Papa Dios amiribishi ñucátĕcĕncĕbĕa, 'uí 'ibútĕcĕncĕbĕ ca menu 'icĕ ñucama cotĕcĕni bimiacĕxa.

¹⁹ 'Ĕn xucĕantu, micama achúshinĕn Nucĕn Papa Diosan bana ĕncĕ 'icĕbi bĕtsi uni sinanamiquin ami catamĕtĕcĕnun 'imicĕbĕtan,²⁰ camina 'unánti 'ain, ui unin cara usoquin uni 'uchañu 'icĕbi sinanamia, an ca a uni Nucĕn Papa Diosnan 'inun iĕcĕ 'ianan aín 'uchacama tĕrĕncĕ 'inun 'imiti 'icĕ quixun. Ashi, Santiago.

PEDRONĒAN A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

Axa bĕtsi bĕtsi menuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pedronĕn quirica cuĕnĕoxuan

¹ Ēx cana Pedro, aín bana unicama ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. Mitsun nĕtĕnuax bĕtsi bĕtsi menu tsóti cuan 'aíshmi Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia, a nĕtĕcamanu 'icĕ cana ĕnĕ quirica mitsu buánmin. ² An sinánsabi oquin ainan 'inun ca Nucĕn Papa Diosan mitsu caísacĕxa. Aín Bĕru Ñunshin Upitan 'imicĕxmi ainanshi 'aish ax quicĕsabi oi 'inun mitsu 'imianan ca Jesucristo bama cupí mitsun 'uchacama tĕrĕnquin mitsun nuitu upí 'imiaxa. Usaími mitsux Nucĕn Papa Diosan nuibacĕx 'icĕsamaira oi chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

Usai 'itia unin ñuia

³ Nucĕn Papa Dios, ax Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn Dios 'ianan aín Paparibi, a cananuna rabiti 'ain. An ca nu nuibaquin bamaxbia baísquia Jesucristo an nun 'uchacama tĕrĕncĕxnu bacĕntĕcĕncĕsa 'aish, ainan 'inun nu 'imiaxa, ĕnĕ nĕtĕnuax ainan 'aishnu aín nĕtĕnuribi 'inun. ⁴ Nucĕn Papa Diosan ca mitsúxmi aín nĕtĕnu abĕ 'itioquin mĕníocĕxa. A nĕtĕnuax ca uisa ñubi, ĕnĕ nĕtĕnuax 'icĕsari chĕquianan cĕñútima 'icĕn, anu ca uisa 'uchabi 'aíma 'icĕn. Usabi ca xĕnibua 'aínbi 'iti 'icĕn. ⁵ A nĕtĕnu 'iisama pain 'aíshmi ĕnĕ nĕtĕnuaxbi ami catamĕtia isquin ca Nucĕn Papa Diosan aín cushínmi ñu 'atima 'aíma upíshi 'inun mitsu bĕrúanquin 'aquinia, an mĕníosabi oími Jesucristoa utĕcĕncĕbĕ aín nĕtĕnu abĕ tsónun.

⁶ Acama sinani camina mitsux uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima cuĕĕnin, ĕnĕ menu 'aish tĕmĕraibi. ⁷ Ēnĕx ca ĕsa 'icĕn. Asĕrabi cara curishi 'icĕ isnuxun ca unin curi tsi rĕquirucĕnu xaroquin tania. Usaribiti camina mitsux caramina ami catamĕcĕ 'ai quixun isnuxun Nucĕn Papa Diosan tancĕ 'iti 'ain. Curi 'aishbi ca cĕñúti 'icĕn. Usa 'aínbi camina tĕmĕraquinbi Nucĕn Papa Diosmi catamĕquin ĕncĕma 'aish curisamaira 'iti 'ain. Usaquin tancĕxbimi asĕrabi ami catamĕti 'ain ca utĕcĕnquin Jesucristonĕn —asĕrabi 'ĕnan 'aish camina 'ĕbĕ 'aish cuĕĕnti 'ai —quixun mitsu cati 'icĕn.

⁸ A isúnmabi camina mitsun Jesucristo sinanin. Usa 'ain camina a isaxmabi ami sinani chuámarua tani cuĕĕinra cuĕĕnin, anúnmi uisairai caramina cuĕĕni quixun nu ñuixunti bana 'aíma 'aínbi. ⁹ Ami catamĕcĕ cupí ca mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'iananmi ainan 'inun Nucĕn Papa Diosan mitsu iĕmiaxa.

¹⁰ An Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman ca —Nucĕn Papa Diosan ca aín 'uchacama tĕrĕanan uni ainan 'inun iĕmiti 'icĕ —quixun cuĕnĕoquinbi uisai quicĕ cara a bana 'icĕ quixun 'unánma 'icĕn. 'Unáncatsi quiax ñucacanáquin Nucĕn Papa Diosan bana amiribi amiribi isquinbi ca 'unánma 'icĕn. ¹¹ Cristo ĕnĕ menu ucĕma 'aínbi ca aín Bĕru Ñunshin Upitan sinánmicĕ 'ixun, an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman 'unáncĕxa, tĕmĕrax bamatancĕx baísquitancĕx ca Cristo aín Papasaribi 'Apu 'aish abĕ tsóti 'icĕ quixun. Usaquin 'unánquin ca uisa uni cara Cristo 'iti 'icĕ quixun 'unántisa tanan uínsaran cara uti 'icĕ quixun 'unántisa tancĕxa. ¹² Usai Cristo 'itia Nucĕn Papa Diosan 'unánmicĕxun ca atun isquinmabi, atun rĕbúnqui 'ixun cananuna nun a ñucama isnuxun 'ai quixun 'unáncĕxa. A bana Cristo ñui quicĕ, a ca a Nucĕn Papa Diosan naínua xucĕ aín Bĕru Ñunshin Upitan 'amicĕxun aín unicaman mitsu ñuixunia. A bana ca ángelcamanribi uisai quicĕ cara quixun cuaisa tania.

Jesucristomi catamēcē uníxa usai upí 'iti bana

¹³ Usa 'ain camina Jesucristonan 'ixun upí oquin sinani ax quicēsabi oi 'iti 'ain. 'Iquin camina Nucēn Papa Diosan ca abēmi aín nētēnu 'iti mēnócēxa quixun sinani cuēēnquin Jesucristo anun uti nētē caínti 'ain. ¹⁴ Ainan 'ixun ax quicēsabi oquinshi ñu 'aquin camina bēráma Jesucristomi catamēquin Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'ixunmi cuēēan ñucama 'atēcēntima 'ain. ¹⁵ Nucēn Papa Dios, an mitsu ainan 'inun Jesucristomi sinánmia, ax ca uisa 'uchañumabi 'icēn. Usa 'ain camina mitsúnribi añu 'uchabi 'atima 'ain. ¹⁶ Ēsai ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quia: “Ēx uisa 'uchañumabi 'aish upíira 'ain camina mitsúnribimi upíira 'inun uisa 'uchabi 'atima 'ain”.

¹⁷ Nucēn Papa Diosan ca camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun isia. Usa 'ain camina mitsun —Nucēn Papa Dios ax ca 'ēn Papa 'icē —quixun sinani aín nētēnu 'inux ēnē nētēnu pan 'iquin ñu 'atima 'atimi racuēquin upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁸ Mitsun raran Jesucristomi sinánti 'unánma 'aínmi usaribi oquin sinaniabi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iēmiquin mitsu Jesucristomi sinánmiaxa. Camina 'unanin, curi 'imainun curíqui 'imainun bētsi ñucama axa cēñúti a cupíbi ca Nucēn Papa Diosan mitsu iémicēma 'icēn. ¹⁹ Usama ca. Judíos unicaman aín 'ucha cupí uisaíbi 'icēma carnero aín upíira rēmia 'aínbi ca aín imi 'apatí Cristo bamacē a cupí mitsun 'ucha tērēnquin ainan 'inun Nucēn Papa Diosan mitsu iēmiaxa. ²⁰ Cristo ca usai 'iti 'icē quixun ca camabi ñu unioisama pain 'ixunbi Nucēn Papa Diosan mēnócēxa. Usaquian mēnío 'ain ca aín uti nētē sēnēncēbēishi usai 'inux Cristo ēnē menu uacēxa, mitsúxmi ami catamēnun. ²¹ Usa 'ain camina an Jesucristo bamacēbi baísquimitancēxun aín nētēnu abē 'inun 'imicē cupí ami sinanin, Nucēn Papa Dios an ca asérabi ax quicēsabi oquin mitsu 'imiti 'icē quixun 'unani.

²² Aín Bēru Ñunshin Upitan 'imicēx Jesucristomi catamēti ax cuēēncēsabi oi 'iquin axa mitsux 'icēsaribiti Jesucristomi catamēcē uncamabē upiti nuibananaxun camina ñu 'atima 'ati ashiquin ēan. Usa 'aish camina bērí 'icēsamaira oi asérabi cuēēnquin upí oquinra sinani atubē nuibananti 'ain. ²³ Unishi 'inuan aín titan tuacē 'aish ca uni bamaia. Usa 'aínbi ca axa xēnibua 'aínbi usabi 'iti, aín bana a cuatia Nucēn Papa Diosan mitsu bacēntēcēncēsa 'imiaxa. ²⁴ Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca ēsai quia:

Basix ca upí 'itancēxbi chushia. Ro uax ca upíira 'itancēxbi tiriqúi nētētia.

Usaribiti ca camabi uni bamai aín upí nētētia. ²⁵ Usa 'aínbi ca Nucēn

'Ibu Diosan bana xēnibua 'aínbi usabi 'ia.

Ēnē banax ca —Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē — quixuan aín unicaman mitsu ñuixuncē a 'icēn.

2

¹ Usa 'ain camina Nucēn Papa Diosnan 'ixun ñu 'atimacama, cēmēti, uni paránti, nutsiti, unibē ñuiananti, acama ēnti 'ain. ² Bērí bacēncē tuacēn ca anun caninuxun aín titan xuma 'ati cuēēnia. Usaribi oquin camina Nucēn Papa Diosan bana upí oquin 'unánti cuēēnti 'ain, ainan 'aish aín cuēēcēsabi oquin 'ai ami cushicē 'inuxun. ³ Usai 'i camina Nucēn 'Ibu Diosmi sinánquin ax ca asérabi upí 'icē quixun 'unáncē 'aish aín bana 'unánti cuēēnti 'ain.

Cristo ami xubu raroti maxáxa

⁴ Usa 'ain camina axa bamatimoi tsócē, Jesucristo, a sinani ami catamēti 'ain. Judíos unían cuēēncēma 'aíshbi ca anun cuēēnquin Nucēn Papa Diosan iscēx ax upíira 'icēn. Unían xubu 'aquin maxax upí ami xubu raroti caíscē usaribi ca Jesucristo 'icēn. ⁵ Usa 'ain camina mitsux a xubumi bucúnrucē maxáxa 'ain. Jesucristomi catamēcē 'aíshmi asaribi upí 'inun ca Nucēn Papa

Diosan ainan 'inun mitsu 'imiaxa. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upía mitsubë cupí bëtsibë bëtsibë nuibanani, bëtsin sináncësaribi oquin sinani achúshisa 'ain. Usa 'ixun camina Jesucristo cupí ainan 'ixun Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin ñu 'anan a rabianan unicama a ñucáxunti 'ain. ⁶ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ax ca ësai quia:

'Ën cana maxax upí nancësa oquin uni achúshi, Sión cacë matá me anua Jerusalén 'icë, anua 'inun 'imiti 'ain. Unían xubu 'anuxun maxax upí ami xubu raroti caíscë usaribi oquin 'ën caíscë ca ax 'icën. Axa ami catamëcë unicaman ca isti 'icën, an ca asérabi ax quicësabi oquin atu 'aquinia quixun.

⁷ Ami catamëcë 'ixun camina mitsun anun cuëencë ñu upí sináncësamaira oquin a sinánti 'ain. Mitsux usai 'icëbëbi ca axa ami catamëcëma unicamax Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësa 'icën:

An maxax xubuacë unían bitancëxun a cuëenquinma racáncë 'aíshbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti.

⁸ 'Imainun ca Nucën Papa Diosan bana ësai quia:

A maxáxmi ca uní raírinëx tatíqui chacáti 'icën, a maxax chami chacati ca nipacëti 'icën.

Maxax ñui quicë 'aíshbi ca a bana Cristo ñui quicë 'icën. An Jesusan bana cuaquinbi asérabi ami catamëquin aín bana quicësabi oquin 'acëma ax ca uni maxáxmi tatíqui nipacëcësaribi 'icën. Ui unicamax cara usai 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan bëráma 'unáncëxa.

Nucën Papa Diosnan unicama ñuicë bana

⁹ A unicama usa 'aínbi camina mitsux Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísa 'ain. Usa 'ixun camina ax cuëencësabi oquin 'anan aín unicama a ñucáxunin. Camina an 'imicëx upí 'aish aín uni 'ain. Usa 'ixunmi a rabiquin an 'acë ñucama camabi uni ñuixunun ca Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'inun caíscëxa. Mitsux bëráma bëanquibucënu nicësa 'iá 'aíshbi camina bërí an 'imicëx xabánu nicësa 'ain, axa mitsubë 'ain. ¹⁰ Bëráma Nucën Papa Dios 'unáncëma 'iá 'aíshbi camina mitsux bërí aín uni 'ain. An ca mitsu nuibaquin 'aquinti 'icë quixun 'unáncëma 'icëbia Nucën Papa Diosan nuibaquin mitsun 'uchacama tërënxuan 'aish camina ainan 'ain.

Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iti bana

¹¹ 'Ën nuibacë xucéantu, cana mitsu cain, Nucën Papa Dios mitsun 'Apu 'ain ca aín nëtëx mitsunanribi 'icën. Usa 'ain camina ënë menu 'aish unia aín menumabi 'icësaribi 'ain. Usa 'aish camina anbia 'atimaquin sináncë cupía 'atima ñu 'acë uníxa 'icësaribiti 'itima 'ain. Usa unix ca Nucën Papa Diosbë upí 'ima. ¹² An Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma unicaman isnun camina mitsux upitax bucuti 'ain. Usaími 'ia isi ca atux an ñu 'atima 'acë uni 'acësa oquin mitsu ñui 'atimati banacë 'aíshbi mitsúnmi upí oquin ñu 'aia isá 'ixun anúan an camabi unin ñu 'acë isti nëtën Nucën Papa Dios rabiti 'icën.

¹³ Nucën 'Ibu Jesucristomi sináncë 'ixun camina camaxunbi mitsun 'apucama ënë menua unin 'apu 'imicë, axa quicësabi oquin ñu 'ati 'ain. Amíira unicama cushicë 'apucëñunbi, ¹⁴ camina an anëcë aín unicaman banaribi tanti 'ain. Atux ca unían uisa ñu cara 'aia mëníonuan 'apun 'imicë 'icën. An 'amicëxun ca atun axa 'uchacë uní usaquin 'atëcënxunma 'anun castícania. Usaquin 'anan ca an ñu upí 'acë unicama a nuibaquin —mix camina upí 'ai —quixun caia. ¹⁵ Mitsúnmi upí ñuishi 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia. Usaquinmi 'aia isi ca an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'ixun an upí oquin sináncëma unicama ax mitsumi uisaíbi banatima 'icën.

¹⁶ Mitsun upí ñuishi 'ai camina 'apucamami racuétima 'ain. Usa 'aishbi camina —'ëx cana camabi unin iscëx upí uni 'ai —quixun sinánquin amo cëmëanan ñu 'atima unëxun 'ati sinántima 'ain. An asérabi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquinshi 'acë unisa camina 'iti 'ain. ¹⁷ Camabi uni camina upí oti 'ain. Axa Jesucristomi catamécë unicama camina nuibati 'ain. Nucën Papa Diosmi camina racuëti 'ain. Racuéanan camina mitsun 'apu quicësabi oquin ñu 'ati 'ain.

Cristo tëmërasaribi oía aín unicamax tëmëрати bana

¹⁸ Uni ñu mëëxuncë 'ixun camina ami ñu mëëxuncë unían mi 'amicëxun 'aisama tanquinma a 'anúan mitsu cacë ñu a upí oquin 'axunti 'ain. Usaquin camina an mitsu nuibacë unishima, an mitsu nuibacëma uniribi upí oquin ñu 'axunti 'ain. ¹⁹ An ñu mëëxuncë unían upí oquin ñu mëëxuncëxunbia an ñu mëëmicë unin 'atimoquin tëmëramicëxunbi ca an uni ñu mëëxuncë unin —'ëx cana Nucën Papa Diosnan 'ai —quixun sinánquin tanshiti 'icën. Usai 'iti ca Nucën Papa Diosan iscëx upí 'icën. ²⁰ Usa 'aínbi ca upí oquin ñu mëëiama, an mitsu ñu mëëmicë unin mitsu 'atimoquin tëmëramicëxunmi tanshitiabi Nucën Papa Diosan mitsu upí isima, mitsun 'ucha cupía usoquin mitsu 'aia isquin. Isanan ca upí oquinmi ñu mëëxuncëxunbia an mitsu ñu mëëmicë unin 'atimoquin tëmëramicëxunmi tanshiti Nucën Papa Diosan mitsu upí isia. ²¹ Usaími 'inun ca Nucën Papa Diosan mitsu aín uni 'imiäxa. Cristonën ca ñu 'atima 'acëma 'ixunbi mitsu cupí tëmëracëxa. Usaribi oquin camina ñu atima 'acëma 'aish tëmëraquinbi tanshiti 'ain. ²² Cristonën ca uisa ñu 'atimabi 'ama 'icën. 'Anan ca uisaquinbi uni paránma 'icën. ²³ Unían ami nishquin ñu cacëxunbi ca usaribi oquin cáma 'icën. Usa 'ixun ca unían 'atimoquin tëmëramicëxunbi uni —cana mi cupiti 'ai —quixun cáma 'icën. Cupiti sinánquinma ca —'ën Papa Diosan cuni ca upí oquin isquin mëníoti 'icë —quixun sináncëxa. ²⁴ Nun 'uchacama cëñucë 'aishnu amiribishi ñu 'atima 'atëcënima, ñu upíshi 'ai tsónun ca Cristo nun 'uchacama bicë cupí i curúsocënu bamacëxa. Mitsúxmi ñu 'atima 'ai 'insíncësa 'aishbi upí 'inun ca ax 'aisamaira oquin paë tënëi bamacëxa. ²⁵ Carneronëxa 'ibuñuma 'aish 'icësari camina mitsux 'iacën. Usa 'iá 'aishbi camina sinanati Cristomi catamëan. Amia catamëcëxuan aín 'ibun carnero bërüancësa oquin ca an upími 'inun mitsu bërüanquin 'aquinia.

3

Usai uni aín xanubë 'iti bana

¹ Xanucama, mitsuribi cana cain, min bënëan cacëxun cuaquin 'atimaquin sinanima camina abë upí 'iti 'ain. Usaími mitsux 'icëbë ca min bënë, Cristo ñu quicë bana cuaisama tancë 'aishbi, min cacëxmabi upitax 'ia isi sinanati 'icën, ² mixmi upí sinánñu 'aish abë upí 'ain. ³ Upíira upí 'iisa tanquin camina min bu 'aisamaira oquin mëníonan, curi ñun mëníocanan, chupa cupíira cupícë pañutima 'ain. ⁴ Usai 'ima camina mitsux upí sinánñu 'aish bëtsibë nishananima upitishi banati 'ain. Usai 'ia isquin ca bëtsin sinánti 'icën —a xanux ca aín nuitu upí 'icë —quixun. Usai upí 'iti ax cuni ca uisa 'aishbi cëñutima. Usai 'ími mitsux upí 'icë isi ca Nucën Papa Dios cuëënia. ⁵ Usaribi ca an Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aisa tancë xanucamaxribi 'iacëxa. Nucën Papa Diosmi catamëanan aín bana cuaquin ca aín bënë quicësabi oquin 'acëxa. ⁶ Usaribi oquin ca Saran aín bënë Abraham cuëëncësabi oquin 'anan aín bënë 'icëbi —'ën 'ibu —cacëxa. Mitsúxribi ñu upíshi 'anan, Nucën Papa Diosmi catamëti, uisa ñu cara 'icëbëbi racuëcëma 'aish camina Sara 'iásaribi 'iti 'ain.

⁷ Xanuñu unicamaribi cana ësaquin cain, min xanubë camina upí oquin sinani nuibananti 'ain. Axa xanu 'aish cushima cupíshima, mix 'icësaribitia

ax Nucën Papa Diosmi catamëcë cupí camina a nuibaquin 'aquinti 'ain, mitsúnmi usoquin 'aia isquian Nucën Papa Diosan mitsúnmi a ñucácë bana upí oquin cuati cupí.

Jesucristomi catamëquin upí ñu 'acë cupía ax tēmëracë unicama

⁸ Ënë banaribi cana mitsu cain, axa Jesucristomi catamëcë uni raírinën sináncësaribi oquin sinani camina atubë nuibananti 'ain, atúxa mitsun xucénsaribi 'ain. Camina bêtsibë camáxbi nuibanani 'aquianani rabítima 'ain.

⁹ An mitsu 'atimocë unicama camina cupiquin aribi 'atimotima 'ain. Axa mitsumi 'atimati banacë unimi camina mitsúxribi 'atimati banatima 'ain. Usai 'imi bêtsibë nuibanani upitax bucunun ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun mitsu caísacëxa. ¹⁰ Ësaribi ca Nucën Papa Diosan bana cuëño quia:

Ax upitax tsótisa tancë unix ca ñu 'aisama ñui banaima 'ianan cëmëi banatima 'icën. ¹¹ Ñu 'aisama 'ati ënquin ca ñu upíshi 'ati 'icën. Nishananíma ca unibë upíshi 'iti 'icën. ¹² Usai 'iquin ca 'unánti 'icën, Nucën 'Ibu Diosan ca an upí ñu 'acë unicama bërúanquin 'aquinquin aín bana cuaquin an ñucácësabi oquin 'aquinia quixun. Usa 'ixunbi ca an ñu 'atima 'acë unicama an 'aquinima.

¹³ Mitsúnmi upí ñu 'aia isía mitsu ñui uni mimi manáncëxbi ca cëmëi quicë 'iti 'icën. ¹⁴ Mitsúnmi ñu upí 'acë cupí tēmëraibi camina Nucën Papa Diosan 'aquincëx cuënti 'ain. Mimia uni 'icëxbi camina racuëti masá nuitutima 'ain.

¹⁵ Usai 'íma camina min nuitu mëu —Cristo ca asérabi 'ën 'ibu 'icë —quixun sinani ami catamëti 'ain. Unin mitsu —uisa cupí caramina Jesucristomi catamëquin abë tsoti sinani —quixun ñucácëxun anun cati bana 'unáncë camina 'iti 'ain. Usa 'ixun camina cëruti rabíquinma upí oquinshi cati 'ain. ¹⁶ A sinani masá nuitunuxun ñu 'atima 'aíma camina chuámashi 'iti 'ain. Usáimi mitsux Cristonën 'imicëx upitax 'ia isi ca an mitsu 'atimaquin ñuicë unicama —nuxnu quicë bana ax ca cëmë 'icë —quixun sinani rabínti 'icën. ¹⁷ Axa cuëëncëbëa, Nucën Papa Diosan uni aín ñu upí 'acë, a cupí tēmëratí asábi 'aínbi ca an ñu 'atima 'acë cupía uni tēmëratí ax aín 'uchabi 'icën.

¹⁸ Ax upí 'aíshbi ca Cristo camabi unin 'ucha cupí achúshitishi bamacëxa, unicama ami catamëti Nucën Papa Diosnan 'inun. Uni 'aish bamatancëxbi aín namibë aín bëru ñunshin 'itëcëni baísquiax ca bëtsi 'iacëxa. ¹⁹ Cristo bamatancëx baísquicëma pain 'ixun ca anua bama unicaman bëru ñunshin sipuacësa 'icë, anu cuanxun bana ñuixuancëxa. ²⁰ Bamacëma pain 'ixun ca a unicaman Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aisama tancëxa. Noénëan aín manë nunti 'amainun ca unicama aín ñu 'atima 'acëcama ënun quixun Nucën Papa Diosan caíancëxa. Caíncëxunbia aín ñu 'atima 'acë ëncëma 'icëa aín patsan bacan cëñumainun ca 'itsamashi ocho uníxëshi manë nunti mëu atsini iëacëxa.

²¹ Nucën Papa Diosan sinánmicëxa Noé manë nuntinu 'iruax iëasa, usaribiti cananuna nuxribi Nucën Papa Diosmi catamëti 'unpaxan nashimicë 'aish iëtin. Nun namia chuañuma 'inun cananuna nashimicë 'itima 'ain. Usai 'íma cananuna —Jesucristo baísquia cupía Nucën Papa Diosan nu upí 'imicë 'aish cananuna nun 'uchacama tērënce 'aish an iscëx upí 'ai —quixun sinani nashimicë 'ain. ²² Baísquitancëx naínu cuan 'aish ca Jesucristo ax Nucën Papa Diosbë 'Apu 'aish aín mëqueu 'icën. Usa 'icë ca ángelcama 'imainun uisa cushi cara anribi aín bana cuatia.

4

Nucën Papa Diosan a 'anun nu 'imicësabi oquin ñu upí oquin 'ati

¹ Uni 'ixun ca Cristonën tēmëraquin paë tancëxa. Usa 'ain camina 'unánti 'ain, mitsúnribi camina —sapi cana tēmëraquin paë tanti 'ai —quixun sinánti

'ain. Uin cara Jesucristonan cupí tēmëraquin paë tanxa an ca ñu 'atima 'ai 'uchati ëanxa. ² Usa 'ixun ca axa Jesucristomi sináncëma unin sináncësa oquin sinanima Nucën Papa Dios cuëëncësa oishi 'ia, anúan bamati nëtëa 'itámainun. ³ Bëráma camina axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicaman 'acësaribi oquin ñunshínquin ñu 'atima 'anan paëanan, paéñxun pi sharánan Nucën Papa Dios rabiquinma unían anbi sinánxun 'acë ñuishi rabiácën. Usaquin 'aquinbi camina a ñucama ëancën. ⁴ Usai 'iquinmi atubëtan ñu 'atëcëniama oquin ca unin —uisa cupí cara nubë niquinbi nu ëanxa —quixun sinánquin mitsu 'atimaquin ñuia. ⁵ Mitsu ñuiabi ca ax utëcënquin Cristonën a unicama 'imainun camabi uniribi, axa bamacëmacama 'imainun bamacëcamaribi —uisa carana ënë unicama oti 'ai —quixun isti 'icën, an 'acë ñucama 'unánquin. ⁶ Usai ca 'iti 'icë quixuan 'unánun ca bamacëma pain 'ixuan unicaman cuanun aín unicaman Cristo ñui quicë bana ñuixunia. A bana cuati Jesucristomi catamëcë 'aish ca aín unicama, camabi uni 'icësaribiti bamati 'aíshbi, Nucën Papa Dios 'icësaribiti nëtétimoi tsóti 'icën.

⁷ Anúan ënë menu 'icë ñucama cëñúti nëtë ca 'uramatia. Usa 'ain camina camabi nëtën upí oquin sinani Nucën Papa Diosbë banati 'ain. ⁸ 'Ianan camina mitsux aséribi nishananima nuibanani upítax bucuti 'ain. Bëtsi uni nuibacë 'ixun ca unin a unin 'uchacama ñuiquinma manuia. ⁹ Min xubunua aia camina bëtsi uni biisama tani bëtsi sinánquinma upí oquinshi biti 'ain. ¹⁰ Mitsúnmi raíri uni 'aquinun ca Nucën Papa Diosan uisa ñu caramina 'ati 'ai quixun mitsu 'imia. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan mitsu achúshi achúshi bëtsi bëtsi ñu mëëti 'anun 'imicë 'ixun mitsun ñu mëëti upí oquin 'ati 'ain. ¹¹ Uix cara banati 'icë, ax ca Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oi banati 'icën. Uin cara raíri uni ñu 'axunia an ca Nucën Papa Diosan cushiocëxun upí oquin 'ati 'icën. Usoquin camina Jesucristonan 'ixun, aña ñu caramina 'ai a Nucën Papa Dios cuëëntanun 'ati 'ain. Ax 'Apuira 'aish cushiira 'icë ca camabi unin rabiti 'icën, nëtë xëñibua 'aínbi. Usaquin ca 'ati 'icën.

Jesucristonan 'aish tēmërat

¹² 'Ën nuibacë xucëantu, mitsúnmi aséribi caramina Jesucristomi catamëti quixun 'unánuan bëtsi bëtsi ñu 'icëbë tēmëraibi camina ratuti —uisa cupí carana ësai 'i —quixun bënëtima 'ain. Camina sinánti 'ain, axa Jesucristomi catamëcë unicamax ca usari 'ia quixun. ¹³ Bënëquinma camina sinánti 'ain, ami nishquian unin bëtsi bëtsi ocëxa Cristo tēmërasaribi oquin cananuna nunniribi tēmërai quixun. Usaquin sinani camina tēmëraibi cuëënti 'ain, usaribiti 'Apuira 'aísha Cristo aia isi cuëënu. ¹⁴ Cristonan cupía unin mitsumi nishquin 'atimaquin ñuicëxbi camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí cushiira, axa mitsubë 'ain, cuëënti 'ain. Unían 'atimaquin ñuiabi camina mitsun Cristo rabin. ¹⁵ Mitsua Jesucristonan cupí unin bëtsi bëtsi ocëx camina a sinani rabíntima 'ain. Usa 'aíshbi camina uni 'acë cupí 'ianan ñu mëcamacë cupí 'ianan ñu 'atima 'acë cupí 'ianan ñuianancë cupími tēmëracë a sinani rabínti 'ain. ¹⁶ Usaquin ñu 'acëma 'aíshbi Cristonan 'icë cupía unin tēmëramicëxbi camina rabíntima 'ain. Rabínquinma camina Nucën Papa Dios rabiti 'ain, mitsúxmi aséribi ainan cupí.

¹⁷ An aín bana 'acë unibi ca Nucën Papa Diosan uisai cara 'ia quixun isia. Usa 'ixun ca an aín bana cuacëma unicama aira atun ñu 'atima 'acë isquin uisaira cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. ¹⁸ ¿Atux aín ñu 'atima 'acë ënquin ñu upí 'acë 'aíshbia, aín unicama iëtima 'aíshbi iëcë 'ain, cara ax ami catamëcëma 'uchaña unicama uisairai 'iti 'ic? ¹⁹ Usa 'ain camina tēmëraibi —Nucën Papa Dios cuëëncëbë cana ësai 'i —quixun sinánquin mitsun 'acësabi oquin upí ñuishi

'anan Nucën Papa Dios, an mitsu unio, an bërúanun ami catamëti 'ain, an ca aín quicësabi oquin 'ë bërúanti 'icë quixun 'unani.

5

Axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ësëti bana

¹ Axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamasaribi cana 'ëx 'ain. Usa 'ixun cana atúan 'acësaribi oquin Cristo camabi unin 'ucha cupía tēmëra, a ñuiquin bana ñuixunin. 'Anan cana atúxa 'icësaribiti Cristo utëcëncëbë aín nëtënu abë 'iti sinanin. Usa 'ixun cana axa Jesucristomi catamëcë unin cushicama mitsu ësaquin cain: ² Atun cushicama 'ixun camina Nucën Papa Diosan unicama bana ñuixunquin, atúxa upí nuituñu 'aish chuámarua bucunun 'aquinti 'ain. An carnero bërúancë unin aín carnero 'acësaribi oquin camina a unicama upía 'inun bërúanti 'ain. Usoquinmi 'anúan mitsu unin caíscë cupíshima camina asérabi 'aisa tanquin 'ati 'ain. 'Anan camina curíqui biti sinánxuinshima minbi asérabi 'aquinsa tanquin 'ati 'ain. ³ Apúxa unían ax quicësa oquinshi 'anun quiax quicësaribiti camina banatima 'ain. Usari 'íma camina mitsúnmi bana ñuixuncë unicamaxa usaribiti 'inun, upíshi 'iti 'ain. ⁴ Usoquin 'aia ca Jesucristo, unin 'acësamaira oquian an aín unicama bërúancë, an utëcënquin mitsu –asábi ca –quixun catancëxun aín nëtënuaxmi xënibua 'aínbi abë cuëënun mitsu 'imiti 'icën. Ënë nëtënuax cuaiquin canania uisa ñu cara 'inancëxun bitsia uni cuëëncëbëbi ca an bicë ñu chëquia. Usaía uni 'icë 'aínbi camina mitsux xënibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'aish cuëënti 'ain.

⁵ Usaribi oquin cana bënëá unicama ësaquin cain, mitsun cushicaman bana camina timaquinma cuati 'ain:

Nucën Papa Dios ca unia rabíti cuëënima. Usa 'ixunbi ca axa rabícëma unicama nuibaquin 'aquinia.

Usa 'ain camina –'ëx cana bëtsi unisamaira 'ai –quixun sinanima camáxbi bëtsin sinancësaribi oquin sinani upiti 'ësëananti 'ain. ⁶ Usa 'ain camina aín bana timaima uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima Nucën Papa Dios 'Apuira ami catamëti 'ain. Usaími 'ia ca an anúan 'ati nëtë ucëbëtan uisai cara 'iquin tēmëracë 'aishbimi usai 'icëmasa 'ianan asábiira 'inun mitsu 'imiti 'icën. ⁷ Uisaquin sinani caramina masá nuituti, aña ñu sinani caramina racuëti, a ñuiquin camina Nucën Papa Dios cati 'ain, an ca mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinia quixun 'unánquin.

⁸ Paru 'inúan cuëëruí aín piti bari nicësa, usaribiti ca ñunshin 'atimanën 'apu, uni ñu 'atima 'anun quixun sinánmianan Nucën Papa Diosmi sinánti ënminuxun bari nitsia. Usa 'ain camina mitsua paránti rabanan bërúancati 'ain. ⁹ Usa 'ixun camina ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbi Jesucristomi catamëquin usa ñu 'atima 'ain. Camina 'unánti 'ain, mitsu 'acësaribi oquin ca ñunshin 'atimanën 'apun, camabi menu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama tania quixun. ¹⁰ Usabi 'inúxmabimi tēmëracë ca Nucën Papa Diosan mitsu cushioquin Jesucristosaribi upí 'inun mitsu 'imianan –aín bana quicësabi oi cana asérabi 'iti 'ai –quixun 'unani ami cushinun mitsu 'imiti 'icën. Ax ca an mitsu nuibaquin 'aquincë 'ianan Jesucristonan cupí abëmi xënibua 'aínbi upitax 'inun caíscë a 'icën. ¹¹ Camabi unin ca Nucën Papa Dios rabiti 'icën, nëtë xënibua 'aínbi. Cëñútimoi ca axira cushiira 'Apu 'ia. Usai ca 'ia.

Bërúanxa 'inúan Pedronën Jesucristomi catamëcë unicama ca

¹² Nucën xucën Silvano, ax ca 'ën iscëx upiti Jesucristomi sinancë 'icën. Usa 'ain cana an mitsu buánxunun ënë quirica mitsu 'axuan. Ënë quiricanu 'ësëanan cana mitsu cain, an mitsu upí oquin cushionan 'aquincë cupí

camina asérabi 'unánti 'ain, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan mitsu nuibatia quixun. A ënima camina mixmi 'icësabi oi ami upiti catamëti 'ain.

¹³ Babilonianu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama, mitsu 'acësaribi oquian Nucën Papa Diosan ainan 'inun caíscë, acaman ca bërúanxmi 'icanun 'ën mitsu canun 'ë caxa. Marcos, 'ën bëchicësa, anribi ca bërúanxmi 'inun 'ën mi canun 'ë caxa.

¹⁴ Jesucristo cupí micamaxbi xucënza 'aish camina nuibanani bërúanx 'inun bëtsibë bëtsibë cananti 'ain.

Uicamax cara Jesucristonan 'icë ax chuámarua bucucanti cana cuëënin. Ashi, Pedro.

PEDRONĒAN ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

PedronĒan axa Jesucristomi catamēcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹ Ēx cana Simón Pedro, ax cuĕĕncĕsabi oquin 'anan aín bana uni ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. An nu iĕmicĕ Jesucristo, axbi Nucĕn Papa Diosribi 'aish upí 'ixuan nu 'acĕsaribi oquin ainan 'inun iĕmicĕ, mitsu cana ĕnĕ quirica buánmin. ² Mitsux Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesús an 'unánmicĕ 'aíshmi mitsúxmi 'icĕsamaira oí chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

Uisai cara axa Cristomi catamēcĕ unicama 'iti 'icĕ quicĕ bana

³ Nucĕn Papa Dios cushiira 'ianan aín nuitu upíira 'ixuan an nu ainan 'aish asaribi 'inun caíscĕ, an ca uisaira cara aín cushi 'icĕ quixun nu 'unánmiquin anúnu upitax 'iti 'imainun anúnu ax cuĕĕncĕsa oí 'iti a nu 'inánxa. ⁴ Ainan 'imiquin ca aín bana 'inánquin Nucĕn Papa Diosan uisaira oquin cara nu 'aquinti 'icĕ quixun nu 'unánmia. Usaquian 'unánmicĕx, a banami catamĕti camina an sinánmicĕsabi oquin sinánan uni itsían ñunshínquin ñu 'atima 'aia isquinbi, usaribi oquin 'aquinma upí ñuishi sinánti 'ain. ⁵ Usai mitsux Nucĕn Papa Diosmi catamēcĕ 'ixun camina upí 'ixun ĕnquinma ñu upíshi 'ati sinánquin 'ati 'ain. Upí ñu 'acĕ 'ixun camina Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oí caramina uisai 'iti 'ai quixun 'unánti 'ain. ⁶ Usai 'iti 'unáncĕ 'ixun camina ñu 'aisama 'aia tanquinbi tĕnĕanan cushixun Nucĕn Papa Diosan a 'anun mitsu 'ináncĕ ñu asĕrabi 'ati 'ain. Usaquin 'acĕ 'ixun camina mitsumi uisa ñu cara 'icĕbĕtanbi bĕnĕquinma tanshiti 'ain. Usaquin 'ai camina Nucĕn Papa Diosmi asĕrabi sinánti 'ain. ⁷ Usaquin sináncĕ 'aish camina bĕtsibĕ nuibananti 'ain. Usai 'iquin camina camabi uni nuibati 'ain.

⁸ Asĕrabi usai 'i camina an uni itsin Jesucristomi sinánun 'aquincĕma unisa 'itima 'ain. Usai 'i camina ñancábimi Nucĕn 'Ibu Jesucristomi sináncĕ 'itima 'ain. ⁹ Usa 'aínbi ca axa usai 'icĕma uni ax bĕxuñu unisa 'ianan a ñubi sináncĕma unisa 'icĕn. Usa 'ixun ca aín 'ucha ca tĕrĕncĕ 'icĕ quixun sinanima manúaxa. ¹⁰ Ēn xucĕantu, usa 'ain Nucĕn Papa Diosan ainan 'iti caíscĕ 'aish camina an cacĕsabi oí 'inux bĕrúanracati 'ain. Usa 'iquin camina Nucĕn Papa Diosmi sinánti ĕnquin ñu 'atima 'atima 'ain. ¹¹ Usai 'itancĕx camina Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nun 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Diosnan 'inun nu iĕmicĕ, an mĕníosabi oí asĕrabi aín nĕtĕnu abĕ cĕñútimoí 'iti 'ain.

¹² Uisai caramina Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oí 'iti 'ai quixun 'unani camina usai 'in. Usaími 'iabi cana ĕnímami mitsux 'icĕsabi oí 'inun sinánmitĕcĕnti 'ain, manúti rabanan. ¹³⁻¹⁴ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn 'unánmicĕxun cana 'unanin, 'ĕn bamati nĕtĕ ca 'urama 'icĕ quixun. Usa 'ain ca 'ĕn sináncĕx bamaquin ĕnĕ nĕtĕ ĕncĕma pan 'ixuinshi ĕnĕ ñucama 'ĕn mitsu sinánmitĕcĕnti asábi 'icĕn. ¹⁵ Ēx bamacĕbĕtanmi ĕnquinma usabi oquin 'anun quixun cana ĕnĕ banacama mitsu cuĕĕnoxunin.

An Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn aín cushínbi ñu 'aia isa unicama

¹⁶ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn cushi ñuixuanan aín utĕcĕnti ñuiquin nun mitsu cacĕ bana ax ca unían anbi sinánxun ñuicĕ banama 'icĕn. Nucĕn bĕrúnbi cananuna Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕan aín cushínbi ñu 'aia isacĕn. ¹⁷ Usaquin iscĕ 'ixun cananuna camabi unin 'unánuan, a ñui, Nucĕn Papa Dios ĕsai quia cuacĕn: “Ēnĕx ca 'ĕn nuibairacĕ 'ĕn Bacĕ Bĕchicĕ 'icĕn, a cupí cana chuáma tani cuĕĕnin” —quiax. ¹⁸ Anua Nucĕn Papa Diosan cushi 'ain cananuna matánu

Nucën 'Ibu Jesúsbe 'ixun, Nucën Papa Dios naínuax usai Jesucristo rabi quia asérami cuacën.

¹⁹ Usai banaia cuaquin cananuna 'unáncën, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuënëo bana quiásabi oi ca Jesucristo 'iixa quixun. Mitsúnmi upí oquin a bana sinánti ca asábi 'icën. Lamparinën bēánquibucēnuxun pēcacēbētan cananuna xubunu 'icë ñu upí oquin isquinmabi isin. Usaqin isquinbi cananuna barían pēcacēbētainra upí oquin isin. Usaribi oquin camina a unicaman bēráma cuënëo bana 'unánquinbi asérami mitsun nuitunubi Cristo 'icēbētainra, uisai cara a bana quia quixun upí oquin 'unánti 'ain. ²⁰⁻²¹ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama ca anbi sináncë bana unicama ñuixuanma 'icën. Ax asérami aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun ca Nucën Papa Diosmi upiti catamēcë 'ixun ax cuēēncēsabi oquin bana ñuixuancëxa. Usa 'ain camina asérami 'unánti 'ain, unin ca anbi sinántancëxun Jesucristo ñuiquin bana cuënëoma 'icë quixun.

2

An Nucën Papa Diosan banama, bana itsi ñuixuncë uni ñui quicë

¹ Usa 'aínbi ca 'iacëxa, uni raíri, an —Nucën Papa Dios ca usai quia —quixun cēmëquin anbi sináncë bana nucën raracama ñuixuncë. Usaribiti ca an mitsu bana ñuixunti uni cēmëquin parani mitsubë 'iti 'icën. Atúnbi sinánxun ca Nucën Papa Diosan banamabi 'atima bana ñuixunquin, Nucën 'Ibu Jesucristo ami catamētia uni Nucën Papa Diosnan 'iti, ami catamēaxma 'inun quixun ñuixunquin uni sinanamiti 'icën. Usaqin 'acë 'aish ca a unicamax bēnētishi cēñúti 'icën. ² A unicaman 'aia isquin ca 'itsa unin usaribi oquin ñu 'atima 'ati 'icën. Atúxa usai 'icë cupí ca uni Jesucristo ñuicë bana ñui 'atimati banati 'icën. ³ A unicaman ca mitsun curíqui biti cupíshi cēmëquin paránquin Nucën Papa Diosan banamabi, anbi sináncë bana mitsu ñuixunti 'icën. Usaqian 'acë cupí ca iétima cēñúti 'icën, usai atux 'itia Nucën Papa Diosan mēníosabi oi.

⁴ Nucën Papa Diosan ca axa 'uchacë ángelcama aín 'ucha tērēnquinma aín nētēnua chiquínquin anúan an camabi uni isti nētē utámainuan, anu atux tēmērai 'iti, bēánquibucēnu manē risin tēcērēcacësa 'aish anubi 'inun 'imiácëxa. ⁵ Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan nētē ióñu, an aín bana cuacëma unicama atun ñu 'atima 'acë tērēnquinma camabi me mapumiquin baca cēñumiacëxa. Usonan ca an ami sinánun aín bana ñuixuncë, Noé, acēñun mēcën achúshi 'imainun rabé unishi Nucën Papa Diosan iēmiácëxa. ⁶ Usonan ca Nucën Papa Diosan ëma rabé, Sodoma 'imainun Gomorra cacë, 'imainun anu 'icë unicamaribi atun ñu 'aisama 'acë cupí aín chimapuishi 'itánun nēancëxa. A bana cuatía an ñu 'atima 'acë unicama ñu 'atima 'atimi racuēti oquin ca Nucën Papa Diosan usoquin Sodoma 'imainun Gomorra 'acëxa. ⁷ Sodomacēñun Gomorra nēnquinbi ca Nucën Papa Diosan Lot cacë uni, axa upí 'aish unicaman ñu 'atima 'aia isi masá nuitucë, a iēmiácëxa. ⁸ Ax atubë 'aish ca Lot aín nuitu upí 'aish a ëma rabēnu 'icë unicaman ñu 'atima 'aia isanan cuati, camabi nētēn masá nuituacëxa. ⁹ A unicama atun 'ucha cupí Nucën 'Ibu Diosan 'atimocēbēbia Noé 'iásaribiti Lot iéa, a sinánquin cananuna 'unánti 'ain, Nucën 'Ibu Diosan ca axa ami catamēti ax quicēsabi oi 'icë unicama, uisa ñu cara 'icēbētanbi iēmīti 'icë quixun. Usonan ca an ñu 'atima 'acë unicama iēmīquinma, anúan an camabi uni isti nētē utámainun tēmēranun ënti 'icën.

¹⁰ Nucën 'Ibu Diosan ca anbia masáquin sináncë 'ixun ñunshínquin 'atima ñu 'anan aín bana cuacëma unicama asérami uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'icën. A unicaman ca rabínquinma ax cuēēncësa oquinshi ñu 'aisama 'anan, ami racuēquinma Nucën Papa Diosan 'imicë 'icēbi unin cushicamaribi

'atimaquin ñuia. ¹¹ Ax atubëtan sënënma 'aish cushiira 'ixunbi ca ángelcaman, axa usai quicë unicaman 'acësaribi oquin, cushicama 'atimaquin ñuiquin Nucën 'Ibu Dios caima.

¹² Ënë unicamax ca sinánñuma 'ixuan ñuinacan, uisa cara oia quixun sinánquinmabi, ñu 'acësaribi oquin 'anan ñuinanëxa mëraqiian unin 'anúnbi nicësa, usaribi 'icën. Atux ca an 'unáncëma ñu ñui 'atimati banaia. Usa 'aish ca ñuina bamacësaribi bamati 'icën. ¹³ An bëtsi uni tëmëramicë cupí ca usaribiti tëmërai bamati 'icën. Atun ca –camabi nëtën nun cuëencë ñu 'ai cananuna cuëeinshiti 'ai –quixun sinania. 'Aisama ñu 'atishi sináncë 'aish ca usai 'i cuëënia. Mitsux Nucën Papa Dios rabinux timécë 'ain, mitsubëtan pibi ca atux ñu 'atima 'ai cuëënia. Ax ca 'aisama 'icën. Usa 'aish ca a unicamax axa Jesucristomi sináncë unisama 'icën.

¹⁴ Usa 'aish ca xanu isíma isímashi anun cuëënia, aín 'ucha ëníma ca amiribi amiribi 'uchaia. Atúxa 'icësaribitia 'inun ca axa Jesucristomi upiti sináncëma xanu 'imainun bëburibi sinánmia. Ax ñun cuëën 'aish ca 'itsa ñuñu 'iti cuëënia. A unicama ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí uisoquin cara 'ati 'icë, usoquin 'ati 'icën. ¹⁵ A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'aia. Usa 'aish ca Balaam, Beornën bëchicë, axa 'iásaribiti 'ia. Balaanën ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni 'ixunbi curíqui biti sinánxun ñu 'atima 'ati sináncëxa. ¹⁶ An cacëxunbia aín bana cuacëma cupí ca Nucën Papa Diosan, ñu 'atima 'axunma 'anun quixun anúan cuancë aín burro bëaracëxa. Bëaracëx Nucën Papa Diosan 'imicëx, uni 'icësaribanaquin, ca aín burron Balaam sinanamiacëxa. A unicamax ca Balaam 'iásaribiti 'ia.

¹⁷ Uni raíri 'aquincëma 'aish ca xëxá ësquiaxa 'unpáxñuma 'icësa 'ianan 'uí 'ibúnux nëtë bënamëtiabi suñun bëcacëx nëtécësa, usaribi 'icën. Usa 'aish ca anua atux tëmërai 'iti bëánquibucëira anu nëtétimoi xëñibua 'aínbi 'iti 'icën. ¹⁸ Usa unicaman ca axbi cërúanan rabiacaati sinánñumasa 'ixun, an 'acësaribi oqiian ñunshínquin ñu 'atima 'anun quixun, an ñu 'atima 'ati ëinsa tancë uni raíri sinanamitëcënia. ¹⁹ Usoquin 'aquin ca caia, uisari caramina 'iisa tani usai camina 'iti 'ain. Usaími 'iabi ca Nucën Papa Diosan mi uisabi oima. Usai quicë 'ixunbi ca atun ñu upí 'aisa tanquinbi 'atima 'icën, atun sinan upíma 'ixun. Aín sinan upí 'ixun ca unin aín 'acësabi oquin upí ñu 'aia. Usa 'aínbi ca aín sinan 'aisama 'ixun unin usabi 'atima ñu 'aia. ²⁰ Ënëx ca ësa 'icën: Uí unicaman cara Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëquin ñu 'atima 'ati ëncë 'ixunbi amiribishi ñunshínquin ñu 'atima 'atëcënia, a unicamax ca bëráma 'iásamaira 'inun 'uchaia. ²¹ Jesucristomi catamëcë 'ixunbi ëncë 'aish an 'unáncëma unicamax 'icësamairai 'uchatima cupí Jesucristomi sinanima 'itibi ca a unicama 'ia. ²² Usaqiian upí 'iti ëncë unicamax ca unia ësai quicësa 'icën: “Camunan ca quinántancëxunbi amiribishi aín quinan pitëcënia. Usaribiti ca cuchi nashitancëxbi me chabánu racátëcëni chuatëcënia”.

3

Nucën 'Ibu Jesucristo utëcënti ñui quicë bana

¹ Ën nuibacë xucëantu, bëtsi quirica pan buánmixunbi cana ënë quiricaribi mitsu buánmin. Quirica buánmiquin cana aséribi Jesucristomi sináncë 'ixunmi aín banacama manuquinma upí oquin sinánun mitsu 'ësëan. ² An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman Jesucristo ñui quiá banacama a manuquinma sinánan, camina Nucën 'Ibu Jesucristo, an Nucën Papa Diosan 'inun uni iëmicë, an aín bana ñuixunun caíscë unicaman mitsu ñuixuncë banaribi manuquinma sinánti 'ain.

³ Ësoquin camina 'unánti 'ain, anúan Jesucristo utēcēnti nētēa 'urama 'ain ca 'itsa uní aín cuēēncē ñuishi 'ai, anun Jesucristonan 'iti bana 'atimaquin ñui, ami cuaiti 'icēn. ⁴ Cuai ca quti 'icēn:

—Jesús ca utēcēnti 'icē quiáxa uni quiá 'aínbi ca ucēma 'icēn. Nucēn raracama bamacēbēa 'iásabi oi ca camabi uní bamaia, 'imainun ca nētē ióñua 'iásabi camabi ñu 'ia. ⁵ A unicaman ca sinántisama tania, Nucēn Papa Diosan usai ca 'iti 'icē quixun cacēxēshi ca naicamē'ēo 'imainun bacacama, anua racátinubi racámmainun, mecamaribi anubia 'iti anu 'iacēxa. ⁶ Usaia 'iá 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan sinanēinshi mapuquin, bacan ēnē menu 'icē ñucama cēñuacēxa. ⁷ Usa 'aínbi ca naí 'imainun mecama anúan Nucēn Papa Dios quicēbētainsi tsin cēñuti nētē utámainun usabi 'iti 'icēn. A nētēn ca an ñu 'atima 'acē unicama Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn.

⁸ Ën nuibacē xucēantu, camina manuquinma ēsaquin sinánti 'ain, Nucēn 'Ibu Diosan, an nētētimoí tsócē 'ixun, tancēx ca nun nu tancē achúshi nētēx mil barisa 'icēn. Usaribiti ca nun nu mil barisa tancē ax Nucēn Papa Diosan tancēx achúshi nētēsa 'icēn. ⁹ Usa 'ain ca —ca uti 'icē quiá 'aíshbi ca Jesucristo xēnibutia —quiáxa uni quicē 'aínbi uti 'ixúnbi Jesucristonēn achúshira uníxbia ainanma 'aish castícancē 'iti cuēēnima, camabi unia sinanati ami catamēti cuēēnia.

¹⁰ Usaquin caíntancēx ca unin sinánmabi, an ñu mēcamacē uni imē ucē usaribiti unían sinánmabi Jesucristo uti 'icēn. A nētē ucēbē ca canacamē'ēo 'icēsaía anuax banacēbē naíu 'icē 'uxē, bari, 'ispa acama, manē tsin cēñumainun anu ax 'iti 'aíma 'iti 'icēn. Usaribiquin ca camabi mecēñun anua 'icē ñucamaribi tsin cēñuti 'icēn.

¹¹ Usai ca ñucama cēñuti 'icē quixun sinani camina Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'i uisaíbi 'uchaima bucuti 'ain. ¹² Usa 'ain camina Jesucristo Nucēn Papa Diosan mēníosabi oi uti caínquin unicama sinanatia ami catamēnun 'aquinti 'ain. A nētēn ca naíu 'icē 'uxē, bari, 'ispa acama manē tsin rēquiruquin tsatsacacēsa 'iti 'icēn. Usai 'icēbē ca anua usa ñucama 'icē axribi manē tsin cēñucē 'iti 'icēn. ¹³ Usaía ñu 'iti 'aínbi cananuna Nucēn 'Ibu Dios quiásabi oía me 'imainun naí ió 'iti cainin. Anu ca uisa 'uchabi 'aíma 'iti 'icēn.

¹⁴ Ën nuibacē xucēantu, usaía 'iti caíncē 'aish camina Nucēn Papa Diosan 'uchañumarua isanan uisa ñu 'atimabi 'acēma isti cupí ñu 'atima 'aíma unicamabē nuibananishi upitax bucuti 'ain. ¹⁵ Camina 'unánti 'ain, axa ainan 'iticama camabi aín 'ucha tērēncē 'inun ami catamēnun quixun ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn cainia. Nucēn Papa Diosan sinánmicēsabi oquin ca abēnu nuibanancē nucēn xucēn, Pablonēnribi quirica buánmiquin, usaribi oquin mitsu caxa. ¹⁶ A mitsu buánmicē quiricacamanu ca Pablonēnribi 'ēn cacēsa ēsaribi oquin mitsu caxa. A bana raírínēx ca unían upí oquin cuaisama 'icēn. Usa 'ain ca an Nucēn Papa Diosan bana upí oquin 'unáncēma uni 'imainun axa upiti ami catamēcēma unin, uisai quicē cara a bana 'icē quixun upí oquin sinánquinma bētsi oquin sinania. Pablonēan cuēnēocē quiricaishima, bētsi banaribi upí oquin sináncēma 'ixun bētsi oquin sinani ca upiti Jesucristomi catamēti 'unanima.

¹⁷ Ën nuibacē xucēantu, 'ēn mitsu ñuixuncē ñu 'icēma pain 'ain, ca usai 'iti 'icē quixun 'unani camina an ñu 'atima 'acē unicaman paráncēxmi Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi 'iti ēntin rabanan bērúanracati 'ain. ¹⁸ Nucēn 'Ibu Jesucristo an Nucēn Papa Diosan 'inun mitsu iémicē, ax quicēsabi oi 'iti 'unánquinbi camina bēríbi 'unáncēsamaira oquin 'unánti 'ain. 'Unánan camina an ca mitsu nuibatia quixun 'unani ainainra 'iti 'ain. Bērí 'acēsaribi oquin ca usabi oquin nētē xēnibua 'aínbi camabi aín unicaman a rabiti 'icēn. Ashi, Pedro.

JUANĒAN A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

Anun Jesucristonan 'iti bana

¹ Ēnē mecama unioisama 'aínbia aín Papabē 'iá axa ěnē menu uá, a ñuiquin cananuna ěnē quirica mitsu cuēñoxunin. A cananuna aín bana cuanan nun bĕrúnbi isacĕn. Nun bĕrúnbi ñachaquin isanan cananuna nun mĕcĕnanribi ramĕacĕn. Ax bamatimoi tsócĕ 'ixuan aín unicamaribi abĕ 'inun 'imicĕ, a ñuiquin cananuna mitsu cain. ² A cananuna nusaribi 'aish uni 'icĕ nun 'unáncĕn. Usa 'ixun cananuna asĕrabi a isacĕn. Isá 'ixun cananuna a mitsu ñuixunin. Ax aín Papabē 'itancĕxbi ěnē menu uá 'ixun ca bamatimoi tsócĕ 'ixun, usaribitinu abĕ 'inun nu 'imiti 'icĕ quixun cananuna mitsu ñuixunin. ³ Nuxnu asĕrabi Nucĕn Papa Dios 'imainun aín Bĕchicĕ Jesucristobĕ upí 'icĕsaribitimi mitsúxribi nubĕ Jesucristomi upiti sinánun quixun cananuna nun nu isanan cuacĕ, ěnē ñucama mitsu ñuixunin. ⁴ Upí oquin sinanimi chuámaishirua tani cuĕĕnun cananuna ěnē banacama ěsoquin mitsu cuēñoxunin.

Nucĕn Papa Diosan unían ñu 'atima 'ati sinántima bana

⁵ Jesucristonĕnbia nu pain 'unánmia 'ixun cananuna ěnē bana mitsu ñuixunin: Nucĕn Papa Dios an ca asĕrabi upíra 'ixun ñu upíshi 'aia. An ca unĕxun ñu 'aima. Usa 'ain ca uisa 'uchabi anu 'aíma 'icĕn. ⁶ Ñu 'aísama 'aíbi —ainan 'aish cana Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'ai —qui cananuna cĕmĕin. Ainan cana 'ai quicĕ 'ixunbi ax quicĕsabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'ai cananuna cĕmĕin. ⁷ Usa 'aínbia cananuna axa 'icĕsaribiti ñu 'atima 'ati sináncĕma 'ianan Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'aish, axa ami catamĕcĕ unicamabĕribi upiti nuibanenin. Usaínu 'ia ca an, aín Bĕchicĕ Jesucristo aín imi 'apati bama cupí, uisa ñu 'ai caranuna 'uchai, abi nu tĕrĕnxunia.

⁸ —'Ēx cana 'uchañuma 'ai —qui cananuna nuxbi cĕmĕin. Usa 'ain ca nun bana asĕrabima 'icĕn. ⁹ Usa 'aínbia cananuna 'unánti 'ain, nun nu nun 'uchacama chiquinaxuncĕxun ca Nucĕn Papa Diosan, ax upí 'ixun ax quicĕsabi oquin 'aquin, nun 'uchacama nu tĕrĕnxunquin upí 'inun nu 'imiti 'icĕn. ¹⁰ Nucĕn Papa Diosan bana ca quia —camabi unin ca ñu 'atima 'aia —quiax. Usaía quicĕ 'aínbia —'ĕn cana ñu 'atima 'acĕma 'ai —qui cananuna —Nucĕn Papa Diosan bana ca cĕmĕ 'icĕ —quicĕsa 'ain. Usai quicĕ 'ixun cananuna, asĕrabi ca aín bana 'icĕ quixun sinaniman.

2

Cristo, an Nucĕn Papa Dios nu ñucáxuncĕ

¹ Ēn bĕchicĕsa 'icĕ, cana ñu 'atimami 'atin rabanan ěnē ñucama mitsu cuēñoxunin. Usa 'aínbia uinu 'icĕ unix cara 'uchaia, a an ñucáxunti ca Nucĕn Papa Diosbĕa 'icĕ Jesucristo, ax 'icĕn. Ax ca uisa 'uchañumabi asĕrabi upíra 'icĕn. ² Jesucristo axa bama cupí ca nun 'uchacama tĕrĕncĕ 'icĕn. Nunan-shima camabi unin 'uchacamaribia tĕrĕncĕ 'inun ca Jesucristo bamacĕxa.

³ Aín bana quicĕsabi oquin 'acĕ 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna asĕrabi ainan 'aish a 'unáncĕ 'ai quixun. ⁴ Usa 'aínbia ca uix cara —'ĕn cana ainan 'ixun Nucĕn Papa Dios 'unani —quibi aín bana quicĕsabi oi 'ima, a uni cĕmĕ 'icĕn. Usa 'aish ca cĕmĕishi banaia. ⁵ Usa 'aínbia ca an aín bana quicĕsabi oquin 'acĕ uni ax ěníma upiti Nucĕn Papa Diosmi sinania. Usa 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna asĕrabi ainan 'ai quixun. ⁶ Usa 'ain ca axa —ainan

'aish abë 'icë ca Nucën Papa Diosan 'è sinánmia —quicë uni, ax Jesucristo 'iásaribiti 'iti 'icën.

Axa quicësaribiti 'iti bana

⁷ 'Ën xucéantu, mitsun 'unáncëma bana ñuiquin cuënëoquin cana mitsu caiman. Jesucristomi catamëtabaquinmi cua bana abi cana mitsu ñuixuntëcënin. ⁸ 'Ën mitsu ñuixuncë bana ióma 'aínbi camina a banabi mitsun 'ásamaira oquin 'unáncë 'aish ax quicësa oi 'in, Cristo 'iásaribiti. Usari 'i camina mitsun ñu 'atima 'acëcama ëni Nucën Papa Diosbë upí 'aish ax cuëncësabi oi 'in.

⁹ Uix cara —'ëx cana ainan 'aish Nucën Papa Diosbë upí 'ai —quibi nuibatíma uni itsimi nishia, ax ca Nucën Papa Diosnanma pain 'icën. ¹⁰ An uni itsi nuibacë uni ax ca Nucën Papa Diosnan 'aish abë upí 'icën. Usa 'ain ca a cupía a uni 'uchati ñu 'aíma 'icën. ¹¹ Usa 'aínbi ca nuibatíma bëtsi unimi nishcë uni an Nucën Papa Diosbë upíma 'ixun ñu 'atima 'atishi sináncë cupí sinánñumasa 'ixun uisai cara 'iti 'icë quixun 'unanima.

¹² 'Ën bëchicësa 'icë, cana Jesucristo cupía Nucën Papa Diosan mitsun 'uchacama téréncë cupí mitsu quirica cuënëoxunin. ¹³ Uni apáncama, mitsúnmi axa ënë mecama unioisama pain 'aíshbi 'iá, Nucën Papa Dios, a ainan 'ixun 'unáncë cupí cana mitsu quirica cuënëoxunin. Bëná unicama, mitsuribishi cana ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbimi 'acëma cupí quirica cuënëoxunin.

'Ën bëchicësa 'aíshmi ainan 'ixun Nucën Papa Dios 'unáncë cupí cana mitsuribi quirica cuënëoxuan. ¹⁴ Uni apáncama, mitsúnmi axa ënë mecama unioisama pain 'aíshbi 'iá, Nucën Papa Dios, ainan 'ixun 'unáncë cupí cana mitsu quirica cuënëoxuan. Bëná unicama, mitsux Jesucristomi cushicë 'ianan Nucën Papa Diosan bana mitsun nuitunënbi sináncë 'ixun ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbi 'acëma cupí cana mitsu quirica cuënëoxuan.

¹⁵ 'Ënë nëtëñuxuan Nucën Papa Dios cuëncëma ñu an 'unáncëma unin 'acësa oquin 'ati camina cuëntima 'ain. Uix cara ax cuëncëma ñu 'ai cuëña, ax ca Nucën Papa Diosmi sinanima. ¹⁶ An ënë menu 'icë ñuishi sináncë unix ca ñunshínquin piti, xëati, xanubë 'iti acama sinánan ñu 'atima isti cuëñan —ñuñu cana 'ai —quixun sinani rabiata. Nucën Papa Diosan ca usaía 'inun uni sináncëma 'icën. Abi ënë menu 'icë ñuishi sináncë 'aish ca uni usai 'ia. ¹⁷ Mecama 'imainun anu 'icë ñucamaxribi ca cëñúti 'icën. 'Imainun ca ñunshínquian unin a 'atishi sináncë ñu 'atimacamaxribi cëñúti 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'icë unicama xëñibua 'aínbi abë 'iti 'icën.

An —Jesús ax ca aséribi Cristo 'icë cacë unicama 'imainun axa —cëmë ca a bana 'icë —quicë unicama ñuicë bana

¹⁸ 'Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, anúan ënë mecama cëñúti nëtë ca 'urama 'icën. A nëtëa ucëma pan 'ain ca axa Cristo 'atimaquin ñui banacë uni uti 'icë quixun camina cuan. Ca uti 'icë 'aínbi ca bëríbi 'itsa unin Cristo 'atimaquin ñuia. Usa 'ain cananuna 'unanin, anúan ënë mecama cëñúti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ¹⁹ An Cristo 'atimaquin ñuicë unicama nubë 'ixunbi ca nu ëanxa, aséribi nun 'acësaribi oquin Jesucristo sináncëma 'ixun. Nux 'icësaribiti aséribi Jesucristomi sináncë 'aish ca nubë bërúcë 'itsánxa. Usa 'ain ca atúan nu ëncë cupí camaxunbi 'unánti 'icën, nubëa ax timëcë unicamax ca camáxira aséribi nux 'icësaribiti Jesucristomi sináncëma 'i axa quixun.

²⁰ Usa 'aínbia Cristo cupí Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain camina 'unanin, atúan Jesucristo 'atimaquin ñuicë banacamax ca cëmë 'icë quixun. ²¹ Mitsúnmi Cristonan 'ixun ax cuëncësabi oi 'iti 'unáncëma cupí

cana mitsu caiman. Mitsúnmi a ñucama 'unáncë cupí cana mitsu ënë quirica cuëñöoxunin. Camina 'unanin, Cristonan 'ixun ax cuëñcësabi oi 'iti 'unáncë uni ax ca cëmëtima 'icën.

²² ¿Uix cara cëmë uni 'ic? Axa —Jesús ax ca Cristoma 'icë —quicë uni ax ca a 'icën. A unix ca axa Cristomi 'atimati banacë a 'icën. Ax ca aín Bëchicë 'imainun Nucën Papa Diosmiribi 'atimati banaia. ²³ Camabi uni axa —Jesús ax Cristoma 'icë, cana ami catamëtima 'ai —quicë uni, ax ca Nucën Papa Diosmiribi catamëcëma 'icën. Usa 'aínbi ca axa —Jesús aséribi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'aish asaribi 'icë cana ami catamëti —quicë unicama, abë Jesucristo 'imainun Nucën Papa Diosribi 'icën.

²⁴ Usa 'ain camina Jesucristomi catamëtabaquinmi cua a bana manuquinma upí oquin sinánti 'ain. A bana aséribi sináncë 'aish camina abë upí 'aish ënima camabi nëtën aín Bëchicë 'ianan Nucën Papa Diosbëribi 'iti 'ain. ²⁵ Jesucristonëxbi ca quiacëxa, a cupíshi cananuna ainan 'aish Nucën Papa Diosbë xëñibua 'aínbi 'iti 'ai quiax.

²⁶ An mitsu parántisa tancë unicama ñuiquin cana ënë banacama mitsu cuëñöoxuan. ²⁷ Atúxa usa 'aínbi ca Jesucristonën aín Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun 'ináncë, ax mitsubë 'ixun uni itsían 'unánmiamabi an mitsu 'unánmia. An mitsu 'unánmicë ñux ca aséribi 'aish cëmëma 'icën. Usa 'ain camina aín Bëru Ñunshin Upitan 'unánmiquin sinánmicësabi oi camabi nëtën Cristobë 'iti 'ain.

²⁸ 'Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, utëcënquian Jesucristonën nu upí isti cupí camina camabi nëtën an sinánmicësabi oquin sinánti 'ain, axa ucëbë rabíntima cupí. ²⁹ Mitsun camina, Jesucristo ax ca aséribi upí 'icë quixun 'unanin. Usa 'ixun camina ësaquinribi 'unánti 'ain, an upí ñu 'acë unicamax ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'icë quixun.

3

Nucën Papa Diosan bëchicëcama ñuicë bana

¹ Nux cananuna Nucën Papa Diosan bëchicë 'ain, an cacësabi oi. An aín bëchicë ca quixun nu cacë cupí cananuna 'unánti 'ain, uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun. Usa 'aínbi ca an ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicaman ainanma 'ixun Nucën Papa Dios 'unáncëma cupí, nux cananuna aín bëchicë 'ai quixun 'unanima. ² 'Ën nuibacë xucéantu, bërí cananuna Nucën Papa Diosan bëchicë 'ain. Usa 'icëbi ca uisaira caranuna 'inuxun 'ai quixun an nu 'unánmicëma pan 'icën. Usa 'aínbi cananuna 'unanin, Jesucristo utëcëncëbëtan cananuna upí oquin uisa cara ax 'icë quixun isti 'ain. A isi cananuna asaribi 'iti 'ain. ³ Uicaman cara —asaribi cana 'iti 'ai —quixun sinania, a unicamax ca Jesucristosaribi 'iti cupí, aín 'uchacama ëni upí 'ia.

⁴ Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acë unicama, ax Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi 'ima 'uchaia. Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquinu 'acëma, ax ca 'ucha 'icën. ⁵ Camina 'unanin, unin 'uchacama tërëñux ca Jesucristo uacëxa, ax uisa 'uchañumabi 'ixun. ⁶ Usa 'ain ca uix cara ainan 'aísha, a ëníma abë 'icëa Nucën Papa Diosan sinánmicë 'icë, a unin ñu 'atima amiribi amiribi 'aima. An ñu 'atima amiribi amiribi 'acë uni ax ca ami catamëcëma 'ianan uisa cara ax 'icë quixun Jesucristo 'unáncëma 'icën. ⁷ 'Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, unin paráncë camina 'itima 'ain. An upí ñu 'acë uni ax ca Jesucristosaribi 'aish aín nuitu upí 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acë unicama ax ñunshin 'atimanën 'apun uni 'icën, ñunshin 'atimanën 'apu ax ca nëtë ióñubi 'ucha 'aish usabii bërí nëtëñbi 'uchaia, usa 'ain. Usa 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'acëcama cëñui Nucën Papa Diosan Bëchicë uacëxa.

⁹ Uix cara aséribi Nucën Papa Diosan bëchicë 'icë, an ca ñu 'atima 'ati sinanima. An 'acésaribi oquin sinánun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun ca aín bëchicëcaman ñu 'atima 'ati sinanima. Usa 'ixun ca 'uchatëcënti sinanima. ¹⁰ Ënëx ca ësa 'icën. Ui unin cara ñu upí 'aima ax ca Nucën Papa Diosnanma 'icën, ui unin cara uni itsiribi nuibatima axribi ca Nucën Papa Diosnanma 'icën. Usa 'ain cananuna uinu 'icë unix cara Nucën Papa Diosan bëchicë 'icë quixun 'unánan uinu 'icë unix cara ñunshin 'atimanën 'apunan 'icë quixun 'unánti 'ain.

Unicamaxa bëtsibë bëtsibë nuibananti bana

¹¹ Jesucristomi catamëtabaquinbimi mitsun cua a bana ca ënëx 'icën, bëtsibë bëtsibë cananuna nuibananti 'ai quicë. ¹² Ñunshin 'atimanën 'apunan 'ixun ca Cainan aín xucënbi 'acëxa. Usaribi cananuna 'itima 'ain. ¿Uisa cupí cara Cainan aín xucën 'acëx? Aín xucënan 'acë ñu upí 'imainuan an 'acë ñu upíma 'ain ca Cainan aín xucën 'acëxa.

¹³ Ën xucëantu, axa Jesucristomi catamëquinma ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicaman mitsumi nishquin nuibacëxunmabi camina —uisacatsi cara 'ëmi nishia —quixun masá nuituquin sinántima 'ain. ¹⁴ Nux 'icésaribitia ax Jesucristomi catamëcë unicama nuibacë 'ixun cananuna 'unanin, nux ainanma 'iá 'aíshbi cananuna bërí Nucën Papa Diosnan 'ai quixun. An uni itsiribi nuibacëma uni ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish usabi 'icën. ¹⁵ An ami nishquin uni raíri nuibacëma uni ax ca an uni 'acë unisa 'aish 'aisama 'icën. Camina 'unanin, an uni 'acë unix ca Nucën Papa Diosnanma 'aish xënbua 'aínbi abë 'itima 'icë quixun. ¹⁶ Jesucristo nu nuibati bama cupí cananuna 'unanin, usari ca uni nuibati 'iti 'icë quixun. Usaquin 'unánquin cananuna 'unanin, Jesucristonën 'ásaribi oquin cananuna nunribi a 'aquincë cupí bamanuxunbi 'aquinquin bëtsi uni nuibati 'ai quixun. ¹⁷ ¿Usa 'ain cara an ñuñu 'ixunbi axa 'aquinsa 'icë isquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma uni, ax Nucën Papa Diosmi sináncë 'ic? Usama ca. ¹⁸ Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, nun cuëbitanshi uni —'ën cana mi nuibati —quixun caquinma cananuna aséribi nuibaquin 'aquinsa 'icë a 'aquinti 'ain.

Cananuna aséribi Nucën Papa Diosnan 'ai quixun 'unánti bana

¹⁹ Nun uni nuibaquin 'aquincë 'ixun cananuna 'unánti 'ain, nun cananuna aséribi ainan 'ixun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ai quixun. Usaquin 'unani cananuna bënëtima chuámarua 'iti 'ain. ²⁰ Usa 'ain ca nun —'ëx cana upíma 'ai —quixun sinaniabi Nucën Papa Diosan, an camabi ñu 'unáncë 'ixun, nun sinánribi 'unania. ²¹ Ën nuibacë xucëantu, nun ñu 'atima 'acëcama a mëníocë 'ain cananuna a sinani masá nuitutima Nucën Papa Diosbë banati 'ain. ²² Nun ax quiásabi oquin 'anan, ax cuëëncësabi oquin 'aia isquin ca an nun ñucácësabi oquin nu 'axunia. ²³ Axa quicësabi oquin 'ati bana ax ca ësa 'icën, cananuna aín Bëchicë Jesucristomi catamëanan bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain, an nu cacësabi oi. ²⁴ Axa aín bana quicësabi oi 'icë unicamax ca Nucën Papa Diosbë 'icën, 'imainun ca axribi atubë 'icën. An nu 'ináncë aín Bëru Ñunshin Upí ax nubë 'ain cananuna aséribi 'unanin, Nucën Papa Dios ca nubë 'icë quixun.

4

Axa ami sináncëma uni 'imainun axa Nucën Papa Diosmi sináncë uni ñui quicë bana

¹ Ën nuibacë xucëantu, ënë nëtënxun ca 'itsa unin —Nucën Papa Diosan sinánmicëxun cana uni bana ñuixuni —quiquinbi an sinánmicëxunmabi anbia

sináncē bana uni ñuixunia. Usa 'ain camina —Nucēn Papa Diosan ca 'ē sinánmīa —quiquian unin ñuicē bana acamaira cuatima 'ain. Upí oquin pain camina asérabi cara Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun uni ñuixunia quixun cuati 'ain. ² Ēsaquin camina 'unánti 'ain, ui unix cara Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshínñu 'icē quixun: An —Jesucristo ca uni 'inux uacēxa —quixun asérabi 'unáncē uni, an ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan anu 'ixun 'unánmicēxun usaquin 'unania. ³ Usa 'aínbi ca an usaquin Jesús 'unáncēma uni, ax Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upíñuma 'icēn. Usa 'aish ca an Cristo 'atimaquin ñuicē uni banacēsa 'icēn. An Cristo 'atimaquin ñuicē uni ca uti 'icē quixun camina cuan. Usa uni ca uti 'icē quiáxa quicē 'aínbi ca bētsi bētsi unin bēríbi Cristo 'atimaquin ñuia.

⁴ Ēn bēchicēsa unicama, mitsux camina Nucēn Papa Diosnan 'ain. Nucēn Papa Dios axa mitsubē 'icē aín cushibētan sēnēnma ca an ēnē nētēnu 'icē ñuishi sináncē unicaman cushi 'icēn. Usa 'ain ca an Cristo 'atimaquin ñuicē unicaman sinanēx mitsun sinánbētan sēnēnmara 'icēn. ⁵ A unicamax ca ēnē menu 'icē ñuishi sináncē 'aish a ñuishi ñui banaia. Usa 'icē ca asaribi unicaman aín bana cuatia. ⁶ Usa 'aínbi cananuna nux Nucēn Papa Diosnan 'ain. Ainan cupí ca uicaman cara ainan 'ixun a 'unánxa an cuní nun bana cuatia. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosnanma unin nun bana cuatima. Usa 'ain cananuna 'unánti 'ain, uin cara nun bana cuatia ax ca Nucēn Papa Diosan sinánmicē 'icē quixun. Usaribi oquin cananuna 'unánti 'ain, uin cara nun bana cuatima, ax ca Nucēn Papa Diosan sinánmicēma, ñunshin 'atimanēn sinánmicē 'icē quixun.

Nucēn Papa Dios an ca nu nuibairaira quicē bana

⁷ Ēn nuibacē xucēantu, cana mitsu cain, Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun ca unin uni itsi nuibatia. Usa 'ain cananuna ainan 'aish bētsibē bētsibē nuibananti 'ain. An uni itsi nuibacē unicamax ca Nucēn Papa Diosan bēchicē 'ianan a 'unáncē 'ixun an sináncēsa oquin sinania. ⁸ Nucēn Papa Dios ax ca an unicama nuibairacē a 'icēn. Usa 'ain ca an bētsi uni nuibacēma uni ax Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'icēn. ⁹ Nucēn Papa Diosan ca aratsuishi 'icēbi aín Bēchicē ēnē menu uni 'inun xuacēxa, a cupínu nux ainan 'aish nētétimoi abē 'inun. Usoquian 'á 'ain cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucēn Papa Diosan camabi uni nuibatia quixun. ¹⁰ Ami sináncēxunmabi unicama nuibaquin ca Nucēn Papa Diosan, a cupí unin 'uchacama tērēncē 'inuan ēnē menuax bamanun aín Bēchicē xuacēxa. Usoquin xuá 'ain cananuna 'unanin, usaira oquin ca Nucēn Papa Diosan unicama nuibatia quixun.

¹¹ Ēn nuibacē xucēantu, Nucēn Papa Diosan unicama usaira oquin nuibacē 'ain cananuna nuxribi usaribiti bētsi unicamabē nuibananti 'ain. ¹² Nucēn Papa Dios ca uinu 'icē unínbi isáma 'icēn. Usa 'aínbinu nux bētsibē bētsibē nuibanancēbē ca ax nubē 'icēn. Nubē 'ixun ca an 'acēsaribi oquinu unicama nuibanun nu 'imia. ¹³ An aín Bēru Ñunshin Upí nubēa 'inun 'ináncē 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna abē 'ai quixun. 'Unánan cananuna —ax ca nubē 'icē —quixun 'unanin. ¹⁴ Nunbi cananuna, an atun 'ucha tērēnquin ēnē menu 'icē unicama ainan 'inun iēminuan Nucēn Papa Diosan xuá, aín Bēchicē a isacēn. Isá 'ixun cananuna a ñuiquin mitsu cain. ¹⁵ Uin cara —Jesucristo ax ca asérabi Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'aish asaribi 'icē —quixun 'unánquin unicama ñuixunia, ax ca Nucēn Papa Diosbē 'icēn. 'Imainun ca Nucēn Papa Diosribi a unibē 'icēn.

¹⁶ Usa 'ain cananuna asérabi 'unanin, Nucēn Papa Diosan ca nu nuibatia quixun. Nucēn Papa Dios ax ca an unicama nuibairacē a 'icēn. Usa 'ain ca an aín sinan upí 'ixun uni nuibacē uni ax Nucēn Papa Diosbē 'icēn. 'Imainun ca Nucēn Papa Diosribi a unibē 'icēn. ¹⁷ Usa 'ixun cananuna an

nu nuibaquin sinánmicë 'ixun ax cuëncësa oquin Nucën Papa Diosmi upiti sinánan unicama nuibatin. Usa 'aish cananuna nux ënë nëtënuax asaribi 'aish, anuan Jesucristo utëcënti nëtën nux masá nuituti rabíntima 'ain. ¹⁸ Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosmi sinánan bëtsi uniribi nuibacë uni, ax ami 'uchacëma 'aish unimi racuëtima. Anuan Jesucristo utëcënti nëtënríbi ca racuëtima 'icën. Usa 'aínbi ca unix aséribi bëtsi unibë nuibanancëma 'aish racuëti 'atimaquin sinani bënëtia. Usa unin ca upiti nuibananti 'unanima.

¹⁹ An paían nu nuiba 'ain cananuna nuxribi Nucën Papa Diosmi sinani ami catamëtin. ²⁰ An —'ëx cana Nucën Papa Diosmi sinani ami catamëti —quicë 'aíshbi ami nishquin uni itsi nuibacëma 'aish ca a uni cëmëia. Usa 'ixun ca a isquinbi uni itsi nuibaquin sináncëma 'ixun a iscëma, Nucën Papa Dios, aribi sinanima. ²¹ Ënë bana ca Nucën Papa Diosan nu 'ináncëxa: axa ami sináncë uni ax ca uni itsimiribi sinánti 'icën.

5

Ñu 'atima 'acëcama ënquin 'atëcëntima bana

¹ An —Jesús ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman caían, Nucën Papa Diosan Bëchicë, a 'icë —quixun sináncë unicamax ca Nucën Papa Diosan bëchicëribi 'icën. Uicamax cara Nucën Papa Diosmi sinania ax ca aín bëchicëcamamiribi sinania. ² Usa 'ain cananuna 'unanin, nux ami sinánquin Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'acë 'aish cananuna aín bëchicëcamamiribi sinani quixun. ³ Axa Nucën Papa Diosmi aséribi sináncë uni, an ca aín bana quicësabi oquin 'aia. Ax quicësabi oquin 'aia ca a bana 'icën. ⁴ —Ax quicësabi oquin 'anun ca Nucën Papa Diosan 'ë 'aquinia —quixun 'unani ami catamëcë 'ixun ca aín bëchicëcaman, an ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicaman 'acësaribi oquin 'aquin ñu 'atima 'ati ashiquin ënia. ⁵ Axa —Jesús ca aséribi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quixun 'unani ami catamëcë uni an cuni ca ënë menuxuan ñu 'atima 'acëcama ënquin 'atëcënima.

Jesús ax ca aséribi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unánti bana

⁶ Jesucristo ax ca axa 'unpaxan nashimicë 'ianan aín imi 'apati bama a 'icën. 'Unpaxan nashimia ashima aín imi 'apati bamaribi ca ax 'icën. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitanribi ca —Jesús ax ca Cristo, aséribi Nucën Papa Diosan Bëchicë, a 'icë —quixun nu 'unánmia. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ax ca Nucën Papa Diosan sinánsaribi 'icën. ⁷ Usa 'ain ca naínu 'icë Nucën Papa Dios 'imainun aín Bana, Jesucristo, 'imainun aín Bëru Ñunshin Upí, acama 'aísh rabë 'imainun achúshi 'icën. Usa 'aíshbi ca achúshishi 'icën. Anribi ca nu 'unánmia, Jesus, ax ca aséribi Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë, a 'icë quixun. ⁸ Ënë menuxun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicë 'ianan Jesucristo 'unpaxan nashimia sinánan axa aín imi 'apati bama, acama sinánquin cananuna 'unanin, Jesús ax ca aséribi Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë, a 'icë quixun. ⁹ Unin bana cuananbi cananuna aín Bëchicë Jesucristo ñuia, axira unin banabë sënëma 'aish Nucën Papa Dios quiá bana aira cuati 'ain. Ënëx ca aín Bëchicë ñui Nucën Papa Dios quiá bana a 'icën. ¹⁰ Axa aín Bëchicëmi catamëcë uni, an ca Nucën Papa Diosan 'unánmicëxun aséribi 'unania, Jesucristo ax ca aséribi aín Bëchicë 'icë quixun. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan bana ca aséribi 'icë quixun sináncëma uni, ax —Nucën Papa Dios ca cëmë 'icë —quicësa 'icën, an aín Bëchicë ñui quicë bana ca aséribi 'icë quixun sináncë cupí. ¹¹ Nucën Papa Dios ca quiacëxa, aín Bëchicëmi catamëcë cupí cananuna an 'imicëx ainan 'aish xënbua 'aínbi abë 'iti 'ai quiax. ¹² Uinu 'icë unix cara Nucën Papa Diosan Bëchicënan 'icë, a unix ca usaribiti nëtëtimo

Nucën Papa Diosbë 'ia. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unix cara aín Bëchicënanma 'icë, a unix xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ima.

Bëruánx 'inun caquian ashiquin 'ësëa bana

¹³ Aín Bëchicëmi catamëcë 'aish camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë xënbua 'aínbi 'iti 'ai quixunmi 'unánun cana ënë ñucama mitsu cuënëoxunin.

¹⁴ Cananuna 'unanin, nun nu aséabi ax cuëncësabi oquin ñu ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan nun bana cuatia quixun. ¹⁵ Usaquin ñucáquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca nun ñucácëxun cuaquin, anu ñucácë ñu 'inánan nun ñucácësabi oquin nu 'aquinia quixun.

¹⁶ Abëa Jesucristomi catamëcë uni itsían ñu 'atima 'aia 'unánquin ca unín — tërëntisama 'inun ca 'uchacëma 'icë — quixun sinánquin aín 'ucha tërénquin sinanaminun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'icën. Ñucáxuncëxun ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërénquin a uni upí 'itëcënun 'imiti 'icën. Usa 'aínbi cana axa tërëntisama 'inun 'uchacë uni a Nucën Papa Dios ñucáxunun quixun mitsu caiman. ¹⁷ Camabi ñu 'atima 'acë ax ca 'ucha 'icën. Bëtsi bëtsi 'ucha ca uisoxunbi tërëcaisama 'icën. Usa 'aínbi ca camabi 'uchax tërëcaisamama 'icën.

¹⁸ Cananuna 'unanin, aséabi Nucën Papa Diosan bëchicë 'aish ca uni amiribi amiribi 'uchaima. Usa 'icëa Nucën Papa Diosan Bëchicë Jesucristonën bërúanquin 'aquinia ca ñunshin 'atimanën uisabi oima.

¹⁹ Cananuna 'unanin, nuxnu Nucën Papa Diosnan 'aínbi ca camabi menu 'icë unicamax ainanma 'aish ñunshin 'atimanën 'apunan 'icë quixun.

²⁰ 'Unánan cananuna ësaquinribi 'unanin, aín Bëchicënen ca ënë menu ax uá 'aínu ami catamëtia uisa cara Nucën Papa Dios, axëshia aséabi Dios, ax 'icë quixun nu 'unánmia. Aín Bëchicë, Jesucristo, ax nubë 'ain cananuna an 'aquincëx ax cuëncësabi oi tsotin. Ax ca axëshi aséabi Dios 'aínu nux ainan 'aish abë xënbua 'aínbi 'iti a 'icën. ²¹ 'Ën bëchicësa 'icë cana mitsu cain, anbi sinánxuan dios isa quixun a rabinuxun unínbi 'acë ñucama camina rabbitima 'ain. Ashi, Juan.

JUANĒAN ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Cristo cuëncësabi oi 'iti 'imainun unicama nuibati bana

¹ 'Ēx axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'ixun cana mixmi Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caíscē xanu 'icē, 'ēn asérabi a nuibacē min tuácamacēñun, ēnē quirica an Nucēn Papa Diosan bana 'acē unicamabētan, mi cuēñoxunin. ² Ainan 'aíshnu xēnibua 'aínbi abē 'iti Jesucristo, a cupí cananuna mitsu nuibatín. ³ Nucēn Papa Diosan ca aín Bēchicē Jesucristobētan nuibaquin mitsu 'aquinti 'icēn. An ca asérabi an nuibaquin 'aquincēxmi chuámarua 'aish buçunun mitsu 'imiti 'icēn.

⁴ Min tuá raírínēn ca Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin 'aia quixuan ñuicania cuati cana cuēñinra cuēēan. ⁵ Min 'unáncēma banama, Jesucristomi catamētabaquinu cua, a banabi cana mi ñuixuntēcēnin. A bana quicēsabi oi cananuna bētsibē bētsibē nuibananti 'ai quixun cana mi cain. ⁶ Asérabi Nucēn Papa Diosmi sináncē unin ca axa quicēsabi oquin 'aia. Aín banax ca quia, camina bētsibē bētsibē nuibananti 'ai quiax. Jesucristomi catamētabaquinmi cua, abi ca a bana 'icēn.

An uni paráncē unicama ñui quicē bana

⁷ 'Itsa unin ca camabi menu cuanquin uni paránquin —Nucēn Papa Diosan Bēchicē ca uni 'inux uacēxa —quixun caquinma, bētsi bana ñuiquin uni parania. Usa unix ca an uni paráncē 'ianan an 'atimaquinra Cristo ñuicē uni a 'icēn. ⁸ Usa 'aínbi ca an mitsun a 'ati 'ináncē ñucamami ax quicēsabi oquin sēñonquin 'aia a cupí aín nētēnuxun Nucēn Papa Diosan an mēñósabi oquin mitsu 'imiti 'icēn. Uisaira oquin cara 'imiti 'icē usoquian mitsu 'iminun camina an 'atimaquin Cristo ñuicē unían mitsu paránunma bērúanracati 'ain.

⁹ Ui unin cara Cristonēn bana quicēsabi oquin 'aquinma ax cuēncēsa oquinshi 'aia abēma ca Nucēn Papa Dios 'icēn. Usa 'aínbi ca axa Cristonēn bana quicēsabi oi 'icē uni abē cuni Nucēn Papa Dios 'imainun aín Bēchicē Jesucristo 'icēn. ¹⁰ Ui unin cara mitsu isi cuanxun Jesucristo ñui quicē bana —ax ca asérabi 'icē —quixun ñuiquinma bētsi oquin ñuia, a camina min xubunu atsínmima 'ianan —caina uan —quixunribi catima 'ain. ¹¹ Axa usa unibē nuibanancē uni an ca an 'acēsaribi oquin ñu 'aisama 'aia. Usa 'aish ca 'aisama uni 'ia.

Ashia Juanēn cá bana

¹² 'Ēn mitsu a ñuiquin cati ñu ca 'itsa 'icēn. 'Aínbi cana tintan quiricanu cuēñeoquin a ñucama mitsu ñuixuniman. Usa 'ain cana mitsu isi cuantí sinanin. Cuanxun cuni cana mitsu 'ēn cuēbitanbi ñuixunquin cati 'ain. Usa 'ain cananuna camáxbi isánani, cánani chuámarua tani cuēñenti 'ain.

¹³ Nucēn Papa Diosan atúxribia ainan 'inun caíscē min xucēnan tuá atúnribi ca bērúanxmi 'inun quixun mi 'ē camia. Ashi, Juan.

JUANĒAN ARIBI AMIRIBISHI BUANMITĒCĒAN QUIRICA

Gayo upí oquin ñuia Juan quia

¹ 'Ēx axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'ixun cana, axa 'Ēx 'icēsaribiti asérabi Nucēn Papa Diosan uni 'aish 'Ē nuibacē Gayo, a Ēnē quirica buánmin.

² 'Ēn nuibacē xucēn, mix Jesucristomi catamēcē 'ixun upí oquin sinanimiti chuámarua 'icēsaribitimi min namicamaribi chuámarua 'inun cana mi Nucēn Papa Dios ñucáxunin. ³ Axa Jesucristomi catamēcē uni raírinen ca anumi 'icēnuax uxun 'Ē caxa, mix ismina asérabi Ēníma Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'i quixun. Usaquian cacēxun cuati cana cuēēan. ⁴ Bētsi bana ñuia cuati 'icēsamaira oi cana mixmi 'icēsaribitia axa 'Ēn bēchicēsa unicamaxribi Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'ia ñuia cuati cuēēnin.

⁵ 'Ēn nuibacē xucēn, min upí oquin axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquianan bētsi Ēmanuaxa ucē unicamaribi 'aquinquin camina Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ain. ⁶ Anumi 'icē Ēmanuax ucē unicaman ca Ēnu bēbaxun, axa Jesucristomi catamēcē unicamaxa timēcēnuxun, asérabimi nuibaquin usaquin atu 'aquincē nu ñuixuanxa. A unicama camina bētsi Ēmanuribi cuainsa tania añu cara cuēēnia a 'aquinti 'ain, Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin. ⁷ A unicamax Jesucristomi sináncē 'ixun ca aín bana ñuixuanan mi isi cuanxa. Usa 'aish ca an Nucēn Papa Diosmi sináncēma unicaman atu ñu 'inánti cuēēncēma 'icēn. ⁸ Usa 'ain cananuna nunbi atu 'aquinti 'ain, Nucēn Papa Diosan bana upí oquin ñuia ninun.

Diótrefes ax ca 'aisama uni 'icē quicē bana

⁹ Axa Jesucristomi catamēcē unicama cana atúan timēxun cuanun quixun quirica buánmia. Buámicēbi ca Diótrefes axēshi a unicaman cushi 'iti cuēēnquin, nun bana cuaisama tanxa. ¹⁰ Usa 'ain cana anu cuanxun axa 'atimaquin nu ñui cēmēi banacē cupí cati 'ain. An ca axa Jesucristomi catamēcē uni raíri anua cuania biisama tanan, an biisa tancē unicamaribi bixunma 'anun quixun caquin, mitsubēa timēnun 'imima.

¹¹ 'Ēn nuibacē xucēn, an ñu 'atima 'acē unían 'acēsa oquin 'aquinma camina an ñu upí 'acē unían 'acēsa oquinshi ñu 'ati 'ain. An ñu upí 'acē uni ax ca Nucēn Papa Diosnan 'icēn. Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acē uni an ainanma 'ixun Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'icēn.

Demetrio 'icēsaribiti upí 'iti bana

¹² Camabi unin ca —Demetrio ca upí uni 'icē —quixun ñuia. An upí ñu 'acē cupí ca ax asérabi usa 'icē quixun ca camabi unin 'unania. Ax ca aín sinan upí 'icē quixun cananuna a ñuiquin asérabi mi cain. Nun bana ca asérabi 'icē quixun camina 'unanin.

Ashiquian Juanēn cá bana

¹³ 'Ēn cana 'itsa ñu ñuiquin mi caisa tan, 'aínbi cana tintan cuēēnoquin a ñucama mi ñuixuniman. ¹⁴ Usa 'ain cana bēnētishi mi isi cuanti sinanin. Cuanxun cuni cana mibē banaquin mi ñuixunti 'ain.

¹⁵ Mixmi chuámarua 'iti cana cuēēnin. Axa Ēnuax nubē nuibanancē unicaman ca bērúanxmi 'inun mi 'Ē camiaxa. Usa 'ain camina anua 'icē axa nubē nuibanancē unicama achúshi achúshi, bērúanxa 'inun nu caxunti 'ain. Ashi, Juan.

JUDASNĒN BUANMIA QUIRICA

Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun caiscĕ unicama Judasnĕn cuĕnĕoxuan quirica

¹ 'Ēx cana Judas, an Jesucristonĕn cacĕsabi oquin ņu 'acĕ 'ianan Jacobonĕn xucĕn, a 'ain. Mitsúxmi ainan 'inun caiscĕ 'icĕa Nucĕn Papa Diosan Jesucristomi cushicĕ 'inun 'imicĕ 'icĕ, cana ĕnĕ quirica mitsu cuĕnĕoxunin. ² Nucĕn Papa Diosan nuibacĕxmi mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'ianan bĕtsibĕ nuibanani chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

An cĕmĕ bana uni ņuixuncĕ uni
(2 P 2.1-17)

³ 'Ēn nuibacĕ xucĕantu, Jesucristomi catamĕtia ca mitsun 'uchacama tĕrĕnquin ainan 'inun Nucĕn Papa Diosan mitsu iĕmiaxa, 'ĕ 'acĕsaribi oquin. Usami 'icĕ cana anun nux iĕti banacama ņuiquin mitsu cuĕnĕoxunti sinan. Usaquin sinánxunbi cana bĕtsi bana pain mitsu buánmin, uni raírĕnĕan Nucĕn Papa Diosan banamabi ņuicĕ bana a cuaxunma 'anun cananmi, Jesucristo ņui quicĕ bana, a Nucĕn Papa Diosan unicaman cuacĕ, ax ca asĕrabi 'icĕ quixuan camabi unin 'unánun, atu canun cana mitsu ĕnĕ quirica buánmin. ⁴ Uni raírĕnĕx ca parani mitsubĕ timĕtia. Mitsubĕ timĕxunbi ca mitsun sinánĕsabi oquin sinanima. A unicamax ca ĕsai quia: Nucĕn Papa Dios upí 'ixun ca nux cuĕĕncĕsa oquinshi ņu 'aiabi nu uisabi oimá. Usaquin sinánquin ca 'aisama ņu 'aia. 'Ai ca —'ĕx cana Nucĕn Papa Diosnan 'ai —quibi axĕshi nun 'Ibu, ax cuĕĕncĕsabi oi 'ima. —'Ēx cana Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'ai —quixunbi ca aín bana quicĕsabi oquin 'aima. Usa uni ņui ca Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo quia, usaía 'icĕ unicamax ca 'aisamaira oquin 'uchocĕ 'iti 'icĕ quiax.

⁵ Upí oquinmi 'unánĕbi cana ĕnĕ ņucama mitsu sinánmitĕĕnin, Nucĕn 'Ibu Diosan ca Israel unicama Egipto menua buánxunbi ami catamĕtiana oquin raíri cĕņuacĕxa. ⁶ Angelcama raíri, axa Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnubi 'iti 'aishbi anu 'iisama tancĕ cupí chiquía, ax ca anúan an camabi uni isti nĕtĕ utámainuan bĕánquibucĕnu uisatima manĕ risin tĕcĕrĕcacĕsa 'aish, anubi 'inun Nucĕn Papa Diosan ĕan 'icĕn. ⁷ A ángelcamaxa abĕ 'iisama tanan Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi 'iisama tani 'iásaribiti ca Sodoma 'imainun Gomorra 'imainun a 'urama 'icĕ ĕmacamanu 'icĕ unicamaxribi 'iacĕxa. Nucĕn Papa Diosan ca aín xanubĕishia 'iti uni 'anan xanuribi aín bĕnĕbĕishia 'iti uniocĕxa. Usa 'aínbi ca a ĕmacamanu 'icĕ unicama aín xanuma 'aínbi bĕtsi xanubĕ 'imainun xanúxribi aín bĕnĕma 'aínbi bĕtsi unibĕ 'imainun uníxribi xanúxmabi bĕtsi unibĕ 'i, 'aisamairai 'uchacĕxa. Usaía 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan aín 'ucha cupíbi, manĕ tsin nĕancĕxa, xĕnibua 'aínbi ainanma 'inun. Usaía 'iá a sinani cananuna nuxribi usai 'itin rabanan bĕrúancati 'ain.

⁸ Usa 'aínbi ca axa Sodoma 'imainun Gomorranu 'icĕ unicama usai 'iá 'unanibi, mitsu parani mitsubĕ timĕĕ unicama an, sinánņumasa 'aish aín xanuma 'aínbi xanubĕ 'ianan bana cuacĕma 'ixun, Nucĕn 'Ibu Diosmi sinánquinma cushi unicama 'imainun uisa cushi cara, ángelcamaribi 'atimaquin ņuia. ⁹ Usaría a unicamax quicĕ 'aínbi ca usoquin caquinma ángelcaman cushi, Miguel, an abĕ banaquin ņunshin 'atimanĕn 'apu 'atima bana 'inánquinma, Moisés bamacĕ rabanan abĕ cuĕbicanancĕxunbi, Miguelnĕn ņunshin 'atimanĕn 'apu ĕsaquinshi cacĕxa: “Nucĕn 'Ibu Diosan ca mi 'uchoquin ņu cati 'icĕ” quixun. ¹⁰ Usa 'aínbi ca a unicama an 'unánĕma ņu ņui 'atimati banaia. Sinánņuma 'ixuan ņuinacan uisa cara oia quixun sinánquinmaishi ņu 'acĕsaribi oquin ca a unicaman aín cuĕĕncĕsa oquinshi ņu 'aia. Usaquin 'ai ca atúxbi 'atimatia.

¹¹ A unicaman ñu 'atima 'acë cara Nucën Papa Diosan uisoti 'icën. Cainan ñu 'atima 'ásaribi oquin 'anan ca Balaam an 'ásaribiquin curíqui biti sinánxun ñu 'atima 'aia. Coré ax ca Nucën Papa Diosan cacëxuan Moisésñen ñuicë bana cuaisama tanquin, uni raíri Moisésmi nishquin tsuáquirumicë cupí, bamacëxa. Cain, Balaam, Coré, acamaxa 'iásaribiti ca a unicama cénúti 'icën. ¹² Mitsúxmi Jesucristomi sinánquin pi timécë 'ain atúxribi mitsubë timécë 'aíshbi ca aséribi mitsúxmi 'icësaribiti 'ima. Usa 'aish ca atun cuëencësabi oquinshi pi rabinima sharati, uni raírimi sinanima. Uni raíri 'aquincëma 'aish ca 'uí 'ibúnux nëtë bënamiabi suñun bëcacëx nëtécësa usaribi 'icën. 'Ianan ca anun bimiti nëtëa ucëbëbia i bimicëma usaribi 'icën. Bëucutia i aín tapun ëchiquicë, usaribi ca atux 'icën. ¹³ Bëchunan tucánquiquin masinu chinan purucësa, usaribi 'inun ca aín nuitu upíma 'ain 'atimati bananan ñu upíma 'aia. Chiquíquianxa 'ispa amanu tacúcë, usaribi ca atux 'icën. Usa 'aish ca atux nëtétimoí xëñibua 'aínbi bëanquibucënu 'iti 'icën.

¹⁴ Ax pain unia nucën rara Adán aín rëbúnqui nucën rara Enoc, ax ca Nucën Papa Diosan sinánmicëx usa uni ñui ësai quiacëxa: “Ën iscëx ca Nucën 'Ibu Dios camabi 'aisamaira aín uni upícaman nëpúamainun uaxa. ¹⁵ Uxun ca camabi uni uisa cara oti 'icë quixun isaxa, atúan ñu 'acëcama 'unánquin. An ñu 'atima 'acë unicama atun ñu 'atima 'acë cupí 'imainun atun a ñui 'atimati banacë a cupíribi, ca Nucën 'Ibu Diosan 'uchoquin uisa cara oti 'icë quixun isaxa”. ¹⁶ A unicamax 'aisama 'ixun ca uni raírinën 'acë ñu 'atimaquin ñuianan atux cuëencësa oquinshi 'anan atux cuëencësa oíshi 'iti sinania. Usa 'ixun ca atúxbi cërúanan rabiacaquin, aín curíqui 'imainun aín ñu biti cupíshi abë upiti banaquinbi uni parania.

Uni itsin paránti rabanan bërúancati bana

¹⁷ Ën nuibacë xucéantu, a unicamaxa usa 'aínbi camina mitsun, Nucën 'Ibu Jesucristonëan aín bana ñuixunun caíscë unicaman mitsu ñuixuan banacama, a manuquinma sinánti 'ain, ¹⁸ ësaquian mitsu cacë: Jesucristo utécënti nëtëa 'urama 'ain ca 'itsa unin Nucën Papa Diosan banami cuaiquin, aín sináncësa oquinshi ñu 'atima 'ati 'icën. ¹⁹ Usa unicamax ca an ënë nëtëñuxun aín cuëencësa oquin ñu 'atishi sináncë a 'icën. A unicaman ca uni raírímia nishnun quixun unicama sinanamia. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma ca atux 'icën.

²⁰ Ën nuibacë xucéantu, ami catamécë 'aish camina camabi nëtën aséribi Jesucristomi sinánti 'ain. Ami sináncëxun ca an mitsu sinánmiti 'icën, an sináncësaribi oquinmi sinánun. Aín Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëx camina Nucën Papa Diosbë banati 'ain. ²¹ Nucën Papa Diosan mitsu nuibacëx camina ami manutima camabi nëtën ax cuëencësabi oi 'iti 'ain. 'Ianan camina a nëtë anuan nuibaquin Nucën 'Ibu Jesucristonën utécënquin aín nëtëñunu xëñibua 'aínbi abë 'inun nu 'imiti, a caínti 'ain.

²² Caíanan camina —Nucën Papa Diosan bana ca aséribi 'icë —quixuan an sináncëma uni a 'ësëquin —usa ca —quixun upí oquin sinánmiti 'ain. ²³ Uni raírinëxa aín ñu 'atima 'acë cupí Nucën Papa Diosnanma 'icëbi camina amia sinánun 'aquinti 'ain, tsinuaxa xarátí 'icëbi uni bicësaribi oquin. Usaribi oquin camina uni raíriribi nuibaquin upí 'inun 'aquinquinbi axa 'atima 'icësaribi 'itin rabanan bërúinra oti 'ain, ax 'aisama cupía, aín chupáxbi chuaíracësa 'icë timacësa oquin aín 'ucha timaquin.

Ashiquiana, Nucën Papa Dios rabinun ca

²⁴ An ñu 'atima 'axúnmami 'anun mitsu bërúanan an iscëxmi upí 'aish cuëëni aín nëtënu abë 'inun mitsu 'imiti, ax ca Nucën Papa Dios 'icën. ²⁵ Axëshi Nucën Papa Dios 'ixun Nucën 'Ibu Jesucristo cupí nu ainan 'inun iëmicë, ax

ca cushiira 'ianan upíira 'aish 'Apuira 'icën. Ax uisa ñubi uniocëma pan 'aish usabi 'iá 'aish ca ax usabi 'ia. Usabi ca ax 'icën. Ashi, Judas.

USAI ÑU 'ITIA JESUCRISTONĒN JUAN ISMIA

¹ Nucĕn Papa Diosan ca ěnĕ quiricanu cuĕnĕocĕ ñucama Jesucristo ismiaxa, xĕnibuiracĕma 'aĩnshi ca ěsai 'iti 'icĕ quixuan aĩn unicama isminun. Nucĕn Papa Diosan a ismicĕ ñucama aĩn unicaman 'unánun ca Jesucristonĕn aĩn ángel achúshi Juan isminun xuaxa. ² Xucĕxuan ismicĕxun ca Juanĕn uisa ñu cara isaxa quixun cĕmĕquinma a ñucama cuĕnĕoxa. Usaquin ca Juanĕn Nucĕn Papa Dios quicĕsabi oquian Jesucristonĕn a ismianan a ñuiquin cacĕ banacama cuĕnĕoxa.

³ Anun cuĕnĕo banacama quicĕsabi oi 'iti nĕtĕ ca xĕnibuiracĕma 'aĩnshi uti 'icĕn. A nĕtĕn ca an ěnĕ bana iscĕ unicama 'imainun an uni itsían ñuia cuacĕ unicama 'imainun a bana cuaquin —asĕrabi ca usaía quicĕsabi oi 'iti 'icĕ — quixun sínánquin a bana quicĕsabi oquin 'acĕ unicama cuĕĕinra cuĕĕinti 'icĕn.

Axa mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ ěmanuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama Juanĕn quirica cuĕnĕoxuan

⁴ Ęx Juan 'ixun cana Asia menu 'icĕ mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ ěmanuax timĕcĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama, mitsu ěsaquin cain: Nucĕn Papa Dios axa usabi 'iá 'aish usabi 'icĕ, an nuibaquin 'aquincĕxmi mitsux chuámarua bucuti cana cuĕĕnin. Cuĕĕanan cana anua Nucĕn Papa Dios 'icĕ aĩn Bĕru Ñunshin Upí anribi aĩn bana upí oquin cuanun 'aquianan, a bana quicĕsabi oi 'inun 'aquincĕxmi mitsux chuámarua bucuti cuĕĕnin. ⁵ An uisaira cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun uni 'unánmicĕ, Jesucristonĕnribia nuibaquin 'aquincĕxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuĕĕnin. Ax utĕcĕncĕbĕ aĩn unicamaxribi bama 'aishbi baĩsquinun, ca ax pain bamatancĕx baĩsquiacĕxa. Ax ca ěnĕ nĕtĕnu 'icĕ 'apucaman 'apu a 'icĕn. An ca nu nuibanan nun 'ucha cupí aĩn imi 'apati bama 'ixun nun 'uchacama tĕrĕanan, ⁶ nuxnu ainan 'aish ax 'Apu 'ain nuxribi 'apu 'inun nu 'imianan, nux sacerdote an uni itsi a ñucáxuncĕ 'ixun aĩn Papa Dios rabinun nu 'imiaxa. A ca camabi unin rabiquin —mixĕshi cushi 'aish camina mixira cĕñútimo 'Apu 'in —quixun caquin rabiti 'icĕn. Usaquin ca 'ati 'icĕn.

⁷ Ca is, Cristo, ax ca naí cuin mĕu bĕbacuatsini unuxun 'aia. Aia ca camabi unicaman isti 'icĕn, an manĕ xĕtocĕn taro, acamánbi ca aia isti 'icĕn. Ax ucĕbĕ ca camabi menu 'icĕ unicama ami sínancĕma 'aish masá nuituti inti 'icĕn. Asĕrabi ca usai 'iti 'icĕn. ⁸ Nucĕn 'Ibu Dios, axa usabi 'iá 'aish usabi 'icĕ, ax ca cushiira 'aish, uisa cushi cara, aĩn cushibĕtanbi sĕnĕnmaira 'icĕn. Usa 'aish ca ax ěsai quia:

—'Ęx cana uisa ñubia 'aíma 'aĩnbi 'iacĕn, usa 'aish cana ěnĕ menu 'icĕ ñucama cĕñúcĕbĕ usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsiánquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'ain.

Upíra 'aish cushiira 'icĕa Cristo Juanĕn isa

⁹ Ęx Juan 'aish cana mitsúxmi 'icĕsaribiti Jesúsnan 'aish mitsun xucĕnsa 'ain. Mitsúxmi 'icĕsaribiti cana Jesucristonan cupí, unin 'atimocĕ 'aishbi asĕrabi Nucĕn Papa Diosan uni 'ain. Mitsu 'acĕsaribi oquian an cushiocĕxun cana uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕquin ami catamĕti ěniman. Usa 'ixun Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuanan, Jesús ñui quicĕ banaribi uni ñuixuncĕ cupí cana Patmos cacĕ nasínu sipuacĕsa 'inun unin ěncĕ 'ain. ¹⁰ Anun Nucĕn 'Ibu Dios rabiti nĕtĕn 'ĕx ami sínánquin cana 'uxúnmabi namácĕsa oquin, 'ĕ caxucüaxa manĕ banañu banocĕxa banacĕsari munuma banaia cuan. ¹¹ Banai ěsai quia cana cuan:

—'Ëx cana uisa ñubia 'aíma 'aínbi 'iacën, usa 'aish cana ënë menu 'icë ñucama cëñúcëbë usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsiánquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'ain. Ënuxunmi min iscë ñucama ñuiquin camina quiricanu cuënëoti 'ain. Cuënëotancëxun camina axa 'ëmi sinani 'ëmi catamëcë unicama, mëcën achúshi 'imainun rabë ëmanu 'icë, acamami cuënëocë quirica buánmiti 'ain, Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea, a ëmacamanu 'icë unicama a.

¹² Banaia cuati, uin cara 'ë usaquin caia quixun istisa tani cana cuainacëan. ¹³ Cuainacëquin cana mëcën achúshi 'imainun rabë anu lamparín nanti curi 'acë isan. Anu lamparín nanti curi 'acë achúshi achúshi sëtécë, acama nëbëtsinua cana uni achúshi isan. Ax ca uni 'aíshbi Jesús 'iaxa. Aín taria chaxcë 'imainun ca anúan shitëcërëquicë ax curi 'acë 'iaxa. ¹⁴ A uni ca aín maxcánu 'icë aín bu uxua 'aish carnero rani uxuira iscësa 'ianan matši uxuira iscësaribi 'iaxa. 'Ianan ca ax cushiira 'aish aín bëru rabë tsi rëquirucë ënxáira iscësa 'iaxa. ¹⁵ Aín taëx ca cashtá manëxa niba nibaquicë 'aish ichúcësa 'iaxa. 'Imainun ca aín banax baca xuqui cushínra banaruia cuacësa 'iaxa. ¹⁶ Aín mëcën mëqueunën mëcën achúshi 'imainun rabë 'ispa tuíanan aín cuëbínuax machítusa manë xëtocë, amo rabëbi cuënuçë 'aish, chíquitia cana isan. Isanan cana aín bëmánanëxa barin cushínra pëcacësaribiti pëquia isan.

¹⁷ Usa isi cana racuëtan bamai a tanáin nipacëan. Nipacëtia ca aín mëcën mëqueunën ramëquin 'ë caxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Ëx cana ñu 'aíma pan 'ain 'iacën. Usa 'aish cana camabi ñu cëñúcëbë usabi 'iti 'ain. ¹⁸ 'Ëx cana axa bamatimoi tsócë a 'ain. Bamatancëx baísquia 'aish cana bamatëcëntimoi tsoitin. Ui unicamax cara uiti nëtën tsóti 'icë, uisa nëtën cara bamati 'icë quixun cana 'ën mëníoin. Bamatancëx cara aín 'ucha cupí anuax uni tëmëracë anu cuanti 'icë, cara anua aín 'ucha tërëncë uni 'icë anu cuanti 'icë quixun cana mëníoin. ¹⁹ A min iscë ñucama 'imainun a min isti ñucama, acama camina usai ca 'ia quixun ñuianan usai ca 'icëma 'aíshbi ñu 'iti 'icë quixun cuënëoti 'ain. ²⁰ 'Ispa mëcën achúshi 'imainun rabëmi 'ën mëcën mëquenua iscë, 'imainun anu lamparín nanti mëcën achúshi 'imainun rabëmi iscë, ax cara uisa 'icë quixun 'unánquinmabi camina ësa ca quixun 'unánti 'ain, anu lamparín nanticama ax ca a mëcën achúshi 'imainun rabë ëmanuaxa 'ëmi catamëti unicama 'unántioquin nancë 'icën. 'Imainun ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'ispa ami iscë, ax a ëmacamanuxun an Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixunquin 'unánmicë a unicama anun 'unántiocë 'icën.

2

Efesonu 'icë unicama quirica buánmia

¹ Catancëxun ca ësaquinribi 'ë caxa:

—An axa Efesonuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuënëoti 'ain: An aín mëcën mëqueu 'icë anun mëcën achúshi 'imainun rabë 'ispa tuíncë 'ianan axa mëcën achúshi 'imainun rabë anu lamparín nanti nëbëtsi nicë, Jesús, an ca anuaxa timëcë unicamami ësaquin a caxúnun quixun mi caia: ² Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin, chíquishquinma camina ñu upí 'ain. Uisa ñu cara 'icëbëtanbi camina 'ëmi sinánti ëncëma 'ain. An ñu 'aisama 'acë unicama timaquin camina an 'acësaribi oquin 'aiman. Usai 'iquin camina uni raíri axa —'ë ca Nucën Papa Diosan aín bana unicama ñuixunun 'imia —quicë, ax cara asérabia Nucën Papa Diosan usoquin 'imicë 'icë quixun 'unánuxun isquinbi camina atúxbia cëmëi quia isan. ³ Usai tëmëraquinbi camina mitsun 'ëmi sinánti ëncëma 'ain. 'Ënan

'icë cupí unin 'atimocëxunbi camina ënquinma 'ëmi sinánquin 'ëx cuëëncësabi oquin 'an.

⁴ Mitsúxmi usa 'icëbi cana ësaquin mitsu cain, mitsux camina 'ëmi catamëtabati 'itsaira 'ëmi sináncën. Usai 'iá 'aíshbi camina bërí usai 'íma. ⁵ Usa 'ain camina uisairai caramina 'ëmi sináancë quixun sinani usai 'ëmi sinántëcënx 'ëmi sinanatëcënti 'ain. Usai 'ëmi sinanaquin camina mitsúnmi 'ëmi sinánquin 'ëx cuëëncësabi oquin 'ásabi oquin 'atëcënti 'ain. Usai mitsux 'ëmi sinanacëbëtanma cana a anu lamparín nanti mitsu 'unántioquin nancë, a raíri 'ura 'inun nanti 'ain. ⁶ Mitsúnmi bëráma 'iásaribiti 'ëmi sináncëma 'aínbi cana 'unanin, 'ëx 'icësaribiti camina nicolaítas cacë unicaman ñu 'atima 'acë cuëëniman.

⁷ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ënë aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icën. An 'ëmi catamëquin 'ëx cuëëncësabi oi 'iti ëncëma uni, a cana Nucën Papa Diosan nëtënu 'icë i, aín bimi a cüax bamatima, a cunun 'inánti 'ain.

Esmiranu 'icë unicama quirica buánmia

⁸ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuëënonun 'ë caxa:

—An axa Esmiranuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuëñëoti 'ain: Axa ñu 'aíma pan 'ain 'iá 'aish camabi ñu cëñúcëbë usabi 'iti, axa bamaxbi bamatëcëntimoi baísquicë, Jesús, an ca ësaquin mi caia: ⁹ Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin. 'Ën cana 'unanin, mitsux 'ëmi catamëcë cupí camina tëmëranan ñuñuma unisa 'ain. Ñuñuma 'aíshbi camina 'ën nëtënu 'ëbë 'aish ñuñu unicamax 'icësamaira oi anu 'icë ñuñu 'aish cuëëinra cuëënti 'ain. Ësaquin cana 'unanin, bëtsi bëtsi uni, — nux cananuna judíos uni 'ai —quibi judíosma 'aish, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën unishi 'ixun ca 'atimati banaquin mitsu ñuia. ¹⁰ Unían bëtsi bëtsi oquin 'atimocëxbi camina racuëtima 'ain. Ñunshin 'atimanën 'amicëxun ca raíri unin mitsu sipuati 'icën, caramina 'ëmi sinánti ënti 'ai quixun isnuxun. Mëcën rabë nëtën camina paë tani tëmëratí 'ain. Uisai cara ñu 'icëbëtanbi camina anúnmi mitsux bamati nëtë utámainun 'ëmi sinánti ëntima 'ain. Usáimi 'ia cana mitsu 'ën nëtënuaxmi nëtëtimoí 'ëbë cuëënun 'imiti 'ain.

¹¹ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana ënë aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icën. An 'ëmi catamëquin 'ëx cuëëncësabi oi 'iti ëncëma uni, ax ca bama 'aíshbi baísquitancëx Nucën Papa Diosan nëtënu bamatëcëntimoi 'iti 'icën. A unicamax ca anu axa 'ëmi catamëcëma unicama bamatëcëncësa 'iti anu 'itima 'icën.

Pérgamonu 'icë unicama quirica buánmia

¹² Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuëënonun Jesusan 'ë caxa:

—An axa Pérgamonuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuëñëoti 'ain: Axa machitusa manë xëtocë amo rabëbi cuëñucëñu an ca ësaquin mi caia: ¹³ 'Ën cana 'unanin, anumi mitsux 'icë anu ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, ax cushi 'icën. Anu 'icë unicama an sinánmicëxun 'atima ñu 'acëbëtanbi camina mitsun 'ëmi sinánti ëncëma 'ain. Micama achúshi, Antipas cacë, ax 'ëmi sinánti ëncëma 'ixun 'ë ñuiquin bana ñuixuncë cupía axa 'ëmi sináncëma unicaman 'acëxa bamacëbëtanbi camina mitsun 'ëmi sinánti ëncëma 'ain.

¹⁴ Mitsúxmi usa 'icëbi cana ësaquin mitsu cain: Micama raírinën camina unían Balaanën cacëxun 'atima ñu 'ásaribi oquin 'ain. Balaanën ca an Israel unicama ñusmoisa tancë capitán, Balac cacë, a ësaquin cacëxa: Min menu 'icë bënëñuma xanucama camina Israel uni parania atubë 'inun cati 'ain. Usai

abë 'iquin ca ax isa dios 'icë quixuan min unicaman rabicë ñu a rabiquian ñu pinun 'imiti 'icën. Balaanëan usoquin sinánmia 'aían usaribi oquin axa mitsubë 'icë uni raírinënribi sinánmicëxun camina mitsu raírinën usaribi oquin ñu 'atima 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina micama rarírinën nicolaítas cacë unicaman 'unánmicësaribi oquin 'ati ëinsama tanin, atúan a 'unánmicë bana 'ëx cuëencëbëtanmabi. ¹⁶ Usaquin 'aquinbi camina sinanaquin acama ënti 'ain. Usaquinmi ëncëbëtanma cana xënbuiracëma 'aínshi mitsunu cuanquin, manë xëtocë 'ën cuëbínuax chiquíicë, anun usa unicama 'atimoti 'ain.

¹⁷ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'inancë bana, ënë aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icën. An 'ëmi catamëquin 'ëx cuëencësabi oi 'iti ëncëma unicama cana anúan masá nuitutíma upitax 'iti a 'inánti 'ain. Bëráma Nucën Papa Diosan camabi nëtën maná cacë piti judíos unicama 'inánsaribi oquin cana maná, 'ën nëtënu unëcë, a unicama 'inánti 'ain. 'Ináan cana maxax uxua, a unicama achúshi achúshi, anu aín anë itsi cuëñëocë, a 'inánti 'ain. Uni itsían 'unaniamabi ca acama achúshi achúshinënshi aín anë 'unánti 'icën.

Tiatíranu 'icë unicama quirica buánmia

¹⁸ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuëñëonun Jesusan 'ë caxa:

—An axa Tiatíranuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuëñëoti 'ain: Nucën Papa Diosan Bëchicë, axa cushiira 'aish aín bëru rabë tsi rëquirucë ënxáira iscësa 'ianan aín taëx cashtá manëxa niba nibaquicë 'aish ichúcësa, an ca ësaquin mi caia: ¹⁹ Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin, camina 'ëmi catamëti bëtsibë nuibanani 'ëx cuëencësabi oi 'in. Uisai cara ñu 'icëbëtanbi camina 'ëmi sinánti ëncëma 'ain. 'ëmi catamëtabaquinmi 'acësamaira oquin camina bërí mitsun 'ëx cuëencësabi oquin ñu 'ain.

²⁰ Mitsúxmi usa 'icëbi cana ësaquin mitsu cain. Bëráma ca Jezabal ax 'atima xanu 'aishbi judíos unicaman 'apu 'iacëxa. Usaribi oquin ca micamáxmi timëcëbëtan achúshi xanu 'atimanën bana ñuixunia. An isa Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia quiquinbi ca axa 'ëmi sinancë unicama parania. Paránquin ca aín xanuma 'aínbia uni xanu itsibë 'iti ca asábi 'icë quixun 'unánmianan ñu ax isa dios 'icë quixuan unin cacë a rabiquin ñuina rëcë piti isa asábi 'icë quixun unicama 'unánmia. An usaquin 'atima ñu 'anun uni 'unánmiabi camina isëshitin. ²¹ Axa usai 'iabi cana usa ñu ënía 'ëmi sinánun caían. Caíncëxunbi ca ëmi catamëquin sinanaquin aín ñu 'atima 'acë ëncëma 'icën. ²² An a xanúan 'unánmicësa oquin 'acë unicaman usai 'iti ëncëma 'ain cana anua 'uxcë anubia 'inun a xanu 'insínmiti 'ain. 'Anan cana axa a xanubë 'icë unicamaribi 'aisamairaia tëmëranun 'imiti 'ain. ²³ 'Anan cana a xanun 'unánmicë 'ixuan an 'atima ñu 'acë unicamaribi aín tuása 'icë acama bamamiti 'ain. 'ën usaquin 'acëbëtan ca camabi ëmanu 'icë axa 'ëmi catamëcë unicaman 'unánti 'icën, 'ën cana camabi unían sinancë ñu 'unanin, uisaquin cara aín nuitu mëu sinania quixunribi cana 'unanin. 'Unánquin cana an upí oquin sinánquin ñu 'acë uni axa upitax 'inun 'imianan, an 'atima ñu 'acë uni a aín 'ucha cupí uisoquin carana 'ati 'ai usoquin 'ati 'ain.

²⁴ 'Itsa uníxa usai 'icëbëtanbi camina Tiatíranu 'icë mitsu raírinën aín bana ca cëmë 'icë quixun 'unánquin a xanun bana cuacëma 'ain. Bëtsi bëtsi uníxa, nun cananuna mitsun 'unáncëma ñu, ñunshin 'atimanën 'apúan nu 'unánmicë, a mitsu 'unánmiti 'ai quiabi camina a 'unántisama tan. Mitsúxmi usai 'iti ca asábi 'icën. Usaíbi camina 'iti 'ain. Bëtsi ñumi 'anun cana mitsu caiman. ²⁵ 'ëx utëcëntámainun camina usabii 'iti 'ain.

²⁶ Axa aín bamati nētē utámainun 'ēmi catamēquin 'ēx cuēēncēsabi oi 'iti ēncēma uni, acama cana 'ēx utēcēnquin aín cushi 'ixun camabi menu 'icē unicaman aín bana cuaquin aín quicēsabi oquin 'anun 'aminun 'imiti 'ain. ²⁷ 'Ēn Papa Diosan aín cushi 'ē 'ináncēsabi oquin cana a unicama 'ēn cushi 'inánquin unían aín bana cuanun 'imiti 'ain. 'Ēn usaquin 'imicēxun ca atun, camabi unían aín bana cuanun 'imiti 'icēn, uni itsían uni itsi aín bana cuanun quixun aín manē xo tuínxun racuēocēsaribi oquin. ²⁸ Pēcaracēbētan ca 'isponēn pēcaia. A 'ispon cana axa 'ēmi catamēquin 'ēx cuēēncēsabi oi 'iti ēncēma unicama 'inánti 'ain. ²⁹ An cuaisa tancē unicaman ca axa 'ēmi catamēcē unicama Nucēn Papa Diosan Bēru Ńunshin Upitan 'ináncē bana, ēnē aín nuitunēnbi sinánquin upí oquin cuati 'icēn.

3

Sardisnu 'icē unicama quirica buánmia

¹ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi cuēnēonun Jesusan 'ē caxa:

—An axa Sardisnuax 'ēmi catamēcē unicama 'ē Ńui quicē bana Ńuixuncē uni, a buánminuxun camina ēsoquin cuēnēoti 'ain: Axa Nucēn Papa Diosan Bēru Ńunshin Upíñu 'ianan an aín mēcēnan 'ispa mēcēn achúshi 'imainun rabē tuíncē, an ca ēsaquin mi caia:

—Mitsúnmi Ńu 'acēcama cana 'unanin. Unin ca mitsux camina Nucēn Papa Diosbē upí 'ai quixun Ńuia. Ńuicēxbi camina usama 'aish bamacē unisa 'ain.

² Mitsux axa 'uxcē unisa 'aishbi camina bēsucēsa 'iti 'ain. 'Ēn iscēxun ca mitsúnmi 'acē Ńucama 'ēn Papa Diosan upí isima. Usa 'ain camina mitsúnmi bērí 'acē Ńu axribia an iscēx 'aisama 'itín rabanán, upí oquin sinánquin ax cuēēncēsabi oquin 'ati 'ain. ³ Usoquin 'aquin camina mitsua 'ēn sinánmicēxun 'ēn unicaman Ńuixuncē bana a sinánti 'ain. A sinánquin camina a bana quicēsabi oquin 'anan sinanaquin mitsun Ńu 'atima 'acēcama ēnti 'ain. Usai 'icēbēma cana an Ńu mēcamacē uníxa, unin sináncēbēmabi ucēsaribicuatsini, 'ēx mitsun 'unáncēma nētēn uisoquin carana 'ati 'ai usoquin mitsu 'ai uti 'ain.

⁴ Mitsúnmi 'ēx cuēēncēma Ńu 'acē 'aínbi ca Sardisnu 'icē uni 'itsamashinēn Ńu 'aisama 'acēma 'icēn. Usa 'aish ca aín nuitu upí 'ain chupa uxua pañucēsa 'aish 'ēbē niti 'icēn. ⁵ Axa 'ēmi catamēquin 'ēx cuēēncēsabi oi 'iti ēncēma unicama atux ca usoquin chupa uxua pañucē 'iti 'icēn. A unicaman anē cana 'ēn quiricanua tērēntima 'ain. Tērēnquinma cana acama achúshi achúshi Ńuiquin —ax ca 'ēnan 'aish xēnibua 'aínbi 'ēbē 'iti 'icē —quixun 'ēn Papa Dios 'imainun aín ángelcama cati 'ain. ⁶ An cuaisa tancē unicaman ca axa 'ēmi catamēcē unicama Nucēn Papa Diosan Bēru Ńunshin Upitan 'ináncē bana, ēnē aín nuitunēnbi sinánquin upí oquin cuati 'icēn.

Filadelfianu 'icē unicama quirica buánmia

⁷ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi cuēnēonun Jesusan 'ē caxa:

—An axa Filadelfianuax 'ēmi catamēcē unicama 'ē Ńui quicē bana Ńuixuncē uni, a buánminuxun camina ēsoquin cuēnēoti 'ain: A aín chaitiocē David 'iásaribi 'Apu 'inun Nucēn Papa Diosan 'imicē, Jesús, axa 'uchañuma 'aish aín bana asérabi 'ice, ax ca an xēcuē bērúancē unisaribi 'icēn. An xēcuē bērúancē 'ixuan an xēocaia ca uinu 'icē unínbi xēcuē xēputima 'icēn. 'Imainun ca an xēpuia uinu 'icē unínbi xēcuē xēocatima 'icēn. Usaribi oquin ca ui unix cara ainan 'iti 'icē, ui unin cara aín bana unicama Ńuixunti 'icē, acama ainshi mēníoia. Usoquian an mēníocē 'ain ca uinu 'icē unínbi —usama ca —catima 'icēn. Ax usa 'ixun ca ēsaquin mi caia: ⁸ Mitsúnmi Ńu 'acēcama cana 'unanin. 'Ēn cana 'unanin, mitsux 'itsairama 'ixunbi camina 'ēn bana quicēsabi oquin

'anan, 'èx cana Cristonanma 'ai quiax quicëma 'ain. Usa 'icë cana anun atsínti xëcuën atsíncësa 'inun 'èn bana unicama ñuixunun mitsu 'imian. Usoquin 'imia ca ui unínbi mitsúnmi usoquin 'axunma 'anun mitsu 'imitima 'icën. ⁹ Usa 'ain cana ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicë unicama axa, 'èx cana aséabi judío uni 'ai quibi cëmëi 'ëmi sináncëma unicama a mitsun bana cuatia mitsumi sinánun 'imiti 'ain. 'Imicëxun ca 'unánti 'icën, 'èn cana aséabi mitsu nuibati quixun. ¹⁰ Mitsun camina uisa ñu cara 'icëbëtanbi 'ëmi catamëanan 'èn bana quicësabi oquin 'ati èncëma 'ain. Usaími 'icë cupí cana anúan unicama paë tani tëmërati nëtëa ucëbëmi tëmëraxma 'inun mitsu 'imiti 'ain.

¹¹ Xëñibucëma 'aínshi cana utëcënti 'ain. 'Èx umainun min 'acësabi oquin 'ëmi sinánti ènquinma 'èn mitsu cacë bana 'acë 'aish camina 'ëbë 'èn nëtënu 'í cuëenti 'ain. Usai 'imi 'iti cupí camina unían mitsu sinanaminun 'amitima 'ain. ¹² Axa 'ëmi catamëquin 'èx cuëëncësabi oi 'iti èncëma unicama, a cana anua Nucën Papa Dios 'icë anubia nëtétimoi 'inun 'imiti 'ain. Anuaxa chiquítimoquin ca Nucën Papa Diosan 'imiti 'icën. 'Èn Papa Diosan anëbi cana a unicamanu cuënëoti 'ain. Cuënëonan cana anu Nucën Papa Dios 'iti Jerusalén ió, axa naínuax ubúti, aín anëribi 'anan cana 'èn anë ióribi atunu cuënëoti 'ain. ¹³ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ènë aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icën.

Laodiceanu 'icë unicama quirica buánmia

¹⁴ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuënëonun Jesusan 'è caxa:

—Axa Laodiceanuax 'ëmi catamëcë unicama an Nucën Papa Diosan bana ñuixuncë, a buánminuxun camina ësoquin cuënëoti 'ain: Ax upíira upí 'ixuan uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun paránquinma uni 'unánmicë, an Nucën Papa Diosbëtan camabi ñu unio, an ca ësaquin mi caia: ¹⁵ 'Èn cana usaími mitsux 'icë acama 'unanin. Usa 'ixun cana 'èn 'unanin, mitsúnmi upí oquin sinánxun ax cuëëncësabi oquinra Nucën Papa Dios 'axuniama. Usa 'ixun camina mitsun sinanin, mitsúxbi usai 'ia isquin sapi isa Nucën Papa Diosan upí oquin sinania quixun. Usa 'aish camina mitsux an Nucën Papa Diosan bana cuacë unicama 'icësaí 'iman. Usa 'aish camina a Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicama 'icësairibi 'iman. Usa 'ain cana cuëënin, mitsux an aséabiira Nucën Papa Diosan bana cuacë 'iti. Usai 'icëma 'ixun, mitsun 'aisama ñu 'acë 'ixun, —'aisama ñu 'acë cupí cana ainanma 'ai —quixun 'unáncë 'iti cana cuëënin. ¹⁶ Usoquinmi mitsun aséabiira 'èn bana 'acëma 'aish camina 'unpax 'itsístanisa 'ain. Ènëx ca 'ësa 'icën. 'Unpax matsi xëati ca asábi 'icën, 'unpax 'itsísocëribi xëati ca asábi 'icën. Usa 'aínbi ca uni 'unpax 'itsístanishi xëax anábuisa tanti 'icën. Usaribi cana mitsu isin. Mitsúxmi asábitanishi 'iti cana cuëëniman. Unían 'unpax 'itsístanishi xëax aín picë anáquin chiquíncësaribi oquin cana 'ëbë 'iáxma 'inun mitsu chiquínti 'ain. ¹⁷ Mitsux camina quin, 'èx cana asábi 'ain, ñuñu 'aish cana cha 'ain, uisa ñu carana cuëëni, a cana bitsin. Mitsux ènë nëtënu 'icë ñuñu 'aishbi camina Nucën Papa Diosan iscëx ñuumasa 'ianan bëxuñusa 'ianan chupañumasa 'ain. ¹⁸ Mitsúxmi usai 'inúnma cana mitsu 'ësëquin ësaquin cain: Curi manë ax ca 'itsísirocëx aín chuacama nëtëtia. Nëtécëbë ca aín upíshi bërutia. Usaribi oquin aséabi mitsun nuitu upí 'inun 'èn mitsu 'iminun camina 'ë ñucáti 'ain. Mitsun 'atima ñu 'acëcama tërëncë 'ianan 'ëmi sinánquin ñu upí 'acë 'aish chupa uxua pañucësa 'inun 'èn mitsu 'iminun camina 'ë ñucáti 'ain. Mitsun uisa ñu 'ati cara 'atima 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun upí oquin 'unáncëma 'aish bëxuñu unisa 'ixunbi, acama mitsu 'unánminun camina 'ë ñucáti 'ain. ¹⁹ Uicama carana nuibatín, acama cana ñu 'atima 'atëcënxunma 'anun 'ësëanan uisoquin carana 'ati 'ai usoquin

'ain. Usoquin 'ën 'acëxmashi camina sinanati 'ëx cuëncësabi oi asérabi 'iti 'ain. ²⁰ Ënëx ca ësa 'icën. Bëtsi uni isi cuanxun ca unin aín xëpúti taxcaquin a xëocaxunun quixun caia. An aín xëpúti taxcaquin uni itsi cuëncë uni usaribi cana 'ëx 'ain. A unisaribi 'ixun cana ui unin cara 'ëmi sinánquin 'ëx abë 'inun 'ë caia a unibë 'iti 'ain. Usai 'iquin cana unían abëtan piquin uni itsi 'unáncësaribi oquian 'ë 'unánun a uni 'imiti 'ain. ²¹ 'Anan cana axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma unicamax 'ëbë 'apu 'inun 'imiti 'ain, 'ëx tëmëraibi ax cuëncësabi oi 'iti ëncëma 'icëa 'ën Papan 'ë abë 'apu 'inun 'imicësaribi oquin. ²² An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ënë aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icën.

4

Aín nëtënxun Nucën Papa Dios rabiti bana

¹ A ñucama pain cuatancëxun cana xëcuë xëocacësa 'inuan naí panárabecë isan. Isquin cana anun paían 'ë cacë bana axa manë banañu banocëxa banacësari banaia cuatëcëan, ësai qui:

—Ënu ca 'irui ut, mixmi aia cana uisa ñucama cara 'iti 'icë quixun mi ismiti 'ain.

² Cacëxunshi Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun cana 'uxúnmabi namácësa oquin naicamë'ëonua anu tsóti upíra upí anu 'Apuira tsóti, a isan. Isanan cana axa anu tsócë Nucën Papa Dios aribi isan. ³ Axa anu tsócë ax ca upíra upí 'iaxa, maxax nibá upíra upí, paxa 'aíshbi tunántani, jaspe cacë, a iscësa 'ianan bëtsi maxax ushíantani, cornalina cacë, a iscësaribi ca aín ichúcë 'iaxa. Anu ax tsócë a nëbëtsioracë ca nónbai upíra upí, maxax ñu paxa iscësa, esmeralda cacë, axa ichutia iscësa 'iaxa. ⁴ Anu ax tsócë aribi nëbëtsioracë ca męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë anu tsóti itsi 'iaxa. Axa a anu tsótinu tsócëcamax ca męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë caniacëcë unicama 'iaxa. Acamax ca aín chupa uxua 'ianan curi 'acë mañuti mañucë 'iaxa. ⁵ Anu tsóti upíra upí anuaxa caná mëriti banaia cana cuan. Cuanan cana anuaxribia bëtsi ñuribi sharatia cuan. Anu Nucën Papa Dios 'icë aín bëmánoncúa, cana męcën achúshi 'imainun rabë i tēcënu nanxun bimicëxa 'apú rëquirucësaria rëquiruia isan. Isquin cana anu ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'icë quixun 'unan. ⁶ Anua Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon ca parúnppa upí, bëxnan bëxnánquicë iscësa 'aíshbi 'unpáxma 'iaxa.

Anua Nucën Papa Dios 'icë a nëbëtsi 'ianan a nëbëtsioracë ca 'itsaira bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axa bamatimoi tsócë, axribi 'iaxa. Aín bëmánon 'itsaira bëruñu 'ianan ca aín caxumiribi a ñu 'itsaira bëruñu 'iaxa. ⁷ A ñu achúshi ca paru 'inúansa 'iaxa, bëtsix ca vaca bënësa 'iaxa, bëtsix ca unin bëmánan iscësa 'iaxa, bëtsix ca tëtëcamë'ëo nuania iscësa 'iaxa. ⁸ A ñucama achúshi achúshinëx ca anúan nuánti męcën achúshi 'imainun achúshi pëchiñu 'iaxa. Aín bërucamax ca ëman 'ianan 'ucë mëúribi 'iaxa. A ñux ca nëtënbi imëbi nëtëtima Nucën Papa Dios rabi ësai quiaxa:

Nucën Papa Dios, ax ca upíra upí, upíra upí upíra upí 'icën. Aín cushix ca chaira 'aish bëtsi cushisama 'icën. Ax ca usabi 'iá 'aish, usabi 'aish, usabi 'iti 'icën.

⁹ Usaquian 'itsa bëruñu ñu an Nucën Papa Dios, axa anu 'Apuira tsóti, anu 'ianan bamatimoi tsócë, a nëtëtimoquin rabianan —ca asábi 'icë —quixun cacëbëtan cacëbëtan, ¹⁰ ca męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë a caniacëcë unicama an axa xënibua 'aínbi bamatimoi tsócë Nucën Papa Dios ami bësui, rantin puruni tsóbuquin a rabiia. Rabiquin ca curi

'acë mañuti atúan mañucë Nucën Papa Dios 'inánquin anua ax 'icë aín bëmánon nanquin rabiquin ësáquin caia:

¹¹ Nucën 'Ibu Dios, min camina camabi ñu uniocën. Mix cuëencësabi oi ca 'iacëxa, mix cuëencësabi oquin camina min cushímbi camabi ñu ënë menu 'icë 'imainun naínu 'icë ñuribi uniocën. Usa 'aish camina camabi unicama 'imainun ángelcamanribi rabitisa 'ain.

5

Nucën Papa Diosan tuíncë quirica 'imainun Carnero ñuicë bana

¹ Axa anu tsócë Nucën Papa Dios an aín męcën męquenën tuíncë cana quirica taráncë isan. Iscëx ca aín namënu cuënëocë 'ianan aín caxunuribi cuënëocë 'iaxa. A quirica aín namé istisama 'itánun upí oquin tacáshcacë 'aish ca anúan tacáshcacë ñu męcën achúshi 'imainun rabë 'iaxa. ² A isanan cana achúshi ángel cushiira axa ësai qui munuma banaia isan:

—¿Uínra cara ax bętsibë sęnęnmaira 'ixun ënë quirica anúan tacáshcacë pęóshxun bacati 'ic?

³ Quicëbëbi ca an pęóshti 'aíma 'iaxa. Naínu 'icë ángelcama 'imainun menu 'icë unicama 'imainun anua bamacë unicama 'icë, anu 'icë unicama achúshinęxbi ca an a quirica bacanan isti 'aíma 'iaxa. ⁴ An bacanan uisai quicë cara quixun isti 'aíma 'imainun an ami bęsuquin a quirica ñachati unibi 'aíma 'icë isi cana ini bęunan męscúan. ⁵ Usai bęunan męscutiabi ca a caniacęcë unicama achúshinën 'ë caxa:

—Camina ini bęunan męscútima 'ain. Ca is, Judatan rębúnquicama achúshi, 'Inúan cacë, ax Davidnën rębúnquiribi 'icë, Jesús, ax bamáxbi baísquia 'aish camabi ñun 'ibuirá, an ca a quirica taráncë bacaquin, anúan a tacáshcacęcama pęóshti 'icën.

⁶ Usai quicëbëtan cana anua Nucën Papa Dios 'icë, 'imainun anu axa 'itsa bęruñu rabë 'imainun rabë ñu axribia bamatimoi tsócë, 'imainun caniacęcë unicama, acama nębętsia nicë, carnero 'icęsaribitia unin 'ucha cupí bama Cristo a isan. Ax ca unin 'ucha cupí carnero 'acęsa oquin 'aquian unin anu 'á aín namicama istisabi 'aish nicë 'iaxa. 'Ęn iscëx ca ax męcën achúshi 'imainun rabë matúxcañu 'ianan męcën achúshi 'imainun rabë bęruñu 'iaxa. Aín bęru męcën achúshi 'imainun rabë ax ca aín Bęru Ñunshin Upí Nucën Papa Diosan camabi menu 'icë unicamanu cuanun xucë a 'icën. ⁷ Anu cuanquin ca Carnero 'icęsaribitia unin 'ucha cupí bama, an axa tsócë Nucën Papa Dios aín męcën męqueua 'icë quirica a biaxa. ⁸ Bicëbë ca 'itsa bęruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama 'imainun męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë caniacęcë unicamaribi, Carnero 'icęsaribitia unin 'ucha cupí bama ami bęsucë 'aish a rabi rantin purúanxa. A caniacęcë unicaman ca arpa cacë ñu a 'ai cuęni cantati, a 'imainun curi 'acë manë xanpa anua sanutanun nęęnti tsępasa ñu 'icë, acama tuíanxa. A xanpanuax cuin tęxęquianxa 'irucë, ax ca aín unicaman Nucën Papa Dios rabianan ñucácë banacama a 'iaxa. ⁹ Carnero 'icęsaribitia unin 'ucha cupí bama, ami bęsuax ca cantati ió cantaxa, ësai qui:

—Min camina bętsibë sęnęnmaira 'ixun a quirica anúan tacáshcacë pęóshxun bacati 'ain. Mix bamax baísquia 'ixun camina nucama bętsi bętsi unibu, bętsi bętsi banan banacë, 'imainun camabi nętęnuax ucë, 'imainun bętsi bętsi 'apuñu unicama, Nucën Papa Diosnan 'inun ięmian. ¹⁰ Ięmianan camina atu Nucën Papa Diosbë 'apu 'inun 'imianan judíos sacerdotesa 'imiquin an Nucën Papa Diosbë banaquin a rabićë 'imian. Usáquinmi 'imicęx ca mibë ënë menu 'icë unicaman 'apusa 'iti 'ain.

¹¹ A cantati cuatancëxun isquin cana anu Nucën Papa Dios 'icë a 'imainun anua 'itsa bëruñu ñu, axribia bamatimoi tsócë acama 'icë, 'imainun anua caniacëcë unicama 'icë, a nëbëtsioratia 'aisamaira tupúntisama 'aish ángelcama munuma banaia cuan. ¹² Èsai ca munuma banai quiaxa:

–Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax ca bëtsibë sënénmaira 'icën. A unin 'acë, axa camabi unicaman 'apu 'ianan, camabi ñun 'ibu 'ianan, camabi ñu 'unáncë, 'ianan cushiira a ca camabi unicama 'imainun ángelcamaribi rabiti 'icën. Rabianan ca –asábi ca –quixun caquin rabiquin an cacë banacama cuati 'icën. Cuëenquin ca axribia cuëënun rabiti 'icën.

¹³ Usai banaia cuanan cana Nucën Papa Diosan unio ñucama, naínu 'icë ñucama, 'imainun menu 'icë 'imainun bacanu 'icë, anua bamacë unicama 'icë anu 'icë unicama, acamaxa munuma banai èsai quia cuan:

Ax anu tsócë Nucën Papa Dios, a 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, aribi ca camaxunbi cuëenquin axribia cuëënun rabiti 'icën. Rabianan ca –asábi ca –quixun caquin rabiquin an cacë bana cuati 'icën. Ax cushiira 'aísha bëtsi 'apusama 'icë ca camaxunbi xëñibua 'aínbi a rabiti 'icën. Cuëenquin ca axribia cuëënun rabiti 'icën.

¹⁴ Usaía cantaia ca 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsócë, acaman –usai ca 'iti 'icë –quixun caxa. Cacëbë rantin purúnquin ca a caniacëcë unicamanribi axa bamatimoi tsócë a rabiata.

6

Mëcën achúshi 'imainun rabë anúan quirica tacáshcacë ñucama ñuicë bana

¹ Usaquin istancëxun cana Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë mëcën achúshi 'imainun rabë ñu a achúshi pëóshia isan. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama achúshinëxa caná banacësari munuma banai –ca chiquiti ut –quia cuan. ² Quicëbëtan isquin cana achúshi caballo uxua chiquitia isan. Axa a caballonu tsócë unin ca canti achúshi tuíanxa. Tuíanx uquin Nucën Papa Diosan 'ináncëxun biquin, 'apúan mañucë mañuti mañutancëx ca axa ami nishcë unicama ñusmoi abë 'acanani cuanxa.

³ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë ñu itsi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama itsíxa –ca chiquiti ut –quia cuatëcëan. ⁴ Quicëbë ca bëtsi caballo, ushían chëxëira, anuax chiquíaxa. Axa a caballonu tsócë uni an ca bëtsibë bëtsibë 'acánani cëñuanánun unicama 'iminuan, Nucën Papa Diosan 'ináncëxun, aín mané masínbu biata.

⁵ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë ñu itsi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama itsíxa –ca chiquiti ut –quia cuatëcëan. Cuaquin isquin cana caballo tunan chiquitia isan. 'Èn iscëxun ca anu tsócë unin, piti ñua 'itsairama 'ain, anun ñu 'ië tupúnti tuíanxa. ⁶ Isquin cana 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama nëbëtsinuaxa banaia cuan, piti ñu cupíira 'aían èsai quia:

–Achúshi nëtën ñu mëëtancëxun bicë curíquinën camina achúshi kiloishi trigo biti 'ain. A biquinma camina rabë 'imainun achúshi kilo cebada biti 'ain. Usa 'aínbi ca i bimín xëni 'imainun vinoribi aín cupí usabi 'iti 'icën.

⁷ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë ñu itsi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama itsíxa –ca chiquiti ut –quia cuatëcëan. ⁸ Cuaquin isquin cana bëtsi caballo, curua, chiquitia isan.

Axa anu tsócë uni aín anëx ca Bamati cacë 'iaxa. An Bamati cacë uni a nuibiancë, a unix ca Anua Uni Bamacë 'Iti caquin anëcë a 'iaxa. A uni rabë ca, ënë menu 'icë unicama 'aisamaira 'aísha nëbëtsi, rabë 'imainun rabë oquin tēcësa 'icëbia amo 'icë achúshi cëñunun Nucën Papa Diosan 'imiaxa. Usaquin 'imicëxun ca a uni rabëtan 'acananía 'aisamaira uni bamanun 'imianan 'acëñuma 'aísha 'aisamaira uni bamanun 'imianan 'insinan 'aisamaira uni bamanun 'imianan axa piánancë ñuinacan picëxa 'aisamaira uni bamanun 'imiaxa.

⁹ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë ñu itsiribi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana Nucën Papa Diosan bana cuanan, a banax ca asérabi 'icë quiax quicë cupí unin 'acëxa bama unicaman ñunshin, anuxun ñuina xaroti bucúncë maxax, a tēmúcüa isan. ¹⁰ A ñunshinax ca munuma banai quiaxa:

—Nucën 'Ibu Dios, upíira upí 'aish 'uchañumaira 'ixun mix quicësabi oquin 'acë 'icë, ¿uínsarainra caramina menu 'icë unicama, an nu 'a, a cupiti 'ain?

¹¹ Usai quia Nucën Papa Diosan 'ináncëxun ca acama achúshi achúshinën chupa uxua biaxa. 'Ináncëxuan bicëbëa ësoquin atu cai banaia cana cuan:

—Mitsu 'acësaribi oquin axa Cristomi catamëcë raíri uniribi, unin 'aquin sënëontamainun, camina caínpainti 'ain.

¹² Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anun quirica tacáshcacë ñu itsiribi pëóshaxa. Pëóshcëbë ca mecama shaíqui axa. Usai 'icëbë ca bari bëánqui axa, chupa tunánsa 'inun. 'Imainun ca 'uxë imi iscësa 'i axa. ¹³ Usaía 'imainun ca suñúanëan bëcacëxa higos bimi paxa rëucucësari 'ispa rëucüaxa. ¹⁴ Quirica taráncësa 'inun taramëti ca naicamë'ëo nëtëaxa. 'Imainun ca aín bashicama 'imainun nasícama anua 'icënuax tacúaxa. ¹⁵ Usai 'icëbë ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicama, 'apucama 'imainun uni cushibubë ñuñu unicama, 'imainun capitáncama, 'imainun uni chacama, 'imainun an uni itsi ñu mëëxuncë unicama, 'imainun an uni itsi ñu mëëxuncëma unicama, a camáxbi racuëti matá me shimú 'icë quinicamanu 'ianan aín bashinu 'icë xaxu chacama nëbëtsi unëaxa. ¹⁶⁻¹⁷ Unëquin ca aín bashi 'imainun xaxu chacama caxa:

—A nëtë anúan axa anu tsóti upíira upí, anu 'Apuira tsóti, anu tsócë Nucën Papa Dios a 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an axa ami sináncëma unicamami nishquin castícantí nëtë ca uaxa. Usa 'ain ca unicamax uíxbi iétima 'icën. Usa 'ain ca nunu rurucubut, 'Apuira an nu isnúnma ca rurucubúquin nu unput. Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, axa nun 'ucha cupí numi nishcë, an nu castícanxunma 'anun ca nu unët.

7

'Itsaira judíos unicamax Nucën Papa Diosnan 'aish 'unántiocë 'iá bana

¹ Usaquin istancëxun cana rabë 'imainun rabë ángel isan. Achúshinëx ca aucüaxa bari urucë anu nicë 'i axa. Bëtsix ca ami bari cuabúcë anu nicë 'i axa. Bëtsíxa baca rëbumi 'imainun ca bëtsix baca tsipúmi 'i axa. A ángelcaman ca suñun me bëcanan parúnppa bëcaisama oquin bëaranan iribi bëcaisama oquin bëaraxa. ² Usaquin bëaranan mecamacëñun anu 'icë ñucama, 'imainun parúnppacëñun anu 'icë ñucamaribi 'atimonun ca Nucën Papa Diosan a ángelcama aín cushi 'inánxa. Acama istancëxun cana bëtsi ángel aucüaxa bari urucë anuax aia isan. An ca uquin axa bamatimoi tsócë, Nucën Papa Diosan unicama, anun Cristonën anë 'imainun Nucën Papa Diosan anë aín bëmánanu cuënëoti ñu bëaxa. Usa 'ixun ca a ángelnën munuma cuëncëni banaquin rabë 'imainun rabë ángelcama a caxa: ³—Nun an Nucën Papa Dios quicësabi oquin

'acé unicama 'unánti oquin atun bémánancama cuēñocēma pan 'ain camina mecama 'imainun parúnpapacama 'imainun icamaribi 'atimotima 'ain.

⁴ Catancēxun ca axa Nucēn Papa Diosmi catamēcē unicama 'unánti oquin cuēñocēma, uiti cara cuēñocē 'icē quixun 'ēn cuanun ca a ángel ěsai quiaxa:

—A 'unánti oquin cuēñocē unicamax ca 'aisamaira, ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) uni 'icēn, atux ca Israelnēn mēcēn rabē 'imainun rabē bēchicēcaman rēbúnqui 'icēn. ⁵ Doce mil ax ca Judatan rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Rubēnēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Gadnēn rēbúnqui 'icēn. ⁶ 'Imainun ca doce mil Asernēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Neftalínēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Manasésnēn rēbúnqui 'icēn. ⁷ 'Imainun ca doce milribi Simeonēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Levitan rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Isacarnēn rēbúnqui 'icēn. ⁸ 'Imainun ca doce milribi Zabulonēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Josénēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Benjaminēn rēbúnqui 'icēn.

Usai ca 'ēn cuanun quiaxa.

'Aisamaira unían chupa uxua pañucē

⁹ Usaquin cuatancēxun cana unin tupúntisama, 'aisamaira uni isan. Acamax ca camabi menuax ucē 'aish bētsi bētsi unibu 'iaxa. Usa 'aish ca bētsi bētsi banan bananan anua Nucēn Papa Dios, ax 'Apuira 'icē, a 'imainun Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, aín bémánon sētécē 'iaxa. A camáxbi ca aín chupa uxua 'ianan xēbin pēchisa ñu pēchi tuíncē 'iaxa. ¹⁰ Usa 'aish ca camáxbi munuma banai quiaxa:

Anu 'Apuira tsóti, axa anu tsócē Nucēn Papa Dios, an ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, a cupí nun 'uchacama tērēnquin xēnibua 'aínbi ainan 'inun nu iēmiaxa.

¹¹ A unicamaxa quicēbē ca camabi ángelcaman, anu 'Apuira tsóti anua Nucēn Papa Dios 'icē, 'imainun mēcēn rabē 'imainun taē rabē 'imainun rabē 'imainun rabē caniacēcē unicama, 'imainun axa 'itsaira bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoí tsócē, acama nēbētsioraxa. Nēbētsioraquin ca anua ax 'icē anuax rantin puruni, meu bēsuquin, Nucēn Papa Dios rabiaxa. ¹² Rabiquin ca caxa:

Ěsai ca 'iti 'icēn. Mix cuēēnun ca camabi unicama 'imainun ángelcamanribi mi rabiti 'icēn. Camabi unicaman 'Apu 'ianan, camabi ñu 'unáncē 'icē cananuna —asábi ca —quiquin mí rabin. Min cushix ca chaira 'icēn. Mixmi cēñútimoí usabi 'ia cananuna xēnibua 'aínbi mi rabiti 'ain. Usaquin cananuna 'ati 'ain.

¹³ Nucēn Papa Dios rabicēbētan ca aín anu tsótinu tsócē caniacēcē uni achúshinēn 'ē ñucáxa:

—¿An chupa uxua pañucē unicama ēñēx cara ui 'ic? ¿Uinuax cara uax?

¹⁴ Cacēxun cana can:

—'Ěn cana 'unanin. Min camina 'unanin.

Caçēxun ca 'ē caxa:

—'Ěñē unicaman ca ami sináncē cupí 'aisamaira tēmēraquinbi Nucēn Papa Diosmi catamēti ěncēma 'icēn. Atux ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí aín imi 'apati bama, ami catamēti aín 'uchacama tērēncē 'aish aín nuitu upí 'aish chucacēsa 'icēn, aín chupa uxuira axa chuañumasa 'inun. ¹⁵ Usa 'aish ca anua Nucēn Papa Dios 'icē anubi 'icēn. Anuxun ca nētēnbi, imébi rabiquin, ax cuēēncēsabi oquin a ñu 'axunia. Usoia ca Nucēn Papa Dios ax 'Apuira 'aish cushi 'ixun, acama ēnquinma bērúanti 'icēn. ¹⁶⁻¹⁷ Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, ax anua Nucēn Papa Dios 'icē anu 'ixun ca acamaxa nētétimoí upitax tsónun bērúanti 'icēn. An 'aracacē ñuina aín 'ibun

upí oquin 'unpax 'amianan bërúancësaribi oquin ca an aín unicama bërúanti 'icën. An ca acama chuámarua tani cuëënun 'imiti 'icën. 'Imainun ca Nucën Papa Diosanribi atúxa iní masá nuitutia nètëmiti 'icën. Nètëmianan ca atúxa bëunan mëscutiabi aín bëun tërënti 'icën. Usa 'ain ca anu 'icë aín unicamax tëmëratëcënima, 'ianan 'acëñuma 'itëcënima, 'ianan shimatëcënima, 'ianan bari cushin xarotëcëncëma 'ianan añu 'itsísbi tantëcëntima 'icën.

8

¹ Usai a caniacëcë uni quicëbëtan cana Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anun quirica tacáshcacë itsi, ashiquin pëóshia isan. Pëóshcëbë ca banai sharatima nètëishiixa, media hora 'itámainun.

Mëcën achúshi 'imainun achúshi anun quirica tacáshcacë ñu pëóshcëcëxun ashiquin pëóshcëcëbëtan Juanën ñu isa

² Usaía 'icëbëtan cana mëcën achúshi 'imainun rabë ángel Nucën Papa Dios bëmánon nicë isan. Iscëxun ca Nucën Papa Diosan 'ináncëxun, a ángelcama achúshi achúshinën manë banañu biixa. ³ Usa 'ain ca bëtsi ángelribi, aín curi xanpa tuíanx uax, anua Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon 'icë anuxun sanutanun tsëpasa ñu nëënti, curi 'acëribi, a rapasu niracëaxa. Usai 'ia ca aín unicaman a rabianan ñucacë banacamabëa aín cuin tëxëquianx 'irutanuan nëënun Nucën Papa Diosan 'itsaira tsëpasa ñu a ángel 'inánxa. ⁴ Angelnëan tuíncë xanpa anuax ca sanu cuínbë, aín unicaman a rabianan ñucacë bana, ax anu Nucën Papa Dios 'icë anu cuaruaxa. ⁵ Usai 'icëbëtan ca ángelnën anuxun sanutanun tsëpasa ñu nëënti, anua tsiu rëquirucë biquin, a xanpanu 'aruquin buácatancëxun menu niixa. Nicëbëa caná mëriti banacëbë ca bëtsi ñuribi sharámainun mecama shaíquiixa.

Manë banañucama

⁶ Usai 'icëbëtan ca a ángelcama mëcën achúshi 'imainun rabë, an aín manë banañu banonuxun mëníoxa.

⁷ Achúshi ángelnën pain ca aín manë banañu banoxa. Banocëbë ca 'uí 'aíshbi matsiira 'aish iru, a 'imainun tsi rëquirucë, acamabë imi mëscúcë, acamax meu nicëx rëucüaxa. Rëucucëbë ca 'aisamaira 'aíshbi mecama nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi nëëmëti nètëaxa. Icama 'imainun basi paxacamaribi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi, amo 'icë achúshi ca nëëmëaxa.

⁸ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënribi aín manë banañu banoxa. Usocëbë ca achúshi ñu chaira aín bashi nëëmëcësa 'icë nicëxa parúnpapanu nipacëcëbë parúnpapa chaira 'aíshbi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi imisa 'iixa. ⁹ Usai 'icëbë ca anu 'icë ñuinacama 'imainun anu 'icë manë nunticamaxribi, 'itsa 'aíshbi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi cëñuti nètëaxa.

¹⁰ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënribi aín manë banañu banoxa. Banocëbë ca 'ispa chaira, bimicëxa taban rëquirucësa 'aish naínuax rëquícuaianx nipacëaxa. Usari 'i ca bacacamabëa xëxácama 'itsa 'aíshbi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'ain, amo 'icë achúshinu nipacëaxa. ¹¹ A 'ispax ca Mucaira caquin anëcë 'iixa. Anu a 'ispa nipacëcë bacacamabë ca xëxácamaribi mucaxa. Usai 'ia mucacë cupí ca 'aisamaira uni bamaxa.

¹² Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënribi aín manë banañu banoxa. Banocëbë ca bari, 'uxë 'imainun 'ispacamaribi 'itsa 'aíshbi nëbëtsi rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi bënämëti pëquicëma 'icën. Usa 'ain ca nètë 'imainun imëribi nëbëtsi rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi bari, 'uxë, 'ispacaman pëcacëma 'iixa.

¹³ Usacëbëtan istëcënquin cana ángel naínuax nuania isan. Nuania, munuma banai ësai quia cana cuan:

—Manë banañu rabë 'imainun rabë banocë 'aínbi ca rabë 'imainun achúshi ángelnëri bia banocëbëtan, axa menu bucucë unicaman masócë 'ixun 'aisamaira paë tanti 'icën. Achúshi banocëbë têmëranan ca bëtsi banocëbëribi têmëranan bëtsiribia banocëbë usaribiti têmëratëcënti 'icën.

9

¹ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnëribi aín manë banañu banoxa. Banocëbëtan cana naínuaxa 'ispa achúshi menu nipacëcë isan. Nucën Papa Diosan 'inácëxun ca anun quini chaira 'aish nëmínra xëocati ñu bixun tuíanxa. ² A tuíncë ñu anun ca quini chaira 'aish nëmínra a xëocaxa. Xëocacëx ca anuax tsin cuin chiquíaxa, manë tsi rëquirucë aín cuin chiquícësaribi 'inun. Chiquíquin a cuinan mapucëx ca bari bëánquicësa 'iaxa. ³ A tsin cuínuax ca 'aisamaira chanpusaribi ñu chiquíaxa, mecamanu cuanux. Nucën Papa Diosan 'imicëx ca a chanpucaman paëx, nibantan paësaribi 'iaxa. ⁴ Tsin cuínuax chiquitia ca Nucën Papa Diosan a chanpucama caxa: Menu 'icë basi, imaxu, chucu, ro, i acama camina 'atimotima 'ain. A 'aquinma camina, ax ca 'ënan 'icë quixun 'unánun aín bëmánanu 'ën anë 'aquin 'unántiocëma uni acama cuni 'atimoti 'ain. ⁵ Mëcën achúshi 'uxëan paë tanun 'aquinbi camina a unicama bamamitima 'ain. Usoquian cacëxun 'acëx ca aín paëx nibantan uni 'acëxuan paëocësa usaribi 'iaxa. ⁶ Usaía 'imainun ca a 'acë unicamax axbi bamatisa taníbi bamatima 'icën. Aséribi cana bamatisa tani quibi ca 'aisamaira oquin paë taníbi bamatima 'icën.

⁷ A chanpucamax ca anúan 'acánani suntáru cuancë caballo usaribi 'iaxa. Aín maxcánu ca curi mañuti 'acësa 'iaxa. 'Imainun ca aín bëmánan unín bëmánansa 'iaxa. ⁸ Aín bux ca xanun busa 'iaxa, aín xëtax ca 'inúanën xëtasa 'iaxa. ⁹ Aín namicamax ca manë chupan rabumëcësa 'iaxa. 'Ianan ca aín pëchi banamiaxa. Nuánquianquin ca 'aisamaira autua an niquincë caballonën 'acánani cuanquin buancëxa banacësaribi oquin aín pëchi banamiaxa. ¹⁰ A chanpucaman tispin ca nibanta inasaribi 'iaxa. Ax ca anúan mëcën achúshi 'uxën uni paë tanmiti 'iaxa. ¹¹ A chanpucaman 'apu ax ca quini chaira 'aish nëmínra anu 'icë ñunshíncaman cushi 'iaxa. A ñunshinan anëx ca hebreo banan cacë Abadón 'icën, griego banan cacë ca Apolión 'icën.

¹² Usaquin ca rabë 'imainun rabë ángelnëan aín manë banañu banocëbëtan bëtsi ángelnëribi aín manë banañu banocëbëtan chanpun pain 'aisamaira oquin unicaman paë tanmiaxa. Usaquian 'acëbëtanbi ca rabë ángelnëan aín manë banañu unicama paë tanun banocëma pan 'icën.

¹³ Banoíma 'ixun ca a rabë ángel achúshinën aín manë banañu banoxa. Banocëbëtan cana anua Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon 'icë anuxun sanutanun tsëpasa ñu nëënti, curi 'acë, aín cuëbícamanu i, vaca matúxcasa 'itánun 'acë, rabë 'imainun rabë, anuaxa banaia cuan. ¹⁴ Banaquin an bërí manë banañu banocë ángel a caía, ësai quia cana cuan:

—Camina Eufrates cacë baca rapasunuxuan nëacë rabë 'imainun rabë ángel a tubuxun ënti 'ain.

¹⁵ A rabë 'imainun rabë ángelcama Eufrates baca rapasunuxuan nëacë, ax ca anúan camabi unicama rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi acama 'ati nëtë utámainun nëacë 'iaxa. Usa 'ain ca anuxun sanutanun tsëpasa ñu nëënti anuaxa banaia a cuaxun, manë banañu tuíncë ángel an nëacë ángelcama tubuxun ëanxa. Usaquin ca a baritia, a 'uxë, a nëtë, a horabi ca unia 'anun ëncë 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin 'axa. ¹⁶ A rabë

'imainun rabě ángelcama aín suntárucamax ca 'aisamaira caballonu tsócë 'iaxa. Acamax ca 'aisamaira 'aish doscientos millones 'icë quiáxa quia cana cuan.

¹⁷ 'Ën iscëx ca a caballocama ësa 'iaxa: anu tsócë suntárucaman manë chupa atun shicánu 'icë ax ca tsi rëquirucësa 'ianan cuman batsisa 'aíshbi tunántani 'ianan curúnsa 'iaxa. A caballocaman maxcatax ca 'inúanën maxcása 'iaxa. Aín cuëbínuax ca tsi rëquirucë 'imainun tsin cuin 'imainun azufre cacë ñu nëëmëti chiquíaxa. ¹⁸ Caballonën cuëbínuax chiquíicë ñucamax chiquíquin ca unicama nëbëtsi, rabě 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi cëñuaxa. ¹⁹ A caballocaman inax ca maxcáñu 'aish runusa 'iaxa. Anun ca unicama paë tanmiquin 'atimoxa. Usai 'iquin ca caballocaman aín cuëbínuax chiquíicë ñucama 'imainun aín ina runusa, anun unicama 'aisamaira oquin 'atimoquin cëñuaxa.

²⁰ 'Aisamaira oquin 'atimocëxbia bamacëma unicamax ca sinanaquin, atun ñu 'aisama 'acëcama ëncëma 'iaxa. Ñunshin 'atimacama rabianan ca unin 'acë ñu, curi 'acë 'imainun uxua manë 'acë 'imainun panshían manë 'acë 'imainun maxax 'acë 'imainun i 'acë, a ñucaman isíma 'ianan cuatíma 'ianan nitsíamabi, a rabiquin an 'acësabi oquin ñu 'atima 'ati ënquinma 'axa. ²¹ Uni 'ati, 'imainun ñu xëax ñubë 'iti, 'imainun aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'iti, 'imainun aín bënëma 'aínbi uni itsibë 'iti, 'imainun ñu mëcamati, acama sinanaquin ënquinma usabi oquin 'axa.

10

Quiricaratsuñu ángel 'ia

¹ Bëtsi ángel cushiira, axribia naínuax aia cana isan. Ax ca nëtë cuin mëu nicësa 'ianan aín maxcá manámi nónbai 'imainun aín bëmánan bari pëquicësa 'iaxa. 'Ianan ca aín quisi rabě tsi rëquiruia iscësa 'iaxa. ² Aín mëcënan ca bacacë quiricaratsu tuíanxa. Usai 'iquin ca aín taë mëqueunën parúnpapa amánan aín taë mëmiunën me amáxa. ³ Usai 'itancëx ca 'inúan munuma banacësari banaxa. Banacëbë ca mëcën achúshi 'imainun rabě canacamë'ëoribi banaxa. ⁴ Caná banacëbëtan a banacama cuënëoti 'ixunbi cana naínuaxa ëesai banaia cuan:

—Canacaxa quicëcama camina uisai quicë cara quixun unin 'unánun cuënëotima 'ain.

⁵ Angel an aín taë itsin parúnpapa amánan aín taë itsin me amácë, an ca aín mëcën mëqueu 'icë manámi oxa. ⁶ Manámi oquin ca caxa:

—Axa bamatimoí tsócë, an naí, me, parúnpapa, acama 'imainun anu 'icë ñucamaribi unio Nucën Papa Dios, an cuamainun cana cain: Ax quiasabi oi ca bërí 'iti 'icën. ⁷ Bëtsi ángelnën aín manë banañu banocëbë ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxa, usai ca 'iti 'icë quiásabi oi 'iti 'icën. A bana uisai quicë cara quixun unin 'unánma 'aínbi ca a bana quicësabi oi 'iti 'icën, manë banañu banocëbë.

⁸ A ángelnëxa quicëbëtan cana naíucüax banaia cuatëcëan, ëesai qui:

—A ángel, axa parúnpapa 'imainun menuribi nixun aín mëcënan bacanuxun tuíncë quiricaratsu a ca bitsi cuan.

⁹ Usaquian 'ë cacëx, ángelnu cuanquin cana —quiricaratsu camina 'ë 'inánti 'ai —quixun can. Cacëxun ca 'ë caxa:

—A cënë 'icë, ca bit. Bixun ca pit. Picëx ca min cuëbínuax bataira 'aish buna rëpasaribi 'iti 'icën. Usa 'aíshbi ca min pucu 'ucë mëucüax mucaira 'iti 'icën.

¹⁰ Usaquin caquian 'ë 'inancëxun, aín mëcënuax bixun cana a quiricaratsu pian. Picëx ca 'ën cuëbínuax bataira 'aish buna rëpasa 'iaxa. Bata 'aíshbi ca 'ën 'ecëx 'ën pucunuax mucaxa. ¹¹ Usai 'icëbëtan cana ënë banaribi cuan:

—Bětsi bėtsi unibu, bėtsi bėtsi nětėnu 'ianan bėtsi bėtsi banan banacė, a unicama űuia Nucėn Papa Dios quicė bana camina unicama űuixuntėcėnti 'ain.

11

Jesucristo űuiquin an cacė ca rabė 'icė quicė bana

¹ Usai 'icėbėtan cana Nucėn Papa Diosan 'inancėxun i tsatisa biquin ěsaia quiaribi cuan:

—Tsatisa ěnė i bixun camina anun anuxun Nucėn Papa Dios rabiti xubu aın chaxcė tupúnti 'ain. Tupúanan camina anuxun űu sanutanun nėėnti, aın chaxcėribi tupúnti 'ain. Tupúanan camina an anuxun Nucėn Papa Dios rabicė unicama cara uiti 'icė quixun 'unánuxun tupúnti 'ain. ² A xubu rapasu 'icė me mėníocė, ashi camina tupúntima 'ain. Ax ca axa Nucėn Papa Diosmi sinancėma unicamaxa anu 'inun ěncė 'iti 'icėn. A unicaman ca cuarenta y dos 'uxėcama anu a xubu 'icė ěma, Jerusalėn, a 'atimoi niti 'icėn. Usa 'ain camina a xubu rapasu 'icė me mėníocė, a tupúntima 'ain. ³ A unicamaxa 'atimati anu nimainun cana an 'ė űuiquin unicama canun rabė uni xuti 'ain. A uni rabė ax ca rabė olivos cacė iisa 'imainun rabė anu lamparín nanti űusa 'icėn. An ca 'ėn xucėxun 'aisamaira nětė, mil doscientos sesenta, a nětėcama 'ė űuiquin bana unicama űuixunti 'icėn. Atux ca masá nuitucė unían pañucėsaribi chupa pañucė 'iti 'icėn.

⁴ An 'ė űuiquin unicama cati rabė uni axa rabė olivos cacė iisa 'imainun rabė anu lamparín nanti űusa 'icė ax ca anua Nucėn 'Ibu Dios, axa camabi menu 'icė unicaman 'ibu 'icė, a bėmánon nitsíncė, a 'icėn. ⁵ Unían a 'atimoisa tancėxun ca atun aın cuėbínua tsi rėquiruia chiquínquin cėűuia. An a 'atimoisa tancė unix ca usaquian 'acėx bamati 'icėn. ⁶ A rabėtax ca cushiűu 'icėn. Usa 'ixun ca 'aisa tanquin atúan Nucėn Papa Dios quicėsabi oquin bana űuixunmainuan 'uí 'ibúaxma 'inun 'imiti 'icėn. 'Aisa tanquin ca bacanu 'icė 'unpax imi 'imiti 'icėn. 'Aisa tanquin ca bėtsi bėtsi űu 'aquin paė tania tēmėranun unicama 'imiti 'icėn. Uiti oquin cara usoquin 'aisa tania usoquin ca 'ati 'icėn.

⁷ Atúan unicama bana űuixuncė nětėcama inúcėbė ca piánancė űuinasa űu, ax quini chaira 'aish nėmínra, anuax chiquíti 'icėn. Chiquítancėxun ca an unicama bana űuixuncė rabė, ami nishi abė 'acánanquin űusmoquin bamamiti 'icėn. ⁸ Bamamicė 'aıshbi maíncėma 'aish ca a ěma cha, anu Nucėn 'Ibu Jesús i curúsocėnu matása, Jerusalėn, anu 'icė bainu racáti 'icėn. A ěmax ca Sodoma 'imainun Egipto caquin anėcėribi 'icėn, anu 'icė unicamaxa Sodoma 'imainun Egiptonu 'icė uníxa 'iásaribiti Nucėn Papa Diosmi sinancėma 'ain. ⁹ Rabė 'imainun achúshi nětė 'imainun nětė itsi bari xamárutamainun anu racácė ca anu cuancė unicama, bėtsi bėtsi unibu, bėtsi bėtsi menuax ucė 'ianan bėtsi bėtsi banan banacė, acaman isquin, uni raírínėan maıntisa taniabi 'amitima 'icėn. ¹⁰ A rabėtan Nucėn Papa Diosan bana űuixunquin atun 'uchacama sinánmicė cupí ca axa Nucėn Papa Diosmi sinancėma unicama a rabė bamacė isi cuėėnti 'icėn. Cuėėni ca abėa nuibanancė unicamabė űu 'inánanti 'icėn.

¹¹ Rabė 'imainun achúshi nětė 'imainun nětė itsi bari xamárucėbė ca a rabėtax bamaxbi Nucėn Papa Diosan 'imicėx uinacėtėcėni niruaxa. Nirucėbė ca an atu iscė unicama ratuti racuėira racuėaxa. ¹² Racuėcėbėtan ca a rabėtan ěsaquin caía naınuax banaia cuaxa:

—Nėri ca ut.

Cacėx ca axa atumi nishcė unicaman ismainunbi nětė cuinan nėbėtsiocėx naınu cuanxa. ¹³ Usai 'icėbė ca me 'aisamaira shaıquiaxa. Shaıqui ca Jerusalėn ěma nėbėtsi rabė, mėcėn rabė oquin tėacėsa 'aıshbi amo 'icė achúshi rurucubuaxa. Rurucubucėbė ca 'aisamaira uni siete mil bamaxa. Acama

bamacëbëtan ca bamacëma unicaman racuëquin, Nucën Papa Dios naínu 'icë rabiäxa.

¹⁴ Usaquin ca mëcën achúshi ángelnën aín manë banañu banocëbëtan bëtsi ángelnënribi aín manë banañu banocëbëtan unicaman 'aisamaira paë tantëcëanxa. Usocëbëtan ca ángel itsi an tsiánquiira aín manë banañu, unicama paë tanun banocëma pan 'ixunbi bërí banoti 'icën.

Ashiquin manë banañu banoti

¹⁵ Usa 'ain ca a ángelnënbi aín manë banañu banoxa. Banocëbëtan cana naínuax sharati munuma banaia ë sai quia cuan:

Bërí ca Nucën 'Ibu Dios 'imainun Cristo, Nucën Papa Dios an uni iëminun caísa, axëshi 'Apu 'ia. Nëtëtimoí usabi 'inux ca 'ia.

¹⁶ Usai banacëbë ca caniacëcë unicama mëcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë, axa anu Nucën Papa Dios 'icë, a bëmánon tsócë, acaman rantin puruni racábuti meu bësuquin Nucën Papa Dios rabiäxa.

¹⁷ Rabiquin ca caxa:

Nucën 'Ibu Dios, min cushi ca chaira 'aish bëtsi cushisama 'icën. Camina usabi 'iá 'ianan usabi 'aish, usabi 'iti 'ain. Cushiira 'ixun camina min cuëncësabi oquin 'ain. 'Aí camina bërí mixëshi min unicaman 'Apu 'ain. Usa 'icë cananuna bërí—asábi ca—quixun caquin mi rabin. ¹⁸ Axa mimi sináncëma unicamax ca mimi xumatati nishaxa. Nishcë 'aínbi ca anun min uisoquin caramina atu 'ati 'ai, usoquin 'ati nëtë uaxa. Anun min camabi uni bama 'aíshbia baísquicë isti nëtë ca uaxa. An mix quicë bana uni ñuixuncë unicama, 'imainun axa min aín 'uchacama tërénun mimi catamëcë 'ixun min bana cuacë unicama, aín cushi unicama 'imainun cushima unicamaribi, camabi isquinmi anun mibëa 'inun biti nëtë ca uaxa. 'Imainun ca anúan 'uchañu unicama anua atun ñu 'atima 'acë cupí camabi 'uchañu uni 'iti anu cuanti nëtëribi uaxa.

¹⁹ Usai 'icëbë ca naínu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín xëcuë xëoquiäxa. Xëoquicëbëtan cana bunánti, anua Nucën Papa Diosan cuënëo maxax pará rabë nancë, a isan. Iscëbëa munuma caná mëriti banacëbë ca bëtsi ñuribi sharámainun mecama shaíquiäxa. 'Imainun ca 'uí 'aíshbi matsiira 'aish iru ax rëucubuaxa.

12

Xanu 'imainun pianancë ñuina chaira capësa 'aíshbi ushíainra ñui quicë bana

¹ Usai 'icëbëtan cana achúshi ñu naínu 'icë isan, ax ca xanu 'iäxa. Xanu 'aíshbi bari mëu nicësa 'ianan ca aín taë shimú 'uxë 'iäxa. Aín maxcánu ca mëcën rabë 'imainun rabë 'ispa mañutiocë 'iäxa. ² Tuñu 'aish ca a xanu bacënuax paë tani bënëti cuëncëanxa. ³ A istancëxun cana bëtsi ñuribi naínua isan, ax ca pianancë ñuina chaira, maxë capësa 'iäxa. Aín maxcá ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'iäxa. Usa 'aish ca aín maxcá achúshi achúshinu mañuti 'iäxa. Aín matúxcacama ca mëcën rabë 'iäxa. ⁴ Aín ina chaira anun ca maëncësoquin 'ispacama nëbétsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aíshbi amo 'icë achúshi menua nipacënun rëupaxa. Usoquin 'ispa rëupatancëx ca bacënia aín tuá 'enux, tuñu xanu bëmánon niracëaxa. ⁵ Niracëxuan caínmainun ca a xanu bëbu tuá bacëanxa, ax canitancëx cushi 'ixun ca camabi menu 'icë unían aín bana cuanun 'imiti 'icën. Usa 'ain ca aín tita bacëncë 'icë, anua ax 'icë anu abë 'Apu 'inun Nucën Papa Diosan buánxa. ⁶ Bacëntancëx ca a xanu anu uni 'icëma menu cuanxa, anua ax 'iti Nucën Papa Diosan mënío anu. Mil doscientos sesenta nëtën 'i anu 'ia ca an mëníosabi oquin Nucën Papa Diosan anúan ax upitax tsónun piti 'inánti 'icën.

⁷ Usaía 'ian ca Nucën Papa Diosan nëtënuax, ángelcaman cushi, Miguel, a 'imainun aín ángelcamax, pianancë ñuina chaira maxë capësa a 'imainun aín

ángelcamabë 'acananxa. ⁸ 'Acananquin ca Miguel 'imainun aín ángelcaman, pianancë ñuina chaira maxë capësacëñun aín ángelcama ñusmoxa. Ñusmocëbë ca Nucën Papa Diosan nëtënu anua atux 'iti 'aíma 'iaxa. ⁹ Anua atux 'iti 'aíma 'ain ca pianancë ñuina chaira maxë capësa a aín ángelcamacëñunbi Nucën Papa Diosan chiquínxun menu niaxa. A capësa ñuina ax ca an bëráma Nucën Papa Diosan uniotabatia uni paran 'aish ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an camabi menu 'icë unicama paráncë a 'icën.

¹⁰ Usaía 'icëbëtan cana Nucën Papa Diosan nëtënuaxa ësai munuma banaia cuan:

—An ami catamëcë unicama, nucën xucëantu, 'atimaquin ñuiquin nëtëquinma nëtëñbi 'imëbi Nucën Papa Dios manóncë, ax ca ënu chiquíncë 'icën. Usa 'ain ca bërí an aín cushíñbi ainan 'inun uni iëmicë, Nucën Papa Dios, ainshi asérabi aín 'Apu 'ixun, aín unicama bërúanan Cristo atun 'Ibu 'inun 'imiaxa. ¹¹ Aín unicama, nucën xucëantu, ax ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ami catamëcë cupí atun 'ucha tërëncë 'ianan aín bana ënquinma sináncë 'aish, ñunshin 'atimanën 'apúan 'atima ñu 'amicëma 'iaxa. Atun ca axa ami nishcë unin bëtsi bëtsi ocëx bamatisa 'ixunbi Nucën Papa Diosmi sinánti ëncëma 'icën. ¹² Ñunshin 'atimanën 'apu a Nucën Papa Diosan aín nëtënu chiquíncë 'ain, camina a nëtënu 'icëcama, mitsux cuëenti 'ain. Mitsusaquin canan cana axa menu 'icëcama 'imainun axa parúnpapanu 'icëcama ësquin cain: Nucën Papa Diosan aín nëtënu chiquíncë 'aish ca ñunshin 'atimanën 'apu 'aisamairai nishaxa, anun an ñu 'ati nëtë ca 'itsama 'icë quixun 'unani. Nishquian ñu 'acëbëtan camina 'aisamaira masá nuituquin tëmëratí 'ain.

¹³ Usaía naínuax banaia 'ën cuacëbëtan ca pianancë ñuina chaira maxë capësa an —naínua chiquínxun ca 'ë menu niaxa —quixun 'unánquin, xanu axa bëbu tuá bacëncë, a 'atimonuxun nuiaxa. ¹⁴ Nuicëxbi ca a xanux Nucën Papa Diosan 'imicëx, tëtëcamë'ëon pëchisa rabë 'aish aín pëchi chaira 'iaxa. Anun anu uni 'icëma me, anu a ñuina chaira capësa ax cuantima, anu nuánti cupí ca usaquin Nucën Papa Diosan 'imiaxa, anuxun an mëníosabi oquin rabë 'imainun achúshi baritia 'imainun męcën achúshi 'imainun achúshi 'uxën piti 'inánuxun. ¹⁵ Ñuina chaira capësa an ca a xanua bacan buántanun quixun aín cuëbitan 'unpax chaira, a caxuxun xucaxa. ¹⁶ Usocëbë ca me amo rabë tuqui baquicëbë, a ñuinacan xucacë 'unpax me 'ucë mëu atsini nëtëaxa. Usai 'ia 'unpax me 'ucë mëu atsíncëbëtan ca a xanu bacan buáncëma 'icën. ¹⁷⁻¹⁸ Usai 'ia ísi ca ñuina chaira capësa ax 'aisamairai xuamati xanumi nishaxa. Nishi ca a xanun rëbúnqui raíri, an Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'acë 'ianan an Jesucristomi sinánti ëncëma, a unicamabë 'acananí cuanxa.

13

Ñuinacan'ëo rabë ñui quicë bana

¹ Usai 'icëbëtan cana parúnpapa masinu nixun ñuinacan'ëo parúnpapanuax uax 'iruia isan. A ñuinacan'ëo ax ca aín matúxcax męcën rabë 'imainun aín matúxcaxu 'icë mañutiribi męcën rabë 'iaxa. Usa 'aish ca aín maxcataxribi męcën achúshi 'imainun rabë 'imainun, aín maxcácamanuribi Nucën Papa Dios 'atimaquin ñui quicë bana cuënëocë 'iaxa. ² A parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëox ca parú 'inúansa 'ianan aín taë xaëon taësa 'ianan aín cuëbitax 'inúan cuëbisa 'iaxa. A parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo ca capësa ñuinacan aín cushi 'inánan, aín bana cuacësaribi oquin aín bana cuanan unicaman an sinánmicësa oquin 'anun 'imiaxa. ³ 'Ën iscëx ca a parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo aín maxcá achúshi, unin motisama oquin tēcësa 'aíshbi

mooxa. Mocëbë ratúquin ca camabi menu 'icë unin –cushiira ca ax 'icë –quixun sinánxa. Usaquin sinánquin ca aín bana cuaxa. ⁴ Parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo a, aín cushi 'ináncë cupí, ca capësa ñuina chaira a camabi menu 'icë unicaman rabiáxa. Rabianan ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëoribi rabi –asaribi ñu ca 'aíma 'icë –quianan ca –axa abë 'acantanti ca 'aíma 'icë –quiáxa.

⁵ Usai quicëbëtan ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo, ax a cërúai ami 'atimati bananun Nucën Papa Diosan ëanxa. Usaquin ca cuarenta y dos 'uxëan unicaman aín bana cuanun ëanxa. ⁶ Usaquian ëncëxun ca aín cuëbitan Nucën Papa Dios 'imainun anua ax 'icë 'atimaquin ñui bananan, aín nëtënu abë 'icë aín unicamaribi 'atimati banaquin ñuiáxa. ⁷ Usaquian ëncëxun ca camabi menu 'icë unicama, axa Nucën Papa Diosmi catamëcë, abë 'acananquin ñusmoxa. Ñusmoxun ca camabi menu 'icë unicama, bëtsi bëtsi unibu, bëtsi bëtsi banan banacëcama, aín bana cuanun 'imiáxa. ⁸ Ënë menu bucucë, ui unicamax cara me uniotabacë 'ain, Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, aín quiricanu aín anë cuënëoma 'icë, a unicaman ca axa parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo aín bana cuanan rabiáxa.

⁹ Uicaman cara upí oquin 'unántisa tania an ca aín pabitan ënë bana cuaquin aín nuitunënbí sinánquin cuati 'icën, ësai quicë: ¹⁰ Uicaman cara uni itsi sipuanun 'inania, acamaxribi ca sipuacë 'iti 'icën. An uni itsi manë xëtocën 'acë uni, a ca bëtsi unínribi usaribi oquin 'ati 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosmi catamëcë unicaman uisai cara ñu 'icëbëtanbí Nucën Papa Diosmi sinánti ëntima 'icën.

¹¹ Bëtsi ñuinacan'ëoribi cana me mëucüaxa aia isan. Aín matúxca rabëtax ca carneronën matúxcasaribi 'iáxa. Ax ca capësa ñuina chaira ax banacësaribi banaxa. ¹² A ñuinacan'ëo me mëucüax ucë, aín cushi ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo abë 'aish aín cushisaribi 'iáxa. Usa 'ixun ca camabi menu 'icë unicaman parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo, axa motisama oquin tëacë 'aíshbí mocë, a rabinun me mëucüaxa ucë ñuinacan'ëon rabimiáxa.

¹³ Me mëucüaxa ucë ñuinacan'ëo an ca unían iscëma ñu 'anan unin 'acëma ñu 'axa. Usaquin 'anan ca unicaman ismainunbí tsi naínua menu 'ibúmiáxa.

¹⁴ Parúnpapanuax uaxa 'irucë ñuinacan'ëon ismainun, usoquin 'anúan Nucën Papa Diosan ëncëxun ca unían iscëma ñu 'anan acëma ñuribi 'aquin, ënë menu 'icë unicama paránxa. Paránan ca a ñuinacan'ëo parúnpapanuax uaxa 'irucë axa manë xëtocën motisama oquin tëacë 'aíshbí mocë, abi tanquin a iscësaribi 'itánun 'anun uni 'amiáxa. ¹⁵ 'Amitancëxun ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo a tanquin 'acë ñu a banamiáxa. Banamiquin ca uicaman cara a ñu ax isa dios 'icë quixun rabicëma 'icë, acama 'anun quixun uni 'amiáxa. ¹⁶ Usaquin 'anan ca camabi uni, 'apu unicama 'imainun 'apuma unicamaribi, ñuñu unicama 'imainun ñuñuma unicamaribi, an uni ñu mëëxuncëma unicama 'imainun an uni ñu mëëxuncë unicamaribi, camabi aín mëcën mëqueu parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëonan 'inun 'unántioquin cuënëocë 'inun 'amiáxa. 'Amianan ca aín mëcën mëqueu 'unántiocëma 'icë, aín bëmánanu 'unántioquin cuënëomiaxa. ¹⁷ 'Unántioquin cuënëocë bana ax ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo aín anë 'iáxa. Aín anë 'acëma 'ain ca aín número cuënëocë 'iáxa. Ui unicamax cara 'unántioquin cuënëocëma 'icë an ñu maruanan ñu bití ca 'aíma 'iáxa. ¹⁸ An ñu 'unáncë unin ca parúnpapanuax uaxa 'irucë ñuinacan'ëo uisai quicë cara aín número 'icë quixun 'unánti 'icën. Aín númeroñëx ca, seiscientos sesenta y seis (666) 'icën. Anëñu 'aíshbí númeroñu unisaribi ca a ñuinacan'ëon número 'icën.

Ciento cuarenta y cuatro mil uníxa cantati bana

¹ Usaquin istancëxun istęcënquin cana Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, a matá me Sión cacë, anua Jerusalén 'icë, anu nicë isan. 'Ën iscëx ca abë 'aisamaira uni, ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) unicama, axa aín bëmánanu Cristonën anë 'imainun Nucën Papa Diosan anënribi cuënëocë, a unicamax 'iaxa. ² A isanan cana naínuaxa banaia cuan. A banax ca baca xuqui cushíinra banaruia cuacësa 'ianan caná munuma banacësaribi 'aish 'itsa unían aín arpa 'aia cuacësaribi 'iaxa. ³ Acama ciento cuarenta y cuatro mil unicamax ca anun cantacëma, canta iotan cantaxa. A cantax ca anu Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon 'imainun axa bamatimoí tsócë 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, acama 'imainun anu 'icë caniacëcë unicama męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë, acaman bëmánauncüaxa cantacë 'iaxa. Uinu 'icë unínbi ca a canta 'unántima 'icën, unicama ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) a Nucën Papa Diosan ainan 'inun iëmicë, acaman cuni ca a canta 'unánxa. ⁴ A unicamax ca xanubë 'uchacëma 'ianan ñu 'atima 'ati cuëëñima Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama ainanshi 'aish, ax quicëسابi oi 'ia. Acamax ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun iëmicë 'ianan Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ainanribi 'inun aín 'uchacama tërëncë a 'icën. ⁵ Ënë unicamax ca aín nuitu asérabi upí 'aish cëmëi banacëma 'aish anu Nucën Papa Dios 'icë aín bëmánon 'ia.

Rabë 'imainun achúshi ángelnëxa bana

⁶ Usa 'ain cana bëtsi ángelribi isan. Camabi unin cuanun ca naínu nuani munuma banai, Cristo cupí ca unicamax xënñbua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiaxa. Camabi menu 'icë unicama bëtsi bëtsi unibu, bëtsi bëtsi menu 'icë, bëtsi bëtsi banan banacë an cuanun, ⁷ ca ësai munuma banaquin caxa:

—Anun Nucën Papa Diosan camabi uni aín ñu 'acëسابi oquin, uisa cara oti 'icë usoquin 'ati nëtë ca uaxa. Usa 'ain camina ami racuéquin a rabiti 'ain. An naícama, mecama, parúnpapacama, xëxácama unio, a camina rabiti 'ain.

⁸ Usai quicëbë ca bëtsi ángelribi a caxu ai quiaxa:

—Babilonia, a ëma chaira, anu 'icë unicaman ca aín xanuma 'aínbi xanu itsin ñunshini cuëënti, 'imainun 'aisamaira ñu 'atima, an 'acësaribi oquian 'anun quixun camabi menu 'icë unicama 'unánmiaxa. A ëma 'imainun anu 'icë unicamax ca bërí cëñúaxa, ca 'aíma 'icën.

⁹ Usai 'icëbë ai ca bëtsi ángelribi munuma banai ësai quiaxa:

—Uicaman cara parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo 'imainun a tanquian a iscësa oquin unin 'acë ñu a rabicë cupí aín bëmánanu cuënëocë unicama, 'imainun aín bëmánanu cuënëocëma 'aish aín męcënu cuënëocë 'icë ¹⁰ a unicama ca Nucën Papa Diosan 'aisamairai ami nishquin castícantí 'icën. Acaman ca anuaxa manë tsi 'imainun azufre rëquirucë, anuxun 'aisamaira oquin paë tanti 'icën. Nucën Papa Diosan ángelcama 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, acaman ca atúxa usai 'ia isti 'icën. ¹¹ Manë tsi anuxuan atun xënibua 'aínbi paë tanti, anuax ca aín cuin nëtëtima tëxëquiruia. Usai ca an parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo, 'imainun a tanquian a iscësa oquin unin 'acë ñu a rabicë unicama, 'imainun ñuinacan'ëon anë anu cuënëocë unicaman nëtëtimoquin nëtënbi imëbi paë tanti 'icën. ¹² Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan unicama, an aín bana quicëسابi oquin 'anan Jesúsmi catamëcë, acaman uisai cara ñu 'icëbë tëmëraquinbi asérabi ami sinánti ëntima 'icën.

¹³ Usai ángel banaia cuatancëxun cana naínuaxa ësakin 'ë cai banaia cuan:

—Ënë bana ca cuënëot: Ax Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë unicamax ca bamatancëx chuámarua tani cuëënti 'icën. Naínuaxa banai quicësaribi oi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ësai quia: Usa unicaman ca bamatancëxun tëmëratęcënquin paë tantëcëntima 'icën. Añu ñucama cara

Jesucristonan 'ixun a 'axuanxa, acama ca Nucën Papa Diosan manuquinma sinania. Usa 'ain ca a unicama chuámarua tani cuëenti 'icën.

Uva bimi bicësaribi oquin uni biti bana

¹⁴Usaquin istancëxun istëcënquin cana nètë cuin uxuanua unisa 'aish tsócë isan. Aín maxcánu curi 'acë mañuti 'imainun ca aín męcënan machítusa 'aíshbi tëntúñu manë cuënuçë tuíncë 'iaxa. ¹⁵Usai 'imainun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anuax bëtsi ángel chiquíaxa. Chiquiti munuma banaquin ca axa nètë cuínu tsócë a caxa:

–Bimicama ca pęcëti sënëanxa, anun a biti nètë ca uaxa. Min manë cuënuçë, anun camina bimicama biti 'ain, bixun camina timëti 'ain.

Usai bimi biti ñui quíbi ca ángel, uni biti ñui quiaxa. ¹⁶Quicëbëtainshi ca axa nètë cuínu tsócë an, unían manën tëaquin bimi upíbu bicësaribi oquin, camabi uni upíbu biaxa.

¹⁷Usoquian axa nètë cuínu tsócë uni an upí unibu bicëbë ca bëtsi ángel naínu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuax chiquíaxa. Chiquíquiani ca anribi machítusa 'aíshbi tëntúñu manë cuënuçë buánxa. ¹⁸Buania chiquíçëbë ca ángel itsi, an ñu tsi nëënmianan tsi bënánti cushiñu, ax anuxun sanutanun tsëpasa ñu nëënti anuan chiquíaxa. Chiquítancëxun ca munuma banaquin axa manë cuënuçëñu ángel caxa:

–Uvas bimicama ca pęcëti sënëanxa. Usa 'ain camina min manë cuënuçë, anun tëaquin uvas bimicama biti 'ain, bixun camina timëti 'ain.

¹⁹Quicëbëtan ca ángelcaman aín manë cuënuçë, anun tëaquin biquin timëtancëxun, anuxun chinínti anu buánxun bucúanxa. Usoquin 'acë, ax ca an aín bana cuaisama tanquin Nucën Papa Dios nishmia unicama a ñui quicë 'icën. Ax ca uisaira oquinshi cara Nucën Papa Diosan a unicama castícantí 'icë qui quicë 'icën. ²⁰Usoquian anuxun uvas bimi chinínti anu bucunia cana isan. Iscëx ca ëmanuax anuxuan chiníncancëx 'aisamaira imi ëbánquianxa. A imi ëbanquianxa racácë, aín nëmin ca caballo nicë aín cuëbí sënën 'iaxa. Usa 'aish ca a imia me mapubiani ëbánquiancë, ax trescientos kilómetros sënën 'iaxa.

15

Ashiquian ángelnën, męcën achúshi 'imainun rabë oquin unicama paë tanmia

¹Usai 'icëbëtan cana bëtsi ñuribi naínu 'icë isan. A isi cana ratúan. Ratúquin cana ángel męcën achúshi 'imainun rabë isan. Acama achúshi achúshinëx ca anun menu 'icë unicama aín 'ucha cupí castícantí ñuñu 'iaxa. Usoquin ca anuishi sënëonquin aín nishcë sënëntanun Nucën Papa Diosan 'amiaxa.

²Usoquin ángelcama isanan cana parún papa upí, bëxnan bëxnánquicë iscësa 'aíshbi 'unpáxma 'aish tsi rëquirucëcëñun męcucë iscësa isan. Anu ca 'aisamaira uni, arpa, anun Nucën Papa Dios rabiti, a ñuñu sëtéaxa. A unicamax ca parúnpapanuax uaxa 'irucë ñuinacan'ëo, a rabicëma, 'ianan a tanquin unin 'acë ñu rabicëma, 'ianan aín número aín bëmánan 'imainun aín męcënu 'acëma 'iaxa. ³Anuax ca Nucën Papa Dios rabi cantaxa. Moisés, an Nucën Papa Diosan cacësabi oquin 'á, a sinánan Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'á, aribi sinani ca Nucën Papa Dios rabi cantaxa. Èsai quicë ca a canta 'iaxa:

Minmi 'acë ñucamax ca upíra 'icën, unin sináncësamaira oquin sinánquin camina ñu 'acën. Mix camina Nucën 'Ibu Dios 'ain. Min cushix ca chaira 'aish bëtsi cushisama 'icën. Mix cushiira 'aish camina camabi menu 'icë unicaman 'Apu 'ain. Usa 'aish camina sinánñuira 'ixun paránquinma atúxribia upí 'inun 'iminux atun 'Apu 'ain. ⁴Nucën 'Ibu Dios, ¿uix cara mimi racuëtima 'ic? ¿Uin cara mi rabbitima 'ic? Mixëshi

camina upíira upí sinánñu 'ain. Mix upí sinánñu 'ixun ñu upíshi 'aia iscë 'ixun ca camabi menu 'icë unicaman mimi sinánquin mi rabiti 'icën.

⁵ A unicama cantaia istancëxun istécënquin cana naínu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu, aín xëcuëa xéóquia isan. A xubu mēúira 'icë 'iti anu ca bunánti anua Nucën Papa Diosan cuënëo maxax pará rabë nancë 'iaxa. ⁶ Xéóquicëbë ca ángel, axa anun menu 'icë unicama 'aisamaira oquin tēmëramiti ñuñu mēcën achúshi 'imainun rabë, acamax anuax chiquíaxa. Aín chupax ca xapusa ñu uxuira 'acë, 'ianan chuañuma upíira upí 'iaxa. Anúan shitëcërëquicë ax ca curi 'acë 'iaxa. ⁷ Usa 'ain ca ángelcama chiquitia axa 'itsa bēruñu rabë 'imainun rabë ñu acama achúshinën a ángelcama achúshi achúshi, xanpa curi 'acë 'inánxa. A xanpacamanu ca axa bamatimoi tsócë Nucën Papa Diosan, anun atumi nishquin an 'atima ñu 'acë unicama castícantí ñu 'iaxa. ⁸ Angelcama anuax chiquíicëbë ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anua aín cushi 'ain, tsin cuinan nuturucësa 'iaxa. Usai 'icë cupí ca a mēcën achúshi 'imainun rabë ángelcaman ñu 'atia sēnëntamainun uinu 'icë uníxbi a xubunu atsíncëma 'icën.

16

Anun uni paë tanmiti xanpanu 'icë ñucama ñui quicë bana

¹ Usai 'icëbëtan cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'ucë mēúicüax munuma banaquin a ángelcama caía ësai quia cuan:

—Mitsun xanpa buani camina anu 'icë ñucama, anun Nucën Papa Diosan an ñu 'atima 'acë unicama castícantí, acama menu tutucaí cuanti 'ain.

² Cacëx cuanxun ca achúshi ángelnën pain aín xanpanua 'icë ñu menu tutucaxa. Tutucacëbë ca uicamax cara axa parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëonan 'icë 'unántioquin cuënëocë, 'ianan a tanquían a iscësa oquin unin 'acë ñu rabricë unicamanu 'aisamaira chancu 'iruaxa. Usai 'iquin ca aín nami chëquimiquin 'aisamaira oquin paëoxa.

³ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnën aín xanpanu 'icë ñu parúnpapanu tutucaxa. Tutucacëbë ca parúnpapa, uni bamacënën imisa 'iaxa. Parúnpapa axa imi 'ain ca anu 'icë ñuinacama bamaxa.

⁴ Usai 'icëbëtan bëtsi ángelnënríbi aín xanpanu 'icë ñu bacacamanu 'anan xëxácamanu tutucacëbë ca a 'unpáxcamaríbi imi 'iaxa. ⁵ Usaía 'unpáxcama 'icëbëtan cana an bacacama iscë ángel ësai quia cuan:

—Nucën 'Ibu Dios 'aish ca min sinan usabi asérabi upíira upí 'icën. Mix camina usabi 'iá 'aish usabi 'ain. A 'unpáxcamami usoquin imi 'imia isquin cana 'unan, min sinan upí 'ixúnmi ñu 'aisama cuëncëma cupí camina usoquin 'an. ⁶ Minmi usoquin tēmëramicë unicama an ca min uni 'itsaira 'anan an mixmi quicë bana uni ñuixuncë uni 'itsaira bamamiaxa. Usaquian 'acë cupí camina a xëanun imi 'inan. Atun 'ucha cupíbi ca usai 'ia.

⁷ Usaquin cuanan cana anuxun tsépasa ñu sanutanun nēenti, anuax ësai qui banaia cuan:

—Usa ca. Nucën 'Ibu Dios 'aish camina min cushi chaira 'aish, bëtsi cushisama 'ain. Min sinan upíira 'ixun camina uisa caramina oti 'ai usoquin 'an. Mixmi ñu 'atima cuëncëma cupí camina usoquin 'an.

⁸ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënríbi aín xanpanu 'icë ñu tutucaquin barinu anpëncaxa. Anpëncacëbëtan ca cushiira pëquiquin, barin 'itsisan unicama xaronun Nucën Papa Diosan 'imiaxa. ⁹ Usoquian 'aisamaira oquin 'itsis oquin xarocëxunbi ca unicaman sinanaquin atun ñu 'aisama 'acëcama ëncëma 'icën. Ëníma 'ianan ca Nucën Papa Dios rabricëma 'icën. Nucën Papa Diosan ca anúan atu castícantë ñucama nēténtsianxa. Usaquian 'ati 'aíshbi ca sinanatíma ami xuamati nishi Nucën Papa Diosmi 'atimati banaxa.

¹⁰ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënrìbi aín xanpanu 'icë ñu, anua parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo 'icë, anu tutucaxa. Tutucacëbë ca anua an 'ibuacë unicama 'icë ax bëánquiaxa. Usai 'icëbëtan 'aisamaira oquin paë tani ca aín unicama bënëaxa. ¹¹ Paë tani bënëquin ca aín paë 'imainun aín chancu 'aisamaira 'ain, axa naínu 'icë Nucën Papa Dios, ami nishi 'atimati banaquin ñuiaxa. Usai 'i ca ñu 'atima 'ati ëni sinanacëma 'icën.

¹² Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënrìbi aín xanpanu 'icë ñu Eufraates bacanu tutucaxa. Tutucacëbë ca aín 'unpax ësquiaxa, aucüaxa bari urucë menu 'icë 'apucamaxa anun unun. ¹³ Èsaquin isanan cana capësa ñuina chaira, 'imainun parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo, 'imainun an Nucën Papa Dios rabiquinma ñuinacan'ëo rabinun quixun unicama paráncë, acaman cuëbínuaxa ñunshin 'atima, tuan tita iscësa ñu rabë 'imainun achúshi chiquitia isan. ¹⁴ A ñunshin 'atimacama tuan tita iscësa, acaman ca unicama paránuxun unin 'acëma ñu 'axa. Usoquin 'anan ca camabi menu cuanquin, anu 'icë 'apucama aín suntárucamaxa bëtsi menu 'icë suntárubë 'acananux tsuáquirunun sinánmiaxa. Usa 'ixun ca camabi uni timëaxa, axa aín cushi chaira 'aish bëtsi cushisamaira Nucën Papa Dios, an anun 'aisamaira oquin atu castícantì nëtë sënëncëbëtan. ¹⁵ “Èsai ca 'iti 'icën: An ñu mëcamacë uníxa unin sináncëma 'aínbi 'icësaribicuatsini cana 'ëx uti 'ain. 'Èx ucëbë ca an upí ñu 'aquin 'ëx uti caíncë uní, ax cuëënti 'icën. Ax ca chupa upí pañucësa 'aish rabíntima 'icën. Usa 'aish ca chupañuma 'icëa uni raírinën iscëxa uni rabíncësaribi 'itima 'icën”. ¹⁶ Ñunshin 'atimacama tuan tita iscësa, an sinánmicëx ca camabi menu 'icë 'apucama 'imainun aín suntárucamax Armagedón cacë me anu timëaxa. A mex ca hebreo banan Armagedón cacë 'icën.

¹⁷ Usai 'icëbëtan ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuax chiquicë ángel itsínribi aín xanpanu 'icë ñu tutucaxa. Tutucacëbëa naínu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anua Nucën Papa Dios 'icë anuax ësai banaia cana cuan: –Anuishi sënënquin cana 'an.

¹⁸ Usai 'icëbë ca caná mëriti banacëbë bëtsi ñuribi sharámainun mecama shaíquiaxa, uisa nëténbia unin tansamaira oi. ¹⁹ 'Icëbë ca Babilonia cacë ëma, ax achúshi 'aishbi rabë 'imainun achúshisa 'itánun tuquimainun camabi menu 'icë ëma chanu 'icë xubucamax rurucubuaxa. Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan Babilonianu 'icë unicamami nishquin, atun ñu 'atima 'acë a manucëma 'ixun paë tanía tëmëratun castícanxa. ²⁰ Mecama shaíquicëbë ca nasícama 'imainun matá me 'imainun aín bashicamaribi 'aíma 'inun nëtëaxa. ²¹ 'Imainun ca 'uí 'aishbi matsiira 'aish iru, acamax naínuax achúshi achúshinëx cuarenta (40) kilosa 'aish rëucubuaxa. Rëucubucëbëtan 'aisamaira oquin paë tani ca ami nishi a unicamax Nucën Papa Diosmi 'atimati banaxa.

17

'Atima xanu ñuibi Babilonia 'atimoti ñui quia bana

¹ Usai 'icëbëtan ca xanpañu mëcën achúshi 'imainun rabë ángelcama, a achúshinëx 'ënu uquin, xanu ñuicësoquinbi Babilonia ñuiquin ësakin 'ë caxa:

–'Aisama 'aish ca Babilonia ëmanu 'icë unicamax ënë xanusa 'icën. Ca ut. Mi cana xanu 'atima, axa parúnpapa camánan tsócë, a cara aín 'ucha cupí uisoquin Nucën Papa Diosan castícantì 'icë quixun mi ismiti 'ain. ² A ëmanu 'icë unicaman ca bëtsi menu 'icë unicamacëñun atun 'apuburibi, atun 'acësaribi oquian ñunshínquin 'atima ñu 'anun 'amiaxa.

³ Usakin catancëxuan ángelnën, namáquin iscësa oquin isnun anu uni 'icëma menu 'ë buáncëxun cana xanu achúshi ñuinacan'ëo ushían a camánan tsócë 'isan. A ñuinacan'ëo anu ca 'itsa anë cuënëocë 'iaxa, anë 'aisama, Nucën Papa Diosmi 'atimati banacë ca a anëcamax 'iaxa. Usa 'aish ca aín maxcácamá

mécën achúshi 'imainun rabě 'aish aín matúxcacama mecën rabě 'iixa. ⁴ A xanu anu tsócë ax ca aín chupa minanën pucucësa 'imainun ushían 'iixa. 'Imainun ca ñun curánan curi 'acë 'ianan maxax upíra upí 'acë 'ianan perla pañucë 'ixun curi 'acë xanpa tuíncë 'iixa. A xanpanu ca aín ñu 'aisama 'acëcama purucësa 'iixa. ⁵ Usa 'aish ca aín bëmánanu achúshi anë unin 'unáncëma 'aíshbi ësai quicë 'iixa: “Ènë ëma cha, Babilonia, ax ca 'aisama xanuseribi 'icën. Usa 'aish ca a an 'unánmicë 'aish camabi uni 'imainun xanu, an nu 'aisama 'acë aín titasa 'icën”. ⁶ A xanúxa, Nucën Papa Diosan uni 'icëa unin 'acë 'imainun an Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncë cupía unin 'acëx bamacë unicaman imi xëax, anun paëanx cuëëinra cuëënia cana isan. Isi, cana ratúira ratúan. ⁷ Ratutiabi ca xanpa tuíncë ángelnën 'ë caxa:

—¿Uisacatsi caramina ratutin? A xanu 'imainun ñuinacan'ëo anu a xanu tsócë, axa aín maxcá mecën achúshi 'imainun rabě 'ianan aín matúxca mecën rabě, a rabëtax cara uisa 'icë quixuan unin 'unáncëbëtanmabi cana mi 'unánmiti 'ain. ⁸ A ñuinacan'ëo a min iscë, ax ca 'iacëxa, 'aíshbi ca bërí 'aíma 'icën. Ca quini cha nëmínra anu 'icën. Anu 'aíshbi ca anu xëñibua 'aínbi paëira tani tëmëratu anu cuanux, quini cha nëmínra anuax chiquíti 'icën. A ñuinacan'ëo anua xanu tsócë, axa parúnpapanu 'ia, axa anu 'iá, 'aíshbi nëtëa 'aish utëcënia isi ca a Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti oquin nëtë ióñubi aín anë cuëñëoma unicama, ax ratúira ratúti 'icën.

⁹ Sinánñu 'ixun camina 'ën mi cacë bana upí oquin cuati 'ain. Ènëx ca ësa 'icën: Anua xanu tsócë ñuinacan'ëo, aín maxcácamama mecën achúshi 'imainun rabě, acamax ca matá me mecën achúshi 'imainun rabě, anu a xanu tsócë, asaribi 'icën. ¹⁰ Usa 'aish ca mecën achúshi 'imainun rabě 'apucama asaribi 'icën. A 'apucamax ca mecën amo 'icë sënën, axira paían cushi 'icë axa bamacëbë bamacëbë 'apu 'iacëxa. Achúshinëx ca bërí usaribi 'apu 'icën, bëtsi ca 'icëma pain 'icën. Ax ca 'apu 'aíshbi xëñibunuxunma 'aia. ¹¹ Acamax achúshi achúshinëx 'icëbë ca acama 'icësaribi 'aíshbi bëtsi axribi 'apu 'iti 'icën. Ax ca ñuinacan'ëo, anu a xanu tsócë, axa 'iá 'aíshbi nëtëcë, a 'iti 'icën. 'Apu 'itancëx ca anu ax xëñibua 'aínbi paëira tani tëmëratu anu cuanti 'icën.

¹² A ñuinacan'ëon matúxca mecën rabě isquin camina mecën rabě 'apu sinánti 'ain. Ax 'apu 'aíshbi ca 'apu 'icëma pain 'icën. Atux ca a ñuinacan'ëo abë 'apu 'iti 'icën, 'aíshbi ca xëñibuti 'ima achúshi horaishi 'apu 'iti 'icën. ¹³ A mecën rabě 'apucaman ca raírinën sináncësaribi oquin sinania. Acaman ca a ñuinacan'ëon cacësabi oquin 'anan atúan 'ibuacë unicama usaribi oquin 'anun 'amiti 'icën. ¹⁴ Acamax ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama abë 'acananti 'icën. 'Acananquin ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax cushiira 'aish, 'ibucaman 'Ibu 'ianan 'apucaman 'Apu 'ixun axa abë 'acanancëcama ñusmoti 'icën. Axa abë 'icëcaman ca a amia catamënun caísquin Nucën Papa Diosan sinánmicë 'ixun uisai cara ñu 'icëbëtanbi a ëncëma 'icën. Usa 'ixun ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama abë 'icëcaman axa abë 'acanancëcama ñusmoti 'icën.

¹⁵ Usaquin catancëxun ca ángelnën ësaquin 'ë catëcëanxa:

—Parúnpapacama, anua 'atima xanu tsócë, a isquin camina 'aisamaira uni, camabi menu 'icë unibu 'ianan camabi banan banacë unibu acama sinánti 'ain. ¹⁶ A mecën rabě matúxca a isquinmi mecën rabě 'apu sináncë, acaman ca ami nishquin a xanu ñusmoti 'icën. Ñusmonan ca chupañuma 'imianan aín nami pianan tsin nëënti 'icën. ¹⁷ Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan a mecën rabě 'apucama bëtsin sináncësaribi oquían sinánun 'imiixa. Nucën Papa Diosan 'imicëxun ca atun, anua a xanu tsócë ñuinacan'ëon cacësabi oquin 'anan atúan 'ibuacë unicama usaribi oquin 'anun 'amiixa. Aín banacama sënëntamainun usai 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imiixa. ¹⁸ Ami iscë xanu a

sinánquin camina ëma cha, anu 'icë unicama 'aisama 'ixun camabi menu 'icë 'apucama 'imainun atun unicama, asaribia 'inun 'unánmicë, a sinánti 'ain.

18

Babilonianu 'icë unicama ñusmo

¹ Usai 'icëbëtan cana bëtsi ángel naínuax aia isan. Ax cushiira 'ixun ca aín pëcacën mecama pëcaxa. ²⁻³ Ai ca munuma banai quiaxa:

—Babilonianu 'icë unicaman 'aisamaira oquin ñu 'atima 'acë 'ixun ca bëtsi mecamanu 'icë unicamanribia usaquin 'anun sinánmiaxa. Camabi nëtënu 'icë 'apucamaxribi ca Babilonianu 'icë unicaman 'aia isi aín unicamabë usaribiti 'i cuëëanxa. Babilonianu 'icë an ñu marucë unicamax ca 'itsa ñu upíira 'imainun cupíira bianan maruanan aín nuitunën upí oquin sinanima 'itsa curíquiñuishi 'iti sinánxa. Atúxa usai 'ia isi ca camabi menu 'icë an ñu marucë uni, Babilonianu 'icë ñu biquin marui 'itsa curíquiñu 'iaxa. A ëmanu 'icë unicamaxa usai 'i 'aisama 'icë ca Nucën Papa Diosan ñusmoxa. Ñusmocëbë ca anu 'icë xubucama rurucubuaxa. Usa 'ain ca ñunshin 'atimacama anu bërí 'ia, uisaira ñunshin 'atimacama cara, ax ca anu 'ia, 'imainun ca uisa ñu pëchui 'atima cara unin cuëëncëma, axribi anu 'ia.

⁴ Usai naínuax ucë ángel quicëbëtan cana naínuaxa bëtsi banan banaia cuan, ësai quicë:

—Ën unicamax, mina anu 'icë unicama 'icësaribiti 'uchain camina a ëmanuax cuanti 'ain, a unicama atun 'ucha cupí tëmëramicësaribi oquin mitsuribiti tëmëramiti rabanan. ⁵ Atun 'ucha ca 'aisamaira 'icën, ñu manámi chaioruquin bucúncësa ca ax 'icën. Usa 'icë ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama manuquinma sinánxa. ⁶ Anu 'icë unicaman uni raíri tëmëramicësaribi oquin camina mitsun atu tëmëramiti 'ain. Atúan uni raíri tëmëramicësamaira oquin camina aturibi tëmëramiti 'ain. ⁷ Anu 'icë unicaman rabíquin, —nux cananuna bëtsi unicamabëtan sënënmaira 'ai —quixun sinánan atux cuëëncësabi oquinshi 'aiabi camina acama 'aisamairai tëmëranun 'imiti 'ain. Atun ca “'ën cana casunamëcë xanun 'acësoquin tëmëratima 'ai” quixun sinania. ⁸ Usaquian sináncëbëbi ca anúan atu tëmëramiti nëtë uti 'icën. A nëtën ca 'itsa uni bamati 'icën. 'Imainun ca raíricamax rarumati tëmëranan 'acëñuma 'aish bamatisa tanti 'icën. A nëtën ca a ëmacamax tsin picë 'iti 'icën. Usaquin ca Nucën 'Ibu Diosan ax cushiira 'ixun atun 'uchacama cupí atu 'uchoquin castícantí 'icën.

Usai naínuaxa banaia cana cuan. ⁹ Bëtsi 'apucama, an aín unicamaribia Babilonianu 'icë unicaman ñu 'atima 'acësaribi oquin 'anun 'amicë, ax ca Babilonia tsin piquin cëñucëbëa, aín cuin tëxëruia isi, munuma rarumati inti 'icën. ¹⁰ Ianan ca racuëti 'uracëox quiti icën:

—Usai 'imari 'itibi camina 'in. Babilonia chaira, mix bëtsi ëmasama 'iá 'aishbi camina bënëtishi Nucën Papa Diosan 'uchoquin castíancë 'ain.

Usai ca 'apucama quiti 'icën.

¹¹ A ëmanu 'icë unicamaxa cëñúcë 'ain ca camabi menu 'icë an ñu marucë unicama rarumati inti 'icën, bëría an atun ñu maruti 'aíma 'ain. ¹² Ñu curi 'acë, manë uxua 'acë, maxax upíira upí ichúcësa, perlas, chupa xapu 'acësa upí oquin xëocë, bëtsi chupa minanën pucucësa, chupa ushían, acama 'imainun bëtsi bëtsi sanu i, elefante xëta 'acë ñu, cupíira cupí ñu, i 'acë, 'imainun cashtá manë 'acë 'imainun bëtsi manë 'acë 'imainun upíira maxax uxua 'acë acama, ¹³ 'imainun sanu ro, i baca sanuira oquin 'acë, tsëpasa 'aishbi nëëncëx sanuira ñu, vino, xëni, trigo, trigo rëncë, acama 'imainun a ñu papimiti 'aracacë ñuina 'imainun carnero, caballo, caballonëan niquincë auto, 'imainun uni, an uni itsi ñu 'axúnun maruti, a ñucama bëia —an biti ca bërí 'aíma 'icë —quixun sinani

ca an usa ñu marunuxun bēcē unicamax rarumati inti 'icēn. ¹⁴ Inquin ca ěsaquin a ěmanu 'icē unicama cati 'icēn:

–Anúnmi cuěěan bimiñuma camina 'ain. Mitsun ñu upícama 'imainun mitsun ñun curánacama ca cēñuti nětěaxa, camina acama istěcěntima 'ain.

¹⁵ Usa 'ain ca an axa Babilonianu 'icē unicama ñu 'inánquin 'itsa curíqui bicē unicama racuěti 'ura sětětax rarumati inti 'icēn. ¹⁶ Iní ca ěsai quiti 'icēn:

–'Imari 'itibi ca 'iaxa. A ěma cha anu 'icē unicamax ca xanun atun chupa upíira upí minaněn pucucěsa 'imainun ushíaněn pucucě pañucěsa 'iaxa. 'Ianan ca xanu ñu cupíira cupí, curi 'acě, maxax upí 'acě, 'imainun perla, po namě iscěsa, usa ñucaman měníoacěsa 'iaxa. ¹⁷ Usa 'aínbi ca běnětishi a ñu cupíira cupí ax cēñúaxa.

Usai quicěbě ca ax maně nuntiñu 'icē unicama, 'imainun an a nunticama niquincě unicama, 'imainun axa a nunticaman cuancě unicama 'imainun parúnpapan bětsi bětsi nětěnua maruti ñu běnux cuancě unicamaxribi 'ura sětěaxa. ¹⁸ Sětětax ca a ěma usoquin něěncěxa aín tsin cuin těxěruia isi cuěěncěni ěsai quiaxa:

–Uinu 'icē ěmáxbi ca ěně ěmasama 'iaxa.

¹⁹ Quianan ca masá nuitucě uníxa 'icěsaribiti me cupúcé bitancěx aín maxcánu mapucuti rarumati ini quiaxa:

–Usai 'imari 'itibi ca 'ia. A ěmanu 'icē unicamax 'aisamaira curíquiñu 'ixun ca an aín maně nuntin maruti ñu bēcē unicaman ñu biaxa. Bicěbě ca a unicamaxribi 'aisamaira curíquiñu 'iaxa. Usa 'aínbi ca běnětishi a ěmanu 'icē unicamax cēñúaxa.

²⁰ Usai quianan ca ěsairibi quiaxa:

–Aín unicama paě tanmiquin těměramicě, a cupíquin ca Nucěn Papa Diosan Babilonianu 'icē unicama cēñuaxa. Usaquin 'an ca naínu 'icěcama, 'imainun an aín bana ñuixunun Jesusan caíscě unicama, 'imainun an Nucěn Papa Diosan bana uni ñuixuncě unicama, 'imainun axa ami cataměcě aín unicama, camáxbi cuěěnti 'icēn.

²¹ Usai a unicamax quicěbětan ca anun ñu bacati cushiñu ángel achúshiněn maxax chaira, anun ñu rěnti maxáxxa, a biquin parúnpapanu niaxa. Ni ca quiaxa:

–A maxax istěcěntimoquin nicě usaribi ca Babilonia, a ěma chaira, 'imainun anu 'icē unicamaxribi unin a istěcěntimoquin cēñucě 'iti 'icēn. ²²⁻²³ Anu 'icě, an ñu marucě unicama bětsi menu 'icě an ñu marucě unicamasama 'aish, ñubě 'ixun ca camabi menu 'icě unicama paránquin 'atima ñu 'amiaxa. Usa 'aínbi ca Babilonia ěma cha anuxun arpa cacě ñua raíríněn 'amainun raíríněnribi pacon banomainun bětsi bětsi ñucamaribi 'ai cuěěni sharatia unin cuatěcěntima 'icēn. An i 'anan maně unioě unían anuxun 'atěcěnti ca 'aíma 'iti 'icēn. An ñu rěncě xanúan ñu rěnquin tarúncaia ca unin cuatěcěntima 'icēn. Anun xubucama pěcati lamparín ca 'aíma 'iti 'icēn. Unin xanu biti nětě ca 'itěcěntima 'icēn.

²⁴ An Nucěn Papa Dios quicě bana uni ñuixuncě unicama 'imainun axa ami sináncě unicama 'imainun camabi menu 'icě unia unin 'acě, ax ca Babilonianu 'icē unicaman 'ucha 'iaxa. Usa 'ain ca Babilonianu 'icē unicama Nucěn Papa Diosan cēñuaxa.

19

¹ Usaquian 'an cana 'aisamaira uníxa naínuax munuma sharati banaia cuan, ěsai qui:

Nucěn Papa Dios cananuna munuma banaquin rabin. Axa 'Apuira 'aish cushiira an ca uni ainan 'inun iěmiaxa quiquin ca camabi unin a rabiti 'icēn. ² Ax aín sinan upíira 'ixun ca uisa cara oti 'icě usoquin 'aia. Ñu 'atima cuěěnquinma ca usoquin 'aia. Usa 'ixun ca Babilonia ěmanu 'icē

unicama, an camabi menu 'icë unicama 'atima ñu 'anun 'unánmianan ami sinánxma 'inun 'unánmicë cupí acama 'uchoquin castícanxa. Us-aquin 'aquin ca an aín unicama 'acë unicama cupíaxa.

³ Usai quianan ca ësairibi quitëcëanxa:

–Nucën Papa Dios cananuna munuma banaquin rabin. Nëëmëti ca Babilonia bënämëtima 'icën. Usa 'aish ca xëñibua 'aínbi aín tsin cuin nëtëtima 'icën.

⁴ Usai 'imainun ca mëcën rabé 'imainun taë rabé 'imainun rabé 'imainun rabé caniacëcë unicama 'imainun axa 'itsa bëruñu rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócë, acaman ca aín bëmánon meu bësuquin Nucën Papa Dios, 'Apuira, a rabi cuëenquin caxa:

–Usai ca 'iti 'icën. Miishi cananuna munuma banaquin rabin.

⁵ Cacëxa anu Nucën Papa Dios 'icë anuax ësai banaia cana cuan: An axa cuëëncësabi oquin 'acë unicama, aín cushibu 'imainun aín cushimabu, mitsun camina camaxunbi Nucën Papa Dios rabiti 'ain.

Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, a unin xanu bicësa isá bana

⁶ Usai quicëbëtan cana 'aisamaira uni munuma cushin banacësari banaia cuan. A banax ca baca xuqui cushíinra banarucësari 'ianan caná munuma banacësaribi 'iaxa. Èsai banaia cana cuan:

Nucën 'Ibu Dios axa aín cushi chaira 'aish bëtsi cushisama, ax ca 'Apuira 'icën. A cananuna munuma banaquin rabin. ⁷ Cuëëinra cuëenquin a rabinun ca rabican. Anúan a Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax aín unicamabë biránanti nëtë ca uaxa. Aín unicamax ca abë 'inux mëñíocaxa, unían biti xanúxa aín bënëbë biránanux upiti mëñíocacësaribiti. ⁸ Usa 'ain ca aín unicama chupa chuañuma, uxua upíira pañucësa 'icën.

Banaia ësai quia cana cuan. Axa Jesucristomi catamëcë unicaman pañucë chupa, ax ca aín nuitu upí 'ixun upí ñu 'acë a 'unántiocë 'icën.

⁹ Usai quicëbëtan ca ángelnën 'ë caxa:

–Èsaquinribi ca cuënëot: “Uicamax cara Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, anúan aín unicama abë 'iti nëtëan abë 'inun camicë 'icë, acamax ca cuëëinra cuëenti 'icën, unían xanu biquin abëtan pi unun camicë unicamax cuëëncësamaira oi”.

Èsaquinribi ca 'ë caxa:

–Ènë bana a 'ën mi cacë ax ca Nucën Papa Diosaxa quicë 'icën. Ca asérabi 'icën.

¹⁰ Quicëbë cana a rabinun a ángel tanáin rantin purúan. Usai 'iabi ca 'ë caxa:

–Usai 'iáxma ca 'it. Uicaman cara Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia an ca Jesús ñuiquin an 'unánmicë banacama uni ñuixunia. Mibëtan ax Jesús quicë banacama quicësabi oi 'icë unicaman 'acësaribi oquin cana 'ënribi ax quicësaribi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Usa 'ain ca 'ë rabixunma Nucën Papa Diosëshi rabit.

Axa caballo uxuanu tsócë

¹¹ Usaquin ángelnën cacëxun cana naí panárabëcë isan. Anuaxa caballo uxua chiquitia cana isan. Ax a caballonu tsócë, ax ca Aín Quicësabi Oquin 'Acë caquin anëcë 'ianan ca An Uni Paráncëma caquin anëcë 'iaxa. Usa ax 'ixun ca 'atima unicama a uisoquin cara 'aisa tania usoquin castícanan axa upí sinánñucama a upí oia. ¹² Aín bëru rabé ca tsi rëquirucë ënxáira iscësa 'iaxa. Axa asérabi 'apuira 'ain ca 'apun mañuti 'itsaira aín maxcánu 'iaxa. Aín anë cuënëocë 'icë ca uinu 'icë unínbi uisai quicë cara a 'icë quixun 'unántima 'icën, ainshi ca 'unania. ¹³ Aín chupa ca imin pucucë 'iaxa. Ax ca aín anë Nucën Papa Diosan Bana caquin anëcë 'iaxa. ¹⁴ Axa naínu 'icë caballo uxuanu

tsócë ax chiquitia ca aín caballo uxuanu tsotax naínuax chiquíquin axa abë 'icë unicaman a nuibianxa. An nuibiancëcamax ca chupa uxua upíira upí chuañuma pañucë 'iaxa. ¹⁵ Ax pain chiquícë aín cuëbínuaxa machítusa manë xëtocë chiquitia cana isan. A manë xëtocë ax ca camabi menu 'icë axa ami sináncëma unicama anun 'ati 'iaxa. Ax cushi 'ixun ca camabi menu 'icë unían aín bana cuanun 'imíti 'icën. 'Imainun ca ax cushiira 'ixun axa ami nishcë unicama Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin castíanti 'icën, uvas bimia taën chacacëx cëñúcësaribi 'inun. ¹⁶ Aín chupanu 'imainun ca aín quisinuribi ësaquin cuënëocë 'iaxa: “Apucaman 'Apu 'ianan 'ibucaman 'Ibu”.

¹⁷ Usaquin istancëxun cana ángel achúshi barinu nicë isan. An ca munuma banaquin axa me manámi nuáncë ñu pëchiucama ësaquin cuëanxa:

—Ca ut, Nucën Papa Diosan mitsúnmi pinun mëníocësabi oquin nami pinux ca timëti ut. ¹⁸ 'Apucama 'imainun suntárunën capitáncama, 'imainun aín cushi unicama, 'imainun axa caballonu tsócë unicama a 'imainun atun caballocalamaribi, 'imainun an uni ñu mëëxuncëma unicama, 'imainun an uni ñu mëëxuncë unicama, 'imainun aín cushima unibu, 'imainun aín cushi unibu acama bamacë pi ca ut.

¹⁹ Usaquin caia cuatancëxun cana ñuinacan'ëo, 'imainun camabi menu 'icë 'apucamacëñun aín suntárucama 'acananuxa tsuáquirui timécë isan. Acamax ca aín suntárucamabë axa caballo uxuanu tsócë abë 'acananuxa timécë 'iaxa. ²⁰ 'Acanánia ca ñuinacan'ëo acëñun a rabiquian Nucën Papa Dios rabixunma 'anun quixun an unicama paráncë ñuinacan'ëo aribi bicanxa. An usoquin unicama paráncë ñuinacan'ëo ax ca an bëtsi ñuinacan'ëo 'itsa maxcáñu an ismainun unin 'acëma ñu 'aquin uni paran a 'iaxa. Ax ca an 'itsa maxcáñu ñuinacan'ëonan 'icë 'unántioquin cuënëocë unicama, 'imainun an a tanquin 'acë ñu rabicë, acama paran a 'iaxa. 'Acananquin bitancëxun ca a ñuinacan'ëo rabë 'ianëmë'ëosa manë tsi anuaxa azufre 'imainun manë tsi rëquirucë anu 'inun niaxa. ²¹ A rabëa anu 'inun nicë 'ain ca axa caballo uxuanu tsócë an aín cuëbínuaxa chiquícë manë xëtocë anun axa 'acananux timécëcama cëñuquin 'axa. Usaquian 'acë aín nami pi ca camabi ñuina pëchiucamax pucháxa.

20

Mil baritia ca ñunshin 'atimacama sipuacë 'iti 'icë quixun ñui quicë bana

¹ Usaquin istancëxun cana ángel naínuax ubutia isan. A ángelnëx ca quini chaira, anun aín xëcuë xëocati ñu a tuíanan, manë risi chaira aribi tuíncë 'iaxa. ² Ubútancëxun ca a ángelnën capësa 'aíshbi pianancë ñuinacan'ëo chaira, an bëráma runusa 'ixun Nucën Papa Diosan uniotabatia uni paran 'ixun camabi menu 'icë uni paráncë, ñunshin 'atimanën 'apu Satanás, a biquin mil baritia niaxma 'inun manë risin nëaxa. ³ Usoquin nëatancëxun ca quini chaira anu nipáxa. Nipátancëxun xëpuquin ca uinu 'icë unínbi xëocaisama oquin 'unántioxa. Anuaxa unicama parántëcëxun chiquitima, anu mil baritian sipuacë 'inun ca ángelnën a capësa ñuina nëaxun quini chairanu nipáxun xëpuaxa. Usaquin nipácë 'aish ca mil baritia 'icëbëtan chiquíncë 'iti 'icën, 'uráinra 'inuxmabi.

⁴ Acama istancëxun cana anu tsóti cha bëtsi bëtsi isan. Anu ca an uni raíri ñu upí cara 'axa, ñu upíma cara 'axa quixun isti, acama tsócë 'iaxa. Acama isanan cana axa —'ëx cana Jesúsnan 'ai —quiquin bana ñuixuncë cupí tëbíscacë unicama, 'imainun axa Nucën Papa Diosan bana cuacë cupí tëbíscacë unicama, acaman ñunshínribi isan. Acamax ca 'itsa maxcáñu 'ianan 'itsa matúxca ñuinacan'ëo a rabima, 'ianan a tanquin unin 'acë ñu a rabima, 'ianan ainan 'inun 'unántioquin aín bëmánan 'imainun aín męcën cuënëocëma 'iaxa. 'Ën iscëx ca acamax bama aíshbi baísquiaxa. Baísquitancëx ca Cristobë mil baritia 'apu 'iaxa. ⁵ Acamax baísquicë 'aínbi ca axa bama raíri baísquicëma

pan 'iaxa, mil baritia inúcëbë cuni baísquinux. ⁶ Uicamax pain cara baísquicë 'icë, acamax ca Nucën Papa Diosan 'imicëx aín nuitu upíira 'aish cuëëinra cuëënti 'icën. Bamatëcëntimoi ca xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën. Bamatëcëntimoi ca Nucën Papa Dios 'imainun Cristo cuëënquin rabianan abë mil baritian 'apu 'iti 'icën.

⁷ Mil baritia inúcëbë ca Nucën Papa Diosan 'imicëx Satanás quini chaira an-uax chiquíti 'icën. ⁸ Chiquítancëxun ca camabi menu 'icë unicama paránquin bëtsi oquin sinánmiti 'icën. Usoquin 'anan ca Gog cacë 'apu 'imainun Magog cacë 'apu 'imainun aín unicama paránquin tsuáquirumiquin axa Nucën Papa Diosmí sináncë unicamabëa 'acananun timëti 'icën. An timëcë unicamax ca 'aisamaira 'aish parún-papa masisaribi 'iti 'icën. ⁹ 'Ën iscëxun ca tsuácarucëxun mecamanu cuanquin a suntárucaman anua an Nucën Papa Diosan bana cuacë suntárucama 'icë, a bëararanan a Nucën Papa Dios cuëëncë ëma, Jerusalén, aribi bëararaxa. Bëararatiabi ca Nucën Papa Diosan naínuax ucë manë tsin a suntárucama cëñuaxa. ¹⁰ Usoquin cëñuanan ca ñunshin 'atimanën 'apu, an unicama paráncë, a 'ianëmë'ëosa manë tsi, anuaxa azufreribi rëquirucë, anu 'inun niaxa. Anua 'itsa maxcáñu 'ianan 'itsa matúxcañu ñuinacan'ëo a 'imainun bëtsi ñuinacan'ëo an Nucën Papa Dios rabiquinma ñuinacan'ëo rabinun quixun unicama paráncë, anu atux 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apuribi anu niaxa. Anuxun ca acaman nëtënbi imëbi xëñibua 'aínbi nëtëtimoquin paë tanquin tëmëрати 'icën.

Anu Nucën Papa Dios 'icë, a bëmánon unicama sëtëcë isa

¹¹ Usaquin istancëxun cana anua 'apu tsóti uxua chaira isan, anu tsócë aribi cana isan. Iscëxbi ca ax anu 'ain, me 'imainun naícama 'imainun anu 'icë ñucama nëtëaxa, nëtëti ca anua ax 'iti 'aíma 'iaxa. ¹² Usaquinribi isanan cana axa bama unicama, uni cushibu 'imainun uni cushimabu, acamaxa baísquitancëx anua Nucën Papa Dios 'icë aín bëmánon sëtëcë isan. A unicamaxa sëtëmainun ca quirica achúshi, anu ui unicamax cara Nucën Papa Diosbë 'iti 'icë quixun aín anë cuënëocë, ax bacacë 'iaxa. A isanan cana bëtsi quiricacamariabi isan. A quiricacamanu ca añu ñucama cara unicaman 'axa quixun cuënëocë 'iaxa. A quiricacama isquin ca Nucën Papa Diosan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isaxa. Isun ca aín ñu 'acësabi oquin mëníonan an ñu upí 'acë uni upí 'imainuan an ñu upíma 'acë unicama tëmëranun 'imiaxa. ¹³ Bama unicama 'imainun ca parún-papanuax bacamiquia camaxribi baísquiaxa. Baísquia ca uisoquin cara ñu 'atima 'axa, usoquinribi Nucën Papa Diosan uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'axa. 'Anan ca uisoquin cara ñu upí 'axa usaribi oquin a upitia bamatimoi abë tsonun 'imiaxa. ¹⁴⁻¹⁵ Usaquin 'á 'ain ca bamati 'imainun anua uni bamacë 'icë ax 'ianëmë'ëosa manë tsi rëquirucë anu nicë 'iaxa. 'Imainun ca ui unicamax cara Nucën Papa Diosan nëtënu 'inun aín anë cuënëoma 'icë, acamaxribi anuax bamatëcëncësa 'aish chiquítimoi 'inux, 'ianëmë'ëosa manë tsinu nicë 'iaxa.

21

Naíbëa me ió 'iti bana

¹ Usaquin istancëxun cana a pain unio naí, me, parún-papa, acamaxa nëtëcë 'aish 'aíma 'ain, naí ió 'imainun me ióribi isan. ² Isanan cana Jerusalén ëma ió, upíira upí, Nucën Papa Diosan nëtënuaxa ubutia isan. 'Ën iscëx ca upíira upí 'iaxa, xanúxa bërí bënunux upiti mëníocacësaribi. ³ Isanan cana naínuaxa munuma ësai qui banaia cuan:

—Camina isti 'ain, anua uni bucucë, anu ca Nucën Papa Dios bërí 'ia. Anu aín unicama 'icë anu ca Nucën Papa Dios 'iti 'icën. A unicamax ca asérabi aín

uni 'iti 'icën. Ax aín Dios 'aish ca aín unicamabë 'iti 'icën. ⁴ An ca aín unicama aín bëunan mëscutia ini masá nuitutiabi nètëmiti 'icën, aín bëun tërénquin. A unicamax ca bamatëcëntima 'icën, usai 'ianan ca rarumatëcëntima 'icën, 'ianan ca intëcëntima 'icën, acaman ca paë tantëcëntima 'icën. Bërâma usai 'iá 'aíshbi ca usai 'itëcëntima 'icën.

⁵ A bana 'ën cuacëbë ca Nucën Papa Dios, axa anu 'Apuira 'aish tsócë, ax ësai quiaxa:

—Camina 'unánti 'ain, cana camabi ñu ió 'inun 'atëcënin.

Quianan ca ësairibi quiaxa:

—'Ëx quicësabi oi ca aséribi 'iti 'icën. Usa 'ain camina 'ëx quicë banacama ënë cuënëoti 'ain.

⁶ Caxun ca 'ë caxa:

—Anuishi sënénquin cana 'an. 'Ëx cana uisa ñubia 'aíma 'aínbi 'iacën, usa 'aish cana ënë menu 'icë ñucama cëñúcëbë usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsiánquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'ain. Shimaia uni 'unpax 'acatsi bënëcësa, usaribitia 'ënan 'iisa tani bënëtia, cana 'ënan 'aísha 'ën Bëru Ñunshin Upíñu 'inun, cupí ñuixunquinma, 'imiti 'ain. ⁷ Uicaman cara 'ëmi catamëquin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma 'icë, acama cana 'ënan 'aish 'ëbë tsóti 'imiti 'ain. 'Imainun cana 'ëx aín Dios 'iti 'ain. 'Imainun ca ax 'ën bëchicë 'iti 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca racuéquian an 'ëmi sinánti ëncë unicama, 'imainun an 'ëmi catamëcëma unicama, 'imainun an ñu 'atima 'acë unicama, 'imainun an uni 'acëcama, 'imainun aín xanuma 'icëbi bëtsi xanu cuëncë unicama 'imainun aín bënëma 'icëbi bëtsi uni cuëncë xanucama 'imainun ñu xëacë ñubë unicama 'imainun an Nucën Papa Diosmabi bëtsi ñu rabicë unicama 'imainun cëmë unicama, acamax anuaxa 'ianëmë'ëosa manë tsi azufrebë rëquirucë anu 'iti 'icën, anu bamatëcëncë 'aish chiquítimo 'inun.

Jerusalén ió

⁹ Usai quicëbëtan ca mëcën achúshi 'imainun rabë ángelcama anun ënë menu 'icë unicama ashiquin tëmëramiti ñua aín xanpanu 'icë, acama achúshinën ësiquin 'ë caxa:

—Ca ut. Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an abëa 'inun binuxun cacë aín unicama a cana mi ismiti 'ain.

¹⁰ Usaquin catancëxun ca 'uxcëmabi namácësoquin 'ën iscëxun aín bashi chaira anu 'ë buánxa. Buánquian ismicëxun cana Jerusalén ëma upíira upí, anua Nucën Papa Dios 'icë, anuaxa ubutia isan. ¹¹ A ëma ca upíira upí, Nucën papa Diosan cushin pëcacë 'iaxa, maxax upíira upí ichúcësa 'aish, jaspe cacë maxax nibaníbaquicë iscësa 'iaxa. ¹² Anun cënëcë ax ca manáinra 'iaxa. 'Imainun ca aín xëcuë anun atsínti mëcën rabë 'imainun rabë 'iaxa. A xëcuëcamanu ca mëcën rabë 'imainun rabë ángel, ax achúshi achúshitax nicë 'iaxa. A xëcuëcamanu cuënëocë ax ca Israelnën bëchicë, mëcën rabë 'imainun rabë, aín anëcama 'iaxa. ¹³ A cënëcë anu ca amo camabi rabë 'imainun achúshi xëcuë 'iaxa. Aucüaxa bari urucë ami rabë 'imainun achúshi xëcuë, 'imainun ca anúan bari cuabúcë amiribi rabë 'imainun achúshi xëcuë 'iaxa. 'Imainun ca nortemiribi rabë 'imainun achúshi xëcuë, 'imainun surmiribi rabë 'imainun achúshi xëcuë 'iaxa. ¹⁴ Cënëquin nitsíncë maxáxcama ax ca mëcën rabë 'imainun rabë 'iaxa. A maxax cha anuribi ca anë cuënëocë 'iaxa. Anu cuënëocë anëcamax ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an aín bana uni ñuixunun caíscë unicama, mëcën rabë 'imainun rabë, aín anëcama 'iaxa.

¹⁵ Axa 'ëbë banacë ángel ax ca curi 'acë tsatiñu 'iaxa, anúan a ëma tupúanan aín xëcuëcama tupúanan aín cënëcamaribi tupúnti. ¹⁶ Tupunia cana isan, a ëmax ca amo 'icë rabë 'imainun rabë 'aish bëtsibëtan sënénbi 'iaxa. Anun tupúnti tsatían tupúncëx ca aín chaxcë dos mil doscientos kilometro 'iaxa. Usaribi ca

aín namë 'imainun aín manámi 'iaxa. ¹⁷ Unin tupúncësaribi oquin ca ángelnën aín cënëribi tupúanxa. Tupúncëx ca aín manámi sesenta y cuatro metro 'iaxa.

¹⁸ Cënëcë ax ca jaspe cacë maxax paxa 'aíshbi tunántani 'aish, nibaníbaquicë 'iaxa. 'Imainun ca a ëmanu 'icë ñucama ax curi upí 'acë 'aish, bëxnan bëxnánquicësa 'iaxa. ¹⁹ Cënëquin nitsíncë maxáxcama abë mëscúcë ca maxax upíira upí 'iaxa. Acamax ca jaspe cacë maxax, ax paxa 'aíshbi tunántani 'aish nibaníbaquicë, 'imainun zafiro, ax cumá batsisa, 'imainun ágata ax cumá batsisa 'aíshbi tunántani, 'imainun esmeralda, ax ñu paxa iscësa, ²⁰ 'imainun ónicë, ax uxuatani 'aíshbi sërisabë mëscúcë, 'imainun cornalina, ax ushíantani 'imainun crisólito, ax paxasa 'ianan bëtsibëribi mëscúcësa 'imainun berilo, ax ñu paxatanisa 'aish nibaníbaquicë 'imainun topacio, ax curúnsa, 'imainun crisoprasa, ax curisa 'aíshbi ñu paxasaribi, 'imainun jacinto, ax ushían 'aíshbi tunántani, 'imainun amatista ax minánsa 'iaxa. ²¹ A ëma aín xëcuëcama ca perla chaira ax po namë iscësa 'iaxa. Xëcuë achúshi achúshi ax ca perla achúshi 'iaxa. A ëman bai cha anu niti ax ca curi 'acë 'aíshbi bëxnan bëxnánquicësa 'iaxa.

²² Nucën 'Ibu Dios, axa aín cushi bëtsi cushisama, a 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, axbia uinu cara a ëma sënënia anubi 'ain, ca 'ën iscëx a ëmanu anuxun Nucën 'Ibu Dios rabiti xubu 'aíma 'iaxa. ²³ A ëma ca Nucën Papa Diosanbi pëcaia. Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, anribi ca a ëma pëcaia. Usa 'ain ca baribëtan 'uxën a ëma pëcaima. ²⁴ Usaquin pëcacëx ca camabi menuaxa Nucën Papa Diosnan 'inux iëcë unicama aín pëcacënu niti 'icën. 'Imainun ca axa iëcë 'apucamaxribi anu 'iti 'icën. ²⁵ A nëtënu ca baquish 'aíma 'iti 'icën. Usa 'aish ca a nëtënu 'icë aín xëpúti ax xënibua 'aínbi usabi xëocacë 'iti 'icën, a nëtëx ca baquishima, usa 'ain. ²⁶ Aín tucuricu unicamaribi Jesucristonan 'aish ca anu 'iti 'icën. ²⁷ Usa 'ain ca anu ñu 'aisama 'itima 'icën, ui unix cara 'aisama ñu 'acë 'icë 'imainun ui unix cara cëmëia, usa unix ca anu 'itima 'icën. Ui unicamax cara Nucën Papa Diosan nëtënu 'itioquin aín anë Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, aín quiricanu cuënëo 'icë, acamax cuni ca anu 'iti 'icën.

22

¹ Usaquin 'ë ismitancëxun ca ángelnën anua Nucën Papa Dios 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax 'icë, anuaxa baca aín 'unpax bëxnan bëxnánquicë chiquitia 'ë ismiaxa. ² A bacax ca a ëmanu 'icë bai cha anúnbi xobucë 'iaxa. A bacax ca 'unpax 'aíshbi Nucën Papa Diosan cushi anúan uni bamatimoi tsóti, a 'iaxa. A baca aín cuëbí rabë amo anu ca i achúshi 'iaxa. Camabi baritian ca a in mëcën rabë 'imainun rabë oquin tuaxa, 'uxë camabi. A bimix i bimisa 'aíshbi ca ax anúan uni bamatimoi tsóti, a 'iaxa. A i pëchix ca camabi menuax ucë uníxa anun 'insíntëcëntimoi bucuti a 'iaxa. ³ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati ñu anu 'aíma 'iti 'icën. Anu ca Nucën Papa Dios 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax 'Apu 'iti 'icën. Usa 'icë ca anuxun aín unicaman a rabiti 'icën. ⁴ Rabianan ca anuax abë isananti 'icën. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan anë atun bëmánanu cuënëocë 'iti 'icën. ⁵ Anu ca bëánquicë 'aíma 'iti 'icën. Anuxun ca Nucën 'Ibu Diosanbi a ëma pëcati 'icën. Usa 'ain ca lamparín 'imainun barin pëcacë anu 'aíma 'iti 'icën. Nucën Papa Diosbë ca anuax aín unicama xënibua 'aínbi 'apu 'iti 'icën.

Jesucristo utëcënti nëtë ca 'urama 'icë quicë bana

⁶ Ismitancëxun ca a ángelnën 'ë caxa:

—'Ën mi cacësabi oi ca asérabi 'iti 'icën. Nucën 'Ibu Dios, an ax quicë bana uni ñuixuncë unicama sinánmicë, an ca uisai cara xënibucëma 'aínshi ñu 'iti 'icë quixuan, aín unicaman 'unánun, aín ángel xuaxa.

⁷ Xënibucëma 'aínshi cana uti 'ain. An, ënë bana quicësabi oi ca aséribi 'iti 'icë quixun sinánquin a bana cuacë unicama, ax ca cuëëinra cuëënti 'icën.

⁸ 'Ëx Juan 'ixun cana 'ën ënë ñucama cuanan isan. Usoquin ënë ñucama cuanan isi cana ángel, an 'ë ismicë, a rabinux a tanáin rantin purúan. ⁹ 'Ën a rabicascëxunbi ca 'ë caxa:

—Usai 'iaxma ca 'it. Mibëtan, an min 'acësaribi oquin an Nucën Papa Diosan bana uni ñuixuncë unicama 'imainun an ënë quiricanu cuënëocë banacama upí oquin sinánquin cuacë unicaman 'acësaribi oquin cana 'ënribi ax quicësabi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Usa 'ain ca 'ë rabixunma Nucën Papa Diosëshi rabit.

¹⁰ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi 'ë caxa:

—Ënë quiricanu cuënëocë ñucama camina unpuquinma chanioquin ñuiti 'ain, camabi unían 'unánun, anun ënë ñucama 'iti nètë ca 'urama 'icë, usa 'ain.

¹¹ A nètë 'urama 'aínbi ca an ñu 'atima 'acë unicaman an 'acësabi oquin 'ati 'icën, axa 'uchacë unix ca usabii 'uchati 'icën, an upí ñu 'acë unin ca an 'acësabi oquin 'ati 'icën, ax Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'icë unix ca usabi 'iti 'icën.

¹² Xënibucëma 'ain cana uti 'ain. Uquin cana an ñu upí 'acë 'ën unicama uisoquin cara ñucama 'axa, usaribi oquin cupíoquin cuëënun 'imiti 'ain. ¹³ 'Ëx cana uisa ñubia 'aíma 'aínbi 'iacën. Usa 'aish cana ënë menu 'icë ñucama cëñúcëbë usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsiánquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'ain.

¹⁴ Ui unicamax cara a ëmanu atsínxun, anu 'icë anun uni bamatimoi tsóti i bimi biti sinani, chupa uxuira chuañumasa 'inun aín nuitua upí 'iminun Jesucristomi catamëtia, acamax ca anu 'aish cuëëinra cuëënti 'icën. ¹⁵ Usa 'aínbi ca 'aisama unicamax a ëma ëmáinshi 'iti 'icën. An ñu 'aisama sináncë unicama, an ñu xëacë ñubë unicama, aín xanuma 'icëbi bëtsi xanu cuëëncë unicama, aín bënëma 'icëbi bëtsi uni cuëëncë xanucama, an uni 'acë unicama, an Nucën Papa Diosmabi bëtsi ñu rabicë unicama, axa uni paránti cuëëni cëmëcë unicama, acamax ca a ëmanu atsíntima 'icën. Ca ëmáinshi 'iti 'icën.

¹⁶ 'Ëx cana Jesús 'ain. Usa 'ixun cana axa 'ëmi catamëcë unicaman ënë ñucama 'unánun 'ën ángel mia canun xuan. 'Ëx cana David, axa judíos unibunën 'apu 'iá, aín rëbúnqui 'ain. Usa 'aishbi cana 'ëx David 'icëma pan 'ain 'iacën. Pëcaratia xaba 'inúan 'ispon urucë usaribi cana 'ëx 'iti 'ain.

¹⁷ Usoquin caia ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, Cristo, amia ax catamëcë unicamabëtan Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan —bënëtishi ca ut —quixun a caia. An atun bana cuacë unicamanribi ca —bënëtishi ca utëcën —quixun a cati 'icën. Shimaia uni 'unpax 'acatsi bënëcësa usaribitia ax Jesuscristonan 'icatsi bënëcë uni, an ca ami catamëquin Jesucristo —ëx cana minan 'iisa tani —quixun cati 'icën. Usaía 'ia ca Cristonën ainan 'imianan xënibua 'aínbi abë 'inun 'imiti 'icën, cupímashi.

¹⁸ An ënë quiricanu cuënëocë bana iscë unicama cana ësaquin cain:

—An ënë banacama isquinbi ax quicësama oquin bëtsi banacëñun mëscuquin ñuixuncë, a ca Nucën Papa Diosan ënë quiricanu cuënëocë banacamaxa uni tëmëramiti quicësabi oquin tëmëramiti 'icën. ¹⁹ Uicamanribi cara ënë quiricanu 'icë Nucën Papa Diosan bana ñuixunbi bëtsi bëtsi bana —a banax ca 'aisama 'icë —quiquin a uni ñuixunima, acama ca Nucën Papa Diosan ënë quiricanu cuënëoquin ñuicë Jerusalén ió anu abë 'itimoquin 'imianan anu 'icë quiricanua 'icë aín anë a tërënti 'icën.

²⁰ An ënë ñucama 'ë ismicë, an ca 'ë caia:

—Cana bënëtishi utëcënti 'ain.

Cacëxun cana cuëëinra cuëënquin —asábi ca, usai ca 'iti 'icën, ca ut —quixun, Nucën 'Ibu Jesús cain.

²¹ Nucën 'Ibu Jesucristonën aín uni 'icë mitsu nuibaquin 'aquincëxmi upí 'iti cana cuëënin. Úsai 'iti cana cuëënin. Ashi.